Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Scolastica historia Magistri Petri comestoris sacre scripture seriem breuem nimis et exposita[m] exponentis.

https://hdl.handle.net/20.500.14918/461922

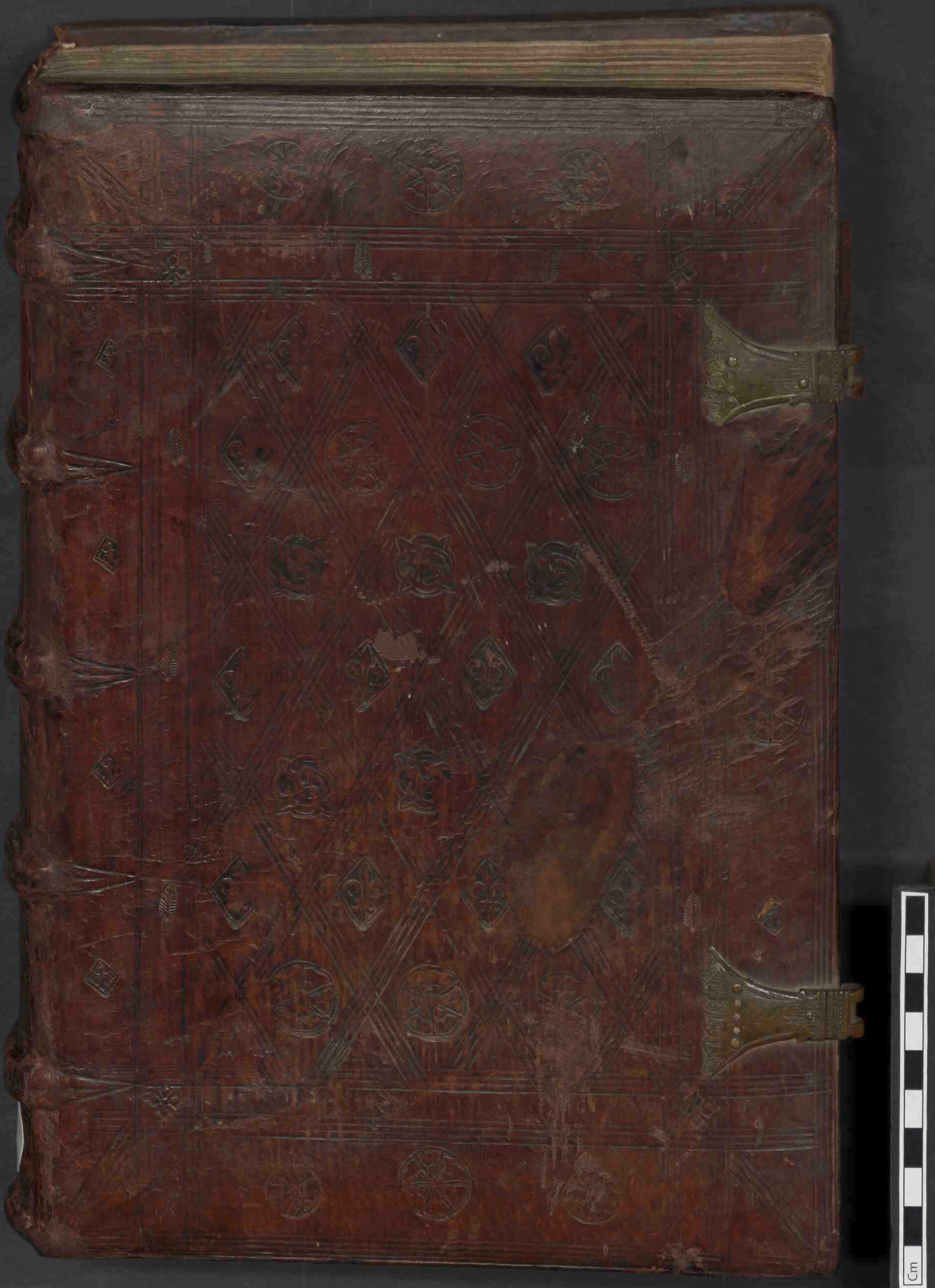

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

cōualuit ezechias .z tertia die ascendens in templū ait. Ego dixi dñe.i.dū egrotarem penes me cogitaui.i dimidio dierū meorū vadam ad portas inferi.i.nondū suscepta sobole quaz expectabā descendā ad inferos.z dū cogitarē.quelibet a te orando residuū ānorum meoz.vt pus velles me patrem fieri qz aīa mea puari. Huic cantico ezechie premittit.lxx.titulū talem. Oratio ezechie regis iude.Iz meli⁹ ei ysaia. Scriptura ezechie regis iude. Nam in cantico narrauit tantū qd cogitauerat vel orauerat dū egrotasset.et non orauit in eo.nisi duobus verbulis tantuz.vt ibi. Domine respondeo pro me.et in fine. domine saluū me fac.

De morte ezechie. Ca.XXXI

In illo tempore misit merodach filius baladaz rex babilonis lras et munera ad ezechiam.petens vt soci⁹ eius esset et amic⁹. Nam eo tempore rex medoz et rex babilonioz recesserāt a monarchia assiriox sub assaradach.ne essent sub eo. Porcipua tamen causa legationis bui⁹ credit hō fuisse. Chaldei vigebant in astronomia. nec poterant inuenire p̄m artem suā.quare dieserē in duplum protensa fuerat.et tandē audierant hoc pro rege ierosolimoz factū esse. et miserūt ad eū vt scisciterent rei veritatem. Preterea chaldei adorabant solem.et miserūt regi munera.vt honorarēt hominē quez honorauerat de⁹ eoz. Et letat⁹ est ezechias i aduentu eoz.et iterū elat⁹ est in animo suo. nec fuit in domo sua.nec in omni potestate sua.qd non ostenderet eis. Etiam domum aromatū. quam qdam tradūt fuisse cellam aromatū in templo dñi in quā inducere gētiles nefas erat. Scōm epiphaniū vo dom⁹ erat longissima.quaz fecit salomon iuxta descriptionem patris sui contra orientem syon. et fecit occultu aditus compositionē longe a ciuitate.q deprehendi ab vniuerso populo nequiuerat.plurib⁹ qz sacerdotibus ignota erat.illicqz rex posuit aurū et aromata q aduecta erant de ethiopia. In ea post sepulcra regum erāt sepulcra pontificū et postremo sepulcra pp̄arū. Hoc secretū dauid et salomonis ezechias gētib⁹ denudauit.z ossa paterna cōtaminauit ex p̄dicta pphanoz. Erat ipo die sterilis fact⁹ est. Porro cuz abissent legati.venit ysaias ad regem et ait. Quid dixerūt viri isti.et vnde venerūt ad te. Qui cū indicasset ei qđ quesierant.dixit ysaias. Hec dicit dñs. Ecce dies veniēt.et auferent in babilonē omia q̄ in domo tua sūt.et q̄ ablcōderant patres tui. Sed et de filijs tuis erūt eunuchi in palacio regis babilonis. Socipletum esse fabulant hebrei in daniele et sociis ei⁹.q̄ cum ioachim filio iosie ca p̄ti sunt. Sed verius creditur eos eunuchos fuisse nō corpore sed mente. Et rūdit ezechias. Bon⁹ est sermo dñi. Sit pax et veritas in diebus meis. et dormuit ezechias cum patrib⁹ suis.et sepelierunt eum sup sepulcra filioz dauid.i.eminenti⁹ sepulcrū ceteris fecerūt ei cuncta pietatis qua colui deū. Ipe eni sic cōmendatur libro regum. Non fuit similis ei neqz ante eū neqz post eum de cūctis regib⁹ iuda. in hoc excipitur dauid.q̄ nondū erat sub eo regnū iuda. Si querit de iosia. dicim⁹ q̄ iosias meliox fuit eo.sed iste p̄poni ei in Scā magnificatus est p̄claris bellox titulis. et q̄ria in audita fecit dominus pro eo. regressum solis.additionem annoz. stragem hostium per angelum.

Incidentia

In dieb⁹ ezechie syracusa et catbina insule condite sunt. Romulus milites ex p̄lo cilia sumpsit.q̄s ex mille vnū. Cures q̄ sub statio rege sabinoz romulo faucbant quirites appellauit.c.elegit senes.quos a pellauit p̄es. Romulus apud paludem capree nusq̄z cōparuit.et suadente lucio quirini nomine cōsecrat⁹ est. post romulū senes p̄dicti singuli p quinos dies rem publicā rexerūt annuz fere et dimidiū. Quod regnū appellatum ē inter temp⁹ Tunc secū dus a romulo regnauit numa pompilius qui predictos senes senatores appellauit. Hic p̄mus cōgiarū; militibus dedit.i.imperialem largitionē in sui promotione. Januariuz et februariuz anno addidit. fundamenta capitolij iecit. sibilla erictea claruit.

De manasse et morte isaie. Capitulum. XXXII

Post ezechiam regnauit manasses filius ei⁹ p eo.xij annoz erat.cū regnare cepisset. et lv.annis regnauit in hierm.et fecit malū cora dño. Edificauit enī excelsa que dissipauerāt p̄res ei⁹.et erexit aras baal et lucos.z extruxit oīa militie celi in duob⁹ atrijs templi.z posuit idolū luci in templo dñi.et traduxit quē dam filiū suum per ignē topbet.ariolos.augures.phitones et aruspices multiplicauit et errare fecit iudā in vijs gentiū Cuqz arguerent eū pphete missi a dño.nemini eoz parcebat.sed plateas hierusalē pphetaz sanguine purpurauit. Insup alioz sanguinē innoxiū fudit multū nimis.donec impleret hierm vsqz ad os. Isaiam qz auū maternū p̄m beatos vel affinem suū exectū extra hierusalez circa piscinā siloe serra lignea p medium secauit. Qui dū in principio sectois angustiaretur.petijt sibi dari aquā vt biberet.et cum nollent ei dare.dñs de sublimi misit aquaz in os suū et exp̄rauit.nec cū carnifices destitere a sectione. Et ob hanc aque missionē cōfirmatū est nomen siloe.quod interpretatur missus.nec sepelierūt eū in sepulcro pphetarum .sed sub quercu rogel .iuxta transitum aquarū.quē fecerat ezechias i memoriā miraculi qđ fecerat dñs in aquis illis ad p̄ces ysaie. Tradit enī epiphan⁹ q̄ duz sennacherib rediret ab egipto p̄misit exercitū ad obsidendā hierusalē.q castrametatus ē circa piscinā siloe vt aquis eius vterent. Eratqz piscina quasi cōmunis.nam et ciues ad eā descendere poterant et hostes. Oranss aūt ysaias obtinuit a dño.vt cum egrediebāt ciues hostes siccabant aque prorsus.ita vt murarē tur assirij vnde essent aque in vrbe. Porro in ingem memoriā b⁹ facti. Adhuc aque siloe nō iugiter.sed incertis horis ebulliūt. Cūqz in ppria p̄sona accessisset sennacherib. facta est strages sup̄adicta in exercitu ip̄i⁹. In tāteri memoriā popul⁹ gloriose pphetam sepeliuit in loco p̄dicto. vt etiam oratōib⁹ ei⁹ post mortem indesinenter bui⁹ aque beneficio potirent. Aliqui libri habent in hoc loco orationē manasse que ponitur i fine secūdi paralipomenon.ideo nō habet necesse hic poni.cū enī plura exemplaria eam i Bloco nō contineant.

De morte manasse. Capitulum.XXXIII.

Imisit ergo dominus aduersus manassen regez babilonioz q̄ depopulat⁹ est iudā .z manassen dolo captū traxit in babilonē.z plurib⁹ afflixit tormentis. Et intelligēs manasses hanc esse manū dñi.egit penitentiaz. et intente orauit ad dñm.et miser⁹ dom⁹ reduxit eū in regnū suū. Qui cū venissz hierosolimā deleuit ydola.lucos et aras q̄ fecerat.ita vt in memoriā p̄ioz nil superesset. Et restituit cultū dñi sicut p̄⁹.et populū idipm docuit.et sic a p̄ori conuersatione mutatus est vt nō sine grandi admiratione vitam ageret beatam. Muros quoqz ciuitatis et turres et antemuralia multa munitione firmauit. Et mortu⁹ est manasses .z sepult⁹ in orto domus sue.in orto azā.et regnauit amon filius eius pro eo.

Incidentia

In dieb⁹ manasse sibilla erophila claruit in samo vnde et samia dicta ē. Parrheni tarentū cōdiderūt. Glarcus de choo insula primus ferri glutinū intra se excogitauit. Tertius romanoz rex tullus hostilius. Hic p̄m⁹ regū romanoz purpura et fascibus vsus ē. Qui post longā pacem bella reparauit. Albanos.vegetes.fidenates vicit. adiecto mōte celio ampliauit vrbē. Tandez cum domo sua fulmine conflagratur.

De amon et iosia. Capitulum.XXXIIII.

Puero.xxij.ānoꝝ erat amon cum regnare cepisset.z duob⁹ tantū annis regnauit i hierusalē. Tñ.lxx.dicūt.xij. Qui fecit malū cora dño sicut pater su⁹ in iuuētute sua fecerat.et tetenderāt ei insidias serui sui.z interfecerūt

P. COMESTOR.
SCHOL. HISTORIA.
1485.

THO
RAR
6 – 43. qu.

Cm

Cm

THE
RAR
6 – 43.
Cm

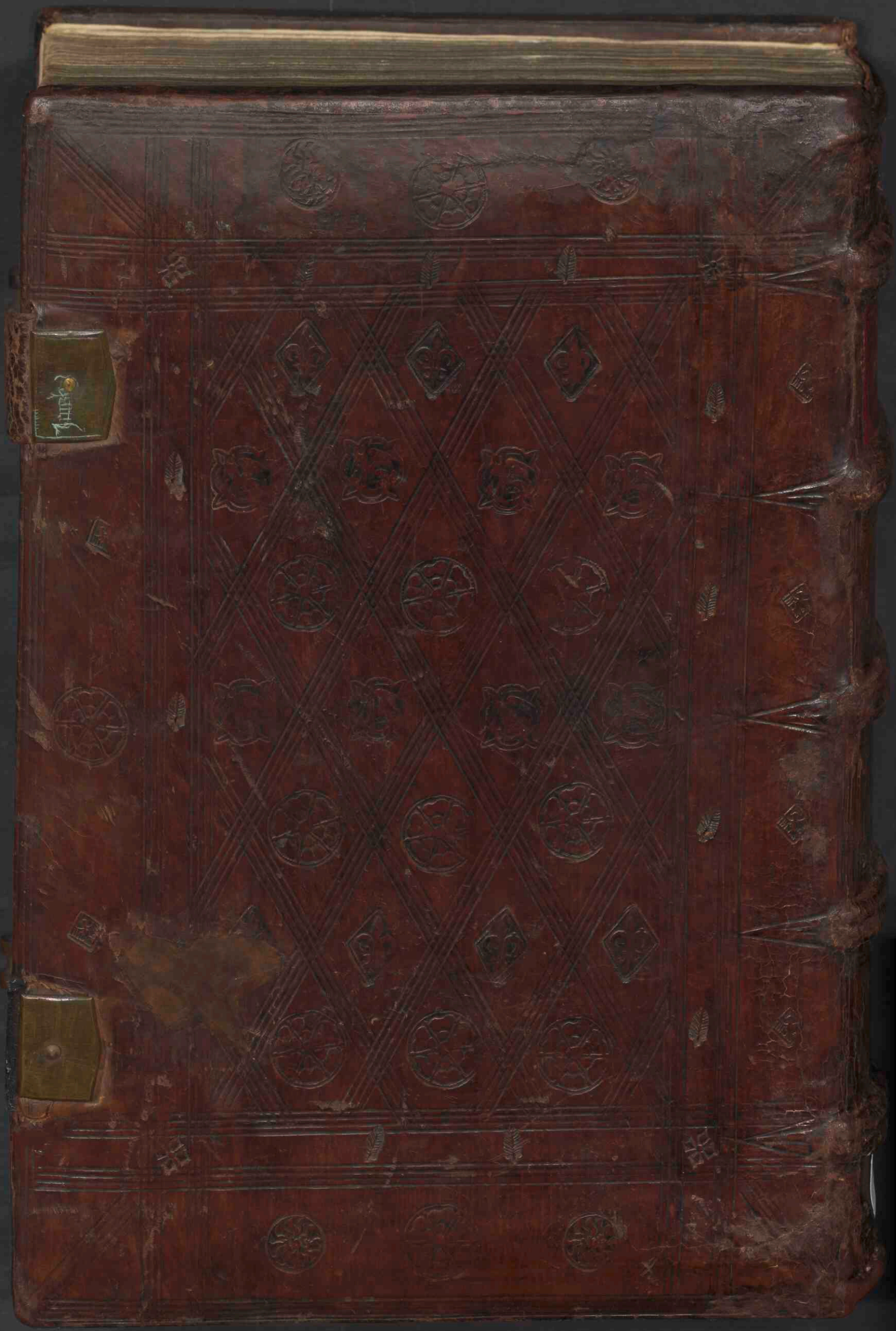

gouttaureau 31-8-94

KAst 6
713

Historia est testis temporis, lux veritatis, magistra vitæ, nuntia vetustatis.

Scolastica historia Magistri Petri comestoris sacre scripture seriem breuem nimis et expositā exponentis.

Prohemiū in scolas. hist̄oriam.

Incipit prologus ep̄laris.

Euerendo

pr̄ ac do/

mio suo guilbelmo. dei gratia senonensi archiepo. Petr⁹ ser uus christi presbyter trecensis. Vitam bo nam ⁊ exitum beatū. Causa suscepti labo/ris fuit instans petitio socio⁹. Qui cū histo riam sacre scripture in serie ⁊ glosis diffusa⁹ lectitarent. breuē nimis ⁊ inexposita⁹. opus aggredi me cōpulerunt ad quod p̄o verita te historie cōsequenda recurrerent. In quo sic animꝰ stilo impauit. vt a dictis patrū nō recederē. Licz nouitas fauorabilis sit. ⁊ mul cens aures. Porro a cosmographia mo ysi incboans. riuulū hist̄oricū deduxi vsq; ad ascensionē saluatoris. pelagᵍ mysterio⁹ perito⁹ relinquens. in quibus vilia ⁊ ve tera p̄sequi. ⁊ noua cudere licz. De hist̄oris quoq; ethnico⁹ que dā incidentia p̄o ratō/ne tempo⁹ inserui. instar riuuli qui secꝰ al/ueum diuerticula que inuenerit replēs. pre/terfluere tñ nō cessat. Veruntamen q; stilo rudi opus est lima. vobis pater inclite limā reseruaui. vt huic op̄i deo volēte ⁊ correctio vestra splendorē. ⁊ auctoritas p̄beat p̄benni tatē. Per omia bñdictus deꝰ.

Incipit hist̄oria scolastica theolo gie disciplina.

Operatorie maiesta/

tis est. in palatio tres habere māsiones. au/ditoriū vel consistoriū in quo iura decernit. cenaculū i quo cibaria distribuit. thalamū in quo quiescit. Ad hūc modū imperator no/ster qui imperat vētis ⁊ mari. mundū hunc habet p̄o auditorio. vbi ad nutū eiꝰ omnia disponūtur. Unde illud ysaie. Celū ⁊ terra⁹ ego impleo. Scōm hoc d̄r dñs. Unde. Plēi est terra ⁊ plenitudo eiꝰ. Animā iusti habet p̄o thalamo. q; delicie sūt ei ibi quiescere et esse cū filiis hominū. Scōm hoc d̄r sponsus. ⁊ anima cuiusq; sponsa. Sacrā scripturā hab⁹ p̄o cenaculo. in qua sic suos inebriat. vt so/brios reddat. Unde. Ambulauim⁹ i domo dei cū cōsensu. id est. in sacra scriptura idipm sapientes. Scōm hāc dicit paterfamilias. Cenaculi hꝰ tres sūt partes. fūdamentuz paries. tectū. Hist̄o/ria. fundamentum ē cuius tres sunt speci es. Annalis. kalen/daria. Effimera. Al/legoria partes super innitens que per fa/ctum aliud factum figurat. Tropolo/gia doma culmini superpositum que p id quod factum est quid a nobis sit faci endū insinuat. Pri/ma planior. Scōa acutior. Tertia suauior.

A fundamēto sume mus p̄ncipiū loquē/di. imo ab ipius fun/damenti p̄ncipio. co iuuante q̄ oīm p̄rin/ceps est et p̄ncipiū.

Effimera est febris q̄ durat tantū p diem a verme dicta. q̄ eo/dē die morit q̄ nascit. Hist̄oria annalis ē factū. q̄d p annuz fa/ctum ē. kalēdaria hi storia. q̄ i vno mense fcā ē. i. factū aliq̄d in signe. q̄d i vno mēse factū ē. Effimera est q̄d repēte factū ē. i. in vno die. l. in p̄te men sis. Hac silitudie ef/fimera ē piscis q̄ mo rit eodē die q̄ nascit.

Sumitur allegoria quandoq; a psona. vt ysaac sig̃ficat chri/stum. Quandoq; a re que nō est psona. vt veruex occis⁹ hu/manitatem passam significat. Persona eni est indiuidua rōnabilis nature substā/tia. Qñq; a numero. vt ap̄prehendent septē mulieres virū vnū. ⁊c. i. septē dona gratiar. Qñq; a loco. vt p montē i quo docebat xp̄s eminentia virtutū. Qñq; a tpe. vt non sit fu ga vestra hieme vel sabbato. i. in refrigerati/one caritatis. Qñq; a facto. vt infectio go/lie a dauid. id ē. interfectio diaboli a christo Tropologia est sermo conuersiuus. perti/nens ad mores animi. Et magis mouet q; allegoria que ptinet ad ecclesiam militantē anagoge ad trūphantē. ⁊ ad dñi trinitatē.

Sequit tabula in hist̄oriā Geneseos.

De creatōne empirei celi ⁊ quattuor elemē torum. ca. j.

De p̄maria mundi confusione. ca. ij.

CONVENTUS VERTH. SIC SIGNATUS

De opere ꝑme diei. ca.iij.
De opere secunde diei. ca.iiij.
De opere tertie diei. ca.v.
De opere quarte diei ca.vj.
De opere quinte diei. ca.vij.
De opere sexte diei ca.viij.
De creatione hominis. ca.ix.
De institutione coniugij. ca.x.
De quiete sabbati.et sanctificatõne. ca.xj
De creatione anime protoplasti. ca.xij.
De paradiso ⁊ lignis paradisi. ca.xiij.
De quattuor fluminib⁹ paradisi. ca.xiiij
De ꝓhibitõne edulij et de ꝑcepto. ca.xv
De impositione nominuꝫ animantium et formatione mulieris. ca.xvj.
De somno ade et formatione mulieris de costa eius. ca.xvij.
De nominibus mulieris. ca.xviij.
De propheta ade. ca.xix.
De statu innocẽtie eoꝝ ante peccatũ. ca.xx
De suggestõe serpẽtis siue demõis. ca.xxj.
De esu pomi ⁊ statu post peccatũ. ca.xxij
De maledictionibus serpentis mulieris et viri. ca.xxiij.
De electõne eorundem de paradiso ⁊ rom phea ignea. ca.xxiiij.
De generationibus ade. ca.xxv
De oblationibus fratrum. ca.xxvj.
De morte abel. ca.xxvij.
De generationibus cain. ca.xxviij
De seth et eius generatione. ca.xxix.
Epilogum interserit. ca.xxx
De causa diluuij. ca.xxxj
De archa noe. ca.xxxij.
De ingressu in archam ca.xxxiij
De inundatõe ⁊ catbaclismo. ca.xxxiiij
De egressione noe et yri. ca.xxxv
De ebrietate noe ⁊ maledctõe cbã ca.xxxvj
De dispsiõe filioꝝ noe.⁊ ꝺ nẽroth ca.xxxvij
De turre babel. ca.xxxviij.
Quamum incidens ca.xxxix
De ortu ydoloꝝ. ca.xl.
De generationibus sem. ca.xlj.
De egressu thare ⁊ suoꝝ ꝺ chaldea. ca.xlij
De annis abre post mortẽ ꝑis. ca.xliij.
De aduẽtu abre ī terrã chanaã. ca.xliiij
De descensu abre in egiptum et de reditu eiusdem. ca.xlv.
De victoria abre et occursu melchisedech.
De ortu iubilei. ca.xlvij. ca.xlvj
De sacrificio abre post promissionem bere dis. ca.xlvij.
De fuga agar ⁊ ortu ysmaelis. ca.xlix.
De pacto circumsionis et mutatione nomi num abre et sarai. ca.l.
De trib⁹ anglis susceptis ab abraaꝫ ca.lj.
De duob⁹ descẽdentib⁹ in sodomã ca.lij.
De subuersione sodomoꝝ. ca.liij.
De incestu loth. ca.liiij.
De peregrinatione abrae apud abimelech regem gerare. ca.lv.
De ortu ysaac ⁊ electõe agar cũ filio. ca.lvj
De puteo iuramẽti. ca.lvij.
De ĩmolatione arietis ꝑ ysaac. ca.lviij.
De morte sare. ca.lix.
De legatõe eliezer ī mesopotamiã. ca.lx.
De aduentu rebecce ad ysaac. ca.lxj
De morte abrahe post susceptam sobolem de cethura. ca.lxij.
De ortu regnoꝝ. ca.lxiij.
Aliud incidens. ca.lxiiij.
De morte ismaelis. ca.lxv.
De labore rebecce ī ptu geminoꝝ ca.lxvj.
Tercium incidens. ca.lxvij.
De vẽditõe ꝑmogeitoꝝ esau. ca.lxviij.
De descẽsu ysaac in geraris. ca.lxix
Quartum incidens. ca.lxx
De vxoribus esau. ca.lxxj
De benedictione iacob. ca.lxxij
De somno iacob cum fugeret in mesopota miam. ca.lxxiij.
De duabus vxoribus iacob. ca.lxxiiij
De q̃ttuor filijs lye ⁊ ꝺ filijs ãcillaꝝ ca.lxxv
Quintum incidens. ca.lxxvj
De reliq̃s filijs lye ⁊ ꝺ ortu ioseph ca.lxxvij
De diuisis colorib⁹ vgis ⁊ fetib⁹. ca.lxxviij.
De fuga iacob ⁊ fede cũ labã inito. ca.lxxix
De muneribus ꝑmissis esau. ca.lxxx.
De lucta iacob cum angelo et mutatõe no; minis. ca.lxxxj
De occursu esau et emptione agri in si; chen. ca.lxxxj. ca.lxxxiij.
De morte sichemitarum ꝓ raptu dine.
De morte rachel ī ptu beniamin ca.lxxxiiij

De morte yſaac ⁊ regibus edom ca.lxxxv
Textum incidens. ca.lxxxvj
De venditione ioſeph ca.lxxxvij
De ingreſſu ioſeph in egiptū ca.lxxxviij
Quod iudas genuit phares et zaram ō tamar. ca.lxxxix.
De incarceratōne ioſeph. ca.xc.
De expoſitione ſomniorum pincerne.et piſtoris. ca.xcj.
De ſublimatione ioſeph pro expoſitōe ſomnij pharaonis. ca.xcij.
De ingreſſu fratrꝫ ioſeph ī egiptū ca.xciij.
De reditu fratrū ad patrem. ca.xciiij
De ingreſſu fratrum in egiptum cum beniamin. ca.xcv.
Quod ioſeph indicauit ſe frīb⁹ ca.xcvj.
De deſcenſu iſrael in egiptum. ca.xcvij
Quod ioſeph occurrit patri.et introduxit eum ad regem. ca.xcviij
De datōe q̄nte ptis frugū iſtitute ca.xcix.
De iuramēto qō fecit ioſeph patri. ca.c.
De bñdictōne effraym ⁊ manaſſe ca.cj.
De bñdictō ib⁹ duodecim tribuū ca.cij.
De ruben. ca.ciij.
De ſimeone et leui. ca.ciiij.
De iuda. cap.cv.
De zabulon. ca.cvj.
De iſacbar. cap.cvij.
De dan. cap.cviij.
De gad. ca.cix.
De aſer. ca.cx.
De neptalim. ca.cxj.
De benedictionib⁹ ioſeph. ca.cxij
De beniamin. ca.cxiij
De morte Jacob et tranſlatione eius in bebron. ca.cxiiij.
De reditu ioſeph et eius morte. cxv.

De creatione empirei celi et quatuor elementorꝫ. Cap.primum

IN principio erat verbum.et verbum erat principiū in quo et p quod pater creauit mūdum. Mundus quattuor modis dicitur. Quandoqꝫ empireum celum mundus dicitur propter ſui mundiciam. Quandoqꝫ ſenſibilis mundus. qui a grecis pan.a latinis omne dictus eſt.quia philoſophus empireum non cognouit. Quandoqꝫ ſola regio ſublunaris mundus dicitur.qꝫ hec ſola animantia nobis nota habet.de qua. Princeps mundi huius eicietur foras. Quandoqꝫ homo mundus dicitur quia in ſe totius mundi imaginem repreſentat. Unde a domino homo omnis creatura dictus eſt.et grecus hominem microcoſmum.id eſt. minorem mundū vocat. Empireum aūt ⁊ ſenſibilem mundum.⁊ ſublunarem regionem creauit deus.id eſt.de nihilo fecit.hominem vero creauit.id ē.plaſmauit. De creatiōe ergo illorꝫ triū inq̄t legiſlator. In p̄ncipio creauit deus celum et terram.i.p̄mūes ⁊ p̄rētuz id eſt celum empireū et angelicam naturaz. Terram vero materiam omnium corporū id eſt quattuor elementa.id eſt mundū ſenſibilem ex his conſtantem. Quidam celum ſuperiores ptes mundi ſenſibilis intelligūt. terram inferiores ⁊ palpabiles. Ubi nos habemus de⁹.hebreus habet elohym.quod taz ſingulare q̄z plurale eſt.id eſt.deus vl diij.qa tres perſone vnus de⁹ creator eſt. Cum vero dixit moyſes.creauit.triuz errores elidit. platonis.ariſtotilis.⁊ epicuri. Plato dixit tria fuiſſe ab eterno.ſcz deum.ydeas.yle.⁊ in principio temporis de yle mundum factuz fuiſſe. Ariſtoteles duo.mundum et opificē qui de duobus p̄ncipijs.ſ. materia ⁊ forma operat⁹ eſt ſine p̄ncipio.⁊ opaī ſine fine. Epicur⁹ duo.inane ⁊ atbomos et in principio natura quoſdam atbamos ſolidauit ī terrā alios ī aquā.alios ī aera.alios ī ignē. Moyſes vo.ſolū deū eternū ppbetauit.⁊ ſine p̄iacēti materia mundū creatuz. Creat⁹ āt eſt in p̄ncipio.i.ī filio.⁊ iterandū eſt in p̄ncipio ſic.

In ꝓncipio creauit ds celū ⁊ tra. i ꝓncipio .s. tpis. Coeua ei fūt mūd⁹ ⁊ tps. Sic ät solus de⁹ etern⁹. sic mund⁹ sempitern⁹. .i. sp eīnus id ē. tēpalit etern⁹. angeli q̄z sempiterni. Vel in ꝓncipio oīm creaturaꝝ. creauit celū ⁊ terra. .i. bas creaturas ꝓmordiales fecit. ⁊ simul Sed q̄d simul factū ē. simul dici non potuit Licz enī ℟ ꝑus noīet celū q̄z tra. tñ scꝑtum ē In initio tu dñe terraz fūdasti. ⁊ opa manuum tuarum sūt celi. ℟ād̄ creatōnem mūdi ꝑlibatam. sub opib⁹ vj. dierum explicat scriptura. insinuans tria. creatōnem. dispositionē. ⁊ ornatū. In primo die creatiōez et q̄ndā dispositionez. In scdo et tertio dispositionez In reliq̄s trib⁹ ornatum.

De primaria mundi confusione. Cap. II.

Terra autem erat inanis et vacua .i. machina mūdialis adhuc erat inutilis ⁊ infructuosa et vacua ornatu suo. Et tenebre erāt supfacie abissi. Eandē machinā quaz tra z dixerat abissū vocat ꝑ sui confusione ⁊ obscuritate. Unde et grec⁹ eā chaos dixit. Quia vero dictū ē. tenebre erāt. q̄dam dogmatizauerunt tenebras fuisse eīnas. q̄ iam .s. cū mūd⁹ fieret erāt. Alij irridentes deū veteris testamenti. dicūt eū ꝑus creasse tenebras q̄z lucez. Sed tenebre nihil aliud sūt q̄z lucis absētia. Obscuritas ät q̄dam aeris a deo creata ē. et dicta tenebre. Uñ ⁊ in catbalogo creaturaꝝ dictū ē. B̄ñdicite lux ⁊ tenebre dño. Et spūs dñi. .i. spūs scūs dñs. vel dñi voluntas ferebatur sup aquas. sicut volūtas artificis habētis ꝑ oculis omēz materiā dom⁹ faciende super illā fertur. dñi q̄d de q̄ factur⁹ ē disponit. ℟ dicta machinā aquas vocat. q̄i ducit lē materiā ad opandū ex ea. Ideo vo sic variātur ei⁹ noīa. ne si vn⁹ elementi noīe tantum censeret. illi magis putaret accōmoda. Ferebreus hz. p sup ferebat. incubabat. vel syra lingua fouebat. sicut auis oua. In q̄ cū regimine nascētis mūdi notat initiū. ℟ūc locuz male intellexit plato. dictuz ℟ putans de aia mūdi. Sz dictū ē de spūsco creante. ō q̄ legit Emitte spūm tuū ⁊ creabunt

De opere prime die. Cap. III.

Dixitq̄z de⁹. Fiat lux. Et facta est lux. id est. verbū genuit in quo erat. vt fieret lux. .i. tā facile. vt si q̄s diceret verbo. Lucez vocat q̄ndam nubem lucidam. illuminātem supiores mundi partes. claritate tamen tenui. vt fieri solet dilucu lo. et hoc ad modum solis circumagitata.

Sicut verrbum est filius. ita dicere est gignere et gigni.

℟ presentia sui supi⁹ hemisperiū ⁊ inferi⁹ vicissim illuminat. ℟ per fiat. ꝑscientia vel ꝑscientia lucis in dō intelligit ꝑus q̄z fieret pfecta ē essentia eius dem in actu. .s. cū prodiit ad eē Et vidit dō lucem q̄ esset bona. .i. q̄ placuerat in ꝑsentia vel ꝑscētia. vt fieret. placuit i essentia vt maneret. Uel tropice vidit. .i. videre fecit. Et diuisit lucez ac tenebras. ℟ic īcipit dispositio. Et tñ aliq̄d dicit de creatōne q̄i cū luce tenebras creauit. ad ē. umbraz ex obiectōe corpoꝝ lucī. ⁊ creatas diuisit locoꝝ distātia et q̄litate. vt .s. nū q̄z simul sed sp eregione diuersa emisperia vicissim sibi vendicarēt. Intelligit ei ℟ angeloꝝ facta diuisio. Stātes lux. cadētes tenebre dicti sūt. Et appellauit lucē die. a dyan greco q̄d ē claritas sic lux dr. q⁹ luit. .i. purgat tenebras. Tenebras dixit noctē a nocēdo. q⁹ nocz oclis ne videāt sic tenebre. q⁹ tenēt oculos ne videāt. Sic tñ dies exortū ē a dyan greco. ita nox a nictin. Et factū ē vespe. ⁊ p⁹ factuz ē mane. Et sic cōplet⁹ ē dies vn⁹ naturalis. ℟ōnō ei cū celo ⁊ tra lux ē creata. q̄ paulatim occidēte factuz ē ꝑmū vespe ꝑme diei vsualis. ⁊ ea dē migrāte sub terras ⁊ ad ortū venīēte. factū est mane

ūdē.termīata ē nox.7 inchoauit dies secūda
Itaqz p̄cedēte luce die terminata.7 sequēte
nocte terminata.extitit dies vn⁹. Lux ipa di-
uisas ptes oñdebat.sz nō diuidebat.

De opere secūde diei. Cap.IIII

Secūda die dispo
suit deus sp̄ioza mūdi sensibilis.
Empireū enī celū q̄zcito factum ē.
statim dispositū ē et ornatū.i.scīs angel' re-
pletū. Fecit ergo ea die de⁹ firmamentuz in
medio aquaz.i.q̄ndā exteriorē mūdi superfi-
cē ex aquis cōgelatis.ad instar cristalli con
solidatā 7 plucidaz.intra se cetera sensibilia
p̄tinentē.ad imaginē teste q̄ in ouo ē.7 in eo
fixa sūt sidera. Et ōr firmamentū nō tantuz
p̄pter sui soliditatē.sz q2 termin⁹ ē aquaruz.
q̄ sup ipm sūt firm⁹ 7 intransgressibilis. Vi-
cit et celū.q2 celat.i.tegit oīa sensibilia. Et cū
legit firmamentū celi.en dia dis ē.i.firmamē
tū q̄d est celū.vt cū ōr creatura salis. Unde
et p sui cōcameratōe grece ōr vranon.i. pa-
latiū. Uel ōr celū.q̄i casa el yos.q2 sol sb ipo
posit⁹ ipm illustrat. Hanc tn̄ circūuolutaz
cōcameratōem philosoph⁹ sūmita tē ignis
intellexit. Cum enī ignis nō bz q̄ ascēdat cir-
cūuoluit.vt in clibano patet.ita 7 circa mūdi
exteriora ignis voluit.et h̄ ē sydereū vl' etbe-
reū celū. Est 7 tertiū celū infra.q̄d aereū ōr.
de q̄. Aues celi comederūt illud. Quidam
quartū suspicant esse celū sup empireuz.q̄a
lucifer cū esset in empireo.legit dixisse.ascē-
dam in celū.zc. Et in eo modo dicūt eē xp̄m
hoiem sup angelos q̄ sūt in empireo. Dane
firmamentū diuidit aquas q̄ sub ipo sunt.
ab aquis q̄ sup ipm sūt.de quibus ōr in ps.
Qui tegis aquis supioza ei⁹.et sunt sicut 7
ipum cōgelate vt cristall⁹.ne igni solui pos-
sint.vel in modū nebule vaporabiles. Cur
vo ibi sint de⁹ nouit. nisi q̄ q̄dam autumāt
inde rorem descendere in estate. Quod aūt
dictū est.fiat firmamentū.et post.deus fecit
firmamentū.et tertio.factū ē firmamētū.nō
supfluit.q2 sicut in domo facienda p̄mo do-
mus fit in scientia artificis.fit et materialit 7
cū leuigant ligna 7 lapides.fit etiā essentiali
t 7 cum leuigata in structuram dom⁹ dispo-
nūt.ita cū ōr.fiat.ad p̄sentiam vel p̄scientiaz
dei refert. Fecit ad opus in materia.factum
est ad opus in essentia. Illud p̄mo die.istud
scō factum est.et cū b⁹ diei opus bonū fuit
vt ceteroz.tn̄ non legitur de eo. Uidit deus
q̄ essz bonū. Traduūt enim hebrei.q2 hac die
angel⁹ factus ē diabol⁹ sathanael.i. lucifer.
quibus hebreis con-
sentire videntur qui
in secunda feria mis
sam de angelis can-
tare consueuerunt.
q̄i in laudē stantiuz
angeloz. Sz traduūt
sancti.q2 in signū fa-
ctū est h̄.q̄a binari⁹
infamis numer⁹ est
in theologia.q2 p̄m⁹
ab vnitate recedit. Deus aūt vnitas est 7 se-
ctionē et discordiam detestatur. Prouer. vj
Possum⁹ tn̄ dicere.q2 opus tertie diei qua
si adhuc est de opere secūde diei.q̄d p⁹ pate
bit. Unde non cōmendatur nisi in tertia die.
quasi post sui cōsūmatōnem.

Dicit sathanael q̄ 7
lucifer. Qđi vita bti
clemētis inuenit.7 for-
te cū sit alijs āgeloz
noīb⁹.i.raphael sīle.
Sic dict⁹ est ante la
psum.vel forte post
lapsuz.quasi aduer-
sarius.el.id est deo.

De opere tertie diei. Cap.V.

Tertia die aquas
t sub firmamēto cōgregauit deus in
vnū locū. Que licz plura obtineāt
locā.tn̄ q2 oēs p̄tinent in viscēribus terre in
vnū locū p̄gregate dicte sūt. Et potuit eē. vt
aque q̄ totū aeris spaciū occupabāt vapo-
rabiles.solidate modicum obtineant locuz
vel terra paululum subsedit.vt eas tanq̄z in
matrice p̄cluderet.et sic apparuit arida.que
quasi latens sub aquis.p̄p̄ie bum⁹ dicta ē.
sed cum apparuit.arida eadem ōr terra.q̄a
teritur pedib⁹ animantiū. Uel circūpositis
trib⁹ elementis.ōr solum.q2 solida.ōr tellus
q2 tolerat labores hoīm. Congregatōes aq̄
rū vocauit maria hebreo ydeomate.q̄ quas-
libet aquaz cōgregationes vocant maria.
Cōpleto ergo aquaz ope subditur. Et vidit
de⁹ q̄ esset bonuz.et addidit aliud opus illi.
cum dixit. Germinet terra. Nec de ope ger
minādi tantū intelligendū est.sed ōr potētia
quasi potens sit germinare. Produxit enīz

de terra herbā virentē. ⁊ facientē semen. et lignū pomiferū faciens fructū ꝑm genera sua ¶ patet q⁹ non ꝑ moras tempor⁹ vt modo p duxit plantas suas terra. sed statim in maturitate viridi. in qua et herbe seminibus ⁊ arbores pomis onuste sunt. ¶ Notandum q⁹ dictum est virentē. Quidā dicūt mundū in vere factū. q⁹ viror illo⁹ temp⁹ is est ⁊ fructificatio. Alij q⁹ legūt. lignū faciens fructū. ⁊ additum. herbam habentē semen. factū dicūt in augusto sub leone. Sed in marcio factū dogmatizat ecclesia. ¶ Nota cū ꝑmo ait facē tem semen. et addit. habēs vnūq̄q⁹ semētē. quia sementis ꝓprie dicitur dum adhuc ē in sementino. semē vero cum seminat. semen. i. in herba ipm semē pferente. q⁹ sementinū dr. q. semen tenēs sementis quasi semētentū vel detentum. ¶ Distinguit tū aliter sementis frugū ⁊ arborum. semē animaliū. seminum cuiusq⁹ rei exordiū. ¶ Nec nos moueat. quia in dispositione elementorum videt aer ñ dispositꝰ. q⁹ nō ē notatꝰ. sz dispositꝰ ē. cum liber ab aquis notā nob formam accepit.

¶ De opere quarte diei. Cap. VI.

QVarto die q̄ dispposuerat cepit ornare. rebus illis que infra vniuersū mūdū cōgruis motib⁹ agerentur. ¶ Plante enīz q̄a terre berent ad dispositiōem terre quasi magis spectant. et sicut dispositionē. sic et ornatuz a superioribus inchoauit. Fecit enī eadez die luminaria. solem et lunam et stellas. Et dr sol q⁹ solus lucet. i. nullū cū eo. Luna luminum vna. i. ꝓma. vt vna dierum. vel vna sabbatorū dr. Sol ⁊ luna dicunt magna luminaria in duob⁹ ⁊ ex duobus. i. nō solū ꝑ quātitate luminis sed ⁊ corpis. et nō tantū comparatiōe stellaꝝ. sz ꝑm se. quia sol dicitur occies maior terra. et luna etiam maior ⁊ra dicitur. Lunam ⁊ stellas voluit illumiare nocte. ne nox sine lumine nimis esset indecora. et vt operantes in nocte. vt nautē ⁊ viatores solatiū luminis haberent. Sūt etiam quedam auicule que lucem solis ferre non possunt. et fere nocte pascūtur. ¶ Nec supfluit sol. licz nubes lucida vicem eius ageret. q⁹ illa tenuem ⁊ insufficientē lucem habebat. et forte non nisi supiora illuminabat. sicut nec stelle modo. De illa autē nube lucida supradicta tradit modo q⁹ vl're dierit in materiā vnde facta fuerat. vt stella que apparuit magis. ⁊ colūba in q̄ visus est spūssanct⁹. Vel q⁹ semp solem comitat. vl q⁹ de ea factū est corp⁹ solare. ¶ Nec tantū ad decorem et ad vsum luminis ea voluit esse. sed etiam vt essent in signa et tpa. et dies. et annos. vt sz signa sint serenitatis et tempestatis. Vel vt exīpis fierent signa. xij. maiora. et quedam signa minora plura bis. q̄ dicūtur signa vel sidera. Tum q⁹ magna diligētia signauit vel ꝓsiderauit ea antiquitas. Tū q̄a adhuc signant et considerant ea homīes ad designatōem tempor⁹. ¶ Nec dicendū est. vt genetliaci. siue genethliaci somniāt. q⁹ posita sint in signa euentuū ⁊ operū nostrorū. aut q⁹ stat⁹ vite nostre signēt ⁊ moderent. q̄d docent quibusdā experimētis. q̄ apotelesmata vocant. ¶ Non enī credendū est de celo. bis q̄ alieni sunt a patre qui est in celis. ¶ Quod aūt sequit in tpa. nō ē putandū. q⁹ tūc p ea inciperēt eē tpa q̄ ceperūt eē cū mūdo. sz q⁹ per ea quattuor sūt tempor⁹ distinctōes. Sol q̄z descēdēs ad capricornū. solsticiū hiemale facit. ascēdēs ad cancrū estiuale. Inē vtrūq⁹ pari ab vtroq⁹ distātia. equinoctia fac. Vel ē ibi en dia dis. sint i signa ⁊ tpa. i. i signa tempor⁹. In dies dr pluraliē. q⁹ dies multipliciē dr De die. s. naturali. s. spacio. xxiiij. horaꝝ et de die vsuali. ¶ Ponit et dies ꝓtpe ñ deimiato ⁊ ignoto nob vt ibi. In illa die stillabūt mōtes dulcedinē. In ānos et pluraliē dictū ē. q⁹ vbiq⁹ terrarū. quod fieri vix possz. nisi maior esset terra

etiã annꝰ multiplicit ꝺr. Nec ß dico.qꝛ apꝺ diuerſas natões ſũt vtiqꝫ diuerſe annoꝝ diſtinctões.maioꝝ ⁊ minoꝝ.⁊ planete annos ſuos bñt. Sed ſm eccie vſũ dicimꝰ ß. ¶ Eſt enĩ annꝰ lunaris.babẽs.ccc.lxxv.dies. Eſt ſolaris.cõſtans ex diebꝰ.ccc.lxv.et quadrante ĩ dẽ.ſex horꝝ. Eſt ⁊ biſextilis.conſtans ex.ccc lxvj. Eſt emboliſmaliſ.q̃ ꝓſtat ex.ccc.lxxx. diebus.et excedit habẽs.xiij.lunatões. Dicit̃ et annꝰ ab an.q̃ dẽ circũ.qꝛ in ſe reuoluit. Unꝺ et antiquiores ante vſum lrãꝝ.annũ figurabãt ſubſpecie ſerpẽtis.cꝰ cauda ĩ oſe ꝰ reuolue bãt. Facta ergo lumĩaria poſuit ꝺs vt luceant ĩ firmamẽto celi.⁊ illuminẽt terrã.ſꝫ ñ ſp.et diuidãt lucẽ ac tenebras. Q̃ãt luna in pleniluio facta ſit.ex alia ꝓpendit̃ trãſlatõne que habet.⁊ lumĩare minꝰ in inchoatõe noctis. In ꝓncipio eĩ noctis nõ oꝛit̃ luna niſi pãſilenos.i.rotũda. Et ꝺra pan grece.i.totũ latine.⁊ ſylenos.i.luna.l' mene.i. luna qꝺ nos pleniluniũ appellamꝰ. Inde ꝓpenditur q̃ ſol factꝰ ẽ mane ĩ oꝛiẽte.⁊ facto veſpe luna facta ẽ in initio noctis ſimlit̃ ĩ oꝛiẽte. Uolũt tñ q̃ꝺã.q̃ mane ſimul facti ſint.ſol in oꝛiente luna ĩ occiꝺẽte.⁊ ſole occiꝺẽte.luna ſub terra rediit ad oꝛientẽ in inchoatõe noctis.

¶ De opere quinte diei. Cap. VII

Quinta die deꝰ oꝛnauit aerẽ ⁊ aquaꝝ. volatilia dans aeri.natatilia aquis.⁊ vtraqꝫ ex aq̃ oꝛta ſũt. Facilis eĩ trãſitꝰ ẽ aque ĩ aera tenuãdo.⁊ aeris ĩ aquã ſpiſſando. Piſces vocauit moyſes reptilia.qꝛ impetu q̃ꝺã totos ſe rapiũt vt ſerpẽtes.ñ ferũt pedibꝰ vt fere. Nota qꝛ ex ß q̃ ꝺ dictũ ẽ creauit volatile ſup̃ traꝝ errauit plato.qui deſcẽdẽs in egiptuꝫ libros moyſi legit.et putauit moyſen ſenſiſſe volatilia eſſe oꝛnatum aeris tantũ circa terram. Oꝛnatuꝫ vꝺ aeris ſuperioꝛis calodemões ⁊ cacodemones. Sed nõ ita ẽ. Boni eĩ demones vt dictũ ẽ.ſũt in empireo.mali vꝺ ĩ hunc aerẽ caligino ſũ detruſi ſunt ad pe nam.nõ ad eiꝰ oꝛnatũ. Deꝰ eĩ peccantibꝰ angelis ñ pepercit. ¶ Creauitqꝫ deꝰ.i. plaſmauit cete grandia. Cete generis neutri ẽ indeclinabile.declinat̃ tñ cetus ceti.et omnẽ aiaꝫ viuentẽ atqꝫ motabilẽ quã ꝓꝺuxerãt aque. ¶ Motabiles ãt dicũt̃ animẽ piſciũ et auium reſpectu aĩe boũ. Ille enĩ mouent̃ de eſſe ad non eſſe.iſta non.qꝛ ꝓpetua eſt. vel qꝛ forſan animas nõ bꝫbent. Sed tũ ſpũs vegitatiuos q̃a cũ ipis animabꝰ extinguit̃. ipm aniãl vocauit animã. id ẽ. viuens. Unde et greci diuidũt animalia per ʒoa et ſicbea.ʒoa id eſt viuentia bruta ſed ſicbea animata. a ſicbe quod eſt anima rationalis. Sed etiam dicitur creatũ motabile.quod creatum eſt ſic vt mouetur de vita ad moꝛtem.quod nõ homo qui creatus eſt vt ñ moꝛeretur ſi vellet. Auguſtinꝰ videtur velle q̃ piſces aniãs bꝫbeant. Dicit enĩ ꝰ eos habere memoriam. Aiũt enim fontes eſſe in bullenſi regione plenum piſcibus. qui cum hominibꝰ ſupergradientibus gregatim natando eunt et redeũt. ⁊ ſtãt cum ſtantibus. expectantes vt aliquid eis iaciant. quia ſic aſſueuerunt.

Illa vero creata ſunt vel vt in eſum cedant aliis.vel ſemo deficiant. His benedixit deus Creſcite et multiplicamini.

¶ De opere ſexte diei. Cap. VIII.

Sexta die ornauit deꝰ terrã. Pꝛoduxit enĩ terra tria genera animaliũ.iumenta. reptilia beſtias. Sciens enĩ deꝰ boiem ꝓ peccatũ caſurũ in penã laboꝝ ad remedium laboꝝ dedit ei iumẽta q̃ iuuamẽta.ad opus vꝫ ad eſum. Reptilia vero ⁊ beſtie ſunt ei in exercitiũ. Reptiliũ vꝺ ſũt tria genera trabentia vt vermes q̃ ſe oꝛe trabũt.ſerpẽtia vt columba q̃ vi coſtarũ ſe rapiũt.repentia pedibꝰ. ſ. vt lacerte et botrace. Dicunt̃ aũt beſtie quaſi vaſtie a vaſtando.id eſt. leꝺendo et ſeuiendo.

¶ Queriꝫ de q̃buſꝺã minutis aiantibꝰ. que vel ex cadaueribꝰ vel humoꝛibꝰ naſci ſolent

si tunc orta fuerint. Quor sex sunt genera. Quedã ei ex exhalationib⁹ habẽt eẽ. vt bibiones. vermes q̃ añ clepsidrã nascũt. bibiões ex vino. papiliões ex aq̃. Quedã ex corrupti one hũor vt vmes i cisternis. Quedã ex cadauerib⁹ vt apes ex iuuẽcis. scarabei et scabrones muſce magne q̃ sonãt ex volatu. nascunt ex equis. Quedã ex corruptõe ligñor vt terredines. Quedã ex herbar corruptõe vt tinee ex oleribꝰ. Quedã ex corruptõe fructuũ. vt gurguliones ex fabis. De his dicit q̃ q̃ sine corruptõe nascuntur. vt illa q̃ exhalationib⁹ tũc facta sũt. q̃ vo ex corruptoibus post peccatum. ex rebus corruptis orta sũt.

Queritꝰ q̃ de nociuis animãtib⁹. si creata sint nociua. vel primo mitia. post facta sint homini nociua. Dicitur q̃ ante peccatũ hominis fuerunt mitia. sed post peccatũ facta sunt nociua homini. tribus de causis ppter hominis punitionẽ. correptionẽ. instructõnem. Punitur ei homo cum leditur bis vl cum timet ledi. q̃a timor maxima pena est. Corrigitur bis. cuꝫ scit ista sibi accidisse pro peccato suo. Instruitur admirando opera dei. magis admirans opa formicar q̃ꝫ onera camelor. Vel cũ videt ꝫ minima sibi posse nocere. recordatur fragilitatis sue. z hũiliatur. Sed diceret q̃s q̃ quedã animalia leduntalia. q̃ nec inde puniũt. vel corrigũtur. vl instruunt. Sed ex bis z in bis instruitur homo p exemplum. Etiam ad ꝫ creata sũt. vt alijs sint in esum. Sed iteruꝫ dicitur q̃ etiã in mortuos boies seuiũt. Sed et in bis instruitur homo. ne aliq̃d genꝰ mortis borrescat. q̃ p quoscũ q̃ꝫ transeat meat⁹. nec capillus de capute eꝰ peribit. Ad hũt modum solet queri de herbis et arboribꝰ infructuosis. si etiã in illis diebꝰ orta sint. cum scptura nõ memoret. nisi herbas seminales et arbores fructiferas que modo sũt. Potest dici. q̃ q̃ modo infructuosa sunt. ante peccatum fecerunt fructum aliquẽ. post peccatuꝫ potius nascunt homini ad laborem q̃ꝫ ad vtilitatemꝫ. Vel post peccatũ orta sunt. q̃ post dictuꝫ est homini. Spinas et tribulos germinabit tibi. Vel quecunq̃ terris berent faciunt fructũ. i. vtilitatẽ manifestã vl occultam

Quia vero ꝓ. crib⁹ z auib⁹ dictũ ẽ. crescite et multiplicami. et de bis intelligendũ ẽ. ꝫ non sit dictum. Hec est enī cõmunis causa creationis eor.

De creatõne hois. Ca. IX.

Deī de hoīe subditur de creatione hominis sic. Faciamus hominem. ꝛc. Et loquitur pater ad filium z spiritum sanctum. Vel est quasi cõmunis vox trium personarum. Faciamus. et nostraꝫ. Factus est autem homo ad imaginem dei quantum ad animam. Sed imago dei est anima in essentia et ratione eꝰ quia spiritus factus ẽ et rationalis vt deus. similitudo in virtutibus. quia bona iusta. sapiens. Cum imagine pertransit homo. quia illam habet etiam homo peccans. similitudine vero semper priuatur. Masculum vero et feminam creauit eos. Hoc quantuꝫ ad corpus. tamẽ dicitur creasse ppter animam. Eos autẽ dicit pluralitꝰ. ne androgeos. id est hermafroditos factos putaremus. Tamen secundum corpus factus est homo quodammodo ad imaginem dei. cum os homini sublime dedit. vt deum et celestia videat et imitetur. Unde cum quesitum esset a quodam philosopho. ad quid factus fuisset. Respondit vt cõtempler celum et celi numina. Dedit autez homini deus potestatẽ. vt preesset alijs animãtibus. In trib⁹ ergo notatur hois dignitas. Primo q̃ nõ solũ factꝰ ẽ in genere suo vt predicta. sed etiã q̃ imago dei ẽ. Secõdo. q̃ cũ deliberatione factus est. In alijs siquidez operibus dixit. et facta sunt. in hoc tanquaꝫ inter se deliberãtes persone. dixerunt. faciamꝰ. Tertio. quia scilicz homo dominus statuꝰ est animaliũ. vt essent ei quẽ futurũ mortalẽ

deus ſciebat in alimentū. in indumentum. z laboris adiumentū. Ante peccatū enīz herbas tantū z fructꝰ arborꝫ dedit deꝰ in eſcam hominibꝰ z animalibꝰ. Nō inde colligit. qꝫ ante peccatū nil noxiū aut ſterile ēra pduxit Et nota qꝫ in maximis. vt in leonibꝰ. pdidit homo dominiū. vt ſciat ſe amiſiſſe. z in minimis vt in muſcis etiā pdidit. vt ſciat vilitatē ſuā. in mediis habet dominiū ad ſolatium. et vt ſciat ſe etiam in aliis habuiſſe. Et benedixit eis deus ſic.

De inſtitutione cōiugii. Cap. X

Creſcite et multiplicamini. Quod qꝫ ſine piunctōe eorꝫ fieri nō potuit. patet qꝫ deꝰ coniugiū viri z mulieris inſtituit. in q̄ pfutātur quidā heretici dicentes. Concubitū ſine peccato fieri non poſſe. Si queriꝫ quare añ peccatū date ſint homini eſce cū eſſet īmortalis Dicendꝰ qꝫ illa īmortalitas in qua creatꝰ eſt cibis erat ſuſtentanda. nec erat talis qualis illa que futura eſt que cibis non indigebit. Illa enī erat poſſe nō mori. hec erit nō poſſe mori. Et vidit deꝰ cuncta que fecerat. et erāt valde bona. quia ſingula p ſe bona. Sed in vniverſitate erant omnia valde bona. ſicut oculus in animali eſt pulchrior q̄z ſeparatꝰ vel omnia erant valde bona. id eſt. vniverſitas bonorꝫ erat optima. quia licet quedam in ea ſunt per ſe modo verſa in contumeliā. tamen aliis ſunt in vilitatem. ipe vero ſummum bonum. de homine vero vt de ceteris dixerat non dixit. Et vidit deus q̄ eſſz bonū. quia in proximo ſciebat lapſurū. vel q̄a nōdum homo pfectus erat. donec ex eo fieret mulier. Unde et poſt legitur. Nō eſt bonū hominem eſſe ſolum.

De quiete ſabbati et ſanctificatione. Cap. XI.

Igitur perfecti ſunt celi et terra. Concluſio eſt hic operꝫ. Quia creati. diſpoſiti. ornati. igit̄ pfecti. Et quia in ſenario facti qui pmus perfectus numerantibꝰ occurrit. quia ex partibus ſuis aggregatis reddit eandē ſummaz. quod in monadibus numeris nō inveniesi in iſto. Monas numerꝰ appellat ab vno vſqz ad decē Sz nec ī decadibus nili in. xxviij. Opleuit deꝰ die. vij. opus ſuū q̄d fecerat. Alia trāſlatio hz. vj. et tūc nlla eſt obiectio. Sz hebraica vitas hz. vij. et ō queriꝫ. ſi cōplere. ē finale quippiaz opis facere. quō verū eſt q̄d ſequit. Requeuit deꝰ die. vij. ꝛc. Uerū eſt q̄ die ſeptimū fecit. z ipm etiā bñdixit. z poſt requeuit. Vel cōpleuit. id ē cōpletū oñdit. cū nihil nouū ī eo fecerit. et tūc requeuit ab operū generibus nouis. Nihil ei poſt fecit. cꝰ tūc nō feciſſet materiā vt corpoꝫ. vel ſimilitudinē. vt aīaꝫ. Non ei q̄i feſſus dr̄ queuiſſe. ſz qꝫ ceſſauit. Sicut in yſaia dr̄. q̄ ſeraphin requiem non habebant dicētia. ſanctus. ſctūs ſanctꝰ. i. nō ceſſabant. Vel requeuit ob ope vel in opibꝰ. i. nō eget opibus ſuis. et ē dictū q̄i negatiue. vl̄ requeuit ab ope in ſemetipō. i. a mutabilitate operū eꝰ īmutabilitas apparuit. Nam ſtabilis manēs dat cūcta moueri. Nō ät dr̄. ab omī opere quod patrarat. īnuit eſſe opus quod nondum fecerat. a quo nondum quieſcit.

Tria enim opera fecerat. creauit. diſpoſuit. z ornauit. Quartum opus propagatōnis non deſinit operari. Quintum faciet. cum precinget ſe. et tranſiens miſtrabit. vbi pcipue erit requies. Et bñdixit diei ſeptimo id ē. ſctificauit eū. i. ſanctū z celebrē eū eſſe voluit. Semp enī ab aliquibꝰ nationibꝰ ante legem etiā dr̄ ſabbatum fuiſſe obſeruatum. Huiꝰ obſeruantiā in lege etiā dixit ſanctificatōez. ibi. Memēto vt die ſabbati ſctifices.

Epilogus. Iſte ſunt generationes celi et terre. Quidam hic determinant opera ſex dierum. quidam ibi. Cognouit adam vxorē ſuā. Alij. ibi. Hic eſt liber generatōis ade. Pretermiſſo aūt q̄d dubiū ē. lrē inſiſtamuſ Quia de creatione maris et femine ſimul dixerat. que tamen ſimul facta non fuit. vt explicet quod ſb breuitate pcluſerat. repetit

de reliquis Generatões. Hoc nomẽ potest accipi actiue. id est. opationes dei. vel passiue. idẽ. generata. Nec est ptereundũ. qđ ait. fecit omẽ virgultũ antequã oriretur i terra ⁊ herbam pusq̃ germinaret. cum superius dixit. virgultũ q̃zcito factũ statim adultum et habens fructũ et herbaz ortam et ferentez semen. Ad quod dr duos fuisse modos operationis diuine vt dictuz est. materialem scz et essentialez. Fecit ergo ea materialiter pusq̃z orirent̃ et germinarent essentialiter. Vel aliter. qđ innuit sequens lrã cum dr. Non enim pluerat dñs sup terrã. Fecit equidem tunc illa pfecta et essentialiter. pusq̃z orirentur et germinarent. vt modo faciũt cuz paulatim beneficio roris infusi et labore hominuz adhibito ad ortum ⁊ maturitatem perueniũt. Tunc enĩ fons irrigebat terraz. vt nilus egiptum vicissim p partes diuersas. sicut dicit iordanis ante subuersionẽ irrigasse totã pẽtapolim. vicissim. scz sicut de quibusdaz fõtibus dicit aug⁹. qz mira vicissitudine totam q̃ndam irrigãt regionẽ. ne si simul totã traz tũc fonte irrigatã dixerim⁹ diluuiũ fuisse dicam⁹. Vel qz legit ibi fons ⁊ nõ vn⁹. multitudinẽ innuit. vt ibi. venit locusta.

De creatõne anime prothoplasti Cap. XII.

Formauit igitur dominus deus hoiem de limo terre. Hic pmo vocat deum dñm. qz tũc pmo habuit ppe seruũ. s. laborantẽ. Post recapitulatõem. de vtriusq̃ hois formatõne diffusius agit. ⁊ pus de viro. Et qz due sunt hois partes. de vtraq̃z agit. Ad carnẽ enĩ spectat qđ dr. formauit hoiez de limo terre. Ad aiaz cũ dr. inspirauit. ꝛc. q. d. Corpus fecit de terra animã de nihilo. Alia translatio hz. insufflauit vel sufflauit. qđ nõ incongruũ est de deo. vt q̃dam putauerũt. cũ fauces. ⁊ spũm ñ habeat. Deus enim. inspirauit. i. spũm fecit. Similiter insufflauit. i. flatũ. s. aiam fecit. Unde in ysaia. Omnẽ flatũ ego feci. Qđ aũt dr in faciẽ. p synodochen. a parte totum intelligit. Totũ enĩ hoiez animauit. Sed faciez tanq̃z ptẽ dignioẽ. qz sensuũ capacẽ solã noiauit. Eandẽ aũt animaz etiam spiraculũ vite vocat. qz p eam homo spirat ⁊ viuit. Et post dicit. animã viuentez in se. i. ppetuitate vite viuentẽ. non mortabilem vt animaz pecudis. Hũc locũ nõ sane intellexit plato. dicẽs deũ animas creasse. sed angelos corpꝰ formasse. ibi. dij deoz. quorum opifex pater q̃z ego. ꝛc. Quod aũt quidam asserunt aiam de essentia diuina factã. stare non potest. qz tũc nullo modo peccare posset. Alij distiguũt inter spiraculum vite ⁊ aiam. dicentes. spiraculũ vite spũm. s. quem etiã homini tũc datũ asserũt ad prophetandũ. qñ dixit. Hoc nunc os ex ossibꝰ meis. Alij etiã aliter distinguũt. spiraculum vocantes quendã spũm corporeũ in corpore animalis. q̃ ⁊ q̃nq̃z sensus operatur in eo qui etiam paulatim extinguitur i eo. et dum moritur animal in aliqua parte corporis. adhuc sentitur spũs ille. cuz in alia extinctus sit. Factus est autem homo in virili etate. mortalis et imortalis. i. potens mori ⁊ potens non mori. et anima corpori pus formato infusa. Sed queritur. vtrum in ipo corpore dum infunderetur creata vel extra creata sit. et sit ei datũ naturaliter velle incorporari. Quicquid circa illaz actũ sit. de post creatis dicitur. q̃ in ipis corporibus dum infunduntur creantur.

De paradiso et lignis eius. Cap. XIII.

Plantauerat autez dominus deus paradisũ voluptatis a pncipio. Quasi quererz aliqs Remansit hõ in loco vbi factus est. in agro scilicet damasceno. Non. vbi ergo translatꝰ est. In paradisum quem deꝰ die tertia plantauerat. id est. plantis aptauerat. herbis scilicet et arboribus insitum. a principio creationis scilicet cum apparuit arida. et germinare terram fecit. Vel a pncipio. id est. a prima orbis parte. Unde alia translatio habet. Paradisum in eden ad orientem. Eden hebraice. latine delicie interpretatur. Ergo idem est paradisum voluptatis qđ paradisum in eden. id est. in deliciis. Sed a principio, idem est quod ad orientem.

Eſt ãt locꝰ ameniſſimꝰ longo terre et maris tractu a nrã habitabili zona ſecretꝰ. adeo eleuatꝰ vt vſq; ad lunarẽ globũ attingat Vndẽ et aque diluuij illuc nõ puenerũt. Eſt etiam paradiſus celũ empireũ. et ꝺr ſpũalis. ꝗa regio eſt ſpirituũ. Dicitur etiã ſpũaliter paradiſus vita beata vel eccia. Produxitq; deꝰ in paradiſo de humo diuerſa ligna quibus delectaret̃ hõ videndo. et ſuſtentaretur edẽdo. Produxit quidẽ. id eſt procul in altum duxit. vel produxit. id eſt. pro homĩe eduxit. In medio quoq; tãq; dignioꝛa poſuit lignũ vite. et lignũ ſcientie boni ⁊ mali. Dictuꝫ eſt aũt lignũ vite ab effectu quẽ habuit natura liter. vt comeſtum ſepius ppetua ſoliditate hominẽ firmaret. ita vt nulla infirmitate vl' ſenio vel anrietate in deteriꝰ vel in occaſum laberetur. Lignuꝫ vero ſcientie boni ⁊ mali dictũ eſt ex eo quod ſecutũ eſt eius comeſtionẽ. Porro enĩ neſciebat homo ꝗd eſſꝫ malum. ꝗ nondũ expertus. Bonũ enĩ dicimꝰ ſanitatẽ et firmitatẽ. malũ vero egritudinẽ ⁊ imbecillitatẽ. ꝗ nõdũ ſenſerat homo. Cognouerat quidẽ ea p ſcientiã. ꝗ ex vno cõtrario rũ cognoſcitur reliquuꝫ. ſed non p experientiam. vt medicus dum ſanus eſt nouit moꝛbos. ſꝫ cũ egrotat magis cognoſcit. quia nouit ⁊ ſentit. ſicut de puero delicate nutrito ꝺr ꝗ neſcit ꝗd ſit malũ. imo nondũ nouit quãtum ſit bonũ vel malũ. Vel malũ ꝺr inobedientia. bonũ obedientia. ꝗ poſt comeſtionẽ nouit ꝗntum bonũ erat obedientie. ⁊ ꝗntum malum inobedientie. Plato non putans hoc poſſe puenire arboꝛib⁹. q ſit lignũ vite ⁊ lignũ ſcientie boni ⁊ mali. ideo vtrũq; ß de homine dictũ exiſtimauit. quia viuit. ⁊ eſt ſciens bonũ ⁊ malũ. ⁊ dixit ipm vocatũ lignũ. id eſt. coꝛpoꝛeũ. ad differẽtiã ſpirituũ. id eſt. angeloꝛ. ꝙ ⁊ viuũt ⁊ ſciunt bonũ ⁊ malũ. In medio vero poſitũ tradidit. ꝗ homo eſt quaſi mediuſ inter creatoꝛẽ ſup ſe poſitũ et ſenſibilia ſub ſe poſita. Diſcretã vero illiꝰ boĩs fuiſſe creatõnem a creationibus bominũ reliquoꝛ dixit. per illa duo addita. vite et ſcientie boni ⁊ mali. Sicut enĩ in ſamia figura. id eſt. pitagoꝛica qui de ſamo inſula fuit. ꝓus eſt truncus integer. et poſt in ſummo biuiũ. ſic homo modo in ꝓmis etatibus ꝗſi tantũ viuit. non vtens viribus ad intelligẽtiam datis. Sed cum venerit ad annos diſcretionis. tunc diſcernit inter bonũ ⁊ malũ. et tunc ſunt ꝓmum opera eius bona vel mala. Sed non ita factum eſt in adam. imo cũ vita data eſt ei ſcientiã boni et mali. quaſi diceret. Factus eſt homo coꝛpoꝛeꝰ. ſubditꝰ ꝺo prepoſitus animantibus ⁊ ſimul vixit. ⁊ ſciuit bonum ⁊ malum.

De fonte paradiſi et quattuoꝛ fluminibus eius. Cap. XIIII.

Et fons uel fluuiꝰ egrediebatur ad irrigandum paradiſum. id eſt. ligna paradiſi. Fons poteſt intelligi vl' abyſſus. id eſt. matrix omnium aquarum. vel fontes p ſylempſim. ſingulare pro plurali. Irrigare aũt poſituꝫ eſt pro miniſtrare humoꝛem. Dicitur eĩ terra circumiacens humectari a fluminibus per tracones. id eſt. per vias ſubterraneas vel p meatus. xuij. ſtadijs. aut. xvj. Qui fons diuiditur in quattuoꝛ flumina. Unus dictus ẽ phiſon. qui a gangaro rege indie dictus eſt ganges. et interpꝛetatur phiſon. ſm yſidoꝛ. caterua. quia decẽ flumĩa recipit. vel immutatio oꝛis. quia mutatur a facie quam habꝫ in paradiſo. Mutatur etiam ſm diuerſa loca tribus modis. In coloꝛe. quia alibi clarꝰ. alibi obſcurus. alibi turbidus. In quantitate. ꝙ alibi paruꝰ. alibi diffuſus. In ſenſu. ꝗa alibi frigidus. alibi calidus. Hic circuit terram euilath. id eſt. indiam. et trahit aureas barenas. Alius dictus eſt geon vel gion vel igion. qui et nilus. et ſonat byatꝰ terre. vl' terreuſ. quia turbidus eſt. Hic circuit ethiopiã Alij duo ꝓmis nominibꝰ vocantur tigris ⁊ eufrates. Tigris animal eſt velociſſimum. ⁊ ideo fluuius ille a ſui velocitate tigridi equiuocatus eſt. Hic vadit contra aſſyrios. Dicit ioſephuſ. ꝙ tigris dicitur diglat. quod ſonat acutum vel anguſtum. eufrates frugifer vel fructuoſus. de quo per quas trãſiret regiones. quaſi notũ tacuit moyſes. quia ẽ i chaldea. vnde venerat abꝛahaꝫ. Hec. uij. vt dixim⁹ flumĩa ab eode fõte manãt ⁊ ſepant.

et iterū quedā eoꝝ inter se cōmiscent. ⁊ iterū separant. sepe etiaꝫ absorbent a terra. ⁊ locis uetꝫ in plurib⁹ emergūt. Inde ē q̄ de ortu eorū varia leguntꝫ. Dicit etiā gāges nasci in locis caucasi mōtis. nilus nō procul ab atlāte. tigris ⁊ eufrates ex armenia.

¶ De precepto et prohibitione eduliī. Cap. XV.

QVit ergo de⁹ hom̄ē de loco formatōnis sue in paradisum. vt oparet̄ ibi. non tñ laborando ex necessitate. sed delectādo ⁊ recreando. ⁊ sic deus custodiret illū. scilꝫ hominem. Vel vtrūqꝫ refert̄ ad hoiem. vt sc̄z homo custodiret paradisū. ⁊ oparet̄ vt dictū ē. Quidam codices nō habent illū. sc̄z illud. ⁊ tūc est sensus. ⁊ custodiret. i. ꝓsideraret op⁹ suū hō. vt q̄d faceret in terra p agriculturā obseruaret in se p disciplinā. vt sicut terra sibi. sic ipe obtemperaret suo cultori. Precepitqꝫ ei dicens. ⁊c. Vt hō sciret se esse sub dño. p̄ceptuꝫ accepit a dño. Omīs aūt iussio ē in duobus in p̄ceptōe ⁊ phibitōe. ⁊ iō vtroqꝫ vs⁹ ē dñs. Precepit. ex omni ligno paradisi comede. Prohibuit. de ligno scientie boni ⁊ mali ne comedas. Et datū ē viro mandatuꝫ. vt p virū etiā trāsiret ad mlierē. Vel forte ē p̄occupatio. q̄ facta muliere vtriqꝫ simul datū est Subdit aūt penā si cōtēneret. Quacūqꝫ die comederis. morte morieris. s. aīe. ⁊ necessitatem mortis habebis

Unde alia translatō hꝫ plan⁹. Mortalis eris. lxx. pluraliter ponūt. Quacunqꝫ die comederitis. morte moriemini. Ideo cr̄e dit a quibusdaꝫ vtriqꝫ dictū. et ꝫ preoccupatū Facta est aūt hꝫ iussio p aliquaꝫ creaturam subiectā sic̄ et nobis p ppbas ⁊ angelos.

De diuersis translatiōib⁹ semel dicim⁹.

Ante incarnationē dñi anno. ccc. xlj. tpribus ptolomei philadelphi. lxx. interptes floruerūt. Post ascēsionē dñi anno. c. xxxiij. aquila iudeus factus christian⁹. p̄m⁹ interpres ex hebreo i grecū floruit adriano regnāte. Deinde post ānos. lviij. comodo regnāte theodocio

Deinde post annos. xxx. sub seuero symach⁹

Deinde post annos. viij. quinta editio hierosolimis ē inuenta. q̄ qr auctor ei⁹ ignorat. vulgata dr. Vulgata dr q̄i apocrifa. Origenis q̄z editio dr vulgaris. q̄ ea q̄i vulgo vtimur. Deinde post annos. xviij. sub alexādro origenes correxit. lxx. cum asteriſco et obelo postea sine his transtulit. Hi oēs de hebreo in grecū trāstulerūt. Quidā de greco in latinū. Plures in p̄mitiua eccīa scioli vtriusqꝫ lingue de greco in latinū trāsferebāt p̄mōez. Hieronimus vltimo de hebreo in latinum cui⁹ editio nūc vbiqꝫ seruat̄ a nobis. Periarchon p̄cipat⁹. Periarchon est liber in q̄ orig̃. dicit xp̄m adhuc in aere p̄demoīb⁹ pati sicut in terra p hoīb⁹ passus est. hac aūcte Nibil odisti eoꝝ q̄ fecisti.

¶ De impositione nominū animantiuꝫ principaliter et mulieris formatione. Cap. XVI.

DIxit quoqꝫ deus Non est bonum hoiem solum esse faciamus ei adiutoriū ad procreandos liberos. quod sit simile illi. Similia enī de similib⁹ naturaliter nascunt. Sed ne videretur ade superflua mulieris formatio putanti sibi in animantibus esse simile. ideo adduxit deus ad adam omīa terre animantia et aeris. In quibus intelligenda sunt et aque animantia. A parte totū accipe. Vel vniuersa sunt terre. quia etiaꝫ que de aquis condita sūt. aliq̄d habent terre in se. Vel potius pisces post ab hominibus sunt cogniti. et inde nominati. Quod patet. quia equi uocantur animalibus terre. quia similes bis dep̄bensi sunt. Fecit autem vt omnia simul eo nutu venirent quo omnia creauit. Vel forte factum est per angelos. Adduxit aūt p̄o duobus. vt imponeret homo eis nomina in quo scirent eum sibi p̄eesse. ⁊ sciret adam nullum ex eis simile sibi. Et imposuit eis noīna adam lingua hebrea. que sola fuit ab initio. Quod inde ꝓpendit. q̄a nomina que leguntꝫ vsqꝫ ad diuisionē linguaruꝫ hebrea sunt. Et non inuento simili sibi. immisit deus sopōrem in adam non somnū sz extasim. in qua credit̄ superne interfuisse curie

Unde ꝛ euigilās ꝓpḥauit de ꝓuctōne xp̄i ꝛ
eccīe ꝛ de diluuio futuro ꝛ de iudicio ꝓ ignē
ibidē cognouit ꝛ liberis ſuis poſtea idicauit

De ſomno ade et formatione mulieris de coſta eius Cap. XVII.

Q Vnq3 obdormiſ
ſet. tulit dñs vnā de coſtis e⁹. carnē
ſcz ꝛ os. et edificauit miſterio ange/
lor illā i mulierē. de carne carnē de oſſe oſſa
faciens. ꝛ ſtatuit eā ante adā. Qui ait. Hoc
nūc os ex oſſibus meis. ꝛ caro de carne mea
Hoc aduerbiū nūc iudeos traxit in errorez.
vt dicāt aliā ꝓpus factā. de q̄ dicū ē. maſculū
et feminā creauit eos. ꝛ nūc ſecūdā. q. d. adā.
Prior mulier facta eſt de limo terre mecū.
ſed hec nūc de carne mea. Et ioſeph⁹ dicit.
Mulierē extra formatā ꝛ in paradiſū cum
viro tranſlatā. ſic dicēs. In hunc ortū intro/
duxit de⁹ adā et vxorez ei⁹. ꝓpiens eos plā
tatōis habere ſollicitudinē. Et ex duab⁹ vxo
ribus ade inumerabiles ſiue interm̄iabiles
fingūt genealogias. ſz ex ipō textu ꝓuinci vi
denī in q̄ ſp ſingulariter ꝓmo ē de ei⁹ vxore.
Nota q̄ de formatōne mulieris agendo. de
corpore tantū dictū eſt. Uñ q̄dā ideo tacitū
eſſe voluerūt de aīa. vt dareī intelligi. ſic tra
ductā aīam mulieris de aīa viri. ſicut carnē
de carne. Auguſtin⁹ ēt beſitare videī. q̄d ſen
tiēdū ſit de aīa. an ex traduce ſit. an ex nihilo
Sed idipm̄ q̄d tacitū eſt de aīa poti⁹ ꝑ eos
eſt. Si et aīa mulieris fuit ex traduce aliter
facta ē q̄z anīa viri q̄ de nihilo. Et ſi aliter fie
bat. taceri non debuit. ne ſic facta putareī vt
iā audieram⁹ de aīa viri. Itaq3 tacēdo inuit
nō aliter putandū factā eſſe q̄z didiceram⁹
ꝓius.

De noīb⁹ mulieris Ca. XVIII.

E T impoſuit adam
vxori ſue nomē tanq̄z dñs ei⁹. ꝛ ait
Hec vocabīt virago. i. a viro acta.
et eſt ſumptū nomē a viri noīe. vt materia ō
materia ſūpta fuerat. Et iā denoīatio i be
breo bec ē. Is ei vir ōr. vnde denoīatur iſſa.
vt a vir virago. Hoc nomē ꝓpriū illi⁹ muli/
eris fuit. nūc oīm eſt cōmune. Et e⁹ ſincopa
tū eſt virgo. Virgines dicūt q̄z diu ſūt in in
tegritate natiuitatis ſue. Poſtea vo fracte
dicunt mulieres. Similiter ſicut hoc nomē
adam fuit ꝓpriū illi hominī. nūc vo ē cōmu
ne. Et adam ſonat rube⁹ vel rubra terra. q̄a
ſm ioſephū de rubea terra ꝓſperſa fact⁹ eſt.
Talis eſt enī virgo
tellus et vera vel ru
bea. id eſt. animata.
quia ſedes anime ē
in ſanguine. vel ru/
bea ſm quod futura
erat. i. ſanguinea. id ē. peccatrix. Sanguinis
enī nomine ſepe deſignatur peccatuz. vt ibi
Ueſtimentū concretū ſanguine. et ſanguis
ſanguinem tetigit. Impoſuit ei et aliud no/
men eua. ſ. poſt peccatum. quod ſonat vita.
eo q̄ futura eſſet mater omniū viuentium.
Tamen q̄a hic non leguur impoſuiſſe. ſz in
fra poſt maledictōem forte quaſi plangens
hominis miſeriā dixit eam euaz. quaſi allu/
dens eulatui paruulorū. Maſcul⁹ enī recē/
ter natus eiulando dicit. a. mulier vero e. q̄ſi
diceret. Omēs dicent. e. vel. a. quotq̄t naſcūt
ab eua.

Terra ꝓpe adhuc vi/
go erat q̄ nōdū cor/
rupta hoīm ope nec
ſanguine infecta.

De prophetia ade. Cap. XIX.

I Mpoſito nomine
ſtatim ꝓphetauit dicēs. Quāobrē
ſcz q̄ de latere viri ē. relinquet ſepe
hō prēz ꝛ matrē ꝓpter vxorē ſuā. ꝛ adherebit
vxori ſue tāq̄z portiūcule ſue. Uel ob hāc rez
demōſtrādo vxorē dicit. i. ꝓpter hāc mlierē
relinquet hō. ꝛc. Hoc fit quotidie a viris. q̄a
reliquūt cohabitare corpaliter ſpūaliter. q̄ ma
ior ē zel⁹ i vxorē. q̄z amor filioz i pentes. ñ. di/
co parēū i filios. Humor ei aſcēdit de trūco
ad ramos. ſz ñ redit. Et iō ñ dixit. q̄ ꝓpt̄ re
linquēt pentes filios. maxīe itelligēdū eſt ꝑ
ſp reliquet. i. nō iunget eis in matrimonio.
Hic. ij. pſone in lege. xj. in euangelio plures
perſone amouentur a coniugio. hoc eſt. pro
pter hoc ſcilicet coniuguz relinquet homo
patrem et matrem. Et erunt duo in carne
vna. id eſt. vnient ambo in vno carnali ope.
Uel erunt duo in carne vna pueri gignēda.

Non ei ex ſanguine vno ſed ex ſanguinibus concreat puuli caro. Vel licet ſint duo pſōa liter. erūt tñ in ꝓiugio vna caro. i alijs duo. q2 neuter h3 poteſtatē ſue carnis.

¶ De ſtatu innocētie eoꝝ ante peccatum. Cap. XX

Erat āt uterq3 nudus. nec erubeſcebant. Nibil putabant velandū. q2 nibil ſenſerant refrenanduz. ſicut nō erubeſcim9 ſi q̄s viderit manus ⁊ caput ⁊ pedes nr̄os. Inordinatus enī mot9 membroꝝ ipa facit pudenda. Sic et pueri ſi videant pudenda eoꝝ non erubeſcūt. q2 b̄ñficio etatis motū erubeſcibilē nō/dum ſenſerūt. q̄ pudend9 eſt. ⁊ inordinatus. q2 non ſine peccato fit. niſi raro ſpe ꝓolis excuſat9. cū tñ excuſari poteſt a peccato. tubore carere nō poteſt. Vñ ſanct9 zacharias cū ſanctā elizabetb cognoſceret ad gignenduz ſanctū p̄curſorē dñi. tñ videri noluit. Et quibuſdā h3 viſum eſt deū p̄cepiſſe vtriq3 deabſtinentia pomi. licet p̄occupatū ſit.

¶ De ſuggeſtione ſerpentis ſiue demonis. Cap. XXI.

Serpens erat callidior cunctis animantib9 terre. ⁊ naturaliter. ⁊ incadenter. Incident. q̄a plenus erat demone. Lucifer enī deiectus a paradiſo ſpirituū. inuidit homini. q̄ eſſet in paradiſo coꝝpoꝝ. ſciens. ſi faceret eum trāſgredi. q̄ et ille eiceretur. Timens vero deprehendi a viro. mulierē min9 putdam ⁊ cereā in vicū flecti aggreſſus eſt. Et h3 p ſerpentē. quia tūc ſerpens erect9 erat vt homo. q̄a in maledictōe. pſtratus eſt. et adhuc vt tradūt phareas erect9 incedit. Elegit etiam q̄ddam gen9 ſerpentis vt ait beda v̄gineū vultū habens. quia ſimilia ſimilib9 applaudūt. ⁊ mouit ad loquendū linguam ei9. tñ neſcientis ſicut et p̄ fanaticos et energuminos loquit neſcientes. et ait. Cur p̄cepit vobis de9. vt ñ comederetis de omi ligno paradiſi. id eſt. vt comederetis de ligno. ſed nō de omni. Querit. vt ex reſponſione occaſionez inueniat dicendi ad q̄ venerat. Et ſic factū eſt. Cum ei q̄i dubitādo dixit mlier. ne forte moriamur. q2 dubitās ad quālibet partē de facili flectit vnde ſecur9 de impatōne ait. Nequaquaz moriemī. imo de9 nolens vos ſimulari et inſcientia. et ſciēs q̄ cū comederetis ex ligno h3 eritis ſicut dij ſcientes bonū ⁊ malū. q̄i inuidus phibuit. Et elata mulier. volens ſimilari deo. acquieuit.

¶ De eſu pomi et ſtatu poſt peccatum. Ca. XXII

Vidit quoq3 mulier p̄us q̄ lignū eſſet pulcbrū viſu. id eſt. mundū. et ex odore vel tactu notans q̄ ad veſcēdū ſuaue comedit. dedit/q3 viro ſuo forte p̄monēs v̄bis ꝓſuaſibilib9 q̄ tranſit legiſlatoꝝ breuitatis cauſa. Qui et ei facile acquieuit. q2 cū crederet p̄us mulierē ſtatim moꝝturā iuxta v̄bū dñi. ⁊ vidiſſet nō fuiſſe moꝝtuā. dictum h3 a dño eſtimauit q̄i tantū ad terroꝝē. ⁊ comedit. Et aperti ſūt oculi eoꝝ. i. viſu tale q̄d p̄ceperūt. q̄d ñ ante. diſconuententiā. ſ. nuditatis. Vel nō d̄ oculis coꝝpis intelligendū ē. cum dictū ſit. Vidit mulier lignū. ꝛc. Non ei acceſſerant adlignū q̄i palpones. Ex oculos eoꝝ dicim9 cō cupiſcentiā et cognitōem e9. Erant ei in eis naturales mot9 ꝓcupiſcētie. ſed repſſi ⁊ clauſi. vt in pueris vſq3 ad pubertatez. ⁊ tūc tāq3 riuuli aperti ſūt et ceperūt moueri ⁊ diffūdi q̄s cū p̄us in ſe eſſe nō ſenſiſſent. tūc erpti ſūt et cognouerūt eos. Et ſicut inobediētes fuerūt ſuo ſupioꝝ. ſic et mēbra ceperūt moueri ꝓ ſuū ſuperi9. i. ratōem. Et p̄mū motū cōcupiſcentie ꝓtrariū rōni ſenſerūt in genitalib9 et ſua ꝓtra ſe moueri videntes erubuerunt. Unde ⁊ illa pudēda dicta ſūt. Cetera q̄dem membra ad nutū boīs ſtant aut mouentur pudēda nō. Quia v̄o h3 eſt porta ꝓpaginis ⁊ inobediētia mēbroꝝ. q̄i lignū inobediētie parentū ſcp̄tum eſt in porta. Et cognouerūt ſe nudos. i. diſcōuenire pudēda. i. erubuerūt videri pudenda. Tñ ioſeph9 tradit. ſcientiaz cognoſcēdi ſe nudos. ⁊ itelligēdi ꝓfuſionem ſuā habuiſſe ex eſu ligni. q̄i būc effectū naturaliter habētis. dicens. Iſta nāq3 plantatio cauſa acuminis erat et intellect9.

De maledictionib⁹ ſerpentis viri et mulieris. Cap. XXIII

Cvnc fecerunt ſibi perizomata .id ē. ſuccinctoria. quaſi bracas breues. vt cāpeſtria. Nec ſine cauſa de foliis ficuum. q⁹ de ſuco eorū ſi terat caro boīs inuncta. ſtatim ibi ſē titt voluptatis pruriginē. vt q̄ſi p ß oſtenſuz ſit. q⁹ pruriginē voluptatis iam in carne ſenſerant. q̄ prurigo deſignat pruriginez voluptatis quā ipi habuerūt. Hinc quidaz dicūt ficū fuiſſe arborē phibitā. Et audierunt vocē dñi deambulantis. vt ex ipo ſuo motu iā viderēt eos arguere. q⁹ nō ſteterāt in p̄cepto. Loquebat aūt p ſubiectā creaturaz eis. Et abſconderūt ſe a facie dei in medio lignorū. Vocauitq⁹ dñs virū. ſ. cui dederat p̄ceptū. z increpādo nō ignorādo ait. Adaz vbi es. q. d. Vide in qua miſeria es. Qui ait. Abſcondi me. q⁹ nud⁹ eram. Stulta rñſio. q̄ di ſpliceret nud⁹. q̄ talis fuerat fact⁹. Et ait dom⁹. Quis ß indicauit tibi niſi q⁹ de ligno comediſti. Ille vo nō humiliter ꝓfitens. ſed peccatū in vxorē retorquēs. imo in ipm mulieris datorez ait. Mulier quā dediſti mihi ſociā. dedit mihi d ligno. z comedi. et ad mulierē ait. Quare ß feciſti. Necipa ſe accuſauit. ſed obliquauit peccatū in ſerpentez. tacite vo in autorez ſerpētis. Serpēs vo nō interrogat. q⁹ p ſe ß nō fecerat. ſz diabol⁹ p euz Et maledicēs eis. īcepit a ſerpente. ordinem ſeruās z congruū maledictionū numerum Serpēs ei z pus z plus peccauit q⁹ in trib⁹ mulier poſt. et min⁹ eo. ſz plus viro. quia in duob⁹. homo poſtremo z min⁹. quia i vno Serpēs inuidit. mētit⁹ eſt. decepit. His tribus reddite ſūt tres maledictōes. Quia iuidit boīs excellētie. dictū ē ei. Supper cet⁹ tuuz gradieris. Quia mentit⁹ eſt. punit⁹ ē in ore. vnde terraz comedes omib⁹ dieb⁹ vite tue. imo abſtulit ei vocē z poſuit ei venenū i ore. Quia decepit. accepit ß. Inimicicias ponā int̄ te z mulierē. Hinc innuit. q⁹ eua penituit Ipa conteret caput tuū q̄d naturaliē ſeruat ſerpens q̄ ſedem vite. Et tu inſidiaberis calcaneo illi⁹. maxime. Et ſicut naturale odiū eſt inter equos z grifes. lupos z canes. ſic inter boīem z ſerpentē. Sicut enī venenū ſerpentis bomiem. ſic ſputum hominis ieiuni perimit ſerpentem. Et q̄a adhuc nudi erāt. ſerpens modo hominē timet nudū et fugit. et in veſtitū inſilit. In duobus peccauit mulier. Superbiuit et vetitum comedit. Quia ſuperbiuit. humiliauit eam dicēs. Sub poteſtate viri eius violenta. vt etiam vulneri⁹ te affligat in defloratione. Hunc quidē ſubdita eſt viro conditione et timore. cui prius ſubiecta fuerat. ſed amore. Et quia in fructu peccauit. in fructu ſuo punita eſt. Vnde dictum eſt ei. In dolore paries. Quod dictuz eſt ei. in dolore. maledictio eſt. ſed paries. benedictō eſt. Maledicta enim eſt ſterilis. Et ita in puniendo nō eſt oblit⁹ miſereri deus quod etiā in aliis maledictionib⁹ hominuz notandū eſt. Adam q̄a in ſolo eſu peccauit. in laboze querendi ſibi edulij punitus eſt ſic Maledicta terra in opere tuo. ſ. pro opere tuo. i. pro peccato. pro quo factū eſt. vt terra que bonos pus et vberes fructus ſponte faciebat. deinceps raros nec ſine bomis labore. quandoq⁹ etiaz pro fructib⁹ ſpinas et tribulos germinabit. Et addidit. Et comedes herbas terre. quaſi etiam in hoc par eris iumento. Terre aūt maledixit. quia de fructu terre tranſgreſſio facta eſt. z nō aquis. Inde eſt q⁹ comedit domin⁹ piſcem. ſed non legit comediſſe carnem viuentiū de terra maledicta. niſi forte de agno paſcali. pro precepto legis. Addit ergo de laboze. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. donec in terraz reuertaris. id eſt donec moriaris. q⁹ terra es et in terrā ibis. Pulcre dictū eſt ibis. q⁹ q̄ eodez ſtatu ſteriſſes donec tranſires in meli⁹ ſi velles. modo de miſeria in miſeriam ibis more fluentis aque. Et tūc adam plangens miſeriā poſteritatis ſue. vocauit vxorem ſuā euā vt dictum eſt.

De eiectione eorūdem de paradiſo et rompheaignea. Cap. XXIIII

Fecitq3 dñs ade et
vxori ei9 tunicas pelliceas.i.ō pellibus mortuoꝝ animaliuꝫ.vt ſignuꝫ ſue mortalitatis ſecū ferrēt et ait. Ecce adaꝫ fact9 eſt q̄i vn9 ex nobis.yronia eſt q̄i voluit eſſe vt de9.ſz in euidēti eſt modo.q ñ ē. Nec ē vox dei inſultantis.ſed nos a ſuperbia corrigentis.ꝛ ē vox trinitatiſ. Uel ē vox dei ad angelos.ꝛ ē vox plāgētis.q̄d patet.q2 fact9 eſt a me.vt eſſz q̄i vn9 ex nobis ſi ſtetiſſet. Nūc ergo ne forte mittat manū ſuā.ꝛ ſumat de ligno vite.ꝛ comedat. et viuat ineternum. Apeſiopeſis eſt q̄ſi videte vel cauete vt eicite eum. Dura videtur dei ſententia q̄ p̄dictis penis penaꝫ eiectionis addidit. Sed contra. Hanc eī penā quā dederat miſericorditer tēperauit.vt verum de eo appareat. Cum irat9 fueris miſerie recordaberis.quia enī victuri erant i miſeria.q̄nto eſſz vita diuturnior.tāto miſerabilior. Si ergo guſtaſſent de ligno vite diuti9 viuentes.diuti9 miſeri eſſent. Nec eſt mirū.ſi etiā poſt peccatū p eſuꝫ ligni illi9 diuti9 vixiſſent. cum adhuc ſint quedam inſule viuentium in quibus nullus moritur.ſicetiā lanugo fit in foliſ arborum apud ſeres. cui9 eſu vita protelat. Etiam alexāder ſcripſit ariſtoteli ō ſacerdotib9 arborū ſolis et lune.

Qđ dictū eſt viuat i eternū.ad opinionē boīs trahēdū. ē.q.d. et comedat hac opinione vt viuat ieternū.vel eternū accipitur p multo tempe. Quidā tradunt eoſ fuiſſe in paradiſo.vij horas.

Eiectōem p̄mor parentuꝫ repſētat eccia in capite ieiunij. cuꝫ ejicit ex ſe penitētes. ciliciuꝫ dat in ſignuꝫ tunicaꝝ pelliceaꝝ.uꝫ cinerē ſub his v̄bis. cinis es.ꝛc.ꝛ memoriā maledictiōis.eiecti ardētes cādelas ferūt.q2 pope q̄ porrexerī manus ad pomū vetitū.appoſita ē ignea rōphea paradiſo. Trāſeūt q̄z ad aliam eccīam.ꝛ claudūtur corā eis fores.in ſignū adit9 paradiſi q̄ndaꝫ obcluſi. Non ad menſam. ſed ſup terrā comedūt quia maledicta t̄ra in opere ſuo pomoꝝ lōgiſſimā agant vitam. Et ſic dixerat emiſit euꝫ domin9 ō paradiſo voluptatis. vt operaretur terrā de qua aſſumpt9 eſt in agrū ſcz damaſcenū de q̄ ſumpt9 fuerat.in q̄ ca yn abel ſuū frēz interfecit.iuxta quē adaꝫ ꝛ eua ſepulti ſunt in ſpelunca duplici. Et collocauit ante paradiſum voluptatis cherubin ꝛ flāmeū gladiū atq3 verſatilem.vt angel9 arceret diabolū.ignis hominez. Uel miſterio angeloꝝ poſuit ignē ibi q̄ intercluderet paradiſi ingreſſum.q̄ noīe gladij nō cuiuſlibet ſed verſatilis ō2.i.vtrobiq3 ſecantis.q2 pena fuit homini in vtraq3 parte ſui puniri i aīa ſcz ꝛ in corpe. Uel dict9 eſt verſatilis.i.aptus ad verſandū.i.tollendum cum deus vellet. Ablatus enī fuit ad temp9 intrantibus belya et enoch.penitus vero non.donec i morte chriſti fuit extinct9. ¶ Si queritur quid cōſumebat ignis ille. Poteſt dici.q2 quedā ſpecies eſt ignis.ſicut in vita beati nicolai legitur.cui ſi manū adhibes ardorem ſentis. ſed nō pateris aduſtionez. nec eget materia quā conſumat.et taliter vult ſpūm. ¶ Iterum ſi queritur.quare p̄miſit de9 boiem tēptari. cum eū ſciret lapſurū. Et de multis in hunc modū dicinī9 q̄ntum ad pñs attinet opus. q2 ſic voluit. ¶ Si querīt cur voluit.iſipida eſt queſtio.querere cauſam diuine volūtatis.cum ipa ſit ſumma cauſa oīm cauſaꝝ

¶ De generationibus ade. Cap. XXV.

Adam cognouit
vxorē ſuā ſz nō in paradiſo.ſz tamen reus et eiect9. Breuiter legiſlator generatōes ade tranſit.feſtinās ad tempora abrahe patris hebreorum et plures ſubticet ade filios et filias. Sed methodius martyr orauit dum eſſet in carcere.et reuelatum eſt ei a ſpū de p̄ncipio ꝛ fine mūdi.q̄d orauit.ꝛ ſcptum licet ſimpliciter reliq̄t dicēs.q̄ vgies egreſſi ſunt de padiſo. Et anno vite adā.xv. natus eſt ei cayn.ꝛ ſoror ei9 chalmana. Et ſi

enī fact⁹ eſt adam quaſi in etate .xxx. annorū
tñ fuit vni⁹ diei et anni. et poſt duor annorū
et trium. et ſic de ceteris. Et potuit añ caym
multos genuiſſe qui tacentur hic. Poſt ali
os .xv. annos. nat⁹ eſt ei abel. et ſoror ei⁹ del⁹
bora. Anno vite adam .c.xxx. caym occidit
abel. et luxerunt eum adam et eua centum
annis. Tunc natus eſt ei ſeth .xxx. anno p̄me
ciliadis. id eſt p̄me etatis. Unum ſeculū ſcz
ſpacium mille anno
rum ciliadē dicim⁹.
Incboat enī metbo
dius ſecula poſt .cc.
annos ade. et vocat
ſeculū vnā ciliadem
Et ꝓſonant in ℔.lxx.
qui dicunt adam .cc
xxx. annor eē cuz ge
nuit ſeth. ſed tamen
in bebreo eſt .c.xxx.
Sed tñ redeam⁹ ad
breuitatem geneſis.
Loc⁹ in q̄ luxerūt eū
or vallis lacrimarū
iuxta ebron. Cilias.
dis. mille interp̄tat. ꝛ
vbi nos. vj. etates di
cim⁹. greci dicunt. vj
ciliades. non quod
omnis etas mille ba
buerit annos. Que
dā ei plures quedaz
pauciores babuit.

Concepit eua et peperit caym qui interp̄tat
poſſeſſio. rurſumq3 peperit abel qō ſonat lu
ctus vel meror vel vapor. quaſi cito trāſitu
rus tanq3 noīe ꝓphetatum fuerit. quod de
ipō futurum erat. tñ p̄m ioſephum interp̄ta
tur nibil bic. quia non reliquit ſemen ſup ter
ram. Abel fuit paſtor. et caym agricola. Cū
enī eſſet maligniſſim⁹ vt etiā auaricie ꝓſule
ret ſue. p̄m⁹ terrā incoluit.

De oblationib⁹ fratrū. Cap. XXVI.

Poſt multos dies
obtulerūt domino munera caym
de frugibus. abel p̄m ioſephuz lac.
et p̄mogenita agnor. Moyſes ait de adipi
bus eorum. id eſt. ō pinguioribus gregis eī
obtulit. Creditur adaz in ſpū docuiſſe filios
vt offerrent decimas deo et p̄mitias. Et re
ſpexit deus ad abel et ad munera ei⁹. ad ca
ym vero et ad munera ei⁹ non reſpexit. quia
placuit deo abel. ꝛ p̄r ipō placuit oblatō ei⁹
quod q̄ō cognitum fuerit. alia tranſlatio
aperit. Inflammauit de⁹ ſup abel. ꝛ ſup mu
nera eius. Ignis enī de celo oblationez eius
incendit. vt legit̄ belye factū in carmelo et in
leuitico ſub moyſe. Munera vero caym ex
auaricia boīs nata. deo non placuerūt. Ira
tuſq3 eſt caym ꝛ concidit vult⁹ ei⁹ p̄ verecun
dia. minorem ſibi p̄latū videns. Increpans
ergo dñs caym ait. Quare irat⁹ es. Nonne
ſi bene egeris recipies p̄miū. ſcz a me. vl' pro
recipies theodocio poſuit acceptabile erit
mun⁹ tuū. Sin aūt male. ſtatim peccatū in
foꝛb⁹ aderit. i. preſto eſt. et ī volūtate p̄ quaz
ingreſſus es ad opus. Sed tū q2 liberi es ar
bitrij. ſub te. id eſt. in poteſtate tua erit appeti
tus ei⁹ peccati. et dominaberis illi⁹ ſi volue
ris. Alia tranſlatio babet. Quare concidit
vult⁹ tu⁹. Nonne ſi recte offeras. et recte nō
diuidas peccaſti. Quieſce. Ad te conuerſio
eius. et tu dñaberis illiuſ. i. in te eſt vt a pcō
quertaris. Recte obtulerat. q2 deo. q̄a crea
turā creatori. ſed non recte diuiſerat. quia ſe
ipm q̄ melior erat oblatōe obtulerat diabo
lo. Vel non recte diuiſit. q̄a meliora ſibi retu
nuit. ſpicas vo attritas ꝛ corroſas ſecus viā
dño obtulit.

De morte abel. Ca. XXVII

Quidenſ itaq3 ca
ym fratri ſuo dixit ad eum. Egredi
amur foras in agrū. vl' trāſeamus.
Dicit bieronim⁹. q2 ℔ ſupflue in ſamarita
noꝛ libris ꝛ nrōꝝ re
perit. Non enī legit̄
qd dixerit ad eum. ſz
intelligendum eſt q
dixerat ei vba domi
ni increpātis. ſcz. Et
tūc ꝓſurrexit aduerſ⁹
abel ꝛ interfecit eū. et dixit dñs ad eū. Ubi ē
abel frater tu⁹. Non ignorando ſed increpā
do impropera fratricidiū. Qui cum vellz
occultare factū. dixit de⁹. Vox ſanguis frā
tui abel clamat ad me de terra. i. notoriū eſt
q̄ feciſti. q̄a effuſio ſanguinis ℔ indicat. nec
eget acuſatore qō in euidenti eſt. Inde eſt.
q̄ in eccīa quorundā mos eſt. etiaz ſi nemo
accuſet. p̄ ſanguinis effuſione ſuſpecti in lo
co ſacro trabunt in cauſam. q2 ſanguis cla
mat. quod ſi negauerint. iudicio dei exami

Qui receperāt pēta
theucū vt liberarent
a feris. ſz corruperāt
multis addendo ſe
cundum numerum

nentur.z iuramento. Nūc ergo maledict⁹ eris sup terrā vagus et pfug⁹. Merito iste maledicit.z nō adam.qz sciens iste penā pri me puaricatōnis.unde fratricidiuz addidit. Timens ergo caym ne vel bestie deuozarēt eū si egrederet ab hominib⁹.vel si maneret cū eis occiderēt eū p pctō suo.damnās se et desperans ait. Maioz est iniquitas mea.qz vt veniam merear.

Omnis q̄ inuenerit me occidet me. Ex timoze ß dixit.vl optā do dixit.q̄i vtinā occidat me. Dixitqz ei de⁹. Nequaq̄z ita fiet. Non cito.s. morieris sed oīs q̄ occiderit caym.supplendū ē.libera bit eum a timoze.a laboze.z miseria. Et tūc addit impsonalit.septuplū puniet.i. punitō fiet de eo dū vixet in pena. vsqz ad septimū lamech.qđ psonat trāslationi.lxx. Omīs q occiderit caym .septem vindictas exsoluet. Tradūt q̄dam penā e⁹ duraſſe vsqz ad septi mā e⁹ generatōem.qz septem peccata cōmi sit. Non recte diuisit.fri inuidit.dolose egit. vocans in agrū occidit.procaciter negauit. desperauit.penitentiā damnatus non egit. Vel.omīs q̄ occiderit caym septuplū puni etur.i. plus q̄z tpe caym pro pbitiōe homi cidij.q̄ nonduz fuerat facta caym. Et posuit de⁹ signū in caym.z remoze capitis.vt sic sci ret a dño punir⁹.z excōmunicat⁹.et indign⁹ miscōia.ne interficeret. Tūc egressus a facie dñi habitauit ad plagā oriētalē eden.id est delicia.z nō in delicijs.sed versus terram de liciarū. Joseph⁹ aut.et multā pagrans terrā cū vxoze sua chalma

Maioz ē iniquitas mea q̄z sit id q̄ veniā merear.q.maioz iniq̄tas mea oī merito.

na collocat⁹ est in lo co q̄ naȳda nūcupa tur. q̄ ei etiā filij nati sūt. Hieronimus tñ dicit. Non est terra naȳda vt vulg⁹ no strū putat.sz habita uit i terra nod.i. istabilis.z vagus qđ sonat nod.z ozcaym nod.

Electōem caym rep sentat ecclia excōicā do sanguinarios p cipue cū candelis ex tinctis.qz z ille z isti vitā fratrū extixerūt.

De generationibus caym. Cap. XXVIII.

Cognouit chaim vxoze suā q̄ peperit filiū enoch.z fecit ci uitatē.et dixit eam enoch ex nomi ne filij sui enoch. Hic patet q̄am multi ho mines erant.z si nō dicat eoz generatio. q̄s cōuocauit caym ad vrbem faciendā. quoz auxilio eam fecit. Et aut ioseph⁹. q̄a rapinis et violentia opes congregans.suos ad latroci nia inuitabat.z simplicitatē vite hoim ad in uentionē.z inequalitatē pmutauit mēsura rū et ponderū et ad calliditatem.z corruptō nem pduxit. Terminos terre pm⁹ posuit.ci uitates muniuit siue murauit.et timens q̄s ledebat ob securitatē suos in vrbib⁹ collegit Horro enoch genuit irad.q̄ maniabel.qui matusael.q̄ lamech.q̄ septim⁹ ab adaz.z pes sim⁹.q̄ pmus bigamiaz introduxit.et sic ad ulterū contra legem dei nature et dei decretū cōmisit. In pma enī creatōe vnica vnico fcā est mulier.z deus pos ade decreuerat. Erūt duo in carne vna. Acceptqz duas vxores adam.z sellam. Genuitqz ada iabel.q̄ adin uenit portatilia pastoz tentoria ad mutan da pascua.et greges ordinauit.et caracteri bus distinxit.separauitqz fm genera greges oiū a gregib⁹ bedoz.z fm qualitatē.vt vni colores a grege sparsi velleris.et fm etatem. vt annicolos a maturioꝛib⁹.z cōmissuras cer tis tempib⁹ faciendas intellexit. Nomē fris e⁹ tubal.pater canentiū in citbara z orgāno Non instrumentoz q̄dem q̄ longe post in uenta fuerūt.sed inuentor fuit musice.i. cōso nantiarum.vt labor pastoral' q̄si in delicias vertereuir. Et q̄a audierat adam prophetal se de duob⁹ iudicijs. ne periret ars inuenta scripsit eam in duab⁹ columnis.in qualibet totam vt dicit Joseph⁹. vna marmorea.al tera latericia.quaz altera non diluere. diluuio.altera non solueret incendio. Marmo rea dicit ioseph⁹ adhuc esse in terra syrica Bella genuit tubalcaim.qui ferrea ream ar tem primus inuenit.res bellicas prudenter exercuit.sculpturas operum in metallis in libidinem oculoꝛum fabricauit. Quo fabri cante tubal ō quo dictum est sono metallo rum delectat⁹.ex pōderibus eoz pportiōes

et ꝓſonantias eoꝝ q̄ ex eis naſcunt excogitauit. quam inuentōnem greci pitagore attribuūt fabuloſe. ſicut et ex ope fruticū. excogitauit operari. i. ſculpe in metallis. Cum ei fruſtices incendiſſet in paſcuis. vene metallorum fluxerūt in riuulos. et ſublate lamie figuras locoꝝ in quib⁹ iacuerāt referebāt. Horor vero tubalcaim. noema. q̄ inuenit artez varie texture. Lamech aūt ꝑm ioſephū res diuinas ſapienter ſciens videns caym cōmuni pene ſubiacere. ſibi vo deberi maiorem penā. predixit ꝓ mulierib⁹ ſuis ſic. quonā occidi vir in vuln⁹ meū. et adoleſcentem in liuorē meum. ſeptuplum dabitur vltio de caym. de lamech vo ſeptuagies ſepties. Lamech vo vir ſagittari⁹ diu viuendo caliginem oculorum incurrit. et habens adoleſcentē ducē. dum exerceret venatōem ꝓ delectatōne tantū et vſu pelliū. qr non erat vſus carnū añ diluuium. caſu interfecit caym inter frutecta eſtimans feram. quem qr ad indiciū iuuenis dirigēs ſagittam interfecit. Et cū expireť q̄ hominez ſcz caym interfeciſſet iratus illi cum arcu ad mortem verberauit eum. Occiderat ergo caym in vulnere adoleſcentem in liuore vulneris. Vel vtrū qz occiderat in vuln⁹ et liuorez ſuū. i. in damnationē ſuā. Et ideo cuz peccatum caym punitum eſſet ſeptuplū vt dixi⁹. ſuum punitū eſt ſeptuagies ſepties. i. lxx. aie et ſeptem egreſſe de lamech in diluuio perierūt. Vel ꝓ numero maioritatem pene tātū notat. hebreus ait. Mulieres ſue ſepe male tractabant eum. Unde ipe iratus dicebat eis ſe pati ꝓ duplici homicidio q̄d egerat. tñ terrebat eas ſubdendo penam. q. d. Cur me vultis interficere. Grauiꝰ puniet q̄ me inficiet. q̄z qui caym.

De ſeth et eius generatione. Cap. XXIX.

Cognouit quoq; adam adhuc vxorem ſuam que peperit filiū et vocauit eum ſeth. Dicit ſtrabus poſt mortem abel voluiſſe adam nō vltra vxorem ſuā ſe cogniturum. ſed deo iubente p angelum fregit votum vt dei filius de eo naſceretur. Tamen ioſephꝰ dicit. quia abel extincto et caym effugato. adā de prōcreatōne filioꝝ cogitabat. et vehementer eum generationis amor angebat. hāc cogitationē ꝓpagatiōis potuit vocare ſtrabus ꝑceptum dñi. qz iuſſerat. Creſcite et multiplicamini. Sed et ſeth nat⁹ eſt filiꝰ quem vocauit enos qđ ſonat hō vel vir quaſi rational' et fortis. q̄a ꝓmus cepit inuocare nomē dñi Forte inuenit verba dēpcatoria ad inuocādum deū. Sed pleriq; hebreoꝝ arbitrantur q̄ imagines ad honorem dei excogitauerat et errant. Vel forte ad excitandam pigriciaz memorie dei effigiauit dominum. vt modo fit.

Epilogū interſerit. Cap. XXX.

Hic eſt liber generationis ade. Repetit de generatōe ade. vt integrū ordinē genealogiarum ꝓſequat. Unde q̄dam incipiūt ab adā ꝓmam etātem. Alij a ſeth. quib⁹ aſſentit methodius. et ideo ꝓ dicit. qz de abel nullus natus eſt. et generatio caym tota periit ī diluuio. Vixit adam. c. xxx. annis. et genuit ſeth. ad imaginem et ſimilitudinem ſuam. ipe ad imaginem dei. reliqui ad imaginem ei⁹. qđ fere idez ē. Vel pot⁹ mortalis mortales. Uñ qualis terrenus tales et terreni. Forte moyſes. c. annos luctus ade ꝑtermiſit. qz vt dixim⁹. lxx. et methodius et ioſephus. cc. xxx. annorum eum fuiſſe ſcribunt cum genuit ſeth Iſte genuit enos. qui caynan. qui malaleel. qui iareth. qui enoch. qui matuſalaz. qui lamech. q̄ noe. Hic ergo in generatōe caym ſeptim⁹. ſ. lamech fuit peſſim⁹. ita ī generatōe ſeth ſeptim⁹. ſ. enoch fuit optim⁹. Et trāſtulit illū de⁹ in paradiſū voluptatis ad tēpus. vt in fine tempoꝝ cum helya ꝓuertat corda patrū in filios. Judei tamen cauſam huiꝰ tranſlationis attribuunt potius ſeptenario q̄z ſāctitati ei⁹ quia plures leguñ ſanctiores eo. quoꝝ nullus tranſlatus eſt.

Enoch quaſdā lrās inuenit et quoſdam libros ſcripſit ſub q̄ adam intelligit mortuus.

Intantum enī aiunt deum omnia sub septe
nario dispositisse. q etiam dicunt eum septē
celos creasse. et cuiqz nomen suum datum.
et septem terras. quas dauid fundamenta
montium vocat. De annis matusale diuer
se sunt opiniones. Scōm computationem
lxx. vixit annos. xiiij. post diluuium. sed non
legitur fuisse ī archa nec translat⁹ vt enoch.
Quidam dicunt q mortuus fuerit ante di
luuium sex annis. Hieronim⁹ asserit q eo
dem anno in quo fuit diluuium. quod etiā
diligens computatio ānoꝝ ei⁹ fm genesim
manifestat. Tamen omnes in numero ānō
rum vite ei⁹ ꝓueniūt. quia vixit annis. d. cccc
lxix. tantum. Porro noe fuit decim⁹ ab adā
in quo ꝑma etas terminata est. ita q et ipse
fuerit in ea. Huius etatis annos. lxx. ponūt
duo milia. cc. xluij. alij. lxiiij. Hieronim⁹ non
plene duo milia. Methodi⁹ duo milia. Ipe
tamen p ciliades secula disponit. nec appōit
annos si supsint. z ideo nihil certū de nume
ro annoꝝ tradidit.

De causa diluuii. Cap. XXXI.

De uero cū quin

Ngentoꝝ esset annoꝝ genuit sem. chā
et iafeth. Moyses dicturus ō dilu
uio. ꝑmisit causam eius dicens. Cum cepis
sent homines multiplicari sup terram. vide
runt filij dei. id est. seth religiosi filias hoim.
id est. de stirpe caym. z victi concupiscentia
acceperunt eas vxores. et nati sunt inde gi
gantes. Tempus quidem quando factum
fuerit hoc. vtrum sub noe vel ante. vel mīnū
vel parum ante. non determinat. Iosephus
autem dicit q vsqz ad septimam generatio
nem. boni permanserunt filij seth. Postad
mala progressi sunt recedentes a solennita
tibus paternis. et ob hoc contra se deum ir
ritauerunt. Nam multi angeli dei. id ē. filij
seth. id est. qui supra filij dei cū mulierib⁹ co
euntes iniuriosos filios genuerunt. q̄ ꝓpter
cōfidentiam fortitudinis gigantes a grecis
dicti sunt. Methodius causam diluuii ho
minū. s. peccata diffusius exequitur dicens.
quia q̄ngentesimo anno ꝑme ciliadis. id est
post ꝑmam ciliadem. filij caym abutebātur
vxoribus fratrū suoꝝ nimijs fornicatōnib⁹
Sexcentesimo anno mulieres in vesaniam
verse supergresse viris abutebantur. Ador
tuo adam. seth separauit cognationē suam
a cognatione caym. qui redierat ad natale
solum. Nam et pater viuens ꝓhibuerat
ne cōmiscerentur. et habitauit seth in coradā
in quodaz monte proximo paradiso. Caym
habitauit in campo vbi frēz occiderat. Qui
gentesimo anno secunde ciliadis exarserunt
homines in alterutrum coeuntes. Septin
gentesimo anno secunde ciliadis filij seth cō
cupierunt filias caym et inde orti sunt gigā
tes. Et incepta tertia ciliade inundauit dilu
uiū. Sic ordinat me
thodius. Potuit et esse vt incubi demo
nes genuissent gigā
tes a magnitudine corporum denomiatos
sic. dictos a geos quod est terra. qui incubi
vel demones solent in nocte oppumere mu
lieres. sed etiam immanitati corpoꝝ respō
debat immanitas animoꝝ. Post diluuiuz
tamen nati sunt alij gigantes in ebron. z p⁹
fuerunt in tham ciuitate egipti. a qua z thi
tanes dicti sunt. de q̄ruz stirpe fuit enachim
cuius filij habitauerunt in hebron. de q̄bus
ortus est golias et quidam alij. Iratusqz de
peccatis hominum dixit Penitet me fecisse
hominē. q. d. Faciā quod solet facere homo
penitens operis sui. delet eniz quod fecerat.
Et est sensus. Delebo hominem quem fece
ram. Non enim ꝑmanebit spiritus meus.
id est indignatio mea in homine ineternuz.
quia caro est. q. d. Non puniam eum eter
naliter vt diabolum quia fragilis est. sed hic
reddam quod meretur. Et tamen ꝑusq̄z di
sperdam eum. dabo ei tempus penitudinis
si voluerit. eruntqz dies illius ad penitēduz
scz. c. xx. annoꝝ. Non enim intelligenduz est
de spiritu hominis. sed de dei indignatione.
Nec est terminus iste humane vite post di
luuium. cum post inueniatur homo ampli
us vixisse. Et dixit dom⁹ hoc ante annos
xx. q̄z inciperet fieri archa. vt dicit Hieroni
mus. que facta legitur. c. annis. Vel scōm

Hāc opinionē alibi
damnat augustin⁹.

ſtrabum eo anno dixit quo cepit arcba fieri Sed qa in malicia pſeuerauerũt.ante pꝛefixum tempꝰ.l.centeſimo anno deleti ſũt. Tñ ioſephꝰ dicit.hunc terminũ vite hominũ ſtatutum. Quod aũt ꝺꝛ deus tactꝰ dolore coꝛdis intrinſecus.forte nihil aliud eſt.q̃z q̃ homines latebat quãtitas diuine offenſe. Uel antropoſpatos eſt.ſcilz humana pꝛopaſſio qñ attribuit deo q̃ hois eſt.

¶ De archa noe. Cap.XXXII.

In De uero erat perfectus in generationib⁹ ſuis.quaſi non illi⁹ pfectõnis q̃ eſt in patria.ſz ſm modum generationis ſue ſcz terrene. Et dixit dñs ad noe. Finis vniuerſe carnis veit coꝛam me.pꝛeter eos qui in arcba erunt ſaluandi.diſperdam eos cum terra.id eſt.cum fertilitate terre. Tradunt quoq3 vigoꝛez tre. et fecunditatez longe inferioꝛem eſſe poſt diluuiũ q̃z ante.vnde eius carniz bomini cõceſſus eſt.cum antea fructibus terre victitaret. ¶ Fecit noe iuxta p̃ceptum dñi arcbam de lignis leuigatis.i.politis.vel quadꝛatis. Alia littera.vel bituminatis longitudĩe.ccc cubitoꝛuz.latitudine.l.altitudine.xxx.ad modum ſcz humani coꝛporis.i quo longitudo ſexies eſt maioꝛ latitudĩe.et decies maioꝛ altitudine. Eſt aũt lõgitudo a planta vſq3 ad verticem. Eſt latitudo a crate lateris ad cratem. Altitudo a doꝛſo vſq3 ad ventrez. Qñ tamen multi de coꝛpore chriſti tantũ dictum eſſe volunt.qa ſic legitur in yſidoꝛo qui humani coꝛpis inſtar oſtendit.in q̃ chriſtꝰ apparuit. Fuit ergo hec archa i fũdamento quadꝛata. ſed in foꝛma altera parte longioꝛi ab angul' in artum conſcẽdens donec in cubito ſumitas eius pficeretur. Bitumine intus et extra linita eſt.qđ eſt gluten feruentiſſimum. quo ligna linita non diſſoluunt aliqua vi l' arte.nec materia vel macena bitumiata ſolui poteſt ſine menſtruo mulieris. In lacubꝰ iudee ſupnatans colligit. In ſyria limus eſt a terra eſtuans. Facta ſunt in ea cenacula et triſtega.id eſt.diſtinctiones dicte a trica. Dicit alia tranſlatio bicamerata et tricamerata. Habuit enim q̃nq3 cameras.quas Auguſtinus etiam pꝛeter ſententiaz dicit ibi fuiſſe dicens ſupꝛabulatum ſentine fuiſſe bicameratã. Una enim cameraruz erat ſtercoꝛaria altera apotecaria.et ſup bãc mãſionẽ erat alia tricamerata. Lateraleſ camere erant vna immitiũ .altera mitiuz animaliũ.media hominũ et auiũ. Et habuit oſtium vbi bicamerata ⁊ tricamerata iungebantur. Alij vero bas q̃nq3 cameras in altitudine ſola diſponũt. inferioꝛem que et ſentina ſtercoꝛariam dicentes. Secũdaz ſupꝛa illam apotecariam. Tertiaz immitiũ animalium et ſerpentum et vbi bee iungũtur oſtium ponunt. Quartam mitium animaliũ. Supꝛemã hominuz et auium. Joſephus tñ dicit archam quattuoꝛ cameraſ habentẽ forte ſtercoꝛariã l'ſentinã ñ includens Fecit in ea noe feneſtraz quã bebꝛei criſtallinaz fuiſſe tradunt.que in bebꝛeo vocatur meridianũ.a ſymacho diluculum. Dicit raban⁹ cubitos arche fuiſſe geometricoſ.alioquin tanta capere non valeret . Continet eĩ cubitus geometricus ſex noſtros.vel nouẽ ꝓꝛopꝛie enim cubitus pedem et dimidiuz habet.

Quaſi agricole locutus eſt dominꝰ vt faceret ſcilicet nauez inſtar archonij.id ẽ. ad conuz tendentis. vel forte ab arcendo q̃a vndiq3 clauſa.

¶ De ingreſſu in archam. Cap.XXXIII.

Perfecta igitur arpcba.dixit dominꝰ ad noe. Ingredieris archam tu et filij tui vxoꝛ tua et vxoꝛes filioꝝ tuoꝝ. In bis octo reſeruatum eſt ſeminarium generis humani. Et ſeoꝛſũ viros.ſeoꝛſum mulieres noiauit dominus cum de ingreſſu loqueretur. Ac ſi deceret.

Tempore afflictiõis vacãdum est ab amplexib⁹ mulierũ. ⁊ ex cunctis animãtibus vniuerse carnis bina induces in archam. id est. cõbinata. id est. masculum et feminaz. De immundis enim animalib⁹ fuerũt ibi tantũ duo. ꝑm gen⁹ suũ. de mundis vero septem. Immunda vero vocat ea moyses ꝑm temp⁹ suũ q̃. s. lex mosaica vocat immunda. Vel tunc dicta sunt immunda. q̃ etiaz tunc naturaliter esui boĩm non erant apta. Jõo dixi naturaliter. qz nulla adhuc ad edendum concessa. Tolle sqz tecum ex omĩb⁹ q̃ mandi possunt. vt sint tam tibi q̃z illis in escam. Si queritur vtrum de minutis vel immundis animantib⁹ aliqua introducta sint ad hunc numerũ. Dicit aug⁹. q̃ que non generant ꝺ coitu. non fuit necesse esse in archa. que scilz de puluere vt pulices. vel de humoribus vl̃ corruptionib⁹ nascunt. Qꝺ aũt ex coitu generatiua tantũ introducta sint innuit cũ addit. ꝑm gen⁹ suũ vel in genere suo. Queritur etiam si sine transgressione mãdati ibi aliq̃ fuerunt inclusa. que necessitas eoz alẽdorũ que vescunt carnib⁹ coegisset includi. Dicit augustin⁹ posse esse ꝓter carnes alimẽta cõmunia. maxime cum ea q̃ carnibus vescunt fico ⁊ castanea vesci possint. ꝓcipue cũ oĩb⁹ vesci cogat fames. Forte nondũ erant animalia carnib⁹ vescebant. sic nec homines ¶ Fecitq̃z noe cuncta que sibi dñs ꝓceperat. Sexcentesimo anno vite sue ingressus est noe i archã cum omnib⁹ que dixerat ei dñs. que et nutu diuino et angelorz ministerio adducta sunt mense scꝺo. die. xvij. q̃ ab hebreis nysan dicit a latinis maius. a macedonib⁹ dion. Moyses aũt in legittimis nysan. i. aprilem ꝑmum mensem ꝓstituit ꝑm iosephũ. In ꝓtractibus vꝺo. i. in mercib⁹ faciendis et in alia gubernatione seculi temporz decreta et vsualez ordinem mensuũ seruauit. Dicit iosephus q̃ ab adam vsqz ad ℔ temp⁹ fuerũt anni duo milia. sexcenti. lvj. quod in sacris litteris cõscriptum integritate signatum est.

Uxor Noe phuar
phara. vxor sem. parsia. vxor cham cathaflua. vxor Japheth fliua.

¶ De inundatõe et cathaclismo. Cap. XXXIIII.

Ingresso noe in archam rupti sunt fontes abissi. id est aque que sũt in viscerib⁹ terre. ⁊ cataracte celi. i. fenestre aperti sũt. id est. nubes. Cataracte ꝓprie sunt meat⁹ niĩ fluuij cũ nilus ꝑ septem ostia sepatur. vel loca eiusdem q̃ catadupla dicunt. Abusiue quilibz aquarum meatus dicuntur initiales. i. cataracte Et pluit sup terram. xl. dieb⁹ ⁊ noctib⁹. ⁊ eleuata archa in sublime ferebat. et sup omnes mõtes excreuit aqua altiorz cubitis. xv. vt ablueret sordes aeris. Vsqz q̃ ascenderant opera hominuz. vsqz ad eundem locũ ascenderet ignis iudicij ob aeris purgationẽ. Sed non videntur opa hominũ tantũ ascendere potuisse. cũ olimpus vsqz ad liquidum aera pendat. sup quem lrẽ inscripte in puluere pãnũ reperte sunt stetisse ĩmobiles. qz venti delere non poterant. ꝓpter altitudinẽ montium vbi ꝓ nimia aeris raritate nec etiam aues viuere queunt. nec philosophi ascendentes absqz spongijs plenis aqua aliquantulum ibi manere potuerũt. quas narib⁹ apponentes. crassiorem inde aera attrahebant. Sed sunt qui putant altitudinem montium tũc non fuisse tantam quanta nunc est. vel forte ascendisse in sublimibus sacrificantes ignez accẽdebant. cui⁹ vapor et fauille multum ascendere potuerunt. et aera maculare. ¶ Et cuz intrasset noe clausit ostium deus. et bitumi nauit exterius et mortua est omis anima viuens super terram. et obtinuerũt aque terras. ita exaltate. c. l. dieb⁹ ab illa. s. die qua ingressus est noe. Post dies. c. l. ceperũt aque minui mense. vij. ita q̃. xxvij. die mẽsis requieuit archa sup montes armenie. Illic arche reliquias vsqz nunc prouinciales ostendũt Huius diluuij et arche vt ait iosephus. memoriã faciunt etiam qui barbaroz historias ꝓscripserũt. Be qua berosus chalde⁹ sic ait Dicit nauis e⁹ q̃ in armenia venit circa mõtem corꝺicum adhuc aliqua pars esse ⁊ qꝺam bitumen exinde tolli. quo maxime homines ad expiationem vtuntur. Deinde

euſdem hieronimus egiptius qui antiquitatem conſcripſit. Manaſſes damaſcenus de eiſdem ſic ait. Eſt ſuper numidiaz excelſus mons in armenia. qui baris appellatur. in quo multos confugientes. ſermo eſt diluuij tempore liberatos. et quenqz in archa ſimul deuectum. Decimo tandem menſe prima die menſis apparuerunt cacumina montium. Cunqz tranſiſſent. xl. dies aperuit noe feneſtram. et emiſit coruū. qui nō reuerteba tur forte interceptus aquis. vel inuenies ſupernatans cadauer in aquis. eſt illectus eo. Tamen Joſephus ait. q cuncta reperiens inundantia regreſſus eſt ad noe. Emiſitqz poſt eum columbam. que cum non inueniſſet vbi requieſceret pes ei⁹ reuerſa eſt ad noe Sed nōne cacumina montiū iam erant nudata. Forte nondū ſiccata. et ſic in palude requieſcere non potuit ſicut nec in aqua. Vel p recapitulationem pus poteſt intelligi factū. et poſtea dictū. Poſt dies ſeptem iterz emiſit eam. que veſpere rediit ferens ramuz olive virentem. Poſt alios ſeptem emiſit eam que non eſt vltra reuerſa ad eū. Igitur ſexcenteſimo pmo anno vite noe pmo menſe. prima die menſis aperuit noe tectum arche. et vidit q exſiccata eſſet terre ſuperficies ſed egrediendi expectabat dñi preceptum.

De egreſſione noe et yri. Cap. XXXV.

Menſe ſecundo. xxvij. die menſis dixit dominꝰ ad noe Egredere de archa tu et vxor tua. filij tui et vxores filiorum tuoz. Coniunctim iubentur exire. qui diſiunctim intrauerant. Ac ſi diceret eis. Nunc rediit tempꝰ ampletendi. vt multiplicemini ſuper terrā. Mox enim ſubiunxit. Creſcite et multiplicamini. Et egreſſus eſt noe cum vniuerſis que erāt cū eo. eadem die qua ingreſſus fuerat reuoluto anno. Ingreſſus eſt autem. xvij. luna menſis ſecundi. licet habeat alia tranſlatio xxvij. et egreſſus eſt. xxvij. luna. q quota eſt luna hodie. ſi. xj. addas tota erit eodem die reuoluto anno. ſi hodie pma. ea dē die ſequēti anno. xij. Recte moueat q dixi egreſſum xxviij. luna cū liber dicat. xxvij. Potuit enim eſſe q veſpera ſeptime diei. xxvij. lune egreſſus ſit iam imminēte. xxviij. Media vō tpa quolibet noīe extremoz ſepe nominātur. vt cum dñs crucifixus fuit inter tertiā et ſextaz. q dam euāgeliſta dicit hora tertia. ali⁹ ſexta. Vel poti⁹ pm noīa ſeptem dierz. ſi in tertia feria eſt luna. xxvij. revoluto anno in eadē tertia feria erit luna. xxviij. quia cōputus dierz p vnā diem deſcendit in martilogio. Verbi gratia. Kalende ianuarij ſunt in dñica die. et luna. vij. revoluto anno in kalendis ianuarij. reiterata luna erit. xviij. ſz kalēde erūt ſecunda feria. Ergo dñica die ante kalendas erit luna. xvij. et ſic a dñica in dñicam revoluto anno non adduntur lune niſi decez. ſed a kalendis in kalendas vndecim. Et edificauit noe altare dño. et de mundis animalibus ſeptimum obtulit dño. Ideo enī iuſſerat dñs ſeptem pm genus ſuum induci. vt ſeptimo oblato. ſex ſufficerent propagationi. Locum autē quo egreſſi ſunt armenij egreſſorum vocant. Filij vero noe dixerunt thānon. id eſt. viij. pro numero egreſſorum. Ob hoc quoqz vt q dam tradunt. noe fecit altare de. viij. lapidibus. Et odoratus eſt dominꝰ odorem ſuauitatis. et ait ad noe. Non vltra maledicaz omni terre ppter hoīes q proni ſunt ad malū. Tempus aūt ſementis et meſſis et frigus et eſtus. nox et dies ñ requieſcēt Forte nōdū ita plene diſticta erāt. iiij. tpa q nec vſqz ad diluuiuz aque fuerāt collecte in nubes. Et bñdixit eis dominus dicens. Creſcite et mltiplicamī. et ſit timor veſter ſuper cūcta animātia terre. Hoc dictuz eſt eis in ſolatiū. ne pauci bomnies a pluribus beſtijs oppimi timerent. Eſus carnium ante diluuium non erat. ſed poſt ſtatim pceſſus eſt. Quaſi holera virentia prius dederam in cibum. nūc tra do vobis animantia. excepto q carnem cuz ſanguine non comedetis. id eſt. animal ſuffocatum. Et probibuit eis deus homicidiū fieri. et quia maxime timebant. ne dominus iterū aquas diluuij inundaret ſup terram.

ꝛ noe quotidie orabat ne ꝑ fieret. vt ioseph⁹ refert. pepigit eis deꝰ. ꝙ vltra non fieret diluuiū. et in signū federis hui⁹ posuit arcū suū in nubib⁹ Et ē signū dat⁹ ēi in nubib⁹ obsesduoꝝ. iudicij p aquā ꝑteriti ne timeaī. et futuri p ignē vt expecteī. Inde est ꝙ duos habet colores ceruleū qui est aque⁹. et est exterior ꝗa ꝑterijt. et rubeus ꝙ est igne⁹. ꝙ est interior ꝗa futur⁹ est ignis Et tradūt sancti ꝙ. xl. annis ante iudicium nō videbit arcus. qđ et naturaliter ostendet desiccationē aeris iam inceptā.

Ne timeāt ymbres

De ebrietate noe et maledictōne cham. Ca. XXXVI.

Cepit noe exercere terraꝫ ꝛ plantauit vineā. labrustas naturales p cultum ad vsuꝫ vinee trahens. bibensqꝫ vinū. sed ignorās vim ei⁹ inebriatus est. Et dormiens nudatus est in tabernaculo suo. Nudatio enim femorū sequitur ebrietatem. sicut libido sacietatē. Quꝫ cum cham verenda patris vidisset nudata. irridens nūciauit ꝑ fratrib⁹. Sed illi palliū imponentes humeris. et euntes retrorsum ne viderent. operuerunt patris verēda Dat et ꝗa nondum hominēs vtebantur femoralib⁹. Euigilans noe cum didicisset quid fecerat filius su⁹ minor ait. Maledict⁹ chanaan puer seru⁹ erit fratrib⁹ suis. Di queritur quō cham dr minor fili⁹ cū essꝫ medius natu. Dꝰ est dici minor. i. indignior. l' forte minor statura. Vel de iafeth dr. qui cū minor esset tñ prudentior fuit cham maiore Maledixit aūt non filio sed filio filij. ꝗa sciebat in spū filiū non seruiturū fratribus. sed semen eius. nec omēs de semine. sed eos qui de chanaan. Dꝰ peccata qđē patruꝫ sepe vindicantur in filios tempaliter. Et est sens⁹ sic. Nō leteris de filio tuo sicut nec ego de te. Et addidit. Benedict⁹ dñs deus sem. sit chanaan seruus ei⁹. Dꝰ prophetia est. quia preuidit in filijs sem cultum et nomen vni⁹ dei pmā surum. Et iterum. Dilatet deꝰ iafeth. ꝛ habitet ī tabernaculis sem. sitqꝫ chanaan seru⁹ ei⁹ Et ꝑ pphetia ē Gentes ei ꝙ dr iafeth dilatate sūt nūero. dō auctore et in cultu deorū. deo pmittente post inserte sunt trunco olive. Et impleti sunt dies noe. d. cccc. l. anni ꝛ mortuus est. Dicit aūt ioseph⁹. ꝙ nemo putet falsa que de antiquoꝝ longeuitate scpta sunt. quia ppter vtutes et gloriosas vtilitates qs iugiter pscrutabant. i. astronomiā ꝛ geometriam deus eis ampliora viuendi spacia cōdonauit que aliter discere nō potuissent. nisi sexcētos viuerēt annos. Per tot enim annorum curricula magn⁹ annus impleī Magn⁹ ann⁹ cōpletur reuersis planetis omnib⁹ ad loca sue creationis.

Ebrietas noe et maledictio cham

De dispersione filioꝝ noe et de nē roth. Cap. XXXVII.

Deit Moises ad principium genealogie noe dicens Hec sunt generationes filioꝝ noe. et incipit a iaphet minori vt vltimo loco ponatur sem. cuius successionem texere intendit. Texuntur autem ex eis. lxx. due generationes quindecī de iaphet. xxx. de cham. xxvij. de sem. Hi tres dissemināti sunt in trib⁹ partibus orbis scdm alquinum. Sem. asiam. cham. affricam. iafeth. europam sortu⁹ est. Vel expressius dicitur ꝑm Josephum. Filij iaphet tenuerunt septentrionalem regionem. a tauro et amano montibus sicilie ꝛ sirie vsqꝫ ad fluuium thanaym. in europa vero vsqꝫ ad gadira. Filij vero cham a prouincia siria et amano et lybano montibus cunctas terras obtinuerunt quecunqꝫ ad mare sunt posite. apprehendentes etiaꝫ eas que vsqꝫ ad occeanum sunt. et proprias facientes appellationes. Filij vero sem vsqꝫ ad occeanum seorsum habitant asiam. ab eu⁹ frate facientes initium. Generationi Sem insistemus. alias transeuntes. hoc tantum addentes ꝙ cbus dicitur filius cham. et filius cbus nemroth. qui cepit primus potens

eſſe in terra .z robuſtus venator homi-
num coram dño .id eſt extinctor .z oppreſ-
ſor amore dominandi.et cogebat boies
ignem adorare. Ad
hoc exiſt.prouerbium
ad dicendum de aliq
q fortis ſit .z malꝰ. q̄i
nemroth robuſtus
venator coram dño.
Hoc ideo dixim⁹. q̄
methodiꝰ dicit hunc
fuiſſe de filijs biron
filij ſem. Quare vero
p̄mus ceperit domi-
nari.oſtendit agens
de quodam filio noe.
de quo nō egit moy
ſes ſic dicens. Cēteſi-
mo anno tertie cliadis natus eſt noe filius
in ſimilitudinem eius .et dixit eum ionitbū.
Trecenteſimo anno
dedit noe donatōes
filio ſuo ionitho .et
dimiſit eum in terrā
etban.et intrauit eaz
ionitbus ꝓſqz ad ma
re orientis .quod di-
citur elioſchora.id ē.
ſolis regio. Hic acce
pit a domino donū
ſapientie. et inuenit
aſtronomiam. Ad
quē veniens nēroth
gigas.x.cubitoꝝ erudit⁹ ē ab eo.z accepit ab
eo ꝓſiliū i quib⁹ locis regnare cepiſſet. Joni-
thus iſte futuros q̄ſdā euent⁹ p̄uidit .z maxi-
me de ortu.iuj.regnoꝝ .z occaſu eoꝝ p̄ ſucceſ-
ſionē. Quā et plane ꝓphetauit daniel. Et p̄-
dixit diſcipulo ſuo nēroth. q̄ p̄mi regnarent
de chā de q̄ bel⁹ deſcēdit. poſt de ſem medi et
pſe et greci. poſt de iaphet romani. Ad q̄ redi
ens nemroth accēſ⁹ amore dominādi ſollici
tauit gen⁹ ſuū de ſem. vt imperaret aliis q̄ſi
p̄mogenit⁹. ſz noluerunt. .z ideo tranſiuit ad
Caldei ignem adora-
bāt et cogebāt alios
idē facere cōburētes
alia ydola. Sacerdo
tes vō canopi Bau-
dietel q magnū ydo
lū in honore beli for
mauerāt remouen-
tes coronam auream
apposuerunt vas fi-
cile ad modum co-
rone pforatum fora
minibus cera obtu-
ratis. Uenētes cal-
dei apposuerī ignem
et liquefacta cera aq̄
defluens que erat in
corona exīrit ignez
et prevaluerūt cano
pi ydola.

Obijcitur ſecundum
methodium de ioni-
tho. quia non genue
rat eum noe ante di-
luuium. quia nō fu-
it in archa. cum non
fuerit mortuus ante
q̄ poſt inſtruit nem
roth. nec poſt diluui
um. Forte non eſt ve
ra ratio methodij.

cham. qui acquieuit .et regnauit inter eos ī
babilone. et exinde dict⁹ eſt de filijs chaz. Sz
ſi vere fuit de filijs chaz tūc nulla eſt queſtio
quare inf eos regnauerit. Cui⁹ exemplo
cepit regnare iectan vel ietrā vel vā ſuper
filios ſem. ſuſene vel ſuſtene ſup filios iafeth
Narrat autem philo iudeꝰ. vel vt alij volūt
gentilis philoſopbus in libro queſtionum
ſup geneſim. q ex trib⁹ filijs noe adbuc ipſo
viuente ſunt nati. xxiij. milia viroꝝ .z. c. extra
mulieres et paruulos babentes tres ſup ſe
duces q̄s p̄dixim⁹.

De turre babilon. Cap. XXXVIII.

Poſt obitum uero
noe mouentes pedes ſuos ab oriē-
te. ꝓuenerunt duces in vnum in cā
pum ſennaar et timentes diluuium cōſilio
nemroth volentis regnare. ceperūt edifica-
re turrim q̄ ptingeret vſqz ad celos. habētes
lateres pro ſaxis .z bitumen pro cemento.
Deſcendit aūt dñs vt videret turrim. id eſt.
aīaduertit vt puniret .z ait ad angelos. Ue-
nite .z ꝓfundam⁹ linguā eoꝝ vt nō itelligat
q̄ſqz vocē p̄rimi ſui. In hac diuiſiōe nibil no
ui fecit deꝰ. q̄ voces eedē ſunt apud oēs gē-
tes. ſed dicendi modos et formas diuerſis
generibus diuiſit. de hac turri dic̄ ioſepbus
quia latitudo erat ita fortiſſima. vt ppe eaz
aſpicientibus longitudo videretur in min⁹
Dij vero ventos immittentes euerterūt tur-
rim. et vocem ꝑpriam vnicuiq̄ partiti ſunt
Propterea babilonia contigit vocari ciui
tatem. Babel enī bebrei ꝓfusionē appellant.
De hac turri meminit ſibilla dicens. Cum
omēs boies exiſterent vniꝰ vocis. q̄daz tur-
rim edificauerūt excelſam. tanq̄z p̄ eā aſcen-
ſuri in celū. De campo vero ſennaar in regi
one babilonis meminit eſicius dicenſ. Qui
de ſacerdotib⁹ ſunt erepti. iouis ſacra ſumē-
tes. in ſennaar babilonis venerunt. diuiſiq̄z
ſūt poſt bec diuerſitate linguaꝝ. migratōes
agentes. appebēdentes mediterranea ſimꝫ
et maritima. Nec p̄tereundum puto q moy-
ſes dicit regma filium cbus duos babuiſſe
filios. ſaba et dodan. Joſepbus dicit. ſaba

et iudā. quoꝝ iudas egiptiacā gentē hesperiorū inhabitans iudeis cognomē suū reliqt
Qđ ātē ꝛ de terra sennaar egressus est assur intelligendū est. qz nemroth expulit eum via terra illa. et turre q̄ eius erat iure hereditario. Vel intelligendū nō ē de assur filio sem. q̄ inuenit purpuram ꝛ ynguēta crinium vl̄ corpoꝝ. a q̄ chaldea et assiria dicta ē. ſz assur. i. regnū assiriorū inde egressum est. qđ tempore sarug pauci abrahe factuz ſ est. Regnū q̄dem babilonij habuerūt q̄ de seie nē roth vſqz ad q̄rtā ciliadē. ꝛ vltimū cuſmidē.

Caldea babilon. sennaar. idem sunt

¶ Primū incidens. Ca. XXXIX

INterim uero obtinuerūt egiptios ꝛ assirios ita. In dieb⁹ sarug belus nemrotides rex babilonis. qz fuit alter belus rex grecie intrauit assiriā. ſz parum obtinuit i ea. Quo mortuo filiꝰ eiꝰ nin⁹ torā obtinuit assiriā. ꝛ eius tatē in q̄ caput regni erat. itinere triū dieruz ampliauit. ꝛ a suo noīe niniuen dixit. Inde est q̄ q̄dam historie dicūt. regnū assiriorꝝ cepisse ab antiq̄ belo. qđ verū ē q̄ntū ad initiū. Alij dicūt cepisse a nino. qđ verū ē et q̄ntum ad regni ampliatōez. Ninus vicit chā. q̄ adhuc viuebat ꝛ regnabat i bractia. alij tracia. ꝛ dicebaꝫ zoroastres iuētor magice artis. q̄ ꝛ septē liberales artes in. xiuj. colūnis scp̄sit sepiē eneis. ꝛ septē latericijs ꝓ vtrūq; diluuium. Ninus vōlibros eius combusſit Ab eisdem orta sunt ydola sic.

Ziropbanes p̄mus ydolatra egipti. diophat⁹ lacedemoniorum. in poetria magistri anſbelmi.

¶ De ortu ydolorꝝ. Cap. XL.

MOrtuo belo ninꝰ i solaciū doloris imaginē p̄is sibi fecit. cui tantā exhibebat reuerentiaz vt q̄buſlibet reis q̄ ad eā cōfugiſſent parceret. Droīde boīes de regno eiꝰ diuinos honores imagini eiꝰ ceperī ipendere. Huiꝰ exēplo plurimi caris ſuis mortuis imagīes dedicarūt ꝛ sic ab ydolo beli cetera traxerī originē. sicet ab eiꝰ noīe generale nomē ydolorꝝ. Sicut eī dictꝰ ē belus ab assirijs. sic ꝛ alie natōnes ſm ydeomata lingue ſue dixerūt. alie bel. alie bel. alie baal. alie baalim. Imo ꝛ noīa ſpecialiter cauerūt alie beelpbegor. alie beelzebub dicētes. Sed tandē seriem genealogie sem p̄ſequamur.

¶ De generatione sem. Cap. XLI.

SEm centū annorū erat q̄n genuit arfaxat biennio post diluuiū. Repugnare huic videtur qđ dictū ē supra q̄ngentesimo anno noe natū Sem. ꝛ sexcētesimo iundaſſe diluuiū. Ergo pꝰ diluuiū cētenariꝰ erat sem. ꝛ biēnio pꝰ centū ꝛ duoꝝ annoꝝ. Sz mos ē sacre scp̄ture sepe limites numeroꝝ ponere. paucis annis ſi ſupfuerīt tacitis. Pōt ergo dici q̄ sem centū annoꝝ erat ꝛ duoꝝ. ſz duos tacuit scriptura. Noe cū genuit eū q̄ngētoꝝ ꝛ duoꝝ. vl̄ duo deerāt ad ſexcentos cū inundauit diluuiū. Vel ita legat̄ lrā. Sem centū annorum erat post diluuiū. ꝛ erat biennio pꝰ diluuiū q̄n genuit arfaxat. Joseph⁹ āt dicit. Sem filiꝰ arfaxat natꝰ est post annos. xij. facti diluuij. qđ forte viciū scriptoris ē. Arfaxat genuit sale. cui ī luca subdit chaynan. ſm. lxx. q̄ cōdidit salem. q̄ heber. a q̄ hebrei dicti sunt ſm iosephū. Tamen augustinꝰ dicit. Ideirco querit vtrum ab heber dicti sūt hebrei vel ab abrahā quasi abrahei. Heber genuit pbalech ꝛ iectaz

Qui inuenitur ī glosa ſup lucaz. In quadam enumeratione generationis christi de caynan reperies per q̄z. m. locū istum correxit.

Pbalech hebraice diuisio. eo q̄ in dieb⁹ eiꝰ p diuisione linguaꝝ diuise sūt gētes. ꝛ diuisio terraꝝ facta. sed ſub isto p̄cipue facta ōr. q̄a in isto et in filijs eiꝰ remanente lingua antiqua. alij quasi ab eo diuisi ſunt. Pbalech genuit reu. vel regau. qui sarug. q̄ nachor. q̄ thare. Thare cum esset septuaginta annorū genuit abram. nachor et aram. et est ordo p posterus. Aram enim p̄mogenitus ꝛ abrā vltimus fuit. et forte non genuit eos cū esset huius temporis. sed tunc cepit generare.

etſuis tpib⁹ eos genuit.ſ.p diuerſa tpa.ita q ia centū viginti annoꝝ erat cū genuit abraz q fuit vltim⁹. In thare termiat ſcda etas.habes ſcdum ſeptuaginta.Mille.lxxij.annos. ſm methodiū ciliadē.ſm hebraicā vitatem annos.M.cc.xcij.Et tot annos dicit Jo: ſeph⁹ vſqz ad natiuitatez thare.ſz vſqz ad natiuitatē abrahe extēdit ꝫ etaſ. Porro arā genuit loth.et ieſchā q z ſarai.z melcham.et mortu⁹ ē añ pēz ſuū.i bur chaldeoꝝ Et ē nomē ciuitatis bur ſm ioſephū.vbi z hactenus ſepultura ei⁹ oñdit. Hebrei bur ignē dicunt inde fabulāt.q chaldei in ignē p quē traſci: ebāt paruulos piecerant abrā z arā.qz nolebāt ignē adorare.z arā ibi exſpirāte abrā dei auxilio ē liberat⁹. Unde dr. Ego sū q eduxi te de bur chaldeoꝝ. Thare ergo odio habēs terrā ppter lucrū arā.nec valēs ſuſtinere iniurias q fiebāt ei vt ignē coleret.ſtatuit peregrinari.z dedit nachor melcham vxorē.abre vo ſarai.q z loth frēz vxoris in filiū adoptauit.qz ſarai ſterilis erat.

De egreſſu thare et ſuoꝝ de chaldea.

Cap.XLII.

Egreſſus eſt ergo thare cū illis vt irēt i trā chanaan. venerūtqz vſqz ad aram meſopotamie ciuitatē.lxx.ponūt charraz.qz cum.h. aſpiratiōez vtrobiqz habeat i grecū vertere nō potuerit.ch.p vtraqz aſpiratōe poſuerūt Añ z filiū noe habā dixerūt cham Inde eſt q vbi legit oreb vl choreb.raab vel rachab Meſopotamia vo a circūfluentib⁹ aqs nomē accepit.Meſo enī mediū.potamos aq. ſic aquileia dr qi aqs ligata. Et facti ſūt dies thare.cc.v.annoꝝ.z mortu⁹ ē in aram.

De annis abre poſt mortem pris.

Cap.XLIII.

Dixit aūt dominꝰ ad abrā Egredere de tra tua.ꝛc.lxxv ānoꝝ erat abrā cū egrederet de arā Joſeph⁹ ait. Similiterqz chaldeā cū.lxxv.ānorū eſſet dño iubēte.vt migraret i chananeaz Si ergo poſt mortē patris abram erat ānorum.lxxv.patet q d dximus q thare pluſqz lxx.annos habebat.cuz genuit abram. Si ei in illa etate genuit abram.tūc poſt mortem patris erat abrā.c.xlv.annoꝝ. Auguſtinus tñ dicit p recapitulationē hoc eſſe dictū. Ad huc enī viuente patre cum eſſet.c.xlv.annoꝝ et abram.lxxv.egreſſus eſt de aram relīquēſ ibi patrem z fratrem.z in itinere dum iret in meſopotamiam dñm locutum ei et dixiſſe. Egredere de terra.ꝛc.nō q n iam eſſz egreſſ⁹. ſed animū reuertendi ad eam habebat.q.d. Qui egreſſus es corpore. egredere mente. Hieronim⁹ dicit veram eſſe hebreorum traditionem q et annos thare ponūt.lxx. cum genuit abram. et mortuo pē egreſſum abram de aram.et pluriū eſſe annoruz tunc qz moyſes dicat.ſz annos e⁹ cōputatoſ ab illo tpe q dei auxilio euaſit ignē chaldeorum.vt id ei reputet temp⁹ eratis.ex q cōfeſſus eſt dñm.ſpernēs ydola chaldeoꝝ. Et dicit ioſeph⁹ iam recidebat vita hominū.paulatim declinans vſqz ad moyſen.in q terminum vite quē ꝓſtituerat domin⁹ confirmauit. Centū enī et.xx.annorum moyſes moritur eſt. Thare ergo erat.c.xxx.annoꝝ cū genuit abram.abraz.lxxv. cum pater obiit.

De aduētu abre in terrā chanaan

Cap.XLIIII.

Vlit ergo abram ſarai z loth.z animas qs fecerat in aram.i.animātia q ibi acquiſierat. z intrauit terrā chanaan.z veit ad ſichē que corrupte ſichar ſepe legit.z ad vallē illuſtrez q pentapolis dicebat tūc.a.v.vbibus ſodomoꝝ.q nūc mare ſalis vel mortuū dr.qa nil in eo viuit.z nihil i eo mergi pt habēs aiam. vel lac⁹ aſphalti.i.bitumis qd dr iudaicuz vel vallis ſalinarū. Apparuitqz ei dñs z dixit ei Semini tuo dabo terrā hāc.Qui edificauit ibi altare domino vbi apparuit ei Inde de eo ſic ioſeph⁹ ait. Nūc dr mare diaboli.c⁹ ſuaſu ibi peccatū eſt et multuz aluminis ibi reperitur.

Primus pſumpſit deū vnū creatorē eē cūctor pnūciare. z hoīm opiniones q̄s ceteri ō vo habebant innouare z īmutare pualuit. Hec ā conjciebat p terre paſſiones z maris. et ea q̄ pringūt circa ſolē z lunā. et ex omnib⁹ que circa celū ſpeuenūt. De eodē berosus meminit dicens. Poſt diluuiū decima generatiōe fuit apud chaldeos vir in celestib⁹ reb⁹ expert⁹. Inde transgrediens abrā tetēdit tabernaculū inē bethel z hai. z edificauit ibi terū altare dño. Et prexit abrā vadēs. z vltra pgrediēs ad meridiē. ſz q̄ iuerit ſubticz moyſes breuitatis cauſa. vel q̄ notū. z habitauit in damaſco. Ān z nomē ei⁹ vſq3 nūc ī ciuitate damaſcena habet in gl̄a. z vic⁹ oñdit q̄ ab eo ōr habitatō abrā. Ān nicola⁹ damaſcen⁹ Abram regnauit in damaſco. veniēs adue; na cū exercitu de terra. que ſup babilonez ōr hur chaldeoz.

De deſcenſu abre in egiptuz et de reditu eiuſdem. Cap. XLV.

Facta eſt āt fames magna in tra chanaan. z deſcendit abrā in egiptū. timēſq3 libidinē egiptioz ne eū ppt̄ ſpeciē mulieris occiderēt. ſororē ſuā eā dixit eē. Et ſublata eſt mulier valde pulcra in domū pharaonis. Abram vo bñ vſi ſūt egiptij ppt̄ eā. Deꝰ vo deſideriū regis īpediuit ne tangēt eā. egritudie z tumultu cauſay. Cūq3 p ſalute regis ſacrificarēt ſacerdotes. p ira dei ꝟ acciditſſe ſignificauerūt. q̄ vxori pegrini iniuriā inferre voluiſſz. Ad cauitq3 pharao abrā z dixit ei. Cur ñ idicaſti q̄ vxor tua eſſet. Ecce vxor tua. accipe eam z vade. Et p̄cepit rex viris ſuis vt deducerent eū. Erat ei diues valde in auro z argento. in ſeruis z ancillis. z in iumētis. Arithmeticā ſane et q̄ de aſtrologia ſunt egiptijs tradidit ante eis ignota. a quib⁹ poſt puenert ad grecos. Reuerſuſq3 ē abrā vſq3 ad locū vbi fixerat tabernaculū inē bethel z hai. Partituſq3 ē terrā cū lotb dū paſtores eoz inē ſe rixarēt p paſcuis. optionē ei p̄ceſſit lotb. Et eleuans lotb oculos. vidit regionē iordanis p̄gruaz ſibi. z morat⁹ eſt in opidis ſodomoz. Abraz vo deſcēdit ad cōuallē mambre iuxta bebrō et habitauit ibi fecit; q3 ibi altare dño. Hebron ciuitas ē q̄ z cariatbarbe ōr. id eſt. ciuitas q̄ttuor. Ad be ei q̄ttuor cariat ciuitas. ibi enī ſepult⁹ eſt adam maximus. et abram yſaac z iacob cū vxorib⁹ ſuis. Ān bre vero aner z eſcol frēs erāt et p̄federati ſūt abre. Ad p̄mogenito eoz vallis cognominata erat. Habitabat aūt ibi abram circa quercū vel terebintum. cui⁹ radices apparent adhuc. Quā ppto nomine ioſephus vocauit dicēs Habitabat abraz circa ilicem. que vocat agyga. vel ogig. vel dirpſi. ibi p̄miſit ei deꝰ q̄ omēm terram circumſtantem. p quattuor ptes orbis daret ei et ſemini eius. Ebron interp̄tat cōiugū vel cōiugū. qa q̄ttuor patriarche cū vxorib⁹ ſuis ibi ſepulti fuerī. Hec interp̄tatō reperit in quadaz gloſa in actibus ap̄lorz. q̄z. Ad. legēs conſuluit vt in hiſtoriſſ poneretur. quod et ſe feciſſe dixit. Arbor illa ſm hieronimū vſq3 ad temp⁹ theodoſij impatoris duraut. z ex illa fuiſſe phibet q̄ mō ē. q̄ ſz aruda tū medicinalis ē. de q̄ q̄ ſecū bz iumēta ei⁹ non infundit.

De victoria abre et occurſu melchiſedech. Cap. XLVI.

Factum eſt autem in illo tempore vt amraphel rex ſennaar. id eſt. babilonis. ꝛc. Jam tantum proceſſerat libido dominandi. q̄ queq3 ciuitas regulum habebat. quoruz plurimi alicui maiori regi ſeruiebant. tandem omēs ſubditi erant monarcho aſſiriorum. Sane quinq3 ciuitates ſodomoruz ſodoma. et gomorra. adama. ſeboim. bala que et ſegor. q̄nq3 reges habebant. Has ſubiugauerat ſibi codorlaomor rex elamitarum. et tributarias ſibi fecerat. et duodecim annis ſeruierāt ei in tributo. xiij. noluerunt ſibi dare. Prior inde. xiij. anno codorlaomor aſſumens ſecum tres reges babilonis et ponti. et gentiū collecto exercitu conuenerūt in vallem ſiluestrem. in qua erāt putei bituminis. que per

iram dei poſt verſa eſt in mare mortuum.ꝛ circũadiacẽtia loca depopulati ſũt.Et egreſſi ſũt ꝗnqꝫ reges vt pugnarẽt aduerſus.iiij. ꝗ ꝛterga verterũt.ꝛ ceciderũt plurimi.ꝛ qui remanſerãt fugerũt ad mõtes. Tulerũt aũt victores omẽm ſubſtantiã eoꝝ ꝛ captiuos. necnõ et loth ꝛ ſubſtantiã ei⁹. Et ecce vnus ꝗ euaſerat nũciauit Habram hebreo.vl'trãſ fluuiali q̃ de trans eufraten venerat. Qui numerauit expeditos vernaculos ſuos.ccc. xviij.et tres p̃dictos fratres mãbre et aner.ꝛ eſcol.et pſecut⁹ eſt eos vſqꝫ dan.ꝗ eſt vnus de fontibus iordanis.et ab eo opidum dan dictũ eſt.q̃d nũc paneas dr.Alter ei fons ior dr quib⁹ in vnũ federatis iordanis dr.ꝛ irruit ſup eos nocte.diuiſis ſocijs ĩtres turmas dormiẽtes trucidauit. vigilãtes p̃ ebrietate pugnare nõ valentes effugerũt. Et pſecut⁹ eſt eos vſqꝫ hoba.q̃ ẽ ad leuaꝫ damaſci. et redux it loth.mulieres ꝗꝫ et ꝑm.et omẽm ſubſtantiã eoꝝ. Occurrit aũt ei rex ſodomorum ad locum qui dr regia vallis in via ſolime ciuitatis vel ſalem q̃ poſt hieruſalem dicta eſt Et ỹo melchiſedech rex ſalem obtulit ei panem ꝛ vinũ. Quod quaſi exponẽs ioſeph⁹ ait. Miniſtrauit exercitui xenia.et multam abundantiã rerũ opportunarũ ſimul exhibuit.et ſup epulas benedixit deũ.q̃ abre ſubdiderat inimicos. Erat enĩ ſacerdos dei altiſſimi. Cui abram decimas dedit ex oĩbus ſpolijs.et tunc p̃mũ decime legunt date. p̃mutẽ ỹo ab abel. Et ait ad eum rex ſodomoꝝ. Da mihi animas.cetera tibi tolle.et noluit abrã etiam minimũ q̃d tollere.exceptis q̃ comederũt iuuenes.et partib⁹ triũ fratrũ q̃ venerant cum eo. Hũc melchiſedech aũt hebrei fuiſſe ſem filium noe.

et vixiſſe vſqꝫ ad yſaac. Et oẽs p̃mogenitos a noe vſqꝫ ad aaron ſacerdotes fuiſſe q̃ ĩ conuiuijſ ꝛ oblatõnib⁹ ꝑ̃ ỹo bñdicebãt.ꝛ habebãt p̃mogenita dr quib⁹ poſt explicabitur.

Ioſephus in fine libri ſui ait. Potentiſſimus chananeorum qui lingua patria iuſtus rex appellatus ẽ p̃mus deo ſacerdotium vel ſacrificiũ exhibuit.et fanum edificauit. et vbẽ quam hieroſolimam dixit.

Cum aũt ſoluma vocaret.chananeis poſtea expulſis p̃mus iudeorum in ea leobius vl'theobitus regnauit.

De ortu iubilei. Cap.XLVII.

DE hac victoria tra

dũt iubileũ inuiũ babuiſſe p̃ hac remiſſione captiuoꝝ. Jubel enĩ remiſſio vel inuiũ.in de iubile⁹ remiſſiu⁹ l'initiãs. ob hoc ãt inſtitut⁹ eſt ꝗnquageſim⁹. ꝗa tũc erat lotb vt dicũt quidã.l.annoꝝ. Vel tunc erat.l.annus exq̃ locut⁹ erat dñs abre in via vel exq̃ egreſſus erat de charrã. Vel abram pitus aſtroꝝ in quib⁹ ei⁹ ꝑm quoſdaꝫ ſoroaſtrem magice artis inuentorem inſtituit.noꝛuerat q̃ intẽperies aeris q̃ fit ex eleuatis vel depꝛeſſis planetis.ſp vſqꝫ ad.l.annos ad temperiem redeũt.ꝛ q̃d vidit fieri in aſtris voluit imitari in terris.

De ſacrificio abre poſt promiſſionem heredis. Cap.XLVIII.

HIs tranſactis lo

cut⁹ eſt dñs ad abram. Protector tuus ſum.et merces tua magna nimis. Et dixit abram. Quid dabis mihi.ego vadam abſqꝫ liberis.ac damaſcus filius eliezer procuratoris mei erit heres meus. q̃ſi.d. Quid mihi de promiſſione terre. cum deſit heres. Ab hoc damaſco aiunt damaſcũ cõditã et denomiatam.et ibi eum regnaſſe. Et dixit dñs ad eum. Non erit hic heres tuus. ſed qui egrediet de vtero tuo. Credidit abrabã deo.et reputatũ eſt ei ad iuſticiaꝫ.et quia inſperatum promittebatur.queſiuit abram ſignum.vnde ſciret ſibi hoc fieri.non ex diffidentia.ſed ſperando et moduꝫ querendo. Et hinc maxime mos inoleuit iudeis ſignaquerere. Et ait dñs Sume mihi in craſtino vaccam et capram et arietem queqꝫ trima et turturem et columbam.q.d. Immolabis mihi hec.et oſtendam tibi ſignum. Qui tollens hec animalia diuiſit per medium.ꝛ partes contra ſe altrinſecus poſuit. aues autez non diuiſit.et dum expectaret p̃ceptum dñi de modo imolandi.deſcenderunt volucres ſup cadauera.et abigebat eas abram. Cũqꝫ

sol occubuisset sopor irruit sup abram. & bor ror magn⁹ q̄ fuit pauor signi. & dictū ē ad eum. Scito p̄noscēs q̄ peregrinū futurum sit semen tuū in terra nō sua. & subijcient eos extranei seruituti. et affligent. cccc. annis. Tu āt ibis pus ad p̄res tuos. generatōne āt q̄rta reuer tent huc. q. d. Ne expectes te modo regnatu rū in terra hac & semen tuū post te. Te enim pus mortuo post. cccc. annos implebit̄ pro missio mea. Nec est intelligendū q̄ tot ānis seruierint in egipto. sed hic numerus anno rum in illa afflictione complet⁹ est. qui p̄m ysidorū ab illo tempe computant̄. quo ista abre promittunt̄. Augustinus ab ysaac na to computat. quia dictum est semen tuum. Et ab anno natiuitatis ysaac vsq; ad annū egressionis de egipto numerat. cccc. v. ānos Sed scriptura subticet. v. et legit litteras sic. Semen tuū peregrinū erit. cccc. annis. siue enim in terra chanaan siue in egipto pegri nū fuit. donec habuit hereditatem ex pmissi one dei. Illud aūt interpositū. subijciēt eos & affligent. nō refertur ad. cccc. annos. Quod aūt dictū est. in q̄rta generatōne eos reditu ros. p̄m tribū sacerdotalē intelligendum est Leui enī genuit cha

at. qui genuit aram vel amram. q̄ genuit aaron. q̄ eleazar. qui cū aaron egressus ē.

Due fuerūt tribus. Sacerdotalis q̄ a le ui habuit p̄ncipiuz. Alia regal' q̄ a iuda.

Nec dicas q̄ttuor ge neratōnes p̄sonas .iiij. sed successiones. vt tot sint generatiōes. quotiens ibi legitur ge nuit. Quod alia littera habet. v. generatōes p̄m regiā tribum est. Judas enī genuit pha res. qui genuit esrom. qui genuit aram. qui aminadab. qui naason. qui cum p̄ē egress⁹ ē. Et fctā ē caligo et apparuit ignis q̄i clibani transiēs inter diuisiōes illas. & p̄sumēs illas Ecce signū. et terminos terre promissionis diffiniuit ei dominus a riuo eozula flumine egipti vsq; ad eufraten. et populos eius no minauit.

¶ De fuga agar et ortu ysmaelis. Cap. XLIX.

Igitur sarai nō ha bebat liberos. Et dixit abre Ingrede re ad ancillam meā agar. si forte ex illa suscipiā filios. & ingressus ē ad eā. Que cū p̄cepisset. despexit dñam suā. & abram dis simulabat. Et ait sarai. Inique agis p̄me. Ju dicet de⁹ inter me & te. Cui abram. Ecce ancil la tua in manu tua. vtere ea vt libet. Affligē te āt eam sarai. illa iniit fugā. volens redire ad patriā. quia egipcia erat. Et inuenit eam angelus dñi dum fugeret & sitiret & viā igno raret soluua gam iuxta puteum qui est i via in deserto sur. Qui dixit ad eam. Unde venis. et q̄ vadis. Et illa. A facie dñe mee sarai fu gio. Cui angel⁹. Reuertere ad dñam tuam et humiliare sub ea. Et rursum. Cōcepisti & paries filiū. et vocabis nomen eius ismabel Hic p̄mo legitur nomen p̄dictum a domio quod perrarū est. Manus eius p̄tra omēs et manus omniū p̄tra eū. & eregione fratrū suoz figet tentoria. q̄d tñ non de ipo legitur. sed de filio eius cedar. Tamē de genere ip̄i⁹ h̄ p̄dictū est. q̄a sarraceni vagi sedibus icer tis. gentes quibus desertū ex latere iū gitur impugnāt. & ab omib⁹ impugnantur. Hoc aūt p̄cipue futurū erat p̄m methodiū quan do quattuor p̄ncipes de genere ismael quos etiam filios ninee vocat. forte p̄ vesania. tan q̄z ebrios. oreb. scilz & zeb. et zebee. et salmana. egressi sunt de solitudine contra filios israel qui victi p̄ gedeon retrusi sunt in solitudiez de qua prodierant. Quod vero legitur i ge nesi. hic erit ferus homo. hebre⁹ habet pha ra q̄d sonat onager. Propter hoc vt dic̄ me thodius dictum est. Onagri & capree a de serto omnē bestiarū supergredient rabiem. et mansuetoz numerus conteretur ab eis. Dicit enim de filijs ismabel. Futurum est autē vt exeant adhuc semel & obtinebunt or bem terre per octo ebdomadas annorum. & vocabitur iter eorum via angustie. quia pa trem illorum ismabel vocauit dominū ona grum. In sacris locis interficiēt sacerdotes. ibidem cum mulieribus dormient. ad sepul chra sanctoz religabunt iumenta. & hoc pro nequicia christianoz qui tunc erūt. ō quib⁹

dicitur. In nouiſſimis dieb⁹ erunt homies ſeſe amantes .ꝛc. Et tunc implebitur quod dictū eſt p ezechielem. Fili hom̄is voca beſtias agri ⁊ exhortare illas dicens. Congregamini ⁊ venite.eo q ſacrificiū magnuz ĩmolo vobis. Manducate carnes fortū.et bibite ſanguinē deoꝝ excelſoꝝ. Cunq; loqueret dñs cū agar.ptrāſijt i turbine.⁊ ipſe vidit poſteriora dei et ait. Vidi poſteriora videntis me. Et appellauit locū puteuz viuentis et videntis.quia viderat eā dom⁹ et quaſi reddiderat vitam ſitienti oſtendendo puteum. Adhuc pute⁹ agar oſtendit inter cades et barath. Que cū rediſſet peperit filium.⁊ vocauit eum iſmabelem. Abraham autem erat.lxxvij.annoꝝ cum natus eſt iſmabel

Legitur ĩ vita clemẽtis q abraham aliuz habuit filiū de agar q dictus ẽ el yeſdros a quo ꝑſe duxerunt originem.

¶ De pacto circūciſiōis et mutatōe nominū abre et ſarai. Cap.L.

POſtquā uero nonaginta ⁊ nouē annoꝝ eſſe ceperat abraham.apparuit ei dominus dicens. Multiplicabo ſemen tuū ⁊ tu cuſtodies pactū meuz.hoc.ſ.circūcidetur ex vob. ꝛc. Sed anteq; pactum exponat.nomē ei mutat. Dicebatur enī abraham ex abba ⁊ rā.q; abbarā.id eſt excelſus pater.et addita eſt lrā a.et dictus ẽ abraham.q; abbaam.quod ſonat pater multarū.ſubaudit gentiū. Hebrei tñ dicunt q de nomine ſuo tetragrammatō e.lrām addidit deus abrabe.que tñ ſonat.a. vdeoma enī eoꝝ eſt ſcribere.a.⁊ ſonare.e.et econuerſo. R.aūt ſupaddita eſt cauſe euſonie. Et q; tpe circūciſionis mutatū ẽ nomen ei.cū circūciduntur imponūt hebrei nomina. Volēs itaq; dñs q; q̄dā caractere populū ſuū ab aliis diſcernere.induxit eis circūciſionē ſic. Circumcidet ex vobis omē maſculinū.⁊ circūcidetis carnē ꝑpucij veſtri. Infans octo dieꝝ circūcidet tam vernacul⁹ q̄z emptici⁹. cuius carō circūciſa nō fuerit ꝑibit aīa illa de ꝑpło ſuo. Quo cultello fieret non eſt ꝑceptū. Quare aūt fiebat lapideo.poſt diccm⁹. Notandū q ſeru⁹ ꝓmo dici⁹ eſt a ſeruando. Victores enī victos hoſtes quos ad vitam ſuabant ſeruos dixerūt. Verna vero vel vernacul⁹ vel vernula q̄ nutrit⁹ eſt domi. Emptici⁹ q̄ ĩ ꝑpria ꝑſona empt⁹ eſt. Originari⁹ q̄ ⁊ ſeru⁹ glebe.ſ.colonus. Dixitq; dñs ad abraham. Non vltra vocabis vxorez tuā ſarai.ſz ſarā. Quidā dicūt mutatōz nois ſare ſic factam. q̄a cum ꝑus p duo.r.ſcriberet mō per vnuz. vel ecōtra.⁊ errant. Sed cum diceret ſarai. id eſt.ꝓnceps mea ⁊ q̄ vni⁹ gentis. dicta eſt ſara.i.ꝓnceps abſolute.q̄ſi oīm gentiū princeps futura. Et attende q quātum ad nos. videtur.j.lrā ſubtracta ⁊ nulla addita ſz apō hebreos addit.a.et ſcribit ꝑ.e. Quidaz quia ſarath hebraice lepram ſonat.errauerūt. putantes eam ꝓmo lepram vocari. Et ait dñs. Ex illa dabo tibi filiū.⁊ vocabis nomen ei⁹ yſaac. Cecidit abrahaz in faciē.et riſit p gaudio dicens applaudendo. Putas ne cētenario naſcetur filius.et ſara nonagenaria pariet. Et ait dñs. Sara pariet tibi filiuz.et vocabis nomen ei⁹ yſaac. quod interpretatur riſus a riſu.ſ.patris. Ecce ſcō a dño p̄dicit nomen naſcituri. Et adhuc de duobus legit hoc in veteri teſtamento .ꝛc. De ſampſone ſcz et ioſia.et in nouo de duob⁹ tantuz.ieſu ⁊ iohanne. Etiā multiplicationē iſmabelis promiſit ei dñs. Et cum finit⁹ eſſet ſermo domini circūcidit ſe abraham ⁊ iſmabelē ⁊ omēz ſuā familiā ſex⁹ maſculini. Abraham tunc erat.xcix.annoꝝ ⁊ iſmabel.xiij.

¶ De tribus angelis ſuſceptis ab abraham. Cap.LI.

APparuit dom⁹ abrahe in conualle mābre. Cunq; eleuaſſet oculos vidit tres viros.⁊ occurrens.vnum ex eis adorauit. Dicit Joſephus tres angelos in ſpecie humana miſſos.vt vn⁹ nūciaret abrahe verbum dei de filio ſuo.et duo ſubuerterent ſodomam. Euſebius vero ait. Primo oīm prophetarum

abrahe vbum dei cū in figura apparuiſſz humana.vocationez gentiū pollicet. Et ſic apparuit ei filiꝰ quez et adorauit. Sed quia nullꝫ legit patꝛa apparuiſſe in ſubiecta creatura.ꝺꝛ q; duo āgeli apparuerūt in deſignatōe duoꝝ pconū moyſi ⁊ helie.quoꝝ alterꝰ pmū pueniet ad uentū.alter pueniet ſecundū. Quos ⁊ rogauit abrahaz vt diuerterent ad eū.et paulū comedendo ꝓfortarent. Qui aſſenſerunt. Et feſtinans abrahaz pcepit ſare.vt de tribꝰ ſatis ſimile facerꝫ ſubcinericeos panes. Ipe quoq; tulit vitulum de armento optimum tulitq; butirū ⁊ lac.⁊ vitulum aſſatū.et poſuit coꝝ eis. Aeriſſe ē q; pus boies credidit.quibuſ hec xenia parauit.poſt āgelos dei eē compꝛobauit. De cibo quē ſūpſerit poteſt dici.q; in maſticādo exinanitꝰ ſit ſicut aq; calore igniſ. abꝛabā ſtabat iuxta eos. Sara vero erat poſt oſtiuꝫ taberna culi. Et dixit āgelus. Reuertens veniam ad te tpe iſto.idē.eo dē die reuoluto āno. et habebit ſara filiū. Quo audito riſit ſara. Erant enī ambo ſenes.et deſierāt fazere fieri mulieb⁊ia.id eſt menſtrua. Quibus deficientibꝰ.vis pariendi deficit. Si alter iuuenis eſſet.non eſſet impoſſibile ex ſene et iuuene pꝛolem fieri. Sed ambo erant ꝓuecte etatis. Ad hec etiam ipa ſterilis erat. Riſit ergo quia dubitauit dicens. Poſtq; conſenui et dominus meus vetulus eſt voluptati operam dabo. Dixitq; dñs ad abꝛaham. Quare riſit ſa. Nūquid quicq; deo eſt difficile. Negauit ſara ſe riſiſſe perterrita

Antꝛomoꝛphite ſūt heretici de iudeis q̄ dicūt deū patrez habere coꝛpꝰ hominis. cuiꝰ ſupioꝛē partem dicunt eē in celis. pedes vero in terra

Hunc oꝛdinez videtur auguſtinꝰ cōpꝛobare in geneſi.ſuper hunc locū.quo audito riſit ſara.ſcz q; puſ putauit abꝛabā eos eſſe boīes in quibus tñ deꝰ loqueret.ꝓpt quedam ſigna diuine maieſtatis in eis apparentia.ideoq; pnus in terrā nō eos ſed in eis deū adoꝛauit.poſt vo percepit aliquibꝰ figuris vel diuino inſtictu.q; angeli erant Tamen videnſ eos habere coꝛpoꝛa humana.parauit eis eſcam.

Et forte credidit adulatoꝛie dictum.q; bene pauerat eos

Ecce qua intentione quiſq; riſerit. diiudicare potuit q; coꝛda nouit.

De duobꝰ angelis deſcendentibꝰ in ſodomam. Cap. LII.

Cunqz ſurrexiſſent illi tres viri direxerūt oculos cōtra ſodomaz.et abꝛaham gradiebatur ſimul.et dixit dñs. Non potero celare abꝛahe que geſturꝰ ſum. Et ait ad illum. Clamoꝛ ſodomoꝝ et gomoꝛre veīt ad me. Peccatuz cum clamoꝛe.eſt culpa cum libertate.cuz ſcz quis palaz et ad libitum ſuū peccat. Peccatum illoꝝ fuit ſuꝑbia vite.et abundantia panis.ꝓpter quā vſqz ad ignominioſaz libidinem pꝛoruperūt. Et addidit. Deſcendā ⁊ videbo vtrum clamoꝛem q̄ venit ad me opere compleuerint. Qui oīa nouit. Ꝫ in exemplū nobis reliq̄t.q.d. Mala boīm nō ante credite q̄z probetis. Inde ē q; iudex ſibi ſoli crimē notum punire non poteſt.vnde ⁊ dictū eſt. Nemo te ꝓdemnauit.nec ego te ꝓdemnabo Abꝛabam vero memoꝛ loth filij fratris ſui. appꝛopinquans ad dñm ait. Nunquid perdes iuſtum cum impio. Non eſt hoc tuum q; iudicas omēm terram. Si fuerint.l. iuſti ibi.nonne parces ꝑlo ꝓpter eos. Et ait dñs Dimittaz omni ꝑlo ꝓpter eos. Tunc abꝛabā quaſi paulatim deſcendēs ait. Si fuerit xlv. Item ſi.xl.quid ſi.xxx. Quid ſi.xx. Quid ſi decez. Et ait dñs. Non delebo eos ꝓpter decem. Abiit dñs.id eſt.non apparuit poſtq; ceſſauit loqui ei.et ille reuerſus eſt in locum ſuum. Veneruntq; illi duo angeli q; fuerāt cum dño vel alij ꝑm quoſdam.ſodomaz veſpere ſedente loth in foꝛibus ciuitatis.expectante alicuius boſpitis aduentuz. Qui occurrens eis adoꝛauit.petens vt diuerterent in domum ſuam. Quos renitentes compulit opido. Ingreſſiſq; illis fecit conuiuium coxit azima et comederūt. Tunc viri ciuitatis a puero vſq; ad ſenez vallauerūt domū. et dixerunt loth. Educ viros illos huc.vt co-

gnoſcam⁹ eos. Qui ait. Habeo duas filias que nondū cognouerūt virum. abutimini eis vt libet. tantum his nihil mali faciatis. q̄ ingreſſi ſunt ſub vmbra culmis mei. Hos enim fidelium erat. ab omni iniuria hoſpites ſuos defendere. Quod autem dixit. perturbatio animi fuit. non conſiliū. Conſilium ſane eſt. vt faciat quis leuius. ne ipe committat grauius. Nullo autem modo debet q̄s leui⁹ facere mortale. ne ali⁹ cōmittat graui⁹. Et illi noluerunt. et vim faciebant vehemētiſſime lotb. Et ecce angeli introduxerūt lotb. et clauſerunt oſtium. Illos vero pcuſſerunt cecitate. non priuatōe viſus. ſed acriſia quā latine aut̄ dicere poſſumus. que facit non videri. non omnia ſed q̄ē opus. qua percuſſi ſūt qui querebant beliſeum cum eſſet cum eis. et diſcipuli cum domino euntes in emaus. Forte hoc modo qñ q̄s querimus quod ī manu tenemus. et angeli dixerunt ad lotb. Educ omnes tuos de vrbe hac. Delebim⁹ enim locum iſtum. Et ingreſſus lotb ad generos ſuos ait. Surgite et egredimī. q̄a delebit dom⁹ ciuitatem iſtam. Non eſt credēdum. vt ait Hieronim⁹ his qui dicūt. alias filias a predictis virginib⁹ lotb habuiſſe. habentes viros. que cum viris ſubmerſe ſint. Sed generos vocat futuros generos. Unde hebraica veritas habet. Egreſſus eſt lotb ad ſponſos. Qui noluerūt egredi. ꝓſuetudinem banc verbor lotb eſſe dicētes. q̄ ſp mala prediceret.

Acriſia eſt qñ quis habet apertos oculos et non videt. q̄d magi faciunt incantationibus. Fit etiaz quando quis habet aliquando rem aliquā in manu et non videt. et ē etiā acriſia

De ſubuerſione ſodomor. Cap. LIII.

Mane diſſimulante lotb exire. apprehenſum eaz cū vxore ſua et filiabus ſtatuerunt angeli extra ciuitatem dicentes. Ne reſpicias retro ſed in monte ſaluū te fac. Qui ex perturbatōe nondum plene credens domino ait. Non poſſum in monte ſaluari ne forte apprehendat me malum. et moriar. Forte ſenex montium frigora et laborez vie perhorrebat. Ez eſt hic ciuitas parua. ad quā fugere ſufficio vt ſaluer in ea. et ait dominus. Non ſubuertaz vrbem pro qua locutus es. et ideo quia dixit parua. vocatuz eſt nomen vrbis ſegor. id eſt. parua. Tradunt enī hebrei banc vrbē primo dictam balā. et poſt ſaliſam. et in yſaia vitulam conternantez. quia tertio terremotu abſorpta ſit poſt ſubuerſionem quattuor aliarū ciuitatum. modo dicitur ciuitas palme. Quādiu ergo fuit lotb in ea. pepercit ei dom⁹. Sed vt dicit hieronim⁹ lotb timēs conſuetum eius terremotuz. egreſſus manſit in monte. Egreſſo itaq̄z lotb de ſodomis. pluit dñs ſuper ciuitates illas ſulphurem et ignem. Pluit dñs a ſeipo ens in terra. a ſe ente in celo. iudicans. id eſt. puniens ab imperante. Pluit autē hec. vt terra ineternum arēſceret ſine ſpe iterum germinandi. et ita grauius puniuit iſtos. q̄z primos peccatores diluuio. Licet enim illi menſuraz excederēt delicti. tamen quaſi naturaliter peccabant. et vniuerſos ſubuertit etiam paruulos pro peccatis parentum. in quo prouiſuz eſt illis ne diu viuentes ſequerentur exempla patrū. et eſt aliquod bonuz reum non eſſe. qui gloriōſus non eſt. Prodeſt enī pauperem non eſſe. qui rex non eſſe poteſt. Et reſpiciēs vxor lotb retro. verſa eſt in ſtatuam ſalis. quā ioſephus dicit ſe vidiſſe. et hactenus manere. Verſa eſt ergo regio in lacum ſalis et ſterilē qui dicitur mare mortuuz. q̄z nec piſces nec aues in eo viuunt vt in alijs. Nauem q̄z nō patitur nec vllam ſuſtinet materiaz q̄n tota forſitan ſupnatet. niſi bituminatam ꝓpter homines intus viuentes. Nam omē carēs vita in pfundum mergit. Si q̄d viuum aliqua arte immerſeris. ſuperexilit. Lucerna ardens ſupenatat. extīcta mergitur. Adultis ī locis nigras glebas bitumis vomit. et ideo lac⁹ aſphalti vl aſphaltidis dicit. Dicit etiaz q̄ poma

Lacus hic iudeaz diuidit et arabiam. nō maiorez. ſed illam q̄ olim fuit illa ſolitudo inuia et inaquoſa in qua. xl. āmis fuerī

nata in arboribꝰ circumpositis. vsqꝫ ad maturitatez coloris sunt viridis. matura si incidas. faucillas intus inuenies. Unde vt ait iosephꝰ. Fauilla terre sodomitice fidem habet. Dicitur et vallis salinarum. Forte fit ibi sal. vel lapides salis circa inuentũ

filij israbel. Dicit iosephꝰ. q̃ nimia eius leuitate etiã grauissima in eũ iacta referũtur in altũ. Unde vespasianꝰ q̃dã iactis post tergũ manibus iussit in altũ proijci. et oẽs tanq̃z vi spũs sursum repulsi desuper fluitabant.

De incestu loth. Cap. LIIII

Loth aũt egressus de segor mansit in monte in spelunca. et due filie eius cum eo. Dicerant aũt filie loth consũmatiõem mundi futuram pignem. z suspicate sunt tale aliquid factum quale fuit in diebus noe scz ad reparandũ genus humanum seruatas se esse superstites cum patre. ideoq̃z consiliũ inierũt et patris mesticiam et rigorem vino molliẽtes. singule licet virgines singulis noctibus susceperũt ab ignorante conceptũ. nec repetierunt. Hoc tñ desup appungunt hebrei q̃si incredibile. quia natura rerũ non patit̃ corre quẽpiam nescientem. Vel dicitur nesciisse filiam fuisse. putans fuisse vxorem suã. Dicitur quoq̃ impossibile in defloratione fieri conceptum. Ob hoc antichristus dicet se filiũ virginis. Deperitq̃z maior filia filium. z vocauit eũ moab patrem moabitarum. minor peperit filium. et vocauit eũz amon patrem amonitaruz. Moab interpretatur ex patre. Hoc nomĩe mater aperte publicauit incestũ patris. Amon filiꝰ populi mei. Hec aliquantulũ texit. quasi filius cuiusdã ꝺ populo meo. Dicit hieronimus filias posse excusari. quia crediderunt genus humanum defeciisse. et pietas posteritatis impietatem incestus excusauit in tanto sed non in toto. Sed hoc patrez non excusat. sed infidelitas eius. causa fuit incestus. De eodez dicit strabus loth inexcusabilis est. primo quia angelo non credidit. se posse saluari in segor. Deinde quia inebriatus est. et fuit peccatũ causa peccati.

De peregrinatõe abrahe apud abimelech regem geraris. Cap. LV.

Profectꝰ est abraham de conualle mãbre in terram australẽ. peregrinatus est i geraris inter cades. vnde fluxerunt aque contradictionis. et fur. loco sororis habens sarã similia prioribus simulãs pre timore. Misit autem abimelech rex gerare. et tulit eã. In quo vis forme illius mirãda notatur. que nonagenaria adhuc amari poterat. Sed in egritudinẽ cecidit rex dei voluntate. ne eã tangeret. vt ait iosephus. In fine tamen huius capituli alia pena notatur. hec. s. q̃ deus cõclusserat omnẽ vuluã domus abimelech ꝓpter saram. ne quid. s. femininũ in domo eius interim conciperet. Dedicis autẽ desperantibus soporatus audiuit a dño. hec sibi prioꝓter vxorẽ peregrini inferri. Et precepit ei vt redderet viro vxorẽ. quia prophetа erat. Et ille oraret p eo et viueret. Statimq̃z surgẽs vocauit seruos suos. vocauit et abrahaz z dixit ei. Quid feciisti nobis. Quid vidisti. vt hoc faceres. Et ait abraham. Cogitaui q̃ timor dei non esset in hoc loco. et interficerent me ꝓ vxore. Alias autẽ. et vere soror mea est filia patris. Hic distinguitur sui. scilz patris. Sequitur mei. id est. qui est meus. sub audi frater vel filia patris mei. et nõ matris mee. quod est. neptis mea est. et cognata ex parte patris et fratris mei. z non ex parte sororis. Unde alia translatio. Soror mea est a patre suo. et non a matre. Sicut enim dicebant cognatos fratres. sic et cognatas sorores. Fratrẽ vero aram patrẽ suũ vocauit. q̃ senior eo fuerat. ſm vsuz loquendi quo maiores natu patres vocamus. minores filios. et quia dignior et maior affectio solet esse ꝓpinquoꝝ ſm viros q̃z ſm mulieres. propinquã suã per virũ dignioꝝ nomĩe vocauit sororẽ. s. potius q̃z neptem. Vel finxit eã filiam patris esse. nec tamen mentitus est. sicut nec dñs cũ finxit se longius ire. presertim cuz domino iubente credit hoc dixisse. z ita relator

fuit verbo dñi.vt heliſeus celauit ſe non cognoſcentibus.Quidā tñ dicunt thare mortua matre abrahe et mortuo arā duxiſſe vxorem filij.et genuiſſe ſaram.Unde et hic dicit filia thare ſm carnem.et ſupra filia arag ſm ſuſcitatōnem ſeminis.quia ſolū maſculū reliquit aram.Mortuus aūt abrahām pro eo et ſanatus eſt.7 vxor 7 ancille eius pepererūt. et dedit abimelech abrahe munera et terrag ad habitandū ad optionē ſuam.Sare autē dixit.Ecce dedi fratri tuo p te mille argenteos. Hoc erit tibi in velamen oculog coram omnib⁹ qui tecū ſunt.id eſt.in memoriag verecundie.quia in mendacio deprehenſa es. Unde ſubdit exponendo.et quocunq; perrexeris memento te dēprehenſam. Vel elegāſ eſt irriſio. Hoc erit tibi in velamen oculorū. id eſt.in ꝓparatōem funeris.q.d. Annus es et vicina funeri.et mentita es tamen.et decepiſti. Habe tibi ergo hec in expēſas funeris. Qđ magnis expenſis fieri ſolebat maxime a iudeis.vel ad pepla emenda.vt tegas faciem ne ameris.

De ortu yſaac et eiectōne agar cū filio. Cap.LVI.

Quisitauit dominꝰ ſaram.concepitq; et peperit filiuꝫ. et circūcidit eum abrahām octauo die. Et exinde poſt totidem dies iudei circūcidunt.arabes vero poſt.xiij.annos.q; eo tēpore iſmahel gentis illius auctor circūciſus fuit. Et vocauit eum yſaac.id eſt.riſum. quia riſum fecerat dñs parentib⁹ eius.id eſt.gaudium inopinatum. Creuit puer et trimꝰ ablactatus eſt. Et fecit pater grande cōuiuiū in die illa.q; ea die filius ꝓmo acceſſit ad mēſā patris. Dumq; ſimul luderent yſmahel et yſaac.maior ledebat minorem. Et intellexit mater in ludo ꝓſecutionē.quia.ſ.patre mortuo vellet dominari maior minori. Vel vt bibrei tradunt.cogebat eū adorare luteas imagines quas fecerat. Quod cum diſpliciſſet matri.dixit ad abrahām. Ejice ancillā 7 filiū eius. Dure hoc accepit abrahām.7 diſſimulabat.ſed dixit ei dñs. Audi vocem ſare. Qui tollens panem et vtrem aque impoſuit ſcapule agar.et tradidit ei puerum. Cumq; conſumpta eſſet aqua in deſerto 7 puer deficeret ſiti.abiecit matere puerum ſub arbore.et ſedit procul q̄ntum arcus iacere poteſt. ne videret filiū morientem.et fleuit.et exaudiuit deꝰ vocē pueri id eſt.fletum matris pro puero. Et dixit angelus matri. Surge. tolle puerum.et aperuit oculos eius deus. et vidit puteum .deditq; puero bibere.et implens vtrem abiit. Creuit puer et moratꝰ eſt in ſolitudine pharan et factꝰ eſt vir ſagittarius. Et accepit ei mater vxorem de terra egipti.de qua nati ſunt ei.xij.filij ꝓncipes tribuum ſuarū.quorū appellatōe.opida.pagi.7 tribus celebrant. Nabaioth ꝓmogenitꝰ famoſiores nominat.a quo pars arabie.que ē ab eufrate vſq; ad mare rubrum nabathea dicitur. Cedar ſecundus a quo cedar que ē in deſerto. Duma ſextus a quo duma regio. Thema nonꝰ.a quo theman que eſt ad auſtrum. Cetbuma vltimꝰ.a q̄ cetbema que ē ad orientem.

De puteo iuramenti. Cap.LVII.

In tempore uidenſ abimelech abrahām multiplicatū timuit eū et venit ad eum cum phicol ꝓncipe exercitus ſui.et ait. Jura mihi per deum ne noceas mihi et poſteris meis. ſed ſemp facias mihi iuxta miſericordiam quā feci tibi. Et eduxit eos abrahām ad puteum quem oſtenderat deus agar.quem foderat abrahag ante agar electag. Sed ſerui abimelech abſtulerant illum abrahe.et fecerāt illū in ſolitudine p gregibus adaquandiſ.q̄ longe a manſione eius in ſolitudine paſcebant Et reſtituit ei abimelech puteum.ſz̄ teſtimonium q ipſe foderat puteū.et ablatū reſtituit ei abimelech.dedit regi.vij.agnas et vocauit puteum berſabee.id eſt.puteum ſeptem Habee enī hebraice ſeptem ſonat.7 ibidem pcuſſerunt ambo fedus. Unde et berſabee

dictū putant.i.puteus iuramenti. Sabee q̄s hebraice iuramentū dr. Joseph⁹ tñ interpretatur bersabee fedus putei. Aputeo vero circūstans regio etiā dicta est bersabee. Plantauitq; abrabam circa puteum nem⁹.z fuit ibi colonus multis dieb⁹ nō habitator. Dicē enī stephan⁹ in actibus apostolor.q; nō accepit ibi hereditatē nec spaciū pedis.

De īmolatōe arietis pro ysaac. Cap. LVIII

Post hec dux habitaret in bersabee.z ysaac vt dicit iosephus.xxv.annor esset.dixit dominus illi. Tolle filiū tuū vnigenitū quem diligis ysaac.et vade in terrā visionis z offer mihi eum in olocaustum sup vnū montū quez monstrauero tibi. Terram visionis dixit illam partez iudee que est in montanis. quia et ipa a longe et de illa longe videri potest.q̄ et ab ysaia vallis visiōis dr. In sūmitate vō montium iudee monticul⁹ erat eminentior dict⁹ mons moria.quem monstrauit deus abrahe ad immolandū filiuz. In hoc traduīt hebrei templum post factum.et altare factū in loco vbi abraham altare fecit.et dauid angelum reponentez gladiū vidit in area ornā iebusei. Unde dixit ysaias. Erit mons dom⁹ dñi in vertice montiū.et ad eum fluent omnes gentes.de quo z dñs pcepit iudeis.ne īmolarent sibi in omni loco.nisi in loco quez ostenderet eis dñs. Abrahām ergo ō nocte consurgens.nemini quod factur⁹ erat indicans.strauit asinum suū.ducens secū duos iuuenes et filium. iuitq; iter duor dierum. Tertio die eleuatis oculis vidit locū procul Hinc probantur illi errasse.qui dixerunt eū tunc habitasse inter bethel z hay. Locus enīz ille non distat a monte moria per iter vnius diei. Et cum accepisset ligna et ignē. relictis infra iuuenib⁹ cum asino.cum filio ascendit solus. Cui filius. Ecce inq̄t ignis z ligna.vbi est victima holocausti. Cui pater. Deus pro uidebit sibi victimā. Et statuit araz.z lignis impositis ignem adhibuit. Refert autez ioseph⁹ vba patris ad puerū dicētis. Quia sicut ex voluntate dei ingressus fuerat mundum mirabiliter.ita etiam ex voluntate dei necesse erat ei egredi mirabiliter.quem dñs quidem iudicasset dignum non egritudine non bello.non aliqua passione.humanā vitam finire.sed cum orationibus z sacrificijs animam ipsius ad se vocare.et q̄ suscitaret eum ob implendas promissiones. Et sic ysaac libens accessit ad aram et mortem. De Alquinus dicit. Indubitāti animo mactare volebat filiuz laudandus in constantia offerendi.et ī fide suscitandi filij. Alquinus fuit magister Karoli regis abbas sancti martini turonensis.

Arrepto autem gladio vt filium immolaret. clamauit ad eum angelus. Non extendas manum in puerum.nūc cognoui q̄ timeas dominum. Non enim sanguinem pueri sitiebat dom⁹. sed vt sciretur q̄ntum abrahaz timuerit dominū. Et vidit abrahaz post tergum arietem inter vepres berentē cornib⁹. quem obtulit pro filio. Hebreus habet ī virgultis sabech berentem cornib⁹ .et ē sabech genus virgulti. Hic errauit eusebi⁹ dicens. sabech bircum erectum ad carpendas frondes. Dixit ergo arietem sabech. id est. quasi bircum erectum. Et dicit eum rabanus nō nouter creatuz.sed aliunde ab angelo allatum.et vocauit nomen loci.dominus videt Et vsq; hodie quasi in prouerbium dicitur a iudeis in arto positis.in monte dominus videbit.quasi dicerent. Sicut respexit ysaac in monte.sic videat nos in hac angustia Diem autem liberationis ysaac.dicunt hebrei pmam diem septembris. Unde in eo solēnisant z clangunt cornibus pecorinis ī memoriam arietis. Et iurauit dominus p seipsuz de semine multiplicando ex ysaac.et ō terra danda semini eius. Altera die rediit abrahā et reuersus est in bersabee. Nunciatumq; ē ei q̄ melcha genuisset nachor fratri suo filios.viij.primogenitum hus.de cuius stirpe descendit iob sicut scriptum est. Uir erat in terra hus nomine iob. Et hus fratrem eius ex cuius genere balaaz. qui fm hebreos dr ī iob beliu buzites. Errant ergo q̄ dicūt iob ō genere esau fuisse. Qd enī in fine libri ei⁹ est.

q̄ de ſyro ꝑmone trāſlat⁹ ſit. ⁊ q̄ ipe quartus ab eſau ī hebreo nō habet. De cōcubina vo roma alias rema ſuſceperat nachor filios quattuor.

De morte ſare. Cap. LIX.

Rediit aūt abrahā ad conuallē mābre. ⁊ mortua ē ſara cū eſſet. c. xxvij. ānoꝝ. ⁊ ſepulta ē ī hebron in ſpelūca duplī: ci quā emit abrahaz ē adē cariatarbe. id .cccc. ſiclis argēti ab ephron. ſuſpicātib⁹ ꝑ eo etheis. i. ꝓlō tre ē abrahe. iacob. ⁊ ade. Erat āt ſpelūca duplex rupes naturaliter vel artificialiter duas ſpelūcas habēs. quā emit abrahā in ſepulturā generi ſuo. In ſuperiori ſepeliebāt viri. ī inferiori mulieres. Cū adā ⁊ eua iā ibidē ſepulti erāt. Nec peccauit abrahaz emendo. nec ille vendēdo. ſiē nec hodie q̄ emeret a grū vt faceret cimiteriū. niſi forte q̄ ſepulti erāt ibi ꝓthoplaſti. Hieronim⁹ tñ dicit ephron reprehendendū. et ideo nomen eius mutatū ꝓ ephron effran.

De legatōne eliezer in meſopotamiam. Cap. LX.

Erat aūt abrahā ſenex. ⁊ dixit ad eliezer ꝓcuratorem dom⁹ ſue. Pone manū tuā ſub femore meo ⁊ iura mihi ꝑ deū celi ⁊ terre. quia nō accipies filio meo yſaac vxorem de filiabus gentiū inē q̄s habito. ſz ibis ad cognationē meā. ⁊ inde accipies ei vxorē. Si tñ ex illa aliq̄ noluerit ſeq̄ te. nō teneberis iuramento Jurauitq; ſeru⁹. ponens manū ſub femore ei⁹. Traditur hebrei. q̄n ſcīficatōe ei⁹. i. in circūciſiōe iurauerit. Sed q̄ dr ſub femore. dicim⁹ eū iuraſſe ī ſemie abrahe. i. ī xp̄o. quē ex ſe naſciturū ſciebat. Ait dixit. Jura mihi per deū celi ⁊ tre. Q̄d aūt ſub femore manus ponit voluit. ī nuit carnē xp̄i ſup oēs futurā. Tulit ergo eliezer decē camelos. ⁊ abiit ex oībus bonis dñi ſui portans ſecū. maxie q̄ rara nouit eē ī tra ad quā ibat. Perrexitq; meſopotamiā ad charrā. vbē nachor. Adulto q̄dez tpe ⁊ labore vt dicit⁹ ſeph⁹. q̄ in hieme in meſopotamia ē luti profūditas. in eſtate aque defectio. in ſalt⁹ latrones. Fecit āt camelos accūbere iuxta puteū a ñ vrbē. impotos nolēs ītroducere. Cū āt veſpe egrederēt mulieres ad hauriendā aquaz orauit dñm vt int illas inueniret vxor dñi ſui. ſi aliq̄ gentis illi⁹ dño ſuo deberet. ⁊ cognoſceret ita vt alijs negantib⁹ aquā ſibi poſcēti ipa ꝑberet. Et ecce rebecca bathuelis filia deſcēderat et impleuerat hydriā. ⁊ alijs q̄dē auertēt ib⁹ ſe. pegrino aquā ꝑbuit. ⁊ adiecit. q̄n ⁊ camelis tuis aquā hauriā. ⁊ hauſtā aquā infūdēs in canalib⁹. potū dedit camelis. Ille āt tacitus intuēs eā. vtrū eſſz ydonea dño ſuo. q̄ſiuit ab ea cui⁹ filia eſſz. et ſi ei eſſet loc⁹ ī domo p̄ris ad manendū. Ne forte luſca l' gybboſa. vel torto. l' grādi naſo.

Acepto vo q̄ erat filia bathuelis filij nachor ⁊ melche ſoror laban. ꝓtulit inaures aureas ⁊ armillas. ⁊ dedit ei. Cucurritq; puella in domū matris nūcians q̄ audierat. Egreſſus Ex q̄ dñ aut p̄ris. ꝓq; laban. introduxit pēdit quod mortu⁹ virū in hoſpicium. ⁊ erat. ſic̄ Joſe. voluit. deſtrauit camelos. deditq; paleas ⁊ fenū. ⁊ lauit pedes hoſpitū ⁊ aꝓſuit eis panē. Noluit āt eliezer comedere. donec loqueret ꝑmones. ꝓ q̄b⁹ venerat Cū ergo ſe dixiſſz ſeruū abrahe frīs eor. ⁊ cōmendaſſet abrahā in multis. expoſuit eis petitionē abrahe ⁊ iuramentū q̄d ipe fecerat. ⁊ orationē ſuā a dño ad puteū erauditaz. Reſpōderūtq; laban ⁊ bathuel. A dño egreſſ⁹ eſt ſermo. ſ. abrahe et oratio tua. Non poſ id eſt. vxor ei⁹ ex mādato ab eo morīente ſuſcepto. ſi veruz ē q̄ ſum⁹ extra placituz ei⁹ q̄cq̄z loq̄ tibi. Ecce rebecca cora te eſt mortu⁹ erat ſicut ioſeph⁹ ait. tolle eā ⁊ vxor ſit dñi tui. Sed notandum q̄ ioſeph⁹ dicit. bathuelē iam defunctū fuiſſe et vginē in cuſtodia matris ⁊ fratris eē. ⁊ de morte p̄ris ꝓdixiſſe puellā querēti ad puteū

cuius filia esset. Etiã moyses bucusqz videt velle eam nec tunc habuisse prẽm. cũ supius dixit. cucurrit puella in domũ matris. Forte noĩe patris vocatur hic mater. qz mãdatuz patris de filia tradenda q̃d ei reliquerat ꝺce dens nũc exposuit. Potuit enĩ fieri. vt eam tradendã generi suo delegasset. Audiens ꝑ puer abrahe adorauit dñm. q̃ direxerat iter suũ. et ptulit vasa aurea z argentea. z vestes dans rebecce. Patri quoqz ei⁹ z fratri eius munera dedit. Surgens aũt mane puer petijt dimitti. ptendens morã quã fecerat ĩ via et dñũ senectutẽ. Cũqz rogassent vt decẽ dies maneret apud eos. noluit. Et dixerunt. Vocem⁹ ergo puellã. z queram⁹ ei⁹ voluntatez. Que sciscitãtib⁹ si vellet ire. ait. Vadaz. Et ꝑ ꝓmo legit cõsensus mulieris requisit⁹. et exinde pro iure habitum est. vt requiratur. Et dimiserũt eam

De aduentu rebecce ad ysaac. Cap. LXI.

In tempore ysaac habitabat in gerara. et forte deambulabat p viam q̃ ducit ad puteuz viuentis z videntis. Egressus enim erat ad meditandũ ĩ agro. forte de mora serui. Alia lrã habet. ad exercitandũ. forte laborans in agro vel quippiam operis ad deducendum agens. Rebecca vero ysaac viso. et cognito q vir ei⁹ esset. descendens de camelo. z tollẽs teristrũ vel pallium album. operuit et compsit se. Est autem teristrũ gen⁹ arabici vestimenti mulierũ. Isaac vo introduxit eam in tabernaculũ matris sue. z intantũ dilexit eã vt dolorẽ q̃ ex morte matris acciderat temperaret.

De morte abrahe post susceptaz sobolem de cethura. Cap. LXII.

Abraham aliam duxit vxorem noĩe cethurã. Aiũt hebrei cethurã nomẽ appellatiuũ. q̃d interptat copulatã. Dicũt enĩ hãc fuisse agar. q̃ pus cõcubina. mortua sara trãsit in vxorẽ. de nõ copulata in copulatã. ne senex nouus nuptijs lasciuisse arguat. Joseph⁹ ãt dic. q̃ anteq̃z misisset p vxore filij duxerat eã Et hec genuit ei liberos sex. Juuenis ei ꝺ sene parere potest. Et sepauit eos abrabã dũ viueret ab ysaac ad plagã orientalẽ. z cũcta q̃ possederat dedit ysaac. Alijs vo largitus ẽ munera. Filij tñ cethure a nomĩe libere se dixerũt sarracenos. Obtinuerunt aũt ꝓmo traconitidẽ z fenicẽ et arabiã vsqz ad terminos maris rubri. Refert iosephus q ex vno eoz natus est affer. qui castra sua fixerat in libiam. quam posteri ei⁹ inhabitantes abillo affricam ꝺnominauerũt. Dixit q̃z eldeuz ppheram qui et maleus siue malch⁹ dictus est. historiam iudeoz scpsisse. sicut z moyses scripsit. Quem refert dixisse. ab vno filiorũ cethure noĩe surim vel syrim syriam vocatã Ab alio vero qui dictus est affer africaz dictam. Cui descendenti in libiã hercules auxilium tulit. et filiam ipi⁹ nomine eibeã duxit hercules vxorem. z ex ea genuit dodorim. c⁹ filius fuit phoron. Fuerunt autẽ dies abrahe. c. lxxv. anni. et mortuus est z congregat⁹ est ad populum suũ in sinu inferni. Et sepelierũt eũ ysmael z ysaac in spelũca duplici cum vxore sua. Deficiens habetur in textu. et in glo. habẽt ieroni. sup hunc locum dicentis q̃ deficiens male additũ sit. in. lxx. quasi q̃a non sit in hebraica veritate. et etiam q̃a incongrue dici videtur. detã to patriarcha. q̃ deficeret vel minueret. Cuz ergo in littera nostra habeatur deficiens de quo Hieronimus arguit. lxx. patz ex eo z ex pluribus alijs locis. q nõ est ista nostra pura translatio biero. sed forte est q̃dam ꝓma. quã cõpegit de greco in latinũ ex translatõne. lxx. et translationib⁹ alioz. Que q̃a forte non inꝺ magis visa ẽ. apposuit manũ vt purã faceret de hebreo in latinũ. quã non habemus. nisi in. xij. ppbetis. Uel forte potest dici. q̃ ista nostra sit illa vulgata. q̃ miracꝺose inuenta est hieroſolimis.

De ortu regnoz Cap. LXIII.

Anno .xj. abrahe mortu⁹ est ninus. cui⁹ vxor semiramis vt post eum regnare posſ

ſet.ppio filio quē ſuſceperat ex nino nupſit et ex eo filium genuit.qui et babilonias ampliauit.Anno abrahe.lxxv.facta eſt ei repromiſſio.Anno eius.lxxxvj.natus eſt ei yſmahel.Anno eiꝰ.c.natus eſt et yſaac.Anno eiꝰ .c.xxxvij.mortua eſt ſara.

¶ Aliud incidens. Ca. LXIIII.

Exortū eſt regnum aſſiriorū. anno.xxv.saruch proaui abrahe ſub belo.et cucurrit vſq; ad annū ſeptimū ozie regis iude.p annos mille.ɔ.ccc.alij.cccc.ɔ duos.preges.xxx.ɔ.vij.vſq; ad ſardanapalluz.qui ꝑmus puluinaria aduenit. Poſt quem translatum eſt regnū ad medos. Regnū aūt ſicioniorū. ab anno xxuij.nachor aui abrahe exortum eſt ſub eusialo alias egialeo.et cucurrit vſq; ad annū xvij.beli ſacerdotis et iudicis iſrahel.p āños dcccc.lxxj.et p reges.xxxj.vſq; ad zeuſippum. poſt quez iudicauerunt ſicioniam ſacerdotes chami. Ficionia autem.eſt regio que prius apia poſt peloponenſis dicta eſt. Vſq; ad abrahām vero iam fuerant in egipto. xv.dinaſtie. Dinaſtiam ſummam potestatem egyptij dicūt A natiuitate abrahe dinaſtiam. xvj.obtinuerunt thebei.xvij. paſtoreſ reges ſic vocati. xvuj. thebei vel thiopolitani q̄ ɔ pharaones per regeſ.xvj Variate quoq; ſūt dinaſtie de generib⁹ quorundam regum ad alia ſepe tranſeuntes vſq; ad cambiſem filiuz ciri. ſub quo ꝑmo pſe imperauerūt egipto.

Dinaſtia proprie dicitur ꝓncipatuſ que durat apud aliquaz prouinciam de eligēdo imperatore. ſiue alio principatu qui maior eſt in illa prouincia. Verbi gratia Quondam eligebā tur in ſaxonia imperatoreſ ɔ durauit ibi et deinde in franconia diu. deinde in bauaria. et nunc in ſueuia. Pe tantum ſūt ꝓncipaliores prouincie theotonice terre. licet multe ſint adiacentes. Et ſicut in iſtis dictum eſt. ita intelligitur in aliis.

¶ De morte yſmahelis. Cap. LXV

Vixit quoq; iſmahel.c.xxxvij.annos et mortuus eſt. tradunt illū hebrei diſſinteria mortuum fuiſſe coram cunctis fratribus ſuis. id eſt coraz filijs ſuis adhuc viuentib⁹ obijt. Habitauit poſteritas eiꝰ ab euila vſq; ſur. Eſt vero euila india. ab euila nepote noe ſic dicta. Sur autem eſt ſolitudo inter cades ɔ barath. extendens deſertum vſq; ad mare rubrum. et egipti confinia.

¶ De laboze rebecce in partu geminorum Cap L. XVI.

Ejſaac proſequitur hiſtoria. Iſaac.xl. annoruz erat cum duxit rebeccam vxorem. que inuenta eſt ſterilis longo tempore. Sciens āt yſaac patri ſuo factam promiſſionem ſeminis multiplicandi ꝑ ipſum. orauit dominū. vt quod promiſerat impleret. Et concepit mulier habens duos in vtero. Sed cum vicina eſſet partui. collidebantur in vtero eius paruuli. Ixx. interꝑtes poſuerunt. ludebant vel calcitrabant. Aquila. cōfringebaṫ. Simachus. in ſuꝑficie ferebaṫ. in ſimilitudiez nauis legitimo pondere carentis. Mouebantur enī mixti pueri. vt vicissim alter ꝓr altero videreṫ poſſe prodire ad ortum. Nō pro exilitate vteri materni quaſi vir gemiōſ capientis intelligendū eſt ꝑ accidiſſe vt quibuſdam viſum eſt. ſed tantum ex voluntate dei iam demonſtrantis in nondum natis. quod futurū erat in adultis. ꝑmogenituraz ſcz quam alter habuit ꝑ naturaz. ceſſiſſe alteri ꝑ gratiam. In poſteris etiā eoz futurā diſſenſionem iam tunc figurabat. Credit enim in vtero iā tunc ſanctificatuſ fuiſſe iacob. ɔ in hoc motu prefiguratum. quia non eſſet cōſenſus chriſti adbelial. Mater vero grauiter afflicta nollet concepiſſe et fere deſperās de partu perrexit vt conſuleret dominū. Tamen quia non locus conſulendi dominum nec modus nec per quos cōſuleret dominū adhuc legitur inſtitutum. forte ad montem moria vbi abrahām altare fecerat dño iuit.

et ĩmolatis hostijs substratis pellib⁹ eam incũbens.p somniũ accepit oraculũ. Forte more gentiũ quẽ viderat in parẽtib⁹ speciẽ lauri quã tripodem dicũt capiti suppositi.et ramis arboris q̃ agnus castus dr incubuit.vbi visiones capitis fantasticas dormiẽs nõ sentiret. Vel adhuc viuentẽ melchisedech cõsuluit. Quocũq; ãt modo fecerit.relpõsuz accepit a dño. Due gentes sũt in vtero tuo.id est.patres duaz gentiũ q̃ inẽ se post diuidẽt et pugnabũt.sed et maior seruiet minori. Nõ de paruulis nequaq̃z dictũ ẽ.cũ sp maior pfuerit minori.sz de ppls. Edumei ei q̃ dr esau futuri erãt.tributarij erant dauid q̃ dr iacob Nisi forte intelligaf esau seruisse iacob.duz psecut⁹ ẽ eũ.vt lima pfert ferro.fornax auro. flagellũ grano. Cũ ergo duos peperisset. qui por egressus est rufus erat.et totus ĩ modum pellis hyspidus.et dict⁹ est ob hẽc seir. Hebrei enĩ seiron capillaturã dicũt. Dict⁹ est ppter nõe esau.i.fortis. Porro in⁹ alter egrediens. plantã fratris in manu tenebat.quasi retrahere volens fratrẽ a pmogenitura.et ob hoc dict⁹ est iacob.i.supplantator. Sexa genari⁹ ergo erat ysaac.qñ nati sunt ei paruuli. Viuebat ergo abraham.et adhuc quindeci annos supuixit. Abraham enim pter.c. annos qs vixerat nato ysaac.restabãt adhuc abrahe.xv.anni ad vitam. Hocideo diximus.q. ioseph⁹ sic ait. Porro et post mortẽ abrahe pcepit vxor ysaac.zc. Post mortẽ e⁹ forte appellãs qñ iam penitus effero corpe generare desijt. Ipe enĩ textus hr nõ ẽ dictum p recapitulationem indicat.

Tertium incidens. Cap. LXVII.

Porro eodem anno q̃ nati sunt gemini ysaac regnuz argiuorum exortum est sub inacho patre ysidis.primo rege. Cucurrit ãt vsq; ad annũ.xij.delboze et barach iudicum israel. Durauit autẽ vsq; ad vltimũ acrisium per reges.xuij.et annos.d.xliij.alij.lxuij. Perseq; vero cũ nõ interfecisset sponte acrisiũ. tamẽ timẽs reliqt argos.et trãstulit regnũ apõ micenas. Si legeris ĩ hystorijs regnũ hẽc pcessisse ab inacho vsq; ad telenuz.intelligitur posteros de genere inachi vsq; tũc regnasse.et datũ regnũ danao q̃ ñ erat de genere regio.

De venditõe primogenitor esau. Cap. LXVIII

Puissent filij ysaac.factus est esau venator.et iacob agricola et pastor in tabernaculis habitauit. Pater diligebat esau tum quia pmogenit⁹ erat.tum quia dr venatõne eius libenter vescebatur. Mater vero diligebat iacob.tum p simplicitate.tuz pro dei inspiratõne. Factũ est aũt cũ coxisset iacob pulmentũ lenticule Esau lassus rediit ab agro.et ait. Da mihi de coctiõe hac rufa. qa oppido lassus sum.q.d. Esurio.nec plassitudine sufficio mihi pulmentũ parare. Cui dixit iacob. Vende mihi primogenita tua. Esau parui pendens pmogenita.se moritur nisi comederet in instanti putans. dedit ei pmogenita pro edulio lẽtis. Et iurauit talem venditõem ratam se habiturũ.et qa lenticula fulua ẽ.hebraice ãt edom fuluuz dr.ex tunc vocat⁹ est edom. A quo postea dicta ẽ regio ydumea. Erant aũt pmogenita q̃daz dignitates quas habuerunt pmogeniti in cognationibus suis vsq; ad aaron. Habebat enim pmogenitus vestem specialem qua induebatur tantum in sacrificio offerendo. et recepturus finalem benedictionem a patre Ipe in solennitatibus.in conuiuijs benedicebat minorib⁹.et in his duplam cibor porrtionem recipiebat Tradunt etiam q̃ in diuisione hereditatis similiter in duplum recipe ret.

De descensu ysaac in geraris. Cap. LXIX.

Orta autem fame dum vellet ire ysaac in egiptum ex precepto dei remãsit ĩ geraris.et ob amicitiã abrahe recept⁹ est ab abimelech.et ad exemplum patris dixit de vxore sua. sororem mea est. Forte post plurimos dies vidit abimelech p fenestram ysaac iocantẽ cũ vxore sua.et accersito ait. Quare imposuisti nobis

Et eſt ꝑ imponere ꝙ bū abſolutū.i. impo ſturaz.i.dolū facere. Et ē ſenſus. Quare nos ꝺcepiſti Cur mē titus es.ſoꝛoꝛez tuaz eſſe. Potuiſti ſuper nos inducere grāde malum.ſi q̄s cognouiſſet vxoꝛē tuā. liberaz a viro reputās. Et ait ad ꝓlm ſuū. Qui teti gerit boꝛis bꝰ vxoꝛem.morte moꝛiat. Semi nauit yſaac in terra illa.ꝛ inuenit centupluz eſtimatū.i.eſtimauit ꝑm q recoꝛdabat ꝺ ia/ cto olim ſemine centuplū recepiſſe. Nec de vna ſpecie ꝑ eſſe potuit.ſed foꝛte in omni ge/ nere opum eſt centuplicatꝰ. Uñ alia trāſla/ tio habet. Inuenit in illo anno centuplum. Ob ꝑ inuidentes ei paleſtini.puteos quos foderat pater eius obſtruxerūt.replētes bu mo.Abimelech etiā timēs eū dixit ei. Rece/ de a nobis.q̄ potentioꝛ noſtri factus es. Et recedens yſaac venit in agrum q̄ ꝺꝛ pharā. idē.cōuallis.et habitauit iuxta alueū ꝑ quē toꝛrens q̄q̄z influebat.et eruderauit ibi pu teos quos olim ibidem foderat pater eiꝰ.ſz eo moꝛtuo obſtruxerūt eos philiſtei. Et cū inueniſſet aquā viuā.iurgati ſunt paſtoꝛes gerare aduerſus eū dicentes. Noſtra eſt aq̄ et ob ꝑ vocauit puteū eſcon.i.calūniam vel iurgiū. Et recedens inde fodit aliū puteum et ꝓ illo quoq̄z iurgati ſunt. Et ob hoc vo cauit eū ſatbanā.i.ꝓtrarium vel inimicicias Utriuſq̄z putei vt dicit ioſephꝰ opus impfe ctum relinquens.nolens ꝓtendere cuz indi genis expectans et exoptans bone volunta tis eoꝛ ratione et licentiā. Profectuſq̄z inde fodit puteū tertiū ꝓ q̄ non ꝓtenderūt. Ob ꝑ vocauit eum roboth.i.latitudinē.quia di/ latatꝰ creuerat ſup terrā.et ex illo loco aſcen dit in berſabee. Et apparuit ei dñs in ipa no/ cte.ꝓmittens ei q̄ ꝓmiſerat patri eiꝰ. Et edifi cauit altare.et inuocauit ibi nomen dñi.ꝛ ꝓ cepit ſeruis.vt ibi foderēt puteū. Ueriſimile eſt.q eruderauerunt puteū abꝛabe. Eo tpe venit ad eū abimelech et phicol dux militie. et iurantes inter ſe fedus firmauerūt. Eode die redierunt ad yſaac pueri nunciantes de puteo quem foderant.q̄ inueniſſent aquaz. ꝛ appellauit eaz berſabee.id eſt.puteum ſatie tatis vel abundantie. Et impoſitum eſt boc nomen vꝛbi vſq̄z in hodiernum diez. Et no ta q̄ in modico vocis ſtridulo et in ſcriptu/ ra differt hoc nomen a nomine.quod abꝛa/ bam ei olim impoſuerat. Sabee enim ꝓ ſin hebꝛeum ſcriptum.ſeptimum vel iuramen/ tum ſonat.et aſperius ſtridet. ſcriptū vero per ſima grecum.ſatietatez ſignificat.ꝛ mol/ lius ſonat.

¶ Quartū incidens. Ca.LXX.

In tempoꝛe phoꝛo neus filius inachi ꝛ niobes ꝓmus grecie leges dedit.et ſub iudice cau ſas agi inſtituit.locum q̄z iudici deſtinatuz a nomine ſuo foꝛum appellauit. Soꝛoꝛ ſua yſis in egiptum nauigauit.et quoſdam api ces litterarum tradidit egiptijs. de agricul/ tura etiam multa docuit eos. Unde cum io diceretur.yſis ab eis dicta eſt.quod in lin/ gua eoꝛum terra ſonat. Et ob hoc poſt moꝛ tem in numero deoꝛum in egipto recepta ē. Filius etiam phoꝛoneꝰ qui apis dictus eſt. eodem tempoꝛe in egiptum nauigauit.quē quidam virum yſidis fuiſſe tradunt.ꝛ ſimi/ liter ab egiptijs deificatus eſt.et ſerapis no/ minatus.

¶ De vxoꝛibꝰ eſau. Cap.LXXI.

Eſau uero quadra/ genariꝰ duxit vxoꝛes iudith et beth ſameth filias potentium viroꝝ inf ebananeos.ſemetipm dñm faciens in pote ſtate vxoꝛum. Que cum ambe offendiſſent animū yſaac et rebecce.ꝛ licet nollet yſaac p uinciales ſue miſceri cognationi.tñ melius ſilere decreuit.

¶ De benedictionibꝰ iacob. Cap.LXXII.

Cenuit Iſaac et ui s dere non poterat. Et dixit ad eſau. Fac mihi cibos de venatione tua. vt comedam.et benedicat tibi anima mea anteq̄z moꝛiar. Egreſſo eſau ad venandum

dixit rebecca ad iacob. Sic et sic audiui pa/
trē tuū loquentē cum esau fratre tuo. Affer
ergo mihi cito duos hedos optimos. vt faci
am patri tuo escas quibus libenter vescitur
vt benedicat tibi p esau. Abijt ille et attulit.
deditq; matri. Que cum parasset cibos. in/
duit iacob vestibus esau valde bonis. q̄bus
vtebant⁹ p̄mogeniti vt diximus. Timebat
vero iacob. ne dep̄hensus a patre. susciperet
maledictionem p benedictione. Pro ro ma
ter pelliculas edox manibus et collo ei⁹ cir/
cūdedit. vt similitudinem pilosi fratris exp̄/
merent. In alijs enī q̄z similimi erant tanq̄z
gemelli. Acceptosq; cibos iacob intulit pa/
tri dicens. Ego sum esau. Comede de vena
tione mea. vt benedi
cat mihi anima tua.
Cui ysaac. Accede
ad me vt tangam te
et probem. vtrum tu
sis filius me⁹ esau an
non. Quo palpato
ait. Vox quidez vox
iacob est. sed manus
man⁹ sunt esau. Cuz
aūt comedisset et bau
sisset vinū. osculatus est filiuz. et benedixit ei
dicens. Det tibi deus de rore celi z de pīgue
dine terre. abundantiā frumenti vini et olei.
His tribus solet omnis terre fertilitas intel
ligi. p frumentum cibus. per vinum potus.
p oleum pulmenta. Et addidit. Seruiant ti
bi pp̄li et tribus. esto domin⁹ fratrum tuoz̄.
qui maledixerit tibi sit ille maledict⁹. et qui
benedixerit tibi benedictionibus repleatur.
Nota quia tria que in benedictōne p̄missa
sunt. scz abundantia. potentia. primogenitu
ra. p̄sentis sunt temporis. Quartum vo scz
benedictio futuri est. et ideo in benedictōni/
bus sacerdotum nostroz solet dici. Benedi
ctus aūt est iacob p̄m verba non p̄m intētio
nem patris. sicut episcop⁹ ordinat alienum
quē putat esse suū. et est ordinatus. Vix ser/
monē impleuerat pater. et egresso iacob ve
nit esau cibos inferens patri. petēs ab eo be
nedictōnem. Expauit ysaac vehementer. et ī
hac extasi vidit in spiritu a dño factū eē boc.
Quasi ego sū cuius
sunt primogenita et
benedictō sicut p̄us
erant esau. nec men/
tit. sicut nec christus
dicens iohannē esse
helyam. non perso/
naliter. sed in simili/
tudine.

et significationez pie fraudis intellexit. Et iō
non irascens. sed confirmans quod fecerat
ait. Frater tuus venit fraudulēter. et accepit
benedictionē tuaz. z erit benedict⁹. Cui esau
Juste vocatus est iacob. En altera vice me
supplantauit. id est. bis decepit. p̄us p̄moge/
nita. secundo benedictionē surripiens. Cum
q̄z et ip̄e a patre benedictionem postulasset.
et patri hesitanti in quo ei benediceret et ve/
hementer instaret. motus ysaac ait. In pin/
guedie terre et rore celi desup erit benedictō
tua. et ita fuit. ydumea enī pascualis est. Et
addidit de posteris eius p̄phetans. Viues
gladio. id est. bellicosus eris. et fratri tuo ser/
uies. cum. s. ydumea facta est tributaria do/
mui israbel. sed veniet tempus cum excuti/
as iugum eius de ceruicibus tuis. Hoc im/
pletū est. cum rebellauerunt ydumei ne essēt
sub iuda.

¶ De somno iacob cū fugeret ī me
sopotamiā et separatōe iacob z esau.
Cap. LXXIII.

ODerat ergo esau
iacob et dixit in corde suo. Venient
dies luctus. id est mortis p̄tis mei.
vt occidam iacob. Nunciata sunt p̄ rebecce
Eodem spiritu sciebat rebecca cogitatōnes
esau. quo intimauerat iacob fraudare frēm
Excusatur ergo iacob de mendacio in p̄em
et dolo in fratrem. per iussionem matris.
Pater vero per familiare consilium spiri/
tussancti. que ait ad iacob. Fuge ad laban fra
trem meum. et esto ibi donec quiescat indi/
gnatio fratris tui. Dō
ne absq; licentia pa/
tris fieret. ait rebec/
ca viro suo. Si acce/
perit iacob vxorē de
filiabus heth. nolo vi
uere. Et aduocans
ysaac iacob bñdixit
ei. et p̄cepit ei vt iret
in mesopotamiaz si/
bi accipere vxorem
de filiab⁹ laban. Vi
dens autem esau q
A quo hebe⁹ vnus
de septem populis
p̄o quo inuenerunt
quandoq; cetheus.
quia nos p̄vocā/
li vtrobiq; aspirata
apud hebreos. po/
nimus. ch. ad mitigā
dam asperitatē. Ipsi
dicunt habram nos
chāraz. ipi hetheus.
nos cheteus.

offendiſſet ſuū patrez p nuptiis alienigena/
rum.iuit ad yſmabelem patruū ſuū.accipi/
ens ſibi yrozem filiā ei⁹ melech ſozozem na/
baioth yternam.abſqz his quas pus habe
bat. Igitur egreſſus eſt iacob de berſabee.et
pergebat aram. Per chananeā vero iter fa
ciens.timuit incolas terre.qa vt ait ioſeph⁹
chananei erant indeuoti yſaac.poꝛib⁹ belliſ
eius valde grauati maxime cū cariathbariz
cepiſſet.circa quā precipue laborauerat. Ti
muit ergo iacob apud aliquē prouincialiū
introire.et ſub diuo iacebat. Cum aūt veniſ
ſet iuxta luzam veſpere.ſuppoſuit capiti ſuo
lapidem.et obdormiuit. Et vidit in ſomnis
ſcalam erectam a terris celos attingentem.
et angelos deſcendentes et aſcendentes per
eam. Ioſeph⁹ dicit. Vidit deſcendentes per
eam figuras honeſtiozē naturā babētes q̄z
homines.et dñm innixum ſcale dicentē ſibi.
Ego ſum deus abzabam et yſaac. Terram
hanc dabo tibi et ſemini tuo. Benedicentur
in te omēs trib⁹ terre et in ſemine tuo. Ero
cuſtos tu⁹ in hoc itinere.z reducam te in ter
ram hanc. Ordine prepoſtero vſus eſt dñs
Prius enim in propria perſona iacob cu/
ſtodiuit.poſt ſub ioſue dedit ſemini eius ter
ram illam.in fine temporum in chriſto qui
de iacob bñdicte ſūt trib⁹ ire. Euigilans ia/
cob ait. Vere dominꝰ eſt in loco iſto.et ego
neſciebam. Terribilis eſt locus iſte et eſt do
mus dei hic et porta celi. Et prophetauit de
lege et de templo et paſſione chriſti.que ter
ra illa futura erant. Terribilis enim lex.do/
mus dī templum.paſſio chriſti apertio por/
te celi. Et lapidem quem ſuppoſuerat capiti
ſuo.erexit ibi in titulum.id eſt. in cōmenda/
bilem memoriā hui⁹ viſionis.et libauit ſup
illum oleum domino.vouens dominū qui
apparuerat ei ſemp ſibi eſſe in deum. et lapi/
dem.id eſt.locum lapidis ſemper ſibi bono
rabilem.et in reditu decimas et boſtias ſe ſi
bi oblaturū. Et vrbem primā etiā bonoran
dam decreuit.vocans eam bethel.id eſt.do/
mum dei.vel ꝑm ioſephum boſtiā dei. Pri
us enim iebus a iebuſeis.qui eam condide/
rant vocabaꝫ. Poſt luſa.id eſt.nux vl' amig
dalus.quia cum primo ibi fundamenta ia/
cerent.radix amigdalina inuēta eſt. Vel for
te copia huius generis arborum ibi eſt.

De duabus vxoribus iacob. Cap. LXXIIII.

Procedenſqz ī me
ſopotamiam longo tempore pue/
nit in aram.et venit ad puteum in
agro opertū lapide grandi.iuxta quem tres
greges accubabant. Cūqz dixiſſet paſtoꝛib⁹
vt adaquarent greges.z ad paſtum reduce
rent.accepit moꝛis ibi eſſe.non amoueri la/
pidez donec omnes greges conuenirēt. nec
licere greges particulatim adaquare. Cun/
qz cuncta percunctaretur de laban.valet in
quiunt paſtoꝛes. Et ecce rachel filia eius cū
grege ſuo venit. Que cum aduenisſet amo/
uit iacob lapidem ab oze putei. Dabat quia
non ſolus iuit iacob.et adaquauit gregem
eius.et indicans ſe conſobrinū eius. oſcula/
tus eſt eam. Que nunciauit hoc patri. Qui
occurrens dixit iacob in domū ſuam.z au
dita cauſa fuge. dixit ei. Os meū z caro mea
es.et ideo ſecure latebis apud me. Tandem
curam gregis eum habere decreuit. Poſt
menſem vero iacob dedit optionem merce/
dis pro ſeruitio paſtoꝛali. Habebat autem
laban filias duas. lyam lippis oculis. et ra/
chel venuſto aſpectu. Quam diligens ia/
cob ait. Seruiam tibi ſeptem annis pro ra/
chel. Seruiuit ergo pro rachel ſeptez annis
et videbantur ei pauci dies pre amoꝛis ma/
gnitudine. Nec dictum eſt parui.quia deſi
deranti animo ipſa velocitas tarda eſt. ſed
dictuz eſt pauci.quia videbatur ei rem tam
amabilem paucis emiſſe. Longo enim plu/
ribus annis ſeruiuiſſet pro ea.priuſqz ea ca/
reret. Vel dies vocat laborem dierum. qui
videbatur ei paruus.quia laborem leniga
bat amoꝛ. Completo ſeptimo anno.fecit la/
ban nuptias genero ſuo. Veſpere autem fa
cto ſubintroduxit lyam.dans filie ancillam
nomine zelpham. Iacob vero vt dicit Joſe/
phus per ebrietatem z noctez lye cōmixtus
die facto apud laban de iniuſticia querebaꝫ
Qui dandam neceſſitati venia poſtulauit

moris ibi esse asserẽs. maiores ante tradi ad nuptias. Post alios aũt septem annos se daturum ei rachel laudauit. causaz protelati tpis dicẽs. se non libenter filiã ad chananeos missurũ. cũ etiam de sorore penitentiã ageret. q̃ eam illuc direxisset. Hieronymus vero dicit errasse illos qui dixerunt p̃ septẽ annos alios rachel iacob traditam. sed post septẽ dies cõuuioz. q̃s q̃i pturbare superinducta alia sponsa fas nõ erat. Quib̃ finitis iacob optatis potit̃ nuptijs. amorẽ sequentis prioꝛi pretulit. seruiens pro rachel alijs septem annis.

¶ De quattuoꝛ filijs lye. et de filijs ancillarum. Cap. LXXV.

Omiñ aũt appetiuit vuluam lye sororе sterili data vt amoꝛem viri secũ ditate ꝓsequeretur. Que peperit filiũ. et ait. Vidit dom̃ humilitatem meã. i. vilitatem. erga virũ meum. z ideo vocauit filiũ ruben. i. visionis filium. Rursum peperit filiũ aliũ z ait. Audiuit me dñs haberi ꝓtemptui. z ideo dictus ẽ symeon. i. auditio. Pepit aũt tertium et ait. Copulabitur mihi vir me⁹. q̃a addidi ei filios. et ob hoc dict⁹ est leui. i. additio vl̃ firmatoꝛ societatis ꝑm iosephũ. Peperit q̃z quartum z ait. Modo ꝓfiteboꝛ dño. et ob hoc dictus est iudas. i. cõfessio. Cessauitq̃z parere. Videns rachel inuidit sorori. et ait ad iacob Da mihi liberos alioquin moꝛiar. Qui ait Nunq̃d ego sum de⁹. Et illa. Si non de me saltem de ancilla mea. Et dedit ei balã in cõiugium. Non in vxorem. sed vt ei iungeret. Peperit bala filiũ. z dixit rachel. Judicauit me dñs. i. equauit me sorori. et ob hoc dictus est puer dan. i. iudiciũ. Peperit z aliuz. z ait rachel. Comparata sum sorori et inualui. et ob hoc dictus est puer neptalim. i. compatõ vl̃ dilatatio. Lya quoq̃z tradidit viro zelphã que peperit filium. Et ait lya. feliciter. Et dictus est puer gad. id est. felicitas. Peperitq̃z etiam et alium. Et ait lya. Beatam me dicẽt omnes mulieres. et dictus est puer aser. id ẽ beatus.

¶ Quintũ incidens. Ca. LXXVI

His temporib⁹ factũ est diluuiũ particulare ĩ achaia sub ogige rege. q̃ vrbẽ q̃ vocabatur acta innouans euleusim noĩauit. Tũc etiaz apud lacũ triconidẽ ỹgo apparuit. quã greci minerua dixerũt. Hec plures artes adiuenit. maxĩe lanificiũ. Eadem dicta ẽ pallas. a pallane insula tracie ĩ q̃ nutrita ẽ. vl̃ a pallãte gigante quẽ interfecit. Tradit aũt cũ p diluuiũ illud insule cicladες lõgo tpe obumbrate fuissent. aq̃s rarescẽtibus ꝑma int̃ eos deprehensa est. et ideo delos dicta. q̃ sonat manifestum.

¶ De reliquis filijs lye et oꝛtu ioseph. Cap. LXXVII.

Ruben tempoze messis triticee. s. vel iam collectis ordeis. Vel forte tres collectiones ameredo. i. colligẽdo messes dicũt. messis pomoꝛ q̃ ꝑma. messis triticea q̃ secũda. messis vindemiaꝛ q̃ tertia. Hoc iq̃z tpe ab agro regressus ruben. tulit mãdragoꝛas et dedit matri sue. Cui⁹ esũ desiderans rachel dixit lye. Da mihi de mãdragoꝛis filij tui. Opinant enim q̃dã ß gen⁹ pomi in escam sumptũ. sterilib⁹ fecũditatẽ parare. q̃d augustin⁹ falsum eẽ dicit. Cũ enĩ mãdragoꝛã vidisset. occasione b⁹ lectionis naturã ei⁹ omẽm et vim diligẽter asserit se pscrutatum. et nihil tale reperisse in ea. Et ait lya. Parum ne tibi videt̃ q̃ abstuleris mihi virum meum. nisi et mandragoꝛas simul tuleris. Rachel sororis iram mitigans ait. Dormiat hac nocte tecum pro mãdragoꝛis filij. et occurrit lya iacob redeũti ab agro. q̃ eum mercede conduxisset significãs Et cõcepit nocte illa et peperit quintum filium. et ait. Deus dedit mihi mercedem. q̃ dedi ancillam viro meo. et ideo vocauit puerum ysachar. quod sonat merces. Ysachar enim merces. Pro eo etiam sic vocauit eum quia mandragoꝛis emerat viri introitum. Rursum lya concepit sextum filium. z peperit et ait. Decum habitabit maritus meus quia genui ei sex liberos. et ob hoc vocauit

puerum zabulon.id eſt habitaculū. In libro tñ nominū hebreoꝝ.violenter fluxꝰ noctis ī terp̄tat. Poſt quē peperit filiā nomīe dinā. Recordatus eſt aūt dñs rachelis.z aperuit vuluā eiꝰ que peperit filium dicens. Ablat mihi dominus filium alterum. Et ob ꝫ dictꝰ ē puer ioſeph.i.augmentū.

De diuerſis coloribꝰ virgis et fetibus. Cap. LXXVIII.

Finitis ergo annis xiij.ſeruitij pro uxoribus.iacob dixit ſocero ſuo. Da mihi uxores et liberos meos.vt reuertar ad terram meā. Et ait laban. Inueniam gratiam in conſpectu tuo.vt adhuc ſeruias mihi.vij.annis.et conſtitue mercedem quam dem tibi. Scio enim quia propter te benedixit mihi deus. Et ait iacob. Juſtum eſt vt aliquando prouideam domui mee. Si feceris qđ poſtulo. adhuc paſcam pecora tua. Separa greges varios et ſparſo vellere.et trade in manu filiorum tuorum.vnicolores vero trade mihi.z quod ex vnicoloribus varium natum fuerit ſit merces mea.et quod vnius coloris tuum.reſpōdebitqꝫ mihi cras iuſticia mea .i.in futuro. q.d. Tecum facit natura.vt alba ex albis. nigra ex nigris naſcantur.mecum iuſticia mea dum deꝰ pro labore meo quod iuſtum ſibi videbitur reddet mihi contra naturā. Grātum hoc habuerat laban.et ſeparauit omēs diuerſicoloris.et dedit filijs ſuis in cuſtodiā Unicolores tradidit iacob.et ſeparauit iter trium dierum inter iacob et filios ſuos. ne quis ex vicinitate pecoris naſceretur dolus Et ita planum hoc dictum eſt.niſi q̄ textu legitur.q laban vnicolorem gregem tradidit in manu filiorum ſuorū.ſ.iacob.quod videtur ꝓrarium ei quod dixim⁹ Poteſt dici eum tradidiſſe in manu filiorum ſuorum.id ē.nepotum ſuorum.filiorum.ſ.iacob.qui ſub p̄ē opiliones erant. Uel per anticipationem dictum eſt.id eſt.vnicolorem gregem poſt natū ſub cuſtodia iacob dedit filijs ſuis.cum diuerſi coloris prius dato. Hieronimꝰ quoqꝫ dicit. uſqꝫ ad tempꝰ ſuū locum hūc cōfuſum fuiſſe Jacob aūt nouā nature ſtrophā.i. cōuerſionē cōmētatꝰ. Ingenio arte naturali pugnauit. Tulit enim virgas virides populeas. q̄s lxx.ſtiraceas vocant z amigdalinas z plataninas.quas ꝓ loca diſcorticans. partim vgarum fecit colorem. Forte tres erant canales et tres virgas tantum eiuſdē longitudinis cū canalibꝰ tulit.cuiqꝫ canali ſuā virgam imponens. Forte plures erant in canalibꝰ vge. Obſeruabat ergo iacob tempus in quo pecora aſcendebant.et in feruore dieī cū ad potandum aquā pgerent in ipa aquaditate potandi faciebat oues et capras aſcendi.vt tales fetus conciperent qualeſ vmbras arietū et hircorum ſuper ſe aſcendentiū in aquarum ſpeculo videbant. Ex virgis enī ibi poſitis varius erat vmbrarum color. Ne aūt omnes fetus diuerſicolores fierent et deprehenderetur dolus.ſic temperauit iacob. Primo tēpore cum aſcendebantur oues. quia verni fetus meliores ſunt ponebat virgas vt in cōſpectu earum conciperent. In ſerotina enim admiſſura.id eſt.in ea que fiebat in extremitate veris.deteriores ſunt fetus. quia in tarde appetentibus coitum minus viget natura.et ideo tunc non apponebat virgas.et ita que ſerotina erant. facta ſunt laban .et que primi temporis iacob. Uel forte ſerotina admiſſura dicta eſt in autumno. quia natura ouium meſopotamie et ytalie eadem eſſe traditur.vt bis in anno pariant. Unde poeta. Bis grauide fetu. Quod autem dicitur q in virgis conciperent. Dicit hieronimus vim hebrei verbi niſi circuitu exprimi non poſſe. Significat enim totius corporis extremam concuſſionem.in feruore coitus extremo. Nec mirum.ſimilem conſpecte imagini ſobolem fieri in extremo voluptatis. cuꝫ hoc ipſum in equarum gregibus apud hyſpanos fieri dicat Hieronimus. Et quintilianus matronam accuſatam q ethiopē peperiſſet.ex imagine conſpecta hoc accidiſſe argumentans defendit. Et in libris ſcptum ypocratis reperitur.quandam puniendaꝫ. quia pulcherrimū pueruꝫ peperiſſet.vtriqꝫ parenti generi quoqꝫ eoꝝtoti diſſimilē. niſi monuiſſꝫ ypocras q̄rere.ne forte talꝫ pictura eſſꝫ i cubiculo. Uitat⁹ ē g⁹ iacob vltra modū

Post q̃z aũt audiuit ẏba filioꝝ laban dicentiũ. Tulit iacob nostra. ⁊ de facultate patris nr̃i est inclut⁹ ⁊ etiam faciẽ laban ania duertit. q̃ non esset erga se sicut heri ⁊ nudiustertius. maxime dicẽte sibi dño. reuertere in terraz tuã. et ego ero tecuz. misit ⁊ vocauit liã ⁊ rachel ī agrũ vbi pascebat gregẽ ī ait. Faciẽs patris vestri nõ est mecũ. Scitis. q̃ circumuenit me. ⁊ mutauit mercedẽ meã decẽ vicibus. Lxx. dicũt decẽ annis. Ex intelligendũ est decẽ annis. q̃i decẽ circũuolutõnib⁹. q̃ denaria mutatio in sex annis facta ẽ. Dicit ei ioseph⁹. q̃ omne temp⁹ q̃d fuit cum laban. xx. annoꝝ fuit. Soluit aũt iacob tertiã septimanã annoꝝ cõplere sub illo. p ei⁹ nequicia vidẽs enī laban plures nasci diuersicolores aiebat. Deiceps vnicolores sint merces tua Item cum videbat vnicolores multiplicari mutabat mercedem. Et addidit iacob. Deꝰ tulit substantiã patris vestri. et dedit mihi q̃ in somnis ostendebat mihi. quales essent fet⁹ nasciturꝰ. q̃ ⁊ dixit mihi. Surge ⁊ egredere de terra hac. Responderunt lia et rachel. Quasi alienas reputauit nos pat̃ nost̃. nũ quid quicq̃z residui habebim⁹ de facultatibus et hereditate ei⁹. Fac quecũq̃z p̃cepit tibi dñs.

De fuga iacob et federe inito cuz laban. Cap. LXXIX.

Surgens ergo iacob cum vxoꝛib⁹ ⁊ liberis abijt. tulitq̃z omẽm substantiã ⁊ greges. ⁊ q̃cquid in mesopotamia acquisierat. Et deduxit etiã iacob vt ait ioseph⁹ medietatẽ gregis nesciente laban. qui eo tempe ad tondẽdas oues ierat. Rachel etiaz nesciente viro ydola patris sui p̃ciosa furata est. ⁊ secũ tulit nõ ad colendũ. q̃ docẽte viro sciebat nõ esse colenda. sed si cõprehenderent patre ꝓsequẽte vt ad hec fugiendo veniaz impetrarẽt. Fuit ergo iacob amne transmisso ꝑ montẽ galaad. et nunciatũ est laban die tertio q̃ fugisset iacob. Qui assumptis filijs ⁊ cognatis suis insecut⁹ est eũ septẽ dieb⁹. Tñ ioseph⁹ dic̃. Laban post p̃mũ diem cognoscens discessũ iacob ⁊ filiaꝝ ꝓsecut⁹ ẽ eos. et in colle procul collocatos inuenit eos. Vel potest dici. quia si in tertio die cognouit. tunc post p̃mũ diem ꝺz cognouisse. q̃a tũc egressus nunci⁹ tertia die venit ad eum. vbi filij pascebant greges. q̃ separati erant a iacob itinere trium dierũ vt p̃dictum est. Vidit aũt laban in somnis deum dicentẽ sibi. Caue ne quicq̃z aspere loquaris ꝓtra iacob. Qui cõsurgens ait ad iacob. Quare me ignorante fugisti. Et cur furatus es deos meos. Consobrinus et gener meus et coepulatoꝛ hec facere nõ debueras Respondit iacob. Timui ne filias tuas violenter auferres mihi. que tamen nõ tam me q̃z filios sequuntur. Quod autem furti me arguis. apud quẽcunq̃z inueneris deos tuos. necetur coram fratribus nostris. Ingressusq̃z laban tabernacula lie et ancillaruz nõ inuenit. Cunq̃z intraret tabernaculum rachel. illa subter stramenta cameli abscondit ydola. et sedit desuper. et querenti patri ait. Ne irascatur dominꝰ meus q̃ nequeo ei assurgere. quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. et sic delusa est sollicitudo querentis. Iratusq̃z iacob imꝓperauit ei. q̃ ꝓ diligenti seruitio. xx. annoruz non meruerat. vt ipe omnem suppellectilem suam scrutaretur. Et ait laban. Omnia que habes mea sunt. sed quid possũ facere filijs et nepotib⁹ meis. Veni et ineamus fed⁹. Tulitq̃z iacob lapidem et erexit eum in titulum federis. et ait fratribus suis. Afferte lapides Qui congregantes fecerunt tumulum. ⁊ comederunt super euz. Et dixit laban. Tumulus iste sit federis nostri testis. ne ego transeam illum pergens contra te malum tibi cogitans. Nec tu transeas ad me nocens. nec afflixeris filias meas nec vxores alias super eas induxeris. Et ob hoc dixit iacob lingua sua collem galaad. id est. aceruum testimonij. Gal enim aceruus. aad testimoniuz sonat. Laban vero syra lingua vocauit eum ygar seducha. Laban aũt de nocte cõsurgẽs benedixit eis reuertens in locum suum. Porro ioseph⁹ dicit eos colũnam in mõte statuisse sub scemate are. Forte aceruũ columnam nominauit.

De muneribus premiſſis eſau
Cap. LXXX.

Iacob aũt abijt iti
nere q̃ ceperat. fuitq; ei obuia mul
titudo angelor̃. et ob ꝑ vocauit lo
cũ illũ manaim. id ẽ castra. q̃ ibi vidit ange
los q̃ paratos defendere eũ a fratre quez ti
mebat. Diſit aũt ab illo loco nũcios ad frẽz.
q̃ exploraret fratris animũ. Qui reuerſi nũ
ciauerũt eſau ſibi occurrẽtẽ pacificũ cũ. cccc
viris. Timuit ergo iacob. nõ de pmiſſiõe an
gelor̃ diffidens. ſz more boim ꝓturbat⁹. Et
diuiſit ꝓplm q̃ ſecũ erat in duas turmas. an
cillas & liberos earũ in ꝑor turma. In ſcda li
beras & filios earũ. ita tñ q̃ in extremitate e⁹
poſuit rachel & ioſeph tanq̃z cariores. Unde
q̃dam errauerũt putantes tertiã turmaz ra
chel & ioſeph habuiſſe. Sic aũt diuiſit. vt ſi ve
niret eſau ad nocendũ. & ꝑorez ꝓcuteret tur
mã. reliq̃ fugiens ſaluaretur. Sepauit autẽ
ibidẽ de bis q̃ habebat mũera fratri ſuo que
qz pulchriora & rariora. et diuerſorũ gene
animalia. Diſit etiaz ea p diuerſos nũcios
ſpaciũ ponẽs inẽ gregẽ & gregẽ. vt ex frequẽ
tia munerũ ſeſe ſubſequẽtiuz multa eẽ puta
rent. vt munerib⁹ ſi q̃d indignatiõis eſſz ad
huc in eſau placaret. Prece ſſert ergo mune
ra. ipe vo adhuc erat i manaim. Coſurgẽſqz
aũ diluculũ. traduxit vxores & filios cũ oĩb⁹
ad ſe ptinẽtib⁹ p vadũ iaboch. Joſeph⁹ dicit
q̃ torrẽtẽ noie iaboch trãſierit. & qz i geneſi le
gif. cũ oraſſz iacob timẽs frẽz. dixiſſe. i baculo
meo trãſiui iordanẽ iſtũ. & nũc cũ duab⁹ tur
mis regredior. forte iordanis br̃ quẽ ptranſi
uit. & q̃ ibi calculoſ⁹
& torrẽs. br̃ vaduz ia
boch. Forte aũt vicio
ſeptor̃ ſi iacob legit
iaboch. & ex trãſitu il
lo ſortitũ ẽ ꝑ nomen
vadum iacob.

Secũdo miliario a
iordane i finib⁹ ydu
mee ẽ torrẽs iaboch.
quẽ tranſuadauit ia
cob.

De lucta iacob cũ angelo et muta
tione nominis. Cap. LXXXI.

Cum aũt precede
rẽt tu me. ſolus in ripa fluminis re
mãſit vt oraret. Et ecce vir luctabat cum eo
vſq; mane. q̃ tetigit latũ. alias leuũ neruum
femoris e⁹. & emarcuit. Uñ & iacob ꝓpoſuit
ſe deiceps nõ comeſturũ neruũ. & idiꝓm po
ſteritas ei⁹ obſuat. Cunqz aſcẽderet aurora
dixit vir ad eũ. Dimitte me. Qui dixit ei. Nõ
dimittã te. niſi bñdixeris mihi. Uiro aũt que
rẽti nomẽ ei⁹. aut ſe vocari iacob. Nequaq̃z
inq̃t ille a ꝓpellabit nomen tuũ iacob. ſz iſrael
q̃a ſi ꝓ deũ fortis fuiſti. q̃nto magis ꝓ boies
ꝑualebis. Et ita bñdixit iacob. mutãdo ei no
mẽ. & ꝓfortãdo ne timeret frẽz. Q; ei ꝓ deum
ſtetit inuict⁹. factũ ẽ ei in ſignuz. q̃ invictus
ſtaret ꝓtra frẽz. Joſeph⁹ dicit ꝑ nomẽ iſrael
hebraice ſonare. reluctantẽ angelũ ſacrũ. In
libro aũt nominũ hebreor̃. interꝑtat vir vi
dens deũ. is eniz vir. bel nomen dei ẽ. ra vero
videns dicitur. vel mens videns deũ. Hanc
aũt interꝑtatiõem dicit Hieronim⁹ nõ tam
vere q̃z violenter factã eẽ. Illã ioſeph⁹ dic̃ ſe
in hebreo nõ inueniſſe. et dicit illud nomẽ ſo
nare ꝓnceps cuz deo. Sic enĩ angelũ interꝑ
tatũ fuiſſe aſſerit. Si ꝓtra deũ ꝓnceps vl̃ for
tis fuiſti. ꝛc. Uocauitq; iacob locũ illuz pha
nuel. i. facies dei. et ait. Uidi dñm facie ad fa
ciem & ſalua facta eſt aĩa mea. id eſt de val
de territa plurimũ confortata. Cunqz tranſ
greſſ⁹ eſſz ꝑhanuel. ort⁹ ẽ ei ſol & claudicabat

De occurſu eſau et emptiõe agri
in ſychem. Cap. LXXXII.

Leuãs aũt oculos
vidit eſau & cũ eo. cccc. viros. Et pre
cedens vtrãq; turmaz quaz fecerat
adorauit ꝓnus ad terram ſepties. Currẽs
aũt eſau amplexat⁹ eſt eum. et deoſculãs eũ
fleuit. et querens cui⁹ eſſent mulieres et par
uuli. cum accepiſſz ptinere ad iacob. acceſſit
et deoſculat⁹ eſt eos. Cũq; nollet eſau mune
ra ꝑmiſſa retinere. ſe plurimũ abundare di
cens. ait iacob. Si inueni gratiã coraz domi
no meo. accipe munuſculũ ꝺ manu mea. ſic
vidi faciem tuã q̃ viderim vultũ dei. i. alicu
ius potentiſſimi. Non eni aut credebat illũ
deũ. aut in tantam ꝓpiſſet inſaniã vel ad
ulationẽ. Reuerſus eſt ergo eſau in die illa
in ſeyr. villam. ſ. quaz de noie ſuo ſic dixerat.

Jacob aũt inde pcedens fixit tabernacula ī loco quẽ ob ℞ dixit sochot.i.tabernacula. de q̃ dicit Hieronim⁹. Sochot est vsq; hodie ciuitas trans iordanez in parte sicopoleos. vbi gedeon transierat iordanẽ.cũ locut⁹ est ad viros sochot. Sed mirũ est.q̃ dixit trãs iordanẽ.cũ iacob ℞m quosdã iaz dict⁹ sit trã sisse iordanẽ cũ esset in sochot. Forte trãs iordanẽ dixit respectu mesopotamie de q̃ rediebat iacob.vel pot⁹ nondũ transierat iordanẽ.sed iaboch. Cum aũt dixit supra iordanẽ istũ.non pſentem monstrauit.sed notuz terminũ iudee indicauit. Abijtq; de sochot in salem vrbẽ.i.sichimoz.i.in sichem. Sichez enim sichimi vel sichimite dicti sũt.et forte binomia erat. Vel vt hebrei tradũt moyses eã tunc tantũ vocauit salẽ.i.pſummatã ⁊ perfectã.q; ibi femur claudicantis iacob sanatuz sit. Porro iacob emit iuxta oppidũ partem agri ab emoz rege sichimoz ⁊ a filijs eius.c. agnis.habitauitq; ibi.⁊ erecto altari īuocauit fortissimũ deũ israbel.

De morte sichimitarũ proraptu dine. Cap.LXXXIII

Egressa est aũt dina vt videret mulieres regionis illius q̃a vt aut ioseph⁹ sichimitis solennitatez habentib⁹.sola transiuit ad vrbẽ emptura ornamenta mulierũ puicialiũ. Quã videns sichem filj⁹ regis adamauit eã et rapuit.⁊ vi oppressit vginez.⁊ cõglutinata ẽ aĩa ei⁹ cum ea.⁊ ait patri. Accipe mihi puellam hanc cõiugẽ. Egressoq; rege cum filio ad iacob.filij iacob veniebant de agro.⁊ irati siluerũt. Regi aũt querẽti vicariã eoz amicitiam ⁊ societatẽ eoz.et vt mutua cõtraherent cõiugia et sichem offerenti multa ⁊ pmittenti ampliora.responderũt in dolo. Illicitũ est apud nos federari incircũcisis. ſz circũcidamini et erim⁹ ꝓlũs vn⁹. Placuit emoz et filio ei⁹ oblatio alias optio.nec distulit adolescẽs q̃n statim impleret.⁊ intrãtes vrbẽ persuaserũt ꝓlo.⁊ circũcisi sunt oẽs. Et ecce tercia die q̃n grauissim⁹ est dolor vulneruz. Symeon ⁊ leui arreptis gladijs.pfidenẽ vrbem ingressi sũt.et interficientes omẽz masculuz in ea.tulerũt de domo sichem sororẽ suaz.ceteri vero fratres irruerũt sup occisos.⁊ ꝓpopulati sũt vrbem.paruulosq; ⁊ vxores captiuos duxerũt. Ioseph⁹ tñ diẽ cũ esset festiuitas.⁊ sichimite requie ⁊ epulis vterent.inciantes pmis custodijs assistentes dormitantes interfecerũt.q̃ agnito dixit ad iacob. Symeon ⁊ leui turbastis me.et odiosũ fecistis habitatoꝛib⁹ terre huius.pcutiẽt me.et deleboz ego et dom⁹ mea. Ad hẽs aũt pſortans ait ad illũ. Surge et ascende in bethel et habita ibi.et fac altare vbi apparuit tibi.sed ꝓpe sanctifica tuos. Jacob vero ꝓuocata domo sua dum purgaret suos.inuenit deos labanis aut ioseph⁹. Neq; enim sciebat.eo q̃ rachel celasset eos in terra sub arboze. Et aut suis. Abijcite deos alienos ⁊ mundamini.et ascendam⁹ in bethel.de sichem enim attulerant etiã ydola.⁊ inaures.i.ornamenta ydoloꝛ.a pte totum.q̃ oĩa fodit iacob subtez terebintum. q̃ est post vrbem sichem. Tradunt q̃dam q̃ ea tulit dauid in hierusalem.⁊ cõflauit ī materiã templi q̃ facere disposuerat. Porro terroꝛ dei inuasit finitimos ne pſequerẽtur iacob. Qui profect⁹ venit in bethel.et edificãs ibi altare dño obtulit ei iuxta id q̃ ꝓ⁹ vouerat. Eo tpe mortua est debora nutrix rebecce.et sepulta est iuxta bethel sub terebinto. Et vocatũ est nomen loci illi⁹ querc⁹ fletus Et nota q̃ ℞ videt̃ q̃ querc⁹ ⁊ terebint⁹ idez sũt. Apparuitq; ei iterũ dñs ⁊ ait. Nõ vocaberis vltra iacob,sed israbel erit nomen tuũ Et appellauit eum israbel. Ecce patet. q̃a supza nomen promisit tantum,hic autem imposuit.

De morte rachel in partu beniamin. Cap.LXXXIIII.

Egressus aut inde iacob venit verno tempoze ad terram q̃ ducit effratam.i.bethleez. Et est anticipatio.post enim dicta est effrata ab vxoze caleph q̃ ibi sepulta est. Ibiq; cuz parturiret rachel cepit periclitari.tñ peperit filium. Egrediente aũt aĩa p dolore part⁹. moriens vocauit filiã benoni.id ẽ.filiũ doloris Pater aũtez circũcidit eũ.⁊ vocauit filium

beniamin.i. filiū dextere. Sepulta ē ergo ra chel in via q̄ ducit bethleē.et ſola int̄ cogna tos bonoꝛē ſepulture abꝛabe habere nō me ruit. Erexitq; iacob titulū ſup ſepulchꝛū eiꝰ. q̄ aſſeꝛet vſq; in p̄ſentē diē. Et egreſſus ide fixit tabernaculū trans turrim ader.i. turriꝫ gregis. Hūc locū dicūt hebꝛei. vbi poſt edifi catū eſt templū. ⁊ dictū q̄ſi quodā vaticinio turrim gregis.i. ꝓgregatōis future ad tēplū Ex bieronimꝰ ait. locū ē iuxta bethleē. vbi angeloꝝ gregē ortu dñi cecinit. vel iacob gre ges ſuos pauit. nomen inde loco relinquēs Cūq; habitaret ibi ruben. dormiuit cū bala ꝓcubina p̄ris. q̄d tñ nō latuit iacob.

De moꝛte yſaac et regibꝰ edom. Cap. LXXXV

Venit etiā ad iſaac v p̄ēz ſuuz i ciuitate hebꝛon. ⁊ iā moꝛ tuā inuenit matrē. Nec multū etiā poſt aduentū eiꝰ cōpleti ſūt dies yſaac. c. lxxx annoꝝ. vel ꝑm ioſephū. c. lxxxv. annoꝝ. Et ap poſitꝰ eſt ꝓpꝛio ſuo plenꝰ dieꝝ. et ſepelierūt eū filij eiꝰ eſau ⁊ iacob. in ſpelunca duplici. Hic terminat̄ ꝑmꝰ liber ioſephi. Moꝛto moꝛ tuo patre ditati ſūt eſau ⁊ iacob. ita q̄ eos teꝛ ra nō capeꝛet. Et rediit eſau ad montana q̄ di miſerat. et dicta eſt terra ydumea. ab edom q̄ paꝰ boſra dicebat̄. Enumerans ei moyſes .xij. reges terre illiꝰ a ꝑmo vſq; ad vltimū quem videre potuit ait. Et reḡuit pꝰ bale thobal filiꝰ zare de boſ ra. et hūc dicūt q̄daz fuiſſe iob pronepotē eſau. Sed hebꝛei ꝓtra dicūt. vt ſupꝛa dictū ē. Videt etiā in geneſi. q̄ eadem terra añ eſau etiā dicta fuit ſeir. Enu meratis ei filijs eſau. enumerat p̄ncipes boꝛ reoꝝ. q̄ fuerāt i terra ante eſau. de quibus incipit ſic. Iſti ſunt fi lij ſeir horꝛei habita toꝛes tre. ⁊c. horꝛeos eni expulit eſau vt le gitī paralipomenō.

Cum moyſes fuerit a iacob q̄rtꝰ. ab eſau q̄ntus. ñ vidit. xij. re ges edoz. Jō ſolue p ℞ q̄d ſequit. Quidaz tñ dicūt.

Sub monte ſeir da maſcꝰ. ydumea eſt i terra domaſcena nā et eſau habitauit da maſcū. Theman me tropolis ē ydumee.

Quidā tñ dicūt hic enumeratos reges q̄ fuerūt in edom. an teq̄z filij iſrael habu iſſent regem ſcz ſaul. et dicūt hāc enume ratiōem eē apoſitaz ab eſdꝛa q̄ ſcire potu it eam. In enumera tione vo iſtoꝝ legit de ana filio ſebeon. cuiꝰ filiam duxit eſau. q̄ inuenerat aquas ca lidas in ſolitudine dum paſceret aſinas pa tris ſui. Hebꝛeū vbum eſt. inuenit iamnum o q̄ vt ait Hieronimꝰ parte diſputāt hebꝛei. Dicunt q̄dam iamnū maria q̄ lacū i uenit in beremo. Alij putant aquas calidas lin gua punica que affinis eſt hebꝛee. ℞ noīe di ci. quas greci termas vocant. Alij dicūt euz onagros aſinabꝰ admiſcuiſſe. vt inde velo ces aſinos naſcerent̄. q̄ vocant iamnū. Alij dicūt iamnū aſſociationē. quia ꝑmꝰ aſſinis equas fecit aſcendi vt multi naſcerent̄. Et no tandū q̄ in recapitulatōe filioꝝ eſau poſuit moyſes alia noīa vxoꝝ eiꝰ. ab illis q̄ ante po ſuerat. Dicit etiam ioſephꝰ. q̄ amalech eſau filius naturalis de concubina habitauit in parte ydumee. q̄ gabolitis dicebat̄. ⁊ dixit eā amelechitē. His vo ꝑtermiſſis tranſeundū ē ad generatōem iacob.

Textū incidens Ca. LXXXVI

Eo tempoꝛe pro / meiheꝰ frater atlantis. ꝑmꝰ dictꝰ eſt feciſſe boies. tum q̄ de rudibus doctos fecit. tum q̄ legit feciſſe imagies bo minum. quas aꝛte quadam ambulaꝛe fecit. Inuenit etiā ꝑmꝰ anulum. ſed ferꝛeū. ⁊ inclu ſit gemmā. vnde et vngulum vocauit. quia ſicut vnguis caꝛne. ſic gemma metallo circū datur. Tradidit etiā vt i quarto digito quē medicum vocāt poneretur ad oꝛnatum. di gniozem būc reliqs dicens. q̄ ab ea vſq; ad coꝛ q̄daz vena ptingat. Dicitur et ea tempe ſtate triptolomꝰ in naui. in qua pictus erat draco in greciaz veniſſe. et ampliaſſe agricul turam. Ceres vo ꝑter inſtrumenta arandi

etiam mensurari granū abinuenit. cuz ꝑus
ī arconijs segetes ponerent. z triticū ꝑ acer;
uos numerabat. vnde et a grecis dicta ē de;
metra. Tūc etiam thelchines victi et exules
rhodum cōdiderūt.

De venditione ioseph. Cap. LXXXVII.

IOseph cū sedeciz esset annoz pascebat gregem ꝓis
sui. Sciendum est. q ante mortem
ysaac. xij. annis venditꝰ est ioseph Quod sic
ꝓbatur. Exa genariꝰ erat ysaac cum natus
est iacob. et. c. lxx. annoz mortuꝰ est. ergo. c.
xx. annoz fuit iacob in morte ꝓis. in vendi;
tione aūt filij. c. et. vij. annoz fuit. Cum eī ve;
nit ad ioseph in egiptum. c. xx. annozū fuit.
sed inter descensum in egiptum z venditōez
ioseph. fluxerunt. xij. anni. Joseph enī. xvij.
annoz erat cum venditus est in egiptum. z
xxxix. qū venit ad eū pater. Redit ergo moy
ses ad id quod ꝑtermiserat. Dum ergo reꝺi
ret iacob ꝺe mesopotamia. et nondū venisz
ad patrez. adhuc viuente rachel. ꝑm ioseph hū
facta est venditio ioseph in hunc modum.
Oderant eum fratres sui. quia a patre plus
ceteris amabat. tum quia in senectute genu
erat eum. tum quia prestantioz corpore. z sa
pientioz ceteris erat. Accusauerat qz fratres
apud patrem crimine pessimo. vel de odio ī
ipm. l' de coitu cū brutis. Juxta opinionē q;
rundam sequentium ordinem geñ. l. solum
ruben ꝓ concubina patris. Fecitqz ei pater
tunicam polimitam.

vel manu vel acu pi
ctam. Uel ꝑm aqui;
lā tunicā astra goleā
id est. talarem. vl ꝑm
symachum tunicaz
manicatā. id ē. mani
cas habentē. Alij co
lobijs vtebant. vt ex
peditioꝛes essēt. Po
test tñ ꝺici manica;
ta. id est. manu picta
acu. l. supinducta. Causa tñ odij maioꝛ fuit
visio somnioꝛum. Retulit enī fratribꝰ som;

Polimitam pꝛonū
ciant q̄ꝺaz coꝛrepta
penultima. q̄a cōpo
nī a polis q̄ꝺ ē plu;
ra. z mitos quod est
licū. sic examinatuz
ab exa q̄ꝺ est sex. exa;
minatū. q̄i habēs. vi
litia. et tunc penulti;
ma coꝛrepta.

niū q̄ꝺ viꝺerat ꝺicens. Putabam vos liga
re manipulos in agro. et vestros manipu;
los aꝺoꝛare manipulū meū stantē. Qui ꝺi;
xerūt. Nunquiꝺ rex noster eris. aut subijcie
mur ditioni tue. Aliuꝺ q̄z somnū presente
patre retulit eis. Viꝺi q̄si solem et lunam et
vnꝺecim stellas aꝺoꝛare me. Increpauit eū
pater. et ait. Nūquiꝺ ego et mater tua et fra
tres tui aꝺoꝛabim⁹ te sup terram Potuit ꝑ
congrue ꝺicere. quia mater aꝺhuc viuebat
nec tamen mater eū aꝺoꝛauit. q̄a nō ꝺescen;
ꝺit in egiptum. Nec pater legit eū aꝺoꝛasse.
q̄ nec ioseph ꝑ sustinuisz. sed fratres aꝺoꝛa
uerunt. et parentes in filijs. Cunqz fratres ī
pascendis gregibꝰ moꝛarētur in sichem. mi
sit eum pater ꝺe valle hebꝛon. vt viꝺeret que
fierent circa fratres z pecoꝛa. Cūqz nō inue;
nisset eos in sichimis. insecutus est eos ī do
taim. Qui cum viꝺissent eum pꝛocul mutuo
loquebant. Ecce somniatoꝛ venit. venite oc
ciꝺamus eū. et mittamus caꝺauer in cister;
nam veteꝛez. ꝺicemusqz vera pessima ꝺeuo
rauit eum. Ruben autē volens liberare eū
aiebat. Non effunꝺam⁹ sanguinē ei⁹. sed vi
uum pꝛoijciamus eum in cisternā. ne pater
vna perimatur et mater in luctu. Hic vult
ioseph⁹ matrem aꝺhuc vixisse. Nuꝺantes
ergo eum tunica polimita miserunt ī cister;
nam in qua non erat aqua. et receꝑit ruben
meliora querens pascua. Dum aūt sederēt
comeꝺentes panem. viꝺerunt bismabelitas
venientes ꝺe galaaꝺ. portantes in camelis
aromata et resinam et stacten. id est. mirraz
in egiptū. Dixitqz iuꝺas fratribꝰ suis. Ne
lius est venuꝺetur bysmabelitis puer. et
manus nostre non polluantur celanꝺo san
guinem eius. Caro enī et sanguis noster est
Et venꝺiderūt eū maꝺianitis. xxx. argēteis.
Eosꝺem vocat maꝺianitas q̄s et bismabeli
tas. Maꝺian tñ ꝺe cetbura filius abrahe. z
ismabel ꝺe agar. z filios ꝺe ꝺiuersis pꝛoꝛibꝰ
legit sepaꝛasse abrahaꝛ ab invicem Forte se
parati pus postea reꝺieꝛūt in vnū. z facti sūt
vnꝰ ꝓpls. retinētes vtriusqz parētis nomē.
Uel vera est hebꝛeoꝛ opinio q̄ ꝺicunt agar
et cetburā vnam fuisse. et ita forte nūqz sepa
rati fuerūt. Reuersus aūt ruben aꝺ cisternā

non inuenit puerū.et credens eū interēptū. ſciſſis veſtib⁹ eiulabat.ſed accepto q̄ viuer quieuit.Tulerūt aūt veſtes ioſeph et ei⁹ tu nicam in ſanguine hedi tinxerūt.⁊ miſerunt quoſdā q̄ ferrent ad p̄ēm.et dicerēt.Hāc inuenim⁹.vide ſi filij tui eſt tunica.Quā cum agnouiſſet pater ait.Fera peſſima deuorauit filiū meū ioſeph.Sciſſiſq; veſtib⁹ ⁊ indut⁹ cilicio luxit filium multo tēpe.Congregatiſq; filijs vt lenirent dolorē patris.noluit eos audire.ſed dicebat.Deſcendā lugens ad filium meū in infernū.Erat enī tunc in inferno q̄dam loc⁹ beatorū longe ſemotus a locis penalib⁹.q̄ ob quietem et ſeparationē ab alijs ſinus dicebatur.ſicut ſinum maris dicimus Et dict⁹ eſt etiā ſinus abrahe q̄ etiaz abraham ibi erat in ſuſtētatione.vſq; ad mortem chriſti.

Qui dictuſ eſt p̄ma via credendi. non q̄ p̄mus crediderit.ſed quia p̄mus p̄o fide vni⁹ dei p̄ſecutionē paſſus.q̄ de chaldea expulſus.

¶ De ingreſſu ioſeph in egiptum. Cap. LXXXVIII.

Madianite uero vendiderunt ioſeph in egiptum putipbari eunucho. magiſtro militie pharaonis.Alij dicunt archimacbero.id ē.p̄ncipi cocorū.Macbera enī coquina dr.vel ſecuris cocorum a macbere.quod eſt occidere.Nec abborret a vo q̄ apud plures nationes dapifer p̄ncipis. bonorabilior eſt et p̄nceps militum.Hūc ioſephus vocat petefren.ſed hieronimus nō bene traſlatum nomē eſſe aſſerit.Hic habuit vxorem et liberos. q̄ et ioſeph filiam ip⁹ duxit vxorem.nec de eunuchis regis fuit. q̄ paruuli caſtrabantur.Sed tradunt hebrei q̄ videns ioſeph elegantem emit eum vt miſceretur ei.Dom⁹ aūt cuſtodiens ioſeph illum adeo infrigidauit.vt deinceps impotens fuerit coire.et tanq̄z eunuchus eſſz.ita q̄ videntes eum ierofanti azefactū de more ſuo eum pontificem heliopoleos.i.domus ſolis.creauerunt.et honoratior erat q̄z ante in p̄ncipatu.

¶ Q̄z iudas genuit phares et zarā de thamar. Cap. LXXXIX.

Et tempore ante/ q̄z ioſeph venditus eſſet. quia hoc etiā interſertū eſt p̄recapitulatiōez diſcedens iudas a fratrib⁹ ſuis.iuit ad virū adollamitē nomine hyram et accepit ibi vxorem nomine ſue filiam chananei.q̄ peperit ei filiuz p̄mogenitū her.deinde onā poſt ſela.Hebedit aūt iudas her p̄mogenito vxorē nomine thamar.Fuit autē her nequā.id eſt.abutens vaſculo vxoris. et occiſus eſt a dom̄o.id eſt.inuentus eſt mortuus in thoro iuxta vxorem.Et dixit iudas ad onam. vt ingrederetur ad eam vt ſuſcitaret ſemen fratri.In quo patēt quedam in lege poſt ſcripta.que ante eam ſunt obſeruata. Qui indignans ſibi non naſci filios fundebat ſemen in terram.id eſt. inutiliter vxorez cognoſcere ſatagebat.Et p̄cuſſit eum dominus.Remiſitq; iudas thamar vt eſſz vidua in domo patris ſui.donec creſceret ſela.quo adulto timuit eum dare thamar.et diſſimulabat.Mortua eſt autē ſue vxor iude. Qui conſolatione accepta poſt luctū ibat ad tondendas oues cuz byra opilione ſuo.Quod audiens thamar depoſitis veſtibus viduitatis aſſumpſit teriſtruz.ſeditq; in biuio itineris.quod ducit thamnā.hebreum ſonat ī oculos ſedit.Sic enim vocant biuium vbi diligenti⁹ debet aſpicere viator quo gradiat Quam cum vidiſſet iudas ſuſpicat⁹ eſt cadeſam.id eſt.ſcortum.Cui et dixit.Vine me vt coiam tecum Que ait.Quid dabis mihi Et ille.Mittaz tibi hedum de grege.Et illa patiar q̄d vis.ſi dederis mihi arrabonem'. et dedit illi anulum et armillā et baculū quē gerebat p̄o arra.Ad vnū ergo concubituz cōcepit mulier geminos et abijt receptis iterum viduitatis veſtibus.Miſitq; iudas hedum p paſtorem.Qui cum veniſſet ⁊ nō inueniret eam.redijt ad iudā ſine pignoribus

Post tres aũt menses dictũ est iude. Fornicata ẽ thamar. ꝛ vter⁹ ei⁹ intumuit. Qui ait Producite eam vt cõburaẽ. Que cuꝫ duceretur ad penã. misit socero suo pignora dicens. De viro cui⁹ hec sunt cõcepi. Qui ait. Justior me est. qz non tradidi eam sela filio meo. hec fecit ne periret semẽ filij mei. Attamen vltra non cognouit eam iudas. Instãte vero partu apparuerũt duo in vtero. et in ipa effusione vnus protulit manũ in qua ligauit obstetrix coccinũ. et ait. Hic egredietur. Illo quoqꝫ retrahente manuꝫ egressus est alter. Dixit quoqꝫ mater. Quare ꝓpter te diuisa est a fratre tuo maceria. et ob ꝫ vocauit eum phares. Maceriã dixit membranã secundarũ vel secundinarũ qua inuoluitur puer in vtero. q̃ diuidit in partu ꝛ sequit puerũ. Postea regessus est alter cũ coccino et dict⁹ est zaram. id est. oriens. qz ꝑmus apparuit. vel qz plurimi iusti ex eo nati sunt. vt legitur in paralipomenon. Tamen super libꝝ regum in ꝓncipio tertij libꝝ legiẽ. Obstetrix in genesi coccinũ ligauit in maũ phares. ꝛ ab eo q̃ pariete diuiserat nomen phares forte sortiu⁹ est. Forte post coccinuꝫ tulit de manu zarã. ꝛ alligauit phares. vt a similibus gemellis ꝑmogenit⁹ distingueretur.

De incarceratione ioseph. Cap. XC.

Igitur ioseph ductus est in egiptũ. emitqꝫ eum putiphar eunuch⁹. fuitqꝫ dñs cum eo domũqꝫ dñi sui creditam sibi gubernabat. Benedixitqꝫ dñs domui egiptij ꝓpt ioseph q̃ tñ aliud ꝺ omnib⁹ non nouerat. nisi panẽ quo vescebaẽ. Factũ est aũt q̃ dña sua oculos iecit in ioseph et ait. Dormi mecuꝫ. Qui respondit. Omia sua tradidit mihi dñs meus ꝓpter te. Quõ ergo boc possum facere. imo ꝛ peccare in deũ meũ. Accidit aũt vt ait ioseph⁹. vt publica festiuitas instaret. cui etiã mulieres interesse debebant. Tunc illa egritudinem simulauit viro. captans ob ꝫ solitudinem et silentium. vt exoraret ioseph. Et apprebensa lacinia pallij ioseph. ait illi. Dormi mecum. Qui iratus relicto pallio i manu ei⁹. egressus est foras. Illa contemptam se dolens in argumentum fidei retentuꝫ pallium ostendit marito reuertenti. dicẽs. Ingressus est ad me seruus hebre⁹. vt illuderet mihi. Ille nimis credulus coniugi. vinctuꝫ ioseph tradidit in carcerem regis. Fuit aũt ẽ dñs cum illo. et dedit illi gratiam in conspectu dñi carceris. q̃ carcerem et vinctos i custodia ei⁹ posuit.

De expositione somniorũ pincernę et pistoris. Cap. XCI.

Accidit aũt vt pincerna regis et pistor. in eundeꝫ carcerem mitterent. et ioseph ministrabat eis. Viderunt qꝫ ambo somnium nocte vna. Quos cuꝫ mane vidisset ioseph tristes sciscitatus est ab eis causam doloris. Cũqꝫ accepisset ꝓ somnio eos dolere. ait. Referte mihi que vidistis. Nunquid non dñi ẽ interptatio. id est. nunquid a diutorio dei potest interptari. Et ait prepositꝰ pincernarum. Videbam coram me vitem et in ea tres fundos oculos. sc̃z vnde funduntur palmites. Alij ponunt tria flagella. vel tres ꝓpagines quod idem est. et paulatim crescere gẽmas et post flores vuas maturescere. premebam qꝫ vuas in calicem pharaonis. quẽ tenebaꝫ dabamqꝫ poculuꝫ pharaoni. Et ait ioseph Deꝰ dedit in bonũ hominꝰ vsum vinum vnde et ipi libaẽ. soluit lites et tristicias. et bona est ei⁹ visio. Tres autez propagines tres sunt dies. post quos restituet te pharao in gradum ꝑstinum. Memento mei dũ bene fuerit tibi. vt suggeras regi vt educat me de isto carcere. qz de terra hebreoꝝ furto sublatus sum. et hic innocens in lacum missꝰ suꝫ. Tunc ait pistor. Vidi q̃ haberem tria canistra farine super caput meum. et insuperiori me portare cibos qui fiunt arte pistoria. aues qꝫ comedere ex eo. Josephus vero ait. duo canistra plena panibus. tertiũ vero obsonio. varijsqꝫ cibis qualia solent regibus ministrari. Grecus habet tria canistra cõdictõ. i. panum. secundoꝝ. et potuit esse q̃ etiam in supiori essent panes secundi. super

quos eſſent panes primi. de quibus edebat pharao. Et ait ioſeph. Valle me ee interpretem bonoꝝ. Tres adhuc dies ſũt. poſt quos pharao ſuſpẽdet te in cruce. ⁊ comedẽt aues carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius pharaonis erat. et inter epulas recordatus pincerne reſtituit eum. piſtorem vero ſuſpẽdit. obliti ſq; eſt pincerna interpretis ſui.

De ſublimatõe ioſeph pro expoſitione ſomniorum.

Cap. XCII.

Poſt duos annos vidit pharao ſomnium. Putabat ſe ſtare ſup fluuium de quo aſcendebant ſeptem boues craſſe. obeſiſq; carnibus. id eſt. plenis quaſi obeſum educatis. ⁊ poſt alie. vij. emergebant de flumine. ſũma confecte macie et deforabãt priores. Expge factus pharao rurſum obdormiuit et vidit aliud ſomnium. Septem ſpice plene pullulabant in culmo vno. alieq; totidẽ iuxta oriebantur tenues et pcuſſe vredine. et deuorabant ꝓres. Territ⁹ pharao conuocauit cõiectores et ſapientes egipti nec erat q̃ interpretaretur Et recordat⁹ eſt pincerna ioſeph et eius ſuggeſtiõe ad regis imperiũ eductũ de carcere ioſeph totonderũt Vincti enim et exules incrementa crinium patiunt. Et veſte mutata oblatus eſt regi. Rex ꝓrebẽſa manu eius dextera ait. Vidi ſomnia. nec ti meas ediſſere quicq̃d ſit. Narrauitq; quod viderat. et ait ioſeph. Somniũ regis vnũ ẽ id eſt. vnius ſignificatõis. q̃ facturus eſt deus oſtendit pharaoni. Ecce ſeptem anni venient fertilitatis magne in vniuerſa terra egipti. quos ſequentur alij. vij. tante ſterilitatis. vt obliuioni detur cuncta retro abundãtia. Ad idem ſane ſpectant boues et agricole et ſpice. et ſomnij repetitio. firmitatis ẽ indicium. Quod aũt iuxta fluuiũ vidiſti. hec cauſa fertilitatis et ſterilitatis ex flumĩe marine oꝛietur. Nunc ergo prouideat rex viꝝ qui q̃ntam partem frugum per. vij. annos fertilitatis congreget in horrea regis. vt ſeruetur aduerſus futurã parata famẽ. Pharao vtrũq; miraf in ioſeph. et ſomnij ſolutõnẽ et conſilij diſcretionẽ. diſpenſationem q; huiꝰ rei cõmiſit ei dicens. q̃ ſpiritu dei plenꝰ eſſet. Ecce ter iam inſinuatus eſt ſpũs dei ꝓmo. ibi. Spũs dei ferebatur ſuper aquas. ſecundo ibi. Non permanebit ſpiritꝰ meus in hominibus iſtis. tertio hic. Tulit ergo pharao anulum de manu ſua. et dedit ĩ manu eiꝰ. et collo torquem auream circumpoſuit. et fecit eum ſecundum in regno. Aſcendit q; currum regis ioſeph clamante pcone vt omẽs coram eo genua flecterent ſicut coram rege. Hebrei tñ tradunt pconem nõ clamaſſe ad geniculationem. ſed abrech quod ſonat pater tenerrimus. Abba enim pater. rech delicatus vel tenerrimus. q. d. Et ſi etate tener. tamen ſapientia pater. Et ait rex ad ioſeph. Ego ſum pharao. iuramentum eſt. et eſt ſenſus. Sicut verũ eſt me eſſe pharaonem. ſic verũ eſt q̃d dicam. Abſq; tuo imperio non mouebit quiſpiam pedẽ aut manũ in egipto. i. non egredietꝰ quiſpiã hinc ſñ nutu tuo. neq; publicis fũgetur officijs. Et vocauit eum lingua egiptiaca phãecpbane. id eſt. ſaluatorem mundi. quod grece pontifanec dicitur. hebraice tamen ſonat abſcondi torum inuentorem.

⁊ dedit ei aſenech filiã putifar domini ſui ỹginez. Triginta annoꝝ erat ioſeph q̃n ſtetit coram pharaone natiq; ſunt ei duo filij priuſq; veniret fames. Vocauitq; filium ꝓmogenitũ manaſſes. quod eſt obliuio dicens. Obliuiſci me fecit deus laborum meorum. ⁊ domum patris mei. Secundus vocauit effraim. q̃d eſt fructificatio dicens. Creſcere me fecit dꝰ in terra paupertatis mee.

Hebrei in excuſationem ioſeph ꝺ matrimonio alienigene. dicũt iob poſt flagella duxiſſe dinam filiam iacob. et ex ea ſuſcepiſſe filiam. ꝺ qua et putifare nata eſt aſenech.

De ingreſſu fratrum ioſeph in egiptum.

Capitulum. XCIII.

Ioſeph collegit granū ſeptē āniſ. qb⁹ trāſactis venerunt anni inopie. Et clamauit plus ad pharaonē. alimēta petēs. Quibus ille rñdit. Ite ad ioſeph. Aperuitq; ioſeph horrea & vendidit egiptijs. Allie et puicie veniebāt i egiptū. vt emerēt escas. pecunia vo tradebat archarijs regis. Audiēs āt iacob q escē venderēt i egipto. miſit illuc decē filios ſuos. beniamin domi retento. Qui ingreſſi terrā egipti venerūt ad ioſeph. nec agnouerūt eū. Cūq; adorāſſet eū & cognouiſſet eos. duri⁹ loquebat eis dicēs. Uñ veniſtis. Qui dixerūt. De terra chanaan. ad emēdum escas Et ille. Exploratores eſtis. vt videatis infirmiora terre. ex diuerſo veniſtis. Et illi. Nō ē ita dñe. ſz ſerui tui omēs ſum⁹ filij viri vni⁹. minim⁹ cū pr̄e nrō ē. ali⁹ nō eſt ſup. Qui ait. Hoc eſt qđ locut⁹ ſū exploratores eſtis. Impoſſibile ē ei viro ydeote tales filios eē. cum et regib⁹ talis filioꝝ copia valde ſit difficilis Per ſalutē pharaonis ñ egredimī hinc oēs donec veiat frater veſter minim⁹. Mittite vnū ex vob̄ q̄ adducat eū. Timebat ei ne forte & in illū aliq̄d deliquiſſēt. & tradidit eos victos cuſtodie trib⁹ dieb⁹. Tertio āt die eduxit eos. & retinēs ſimeon ligāſq; eū illis p̄ſentib⁹. alios abire pmiſit. Qui ꝓquerebāt ad inuicē. Merito h̄ patimur. q̄a peccauim⁹ i frēz noſtrū. neſciētes q̄ intelligeret eos ioſeph q̄ interp̄tem loquebat eis. Juſſitq; ioſeph miſtris ſuis vt ipler̄ ſaccos eoꝝ & reponerent ſingulos pecunias i ſaccis ſuis. datis ſupra cibarijs in via.

De reditu fratrum ad patrem. Ca. XCIIII.

Et illi profecti ſūt venerūtq; ad p̄ez ſuū i terrā chanaan. & dixerūt ei oīa q̄ acciderāt eis. Cūq; frumēta effūderēt. ſinguli inuenerūt in ore ſaccoꝝ ligatas pecunias. Terruitq; omib⁹. dixit pat̄. Orbſq; liberis feciſtis me. Ioſeph nō ē ſup. ſimeon tenet̄ i vinculis beniamin auferet̄. i me h̄ mala reciderūt. Et ait ruben. Trade eū mihi. duos filios meos interfice. niſi reſtituā eū tibi. Et ille. Nō deſcendet filius me⁹ vobiſcū. Interim cōſūptis cibis. fames oppримebat eos. Et dixit iacob ad filios. Reuertimī in egiptū. vt ematis paxillū eſcarū. Et ait iudas. Si vis pueruz mittere nobiſcū. ibim⁹. alioq̄n non imuſ. Ego ſuſcipiam puerū. de manu mea require euz. Niſi illuz reduxero. ero reus peccati omnipe. Et ait iſrabel. Si ſic neceſſe ē. facite q̄d vultis. Sumite de optimis fructibus terre noſtre vobiſcum modicū reſine & mellis. ſtoracis. & ſtacte. terebinti. & amigdalarum. et ferte viro munera. pecuniāq; quā retuliſtis reportate. & aliā ad emēdos cibos Deꝰ āt faciat vobis virū placabilē. & remittat vobiſcū frēs. Reſina dr̄ q̄libet gūmi liq̄dum vel aridū. a reſin greco q̄d ē emanare. Struma p̄cioſior ē q̄ & terebintina dr̄. qđ forte exponēdo ſubdit. et terebinti. Becda ē lentiſcina. q̄ venit de chio inſula. Tertia pinea. Forte balſamū ſic vocauit. Ioſeph⁹ ei in p̄incipio munerū vnguēta balſami poſuit. & reſinā tacuit. Storacē q̄dā dicūt ſpeciē reſine. Hieronim⁹ dicit i hebreo eē nebota. quod ſonat generaliter thimiama. et in yſaia p̄domo Nebota q̄dam trāſtulerūt domus tbimiamatis. q̄dam domus ſtoracis.

De ingreſſu fratrum in egiptum cum beniamin. Cap. XCV.

Igitur filij iacob deſcenderunt in egiptum. & ſtetерūt coram ioſeph. Qui p̄cepit diſpēſatori ſuo vt introduceret eos. pararetq; cōuiuiū. q̄ ſecum erant comeſturi. Illi timentes ſe introductos p̄o pecunia quā retulerāt. dicebāt diſpēſatori. ſe eā dē retuliſſe. & eis neſciēt⁹ repoſitam fuiſſe etiā in ſacculis. q̄ ait. Pax vobis. Deus veſter dedit vobis. eam pecuniā quā dediſtis mihi ego habeo

Egressiq3 ad eos ſimeon. Parabantq3 mu-
nera donec ingrederet ioſeph meridie. Cui
ingreſſo obtulerũt munera.et adorauerunt
in terram.et accepto q salu9 eſſet pater.bene
dictoq3 beniamin.cõmota ſũt viſcera eius.
et ingreſſus cubiculum fleuit. lotaq3 facie
egreſſus ꝓtinuit ſe ⁊ ait. Ponite panes. Se
dit autẽ ioſeph ſeorſum tanq3 alienigena.et
egyptij ſeorſum vt indigene.et fratres ſeorſũ
vt aduene. Prophanũ enim putant egyptij
edere cũ hebreis.forte pro diſpari cultu. Di
ſpoſuitq3 ioſeph fratres ꝑm ordinem etatis
eorum. ſicut in domo patris ſedere conſue-
uerant.datiſq3 partib9 mirabantur q pars
beniamin quinq3 partibus excederet. Joſe
phus aũt dicit. Beniamin duplicibus par-
tibus honorabat. Utrũq3 aũt ſtare poteſt.
ſi quinq3 ciborũ fuerunt impoſitiones.⁊ de
qualibet duplum dedit. Biberũtq3 et inebri
ati ſunt cũ eo.id eſt.ſaciati cibo ꝑm ydeoma
hebreũ. Precepitq3 ioſeph diſpenſatori ſuo
vt impleret ſaccos.et pecunias eorũ repone-
ret vt pus.et ciphum ſuum argenteũ in ſac-
co minoris poneret. Factumq3 ẽ ita. Orto
q3 mane dimiſſi ſunt. Tũc diſpenſator iubẽ-
te ioſeph inſecut9 eſt eos.et apprehenſis ait.
Deſſimq3 rem feciſtis.ciphum furati eſtis
in quo bibit dominus meus.⁊ in quo augu
riari ſolet. At illi dixerunt. Apud quemcũ-
q3 inuentum fuerit quod queris moriatur
et nos ſerui erimus dñi tui. Ille ſcrutat9 in-
cipiens a maiori vſq3 ad minorez.inuenit ci
phum in ſacco beniamin. Illi aũt redierunt
ad ioſeph. Qui ait. An ignoratis q non ſit
ſimilis mihi in augurãdi ſciẽtia. Forte ioco
dictũ eſt.nec eſt imputandũ. Judas vo plu-
rimum ſupplicabat.vt ipm meliorẽ ꝑ puero
ſeruum retineret.q3 in ſuã eum fidez recepe-
rat a patre.

¶ Q3 ioſeph indicauit ſe fratribus.
Cap.XCVI.

NOn poterat ultra
ſe cohibere ioſeph.et eiectis aliis fo-
ras cum fletu clamabat. ita q qui
exierant audirent. Ego ſum ioſeph. Nolite
timere.pro ſalute veſtra miſit me dominus
ante vos. Biennium iam famis tranſiit ad-
huc q̃nq3 ãni reſtãt.quib9 nec arari.nec me
ti poterit.quod ex nimia fluuii inundatõne
creditur accidiſſe. Et adiecit. Feſtinate ⁊ nũ-
ciate patri meo gloriam meam.adducite eũ
ad me.vt paſcã vos et pecora veſtra.ne mo
riamini.et habitabitis in terra theſſen. Oculi
veſtri vident.q os meum loquatur ad vos
id eſt.verum eſt quod loquor. Oſculatuſq3
eſt ioſeph omẽs fratres ſuos.fleuitq3 ſuper
ſingulos. Auditumq3 eſt verbuz in aula re
gis. Gauiſuſq3 eſt pharao et dixit ad ioſeph
Dic fratribus tuis. Tollite plaustra de egy-
pto ad ſubuectionem ꝓlugum et paruulo-
rum. Omnia veſtra adducite vobiſcum.da
bo vobis omnia bona egipti.et medullã ter
re comedetis. Factumq3 eſt ita. Dedit q3 io-
ſeph ſingulis binas ſtolas. Stola dicit a te
lon quod eſt longum quaſi tunica talaris.
Beniamin vero dedit.ccc.argenteos.et qui-
q3 ſtolas optimas.et totidem miſit patri.aſi-
nosq3 decem.qui ſubueherent ex omnibus
bonis egipti.et proficiſcentibus ait. Ne ira-
ſcamini in via. Qui cum veniſſent ad pẽm
dixerunt. Joſeph viuit.et dominatur in egy-
pto. Jacob quaſi de graui ſomno euigilans
non credebat eis. Cunq3 vidiſſet omia que
miſerat ei ait. Sufficit mihi ſi filius meus
ioſeph viuit.quaſi de pena vel gloria nõ mlt
tum curo.ſi viuit.vadam et videbo euz ꝑ-
q3 moriar.

¶ De deſcenſu iſrael in egiptum.
Cap.XCVII.

IGitur proſect9 iſra
bel.cum omnibus que habebat.ve
nit ad puteum iuramenti.et macta
tis victimis deo.audiuit deum per viſionẽ
noctis dicentem ſibi. Noli timere.deſcende
in egiptum.faciamq3 te ibi in gentẽ magnã
et inde reducaz te. Joſeph quoq3 ponet ma-
num ſuam ſuper oculos tuos. Surgens er
go de puteo iuramenti.venit in egiptum cũ
omni ſemine ſuo. Cuncte anime que egreſ-
ſe ſunt cum eo.et egreſſe de femore ei9 Non
q anime ſint extraduce.ſed a parte totum in
telligitur. fuerunt. lx. et .vj. preter ipſum et

ioseph cum duob⁹ filijs q̄ erāt in egipto. fu⁊ erūt ergo oēs simł. lxx. Cū. lxx. trāstulerī. lxxv et lucas similit in actib⁹ apl̄oꝝ. sz p̄occupationē dictū eē Hieronim⁹ asserit. ⁊ enumeratos cuz eis. v. filios filioꝝ ioseph. q⁊ illi duas facturi erant trib⁹. Lucas q̄dē scribēs act⁹ apostolicos gentib⁹. nō fuit aus⁹ mutare v̄bum. lxx. q⁊ eoꝝ vigebat auctoritas int̄ gētes ip̄e v̄o adhuc eis erat ignot⁹. Ipi etiā. lxx. in deuteronomio trāstulerūt. q̄ israel ingressus est cuz anima b⁹. lxx. Nota in his numerari her. ⁊ onā filios iude. q̄ tñ mortui sūt in terra chanaā. Forte in loco defunctoꝝ numerantur due ancille iacob. si tñ ⁊ ille intrauerunt. Vel more scr̄pture summā numeri posuit q̄z uis parū desit. Item nota si dina numerat̄ inter filios et nepotes. lxx. sūt p̄ter iacob. Filie enī lie. xxxiij. filij zelphe. xvi. filij rachel. xiiij. filij bale. vij. Nota q̄ cū ioseph nōdū haberet nisi duos. restat vt beniamin haberet decem sed in libro non leguntur nisi nouem. Forte vicio scr̄ptoꝝ duo nomina scr̄pta sūt p⁊o vno vnde magister hugo. asbel tertium in asa et belum diuisit. Sed non videtur posse stare. quia in numeris cum familie tribuum numerantur victus madianitis. sic legitur. Asbel a quo familia asbelitarum. Sz in hebraica veritate. ros et numphin duo sunt nomina que apud nos vicios̄e iuncta sunt. quia forte iosephus p⁊o asbel posuit asbela. ideo sic diuisit.

¶ Q⁊ ioseph occurrit patri suo et introduxit eū ad regē. Ca. XCVIII.

Premisit ergo ia/ cob ad ioseph vt occurreret ei. Qui iuncto curru occurrit ei in iessen. Hij dicunt ad v̄bem heroū in terra rames/se. que tunc iessen. post thebais dicta est. a q̄ thebei. quoꝝ legioni p⁊efuit beat⁹ mauric⁹. Hlie sunt thebe. vnde thebani Postea cum reges fuerūt ex ea. dicta est v̄bs heroum. q⁊ heroes egipti ei debebant custodiaz. In finibus terre illius postea edificauerunt hebrei cogentib⁹ egiptijs v̄bem tabernaculoꝝ q̄ dicta ē ramasse. post pagus arsenoites dicta est. quod sonat sine sexu. sic dicta. q̄n sine discretione vteraz sex⁹ cepit impare egipto. Dixitq⁊ ioseph ad omēm domū patris sui. Ibo et nūciabo pharaoni venisse vos et vi/ros eē pastores. Cū q⁊ dixerit vobis. quod ē opus vestrum. dicetis. Pastores sum⁹ nos et patres nostri. Hec dicetis vt habitetis se/orsum ab egiptijs in optima terra iessen. q̄a detestāt oēs egiptij pastores ouiū. q⁊ nō comedūt eas. sz colūt vt hamonē. Ingressusq⁊ ioseph ad regē. extremos fratrū suoꝝ. i. sup/mos. v. viros statuit cor̄a rege. q̄ cū dixissent se pastores ouiū. addiderūt. nō est herba in terra chanaan. petimusq⁊ vt iubeas nos seruos tuos eē in terra iessen. nec enī separi volumus. sed cōem patris prudentiam facere Si queritur qūo egipt⁹ tpe inopie abundabat in pascuis. Dicim⁹. q⁊ egipt⁹ p⁊ra naturam aliaꝝ regionū. cum abundat frugibus sterilis est in pascuis. et ecōuerso. Diutior t diuturnior enī mora flumīs sup terrā tēpora colendi impedit. vel sara extīguit. pascua aūt nutrit. Post hec introduxit ioseph patrem ad regem. bñdixitq⁊ regi. Inquisitusq⁊ a rege ō dieb⁹ annoꝝ suoꝝ. ait. dies pegrinationis vite mee. c. xxx. annoꝝ sūt. parui et mali. nec puenerūt vsq⁊ ad dies patrum meoꝝ. Peregrinationis dixit. q⁊ sancti vitaz hanc p⁊o incolatu habent. Hali dixit. q̄a sapiēs accusator est sui. q̄ aūt dixit parui. determinauit dicens. nec puenerunt. ⁊c. Dedit ergo ioseph fratrib⁹ suis possessionem in optimo terre solo rameſſes. Dicit tñ ioseph⁹. Cōcessit eis pharao vt i eliopolitana vrbe p⁊uersarent. illic enī⁊ pascua pastores ei⁹ habebant. sciēs gratū eē egiptijs separari a se pastores et nihil quod eoꝝ esset istis dedisse. Forte ad territoriuz heliopoleos spectabat t̄ra iessen.

¶ De datōe siue ānona quīte partis frugum instituta Cap. XCIX.

Qualuit fames in egipto. Cūq⁊ defecissz p̄cuz emptoribus sustētauit eos ioseph āno illo p cōmutatōe pecoꝝ. Sequnti āno cū iteruz fame perirēt. emit omēz terraz egipti ioseph p alimētis. ⁊ subiecit eā seruituti pharaōis

ꝑter terrā ſacerdotū quaꝫ debebāt eis reges quib⁹ ſtatuta cibaria ex horreis publicis debebāt. ⁊ ideo nō ſūt cōpulſi vendere poſſeſſiones ſuas. Circa finem vo ſterilitatis ait ioſeph ad pharaonem. Ecce vos ⁊ pecora vra ⁊ tra in manu pharaonis ſūt. Ecce vobis reddo terram et pecora. et dabo ſemia ⁊ coletis terrā regi. qn tam ptem dabitis regi. qttuor reliqs pmitto vobis in ſementē ⁊ in cibos. Qui dixerūt Sal⁹ nra i manu tua ē. Ex tūc vſqꝫ nūc qnta ps ſoluit regib⁹ egipti. Et factū ē qi in legē.

De iuramento quod fecit ioſeph patri. Cap. C.

Habitauit ergo iſra
b hel in terra egipti auctuſqꝫ ē nimis et vixit in ea. xvij. annis. factiqꝫ ſunt dies ſui. c. xl vij. ānoꝝ. Cūqꝫ videret diē obit⁹ ſui imminere. vocauit ioſeph ⁊ fecit vt poneꝝ manū ſub femore ſuo ⁊ iuraret. i. ꝓ circumciſionis ſanctitatē iurauit. Ꝑ ꝑm iudeos. vel p xp̄m. q ſepeliret eū in ſepulchro maioꝝ ſuoꝝ qd abrahamiū dr. ⁊ iterſerēdo dixit. vbi mortua fuit rachel qi ſe excuſans q nō ſepelierat eā vbi ipe volebat ſepeliri. Cura fuit ſanctus ſepeliri in terra q ſciebāt chriſtū reſurrectuꝝ. vt cū eo reſurgerēt. Diſtat ei abrahamiuma caluaria fere. xxx. miliarib⁹. Cūqꝫ iuraſſet ioſeph. Querſus iſrael ad lectuli caput qd erat ad orientē. adorauit deū. Quidaꝫ codices habent adorauit ſup caput vge ei⁹. vel i capite virge ſue. ⁊ vtrūqꝫ ſtare ꝑt. Potuit ei ſenex habere vgam vt in hac etate fieri ſolet et innix⁹ ſup eā adorauit. vl ſceptrū qd gerebat ioſeph ſuſcepit donec iuraſſet. Cunqꝫ iuraſſet innix⁹ ſup cacumē nondū reddite virge. adorauit deū. Non ei credendū ē dicentibus q adorauerit ſceptrū ioſeph.

De benedictōe effraim et manaſſe Cap. CI.

Terū nunciatum
eſt ioſeph q egrotaret pat ei⁹. aſſūptiſqꝫ duob⁹ filiis ꝓperit. Iudiēs ſenex veniſſe filiū ꝓfortat⁹ eſt ⁊ ſedit in lecto. videſqꝫ iacob ioſeph ⁊ eius duos filios ait. Qui ſūt iſti. Clare ei videre nō poterat. Et ait ioſeph. Iſti ſūt filij mei qs dedit mihi de⁹ in loco iſto. Et ait iacob. Iſti duo mei erūt. Sicē ruben ⁊ ſymeō deputabūt mihi. i. qſqꝫ tribū faciet. Reliq̄ qs genuerit noīe fratrū ſuoꝝ vocabūt in poſſeſſionib⁹ ſuis. i. non facīet trib⁹. ſz ꝓpter eoꝝ poſſeſſionibus ſuis. Vel aliter. Noīe fratrū ſuoꝝ vocabūt. id eſt. annumerabūt tribub⁹ fratrū ſuoꝝ. ita q q̄dam manaſſe. q̄dam effraim. Applicuit ād ioſeph manaſſen ad dexteraꝫ pris. ⁊ effraim ad ſiniſtrā adorans ⁊ petēs vt bñdiceret eis Jacob vo i ſpū cācellauit man⁹. minori dextram ſupponēs. Qd ioſeph grauit accepit ⁊ ait. Non ita ꝓpeit pater. Alter ei ē ꝑmogenit⁹. Et ille. Scio fili mi ſcio. ⁊ ille q̄dem erit in pplos. ſed minor maior erit. ⁊ ſemen e⁹ creſcet in gentes. Hoc impletū ē in ieroboā. qui ꝑm⁹ impauit decem tribub⁹. et fuit effrata. Et ait ad effraim. In te bñdicet iſrael. ⁊ dicet i puerbū. Faciat tibi de⁹ ſicut effraim ⁊ manaſſe. Et ad ambos ait. Be⁹ patrū noſtroꝝ bñdicat pueris iſtis. ⁊ inuocet nomen meū ſup eos. id ē. noīa abraham ⁊ yſaac. ⁊ creſcāt in multitudinē ſup terram. Et ait ad ioſeph. Deus reducet vos in terrā pātm. do tibi ꝑter fratres tuos ſichimā quā tuli in gladio ⁊ arcu meo de manu amorrei. Bene emerat eam. c. agnis a rege emoꝝ. ſed cū p nece ſichimitaꝝ debuerat auferri ſibi. poteſtatiue ſemper eam obtinuit.

De benedictōib⁹ duodecī tribuū. Cap. CII.

Quocauit autem
c iacob filios ſuos ⁊ ait illis. Congregamini vt annūciē vobis que futura ſunt in dieb⁹ nouiſſimis. Ad lrāz de diuiſiōe tre ⁊ de ſtatu tribuum futuro prophetauit. apertiſſime vero de vtroq̄ chriſti aduentu. Quilibet filioruꝫ iacob ꝑter ioſeph fecit tribū. c⁹ loco duo e⁹ filij duas tribus fecerunt. ſed tribus leui raro numeratur. Non q omnib⁹ bñdixerit. qd patet i ruben. ſed q omnibus ꝓphetauit.

De ruben. Cap.CIII

Ruben primogenit⁹

me⁹ fortitudo mea.i.que genui in etate robusta.pn̄ cipiū doloris mei.id ē.sollicitudinis mee. circa meos filios.vñ alij habēt capitulū liberis meis. Prior in donis maior ī imperio.supple eē ꝺbuerat. Effusus es sic aqua. id est.in vilē libidinē. Nō crescas.q; ascendisti cubile p̄is tui. Vel ita distīgue. Effusus es sic aq̄.ñ crescas q; ascendisti cubile p̄is tui.ac si dicerz Lege p̄mogenite bonor tibi p̄ alijs ꝺbebat et duplicitas in possessione.sz sufficiat tibi p crimīe tuo parē ēē ceteris. Non ergo superexcrescas sicut aq̄ bullīēs supegredier vel sicut fluuius inundans.

Hiero.in libro.j. hebraicarū q̄stionū gen̄.cap.cc.vij.sic dic. In hebreo scribitur. Ruben p̄moge.me. for.m.et cap.in li.m. maior ad portandū. et maior roboze.effusus es sic aq̄.ne adijciat. ascēdisti cubile p̄is tui.et p̄tamīasti stratū īascēsu. Est āt sens⁹ h. Tu es primogenit⁹ me⁹ maior ī liberis.z debebas iure ordinē natiuitatis z hereditatis q̄ p̄mogenitis iure debebatur sacerdotiuz accipe et regnū. h et portā ꝺo onere et p̄ualido roboze mōstrat. Verū q̄a peccasti.et velut aqua q̄ vasculo ñ teneī voluptatis effusus es īpetu. idcirco p̄cipio tibi vt vltra nō pecces. sisqz in fratruz numero.penam exp̄tō luens.q; p̄mogeniti ordinem perdidisti.

De simeone et leui. Cap.CIIII

Simeon et leui ua

sa iniq̄tatis.q; in furoze suo occiderūt viros.f.sichimitas.z foderūt murū in volūtate sua. Dic aperit q; p̄tra voluntatē suā factū fuit istud. Alij habent subneruauerūt taurū. q̄d q̄dam de filio regis q̄ rapuerat dr̄nam intelligūt. q̄dam de christo. q̄ꝺā de tauris ipi⁹.p silempsim dictū putant. In cōsilio eoz nō veniat aīa mea. hoc plane de christo. De simeon enī scribe. de leui sacerdotes. q; p silio xp̄s occisus est. Diuidaz eos in iacob et dispergā in israel. Ad hām leui sortē non habuit in terra.sed admirt⁹ alijs viculos habuit ad alenda pecora. Simeon simlit q̄a modic⁹ erat sortem non habuit.sed receptus est in sortem iude.

De iuda. Cap.CV

Sequitur de iuda.

vbi ppbetat de regno futuro ī iuda et plane de christo. Juda te laudabūt frēs tui. Hoc factū est q̄n alijs hesitantibus p̄m⁹ post moysen intrauit mare rubrū. vbi z regnū p̄meruit. Manꝺ⁹ tua in ceruicibus inimicoz tuoz̄. z adorabūt te filij p̄is tui. Hic notat regē futurū. Catul⁹ leonis iuꝺas.hic de capite regni. Dauid ei minimus fratrū elect⁹ est in regē. Ad p̄ꝺam fili mi ascēdisti.q; p̄mo dauid plurimos hostes habuit. Requiescens accubuisti vt leo et quasi leena.quia postea in pace regnauit z marti me timebat. Quis suscitabit eū ad ꝓpbetā? ꝺū.q̄.ꝺ.spūs sol⁹ q̄ direct⁹ est in dauid. Vel de successione salomonis dici potest. nō auferet sceptrū.i.rex ꝺ iuda.et dux de femoribꝰ ei⁹ donec veniat q̄ mittend⁹ est a patre. scilz christ⁹ Usqz ad transmigratōem babilonis. xx.fuerūt reges de iuda.exide duces vsqz ad bircanū. Et iterū fuerūt reges circa tempora christi.et defecerūt vtriqz.et regnāt herodes alienigena.et ipe erit expectatio gentiuz salꝰ scz exoptata nō solū iudeis.sed etiā gentibꝰ. Tāꝺē puertit p̄monē ad filiū iudā ꝺicit ꝺo mittēdo sic. O fili mi.ille erit ligans ad vineā pullum suū.z ad vitem asinā suam.id ē. gentilem z iudeum sibi q̄ vitis est associabit. Lauabit in vino stolaz suam. et in sanguīe vue pallium suū.id est.carnem suā passiōis sanguine cruentabit. Dulciozes oculi ei⁹ vino.id est.apostoli.z dentes eius.id est.predicatozes.lacte candidiozes. Hebre⁹ omnia ꝺ iuda sic. Non auferet sceptrum de iuda.id ē q̄ꝺam dominū q.s.p̄m⁹ intrauit mare rubruz.p̄m⁹ obtulit facto tabernaculo.z hm̄oi donec veniat qui mittend⁹ est. Hebre⁹ dicit donec veniat silo.i.vsqz ad saulē vnctū ī silo. Post tū redijt ad iudam.q̄ eripuit ioseph bamanibꝰ fratrū suoz̄. Erit expectatio gentiū.

idē.tribuū.vñ dñs. Judas aſcēdet p vobis in plū. Ligās ad vineā pullū ꝛ ad vitē aſinā id ē.tāta erit ei copia vini.q̄ in vna vite one/ rabit aſinꝰ.ꝛ ob ß etiā rubicūdos dixit ocu/ loſ.q̄ ſic apparet in oculis bibentiū. In cādo re dentiū copiā ouiū ꝛ lactis notat.quia lac comeſtū apparet in dentibꝰ.

¶ De zabulon Cap.CVI

Zabulon in littore maris habitabit.et in ſtatōne nauium pingens vſq; ſydonē. Ad īrāz tribꝰ hec maritima poſſedit.

¶ De yſachar Cap.CVII

Yſachar aſinus fortis.vl' oſſeus.i.vir agricola.accubāſ ī t̄minis.q̄ mediterranea poſſedit inter maritimā ꝛ montes. Et vidit requiē q̄ eſſet bona.i.terrā fecundā.vñ ſeq̄t.ꝛ terrā q̄ eſſet optima.ꝛ ſuppoſuit humerū ſuū ad portandū.q̄ ī vehēdis mercibꝰ ad mare q̄ ī finibꝰ ſuis abundabāt laborauit.factuſq; eſt tributis p̄uiens.i.nauibꝰ ferētibꝰ tributa Hoc bebrei methaforice exponūt dicētes.q̄ nocte et die ſtudēdo laborauit.et iō oēs tribus ei ſeruierūt.q̄i magiſtro dona ferentes.

¶ De dan. Cap.CVIII.

Dan iudicabit populū ſuū ſic ꝛ alia tribꝰ iſrl'. Fiat dan coluber ī via.ceraſtes ī ſemita.mordēs vngulas equi.vt cadat aſcēſor ei⁹ retro. Hoc ī ſampſone impletū ē.q.d. Licet dan ſit minima tribꝰ.tñ de ea ſurget iudex in iſrael ſic ꝛ de alijs.q̄ ad modū colubri vias obfuabit.ne boſtibꝰ liceat vagari p̄ iudeā depopulādo vt p̄us.ꝛ ſuperbiā philiſtiim retrocedere faciet. Ex q̄uis tantꝰ ſit.nō tñerit xp̄s Unde ſubdit. Tñ poſt illū ſalutare tuū expectabo dñe. Exponit ß et de antichriſto.qui ventu/ rus de dan aſſerit.q̄ p̄ ſctōs morſu peſtifere p̄dicatōis ꝛ comunē poteſtatis armabit. Vel/ tos et q̄ aſcēderāt ad culmē virtutū. deficiet retro.ꝛ tūc veniet ſaluator ad iudiciū expectatus. Alij referūt ß ad iudā.q̄ equū.i.carnem xp̄i et aſcenſorē ei⁹.i.aīaz morſu p̄ditōis de/ iecit in morte.tñ ſaluator expectatꝰ reſurget. Sed iudas credit fuiſſe de yſachar.

¶ De gad. Cap.CIX

Gad accinctus uel latrūculꝰ p̄liabit.tñ eū ꝛ ip̄e accīgetur retrorſū. Gad cū rubē.ꝛ dimidia tribu manaſſe relictis vxoribꝰ et liberis. vltra iordanē in finibꝰ ſuis armatꝰ p̄ceſſit iſrael ī terrā p̄miſſiōe accepta a ioſue vt rediret in terrā quā occupauerat.ſz poſt.xiiij.annos p̄mus reuertēs.p̄lū vicinaꝝ gentiū aduerſus ſuos q̄s reliquerat inuenit.ꝛ fortiter dimicās boſtes ſtrauit.

¶ De Aſer. Cap.CX.

Aſer pinguis panis ꝛ p̄bebit delicias regibꝰ Fertilis enī fuit bꝰ poſſeſſio.ꝛ deliciis affluens.

¶ De neptalim Cap.CXI.

Neptalīz ceruꝰ emiſſus.ꝛ dans eloquia pulchritudinis Per velocitatē cerui.ſignat velocitas terre vberioris.q̄ p̄ alijs p̄cioſos fructus parit. Alij habēt.ager irriguꝰ.q̄ ſup lacum geneſaret iordanē irrigat.vl' aque calide ibi ſūt. Cōmendatōez vero eloquioꝝ ad mōtez thabor q̄ in finibꝰ ei⁹ ē referūt.q̄ eū p̄phē in coluerūt.vel q̄ de p̄mis ei⁹ frugibꝰ offerebat in paſcha.vnde fiebat laus deo q̄ ē eloquiuz pulchritudīs.Tñ ad xp̄m ꝛ ap̄los verꝰ refertur.q̄ ibi maxime docuit.

¶ De benedictionibus ioſeph Cap.CXII

Filiꝰ ioſeph accreſcēs virtute.ſ.ꝛ dignitate.vel p̄pter duas p̄tes in tribubꝰ Filie diſcurrērūt p̄ murū. Hic notat.q̄ ioſeph tranſeunte egiptū.mulieres aſcēdebant muros vt viderēt eiꝰ pulchritudinē. Exaſpauerūt eum ꝛ iurgati ſūt.unde rūt q̄z illi habentes iocula Hoc de fratribꝰ eiꝰ.vel de viris egiptijs. qui iaculis iuidie armati ſūt p̄ eū. Sedit in fortiarcus eiꝰ.i.in dño.ꝛ iō diſſoluta ſūt vincula brachioꝝ ꝛ manuū illiꝰ p̄ manꝰ potentis iacob.i. deꝰ qui ē potētia iacob ſoluit vincula

quib⁹ ligauerãt eũ frẽs. Inde pastor egress⁹ ẽ lapis israel. q⁹ de eo ieroboã q̃ fortiter rexit isr̃l. i. x. trib⁹. l̃ pastor tot⁹ familie p̃is in egipto. Hebre⁹ hz veri⁹. Inde pastoriũ lapidẽ i isr̃l. Post cõmẽdatões e⁹ bñdixit ei sic. Be⁹ p̃is tui erit adiutor tu⁹. Omipotẽs bñdicet tibi bñdictõib⁹ celi desup. bñdictõib⁹ abyssi iacẽtis dorsũ. bñdictõib⁹ vberũ ⁊ vulue. Dr do puers⁹. q⁹ p ceptõe ⁊ nutritiõe ponitur. Optat ei rorẽ celi. fertilitatẽ ẽre. vbertatez lacteis. fecũditatẽ pecorũ. Bñdictiões p̃is tui p̃fortate sũt bñdictõib⁹ patrũ e⁹. donec veniret desideriũ colliũ eternoz. Hic ad lr̃am nihil ẽ expositũ. Forte sic itelligi pt. Legit in numeris. Inclinati sũt scopuli arnon. vl̃ gestierũt scopuli arnõ. et i psalmo. Mõtes exultauerũt sic aietes. ⁊. c. s. a. o. Et ℔ dic. Desiderium colliũ etnoz. Hec tria ad idẽ spectant. Alibi dicũt colles tetragoni etni. Dicim⁹ ergo iuxta arnõ fuisse colles asperrimos et saxeos. ⁊ iõ dicti sũt etni. Quattuor habebãt cerauma. vñ ⁊ tetragoni dicti sũt q̃z aliq̃ ps inclinata ẽ corã isr̃l. vt facile trãsiret. ⁊ q̃si applausũt eoz aduẽtui. Et forte dimidia tribus manasse circa mõtes illos sortẽ habuit. Et ẽ sensus. Sic bñdicet ioseph. donec p colles exultãtes iret terrã p̃missã. ⁊ vltra. q⁹ donec inclusiuũ ẽ. Forte ppbetauit de mõte effraim. ⁊ mõte samarie. i q̃b⁹ reg̃uit isr̃l. vel ō montibus medoriũ ⁊ psarũ. vltra q̃s exulat adhuc effraim ⁊ manasses. ⁊ letata ẽ terra de exilio hostiũ. ⁊ tũc donec exclusiuũ ẽ. Tũc ei termināta ẽ gl̃a isr̃l. Ex hebreo habet ℔ sens⁹. Donec iũgãt colles etni celo. Et ẽ sẽs⁹. Bñdict⁹ sit ioseph vbiq;. more loquẽdi. Siceñ solet dici. donec celũ ⁊ tra coeant. Et hec oẽs bñdictões fiant in capite ioseph. ⁊ in vertice nazarei. i. sancti inter frẽs suos.

De beniamin. Ca. CXIII.

Beniamin lupus rapax mane comedet p̃dam. et vespe diuidet spolia. Quidã referũt ℔ ad bierusalẽ q̃ fuit i sorte beniamin. q̃ dr lupus rapax. q⁹ sanguinẽ ppℬax ⁊ x̃pi fudit. et mane egressiõis de egipto p̃dam. i. legẽ q̃i extorta a deo accepit. ⁊ adhuc eã comedit. sz in vespera mũdi diuidet spũm viuificantez c. l̃ã occidẽte. Hebrei ad altare q̃ fuit in bierusalẽ referũt q̃ dr. lup⁹ rapax. ppt ignis voracitatẽ. in q̃ mane sacerdotes ponebant victimas ad adolendũ. vespe ipi int̃ se ptes suas q̃ de sacrificijs eos ptingebãt diuidebãt. Sz veri⁹ de paulo intelligit q̃ fuit de beniamin. q̃ p̃mo fideles p̃secutus. post fidelis eloquia dei et grad⁹ eccie dispẽsauit. vel q⁹ ℔ trib⁹ mlt̃um fuit bellicosa. Et bñdixit singulis ppriis bñdictõib⁹. nõ q̃ singulis bona dixerit. sz q⁹ bene et ppbetice dixit. vel q⁹ ex maxia parte benedixit eos.

De morte iacob et translatõe eius in ebron. Cap. CXIIII.

Hec locutus est iacob collegit pedes suos sup lectulũ et obijt. et appositꝰ ẽ ad pl̃m suũz. id est. ad angelos certa spe. tandẽ in re. Notuz q̃dem est q⁹ appositꝰ est ad abrahã ⁊ ysaac. sed tam pauci ꝑplus dici nõ possũt. Vel populus dici possunt oẽs ab adam p̃destinati q̃ erant in sinu abrahe. Joseph vo p̃cepit medicis vt cõdirẽt eũz aromatib⁹. ⁊ custodirẽt eum egiptij. xl. dieb⁹. Mos ei erat etbnicoz incondita seruare corpa. ix. dieb⁹. ⁊ singulis dieb⁹ plãgere. et fouere ea calida aqua. vt sciretur vtrũ aĩa egressa an sopita foret. condita vo. xl. dieb⁹ seruabant. Hebreis mos erat incondita seruare. vij. dieb⁹. condita diebus xxx. Seruauerunt igitur ⁊ ipi iacob diebus xxx. ⁊ ita sub amboruz custodia transierunt dies. lxx. Fideles modo q⁹ mortuos suos fide et virtutibus cõditos aiũt. xxx. dieb⁹ eos plãgunt. i. speciales missas sub numero tot dierũ p̃ipis celebrant. Quidam tertiaz diez maxime celebrant. p spũ anima et corpore. Alij septimã. quia transeũt mortui ad septimam quietis. vel p̃o septenario aniẽ et corpoꝛus. Significauit aũt ioseph pharaoni p̃ intercessoꝛes. q⁹ iurauerat patri de sepultura Et accepta licentia a pharaone. comitatus fratrib⁹ suis. et multis senibus egipti dr̃ulit ad sepeliendũ patrem in hebron. sz timẽtes bella deuiauerũt a recto itinere. venerunt q̃z ad areã adad. vbi postea ꝑplus murmurãs

contra deum diuino igne consumptus est. et planxerūt ibi dieb⁹ septez. Et ob ꝑ indige/ ne dixerūt locum illum planctuz egipti. Tā/ dem redeuntes ad viam transito iordane se pelierūt eū in spelunca duplici. Rediitqz io seph in egiptum cum fratrib⁹ z vniuerso co mitatu

De reditu ioseph et eius morte Cap. CXV.

Defuncto uero fra tres eius. ne mortuo patre memor fieret iniurie eoꝝ dixerūt ei. Pater tu⁹ adhuc viuens mandauit vt hec verba ti bi dicerem⁹. Obsecro obliuiscaris sceleruz fratrum tuoꝝ. nos q̄z oram⁹ vt patri tuo di mittas iniquitatē hanc. Et adorauerūt pro ni in terram. Fleuitqz ioseph et ait. Nolite timere. et consolatus est eos. Vixitqz. c. et. x. annos. et vidit filios effraim vsqz in tertiaz generationē. Et etiaz de machir filio manas se nati sunt filij ī genib⁹ ioseph. Dixitqz fratri/ bus suis. Deus adhuc visitabit vos. z redu cet ad terrā pro qua iurauit patrib⁹ vestris asportate ossa mea vobiscū. Cunqz adiura/ set eos sup ꝑ. mortu⁹ est. et condit⁹ aromati/ bus repositꝰ in loco in egipto. nec mot⁹ do/ nec egressi sunt filij israhel ō egipto. Alij fra tres ꝑm ioseph quisqz in obitu suo defere/ batur et sepeliebatur i hebron. et post trāsla/ ti sunt in sichem.

Explanatio exodi. capit. j.
De seruitute filioꝝ israhel. capit. ij.
De dolo obstetricum. capi. iij.
De submersione paruuloꝝ. cap. iiij.
De ortu z educatōne moysi. ca. v
De vxore moysi et ethiopissa. ca. vj.
De fuga moysi z affinitate ietro. ca. vij.
De visione dei in rubo. ca. viij.
De signis datis moysi. ca. ix.
De reditu moysi in egiptum. et dimissione vxoris. cap. x.
De ꝑmo ingressu ad pharaonē. cap. xj.
De afflictōne filioꝝ israhel. cap. xij.
De mutatōe vȳgarū in colubrū. cap. xiij
De plagis egipti. et aqua versa in sanguinem. cap. xiiij. Et. xv.
De ranis. cap. xvj.
De cinipibus ca. xvij.
De cinomia. ca. xviij.
De morte pecoꝝ. cap. xix.
De vlceribꝰ et vesicis ca. xx.
De grandine. cap. xxj
De locustis. cap. xxij
De tenebris. ca. xxiij.
De diebꝰ egiptiacis. ca. xxiiij
De agno paschali z diebꝰ azimoꝝ ca. xxv
De ꝑmogenitoꝝ morte. ca. xxvj
De exitu israhel de egipto. cap. xxvij
De sanctificatōe ꝑmogenitoꝝ ca. xxviij
De deserto egipti. ca. xxix.
De ducatu colūne z mari rubro cap. xxx.
De transitu maris rubri. ca. xxxj
De dulcoratiōe aq̄ ī maratb ca. xxxij.
De fontib⁹ z palmis in helym. ca. xxxiij.
De coturnicib⁹ et manna ca. xxxiiij
De aqua data in raphidim. ca. xxxv
De pugna contra amalech. cap. xxxvj
De subdiuisione magnatum ad consilium ietro. ca. xxxvij
De ꝑuentu ad montē synai ca. xxxviij
De datōe legis verboten⁹. ca. xxxix.
Explicatio decalogi. cap. xl.
Primum mandatum.
Secundum p̄ceptuz. Tertium preceptum.
Quartū p̄ceptum. Quintū p̄ceptum.
Sextum p̄ceptū. Septimū preceptum.
Octauum p̄ceptū. Nonū preceptum.
Decimum p̄ceptum.
De altari faciendo. ca. xlj.
De iudicijs. cap. xlij.
De federe firmato aspersione sanguinis vituloꝝ. ca. xliij.
De ꝑmo ascēsu moysi ī montē. ca. xliiij.
De tabernaculo faciendo. cap. xlv.
De scemate arche. ca. xlvj
De ꝑpiciatorio z cherubin. cap. xlvij.
De mensa et coronis. cap. xlviij.
De panibus ꝓpositionis. ca. xlix
De vasis libaminū. capi. l
De candelabro. ca. lj.
De parietib⁹ tabernaculi. ca. lij.
De distictōe tabnacli z vtroqz velo. ca. liij.

De cortinis et sagis. cap.liiij
De modo tegēdi ꝑm bedā. ca.lv
Josephus aliter. ca.lvj
De pellibus suppositis. ca.lvij
Quid figurabāt ꝓdicta. ca.lviij.
De altari holocaustoꝝ. ca.lix.
De situ altaris et vasis eo. ca.lx.
De atrio circa tabernaculū. ca.lxj
De lucernis. ca.lxij.
De cōmunib⁹ vestib⁹ sacerdotū. ca.lxiij.
De pontificalib⁹ indumentis ca.lxiiij
De mitra et tbiara. ca.lxv
De typo vestium. ca.lxvj
De compositione altaris incensi.et loco ei⁹ capitulū.lxvij.
De cōpositōne thymiamatis ca.lxviij
De cōfectōne sce vnctōis. ca.lxix
De labio eneo. cap.lxx
De redemptōe numeratoꝝ ca.lxxi
De electione artificum.et datione tabulaꝝ rum. cap.lxxij
De vitulo conflatili. ca.lxxiij
De prece moysi ꝛ minis dei. ca.lxxiiij.
De trāslatōe ꝓtis tabernaculi. ca.lxxv.
Q̄ moyses vidit posteriora dñi. ca.lxxvj
De secundis tabulis et gloria vultus moyꝰ si. ca.lxxvij.
De compositione tabernaculi et erectione. capitulum.lxxviij.

Explanatio exodi. Cap.I.

Historia sequi tur exodi.non alia q̄dē a prē dicta sed eadem continuata sed ꝓpter fastidiū tollendus in q̄nq; partitiones distincta est.quaꝝ quelibet ꝓprium libri sortita est vocabulū.Quaꝝ hec q̄nq; distincte sūt ab hebreis.p.luij.thomos.q̄ꝝ.xiij.precesserunt in geneſi. Hec aūt secūda partitio grece dr exodus.latine exitus. Odos ei iter vel via dr.Agit enī de exitu israbel ɔ egipto. Hebraice dr eleſmoth.a p̄ncipio libri ꝛ sonat bec sūt nomia.sicut nos a p̄ncipijs suis psalmos nominamus.

De seruitute filiorꝝ israhel. Cap.II.

Surrexit igitur rex nouus in egipto.longo tempore post mortem ioseph.q̄ illo enim sub quo fuit ioseph q̄ ꝓpria noīe dictus est nephres. Ottauus regnauit āmonaphis. sub quo natus est moyses. Regno aūt trās lato ad aliam domū.rex ille ob hoc q̄si nouus ignorauit beneficia ioseph. que contulerat egipto.et odiebat israbel maxime vt ait ioseph⁹.q̄ inuiderūt eis egiptij ꝓpter virtutē ingenij.et laboris industriam.et affluentiaꝝ opum.et sobolis nobilitatem. Et ait rex ad populū suū. Populus israel fere fortior est nobis.sapienter opprimam⁹ eum.ne multiplicatus vel ipe contra nos insurgat.vel adiungatur hostib⁹ nostris.et egrediat liber. Imposuit ergo eis graues angarias operū quibus fracti non vacarent amplexibus.ꝛ magistros operum ꝓfecit eis hebreos.q̄ magistris operum ꝓfecit egiptios vt durius affligerent eos. Coxerūt ergo lateres ex q̄ibus edificauerunt regi ciuitates tabernaculoꝝ. phitō ꝛ ramasſen. Ciuitates quidē ꝓpe erāt sed non erant tabernaculoꝝ.erantq; in finibus egipti.et ideo murauit eas pharao.vt ibi poneret armatos q̄m in tabernaculis semper excubantes.ne quis posset ingredi vel egredi sine regis nutu. Vel tabernaculoꝝ. id est.pauperū ꝓpe.et opere illoꝝ illas vitauit. Vel vt alia trā babꝫ positionū vbi scilicet fiscus reponeretur. Aliud etiam opus non tam graue q̄ꝫ serule imposuit eis.vt lutum plateaꝝ et sordes vicoꝝ cophinis exportarēt.de q̄ legit. Dan⁹ ei⁹ in cophino ꝓiecerūt. Tertiū et addidit opus ꝑm ioseph⁹.vt fluuiū p multas deriuatōes diuiderēt.et circūdarēt ciuitates fossatis.ne eas inundare fluuius valeret.et iam.cccc.annos in his miserijs expenderūt.i.cōpleuerūt. Quanto magis aūt opprimebant.tanto magis ɔ dō auctore multiplicabantur.

De dolo obstetricum. Cap.III.

Quod uidens pha
q rao aliū excogitauit dolū.et p̄cepit
obstetricibus hebreorum sephore
pue q̄ p̄erant multitudini obstetricum. vt
masculos hebreoꝝ in obstetricādo interfice
rent. et abortū factū esse mentirent. Feminas
aūt reseruarēt. Tum qz fragilis sexus nocere
ñ poterat.et libidini egiptioꝝ deseruirēt. Tū
qz q̄dam sacroꝝ scriba regi p̄dixerat.eo tpe
in israel masculū nasciturū.q̄ regnuz egipti
humiliaret.et virtute vniuersos trāscēderet
Timuerūt vero obstetrices deū z seruaue
runt mares. Que cuz a rege arguerent. men
tite sunt dicentes. Hebree scientiam obstetri
candi habēt.z p̄usq̄z veniam⁹ ad eas pariūt
Et qz timuerūt deuz edificauit illis domos.
id est.locupletauit eas cum essent paupes
vel fecundauit eas cuz essent steriles. Augu
stinus dicit obstetrices venialiter peccasse.
Gregorius videtur velle q̄ mortaliter. Ibi
cit enim q̄ merces benignitatis earū potuit
in eterna vita retribui. sz p culpa mendacij i
terrenā cōpensatiōez declinata est.

De submersione paruulorum. Cap. IIII.

Videns ergo pha
v rao dolos sibi non prodesse aperte
aggressus est eos. p̄cipiens vt quic
q̄d masculini sexus nasceret in israel i flumē
proijceret.et multi eo tpe submersi perierūt.
Vnde q̄ pctō credit de⁹ egiptios tradidisse i
hūc errorē. vt apim pro deo colerēt Erat aūt
apis.vt ait plini⁹.q̄ et testatur se vidisse euz
q̄dam taurum. qui ex improuiso egrediebat
de flumine.habens in humero dextro signū
candidū instar lune corniculate.ad quē cuz
statim p̄fluerent egiptij.omni genere musi
coꝝ psallentes leuabatur in aera.et sup eos
tanq̄z psallens ferebat.z ad motū vel statio
nē ipi⁹ ipi in terra mouebant et stabant.z ea
dem die euanescebat. Dicūt aūt q̄dam q̄ in
festo serapis annuatim emergebat.vnde et
ipm serapim.id est.serapi consecratuz autu
mant vocatū. Alij aūt p decennū semel ap
parere dicūt. Alij tantū tēpe iusti sacerdotis
beliopoleos.iniusti nō.vt quasi diuinu⁹ iu
sticia indicaret sacerdotum. Peccatū ergo
fluminis punuit de⁹ in errore fluminis

De ortu et educatōne moysi. Cap. V.

Egressus est p⁹ hec
e vir leuita noīe arā.vel amram. qui
accepit vxorem contribulem nomi
ne iacobet.b. q̄ nolebat accedere ad vxorem
post edictū. malēs carere liberis q̄z in necem
procreare. Cui de⁹ p somnū astitit.vt ait io
sephus dicēs.ne timeret vxorez cognoscere.
qz puer quem timebant egiptij nasciturus
esset ex ea.etiam de sacerdotio aaron ei signi
ficauit. Tandem p̄cepit mulier et peperit fi
lium sub silentio.eo q̄ non multū ei dolores
partus insteterint. Et videns puerū elegan
tē.abscondit eū trib⁹ mensib⁹. Cūq̄z celare ñ
posset.sumpsit fiscellam scirpeaz in modum
fisci.i.sacci rotūdi vimīe cōplexam.et linuit
eam bitumine ac pice.et ponēs int⁹ infantu
lū in carecto ripe eū exposuit.ne impetu flu
minis raperet.et stante procul sorore puuli
marie et expectāte rei exitum ex matris p̄ce
pto. Ecce aūt descēdit terimitb filia pharao
nis vt lauaret in flumine.que videns alueo
lum.et afferri sibi iubens.vidit paruulū va
gientē.et miserta est ei⁹ dicens. De infātibus
hebreoꝝ est hic. Sic enī de⁹ eum venustaue
rat.vt etiam ab hostib⁹ dignus alimento ba
beret. Et cuz egiptie plures ei admouissent
vbera ad lactandū.faciem auertebat. Et ait
maria. Vis inq̄t hebreā adducā.forte vbera
gentis sue sequet. Ex p̄cepto ergo terimitb
abiens matrē paruuli tanq̄z alienā adduxit
et accessit ad ei⁹ vbera puer. Suscepit ergo
a terimitb alendū puerū.et ablactatū reddi
dit filie pharaonis.que adoptauit eū i filiū.
et dict⁹ est moyses. Egiptij enī moys aquā.
is saluatū dicūt. Quem dū quadaz die teri
mūb obtulisset pharaoni.vt et ipe eū adopta
ret.admiras rex pueri venustatez.coronam
quā tūc forte gestabat capiti illi⁹ imposuit.
Erat aūt in ea hamonis imago fabrefacta.
Puer aūt coronā p̄cipit in terram.et fregit.
Sacerdos aūt eliopoleos a latere regis sur

gens exclamauit. Hic eſt puer quem nobis occidendus de⁹ monſtrauit. vt de cetero timore caream⁹. et voluit irruere in eū. ſed auxilio regis liberat⁹ eſt. et pſuaſione cuiuſdaz ſapientis. q̄ p ignorantiā ℔ factū eē a puero aſſeruit. In cuius rei argumentū cū prunas allatas puero obtuliſſet. puer eas ore ſuo appoſuit. et lingue ſue ſūmitatē igne corrupit. Vnde hebrei impeditoris ligue eū fuiſſe autumāt. Tante vo pulcritudinis fuit vt ait ioſeph⁹. vt null⁹ adeo ſeuer⁹ eſſet. qui ei⁹ aſpectui nō berreret. multiq; dum cernerent eum p plateas ferri. occupationes in quib⁹ ſtudebant deſererent.

¶ De vxore moyſi ethiopiſſa.

Capitulum. VI.

Factum eſt autem cum adultus fuiſſet moyſes. ethiopes vaſtauerūt egiptū vſq; ad mēphim et mare. q̄rcā puerſi ad diuinatōes egiptij acceperūt reſponſum. vt auxiliatore vterent hebreo. et vix obtinuerūt a terimith. vt exercitui quē parauerāt moyſen p̄ficeret ducē. ꝑ⁹ p̄ſtitis ſacramētis ne ei nocerent. Erat aūt moyſes vir bellicoſ⁹ et peritiſſimus q̄ fluminis iter tanq; longi⁹ p̄termittens. p terrā duxit exercitū itinere breuiori. vt ip̄ros uiſos ethiopes p̄ueniret. Sed p loca plena ſerpentibus iter faciens. tulit in archis papireis ſup plauſtra ibices. ciconias. ſ. egiptiacas naturaliter infeſtas ſerpentib⁹. que roſtro p poſteriora immiſſo aluū purgant. caſtraq; metatur⁹ p̄ferebat eos vt ſerpētes fugarent et deuorarēt. et ita tut⁹ p noctē tranſibat exercit⁹ Tandē p̄uentos ethiopes expugnans. incluſit eos fugientes in ciuitatē ſaba regiā. quā poſt cābiſes a noīe ſororis ſue meroem denomīauit. quaz cū quia inexpugnabilis erat diut⁹ obſediſſet. oculos ſuos iniecit in eū tarbis filia regis ethiopū. et ex cō dicto tradidit ei ciuitatē. ſi duceret eā vxorē et ita factū eſt. Inde eſt q̄ maria et aarō iurgati ſunt aduerſus moyſen p vxore e⁹ ethiopiſſa. Dū āt redire voluiſſet. non acquieuit vxor. Proinde moyſes tāq; vir peritus aſtrorum duas imagines ſculpſit in gēmis. bus efficacie. vt altera memoriaz. altera obliuionē ꝑferret. Cūq; parib⁹ anulis eas iſeruiſſet. alterū. ſ. obliuionis anulū vxori p̄buit. alterū ipe tulit. vt ſic pari amore ſic paribus anulis inſignirent. Cepit ergo mulier amoris viri obliuiſci. et tādē libere i egiptū regreſſ⁹ eſt.

¶ De fuga moyſi et affinitate ietro.

Cap. VII.

In dieb⁹ illis egreſſus moyſes ad frēs ſuos in terraz ieſſen vidit afflictōnem eoz. et prefectum operis egiptij pcutientē quendam de hebreis. et ſecreto pculſum egiptiū abſcōdit in ſabulo. Et egreſſus altera die vidit duos hebreos rixantes. Qui dū argueret eum q̄ fecerat iniuriā. Reſpondit. Quis te conſtituit iudicez ſup nos. Num me occidere vis ſicut occidiſti heri egiptiū. Timuit⁹ eſt moyſes q̄o palā factū erat verbū ℔. et timuit pre ſertim cū audiſſet pharao verbū hoc. et quereret eū occidere. Qui fugiēs p deſertū. veit in terram madian. et ciboz inopiā. vt ait ioſeph⁹ vtute tolerātie ſuperabat. et veit ad ciuitatē madian circa mare rubrū. ſic noīatam a q̄dam filio abrahe d cethura. ſedit q; iuxta puteū. Erāt āt ſacerdoti madian. i. p̄mati q̄ antiquit⁹ ſacerdotes dicebāt. vij. filie. q̄ dicebatur raguel agnoīat⁹ ietro cognomīat⁹ cineus q̄ venerāt vt haurirēt aquā gregibus ſuis. Officiū ei gregū alendoz tūc etaz erat mulierū. maxie i regiōe drogoditarū. Supuenientes āt paſtores repulerāt eas. q̄s pbibuit moyſes ab iniuria vginū. et adaquauit greges earū. Que maturi⁹ ſolito redeuntes rogauerūt patrē. ne bñficiū pegrini retributione p̄uareī. Vocatuſq; moyſes iuraut vt habitaret cū eo. Et accepit vxorē filiam eiuſ ſephoram. q̄ peperit ei gerſon. q̄d ſonat aduena. eo q̄ i exilio genuerat eū. peperitq; alterū quē dixit eliezer. i. dei mei adiutorū. dedit q; ei ſocer omēz curā gregū ſuoz. in q̄b⁹ oīs antiq⁹ barbaris erat poſſeſſio.

¶ De dei viſione in rubo.

Cap. VIII.

Eodem mortuus

est rex egipti ⁊ clamauerũt filij isrł ad dñm et recordat⁹ ẽ federis qđ pepigerat pribus eor. Moyses ãt pascebat greges ouiuz in deserto. Cunqz minasset gregẽ ad interiora deserti. venit ad montẽ dei synai. q ⁊ in qđã pte sui dict⁹ ẽ oreb. et apparuit ei dñs ĩ flam/ma ignis in medio rubi. Ignis aũt viridi/tatẽ rubi depascebat innoxi⁹. Erat ãt mons ad pasturas egregi⁹ ⁊ herbis abundãs. qa pastores illuc ascendere nõ psumebãt. tuz qr mons excelsus erat. tũ qr opinio erat de/um ibi habitare. Et ait moyses. Uadã et vi debo visionẽ hanc magnã. et vocauit eũ do min⁹ de rubo et ait. Moyses moyses. Qui respõdit. Assum. Et dñs. Tolle calciamẽta tua. locus eĩ in q stas terra sancta est. Et ait Ego sum de⁹ abrahã. de⁹ ysaac. et de⁹ iacob. Vidi afflictiõem ppli mei ĩ egipto. ⁊ descendi vt liberarẽ eũ. et educã eũ in terrã fluentẽ la/cte ⁊ melle. ad loca chananei. et hei. amorrei. ferezei. euei. et iebusei. Nomen ãt gẽtis septi me. s. gergesei. tacuit. ⁊ fere vbiqz tacẽt nisi in deuteronomio. Sed veni mittaz te ad pha/raonẽ vt educas ppl̃m meũ de egipto. Et di/xit ei moyses. Quis ego sũ vt eã ad pharao nẽ. Et dñs. Ego ero tecũ. et habebis ꝑ signũ q miserim te. Cũ eduxeris ppl̃m meũ de egi/pto. imolabis deo sup montẽ istũ. q̃ tũc vi/debis q ego fui tecũ. et eduxi te de tra egipti. Hebrei tñ terminãt ꝑ versũ q miserim te. Et ait moyses. Si dixerint filij israel. qs est qui misit te. qđ est nomen e⁹. qđ dicã eis. Cui do min⁹. Ego sũ q̃ sum. q. d. vocor q̃ sum. Et di ces eis. Qui est misit me ad vos. Dices etiã Deus abrahã. de⁹ ysaac. de⁹ iacob misit me ad vos. Hoc nomen mihi ẽ ineternuz. quia hi tres testes viuunt ineternum. Joseph⁹ dicit. Dixit ei suam appellatõnem. quam ho mines ꝑus nõ audierãt. nec mihi fas ẽ dice/re. Uade ⁊ grega seniores isrl et dices eis. q apparui tibi in rubo. ⁊ misi te ad liberãduz eum. et egrediẽt tecũ ad regem egipti. Et di/ces ad eũ. De⁹ hebreoꝝ vocauit nos. Ibim⁹ viã triũ dierũ in solitudiez. vt imolemus do nrõ. Scio tñ q nõ dimittet vos nisi p manũ validã. et pcutiã egiptũ in mirabilib⁹ meis. Nec exibitis vacui. sed postulabitis ab egi/ptijs ⁊ cõcellaneis vris vasa pciosa ⁊ vestes et spoliabitis egiptũ. Dicũt hebrei postu las se vt dono darẽt. s. z veri⁹ est q mutuo. Excu/sant aũt ꝑ ꝑceptũ dñi

De signis datis moysi Cap. IX

Et ait moises. Nõ credẽt mihi. Cui dñs. Quid est qđ tenes in manu tua. Rñdit. Uirga. Et ait. Proijce eaz in terrã. Et piecit. Et ver sa ẽ in colubrũ. Et expauit moyses. ita vt fu/geret. Et dixit dñs. Apprehẽde caudam eius Et cũ tenuisset. versa est in virgã. In hebreo ei coluber feminini generis est. Et ait. Hoc signũ facies. vt credãt tibi. Et adiecit. Mitte manũ tuã in sinũ tuũ. Et misit. et facta est le prosa. i. albida in star niuis. Iterũ ait. Retra be manuz in sinũ. Et retraxit. ⁊ ptulit. et erat similis carni relique. Et iterũ. Si neqz bis dieb⁹ signis credẽt. Sume aquã fluminis. et funde sup terrã aridã. et vertet ĩ sanguinẽ Et ait moyses. Obsecro dñe. mitte aliũ. naz impeditionis ligue fact⁹ suz. exq locut⁹ es ad seruũ tuũ. nec etiam eloquẽs sũ ab heri ⁊ nu dius tertia⁹. Et dñs. Quis fecit os. qs mutuz aut surdũ. qs vidẽtẽ aut cecũ. Nonne ego. Age igit. docebo te. et ero tecũ. At ille. Obse cro dñe. mitte quem missur⁹ es. Et dñs qua si turbat⁹ ait. Aaron frater tu⁹ eloquẽs est. et ipe egrediet in occursum tuum gaudens Pone verba mea in ore ei⁹. et ostendã vo/bis qđ agere debeatis. Uirgã sume in qua factur⁹ es signa. Abiit ergo moyses ad ietro ⁊ ait. Reuertar ad frẽs meos in egiptum. vt videã si viuãt. Cui ietro. Uade ĩ pace. Mo/ram aũt facienti. dixit iterũ dñs ad moysen. Uade in egiptũ mortui sũt q querebãt aiaz tuã. pharao. s. et complices eius. Uel plura/le ponitur pro singulari. si sol⁹ pharao que/rebat.

De reditu moysi in egiptuz et di/missione vxoris. Cap. X.

Tulit ergo moises vxorem ⁊ liberos. et imponens sup asinũ. pfect⁹ est. Cũqz esset ĩ itinere in diuersorio vt comederet. occurrit ei dñs.

id est.angelus euaginato gladio.et volebat occidere moysen.scz qz vxorem ducebat et filios ꝓtra voluntatē dei.essent enī impedimēto. Vel qz puerū ducebat q̄ incircūcisꝰ erat. Alterū forte iā circūciderat moyses. Nō ei credendū est illis q̄ dicūt alterū remānsisse cū ietro.cū supra ait.liberos. Tulit ilico sephora acutissimā petrā.et circūcidit ꝑpuciū filij sui.tetigitqz pedes eiꝰ z ait. Sponsus sanguinū tu mihi es.et dimisit euz postq̄z dixerat ℞.vt ait augu⁹. Locus iste breuitate obscuratꝰ est. Ubi ergo ait.tetigit pedes eiꝰ.intelligendū est.sanguis tetigit pedes pueri vl angeli. Unde irata ait viro. Es ne mihi vir sanguinū.id est. An ex cōiugio tuo tantum scelus teneora agere.vt fundaz sanguinez filij mei. Et recessit ipa ab eo vel angelꝰ. Hebreꝰ ita habet. Et tetigit pedes eiꝰ.i.sephora moysi. Indignās ei ꝑpuciū iecit ad pedes moysi et ait. Gener sanguinū tu mihi es.i.tu generꝑis mei ideo factus es.vt esses mihi.i.carni mee in filio ad sanguinē.i.ad mortē. Vel sanguis meꝰ effusus est ad placandū angelum q̄ tibi mortē minabat. Et dimisit ā gelꝰ moysen. q̄d in hebreo patet. Tamen hebreꝰ habz Relaxauit eū ā gelꝰ. quē ꝑpus.s.vsqz ad mortem artabat. Et hinc volūt q̄dam morez circūcidēdi petrinis cultellis habuisse ꝓncipiū vel a iosue in galgalis. Tū vbi nos habemꝰ petrā.hebreꝰ habz aciem.et dicit acutissimā aciem nouaculā. Unde et iudei nouaculis circūcidunt. Fabulant q̄dam hebrei.vsqz ad dauid circūcisionē factā petra. Sz qz in deijciendo goliā.ferrū loricez galee cessit lapidi iacto.q̄ dans ei locum.deinceps cessit lapis ferro in circūcisione.

De primo ingressu ad pharaonē Cap.XI.

Habit itaqz moises solꝰ tenens vgam in manu.intrauitqz aaron dño iubente desertū synai z occurrit moysi in mōte dei.dixitqz ei moyses vba dñi z signa q̄ mādauerat. Uenerūtqz simul.et cōgregauerūt seniores israel. Locutusqz est eis aaron omīa verba dñi.et fecit signa cora eis.et credidērūt. Audito hec cum seniorib⁹ israel ingressi sūt ad pharaonem z dixerūt ad eū. Hec dicit dñs deus israel. Dimitte ꝑplm meū.vt sacrificet mihi in deserto Et ille. Nescio dñm z israel non dimittā. Et illi. Ibimꝰ viā triū dierū in solitudinē.vt sacrificemꝰ deo nostro. In quo nec ꝓtrarietas nec duplicitas intelligēda ē. Eo enī ordie forsitan ꝑplis educeret.si pharao ꝑplm dimisisset Tūc moyses ꝑm iosephum cōmemorauit ei ānta fecerat egiptijs oꝑpressis ab ethiopib⁹. et cōmemorauit labores et pericula q̄ ꝑ eis tulerat.et q̄ ꝑ eis cōdignā nō acceperit retributiōez.pariterqz q̄ sibi contingebāt in sina exposuit. Quē rex deridens seruū suū fugitiuū vocauit.et ꝓ seditiōne eū rediisse. Tunc ait rex seruis suis. Multus est ꝑplus. quanto maior.si dederitis ei requiem ab operib⁹ Et ꝑcepit ne vltra darentur eis palee ad cōficiendos lateres.que cōminute luto miscebant.vt solidiores essent lateres.vel lateres potius coquebantur ꝓ lignorum penuria in egipto.

De afflictione filiorū israhel Capitulum.XII.

Oꝑpzimebātur er/go hebrei operib⁹. nocte colligēdo paleas.et die lateres faciendo.z idē numerꝰ laterum exigebat ab eis qui et prīꝰ. Flagellatiqz sunt magistratꝰ de filijs israel. qui ꝑerant fratribus suis operantib⁹.nocte colligēdo paleas a ꝑfectis pharaonis. Magistratus enī operum hebrei erant. prefecti vero magistris egiptij. Uenerūtqz ꝑpositi filiorū israel ad pharaonem et dixerunt. Cur inique agis contra seruos tuos. Qui ait. Uacatis ocio.et ideo dicitis. Eamꝰ sacrificemꝰ dño. Ite ergo.operamini.palee nō dabuntur vobis. Cūqz egrederentur.occurrerunt moysi et aaron.z dixerunt eis. Uideat dñs iniuriā vestram in nos.et iudicet.quoniam fetere fecistis nos.i.abominabiles reddidistis cora pharaone. Et ait moyses ad dñm. Cur misisti me.vt affligeres ꝑplm istū Cui dñs. In manu robusta eiciam eos. Et adiecit. Ego sum qui apparui abrahaz et ysaac et iacob in deo oipotenti.i.qui sum omni

potens.z nomen meū adonai non indicaui eis.i.fortitudinē et potentiam ad quas pertinēt hoc nomen.sed pietatē et sapientiam.ad quas ptinēt bely et beloy Vel non indicaui sicut tibi.Apparuit enī dñs abrahe.sed moysi locutus est facie ad faciem.Et iterum. Introducam vos in terraz sup quā leuaui manū meā.i.iuraui.vt darem eam patribus vestris.ego dñs.q.d. Ita verū est hoc.sicut ego sum dñs.z est iuramenti species. Narrauit qz moyses hec omīa filijs israel.nec acquieuerūt ppter angustiam spūs. Cōnumerat aūt hic historia pncipes domoz p familas suas.sed de tribub9 tantuz.s.ruben.symeon et leui. Nobis aūt de solo leui dicere sufficiat. Filij leui fuerunt.gerson.caath.et merari Ex quibus tres familie leuitarum deriuate sunt.gersonite.caathite.merarite. Filij caath amram et isuar chore. Filij amram oīo cabeth.aaron moyses et maria. Accepit āt aaron vxorem elizabeth filiam aminadab. sororē naason.que peperit ei nadab z abiud eleazar et ithamar. Eleazar accepit vxorē de filiabus phanuel.q peperit ei phinees. Iste est moyses et aaron.quibus locutus est dominus in terra egipti. Hoc addidit esdras. vt quidam dicunt. Vel moyses de se tanqz de alio locutus est.

De mutatōe virgarū in colubrū. Cap.XIII.

Iterum locut9 est dñs ad moysen. Loquere ad pharaonez oīa q loquor tibi.et ne timeas eum. Ecce constitui te deū pharaonis.id est potentem.in ipo z in terra eius facere signa ad modum dei. Aaron erit ppheta tuus.id est.prolocutor. Nō tñ moyses de9. vel aarō ppheta. Ingressiqz sunt moises et aaron ad pharaonē. Moyses erat.lxxx.annoz.aaron lxxxiij.qñ locuti sunt ad pharaonē. Tulit ergo aaron vgam moysi.z iecit eā in terrā coram pharaone.et versa ē in colubrū. Vocauitqz pharao maleficos.et fecerūt similiter. pficientes singuli vgas suas.q verse sunt in dracones.sz deuorauit vga aaron vgas eoz Et faendū.qz magi oculos spectantiū delu debāt. Vel sm augustinū.demones discurrunt per mundum.et subito semina rerum de quibus hoc agitur afferunt.

De plagis egipti.et de aqua versa in sanguinem Cap.XIIII.Et.XV.

Nouratū est cor pharaonis.nec audiuit eos.Et ait dñs ad moysen. Egredere in occursum pharaonis.cū egrediet ad aq̄s.z dices. In hac scies.qz dñs sū. Percutiā vga aquam fluminis.z vertet in sanguinē. Pisces morient.et afflīget egipti et factū ē ita. Et percussit aaron aquaz fluminis.z versa ē in sanguinē.et fuit sāguis in omī terra egipti.i fluuijs.riuis z paludib9. Forte nō i omibus.sz i his q manabant de nilo.z in vasis domoz taz ligneis qz saxeis. Foderūt qz puteos egipti p circuitus fluminis.et inuenerūt sanguinē Fecerūtqz similiter magi amnes z mambres. Et dicūt.q allata sit aq̄ de terra iessen.quā nō percussit dñs plagis pter filios israel.q habitabāt ī ea. Tñ iosephus dicit.q hebreis fluui9 potabilis erat.licz esset mutat9. Egiptijs vero non solum colore.sz etiam sapore amaro cruorem pferebat. Unde potius videtur q alibi qz in nilo aqua fuerit in egipto. Et hec est prima plaga.qua percussit dominus egiptum septem dieb9. De qua dicit iosephus .q pharao timens pro ea et desitans hebreos abire permisit. Cumqz malum fuisset releuatum sententiaz permutauit.

De ranis Cap.XVI.

Iteruz locutus est dñs ad moysen. Ingredere ad pharaonem.et si noluerit dimittere populum .dic ad aaron .vt extendat manum

sup flumina riuos.et paludes. Et fecit sic. Et ascenderūt rane.et operuerūt terraz egipti. Que vt dicit ioseph⁹ orte in breui moriebāt et putrescentib⁹ cadauerib⁹.fetor nimis noxius exalabat ex aqua.imo q̄dam q̄si domestice domos intrātes.sepe in cibis ⁊ potib⁹ et lectis inueniebāt. Fecerūt aūt et malefici similiter. Sūt aūt tria genera ranaz.vnum fluuiale et vocale.aliud minimū. qō ⁊ calamitū ōr.qō si pisciat in os canis obmutescit. tertiū magnū est ⁊ venenosuz.q̄d rubeta ōr. et vulgo crassantiuz. Dixit ergo pharao ad eos. Orate dñm.vt auferant rane a nobis. et dimittā pplm. Et clamauit moyses ad dominū.et mortue sūt rane. Videsqz pharao q̄ data esset requies.nō dimisit eos.

¶ De ciniphib⁹. Cap.XVII

Dixitqz dominus ad moysen. Dic ad aaron. Extēde virgam.et percutte puluerez terre. et sint ciniphes ī omni terra egipti. Et factū est ita. Sūt aūt ciniphes muscе adeo subtiles.vt visum nisi acute cernētis effugiant.et corpus cui insident acerbo terebant stimulo. Fecerūt qz malefici similiter.vt educerēt ciniphes.⁊ nō potuerūt. Et dixerūt pharaoni Digit⁹ dei est hic.id est.spūs dei. Sicut eī p dexterā fili⁹.sic p digitū spūssanct⁹ solet accipi. Augustin⁹ querit quare in hoc defecerit et non in pmo vel scdo. Et dic ꝫ eē factuz adnotandū.q̄ et si pbi habuerīt noticiā pūs ⁊ filij.non tñ spūssancti. Hec tria signa facta sūt p manū aaron.q̄ sequūt.vel a dño tantū q̄dam vero p moysen.

¶ De cinomia Cap.XVIII.

Dixit ergo dominus ad moysen. Egredere ad aquas ad pharaonez.et dic ei.q̄ si noluerit dimittere pplm meū.mittā in oēm terrā egipti omne genus muscarum.⁊ faciam in die illa mirabilem terram iessen.que habebit tranquillitatem. Et factum est ita. Et venit musca grauissima in omnem terram egipti. Figurata locutio.id est.multitudo muscaruz. et expressius dictum est q̄z si pluraliter diceretur. Pro quo.lxx. posuerunt cinomia.id est.musca canina.quod et in psalmo legitur Tunc vocauit eos pharao et ait. Ite sacrificate deo vestro ī terra hac. Qui dixerunt. Non possum⁹ Abominatōes egiptiorum immolabimus. Si mactauerimus que colunt egipti coram eis.lapidibus obruent nos. Taurum enim adorabant in honorem apis. vaccaz pro ysi de.ouem p hāmone id est.quadam consueta locutione dicitur hoc.sm quaz ait augustinus. Singularis numer⁹.nescio quomodo pl⁹ significat q̄z pluralis.vt i armato milite complet. Per banc clausulam. locutio ē.notatur figura.per hāc sensus est ⁊ locutōis proprietas. Unde abominabile erat eis occidi hec vl' comedi. Et ait pharao. Ite in desertum.verum tamen longius ne abeatis. Rogate dominū pro me. Orauit moyses.et recessit musca Et iterum cor pharaonis indouratum est Pro his duobus plagis dicit iosephus. q̄ innumera multitudo pediculoz egiptijs pullulauit.ex interioribus ebulliens. quos neqz lauacris neqz medicamentorum vnguentis exterminare poterant. Multis enim plagis. pter decem famosas credibile est percussos egiptios.

¶ De morte pecorum Cap.XIX

Dixit dominus moysi. Dic pharaoni. si retinuerit pplm meū.cras inducā pestē grauē et morietur oia animātia egipti.nec q̄q̄z ō bis q̄ possidet israel morieť. Et mortua sunt animātia egipti q̄ fuerāt in domib⁹. q̄ q̄ in pascuis erāt post grādine perierunt. Vel forte determinatū nō ē.q̄ sine multo tpis intuallo forte hec facta nō sūt.et potuerūt aliunde habere iterū animātia. Pro hac et dic Josephus.q̄ bestijs multigenis quaz aspectib⁹ null⁹ occurrit.dñs regionē eoz ipleuit. q̄b⁹ ⁊ ipi p̄sumebant.et terra agricolis nudabat Et ingrauatuz ē cor pharaonis.et noluit dimittere populum.

De vlceribꝰ et vesicis. Cap.XX

Dixitq; dominꝰ ad moysen & aaron. Tollite cineres de camino. & spargat illos moyses in celũ coram pharaone. & erũt in pulueꝛem in omni terra egipti. & facti sũt in hoibꝰ & iumẽtis vlcera & vesice ebullientes. Nec poterãt ei malefici stare coram pharaone ꝓpter vulnera q̃ erant in eis & in uniuersa egipto corruptõe venientia.

De grandine. Cap.XXI.

Dixit quoq; dominus ad moysen. Vade ad pharaonem. Hec dicit dñs. Idcirco posui te vt ostenda in te fortitudinẽ meã. & narret nomẽ meum in omni terra. En pluã hac ipa hora cras talẽ grandinẽ q̃lis nõ fuit in egipto vsq; in diẽ banc. nec ei in partibꝰ yperboreis. Cõgrega que habes in agro. Homines & iumẽta & quicquid inuentum fuerit in cãpo & non domitum grando operiẽs. Qui timuit de seruis pharaonis dñm. ꝓfugere fecit suos & iumẽta in domos. Extẽditq; moyses virgã in celũ. et dedit dñs tonitrua grandinẽ & fulgura. & ignis discurrebat in terram. Et pcussit grando omnem herbam agri. & arborem cũctam q̃ fuerat in agris. & herbã et lignum regionis ꝓfregit. Ordeum lesum ẽ. quia in spica erat & linum quia folliculos germinarat. Triticum & far quia ẽ grani genꝰ frumẽto grossiora nõ sũt lesa. quia seroꝛina sunt. nec adhuc virentia. quia in spica nondum prodierant. tantũ in terra ieiunia grando nõ cecidit. Et vocauit eos pharao et ait. Peccaui etiã nũc. orate dñm ꝓ me. & dimittã vos. Egressusq; moyses ex vrbe tetendit manꝰ ad dñm. & cessauit tempestas. nec ultra stillauit pluuia super terram. Et ingrauatum est cor pharaonis.

De locustis Cap.XXII

Dixitq; dominꝰ ad moysen. Ingredere ad pharaonem. & faciã signa hec quã narres filijs et nepotibꝰ. vt sciatis quia ego sum dñs. Et ingressi dixerũt regi. Hec dicit dñs. Ecce ego inducam cras locustas in fines tuos. vt comedãt quicquid reliquum est grandini. Egressus moyses dixerũt serui pharaonis ad eum. Vsq; quo patiemur hoc scandalũ. Dimitte homines. q; perit egiptus. Et reuocatis illis. dixit pharao. Qui nã sũt qui ituri sunt ad sacrificandum. Et ait moyses. Viri et mulieres. senes et paruuli. cum ouibus et armentis. Et respondit. Cui dubium est q̃ pessime cogitetis. Non fiet ita. sed ite viri tantum hoc enim petistis. Et eiecti sunt a conspectu eius. Extendit moyses manum super terram egipti. et induxit dominus austrum die illa et nocte. Qui leuauit locustas. et sederunt innumerabiles in cunctis finibus egipti. et deuoꝛauerunt omne virens in lignis et herbis. Dicitur autem locusta quasi longa hasta. quia longioꝛa retro habet crura. Festinusq; pharao vocauit eos et ait. Peccaui in deum vestrum et in vos. Orate ꝓ tollenda peste etiam hac vice. Et egressus moyses oꝛauit dominum. Et flauit ventus ab occidente. et ꝓiecit locustam in mare rubrum. Et indurauit dominus coꝛ pharaonis. nec dimisit israhel.

De tenebris Cap.XXIII

Extenditq; moyses manum in celum et facte sunt tenebre palpabiles. vt nec videre nec moueri localiter possent egiptii. multi etiam mirabiliter compulsi sunt moꝛi. Ubicunq; autem erat israhel. lux erat. Et vocauit eos pharao et ait. Ite vniuersi. oues tantum. et armenta remaneant. Et ait moyses. Nec remanebit ex eis vngula. presertim cũ adhuc ignoꝛemus. quid debeamus immolare. Et ait pharao. Caue ne vltra faciẽ meã videas et moriaris.

De diebus egiptiacis. Cap.XXIIII.

Habit ergo moyses ad fratres suos. et dixit dominus ad eum. Adhuc vna plaga tãtã pharaonem. et dimittet vos. Notandum. qa plures fuerunt in egipto plage q̃z decem. qa exodus nõ enumerat. sz nõ fuerunt adeo graues forte. et ideo taxantur. Unde quidam dies egiptiaci dicũtur. quia in his passa est egiptus. quoꝛum duos tantum in singulis

mensibus notam⁹ ad memoriã. cuz plures forte fuerũt. ¶Nec est credẽduz. q egiptij licet astroz periti. deprehenderunt dies hos nefastos in inchoatõne opis. vel itineris. vel minutõnis. ¶Nota etiã q q̃dam egiptiozum timẽtes egiptũ pitura egressi sũt vt cycrops q̃ ingressus greciam vbem cõdidit. quã vocauit actẽ. que postea dicta est athene. quaz q̃dã grecoz diadas. q̃dam oxtomenã dixerũt Qui dict⁹ est diffres. Et est nomen egiptiũ. q̃d latine dr quasi dibomo. vl q tradidit grecis matrimoniũ maris z femie. vt ait pompeius trogus. vel bicorpor. vel ppter pceritatẽ stature. vel p virũ immẽsitate. vel p pericia vtriusqz lingue quã babuit grece z egiptie. sub q̃ pmo nata est in arce oliua Credit etiã ea dez tẽpestate egressus dionisi⁹ bach⁹ q̃ et argos condidit. z vsũ vinee grecis dedit ¶Dicit etiã diluuiũ i tessalia factũ sub deucalione. et incendiũ sub phetonte circa tempora moysi. et sub eo hercules antheũ vicit. erictoni⁹ fili⁹ vulcani currũ. et troilus primus quadrigam iunxisse ferunt. Egiptus q̃ pus mestraim. post aerea. ab egipto rege submerso egiptus dicta ẽ. Lacedemõ fili⁹ semeles lacedemoniã condidit. xantus triopalesbum Epidaurus condita et corinthus. que prius ephyra. ysis fm q̃sdam ex tbeleno epaphuz genuit. q̃ memphim condidit. cũ i secunda egipto regnaret. Vane determinans dñs plagã q̃ restabat. ait. Ingrediar in egiptuz. z morietur omẽ pmogenitũ a pmogenito pharaonis. vsqz ad pmogenituz ancille q̃ est ad molã. etiã pmogenita pecoz. ¶Apud vos vo nec mutiet canis. z petetis vasa preciosa ab egiptijs z dabũt vobis

¶De dieb⁹ azimoz et agno paschali. Cap. XXV.

¶Terum dixit dominus ad moysen. ¶Mensis iste erit vobis pmus in mensib⁹ anni. ¶Hic est aprilis. id est. lunatio aprilis. q̃ in marcio sepe inchoat. ¶Hic dr ab hebreis nisan. apud egiptios parmuti apud macedones xanticus. ¶Voluit quippe dñs iudeos a ceteris nationibus differre sicut religione et caractere circũcisionis. ita et temporis ratiõe. ¶Romani enĩ ex traditõne nume põpilij pmũ mensem ponũt ianuariũ. qz tunc incipit sol ascẽdere post solsticium biemale. arabes inchoant annum post solsticium estiuum. Congruentius videtur fieri ab hebreis i marcio. in quo et mund⁹ conditus legitur. ¶In aprili ergo cerimoniali differunt a nobis. i tempozali conueniunt nobiscũ. Et adiecit dñs. ¶Decima die mensis huius tollet domus queqz agnum. vel si non poterit agnum. saltem beduz. ¶Quod si non sufficiet numerus domus ad esum agni. assumet de domo vicina domui sue iuxta numeruz animarum que sufficiant ad esum agni. et erit masculꝰ anniculus. id est. vnius anni. sine macula. ñ q̃dem velleris. sed corporis. quod i leuitico dterminatur. ¶Si cecũ fuerit si fractũ. ꝛc. z sũptum de grege seruabitis euz in domo vsqz ad. xiiij. diem. et immolabit eũ omis multitudo filiorũ isrl. queqz dom⁹. s. suũ ad vesperã. et tinget is cuz fasciculo ysopi vtrũqz postem z superliminare sanguie. edẽtes carnes nocte illa assas igni. nec coctũ q̃d de ea aqua. aut crudum. id est. semicoctum ex festinatione. et azimos panes cum lactucis agrestibus. quaz amaritudo amaritudinez seruitutis memorareti sempiternum. Caput cum intestinis vorabitis et pedibus. ¶Si quid residuum fuerit. igni comburetis. quia vt ait ¶Josephus. crematum sursũ ferri solet. z eleuatio ignis. eleuationem ab eis pestis que vastaut egiptios signauit. nec comedet de eo incircũcisus ¶De modo etiã comedendi ait. Renes vr̃os accingetis. calciamẽta habẽtes i pedib⁹. tenẽtes baculos in manib⁹. os ñ frãgetis. nec ẽ carnib⁹ foras mittetis. z comedetis festinãter. ¶Per. x. lunam. alias xiiij. innuit q agnus q̃ tollebat signifikabat aliq̃d eẽnuz. ¶Hic eniz dr luna q̃rta die creata q̃i fuerit pma die mundi. xj. et ante mundũ. x. ¶Siũt q̃dã q. x. capita erant in esu vni⁹ agni. ¶Bene attẽdas ℔ scz q luna fuit creata q̃rta feria et eo die. xiiij. z sic tertia feria fuit. xiij. secũda feria. xij. prima feria. xj.

Est ei phase.i.transitus dñi. Dicta ē ãt nox illa trãsitus.q3 trãsiuit in ea angel9 p egiptũ pcutiens ꝓmogenita ab hoīe vsq3 ad pec9.3 trãsiuit sup3 tecta hebreoꝝ.lunita vel illita sãguine. Et aggressus ē israel iter trãseũdi ab egipto. Iterũq3 ait dñs. Diez hũc habebitis solennẽ 3 in monimentũ in generatõnib9 vris cultu sempiterno. Septẽ dieb9 azima comedetis.ꝓma dies erit scã 3 venerabilis.similiter 3 septima. Nihil opis facietis in eis.excepti3 his q̃ ad vescẽdum ptinẽt. Patet q̃ me diis dieb9 poterãt opari. Et ꝫ patet. quia sabbatũ erat eis solenni9 quouis festo ãntũ ad ocũ.in q̃ nec ad vescendum lz opari. Inde potuit eẽ.q mulieres ĩ ipo die solẽni pasche potuerĩt parare vn gẽta ad vn gẽdũ dñm.qõ sabbato ñ licuisset. In ezechiele festũ in ꝓma die aplis legit.3 in.vij.qõ nõ ꝫ. Et egressi filij israel fecerũt sicut p̃cepit dñs moysi 3 aarõ 3 ꝓgregati sũt.xiiij.luna in finib9 egipti circa rameſſen. Tñ ioseph9 dic̃ eos ꝓgregatos.x. luna.et vix expectasse quartãdecimã.

De morte primogenitoꝝ. Capitulum.XXVI.

Factũ est ãt noctis medio.pcussit dñs omẽ ꝓmogenitum egipti.nec erat dom9 in q̃ non iaceret mortu9.dño forte ita pcurãte nõ fuisse domũ absq3 ꝓmogenito. Compulsusq3 pharao dixit moysi per nũcios vt egrederet cũ oĩbus suis.imo et egiptij vrgebãt eos exire. Tulit igit̃ ꝓlus farinam ꝓsersã sup3 humeros ligatã in pallijs.et petierunt vasa ab egiptijs vestẽq3 plurimã 3 spoliauerunt egiptios ex p̃cepto dñi.tum pro mercede laboris q̃ fraudati erant.tum vt inde fieret tabernaculũ. Et erant q̃si.dc.milia viroꝝ peditum absq3 paruulis.3 vulgo famulantũ eis ĩnumerabili.et duxerunt secu3 diuersi generis animãtia multa nimis.

Pharao vel egipt9 q̃ decẽ plagis vberata ñ cessit.solo sãguine agni victa.filios israhel dimisit.

De exitu israhel de egipto. Cap.XXVII.

Factum est autem vt nullus ꝑter solitũ adhuc inundaret terram in qua erat sepulchrum ioseph. Tenebãtur ãt iuramẽto asportare ossa ei9. Tũc moyses scripsit i lamĩa aurea nomẽ dñi tetragramatõ.q̃ supposita aque supernatauit.vsq3 duz veniẽs staret supra vbi erat sepulchrũ. Et effodiẽtes sustulerũt ossa q̃ sublata legunt eis ꝓphetasse forte de difficultate itineris. Tñ hebrei tradũt.q ouis ex ip3ouiso astitit iuxta eos.q̃ locuta est ad eos. Ob quã rem duxerũt eã secũ multo tpe per desertũ.et dixerũt eã ouẽ ioseph.de qua ibi. Qui deducis velut ouez ioseph. In egressu etiã eoꝝ terremotu facto multa tẽpla egipti cũ idolis suis corruerũt. Habitatio ãt filioꝝ israel in egipto fuit.cccc.xxx.annoꝝ. Sed noīe egipti intelligend9 ẽ oĩs incolat9 eoꝝ.q̃ incepit a promissione abrahe facta ĩ via mesopotamie.a qua vsq3 ad legẽ data tot ãni fluxerũt. Solus enim.c.xliij.ãnis fuuit israel in egipto post mortẽ ioseph. Quib9 expletis.eadem die egressa ẽ omis multitudo de terra egipti.q̃d etiã mirabilit̃ a deo factũ ẽ. Al'ter eadem die q̃ exiuit abrahã ad pegrinãdũ. Et nota q̃d ꝫ dr.die q̃ egressi sũt et infra. memẽtote diei b9 in qua egressi estis de egipto ꝓma die.s.azimoꝝ.etiã supra legit̃ dictum eis. nullus egrediatur ostium domus sue vsq3 mane.econtra statim legitur hic. Nox ista obseruabilis est dño.quando eduxit eos de terra egipti.et in benedictione cerei dicũtur nocte educti. Forte intelligendum est nocte eductos.id est ad mane egredientes ab egiptijs nocte compulsos. Profectiq3 sunt de rameſſe in socbot.nec sunt secuti eos egiptij sepelientes mortuos suos. Multi etiaꝫ egiptiorum flebant penitentes.q eis fuerãt taꝫ crudeles. Coxeruntq3 farinam quã tulerãt de egipto .feceruntq3 subcinericeos panes azimos.ex modico tamen tempore coagulatos. His enim vsi sunt triginta diebus. Non enim vltra suffecerunt que tulerant ꝺ egipto.licet sub necessitate custodirẽtur.nec eis ad sacietatem vescerentur.

De sanctificatõe primogenitorꝝ. Cap. XXVIII.

DIxitqꝫ iterũ dõ/ min⁹ ad moysen. Sanctifica mihi omẽ pmogenitũ masculinũ quod aperit vuluã. tam de hoĩb⁹ qꝫ de iumentis. qꝛ pcusserat pmogenita egipti in liberatiõe eoꝝ. Et qꝛ solos masculos p ℞ sibi voluit sã/ctificari. dicit pt. ñ pcussos nisi tãtũ masc'los. Uel forte qꝛ pmogenita eoꝝ a pcussore ãge/lo liberauerat. ꝛ ℞ mõ sua erant. voluitqꝫ vt deinceps essent sua oĩa. Uel qꝛ ex oĩ fructu pmo honorand⁹ ẽ de⁹. Primogeniti ergo q̃ erãt de filijs leui offerebãt nec redimebãtur ꝛ seruiebãt iugiẽ dño. pmogenitꝫ alioꝝ offe/rebãt. ꝛ v. siclis redimebãt. Primogenita pe/coꝝ apta ad ĩmolandũ oblata erãt sacerdo/tũ. Immũdoꝝ vo nõ oblata. q̃dã redimebãt vt pmogenitũ asini oue mutabat. q̃ p eo of/ferebat. q̃dã nec ei redẽpta occidebãt. vt pri/mogenitũ canis. Et adiecit dñs. Cum intro duxerit te dñs in terrã pmissã intimabis hec filijs tuis. seruanda ritu sempiterno. Eritqꝫ ℞ q̃i signũ in manu tua. ꝛ q̃si appensũ q̃d. ob recordatõem ante oculos tuos. vt. ſ. huius liberatõis memoria non aliter veniret in ob liuionẽ. q̃ꝫ que manu gerũt. vel ante oculos appendũtur. Qd̃ pharisei ad lrãꝫ obſuãtes in cartis hec scribebãt. et decalogũ simul. et eas sinistris circũligabãt brachijs ꝛ inẽ ocu los appendebãt. q̃s dñs in euãgelio phylacte ria vocat a phylaxe et thorac.

De deserto egipti. Cap. XXIX.

IGitur cum emisisſz pharao pplm. ñ eduxit eos moyses p palestinã cõterminã egipto. ppẽ antiquã molestiã ꝛ odiũ patrũ. ne insurge/rẽt philistei aduersꝰ eos. ſz circũduxit eos p desertũ. q̃dẽ iuxta mare rubrũ. Tum p man dato dñi iubentis. vt duceret pplus ad mõtẽ synai ad immolandũ sibi. Tum si penitẽtes egiptꝫ vellent eos psequi. grauẽ molestiam sustineret itineris. Armatiqꝫ ascenderunt filij israbel de terra egipti. multa. ſ. suppellecti li muniti. Tamen alia trãslatio hꝫ. q̃nta pro genie ascenderũt filij israel. Moyses ei a ia/cob q̃nt⁹ fuit. vel p tribũ iude a phares vsq̃ ad salomonẽ q̃nq̃ fuerũt tantũ generatões hebre⁹ hꝫ. q̃nq̃ generatões ascenderũt filij israbel. Profectiqꝫ de sochot venert i ethã. Ethan ciuitas erat tũc deserta in capite soli tudĩs. que a ioſepho lycus dr. vbi et babi/lonem postea factaꝫ dicit. dum cambises egiptũ vastaret. Non illã famosã ba bilonẽ nabuchodo/noſor. sed aliaꝫ babi lonem. q̃ etiam nũc inhabitatur. et dicit ibi requiescere beata katherina in monte sy nai. et sunt ibi monachi religiosi. et ardet so/lũmodo oleum in lampadib⁹. quod d̃ tum ba illi⁹ beate virginis manat.

De ducatu colũne et mari rubro Cap. XXX.

DOminus autem vt dux esset itineris. p̃cedebat eos p diem in colũna nubis ꝓtra fer/uorem solis. et p noctem in columna ignis. contra tenebras. et vt sibi a serpentibus pro uideret. Percepitqꝫ dñs vt reuersi aliquã/tulum versus egiptum. castra metarent in regione phiahyroth. q̃ ẽ inter magdalũ ꝛ ma re ꝓtra beelsephon. Est aũt magdalum ciui tas in confinio egipti. ad quã iudei tẽpe bie/remie interfecto godolia p̃mo ꝓfugerunt. et posuerũt castra sup mare rubrũ. Hui⁹ ma/ris aqua nõ ẽ rubea. ſz omĩs terra circũstãs rubea est. ex q̃ viciatur gurges ꝛ inficit. vnde minũ acutissimũ excipit. Quicqd̃ etiaꝫ ad esum in fructib⁹ est. in hũc colorẽ cadit. Ob hoc ibidem rubre gẽme inueniũtur. que hu mo inuolute et inter barenas attrite terre co lorem habent et maris. Hoc mare in duos sinus diuiditur. qui ab oriente est plicꝰ ap/pellatur. q̃a pse oram eius inhabitant. alter arabicus dicit. vbi tñ nos dicimus rubrũ. hebreus dicit cannosum. quia canne in li/toribus eius abundant. Sane ibi coartati sunt filij israbel. Ex vna parte erant montes asperrimi et immeabiles. ex altera parte ma re.

De trāsitu maris rubri Ca.XXXI.

Immutatumqz est cor pharaonis. tulitqz.ccc.curr9 p' prios.z.ccc.ab egiptijs.et insecut9 ē eos.equites q3 duxit.l.milia.et ducēta milia peditū armatoz. Leuāteſqz oculi hebrei.vi; derūt egiptios post se.et timuert valde. Ne qz ei fuge facultatē habebāt nec pugre potē rāt.qz inermes erāt.nec ibi morari ppt cibo rū inopiā. Cūqz plurimū arguerēt moysen dixit eis. Nolite timere ꝓ fecit dñs. vt hodie videatis magnalia e9 Ipe pugnabit p vob̄ z vos tacebitis. Egiptios q3 videtis nūc.nō videbitis i sempiternū. In hebreo pleni9 est. nō videbitis in sempiternū.vt nunc videtis vnos.ſ. Et oravit moyses ad dñm. Qui ei dixit. Quid clamas ad me. Eleua vgā tuaz z extēde manū tuū sup mare et diuide illud vt sup siccū ingrediāt filij israel. Tolleſqz se angel9 q̄ pcedebat eos stetit post tergū in, ter egiptios z israel. z erat nubes tenebrosa egiptijs. sed lucida hebreis. Cūqz extendisset moyses manū. flauit vent9 vehemēs et vtit aquā in siccum. et diuisū est mare in.xij. diui siones. vt queqz trib9 p turmas suas incede ret. Et aduocans moyses singulas trib9 ꝑm ordinē natiuitatis sue hortabat eos. vt ipm ꝑeuntē sequerētur. Cūqz timuissent intrare rubē simeon et leui. Judas pm9 aggressus ē iter post eum. vnde et ibi meruit regnum. Profecti sunt ergo p medium maris. z erat aqua q̄si murus a dextris eoz et a leua. Qđ videntes egiptij. vesanos iudicabant eos. Sed cum viderent illos illesos abire. ingreſ si sunt post eos. Jāqz venerat vigilia matu; tina. Et respexit dñs super egiptios p co; lūnam ignis z nubis id est. intolerabiles imbres et graues to; nitrus corruscatōnes qz ac lampades imie cit sup eos. Unde et territi dixerunt. Fu; giamus israhelem. dñs enī pugnat pro eis. Filij autem israhel

Quattuor dicūtur vigilie matutine. pri ma cōticiniū. secūda intempestinū. tertia gallicinīū. quarta antelucanum. et ipsi in quarta ingressi sunt mare rubrum.

ꝑm ioſephum ad contra positam venerunt terrā. Hebrei vero tra dunt. q̄ cū venissēt ad extremum montis porrecti in mare per lon gam maris viam eos obliquasse. et circum; eundo montem ad idem litus egipti redisse Quod probant sic. Natura maris est vt qđ perit in eo. ad proximū litus proiciat. Cum ergo mane iacerent egiptij mortui in litore. patet quia idem erat litus ex altera montis parte. Non enim in spacio noctis fere equi noctialis. nec illi nec hi etiam ad mediū ma ris transcurrissent. quia spaciosum est ibi. Cunqz sic pturbarentur egiptij. moyses do mino iubente extendit manū suam sup ma re. et reuerse sunt aque ad priorem locum et operuerunt egiptios. nec vnus quidem su; perfuit ex eis. et tulit israhel arma mortuoz. moyseſqz dño canticum exposuit exametro carmīe. Cantem9 dño. z. Qđ q; ꝑ us legitur ceteris. canticū ꝑ canticoz. Nec ꝓ discredē dum esse dicit ioseph9. cum alexādro mace; doni et exercitui ei9 darium insequenti ma re pamphileum diuisum fuisse legitur. do; mino iubente. q̄ per eum regnū persaz delere voluit. Adoratus est aūt israhel iuxta li; tus maris. vij. dieb9. et cum tympanis z mu sicis instrumentis singulis dieb9 veniebant ad litus. et cantabant dño canticum moysi. viri seorsum et mulieres seorsum. In cuius rei memoriam. vij. paschalib9 diebus canta n do redimus ad fontes. Et terminatur hic li; ber ioseph̄i secund9.

De dulcoratōe aque marath.
Capitulum.XXXII.

Post hec egressi sūt p in desertum sur. Tamen hebre9 ha; bet in desertum ethā. Dicimus enī q; ꝑus ante mare fuerunt in deserto ethan. post mare in deserto sur. post helym in deser to syn. Ambulaueruntqz tribus diebus per solitudinem nec inuenerūt aquaz donec ve; nerunt in marath. vbi a quā inuentā p̄ ama ritudine non potebant bibere. Uñ z locū illū dixerūt marath. ab hac amaritudie aque. vl potiꝰ pro amaritudine animi. Animequior est ei q̄ sitit si nō inuenerit potū. q3 si inuentū

gustare nō possit. Dñs āt ondit lignū moysi. qō cū mississet īaq̄s dulcorate sūt. Forte lignū illud talis efficacie erat. ꝛ forte miraculose factū ē. vt īsolutu die īq̄ nō erat lignū īueniret lignū. Hebrei dicit. q̄ illud lignū naturaliter amarissimū erat ꝛ vt mirabilit īnotesceret vis diuīa. amarū additū amaro dulce dinē operatū ē. Josephꝰ videt velle. q̄ aque viciū ꝓtraxerāt. q̄ spīmote fuerāt. ꝑm illō Et viciū capiūt. ni moueātur aque. Dic enī ibi fuisse modicū puteū. Sumēs āt virgam moyses quā babebat ī pñti. scidit eā p medium in longitudie incisionē faciēs ꝛ iecit ī puteū. ꝛ cepit fontꝰ vt bauirēt aquā ꝛ plurimā ꝓpus effūderēt. vt vltima q̄ remaneret. fre quētib⁹ ꝓcussionib⁹ exercitata ꝛ purgata fieret potabilis. Jbi et dedit eis indicia. nō duz tū ī re. sz datuꝝ se ꝓmisit. si obedire sibi vellēt

De duodeciz fōtib⁹. et lxx. palmis hely'm Cap. XXXIII.

Post hec uenerunt p in hely'm. vbi erāt. xij. fōtes. ꝛ lxx. palme. Et dic ioseph⁹ q̄ modica aqua erat ī fontib⁹. vt q̄ ex ea modicū sumeret manib⁹. cenosū essz et inutile. Propter q̄ et palme nō multū eminebāt a terra. q̄ nō sufficiebat humor ad ꝓglutinādā humuz. Exinde venerūt ī desertū syn. qō est inter helim ꝛ sinai vbi plures fecerūt mansiones q̄ in numeris exponuntur.

De coturnicibus et manna Cap. XXXIIII.

Quito decimo die q̄ mensis scōi. i. maij. xxx. die. s. ab exitu eoꝝ de egipto.

q̄n. s. secū duz pascha celebrabatur defecerunt eis victualia q̄ tulerant de egipto. ꝛ dixerūt. Utinaz mortui essem⁹ in egipto. q̄n sedebam⁹ sup ollas carnū. ꝛ comedebam⁹ panē in saturitate. Cunqz orasset moyses ad dñm dixit ad eos. Audiuit dñs murmuratōes vestras ꝓ eū. et dabit vobis vespe carnes. ꝛ mane panes in saturitate. Factū q̄z ē vespe. Et ascēdēs coturnix de sinu arabico. vbi ꝑcipue nutrit. trāscenso medio mari operuit castra. et ad habitū ꝓpi capiebatur. Est āt coturnix auis regia quā ioseph⁹ ortigiā vocat. grec⁹ ortogometram. nos vulgo curlegiū dicim⁹ a currēdo. Mane vero cū orasset moyses ros descēdens illinit⁹ ē manib⁹ ei⁹. quē ꝓpus imbrē suspicat⁹ est. sed cū gustasset. sensit mellis dulcedinē. et panē ꝓmissum datū intellexit. ꝛ iuit ros p circuitū castroꝝ. ꝛ erat granū minutū q̄si semen coriandri. albū in modū pruine. et q̄si pilo tusuz. Quod videntes filij israhel dixerūt. Manhu. i. q̄d est ḃ. Unde deinceps manna dictū est. Qō q̄dam indeclinabile putāt. alij in ꝑma declinatōe ponūt. alij in tertia. sicut et pascha che vel pascatis. Et ait moyses. Hic est panis vobis datꝰ a dño Colligite vobis gomor ꝑ singula capita. Et collegerūt alij plus alij minꝰ. ꝛ mensi sūt ad mensuraz gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius. nec q̄ minus parauerat reperit minꝰ. Forte enī i aceruis collecta ponebātur. ꝛ reddebatur singulis gomor. Quod ioseph⁹ vocat assariū. et est decima ꝑs ephi. Vel forte q̄ntū cū q̄z q̄s colligeret veniēs ad ꝓpa non inueniebat nisi gomor. q̄ ab alijs etiam comedebatur Colligebat aūt mane. q̄ cum incalesceret sol liquefiebat. qō miraculosū erat. cum ad ignem durum fiebat. Terebāt aūt illud pluerem. et conglutinatū in panes formabant. cui⁹ sapor erat dulcissim⁹. p q̄ dictum est. simila cū melle. Et alibi. sapor pānis oleati. Quod vero dicitur q̄a sapiebat ī ore cuiusq̄z qō desiderabat nō multū autenticū ē. Dicit ioseph⁹ q̄ etiam hactenus rigatur locus ille siccis imbrib⁹. Dixitq̄z moyses ad populū. Nullus relinq̄t ex eo i mane

Per miraculum factum est. vt ex diebus sufficeret gomor.

Consonat tñ ei qō in libro sapientie dicit. Panem de celo dedisti nobis habentē omnem saporez suauitatis.

Quidã tñ reseruauerunt.ꝛ scatebat vermibus et cõputruit. Irecepitqꝫ moises vt die sexto colligerẽt cibos duplices.qꝫ sabbato ñ inuenieb̃at in agro. Tñ seruatũ in die sabbati nõ corrũpebat. Quidã ãꝫ putant nec etiaꝫ sexto die collegisse quẽqꝫ nisi vnũ gomor.ſz illud ꝑ miraculũ multiplicabat.vt duobus sufficeret dieb⁹. Binde colligẽtes.qꝫ ifra legitur.qꝫ ꝓpter Bi tribuit vobis dñs die sexto cibos duplices. Dixitqꝫ dñs moysi. Imple gomor ex eo.vt custodiat̃ i futuras retro generatões.i.in post futuras retro generatões ad memoriã retro habendã. Et fecit moyses iuxta verbũ dñi.ꝛ posuit illud aarõ in vna aurea in tabernaculo reseruandũ. Siũt bebrei eos ꝑmo babuisse paruũ tabernaculuꝫ in q̃ dñm ꝓsulebant.de q̃ infra. Moyses tollens tabernaculũ.tetendit extra castra procul. Vel ꝑ prolemsim de futuro tabernaculo dictũ est. Hoc cibo aluit sũt filij israel.xl.ãnis vsqꝫ dũ tãgerẽt fines tre chanaan.

¶ De aqua data in raphidim.
Cap.XXXV.

Igituꝫ profecta est omis multitudo de deserto syn p mãsiones suas iuxta sermonẽ dñi.ꝛ venit i raphidim. nõ q̃ verbo distingueret eis dñs mansiones. sed indicio nubis stantis. quã peuntẽ semp sequebãt ea stante castra metabãt. Ibi omino defuit aqua.ꝛ murmurauerunt ꝓtra moysen. q̃ ait ad dñm. Quid faciã ꝑpl̃o huic. Adhuc pusillum ꝛ lapidabit me. Et dñs ad eũ. Sume de seniorib⁹ israhel.et vade ad petrã oreb.pcutiesqꝫ eã virga pars est mõtis syna sic dicta. Alia est ꝛ alibi petra oreb.dicta sic ꝓpter oreb regem.q̃ occisus est in ea.factũqꝫ ẽ ita. Et egressi sũt aque ꝛ bibit ꝑpl̃us.ꝛ vocauit moyses nomen loci tẽptatio.qꝫ tẽptauerãt dñm dicẽtes. Est ne dñs in nobis an nõ. Alie post fuerũt aque contradictõnis.

¶ De pugna contra amalech.
Cap.XXXVI.

Egressus est ãt amalech vt pugnaret aduersus israhel in raphidim. Strab⁹ ait. Amalech fuit filius ysmahel.a quo amalechite.q̃ et ysmahelite. ipi sunt sarraceni. Hos dicit Ioseph⁹ pugnaces.inhabitantes gobocb vel taboth ꝛ petrã a circũstantib⁹ cõductos ad bellũ aduersus hebreos. Ecõtra legitur in geneſi. q̃ eliphat ꝑmogenit⁹ esau genuit de concubina amalech. Unde in libro regũ. vbi filius doech ydumei nũcians dauid mortẽ saul ait. Amalechites sum. Forte duo fuerũt equitoci.et ex bis duo populi. Elegit aũt moyses iesum ō tribu effraim virũ bellicosũ ad dimicandũ ꝓtra hostes.cui et paucos tradidit armatos plurimos ad custodiã castroꝝ retinuit. Ipe aũt ascendit in montẽ.habens virgam dei i manu. Ascenderũtqꝫ cũ eo aaron ꝛ hur vir marie. tñ sm paralipomenon fuit filius caleph et marie auus beseleel Cunqꝫ eleuasset manus moyses ad dñm. vincebat israhel. Sin aũt paululũ remisisset.vincebat amalech. Quo comperto aaron et hur suppositerũt ei lapidem.et ex vtraqꝫ parte man⁹ eius sustentabant.erantqꝫ graues ꝑ labore oranti. In hui⁹ rei figura.sacerdos man⁹ eleuat in missa.etiã in figura christi orantis in cruce. Nec remisit man⁹ moyses vsqꝫ ad solis occasum. Fugauitqꝫ iosue amalechi ore gladij. Et ait dñs moisi. Scribe hoc in libro ob monimentũ. Adhuc ei delebo memoriam amalech de sub celo. q̃d in dieb⁹ saul ꝑpletuꝫ est. Et edificauit moyses altare.ꝛ vocauit illud dñs exultatio mea.

¶ De subdiuisione magnatũ ad cõsilium ietro Cap.XXXVII.

Egressus est autem ietro cognat⁹ moysi obuiã ei i desertum.tulitqꝫ secũ sepboraꝫ ꝛ duos filios ei⁹. Cũqꝫ intrasset tabernaculuꝫ moysi. narrauit ei moyses signa q̃ fecerat ꝑ eis dom̃in⁹.et vniuersũ laborẽ itineris sui. Et congratulans illi ietro ait. Benedict⁹ dñs q̃ eripuit ꝑpl̃m suũ de terra egipti. Nũc cognoui qꝫ magnus est dñs sup oẽs deos. Obtulit ergo ietro hostias dño.ꝛ comederunt cum eo moyses et aaron et seniores israel coram dño Augustin⁹ tñ nõ vult gentilẽ imolasse dño

sed moysen sm aliam translatiõem q̃ ẽ. Cũ; psit ietro hostias de oblatis a moyse . sum; psit ab eo et comedit. Forte tunc sacrificauit moyses iuxta montem.iũ p̃ixerat dñs. Di cit enĩ ioseph⁹ ietro venisse circa montẽ. vbi in rubo multas viderat moyses visiões. Al tera die sedit moyses vt iudicaret populum q̃ assistebat ei a mane vsq; ad vesperaz. Q̃ attendens ietro ait. Stulto labore cõsume; ris vltra vires tuas est negocium. Ez audi verba mea.et erit dñs tecum. Esto populo ĩ bis q̃ sunt ad deum.et cerimonias z viã mo rum vel itineris ostendas eis. Ad decisionẽ vero causarum elige viros potentes.timen tes dñm.amantes veritatẽ.detestantes aua riciam. Et nota q̃ in bis quattuor que dicit ꝓsideranda in eligendo iudice ponit poten; tiã que plurimũ valet.si tria illa sequantur alioquin additur oleum camino.z gladius veneno. Alia translatio habet.sapientes q̃s forsan potentes vocat ad iudicandũ. Et ad didit. Constitue ex electis quosdã tribunos id est.cuiq; tribui vnũ prepone.q̃ a tribu tri; bunus hebraice.grece cyliarchus.latine mil; lenari⁹. Non q̃ in tribu tantũ essent mille. sz certũ numerũ posuit pro incerto. Vel pro multitudine copiosa numerũ posuit supre; mũ. Forte q̃ iam principem habebat queq; tribus suũ.sub ꝓncipe voluit esse millenari; os.q̃ tantuz p̃essent mille. Sub millenarijs aũt monuit constitui.x.et bacõtbarcos.id ẽ centenarios.vel centuriones.sub centuriõe duos pentbacõchartos.id est.q̃nquagena; rios.sub q̃nquagenario.v. decanos. Orta igitur lite inter decem stabant ad iudicium decani.sicq; facile erat litis paucoz dirime; re. Si non poterant diffinire ascendebãt ad q̃nquagenariũ.et sic vsq; ad moysen. quod tamen rarum erat. Maiora tñ reseruabãt moysi.ipi minora iudicantes. In hunc mo; dum ecclesia romana vocauit plurimos in partem sollicitudinis.primates.vel patriar chas.archiepos.epos.archidiaconos.archi presbiteros. Et minores sacerdotes leuiora peccata.et quedam grauia.sed occulta iudi cant. Grauiora vo peccata z aperta referũt ad epm. Acquieuit moyses.nec erubuit vir deo plenus consiliũ sequi gentilis.dimisitq; cognatum suum.hebreus vbiq; ponit soce; rum. Et reuersus est ietro in terram suam.

De peruẽtu ad montem synai Cap.XXXVIII.

In mense ergo tercio egressiõis de egipto.id est.iunio. die bac in kalendis iunij venerũt ad montem synai.fixeruntq; tentoria e regi; one montis.xlvij.die.s.a pbase. In exponen; do enĩ sẽptuzas.xxx.dies pro mense ponit⁹ quasi mediã inter lunares et solares mẽses eligendo viam. Lunares enim infra tricena rium inueniuntur quidam.vltra vero non Solares vero plures hunc numerum exce dunt. A pbase quidem.xvj. dies pmi mẽsis restabant.fluxerunt vero postea.xxx.secũdi mensis. Restat ergo q̃ ꝑma dies iunij.xlvij fuit. Sequenti die diluculo ascẽdit moyses in montem ad deum.qui dixit ei. Dices do mui iacob. Vidistis que fecerim vob. Huc adijciam vt etiam loquar vobis. Si ergo custodieretis pactum meũ.eritis mihi ĩ pe; culium de cunctis populis. Que cum moy ses retulisset populo.responderunt. Cuncta que locutus est dñs faciemus. Cũq; redis; set moyses ad dñm.ait ei dñs. Veniaz ad te in caligine.vt audiat me pul⁹ loquentez ad te.vade z sãctifica populuz hodie et cras id est. lauent se et vestimenta sua. Sint parati in diem tertiũ. et constitues terminos p circuitum montis quos qui trãsierit tũc et tetigerit morte mo; rietur. Manus non tanget eum sed lapida bitur.aut iaculis confodietur.siue iumentũ siue homo. Utebantur aũt vt dicit ioseph⁹ in his duob⁹ dieb⁹ cõuiuijs opulent z orna mentis decenter.

De datione legis verbotenus. Cap.XXXIX.

Iam aduenerat di es tertius.et ante solis ortũ cepert audiri tonitrua ac micare vulgora et nubes densa operuit montem.et clangor

bucine pstrepebat. Fumabat mons. qz dñs descē derat dñs in igne. z fumꝰ ferebatur q̄si de fornace. et mons tremuit vt aiūt hebrei. Timuit populꝰ. sed et moysen ira dei perisse putabant. Tandem letꝰ apparuit moyses et serenus aer cum eo reuersus est īter eos. Et ait eis. Hodie non audietis moysen filiuz amram et iocabetb. sed illum q̄ pro vobis pcussit egiptum. q̄ p mare iter dedit. q̄ cibū de celo misit. potum de petra pcessit. p quē adam de fructibus terre comedit. noe ex imbribꝰ eruptꝰ vel exceptus est. abrahām chananeā obtinuit. ysaac natꝰ est de senibꝰ. iacob prole ditatꝰ. ioseph sublimatꝰ. Fiant ergo verba hec vobis amabiliora. q̄z filij vel vxores. Et eduxit populum in occursum dñi ad radicē montis. Ascenderunt aūt dño iubēte moyses et aaron vltra terminos. sacerdotes. idē maiores et populꝰ non transierūt. Locutus q̄z est eis dñs. ita vt nullum vox effugeret. et sic. l. die dedit eis legem verbo tantū. in figura. q̄ daturꝰ erat spūm sanctū die q̄nq̄gesimo

Explicatio decalogi Cap. XL.

Non habebis deos alienos coram me. Qz nō nisi decem p̄cepta dñs dedit. omnes asserunt sancti. sed in distinctōne eoꝝ differt Primū enī z vnum sm augustinuz diuidit origenes in duo. et que sunt duo vltima sm augustinū colligit i vnū. cui psentit ioseph. Preterea dicit augustinꝰ

tria fuisse i vna tabula. z septē i alia. Ioseph ꝰ vo z hebrei. v. in vtraq̄z. Forte q̄a augustinꝰ voluit tria p tinere ad dilectōz dī. z septē ad dilectōz primi. p dignitate potius q̄z p scriptura dixit ea eē p me z sc̄de tabule. sic dicere ꝓsueuimꝰ boies p me classis z secūde. Quocūq̄z vo mō distinguāt. idē ē sensus.

Ioseph. dic̄ se vidisse duas tabulas legis lapideas. q̄z quelibz cōtinebat duo mandata z dimidiū. taz exterioꝝ q̄z interioꝝ.

Primum preceptum

Non habebis deos alienos coram me. id est me solum habebis deum. Et ponitur. non habebis p non habeas imperatiue. sm ydeoma hebraeorum. Non ei asserit hoc deꝰ cū quandoq̄z habuerint. Non facies tibi sculptile vl ydolum. Alia littera. quod nihil est in mūdo. id est. nullus rei naturalis representatiuū. vt fiebat bamon capite arietino. anubis. id est. mercurꝰ capite canino sine barba. Nec omnem similitudinē que est in celo vel terra vl a quis vel sub terra. quasi nec facias tibi pro deo simulacrū solis et lune. et bmōi. nec hominis aut iumenti aut bmōi. nec draconis. vel reptilis cuiuslibet. que colebat diuersus hominū errox. non coles nec etiaz adorabis ea. Colere ei est mente adorare. Adorare aūt est. si non animo. saltē pro metu. vel adulando regibus adorare. Postea ad inculcādā custodiam dicti et dicendorum addidit inciderter. Ego sum dominꝰ deus tuꝰ. fortis et zelotes. visitās peccata patrum ī filios in tertiam et quartā generatōnem. eoꝝ qui oderunt me. et faciēs misericordiaz in milia. bis q̄ diligunt me et custodiunt p̄cepta mea. zelus ꝺr inuidia. ꝺr etiam amor. sed proprie amor viri in vxorem. pro quo sustinere nequit alterius accessū ad eā. In modum hunc dicit dominꝰ. Ego suz zelotes. id est. nō patiar te fornicari post deos alienos. Quod addidit se visitare pcā patrum in filios. aiunt heretici. Non est bonꝰ hic sermo vt pro peccato alterius quis puniatur. Et dicunt vetus testamentū nō esse datum a deo. Non enim sic crudelis est deꝰ. sz econtra in his mitis apparet. quod etiā hoc nōie visitans innuitur. Ex pietate enim visitamus infirmos. et ipe ex mansuetudine nō statim peccantem punit. sed expectat etiam vsq̄z ad quartam generatōnez. q̄z diu scilicet patres viuere solēt. et si corripietur pater. vl filij non imitabūtur ipm. parcit. alioq̄n quasi post longam expectatōem iustius punit. Et de temporali pena tantū intelligendū ē. Sicut de achab et iebu in posteris vindictā sumptam legimus. Vel potest exprmi seueritas iuste iudicantis. Grauiꝰ enī puniuntur

peccantes si filios pro se etiã videant puniri et iustius pro expectatõne. Origenes tamẽ hic intelligit per patres demones. per posteros coadiutores. quos quandoqz in peccãdo nobis adiungimus. vtpote. Primo intrauit diabol⁹ in cor iude. Ecce pater. Postea accessit ad principes. vt et ipi in hoc peccarent Ecce filij. Postea accepit ab illis cohortem et ministros. Ecce tertia et quarta generatio. Dñs aũt non visitat hic peccata patrũ. qui reseruantur igni eterno. modo tñ sepe punit homines.

¶ Preceptum secundum.

Non assumes nomen dei tui in vanũ id est. nec falso nec supflue. nec dolose iurabis per nomen dei. nec bonorem eius quantũ in te est euanescere facias de eo praue sentiendo.

¶ Tertium preceptum

Memento vt diem sabbati sanctifices id est. sanctũ z feriatuz habeas. Nõ facies in eo omne opus. tu et filius tuus et filia tua. nec seruus. nec ancilla tua. nec iumentũ tuum. nec aduena qui intra portas tuas est. id est. tecum in domo tua seruiens. quia deus quieuit die. vij. et nos diẽ. vij seruamus. et si non hunc quem illi. Nam et ioseph⁹ sic ait. Quart⁹ sermo scõm seruandas septimanas. cũ abomĩ ope forent cessaturi. propterea de opere seruili dicim⁹ intelligendum.

¶ Quartum preceptum

Honora patrem et matrem tuaz duplici honore. reuerendo scz z necessaria ministrando. In his enĩ que sequuntur. fere in omibus a parte totuz intelligitur. Unde z domin⁹ docens. totaliter intelligenda impleuit legem.

¶ Quintum preceptum

Non occides manu vel mente vl cõsensu. nec violentã manũ inferes sonti. nec subtrahes auxiliũ vite potes z debes dare. Judex q̃dem non occidit sed lex.

¶ Sextum preceptum.

Non mechaberis. i. nõ miscearis alicui excepto federe matrimonij.

¶ Septimũ preceptum

Non furtum facies. nec etiam rapies aliena.

¶ Octauum preceptum.

Non ꝓtra primũ tuũ falsũ testimoniũ dices. Hic prohibet omẽ mẽdaciũ. Licz q̃dã male senserit deũ tacite ꝓcessisse mẽdaciũ q̃ ꝓdest. si nulli obest.

¶ Nonum preceptum

Non concupisces domum proximi tui. Scõm augustinum hic prohibet concupiscentiam rei aliene immobilis.

¶ Decimũ preceptum

Non desiderabis vxorem ei⁹. nõ seruũ. nõ ancillã. nõ bouẽ non asinuz. nec oĩa q̃ illi⁹ sũt. Hic ãt ꝓhibet concupiscentiã rei mobilis. Scõm origenẽ. vnũ est ꝑceptum.

¶ Dealtari faciendo. Cap. XLI

Videbat aũt populus voces et lampades. z vocẽ bucine. z montẽ fumantẽ. z stantes procul dixerunt moysi. Loquere tu nobis et audiem⁹. Non loquatur nobis dñs. ne forte moriamur Stetit ergo de longe populus. et moyses accessit ad caliginẽ. Cui dñs ait. Altare de terra facietis mihi. Forte ante ꝓstructionẽ altaris portatilis voluit ꝑ fieri. vel illud portatile erat de terra sicut infra dicem⁹. Q̃z si altare lapideũ feceris mihi. non edificabis illud de sectis lapidib⁹. Si leuaueris cultrũ tuũ sup eo polluet. q. d. Nolo q̃ cũ instrumento effusionis sanguinuz. edifices mihi sanctũ. Inde et nos vni⁹ lapidis altare ꝓstruim⁹. Forte ꝓhibuit. ne sup altare hostie occiderentur. Et addidit. Non ascendes p grad⁹ ad altare meũ. ne reueletur turpitudo tua. Forte non duz antiqui vtebãtur [illegible] malibus.

¶ De iudicijs. Cap. XLII.

Cepit addidit dñs iudicia quedam. ad determinandas lites. Nos q̃dẽ nõ omnia

sed ꝯgrua ꝓsequimur sic. Si emeris seruuz hebreū q̄ tā. s. seruꝰ nō sit. vij. annis seruiet tibi. nisi iubileꝰ interuenerit. septimo egredietur liber ⁊ gratis. cum q̄li veste intrauerit. Si habens vxorē cū vxore ⁊ liberis exeat. Si dñs dederit ei vxorem. mulier cū filijs q̄s fecerit erūt dñi. Q; si elegerit seruꝰ manere i seruitute offeret eū dñs dijs. i. sacerdotib⁹ ꝓsentabit. ⁊ applicabitur ad ostiū tabernaculi. ⁊ pforabit aurē eꝰ subula. i. signū ꝑpetue seruitutis. erit q; seruꝰ i sclm. i. dū viuet. vel vsq; ad iubileū Idē ei intelligendū ē de ancilla.

De famula.

Si q̄s vēdiderit filiā suā i famulā ñ in ancillā. s. sz in cōcubinā. quā greci moirpbeton alij moypbeten dicūt. vij. anno nō egredietur sicut ancilla. s. sine p̄cio. Quia ei eā būlia aut dotē vestes et nuptias. i. viruz ei⁹ put debit p p̄cio pudicicie. Q; si ante. vij. annū displicuerit ei. vendēdi eā alij potestatē non habebit nec pudicicie p̄ciuz negabit. Q; si interim agnominauerit eā sibi. i. i vxorē duxerit. sm q̄d dr marcia catonis. iuxta legē vxor faciet ei. nec sine libello repudij egredietur. Si vo nō sibi sz filio eā emerit. i modū p̄dictū faciet ei ꝓ filio sicut ꝓ se. Si tria ista nō fecerit. i. si nec ipe eā būlia uerit sñ agnoiatōe. nec eā agnominauerit. nec filio eā acceperit. more ancillaz gratis egredietur. ⁊ absq; p̄cio sibi dato

De homicida.

Qui occiderit boiez volens moriat. si vo nolēs. ꝓfugiat ad vnā ō. vj. ciuitatib⁹ refugij ⁊ ibi saluabit aiaz suā. ne occidatur a primis occisi. Et erit ibi donec p iudicē ciuitatis eꝰ ꝓpinq̄s mortui recōciliet. vel vsq; ad mortē sūmi sacerdotis. Tūc ei redibit securꝰ ad ꝓpa ꝓer industriā vo occidēs. et ab altari euellatur. q̄d de ioab factū legitur. Instar vo barū ciuitatū nos habemꝰ loca deo dicata. matorē tñ i munitatē ꝓstant q̄z ille. Saluatur ei i eis et volens homicida. ⁊ q̄libet fugitiuus. Tñ q̄dam exceptōez faciūt. Si ei ꝑ homicidio in eccīa facto vl furto vel hmōi ꝓfugiat ad eccīaz. ide dicūt eū ꝺbere extrahi ⁊ puniri

De talione.

Addidit ei dñs p̄cepta taliōis. iubēs reddi aiaz p aiaz. oculū p oculo. dentē p dente. vulnus p vulnere. liuorē p liuore. adustiōez pro adustione.

De boue cornupeta

Si bos cornupeta seruuz occiderit. lapidibus obruatur. nec carnes eꝰ comedentur. Dñs aī bouis. xxx. siclos argēti reddet dño serui. Aliū hebrei. ideo sic estimatū p̄ciū serui. q;. xxx. generatōes egressi sūt ō cham. quē noe seruitutī addixit.

De decimis et primicijs.

Decimas ⁊ p̄micias ne tardaueris offerre. Tñ agnū vl hedū. vij. die⁹ dimittes cum matre sua. die. viij. et deinceps pōtis reddē.

De septimo anno.

Sex annis seminabis terrā tuā. ⁊ cōgregabis fruges eꝰ. vij. āno eā requiescere facies. Unde et dicebatur annꝰ requietōis. et et annꝰ remissiōis. q; in eo nulli licebat exigere debitū aliq̄d nisi eo terminato. ⁊ si q̄d in eo anno ex p̄teritis frugibus succreuerit i ea. comedēt paupes populi. et q̄d residuum fuerit pauperib⁹. comedent bestie agri. Ita facies in vinea ⁊ oliueto tuo. Dum ꝫ obseruatū fuit. vt ait iosephus. in anno. vj. intantū abūdabāt fruges q; sufficiebāt ad vsū septimi et octaui etiā ad sementez.

Augu⁹. sup exoduz dic. q; eo āno semiabant sz ñ colligebāt.

De tribus solēnitatib⁹.

Addidit ei de trib⁹ p̄cipuis solēnitatib⁹ anni. in quib⁹ voluit sibi apparere oē masculinū sz nō vacuū. de q̄b⁹ infra dicetur.

De hedo nō coquendo in lacte

Non coques hedum in lacte matris sue q̄d iosephꝰ exponit sic. Non comedes eū infra. viij. die. q; adhuc nō differt a lacte. Sancti de xp̄o exponunt sic. Ne occidas xp̄m in die ꝓceptōis sue q̄d tñ trāsgressi sunt. Dies vo ꝓceptōis vocatur lac matris. q; ex tūc in matre paratur materia lactis. Hebrꝰ hz. Nō coques separatū i lacte matris sue. ⁊ est sensꝰ. Separatū a carne paren

Vel ē ꝓphetia. q; herodes nō occideret xp̄m infantem. vel q; apli non patezentur pressuras. nisi prius roborati.

tum.id est.qđ p carnalem generatōem con/ ceptū et editū est nō comedes coctū cū lacte vel cū aliq̄ lacteo caseo.s.vel butiro.qđ dictū est ꝓpter aues q̄ non de carne sed de ouis se/ parantur.quas in lacte coctas vel cuz lacte comedūt. Nec ideo de lacte matris ꝓhibitū dicūt.q̄ in alio lacte liceat coquere. sed quia lac illud parati⁹ possit inueniri cū aīali.ꝑ ꝟ ꝓhibuit de omni lacte. Quidam tñ de bis q̄ dño offeruntur dictum intelligunt. quasi non offeras agnū vel hedū infra octauū diē q̄ nōdū est esibilis.nec differt a lacte matris q̄ et supra dixerat de ꝓmitijs agnoꝝ et decimis. In fine vō iudicioꝝ addidit dñs. Si fe/ ceris ꝟ occidam omēm ꝓl̄m ad quez ingre dieris.et ꝓmittam scrabones.et vespas.que fugabunt eos.id est.

terroꝛē noīs tui.pau latim vero eijciā eos ne redigatur terra i solitudinē.et crescāt

Hoc nūq̄z ad lrāz fa ctuz legit.iō aculeos terroꝛes intellige.

cōtra te bestie.ponāq̄z terminos tuos a ma ri rubro.q̄ est ab oriente vsq̄z ad mare pale stinuz quod tirrenū dicitur.et est ab occidē te et a deserto.quod est post bethlehez.qđ in cipit post thecuam vsq̄z ad fluuium.s.eufra ten. que tota regio quandoq̄z dicta est iu/ dea.

¶ De federe firmato aspersione sanguinis vitulorꝝ Cap.XLIII.

Venit ergo moises ꝟ et narrauit plebi iudicia dñi. Et di/ xerunt omēs vna voce Omia que locutus est dñs faciem⁹ q̄ audiem⁹. Quod prepostere et inordinate dictū est ꝓsignauit futuros transgressores.q̄ in ꝟbo mēdaces Scꝑsitq̄z moyses vniuersos sermones dñi ꝓter decalogū.et mane ꝓsurgens edificauit altare dño.et duodecim titulos.p duodeciz trib⁹ israel.forsan duodecim altaria titulos dixit. Vel poti⁹ vnū

ex duodecim lapidi/ bus.q̄ in singulis sin gula nomina filiorū israbel scripsit quasi

Est titulus triūpha/ lis.preconialis.me/ morialis.

titulos tribuuz duodecim.misitq̄z iuuenes

scz nadab.q̄ abiud.qui futuri erant sacerdo/ tes.et īmolauerunt dño pacifica.xij.vitulos Tulitq̄z moyses mediam partē sanguinis. et misit in crateres vasa.s.viminea cuz ansis a cratin quod est contexere dicta. reliquū sā guinem fudit super altare.legitq̄z volumen federis audiente populo. Qui dixerūt Om nia que locut⁹ est domin⁹ faciem⁹ Ipe vero sumptū sanguinem respersit in populum et ait. Hic est sāguis federis quod pepigit do/ minus vobiscum.quasi diceret. Sic peribit vita eius et sanguis ei⁹ fundetur qui viola/ bit fedus hoc.id est.pactum inter vos et do/ minum. Tane hoc signum ad ꝓfirmāt̄oem federis hui⁹ habuerunt a gentilib⁹.qui pos/ tam federis fedelamantes sic confirmabant fedelamandum federis violatorem. Tamē et aliud signum federis terribilius habue/ runt iudei ex se.s.effusionem aque. quod fēc̄ iosue et samuel.quia sicut aqua tota fundit̄ ita q̄ nil remanet in vase.quod nō alij liquo res. et etiam ipa perit fusa in terram. sic pe/ nitus cū stirpe sua piret qui solueret fedus

¶ De primo ascensu moysi in mon tem. Capitulum.XLIIII.

Hoc facto ascendit ꝟ moyses et aaron.nadab.et abiud. q̄.lxx.de senioꝛibus israbel sm pre/ ceptū dñi vsq̄z ad terminos montis.q̄ vide runt dñm.et sub pedib⁹ eius quasi opus sa ꝓbirinum.et quasi celū cū serenū est. Tamē nec super eos qui erant in castris misit ma/ nū suam.id est.non abscondit se ab eis.s̄z vi dentes maiestatē dñi.et non ipsum leti epu labantur. Et vocauit dñs moysen.daturus ei tabulas lapideas inscriptas decalogo. Et assumpto tantum iosue transiuit terminos dicens senioꝛib⁹. Expectate hic.s.in castris. et vsq̄z ad terminos. Si qđ questiōis natuz fuerit.referetis illud ad aaron et bur. Ope/ ruitq̄z nubes montē.iterūq̄z dimisso iosue i quadā planicie montis.sol⁹ ascendit moises ad caliginem. Septimo autem die vocauit eum dominus de medio caliginis.

De tabernaculo faciendo
Capitulum.XLV.

Ingressusq3 moi
ses medium nebule fuit cū dño. xl.
dieb9. 7. xl. noctib9. nec comedens
nec bibēs. Et ait dñs ad eū. Sume p̄mitias
id est. p̄ciosa queq3 a pl̄o israel. sed ab eo tā/
tum q̄ vltro obtulerit aurū. s. et argentum. 7
es iacinctū. et purpurā coccūq3 bis tinctuz.
id est. setaz iacinctini purpurei. 7 coccinei co
loris. et bissuz quod est genꝰ lini egiptij mol
le et candidū. pilos q3 caprax et pelles arie/
tum rubricatas. q̄s partbicas dicimꝰ. quia
partbi sic colorari eas excogitauerī 7 pelles
iacinctinas. 7 ligna setbim. Est āt setbim no
men montis et regionis 7 arboris q̄ similis
est albe spine in foliis. 7 ē leuissimū lignuz et
imputribile. et incremabile. oleū q3 ad lumi
naria. aromata in vngenta . et thimiamata
boni odoris et lapides onichinos. sardoni/
ces et gēmas. et faciant mibi sanctuariū. vt
babitem in medio eox ne sit eis labor recur
rere ad montē bunc. Juxta similitudinez ta
bernaculi q̄d ostendā tibi facies illud ita

De scemate arche.
Cap. XLVI.

Harcham de lignis
setbim facies. q̄ bebraice dr beron.
Et nota q̄ moyses ß ordie narrat.
p̄mo de bis q̄ fuerūt in tabernaculo. scdo de
tabernaculo. tertio de atrio Joseph9 vo ecō
tra. Ille p̄m ordinē p̄positōis. iste p̄m ordinē
collocatōis. Longitudo arche babebat du/
os cubitos et semissem. latitudo cubitum 7
semissem. altitudo similiter cubituz et dimi/
dium. Et intelligitur cubitus buman9 non
geometricus. Quod apparet in altari latera
nensi. infra q̄d dr esse arcba. Etiā ß Ioseph9
vocat cubitū duos palmos. Et dr arcba nō
babuisse pedes. et deaurata est intus 7 foris
auro mūdissimo. Et facta est supra corona
aurea ad modum. s. labij quod in mēsis et
scacarijs fieri solet. Per vtrūq3 latus longi
tudinis bini erant circuli aurei. totū lignuz
penetrātes. et p eos vectes de lignis setbim
deaurati mittebantur. quib9 arcba ferebat.
nec vnq3 extrabebant. In qua post posita ē
testificatio. i. tabule in quib9 scriptuz erat te/
stamentum Tamen queq3 ibi reposita testi
monia dici possunt. Posita est ibi vrna au/
rea plena manna in testificatōnem q̄ panē
dedisset eis de celo. Tabule in testificatōem
q̄ legem naturalem sopitam in cordib9 su/
scitauerat i scripto. Virga aaron in testimo
nium q̄ omīs potestas a dño deo est. Deu
tronominū in testimoniū pacti q̄ dixerant
omia quecūq3 dixerit nobis dñs faciemus.
Ob ß dicta est arcba testamēti vel testimo/
nij. Ob ß etiam tabernaculum testimonij
dictum est. et ideo etiam quia cause p̄ce/
bus eius agebantur.

De propiciatorio et cherubin
Capitulum. XLVII.

Factum est etiam
f super arcbam propositoriuz aure
um. id est. tabula aurea eiusdē lō/
gitudinis et latitudinis. cuius 7 arcba. vt ar
cbam tegere sufficeret. De spissitudine eius
non legitur. Hoc idem dicebatur oraculuz.
quia dñs de loco illo respōsa dabat. Respō
sum autem diuinū dr. q2 orātib9
datur. Dicebat etiam p̄piciatoriū. q̄a exīde
loquens dñs p̄piciabat pl̄o. vel q2 die p̄pi/
ciatōis dicebant gliam dñi semp ibi descen
dere. Ex vtraq3 vero parte oraculi. s. in duo/
bus angulis anteriorib9. positi sunt duo
cherubin aurei et productiles. non s. fusiles. 3
tusionib9 malleox p̄ducti. Sūt āt vt dicit io
seph9 animalia volatilia. babentia figuram
que a nullo bominum visi est inspecta. Hec di/
xit moyses se in sede dei conspexisse figurata
Cherub vnus alterū
respiciebat. versis ta
men vultibus in pro
piciatorium. duab9
quoq3 alis expansis
et mutuo se tangen/
tibus velabant ora/
culum. alas exposito
extendebant.

Possunt etiam dici
ad terram iuxta ar/
cbam positi. v. cubi/
tis alti. vt in templo
salomonis actuz est
postea. nisi q̄ ibi in
duplum maiores
erant.

De mensa ⁊ coronis Ca. XLVIII

Itemqz ait dominus. Facies ⁊ mensam de lignis sethim habentē duos cubitos longitudinis. et in latitudie cubitū. ⁊ in altitudie cubitū. et semissem. spissitudinē vō tacet. et ī aurabis eam ex omī parte auro purissimo. Erat autē vt dicit ioseph⁹ hec mensa prime velut delphica. s. apollinis. habēs. iij. pedes q̄ dicuntur eius altitudo. erant qz ex medietate ptis inferioris rotundi q̄si tibia ⁊ tornatiles. Pars supior opis quadrāguli quasi femur erat. in singulis vō pedib⁹ erat anul⁹ aure⁹. sinusqz erat in pede vbi anul⁹ missus erat. in anulis vō vectes aurati. q̄b⁹ ferebat mensa. Erat aūt labiū in ea p circuitū sicut ī arcba. et labio affixa erat aurea corona alta digitis quattuor. ita q̄ medietas e⁹ sup mēsam eminebat. ne superposita caderēt ex ea. Altera medietas inferi⁹ pendebat ad decorem. et erat corona hec interrasilis. id est. interpolata celaturis et plano. Erāt āt vt aūt hebrei celature ille q̄ imagines regū. et prophetice. tot ibi sunt imagines facte. quot futuri erant reges in hierusalem a dauid vsqz ad sedechiam. Tamen ioseph⁹ videtur velle non fuisse in ea aliud labiū nisi banc coronā interrasilem. i. reticulatā. Huic vō superposita erat alia corona minor ista. Sed quanta et quomodo superposita et an plana vl' interrasilis nescim⁹. tñ aureola vocatur. Hebrei dicunt. et banc ppbetice additam ad p̄signandam diuisionē regni in duo regna. Sicut ariel ezechielis. de interrasili exurgebat p aliquod interpositum. sic ariel interpretatur altare dei. vel leo vorax. quia altare holocaustorum omnia vorabat.

De panib⁹ propositōnis. Capitulum. XLIX.

Et ponebantur super eam duodecim panes azimi ō similia. mundi valde. et ponebātur altrinsec⁹ seni. et ꝓstabant singuli de duab⁹ decimis ephi quas Iosephus duos assarios vocat. Et singulis superponebatur patena aurea. et sup patenaz pūgill⁹ thuris. Iosephus dicit phialas aureas superpositas plenas thure. Hi diluc'o sabbati recētes et calidi imponebantur mense. et erāt ibi immoti vsqz ad sabbatum sequens. tunc illis sublatis. ⁊ toto thure incēso super altare. noui cū alio thure substituebantur. Sublatos vero soli sacerdotes comedebant. vnō sacerdotales dicebantur. Vel etiam ideo vt ait iosephus. quia dominus preceperat. q̄ soli sacerdotes panes illos formarent ⁊ coquerent. et ponerent in mensam. et tollerent. ipsi tamen postq̄z scilicet diuites facti sunt non obseruauerunt hoc. Accipiebantur etiam panes propositionis. quia propositi erant coram domino in memoriam sempiternam. duodecim tribuum filiorum israbel. Vel porro positi id est. longo tempore positi. scilicet per totā ebdomadam. vl' ineternum per successionē ponendi.

De vasis libaminū. Ca. L.

Precepit ergo dominus ꝓ Moysen preparari ex auro purissimo quatuor genera vasorū ad offerenda libamina. et ab offerentibus sacerdoti. a libando. id est. gustādo dicta. et a sacerdote dño. a libādo. id ē. fundēdo. ⁊ poni ea su-

per mensaz.s.acetabula.phialas.thuribula.
cyathos. In his vinū q̄d debebat offerri pre
uidebat̄ z p̄gustabat̄.vtrū dignuz esset offer
ri an nō. Sed qz in colore z sapore vinum di
noscit̄.dz q̄ p̄ter aureas phiale vitree ibi erāt
vnde z a phialin q̄d grece vitruz dr sic voca
bant̄.in imo anguste.in supiori parte ample
in quib⁹ color et sapor poterat cognosci .qs
hebrei sculteillas dicūt. Cyati vo minores et
angustiores erāt z aurei.cū quib⁹ fundebat̄
vinū sup altare p hostie libamēto. In thuri
bulis q̄ et mortariola dicebātur.thus preco
gnoscebat̄ et offerebat̄ similiter et ī acetabu
lis acetū. Sed qz nūq̄z aut raro occurrit de
oblatiōe aceti.q̄dam dicūt acceptabula vbi
sc̄z p̄uidebatur a sacerdotib⁹ q̄ debebantur
offerri.vtrū accepta.id ē.ydonea essent an ñ.
Postea subdiuidūt acceptabula in tria .in
phialas in quib⁹ vinū.et thuribula in q̄bus
thus.et similia.et granū.et sal.et cyathos.in
quib⁹ oleum. Sumebant enī sacerdotes p⁹
de his q̄ offerenda erāt portiunculas.quas
in hmōi vasis ponebant ad p̄gustandū q̄si
libando de singulis.que libamia dixit moy
ses offerenda.id est de offerendis sumenda.

De candelabro aureo. Capitulum.LI.

Precepit quoq3 dñs fieri candelabrū ex auro pu
rissimo ductile. Cui⁹ hastile basi infixū erat z ferreum.
dicit. Cui⁹ hastile basi infixū erat z ferreum.
superextituz calamis aureis q̄nq3 genicu
latis ad modū canne. Ubi āt calamoz capi
ta inter se iungebātur.capita habebāt tumē
tia.z inuicē ad modū cybi quē cuppam di
cim⁹. Iūgebātur āt inter se tāq3 duo cybi in
modū nucis.z ex fundo cuiusq3 cybi proce
debāt flores recurui q̄ lilia.et in ipo fundo
inter cybum et lilia erat sperula volubilis
sicut in capitib⁹ cathedrarū subsunt sperule
volubiles.et ita cum in hastili essent.v.cala
mi.in hunc modū copulati.viij.erant ibi iū
cture.quaz queq3 habebat q̄ cybos duos
sibi iunctos.et sperulas simul et lilia.z hoc est
q̄d moyses dicit in hastili quattuor fuisse cy
phos in modū nucis. Iñ hebre⁹ non dicit
cybos.sed nigellatas rotūditates.s.nigello
distinctas. Ex hoc hastili procedebant tria
brachia ex latenib⁹ binc z tria inde ferrea.q̄z
vnūquodq3 superextitū erat calamis aure
is ad modū hastilis.z in iūcturis coibāt ca
pita calamoz q̄ cybi in modum nucis cuz
sperulis et lilijs. Et qz in vnoquoq3 q̄ttuor
cybos dicit moyses fuisse.videt vnūquod
q3 quattuor calamos habuisse. Videtur iñ
quibusdaz nō sperulas fuisse in fūdo cybo
rū vt dictū est.sed in media planicie cuiusq3
calami sperulaz volubilē suppositam. Sic
erat candelabrū ex ferro calamis aureis su
perinducto factū si fusile fuit.si vero ductu
le simpliciter ex auro fuit.et malleis mirabi
li artificio in banc formā productū. Erat aūt
vt dicit iosephus.ex.lxx.ptib⁹ cōpositū. in vna
base erectū.sic in hastili et brachijs erāt cala
mi.xxix.non integri.sed ex duab⁹ ptib⁹ ī me
dio vbi partes iungebantur erat sperula su
perposita.ne iunctura videretur et putaret
calamus vn⁹.et ita erant calami.xxix.cuz to
tidem sperulis.lviij.q̄nq3 partes in basi.vij.
lampadū sedes. Quocunq3 vero modo fa
ctuz fuerit in summo.vij.habebat capita eq̄
lia.super que ponebantur.vij.lucerne auree
Infusoria.etiam septem ex auro erant.quz
bus oleum lucernis infundebatur. Erant
q3 ibi forcipes dicti emunctoria ex auro ad
emungenda vel extinguenda licinia. Etiam
vascula ex auro erant ad extinguendum in
aqua que emungebantur.ne tetrū redderet
odorem.dicta extinctoria. Omne pondus
eius cum vasis suis habuit talentum auri
ad pondus sanctuarij.tria enim habebat ta
lenta.minus.l.librarum.quod erat institoz
medijū.lxx.quod erat ciuium.maximū .c.xx.
quod erat sanctuarij. Tamen iosephus dic
ipsum habuisse.c.minas.quas hebrei citares
dicūt.greca lingua interpretatum talentum
nuncupatur. Positum aūt erat ad austrū
contra mensam non recte quidem.sed obli
que.

De parietibus tabernaculi Capitulum.LII.

Precepit quoqz dñs fieri tabernaculū in būc modū. Tabernaculū erat dñi deo dicata q̄drata ⁊ oblonga. trib⁹ clausa parietib⁹. aquilonari meridiano. occidētali. liber patebat introit⁹ ab oriēte. vt sole oriente radijs ei⁹ illustraret. Longitudo e⁹ erat. xxx. cubitoꝝ. latitudo decē. altitudo decē. In latere meridiano erāt tabule de lignis setbim stātes. xx. quarū vna queqz ī lōgitudīe habebat cubitos. x. ī spissitudine digitos q̄ttuor. ī latitudine cubitū ⁊ semissem. Jū gebāt autē sibi mutuo incrastrate. ne rimula esset ibi aut planicies parietis ī equalis. ⁊ erāt inaurate ex vtraqz pte. Suppposite vo singule duabus basib⁹ argēteis pforatis. in quaꝝ foramibus cardines aurei imittebāt. in vtroqz angulo tabule eminētes sic in scrinijs fieri solet. Tñ augustin⁹ videt velle. q̄ vna basis esset sub tabula. et altera supra p̄o epistilio. sz lra cōtra est q̄ dicat. q̄ bine bases singulis tabulis per duos angulos sūmitebant. Utrū āt tabule suspense a terra sup bases. an inter bases ad terrā ptingerēt nō legit. Eodē scemate fact⁹ erat paries aquilonaris. Ad occidentez vo erant. vij. tabule p̄ oia similes alijs. ⁊ eodem modo stantes in basib⁹. Sed cū nō iplerēt nisi. ix. cubitos. dimidi⁹ cubit⁹ ex vtraqz parte vacuus patebat. et ideo tabula vno cubito lata secta ē p medium. et facte sūt due tabule semicubitales. q̄ vtrinqz a posite parietez occidētis alijs duob⁹ cōpagina uerūt. q̄ etiam singule duab⁹ basib⁹ imittebāt. Ne vo vētorū impulsu. vel qualibet alia causa parietes p̄cuterētur. singule tabule habebāt anulos aureos p ordinē. velut quibus dā radicibus p̄fixos. p q̄s vectes p trāsuersū parietis immissi tabulata firmiter p̄tinebāt. Erant aūt vectes de lignis setbim inaurati singuli q̄nqz cubitoꝝ. imittebaturqz caput vni⁹ vectis in caput alteri⁹ in modū cocci. vt ex pluribus sic ineris q̄ vn⁹ vectis imense longitudinis videret. sicut in baculo cambuce pōtificalis eburneo fieri solet. Hoc sane planū esset. nisi dñs addidisset q̄. v. vectes essent in latere ad aquilonē. ⁊ totidem ad austrū. ⁊ totidem ad occidentē. qō min⁹ cōgruū videt. Cū ci quilibet vectis. v. erat cubitoꝝ. v. ptensi in latere vno. xxv. cubitos tantū p̄tingebāt. Itaqz. v. cubiti illi⁹ lateris remanebāt intacti. in occidentali vo latere duo tantū sufficiebāt. Sūt q̄ dicūt de trib⁹ vectib⁹ supfluis. vnū supadditū. v. vectib⁹ in latere septentrionali. ⁊ alū in australi. et sic q̄ illis deerat adimpleiuz. Tertiū sectū dicūt in duos qui positi erant in duob⁹ angulis parietum. vt recuruati iūcturas angulorū colligarent sicut iuncture anguloꝝ in scrinijs strapis ligari solēt. Sed hoc ex lrā colligi nō potest. Quia ergo in littera est. v. vectes imitti p tabulas medias a summo vsqz ad summū. de altitudine parietis itelligi potest. Erat aūt iuxta summitatem parietis supremā vn⁹ ordo vectium extensus in longū p totum parietē. ⁊ iuxta sūmitatē inferiorem alius ordo in eūdem modū. et in media planicie tres ordines. vt q̄ dictum est. v. vectes fuisse in vno latere potius ad numerū ordinū q̄z vectū referat. Erant aūt in vna quaqz tabula q̄nqz anuli. ⁊ in quolibet duoꝝ parietū vectes. xxx. q̄a. v. ordines quilibet. vj. vectes habebat. i latere occidentali. x. vectes bini p singulos ordines. Sūt qui dicunt nō oēs vectes eiusdem q̄ntitatis fuisse sed quilibet vectiū. v. qui erant in magnis laterib⁹. erant. vj. cubitoꝝ. et ita. v. sufficiebant ad p̄tinendū. xxx. cubitos. ⁊. v. vectes q̄ ad occidentem erant singuli duoꝝ cubitoꝝ erant. Sed iosephus loquens de his vectibus ait vnoquoqz habente magnitudinē cubitoꝝ quinqz.

Una tabula erat īcisa et cauata in frōte ex vna pte. similiter ⁊ altera tabula erat incisa et cauata ex altera parte. in fronte vero p̄iungebantur

De distinctōe tabernaculi et vtroqz velo. Cap. LIII.

Tabernaculū hoc tripartitum erat in duas ptes. Posterior pars ad occidentem. x. cubitis protendebatur. et ita quadra erat in longum. l. et in latum. et in altum. x. cubitorum.

Hec pars aditū dicebatur. vel sanctū sancti. vel sanctuarū sanctuarij. vel sancta sanctoꝝ. Interior pars ad orientē. xx. cubitis protendebatur. q̄ communis erat sacerdotib⁹. et hꝫ dicebatur sanctū vel sācta. vel sanctuarium. Respectu hⁱ posteriorꝫ dicebatur sanctū sancti. quasi cōsecutiuū sancti. vt ꝺr seculū seculi. vl sanctū sancti. id est. sanctus sancto. vt dicitur dñs dominoꝝ. vel rex regum. Ad alterutras vero partes separādas posite erāt in medio quattuoꝫ columne de lignis setbiz deaurate. capita habentes aurea ⁊ bases argenteas. Tamen iosephⁱ dicit quattuoꝫ fuisse tabulas ad modum alaꝝ operatas. equaliter a se inuicem distantes. inter quas tres angusti patebant ingressus. Super capita vero columnarū suppositi erant duo vectes decem cubitoꝝ. a pariete in parietem protensi. in quibⁱ per circulos aureos īmissum dependebat velum. ante quattuoꝫ columnas extensum. quadrum in omni parte scz decez cubitoꝝ. vt ex omni parte phiberet aspectuz interioꝝ. Erat autez velum factum de byssoretorta. quod est genus lini candidissimi et mollissimi. et de iacincto et purpura ⁊ cocco bis tincto. id est. ⁊ filis sericis. iacinctini purpurei ⁊ coccinei coloꝛis. opere plumario cōpositum. id est. opere acu picto. Pluma enī lingua quadaz acus ꝺr. scz egiptioꝝ. quoꝝz sunt diuerse lingue sicut grecoꝝ. Hoc genⁱ veli vulgo bistratum ꝺr. quasi bis stratum. Porro enī fit tela cui cuz acu opere manuali substernunt diuerse picturationes. Sūt qui dicunt opus plumarum. a similitudine auū. quibus superaddita est plumaruz varietas. Idem opus dicitur etiam polimitū. a poli quod est multum. pro multitudīe picturarum. Erat aūt hoc velū pulchra varietate ⁊ textum. ex vniuersis vt ait iosephⁱ floribⁱ. q̄s gignit bum⁹. ⁊ alijs picturis q̄s poterant interserere pictoꝛes. p̄ter animalium formas. In ingressu vero tabernaculi q̄nq̄z colūne erāt ꝺ lignis setbim deaurate capita habentes aurea. Bases vo eneas. sup quas duo vectes. vel vnⁱ decē cubitoꝝ. p̄tēdebāt a parietē i parietē. In vtroq̄z capite sui vtriq̄z parieti insertⁱ ad modū trabis in domo. a q̄ dependebat aliud velum per circulos aureos insertuz ad modū prioris operatū. Sed ſm iosephum vsq̄z ad medietatem colūnaꝝ dependebat. tegens eas per quinq̄z cubitos reliqui quinq̄z vsq̄z ad terram ad ingressuz sacerdotum patebant. Super hoc vero dē aliam cortinam laneaz superpositam vsq̄z ad terram ptingentem. funibus per anulos eam ducentibus et retrahentibus. vt in diebus festis reducta preberet aspectum tabernaculi. In alijs diebus superducta prohiberet aspectum. precipue cū nubilū videretur. Textus enim fortis erat et facile laborez sustinebat. et in ingressu templi salomonis. similem dicit fuisse appensam. Erat enim interioꝛ sanctuario archa federis cū his q̄ in ea reposita dixim⁹. ⁊ cū his q̄ erāt ei suppositā. In anteriorꝫ vo cādelabrū ad austrū. mensa ad aquilonē. In medio āt velū nō longe ab aditu altare aureū. qō etiam iosephus thuribulū aureū vocat. de quo post dicemus.

¶ De cortinis et sago. Cap. LIIII.

TEctū tabernaculi t non concameratū. id est recurruuz sicut in ecclesijs. sed planū ad modū palestine fuit quattuoꝛ operimentis aptatū. Primum operimentum fuit cortine. x. que etiam vela vel tentoria vel quandoq̄z tabernaculum vocantur. que erant facte de quattuoꝛ predictis coloꝛibus opere plumario. Longitudo cortine vnius erat. xxviij. cubitorum. latitudo quattuoꝛ. quarum q̄nq̄z mutuo sibi iungebantur. et quinq̄z similiter. vt quasi due cortine ex quibus sibi coniunctis redderentur. Jungebantur autem ansulis iacīctinis. que in vnoquoq̄z latere cortinarum dispositē. altera contra alteram veniebant. et hinc anulo aureo colligabantur. sicut ad ornatum colli fibule argentee vel auree. vtramq̄z oram capitij solent colligare. Dicit tamen Josephus anulis aureis ⁊ vncinis eas fuisse iunctas. Secundum operimentum erant saga cilicina. que et vela vl capillatia quandoq̄z vocantur. que de pilis

caprarū quos capillos quandoq; dicimus ad differentiā lanee ouium facta erant. ō quibus et cilicia fiunt Unde et illa saga cilicina dicta sūt. q̄ p asperitate saga dicebant. vnde et quosdaz pannos asperos sagias dicimus. Uel forte ex q̄dratura saga dctā st. Unō et militare pallium a gallis inuentum quia quadrum erat sagum dictum est. Quod tamē ex aspero fiebat panno contra aeris intēperiem. et potuit dici sagum. Erant aūt saga hec. xj. lōgitudo sagi vni⁹ habebat cubitos. xxx. latitudo quattuoz. et erant. v. sibi mutuo iuncta. vt quasi vnū sagum facerent. et alia. vj. quasi in vnum sagum iuncta. Jungebant autez anulis aureis insertis ansulis cōtra se venientibus. Utrum aūt singule cortine vl' saga sibi inuicem ita copularentur. an. vj. cortine sibi consute filo inseparabiliter in vnaz cortinam iuncte erant. et alie. v. similiter. et ad tegendum tabernaculū hee due magne cortine tantum anulis et ansulis iungerentur. non elucet.

De modo tegendi secūdū bedā. Cap. LV.

Quomō uero ex his tegebatur tabernaculū videamus pius. Scōm Bedā p̄tendebantur decem cortine sibi copulate p transuersum scz tabernaculi. totum operientes tabernaculum. Et descendentes p latera vno cubito distabant ex omni parte a terra. Et q̄a simul iuncte. xl. cubitos implebant longitudinem tabernaculi q̄ erat. xxx. cubitoz tegebāt. Et. v. cubiti dependebant iuxta latus occidentale. alij q̄nq; tantuz descendebāt añ aperturā que erat ad orientem. Tamen ne incomposite penderēt vbiq; cortine trāsgredientes duo magna latera tabernaculi vsq; in medium aperture trahebant ibiq; mutuo iungebantur. z similiter in latere occidentis. Et ita ex omni parte tabernaculū erat tectū cortinis. vno tantuz cubito circa terram ex omni parte nō velato. Supponebantur saga similiter per transuersum. sed q̄a erant. xxx. cubitoz p latera descendebant vsq; ad terram. et ita cubitum cortinis non velarum ipa velabant. Sed quia ex transuerso. xliij. cubitos habebant. cum essent. xj. simul iuncta. z vnū quod q; erat quattuoz cubitoz. longitudinem tabernaculi. xxx. cubitis tegebant. ō quattuor decim qui superant. vij. descendebant ad occidentem. et. vij. ad orientem. Partes vō sagorum que superant pendentia iuxta latera duo magna vsq; ad terram ex vtraq; parte reducebantur ad tegendum introitū orientalem. Sed q̄. vij. cubiti ex vtraq; parte veniebant. in spacio vero introitus decem tantū erāt. supersuebatur sagum sago. Uel forte in summitate cuiusq; duo cubiti retro plicati consuebantur instar ozarum vestimenti. et tunc ex equo venientia saga de lateribꝰ in medio introitus copulabant in eodez loco in quo et cortine. et similiter in latere occidentis. Propter huiusmodi superfluitatez. vel replicationem sagoz̄m dicit Beda primo dixisse dominū moysi. sextum sagum in fronte tecti duplices. id est. dimidium sagum quod excedit cortinas in introitu superfluens vel replicabis. Et post planius addidit. qō supest in sagis. id est. vnū sagū qō amplius est ex medietate eꝰ operies posteriora tabernaculi. id est. latus occidentis. Duplicabantur aūt ita vt impetū ventoz posset sustinere. z p̄m hāc dispositiōem tabernaculū ex oī parte tegebāt saga vsq; ad terrā. et nil ex eo videbāt. et tentoriū quod erat in introitu

Nota q̄ ait quinq; cub. de. vj. Non ideo B dicit q̄n p totā partem occidentalem simul et orientalē ōpē derent q̄nq; cubiti. sz q̄ illa pars cortine q̄ ōpendebat in latera descendebant vsq; ad terrā. et ita cubitum cortinis non velarum ipa velabant.

Quo dicūt vti regesfrātoz̄ cum p̄mum coronāt. Quadratū est. iū gūt ad collū. et caret omni sutura

pciosū.inutilit ibi erat.z cū sacerdotes intrabāt tabernaculū.l'necesse erat attollere sagaz cortinas vt subintrarent.vel si in medio iūgebantur vncinis et anulis.ad introitū eoz dissoluebantur

Josephus aliter. Ca.LVI

Hlia est iosephi dispositio cui ꝓsentit origenes.z videtur ꝓbabilioz.Ait enī decē cortinas sibi mutuo iūctas.vt dictū ē a frōte tabernaculi sup introitū extendi ptrāsuersū.et tegere totū tabernaculū.et descendē iuxta latus occidētis vsqz ad terraz. Introitū vo ñ tegi aliq̄ pte cortinarū.cū ppriū velū haberz. Similit z de sagis totū dicit operiri tabernaculū.excepto introitu. Ex qz duo cubiti sagoruz supsūt cortinis.ex vtraqz pte dicit eos replicari sub cortina.ne vent⁹ intrans inē saga et cortinas.totū ꝓcuteret operimentū. Pro q̄ et dictū putat. Sextū sagū in fronte tecti duplices.sz ei ꝑm ꝓ speciosa et ꝑciosa plurimuz ꝓs extrinseca tabernaculi nō videbatur.nec illud cortinaz q̄d circa tabernaculuz deffluebat. Frustra ergo tāti facta videbātur. Quo circa forte ex oi pte cortine et saga funibus extendebāt circa tabernaculū.et paxillis ereis colligabātur funes.qz z paxillos habuisse tabernaculū ifra moyses dicit.z i modus tecti dependētis circū quaqz attollebātur.vt z tabernaculuz vndiqz videri posset.et circūiri ab ingredientib⁹ sub cortinis.

De pellib⁹ superpositis Ca.LVII.

Quocūqz uero mō q bec duo opimēta dispolita fuissent de reliqs duob⁹ nō est q̄stio. Sane tertiū erat opimentū de pellib⁹ arietū rubricatis.q̄ supioza tantū tegētes.ad latera ñ descēdebāt.fumib⁹ et paxillis ereis affixis terre circūligate. Quartū qz opimētū i eū dē modū erat suppositū de pellib⁹ arietū iacinctinis.suppolita vero erant hec duo ppē estuz et imbrium diffusionem. Multos itaqz vt ait iosephus stupoz habebat a longe inspicientes.nam colorem ei⁹ in nullo putabant differre a celo.

Quid figurabāt predicta. Capitulum.LVIII.

In hac cōpositōe tabernaculi patet deū z nō homiez sic dispolsuisse.q̄a vt ait iosephus singula boz ad formaz rerū facta reperiet si q̄s absqz inuidia velit hec ꝓsiderare. Addit ei q̄d soli pontifici priuum erat.figurabat celū deo et angelis attributū. Sanctuariū vero q̄d i duplo erat.terrā z mare cūctis gressibilia.sic z illa ps cōmunis sacerdotibus erat. Cortine celū sidereū.saga aquas q̄ sunt sup firmamentū. Pelles rubricate celum empireū.in q̄ sūt angeli. Jacinctine celū superius vbi de⁹ sup oia. Ñ in quattuoz colorib⁹ verozū dicit iosephus figurari q̄ttuoz elementa. Per byssū terrā.qz de tra ē.z ꝓmo terreuz et viridē colorē hz. Per purpurā mare.q̄a ex conchis marinis tingit. Per iacinctū aerē. qz in colore ei similat.

Per coccū ignē.qz i colore ei assimilatur
Per mensam tēpus vel annum. Per panes duodecī menses
Per coronā q̄ttuoz digitoz.annū solarē q̄ttuoz tēporū. Per coronā minorē annū lunarē. Per septē lucernas cādelabri.septez planetas. Per.lxx.ei⁹ partes.decarmoniā planetaruz. Forte q̄ quisqz planetarū hz decē dignitates l'potestates. Quinqz naturales.z q̄nqz accidētales.i q̄b⁹ armonice. id ē.ꝓportionaliter se habēt. In candelabro notat.qz q̄ sub eis sūt adipos tendūt.i.mot⁹ naturales z effect⁹ ab eis habēt.q̄d et notat ornat⁹ e⁹.cipbi.i.vasa liq̄ris aquā.spezule solē specū.lilia aerē.q̄ sol⁹ viciat odorib⁹

Est annus legittimus
est annus vsualis.est z
annus emergens. Annus leg.a lunatione
aplis incipiēs. vsual'
a kal'.ianū.inchoans
emergens. qualibet
die incipiens.

Deca decē et armonia.i.cōcordia. Inde decarmonia.i. cōsonantia planetaz.

De altari holocaustoz. Ca.LIX.

Precepit quoqz dominus fieri altare de lignis setbim.

Altare ꝺicebatur holocaustꝝ vel holocaustoꝝ. vel holocaustomatū. Et posset dici sacrificioꝝ. ꝙz a dignioꝝ nomē accepit. Erat ãt in lōgitudine ⁊ latitudine q̄nq; cubitoꝝ. ſ. q̄drum. et altitudine triū. cui tãq; nimis alto adhorãtes ministratōis aliq̄d apponebat. in quo staret miſter. qō ipleta ministratōe tollebatuꝝ Altare ei gradꝰ habere alibi pbibet. Erat ei cōcauū instar arche sine opimēto. parietes ligneꝰ. sed opti erant ere intus et extra. ꝙz vti nō possent. sicut nec antiton vel lignuꝝ paradisi q̄libet qō vrendo fit mundꝰ. area eius siue arula erea erat tãq; fundꝰ arche. super quã fiebat ignis q̄ p feneſtraꝝ q̄ erat in latere orientali ponebatur. In quattuoꝝ angulis superioꝝbꝰ erãt extra quattuoꝝ recurua cornua. in quibꝰ q̄ttuoꝝ catene anulis inserebãtur. de quibꝰ dependẽs craticula erea i modū retis facta. vſq; ad mediū altaris intꝰ descendebat. sup quã cremãda in odoꝝẽ domino ponebantur. q̄ ignis p circulos craticule ascendẽs de arula ꝓsumebat. Circa ãgulos vero inferioꝝes. q̄ttuoꝝ erant anuli enei. i quibus vectes ponebãt de lignis setbim operti ere ad portandum altare. Be ꝫtñ altari ⁊ craticula eius ambiguitas est. nō solū inter nos. verū etiã inter hebreos p̄cipue cum hebraica veritas a nrã translatōe nil discrepare videatur. Nos q̄dem sic habemꝰ. Facies craticulã in modū retis enea. p cꝰ q̄ttuoꝝ angulos erũt q̄ttuoꝝ anuli enei. q̄s pones subter arulam altaris.

eritq; craticula vſq; ad altaris medium.

Hebreus vero sic ꝫ Facies ei michar. id est. craticulã. factuꝫ retis eneꝰ. et sup rete q̄ttuoꝝ anulos eneos.

Juxta p̄dictã opinionẽ exponitur subter vel sup. vt sic ordinatur lra. Quos pones subtus. i. subter quos pones.

⁊ dabis illã fundũ are de subtꝰ. eritq; rete vſq; ad altaris mediũ. Josephꝰ ãt sic. Cui suberat craticula i modū retiaculoꝝ facta. Suscipiebat ei terra ignẽ q̄ de craticula ferebat. q̄ bases nō erãt ei subiecte. Cassiodoꝝus tñ senatoꝝ i pictura quã fecit. cuius in expositione psalmoꝝ meminit q̄ttuoꝝ pedes i vtroq; altari fecit. Prout de videtur q̄busdaꝫ nō

superponi craticule carnes assandas. ꝙz sufficiẽs q̄ vas quoddã in quo sederet altare cuiꝰ parietũ altitudo altare ambiẽs. vſq; ad mediũ altaris eleuata essꝫ. in cuius ãgulis sursum q̄ttuoꝝ anuli pẽdebãt. per q̄s vectibus insertis altare ipi insidẽs portaretur. Altare enī non legitur alios anulos habuisse. Sed vtrũ separatũ esset hoc vas reticulatũ ab altari. ita vt amoueri posſꝫ altare ab eo cũ vellent et superiponi. an de ipo altari ope fusili ita fabrefactuꝫ esset. vt q̄ apposituꝫ videretur ambiguum est. Super arulaꝫ vero altaris quam in medio eius positaꝫ dicũt. per feneſtram ab oriente ſtrucm lignoꝝ imponi asserunt. et super ligna carnes imponi assãdas. Vel non erat ibi arula. sed super craticulaꝫ suppositam fiebat ignis. qō velle videtur iosephus in p̄dictis verbis. Aliꝭ videtur nec experimentũ nec fundum ipm̄ habuisse. sed parietes tantũ terra repleri. sm q̄ dominus dixit. Altare de terra facietis mihi. in cꝰ area superioꝝ fiebat ignis. vbi cremãda imponebãtur Et de craticula altari superposita idē sentiũt. Arula vero subter quã craticula posita legitur. hebreus areunculã vocat ſ sulcũ. quẽ i medio parietum altaris fuisse dic̃. vſq; ad quez locum altitudo craticule pertingebat.

Hoc sm p̄dictas sententias nō ẽ seruatũ sed mistice.

Quia forte cōcauus erat locus ad recipiendos cineres hostiarum.

De situ altaris et vasis eius. Capitulum. LX.

Positum aũt erat p altare ante tabernaculũ sub diuo non directe ante introitũ. ꝙz aliq̄n⁊ to ad meridiem descendens. ita vt ante ipm immolantes stantes ad aquilonẽ. in ipsum tabernaculum vſq; ad sancta sanctoꝝ inspicere possent. Et q̄ stabãt ad aquilonẽ. id est in altaris latere aquilonari. et ꝓtra meridiẽ. q̄nq; legit eos sacrificasse ad aquilonẽ. quãdoq; ad meridiẽ. Erantq; in vsus eius lebetes ad colligendos cineres cum abũdabãt et deportandos q̄ in locũ secretũ ⁊ mundꝰ

reponebãtur.z forcipes ad emẽdandũ ignẽ altaris. Et fuscinule q̃s grece creagras dicimus. q̃ inde de caldarijs carnes cocte proferebantur. et patilla. q̃i vatilla a vebendo q̃ bus pzune ab ℔ altari ad altare thimiamatis deferebantur. pzeter cacabos et ollas ad carnes coquendas. q̃ tñ iuxta altare non coquebantur. Omia vo enea erant. Hebreus vero sic habet. Facies eo ollas. et eo palas. et eius pelues. et eius vncinos. et eius ignium receptacula.

De atrio circa tabernaculũ. Capitulum. LXI.

Erat aũt atriũ circa tabernaculũ ĩ latere meridiano. c. cubitoz. in aquilonari. c. in oriental vero. l et totidẽ in occidentali. Et sic quadrũ erat vl quadrãgulum sed nõ quadratũ. sed ĩ forma altera pte lõgioz. Erantq; in latere australi. xx. columne alte. v. cubitis. vestite laminis argenteis. capita habentes argentea cũ celaturis. cũ basibus eneis. spacio quinq; cubitoz ĩter se distãtes. super quas anuli singulis inerant. p tingebãtq; funes ab anulis vsq; ad capita paxillorũ qui erãt cubiti vnius magnitudine. et p singulas colũnas in terrã valide fixi. vt atriũ ĩmobile custodirẽt. Cortina vo de bisso mollissimo. c. cubitoz ĩ longum. z. v. in latum p columnas dependebat. ℥ capite vsq; ad basem diffusa. vt nihil a pariete differre videretur. nisi forte paeris intemperie. q̃q; retro fumib9 z paxillis traheretur. vt sub ea tãq; sub tecto reciperetur populus. In eundẽ modũ latus aquilonis xx. colũnas z cortinã habebat diffusaz. ab occidente vero decẽ colũne. et cortina cubitoz .l. atriũ cingebat. In ingressu vo ad orientez tres colũne hinc et inde tres stabant z cortine iuxta has diffuse nihil a porib9 differẽtes. In medio vero latere ei9 quattuor erant colũne in modum portaz. quib9 appensũ erat velum de quattuor pciosis colorib9. pextũ opere plumario. quod ad egressum z ingressum facile attolli et deponi poterat. Notandũ tamen in longioribus lateribus fuisse colũnas .xx. inter q̃s erant aperture .c. cubitoz̃. et in duobus minoribus. ix. sed ppẽ angulares q̃ cõmunes erant duob9 lateribus. dicũtur ibi .xx. ℔ vo decez. Et designauit dñs p numerum colũnarũ. numeruz intercapedinuz. Habebat ergo vtrumq; latus magnum .xx. colũnas. i. xx. intercapedines. Sed ĩ latere meridiano. xx. tantuz colũne essent. cuz vnaqueq; distaret ab alia quiq; cubitis. cũ fuerint inter eas. xix. interstitia non habebant in longitudine nisi nouagita q̃nq; cubitos. Idem et de latere aq lonis intellige. Hãc obiectionem soluit magister. Alia latera. x. colũnas. i. x. intercapedines.

De lucernis tabernaculi Capitulum. LXII

Precepit etiã dominus offerri a filijs israel oleũ oliuarum purissimum. piloq; tusum. Hoc enĩ purius est q̃z nuceuz. vel lineũ. l' mirtinum. vel rasaninum. vt semp arderet ex eo lucerna in tabernaculo testimonij. quaz accendebãt aaron et filij ei9 vespere. et vsq; mane lucebãt sup candelabruz septẽ lucerne coram dño. in die vero tres tatũ. Licnus lucerne papireus erat. cincendula vo quam mergum dicimus aurea.

De cõmunib9 vestib9 sacerdotũ Capitulum. LXIII.

Iterum locut9 est dñs ad moysen dicẽs. Applica fratrem tuum aaron ad te. cuz filijs suis de medio filioruz israhel. vt sacerdotio

fungantur mihi.faciesq3 vestē sanctaz fratri tuo.in q̄ sanctificat9 mihi mīstret ¶ De his sane vestib9 q2 ꝓfuse agit historia.ad euidētiaz ꝓgruo ordine ꝓsequamur. Quattuor erāt vestes tam sacerdotib9 minorib9 q̄s chanecos vocabant.q̄z ꝓncipi sacerdotum.quē azarbarchū appellabant cōmunes.7alie quattuor post illas quibus solus arabarchus.ad ē. ꝓnceps sacerdotuz vtebatur.quib9 ꝑm ordinem hūc induebatur. ¶ Purificatis ꝑus manibus et pedibus aqua.sacerdos induebat manachasim qđ ꝓstrictoriū sonat.qđ grece braccе.latine feminalia dici potest.Eratq3 đ bisso retorta contextū.ingredientibusq3 per ipm pedibus.ascēdebat vsq3 ad lumbos ibiq3 fortiter stringebatur.et vsq3 ad genua tantum descendebat. ¶ Noster tamē pontifex quia iugez habet continentiam tantuz sandaliis pedes tegit.ac si dicatur ei.Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet. ¶ Cōđ bissina sindone duplici vestiebatur.qđ cetomone id ē lineū dicebatur. quam nos lineā strictam siue camisiā vel subuculam dicimus. quam moyses abanech appellauit. sed post a babilonijs discentes hebrei emissaneaz dixerunt. ¶ Est āt descēdēs vsq3 ad talos.7 decēt corpoꝛ coaptata.sed manicis brachia valde ꝓstringēs.nastilib9 vl nastulis bincīde sup humeros capitiū ꝓstringentib9 Tertio stringebatur balteo lato.q̄i digitis q̄ttuor sic reticulato.vt q̄i pellis viperea quā i estate exuit videret ꝓtexta floꝛib9 coccineis purpureis7 iacinctinis.stamē vero tantum bissinū erat. sumens initiū cingendi a pectore.circumductis lateribus iterū ante vmbilicum rediebat. ibiq3 modice stringebatur.et vsq3 ad tibias dependebat ad decoreꝛ dū sacerdos nil operabatur.cuz āt sacrificabat.ne impediret pēdentes sūmitates sup leuū humerū reflectebat.vnde et forte diaconus q̄nq3 casulaz plicatam eidē humero supponit. ¶ Quarto simplicē thiarā gestabat in capite.a cidari pontificali plurimū differentē. Erat enī modū parui calamari vl cassidis modice.medietatem verticis excedens.dicebaq3 manephet babens vittas q̄ inuolute sepius nectebant. ne facile laberetur.babens desup aliud velamen bissinū.vsq3 ad inferiora barbe descendens.celans pilei ligaturas et totaz capitis supficiem.aptatiq3 pfecte ne laboraīte sacerdote rueret.

¶ De pontificalib9 indumentis Capitulum. LXIIII.

¶ Super hec ꝓpriis q̄ttuoꝛ vestib9 induebat arabarchus.quaz ꝓma tunica erat iacicti na poderis vel ypoditis dicta.i.talaris quā hebreus mechir dicit. Eratq3 de duab9 incisionibus facta.cōsuta sup humeros.7 plate ra in modū dalmatice facta.manicas eiusdē coloris habens assutas.capitium habēs nō ex trāsuerso super scapulas sed in longum. sectionem habebat a pectoꝛe vsq3 ad medias scapulas.cui aperture ne ante 7 retro turpiter appareret.assuta erat vitta.q̄ sup scapulas bincinde nastulis astringebatur. ¶ Habebat autē ꝓ fimbrijs.lxxij. tintinnabula aurea quibus erant immixte totidem nastuli q̄i mala punica ex iacicto7 purpura7 cocco bis tincto.ita vt p9 tintinnabulū eēt malū granatū.q̄i interscalari mō posita.vt audiret sonus cū sacerdos sol9 ingrederet vel egrederet sāctuariū.et nō moreretur. ¶ Sup hanc tunicā videt iosephus velle accingi pontificem cingulo ꝑdicto quo alij sacerdotes sup lineam tunicaz. alij nōdū ipm accīgi dicūt.sed sup ephod vt sup oīa indumenta ad vltimū cingere tur. Fuerūtq3 q̄ dicerent duas zonas habuisse pontificē. ꝑmam Et si ad lrām veruz nō fuit. q̄ moꝛeretur sacerdos cum sonus nō audiebatur.tñ allegoꝛice pßatur intelligi q̄ non debent esse muti sacerdotes q̄ debēt curaz gerere gregis sui. ¶ Unde dr. Ue cani nō latranti

ad modū sacerdotū.scdam sup ephod.que
due tūn.p vno habebātur indumento. Secda
vestis erat ephod similis supbumerali gre/
cor de pdictis q̄ttuor coloꝛib⁹ auroq3 ptextū
sine manicis ad modū colobij.descēdens vs
q3 ad renes.adeo vt supcingi posset superio
rem ptem tunice iacinctine tegens.inferiorē
relinquēs intactā. Ore vo laterū vncinis et
anulis aureis iūgebātur.aperturam habēs
in pectore quadram
ad magnitudinē pal
mi.q̄ qua logion inse
rebat.i cui⁹ pte supe/
rioꝛi sup vtrunq3 hu
merū infibulati erāt
auro duo lapides oni/
chini.sardonices ꝑm ioseph̄.ꝑm.lxx.smarag
di.in quib⁹ erāt sculpta.xij.noīa filioꝝ israel.
ꝓuincialiū⁹ lrīs.lingua hebrea.iuxta ordinē
natiuitatis eoꝝ.vj.no
mina seniorū i hume
ro dextero.minoꝝ in
sinistro ob recordati
onē filioꝝ israel. Ha
bebat āt capitium ex
trāsuerso sup hume
ros fortib⁹ loris con
textum. Qđ legitur
samuelē et dauid̄ du
to ephod.aliud erat
et ꝑpe ephotar dice/
batur.et erat lineus.
istud vero mira pul
chritudine vmicula/
tū. Tertiū erat ornamentū qđ hebreus essin.
grecus logion.latin⁹ rōnale dicit.quadran/
gulū et dupler.ne pondere gemmaruz rūpe
retur.mensurā palmi habēs.s. aperturā su/
per humeralis implere sufficiēs.ex predictis
q̄ttuor coloꝛib⁹ ptextū et auro.eodē scemate
q et sup humerale. Erant q3 in eo.xij.lapides
auro firmiter inclusi.p q̄ttuor ordines trini
in singulis. In pmo ordine sardius.topazi⁹
smaragdus. In scdo.carbūculus.saphirus
iaspis. In tertio.ligurius.achates.ametist⁹.
In quarto.crisolitus.onichinus.et berillus
In quib⁹ erant sculpta.xij.noīa filioꝝ israhel
iuxta ordinē natiuitatis sue singula in singu
lis.vt gestaret sacerdos memoriale filijs isrl̄
et filioꝝ israhel in humeris et pectore ob re/
cordatōnē triū quoꝝ vni⁹ ꝓlixus essz memo
riꝑ vo duoꝝ.vt scz ꝓlixus videns noīa patrū
suoꝝ satageret ne a virtute poꝛuz degenera/
ret. Sacerdos vo vitaz et fidem patriarcha/
rū meminisset imitari. Meminisset etiā po
pulū ex his patrib⁹ ortum.sacrificijs et orōi/
bus deo cōmendare. Appellabatur ei ratio/
nale iudicij.q2 scꝑta erant i eo hec duo noīa.
iudiciū et veritas.vel doctrina et vitas. Ha
ne vbi nos habem⁹.ponesin ratōnale iudi
cij.iudiciuz et veritatem.hebr⁹ habz purim
et thumim.vnde et sortes in quib⁹ iudiciuz
veritatis inquiri solet purim dicūt. Tradūt
aūt in medio rationalis fuisse lapidē q̄druz.
magnitudine duoꝝ digitoꝝ.in q̄ ꝑm colo/
ris mutatōem perpendebant.vtrum deum
placatū haberent an offensum. Josephus di/
cit sardonicē.qui in dextro humero gerebā/
tur.cum sacrificiuz pontificis deo placebat.
tanto splendore micare.q etiam procul po/
situs radius ei⁹ appareret.egressuris vero ad
preliū si deus cum eis esset.tantus fulgor i
lapidib⁹ rationalis apparebat.vt omni fieret
multitudini manifestū.eoꝝ auxilio deuz ad
esse.et ob id rationale iudicij nūcupari. Asse
rit aūt ioseph⁹ hunc sardonicē et fulgorē sar
donicis et rationalis cessasse annis ducētis
anteq3 ipe scꝑsisset hec.cuz de⁹ moleste ferret
transgressiones legis. Erant etiaz in q̄ttuor
summitatib⁹ rationalis quattuor anuli au
rei.quoꝝ duob⁹ supmis inserte erāt due ca
thene auree.sibijnuicem coherentes.id̄ē.ob
liquate ad modū.x.lrē sibi in medio ꝓiuncte
Vel poti⁹ exꝑmit factura catbene in q̄ ma
cule maculis coherēt.
ꝓ q̄ hebr⁹ hz pleras
ope perplexo. Jose.
dicit per fistulas ve
nientes.q̄d iuxta cal
deū sonat termiataſ
id̄ē ad q̄ntitatez spa/
cij in q̄ protendebāt
Adb⁹ catbene simi/
litudinē.dic̄.m.stolā
a collo ex vtraq3 ꝑte
dependentez obli q̄n
dā in pectore. q̄d in
de sic non fit.
factas. q̄ sursum ferebant vsq3 ad scapulas
pontificis.super quas inserebantur duob⁹

vncinis aureis supbumerali firmiter inser
tis. Duob⁹ vo anulis inferiorib⁹ assute erāt
due vitte iacinctine. q̄ circa latera ducte duo
bus anulis aureis inter scapulas inserebāt
q̄ sub vtroq3 sardonice in epbod fixi stabant
vt vtraq3 ligatura epbod et logiō sibi nuicē
firmiē cobererent. Sup hꝫ dicit ioseph⁹ zonā
ex quattuor colorib⁹ 7 auro ꝓsertam. ex vtro
q3 latere circūductā. et iterū reuolutaz ante
pectus. in vtraq3 sūmitate infra pēdente. ba
bentē ex aureis fistulis fimbrias miro deco
re compositas.

De mitra et thyara. Ca. LXV

Vltimuz erat capi
tis ornamentū. qō cōmun⁹ tbiara
vel mitra dici potest vel infula. spe
cali⁹ vo cidaris. Erat q3 tbiara ad modū p
dicte facta. q̄ cōmunis erat sacerdotib⁹. sup
quā cōsuta erat alia tota iacinctina. q̄ circū
dabatur aureo circulo trib⁹ ordinib⁹ facto.
sup quam ab occipite stabant flores aurei
plantagini similes a tempore ad tempus. A
fronte vero supra stabat flos aureus simili
berbe. quam greci iusquiamū dicūt. magni
tudine digiti vni⁹. In superiori vo planicie
thyare ex omni parte in circuitu vsq3 ad sū
mitatem ei⁹ q̄ in acutissimū deficiebat cacu
men. particulatim p loca erant mala grana
ta aurea. cum spinosis extremitatibus suis
fabrefacta. Super frontē vero pendebat la
mina aurea. quam petalum dicunt ad mo
dum lune dimidie facta. que arcuationem
sursum babens. et in medio anulum aureū
vncino aureo inserebatur. qui thyare iserti⁹
erat. In qua sculptum erat aiotb adonay. id
est. sanctum nomen dñi. s. tetragrāmatō. qō
ineffabile dr. non q3 dici non possit. sz q3 rem
ineffabilem significat

qō bis lrīs scribitur
He. iotb. beth. vau.
que sonant p̄ncipiū.
vite. passiōis. iste. qō
est p passiones huius

Ān bee lrē nō repre
sentant sua elemēta
ī illo noie sic tūc ali
quādo elemē. cetera.

quem prefigurat hic sacerdos reinitiabitur
et recuperabitur vita in adam perdita. He
vero cum moueretur pontifex. moueretur
et lamina sancta. sursum ligabatur vitta ia
cinctina pspicua. celante vncinū et anulum
q̄ circūducta capiti 7 ligata in occipite. depē
dentes sūmitates sup bumerū vtrunq3 diffu
fundebat.

De typo vestiū Ca. LXVI.

His uestib⁹ ornat⁹
b pontifex imaginē totius orbis sup
se pferebat. Seminalia enim et linea
stricta. q3 bissina erant terrā figurabant. bal
tei vo q̄ q̄t erant. circū

uolutōz oceani. Tu
nica iacinctina aera
ipo colore pferebat.
per tintinnabula so
nitus tonitruuz. per

Quia quidā vnum
quidā plures asse
bant. ideo dicunt q⁹
quot erant.

mala granata corusca tiones significabātur
Epbod vero sui varietate celum sidereū. qō
aureis colorib⁹ intertextum erat. significat
q̄ calor vitalis penetrat vniuersa. Duo sar
donices solem et lunam. vel duo emisperia.
.xij. gemme pectorales. xij. signa in zodiaco.
Pulcre quod in medio erat rationale ap
pellabatur. Ratione enim cuncta sunt ple
na. et terrena adherent celestibus. imo ratio
terrenorū et temporū caloris et frigoris. et
duplex inter vtraq3 temperies. de celi cursu
er ratione descendit. Cydaris celū empireū
lamina superposita deum omnibus p̄siden
tem.

De cōpositōne altaris incensi et loco eius. Capitulum. LXVII.

Post uestium com
p positionē locut⁹ est dñs ad moisen
de modo ꝓsecratōnis aaron 7 filio
rum eius. quod ad ipam ꝓsecrationem di
stulimus. de altari aureo prosequentes. Fa
ctum enim erat boc altare de lignis setbim.
babens cubitum longitudinis. et alteruz la
titudinis. id ē. q̄drum. et duos cubitos in al
titudine. Vestitum q3 erat auro purissimo.
cornua babens et craticulam aureā 7 cal be
nas et anulos et vectes aureos instar prio
ris. Utrum vero arulā haberet. an cineres
exciperet ītra. ambiguū est. Ioseph⁹ addidit.

ꝑ angulos singulos coronas.vj. habebat ex auro purissimo.qđ singulariter forte ī exodo dictū est.ita. Facies qꝫ ei coronam aureā p girum. Hocal tare dicebat incēsi vel thimiamatis.qꝫ singulis diebus mane ⁊ vespere ad ꝓsūmandū iuge sacrificiū quod fiebat de duob⁹ agnis.sup illud thimiama incendebatur sanctificatū dño. Fuerūt tñ qui dicerent.mane solum incensū.i.thus supponi.vespere vo ꝓ dignitate sacrificij vesperū thimiama. Ceterū vtrum ℔ altare esset intra sancta sanctoꝝ.an in sanctuario cū candelabro et mensa.sancti videntur dubitare. Nec est putandū in dubiū venisse ąn esset ī sanctuario.cuꝫ hebreus hoc dicat ⁊ ioseph⁹ plane.⁊ ꝑma positio tabernaculi facta a moise innuit.nisi qꝫ paul⁹ ad hebreos thuribulum ponit aureum intra sancta sanctoꝝ solūmodo. Potuit esse sane ꝙ in templo vbi omia ampliata fuerunt et multiplicata preter altare aureuꝫ qđ erat extra velum.ad qđ bis in die necessariū erat ingredi.erat superadditus thuribulū in aditu.in q̄ summus sacerdos prunas et thimiama q̄ secū ferebat adolerꝫ. qñ ad interiora contingebat ipsuꝫ penetrare.

Quedam eminētia ad modum labij

Origenes in omelia ō tabernaculo. Fiūt preterea quedā velamināb⁹ distincta. que appellantur sancta ⁊ alia nihilomin⁹ secūdo distenta velamine. que dicūtur sancta sanctoꝝ. Collocat intrīsecus archa. ꝓ qua quam cherubin extensis alis sese inuicē ꝓtingentib⁹ statuuntur.ibiqꝫ ex auro velut basis tabula quedam collocatur.que appellatur ꝓpiatorīū.sed ad altare aureuꝫ incensi. Preterea in exteriori loco candelabrū ponitur aureū in parte australi.vt respiciat ad aquilonēꝫ.in parte vo aquilonis mensa collocat.⁊ ꝓpositio panum sup eam.necnō altare holocaustoꝝ iuxta velamen interius ponitur.

De cōpositōne thimiamatis. Capitulum.LXVIII.

Dixit quoq; dñs ad moysen dicens. Sume tibi aromata.stacten et onicha galbanum boni odoris.et thus lucidissimū.equalis ponderis erūt oīa.et in tenuissimū puluerē ꝓtūdes ea. Onicha fertur esse ostreola paruula.suaue redolens.magnitudine humani vnguis vnde et onicha dr.qꝫ onix grece vngue dicitur. Stactē est gūmi quod fluit ō mirra qđ et mirra dr. Galbanum vero sucꝰ est ferule et nascitur in syria optimū.cartilaginosum scz et minus lignosum.cuius odore fugantur serpentes. Ferula q̄ qꝫ que et feniculuꝫ.in gargano nascitur.cuius sucus vilior est. Thus vero lucidissimū optimū.quod masculū dr. qꝫ instar humani testiculi rotundū est. Thuritur etiam libanū a libano monte arabie in quo nascitur arbor thuris ad aceris qualitatem pplexo et intorto vimine. Ex his q̄ttuor fiebat pulvis thimiamatis sancti.ꝓhibuit qꝫ dñs talem fieri compositōem in vsus hominū.ꝙ si q̄s simile faceret vt odore eiꝰ frueretur.periret de populis suis. Inde est ꝙ in ecclesia non datur odor thuris bñdicti sponso et sponse. Inde etiam est ꝙ oblato thure benedicto sup altare.si descēdat thuribulus ad clericos ī chorō.vel ad laicos.aliud thus sine benedictione ponendum est et boīb⁹ offerendum.

De cōfectōe sancte vnctōnis. Capitulum.LXIX.

Unguentū etiā sanctum ō quattuor fiebat aromatib⁹ Aroma vo dicitur qlibet pigmētuꝫ.quod odore suo aera inficit q̄i aerioma. Sumebātur quidem q̄ngenti sicli virgultorum ꝑme.i.ꝑcipue mirre Et est mirra arbor que grece smirna dr.v.cubitoꝝ.q̄ est ī arabia cuius virgulta arabes exurunt vt meli⁹ pullulent.et fructificent.ex quoꝝ nitore multos contraberent intolerabiles morbos. nisi fumo storacis occurrerēt. Cinomomi.cc.l.sicli et calami totidem.cassie vero.d. Et est cinamomū virgultum indie vel ethiopie.duorū

cubitoꝝ.dictū q̄ cannamomū.q̄ in modū canne ſubtiles habꝫ calamos ⁊ replicatos.q̄ fracti ſpiramentū viſibile reddūt.Calamus vero ſpecies aromatica.iuxta libanū.Caſſia in aquoſis naſcit.creſcit in īmenſū .odorem reddit.Hec redacta ī puluerē cū oleo oliua/ rum cū menſura bin conficiebant opere vn gentarij.et dicebat ſanctū vnctōnis oleum vel vngentū ſanctum.de cuius vſu loco ſuo dicemus.Joſeph⁹ etiā balſamū apponi dic̄.

De labio eneo. Ca.LXX

LOcut⁹ eſt iterū do/ min⁹ ad moyſen.Facies et labium eneū cū baſi ſua.vas.ſ.lauatoꝝ.um. q̄d etiā luter dr.q̄d erat inter tabernaculū et altare holocauſtoꝝ.in quo miſſa aqua laua bāt ſacerdotes manus ſuas ⁊ pedes.veſtes ſanctas accepturi vt ſacrificarēt.ſimiliter in greſſuri tabernaculū et egreſſuri q̄d dicitur factum ō ſpeculis mulierum excubantium ad ingreſſum tabernaculi.Forte de ſedibus ſpeculoꝝ eneis factum fuit.Vel poti⁹ eo fa/ cto in circuitu labij ſup̄mi circū poſita fuerī ſpecula.in quibus ſacerdos videre poſſet.ſi vſpiam vel in facie vel in veſte maculā habe ret abluendam.

De redemptōne numeratoꝝ. Capitulum .LXXI

ITerūq3 dixit do/ min⁹ ad moyſen.Cū numerabis fi lios iſrahel dabit quiſq3 p̄ciū p aīa ſua.ne ſit in eis plaga.dimidiū ſicli iuxta mē ſurā ſanctuarij.Siclus aūt.xx.obolos habꝫ Z.xx.annis et ſupra dabūt.ab eo enī tpe ad nomen familie tranſibāt.Diues nō addet.⁊ paup nō minuet.Et hec pecunia ad vſus ta bernaculi reponebat.Hoc ī dauid vindica/ tū eſt.q̄ aliter fecit q̄z de⁹ iuſſerat.q̄ regnās in pace.q.ſuperbe populū numerauit.et nu meratū iuxta p̄ceptū dñi non fecit offerre.et ſic in duob⁹ peccauit.

De electione artificum et datio/ ne tabularum. Ca.LXXII.

VOcauit etiam do/ min⁹ ex noīe.i.noīatim elegit huiuſ opis ſūmos artifices.beſeleel filiuꝫ buri de tribu iuda et ooliab e⁹ ſociū.ſꝫ mi nus peritū filiū achi ſamech de tribu dan q̄s ip̄leuit ſpū dei.id ē ſcīētia ad excogitā/ dū in oī ope fabrefa/ cīēdo.Cōpletiſq3 ſer monibus bis dedit moyſi duas tabulas lapideas digito dei ſcriptas.

Nota q̄ ſm paralip. non videtur beſeleel babuiſſe niſi.ij.ānos ad pl⁹.

Viciū ſcptoꝝ ī duo/ bus maxīe attendit ī pp̄ijs noib⁹ ⁊ nume ris.⁊ q̄niꝫ paralip. fere toti⁹ ꝓſistit in bis duob⁹.potuit eē vi ciū ſcptoꝝ q̄ cum cer tum numerū annoꝝ beſeleel poſtuiſſe debue rit.incertū p certo ſcpſerūt.

De vitulo cōflatili Ca. LXXIII.

VIdens populus q̄ moyſes morā faceret.dixit ad aa/ ron.Fac nobis deos q̄ p̄cedāt nos. Moyſi ei ignoram⁹ q̄d acciderit.Excuſant ſe hebrei dicētes.q̄ eloym nō tātū deos.ſꝫ et dños ſonat.et dicūt eos petiſſe duces itine/ ris.Aaron vero et hur reſtiterunt.Sed in/ dignatus ꝑplus ſpuēs in faciē bur.ſputis vt tradit eū ſuffocauit.Vñ timens aaron ait. Tollite inaures vxoꝝ et liberoꝝ et afferte ad me.Hoc erat quod carī⁹ ⁊ p̄cioſi⁹ habebāt. putās.q̄ ꝓſulētes auaricie ſue nollēt afferre Quas cū accepiſſet formauit ex eis vitulū cōflatilē ope fuſorio.Forte aliud non recipe rēt.q̄ adoꝛauerūt bouē in egipto.Tradunt q̄dā aarō ꝓeciſſe in ignē inaures.⁊ ide ope demonis ꝓflatū caput vituli tātum.Qđā q̄ñq3 vitul⁹.q̄ñq3 caput vituli vocat.q̄ ineꝛ cuſatōem ſui inferī⁹ legit aaron dixiſſe moy/ ſi.Proieci illud in ignē.et egreſſ⁹ ē h̄ vitulus et dixit popul⁹.Hij ſūt dij tui iſrael q̄ te edu xerūt ō terra egipti.Fecitq3 aaron altare co rā eo.⁊ in craſtinū indixit ſolennitatē.mane q3 ſurgētes obtulerūt hoſtias.ſeditq3 ꝑplus māducare ⁊ bibere ⁊ ſurrexerūt ludere.id ē. adoꝛare.Tūc ait dñs ad moyſen.Deſcende

peccauit ꝑplus tu⁹.q.d.tā nō me⁹. Dimitte me vt deleā eos.faciāq3 te in gentē magnā3. Cui moyses. Queso dñe quiescat ira tua.ne dicant egiptij.callide eduxit eos vt interficeret eos in mōtib⁹.impotēs eis dare terrā quā ꝑmiserat. Recordare quoq3 seruoꝝ tuoru3 quibus iurasti dicens. Terrā banc dabo semini vestro. Placatoq3 dño descēdit moyses.ferens tabulas ex vtraq3 ꝑte digito dei scriptas. Cui occurrit iosue.qui forte singulis diebus in occursum eius egrediebatur. Nō ei credibile est cū moyse eū ieiunasse. Et ait ad moysen. Ululat⁹ pugne est in castris. Cui moyses.imo vox est cantantiū. Et ꝑpropinquans,vidit vitulum z choros.z iratus proiecit tabulas et ꝓfracte sūt. Combussitq3 vitulum et massam redegit in puluerē.quē sparsit in aquam et dedit ex eo potū filijs israel. Cūq3 accusaret aaron qꝫ ꝑlīm audierat.excusans se aaron dixit que supra dicta sūt.dicens se tumuisse ꝑplum qꝫ ꝑnus erat ad malum. Videns ergo moyses .q3 ornamentis nudatus esset popul⁹ scilicet vel auxilio dī vel potiꝰ ydolatrie quam longo tempe ante ꝓceperat tandē manifestauerat. vel

Quattuor modis ex poīt nudat⁹.spoliatus.derelict⁹.manifestat⁹.designatus

forte videns sibi indicatos a deo sceleris auctores ꝑ puluere3 bibitum qui in barbis eorum miraculose apparuit.stans in porta castroꝝ.et aduocans leuitas ait. Qui dominī est iungatur mihi. Ponat vir gladiū super femur suū.transite p medium castroꝝ.occidat quisq3 amicum suū z fratrem.quem scz signatum puluere inuenerit. Et ceciderunt ea die q̄si tria milia. Alia trāslatio hz.xx.tria milia. De bis oīb⁹ q̄ dicta sūt de vitulo tacet iosepb⁹.tantū opiniones eoꝝ de mora moi si narrat. Alij ei dicebāt eum a bestijs comestum.alij a dño translatū.alij sane mētis cū dño philosophantem.

De prece moysi et minis dei. Capitulum. LXXIIII

Altero die locutus est moyses ad populū. Peccastis peccatum maximū. Ascendā ad dominū si quiuero eum deprecari pro vobis. Et cum ascendisset ait. Obsecro dñe.aut dimitte eis banc noxam.aut dele me de libro tuo quem scripsisti. Quod de impetu animi nō de ratione q̄dam dictū tradūt.vel ex magna confidentia in deū p impossibile dictū.q.d. Sicut impossibile est vt me deleas sic oro nō posse fieri q̄n dimittas. Augustin⁹ dicit ex ꝓsequentibus rationationē debere ꝓcludi. vt .s. q̄d sequit̄ ꝑmittat̄ sic. Aut dele me aut dimitte eis. Que ponit̄ p equipollenti sua.q.d. Si non deles me dimitte eis. Disiunctiua enī vertitur in cōiunctiuam.destructo quod antecedit et manēte q̄d ꝓsequitur. Scribi aut deleri de libro vite dicit quis dupliciter. vel ſm prescientiam vel ſm presentem iusticiam. Cui dominus Qui peccauerit mihi.nisi peniteat deleboeum.q.d. Non te qꝫ non peccasti. Vade duc populū istuz angelus meus p̄cedette. Non enī ascendam tecū .qꝫ populus dure ceruicis est.ne forte disperdam te ī via Tradūt hebrei .qꝫ ꝑus de⁹ ipe custos eoruz erat.deinceps dedit eis michabelē custodez eoꝝ ꝓpriuz.sicut cetere nationes ꝓprios habent angelos custodes sibi delegatos. Addidit etiam dominus. Semel ascendam in medio tui.et delebo te. Et est cōminatio captiuitatis babilonice vel romane. Et nota ascensum dupliciter dici vel ab inferioribus ad superiora. vel ab occultis ad manifesta et est sensus. Manifestabo me tibi malo tuo.

Scom hunc modū paulus erat scptus in libro vite quādo persequebatur ecclesiam.

Scom hunc modū iudas erat scriptus in libro vite.

De translatione priozis tabernaculi Capitulum. LXXV.

Audiens hec populus luxit et nullus indut⁹ est cultu suo. Depositoq3 ornatu3 suū a mōte oreb. Tollensq3 moyses tabernaculuz.q̄d

comode de pozi tabernaculo intelligit qđ sibi fecerant. vt ante ipm iura tractarent. Qđ cũ bucusqz fuerit in radice mõtis vt pro pinquus essz dño. voluit dñs a se illud remoueri. z tetẽdit illõ moyses ex altera pte castroz. z longe a castris. Egrediebatur qz moyses ad illud. et plebs stabat in foribus tabernaculoz suoz. et adorabat procul. Descendebatqz colũna nubis. et loquebat dñs cũ moyse cernentibus vniuersis facie ad faciem. sicut solet loqui homo ad amicum suũ. id est. manifeste.

Et ipm tabernaculũ intrabat moyses cũ deo loquens.

Quasi auertẽs faciẽ suam ab eis.

¶ Qz moyses vidit posteriora dni. Capitulum. LXXVI.

Rursuqz iterum o moyses ad dñm. Respice populus tuus. gentẽ banc. Tu vis vt educaz populũ. indica mihi quẽ missurus es mecũ. Dixitqz dns. Facies mea pcedet te. Ecce iaz magnus impetrauerat moyses. plus notatur in facie qz in angelo. Et qz in facie itellexit moyses aliquẽ qz similiumz deo pmitti addidit. Si tu ipe non pcedes. ne educas nos de loco isto. Cui dñs Et verbum qđ locutus es faciaz. z te ipm noui ex nomine. i. ppre. z specialiter mihi placuisti. vocabor in nomine dñi coram te. i. faciã me vocari deũ. et ducem vestruz ex miraculis q facią. et nõ ob aliud nisi qz volo. qa miserebor cui voluero. Cui moyses. Ostende mihi faciẽ tuã. Cui dñs. Non poteris videre faciez meã. Non enim videbit me hõ. z viuet. Stabis in caverna petre. z trãsibit coram te gl'ia mea. Quã qz nõ sustineres. ponã manũ meaz coram te. Cũqz ptrãsiero. tollã manuz meã. et videbis posteriora mea. Qđ rõne silitudinis dictũ ẽ. Sic enim a tergo visus hõ scit qđ hõ sit. sz nõ qs hõ sit. ita deuz esse mõ scimus. sz qs sit nondũ scimus. Potuit esse qđ tãta claritate ptransierit dñs. quã human9 nõ sustinuissz aspect9. et opposita ẽ nubes moysi. Deincepscũ longius abisset. potuit a moyse videri. Hebreꝛi trãz bebrei tradũt vidisse eũ posteriora boꝛis et in occipite qualdã ligaturas.

Familiarẽ enim se ei exhibet qui aliuz nomine suo vocauerit. quod pcipue in maioribus cõmendatur.

¶ De secundis tabulis et gloria vultus moysi. Capitulũ. LXXVII

Dixit dominus ad moysen. Precide tibi duas tabulas instar priorũ. et scribã sup eas verba q̃ habuerãt tabule qs fregisti. In deuteronomio etiã dr de9 scpsisse. In seqntib9 vbis dicit. Scribe tibi hec. ꝛc. z paulo post fuit moyses cũ dño. xl. diebus. ꝛc. et scpsit in tabulis vba federis. x. Nõ dicit qđ auctoritas scribẽdi fuit in dño. misteriũ in moyse. Cũqz excidissz moyses tabulas. de nocte surgens mõtez ascendit. et trãseunte dño coram eo inturbine pnus in terrã adorans ait. Obsecro vt gradiaris nobiscũ. auferasqz iniqtates nostras. et possideas nos. Cui breuiter dñs memoꝛauit qđaz q etiã pdixerat. de trib9 solẽnitatib9. de oblatione pmitiaz. z primogenitoꝛ. Et addidit. Ne cũ gentib9 terre pmissionis aliqđ habeꝛent participiũ. Fuitqz moyses scđo cũ dño xl. diebus. z xl. noctib9. Panẽ non comedit. et aquã nõ bibit. Cũqz descẽdissz đ mõte cũ tabulis apparuit facies ei9 cornuta. et ipe ignorabat. i. radij miri splẽdoꝛis ferebãt đ facie ei9. q reuerberabant oculos intuentiũ. qs gl'iaz vult9 moysi appellat paul9 apl's. posuitqz velamẽ sup faciẽ suã. cũ loqueꝛet filijs israel. Locutusquoqz est eis oĩa q̃ sibi fuerant impata. Quantum ãt hec gloria duraverit. et vtrũ semel vel pluries ꝟ acciderit. ignoram9. Et tradũt hebrei qz adhuc tertio ascẽdit ad dñm. ad impetrãdã eis venie certitudinez. et iterũ fuit cũ dño xl. diebus. et. xl. noctib9 ieiunãs. Cunqz redissz cũ certitudine venie erat nona dies septimi mensis. et i crastino solẽnitatẽ agẽtes p venia data. afflixerunt se. l. die egressiõis eoꝛum de egipto iaz fluxerant bi. xl. dies.

Sicut in christo qñ exiecit de templo vẽdentes et ementes.

rũt aĩas suas ieunãtes. z decimus decimus dicta ẽ .x. dies mẽsis hꝰ dies ꝓpiciatõis Quod si verũ ẽ ꝑt eẽ q̃ et eccĩa ob ß tres in ãno ꝓpoĩt q̃dragenas. lz ob hoc institutũ dicatur q2 tres tribꝰ legũt ieunasse q̃dragenis. moyses bel yas. iesus. Siue ꝺo fuerit siue ñ. postcõm redituz de constructiõe tabernacli ꝑcepit eis moyses secũꝺ qꝺ a dño accepe rat. et ꝑmisit de obseruatõe sabbati. ne forte in ß ope putarent sibi licere operari in sabbato

Quia deuz habuerit ꝓpiciũ. ß festum modecimi adhuc celebrãtur iudei.

Nota q̃ q̃dragecclia tria seruat ieunia ꝓpter moysen. bel yaz. iesum. Sed duo dissimilibꝰ seruat tẽporibꝰ Quedã obstuat q̃ttuor ꝓpt duo mori. vnũ xp̃i. z vnũ belye. iteruz diuersis tẽporibus

¶ De compositione tabernaculi et erectione. Capitulum. LXXVIII

Egressa omis multitudo obtulit iuxta ꝺbũ moysi mẽte ꝑmptissima quicqꝺ ꝑciosius habuit. et cũ tanta copia. q̃ cõpulsi sũt artifices voce ꝑconis clamare. ne quisq̃z vltra offerrz Fecerũtqz bseleel z ooliab cuncta q̃ sibi fuerant et sicut fuerãt impata. Et ꝑm ioseph buz omne temꝰ ad opus faciendũ transijt ĩ mẽsibꝰ. vij. Omne aurũ qꝺ expensũ est ĩ ope sãctuarij. xxix. talẽtoz fuit. et. dcc. xxx. siclorum ad pondꝰ sanctuarij. Fuerũt ꝑterea. c. talẽta argenti. ex quibꝰ ꝓflate sũt. c. bases sãctuarij. De mille aũt. dcc. lxxv. facta sũt capita colũnarũ. q̃ etiam vestiterant argento. Eris quoqz oblata sũt talenta. lxxij. milia. z. cccc. sicli. Obtulerũt autẽ a. xx. ãnis z supra. dc. iij. milia. et. d.l. Igitur mense ꝑmo secundi anni in ꝑma die mẽsis erexit moyses tabernaculũ. operuitqz nubes tabernaculuz. cũ lux serena esset. nõ procellosa sz lucida. nõ tñ ꝑ quã trãsiret aspectꝰ. sz qualẽ decebat ꝑsentiã dei. Et ad nebule eleuatõez illiꝰ deinceps mouert castra. et ad depositõez depo suert. z ꝺũ stabat sup tabernaculuz z ibi stabant. eratqz ignis in nocte.

De genere aaron erant ãnas z caypbas z alij q̃ ꝑnũciauerũt xp̃m reũ esse mortis. et effuderũt eius sanguinẽ ad basim altaris. Ibi ei est occisus vbi erãt altare et basis eius. Vñ. Mõ capit ꝓbetam petre extra hierusalem.

Historia leuitici. cap'lm. j.
De remittitur diuisio vtilis ca. ij
De holocaustis z modo offerendi. ca. iij
De sacrificijs pacificis z salutarib9 ca. iiij
De oblatõne inanimatorum. ca. v
De hostia ꝓ peccato ca. vj.
Pro peccato sacerdotis. ca. vij
Pro peccato synagoge. ca. viij.
Pro peccato ꝑncipis ca. ix.
Pro peccato anime. cap. x.
De igne iugi et electõne cinerũ. ca. xj
De esu adipis z sanguĩs ꝓhibito cap. xij
De ꝯsecratõe sũmi sacꝺotis z mioꝝ. ca. xiij
De potestate offerendi eis data et accipiendi partes suas. ca. xiiij.
De ꝑma oblatõne sacerdotuz. et de igne dato de sublimi. ca. xv.
De morte nadab et abiud. ca. xvj
De discretõne ciborum. ca. xvij.
De purificatõne puerpere ca. xviij
De cognitõne leprarum. ca. xix.
De purificatõne leprosi. cap. xx
De viro spermatico et muliere emoꝝroyssa capitulum. xxj.
De vitula ruffa et hirco apompeio et de cineribus asperſionis. ca. xxij
De purificatõe immundoꝝ. ca. xxiij
De ꝓsonis exclusis a mrionio. ca. xxiij.
Catbalogꝰ quorundã ꝓceptoꝝ. ca. xxv.
De tribus generibꝰ panum. ca. xxvj
De sanctimonia sacerdotum ca. xxvij.
De pena blasphemi. ca. xxviij.
De talione legis. cap. xxix
De obseruantia iubilei. ca. xxx
De bñdictõibꝰ z maledictõibꝰ ca. xxxj
De decimis et votuis. ca. xxxij.

Historia leuitici.
Capitulū primū.

Certia distinctio historie quaz scpsit moises grece de leuitic⁹ qz de electõe et ministerio leuitarū agit. latine offertoz⁹ vel sacrificaticius. qz de sacrificijs z ꝺ bus q̄ offerebantur ex lege tractat. Hebraice vero vagecra. qꝺ sonat misteriales. Vocauit āt moyses more hebreoz q̄ a pncipijs libroz nominat eos. sicut nos officia missaz z euāgelia. videlicet cum dicim⁹. dñica q̄ cantatur ꝓlus syon. vl legit Erút signa in sole et luna. Incboatur aūt sic liber iste. Vocauit āt moysen et locut⁹ est ei dñs de tabernaculo federis dicẽs. Homo qui obtulerit hostiā si fuerit holocaustū. z de armẽtis masculum offeret. Pdro aūt habet in hebreo va. qꝺ enī sonat. z ietra vocauit.

Moyses hūc libz uz et duos pcedentes z duos ꝓsequentes cõposuit. sed eos sicut nūc sūt distincti non distinxit. imo cū ipse cõposuisset eos. totū opus quasi in vnuz corp⁹ z volumen redegit Esdras vꝺ qui dict⁹ est velox scriba. et q̄ totam bibliotbecā a babilonijs combustam reparauit. Opus in q̄nqz partitões diuisit siue in q̄nqz libros qui dicti sūt pentatheucus.

Premittitur diuisio vtilis.

Capitulum. II.

Hviden dum de doctrina z traditõe sacrificiozum q̄ sequitur. qꝺam plibanda sūt in hunc modū. Quinqz ꝓsideranda sunt hic. Sacrificia q̄ deo offeruntur. persone a qb⁹ offerũtur. tempora qñ offerũtur. loca vbi offerũtur. cause ꝓ quib⁹ offerũtur Triplex aūt eoz q̄ offerebāt rite occurrit discretio. Aut enī erat oblatio de animalib⁹. z sacrificium dicebatur. nec ante. viij. diē natiuitatis poterat offerri. nec eadem die mater et fet⁹ eius. Aut de sicca materia vt simila pane. tburc. z ꝓpe dicebatur oblatio. Aut ꝺ liquidis vino et oleo. q̄ ꝓpe libamen vel libatio dicebatur. licet bis noib⁹ scptura qñqz indifferẽter vtatur. Persone vꝺ offerentiū due anima vl synagoga. Animarū vero alia sacerdos. alia ꝓnceps. alia ꝓuata. de quib⁹ suis locis dicet similiter de locis et tempib⁹ suo loco. Causarū q̄z triplex erat differentia. Offerebant enī qñqz necessario. qñqz sponte. quandoqz casu. Necessario aūt. vel ex voto vel ex pcepto.

Sane ex pcepto offerebant pmitias frugum vuaruz. fructum. Decimas quoqz eozundem et insuper animaliuz. Primogeita quoqz animalium et liberoz uz Oblationes etiaz trium solennitatum. ꝛc in hūc modū. Vel autem et fermentuz nunq̄z offerebantur dño. tantum pmitie eozum temporibus suis offerebantur sacerdoti. sed nil ex eis super altare ponebatur Cõmuniter autem a nullo sacrificio sal deesse debebat. et ideo dicebatur sal federis. q̄a non erat fas boc transgredi. Pdoro secūdū ordinem libri a sacrificijs incboandū est.

Due erant primitie. Prime primitie frugum de spicis cõfricatis primo die azimorum. Secunde ipanibus in die pentecosten

Si erat primogenitum hominis de leuitis ipsi templo remanebat. sin autem redimebantur quinqz siclis.

De holocaustis et mõ offerendi.

Capitulum. III.

Sacrificioz alia sholocausta. alia sacrificia. Et primo de holocaustis videam⁹ Holocausta dicebãtur illa sacrificia. q̄ tota īcendebãtur. Holõ. n. totū. cauma incendiuz ꝺz. Fiebat āt tātū in trib⁹. armentis. s. et pecudibus. sed tantum de ouib⁹ z capris. Et in auibus. sz tātū i turture z colũba. De armẽtis z pecudib⁹ sic. Offerebat tātū masculꝰ ānicus. s. vni⁹ āni vl circa. supra annū nō. Unꝺ qñqz hostia agnus. qñqz aries appellatur.

Bos ei supra annū poterat offerri vt aut Joseph⁹ Erat q̄z imaculat⁹.qđ nō đ macla vel leris sed corpis intelligendum ē.i.nō debile. aut fracto mēbro.aut papulas habens.aut scabiē.aut cecū.et hmōi. Offerebaq̄z primo sacerdoti ad ostium atrij.vt viderz si ydoneū essz ad offerēdū. postea ad ostium tabernaculi offerebaf dño p manuū impositionē sup caput.lotis pus manib⁹.q² pter mare sacerdotū erant i atrio duo maria.vnū viroz.et alterz mulierz Unde z a loco offerē di ab hebreis hostia dicebaf. Gentiles āt ab hostib⁹ vicendis hostiaz.z a victis hostib⁹ victimā consueuerant appellare. Victima đo hebrei a vicie do dixerūt.q² victuz adducebatur animal. Oblatam sic hostiā reducebat sacerdos ad altare holocausto z stans ad aquilonē imolabat eā coram dño ad latus altaris z in ꝓspectu sanctorū.fundebatq̄z sanguinē ei⁹ circa crepidinez altaris in circuitu. Hebreus habet parietē. Joseph⁹ lumbū.forte labiuz supeminens. detracta q̄z pelle hostie q̄ erat sacerdotis. artus in frusta concidebat quib⁹ lotis cū capite pedibus et intestinis.adolebat oīa sup altare i holocaustum et odorē suauē dño. Non est credēdum q̄ in nidore seu odore carnium delectaretur dñs.sed potius in re significata et deuotōne offerentium. Sin aūt de auibus fieret holocaustū. fiebat sic. Sed cum duo offerrent vt dictū ē. ꝓmo homo de israel.postea sacerdos. Quo ab hoīe offerebatur auicula.tacet. Forte q̄a eodē mō quo et pecus. Forte tantuz sacerdoti. Offerebatur autē pull⁹ turturis vel colūbe cui frangebat sacerdos collū sola manu. Non enī licebat sacerdotib⁹ ferrum leuare sup auez. Et retorto collo cū capite sub ascella vngue cutez colli vbi fractū erat rūpebat. et fuso sanguine circa crepidinē altaris.vesiculā gurturis z plumas proijciebat ad orientem in locum secretum vbi cineres effundebant confractuq̄z ascellis manu.adolebat eaz sup altare in holocaustū. Et hec erant minora z simplicia holocausta que volūtarie fiebant. Erant quedā maiora.quadaz necessitate facta.que et sanctiora quodammodo.q̄a totū incendebatur et pellis et fimus.de q̄b⁹ postdicetur.quodāmodo minus digna. Quia super altare non cremabātur. Hūc de sacrificijs partialibus prosequamur et voluntarijs.

De sacrificijs pacificis z salutarib⁹. Capitulum.IIII.

Hoū quedā erant hostie pacifica.quedā salutaria.q̄.l.pro salute danda vel data vel ꝓseruanda offerebātur. Similiter et pro pace vel ad deum vel ad homines.vel quia ad bonum pacis fiebant.cum cuiq̄z quod suum erat dabatur scilicet deo et sacerdoti et offerēti. Fiebat autem cum erat de animalibus.l de armento tantum.et de pecudibus predictis. de auibus vero non. Vane in modo offerendi ab homine vel sacerdote idem fiebat cū hostia holocausti. Sed in hoc erat differētia. quia hic offerebatur masculus vel femina .et anniculus vel grandior immaculata tamen. Pars vero hostie offerebatur domino. Pars erat sacerdotū.reliqua offerentium. De armēto hec offerebant dño. Omnis adeps.q̄ē pīguedo interior offerebaf. Pīguedo enī supra carnē animalis aruina vel lardus đr. Que carni admixta ꝓpe pīguedo.q̄ in intestinis adeps est. Est āt triplex adeps

vitaliū.i.cordis et vētris. ¶Adeps iecoris.id ē epatis quē reticulū dicim⁹.qz inuoluit ad modū retis. Et ē adeps renū. Hos tres adipes duosqz renes.i.ilia z renūculos adolebat sacerdos sup altare. Eadē et de capra dño offerebāt. Si vo ō ouib⁹ erat oblatio pter predicta offerebat de ea cauda integra.quaz lūbū vocāt.lxx. Pdelis vo erat sacerdotis qui offerebat illud. ¶Armus vo dexter q dicebat separatōis.z pect⁹ qō dr eleuatōis.z qre sic dicebātur infra dicetur.cedebāt in vs⁹ sacerdotū.z lingua cū faucib⁹ vt tradūt.sz ī textu nō memini me legisse. Forte pectori adherebāt.z cū pectore ab animali tollebāt. Uñ sufficit noīasse pect⁹.z bis vescebātur sacerdotes in domib⁹ suis.cū vxorib⁹ z liberis z domo tota mūdis tātū.

etiā q in domib⁹ immolabāt cā epuli vl' religionis pect⁹ z armū dabāt. Reliqua erāt offerentiū.z īde epulabātur corā dño

Diuersis modis efficiebāt īmūdi.tactu mortuorū.et multis alijs modis.de qbus infra dicetur

in locis ad ℔ deputatis.in ipo atrio vl' iuxta .Licebat et ex his tā sacerdotib⁹ qz alijs edere duobus dieb⁹.si qd superat in die tertiū cremabatur. Et nota q nullū animal offerebatur vel in holocaustū.vel in sacrificiū sñ libamentis suis.sed de libamentis proprius infra erit tractatus.

¶De oblatione inanimatoꝝ Capitulum.V.

Si vero man⁹ hoīs animal inuenire nō poterat.offerebat p salute vel pace simlā farinā. scz delicatissimā.fundēs sup eam oleū.z dicebatur simila oleata.vl' oleo fermētata. Thus offerebatur cū ea. Sacerdos āt totū thus z pugillū plenū simile oleate adolebat sup altare memoriale.i.in memoriā offerentis.vt scz dñs memor esset ei⁹ vl' sacerdos ad dñm reliquū erat sacerdotū. Tradūt hebrei non semp plenū pugillum offerri.sz p qntitate simile minus poterat offerri intantū q etiam impleto pugillo oēs digitos poterat aperire sacerdos.pter medicum.et illud tantillum quod remanebat inter illū digitū et volam sufficiebat. Joseph⁹ vero dragmam vnam offerendā dicit. Si vo sacrificiū de simila coctum offerebat panes sine fermento conspersos oleo.coctos in clibano. vel ī craticula offerebat. et lagana azima.id ē latos panes z tenues non cōspersos sed linitos oleo. Quidaz tñ plagana panē coctum in aqua intelligunt.vt sit tertiuz genus panis a cocto in clibano et cocto ī craticula Si vero coctū in sartagine offerebat.cōspersum oleo et sine fermento erat.et diuidebat minutatim. Ex his oblatis sacerdos memoriale adolebat coram dño.de panibus vnus et de frustis vnum. Reliquum erat aaron et filioꝝ eius ad edendum cum omni domo sua.z equa sorte diuidebatur eis. In hebreo pter clibanum tria ponuntur.marchesilis. mahebach.michar. ¶Marchesilis sonat cōsiliatrix.quod sartagini cōuenit propter stridorem et susurrium frixure. ¶Michar rete vl' cribrū. ¶Mahebach

Qñ farina redacta fuit ī panē. Quidaz dicūt.iiij.genera panū fuisse.coctū in clibano. in craticla.coctū ī aqua quā lagana azima dicūt Quidā tñ intelligunt formam panis z p̄m ℔ tertiū genus erat coctū in sartagine.

forte scaturiens potest esse patella.ī qua coctio liq̄da fit. Potest et esse tertia spēs

Dicere vult.qō mahebach potest ītelligi tertia species sacrificij.

sacrificij.i.a salutari z pacifico p grāz actōe vel p victoria.s.vel aliq̄ bono euentu iopinato. Et potest dici fieri casu.vt sit vna species sacrificij qō fit casu.

¶De hostijs pro peccato. Capitulum.VI.

Post hostias salutares precepit dominꝰ de hostijs pro peccato z p delicto. Dicit āt peccatū grauius scz quod ex industria est factū. ¶Delictū leuiꝰ.s.quod ex ignorātia.

Tamen omīa hec sacrificia indifferenter sepe dicuntur sacrificia pacifica.

Uel peccatū cum fit qđ faciendū non est. Delictū qđ derelictū cū nō fit. qđ faciēduz est. Et iuxta psonas peccantiū erat diuersitas sacrificioz

Delictū q3 specialiē peccatū in deū. i. i. sanctificata deo. Hoc eī ē derelinquere. i. deū relīquere. vel delictū peccatū recognitū

Pro pctō sacerdotis Ca. VII.

Distinguitur aūt hic qđ q̄ttuor psone sacerdos, synagoga. i. pl̄us. p̄nceps aīa. Si ergo sacerdos q̄ inunctus erat peccabat. delinquere faciens pl̄m. faciebat q̄ sequūt. Additū ē Qui inunct9. Non q̄n oēs inuncti essent. sz ad differētiā illoz q̄ cū essent de genere sacerdotali. ppter maculā corpis. nec inungi poterant nec mīstrare. Qđ et additū ē. faciens pl̄m peccare. forte generale ē. q2 peccatū qđlibet cuiuslibet sacerdotis trahit in exēpluz. Et est dictū ad exaggerationez peccati. Uel specialiter dictū est. cū. s. vbo vel alīq̄ mō populū ad peccādū p̄uocauerit. Uel sane sīc i hebreo habet. Si sacerdos q̄ inunct9 ē peccauerit ad culpā pl̄i. i. ita viliter z aperte quasi vn9 de pl̄o. qđ valde indecēs ē. tūc inquā offerebat p suo pctō p man9 impositiōem ad ostium tabernaculi

vitulū īmaculatum et coz̄ altari īmolabat euz. bauriēsq3 de

Quia vitul9 ppria hostia erat sacdotū.

sanguine inferebat illū in tabernaculū. et intinguens in eo digitum. aspergebat illum septies cōtra velū sanctuarij. et sup eodē ponebat sup cornua altaris incēsi. et egrediēs reliquū sanguinis fundebat circa crepidinē altaris holocausti. z omēz adipē cū renib9 z renūculis adolebat sup altare. sīc z de vitulo hostie pacificoz. Pellem vo z omēs carnes cū fimo etiā efferebat extra castra in locum mundū. vbi cineres effūdi solebāt. z incēdebāt ea super struem lignoz.

Pro pctō synagoge Ca. VIII

Quod si ois turba pignorantiā fecerat qđ contra mādatū dñi ē. offerebāt seniores populi ad ostiū tabernaculi p manuū impositōez vituluz. et fiebat de ꝟ vitulo sicut z de ꝟori p pctō sacerdotis. Et oīāte p eis sacerdote. p9 pin9 erat eis dñs i duob9 tantū. Hic innuit differētia inē peccatū sacerdotis et pl̄i. q2 sz sacerdos ñ dz peccare p ignorātiā. nō ei licet ei ignorare mādata dñi. Iterū q2 nō legitur qs oīare p sacerdote. q2 si pcuss9 fuerit incātatoz a serpente. qs medebitur ei. Ecce patet differentia īter holocausta ꝟ et predicta.

Qđ etiā supra notauerat in fine cuiusdā capituli.

q2 ex his nihil erat sacerdotū. totum dño cremabat. neq3 membra istoz cū capite pedib9 et intestinis lotis ponebātur sup altare. Generalis enī erat regula. q2 de c9 sanguine inferebatur in sanctuariū. nil ex eo licebat remanere. nec aliqđ ex eo super altare

Hāc eandez regulaz habes in apl̄o et in epl̄a ad hebreos.

adolebat. nisi adeps cū renib9 z renunculis. In modo etiā offerēdi et numero sacerdotū offerentiū erat differentia. De carnib9 enīz holocausti salutaris fiebant nouem partes qs super altare ponebant nouem sacerdotes. quisq3 suam. vnus vero quattuor simul offerebat. scilicet caput z pedes et iecur et intestina lota aqua duo vero sanguinem offerebant. vt omnes simul essent. xij.

Pro peccato principis Ca. IX.

Si peccauerit princeps q̄ et cyliarchus dicitur vel tribunus pignorantiā. et post intellexerit peccatum suum vel per se vel per alium. offerat ad ostiū tabernaculi p man9 iposit9 onēbircū īmaculatū. Quo immolato tīgebat sacerdos digitū in sanguine. q̄ tangebat cornua altaris holocausti. reliquū fundens ad basim e9. et adolebat adipem. renes et renunculos. Reliqua erant sacerdotuz. Sed quia erat hostia pro peccato. et de sanguine ei9 tincta cornua altaris holocausti. carnes eius erant sancte. et sanctificabant q̄ eis erāt tacta. sed non quelibz. imo in genere suo. caro carnem. simila similam. panis panem.

Et nō vescebatur eis nisi sacerdos vnctus ⁊ mūd⁹. ⁊ nō nisi in loco sctō. ⁊ nō nisi in ea dē die q̄ offerebātur. si q̄d residuum esset igne cōburebat. Si vestis polluebatur e⁹ sanguine abluebatur vt nullū remaneret in ea sanguinis vestigiū Vlioq̄n vrebatur. Vas testeū in q̄ coquebatur caro. statim frangebatur. ereuz defricabatur ⁊ lauabatur aqua.

Hoc non ꝓpter ℔ sacrificiū dictū ē. cū in eo nō esset simila vel panis. sz ad sequētia respicit. scz sacrificiū pauperis.

¶ Pro peccato aīe. Cap. X

QVm āt peccabat quis ignorantiā aīa de ꝓl'o terre. offerebat capr̄ā imaculatā. eo modo q̄ alij vl'agnū Et fiebat de hac hostia eodē mō q̄ et de hyrco ꝓncipis Si aūt nō poterat manus e⁹ inuenire pec⁹. offerebat duos pullos turturis vl'colūbe. Quoz alter offerebatur dño in holocaustū. alter erat sacerdotū. cuius tū sanguis ad fundamentū altaris holocausti distillabatuz. q̄ ꝓ pctō erat. Qd si nec auicl'as poterat inuenire. offerebat similā decimā ptem ephi. nec mittebat in ea oleū aut thus. q̄ ꝓ peccato erat. Cui⁹ memoriale sacerdos adolebat sup altare. reliquū ipse habebat in munere.

¶ De igne iugi et eiectōne cinerū. Capitulum. XI

ITerū locut⁹ est dominus ad moysen. Ignis semper in altari ardebit. quē nutriet sacerdos subijciens mane ligna per singulos dies. Et erit ignis ex eodem altari. i. nō aliūde sūpt⁹ apponetur. Cum vo cineres supabundabāt induebatur sacerdos vestib⁹ quattuoz sacerdotalib⁹ quas ꝓtaxauim⁹. ⁊ tollens cineres de altari reponebat i peluim iuxta altare. et depositis vestib⁹ sanctis. indutus q̄z alijs. forte ad ℔ destinatis. vel et suis ꝓprijs. cineres efferebat extra castra. ⁊ in loco mūdissimo. vsq̄z ad faullā faciebat ꝓsumi.

¶ De esu adipis et sanguis prohibito Capitulum. XII

HEc de oblatiōib⁹ dicta sufficiāt ℔. In numeris de oblatiōib⁹. vij. legaliū festoz legit. Hoc addendo. q̄ ois adeps dñi erat. Adipē et sanguinē nō comedetis oīno. qđ intelligitur de animalib⁹ oblatis. Tñ ꝓpter illud iudei ab omi adipe abstinebāt. Sed veri⁹ q̄ dñs adipem q̄ debebat offerri in esum ꝓhibuit eis. etiaz noiatim adipem bouis. ouis. et capre. Adipem vo morticini vel a bestia occisi. cōcessit eis in vsus varios. s. vel ad lucernas. vl' vnctiones extrinsecas.

Quid ergo faciūt ō adipe aīalis mundi nō oblati. nec morticini. nec a bestia capti si dñi ē. Forte pij cūt vel dāt alienigenis ad edendū Sed quō ℔ vel illō faciūt de illo. si dñi ē. Ꝓ⁹ hibuit etiam eis dominus omnez esum sanguinis. Josephus ait. q̄ aīam et spiritus in eo esse moyses putauit In q̄ esus suffocati tantuz intelligit ꝓhiberi. Tamen in tantū ꝓhibuit esuz sanguinis. q̄ et auez vel veram aucupio vel venatione captā voluit fuso sanguine in terraz et operto comedi. Et addidit. Omnis enim ania in sanguine est.

Nota q̄ sic apposuit aug⁹ ℔. tñ iudei ñ comedūt adipē mundi aīalis. s. qđ offerri nō licet. ceruoz scilz damularū. ⁊ hmōi adipem q̄ solebat offerri nō edūt. sz habent in varios vsus ad modū adipis morticini

Vel noie spūs dicit quo mediante cōiungitur ania corpori. q̄ etiā palpitat caro sine anima. vnde. ℔ ñdicite spūs et anime iustorum dño.

¶ De consecratōne summi sacerdotis et minoꝝ Cap. XIII

ITerū ꝓcepit dominus moysi. vt initiaret aaron ⁊ filios e⁹ in sacerdotes. Et tūc oēs q̄dez filij aaron ꝓsecrati sūt. sz nō oēs postea ꝓgenere ip⁹. Cec⁹ ei vel claud⁹. si grandi vl' paruo aut torto naso. si gibbosus aut hernios⁹. si lugē scabiē habēs vel impetiginē de lemie aaron erat. nō poterat mīstrare. nec intrare

sanctuarū.vescebant tñ panib⁹ q̄ offerebāt in sanctuario. Tulit ergo moyses iuxta p̄ceptū dñi aaron ⁊ filios e⁹.vestesq3 sanctas et oleū vnctionis.vitulū q̄3 et arietes duos.et canistrū cū trib⁹ generib⁹ azimoꝝ.toꝛtas.s. panis et q̄ collirida ꝺꝛ.lagano et crustulo. Est āt crustulū panis q̄ fere in crustā induratus ē. Et cōgregauit omēm multitudinē ad ostiū tabernaculi. In electiōe eī pōtificis assensus desideratur plebis. Tradit āt ihoseph⁹.q2 animos populi inclinauit ad sacerdotiū aarō in hunc modū. Dixit eī q2 ipse sp̄m dignū sacerdotio iudicaueꝛat.tum p̄o familiaritate quā habebat cū dño.tū q2 plurimū p̄ plō laboꝛauerat.tuz q2 quisq3 naturaliter amicus sui est.sed dñs dignioꝛē aarō iudicaueꝛat.cuz ergo placuisset plō.obtulit dño aarō ⁊ filios e⁹. Cū q3 lauissz eos aquis fontiū.et aaron feminalia induisset.vestiuit eū moyses.vij.alijs vestib⁹ quas p̄diximus fundensq3 sup caput ei⁹ oleū vnctōis. vnxit caput e⁹ et man⁹.ita q̄ p barbaz stillauit oleum vsq3 in oꝛam vestimēti ei⁹. Filios āt ei⁹ vestiuit lineis.et baltheis cingens imposuit eis mitras.et man⁹ eoꝝ oleo sanctificauit. Liniuit q3 tabernaculū sancto oleo cū omni supellectili sua. Cū q3 asperlisset vtrūq3 altare septies aquis.vnxit illud ⁊ oīa vasa eius. labiū q3 eneū cū basi sua sanctificauit oleo.

¶ De ptāte offerendi eis data et accipiendi partes suas. Ca. XIIII.

Obtulerūtq3 aarō et filij ei⁹ vitulū p̄ pctō suo sup caput e⁹ man⁹ imponētes. Quē cum immolasset moyses.tinxit digitū in sanḡne et tetigit ex eo coꝛnua altaris p gyruz.et fecit de eo sicut de vitulo p pctō sacerdotis faciēda p̄diximꝰ. Obtulerūt et arietē in holocaustū hostiā.s.salutarē. Et fecit moyses ꝺ eo sicut de holocaustis salutaribꝰ fieri p̄ceperat domin⁹. Obtulerūtq3 p man⁹ impositionem arietē secundū.hostiam.s.p̄secratōnis ip̄oꝝ. Quē cū imolasset moyses sumēs de sāguine tetigit extremū auricule eoꝝ dextre ⁊ pollicē manus dextre similiter ⁊ pedis dextri. Reliquū sanguis fudit sup altare per circuitum

Adipem ꝺ omēm et caudā.renes q3 cum renūculis et armū dextrū separauit. Tollēsq3 de canistro collirida vnā et laganū vnuz et crustulū vnū.oīa simul tradidit aaron et filijs ei⁹.q.ꝺ. Accapite ptāte sumēdi hec a populo.q̄dam ad offerendū dño.q̄dā ad vsuz vestrū. Qui cū tenerēt eas inter man⁹.suposuit moyses oīb⁹ pectusculū. Unde et pectusculū eleuatōnis dictū ē.q2 oīb⁹ suppositū fuit. In signū tñ q2 superioꝝ est omnū sapientia. Etiā p eleuatiōe offerentiū legit sic vocatū. In pacificis eī et salutaribꝰ armū et pect⁹ p̄us eleuabāt offerentes coꝝam dño.et post tradebant sacerdotib⁹ sicut per partes eis assignatas. Armus vero dexter. ꝺicebat separatōis.q2 in separatōne mēbꝛoꝝ hostie p̄m⁹ ab ea separabatur.et q2 i partē sacerdotū separauit illū moyses tanq3 ceteris membris dignioꝛez. Tradūt eī q̄dam.q̄ formatio coꝛporis animalis i vtero matris ab bumeꝛo dextro inchoatur. Tenentes ergo filij aaron oīa hec in manib⁹.eleuauerūt ea coꝝam dño.et tradiderunt ea moysi.q̄ oīa adoleuit dño sup altare.eo q̄ oblatio p̄secratōis esset Assumēsq3 vnguentū.et de sanguine q̄ erat i altari admiscēs aquas fontiū asperlit eos. ⁊ sup vestimēta eoꝝ. Cū q3 sanctificati essent in hunc modū.reliquas carnes arietis coxerunt ante foꝛes tabernaculi.et ibi comederī eas cū panib⁹ q̄ residui fuerāt in canistro.et quicq̄d in crastino sup fuit ex eis ignis absūpsit. In eundē modū iterauit singula q̄ ꝺixiꝛmus moyses.vij.ꝺiebus tñ nō vestiuit eos q2 semel induti.vij.ꝺieb⁹ nō deposuerunt vestes sctās.nec ꝺ atrio tabernaculi sūt egressi. Quiꝺā tñ tradūt p̄ma ꝺie omia vt ꝺixiꝛmus fuisse prosecuta.vij.ꝺieb⁹ p̄secratōis sequētibus oblatōnes quotꝺie iteratas.sed nō victionem. Josephus vero ꝺicit omnia sicut et in p̄ma ꝺie sequentibus fuisse prosecuta ꝺiebus

¶ De p̄ma oblatione sacerdotum et igne ꝺato de sublimi.

Capitulum. XV

Octauo aūt ꝺie deuocauit moises p plō solennitatem

in quo sacerdotes ꝓsecrati offerre inchoarẽt ꝓ se ⁊ ꝓ populo. In ꝑcedentib⁹ eĩ. vij. die bus vicem sacerdotis habuerat moyses. et acceperat ab aaron et filijs e⁹. q̃ postea a po pulo illi erant accepturi. et ministrauit alta ri. In die octauo aggressi sũt tp̃i mĩsterium ad q̃d fuerant ordinati. et moyses cessauit. Et tradũt q̃dam diem octauum fuisse ꝑmã diem anni secũdi. ex quo egressi sũt. Et cum objcitur eis q̃ ꝑma die anni secũdi dictum est sup tabernaculum erectũ. aũt erectiõez dici ꝓsũmatõnem ꝓsecrationis ei⁹. Ꝓcepitq̃ moyses ignem terrenũ amoueri ab al tari. quo vsus fuerat bis dieb⁹. q⁹ ea die ap pareret eis dñs. Congregatisq̃ filijs israbel ꝑmo obtulit aaron ꝓ peccato suo vitulũ. cui⁹ adipez renes et renũculos imposuit al tari igne non suppposito. cetera combussit ex tra castra. Immolauit etiã ꝓ se hostiaz sa lutarem. arietem in holocaustũ. ⁊ imposuit altari. sed sine igne. Ꝓinceps oblatur⁹ ꝓ populo sumpsit ab eis hostias q̃nq̃ vitulũ ꝓ peccato populi. bircũ ꝓ peccato ꝓn cipis. agnum ꝑ peccato anime. bouez in ho locaustum. arietem ꝓ pacificis. Tamen ĩ immolatõne nõ nisi tria dr̃ immolasse. bircuz ꝓ peccato populi. et bouem ⁊ arietem ꝓ pacificis. Forte q⁹ ꝑus ea numerauerat. ꝓ breuitate illa tacuit. Et q⁹ separatim de pec cato synagoge ꝓncipis et anime nõ agebat vt ꝑus. quodlibet trium ꝓ peccato popu li potuit dici oblatum. Augustin⁹ tñ impro bat lrãm. que dicit. v. tantũ sumpta. et dic̃ cũ illis. v. sumptũ agnum anniculũ in bolocar posin. quod sonat bolocaustũ fructuosum Dicebaturq̃ bolocarposis bolocaustuz il lud. q̃d dñs aliq̃ signo visibili ostendebat si bi gratum esse. Cum aũt imposuisset ex bis aaron sup altare que adolenda erant dño se parauit de pacificis partẽ suaz armos dex tros et pectora. et extendens manus benedi xit populo. Ingressiq̃ moyses et aaron ta berna culũ. et egressi iterũ bñdixerẽt populo. Et cum essent oblata sup altare. et etiã cum eis ignis a dño deuorauit q̃ erant sup altare. et ꝑuat⁹ est ignis iste perpetu⁹ vsq̃ ad trãsmigratio nem babilonis. nec li cuit deinceps ignez apponere alienum. Juge sacrificiũ voca bat q̃d q̃ti die offere bat. duo sczagni. vn⁹ mane alter vespere.

De morte nadab et abiud Capitulum. XVI.

Eadem die nadab et abiud arreptis thuribulis ignem imposuerũt alienũ. desuper incẽsũ offerentes. Egressusq̃ est ignis a dño. vel il le q̃ iam erat in altari. vel ali⁹ iterum venẽs de sublimi. et deuorauit. i. extinxit eos. Et ait moyses ad aaron. Hoc est q̃d dñs dixit. Sã ctificabor in bis q̃ appropinquant mihi. id ẽ etiam in bis q̃ mihi mĩstrant apparebo san ctus non parcens peccatis eor. Vocauitq̃ misabelem et elysaphan filios oziel patrui aaron cognatos eor. et ait illis. Tollite frẽs vestros extra castra. Et exportauerũt eos si cut erant induti lineis et tbiaris. et sepelierẽt eos. ita vt ministri altaris sepeliũtur indu vestib⁹ ministerij sui. Cum aũt aaron et re liqui duo filij ei⁹ eleazar et ythamar plange re vellent fratres suos more solito. ꝓbibuit moyses dicens. Oleũ sanctum est sup vos. Nolite capita vestra nudare. vestes nolite scindere. ne forte moriamini. non exibitis fo res tabernaculi. Tamen ioseph⁹ aliter dicit q⁹ dum portarẽt bo stias super arã. q̃s ñ ꝑceperat dominus. sed quib⁹ ꝑmit⁹ vte bantur. subito inflã mati sunt. nec valuit quisq̃z eos extinguere. Jussitq̃ moyses pa trem eor et frẽs portantes corpora extra ca stra ꝓgruo bonore sepelire. Dixitq̃ moises aaron et filijs ei⁹. vt tollerẽt partes suas de hostijs salutarib⁹. et oblata ꝑ pctõ quorum sanguis nõ erat illat⁹ in tabernaculuz et co mederẽt ea. Et cũ quererẽt bircũ oblatuz ꝑ pctõ ꝓncipis. exust⁹ inuẽt⁹ est. Cũq̃ tratus moyses sup ꝫ argueret aaron ⁊ filios ei⁹. ex cusauit se aaron dicens. Ecce hodie obtulerunt pctm̃ suum et holocaustum coram dño. cui accidit q̃ vt des. q. d. Ex ꝑturbatõne animi factũ ẽ hoc.

De discretione ciborum. Capitulum.XVII.

Precepit dominꝰ p moysi et aaron. vt traderent filijs israhel legem de discretõne ciborũ. Adhuc enī dñs cibos homini concessos. eis artauit ꝓpter castrimargiã eoꝝ cꝰ sũma sic cõphendi potest. Animaliũ alia viuũt in terra. alia in aquis. alia in aere. Item que in terra. alia reptilia que oĩa īmũda. alia lantia. vt talpa q̃ de luto nascitur. et hec omnia īmunda. Alia gradientia super terram De his generalis est regula. Mũdũ tantum est quod rumi nat et findit vngulaz De piscibꝰ q̃z generalis ē regula. Mũdus est tantũ habens squamas et pẽnulas. De auibꝰ nominatum exꝓssit q̃ immunde essent. Hoc tantũ de auibꝰ generaliter dictũ est. Volatile q̃d graditur sup̃ q̃ttuoꝝ pedes immundum est nisi crura retro habuerit longioza sup̃ q̃ saliat. Tangẽs mortuã eoꝝ lauabit vestimenta sua. ꝛ immũdꝰ erit vsq; ad vesperũ. Etiam si necesse fuerit vt portet q̃spiam eoꝝ mortuũ. Super quod ceciderit quicquaz de morticinis eoꝝ polluetur. tam vas ligneũ q̃z quodlibet vestimentũ. ad vesperũ aqua mundabũtur Vas fictile ũra q̃d ceciderit frãgẽt. Cliba ni vel citropedes q̃s strapas dicimus destruentur. Fõtes vo et cisterne et quelibet maria. et semẽtis granũ nondũ seminatum tactu eoꝝ nõ polluuntur.

Ruminat dicit ꝓpt̃ porcũ q̃ tñ findit vngulã. findit dicit ꝓpt̃ camelũ q̃ ruminat.

Utputa griffus et si quid aliud simile.

Sic locusta ꝛ bruchus ꝛ opimachꝰ Opimachus ē q̃ cuz serpentibus pugnat.

Pro eodẽ accipe clibanũ ꝛ citropedẽ vasa sczterrea. quibus artocreegũt i lare. Apud nos oꝛ testa.

De purificatione puerpere. Capitulum.XVIII

Addidit quoq; dominꝰ legem purificatõnis mulierũ talem. Si mulier peperit masculuz īmunda erit. vij. diebꝰ iuxta dies separatõis menstrue. i. eiusdẽ īmundicie iudicabit̃ cuius est cum separatur a mundis q̃n patit̃ menstruum. Intantũ ei immũda est q̃ q̃cquid tangit immundũ reddit. cibum. lectum. vestem. sedem Unde nõ licet alicui cõmunicare ei nec in lecto nec in cibo. Octauo die circũcidebatur puer. Post. vij. dies inquinationis manebat. xxxiij. dies in sanguine purificatõnis sue. ita vt oĩes dies purificationis sue fierent. xl. q; tot diebꝰ dicũt phisici carnez masculi formari in vtero. In purificatione vo. xxxiij. dierũ licebat ei surgere in domo deambulare. sed nõ egredi et operari. et tangẽdo nõ polluebat. et licebat aliis cõmunicare et in cibo. ꝛ in sede. sed nõ in lecto. Accedere vero ad tabernaculũ ñ poterat. nisi expletis xl. diebꝰ. Si vo pareret feminã. duplicabantur ꝑus dies inquinatõis. et postea dies purificatõnis vt simul fierent. lxxx. quia tot diebꝰ formatur femina in vtero. Expletis vero diebꝰ purificationis. offerebat ꝓ filio vel filia agnũ anniculuz in holocaustũ vel pullũ colũbe vel turturẽ ꝓ pctõ. quia in libidine ꝛceperat. et erat sacerdotis. Qđ si ñ poterat manꝰ eꝰ inuenire agnũ. offerebat duos turtures vel duos pullos colũbarũ. alterũ in holocaustũ ꝓ puero. alteruz ꝓ pctõ suo. vel ꝓ originali filie. q; filio in circũcisione dimissum erat. Hebrei tñ non habere paruulos peccatum trahunt. Preterhec dicit ioseph̃ primogenitum redimi q̃nq; siclis.

ibẽ. īmũda erat duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui.

Hec cãt oblatio etiaz purificatio dicebat̃.

Augustinꝰ tñ dic̃. q; ꝓ peccato puerorum offerebãt. quodlibet in circũcisione dimissum plenꝰ tunc dimittebatur.

De cognitõe lepr̃arũ Cap. XIX

LEgem quoq; lepre tradidit eis dñs. Sũt ãt quatuor genera lepre. in cute. i capillis in veste. in domo. Lepra cutis cognoscit̃ si fuerit in eo albor. i. pallida albedo. l' pustule. vel cicatrix. maxime si fuerit alba. vl' subrufa. ita q̃dẽ si locus lepre būlior sit carne reliq̃. vel si mutati fuerint capilli in cãdorẽ. & solito tenuiores. Lepra vero in capillis alopicia dr. fluentibus capillis. Si in caluitio vel recaluatõne albus vl' rufus color inuent⁹ fuerit. plaga lepre ẽ. adducto itaq; leproso ad sacerdotez. sine c⁹ arbitrio nõ excludebatur. Si lepra non dũ ei pspicua fuerat recludebat eũ in domo sua. vij. diecus. Quib⁹ expletis si nõ creuerat lepra. iteruz recludebat eum alijs vij. Qõ si necduz lepra increuerat. mundabat eũ. i. mũdũ iudicabat. q̃a scabies erat. Et lauabat hõ vestimẽta sua. & mũdus erat. Cũ vo perspicua erat lepra. separabat̃ ad arbitrũ sacdotis. et habebat vestimẽta dissuta. i. facilia ad induendũ vel exuendũ. vel solã vestẽ extrinsecã vt sic cognosceret̃. & caput nudũ vt posset agnosci. & os veste ptectũ ne torẽ loquẽdo diffũderet. & habitabat sol⁹ extra castra. ita vt a mortuo nihil differre videret̃. Patet vt dicit Ioseph⁹ illos irrisibiles. q̃ dixerũt moysen lepra fatigatũ. et similiuz electorz ducẽ factũ. venisse i chananeã cũ eis cũ ita q̃ misericors circa leprosos habitus sit. q̃ tũc maxime misc̃dia indigebat. Lepra vero vestis linee vel lanee. vl' pellis erat macula albida vel rufa. humiliorz superficie reliqua qz corrosiua est. Que cũ apparebat. psidera bat eam sacerdos. Si pspicua erat lepra. cõburebat̃ vestis. si dubia recludebat̃. vij. dieb⁹. Si creuerat macula. adiudicabat lepre. si nõ creuerat. abluebat̃ vestis. et recludebat̃ alijs vij. dieb⁹. Si adhuc dubia erat. rũpebat illã a solido. Si tñ iterũ alibi macula apparebat lepra volatilis erat. & cõburebat̃ vestis. Si vo similis macula corrosiua apparebat in domo. pus pcipiebat sacerdos omia de domo efferri. psideras̃q; valliculas i pariete pallore vel rubore deformes. et humiliores superficie reliqua. claudebat ostũ dom⁹. vij. dieb⁹ post q̃s si inueniret creuisse lepram iubebat erui lapides leprosos. & pici extra ciuitatẽ & domũ radi intus p circuitũ. et puluerẽ rasure spargi extra castra vel extra vrbez in locum immundũ. et alios lapides substitui i domo. et luto alio liniri domum. Qõ si iterum rediret macula. lepra pseueras ẽ. & dstruetur domus & ligna & lapides & puluis extra oppidũ proicientur in locũ immundũ.

De purificatõe leprosi Ca. XX

QVod si leprosus q̃ mundabat̃. reuocabat̃ ad cõmunẽ habitatoz sic Ueiebat vsq; ad cõmunẽ itroitũ castrorũ vel oppidi. habens secuz duos passeres viuos. q̃b⁹ licitũ erat vesci. lignũ q; cedrinũ. & ysopũ & vermiculũ. filũ scz coccineum. & aquas viuẽtes in vase fictili. occurrente sacerdote. Forte duo erãt gñapasserz. q̃z vno licitũ erat vesci i lege. alterz vo phibitũ. & bugo dicũt. de q̃b⁹ nõ ẽ discretiuũ. Orig. dic̃ Due galline accipiebãt̃ viue. et q̃ mundabãt̃. & lignũ cedrinuz et coccine⁹ coccus. fi

rēsqz ei sacerdos. immolabat passerem vnū. stillans sanguinē sup aquas aliūqz scz viuū ligans filo coccineo cū ysopo ī summitate ligni cedrini. q̄ faciens aspersorum tingebat illud in aquis rubricatis aspergēs boiem septies. dimittebatqz passerē viuum auolare in agrū. Tūqz lauiset hō vestimenta sua. radebat omnes pilos corpis sui. et lotus aqua ingrediebat castra. ita dūtaxat. vt maneret extra pp̄riū tabernaculū. vij. diebꝰ et tūc supcilijs. lotisqz vestibꝰ. ⁊ corpe die. viij. tollebat duos agnos īmaculatos. ⁊ ouē anniculā. et tres decimas simile. ⁊ sperse oleo. et olei sextariū. et offerebat oīa ad ostiuz tabernaculi. Tūc sacerdos īmolabat agnum vnū p delicto. Et sumēs de sanguīe ponebat sup extremū auricule dextre boīs. et sup pollicē manꝰ dextre ⁊ pedis. et ō olei sextario mittēs in manū sinistrā. et tingēs pollicē dextruz in eo. aspergebat septies cōtra tabernaculum. Reliquū olei q̄d erat in sinistra fūdebat sup extremū auricule dextre boīs. et sup pollicē manꝰ dextre ⁊ pedis dextri. i. sup sanguinez quē p̄us infū derat. ⁊ sup caput eiꝰ. Et rogabat sacerdos p eo faciēs aliquaz specialez instutā ad ℔ orōez. et post sacrificiū faciebat p pctō. et post īmolabat holocaustū cū libamētis suis. ponēs illud in altari. Et nota q̄ ℔ p̄pe distinguit sacrificiū p delicto. cuiꝰ sanguīe linit cē hō ⁊ sacrificiū p pecca/

to. de q̄ nihil ei factū est. Unde et moyses dixit ℔ q̄ distīguens ita p̄tinere ad sacerdotem hostiā p delicto. sicut et pro pctō. Cum enī distinxisset agnuz p delicto. nec distīxisset q̄d alioꝝ p pctō. ⁊ q̄d ī holocaustū fieret. īnuit in arbitrio sacerdotis esse de agno et oue. vt alterū p pctō. alterum

lum scz rubeū. q̄ ligabat passerez viuū. et ysopꝰ in ligno cedri.

Pro pctō ē q̄si loco dictionis accusatiui casꝰ. Uñ et sacrificiū p pctō ñ postulasti.

Nota q̄ distinguit reuera moyses inter sacrificiū p delicto et pctō. scz inē delictū et peccatū nequaq̄z distinguit. Sancti vō distīguūt tripliciter. vt sit delictū quod fit p industriā. peccatū bolocaustuz faceret q̄ vellz. Qz si manꝰ eiꝰ hec inuenire non possz. agnꝰ tñ pro delicto et olei sextariuz non minuebat. q̄ ex his purificabat hō/mo vt p̄us. scz p oue ⁊ agno reliq̄ offerebat par turturū aut duos pullos colūbaruz. quoz vnꝰ p peccato alter in holocaustū fiebat. Offerebat q̄z decimaz simile oleate in sacrificium.

quod p ignorantiaz. Uel delictū q̄ fit in deū. peccatū quod ī primū. Uel delictū in omittēdo faciēda peccatū in cōmittendo non faciēda.

De viro spermatico et muliere emoroissa. Ca. XXI.

Deinceps addidit dñs de viro patiēte fluxum seminis. q̄ tunc iudicat buic vicio subiacere si p momenta adheserit carni. ⁊ creuerit fedus humor seminis. quod licet nolens. effūdit ex corruptiōe. Talis īmundꝰ īmundum reddebat q̄d tangebat lectū suū. vestem suā sedem suā. etiā sagma sup q̄ sedebat. i. strāturam asini. Uas fictile q̄d tangebat frāgebat. ligneum lauabatur. Qui tāgebat lectū eiꝰ. vestem eiꝰ aut sedem. vel sup quez ipe saliuaz iacebat. lauabat vestimenta sua. et erat immundꝰ vsqz ad vesperū. Cum aūt sanatꝰ fuerat. numerabat septē dies pꝰ mundationē sui. et lotis vestibꝰ ac corpore ī aq̄s viuentibꝰ mūdꝰ erat. Die aūt. viij. offerebat par turturū. aut duos pullos columbaruz. et faciebat sacerdos alteruz p pctō. alterum in holocaustū. Eadem lex erat immundicie et purificatōnis de muliere patiēte fluxum sanguinis ex morbo.

Sagma asini. id est. sella eiusdem.

Similiter eiusdē immūdicie erat mulier menstruata. Hz nō purificabat solenniter. Sufficiebat enīz ipaz cū vestibꝰ ablui. Uxorē aūt eī īmūdicie p pctō ei solēt accidere. et idō p eis et

Traduntbebrei q̄ si q̄s dormierit cū muliere pma die sui mēstrui. et si puer inde cōcipiet et pierit. ifra decem annos lepro/sus erit. Si vō sc̄da die mēstrui. tc̄ ifra. xx. ⁊ hic vsqz ad. vij. diez.

pro peccato salutare offerebat. quod non p menstruo. q; naturale est. Et nota q; accedē tem ad menstruatā dicit hic immundus septem dieb⁹. ⁊ purificatōem ei concedit quod de ignoranter accedēte intelligendū est. Infra vtrūq; perimendū dicit. qđ dictū est. si fiat ex industria. Nec miruz. q; etiaz legittime cognoscentē vroreꝫ. voluit dñs lauare vestē. et omne corp⁹. et esse imūdum vsqz ad vesperum. Et de vxore eodem modo.

Vñ ⁊ mulieri emoroisse a dño dictuz ē postq̄z sanata ē. Vade ⁊ amplius noli pec. ne. d. a. t. ꝓcūgat. Per quod patet. q; p pec cato suo morbus ei acciderat.

De vitula rufa et hirco apōpeio et cineribus aspersionis

Capitulum. XXII.

Iteruz locutus est dñs ad moysen. Loquere ad aarō. ne omni tēpe ingrediatur sanctua; rium qđ est intra velum. ne moriatur. quia in nube apparebo su; per oraculū. nisi fece rit hec que sequunt.

Non ē intelligendū vt quotiens vellz in; trare. faceret hec ⁊ in traret. sed tantum. x. die septembris in; tratur⁹. pus tamen hec faceret. Hec dies solennis erat in isrl. et dicebatur dies p; piciationis propter causam p̄dictā. Vel q; agebatur ea die ci nis expiatōnis. sicut dies iouis sancta. q̄ sanctū crisma cōficit

Quia defuncti erāt duo filij aaron na; dab ⁊ abiu cuz offer; rent ignez alienū ad altare dei errat necesse vt instrueretur ce; lesti doctrina aaron quomō eū ad altare oporteret accedere. ⁊ quo supplicatōis ri tu ppiciū faceret deum. et vt caueret de ꝟ qđ acciderat filijs. Propterea de bis ꝟ modo p̄fata est lex.

Iterū locut⁹ ē dñs ꝛc

Et pro peccatis toti⁹ anni cōmunib⁹ l' ignoratis ea die oblatio fiebat. Dicebat etiā dies afflictionis. q; ea die ieiunabant homies et iumenta. etiam pueri septēnes. et agebat ea die memoria mortuoꝝ. Dicebatur etiaz dies expiatōnis. quia ea die purificabat totum tabernaculum et altaria per sanguis aspersionem a contagijs que contraxerant per annum ex peccatis ministrantium. Ea die tollebat summus sacerdos de ꝓpio vi; tulam rufam trimam immaculatam q̄ non traxerat iugum. Nec tur bemur si quando q; vitulus nominetur. quia in femmino ge; nere tantum intelligendu m est. quia p pec catis fragilitatis offerebat. Sumebat q; ab vniuersa multitudine duos bircos p pecca to. et arietem in holocaustum. Cūq; lauisset se induebatur lineis tantū sm ritum mino; rum sacerdotum. oblatisq; animalib⁹ facta q; oblatōne vel oratione propria pro se et p domo sua statuebat duos bircos i ostio ta; bernaculi. mittebatq; sortem. sup vtrunq; q̄ sciretur quis esset dñi. et q̄s ꝓpli fieret. Nec ē credendū quibusdam q̄ dixerūt tō mitti sor tes vt sciretur quis domino immolād⁹ essz et quis dyabolo. mittendus ei in solitudinē cum peccatis. Lex enim immolare nisi deo non admittit. Sane cui⁹ sors exibat. domi; no offerebat illum pro peccato populi. ⁊ for te hic dicebatur proprie pro peccato. Cuius sors exibat populo reseruabat viuentez. im; molabatq; vitulā rufam pro peccato suo ⁊ domus sue. et tollebat de sanguine birci et vitule. et thuribulum plenum prunis. Sul tumq; tollens thimiamatis. intrabat vltra velum. tantum imponens thimiamatis. vt nebula et vapor operiret oraculum. ne forte visa maiestate dñi moreretur. Aspergebat; q; septies digito de sanguine coram propi; ciatorio ad orientem. Eodem etiam nume; ro aspergebat pauimentum. Simili quoq; aspersione septena expiabat sanctuariuz exi; terius et pauimentum. Fundebatq; de eo; dem sanguine super cornua altaris auret. ⁊ aspergebat illud septies digito. expians ita totum tabernaculum et altare ab immūdi; cijs filiorū israhel. et a cunctis preuaricatōni bus eoꝝ. id est. contagio quod contraxerat positum in medio peccantiuz tabernaculū. Nullusq; erat cum eo in tabernaculo. cum ipsum expiabat. In quem modum etiam se mel in anno lauam⁹ altaria vino. Nota q̄

biclegitur sacerdotez egredi de oraculo ad altare.z sic patet.quia erat extra. Nec potest dici eum egressum ad altare corazz taberna culo.cum dicatur ℔ ad altare qđ est coram dño. Post hanc expiationez egrediebatur sacerdos ad bircū viuentem.ponensqz vtrā qz manū super caput eius.confitebatur generaliter omnes iniquitates filioz israbel.z imprecans eas capiti eius ponens etiaz vt tradunt quidam cartam in scpta peccatis populi super caput eius.mittebat eum i desertum per hominē ad hoc paratū. Tradūt hebrei quozundaz paruulos tribualiter ad hoc parari.id est.de tribu ad hoc deputata. medicinaliter eis splene subtracto.vt sic expiatus esset populus a peccatis illius anni que per ignorantiam vel fragilitatem contraxerat.que secum ferebat bircus. Qui qa emittebatur non rediturus.apompeꝰ grece.latine emissarius dicebatur. Cum autem deduxerat aaron hominez cum birco extra castra.redibat ad tabernaculuz testimonij. depositisqz vestibus lineis in quibus expiauerat sanctuarium.et emiserat bircuz lauabat carnez suam in loco sancto.et indueba tur vestibus suis scilicet pontificalibꝰ et pcciosis.et offerebat arietem in holocaustum et adipes vitule et birci pro peccato.renesqz cum renunculis. In hunc modum et pontifex euangelicus in aspersione basilice quam dedicat quasi in expiatione lineis et minoribus vtitur indumentis. Etiam in sabbato baptismali in consecratione fontium.et immersione catbecuminoz.um scilicz trās feruntur peccata eozum.vtitur similibus indumentis. Cum autem bis peractis ad ministrationem accedit altaris.pontificalibus et pcciosis vestibus infulatur. Vitulū aūt et bircum de quozum sanguine facta est expiatio ferebant extra castra.et comburebāt igni tam pelles qz carnes eozum et fimum. Proiciebatqz ea sacerdos in ignem qui illa vorabat mutatis prioribus vestibus z resumptis propꝛijs.lignum cedrinum ysopū. et coccum bis tinctum.quia bec in purificationibus valebant.et tunc rediens lotis vestibus et carne sua ingrediebatur castra.et immundus erat vsqz ad vesperum. Sed et ille sacerdos qui remanebat ad ignē.vt consumi faceret omnia vsqz ad cinerem.non nisi lotis vestibus et corpoze intrabat castra. et immundus erat vsqz ad vesperum. Sed z tertius sacerdos qui colligebat cineres reseruans ad aquam aspersionis.non nisi lotus intrabat castra.et immundus erat vsqz ad vesperum.Ex bis cineribus fiebat aqua aspersionis.qua per totum annum purificabantur immundi. Unde difficile est rationem inuenire.cum bic cinis fieret ad purificandos immundos.cur illi qui eum tractabant vt dictum est immundi erant. Cum et iudei prozsus de boc respondere se nescire fatentur. cum etiam dominꝰ boc sacramentum quasi sanctissimum religionem victime appellet. Sed et qui caprum dimiserat alias duxerat in desertuz immundus erat. De quo tamen facile est inuenire rationem.z est verisimile bos cineres factos annuatim.vt modo fit crisma. Quidam tamen hebrei dicunt eos valuisse et durasse per plures annos.nec factos nisi cum deficiebant.

De purificatione immundozum Capitulum.XXIII.

His cineribus purificabantur immundi in hūc modum. Si qs tangebat cadauer hominis mortui in tabernaculo.vel i agro occisi.aut p se mortui.vel sepulchrū eiꝰ.immūdus erat septem diebꝰ. Tabernaculū i quo mortuus est homo.et vniuersa que ibi erāt vasa immunda erant septem diebus Tollebatqz vir mundus cineres combustionis. mittensqz super eos aquas viuas. tingebat ex eis ysopum.et aspergebat ex eo die tertio et septimo tentoziū.et omnez suppellectilem z homines huiusmodi cōtagiōe pollutos z lotis vestibus et corpoze mūdi erāt Si die tertio non fuerat aspersus imundꝰ

die.vij.nō mūdabat. Si qs ātsicñ expiabat peribat de medio eccie.q2 polluebat sanctuariū.i.aīa e9 peribat de israel.q2 peccabat.et arcebat ab ingressu loci sancti. Et ille qui purificabat īmūdū aqua hmōi.q2 tetigerat cineres lauabat vestimēta sua.7 īmūd9 erat vsq3 ad vesperū. De īmundicijs vo quibus erat īmund9 bō p diē tantū.vt ppter illusionē nocturnā.vel q2 dormierat cū vxore.non credim9 boiem bis cinerib9 expiatu3.sed ad minus de immūdicia.vij.dierū.q2 de tertio et septimo legit faciēda expiatio talis. De expiatōib9 q fiebant cū munerib9 oblatis.vt supra de leprosō dictū ē.7 ō viro spermatico et muliere sanguinaria.q2 legit eos numerare.septē dies.et octaua purificari.credimus die tertia 7 septima bis aquis expiatos

De personis exclusis a mrionio. Capitulum.XXIIII.

Qvadvit etiā dominus filijs israel multitudinē preceptor.recapitulādo pdicta 7 supadendo noua.de qb9 nō nisi illa pstrinximus q ad intelligentia3 lectōis sacre scripture sunt necessaria. Vane phibuit dñs.ne bō ad domesticā3 sue carnis accederet.nec reuelaret turpitudinē ei9.i.discooperiret 7 ītraret pudenda ipi9. In pmor q dē parentū cōiugio ppter hominū raritatē.solū duas personas exclusit dñs a cōiugio dicēs. Propter Hic relinquet bō patrē et matrem.i.nec fili9 matri nec patri filia copulabit. Sub lege vo plures excepit.q sunt fere.xij.mater.nouerca.soror neptis.amita.matertera.vxor patrui.nurus.vxor fratris. Ex hac determinatōe recipit.puigna filia priuigni.vel puigne sororis vxoris. Paucas tē excludit.vt multiplicarentur boies. et replerent terram. Si enī3 quis habēs vxorem mortu9 fuerit.non suscepta ide prole.frater e9 duxit eam.7 inde fratri defuncto semen suscitauit.

Sub grā plurime excludit.vbi pximētia locū habet.et ē hec phibitio cōiugij. A fornicatione enī omis mulier excluditur.

Cathalogus quorūdā preceptor. Capitulum.XXV.

Qvitum quoq3 cū masculo et iumento sub interminatione mortis phibuit.ne et colligerent spicas vel racemos remanētes.nec grana decidentia.sz relinquerēt ea pauperibus terre.nec opus mercenarij retinere vsq3 mane.nec accipere psonas.diligi amicū sicut seipm pcepit.vbi.lxx.primum ponit.somnia. auguria.diuinatōes obseruari phibuit. nec agrū seri diuerso semie.nec iumenta diuersi generis facere co/ire.nec veste ex duobus texta indui.nec comā in rotundum tonderi.nec barbam radi.nec carnes suas super mortuo incidi nec figuras aliquas aut stigmata i carne sua fieri.cum quib9 et similib9 ad litteraz subintelligendum est.pm ritum gentium et maxime egiptior cum quib9 habitauerant. Nam et dauid legit mulā habuisse.sup qua posit9 est salomō.et delat9 ad fontē geon ad inungendū. Ex egipt9 omnigenor venerās mōstra deor.7 in honore diuersor deorum qs putabat talib9 pesse.diuersa semia i agro diuersas materias i veste sociabat.diuersos etiam cincinnos capitis diuersis dijs sacrificabat. Unde 7 in pncipio bor pceptorum dixit dñs. Juxta consuetudinē terre egipti.in qua habitastis nō facietis.iuxta mores regionis ad quā introducā vos nō agetis. Addidit etiā speciale pceptū cū intrarēt terram repromissionis.vt auferrent ppucia arbor quas plantarēt. Quod q3i exponēs subdit. Coma que germinat immūda erūt vobis. Hoc tñ non ē in hebreo. Et videtur velle q fructus triū primor annor immundus esset et abiciend9. fructus quarti anni sanct9 domino.7 cōmunis pauperib9. sz in qnto āno et deinceps dñi sui essent 7 esibiles.

Diuersa etiā aialia coire faciebāt.vt ide aial nasceret qō plurimū esset deor sacrificio cōgruū.vel eor honori dedicatū. sic mul9 ō equo 7 asino marti et cilleno apt9 erat.

De tribus generib⁹ panum.
Capitulū.XXVI.

HEuidentiā quo
qz eoz q̄ ß in leuitico traduntur sci
endum est. sacerdotes habuisse tria
genera panum. panes. s. sacerdotales. leuiti
cos. et laicos. Sacerdotales erant panes p
positionis. q̄ de publico sumptu fiebant. qs
non licebat edere nisi solis sacerdotib⁹. Pa
nes leuitici q̄ et offertorij. quib⁹ soli de gene
re leuitico vescebantur. Etiā q̄ ppter macu⁄
lam nō poterant ministrare. z filiafamilias
sed nō vidua. vl' repudiata. nisi
necessitate rediret ad domuz patris. vt esset
quasi filiafamilias.

His nō vescebatur aduena inquilinus mercenari⁹ sacerdo
tis vetna tñ l' empti⁄
cius ipi⁹ vesci pote
rat. Layci. i. commu
nel. quib⁹ quicunqz
poterat vesci.

Aduēa generale no
men ē. cōtinēs pegri
nū. q̄ tantū ptransit.
et inquilinū qui cuz
sit ō ea dē regiōe. mā
sionē tñ cōducit

De sanctimonia sacerdotum
Capitulum.XXVII

DE sāctimonia quo
qz sacerdotum agēs domin⁹. ṗmo
de minoribus sacerdotib⁹ agit. ne
cōtaminarentur in moztib⁹ ciuiū suoz. nec
etiam ṗncipis populi. nisi tantū sup matre
et patre. filio et filia. fratre et sozore virgine.
ne scz lauarent vel sepelirēt. vel plangēdo tā
gerent moztuos alios. nec alijs tantuz pro
hibitas eis interdixit vxores. sed nec habere
concubinas. nec in vxorem ducere scortum
nec ancillam. nec captiuā. nec viduaz. nec re
pudiatam. neceas q̄ de cauponibus et pan
docib⁹. i. apotbecis venalib⁹ vitam agunt.
Pontifices vero ad nullū omnino moztuū
ingredi voluit. Unde et dñs papa nullis ex
equijs interesse dicitur. Nec vxorez ducere
nisi virginem. et tantū de populo suo. Sed
nec parrochia dñi pape muros vrbis exce
dit. In cōmune vero ṗcepit. ne sacerdos in
dieb⁹ vicis sue cū ministrare deberet vinū bi⁄
beret. aut omē q̄d inebriare potest. vt sciret
discernere inē sanctū z ppbanū. mundum z
immundū. et doceret filios israel legittima
terre q̄ locut⁹ erat dñs. et ne sacerdos dum
q̄ñqz immund⁹ esset accederet eī ad tangen
da ea que offerebāt filij israel. Ipatet q̄z si sa
cerdos euāgelic⁹ quotidie ministrat. assiduā
debet habere mundiciā. Addidit quoqz do
min⁹ de solēnitatib⁹
legalib⁹. Sed quia
plen⁹ de bis in libro
numeri diffinitur. z
nos ibidem de illis
prosequemur. Pri
ma die septembris fe
stum tubarum vel
clangoris pro liberatōne ysaac. quod cereo
rum dicitur. Decima die eiusdem mēsis fe
stum ppiationis. q̄z cum fecissent vitulum.
orante moyse ppiatus est eis deus. xv. die
festum scenophegie quod est furio taberna
culoz̄ quod est festum patris. Cum enī pa
tri ascribatur potentia. magna fuit potētia
dei. q̄ vestes eoz nō sunt attrite p. xl. annos
sed habēt modo alia festa pburū. i. sortium
q̄z sors in cōtrariuz cecidit. vt in hester legi
q̄ se occisuros occiderūt. Encenia tria. id ē.
dedicatōnes. In autūno que fecit salomō.
In vere que zorobabel. alijq̄z reuersi ō babi
lone. In hyeme q̄ fecerūt machabei. de quo
in euangelio. Facta sūt encenia in hierusalē
et hyems erat.

Septem festa iudei
habuerūt Sabbatū
neomeniaz. pētheco
ste. pascha. festuz tu
barū. festū ppitiatio
nis. scenophegiam.

De pena blasphemi

Capitulum.XXVIII.

ECce aūt egressus
filius mulieris israbelitis quē pe
pererat de viro egiptio. iurgatus
cum viro israbelita blasphemauit nomē dī
israbel maledicens ei. Quem moyses reclu
sit in carcere. donec sup ß cōsuluisset dīm.
Qui ait ad moysen. Qui maledixerit deo
suo. omnes qui audierint ponent manꝰ su⁄
as sup caput eiꝰ. quasi contra ipm testificā
tes. et eductum extra castra omnis multitu
do lapidabit eum. siue ciuis sit aut aduena.

De talione legis date Ca.XXIX

SUbintulit quoqz dñs de talione.vt q̄ lederet boiem. in eūdē modū lederetur q̄ leſerat eū ſcz vt redderet animā p̄o aīa.oculū p̄ oc'o. dentē p̄ dente.fracturā p̄ fractura.liuorez p̄ liuore.aduſtionē p̄ aduſtione. Nota q̄a talio nō erat in iniurijs rerū.ſed in leſione tantū corpoꝝ.q; furta reſtituebant in duplum. vel quadruplū. Determinabat̄qz talio p̄ neceſſitatē.vt ledens mulier virū i virilib⁹.puniebat̄ manu.q; virilia nō hz.et vir ledēs mulierē p̄egnantez vt faceret abortiuū nōdum animatū mulctabat̄ pecunia. Incertū ē aūt vtrū talio extenderet̄ vſqz ad iudicē.vl' circa iniuriatū tantū haberet locū. Q̄ vo iniuriatus ſine iudice poſſz vlciſci.forte inde haberi poteſt q̄ ad ciuitates refugij fugiebat homicida non volens.ne interficeret̄ a p̄imis occiſi.

De obſeruatōne iubilei anni.
Capitulum.XXX.

HOdoit etiaz dominꝰ de obſeruatōne iubilei q̄ ſeptimā ſeptimanā ebdomadarū annoꝝ ſequebat̄.ad cuiꝰ p̄ſignatōem ſeptē ānis p̄cedentibus vt tradūt quidā in ſingulis neomenijs clāgebāt tubis.et.vij.diebꝰ p̄tinuis añ ipam ſolēnizabāt clangētes tubis. In lib.tñ numeri legit̄ q̄ clangerent tubis.vij.menſe.x.die i vniuerſa terra. In hanno omēs diſtractiones rerū ad p̄ſtinos redibāt poſſeſſores.p̄ter domos q̄ erant in vrbib⁹ muratis.quas tñ p̄mo anno venditōis venditori redimere licebat.exceptis domib⁹ leuitarū q̄ in quocūqz eſſent loco in iubileo redibāt. Eodem anno requieſcebat terra et debita. Eodē anno ſerui liberi dimittebāt. Nam ſi eſſent contribules.tñ voluit eos dñs ſeruitij ſcemate caſtigare.p̄pter trāſgreſſiones legū. Joſephꝰ dicit.q; in iubileo cōueniebat venditor agri et emptor et reputantes fructꝰ z expenſas in agrū factas.fructib⁹ exuberaſſe cōpertis.vēditor recipiebat agrū.ſi vo expēſe trāſcenderunt.ℏ q̄d deerat recipiebat emptor.et a poſſeſſione diſcedebat. Hāc tñ cōſtitutatōez ſicut licuit infra annū iubileū.nedū in ipō ſi vēditor p̄us vellet reuocare q̄d vēdidit. Trā leuitici videt velle q̄ iuxta numerum ānoꝝ vſqz ad iubileuz maiori minori ve p̄cio iubebat agrū vēdi.ne vēditor grauaret̄ ſi modico vēderet.et plurimi āni ſupeſſent.vſqz duz recuperet q̄d vēdiderat.z ne grauaret̄ emptor.ſi multo emeret q̄d in p̄imo amiſſurus erat. Determinata q̄z fructuū reputatōne et expenſarū infra iubileuz addit.q; ſi vēditor q̄d ſuperit expēſarū reddere nō poterit.habeat emptor agrū vſqz ad iubileū. In ipō eni ois venditio redibat ad p̄ſtinū poſſeſſorē. Terrā āt ſic voluit dñs vēdi abeis ſub p̄ditōe recuperiēdi.q; ſua erat z nō ipoꝝ. Alienigenas tñ ſeruos voluit eos i ꝑpetuū poſſidere.

De benedictōib⁹ et maledictōib⁹
Capitulum.XXXI.

QUiū p̄ceptoꝝ obſeruatorib⁹ p̄miſit dñs bñdictiones ſuas dicens. Dabo vob pluuias tp̄ib⁹ ſuis.ꝛc.vbi.xxx. clauſule p̄miſſionū inueniūtur. Tranſgreſſorib⁹ vo lōge plures ingeminat maledictōes.

De decimis z votiuis Ca.XXXII

IN decimatōe animalū q̄d decimū l' naſcēdo l' numerādo veniebat.dño ſctificabat̄. nec mutari licebat i meli⁹ l' deteri⁹. Similit̄ aial q̄d vouebat dño ñ licebat imutari. ſi q̄s q̄d vouerat imutaret.et votiuū z imutatū erat dñi. Sed diſtinguēdū ē de hmōi votis. Aliquādo ei ſic ex voto aliq̄d ſctificabatur dño q̄ anatbematizabat̄.illud ñ poterat vendi a ſacerdotib⁹ vel alienari. Q̄ñqz ñ ſic obligabāt votiua.ſz poterāt vendi a ſacerdote.determinato p̄cio ꝑm vtilitatē q̄ ex his poterat puenire.ſiue eſſet aial vel fundꝰ. Qui tñ voto dederat.ſi volebat illud emere ſupra eſtimationē p̄ q̄ alij dare⁹ adderet q̄ntā eiꝰ partem Q̄ideo eſt ſtatutū.ne qui vouerat.ad recipiendū q̄d vouerat aſpiraret.q̄ſi penitentia ducꝰ.ne etiā digniorē alijs ſe putaret in emptōne eiꝰ rei q̄ eā dederat.

Numerorū

Historia numerorum. cap.i.
De excubijs circa tabernaculū. cap.ii.
De cōmutatōe pmogenitorū p leuitis. ca.iij
De etate mīstrantiuz in tabernaculo. Et de differentia ministrorum. ca.iiij.
De q̄dam mō reddendi rem alienā ca.v
De iudicio zelotipie. cap.vj
De sanctimonio nazareorū. ca.vij
De bñdictōe super populū. ca.viij.
De oblationibus.xij.dierum in dedicatiōe tabernaculi. cap.ix
De consecratione leuitarum. cap.x.
De his q̄ non possunt facere phase primo mense.vt faciant secundo. cap.xj.
De tubis argenteis et mō clangendi in eis. capitulum.xij.
De recessu israel a monte synai. ca.xiij
De electōne.lxx.senioꝛum. ca.xiiij.
De datōe carniū et ira dei sup eos ca.xv.
De plaga marie et causa lepre ca.xvj
De.xij.exploratoꝛib⁹. ca.xvij.
De murmure populi.pro quo p.xl.annos ī deserto petierunt. ca.xviij.
De lapidatōne colligētis ligna in sabbato. capitulum.xix.
De scismate choꝛe.dathan.et abiron et plaga eoꝛum. ca.xx.
De exustione ppli extincta p aaron. ca.xxj.
De virga aaron q̄ nocte vna frōduit floꝛuit.et peperit nuces. cap.xxij.
De reditu in cades in.xl.anno. cap.xxiij
De morte marie z aq̄s ꝓdictōis. ca.xxiiij
De circuitu yoꝛdanee. ca.xxv.
De morte aaron. ca.xxvj.
De victoria p⁹ votū anathematis ca.xxvij
De serpente eneo contra ignitos serpentes capitulum.xxviij.
De scopul'toꝛrētiū q̄ gestierūt. ca.xxix.
De cantico ad puteū. cap.xxx.
De morte seon regis ammoꝛreoꝛum et og rege basan. cap.xxxj.
De iumēbalaā.z q̄ locuta ē ei asina. ca.xxxij
De artolatbesi balaā.z e⁹ ppbetia ca.xxxiij
Qꝛa moꝛe mulierculaꝝ initiatus ē israbel beelphegoꝛ. ca.xxxiiij.
De zelo phinees ca.xxxv
Decūdus numer⁹ bellatoꝛ. ca.xxxvj
De iure succesſiōis hereditarie. ca.xxxvij
De substitutōne iosue. ca.xxxviij.
De libaminib⁹. ca.xxxix.
De iugi sacrificio. cap.xl.
De sabbato et oblatōib⁹ ei⁹. cap.xlj.
De neomenia. cap.xlij.
De phase. ca.xliij
De penthecoste. ca.xliiij.
De festo tubarum. cap.xlv.
De festo ppitiatōis. ca.xlvj
De scenopbegia ca.xlvij
De votis. ca.xlviij
De destructōne madian et prede diuisione capitulum.xlix
De sorte duarum tribuū z dimidie. ca.l.
Catbalog⁹ xl.duarū mansionuz. cap.lj.
De vrbib⁹ leuitarū z ō ſburbanis. ca.lij.
De matrimonio ptribulum. ca.luj.

Historia numerorū. Capitulū.I.

Varta hu/ius historie distinctio hebraice dꝛ vaiedaber qō sonat.et locut⁹ est. Apud nos tñ.et.non habet. Nomē grecū ī scptis nris ñ habem⁹. naz grece baresmot alias ellesmoth. Latine liber numeri vl numeroꝝ dꝛ. Et dꝛ qñqz numeri pluraliter.vñ et dici solet legitur ℔ ī numeris. Verito aūt ℔ noīe censetur.qꝛ q̄ttuoꝛ pncipaliter ℔ numerantur de oī populo viri apti ad arma ferēda. Primogenitu leuite q̄ etiā bis numerant. Mansiones per q̄s pfecti sunt. Sed nec mulieres nec minoꝛes xx.annoꝝ.nec vulgus pmiscuum nec debiles ad bella numerantur. Ad hanc partē histoꝛie sic trāsit iosephus. Moyses p̄dictam pstitutōem legū dum sub syna moꝛarēt.a deo cognouit et hebꝛeis scriptā contradidit. Cunqz circa legislatiōem hec sufficere putaret.ad exercitij militaris iura cōuersus est.z numeranit

ꝑlioꝝ capita. ſ. pugnare valẽtũ. ¶ Moiſes dicit dñm ſup ꝟ locutũ fuiſſe dicẽs. Locut⁹ eſt dñs ad moiſen i deſerto ſynai i tabernaculo federis. ꝓma die mẽſis ſcdi. ãno ſcdo egreſſionis de egipto. Et nota q ꝑtermittit ꝟ q̃daꝫ q̃ facta ſũt i ꝓmo mẽſe ſcdi ãni. ſ. oblatõeꝫ. xij ꝓncipũ. quaꝫ fecerũt ſinguli ſingulis diebꝰ in dedicatõne tabernaculi. ⁊ ſolẽnitate phaſe q̃ ꝑpo noĩe dr paſca. i deſerto. ⁊ forte ſcrificatione leuitarũ. De his tñ

ĩfra aget ꝑ recapitulationẽ. Proſeq̃ntes ergo ordinẽ libri. dicim⁹ q⁹ moyſes ⁊ aaron. ⁊. xij. ꝓncipes tribuũ ex ꝓcepto dñi ãno ſcdo mẽſe ſcdo die ꝓma menſis numerauerũt viros ꝑter tribũ leui. a viceſimo ãno ⁊ ſupra. Joſeph⁹ certũ terminũ poſuit. ſ. vſqꝫ ad. l. annũ. Et numerati ſũt p gñatõnes ⁊ familias ⁊ domos ⁊ nomĩa ⁊ capita ſinguloꝝ. Hec ãt. v. ad ĩculcationẽ tãtũ q̃dã apposita tradũt. et ꝟ. et in ioſue. ſz ꝑgrue q̃deꝫ diſtingui poſſũt generatões vel cognatiões. Vocat ꝟ trib⁹ ĩpas. xij. familias. q̃ ex ipſis filijs patriarchaꝝ ꝓmo deſcẽderũt. vbi grã. In vna tribu leui fuerũt tres familie. caathite. gerſonite. merarite. Unaqueqꝫ familia multas habebat domos. ĩ q̃b⁹ ꝑꝛij patres familias erãt. Q̃ addit. noĩa ⁊ capita. ĩtrã ſitiue legẽdũ ẽ. i. capitũ noĩa. ſ. ſinguli boies ĩ eadẽ domo. Fuerũt ãt in ſũma. dc. iij. milia quingenti q̃nquaginta.

Hota q̃a ꝓmuꝫ paſcha fecerũt i egipto. Ecõm fecerũt in deſerto. de q̃ ꝟ loquit. Tertũ fecerũ ĩ ingreſſu ⁊ introitu ẽre ꝓmiſſiõis in galgalis Quartũ fecerunt in terra ꝓmiſſionis.

De excubijs circa tabernaculum Capitulum. II.

PRecepit etiaꝫ dominus vt ſemp ponerẽt tabernaculũ i medio caſtroꝝ. et filij iſrael ꝑ girũ excubarẽt ꝑ turmas ⁊ cuneos. q̃d ꝑ eodeꝫ ꝟ accipit. Turma enĩ ꝑꝑe. xxx. miliũ ẽ. Et dr cuneus q̃ſi cõueniens

multitudo. Excubare ei large ꝟ accipit. Excubie et ꝑꝑe diei.

¶ Multitudo dr cuneus quaſi conueus. a con et pnĩendo.

vigilie noctis. Terne trib⁹ ꝑ q̃ttuor ꝑtes tabernacli excubabãt ita tñ remoti. vt mariaſ in medio plateas haberẽt. Erat qꝫ ornat⁹ q̃ foꝛi rerũ venaliũ. ſingulis in ordie ꝓſtitutis. Opifices etiã artiũ in ſtatiõib⁹ ſuis erãt. ita vt vbi cõpetenter edificate caſtra coꝛ ſimilima viderent. Judas itaq; yſachar ⁊ zabulon caſtra metabant ad orientẽ. ruben. ſymeon. ⁊ gad ad meridiẽ effraim. beniamin. manaſſes ad occidentem. dan. aſer. et neptalim ad aquilonẽ. Inter tabernaculũ et caſtra excubabãt leuite in tabernaculis ſuis. ꝑpq̃; ores tabernaculo q̃ꝫ caſtris. Et excubabant ſimiliter ꝑ q̃ttuor plagas moyſes ⁊ aarõ cũ ſuis ad orientez. reliqui ab his. Caathite ad meridiez ſub cuſtodia eleazari filij aaron excubabant. Filij ãt gerſonite ad occidentem. Merarite ad ſeptentrionẽ. Et erant vtriq; ſub cuſtodia ythamar.

De cõmutatõe ꝓmogenitoꝝ ꝓ leuitis. Cap. III

SEparauit ſibi dominus tribuꝫ leui ꝑ ꝓmogenitis que tũc habebãt ⁊ iumenta leuitaꝝ ꝓ ꝓmogenitis iumẽtoꝝ q̃i cõmutatõem faciẽt cum ꝑꝑo. Ꝓmogenita ei oĩa ſpecialiẽ tũc erant ſua. q⁹ cũ occideret ꝓmogenita egipti pepercit ꝓmogenitis eoꝝ. reſeruans ea ſibi. Deinceps tñ ꝓpter idipm omĩa ꝓmogẽita eoꝝ ſanctificauit ſibi in ꝑpetuuꝫ. et maxime. q⁹ ꝓmitie quoꝝlibet fructuũ debentur dño Ꝓ ro bis ergo ꝓmogenitis q̃ tũc habebant tulit ſibi tribũ leui et iumẽta eoꝝ. ⁊ populus ꝓmogenita illa babuit ꝑ leuitis ⁊ iumentis eoꝝ. Et ne duodenarius numer⁹ tribuũ minueret. tribũ manaſſe q̃ſi ꝑ leuitis inſtituit. effraim vo ꝓ ioſeph.

Ne ãt maioꝝ videretur numer⁹ leuitarũ q̃ꝫ ꝓmogenitoꝝuꝫ. et ita iniqua eſſz cõmutatõ. ait dñs ad moiſen. Numera filios

Jacob ei in bñdictione filioꝝ ſuoꝝuꝫ ꝓmiſerat filijs ioſeph. q⁹ vterq; facturus eſſz tribum

leui maſculos ab vno menſe ⁊ ſupra. Et cuz numerati eſſent. inuenti ſunt. xxij. milia. Nota tñ q⁹ ſi diligẽter attẽdas i libro numeroꝝ

numerū eorū p familias inuenies.xxij.milia et trecentos. Dicit hebre⁹.qz.ccc.erāt ī eis p̄mogeniti.z ita tā erāt dñi. Iterū ait dñs ad moysen. Numera p̄mogenitos masculos a mense vno z supra Et inuenti sunt.xxij.mil.cc.lxxij. Tulit ergo moyses ī p̄cio.cc.lxxiij.q̄ superāt p singla capita quinqz siclos ad mēsurā sāctuarij z dedit eos aaron z filijs suis iuxta verbum domini.

¶ De etate mīstrantiū ī tabernaculo et de differentia ministrorum.

Capitulum.IIII.

Iterūqz ait dominus ad moysen. Numera leuitas a.xxx.āno vsqz ad.l.vt seruiāt mihi in duob⁹.huj in tabernaculo portādo z collocādo.senes emeriti ī seruādo. Et cū numerati essent.inuēti sūt viij.milia.d.lxxx. Lxx tñ dicūt.a.xxv.anno quē numerū ānorū in ordinatōne sacertū z nos obseruam⁹ Isti deferebāt tabernaculū ī hūc modū Quia nō licebat ea q̄ erant vltra velum nuda videri.ideo p̄mo intrabāt sacerdotes.et inuoluebāt archaz ppiciatorū.z cherubin. Prius vo velū q̄ añ pendebat.z post pallū iacinctinū et candelabrū aureū.altare et mensam cū vtensilib⁹ suis pallijs inuoluebāt Tūc intrātes caathite ppriis hūeris oia hec inuoluta deferebāt. Similiter z altare bolocausti cū vtensilib⁹ suis vt q̄busdā videtur. Gersonite vt breuiter dicam⁹. deponentes tectū tabernaculi.mollia ferebāt in curribus. scz.cortinas.saga.pelles rubricatas z iacicti nas.tentorū q̄d erat añ tabernaculuz.cortinas q̄z atrij.et funes z vasa misterij q̄ ad altare eneū ptinebāt. De altari holocausti tacz liber a q̄ ferebāt. Idōt tñ dici.qz vasa e⁹ ferebant gersonite.vt in libro habet. Ipm altare caathite ppriis hūeris ferebāt. Verarite vo vt breuiter dicam⁹ oia taberna/culi z atrij que dura erant.tabulas.bases vectes.colūnas.pa/xillos.et ea ferebant curribus. Emeriti leuite nō seruiebāt sic in ope.sed posito tabernaculo sedebāt custodes. Q̄z q̄ ibi.sz et altare mūdabāt cinere ōz. qz caathite portabāt altare hūeris et vasa e⁹. Idōt dici potuus q̄ gersonite ferebant vasa mīsterij altaris nō altaris vasa Aliq̄ forte in q̄b⁹ ponebāt ea q̄ portabāt ptinētia ad altare.z illa vasa ponebātur super curr⁹.

¶ De quodā mō reddendi rem alienam. Capitulū.V.

Tunc precepit dominus eiici p man⁹ sacerdotum a castris leprosos.et semine fluentes. Et factū est ita. Addidit q̄z dñs ō redditōe alienе rei.vt fierent cum q̄nta pte capitis. Sz qz in exodo videt dicere ptrariū.scz vt in quadruplū reddere tur ideo bucusqz distulim⁹.vt hic soluerem⁹. Et dicim⁹.qz alienе rei possessio aliqñ fiebat ex industria furto vel rapina.aliqñ fiebat p negligentiā.aliquando ignoranter. De re sublata scienter in exodo ōz q̄ restituatur in quadruplz si perierat res.q̄ si extabat in duplū. Sibi legis.v.boues p vno alia est translatio p̄m quosdā.et q̄ q̄druplū veri⁹ dicat.ex verbis zachei pbatur. De sublata p ignorantiā agit hic vt reddat caput.z q̄nta pars desup.vel de re furtiua si penitus latet.et fur penitens sponte p̄fitetur z reddit Si vo nō esset q̄ reciperet.redderetur dño. et esset sacerdotis. Pro peccato vo furti vel negligentie fiebat aliqua oblatio p̄m quantitatem rei. Joseph⁹ dicit.aurum et argētuz reddi in duplz.iumēta in quadruplū. solū bouem in quintuplum.qz quāto possidetur

ceteris vtilꝰ.tanto amittꝫ damnosiꝰ.

¶ De iudicio zelotipie Ca.VI

HOdoit quoqz dominꝰ de lege zelotipie.zelus ppꝛie dꝛ amoꝛ viri in vxoꝛē.p q̄ sustinere nō potest vt alij misceat̄.vnde vir dꝛ zelotes.zelotipia vo q̄q3 dꝛ mechia ⁊ zelotipꝰ adulterꝰ Volet ergo zelotipia dici sola suspicio adulterij.de q̄ legitur ꝫ ad hunc modū. Si spūs zelotipie ꝓcitauerit virū ꝑ vxoꝛē suā q̄ polluta est.sed ꝓbari nō potest.vel q̄ falsa suspitō ne impetitur.adducet eā ad sacerdotē.et offeret ꝓ ea assariū farine oꝛdeacee.qđ est decima pars sati.nō fūdet oleū.nec thus imponet.Sacerdos aūt statuet eam coꝛā dño.et ponet in mambꝰ eiꝰ in vase fictili aquas viuas.et oblationē farine.pugillū cꝰ ⁊ thus incendet sup altare.et mittet in aquā pauxillū puluerꝭ de pauimento tabernaculi.et nudabit caput eiꝰ.scribet q3 in mēbrana.vt dicit ioseph.ꝰ.dei vocabulū.s.tetragrāmaton.Faciet q3 eam iurare q̄ nil viro suo nocuerit.in his q̄ sibi obijciunt̄.Q3 si ꝫ viro suo non sufficiet.subdet sacerdos maledictiones et scptas i mēbrana et dicet Si nō es polluta deserto viri thoꝛo.ñ teno ceāt aque iste amaꝛissime Si aūt declinasti a viro igrediāt̄ aque maledicte ventrē tuū.et ipm tumescere faciant.et putrescat femur tuū dextruz.Et dicet mulier.Amen amen.Et delebit sacerdos omēz mēbrane scpturā in aquis.et dabit ei bibere et tūc sacerdos tollet de manu eiꝰ sacrificiū zelotipie.et eleuabit illud coꝛā dño.et ponet super altare.Q3 si rea erit adulterij mulier. putrescet femur eiꝰ.⁊ vterꝰ tumebit in ydropisim.nō tñ statī.s3 vsq3 ad decē mēses.Q3 si ñ polluta erit ⁊ noxia erit ei aq̄.imo sepe ꝓcipiet.et pariet masculū mēse decio.Hec aque dicebant̄ sancte ppter nomen dñi dilutū in eis.et dicebantur maledicte ppē maledicta congesta in eis.et amaꝛissime ppter effectuz qui quandoq3 sequebatur.Hec aūt lex ītroducta fuit ad duriciam coꝛdis eoꝝ sicut permissus est libellus repudij.quia prompti erant ad effundendū sanguinem.

¶ De sanctimonia nazareoꝛum Capitulum.XVII.

LOcutꝰ est dominꝰ ad moysen de lege nazareoꝝ. Nazareus sonat sanctꝰ.vel floꝛēs.vel germinās.Dicebant̄ q3 nazarei quidaz qui ex voto obligabāt se sāctimonie.vsq3 ad certum tempꝰ.vel iugiter vt samuel.et ꝓfectabant se dño.⁊ q̄ separabantur a cōmuni vita hominū.sicut quis modo p annū l duos ex voto seruit in hospitali bieruſalē.Sanctitatis eoꝝ lex erat hec.Omni tpe separatōis sue nouacula nō trāsibat super caput eius. vnde forte quidā pingunt apostolos et ihm stum crinitos.non in re.sed ꝓ sanctitate. Nihil q̄d inebriare poterat bibebāt.nō edebant aliquid q̄d esset ex vinea ab vua passa vsq3 ad acinum.Ad nullū moꝛtuū ingrediebant̄.Q3 si moꝛtuꝰ esz subito q̄spiā coꝛā eo polluebatur caput cōsecrationis sue.et ilico radebat caput suū.et rursum die septimo offerebat par turturū aut duos pullos columbaruz. quoꝝ vnum sacerdos faciebat ꝓ peccato. alterum in bolocaustum.dieq3 quos fecerat ꝓ infectis erant.et voti sui sanctimoniam iterū incipiebat.Forte nō ꝓ quolibet moꝛtuo.sed ꝓ occiso coꝛam eo polluebatur quicquid fecit ppter sanctimoniā.Completis aūt diebꝰ voti sui.offerebat agnū anniculū in bolocaustū.ouem anniculaz ꝓ peccato.arietem hostiam pacificā.Et nota cum ita simpliciter ponit̄ aries q̄ hebꝛeꝰ dicit ad minꝰ duoꝝ ānoꝝ eū debere esse.Canistrū q3 diuersoꝝ panū azimoꝝ exceptis his que sponte offerebat iuxta pfectōem sanctitatis sue.q̄ oblatio dicebat̄ coꝛban.i.munꝰ.Et offerebat mulier.xxx.siclos si poterat.vir.l.sin ät ad arbitrium sacerdotis pauꝑ offerebat. Cūq3 imolauerat hostias sacerdos ritu suo reddebat̄ nazareꝰ ad ostiuz tabernaculi.ponebatq3 sacerdos crinē eiꝰ in ignē sacrificij.⁊ sic ad cōmunē hoīm vitā redire poterat.

De benedictōe sup populum
Capitulum.VIII.

Terū locut⁹ est dō
min⁹ ad moy;
sen. Aaron
et filij eius īuocabūt
nomen meum sup fi
lios israbel.et ego be
nedicam eis. Hoc fit
in omnib⁹ sacramē;
tis ecclesie. Jnuoca;
bunt autem sic. Be
nedicat tibi dñs ōs
et custodiat te.det tibi pacem.et ostendat ti;
bi faciem suam.

De oblationibus duodecim die;
rum in dedicatione tabernaculi.
Capitulum.IX.

Factū est autem in
die qua vnxit moises tabernaculū
et sanctificauit illud.obtulerunt.xij.
pncipes tribuū in altaris strenuatōnem vt
hebre⁹ habet.vj.plaustra tracta cū.xij.bob⁹
singuli bouem vnū et bini plaustrum vnū.
Et data sūt duo plaustra gersonitis ad ferē
da onera eor̄.de quib⁹ dixim⁹.et q̄ttuor sūt
data meraritis.postea singuli singulis die;
bus obtulerunt vasa altari necessaria. Duo
decim enī dieb⁹ solennitas dedicatōnis pro
telata est. Prima die obtulit naason de tri;
bu iuda acetabulum argenteū.cxxx.siclorū.
Hebre⁹ habet scutellam phialā q̄z argenteā
lxx.siclorum vtrū q̄z plenū simila. Jn phiala
thus ponebaī. Mortariolū q̄z aureum.x.si
clor̄ plenū incenso. Jn q̄ vase aromata tere
bantur. Hebre⁹ habet coclear q̄ scilz thus in
thuribulo ponebaī. Bouē q̄z z arietē z agnū
anniculū in holocaustū.hircū q̄z p peccato
et i sacrificio pacificor̄.boues duos.arietes
q̄nq̄z.hircos q̄nq̄z.agnos anniculos q̄nq̄z.
Eiusdem modi vasa
et eusdē hostias ob;
tulerūt alij pncipes
quisq̄z die suo.et sic
termīata est dedica;
tio.xij.dieb⁹. Patet p recapitulatōnem hec
dici. Octaua eī die mensis pmi.sm q̄ōl rā vi
det sonare inchoata ē dedicatio.vij.eī dieb⁹
pcedentib⁹ eius dē mēsis pfecrati sūt sacerdo
tes.et tabernaculū inunctū.sed nōduz dedi;
catum. Si vo ita est.tunc pfecratio sacerdo
tū et dedicatio tabernaculi ptelate sūt.x.z.ix
dieb⁹. Itaq̄z nō fece;
rūt phase eo āno tpe
suo.s.die.xiiij. Qd tñ
pceptū fuit eis a do;
mino pma die eius dē
anni. Ideo quidam dixerūt vt prediximus.
vij.dies pfecratōis sacerdotū fuisse termina
les pmi anni.et pma die scdi anni vnctū ta;
bernaculū.xij.die finitam dedicationez.xiiij.
die celebratū phase. Potest tñ dici hanc ob
lationē.xij.dierū factam scdo mense āni scdi
nec p recapitulationē hec dici. Qd vo legit
ea die inchoataz qua vnctū est tabernaculū
eadem dicūt p cōsimili.q̄z sicut.viij.die pmi
mēsis vnctū ē tabernaculū.ita z.viij.die scdi
mensis inchoata est hec oblatio.et sic.viij.p;
mis dieb⁹ anni tertij sacerdotes et taberna;
culum pfecrata sunt

Non ei licebat duo
generalia festa face;
re simul

De cōsecratōe leuitarū. Cap.X.

Terū locutus est
dñs ad moi;
sen dicēs.
Tolle leuitas de me
dio filiorum israbel
et sanctificabis eos
mibi. Itaq̄z sm pce;
ptum dñi leuite pus
aspersi aqua lustra;
tionis.rasisq̄z omni
bus pilis carnis sue
vbi nō includunt ca
pilli.lotis etiaz in du
mentis coz̄ dño ste
terūt ad ostiū taber
naculi.cōuocata omī multitudine.ponētes
q̄z man⁹ suas sup eos filij israbel obtulerūt
eos aaron mun⁹ dño.vt seruirēt in ministe
rio e⁹. Obtulerūt q̄z leuite boues duos.quo
rum alterū fecit aaron p pctō.alterū in bo;

Plane dici pt.q ea;
dē die inchoata sunt
pfecratio vel vnctio
sacerdotuz et dedica
tio tabernaculi z ob
latio pncipū z cucur
rerūt simul p.vij.die
es.post q̄s secuta est
oblatio.v.dieb⁹.xiij.
die pfecrati sūt leuite
et.xiiij.die fecerūt so;
lenne phase.

locaustum .et sic separati fuerĩ dño a filijs isrl'.Exinde habuerũt in vsus suos ea q̃ dñi erãt.De decimis ei viuebãt.et his ꝓtẽti erãt Sacerdotũ vo etiã erãt sacrificia.ꝑmitie.ꝑ mogenita vota.His omib⁹ vescebãt cũ domo sua mundi tamẽ.ꝑter oblata.ꝑ peccato. q̃ sacerdotes soli peccata ꝓpli comedebant. Decimã decimarũ suaꝝ dabãt leuite sũmo sacerdoti.et de melioꝛib⁹ dabãt.ideo sortem nõ habuerĩ ĩ tra.q̃d ꝛ meli⁹ eis cesserat.Tũc ei duodecimã ꝓtez tantũ bonoꝝ terre habe/rẽt.modo habebãt decimã

¶ De his qui nõ possũt facere pha se primo mense. vt faciant secundo.

Capitulum. XI.

Locutus est dominꝰ ad moysen. Anno secõdo mẽse ꝑmo. Hic plane determinat̃ per recapitulationẽ ℟ dici.faciant filij isrl el phase tẽpe suo.xiiij.die mẽsis vsq̃ ad vesperũ.et fecerũt phase.Erãt autẽ q̃dam ĩmũdi super aĩa boĩs.i.sup boĩez q̃ ꝛ aĩa.cuiꝰ cadauer q̃ tetigerãt ñ poterant facere phase. Et dixerĩ ad moisen Quare fraudamur ne valeamus offerre inter filios isrl. Forte indignantes. q̃ talis ĩmũdicia necessaria ẽ q̃ñq̃z.Et cõsuluit moyses sup ℟ dñm. Qui respõdit ei. Homo de gẽte vrã q̃ fuerit ĩmundꝰ sup aĩa boĩs siue in via ꝑcul faciat phase mẽse secõdo. xiiij.die.oẽz rutũ phase obꝛuans. Si vo sine hmõi causis.tpe suo ñ fecerit phase.extermi/nabit aĩa eiꝰ de ꝑplis suis.Peregrinꝰ q̃z aduena.si fuerit apud vos faciet phase dñi Si querat̃.si iterũ in mẽse secõdo.ꝓpt ĩmundiciaz nõ posset facere phase.q̃d faceret. Põt dici. q̃ tertio faceret.q̃ q̃d in vno dictuz ẽ.similit datur in alijs intelligi. Vel forte si deinceps eo anno nõ faceret.non peccaret.

Quasi.d. p ℟ q̃d ibi ꝛ ãno secõdo.patet q̃ istud.s.faciãt filij isrl phase.ꝛc.ꝛ p recapitulatõem. Debet ei ꝑus dictuz fuisse.cuz ꝑus factũ sit in mense sez ꝓmo ante oblationez ꝓncipũ.q̃ supposita est.

A melioꝛi pte totuz bomiez significat.s.p aĩaz q̃d ẽ frequẽs i sacra pagina

¶ De tubis argenteis et modo clãgendi in eis Capitulum XII

Iteruz locutus est dñs ad moisen. Fac tibi duas tubas argenteas ducules.quibus ꝙocabis multitudinẽ. Has duas tubas habebãt in q̃ttuoꝛ vsus ad ꝙocandã multitudinez. ad mouẽda castra.ad bella.ad festa. Et erat vt dicit iosepb⁹.tuba fistula cãtatoria. penemagnitudine cubiti.calamo capacioꝛ.ꝓbẽs in ꝓncipio tantudinẽ q̃ ꝙeniat oꝛ ad fusce/ptionẽ spũs.q̃ hebraice ꝛ asora. In cõvocatione vero multitudinis aliqua erat diuersitas.ad cõvocandũ oẽz populũ. Utraq̃z simul clangebãt simpliciter. Ad ꝙocandos solos ꝓncipes semel clangebãt. Nõ duplici ter intelligit̃.i.vna tantuz.vel vno impulsu. Etiam vt addit iosep b⁹ semel clangebant.si ꝓncipes populũ suũ q̃sq̃z in eccia cõvocare volebãt.vel moyses ꝓpm ꝑ ecclesias. Ad castra vo mouẽda nõ simplicitez.sed concisez pliri⁹ tubis clangebãt. Et i ꝓmo sonitu movebant castra.tres tribus q̃ erant ad oriẽtẽ in secõdo q̃ ad meridiẽ.in tertio q̃ ad occidẽtez in quarto q̃ ad aquilonẽ. Ad bob⁹ vo clãgendi in bellis nõ distinguit̃.q̃ forte sicut apud alias nationes fiebat apud eos. Quãdo eti am babebant solẽne epulũ.et dies festos.et kalendas clãgebãt.si nõ ẽ determinat⁹ modus. Sacerdotes ãt clãgebãt.

¶ De recessu isrl a monte syna Capitulum. XIII.

Anno secũdo.mense secõdo.xx.die mensis.eleuata ẽ nubes de tabernaculo federis.et profecti sũt de mõte dñi viã triũ dierũ. Dicunt hebrei.q̃ arcba ꝓcedebat eos trib⁹ dietis suis per quã nube stante q̃i ad certũ locũ cõveniebãt paulatim.q̃dã cuiꝰ.q̃dã tardi⁹.Si melius ẽ vt de ℟ intnere tãtũ dicã⁹ q̃ñ egressi sũt de mõte syna.et ꝑcessit eos nubes.nec q̃/euit ꝑ tres dies ꝛ nos

Uerius ẽ inq̃t.m.vt dicam⁹ q̃ñ egressi sũt de syna tantũ eos ꝑcessisse nubem

ctes. Ñ ſtatim murmurauerī ꝓ laboꝛe itineris. qꝛ nec noctib⁹ caſtra poſuerūt. ⁊ tunc recubuit nubes ī ſolitu die pharan. i. in ꝑma māſione quā fecerūt ī pharan. Eſt ei phara maxīa ſolitudo quā mō ſarꝛaceni inhabitāt Quia ergo anno ꝑmo. mēſe tertio. ꝑma die mēſis. venerī ad montē dñi. ⁊ ab eodē egreſſi ſūt āno ſcdo. xx. die menſis ſcdi. patet q̄ in hac māſiōe q̄ ⁊ xij fuit fere ſederūt per annū. Et dicit hieronim⁹. qꝛ p annum ⁊ q̄ttuoꝛ dies ibi fuerī. Qd difficilimū eſt ī ueīre. niſi forte fuerit ann⁹ emboliſmalis. Pōt tñ dici qꝛ ea die q̄ legē acceperāt. reuoluto āno naturali receſſerūt. Cū ergo veniſſent ꝓdie kal. iunij ad mōtem et q̄rta die iunij legē recepiſſent. ſi eadem die. iiij. reuoluto anno receſſerunt. patet qꝛ q̄ttuoꝛ dieb⁹ ⁊ anno ſederūt ad mōtē. et ita tertio mēſe āni legittimi. die q̄rto receſſerunt. Ñ nihilominꝰ veruꝝ ē. qꝛ ſcdo mēſe anni ſecū di. xx. die egreſſi ſūt. Tripliciter ei accipit ann⁹ ab eis ꝑter naturalē Annus vſualis a ianuario quez habent cōmunez nobiſcū in ꝓtractib⁹ ſuis ⁊ negociis cōmunib⁹ agendis. Quoto āt mēſe b⁹ āni. q̄rta die egreſſi ſūt ñ legit. Eſt ⁊ apd eos ann⁹ legittimuſ q̄ vtit in legittimis

Solaris ann⁹ ſuperat lunarē. xj. diebus q̄b⁹ collectis ꝓſtituitur vna lunatio per xxx. dies. vel cit. p. xxix. dies q̄ ſupſunt reſeruatis. et ann⁹ q̄ eueīt illa lunatio dr embolifmalis. aliꝰ dicit cōmunes. Cōtigit autē aliq̄n duos communes interponi embolifmali. aliq̄n vnum ſm q vn⁹ tantū bis ī decēnouali ciclo euenit. Inde ē ergo q dixit hieronim⁹. niſi fuerit emboliſmal' annus. Impoſſibile eſt q̄ p annū naturalez et q̄ttuoꝛ dies fuerit ibi. ſi. l. die a paſca ſūt egreſſi. qꝛ nū q̄z dies paſce idem ē āni ꝓcedentis et ſequētis. et nūq̄z ꝓcurrūt paſca annuū et annotinū. Similit nūq̄z idez ē dies. l. Non ergo ab eo die q̄ lex data ē reuoluto āno naturali ſunt egreſſi. ſz cū venīſſēt ad mōtē ꝑma luna iunij reuolutis lunatōib⁹ vſq ad ꝑmaz lunā iunij. q̄rta eiuſdē luna ſūt egreſſi. q̄ ē q̄nq̄geſima die a. xiiij. luna aplis. q̄ agūt. In ℞ vt dixim⁹ tertio menſe ⁊ die q̄rto egreſſi ſut. Eſt ⁊ apud eos ann⁹ emergēs In memoriā eī liberatōis ſue ceperūt āños ſuos numerare ab exitu de egipto. ſicut greci a ꝑma olimpiade. romani ab vrbe cōdita chriſtiani ab incarnatiōe dñi. ⁊ b⁹ anni ſcdo menſe. xx. die egreſſi ſūt. Jam ei ann⁹ a phaſe vſq in phaſe vnus trāſierat. et de ſecūdo a phaſe ſcz vſq ī phaſe fluxerāt. l. dies. Ergo menſis vn⁹. xxx. dierū fluxerat. et ſecūd⁹ iam fecerat viginti dies. Hec āt annoꝝ diſtinctio in multis locis neceſſaria ē. In hac māſiōe media pars exodi. et tot⁹ leuitic⁹. ⁊ numeroꝝ ꝑcepta nō modica deſcꝛipta ſunt. Nota q̄ quadruplex ē ann⁹. legitim⁹. emergēs. vſualis. ⁊ naturalis. Ann⁹ legitim⁹. b⁹ anni tertio menſe iunio. et quarta die eiuſdem menſis egreſſi ſūt. Iſtum cōputa a kal'. in kal'. Annus emergens. hui⁹ anni ſecūdo menſe. l. xx. die eiuſdē q̄ ē quarta dies iunij. exierūt. Iſtū a phaſe in phaſe cōputa. Nonus accipe. xv. dies ꝑmi menſis. ⁊ iunge cū. xiiij. dieb⁹ maij ſeq̄ntis. Ecce habes ꝑmū menſem ſcdi anni Item accipe. xvj. dies q̄ remanēt de maio. et iūge cuz quattuoꝛ dieb⁹ iunij. et habebis. xx. dies ſecūdi menſis a phaſe. Et ita vera erit vtraq; cōputatio anni ſcz legitimi ⁊ emergētis. ſicut ī textu lrē ꝓtinetur. Annus vſualis iſte incipit a ianu. ⁊ hunc habent hebrei nobiſcū cōmunē in negocijs ſuis. Ann⁹ naturalis. hui⁹ mēſe tertio. luna. iiij. q̄ eſt. l. dies. a. xiiij. luna aplis receſſerūt ¶ Duxit autem moiſes ſecū obal. alias obab. frēz vxoꝛis ſue q̄ nouerat in q̄b⁹ locis ꝑ deſertum caſtra cōmode poni poterāt. ꝑmittens ei de optimis q̄ traderet eis dñs. Sane cū eleuabat' arcba dicebat moyſes. Surge dñe et diſſipēt inimici tui. et fugiāt q̄ oderūt te a facie tua. Cū āt deponeret' aiebat. Reuertere dñe ad multitudinē filioꝝ exercit⁹ iſrahel.

¶ De electōe ſeptuaginta ſenioꝝ. Capitulum. XIIII.

Ortum eſt āt murmur ꝓpli ꝓ dñm dolentis pro labore. Et accenſ⁹ ignis ī ira dñi deuoraut extremā partē caſtroꝝ. illos ſcilz q̄ retro

longe erant. Orauitq3 moyses ad dominū. 7 absorpt9 est ignis. Vocauitq3 nomen loci illi9 incensio. tamen non fuit hoc mansiōis nomen. In eadē quoq3 mansione vulg9 promiscuū quod ascenderat cū eis. idē. serui et ancille egipti. et multi de israhel pariter cū eis flagrabant desiderio carniū. Carniū nomine nō solas carnes. sed alioz ciborū etiaz abundantiaz intelligimus. Unde nec ī querela eoz de carnib9 legitur. cū dixerunt. Recordamur pisciū quos comedebam9 gratis in egipto. in mentem venūt nobis cucumeres. et pepones. porriq3 7 cepe 7 allia. anima nostra arida est. nihil vident oculi nostri nisi manna. Audiuitq3 moyses populuz flentem. et intolerabilis res visa est ei. quia 7 ab eo escas petebant. Et ait ad dominum. Cur imposuisti populi hui9 pond9 sup me. Nūquid ego concepi 7 genui multitudinē omnē hanc. Obsecro. aut aliter prouideas. aut interficias me. Cui dñs. Congrega mihi. lxx. viros de seniorib9 israhel quos meliores nosti ad ostium tabernaculi. et auferam de spiritu tuo. tradamq3 eis. vt sustentent tecum onus popli. 7 populo dices. Cras dabo vobis carnes vsq3 ad mensem dierū. id est quę sufficient ad mensem. etiā vsq3 ad nauseam Et dicitur large nausea pro vomitu. Propriē est enī vomitus ille. qui excitatur fetore sentine. Ablatio quidem spūs moysi. et traditio alijs. non est intelligenda diuisio spiritus ei9 per partes. vel imminutio. sz illumiatio alioz ad regendū populū. per eandē specialem gratiā per quā et moises illuminat9 erat. sicut de igne vni9 lucerne multe illuminantur sine sui diminutione. Electos itaq3 lxx. viros duxit moyses ad ostium tabernaculi preter duos qui in castris remanserant non ex cōtemptu. sed quia reputabant se indignos. quoz vn9 vocabatur heldad. 7 alter meldad. et erant vt aiunt hebrei. frēs moysi ex matre. sed non ex patre. Descenditq3 domin9 per nubē et requieuit spūs in eis q̄ stabant cū moyse. et ppbetabant. Sed et duo qui remanserāt in castris ppbetauerunt. nec postea siluerunt. id ē. semp deinceps vocati sūt prophete. Et rediit moyses cum illis ad castra

Hieronim9 dicit super paralipomenon nō ex patre sz ex matre. q2 post legē accepta amrā mādante moyse dimisit matrē ei9. q2 amita ei9 erat et duxit aliaz de qua suscepit hos duos. sz fm Histi nōduz erāt bimi. Magister solut. Potest dici lex accepta a moyse p cognitionē in spū multo ante tempe q̄z per dationez forsan p. xxx. vel xl. annos. Et ita isti duo potuerūt cōnumerari inter. lxx.

¶ De datōe carniū et ira dei super eos. Capitulū. XV

Ventus uero egrediens a dño arreptas precepto ei9 trās mare in insulis ortigijs. cotur nices detulit in castra p circuitum castrorū itinere diei vnius. volabant q3 a terra altitudine duoz cubitorū. Surgensq3 popul9 cōgregauit sibi coturnices duob9 diebus. 7 siccauit eas. Qui parum. x. cboros habuit. Fuerunt hec coturnices vt tradunt nō modice que apud nos sunt. sed ille maiores q̄ regie aues dicunt. quas curleios a currendo vocamus. Nondum defecerat cibus. et furor dñi percussit populuz plaga magna nimis Modus vero plage non determinatur h. sed ī psalmis videtur q̄ fuerit ignis. Sepultusq3 est ibi popul9 qui carnes desideraverat. Unde et loc9 ille vocat9 est cabroth. aliaz cabaroth. quod sonat desideriuz sepulture. vel sepulchra concupiscentie

¶ De plaga marie et causa lepre. Capitulum. XVI.

Egressi autez de sepulcris concupiscentie venerūt in asseroth. ibiq3 iurgati sunt maria 7 aaron contra moysen. propter vxorem eius ethiopissam. quasi rixantes cum eo. improperauerunt ei q̄ reginam ethiopie in vxorē duxerat. vel ductam dimiserat. vel potius propter vxorem eius sephoram. que rixata fuerat contra mariā. Audianite enim quon-

dam vocati sunt ethiopes.vt legitur in paralipomenon.et indignando dixerunt. Nonne et nobis sicut et moysi locutus est dominus Acsi dicerent. Quare vult moyses preesse nobis.quia locutus est ei dominus Et iratus dominus dixit eis. Egredimini vos tres tātū ad tabernaculum. Cūq; starēt ibi.descendit dominus in colūna nubis. Vocansq; aaron et mariam ait. Si quis fuerit prophetа iter vos.loquar ei in visione.vel per somnium. vel per enigmata.vl' per figuras. Non sic seruo meo moysi qui in omni domo mea fidelissimus est.ore ad os loquor. vt quid ergo detraristis vos ei quasi parificantes. Et recessit nubes.et ecce apparuit maria leprosa. Et ait aaron ad moysen. Obsecro dñe.ne imponas nobis hoc peccatum. Orauitq; moyses ad dominū. Deus obsecro sana eam. Cui dominus. Si pater eius spuisset in faciē ei nonne debuerat saltem septem dierum rubore confundi. Separetur septem diebus extra castra.q.d. Si pater eius vilificasset eam pro aliquo crimine suo.nonne deberet aliq tempore verecundari. Exclusa itaq; est maria extra castra septem diebus.nec populus motus est donec reuocata est.

De duodecim exploratoribus. Capitulum.XVII.

Egressus aūt populus de asseroth.fixit tentoria i deserto pharan. Non est pharan nomē mansionis sed solitudinis plures mansiones continentis.vt in catbalogo mansionū manifestabitur. Omnes enim continet mansiones ab asseroth.que fuit.xiiij.vsq; ad asiongaber.que fuit.xxxij.per quas omnes transierant in anno secundo. De asiongaber misit moyses ex precepto domini.xij.viros singulos de singulis tribubus.q̄ considerarēt terrā quam possessuri erāt.quorum principui fuerūt caleph filius iephone de iuda.et osee filius nun de effraim. Vocauit aūt moises osee iosue hic erat mister moysi. Unde quidam dicūt id quod supra dictū est iosue pantici pationē dictū esse.q̄ nūc primo impositus est ei ꝟ nomen. Nō test etiā dicī.q̄ moyses curā et salutē aliorum.xj.cōmisit illi. Cūq; vocaret iosue l'osee que noīa saluatorem sonant.tunc primo ei ꝟ nomina appropriauit.cum saluatorē aliorū instituit. Precepitq; eis moyses.vt pspicerent qualitatē terre et hominū et vrbium.et afferrent de fructibus terre. Eratq; tempus.q̄n pcoq̄ vue comedi possunt. Qui ascendētes exploraueruūt terram.et venientes i hebron. viderunt tres viros de genere enach vl' enachim.id est.de semine giganteo.quales etiā viderant in thanai ciuitate egipti. q̄ a thanai titanes dicti sunt. Fuit autē hebron.vij. annis edificata ante vrbem thanaim. vnde et ab hebron semen gigantium in egiptum descendisse creditur. Descendentesq; vsq; ad vallem vberrimam et torrentem.tulerūt de malis granatis et de ficis locilius. Palmitem quoq; cum vua abscideruūt. quē pre magnitudine tulerunt in vecte duo viri. Unde hoc appellatus est locus ille neeleschol.id est.botri torrens.

Hec sunt nomia.xij. exploratorum quos misit moyses. De tribu rubē semmaa. de tribu simeon salpbaat de tribu iuda caleph ō tribu isachar igal.de tribu effraim osee vel iosue. De tribu beniamin phalti. de tribu zabulon gel debel. ō tribu ioseph gaddi. de tribu dan anuel. de tribu aser stur. de tribu neptalim nalbi. de tribu gad guel Hec sūt nomina virorū quos misit moyses ad pspiendam terrā chanaan.

Malagranatus arbor. malūgranatus fructus.

De murmure populi pro quo per xl.annos in deserto perierunt. Capitulum.XVIII.

Reversiq; post dies xl.venerunt ad populum suum in cades. de.xxxij. enim mansione interim egressus erat populus. et morabat in.xxxij. Tamen quidā tradunt.q̄ de cades

missi sunt exploratores.et ibi eos expectauit ꝓp̃lus. Hanc mansionē vocat ioseph⁹ qualem iuxta chananeorū terminos existentē.ꝛ ad habitandum difficilem.et commēdātes viri terrā quā viderāt addiderunt

Sed cultores fortissimos bz.vrbes grādes et muratas.stirpem enach vidimus ibi.quib⁹ nos cōparati q̄ locuste videbamur

Terra quā lustraui⁹ deuorat habitatores suos. qō sic exponit hebre⁹ Terra infirma est.nec habere diutius viuaces homies potest.vel qz nulli gentu licebat diu in ea habitare ꝓp̃ frequentes impugnatōes supuentiū. Vñ ꝓpba cū securitatē pmanēdi illi terre pollicet.hoc opprobriū ab ea auferendū dicit.q nō vocabit terra cultores suos deuorans . Potest tñ ꝛ in cōmendatiōez terre dici.q ado bona sit.vt null⁹ ex ea pegrinari velit.sz q̄ in ea nascit.morit in eadem. Igitur audiēs hec omis turba fleuit dicens. Utinā mortui essemus in egipto. Nōne melius est reuerti i egiptum q̄z cadam⁹ gladio.et vxores et liberi tradantur captui. Cōstituam⁹ nobis ducem aliuz q̄z moysen.et reuertamur i egiptū. Ut vero iosue et calepb sciderūt vestimēta sua dicentes. Nolite rebelles cē ꝓ dñm.i.eum mendacem in pmisso iudicare.quia sicut panē populū terre hui⁹ deuorabimus. Cūq; clamarent in eos alij decē q̄ terruerant populum. et omis multitudo lapidib⁹ vellet eos opprimere.apparuit gl'a dñi sup tectum federis.et ait dñs ad moysen. Quousq; nō credet mihi popul⁹ hic. Feriam eos et faciā te in gētez magnā. Cui moyses. Obsecro dñe ne fiat ꝟ. ne forte insultēt tibi egiptij.et dicant. Nō potuit ꝓp̃lum inducere in terrā quā pmiserat. Cui dñs. Iuxta verbū tuū dimisi. Uttamen viuo ego.null⁹ eoz q̄ viderūt signa q̄ feci in

In terra pmissionis habitabant .vij. ꝓp̃li. quoz vnus erat chananeus.

Sic et nos cui inuidem⁹.laudib⁹ ei⁹ cū aduersatione vicia subnectim⁹.

Aduerte triplicē ei⁹ expositionē.quod dictū ē ꝛa quaz lustrauim⁹.d.b.l.

egipto numerati scz.a.xx.ānis ꝛ supra.ꝛ iam p.x.vices.i.multotiens temptauerunt me.vt debit terraz ꝓ qua iurauī patribus eoz ꝓter iosue et caleph. Quoniaz aūt amalechites et chananei habitant iuxta vos . ne supueniant.mouete cras castra.et redite i solitudinē. Iuxta numeruz.xl.dierum quib⁹ terrā cōsidera stis quadragīta annis recipietis iniquitates vrās. Locutus; qz est moises omnia verba hec ad eos.et luxit popul⁹ nimis. Et ecce mane surgētes dixerūt ad moysen. Peccauim⁹ desperātes parati sum⁹ ascendere ad locum quem ꝓmisit dñs. Et moyses ad eos. Nolite ascendere.nō ei dñs vobiscū ē. Ut illi ꝓtenebrati. sine deo scz posse vincere putātes ascēderūt arcba cū moyse ꝛ leuitis remanēte i castris Persecutus qz est eos amalechites ꝛ chananeus ꝓpter iniquitatē vsq; ad locū q̄ ob ꝟ vocatus est horma.i.anathema.ꝛ redierūt ad solitudiez

Ergz q; ī omī ope dei coniūcta est iusticie misericordia subdit. q̄nā autem.

Iterum subditur de iusticia dei iuxta numerum.ꝛc. Unde dauid ꝓpheta .xl.annis offen.f.g.b.

¶ De lapidatione colligentis ligna in sabbato Capitulum. XIX.

Factum est ātem cum esset in solitudine inuenerunt hominem colligentem ligna i sabbato.quem reclusit moyses donec ꝓsuleret dominum. De quo dixit dom⁹. Lapidetur homo iste extra castra.lapidibus obruatur Et factum est ita. Quidam putant hūc fuisse salphaat.q; et filie eius postea dixerunt. Pater noster in deserto in pctō suo mortuus est. Ibidem etiam precepit eis dominus vt p quattuor angulos palliorū fimbrias ponerēt iacinctinas.ob recordatōnem etiā mandatorū ꝓceptorū dñi obseruandā. Quas magnificauerūt pharisei in tantū.vt etiā spinas i eis ligarent.vt frequenti earū punctiōe ad memoriā iugem preceptorū domini excitarentur. Quadratis tūc iudei vtebāt pallijs.

et adhuc in angulis vestis quadrate in synagogis suis habent fimbrias iacinctinas ob recordationē legis date de celo. Hoc aūt faciebant vt a ceteris gentib⁹ etiam habitu discernerentur.

¶ De scismate chore dathan et abiron, et plaga eor. Cap. XX.

Hec aūt chore filius

Esuar frīs amram cuius vidit fratrueles suos honoratos, alterum sacerdotio, alterum ducatu plī inuidit, et murmurās cōtra moisen et aaron, cōplices secum habuit ducētos .l. de leuitis maiorib⁹ .qs etiā dignos sacerdotio pferebat, adiunxeratq; sibi dathan et abiron potentiores rubenitarū, qb⁹ pncipatū plī deberi dicebat, qr fuerāt de ruben pmogenito. Quib⁹ moises ait. Tollat vnusqsq; vestrum thuribulū suū, et cras bausto igne supponat thimiama, et aaron vobiscū, et quē elegerit dns ipe sit sctus. Dixit ergo moises mane, vt vocaret dathan et abiron, q̄ dixerā, Nō veniem⁹. Et quocatis oī multitudie, dixit moises ad chore et ducētos q̄nq; gita, Tollite thuribula vestra, et ponite thimiama super ea et state coram domino. Illis autem sic stātibus moyses descēdit cū senioribus plī ad dathan et abiron, vt eos vocaret. Qui et abiron vt die ioseph⁹ ex re leuita erat. Illi āt stabāt cū vxoribus et liberis, et oī frequntia dom⁹ sue ī introitu papilionū suar, parati potius ad resistendū, si vim ī ferre vellet moyses q̄s ad obediendū. Qō vidēs moises orauit ad dnm, vt solita morte plerent, et sic planū fieret q dns ipm miserat. Quo orante et flēte, tremuit terra, expauitq; plus, grādi strepitu pilloz tabernacula excitato, et scissa ē terra sub pedib⁹ eor, et apiēs os suū deuorauit eos cū oī substantia eorū et descenderūt viui in infernū .i. in patulum terre biatū. Et reducta ē tra q̄si nihil bonū factus eē videret. Ex et ignis egress⁹ ē de thuribulis chore et cōcilij ei⁹, tant⁹ q̄nt⁹ nec de tra plat⁹ vel cōcussione fulminū aut violentia spirituum visus ē vnq; exilire, et deuorauit eos aaron stāte illeso. Tulitq; eleazar thuribula eor ex precepto dni igne bucillucq; disperso, et ea pduxit ī laminas, formāsq; ex eis coronulas aureas affixit eas altari eneo ad cōmonēdū filios israel, ne q̄s nisi de semine aaron accederet ad offerendū incensū dño, ne similia pateret. Tamē et sic fabrefacte erāt q̄ et ibi stabāt ad decorem.

Nota q̄ isuar et amram frēs erāt, quor alter scz isuar qa primogenit⁹ erat, visum fuit filio ei⁹ scz chore q̄ ipse potiꝰ haberet summū sacerdotiuz q̄z moises filiꝰ amrā et Hidē voluit psuadere dathā et abiron de dignitate ducat⁹ q̄ potiores erant rubenitis

¶ De excustione populi extincta per aaron. Capitulum .XXI

Terū sequenti die murmurauit oīs multitudo cōtra moisen et aaron dicēs, Vos interfecistis plm dni. Cūq; vellēt eos obruere lapidib⁹ fugierunt ad tabernaculū, et operuit eos nubes, et apparuitq; gloria dni. Et egressus ignis a dño deuorauit plm. Dixitq; moyses ad aaron, Tolle thuribulū, et bausto igne de altari, ponensq; thimiama perge cito ad plum, vt roges pro eis. Acceleransq; aarō cū thuribulo, et stans inē viuos et mortuos, orauit dnm, et plaga cessauit. Fuerūt āt percussi ex eis .xiiij. milia et septuaginta.

Signo pmisso cōfirmatū fuit sacerdotium aaron. Adhuc duo sequūt, q̄z alterz hic supponit.

¶ De virga aarō que nocte vna floruit et frōduit et peperit nuces. Ca. XXII

Tamen nondum cessauerat tumult⁹ sup sacerdotio aarō. Dicebāt ei, qr et si nō pdictos leuitas elegerit dominus, poterat esse q̄ aliqui de aliqua reliquarum tribuum digni essent sacerdotio, et forte de omnibus tribubus aliquot vellet dominus habere sacerdotes, ne tanta ministerij dignitas vni domui et tam paucis crederetur ministris. Accusabāt q̄z moisen de deserti iopia, eo q

eoꝝ negociaret̄ inopiã. vt sempeꝝ videret̄ur egere auxilio. Tulit ergo moyses ex p̄cepto dñi vgas. xij. p̃ncipũ.

et scpsit i vnaquaq3 nomen tribꝰ sue. vel potiꝰ p̃ncipis. Scripsit ãt in vga aaron nomen leui. et p̃ter has .xij. sũpsit vnã seoꝝsũ cũctas familias ꝓtinentẽ. in q̃ pbaret̄ vtrũ de oĩbꝰ tribubꝰ vellet ds habere sacerdotes. In numeris tñ legit̄ nõ fuisse virgas. nisi. xij. Qd̃ intelligendũ est de singularibꝰ. scz excepta generali. Quas cuz posuisset in tabernaculo coꝝã dño. sequenti die regressus inuenit germinasse vgaz aarõ et folijs dilatatis amigdala ptulisse. Sane hic tertio deo ordinãte aaron sacerdotũ firmissime possedit. Nam z in signũ rebellũ p̄cepit dñs vgaz aaron seruari in tabernaculo in posterum.

¶ De reditu in cades in quadragesimo anno Capitulum. XXIII

Dicebãt moisen spõte eos p deserta duxisse. vt ipi suo egerẽt auxilio.

Fuerunt itaq3 filij israel longo tpe in solutudine. mlto sederũt tpe in cades barne. et diu circuierũt montem seir. et redierũt fere vsq3 ad mare rubrũ. et circa fines synai. Et pstrata sũt cadauera coꝝ in deserto. Tandẽ post mlt̄os labores et annos .xxxviij. redierũt ad cades vnde miserant exploratores. vel in qua redierũt ad eos vt dictũ ẽ. que ẽ in deserto syn. nec illud ẽ desertum ad qd̃ venerũt viij. mansione. vt dic̃ hieronimꝰ. Prior ei scribit syn p samech. z iterp̃tat rubꝰ vl odiuz Syn vo in q̃ cades. vel q̃ ẽ cades. scribitur p sade. z interp̃tat mandatũ. vel sancta. z est vt q̃dam volũt ps deserti pharan. In fine igit̄ xxxix. anni a finibꝰ synai venerũt in cades. xj. diebꝰ. et potuit esse q tantũ irent. xj. diebꝰ cõcito gradu quantũ iuerãt. xxj. mansionibus tardo. vel paluam viam. Redierũt ergo filij israel. xl. anno mense p̃mo in desertum syn. z mãsit populꝰ in deserto cades. Et sic. xlij. mãsiões filioꝝ israel. q̃bꝰ legũt̄ pfecti ab egipto vsq3 ad campestria moab iuxta iordanẽ. tribus tantum annis complete fuerunt. xij. ab egipto vsq3 ad montẽ synai. ãno p̃mo a. xuij die mensis p̃mi. vsq3 ad diem p̃mam mẽsis tertij. Deinde anno scõo. xx. die mensis p̃mi pfecti a synai vsq3 ad cades. xx. mansiones. z vnã expleuerunt infra annũ secũdũ. Tamẽ quoto spacio anni nõ est determinatum sicut in p̃mo p. xxxviij annos post errãtes et pstrati. xl. anno redierũt ad eandez cades. Eo ãno reliquas .x. mansiones transegerũt Qz si inuenies ris. x. huiꝰ anni fuisse mãsiones. scito q̃ inter has iterum numeratur cades repetita.

Quasi diceret non ẽ ita distinctũ in mansionibꝰ scõi ãni quã tũ tẽpis flueret inter vnã mansionẽ z aliã sicut in mansionibꝰ p̃mi anni.

¶ De morte marie et aquis contradictionis. Capitulũ. XXIIII

Mortua est aũt maria in cades. duz. xl. vt dicit iosephꝰ cõplesset annũ. ex quo egiptum dereliquit. in initio mensis xantici. qui z nisan fm lunam. Et sepelierunt eam in montem qui vocatur syn. Transactiq3. xxx. diebꝰ fletus. moyses populuz purgauit hoc modo. Vitulam trimã totam rubeaz extra castra cõbussit. Et psequitur hic iosephus ordinez cinerum lustrationis. quem dominus decima die mensis septimi fieri precepit. et videtur velle nunc p̃mo combustionem hmõi a moyse factam. Unde etiaz subdit. Hoc etiã venturos seruare p̄cepit. et potuit esse q̃ impediti bucusq3 distulerunt. quia nec pascha interim celebrasse leguntur. Cum aũt̄ intrauerunt terram pmissam fm precepta dñi. legitima sua prosecuti sunt. Etiam hic dic̃ iosephus. anteq3 rediissent in cades eos venisse ad terminos ydumee. et misisse nuncios ad edom pro libertate transitꝰ p terram suã. Quod cum prohibuissz. moyses inde recessit p desertum iter faciens. Hystoria numeri dicit post mortẽ marie misisse isrl ad edom.

Nec est liquidū vtꝝ ioseph⁹ participationem an liber numeri precapitulatiōem ℔ dixerit. Nos vō sequētes ordinē hystorie dicim⁹. q mortua maria indiguit plūs aqua. factaqꝫ seditōe ꝑ moysen ⁊ aaron in plō. orauerūt ambo ad dñm. Quib⁹ dñs ait. Tolle virgaꝫ et cōgrega populū ad petrā. Et pcussa dabit vobis aquā. Utrū virga q frōduerat. an alia vſ⁹ ē moyses hic. est dubiuꝫ. Et tñ q in numeris legit. virga q erat in ſpectu dñi. videt fuisse vga q erat in archa. Et cōgregata multitudine ante petrā. dixit moyses. Audite rebelles et increduli. Nunqd de petra hac poterimus aquā vobis eijcere. Hic āt cū in alijs egisset moyses et aaron fiducialiter. turbati populo murmurāte diffidēter egerūt. qđ dño manifestante cognitū est. Non ei ex ope eoꝝ aliq. vel verbo. ℔ ppendi potuisset. nisi forte q moyses q dubitans dixit. Nūqd poterimus. ⁊c. q inde sensus affirmatiōis poterat elici. q poterim⁹. vel negatōis. q si nō poterimus. Cū ergo pcussisset pus vga silicē. qa desperauerat. nō manauerūt aque. Ecce vō ictu egresse sūt ita largissime. vt biberet ppls et iumēta. Et dixit dñs moysi ⁊ aaron. Quia nō credidistis mihi. non introducetis ppłos hos in terrā eoꝝ. Hec ē aqua ⁊tradictionis. q etiā electi desperauerūt de pmissis ⁊ potētia dei. q ⁊tradicētes pmittenti

De circuitu idumee. Ca. XXV

Misit moises nūcios de cades ad regē edom dicentes. Frater tuꝰ iacob mādauit tibi hec. Obsecro vt liceat nobis transire per terraꝫ tuā. Nō ibim⁹ p loca culta. via publica gradiemur. nō declinabim⁹ neqꝫ ad dextrā nec ad sinistrā. Si biberim⁹ aquas tuas. qđ iustū erit dabim⁹. Et respōdit. Nō trāsibitis per me. Timēs tñ ne transirēt. egress⁹ ē obuiā in manu forti. Quā obrez diuertit ab eo israhel. maxime q de⁹ pceperat ei. Non pugnabis aduersus frēm tuū. Circuiuitqꝫ idumeam. egredienſqꝫ de cades. et incedēs p desertum arabie. pertrāsienſqꝫ arcbim metropolim arabum. que nunc petra dicitur veīt ad montem horꝝ qui est in finib⁹ terre edom.

De morte aaron. Capitulum. XXVI

Ubi locutus est dominus ad moysen. Pergat inquit aaron ad ppłm suum. Nō intrabit terram pmissiōis. eo q incredul⁹ fuit ori meo. Tolle aaron et filiū ei⁹ cū eo. ⁊ duces eos cōrā omni ppło sup mōtē horꝝ. Cū nudaueris pēm stola pontificali. indues ea eleazarum. cui pontificat⁹ accessit p etatē ꝓmogenito p ignez absumpto. Et fecit moises qđ ꝑcepat ei dñs. Et mortuus est aaron in mōte horꝝ. In deuteronomio ꝓ⁹ muscera loc⁹ sepulture aaron. q vsqꝫ hodie monstrāt in montis vtice. Populꝰ vō fleuit eū. xxx. dieb⁹. Mortuus est aūt. xl. anno egressionis. cū essꝫ. cxxiij. annoꝝ eodem anno quo et maria. mense qnto. qui et apud hebreos ꝓ⁹ sedebach. apō romanos augustus. prima die mensis ſm lunam.

De victoria post votū anathematis. Capitulum. XXVII.

Qunqꝫ audissꝫ chananeꝰ q habitabat ad meridiez venisse illuc israhel. pugnauit cum eo et obtinuit. et addurit ex eo predaꝫ. Israel āt vouit dño. q si traderet eū dñs i manꝰ suas ciuitates eꝰ anathematizaret. Qđ fecit. ⁊ vocauit nomen loci illius horma. i. anathema. Forte ℔ est locꝰ q supra p anticipationez vocat⁹ est horma. ℨ anathema ꝓ⁹ ab anathene. id ē. sursū ponere. qđ ē deuotare. i. voto deorsum ab vsu nostro separare. cum scilicet res vota et reddita sursum in templis ponebantur. Et nota. q olim

generaliter populus terre promissiōis dictus est chananeus

Tres legūt victi per capadoces in genesi

Unde et hic nomine generali vocat eos qui erant ad meridiem. Tunc enim septem populi ppriis vocabantur nomib⁹ in ea. et ille proprie dicebatur chananeꝰ. qui habitabat maritimam.

De serpente eneo contra ignitos serpentes Cap. XXVIII

Profecti de mõte phor venerũt in salmana. vbi cepit populus tedere itineris et laboris. dum circuirent terrã edom. et murmurauit ptra moysen. Ideo misit dñs in pplm ignitos serpentes. q̃ dicebant igniti. qr minimi ⁊ veloces erant ad modũ scintillarũ. vt vt alij tradũt tactũ veneno inflãmabãt vsq; ad tumorem et ruborem igneũ. Rogaueruntq; moysen. vt oraret p eis. Cui dñs ait. Fac serpentem eneum. et pone in pertica in medio populi eminentẽ. et quicũq; pcussus fuerit a serpente. respiciat eum et viuet. Et factum est ita. Hunc secum semper habuerũt filij israel. ⁊ magnifice reposit⁹ est in hierusalẽ. Tandem ob cultum superstitiõis quẽ populus ei exhibebat cõminuit eũ in puluerẽ rex iuda.

Quia historie sibi sup̃ ꝓtradicũt. idõ nomen regis nõ ponitur. quod tñ postea determinabitur.

De scopulis torrentium qui gesti erunt. Capitulum. XXIX.

Inde profecti per aliquas mansiones. venerũt ad torrentẽ zareth. quẽ transierunt siccis pedib⁹ vt mare rubrũ. Quem relinquentes castrametati sũt cõtra arnon. Qui vt ait iosep⁹ fluui⁹ ẽ a monte arabie descẽdens. ⁊ p desertum fluens in stagnũ asphaltidem erũpit. diuidens moabitidez et armoricã. Quidam volũt armoricã ciuitatẽ esse que ẽ i deserto. et prominet in finib⁹ amorrei. De hoc transitu israhel p terram illam prosequitur liber numeri in hunc modum. Unde dr in libro belloꝝ dñi. sicut fecit in mari rubro sic faciet in torrentib⁹ arnon. Scopuli torrentiũ inclinati sũt vel gestierũt. vt requiescerẽt in arnon. et recũberent in finib⁹ moabitarum. Hunc locũ sufficienter expositũ non memini me legisse. Aug⁹. dicit. forte fuisse librum sic vocatũ apud chaldeos. vnde egress⁹ abraham erat. vel apud egyptios. apud q̃s sapiẽtiam didicerat moyses. in q̃ de ꝑ trãsitu prophetatũ fuerat. Ut aũt fines inter duas gẽtes ibi cõstituerent. bello actum fuisse putãt. q̃o ppter magnitudinẽ sui bellũ dñi vocatum ẽ. q̃o bellum liber ille cõscripsit. Quidam dicũt historiã totam de filijs israel dici librum bellorũ dñi. in qua frequenter dr dñs preis pugnasse. Et maxime dicũt hebrei in terra illa amorreos manu potenti hebreorũ fuisse deletos. et isti legunt dr p dicet. qr etiã i hebreo ita est. Sup hoc dicetur in retractatõibus bellor dñi. et legitur sic. Unde. id est. dr arnõ dicitur. id est. dicetur. ⁊ fiet memoria in libro bellor dñi. id est in historia ista cum legẽt a posteris. Fiet aũt mentio de ea talis. Sicut fecit dñs in mari rubro perdẽdo egyptios. sic faciet in torrentib⁹ arnon. pdẽdo amorreos ꝙ moyses dixit. Futurũ faciet. nos dicamus ꝓteritum sic fecit. Quod etiam sequit. Sco puli inclinati sunt. ꝛc. Similiter ambigue exponitur. Tradũt hebrei immensaꝝ multitudinẽ amorreorũ in cõuallib⁹ torrentiũ et scopulorũ arnon posuisse insidias israhelitis. vt transeuntes incautos pimerent. dñm vo latitantes oppressisse rupib⁹ hinc inde iclinatis. ita vt labentia scopulor extenderentur in arnon. ibiq; requiesceret. i. finiret. Fuerunt ꝙ dicerent describi situm arnon. quia cũ scopuli prerupti ⁊ altissimi sint in deserto.

Montis ruina deciduẽs q̃ niue aliqua videt. et a labẽdo labentia dicitur.

paulatim inclinãt humilando donec requiescant. i. finiant iuxta arnon. Potuit esse. vt aliqui scopuli montiũ inuiorũ ⁊ minor coram israhelitis inclinati sunt. vt defacili trãsirent. quod forte erat pdictũ in bñdictõne ioseph. ibi donec veniret desiderium collum eternor. Et forte d eodẽ dixit dauid. Montes exultauerũt vt arietes. ꝛc.

De cantico ad puteum. Capitulum. XXX.

Ex eo loco apparuit eis puteꝰ. id est. ex ꝑ loco venerũt in alium locũ. vbi monstrante dño foderi puteũ. Un̄ subdit. Quia hũc puteũ

foderūt pncipes duces multitudinis in ba
tone legis.i.in dño. Hoc tñ in hebreo non le
gīt. Et ascēdit a qua ō puteo.donec supra re
dūdaret. Forte in signū.qz exinde pugnarēt.
et hostes supgrederēt in hūc modū.z obrue
rentur. Quo viso cecinit israbel carmē istō.
Ascendat pute⁹.ꝛc

De morte seon regis amorreorū et og rege basan Cap.XXXI.

Egressus popul⁹ in de p aliquas mansiones pueīt vsqz in bamoth. Nec ē nomē ꝫ mansio nis,sz ē vallis ī regiōe moab.in vertice pbas ga.id est.iuxta montē illum.vel forte adeo mons ille magnus ē q in vertice bz colles et valles. Inde misit israel nuncios suos ad seon regē amorreoꝝ vt transitū ei p terram suā ꝓcederet. Qui no luit.imo cum exercitu egress⁹ ei obuiā in de sertū pugnauit cum israel.et percussus ē in ore gladij.id est.in instantia. Josephus dicit plurimos ex eis siti periisse.alios ruen tes ad fluuiū iaculis terre ꝓfixos.fugientes ad menia fundibularijs ꝓuentos. Occisus est ergo seon.tulitqz israbel omēs ciuitates eius ciuitates,ab arnon vsqz iaboch.inter quas caput regni erat esebon.et habitauit in eis. Dicit ioseph⁹ hāc terrā iter tria flumia sitaz q̄ naturā insule habē tē.et opulentissimā. Arnon fluit a meridie. iaboch a septentrione.q̄ in iordanē descēdit cui⁊ nomen tradidit iordanis ab occidente Cūqz transisset israbel fluuiū iaboch.⁊ ascē deret p viā basā.occurrit ei og rex basan in ezrai.quē pcufferūt cū populo suo vsqz ad ī ternitionē.⁊ possederūt tram e⁹. Tñ tra ꝫ quā habuerūt vltra iordanē.nō fuit de tra pmis sionis.qō patet.qz moises hāc intrauit. Porro fectiqz castra metati sūt in cāpestrib⁹ moab. vbi trans iordanē iericho sita est.

Exitus de itinere balaam et qz ei locuta est asina Capitulum.XXXII

Videns balac filiꝰ sephor q̄ tūc rex erat in moab.quid fecerant amorreo.timuit.⁊ ascitos seniores madiā.qui primi regno e⁹ erant et amici.ꝓsiluit q̄d facto opus essz dicēs. Populꝰ ꝫ delebit nos.sicut solet bos herbas vsqz ad radices carpere. Misitqz eoz cōsilio ad balaam filiū beor aziolū q̄ habitabat sup flumen amonitarū.vt veniret⁊ malediceret ꝓ buic. Audierāt ei q̄ bñdict⁹ erat cui bñ dicebat balaam.et maledictus cui maledice bat. Audierant etiā q̄ israel nō vincebat in arcu⁊ gladio.sed oōne fusa ad deū suū. Ui sumqz est eis cōmodū execratiōib⁹ ꝓ oōes dimicare. Cūqz venissent ad balaaz seniores moab⁊ madian ferentes munera diuinati onis in manib⁹.causāqz vie exposuissent.di xit eis balaā. Manete ꝫ hac nocte.donec vi deam q̄d dixerit mihi dñs. Bñi ei ꝓphetaz se mentiebat̄.licz in sacrificando ꝓsuleret de mones. Forte demonē q̄ sibi loquebat̄ dñm vocabat. Dixitqz ei dñs in nocte. curaz ꝓpli sui gerēs. Non eas cū eis.nec maledices po pulo huic.qz bñdict⁹ est. Mane surgēs ba laam.dixit se ꝓhibitum a dño. Rursū misit ad eū balach viros plures⁊ honoratos.mu neraqz maiora⁊ ampliora ꝓmisit.si maledi ceret ꝓpło. Quib⁹ ait balaam. Si dederit mi bi balach domū suā plenaz auri.nō potero mutare verbū dñi. Obsecro manete hic etiā ī hac nocte. Et ait dñs ad eum nocte. Surge vade cum eis.ita dūtaxat.vt q̄d ꝓcepero tibi facias. Mane strata asina ꝓfect⁹ est cum eis Et iratꝰ est dñs ei.stetitqz angel⁹ dñi gladio euaginato in via ꝓtra balaam. Mutauerat eni ꝓpositū.et captꝰ cupiditate pmissoꝝ di sponebat qūo populo malediceret.licet pro hibuisset dñs. Josephꝰ videtur velle.q̄ dñs itat⁹ q̄ ironice dixerit ei.vade cū eis. Quod quia non intellexit.obstitit ei angelus. Cuz autem vidisset asina angelum.quem tamē balaam nō videbat.timens deuiauit i agrū Quā cum verberib⁹ reduxisset balaam ad

semitā. iterū stetit angel⁹ in angustijs macerie rārū quib⁹ vinee cingebant. timensq; asina transiit se parieti. et attriuit pedē sedentis. Ille verberabat eam. Iterū stetit angelus in loco angusto. vbi nec ad dexterā nec ad sinistrā poterat deuiari. Timensq; asina cecidit sub pedib⁹ sedentis. Qui cū vehementi⁹ fustib⁹ cederet latera ei⁹. aperuit dñs os asine et ait. Cur percutis me ecce iam tertio. Qui rñdit. Illusisti mihi. vtinā haberem gladiū vt percuterē te. Assuet⁹ iste monstris. ad vocē asine nō expauit. Protin⁹ aperuit dñs oculos balaam. viditq; angelū stantē in via cū gladio. et adorauit eū. Cui angel⁹. Peruersa est mihi via tua. et nisi asina declinasset oculos. occidissem te. Cui balaam. Peccaui. et nunc si via mea tibi est cōtraria reuertar. Cui angelus. Vade. sed caue. ne aliud q̄ p̄cepero tibi loquaris.

De ariolatheſi balaam et ei⁹ prophetia Capitulum. XXXIII.

Cum ergo iret balac occurrit ei in extremis finibus moabitarū. magnificeq; suscipiēs eum. dedit ei munera. Cui p̄testat⁹ balaam ait. Non potero loqui nisi q̄d posuerit dominus in ore meo. Ascenderūtq; pariter excelsa montis. vnde extremā partē populi intuebant. Aberant aūt ab exercitu dñi stadijs ix. Dixitq; balaam ad balac. Edifica hic. vij aras. et para totidem vitulos. et eiusdē numeri arietes. Cūq; imposuissent ambo vitulum et arietem super aram. dixit balaam regi. Sta iuxta holocaustū. vadam si forte occurrat mihi dñs. et quod iusserit loquar tibi. Cūq; abisset. posuit dñs verba in ore ei⁹. Qui rediens. cora oib⁹ assūpta parabola. vel incepta ratōne sua. vt hebre⁹ habet ait. Quomodo maledicā populo. cui benedixit dominus. Habitabit solus inter gentes. et nō reputabitur. i. singularis erit p̄ omnib⁹. et innumerabilis. Moriat aīa mea morte iustor. et fiāt nouissima mea horū similia. Contristat⁹ balac ait. Quid est q̄d agis. Duxitq; eum ad alium locū excelsum montis phasga. vnde aliam partē populi videre posset. Fm errorē gentiliū putans omnia locis inesse et tēporibus. et deū sicut boiem posse mutari. Cumq; iuxta modū p̄dictū statuissent ibi septem aras. et imposuissent holocausta. iteruq; post dñs verba in ore ei⁹. et reuertēs ait. Nō est idolum in iacob. nec simulacrū in israel. Dominus deus eius cū eo est. Non est auguriū in iacob. nec diuinatio in israel. Surget vt leo. et quasi leena nō accubabit donec deuoret p̄dam. i. terram chananeor. Tunc ait balac. Saltem nec benedicas ei. nec maledicas. Itemq; duxit eum sup mōtē phegor. statutisq; vij. aris. impositisq; holocaustis p̄ singulas. non abijt balaam sicut ante vt auguriū quereret. Sed eleuans oculos. vidit israhel cōmorantē in tentoriis p̄ tribus suas. et irruente in se spū dei ait loquens de se. Dixit balaam filius beor. Homo cui⁹ obturatus est oculus. auditor sermonū dei. Quas pulchra tabernacula tua iacob. Hebre⁹ habet et translatio origenis. Cui⁹ oculus reuelatus est. Tamen idem est sensus. quia dum dormiret. in somnis vidit hec que dicebat. Vnde et obturatus erat oculus carnis. et reuelatus oculus mentis. vnde et sequitur. Qui cadit et aperiunt oculi eius. Hebreus plenius habet. Qui ponit. i. qui collocat se in lecto. Addidit etiam apertam de saule prophetiam dicens. Tolletur propter agag rex eius. et auferetur regnū illi⁹. Quod factum est sauli. q̄ pepercerat agag regi amalechitarum. Et post direxit verba ad populum. Qui bñ dixerit tibi. erit et ip̄e benedict⁹. qui maledixerit. in maledictione reputabit. Cūq; iraſceretur balac dixit. q̄ discessu suo daret ei p̄silium quid faceret aduersus ip̄lum bunc. Iterūq; assumpta parabola ait. Orietur stella ex iacob. et consurget virga. id est maria ex israhel. et percutiet duces moab. et vastabit omēs filios seth. q. d. Vastabit totus genus humanū quod sc̄z carnale in bonis conteret. et malos perdet. De seth enī totum genus humanū est. de quo fuit noe. Filij enī cayn diluuio perierunt. Fm hoc vaticinium dr̄ venisse magos in iudeam vsq; stella. et tūc exstitisse apud eos scripta balaam sup hac re. Prophetauit quoq; q̄ israhel idumeos et

amalech q̄ fuit p̄ncipiū gentiū pugnantiuz
ꝓra eos subiceret sibi. Prophetauit etiam
q̄ assurij terrā vastarēt.etiā cineos q̄ erant de
fortissimo genere.scz de ietro. Addiditqz. ve
nient in trieribꝰ de italia.et supabūt assirios
vastabūtqz hebreos.z ad extremū ipi pibūt
Nonarchiā p̄ dixit romanoꝝ.et i fine tē
poꝝ destructionem scilicet q̄n erāt omēs
eozundez. Dicit ioseph reges subiecti roma
no imperio.
phꝰ eum ꝓphetasse ad
ductotum orbē futurū eoꝝ habitaculum in
eternū etiam insulas. Et cū pars ꝓphetie
sit impleta.reliquum pro certo credimꝰ im
plendum.

¶ Q̄ amore mulierculaꝝ iniciatꝰ
ē israhel beelphegoꝝ. Ca.XXXIIII

Irrexit balaam
vt rediret in locum suū. Cunqz in
finibꝰ madian valediceret balac et
suis.p̄silium dedit eis.vt ꝯgines quarū spe
cie illudi posset castitas.circa tentoria israel
cum exenijs venalibꝰ
mitterent.q̄ iuuenes Exenia pegrinoꝝ
ad se declinantes ite fercula. Unde exeno
ruz sibi allicere labo dochium.
rarent.vt eos trās gre
di leges patrias facerent.et deos colerēt ali
enos.vt sic deo suo irato eis.vel ad modicū
tempꝰ humiliarent. Deo enī eis ꝓpicio.nec
bella nec pestis aliqua eos coꝛriperent. Fece
rūtqz ita madianite. Tamen et de moabitis
dis ꝯginibꝰ misse sunt.sed pauce.q̄ natura
liter sūt deformes. Eo tempe morabat israel
in setim.et fornicatꝰ est cū filiabꝰ moab.q̄
vocauerūt eos ad sacrificia sua.z comederūt
idoloꝝbica sua.et ado
rauerūt deos earū.z Initio.as.nō initioꝝ
iniciatꝰ est.i.p̄fecratꝰ Unde initio scolarē
israhel beelphegoꝝ.ido litteris.
lo madianitarū.idolo
scz tentiginis.quē grecia priapum dixit. Ira
tusqz dñs dixit ad moysen. Tolle cūctos p̄n
cipes ꝑpli tui.et suspende eos ꝓ solē i patibu
lis.vt auertat furoꝛ meꝰ ab israhel. Forte q̄a
subditos non coꝛripiebant.duces tribuum
voluit suspendi Uel
potiꝰ p̄ncipes.id est. Subintelligēda ē pe
auctoresbuiꝰ idola na aliqua.l' plaga a
trie. Unde et statim dño iꝛrogata.quam
subdens.dixit moises expꝛessaz nō habemꝰ
ad iudices israhel. Occidat vnusquisqz ꝓxi
mos suos.q̄ initiati sūt beelphegoꝝ.

¶ De zelo phinees. Ca.XXXV.

Tradit iosephꝰ q̄
t p̄nceps in tribu simeon zamri filiaz
cuiusdā potentis madianitarū du
xerat q̄ dicebat coꝛbi.q̄ ꝓꝛoze iubēte i quadā
solēnitate aliis ducibꝰ deo imolātibꝰ. ñ ipse
imolauit. Quāobꝛē cū moises ecciam ꝓgre
gasset.et eos culparet.nō noīatim tñ.q̄a tur
ba erat in causa.ille coꝛaz oībꝰ ꝓfessꝰ ē se alie
nigenaz duxisse.idola colere. nec tirannicis
legibꝰ quas ipē sibi moyses posuerat obno
xiū esse.q̄bꝰ sub figmento legis et dei grauio
ri seruitute p̄mebat populū q̄z egiptij cui p
priū auferebat viuendi arbitriū.et discedēs
coꝛā oī turba q̄ flebat ante foꝛes tabernacu
li dñi intrauit tabernaculum ꝓꝛoze. Mira
bant aūt oēs q̄ mortuꝰ nō fuerat. Surgens
qz phinees filiꝰ eleazari de medio multitu
dinis.et arrepto pugione ingressus est post
illum lupanar.et cū inuenisset coeūtes pfo
dit ambos in locis ge
nitalibus.cessauitqz Uñ in psalmo. Ste
plaga.et occisi sūt.xx tit phinees et placa
uij.milia.forte a dño uit z cessauit q̄ssatio
p plagam aliquā pre
cedentē.q̄ tūc cessauit. Uz iosephus videtur
velle.q̄ plurimi iuuenes zelo phinees accen
si.multa milia ꝑsi pcusserūt. Locutꝰ est autē
dñs ad moysen. Hostes vos sentiāt madia
nite. Percutite eos. Hoc factū ē postea cuz
moises misit exercitū.z pcussit madianitas.
Uel forte sicut pcussi fuerāt filij israh', voluit
etiā tūc dominꝰ mulieres occidi que subuer
terant eos.

¶ Secundus numerus bellatoꝝ.
Capitulum.XXXVI

Postquā uero san
p guis noxioꝝ effusus est. dixit dñs

moysen et eleazarum Numerate summã filiorum israel q̃ ad bella possũt procedere. a.xx. annis & supra p domos et cognationes suas. Fecerũtq; ita. & inuenti sunt. dc lxm. & l. dcc. & xxx. inter quos nullus fuit eorum. q̃ numerati fuerant a moyse & aarõ

Sic continuabim⁹ capitulũ istud. post q̃z p malicia ipsorum dñs iam oẽs deleuerat. q̃ supra numerati erãt apti pugnare et postq̃z multo tpe p diffidẽtia sua erauerant in deserto p cepit dñs ẽ nouo numerari aptos ĩ bello

preter iosue et caleph. Et ait dñs. Istis diuidetur terra. plurib⁹ maiorem partez dabis. et pauciorib⁹ minorem. Quod non est intelligendum detrimentum vel familijs. sed de domib⁹. Terra enim eque diuisa ꝑm sortes data est tribub⁹. et quelibet trib⁹ sorte equales partes dedit familijs. familie vero iuxta numerum capitũ domib⁹ diuiserũt sine sorte maiores & minores portiones. Numerati sunt q̃z leuite a mense vno & supra. xxuj. milia generis masculini.

Sorte distribuenda eque diuidenda sũt. ne forte ineq̃lit̃ sors daret plurib⁹ partez minorẽ. & ecõuerso.

Reduc ad memoriã qđ supra distinctũ ẽ inter tribũ. familiã. & domũ. et intelliges quod ẽ. qđ alias nõ est intelligendum.

De iure successiõis hereditarie Capitulum. XXXVII.

Odm⁹ ãt salphaat quia non reliquerat filiũ nõ est numerata. Audiẽtes ãt q̃nq; filie ipsius q̃ numeratis daret terra. steterũt ad ostium tabernaculi cora moyse & eleazaro et tota multitudie. et dixerũt. Pater noster mortuus est in deserto. nec ꝑ pctõ suo. nec babuit mares filios. cur tollitur nomen ei⁹ de familia. Date nobis possessionez inter cognatos nrõs. Quarum causã retulit moyses ad dñm. Qui ait. Justam rem postulant filie salphaat. Ad filios ãt isrl loqueris. Homo si mortu⁹ fuerit absq; filio. ad filiam trãsibit hereditas. qđ ꝑ q̃z hodie ꝑ suetudo obtinet. Q̃z si nec filiã habuerit. trãsibit ad frẽs eius Q̃z si nec fratres habuerit trãsibit ad patruos. Q̃z si nec hos habuerit. transibit ad eos qui proximi sunt

De substitutione iosue. Capitulum. XXXVIII.

Dixit quoq; dominus ad moysen. Ascende in mõtem abarim. & ꝑtemplare terram quã dabo filijs israel. & postibis ad populum tuũ. Non enim intrabis eam. Cui moyses. Prouideat dñs de⁹ spirituũ omis carnis hoiem q̃ sit sup multitudinẽ banc. ne sit popul⁹ dñi sic̃ oues sine pastore. cui dñs. Tolle iosue & statue eũ cora eleazaro. & omi multitudine. et impone manũ tuã super caput ei⁹. vt audiat eũ sicut audiuit te omnis sinagoga filiorum israel. Fecitq; moyses vt dominus ꝑ aerauerat. cognouitq; vniuersa multitudo. q̃ iosue post mortez moysi antecederet eos. Vtrũ ãt tũc vel post ascẽderit moyses. vt videret terrã. certũ non est. sz certũ ẽ q̃ ascendit. & partẽ terre videre potuit. Q̃z sic tota vidit. miraculose factũ est.

De libaminib⁹ Cap. XXXIX.

Precepitq; dominus moysi de iugi sacrificio. et de sacrificijs legaliũ solẽnitatũ. Sz qa nõ offerebat hostia sine libamentis suis. de bis breuiter ꝑmittendum ẽ. Libamẽ vl liamentũ erat simila oleo glutinata & vinum. q̃ cũ hostia adolebant. vt sc̃z q̃ panis et vinum et caro dño offerent. Cuiq; vero hostie ꝑpr̃ium libamen determinatum erat. Pro agno simile decima pars ephi. vini q̃rta pars hin vel ephi offerebat. Erant aũt ephi et chorus mẽsure aridorum. bin ei batus liquidorum. Pro vitulo de simila tres decime. de vino media pars hin. Et forte tres decime erãt integre de trib⁹ ephi. vel de vno ephi.

Chor⁹ enim. xxx. ꝑtinet modios. ephi tres aridor. bin & bat⁹ liquidor. ꝑ hin tollebat decima. Iterũ nouẽ ꝑtes decimabant. et tertio

decimabat reliquū. & sic erāt tres decie vni epbi. Pro ariete de simila due decime. de vino tertia pars hin. Ea dē erāt libamēta bruti Si qñ legas. p agno de simila dari decimaz decime. itelligēdū ē ꝺ ꝓsueta decima decimā di qi decimā decimatōnis. vel decimā decimantē. Uel ipa decima ephi iteruz decimabat. & ꝯ decime decima dabat p agno sm qsdā. Uel potꝰ idē ē decima decime. qꝺ decia ephi. Est ei ephi decima ps chori.

De iugi sacrificio Cap. XL.

Prius aūt de iugi sacrificio videam. Juge sacrificiū vel indeficiēs qtidie fiebat ꝺ sūptu publico. Mane offerebat agnꝰ anniculꝰ in bolocaustū cū libamētis suis. vt tota die cremaret in odorē suauē dño. Quo ipposito sup altare sacerdos cū prunis & thimiamate & lotus ītrabat tabernaculū. ponebatqz prunas cū thimiamate sup altare incēsi. Et ꝯ vocabat ꝓsūmatō sacrificij. Tūc et qttuor ꝺ septē lucernis mortificabat. In vespere ponebat similit alius agnꝰ ī eū dē modū. Et intrans cū thimiamate sacerdos. accēdebat oēs lucernas. & sic tota nocte ī altari erat odor suauis dño. Uespertinū tū sacrificiū melius erat. & pinguis matutino. qz sepe ī die ꝑter illō plura ponebāt. Et inde dicebat illō gratꝰ dño qz pinguis dicimꝰ nos gratꝰ. qz mortez dñi factā vespe significabat. Hos agnos quidā tradūt de sūptu tradi sacerdotū. Josephꝰ vero de publico. q et qtidianā ꝺ sūptu sacerdotū oblatōem determinat. Offerebat ei sacerdos ī diebꝰ vicis sue assariū farine oleo mixte. et modica de coctōe indurate. medietatē mane. & medietatē vespe sup altare. In hunc modū ecclia mane & vespe offert dño laudes & cōpletoriū. vel potiꝰ in prima & cōpletorio offert confessionē ad mutuo orandū tāqz iuge sacrificiū. qz sacrificiū nostrū deo ē spūs cōtribulatꝰ & humiliatꝰ.

De sabbato et oblatōnibus eius Capitulum. XLI.

Solennitates legales erāt septē. Sabbatū. neomenia phase. pentbecostes. festū clāgoris. festū ppiciatōis. scenophegia. Sabbatū interꝓtatur requies. & pōt dici festū dñi. qz cū alia festa īstituta & noiata sint ab aliq euentu vel opere eoz. ℔ ꝺ sabbatū. qz deꝰ in eo quieuit. Inde est forte. qz ꝓuilegiatū ē in duobꝰ. qz ī eo nō licet cibū parare. nec vltra mille passꝰ ire. Dicit āt ℔ festū legale. nō qn & ante legē et ab exteris qbusdā natōnibꝰ obseruatū fuerit sabbatū. sed qz sub lege ꝓmo obseruatū ē ex ꝓcepto. Ea die ꝑter iuge sacrificiū offerebātur duo agni anniculi īmaculati cū libamentis suis in bolocaustum.

De neomenia Ca. XLII.

Neomenia sonat in nouatio lune. Deos enī nouū. mene luna intexꝓtat. Quia ergo in dei in legitimis suis lunatōnes p mensibꝰ habebant ex lege. diē noue lune vocabāt kal. legales. et erat dies ferialis apud eos. Ea die offerebāt vitulos duos. arietē vnū. agnos anniculos septē. cū libamentis suis p singulos. Hircū qz p declinatōe peccati. cū libamētis suis. oia hec in bolocaustum

De phase Capitulum. XLIII.

Quarta decima die ꝓmi mensis ad vesperꝫ comedebāt agnū pascalē. & nox illa dicebat phase. i. transitꝰ ꝓpter causas superꝰ dictas. Ea dē dicebat pascha. i. īmolatio. Sequēti die inchoabat festū azimoꝝ qꝺ ptelabat septem diebꝰ. Quoꝝ dies ꝓma & vltia solēnis erat & ferialis ab omni ope seruili. Quod ezechiel addit de festo ꝓme diei a ꝑlis. et alibi de. x. die q tollebat agnꝰ Unde & ꝓmꝰ mēsis solet cōparari. vij. in solēnitatibꝰ. forte moyses causa breuitatis ptransijt. Uel multa ad ampliandū cultū dei supaddita sūt. q ezechiel ꝓsequitur. sicut in sabbato de portarū aperitōne & prece ꝓncipis. Post ꝓmā diē solennē. i. xvj. luna torrebant igni spicas recētes. et grana manibꝰ cōfricata in modū farris fracti offerebāt dño assariū vnū. cuiꝰ pugillus vel dragmā vnā adolebat sacerdos sup altare. reliquū erat eiꝰ. Pro hac oblatōe quidā puta-

uerũt ꝑ festũ nõ solũ azimoꝝ dici. sed etiaꝫ festũ nouoꝝ. errãtes. qꝛ legunt nisan qñqꝫ vocari mensem nouoꝝ. Ab hac. xvj. die dicit Iosephꝰ numerari septez ebdomadas. post qꝰ statim erat pẽtecostes. Alij dicũt eas numerari ab altera die sabbati qđ erat in diebꝰ azimoꝝ. qꝛ lrã historie videt sic sonare. Alij ab ipa ꝓma die azimoꝝ. ne plures qꝫ. l. dies inẽ pascha et pentecosten inueniant. In his diebus. vij. ꝑ singulos dies offerebãtur in holocaustũ eedem hostie q̃ etiã in neomenia cũ libamentis suis.

De penthecoste Ca. XLIIII

Penthecoste sonat ꝑ qñquagesimꝰ. Pentha con enĩ grece. l. latine. hebraice asarta. Vel penthecoste. ipa qñquagena dierũ. quibꝰ cõpletis immunes vltima dies dicebatur festuz peñ. i. ꝓsecutiuꝰ vel ꝓsecutiuꝰ. l. dierũ. Fiebat autem ĩ memoriam date legis. q̃. l. die ab exitu ẽgipto data ẽ. Eadez solennitas dicebat festum ebdomadarũ. qa supputatis vt dictuz est. vij. ebdomadibus. ab altera die sabbati azimorũ fiebat. Qđ si volumus seq̃ Iosephũ. sabbatũ dicemꝰ ꝑ ꝓmã diẽ solennẽ azimoꝝ. Dicebat etiã festũ ꝓmitiuoꝝ. qꝛ tũc de nouis frugibꝰ offerebãtur duo panes duoꝝ assariorꝝ de alphica siccata facti ꝑm Iosephũ ⁊ fermẽtati. et ideo nil ex eis sup altare ponebat. ⁊ cum eis due agne in esũ tantũ sacerdotũ. et nil ex eis ĩ crastinũ relinqui ꝓmittebat. Erat ⁊ ꝑ festũ septẽ dierꝝ ⁊ p singlos offerebant eedẽ hostie q̃ et in neomenia et diebꝰ azimoꝝ cũ libamẽtis suis Tñ videt velle Iosephus tunc ĩmolari vitulos tres. ari

Secũm ꝑ inuenies Dum cõpleret dies penthecostes.

Certior sententia est a ꝓma die azimoruz q̃nquagesimũ eẽ pẽthecosten. ⁊ a secũda q̃nquagesimũ esse secundã diẽ penthecostes. in qua offerebãtur panes noui. sicut sc̃da die azimorum grana. ⁊ ita duo dies q̃nquagesimi legũtur numerati.

etes duos. agnos q̃tuordecim.

Sez colligẽdarũ. edendarũ. reseruandarũ. Colligendaruz ĩ manipulis. ⁊ in pascha. Edendarũ in panibus. et in pentbecosten. Reseruandarũ q̃ ꝛc fuabantur. ⁊ de istis ad plus dabat. xl. ꝑs ad minus decima.

De festo tubarũ Cap. XLV.

Prima diemensis ꝑ septimi duplex erat solẽnitas. neomenia. et festũ clãgoris vel tubarũ. Vnde. Buccinate in neomenia tuba. In q̃ buccinabant comĩb⁹ pecorum. ſ. qꝛ ea die liberatus est ysaac ne ĩmolaret. pecore substituto ꝑ eo. Dicebat et festũ septimoꝝ. vel sabbatũ mensuũ. qꝛ ꝑ septimꝰ mẽsis fere totus erat solẽnis. Ea die ꝓter oblatiões neomenie offerebãtur in holocaustum vitul⁹ vnꝰ. aries vnus. agni anniculi. vij. bircꝰ ꝓ peccato cuz libamentis suis. Traditꝰ qꝛ subintroductũ ẽ a iudeis de cereis. vt pignẽ imolatõez ysaac paratã significarent. Item a modernioꝝ translati sunt cerei ad decimã diẽ q̃ ẽ ꝓmoꝝ tuis. forte ꝓ spe resurrectõis.

De festo propiciationis Capitulum. XLVI

Decima die eiusdez mensis erat festũ ꝓpciatiõis. qa ea die rediit moises ad eos. referẽs deum eis placatũ super offensam vituli conflatilis. Ea die ieiunabant homies ⁊ iumẽta ⁊ pueri septẽnes a vespa vsqꝫ ad vespaz ꝓ memoria mortuorũ. Vñ et dicebat dies afflictõis. Dicebat q̃z dies expiatõis. qꝛ ea die sãgne vitule ruse expiabat tabernaculũ ⁊ altare vt ꝓdictum est. Et fiebat cinis ex eo ad expiatõez ĩmũdoꝝ. ⁊ ipi expiabantur a peccatis illius anni per emissionẽ birci apompei. Erat enim oblatio diei illiꝰ. vitulꝰ vnꝰ. aries vnꝰ. agni anniculi vij. bircꝰ ꝓ pcto cũ libamẽtis eoꝝ

De scenophegia Capitulũ. XLVII.

Supra iexodo cap. Et aut dominus ad moysen.

Quinta decima die eiusdez mensis erat scenophegia. qđ sonat fixio tabernaculoz. In q̄ p septem dies habitabāt sub vmbraculis. in memoriā. xl. annoz. in quib⁹ fuerūt in tabernaculis in deserto. Unde et festū tabernaculoz dici solet. Protelabat ā̄t septē dieb⁹. q̄z p̄ma et vltima solēnes erant. Octauus etiaz dies erat solēnis. nō q̄ esset de scenophegia. sed q̄ ea die cōueniebant ad faciendā collectam. forte in vsus pauperū. vel in alios vsꝰ cōmunes. Unde et scenophegia q̄ñq̄z legit esse festū octo dierū. Sed patres illi non seruierūt ogdoadi. Traditur q̄z in q̄tuoz diebus interpositis a die decima vsq̄z ad banc hebreos obseruare ieiunia. Tradit ioseph⁹ q̄ in his septem dieb⁹ ferebant in manibus ramos mirti et salicis. et sūmitates palmaz. virgulas mali p̄sici. Fiebatq̄z ō cūctis frugibus terre oblatio dño in grāz actionez. Oblatio vo septē dierū hec erat. Prima die offerebāt in holocaustū vituli. xiij. arietes duo agni anniculi. xiiij. et hirc⁹ p peccato cū libamentis eoz. Eadē oblatio arietū et agnoz et hirci fiebat p singulos dies sequētes. sz de numero vituloz vn⁹ subtrahebat i dies. In secunda. xij. in tertia. xj. in quarta. x. in quinta ix. in sexta. viij. i septima. vij. In. viij. q̄ erat solennis offerebat aries vn⁹. vitul⁹ vn⁹. agni anniculi septem. et hirc⁹ p pcto. cū libamētis eoz. Forte in. viij. dieb⁹ facta est subtractio vituloz. vt in summa fierent. lxx. in memoriaz eoz̄ q̄ in. lxx. animab⁹ intrauerūt egiptum. Hec sunt oblatōes holocaustoz in. vij. solēnitatib⁹. et fiebant de publico. Non ꝓpter hz cessabat indesinens sacrificiū. nec hostie spōtanee vel necessarie. Et nota. q̄ ille tres solennitates q̄. vij. dieb⁹ ptelabāt. p̄cipue dicebāt Et sabbatū qđ interueniebat in illis dieb⁹. dicebatur sabbatū sabbatoz. q̄si sabbatuz festoz. Alias festiuitates adiecerit his hebrei. ꝓpter varios euentus. sicut encenia et phurim. id est. festū bester. sed nō dicuntur legales. id est. nō sūt in lege institute. Nota solēnitates p̄fatas tres. pascha. pentecostes. et scenophegia dictas cerimonias a cereis. id est. luminarib⁹. vel a carie. et mene. qđ est defect⁹. q̄z tūc debent in nobis sordes deficere. quasi carimenie. Uel a carendo. munijs. id est. officijs seruilib⁹ q̄ carimonie. Uel a cerere vbi sūma veneratio p̄stita est sacris romanis illuc delatis vbe a gallis capta

Be votis Capitulum. XLVIII

Addidit quoq̄z dñs de votis mulierū. Uidua vl̄ repudiata quicq̄d vouerint. vl̄ in quo iuramento se ꝓstrinxerint. implebunt. Filia vel vxor tenentur ex voto vel iuramento. nisi pater vel vir contradixerit statim vt audierit. Si enim statim cōtradixerit. irrite sūt pollicitationes earū. Ipe vero peccatuz portabit cuz audiuit si tacuerit. et postea cōtradixerit. Uir āt oē iuramentum vel votū implebit. nisi forte de continentia.

Be destructōne madian et p̄rede diuisione Capitulum. XLIX.

Locut⁹ est dominus ad moisē. Ulciscere filios israel ō madianitis. et sic colligeris ad populum tuū. Armauit ergo moyses ō singulis tribub⁹ mille viros electos. scz. xij. milia. p̄fectq̄z eis fineas filiū eleazari. Uasa q̄z sancta. et tubas ad clangendū tradidit eis. Qui pfecti bostes vicerūt. Quinq̄z reges et omnes viros eoz occiderunt. vbes viculos et castella flamma consumpsit. balaam q̄z ūtez fecerunt gladio. mulieres et paruulos pecora et omnē supellectilem in p̄dam duxerūt Cum aūt redirent moyses et eleazar. et omnes p̄ncipes synagoge egressi sūt i occursuz eoz extra castra. visisq̄z mulieribus irat⁹ moyses dixit ad eos. Cur femias reseruastis. Nōne ipe sūt q̄ deceperūt filios israel. Interficite oēs q̄ nouerūt viros et oēz masculū vgines tātū reseruate. Fecerūtq̄z ita. et reseruate sūt vgines. xxxij. milia. Et ait moises. Quia pcastis eritis imundi. q̄z occidistis vel tetigistis mortuos. extra castra eritis septē dieb⁹ et purificabimini tertio et septimo die a qua aspersionis. Preda etiā quā tulistis purifi

cabit. Aurū ⁊ quicqd transire pignē potest igne purificabit. Qd aūt ignē nō potest sustinere. aqua expiatōnis purgabitur. Dixit qz dñs ad moysen. Tolle sūmā eoꝝ q̄ capta sūt. ab boīe vsqz ad pec⁹. et diuides predam ex equo inter eos q̄ pugnauerūt. et reliquaz multitudinez. De parte vo eoꝝ q̄ pugnauerūt separabis dño vnā animā de q̄ngentis et dabis eam eleazaro. Ex media vo pte mlt̄itudinis accipies q̄nquagesimum caput ⁊ dabis leuitis. Quo facto principes exercit⁹ accesserūt ad moysen. et dixerūt. Recensuimus numerū pugnatoꝝ. q̄s dedisti nobis. et nec vn⁹ quidē defuit. Quāobrē offerim⁹ ī donarijs dñi. qd ip̄reda auri potuim⁹ inuenire. picbelides. armillas. anulos. dextralia. murenulas. vt deprecet dñs pro nobis. Suscepērūt autem aurū moyses ⁊ eleazar ⁊ intulerūt illud in tabernaculum.

Asperi. qd est circuz. ⁊ chele. qd ē brachiū. dicūt picbelides. q̄si ornamentū brachij.

De sorte duarū tribuū ⁊ dimidie. Capitulum. L.

Filij aūt ruben et gad ⁊ dimidia trib⁹ manasse habebant pecora multa nimis. Et videntes amorream. basan. et galaad. aptas pecori b⁹ alendis. rogauerunt moysen. vt terram banc eis cōtraderet. Estimans aūt moyses ob timorem pugne et laboris ꝑ eos quesisse malignos eos appellauit. eo q̄ fratrib⁹ ī erūna ꝑsistentib⁹. ipi vellent deliciari. Ipi vero pollitici sūt q̄ mulieres ⁊ paruulos in tutis locis ordinarent. caulas ouib⁹. et iumentis stabula fabricarent. ipi vo armati p̄cederēt frēs suos. donec eos introducerent ad loca sua. Sub hac aūt ꝓditione terrā seon regis amorreorum. ⁊ og regis basan susceperunt. Porro filij machir filij manasse obtinuerūt galaad. Jair vero filius manasse occupauit vicos eius. et vocauit eos anothiair. id est. villas iair.

Cathalogus. xlij. mansionum Capitulū. LI

Donitur hic catha plogus mansionū ab exitu ē egipto Fuerūt aūt ante transitū maris rubri. iiij. rameſſe. sochot. et han. phiahyroth. Mari rubro vsqz ad syna. viij. marath. belim iamsuph. qd sonat mare rubrum. vt scirpeū Jam enī mare. supb rubrū vel scirpe⁹ interp tatur. et potuit esse lacus scirpeus. qz bebret quālibet aquarū congregationez vocāt mare. Post iamsuph deserti syn. defeta. balus raphidim. solitudo synai. A monte synai vsqz ad cades. xxj. sepulchra cōcupiscentie. aseroth. rethmō. pbares. lemna. rethsa. sebatha mons sepher. areda. maceloth. thaat. thare. melcha. esmona. moseroth. baneiachā. mōs gallaad. Jetebatha. ebrona. asiongaber cades. A cades vsqz ad campestria moab nouem. mons hor. salphana. ꝑ binon. oboth. ieabarim. dybon. gad. belmō. reblataim mōtes abarim. campestria moab.

De ꝛibꝰ leuitarū et suburbanis Capitulum. LII.

Iterū locutus est dñs ad moysen. ⁊ distinxit terminos terre promissionis. ab ortu et occasu. meridie et aquilone. Et noiauit p̄cipes tribuū. q̄ transito iordane cuz iosue et eleazaro terrā diuiderent. Precepit qz leuitas ī oib⁹ tribub⁹ dispersos. habere. xlviij. ciuitates ad inhabitandū. ⁊ a muris forinsec⁹ p circuitū terrā mille passuū obtinere. in q̄ suburbana essent ad pecora eoꝝ alenda. Ex qb⁹ ciuitatibus. vj. essēt refugij. tres vltra iordanē. ⁊ tres citra. de quib⁹ in deutronomio dicet.

De matrimonio contribulum Capitulū. LIII.

Accesserunt autem filij machir filij manasse ad moysē et dixerūt. Filie salphaat frīs nri habēt nobiscū sortē ex p̄cepto dñi. Si ergo nupserint viris trib⁹ alteri⁹. qz filij earū sequēt tribū p̄ris. minuet hereditas nrā ⁊ sortiū distributio ꝑfūdet ī iubileo. Occasione ergo filiarū salphaat. lex hec promulgata ē a dño p

moisen. Omẽs viri ducãt vxores de tribu ⁊ cognatõe sua. vt hereditas pmaneat i familijs. ne cõmisceanť trib⁹. sz maneãt vt a dño separate sunt. ⁊c.

Historia deutronomij. capit. j.
Epilogus cum additõnibus et determinationib⁹. cap. ij.
De ciuitatib⁹ refugij trãs iordanẽ. ca. iij
De pcepto dilectõnis. ca. iiij.
De decima secunda. cap. v.
Da appellatõe ꝑli ad sũmũ sacdotẽ. ca. vj.
De iusticia regis. cap. vij.
De maleficis abijciendis. cap. viij.
De talione legis. ca. ix.
De timidis ⁊ sollicitis remouendis ab exercitu. cap. x.
De fedus inirent cũ gentib⁹. ca. xj.
De bis quib⁹ nõ erat fas intrare ecclesiam dei. ca. xij.
De prohibitõne prostibuli. ca. xiij.
De plagis quarũ maior erat quadragenaria. cap. xiiij
De suscitatione seminis et modis discalciandi. ca. xv.
De semine agror. cap. xvj
De deletione amalechitarũ ca. xvij
Qr moyses tradidit deuteronomium leuitis. ca. xviij.
Canticum testimonij. cap. xix
De morte moisi postq̃z bñdixit ꝑlo. ca. xx.

Historia deutronomij Cap. I.

Vinta et ultima h⁹ histore distinctio hebraice dr elledebarim qd sonat. Hec sũt ẏba. Grece aũt dr deutronomi⁹. i. secũda lex. Deuteron ei secũda. nomia lex. Ex hnomie quidam errãtes dixerũt duas esse leges. vnaz datã a deo. q̃ in pcedentib⁹ libris ꝓtinet. altera datã a moyse. q̃ i hc libro. Addẽtes i assertionẽ sui erroris. q̃ de illa legit supra. Locut⁹ ẽ dñs ad moysen et ad omnẽ israel. De ista dr. Locut⁹ est moyses. Ad hec dicebãt. q̃ mlta hic legunť que nõ supra. quedã q̃ cõtraria. qd nõ fieret si hic esset pdictor repetitio. Verius sentiendũ est. qr hic pentbateucus nõ est nisi lex vna. q̃ etiã ab apostolo ⁊ alijs sepe vocať lex moysi q̃z lex dei. Hebre⁹ etiaz vocat hos. v. libros thorath. i. legem. nec ob aliud dr liber hic lex secunda. nisi qr pdicta hiterant. q̃i lex iterata. Iterantur etiã hic tria tribus de causis. pcepta et cerimonie ad cõmendationẽ memorie et ipor ꝓfirmatõem. Beneficia dei ad roborandam dilectõnem dei in illis. Flagella que sustinuerunt murmurantes ad incutiendũ timorem. Si vero in hac iteratõe videtur aliqua pdictis inesse ꝓtrarietas in superficie verborꝝ. in itellectu tñ nulla est. Fuerũt etiã q̃ dicerent hũc librũ factũ a iosue transito iordane. qr legiť in pncipio. Hec sunt verba que locut⁹ est moyses trans iordanem. Prio situ enĩ terre pmissionis sacra scptura dicere consueuit. vltra iordanem vel citra. Dicitur tñ liber moysi. vel iosue. qr quod moyses verbo tradidit. iosue redegit in scripto. Videtur etiã hieronimus velle. q̃ magnam iosue huius libri scripserit partem. Veri⁹ videtur esse q̃ scpt⁹ sit a moyse. et loquitur moyses de se tã q̃z de alio. Vel hoc in principio apposuit esdras. sicut et in fine de morte moysi. presertim cum circa finẽ libri legatur. Scripsit moyses legem hanc. et paulo post. postq̃z scripsit moyses legis huius in volumine. precepit leuitis. tollite librum istuz. et ponite in latere arche federis legitur quoq̃z longo tempore post inuẽt⁹ in hierusalem deutronomi⁹ in archa.

Epilogus cum additionibus ⁊ determinationib⁹ Cap. II.

Quadragesimo anno ab exitu filiorũ israel ɔ egipto. xj. mense. prima die mensis. videns moyses diem mortis sibi iminere. locut⁹ est ad omẽs filios israel. et cepit legem explanare. congregans eos fm iosephum ad iordanem in loco vbi nũc ciuitas abidal est locusq̃z palmarum. Tane recapitulationem moysi psequentes. q̃ supra dicta sunt omit-

tem⁹. supaddita dicem⁹. quedam que vidē/ tur contraria memorabim⁹ determinando Itaqz in recapitulan/ do ait moyses. Dixi vobis illo tpe. Non valeo solus negocia vestra sustinere. date ex vobis viros sapien/ tes. et ponaz eos tribunos. centuriones qn/ quagenarios z decanos. Hoc videtur con trarium pdictis. Supra enim consilio ietro dixit hoc factum esse. Utrūqz vero factuz fu it? Primo enī ad consilium soceri faciendu secreto dispposuit. postea auctoritate z assen/ su populi compleuit. Qz etiā dicit ꝟ moises. Dixistis mihi. Mittamus viros qui con/ siderent terram. Supra vero legitur dixisse dominum. Mitte viros non est contrariū quia ad suggestionem populi consuluit do minum qui dixit. Mitte. Ad pusillanimi/ tatem quoqz eorum cōfortandam. iterauit moyses de victoria ogregis basan. qui resti terat de stirpe gigantium. et in argumentū magnitudinis eius monstratur lectus fer/ reus ipsius in rabath filiorum amon nouez cubitos habens longitudinis. et quattuor latitudinis.

De ciuitatibus refugij trans iordanem. Capitulum. III.

Separauit moises tres ciuitates refugij transiordanē boſor in tribu ruben. ramoth galaad in tribu gad. golan in basan in tribu manasse. Harum hic vsus erat. Si quis nolēs hominem occidisset. confugiebat ad aliquā harum. et ibi a consanguineis occisi tutus erat. Si enim extra fines alicuius harum inuenisset eum. qui vltor sanguinis effusi esse debebat. impune percutiebat homicidam. Erat autem in ea fugituus vsqz ad reconciliationem cū propinquis. vel vsqz ad mortem summi pontificis. in qua hmōi omnes fugituui redibant securi ad ppria. Tamen si propīqui occisi volebant illum impetere q volens occidisset. et coram ciuibus vbis e⁹ hoc probarent. tradebatur eis ad occidendum.

De precepto dilectōnis Capitulum. IIII.

Addidit quoqz a moises. Diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex tota mente tua. z ex tota fortitudine tua. Addidit qz cū de manna iteraret. Non in solo pane viuit hō. sz in oī vbo qd pcedit de ore dei. Idanē vocauit hic omēz cibuz hominū. Consueuit enī scptura panem p cibo ponere. Et est sensus. Nolite mirari si cibū insolitū dedit vobis dñs. q nō in solis vsitatis cibis vita homis stabilita est apud deum. sed solo verbo potest creare noua ex quibus viuat homo. Addidit quoqz inter beneficia. q per. xl. annos in deserto vestimenta eoz non defecerant vetustate. nec sotulares attriti erant. et q euaserāt serpētes flatu vētes circūstantia. qs ob ꝟ forte supra dixit ignitos. et scorpiones. et dipsades. que latine situle dicūtur. qz perimunt hominem siti. et adeo parue sūt. vt cū calcantur vix videantur. cui⁹ venenū ante extinguit qz sentiatur. nec tristiciam sentit moriturꝰ. Dicit autem situla p contrariū. vas ei qō situla dicitur aufert sitim. becaffert. sicut faretra que infert mortem. feretrum. quia fert vel aufert mortuum. Ut etiam ostenderet que necessitas incūberet eis obseruandi precepta dñi terra pmissionis. addidit. qz non erat terra illa sicut terra egipti. que beneficio fluminis fecundat. vbi portos aque deruant irrigue sed erat montuosa z campestris. de celo pluuiā expectās. z ideo plurimū ibi colēdū deū vt daret eis pluuiā tpib⁹ suis. tēporaneā scz in autumno. in vere. vel i hyeme. iactis seminib⁹ nutriēdis. z serotinā ad cremētū i vere vl estate. Addidit qz de terminis terre pmissionis dicēs. Omis loc⁹ quez calcauerit pes vester. vester erit. a deserto qō ē in meridie. z libano qui in septētrione z flumine magno eufrate q est in oriente. Usqz ad mediterra/

Alibi ponūt. x. precepta. Sed nota q sub bis duob⁹ ptinēt illa Horū ei pmū cōplectitur tria. secūdū cōtinet septem.

neum erunt termini vestri. hoc est mare qđ tyrrenū đr. Addidit q3 q; bñdictiones 7 maledictiões scptas i libro Btrāsito iordane in ingressu suo dicerēt i hūc modū. Sex trib9 maiores natu ascēderēt mōtē garizim cū sacerdotib9 7 leuitis. 7. vj. minores mōtē ebal ereg̃ōe. 7 q in garazim oēs bñdictiões dicerēt sup legis obseruatores. et q in ebal respōderēt amen. Post ascenderēt sacerdotes et leuite cū alijs sex tribub9 in ebal et simul oēs maledictões essent imprecarentur transgressorib9 et q in garizim respōderēt amen. Et nota qa cum enumerat gētes q̃s eiecerūt de terra promissionis fere vbiq3 sex nominat. chananeū amorreū. ferezeū. iebuseū. eueū. et heum. In hac vo iteratōe nominat septimū gergeseū. Item nota q2 abrahe promissū ē. q; decē delerēt. q̃ tunc reuera ibi erāt. Sed cū venert illuc filij isrl. iam tres erāt delete. Filij lotb deleuerūt gigātes. filij esau horreos. capadoces partē eueorum.

De decima secūda Cap. V

Addit q3 moises. q2 nō liceret eis comedere decimā in opibus suis. nec primogenita pecor. nec primitias laborū. nec votiua. nec spōte oblata. sed tantū coram dño. in loco quē eligerit dñs ibi cū vxore comederēt 7 liberis. seruo 7 ancilla et leuita q concellaneus esset. In q̃ pcepto videntur fraudari leuite quib9 promissa debebantur. Proinde dicunt quidam hoc semel factum. cum primo scz terrā obtinuerunt. Tunc enī obtulerūt pdicta domino. et deinceps reddiderūt ea leuitis. Sz hoc nihil est. q2 nondū dñs locum sibi elegerat in terra promissionis. Alij dicunt q2 singulis annis hec fiebant sic. Primā partem decime toti9 vt primam geligmam grani. primaz ampborāz vini vel olei separabat sibi q̃ decimam dabat leuitis. et illā modicā partem decimarū ferebat secū in hierusalē. 7 epulabatur inde coram dño. Et Sinde coniectant. q2 hec decima pcipitur poni in cartallo. q̃d modicū vas est. nec veram caperet decimā Sed hic de primogenitis et primitijs voluntarijs 7 spontaneis nihil habent determinatū

Unde verior est hic traditio hebreor. Singulis annis hebrei faciūt duas decimationes bonor suorum. Primam separabāt leuitis. De hac dictū est. Redime elemosinam in manu tua donec inuenias iustū cui des. id est. illū cui debes. Iterum. ix. reliquas partes decimabant. et hanc secūdam decimam sibi reseruabant. et ex ea ter in anno cū ascendebant in hierusalem oblationes et epulas sibi et domui sue faciebant. et leuitam cōcellaneū qui etiam cum eis ascenderet inuitabant. In eosdem vsus reseruabant sibi secūdum animal post primogenitus. quasi secundum primogenitū. 7 similiter post primitias tantundē sibi reponebant. q̃ secundas primitias. Qui aūt ampliora his illis trib9 festis expendere volebat. aliqua de bonis suis adhuc separabat. et cum predictis reseruabat. vouens illa dño. Preterea etiā quidam in illis solennitatib9 preter ea que dixim9 sponte quedam expendebant ad honor domini. et hec secundaria pcepit moyses ferri ad locum sanctum. et comedi coram domino. Tamen remotioribus licebat ista vendere in loco suo. et ferre precū secum. et emere sibi in hierusalem quod desiderabat anima sua Preterea tertio anno duab9 decimis sublatis vt dixim9. tertiā faciebāt iterū decimationē in vsus pauperū. 7 hanc reponebāt apud se vt haberent vñ darēt pegrino et aduene. pupillo et vidue egentibus. et etiam leuitis si indigerent. In vsus vero proprios ex hac nihil expendebant. et de hac dictus est. Omni petenti te tribue. Addidit quoq3 quod si etiam frater aut vxor aut filius aut amicus specialis psuaderet aliquem ad cultum idolorum. forte propter affluentiam que sequebatur gentiles. non occultaret eum. sed conuictum aut confessum populus obrueret lapidibus. et ille cui persuaserat primus imponeret manus suas sup eū. Eodez mō ciuitas aduersus ciuitatē insurgeret et deleret eam. si psuaderet recedere a cultu dei. Incisuras etiā et caluiciū fieri sup mortuos phibuit. qđ et sanguinē suū fundere. 7 capillos tōdere. et sacrificare mortuis. vt 7 ethnici faciunt. Prohibuit q3 mortuina comedi.

Sed addidit.qz ⁊ illa sibi ⁊ ĩmũ da posset dare aut vẽdere pegrinis ⁊ aduenis.qz natões alie licite multis vescũt q̃ interdicta sunt hebreis. Septimo q̃z anno quietis terre addidit moyses.ne creditor exigeret debitũ a debitore hebreo dũtaxat. A pegrino poterat exigere. Et ob ꝟ vocauit annũ illũ annũ remissiõis.nõ illi⁹ tñ cui⁹ erat iubile⁹ In iubileo eĩ dimittebant debita.in ꝟ differebant petere. Prohibuitqz in pmogenitis bob⁹ arari.et vellera pmogenitor tõderi. Per q̃d innuit nihil de pmogenitis debere sumi vel fieri in vsus pprios.qz leuitarũ erat. Q; si maculã haberet pmogenitũ.poterat comedi in loco suo.sed nõ coꝝ dño. Repetẽs q̃z moises de festo pentecosten ait. Septem ebdomadas numerabis tibi ab ea die q̃ falcẽ in segetẽ miseris.⁊ celebrabis diẽ festũ ebdomadaꝝ dño deo tuo. Hoc vt dicit hieronim⁹ hebrei nec ad lrãm nec ad spũm custodiunt. Tunc enĩz nõ eodem die fieret pentecostes.qz alij tardius.alij citi⁹ metũt.ꝑm statũ regionũ suaꝝ Fuerũt etiã q̃ dicerent quẽqz agricolã a prima die messionis sue.l.dies cõputasse. et ea die sibi ⁊ suis epulũ solẽne parasse et diem festũ egisse. Nec quidẽ pentecosten legalem sed pro collectis omib⁹ q̃i diẽ agebãt solẽnẽ. Tradit ioseph⁹.qz.xv.luna phase die sez solẽni azimoꝝ offerebãt grana ꝓfricata dño. Et hec erat missio pma falcis in segetem. ⁊a.xvj luna numerabãt septem ebdomadas.post quas faciebant pentecosten. Quidã tñ dicunt vt pdictũ ẽ a die dñica que est in festis azimorum debere numerari septem ebdomadas.quia legitur ĩ leuitico. Ab altera die sabbati numerabitis.

In vitate a.l. die azimorum pma est pma dies pentecostes cuius festi secũda die duo panes novi offerebantur.⁊ ita duos dies.l.intellige.in primo primum diez pentecostes.secundo secundum diem eiusdem festi.

De appellatione populi ad summum sacerdotem. Capitulum. VI.

Pp recepit quoqz iudices ciuitatũ sedere in portis q̃i iudicaturos intrinsec⁹ et extrinsecus definib⁹ ciuitatiꝫ.⁊ vt in ore duoꝝ vl trium testiũ periret qui interficeret ab eis.⁊ q̃ man⁹ testiũ ꝑma fieret in illũ. Q; si ꝓtingeret iudices illos ambigere de sententia aliq̃. ascenderẽt ad summũ sacerdotẽ.et q̃d ille iudicaret fieret. Q; si q̃s sententie ei⁹ nõ obediret interficerẽt. De bis iudicib⁹ ciuitatũ dicit ioseph⁹.q; septem eligebantur in singulis ciuitatibus.virtute et studio iusticie accepti. Unicuiqz vero eorũ dabantur duo viri ministri de genere leuitarũ. Testimoniũ mulierũ nõ admittebant ꝓpter leuitatem.nec ꝙ uoꝝ ꝓpter ignobilitatẽ animi.ꝑ q̃ defacili ꝓ timore poterãt corrũpi vel lucro. In appellatõib⁹ nõ licebat põtifici iudicare sĩ ꝓpheta et senioꝝ loci illi⁹ quẽ elegerat dñs

De iusticia regis. Capitulũ. VII.

Hoc etiam q; a si quandoqz regem sibi crearent.nõ alienigenã sed ꝓtribulẽ assumerent q̃ sine consilio pontificis ⁊ sentenie nil ordinaret. In ocio semp deutronomiũ legeret.vt ꝙ res sibi nõ multiplicaret ne auerterent eum a recto. Equos aũt aut opum põdera non multiplicaret.ne potentior factus seuiret in subditos.terminos terre ꝓprie vel aliene nõ mutaret. Non enĩ pcul est vt leges transcendat.q̃ metas terrarũ trãsmutat. Hoc precepti plurimũ transgressus est salomõ qui gloriat⁹ est.q; tantũ reliquerat in hierusalez auri et argenti.quantũ inuenerat ibi eris et ferri. Tandem tamen penituit vt tradunt ꝺ quo post dicetur.

De maleficis abijciendis Capitulum. VIII

Interdixit quoqz secuz habere ariolos.i. inspectores fibrarum circa aras ꝓ cognoscẽdis futuris.et coniectores somnioꝝ.⁊ augures id est.gestus auiũ aut garritus attendẽtes.

maleficos.id est.immolãtes pueros demonibus.vel saltem lustrantes.incantatores.id est prestigios q̃ intuentes fallunt. phitones id ẽ.ventriloquos.q̃ per spũm malignũ loquunt. apbitone.id est.a polline sic dictos. diuinos.id est.aurispices.id est.astrorũ inspectores.nigromãticos q̃ sacrificijs vel carminib⁹ euocant mortuos.quia prophetam suscitaret eis deus de gente eorum illuz audirent.

¶ De talione legis Capitulũ.IX

DE talione quoqz legis occasiõe falsi testis apposuit.vt si diligentissime pscrutantes deprehenderent falsum testẽ.redderẽt ei q̃ cogitauerat facere primo suo animã p aĩa.oculũ poculo.dentẽ p dẽte.pedẽ p pede

¶ De timidis et sollicitis remouendis ab exercitu Capitulum.X

HOdiit quoqz a de exercitu pgressuro ad pugnã dñi.vt pus sacerdos exercituz admoneret.ne timeret hostes.et sperarent tantum in dño.nõ in armis et robore suo.deinceps quisqz pnceps turme sue loqueretur.z diceret.Qui ex vobis ẽ formidolosus reuertat̃.ne pauere faciat fratres suos pterritus. etiaz sollicitos p negocijs impfectis q̃ reliq̃rant reuerti pciperet. Specificabat aũt tria negocia.quib⁹ maxime affect⁹ tenet̃ buan⁹. dicens.Quis est homo q̃ edificauit domũ nouã.et nõ dedicauit vel inuiauit eaz reuertatur.ne forte moriat̃ in bello.et alius dedicet eã.Quis ẽ homo q̃ despondit vxorẽ z nõ accepit eã.reuertat̃ ne forte moriat̃.et alius accipiet eam.Quis est homo q̃ plantauit vineam.z necdũ fecit eam cõmunẽ.de q̃ omnib⁹ vesci liceat.reuertat̃ ne forte moriatur.z alius fungat̃ eius officio.Qđ sic intelligitur.Si nouella vinee plantatio ante q̃rtum annuz fructũ faceret.imunda erat.q̃a natura pter temp⁹ vim fecisse videbat̃.nec ex ea pmittas deo offerre.vel quippiã edere licebat.Quarto anno vindemiabat̃ dño.Omnẽ ei fructũ cum secunda decima aliarũ frugũ.vt epularetur ex eis coraz dño. Quinto anno fiebat homo dñs vinee.et vindemiabat sibi. Sexto anno z deinceps erat q̃ omib⁹ cõmunis sm̃ pſuetudinem coꝛtalem. Iter agentibus licebat intrare vineas z pomeria.et tã q̃z de ppꝛijs satiari.sed extra ꝺportare fas nõ erat neq̃z vindemiantes de bis que ad torcular portabant gustare pbibebant sibi occurrentes.Alia translatio plana est. Quis est homo qui plantauit vineam.et de nouella ei⁹ nõ bibit.ẽ.

¶ Ne fedus inirent cũ gentibus Capitulum.XI

HOdiit quoqz ne a cum gentib⁹ terre promissionis fedus inirent.sed penit⁹ extirparent. In quo post graviter peccauerũt. Cuz finitimis aũt gentib⁹ pacifici quantum possent z federati essent.Addidit q̃z ne in obsidione succiderent arbores fructiferas ad faciẽdas machinas. Item si inuent⁹ fuerit occisus.ꝛ a quo nescitur.seniores de propinqua vrbe occiderent iuuencã et lotis manib⁹ sup eaz sacerdotibus iurabunt de innocentia sua. Egressi vo ad pugnã si i numero captiuoꝝ mulierẽ quis videret pulchraz virginẽ seu iam nuptam.et voluerit eam habere vxorẽ non prius cubile eius ascendet . donec illa raserit caput.et circũcidat vngues et lugubre scema suscipiens defleat parentes z amicos.quos amisit in bello.xxx.diebus.vt tandem luctu saciata.ad epulas nuptiales conuertatur. Tunc liceat viro eam humiliare. Qz si satiatus fuerit . et nec sederit animo eius.dimittat eam liberam. Non enim licz ei.aut reuocare eam in seruitutem.aut venundare alij. Maleficum quoqz suspensũ in patibulo ea die iussit deponi . et cadauer ea die sepeliri.quia maledictus erat omnis pendens in ligno.id est.sufficit ad penam. quia turpem et maledictam suscepit mortem.ne vltra ius tenderetur pena. Abominabile quoqz dixit apud dominum. siaut mulier veste virili.aut vir veste feminea vtꝛetur.

¶ De his quib⁹ nō erat phas intrare ecclesiam dei. Capitulum XII.

HOdoit quoqz de differentia ingredientiū eccīam dei sic. ¶ Nō intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis vel abscisō veretro eccīam dei. nec manzer vsqz ad decimaz generatōem. ¶ Amonites⁊ moabites post decimā generatōem nō intrabit in eternū. qa bi populi ppinqui hebreis exeuntib⁹ de egipto occurrerūt eis cū pane tantū. cū scirent eos laborare siti in deserto. et ꝓduxerūt aduersꝰ eos balaam filiū beor. ¶ Preterea qz plures eoꝝ seducti fuerīt p mlieres eorū dē. ¶ Potest ingressꝰ in eccīam dici ingressꝰ in atriū mundoꝝ. a q̄ arcebant q̄dā ī eternū. quidā ad tēpus scilz vel vsqz ad aliquez terminū dierū suoꝝ. de qb⁹ alibi vel vsqz ad terminū successionū de qbus hic agit. ¶ Hebre⁹ vero tradit dicens. Ingredi eccīam dei esse de filiab⁹ israhel ducere vxorē. et sic in se et in genere suo fieri de ꝑlo dei. ¶ Ñ ꝑm ꝫ frustra videt ꝑmissū esse de eunucho. cū nō possit ducere vxorē. ſz nec si ille vellet vxorē ducere de israel ob pecuniaz vel hereditatē vel ob quālibet causā. ei nō liceret Forte q̄ nisi solū manzerez noīauit. nō excludebat ab eccīa spuri⁹ ⁊ notb⁹. ¶ Manzer aūt ꝑ ē de scorto nat⁹. ¶ Spuri⁹ de concubina p spurcicia incōmunentie. ¶ Notbus q̄ de adultera. ¶ Videt ei cū nō sit ver⁹ de mrīonio filiꝰ sicut ⁊ notbas febreis dicim⁹. q̄ vere q̄rtane aut hmōi videnť. nō sūt aūt. ¶ Manzer ergo nō copulabit filiab⁹ israel. nec filiꝰ ei⁹ etiam de legitima. nec nepos. vsqz ad decimuz successorē. ¶ Hic poterat intrare eccīam dei. quia penit⁹ extincta erat memoria antiqui opprobrij. eccīa nō solū mās feres. ſz ⁊ spurios excludit ab ordinib⁹. ¶ De ꝫ q̄ phibiti sūt duo ꝑli ꝓdicti intrare ¶ Augus. dicit. q⁹ in decima generatōne poterant ꝑpter rutb moabitidem q̄ intrauit. de qua boos filiꝰ salmon genuit obeth. ¶ Sed q⁹ generationem ruthnesciꝰ. ab abrahām contemporaneo moab decem numerauimus generatōnes vsqz ad matrimoniū ruth. ¶ Q⁹ autem additum est in prohibitione ineternum. per hoc quod ibidem premissum est debet exponi. scilicet nisi post decimam generationem. Vel q⁹ dixit amonites et moabites. que nomina sunt masculini generis. nec dixit amonitis vel moabitis de viris facta est prohibitio. non de mulieribus. quia forte nec mulieres occurrerunt hebreis in deserto.

Quattuoꝝ erāt atria vnū leuitarū. scōm israhelitarū mūdoꝝ q̄ tactu mortuoꝝ vl alio nō erāt imundi tertiū imūdoꝝ. quaꝝtum gentilium

¶ De prohibitione prostibuli Capitulum. XIII.

HOdoit quoqz. ¶ Non erit meretrix nec scortator ī israhel. ¶ Non offeres mercedem prostibuli. nec precium carnis in domū domini tui. quia vt dic tiosephꝰ. mercedez prō coitu canis venatici vel custodis gregū nō licebat offerri. quia ex bis que de contumelia procedunt diuinitas nō delectatur. ¶ Itez Non fenerabis pecuniam ad vsuram. nec fruges. nec aliquid aliud fratri tuo. sed alieno. ¶ Sed quod dictuz est de fratre. ꝓceptū est. quod de alieno permissio. sicut et permissio fuit. quod sequitur ō libello repudij. Vir apud quem vxor sua non inueniebat grām ꝑpter aliquā feditatem que mltumodo proueniunt. scribebat q⁹ nunq̄z conueniebat cū ea. et causam ob quaz displicebat ei mulier ne cōueniret. et tradebat libellum in quo scripta erant bec mulieri. vt coram facerdotib⁹ legeretur. Et cum iurasset verū esse qō scripserat. licebat vtiq̄z alij copulari. Q⁹ si ingrederetur mulier ad alterum. qui iterum daret ei libellum repudij. viro priori nō licebat eam recipere. quia abominabilem fecerat eam coram dño. ¶ Modo p nulla feditate excluditur vxor. nisi ob solā fornicatōem. neqz sic etiam licet eos migrare ad secūda vota. Ti queda eccie modo introduxerūt de nouo le pram. quia morbus serpens est et contagiosus. Itē. q̄ nupserit vxorē. ñ ꝓuocet ad bellū. nec ei q̄cq̄z necessitatis publice iniūgeť. vt

vno anno letetur cū vxore sua. ¶ Potest autē intelligi annꝰ iste nuptialis. non vsualis de cem mensiū tantū. iuxta quez numerū dicit annus luctꝰ. qz mortuo viro non licet vxor trāsire ad aliū. ante decē menses. qz forte con cepit de primo. z posset fieri dubiū. cui virorū ascribendꝰ esset partꝰ. Item phibuit qz ne li beri ancillas ducerēt vxores.

¶ De plagis quarū maior erat qua dragenaria Capitulum. XLIII.

Terū si uiderit iu dex reū dignū plagis tantuz. pster net eū corā se. et faciet eū verberari. Pro mēsura peccati erit z plagarū modus ita dūtaxat. vt quadragenariū numeruz nō excedat. Sic et penitētes excōicatos plagis cedimꝰ sm numerū versuuz alicuiꝰ psalmi. quē dū cedimꝰ cantamꝰ. Josephus dicit. xl. plagis vna minꝰ habena publica vberādū. Liberū aūt hominē turpissimū erat penam hanc sustinere.

¶ De suscitatōe seminis et modis discalciandi Capitulum XV.

Tem. Que sine fi lijs a viro fuerit relicta. accipiet eā frater eiꝰ. z primogenitū ex ea filium fratri suo defuncto adnoiabit. i. filiū frī defū cti nō suum vocabit. et dimittet hereditatis successorē. quez suscitabit. Qz si noluerit fra ter suscipere relictā q̄ sibi debet ex lege. inter pellabit mulier iudices in porta. Et accersito eo. si accipe eā noluerit. mulier corā eis tollz calciamentū de pede eiꝰ. et spuet in faciē eiꝰ et dicet dom⁹ eiꝰ dom⁹ discalciati opprobriū in israel. Alibi legit. qꝫ q̄ ductur⁹ erat eā aliuꝰ discalciabat illū. sm q̄dioḇānes dixit. Non sum dignꝰ soluere corrigiā calciamenti eiꝰ. Quod forte fiebat. si prestito erat aliꝰ ductuꝰ eam si frater repudiaret. Quandoqz enī nul lus ductur⁹ erat eam. et tūc mulier discalcia bat. Quandoqz etiaz frater nō interpellāte mulierē pfitebat iudicib⁹. se nolle habere eā et tūc ipe seipm discalciabat. Unde alibi le gīt. qꝫ nolēs suscitare semē frīs se discalciabat Item. Si mulier apprehēderit virilia alteriꝰ viri rixantis cū viro suo. abscides manū eiꝰ. nec flecteris sup eam miscōia aliqua. Item Non habebis pondꝰ et pondus. mensuraz z mēsurā. i. maiorē qua emas. minorez qua vendas. Hoc enī abominabile est dño.

¶ De semine agror Cap. XVI

Addidit quoqz a moyses de q̄busdā prmixtionibꝰ rerū diuersi generis cauendis di cens. Non seres vineā tuā altero semie gra ni vel leguminis. ne et sementis quā seuisti. et q̄ nascūt ex vinea pariter sanctificēt. ne scz vnā decimā z singulares primitias des tāqz de vno agro. cū de vtroqz fructu sepatim dā da sint. vel ne hac occasione velles primitias sementis vel vini nō dare. qz simul non san ctificant. Nam semētis primo anno. vinea ḡr to. Facta ergo altera sanctificatiōe. forte pu tares sufficere ad vniꝰ agri sanctificatōnem Alia rā habet. Ne pariter suffocentur. Qđ videtur velle iosephus dicēs hanc commu nionē prohibitam esse. quia dissimilium cō iunctione natura non letatur. Item. Non arabis in boue simul et asino. cuiꝰ sensū po nit iosephus. bobus scz tantū arandā terrā esse. vt noīe asini quelibet alia animalia ex clusa esse intelligam⁹. Hebrei tradūt ob hoc dictum. qz noluit dñs seruili iumento. id est asino regē iumentoz copulari. Quattuor enī q̄ regia animalia ostendit dñs ezechieli Homo ei rex omniū animaluū est. sub quo leo est rex ferarum. aquila rex auiū. bos rex iumentoz. Quidam hebrei puerilius expo nunt. qz scz bos ruminat. putaret asinꝰ ipm comedere. et fame afficeret et deficeret. Itez. Non indueris vestimēto qđ ex lino lanaqz pextum est. qz vt dicit iosephus Hec vestis solis sacerdotib⁹ erat pcessa. Hoc vsqz adeo obseruabant iudei. vt nec pelles nec aliquā laneā vestem nisi filo laneo cōsuant. Tradit quoqz iosephꝰ iumenta diuersi generis pro hibita commisceri. ne iniuria bec transiret ad homines. vt pecudibus commisceri licz tum putarent. Multa enī in minorib⁹ pro hibita dicit. ne ad maiora per simile fieret ac cessus.

De deletione amalechitarum. Capitulum.XVII.

PRecepit etiaz dominꝰ vt cuz dñarent in ẽra pmissionis.delerẽt amalech de sub celo.qa ipis transeũtibꝰ p desertũ plurimũ nocuerẽt Extremos sczagminis.i.fessosz lepꝛosos et semine fluẽtes.eos scz quibꝰ nõ erat fas ingredi castra interficiẽtes.Et subdidit dñs huic pcepto.Caue ne obliuiscaris. Qõ qa transgressꝰ est saul translatũ ẽ regnũ a domo eꝰ. Item cũ intraueris terrã pmissionis tolles de cũctis frugibꝰ tuis pmitias.z pones i cartallo.vase scz vimineo.ibisqz ad locũ quẽ dominꝰ elegerit.Et facta oblatõe stãs e diuerso altaris grãs ages deo coꝛã sacerdote.qz liberauit pꝛez tuũ iacob a syro eũ psequente. scz laban.et filios eiꝰ de egipto.et tandem dedit tibi terrã lacte z melle manantẽ. Hoc sez mel factũ qdam tradũt in ingressu terre.sed singulis annis tradit iosephꝰ has gratiaruz actiones agendas in scenophegia. Imo bis in die. et vespere et mane iugiter testificanda ab eis dona dei dicit. Item Quãdo trãsieris iordanẽ edificabis altare domino de lapidibꝰ qs ferrũ nõ tetigit.et offeres hostias dño.z scribes super lapides oĩa verba legis bꝰ planez lucide. Item postqz enumerauit moises bñdictiones obseruantiũ legẽ z maledictões transgressoꝛ.in fine maledictionũ ait ppbetando. Reducet te dñs classibꝰ in egiptum. ibi venderis hostibꝰ tuis in seruos et ancillas.z non erit qui emat. Hec ppbetia postea impleta fuit.qñ triginta iudei etiã p vno denario emebant. In alexandriã enĩ vt dicit ioseph.multa milia iudeoꝛ sũt venditi.z vix habuerũt emptoꝛes. In hac recapitulatõne posit ioseph. Ne venenũ aut mortiferuz qd vllꝰ israbelitaz habeat.z apud quẽ inuentũ fuerit moriat. Ꝑ patientes q ille ꝓtra quẽ cõfectũ probatur pateretur.

In buiꝰ rei memoriam iudei etiã adhuc ingressi synagogam eoꝛũ cantãt hũc psalmũ. Bñdic aĩa mea dño.in q ꝓtinẽt bñficia eis pstita.

Qz moyses tradidit deuteronomiũ leuitis. Capitulum.XVIII

FActa recapitulatione tradidit moyses deuteronomium leuitis vt reponerẽt eã i archaz federis dñi.vt septimo anno remissionis legeret.vniuersis vtriusqz sexꝰ audientibus i dieb scenophegie.a summo sacerdote iedito.vt ait ioseph. Item qz ait moyses. Scio intentionẽ vestram et ceruicez durissimam. Adhuc viuente me vobiscũ semp contẽtiosi egistis ꝓtra dñm.qnto magis cũ moꝛtuꝰ fuero. Ideo iterum moneo vos.ne faciatis. Ideo vero qz in testimoniũ bui admonitionis.hominũ mibi deest testimoniũ.aut inutile esset qz mortales sũt.imortalia elementa in testimonium inuoco.

Canticũ testimonij. Ca.XIX

LOcutusqz est moses audiẽte vniuerso cetu vba carminis bui. Audite celi q loquar. audiat terra vba oris mei.ꝛc. Cuiꝰ carminis hunc versũ ad lrãm tantũ exponim. Cõstituit terminũ populoꝛ iuxta numerũ filioꝛũ israel.i.ꝑm numerũ psonaruz q intrauerunt egiptũ posuerat dñs nationes linguarum. Hebre sic legit. Constituit dñs terminos ꝓpꝛoꝛ.sed termios filioꝛ israel ꝓstituit iuxta numeꝛ.q.d. Israbel tanqz carũ numerauit. alios quasi viles numero nõ distinxit. Alia editio habet.iuxta numerum angeloruz dei

De morte moysi postquã benedixit populo. Capitulum.XX.

LOcutusqz est dominꝰ ad moysen ea dez die. Ascẽde in montẽ abarim.in montez nebo id est.pillũ transi in istũ.z vide terrã chanaã et morere. Ꝛz anteqz ascẽderet moises bñdixit filios israꝛ. Bñdictõem vo incepit in hunc modum. Dñs de syna venit.et de seir oꝛtꝰ est nobis. Apparuit de monte pharan in deserta eiꝰ ignea lex. Tradunt hebrei.q dñs misit ãgelos suos ad idumeos.et ad ismahelitas

in pharan.z obtulit eis legem suã. Quã cũ recipere nollent.venit ad iudeos in montez syna cũ multis milib⁹ angelor. Batis bene dictionib⁹ singularuz tribuũ.ascendit moy/ses super nebo vsqz in verticez ipi⁹ q̃ dicitur phasga.z ostendit ei dñs omẽm terrã pmis/sionis vsqz ad mare nouissimũ z ptẽ austra lem.et latitudinẽ campi iericbo.q̃ alio noĩe dicta est ciuitas palmarũ.vsqz segor. Mor tuus qz ẽ ibi moyses in terra moab iubente dño.et sepeliuit eum dñs ministerio angelo rũ in valle terre moab.z nõ cognouit bomo sepuchrũ ei⁹.vsqz in hodiernũ diẽ. Qõ ideo factuz autumãt hebrei.ne ipi moysen p deo colerent.qz proni erãt ad idolatriã. Moises c.xx.ãnoz erat qñ mortu⁹ ẽ.necdũ tñ caliga/uerat ocul⁹ ei⁹.nec dẽtes ei⁹ moti sũt. Et fle/uerũt euz filij israel.xxx.dieb⁹. Et nõ surrexit vltra pphet̃a in israel sicut moyses quẽ nos/set dñs facie ad faciem .i. adeo familiariter. Hoc capitulũ finale vt ferũt apposuit esdras sic ab illo loco. Ascendit moises vsqz ad hũc locũ.ferũt iosue apposuisse.

Incipit pfatio in hystoriam libri Josue.

De Josue. cap.j
De exploratoribus et raab. ca.ij
De trãsitu iordanis. cap.iij.
De circũcisione in galgalis. ca.iiij.
De euersione iericbo. cap.v.
De lapidatione achor. ca.vj.
De incendio hai. ca.vij
De dolo gabaonitarũ et mulcta. ca.viij.
De quinqz regib⁹ suspensis. ca.ix
De.xxiij.regib⁹ pcussis a iosue ca.x
De altari in hebal.et pma distributõe terre. capitulũ.xj.
Qz hebron data est calepb. cap.xij.
Quomodo iosue sorte diuisit terrã decẽ tri/bubus. cap.xiij.
De irriguis axe datis a patre calepb. capi tulum.xiiij.
De reditu duarum tribuum et dimidie. capitulum.xv.
De federe quod statuit populus ad deum. capitulum.xvj
De morte iosue et eleazar. cap.xvij.

Incipit prefatio in hystoriaz libri iosue.

Iber iosue a noĩe auctoris censet̃ q̃ et ie sus dict⁹ ẽ. Nam iosue z ie sus idẽ est nomen. Cogno minat⁹ ẽ ãt a ptẽ iel⁹ naue vel iosue bennun .i. fili⁹ na/ue vel fili⁹ nun.qõ idẽ est. Cognoĩat⁹ ẽ ãt sic. ad differentiã iesu filij syrach pronepotis ie/su magne sacerdotis.q̃ scpsit ecclesiasticum. Et nota q̃ pm hebreos hic incipit secũd⁹ or/do veteris testamenti. Qui distinguũt vet⁹ testamentũ in tres ordines. Primuz vocãt legẽ.secundũ ppbetas.tertium agiograpba In lege ponũt q̃nqz libros moysi. In ppbe/tis octo.iosue.iudicum.samuel.malachim. esaiam.bieremiã.ezechielem.xij.propbetas. In agiographis ponunt nouẽ libros veteris testamẽti. Qui supsunt bi dicũtur agio/grapba.id est.sanctoz scpta.quod nomẽ cõ mune ẽ omib⁹ sacre scripture libris. Et quia bi nouem nõ babuerũt eminentiam.pre ceteris.pm quam ag nominarẽt.cõmuni nomine cõtenti sũt. sicut boc nomẽ con/fessor generale ẽ om/nium sanctorũ.et tñ quidã illoz pm emi/nentiã aliquã quaz babent alijs noĩbus censent. Dicũtur alij apostoli. alij marti/res.et bmõi. In hũc etiã modũ vltim⁹ or/do angelor cõmuni noĩe omnũ nuncu/pat. Origenes ãt pm grecos ĩ pmo ordine septẽ poũt libros.addẽs pẽtbateuco iosue et iudicũ.et vocat ordinẽ illuz eptatbeucuz. ab epta qõ est septẽ.et tbeucos qõ est volumen In quocũqz aũt ordine sit liber iste bistoria nõ mutatur. Job.dauid.tres libri salomõis.daniel.pa ralipomenõ.esdras. bester.sapiẽtie.eccle/siastic⁹. Judith. tho/bias.pastor macha/beoz apocrifa sunt. quia auctor ignorat̃ eoz.sed qz de verita/te non dubitat̃ ab ec clesia recipiunt̃. Si ãt nec auctor nec ve ritas sciretur non re ciperent̃.vt liber ỹ in fantia saluatoris.et de assũptione beate marie ỹginis.

De Josue Capi. I.

Factum est autem post mortem moysi et quiescente luctu populi q̄ pro eo factus est. locut⁹ est dñs ad iosue filiū nun. ministrū moyses seruus meus mortu⁹ est. Surge et trāsi iordanē hunc tu et omis popul⁹ tecū. Sicut fui cū moyse ero et tecū. Eadem q̄ moysi pmiserat. eis dē fere vbis pmisit ei. et cosdez terminos terre pmissionis descripsit. Et nota. q̄ cū dixit. moyses mortu⁹ est. suggillauit errorez quorūdam dicentiū moysen raptū cū belia esse et enoch. quoniā nullū vestigiū mortis eius relictū est. Q; aūt addidit seruus me⁹ destruit et alioz errorē dicentiū moysen dānatū eternaliter. ppter aquas p̄tradictōnis Q; vo dixit surge. locutio est et non sensus. Non enī credend⁹ esset sedisse vel iacuisse cū loqueret ei dñs. Tunc p̄cepit iosue populo p precones. Preparate vobis cibaria. quoniā post diem tertiū transibitis iordanem. Quod de cibariis alijs q̄z de manna intelligendū est. qđ in tertiū diē reseruari non poterat. Hoc ō humano p̄silio dixit iosue. Neq; enī transierūt iordanez vsq; in diem. vij. Exploratores enī q̄s tūc misit p triduuz morari fūt. post quoz reditū triduo expectauit plus diminutionez aquaz. et pparauit sibi cibaria iuxta mandatū iosue. Permisit ergo dñs vt ait augustin⁹ errare iosue ne dei ceps simile aliq̄d sine diuino consilio aggrederet. pīertim cū dñs dixiss; moysi in electōe ei⁹. iosue succedet tibi. pro eo si q̄d agere voluerit. eleazar p̄sulet dñm. Q; aūt errauerit patet. Ignorabat enī vtrum in tertiū diē nubes attolleret. sine cui⁹ motu nō mouerētur castra. Quidā tñ asserūt ꝟ p anticipatōem dictum. nec mandatuz esse a iosue. donec redierunt nuncij.

De exploratoribus et raab Capitulum. II.

Misit ergo iosue duos exploratores ō setbim iericho ipe vo interim mouit castra. et metatus est ea spacio. xl. stadioꝝ a iordane Exploratores aūt sub simulatōne fatuitatis diligenter considerauerūt vrbem. et immunita loca ei⁹. In vespera declinauerunt in domū raab meretricis. que iuncta erat muro et porte ciuitatis. Nunciatū est aūt regi iericho cenanti. viros exploratores esse. Qui cū misisset ad raab vt educeret eos. abscōderat eos in stipula lini. quam siccabat supra murum. mentiens eos egressos cum claudere tur porta. Dixitq; nuncijs. Persequimini eos p viam iordanis. et cōprehendetis. Tūc ascendens ad viros quos operuerat dixit eis. Noui q̄ tradet vobis terram hāc ex his que audiuim⁹ pro vobis facta a dño. Jurate ergo mihi p dominū. vt quomodo ego feci vobis misēdam. sic et vos faciatis mecuz. et cum vniuersa domo patris mei. vt saluetis animas nostras. et vniuersa que possidem⁹. At illi iurauerūt. Tunc dimisit eos mulier p funem coccineū de fenestra domus. q̄ berebat muro. Et ait eis. Latitate in montanis tribus diebus. donec redeant qui vos persequuntur. Qui dixerunt ei. Non tenebimur iuramento. si non collegeris cum capietur ciuitas omnē domū tuam tecum. et ligaueris funem hunc in fenestra. vt ꝟ signo domū tuam cognoscam⁹. Quicūq; ostiuz domus tue egressus fuerit sanguis ipi⁹ erit in caput eius. et nos erimus alieni. Itaq; post tres dies redierunt exploratores ad iosue. narrantes omnia que sibi acciderant. Josue vo et eleazar et maiores populi ratuz habuerūt iuramentū eoz.

De transitu iordanis Capitulum. III.

Postea tribus die bus euolutis. dixit iosue ad ppm. Sanctificamini. Cras enīz faciet dñs inter vos mirabilia. Filiculo vo dixit ad sacerdotes. Tollite archam. et p̄cedite populum spacio cubitoz duoz miliū. vt videri possitis ab vniuersis. Cumq; intraueritis partem iordanis siccabitur instar pauimenti. Cumq; precederent sacerdotes cuz archa. sequebatur vniuersa multitudo. paruulis et mulieribus in medio collocatis. precedebātq;

ruben et gad.et dimidia trib⁹ manasse ꝑm q̄
ꝑmiserant moysi. Et erant.xl.milia armato⁹
rum. In paralipomenon legitur tantuz.l.in
quo multa vicio scpt⁹ depꝛauata sūt. Ac⁹
cedentes aūt ad iordanem.repererunt eum
immeabilem. Plus ei soluto tempe triticee
messis excreuerat.tum ꝓ solutōne niuiuz
facta in montib⁹.tum ꝑpter ymbrem seroti⁹
num nouiter datum. Cūq3 intrassent sacer⁹
dotes aquā.steterūt aque ascendentes.⁊ in⁹
star montis intumescentes apparebant pro
cul ab vrbe que vocatur adon.vsq3 ad locū
qui dr̄ sarthan. Inferiores vō aque descēde⁹
runt in mare mortuū.vbi q̄nq3 ciuitates sb⁹
merse sunt sodoma et alie. Sacerdotes aūt
stabant in medio fluminis cum archa.do⁹
nec vniuersus popul⁹ per arentem alueum
ꝓtransiret. Tunc elegit iosue duodecim vi⁹
ros,singulos de singulis tribubus qui tule⁹
runt de loco vbi steterant sacerdotes.xij.la⁹
pides iuxta numerū filioꝝ israbel in siccum
De sicco vero retulerūt in alueuz,alios du
odecim in aceruum memorialez transit⁹ eo
rum . Et sunt ibi vsq3 in hodiernum diem.
Ad quos iohannes creditur demonstratio
nem fecisse cum dixit. Potens est dominus
de lapidib⁹ istis suscitare filios abrahe. Ta⁹
men sup matthevz legitur.ad illos quos io
sue trasferri de iordane fecit. Cunq3 trāsisset
popul⁹ et archa post eos,reuerse sunt aque
in alueum suū.ascenditq3 popul⁹ de iorda⁹
ne.ꝑmo mense.decima die primi mensis.tol
lentesq3 secū duodecim lapides fluminis.
castrametati sunt in galgalis.p stadia decē
ab iericho ad orientez.q̄nquaginta vero sta
dijs a iordane. Iosue aūt ꝓstruxit altare do
mino de lapidib⁹ quos tulerant de iordane
et sup illud postea sacrificauit deo. Et nota
q̄ sicut legit in cronicis eusebij.ꝑm hebreos.
ille ann⁹ erat iubileus.et erat q̄nquagesim⁹
ꝑmus inter iubileos. q̄s fluxissent ab initio
mundi anni duo milia.d.l.singulis iubileis
p q̄nquagenos ānos deputatis. Secōm.lxx.
vero lōge plures anni fluxerāt ab ūitio mū
di. Beda q̄z in cronicis suis ponēs numerū
annoꝝ ꝑm hebraicā vitatē ꝓbat d̄ dicta sū⁹
ma ānoꝝ.vij.ānos defuisse,alias defluxisse.

De circumcisione in galgalis Capitulum quartum.

Eo tempore ex p̄
cepto dñi circūcidit iosue ꝑlum
secundo culiris lapideis.tamē he
breus habz nouaculis acutis. Nec intelligē
dum est.q̄dem homo iterum circūciderē.
sed paruuli qui nati fuerant in deserto per
quadraginta annos incircūcisi erant.alij ex
mandato dñi.alij vō ex negligentia parentū
alij vero ex eorundem cautela.ne forte mox
circūcisis attolleretur nubes.⁊ necesse habe
rent progredi.et sic periclitarentur paruuli.
Facta autem circūcisione dixit dominus ad
iosue. Hodie abstuli a vobis opprobriuz egi
pti.id est p̄cipuum.quod apud hebreos erat
opprobrium immūdicie gentium. Ob hoc vo
catum est nomen loci illi⁹ collis prepucioꝝ.
vel galgala.id est.reue
latō.quasi sanctifica
tio ꝑm illud. Facta ē
iudea sācificatio ei⁹
Potest tamen dici.
opprobriuz ab eis ab
latum seruit⁹ egipti.
⁊ labor deserti.quod
congruit ꝑm aliā no
minis interp̄tatiōez.
Interpretatur enī galgala libertas. Porro
mansit populus in castroꝝ loco donec sa
naretur. et fecerūt pbase quartadecima die
ad vesperam in campestribus iericho.quod
nondū nisi bis factum fuerat. Primo in fi
nibus egipti.circa rameſſe. Secundo ad ra
dicem montis syna.secundo anno egressio
nis. Extunc intermissum fuerat cuz circum
cisione vsq3 ad terram promissionis. Et co
mederūt de fructib⁹ terre die altero azimos
panes et polentam eiusdem anni. Est autez
polenta grana tosta et manibus confricata
ad modū grani pilo tusi. Et dicitur polenta
quasi pilenta. Quidam tamen tradunt po
lentam esse pultes ō purgatissima farina fa
ctas. Et dictam polentam quasi pollentam
a polline quod ē purgatissima farina. Cui⁹
nominatiuus ē pollen vel polleꝝ. Statim

Nota q̄ galgal quā
doq3 ponitur indecli
nabile.q̄nq3 ꝑme de
clinatōis.vt galga
la galgale. quādoq3
neutri generis ⁊ secū
de declinatōis vt gal
gala galgaloꝝ.

qz defecit eis manna quo aluti fuerant q̃dra ginta annis.

De euersione iericho. Capitulum.V

EAdem nocte cum esset iosue in agro iericho ad explorandum. vidit virum stantem contra se euaginato gladio et ait. Noster es an aduersariorum. Qui respondit. Nequaq̃ sed p̃nceps sum exercitus domini. et nũc venio. Et docuit eum angelus de modo capiendi ciuitatẽ. et q̃ eam q̃ vniuersa ei⁹ faceret anathema. Anathema. id est. ab vsu hominũ seorsũ remota Cunqz adorasset iosue pronus in terrã dixit ei angel⁹. Solue calciamentũ d̃ pedibus tuis. locus enĩ in quo stas sanctus est. quod intelligendum est. sanctificat⁹ est. Qui enĩ pollut⁹ erat in habitatione gentium. ad p̃sentiã dñi p angelũ sanctificatus est. Porro per nuditatez peduz in huiusmodi locis sanctis et in penitentibus potest notari innocentia q̃ talib⁹ congruit. Eam enĩz habuerunt p̃mi parentes nudi. Diluculo autem iuxta consiliũ angeli. septez sacerdotes. septem buccinis clangebant. ante archam. omnisq̃z popul⁹ armatus p̃cedebat archaz. et reliquũ vulgus sequebatur eam. circuierunt q̃z ciuitatem p̃mo die azimoz semel et sub silentio. et redierunt in castra. Sic fecerũt sex dieb⁹. Die aũt septimo septies eã circuierũt. q̃ in circuitu septimo dixit iosue ad populũ. Vociferamini q̃ ascẽdite. siq̃z hec ciuitas anathema. q̃ deuotata in mortez preter aurũ et argentũ et es et ferrũ. qd̃ cõseruabit dño in p̃mitias operũ nostroz. sola raab cũ Anathema d̃r quasi separatuz. Und̃ anathema dicebatur ciuitas quãdo quecũq̃z cum ea capiebant combuzebantur oĩa et fiebat cineris cumulus acceptus domino. nihil ĩde separabatur. p̃ter ea que transierũt p ignez q̃ nõ incinerantur. sed pon⁹ in igne purgantur. q̃ etiam ea dez in igne purgata in vsũ tabernaculi q̃ tẽpli q̃ vasoz reseruabãtur. omnia sez metallina suis saluabit. Igitur vociferante populo et clangentibus sacerd otib⁹ cũ buccinis murifundit⁹ coꝛruerũt. Et ascendit quisq̃z p̃ locũ qui contra se erat. et interfecerũt omẽ viuẽs in ea. et cõbusserunt eam. et omnez supellectilem in ea in tumulũ dño sempiternũ. Rahab vero bonoratam muneri b⁹ cum omi domo sua receperunt in israhel in perpetuum Quã procedente tempe duxit salmõ in vxorem p̃nceps in tribu iuda. Tũc impcatus est iosue dicẽs. Maledict⁹ qui reedificauerit iericho ĩ p̃mogenito suo fũdamẽta illi⁹ iaciat. q̃ in nouissimo liberoꝛũ ponat portas eius. quod impletum est vt post liquebit. Qui genuit boos a/ tum illi⁹ boos q̃ genuit obeth. Tres cõnuit. pater. fili⁹. nepotes. dicti sunt boos. et ideo mathe⁹ vnũ tantũ posuit.

De lapidatione achoꝛ Capitulum.VI

PAchar alias achim filius charmi de tribu iuda tulit aliq̃d de anathemate. clamidẽ sez coccineã p̃textaz auro. habentem p̃m iosephũ auri pond⁹ mazan. id est. massam. id est. ducentos siclos. talitq̃z totidem siclos argenti. regulamq̃z auream vel ligulam q̃nquaginta siclorũ. Misitq̃z iosue viros de iericho. qui explorarẽt ciuitatẽ hay q̃ est iuxta bethel. Qui reuertẽtes dixerũt Non ascendat oĩs p̃lus. Sufficiũt tria milia ad capiendaz vrbem. Joseph⁹ tñ dicit tria ginta milia. Qui cũ ascendissent terga vertentes. pcussi sũt a viris vrbis hay. et coꝛruerũt ex eis triginta q̃ sex viri. Josue vo scidit vestimenta sua. et iacuit pronus coꝛã archa. vsq̃z ad vesperam. q̃ senes p̃lũ cum eo saccis induti. et liquefactũ est coꝛ p̃lũ. Verebant ei netmoꝛ eoꝛ q̃ inuaserat chananeos trãsiret iordacã. adeo vt impetũ facerent in ip̃os. Dixitq̃z dñs ad iosue. Pollut⁹ est p̃lis anathemate. nec ero cũ eo donec mundet. Applicabis cras p̃lm ad te. q̃ facietis sorte p tribꝰ q̃ familias et domos et capita. Et quecũq̃z sors inuenerit. comburet igni cũ omni substantia sua.

Quo facto, inuenit sors tribū iude. deinde familiam zare, tandem domū charmi. ad vltimum caput achor. Et dixit ei iosue. Fili da gloriā deo. p̄fitendo q̄d feceris. Quo p̄fesso. missi sūt nūcij ad tentoriū eius. q̄ p̄fatas pecunias reconditas in terra retulerūt ad populus Tollens itaq; iosue illū cuz vniuersa domo eius vniuersa supellectili et iumētis. duxit eū in vallem p̄fundā. lapidauitq; eū omnis popul⁹. et cuncta q̄ illius erant igne consūpta sūt. Fecerūtq; sup eum aceruū lapidū qui p manet vsq; in p̄sentē diem. Vocatū q; ē nomen loci illius vallis achor. Nec putandū est ꝓptū neglexisse mandatū dñi q̄ preceperat eum comburendū. Nam in sacra scriptura ignis p vehementi pena accipi solet. vt ibi. de fornace ferrea egipti. Dutāt tñ hebrei dominū p̄cepisse lapidari ipm. et alia q̄ lapidibus obrui possent. cetera q̄ lapides nō sentirent igne cremanda. Tradit tñ aug⁹. iosue fecisse p̄. quadā cōsideratōne. Sut enī peniteret achor et sic dign⁹ nō erat igne gehennali. et sic illum noluit vrere. q̄ dign⁹ igne non erat. Vel si non penituit. et dignus erat igne eterno. reseruauit dño penam ignis. Puniuitq; eum alio genere pene. ne videret bis punit⁹ in idipm.

De incendio hay. Cap. septimū

Postea surrexit iosue et omis ꝓptus cū eo vt ascenderent in hay et p̄misit triginta milia virorū inter bethel et hay ad occidētes. Qui dimissis in locū insidiarū. v. milib⁹ redierūt ad exercitū q̄ erat ad aquilonē. Rexaūt hay festinauit mane egredi cum omni ꝓpl'o suo ignorans q̄ post tergū laterent insidie. Iosue vero fugiens cum lōgius p̄traxisset eos ab vrbe. eleuauit clipeum quez gerebat. Quo viso. surrexerūt q̄ erant in insidijs et intrantes vrbem succenderunt eam. Quib⁹ egressis post hostes iosue faciente impetū in eos. ex vtraq; parte cedebant aduersarij. et interfecerūt omēs a viro vsq; ad mulierez duodecim milia hominū. predam vero sibi diuiserūt. suspēdentes regem hay in patibulo vsq; ad vesperaz et tūc deponentes eum p̄iecerūt eū in introitu ciuitatis. congesto sup eū aceruo lapidū succendentesq; vrbē fecerūt eam tumulum sempiternū. Hic p̄occupat historia de altari illo quod factū est inter garizim et hebal. super quem scp̄sit iosue deutronomiū. et ō bñ dictionibus et maledictionibus factis sup montes illos de quibus loco suo dicemus.

De dolo gabaonitarū et mulcta. Capitulum octauū

Gabaonite vero audiētes que fecerat iosue duab⁹ vrbibus. z q̄ ex mandato dñi nulli parceret habitantiū in terra promissionis nec amicicias cum eis faceret. callide cogitauerunt inire fedus cum israhel. miseruntq; nūcios quasi de longinquo venientes. qui in argumentū longi itineris vires ferebant et sotulares veteres. et pitatijs consutos. panesq; in sistarcijs eoz duri erant et muscidi. et in frusta cōminuti. qui cum venissent in galgalis dixerunt ad israhel. De terra longi qua venim⁹. que est extra terram que sorte vobis debetur. serui vestri sumus inite nobiscum fedus. Crediderūtq; eis filij israhel. et os dñi non interrogauerunt. Initoq; cum eis federe. iurauerunt eis iosue et eleazar et omnes p̄ncipes multitudinis. Post triduū vero cognouit israel se circūuentuz esse a gabaonitis. mouēteq; castra venerūt vt euerterent ciuitates eoz. egressiq; sūt gabaonite obuiam eis et ait iosue. Quare imposuistis nobis. Qui dixerunt. Timuimus valde. z ō consilio prouidim⁹ animabus nostris. facite quod bonum vobis et rectum videtur. Tunc acclamauit populus non esse stādum iuramento. quod per surreptōnem factum erat. et p̄sertim cum dñs inbibuisset talibus confederari. Maiores vero qui iurauerant pro religione iurisiurandi seruanda. et murmure populi sedando. sic dispensauerūt. vt ſi haberent eos socios. sed seruos aquarios

et lignarios.et dicti sũt nathinnei.q̃ scilicz li/gna cederent.z aquas cõportarẽt i vsus altaris i locũ quẽ sibi dñs elegisset. Quo facto rediit israel in galgalis.

De quinqz regibus suspensis. Capitulũ nonum.

Eo tempore regnabat in hierusalẽ adonisedech.q̃ int/pretat dñs iust9.forte sic vocabant reges hierosolimoz. Nam z melchisedech sonat regem iustũ. Qui cũ audisset gabaonitas federatos cum israel.timuit valde.et cõuocauit quattuor reges secuz.et ascenderũt q̃nqz reges amorreoz et obsederũt gabaon Obsessi ãt miserãt ad iosue dicẽtes. Ascẽde cito et libera nos. Qui collecto exercitu.irruit repente sup hostes.et versi sunt in fugam per descensum bethoron. Et dñs misit grandinem sup eos.et plures occidit grando q̃z gladius. Videns aũt iosue solem descendẽtem ad occasum.et lunam ascendentem.timens ne beneficio noctis euaderent hostes clamauit ad dñm dicens. Sol contra gabaon ne mouearis.et luna contra vallem bailon. Steteruntqz sol z luna spacio vnius diei.nec ãtea nec postea fuit tam longa dies. Quinqz vo reges absconderunt se in spelunca vbi/s maceda. Precepitqz iosue socijs suis.et ait. Voluite saxa ad os spelunce.et apponite custodes.vos aũt persequimini hostes. Cesis utaqz aduersarijs plaga magna.redijt exercitus ad iosue in maceda.vbi tunc erãt castra sana et ĩtegro numero. Et ait iosue. Producite q̃nqz reges de spelũca. Quibus eductis dixit ad pncipes exercit9. Ponite pedes super colla regum istoz ne timeatis. Sic fact et dñs cũctis hostib9 vestris. Quo facto suspenderunt reges in patibulis. depositoqz ad vesperã precerũt in spelũcã in q̃ latuerãt et posuerũt sup os eius saxa in tumulũ sempiternũ. Eadem die pcussit maday.et regem ei9 in ore gladij. Postea vo vastauit lebnã. et lachim.eglon quoqz et hebron z dabir.et Sub ezechia. quiqz hore addite sunt hic vnus dies.

reuersus est cũ omni israhele ad locũ castrorum in galgala.

De.xxiiij.regib9 percussis a iosue. Capitulum decimũ.

Quod cũ audisset iabin rex asor.misit ad omes reges circũstantes. Egressiqz sũt viginti quattuor reges cum turmis suis.habentes secum trecenta milia armatoz.et duo milia curruum conuenerunt ad aquas meron. alias meroy.vt pugnarent ctra israhel. Dixitqz dominus ad iosue. Ne timeas eos.cras tradam tibi omes vulnerandos.equos eorum subneruabis.et currus igne combures Factumqz est ita. Percusserũtqz omes filij israel preter eos q̃ i ciuitates munitissimas se receperunt. Fecerant ei sibi chananei plures munitiones prevalidas.a die qua audierant egressum israhel ab egipto aduersum se.nec eas nisi longo tempore et graui labore obtinuit israhel. Vastauit tamen vniuersaz circa regionẽ.nulli etati hominũ parcẽs aut sexui.diratusqz est supra modum extirpatium preda.

De altari in hebal.et prima distributione terre Capitulũ vndecimũ

Quintusiam annus transierat.et transtulit iosue locum castroz in sylo.z ibidem transtulit tabernaculum cum omni ornatu suo p loci opportunitate. Et inde processit in sichez cũ omni populo.et constituit in monte hebal altare domino de lapidibus impolitis.obtulitqz sup eo holocausta et pacifica. Scripsitqz super illud deutronomiũ. quod q̃dã intelligunt mandata tantum deutronomij Posuitqz mediã partẽ populi sui sup mõtem hebal cum sacerdotib9 et leuitis.aliãqz mediã in montem gazarim.cum sacerdotibus et leuitis. Et acclamauerunt sibi alternatim bñdictiones z maledictões sicut mãdauerat illis moyses. Porro iosephus tradidit maledicta et benedicta in altari cõscripta reliquisse. Quo facto redierunt in sylo. Concessit aũt iosue tribui iuda mõtana ad

meridiem.q̄ iam acquisierant sed nōdū sorte tradidit. Effraim quoq3 concessit montana ad aquilonē.inter vtrūq3 mediam tribū manasse collocans. His tribubus cōmisit terram.alijs in castris manētib9. tum quia bellicose erant.tum qz digniores. Sciebat enī iude regnum esse promissum.z manasse et effraim benedixisse iacob pbñficio iosephpris eoz. Sed ipe quoq3 iosue effrayta erat Dedit aūt effraim extra sortem alioz a grū sichem.quem dederat iacob singulariter iosephfilio suo.et sepeluit in eo ossa ioseph. Hieronimus tamen testatur se vidisse in sichem sepulchra aliorum vndecim patriarcharum.et credibile est q queq3 tribus suū patriarcham retulit in suam sortem

Q3 ebron data est caleph.
Capitulum duodecimū.

Recessit aūt caleph fili9 iephone ad iosue corā omī populo et ait. Nosti que locut9 sit dominus de me et de te ad moisen.z q iurauit mihi moises in reditu ab exploratōne dicēs Terra quam calcauerit pes tuus erit possessio tua in eternū. Sollicitus q3 est mihi dñs terram in qua inuenimus enachim te audiente. Quadraginta et q̄nq3 anni sunt ex quo locutus est domin9 verbum boc.et bodie. lxxv.annoz̄ sum.sic valens vt eo tempore valebam. Benedixitq3 ei iosue et tradidit ei ebron in possessionem.et quieuit terra a prelijs.

Quō iosue sorte diuisit terrā decē tribubus. Capitulū.XIII.

Iterum conuocauit iosue ecclesiaz in sylo.et ait. Senui.bonū est vt terram quam promisit nobis dñs sorte diuidam9. Et assumpsit de singulis tribubus tres industrios viros ad considerandā terram.deditq3 eis decem viros metiendi peritos.quos propter artez veritas non lateret.mandans eis ne scōm quantitatem terram metirentur.sed scōm estimationē felicis terre.et que minus esset idonea.nam sepe pluris sunt decem iugera q3 centum.et q in scriptis redigerēt terre diuisionē. Uiri autē circūeuntes terram z estimantes septimo mense reuersi sunt ad eum in sylo.protectisq3 sortibus prima sors iude egressa est.secunda symeonis.tertia benyamin. Hec sors angustissima fuit.propter terre fertilitatem.tulerunt enim iericbo et bierosolimam. Quarta effraym. Quinta medietati manasse. Sexta isachar. Septima zabulonitis. Octaua aseritis. Nona neptalim. Ultima danitis. Et notandum q p̄m concessionem terre p̄us factam duabus tribubus et dimidie.et traditionem postea factam scōm sortes nouem tribubus et dimidie. varie quandoq3 loquuntur auctores. Legitur enim q iudas habuit terraz sine sorte.et q obtinuit bierusalem.nec potuit inde eicere iebuseū.que de concessione dicta sūt. Alibi legitur q beniamin possedit bierusalem.quod de traditione dictum est. Iterum legitur q iosue locutus est septem tribubus dicens. Usq3quo torpetis ignauia. Date mihi viros qui diuidant vobis terram. Cū q3 boc omnib9 dixisset.septem tantū legitur boc dixisse.quia due tribus et dimidia terrā concessam quasi traditam possidebant. Inde est q hoc nomen iudea diuersis modis accipitur. Quandoq3 dicitur iudea tota terra promissionis.et tunc a iudeis dicitur.p̄m quod dicitur pompeius iudeam fecisse tributariam.quandoq3 iudea tantum regnū iuda.vt ibi. Audiuit iosephq archelaus regnaret in iudea.quandoq3 pro sola sorte iude.vt ibi. Judea et bierusalem.id est.sors iude z beniamin. Si ergo circa boc sibi obloq̄ videntur auctores. Determinādum est p̄m terram concessam vel traditam. Naz iudas et effraym maiorē babuerunt concessam vel traditam. Soli autem duo iosue et caleph quasi pauilegiati sine sorte terraz habuerunt. Caleph ebron habuit. Iosue tamnatba vl tānasara z eī sichē p̄m iosephū

Potuit esse vt nunc est q in eadem ciuitate diuersi habuerē quod sui iuris erat. quod fere in singulis videmus fieri

Hanc partē elegit sibi iosue post distributi-
onez omnib⁹ factā tanqz bon⁹ dispensator.
Sed et leuitis separauit quadragita z octo
ciuitates ad inhabitandū. quaz decem pus
acceperant in amorrea. De reliqs triginta
octo tres pstituit ciuitates refugij. ebron de
iuda. sichem ex effraim. de neptalim cedes.
Tūc locuti sūt filij ioseph ad iosue. Cur dedi
sti nobis qi possessionē vni⁹ funiculi. cum si
mus tante multitudinis. Respōditqz iosue
ad effraim z manasse. Populus multus es z
fortis. nō eris ptent⁹ sorte tua. sz trāsibis ad
montē. z poteris vltra terminos terre pmis-
sionis pcedere z parare tibi locum.

De irriguis axe datis a patre ca-
leph. Capitulum decimū quartū.

In tempore ascen
dit caleph in terrā sibi traditā. et pe-
cussit i ebron tres filios enach. z ascē
dens inde obsedit ciuitatē dabir. q pus voca
batur cariathsepher. id ē. ciuitas litterarum
Ciues ei⁹ ei⁹ scptores
erant. Quaz cum in
uenisset munitaz ait
Qui pmus pcusserit
vrbem hāc z ceperit.
dabo ei axam filiam
meā vxorem cum ea
Et cepit eam othoniel
filius cenez. frater caleph iunior eo. Erant āt
vterini fratres tantū. Nam ille fili⁹ iephone
iste vo fili⁹ cenez dicit.
nisi forte pater eoruz
binomi⁹ fuerit. De-
dit itaqz caleph filiā
suaz axam fratri suo
in vxorē. Que cum
pergeret cuz viro ad
vrbem traditam sibi
suasa est a viro suo vt peteret a pre suo agrū
in conuallib⁹. Suspirauitqz z fleuit vt sede
bat i asino. Cui caleph
Quid habes inquit
At illa. Da mihi be
nedictionem. Terrā
arentez dedisti mibi
In paralipomenon
vrebron cariathiarim
id est. ciuitas siluaz.
vel cariathbaal. id ē.
ciuitas muscarū vel
virorum.
Hec nota determinat
obiectionē q de eo fi-
eri pōt. et caleph ob-
uiabat legi iam date
dando fratri nepoti
suo filiam suam.
Nota q caleph ma-
luit suare votū suum
q̄z legez. q̄ interdicit
matrimoniū cū filia
iunge et irriguam.
Deditqz caleph ei ir
riguum superi⁹ et ir
riguum inferi⁹. id ē.
agros irriguos circa
ciuitatem ab oriēte z
occidente.
fratris nisi forte ler i
telligat ō filia fratris
ex patre.

Lxx. Redemptiōem
excelsarū z redēptio
nē humiliū. subaudi
fluentoz.

De reditu duarum tribuū et di-
midie Capitulum. XV.

Eodem tempore
cū iam quartus decim⁹ transisset
ann⁹. dixit ruben iosue z gad z di
midie tribui manasse. Fecistis q pcepit vob
moises famul⁹ dei. Et qz dedit dns fratrib⁹
vris quietē. reuertimi ad terrā possessiōis ve
stre. ita dumtaxat. vt custodiatis legem dei.
et colatis eum nec eatis post deos alienos.
quia arcbam et tabernaculū non habebitis
Fratres sumus et serui vnius dei. licet inter
iecto flumine separemur. In multa substā-
tia reditis. diuidite eam cum fratrib⁹ qui re-
manserūt. Qui reuertentes venerunt ad tu
mulos iordanis. Hic enim dictus est locus
per quem transierunt. alius per quem tran
sierunt filij israbel dicitur vada iordanis.
Et edificauerunt iuxta iordanem altare insi
nite magnitudinis vocantes boc nomine il
lud. Testimoniū nostrum q dominus ipse
est deus. Videturqz iosephus velle q altari
superinscripsissent illud. Cunqz redissent ad
propria. nunciatum est iosue et bis qui re-
manserant de edificatiōe altaris. et arbitra
ti sunt illos erexisse illud. vt immolarent su-
per eo victimas. quod non licebat nisi super
altare quod statuerat deus ante taberna-
culum. Cunqz arripuissent arma vt delerēt
eos de consilio missus est ad eos finees. et
decem honorati cū eo. qui dixerunt ad eos.
Que est ista transgressio. Cur reliquistis de
um israbel et cultum eius. edificantes vobis
altare sacrilegum. At illi respōderunt. Ab-
sit a nobis boc scel⁹. alioquin deus ipe que-
rat et iudicet. Sed timuimus ne cras dice-
rent filij vestri filijs nostris. quid vobis et
nobis. Quid vobis et domino deo israbel.

Terminū posuit dñs inter nos ⁊ vos. Quā obrem memoriale ℞ erexim⁹ in signuz. quoꝛ niam frēs vestri sum⁹. et deicole vobiscum. His auditis placat⁹ est finees. Et cū retuliſ set verba hec ad omnē populum laudaue runt deum. Hic videtur quibusdam factuz esse quod legitur in libro iudicū. q̄ angelus dñi transierit de galgala ad locum flentiuz. Sed q̄ potꝰ videtur augustino ℞ factū esse post mortē iosue. nō ei ausi fuerūt filij israel eo viuente aperte recedere a deo. nos illō lo co suo explicabim⁹.

¶ De federe quod statuit popul⁹ ad deum.

Capitulum. XVI

Voluto aūt multo tempe congregauit iosue omnē israel in sichim. et ait. Ego bodie in gredioꝛ viā vniuerse carnis. et scio vos pro nos ad irritandū deū. Eligite bodie q̄ placet. cui potissimū seruire debeatis. vtrū dijs quib⁹ seruierunt patres nostri in mesopotamia. an dijs amoꝛreoꝛ. in quoꝝ terra habitatis. ego aūt et dom⁹ mea seruiemus dño. Et ait popul⁹. ℞ dño seruiem⁹. absit vt ab eo recedamus. Et dixit iosue. Testes vos estis q̄ bodie elegistis vob dñm. Et respondert. Testes sum⁹. Et ascenderunt in silo. vt starent coram dño. Percussitq; popul⁹ in die illa fedus cum dño ⁊ in signum federis effudit iosue aquā sup terram. Bos erat gentibus in signum et robur federis initi. sanguinē suillū effundere. quasi diceret. Sic effundetur sanguis illi⁹ qui violauerit hoc fed⁹. Hebrei vero aquam fundentes. atrociozez penā in violatoꝛem iudicabāt. Illij enim liquoꝛes non effundūt de vase. q̄n aliq̄d vestigium sui in eo relinquant. Solus aque liquoꝛ prozsus effunditur. Quod faciebant hebrei in federe inito cum dño. q̄si dicerent. Non solū violatoꝛ hui⁹ federis peribit. sicut in alijs fit federib⁹. sed tota progenies eius peribit cum eo. vt nullum vestigiū ei⁹ appareat sup terrā. Scripsitq; iosue in die illa ꝓba hec in volumine legis dei. id est in libro boc et tulit lapidem pgrandem. posuitq; eum subter quercum que erat ante sanctuariuz domini. et ait. En lapis iste erit vobis i testimonium. Solebant enim veteres huiusmodi durabilia erigere. vt sui diuturnitate posteris initum fedus in memoriam reuocarent. Dimisitq; iosue populum singulos i possessionem suam.

¶ De morte iosue et eleazar.

Capitulū. XVII.

Post hec mortuus p est iosue cum esset centum et decē annoꝛum. Quadraginta quattuoꝛ annoꝛum erat cum accessisset ad moysen et quadraginta annis seruiuit ei in deserto. Ex quo colligitur q̄ viginti ex ānis rexit populum trans iordanem. et sepelierunt eum in tamnassara que sita est in monte effraim. Eleazaꝛ quoq; moꝛtuus est. ⁊ sepelierūt eum in gabaa fineeſ et filij ei⁹. que data ē ei in monte effraim. qui successit patri in sacerdotium.

Gabaa finees potest esse nomen ciuitatis a finees ibi sepulto. vel possunt eē due dictiones

¶ Incidentia.

¶ In diebus iosue erictonius p̄mus iūxit quadrigam in grecia. erat quippe apū alias nationes. Busiris tirannidem exercuit in hospites. fenix et cathmus de thebis egiptiorum in syriam profecti. in regione thiri et sidonis regnauerunt. Sed cathmo recedente in greciam terra a phenice phenica dicta est. Europe filie phenicis iupiter mixtus ē. Danaus per quinquaginta filias. q̄nquaginta filios egisci fratris sui interfecit. vno tantum superstite. qui regnauit post eum.

Historia Judicum. capitulū p̄mū.
Quomodo iudas pugnauit cōtra chananeum. cap.ij.
De cineis ⁊ transgressione populi. capitulum.iij.
De loco flentium in galgalis. cap.iiij.
De othoniele. cap.v
De aiotbet sangar. ca.vj.

De delbora et barach. ysara. iabel. et iabin. capitulum. vij.
De gedeone. cap. viij.
De abimelech. cap. ix.
De thola. ca. x.
De iair galaadite ⁊ morte ei⁹. ca. xj
De iepte. cap. xij.
De abessan. cap. xiij.
De abilon. cap. xiiij.
De abdon. cap. xv.
De sampsone. ca. xvj.
Quō sampson interfecit leonē ca. xvij
Quomodo interfecit multos cum mandibula asini. cap. xviij.
Quō tandē decept⁹ fuit sampson. ca. xix.
Incidentia. cap. xx
De micha. ca. xxj
De vxore leuite. ca. xxij
De ruth. ca. xxiij.

Incipit historia Judicum. Capitulum primum.

Liber iudicū hebraice soptbim dr. q̄ iudices describit vsq; ad beli sacerdotē. ⁊ ob ꝫ dr iudicū tanq; materia. Videt tn̄ q̄busdā ab auctorib⁹ sic nominat⁹. vt q̄ cronice scribendo q̄sq; iudicū temp⁹ suū in actis redegerit. Quis autē in vnū cōpegerit. dubiū ē. Dicūt q̄dā q̄ samuel. alij q̄ esdras. Verisimili⁹ videt. q̄ ezechias q̄ parabolas salomonis ⁊ librū regū in vnū collegit. Si queritur quare iosue et moises inter iudices nō annumerent. dicim⁹. q̄ nō solū iudicauerūt populū. sed ⁊ rexerūt. Ceteri vō nil iuris in ꝓpō habuerūt. nisi q̄n in tribulationib⁹ suis consilio et prudentia eorū⁹ populus vtebatur

Quō iudas pugnauit cōtra chananeum. Capitulū secundū.

Et factum est post mortē iosue consuluit populus dominū per finees. Quis ascēdet ante nos contra chananeū. et erit dux belli. Et dixit dñs Judas. Non personā. sed tribum designans. Creditur tamen caleph prefuisse populo. sed ꝓ modicitate temporis necrectorib⁹ nec iudicib⁹ annumeratus est. Et ait iudas simeoni. Ascende mecū in sortē meā et pugna contra chananeū. et ego pergā tecum in sortē tuam. Non tn̄ legitur simeon ꝓpriam postea habuisse sortem. sed adhesit iude vt impleretur quod prediserat iacob. de simeon et leui. Diuidam eos in iacob. et dispergam in israel. Ascenderūtq; iudas et simeon in besech. et percusserunt in eo decē milia viroꝝ. Comprehendentesq; adonibesech id est. dominū besech. adonay enī dominus sonat. inciderunt summitates manuū et pedum eius. Hebreus tamen sermo videt solas pollices. Quibus cesis nō est idoneus homo ad arma ferenda. Et ait adonibesech Adhuc patior ꝫ. idipm enī fecerā septuagināta regib⁹ qui colligebant sub mensa mea ciborū reliquias. Et ascendentes in hierusalē percusserūt eam. tradētes incendio et reliquerūt ibi adonibesech. et mortuus est. Nec intelligendū est. q̄ filij israhel tunc habuerunt hierusalem in ditione sua expulso iebuseo. Hoc enim factum nō est vsq; ad tempora dauid. qui expulsis iebuseis sedit in ea. ⁊ trāstulit eam de beniamin in sortem regum. Hoc videtur a quibusdam recapitulando dictū et factum esse viuente iosue. ante distributionem sortium. quando concessaꝝ sibi iudas habebat hierusalem. et totum recapitulādo dictum vsq; ibi. Et surrexerunt alij qui non nouerant dominū. Alij tradunt eo ordine dictum esse quo factuꝝ. et ibi demū inchoāt recapitulatōem. dum

sit ergo populum. ⁊ Ascendit et caleph ī ebron. terram scilicz gigantum. et percussis hostibus plen⁹

Hoc etiam vult augustinus ordine suo dictum. in iosue pōcupatum.

possedit eam. Et recapitulat hic historiam. quod supra diximus factū in cariath bsepher Cepitq; iudas gazam et ascalon et acharon cum finibus suis. Nec potuit delere habitatores vallis. quia falcatis curribus abundabant.

De cineis ⁊ trāsgressiōe populi
Capitulū.III.

Filij aūt ietro ci/
neī cognati moysi ascenderūt ō ci
uitate palmarū cū filijs iuda i de/
sertū sortis eis qō est ad meridiem. Isti sunt
filij iobal fratris sephore. vxoris moisi. q re/
licto patre ⁊ patria secuⁿ est moysen. et dein
ceps habitauit in medio filioꝝ israbel. Ciui/
tas aūt palmarū ōr hic engaddi. Vel q:ieri
cho sic solet appellari ⁊ forte de campestrib⁹
eius vbi erant cū beniamin trāstulerunt se
ad iudam. Beniamin aūt post iudā ascēdit
in hierusalē. Hinc putant quidā eam fuisse
cōmunez. Nec potuit eicere iebuseū. sz pmi/
sit eū habitare secū in tributo. Effraim quo/
qz ascendit in bethel. q pus vocabatur luza.
Videntesqz hoīem egredientē de obsessa ci/
uitate dixerūt ei. Ostende nobis introitum
ciuitatis. et faciem⁹ tecum misericordiam. Quo
ostendente. percusserūt eam. homiez vō et do/
mū ei⁹ dimiserunt. Qui transiens in terraz
hethim. edificauit ibi ciuitatē et vocauit eam
luzam. Nec deleuit effraim chananeuz. sed
passus est eū viuere sub tributo. Similiter
et relique trib⁹ cū essent confortate. maluerī
eos habere tributarios. q̄z delere. trāsgredi/
entes mandatū dñi. ⁊ cōuerterūt se ad agri
culturas. Qui ad diuitias se tradentes. per
epulas et libidinē iam imbelles facti cōuer
sationē legū integri nō erant.

De loco flentiū in galgalis
Capitulum.IIII.

Angelus autez do
mini apparuit in galgala. et cū con
uenissent filij israbel ad eum de fini
bus suis. transtulit se ad aliū locū. ⁊ insecuti
luz bñficia que eis ptulerat addidit. Cur in/
istis fedus cū habitatoribus terre huius. et re
seruastis aras eoꝝ. et noluistis audire vo/
cem meaz. Quamobrem dixi eoꝝ erunt vo/
bis in ruinam. Hec angelo loquente eleua/
uerunt vocem suam et fleuerūt. et vocatuz
est nomen loci illius locus flentium. cogno
minatus ab euentu. sicut galgala collis p/
pucioꝝ. Immolaueruntqz ibi hostias do/
mino. Porro hic recapitulat historiam de
iosue. ad continuandam ordinis seriem di/
cens. Dimisit ergo iosue populum. et abie/
runt filij israbel vnusquisqz in possessionez
suam. seruieruntqz domino cunctis diebus
iosue et seniorum qui post eum vixerunt. et
nouerunt opera domini que fecerat cū isra/
bel. Mortuus est autem iosue et omnis ge/
neratio seniorum. et congregata est ad pa/
tres suos.

De othoniele Cap.V

Et surrexerunt alij
e qui non nouerunt dominū. id est.
non viderant virtutes eius. quas
fecerat eis in exitu de egipto in deserto. ⁊ in
ingressu terre promissionis. Feceruntqz ma/
lum in conspectu domini. et seruierūt baal
et astaroth. et dijs terre. contraxeruntqz cō/
iugia cum alienigenis. Quamobrem indi/
gnata diuinitas. non deleuit gentes de me
dio eoꝝ. vt essent eis in aculeum ⁊ labo/
rem. Et tradidit eos dominus in manibus
chusan rasathaim regis mesopotamie ⁊ sy/
rie. Seruieruntqz eis octo annis. ⁊ clama/
uerunt ad dominum. qui suscitauit eis libe
ratorem othoniel. fratrem caleph. quem io/
sephus cenez vocat. quasi equiuocum pa/
tri. Et dicitur cenez quasi cenezeus a lo/
co. Et fuit dominus cum eo. et pugnauit
aduersus cusan rasathaim. et oppressit eum
et quieuit terra quadraginta annis. Et mo/
tuus est othoniel. Hic dicit iosephus occa/
sionem in beniamin factam. pro vxore leui
te. quod nos infra ponemus. sequentes or/
dinem huius libri. Et nota q hebrei sub
hoc numero comprehenderunt annos ser/
uitutis et quietis. et similiter sub alijs iudi
cibus. Aliter non staret historia.

Incidentia.

In diebus othoniel Cadmus regnauit
thebis. ex cuius filia semele natus est dioni/
sius liber pater. Bithinia condita est a phe/
nice. qui phenicib⁹ quasdā tradidit litteras.

et ad scribendū vermiculū instituit. Unde color ille pheniceus dict⁹ ē. q̄ postea lrā mutata punice⁹ or. Ephira q̄ nūc chorantus or a sysipho condita est. Minos filius europe regnauit in creta.

De aioth et sangar Cap. VI

Addiderūt autem a filij israel facere malū in conspectu dñi. Qui suscitauit aduersus eos eglon regē moab. et copulauit ei filios amō z amalech. Qui transiens iordanē percussit israel. et posuit idola sua in galgala. et fecit sibi domū in vrbe palmarū. i. iericho. et seruierūt ei filij israel decē z octo annis. z clamauerūt ad dñm. Qui suscitauit eis saluatorem. aioth. filū gera. filij gemini. Qui vtraq3 manu vtebat̄ p dextera.

Jeminū quidam dicunt fuisse quendā vilem in beniamin. qui posteris suis sepe legit̄ impropera/tus ob ignominiaz.

In reguz vbi incipit agere de saul dicit̄ vir fortis robore. ob hoc quidaz putant dictū geminū q̄ binomiū.

Hebrei tradūt hūc fuisse beniamin. Et q̄si p auffereſim. vbi nos ponim⁹ geminū. ipi ponūt iemin. qđ sonat dextrariū vel dextrale. q̄ latine gemin⁹ dici posset. qz geminatur cum trabente. nisi ieminus a iemin p. j. consonantem scriberet. Dicitur aūt a iamin ppe iemi nus. sicut a dextera dextrari⁹. Miseruntq3 filij israel p aioth munera eglon regi q̄ fecit sibi gladiū ancipitē longitudinis palme manus et accinctus est eo in dextro femore subter sagū. quod est quadrate forme militare indumentū. Erat aūt eglon crassus nimis. Cunq3 obtulisset ei munera. psecut⁹ est socios q̄ cum eo venerūt. et reuersus est ad regē ait. Verbū secretuz habeo ad te o rex. Egressisq3 omnib⁹ qui cum eo erant. accessit ad eū aioth et ait. Verbum dñi habeo ad te. quod intelligendū est de somnio ex mandato dñi. Qui statim surrexit de throno. Extenditq3 aioth manū sinistrā. et tulit sicam de dextro femore. et infixit eam in ventrem ei⁹ valide. nec eduxit eam. sed reliq̄t in corpore. Jpe vo clausis diligenter hostijs cenaculi. p posticā egressus est. et aufugit. Serui āt regis post longam moram intrantes. inuenerunt eum mortuū. et iacentē in terra. Venitq3 aioth in sayrat. et insonuit buccina in mōte effraim. et descenderūt cum eo filij israel ad vada ior danis que trāsmittunt in moab. Et volētes transire moabitas pcusserūt circiter decem milia. et humiliat⁹ est die illa moab sub manu israel. et quieuit terra. lxxx. annis. Et mortuus est aioth. Et tunc de philisteis volentibus intrare terram israel. sangar occidit. dc. viros vomere vno. Jpe q3 defendit israhel. et eodem anno vitam finiuit.

Incidentia.

In diebus aioth cyrene ciuitas condita est in libia. et triptolemus longa naui veniens eleusim. frumēta ibi distribuit. Proserpinam rapuit rex molosorum orchus. cui⁹ ingens canis cerberus pirithoum deuorauit. qui cuz theseo ad raptum proserpine venerat. Sed et theseum deuorasset. nisi hercules supueniens eum liberasset. Ulixus et hercules insidias nouercales euaserūt in naui. cuius insigne fuit ariet. In dardania regnauit tros a quo troiam conditam ferūt. Perse⁹ occidit gorgonem meretricem. que ob nimiam pulchritudinem spectatores suos mentis impotes reddebat. Dionisius in india nisam condidit. et a suo nomine eam appellauit.

De delbora et barach sysara iahel et iabin Capitulum VII.

Post mortem aioth addiderunt filij israel facere malum coram domino. Qui tradidit eos in man⁹ iabin regis chanaan. qui regnauit in asor et habuit ducem exercitus sui sysaram. Ipse aut̄ habitabat in aseroth gentium que sic dicebatur. quia nō ab vno populo. sed a multis collectis gentibus habitabatur. et oppressit filios israel per viginti annos. Qui clamauerunt ad dominum. Erat aūt delbora prophetes vxor lapidoth. que posuerat tentoriū suū in monte effraim sub arbore palme. que dicebatur palma delboze. et ascendebant ad eam filij israel in om

ne iudiciū. Que vocauit barach filium abi/
noe de cedes. alias cades de neptalim. Mu
lier enī itura ad ꝑlium vocauit virum suum.
qui supra dict⁹ est lapidoth. Creditur enim
fuisse idem barach et lapidoth. quia eadem
est vtriusq; nois interptatio. Interptat enī
vtrunq; chorusc atio. delbora vero hebraice
apis. Que dixit ad eum. Precepit tibi deus
israhel. Duc exercitū in montem thabor de
cem milia de neptalim et zabulon. ego tradā
sysaram in manū tuā iuxta torrentē cyson.
Cui barach. Si veneris mecū nō pergam
Qui ait. Ibo. sed victoria tradet in manus
mulieris. Nunciatum est sysare. q; ascendis/
sent delbora et barach in montē thabor ad
pugnandū. Et congregauit exercitū ad tor/
rentē cyson. trecenta milia armatoꝝ. vt ait
ioseph⁹. et decem milia equitū. et nōgentos
currus falcatos. et alios currus duo milia.
et centum. Et ait delbora ad barach. Descen
de. hac die dabit tibi dñs sysaram in manus
tuas. Et descendit cum decem milib⁹. delbo
ra stante in monte ad horatōem. Et ꝑterruit
dñs sysaram et vniuersam multitudinē eius
Ventus grando et pluuia irruerunt in faci
es eorū. arcus et fundibule inutiles fiebant
plurimi de equis suis et curribus excussi con/
terebantur. Sicq; cōuerso in fugam exerci/
tu. sysara de curru exiliens. et fugiens. perue
nit ad tentoriū iabel vxoris abner cinei. Ha
ber enī cum omni domo sua recesserat fra
tribus suis. q̄ habitabat vt dixim⁹ i sorte iude
et tetēderat tabernacula sua in valle semim
iuxta cedes. et erat fedus inter regem asor et
domū abner cinei. Ihahel suscepit fugi/
entem et rogantē vt celaret eum. et petēti po
culum dedit et lac. vt grauis obdormiret. Il/
la vero dormienti clauū ferreū ꝑcussit mal/
leo ꝑ vtrū q; temp⁹ immisit vsq; in terrā. Et
barach post paululū venienti ostendit eum
in terra confossum. Et sic impletus ē qđ dixe
rat delbora. q; ꝑ mulierē triumph⁹ accideret
Barach vero agens exercitum sup asor ob/
uiam venientē tabin interfecit. ciuitatē fūdi
tus eiiciens. vt ait ioseph⁹ Cecinerunt q; del
bora et barach canticū dño. in quo hortant
victores ad benedicendū deum. rememorā
do beneficiū. quod fecerat domin⁹ israheli.
dum daret legem in terre motu et pluuia. ad
dendo et quomodo per sangar vt diximus
quieuerunt hostes a semitis israhel. et quo/
modo defecerat fortitudo israhel. donec sur
geret delbora. quando noua bella elegit do
minus. vt mulier de viris triumpharet. Qđ
sequitur in cantico. surge delbora et loquere
canticum non est in
hebreo. Addidit q̄ Qui ꝑm⁹ infestauit
de amalech victo in israhel in deserto.
raphidim ab effraim
id est. a iosue effrayta. et ꝑphetauit eundem
postea vincendum per saul ex beniamin. Et
cōmendauit eos qui de manasse et ysachar
et zabulon et neptalim cum eis venerant ad
prelium. vituperans ruben et gad. et dan et
aser. qui noluerunt cum eis venire. Quod
etiam dicit ruben contra se diuisum. intelli/
gitur. q; separauit se a pugnaturis. vel q; ru
benite inter se diuisi erant. quibusdam hor/
tantib⁹ vt irent ad prelium. aliis deportanti
bus. Q; autem dicit pugnasse eos in thanē
iuxta aquas mageddo. intelligendū est re/
gionem esse secus cyson qui preterfluit ma
geddon. Hebre⁹ habet in ramazache. quod
interpretatur super altitudinem campi. et si
gnificat q; in cāpo vbi preliatū est hostibus
superiores facti sunt. Quod autez sequitur
stelle pugnauerunt aduersus sysaram. non
mathematice intelligendum est. quasi fata/
li constellatione hoc factum fuerit. Sz quia
chorusc atōnes et fulgura ita de sublimi fere
bantur in eos. ac si stelle ruerent. et est yper/
boleos. Sequitur torrēs cyson traxit cada
uera eorū sicut torrens cadumin. supple tra/
xit cadauera egiptiorum. Cadumin interp/
tatur antiquorum. et ponitur pro mari ru/
bro. eo q; antiqua miracula ibi facta sunt.
Quod sequitur. conculca anima mea robu
stos. Vox est populi sese adhortantis. Se/
quitur Maledicite terre meroth. dixit ange
lus domini. Meroth fuit vnus de principib⁹
chanaan. delbora vero seipsam dixit angelū
domini. vel michabel qui preerat israheli.
Dixit vt malediceret meroth. quod sonat
archanū. id ē. angelis apostatis. q; aduersa/

bantur ei in archano. ¶ Postea benedixit iahel. quoniam fortiter egit. et quieuit terra p quadraginta annos. ¶ Eo tempe regnum defecit apud argos. et translatum est in micenas. Obiit liberpater cui⁹ sepulchrum est apud delphos iuxta apollinem aureum. ¶ Pingitur vero muliebri corpore. quia mulieres militantes cū viris habuit in exercitu Ilium a bilo conditum. Miletus condita.

¶ De gedeone. Capitulū octauū.

Fecerunt iterū filij Israbel malum coram domino. qui tradidit eos in manib⁹ madian septem annis. Ascendebāt enim madian et amalech singulis annis in israel. vastātes segetes eorum. et vniuersa iumenta trahentes in predā. Cumq3 clamasset israbel ad dominū. misit ad eos virum prophetā p quez exprobrauit eis dominus beneficia que contulerat eis. et nō luerunt audire vocem ei⁹. Venit aūt angelus dñi. et sedit sub quercu que erat in effra. hic est vir quem domin⁹ miserat. Lapis āt super quem sedebat et quercus erat pertinebant ad ioas patrem familie ezri. idē. honorabiliorem inter alios illi⁹ familie. Gedeon vero filius eius timens hostes qui irruerant super terram. in occulto excutiebat frumenta in torcular. vt haberet viaticū ad fugam. Joseph⁹ dicit. hoc maximū fuisse diuine propiciationis indicium. q tunc vteretur torcular pro area. Futurū enī per eum erat vt aree replerentur et torcularia. Et ait angelus ad eum. Domin⁹ tecum vir ozū fortissime. Cui gedeon. Si domin⁹ nobiscū est. cur apprehenderūt nos hec mala. Et respexit in eum dñs in angelo et ait. Vade ego mitto te in hac fortitudine tua. quam sez confero tibi respiciēdo vel mittendo. percuties madian quasi virum vnū. Cui gedeon. Si grāz inueni coram te non recedas donec reuertar. Et coxit gedeō hedū. posuitq3 carnes et azimos panes in canistro. et misit ius in ollā. offerēs ea angelo. Cui angel⁹. Pone carnes et panē sup petrā. et ius desup funde. Quo facto tetigit ea angel⁹ summitate virge quam gerebat. Et ascendit ignis de petra et cōsumpsit omia. Angelus aūt euanuit ab oculis eius. Timensq3 gedeon ait. Heu mihi dñe. quia vidi angelum dei. Cui dixit dominus. Pax tibi meas. Non morieris. Eadem nocte ait dominus ad eum. Destrue aram baal quam erexit pater tuus. et nemus circa eaz succide et occide taurum quē saginat idolis. alium vero taurū septēnem quem ciues dedicauerunt idolo offeres mihi in holocaustuz sup altare quod edificabis mihi ī summitate petre. sup quam ante sacrificium posuisti. Gedeon timens patrem et ciues. cum decez seruis omnia nocte compleuit. et vocauit altare pax dñi. et latuit. In crastino ciues dixerūt ad ioas. Educ filium tuū vt moriatur. quoniam fecit hoc. Quibus ille ait. Nūquid vltores estis baal. Si deus est baal vindicet se. Exinde dict⁹ est gedeon. ierobaal. id est. fortitudo baal. quasi fortis contra baal. Igitur madian et amalech transito iordane federūt in valle iesrabel quasi locuste. Spiritus autem dñi induit gedeon. vocauitq3 domum abiezer. de cuius familia ipe erat. et ipe misit nūcios ad manassen et aser et zabulon et neptalim. Qui occurrerūt ei triginta duo milia. Et petijt gedeon signum victorie a domino in vellere posito in area. si nocte illa vellus roze compluereretur. area sicca manente. Et factum est ita. Et expresso vellere rore cōcham impleuit. Sequenti nocte ne casu factum putaretur petijt signū in contrariuz. vt area irrigaretur. et vellus siccū esset. Nō factum est. Venit autem gedeon cum suis ad fontem qui dicitur arad. Et ait dñs ad gedeon. Populus multus est tecum. ne dicat israbel. viribus meis liberat⁹ suz. clama ad populum. Qui formidolosus est reuertatur. Tamen intelligendum est alia tria q̄ mandauit domin⁹ clamanda in populo et non tacuisse. que moyses dixit in deutronomio. Qui edificauit domū et nō dedicauit eam. reuertatur. Similiter. Qui plantauit vineā. et nondū fecit eā cōmunē. et q̄ despon-

sauit vxorem ⁊ nondū accepit eam. Et reuersi sunt de populo viginti duo milia. et tantū decem milia remanserunt. Et ait dñs ad gedeon. Adhuc populꝰ multus est. duce eos ad aquas in caloꝛe meridiei. ⁊ eos q̄ lambuerīt aquā manu et lingua sicut canes. existimā magnanimos separabis. Et inuenti sūt tantum ex eis trecēti viri. Et ait dñs. In bis trecentis tradam madian in manꝰ tuas. Quibus assumptis. et cibarijs pꝛo numeꝛo ⁊ tubis. gedeon se certamini dedit. Eadē nocte dixit dñs ad gedeon. Descende ī castra madian. tu et phara puer tuꝰ tecum. et audies quid loquantur. et confoꝛtabūtuꝛ manꝰ tue. Dissolutum enī erat coꝛ eius. Qui descēdēs stetit in partem castroꝝ vbi vigilie erant. et audiuit quendam narrantem somniū comiliteni suo in hunc modū. Videbatur mihi q̄ panis ex oꝛdeo subcinericiꝰ et comestibilis descendebat in castra madian. vsq; ad tabernaculuꝫ. ſ. regis. et subuertit illud. ⁊ terrefunditꝰ coequauit. Et ait is cui loquebat. Ille est oꝛdeum inē grana. et inter gētes israbel videt abiectū ⁊ in israbele vilis est familia gedeōil. Nō est hoc aliud nisi gladius gedeonis. tradidit dominꝰ in manꝰ eiꝰ madian. Quod audiens gedeon adoꝛauit. Et reuersus ad socios ait. Eamus. tradidit nobis dominꝰ castra madian. Et diuisit eos in tres partes. et dedit tubas in manus eoꝝ dextras. lagenas vacuas. et lampades ī medio lagenaruꝫ in sinistras. Et ait. Quod me facere videbitis facite. Et ingressi sunt pgyrum castroꝝ in tribus locis in vigilia nouis mediꝫ. Et cum confregissent bydrias. tenuerunt lāpades in manibꝰ. et insonātes tubis clamauerunt. Gladiꝰ dñi et gedeonis. Secūm iosephū vacuas quoq; pharetras poꝛtauerunt. Quibꝰ simul complosis. terribilis audiebat̄ sonitus. Quo subito hostes excitati. turbati sūt. nec cognoscētes sese. plurimi mutuis vulneribꝰ ceciderūt. alijs in fugam conuersis vsq; ad bersecba. Viri autē de neptalim. et aser et manasse qui redierāt conclamantes. psequebantur madian. Effraim quoq; descendit in occursū fugientiū et occupauit ioꝛdanē vsq; betbara. ⁊ occidit duos reges madian oꝛeb. et zeb. Oꝛeb in petra quadraꝫ. zeb vero in toꝛcular. Et vocatuꝫ est nomen loci illiꝰ toꝛcular zeb et nomen alterius petra oꝛeb. Que modico apice litteꝛe differt a noīe oꝛeb vnde aque fluxerunt per manum moysi. Et forte differentia est ī interpꝛetatione. Et portauit effraim capita regum ad gedeon. et ira scentes dixerūt ad eū. Cur contempsisti vocare nos ad pugnam. Qui ait. Ne forte indignaremini. Melioꝛ ē enim racemꝰ effraym vindemijs abiezeꝛ. sed et in manus vestras dati sūt reges madian. Quid tale facere potui sic̄ vos feciſtis. Quo audito requieuit spūs eoꝝ. Transiuitq; gedeon ioꝛdanem cum trecentis viris. nec poterat persequi fugientes pꝛe lassitudine. Et ait ad viros socbot. Obsecro date nobis panes vt possimus persequi zebee et salmana. Qui negauerunt ei et subsannauerunt euꝫ. Ipsum responderunt ei viri phanuel. petenti panes ab eis. zebee aūt et salmana ī valle quiescebant. nil aduersi suspicātes. cū duodecim milibꝰ tantum celis de exercitu cētuꝫ viginti milibus. Gedeon autem repente irruit super eos. ⁊ turbato exercitu eoꝝ. duos reges comprehensos secū reduxit. Et reuertens apprehendit puerum de socbot. et quesiuit ab eo nomia senioꝝ de socbot. Et descripsit ei septuaginta septē viros quos spinis et tribulis cōminuit. tanq̄ auctoꝛes pdicte subsannatōis. Turrim quoq; phanuel subuertit. occisis habitatoꝛibꝰ ciuitatis. Cumq; rediſſet in essra regionem suam dixit zebee ⁊ salmana. Quales erāt viri quos occidistis in monte thabor. Qui dixerunt. Similes tui. Et ait eis. Fratres mei erant vterini. Et ait pmogenito suo. Interfice eos. Qui non eduxit gladiū. timens quia puer erat. Surgens gedeon occidit eos. Et dixerunt omēs filij israbel ad eum. Dominare nostri tu et filius tuꝰ. et filiꝰ filij tui. Quibꝰ ille. Non dominabor vestri nec filius meꝰ. sed dominus dominabitur in vos. Vnū postulo a vobis

Forte tabernaculuꝫ eoꝝ dicit verillum q̄ ducebātur. vel habebant tabernaculum in quo idolis suis sacrificabant.

date mihi ĩaures aureas de preda. Qui de/derunt. Et fuit pondus auri mille et septingenti sicli. Et fecit ex eo gedeon ephod. et posuit illud in ciuitate effra. et fornicatus est omnis israbel in eo. Et factum est gedeoni & omni domui ei⁹ in ruinam. Per ephod qđ est dignius indumentum pontificis. intelligitur q gedeon fecerit omnia indumẽta pontificalia. et fecit in effra tabernaculum & altare preter illud quod erat in silo. Et factus ẽ sacerdos. et immolauit super illud hostias domino. Quamobrem offensus dominus omnem domum eius fere deleuit. Habuit enim septuaginta liberos de vxorib⁹. & vnũ naturalẽ abimelech de concubina byhoma. quam habebat in sichem. Hic occidit omẽs fratres suos preter vnũ. Et quieuit/ra quadraginta an/nos quibus prefuit gedeon. Qui mortuus est i senectute bo/na. et sepultus est in sepulchro patris sui in effra

Per qđ conicitur q postea penitentiam egerit. q alibi q̃z vbi dñs ꝓstituerat sacrificabat

Incidentia.

Temporibus gedeonis mercurius inuenit siringas. trahens hoc nomen a siringa vxore cathmi. et armonica. que propter zelũ armonie a viro suo recesserat. Inuenit etiã liram hoc modo. Reperit etiam concham testudinis mortue et putrefacte. cuius nerui arentes et extensi in ore conche ad auram tenuem sibilum reddebant. Incertum est autem quis fuerit iste mercurius. vtrũ hermes an trimegistus philosoph⁹ an mercurius minor. Tres enĩ leguntur fuisse ꝑmi/osephum. Tirus condita est ante templũ hierosolimorũ annis ducentis quadraginta. Dedalus aues fecit metallinas quasi volare fecit artificiose spiritu incluso. Dicitur etiam fecisse simulacra se mouentia. Per/mus enim omnũ pedes statuarum a se inuicem separauit. aliis coniunctim eos fabricantibus. Qui cum filio in naue fugiens. propter inuestigabilem fugam pennis auolasse estimatus est. Argonautarũ historia facta est. Orpheus clarus habitus est. Cui⁹ discipulus fuit museus. Janus magister hercules claruit. Minos creditur cretensibus legez dedisse. quod plato negat. vꝛam vero callidissimum fuisse sophistam asserit plato

De abimelch. Cap. nonum.

POst mortem gedonis filij israbel fornicati sunt cum balaim. nec fecerunt misericordiaz cum domo ierobaal. Ascendit autez abimelech in sichem. ad omnem cognatõnem matris sue et ait. Considerate q os vestrum & caro vestra sũ. Loquimini ad omnes viros sichem in hunc modum. Quid vobis melius est. vt dominentur vestri septuaginta viri filij ierobaal. an vt dominetur vnus vir. Et locuti sunt de eo ad omnem populum. & inclinauerunt cor populi post abimelech. et iurauerunt ei omnes in fano baal. Quamobrem vocatum est deinceps idolum baal beritb. Berith enim coniurationem sonat. Et tollentes ꝺ fano. lxx. pondo argenti dederunt ei. Qui conduxit ex eo viros inopes et vagos. et ascendens in effra. occidit omnes fratres suos super lapidem vnum. excepto vno ioatham. Tunc omnes sichimite constituerunt abimelech regem iuxta quercuz in sichem. Si queritur quomodo ergo saul primus dicitur rex in israbel. Potest dici hoc dictum esse propter regnum vniuersale hic autem tantum regnauit in sichimitis. Quod cum nunciatum esset ioatham. stetit in vertice montis garram. vel garisim. et exclamauit ad omnes sichimitas qui conuenerant ad diem festum baal. Audite me viri sichem. Jerunt ligna siluarum. vt vngeret regem supra se. et dixerunt oliue. impera nobis. Que noluit deserere pinguedinem suã. qua dij vtuntur et homines. Idipsum dixerunt ad ficum. que noluit deserere dulcedinem fructus sui. Idipsum dixerunt ad vitẽ. que noluit deserere vinum quod letificat deum et homines. Dixeruntq ad ramnum. Impera super nos. Qui respondit. Venite ergo & requiescite sub vmbra mea. alioquin

egrediat ignis de ramno. et deuoret cedros libani. Est autez ramnus genus rubi quod vulgo senticem appellant. asperum nimis. z aculeatum sicut sentes. Josephus dicit hoc inter ligna habere naturam ignez pferendi. Tunc exposuit eis paradigma dicēs. Inter/ feciſtis filios bierobaal. et filium ancille ei⁹ super vos constituistis regem. Si recte egi ſtis cum bierobaal. et domo et filijs eius. re cte sit vobis. Sin aūt peruerſe. Egrediatur ignis de abimelech. qui deuoret ipm et vos Que cum dixisset aufugit. ¶ Factum est āt cuz regnasset super sichem tribus annis abi/ melech. dedit ei dominus spiritum malum aduersus eum. et expulerunt abimelech ab vrbe et a tribu. Qui exercebat latrocinia su/ per eos agens predam ex eis. Tempore vero vindemiarum intrauit gaal cum fratribus suis in sichem. Quo descendente ad eos. de/ scenderunt sichimite vineas. vuasqz calcaue runt. Et ingressi fanum dei sui inter epulas z pocula maledicebant abimelech. Gaal q̄z dicebat. Quis enim est abimelech vt seruiamus ei. Nunquid non est filius bierobaal yronice dictum est. quasi non est. sed spuri⁹ Et addidit. Utinam daretur populus hic i manu mea vt auferrez abimelech ō medio. zebul quoqz quem fecerat abimelech princi pem in ciuitate. clam nunciauit abimelech omnia. Surrexit itaqz abimelech cum exer/ citu nocte. et tetendit insidias iuxta vrbem. Egressusqz est gaal mane z zebul cum eo ste terunt in porta. Cunqz ascendisſz abimelech cum exercitu. dixit gaal ad zebul. Ecce ō mō tibus multitudo descendit. Cui zebul. Um/ bras montium vides. quasi hominum capi ta. et hoc errore deciperis. Rursus quoqz gaal. Ecce populus quasi de vmbilico terre descendit. Cui zebul. Ubi est os tuum nunc quo contra abimelech loquebaris. Egrede/ re et pugna contra eum. Qui pugnauit et victus est. et fugiens recepit se i vrbem. zebul autem expulit eum et socios eius. Sequen ti die abimelech expugnauit vrbem. inter/ fectis habitatoribus eius. eamqz destruxit ita vt sal in ea dispergeret. Habitantes vero in turre sichimoz ingressi sunt phanum dei sui. quia locus munitus erat. Josephus ta/ men dicit profugos pprouinciam congre/ gatos supra petram munitissimam. et nite/ bantur eam munire vel murare. Quod vi/ dens abimelech ascendit in montez selmon et prescisum ramū ferens. dixit socijs. Facite quod ego ago. Qui tollentes ramos et cir/ cumdantes presidium succenderunt illud. et igne z fumo perierunt in eo mille viri. pre ter mulieres et paruulos. Et recedens inde abimelech obsedit opidum thebes. Erat au tem turris in medio in qua receperāt se the bite. Et nota qa thebis egiptiorum dicūtur thebei. ¶ thebis grecorum thebani. ¶ the/ be iudeorum thebite. Cunqz abimelech expu gnaret turrim. et ignem supponere niteretur mulier fragmen mole iaciens desuper. fre/ git cerebrū eius. qui ait armigero suo. Per cute me ne dicar interfectus a femina. qui i/ terfecit eum. Hanc pestem dicit Josephus ac/ cidisse effratis. eo qiurgati sunt aduersus gedeonem ad aquas iordanis

¶ Incidentia

¶ Eodem tempore corus inuentus est in grecia. quod instrumentum dicit strabus pellem esse cum duabus cicutis. per alteraz inspiratur. per alteram reddit sonum. Et scribitur ſm quosdam sine aspiratione. pro voce autem canentium et mensura z pento cum ch aspirato.

¶ Bethola. Capi. X.

POst abimelech iu/ dicauit israhel thola de isachar filius phua patrui abimelech. nec mo ueat te phua et ioas fratres esse cum alterō isachar alter de manasse ortus fuerit. Filij ei fuerunt vnius matris. et duoz patrū. de di/ uersis tribus⁹. Hic iudicauit israhel in sanir. xxiij. annis. z mortu⁹ est.

¶ Incidentia.

¶ Eo tempore hercules antheum vicit i pa lestra. et illum vastauit. bellum fuit inter la/ phitas et centauros. quos palefactus in li/ bro ō incredibilibus nobiles fuisse describit equites thessalorū. Priamus filius laome/ dontis regnauit in troia. Androgeus filius

bolo interficit. Theseꝰ in agone minotbaurum occidit. propter q athenienses pueri tributarij a pena liberati sūt. Fuit autez minotbaurus vir quidam inhumanus z valens in palestra magistratus minois. Unde z sic dictus est. quasi minois taurus. id est. minois carnifex

De iair galaadite et morte eiꝰ Capitulum vndecimū.

Post tholam iair galaadites de tribu manasse iudicauit israbel. xxij. annis babēs triginta filios quos fecit principes. xxx. ciuitatum. quas vocauit nomine suo aiotbiair. id est. opida iair. et mortuꝰ est.

Incidentia.

Eo tempore theseus rapuit belenaz. quā rursus receperunt fratres eius castor z pollux capta matre thesei. eo peregre profecto. Philistus scribit a ciuibꝰ tirijs zoro et kartagine kartaginē conditā. Carmentis nimpha lrās latinas inuenit.

De iepte Cap. XII.

Iterum filij israbel seruierunt idolis circumstantiuz gentium. et tradidit eos dominus in manus philistijm et amon Et afflicti sūt vehementer. xviij. annis. omnes qui habitabant trans iordanē in terra amorrei. Amonite quoqz iordane transmisso vastabāt iudam z beniamin et effraim. Qui afflicti clamauerunt ad dominuz. Qui cum dure respondisset eis. ite et inuocate deos quos elegistis. proiecerunt omnia idola de finibꝰ suis. et doluit dominus sup miserias eorum Congregatiqz sunt filij israbel in maspbat contra amonitas qui fixerant tentoria i galaad. Fuit eo tēpore iepte galaadites vir fortissimꝰ pugnator. sed filius meretricis. Hic babuit vxorem de galaad. de qua suscepit filios. Qui cum adoleuissent. eiecerunt eum tanqz spurium. dicentes. Non poteris esse heres in domo patrum nostroꝝ. Et abijt in terram tob. Et congregati sunt ad eum viri inopes. et latrocinantes. et eum quasi pncipem sequebantur. Descenderiqz ad eū maiores natu de galaad dicentes. Esto pnceps noster. et pugna contra filios amon. Qui ait. Nonne vos estis qui odistis me et eiecistis. Qui dixerunt. Non odimus te. nec venimus vt persequamur te. sed vt sequamur te. Et ait iepte. Jurate ergo mibi. Et iurauerunt. Et ascendens cum eis in maspbat. buniliauit se coram domino. et factus est princeps populi. Et misit nuncios ad regē amō in bec verba. Exi de terra mea. cur vastas cā Qui respondit. Tulit israbel terram meam cum ascenderet de egipto et recepi eam. Cuqz iepte dixisset eam iure belli acquisitam et multo tempore possessam. ccc. annis noluit acquiescere amon vt exiret. Et ait iepte Judicet bodie dominꝰ inter israbel z amon Et factus est spiritus domini super iepte. et egrediens ad pugnam. votum vouit domino dicens. Si tradideris filios amon in manus meas. quicunqz de domo mea pmus occurrerit mibi reuertenti. eum holocaustū dño offeram. Et percussit iepte filios amon plaga magna nimis. et humiliati sūt coram filijs israbel. Reuertenti autem iepte ī maspbat. occurrit ei vnigenita filia eius cuz tympanis z choris. Qua visa scidit vestimenta sua et ait. Heu filia decepisti me. et decepta es. Aperui os meum domino contra te. Filia vero non dolens in hoc casu pro victoria patris ait. Fac mibi pater quodcūqz placitus es. Hoc solū presta mibi vt duobus mensibus circūeam montes. et plangaz virginitatem meam cum sodalibꝰ meis. Et ait pater. Uade. Et expletis duobus mensibus redijt ad patrem suum. et fecit ei sicut vouerat. Exinde mos increbuit in israbel. vt annuatim veniant filij israbel. et plangant filiam iepte quattuor diebus. Arguit ioseph iepte quia obtulit holocaustum non legitimum nec deo carum. Quid si canē obuium babuisset. immolasset eum domino. Fuit ergo in vouendo stultus. et in soluendo impius. Potuit tamen ante votum esse bonus. quia irruit super eum spiritus dñi. et etiam post votum. Nam et apostolus ponit eum in catbalogo bonorū. Quidaz tñ excusātes

eū familiari consilio spūssancti dicunt eū ꝑ fecisse. Tunc venientes ad eū effraite dixerī. Cur ꝓtempsisti nos vocare ad pugnā. Incē demus domū tuā. Qui ait. Vocaui vos et venire noluistis. Et vocatis viris galaad pugnauit contra effraim. Occupauerunt aūt galaadite vada iordanis. Cunqz venisset ad eos quidā fugiens de effraim. et obsecrans vt ꝑmitterent eum transire. dicebant ei. Nū quid effrateꝰ es. Quo dicente nō sū. iterrogabant eum. Dic ergo thebolech q̄d interpꝛtatur spica. Qui respondit. thebolech. eadez littera. spicam exꝑmere nō valens. statim qz iugulabant eū. Et ceciderūt eo tempore de effraim. xlij. milia. Et nota q̄ effrateꝰ ponitur hic ꝓ effraita. Effrateꝰ enī ꝑprie ꝺr̄ bethleemita. Et iudicauit iepte israhel. vj. annis. et mortuꝰ est. et sepultꝰ in ciuitate sua sebethi. q̄ est in galaad. Hic ab etate moisi vsqz ad seipsum aut computari annos. ccc. Annis his nō addunt decem et octo anni affluctionis q̄ ꝑcesserant

¶ Incidentia.

¶ Eo tempe hercules flāmis se iniecit. Mā in morbū inciderat pestilentē.

¶ De abessan Capitulum. XIII.

Post iepte iudicauit israel abessan vel essebon bethleemita de iuda septē annis. Eo tēpe agamēnon regnauit micenis. Menelaꝰ lacedemonie.

¶ De ahilon. Capitulū. XIIII

Post abessan ahilō zabulonites iudicauit israel annis decē. Hic cū decem ānis suis i. lxx. interꝑtibꝰ nō habeī. Ꝓ quoꝝ damno supplendo eusebiꝰ iosue filio nun samueli ꝛ saulī. quoꝝ ānos scꝑtura sacra nō dicit plures annos q̄z in iosepho legebat annotauit. q̄tenus ab egressu israhel ex egipto vsqz ad edificationē templi. cccc. ꝛ. lxxx. annoꝝ summaz quā scꝑtura ꝑdicat haberet

¶ Incidentia

¶ Eo tpe alexander belenā rapuit bellū decennale surrexit. Menon et amazones ꝑmo tulere subsidium.

¶ De abdon Capl'm. XV

Post ahilō abdon pirathecuites de effraim iudicauit israhel. viij. annis. Sub his tribꝰ iudicibus nō recessit israhel a dño. et quieuit terra Et ideo nil memoriale fecisse leguī. Tamē quidā tradūt sub abdon cladem factā in beniamin ꝓ vxore leuite.

¶ Incidentia.

¶ Huiꝰ anno tertio capta est troia. et fluxerunt vsqz ad ꝑmā olimpiadem anni. cccc. vj Tunc greci ad gloriaz victorie sue ceperunt annotare tempa sua sic. Anno a captiuitate troie. Incepta olimpiade deinceps annotauerunt tempa iuxta numerū olimpiadum. Tandem romani florentes annotauerūt tpa sic. Anno ab vr be condita. Ultimo christiani annotant sic. Anno ab incarnatione dñi. Capta troia menelaꝰ et belena deuenerūt ad thuorim regez egipti quē homerus polibum vocat. Anno tertio a captiuitate troie l' q̄nto vt q̄dā volunt regūit eneas tribus annis in italia i qua prius regnauerant, ianus. saturnꝰ. picus. faunus. latinꝰ. annis circiter. c. l.

Nota q̄ olimpias dicta est a ludis qui sub olimpo mōte fiebant apud elidem ciuitatem elidis agentibꝰ agonē et q̄nquēnale certamen quatuoꝝ ānis mediis vacantibꝰ. et ob hoc elidis certamis tempꝰ olimpiadez vocauerūt. quadriennio in vno olimpiade computato. Est āt olimpias spaciuz quattuoꝛ annoꝝ.

¶ De sampsone Cap. XVI.

Rursus filij israhel peccauerūt coram dño. et tradidit eos in manus philistinoꝝ quadraginta annis a qua seruitute ꝑ modo liberati sunt. Fuit vir quidam de stirpe dan. nomine manue. habens vxorem pulcram. sed sterilem. Cui sepe oranti in agro ꝓ sterilitate amouenda. apparuit et angelus ꝛ dau. Concipies et paries filium caue ne comedas aut

bibas deinceps nisi iuxta legem nazareorum. Filius enī tuus erit nazareus dei ex vtero matris z deinceps ipe liberabit israel de manu philistinoz. Et dicetur sampson robustus liberator israel. Quecum omnia indicasset viro suo z cōmendasset angelū pulcritudinem. contristatus est vir. quia zelotes erat. et vt mitigaret irrationabilez viri tristiciā. consuluit dominū. vt iteruz veniret angelus ad eos. et instrueret vtrūqz de puero. Et apparuit iterum angelus vxori. Que cum vocasset virum. ait manue ad eum Tune es qui locutus es de puero. Cui angelus. Sum. Cui manue. Quid vis vt faciat puer Et ait angelus. Nazareus erit omni tempore vite sue. Attulitqz manue hedum et panes. Cui angelus. Non comedam. Si vis offerre offer illa dño. Et ait manue. Quod ē nomen tuum. Cui angelus. Cur queris nomen meum. quod est mirabile. Et obtulit manue que tulerat supra petram dño. q̄ facē mirabilia. Et ascendit angelus in flāma ignis nec vltra apparuit eis. Et intelligens manue esse angelum dei ait. Moriemur. quia vidimus dominū Cui mulier. Nequaqz. Nam accepit dominus holocaustū a nobis. et indicauit que futura sunt. Natumqz filiū vocauerunt sampson. quod sonat robustū. Creuitqz cito puer. adeo vt iam ꝓbeta futurus agnosceretur. cepitqz spūs dñi cuz eo esse in castris dan. id est. in exercitu tribus sue. vel locus est in quo prius habitauit sampson. et est dictus castra dan. per anticipationem. Nondum enim tribus dan propriam habebat sortem.

Quō sampson interfecit leonem. Capitulū. XVII.

Qua lege viueret nazareus rēqre in historia numeroz. Istud apposuit. m. vt satisfaceret hieronimo qui ait. nomē eius ꝓdictuz a dño. cum predeterminatuz sit supra q̄t fuerint quoꝝ nomina ꝓdicta sunt. q̄ nomen fuit ei impositum scilz sampson. iuxta equipollentiā horum verborū dñi ait hiero. predictum eius nomen.

Descendit igitur sā dpson in thānata philisteoz vt videret solennitatem que ibi agebatur Et vidit ibi virginē concupiuit. aitqz patri et matri. Accipite mihi queso vxorez thānateam. quia complacuit oculis meis. Qui dixerunt. Cur negligis filias fratrum tuoruz. et transis ad filias incircūcisoz. Nescientes q̄ res fieret a dño. Cunqz descenderent cum eo apparuit ei catulus leonis in vineis opidi. et irruit in eum sampson in spū dñi. nil habens in manu. et dilacerauit euz frustatim. quasi hedum caprarū. et hoc parentib⁹ non indicauit. Desponsata qz sibi vxore. cū post aliquot dies rediret vt acciperet eam. declinauit vt videret cadauer leōis. Et ecce apes erant in ore leonis. et fauus mellis quē sum psit comedit in via. deditqz partez patri et matri et comederunt. partem quoqz spōse tradidit. Cunqz thamnatei ciues essent in epulis nuptiarum. timentes robur iuuenis dederūt ei. xxx. iuuenes robustos. sermone q̄si socios. opere vero custodes. ne q̄d forte vellet cōmittere crescente conuiuoꝝ letitate. Quib⁹ ait sampson. Proponā vobis problema. quod si solueritis mihi infra septē conuiuij diem cōuiuij dabo vobis. xxx. sindones. et totidez tunicas. alioquin vos dabitis mihi totidem. Qui dixerūt. Propone. Ait q̄z sampson. De comedente exiuit cibus et de forti egressa est dulcedo. Josephus alia posuit verba. Qui cuncta deuorat cibū de se genuit suauem. licet ipe sit insuauis. Nec potuerunt tres dies ꝓpositionē soluere. Cunqz adesset dies septim⁹. dixerūt sponse. Blandire viro tuo. vt indicet tibi problema z indicabo nobis. alioquin incendem⁹ te et domū patris tui. Que sollicitans virū flendo dicebat. Odisti me. et ideo non exponis mihi. Septem igit dieb⁹ cōuiuij flebat apud eū. Et q̄n septē dieb⁹ flebat cū supra dictū sit septimo die cōuiuij venisse ad eā iuuenes. Potest dici. Cū q̄z adesset dies septim⁹. id ē. cū adhuc esset dies inter septē ꝓmus. Quod ideo determinatū est. ne putaret̄ post tres dies venisse. de q̄ bus dictū erat q̄ nō poterant soluere ꝓpo-

tionē per illos tres dies. Poteſt etiaz aliter dici. Cūqz adeſſet dies ſeptimꝰ. id ē. appropi quaret. ſed nondū eſſet. vt dictū ſit adeſſz q̄ iuxta eſſet. et ita poſt tres dies inquiſitionis eoꝝ quarta die venerūt ad eam et locuta eſt viro ſuo. Quod aūt dꝛ ſeptem diebꝰ fleuiſſe hoc eſt in illis ſeptem nō p illos. Quidaz tñ coꝛrigūt ita. Cunqz adeſſet dies vnꝰ. Quod vicio ſcꝑtoꝛis reoꝛ factū. qui videns ſeptem abbꝛeuiatum. eſtimauit legi vnū. Tandem die ſeptima cum ei moleſta eſſet expoſuit. q̄ ſtatim indicauit ciuibꝰ ſuis. Et illi die ſeptimo. ante ſolis occaſum dixerunt ſampſoni. Quid dulciꝰ melle. quid foꝛtius leone. Qui ait. Quid doloſius muliere. Si non araſſetis in vitula mea. non inuenſſetis ꝓpoſitionem meā. Et irruit ſpūs dñi in eum. et deſcēdit aſcalonem. z ibi percuſſit triginta viros quoꝝ allatas veſtes dedit pronubis ſuis. Et iratus ſampſon rediit in domum patris ſui. Uxoꝛ autem eius nupſit vni de pronubis ſuis. Cunqz dies triticee meſſis inſtaꝛēt venit ſampſon viſere vxoꝛem ſuam ferens hedum. Cunqz cubiculum eius vellet intrare. ꝓhibuit pater dicens. Putaui q̄ odiſſes eam. et tradidi eam amico tuo. Soꝛoꝛē habz que pulchꝛioꝛ eſt ea. ſit tibi ꝓ ea vxoꝛ. Cui ſampſon. Ab hac die non erit culpa in me contra philiſteos. Faciam enim vobis mala. Et cepit. ccc. vulpes et iunxit caudas caudis. et faces ligauit in medio. quas igne ſuccendens. dimiſit eas diſcurrere et incenderunt ſegeteſ philiſteoꝝ intantum vt vineas quoqz et oliueta ignis conſumeret. Philiſtini ſciētes opus eſſe ſampſonis. vxoꝛem eius z parentes combuſſerunt tanquā mali huius auctoꝛes. Et ait ſampſon. Adhuc expetam vltionem et quieſcam. Et percuſſit eos plaga graui. ita vt ſtupentes ſurā femoꝛi imponerent. Lxx. interpretes dicunt ita. Percuſſit alienigenas ſampſon. tibiam ſuper femur. quod ad pꝛiorem ſenſum reducitur. id eſt. tam mirabiliter. vt ſtupentes tibiam vnius pedis ſuper femur alteriꝰ ponerent. Tamen quia tibijs incedimus. et ſuper femur ſedemus. quidam exponunt ſic. Percuſſit tibiam ſuper femur. id eſt. pedites pꝛeter ſedentes in equo. Et habitabat ſampſon in ſpelunca petre etham. quaſi in loco munito.

Quomodo interfecit multos cum mandibula aſini Capꝝm. XVIII

Cunc aſcendentes philiſtei in terraz iuda caſtrametati ſunt in loco qui poſtea dictus eſt lebi. id eſt. maxilla. Et dixerunt ad eos viri iuda. Ueruꝫ veſtri ſumus cur aſcendiſtis aduerſus nos. Qui dixerunt. Ut ligemus ſampſonem. Et aſcenderunt tria milia de iuda ad ſampſonem. et culpantes eū dicebāt. Neſcis. alias noſti q̄ philiſtei imperent nobis. Uenimus vt ligemus te. et tradamus philiſteis. Qui ait. Jurate ne me occidatis. Et iuraverunt. Et permiſit ſe ligari duobus nouis funibus. Qui cū traherent eū et vociferarent philiſtei p̄ gaudio. irruit ſpiritꝰ domini in eum. et diſſoluta ſunt vincula eiꝰ vt lina ſtupe linee. id eſt. vt filum lini tortuz putamine ad ardoꝛem ignis. Tollenſqz mandibulaz aſini iacentem in terra. interfecit in ea mille viros. aliſq in fugam verſis. Et exultās ſampſon cecinit metrice. In maxilla aſini. in mandibula pulli aſinaꝝ deleui eos. et percuſſi mille viros. Hebꝛeus habet. in maxilla aſini hemoꝛ. Hemoꝛqz ſonat cumuluz ō cumulis. hoc eſt in maxilla aſini feci cumulum de cadaueribꝰ mortuoꝝ. Et ꝓiecit mandibulam et vocauit nomen loci ramathlei. vel ramathlebi. quod eſt eleuatio maxille. Rama enī excelſum ſonat. Et ſitiuit ad moꝛtem. quod factum eſſe tradunt hebꝛei. quia dedit ſibi gloꝛiam et non deo. z clamauit ad dñm. Obſecro domine en moꝛioꝛ z incidaz in manus incircumciſoꝝ. Et aperuit dñs molaꝛem dentem in maxilla aſini. z egreſſe ſunt aque. quibus hauſtis vires recepit. Et mutato noīe poꝛ. dictū eſt nomen loci fōs inuocantis de maxilla. Cunqz non timeret philiſteos. abiit in gazā. z vidit ibi mulieres meretrices. et ingreſſus eſt ad eam. Quo co

gnito palestini posuerunt custodes in por/ ta ciuitatis vt exeuntem mane occiderent. Sampson vero media nocte surgens. am/ bas fores apprehendit cum postibus suis ⁊ sera. et in humeris suis portauit in verticem montis q̄ respicit hebron.

¶ Quō tandē deceptꝰ fuit sampson

Capitulū. XIX. et. XX

Post hec amauit p dalilam que erat in monte sorech Et est sorech locus vel genꝰ vitis. Et venerūt ad eam q̄nq; satrape. id est. nobi liores philistinoꝝ dⁱ/ cētes. Disce ab eo in quo habeat vires. et quomodo valeamꝰ eū vinctū affligere et dabimꝰ tibi singu li mille centū argen/ teos. q̄d ē. v. milia. d. Quidā tñ distīguūt ita. Dabimꝰ tibi sin/ guli mille. c. argenteos. Et blandita ē dalila sampsoni. Qui respōdit ei in dolo. Si septē neruiceis funibus nouis. et adhuc humen tibus ligatus fuero. ero sicut ceteri homi/ nes. Quos ioephꝰ palmites vinearū recē/ tes dicit. Et attulerūt ad eam septem funes. quibꝰ dormientem ebrium colligauit. la tentibꝰ apud se phi/ listeis. Et clamauit mulier. Philisthei su per te sampson Qui rupit vincula q̄si stu/ pea. Idipm factū est secundo. de septē nouis funibꝰ. Cum autē tertio septē crines capitis eius circūligatos licio et clauo terre infixisset. excitatꝰ ab ea sam pson. extraxit clauū cum crinibꝰ ⁊ licio. Cum q; molesta esset ei dalila. et deficeret aīa eius ad mortē. aperuit ei veritatem dicens. Na/ zareus sum ab vtero matris mee. Si rasum fuerit caput meum. recedet a me fortitudo. Tunc dalila reuocauit satrapas. vt venirent cum pecunia quā promiserant. At illa dor/ mīs ei mulier fere naturaliter amara ⁊ leuis. Unde adam. Quid leuiꝰ flamma flamē. Quid flamīe fama. Quid fama. mulier. Quid muli/ ere. nihil. Ebriū dicit nō vino. sed amore. Uel satia tū. aliter legē nazare orū excessisse ante tō/ surā ⁊ recessisse ab eo dominus.

mire fecit eum super genua sua. et per tonso rem rasit septem crines eius. id est. omnes. Uel quia nouacula ascēderat super caput eius. etiam pro solis septem rasis dominus recessit ab eo. Tunc abiecit eū mulier. Quē cum apprehendissent philistijm eruerūt ocu los eius. et circumduxerunt eum per terraz. ⁊ apud gazam clausum in carcere molere fe cerunt quasi seruili opere eum affligentes. Hebrei tamen tradunt. q̄ philistei cogerūt eum dormire cum mulieribus robustis. vt ex eo sobolem robustam susciperent. Pro/ cedente tempore cum capilli eius renasci ce/ perant. cum adesset publica solennitas. i. gref si sunt p̄ncipes fanum suum. vt immolaret magnifice dagon deo suo. quia tradidit in micum in manus eorū. Cunq; letarent cō/ uiuantes. adductus est sampson. vt aīeos luderet. et et illuderent. Stabat autem inter duas columnas quibus domus innitebat Et ait puero regenti se. Sine me vt tangam columnas. et paululum requiescam. Et ap prehendens vtrāq; columnā manibus ait. Moriatur anima mea cum philistijm. Et concussis columnis. cecidit domꝰ sup om/ nes. et multo plures interfecit mortēs q̄s vi/ uus. Et perierunt p̄ter cōuiuas circiter tria milia vtriusq; sexus qui ludentem expecta/ bant de tecto. Tulitq; eum vniuersa cogna/ tio eius et sepelierūt eū in sepulchro patris sui. Et iudicauit israel viginti annis. Hacte nus iudicū liber tempora signat. habens an nos ducentos nonagintanouem et iudi ces. xij. preter sangar et barach.

Nota q̄ in veteri te/ stamento quattuor hominū nomīa per angelū nuncupata fue rūt. ismabel. ysaac. ezechias sampson. In no uo duo. iobānes ⁊ iesus.

¶ Incidentia. Capi. XXI.

In tempore asca/ nius albā cōdidit secundꝰ rex latī/ norū. Palefactꝰ in libro incredibi liū. tradit vlixē i trierim cirenoꝝ fugisse scillā spoliare hospites solitaz. Sirenes q̄s mulie/ res fuisse. q̄ decipiebant nauigantes.

¶ De micha. Capitulū. XXII.

Sequitur hiſtoria de idolo miche. Hunc autē euentum et alterū de vxore leuite dicit ioſephus contigiſſe poſt mortē ioſue. et ante othoniel cum plurimum peccaſſet coram domino iſrahel. et tradidiſſet eos dominus in manus chananeoꝝ. Qui abſtulerunt iudee aſcalonem. et accaron. et multas vrbes in campeſtribus. et ipſos danitas expulſos in montem fugere compulerunt. Eo tempore fuit vir de monte effraim nomine michas. qui ſuſcepit a matre ſua mille centum argēteos votiuos. Et fecit ex mandato matris ſue ex eis ephod et teraphim. id eſt. veſtem ſacerdotalem et idola. Et ſeparauit eis edi culam in domo ſua. et impleuit manū vni filiorum ſuorum. et factus eſt ei ſacerdos. et inueſtiuit eum ſacerdotio per aliquid appoſitum in manu eius. vel impleuit manū ei. id eſt. ſepe obtulit ei tanqꝫ ſacerdoti. In diebus illis nō erat rex in iſrahel. ſed vnuſquiſqꝫ quod ſibi rectum videbatur faciebat. Fuit autē alter adoleſcens bethleemita cognatus miche et leuita ſed pauper. Qui voluit peregrinari. vbicunqꝫ comodum ſibi repperiſſet. Cunqꝫ declinaſſet in domum miche. cognita cauſa vie eius. poſtituit eum ſibi ſacerdotem. inſtituens ſibi per ſingulos āños decem argenteos. et veſtem duplicez preter victuꝫ. In diebus illis tribus dan querebat ſibi poſſeſſionem. et miſerunt quinqꝫ viros vt explorarent terram in qua poſſent habitare. Et intrantes domum miche. et requieuerunt in diuerſorio leuite. Cunqꝫ conſideraſſent veſtes et idola. abierunt et venerunt lachis. Et videntes locum vberem et magnarum opum. et habitantes in ea ſine timore. et imbelles reuerſi ſunt ad fratres ſuos et dixerunt. Eamus et poſſideamus terrā quaꝫ vidimus. Nullus erit labor. Et profecti danite ſexcenti viri armati. primo manſerunt in cariathiarim iude. qui locus ex eo dictus eſt caſtra dan. alius eodem nomine dictus eſt. de quo dixim⁹ in ſampſone. Tertius eodem nomine dictus eſt. vbi ieroboam ſacrificauit vitulos. Cūqꝫ tranſiſſent iuxta domū miche. intrauerūt quinqꝫ predicti viri vt tollerent veſtes et idola. Cunqꝫ ſacerdos acclamaret. dixerunt ei. Veni nobiſcum. Nobis⁹ eſt tibi vt ſis pater in vna tribu. qꝫ in domo vnius viri. Et abiit cū eis ferens ſecum omnia. Cunqꝫ inſequeretur eos michas cū omni domo ſua. videns eos fortiores et minātes ſibi mortem reuerſus eſt. Illi vero cum mulieribꝰ et paruulis et iumentis et vniuerſa ſuppellectili ſua venerunt ad populum lachis. et percuſſerunt eos et vrbem incenderunt. Et ſtruxerūt ſibi ciuitatē. non procul a libano. et iuxta fontes iordanis circa maximū campū ſidonis in regione roob. Et appellauerunt eam dan. que priꝰ lachis vocabatur. poſueruntqꝫ ſibi in deū idolum miche toto tempore quo fuit domꝰ dei in ſylo. Jonathan vero filiū gerſon de genere moyſi. et filios eꝰ ſtatuerunt ſacerdotes in tribu dan vſqꝫ ad diem captiuitatis ſue. Cunqꝫ replicz hiſtoria. in diebus illis non erat rex in iſrael videtur conſentire ioſepho qui dicit hoc factum quod ſequitur circa tempora eadē cōtigiſſe.

¶ De vxore leuite Cap. XXIII

Fuit uir leuita habitans in latere montis effraim habens vxorem de bethleem. que irata viro ſuo rediit in domū patris ſui i bethleem. Secutus eam vir ſuus cū puero ſuo et duobꝰ aſinis. reconciliatus eſt vxori. Quarto autē die cū regredi vellz tenuit eum ſocer vſqꝫ in craſtinuꝫ. Quinto die ſumpto cibo circa meridiē egreſſus eſt ducens ſecum duos aſinos onuſtos et concubinā. Hicenꝫ quādoqꝫ vxor dicitur. Et vt videtur velle ioſephus luna q̄nta infauſtū iter arripuit Cūqꝫ tranſiſſet iuxta iebꝰ. die declināte noluit ingredi opidū gētis aliene. Et trāſiuit in gabaa q̄ē in tribu beniamin. et nullo eū recipiente ſedebat in platea. Et ecce ſenex rediens de agro q̄ erat in mōte effraim q̄ aduena habitabat i gabaa. Qui itroduxit eos i domū ſuā. Et cenātibꝰ illis venientes viri ciuitatis filij belial dixerūt ad dñm domꝰ. Educ virum

qui ingressus est ad te vt abutamur eo. Tamen ioseph⁹ dicit. non venisse eos pro eo. sed vt raperent vxorem eius. Cum autez obtulisset eis senex filiam virginem et vxorē viri pro viro. eduxerunt vxorem viri. Qua cū tota nocte abusi essent. dimiserunt eam mane. que rediens ad hospitium. expirauit ante ianuam. Et ferens vir eius cadauer i asino redijt in domum suam. et concidens eam in duodecim partes. misit in omnes terminos israbel. Et clamabant singuli. Nunq̄z sic factum est in israbel. ex quo ascenderunt pr̄es nostri ex egipto. Et egressi sunt omnes quasi vnus vir in maspbat. cccc. milia pugnatorum et dixerunt. Non redibit quispiam in domum suam donec vlciscamur in gabaa. Et elegerunt viros vnum de decez qui apportaret cibaria. Et miserunt ad omnem tribum beniamin dicētes. Tradite nobis flagitiosos de gabaa vt moriantur. Qui noluerunt. imo deberunt eis in auxiliuz. xxv. milia de beniamin. Erāt enim in gabaa. lx. viri. ita sinistra vt dextra preliantes. sic etiam fundis lapides ad certuz iacentes. vt capilluz quoq̄z possent percutere. Et ascendens exercitus israbel in silo consuluit dominuz. Quis ascendet p̄nceps certaminis contra beniamin. Et respondit dominus. Judas. Hoc forte videtur facere pro iosepho de tempore huius cladis. Et ascēdentes inde expugnabāt gabaa. z p̄me die egressi filij beniamin de gabaa percusserūt de israbel. xxij. milia. sequenti vero die. xviij. milia. Tertia vō die p insidias circūuēti ceciderūt et incenderunt vrbem filij israbel occidentes viros mulieres et paruulos idipsum facientes alijs ciuitatibus in beniamin. De omni numero beniamin soli sexcenti remanserūt Qui sederunt in petra emmoz. et planxerūt planctu magno quattuoz mensibus Et iurauerunt filij israel in maspbat. q nullus eoz filias suas daret vxores filijs beniamin. Tandem penitentes de deletione tribus vni⁹ requisierunt quis de israbel nō ascenderat cū eis. nec iurauerat. Et inuenti sunt filij iabis galaad non interfuisse certamini. Et percusserunt eos a viro vsq̄z ad mulierē. solis. cccc. virginibus reseruatis. Et aduocantes sexcētes viros de petra remmoz reddiderunt eis sortem beniamin. z. cccc. illas virgines dederunt eis in vxores. Et inito p̄silio de dandis vxoribus ducentis|que remanserant dixerūt eis. Ecce solennitas domini est in silo. z ascēdent filie israbel ducentes choros. et vos latentes in vineis exite et rapite singulas vxores. Et factum est ita. Et restituta est tribus beniamin. In diebus illis non erat rex in israbel. sed vnusquisq̄z quod sibi rectū videbatur faciebat. Eadem est clausula que est supra. Jō forte videtur q̄ circa idez tempus vtrumq̄z factum fuerit.

Decimam partem virōz intellige. Sensus est. Decimā partem virorum elegerunt ad apportanda cibaria.

Petra hec excelsa fuit. Rama autez excelsum sonat. Unde de planctu istoz plā gentium filios suos dicitur in evangelio vox in rama. ꝛc.

De ruth. Capitulū. XXIIII.

Post sampsonem p iudicauit israhel heli sacerdos qui non tantum iudex sed sacerdos a dignioz officio agnominatus est. Et trāslato sacerdotio a filiis eleazar. hic p̄mus de filijs ithamar accepit sacerdotium. In dieb⁹ eius facta est fames in terra. et surrexit belimelech bethleem effrate⁹ cū vxore sua noemi. et duobus filijs suis maalon z chelion. Et ingress⁹ē regionē moabitidē vt pasceret ibi Quo mortuo filij eius duxerunt vxores moabitidas oz pham et ruth. Tamē ioseph⁹ dicit q̄ pater accepit filijs suis vxores. et manserūt ibi decem annis. et mortui sunt ambo sine liberis.

Sic certum q̄ cum aaron quattuoz habuit filios duo ex eis in deserto igne perierunt. eoz̄ qui remanserant maioz natu fuit eleazar. cui debebatur sacerdotium. q̄ durauit vsq̄z ad beli qui fuit de ithamar fratre suo.

Noemi vo vidua ⁊ orbata filijs.surrexit vt rediret in patriaz. Audierat enī q̄ dñs dederat populo suo escas et comitabant eaz nurus sue. Que ait adeas. Reuerti mini filie mee in domum matris vestre Non enī vltra potestis sperare viros ex vtero meo. Et nota quoniā apud moabitas seruabatur lex de semine suscitando.et acquiuit orpha.et reuersa ē. Ruth vo sequebatur eam. Cui noemi. Audi filia. Non est deꝰ noster sm̄ ritum gentiuz viuit.expedit tibi vt redeas ad populuz tuum.et ad deos tuos. Et ait ruth. Nopulꝰ tuus ꝓlus meꝰ.deꝰ tuus deꝰ meꝰ Profectaq; sūt simul. ⁊ venerunt in bethleem q̄ pus dicebatur effrata ab vxore caleph.hec fuit maria sororꝫ moisi.sm̄ q̄sdā translata ō beremo. q̄ postq̄z percussa ē lepra a gnominata ē effrata.id est.furorez vidit.i. experimento iram dei cognouit. Vel interp̄tat̄ speculum .quia plaga eiꝰ omnibus est posita in exemplum.sed tunc p̄mo propter incredibilem vbertatem sibi redditam cepit vocari i bethleē q̄ ē domꝰ panis. Percrebuit fama bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait

Super paralipome non dic̄ hieronimus q̄ in diebꝰ elimelech sol stetit ad trāsgressores legis. Ex q̄ nō timuerūt deū.tanta fames īualuit vt potior ī tribu iuda fugeret cū vxore ⁊ liberis

Opiniones plures ponunt. Aī ciuitas q̄ nē bethleē dr̄ pꝰ vocata fuit effrata sm̄ pmā opinionē dicē tē. Mariam sororez moysi trāslatā ad heremo. q̄ mortua fuit in deserto. Hieronimꝰ tñ dicit q̄ caleph suscepit de effrata vr virū marie . et vr genuit beselebel.

messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē

Cuz terra illa calidissima sit.homines regionis illius contra remedium estus in condimētis suis aceto quod frigidus est vtuntur. Contraria enim contrarijs curantur.quoniā etiaz calidissimꝰ estus mitigatur.

Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē

Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē

Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē

Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē

Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē ⁊ dicebāt Hec ē illa noemi. q̄b illa Ne vocetis me noemi.q̄d ē pulchra.sed vocate me mara.q̄d est amara. Egressa suz plena,et vacuam reduxit me dñs.amaritudine plenam. Et tunc primo metebantur ordea. Erat autem ibi vir potens et opulētus booz consanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi et colligebat spicas post metentes. Accidit autem vt egrederetur booz ad agrum.⁊ ait messoribus.Dominus vobiscum. Et quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa que venit cuz noemi. Et ait booz ad eam. Filia ne vadas in alterī agrū. Nullus puerorum molestus erit tibi. Si sitis vade ad sarcinulas puerorum meorum et bibe.hora vescendi veni huc et comede. et intinge buccellā ī aceto. Reddat tibi deꝰ israhel mercedem.q̄niam confugisti sub alas eius. Puerisq; suis dixit. Proiicite ō manipulis vestris de industria vt absq; rubore colligat. Cunq; comedisset ruth ad latꝰ messorum conuiuit polētam.quam ioseph alphitam vocat.et conseruabat eam socrui sue. In vespera autem que collegerat virga excutiens.inuenit ordei quasi ephi .id ē. tres modios. Cunq; redisset ad socrum.indicauerit ei que fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est homo.benedictus sit a domino. Ipsum fecit ruth sequentibus diebꝰ vsq; ad aree ventilationez. Erat autem vir potens et opulentus de cognatione helimelech nomine booz. Ecce booz venit de bethleē

te suscipiã. viuit dominꝰ. Surrexit itaqꝫ booz de loco vbi iacuerat iuxta arconum manipulorum.

Arconũ dictum est ab arcẽdo. qꝛ gelime ibi arcentur quelibꝫ ab alia.

anteqꝫ homines mutuo se cognoscerẽt. ꝛ impleuit pallioluꝫ illiꝰ ordeo quasi sex modijs ꝛ rediens ruth onusta ad socrũ indicauit ei qđ ixerat booz. Ascẽdit ergo booz ad portaꝫ et sedit cum iudicibꝰ. ꝛ vocauit decem de senioꝛibꝰ ciuitatis. et aduocauit ꝓpinquioꝛes illum de quo dixerat. Et ait ad illum. Partem agri patris nostri helimelech diſposuit vẽdere noemi. Nos duo soli ꝓpinqui sumꝰ sed tu ꝓpinquioꝛ. Eme ergo si placet. Et ille Ego emã. Cui booz. Ergo non ex media paꝛte oportet te legum habere memoꝛiaꝫ. habeas necesse est cum agꝛo relictã maalon. vt suscites nomen ꝓpinqui tui. Et ille ait. Cedo aiure ꝓpinquitatis. Tu aũt vtere meo ꝓuilegio. Et ait booz. Tolle ergo calciamẽtũ tuũ. vt firma sit confessio. Josephꝰ tñ dicit. Booz itaqꝫ testificans senioꝛes. iussit mulieri vt eꝰ solueret calciamentũ ꝑm legẽ. ꝛ in faciẽ eius spueret. Johannes vero ait. Cuiꝰ non suꝫ dignus coꝛrigiam calciamenti soluere. Ex bis tribus conijcitur q ꝑm diuersos casꝰ quandoqꝫ ipe repudians soluebat sibi calciamentuꝫ. quandoqꝫ vo mulier soluebat ei. quandoqꝫ vir q suscipiebat eaꝫ. Sed quocunqꝫ mõ fieret in oꝓpꝛobꝛium repudij contra legeꝫ domus eius diceba tur domꝰ discalciati Et ait booz astãtibꝰ Quiꝰ rei testes estis Qui dixerũt. Testes sumꝰ. Faciet dominꝰ hanc mulierẽ tibi sicut rachel ꝛ lyam. q edificauerũt domuꝫ

Sensus verboꝝ iohannis ꝑm vnam expositiõeꝫ is ẽ. Putabat iohãnes sponsus spõse. id est. ecclesie. et fuit cõsuetudo vt mortuo vno sine pꝛole. vꝛoꝛẽ eiꝰ duceret ꝓpinquioꝛem suiꝰ cognatꝰ. Qđ si nollet. primus eũ discalciabat. ꝛ duxit eam. Dicit ergo iohãnes Non sum ego sponsus. sꝫ chriſtꝰ eꝰ coꝛrigiã calciamẽti nõ sũ dignꝰ soluere. vt ducã eiꝰ sponsã. non tñ ipse discalciabat repudiantem ducens eam. qđ notat hic.

israbel. Accepit itaqꝫ booz ruth in vꝛoꝛem. Et post annũ natꝰ est ei filiꝰ quẽ posuit noemi in sinu suo. nutricis et gerule fungens officio. Et dixerunt ad eam vicine congratulãtes. Ecce habes qui nutriat senectutem tuã ꝛ seruiat tibi plus qꝫ septem filij. Qui boc vocauit nomen eiꝰ obeth. qđ hebꝛaice interꝓtatoꝛ seruiens. Hic ẽ pater ysai patris dauid.

Tabula in hiſtoriã Regum primi

Hiſtoria libꝛi regum. cap.i.
De parentibꝰ samuelis. cap.ii.
De fenenna. ca.iiii.
De oꝛtu samuelis. cap.v
De filijs bely. ca.vi
Qꝛ tertio vocauit dñs samuelem De morte bely et filioꝝ eiꝰ et captõne arche. capitulum.vij. ca.viii
De remiſſione arche. Qꝛ oꝛante samuele vicit israbel philiſtijm. capitulum.ix. cap.x
Qꝛ israbel petijt regem ca.xi
De vnctione saulis et electione. ca.xii.
De naas ꝛ sceda vnctõe saulis ca.xiii.
Qꝛ samuel ꝓdixit sauli de translatõne regni. ca.xiiii.
De clade philiſtijm et fauo quem comedit ionatbas. ca.xiiii
Qꝛ saul vicit amalech. cap.xv.
De vnctõe dauid in domo ꝓris ca.xvi
De morte golie. ca.xvii
Qꝛ saul ꝓsecutꝰ est dauid ca.xviii
Qꝛ michol deposuit dauid per feneſtram. capitulum.xix. ca.xx.
De fuga dauid in nobe. ca.xxi.
De fuga dauid ad achis. ca.xxii.
De morte abimelech ꝛ sacerdotũ. ca.xxiii.
De zipheis et q dauid latuit in spelunca. capitulum.xxiij. ca.xxiiii.
De morte samuelis et nababis. ca.xxv.
De fuga dauid ad achis ca.xxvi.
De suscitatione samuelis. ca.xxvii
Qꝛ dauid vicit amalech ca.xxviii.
De morte saul et filioꝝ eiꝰ.

Historia libri regum.

Liber regum

in quattuor volumib⁹ distinguit apud nos. sm hebreos aut in duob⁹. et dicit primū samuel a nomine auctoris. scōm vocāt malachī. i. regū. a matia. qd vocāt malachoth qđ sonat regnor sed vicios. Agit ei in eo de vno regno iudeor tantū. r de regib⁹ ei⁹. licz i duo diuisū fuerit. Script⁹ ē aut cronicel⁹ liber iste sub singulis regib⁹ q cōpact⁹ ē i vnū a hieremia. qđ exinde patet q idē finis est b⁹ libri r hieremie. Ad cōmendatōnem aut samuelis pmittit cōmendatio pris ei⁹. in hūc modum.

De parentib⁹ samuelis Capi. I.

Fuit uir unus de ramathaī sophim. de monte effraym. r nomē ei⁹ helchana. effrateus Vir ē ponit ꝑ nō p sexu. sz p vigore virtutū nec vn⁹ p numero sz p singularitate religionis pālijs. Dicit āt ciuitas ei⁹ ramathaim. q in euangelio dicit arimathia. a ioseph⁹ de ramath. qa i excelso sita erat sophym vo speculatio interpꝛtat. r ē ibi genitiu⁹ casꝰ. ac si diceret de ramathaim speculatōis. qa ex ea curiacēs regio longe videri poterat. Sic tradit hieronim⁹. Alij distinguūt sic. de rama tha in sophim. Nō ē āt mōs effraym nomē mōtis sz regionis. Vñ i sequēt⁹ vbi legitur de. xij. pfectis regionū q mīstrabāt salomoni p singulos mēses. poit decbar pfect⁹ monus effraym. Fuit āt helchana leuita nonus decimus a leui. descēdēs ab eo p caath. r ysuar r chore. Vnde patet q samuel non fuit aaro nita. et dicitur effrateus. id est. bethleemita. Fuit ei sm matrē de tribu iuda. Vnd⁹ postea samuel posuit vnū de filijs suis iudicē in bethleē tāqz inter tribules. Et nota q qdaz tria nōia distinguūt sic. Effrate⁹ ab effraym. scriptus p duo. f. ephrate⁹ a ephrata. p. p. b. eufrateus. ab eufraten quod est frugifer. per. eu. et est vt dicūt termin⁹ iudee iuxta eufraten.

De fenenna. Capitulū. II.

Habuit aūt helchana duas vxores. nomē vni anna. et nomē scē de fenēna. r cū ōbuit dicere alteri de duab⁹. dixit scē. innuēs. qz licet pares essent in nomie vxorio. tñ hec scā erat in amore viri. Erat āt anna pulchra sz sterilis. fenēna vo fecūda. Et ascēdebat vir ille trib⁹ statutis dieb⁹. sm legē in sylo ad adorandū. Erāt aūt in sylo duo filij hely ofni r finees sacerdotes. Cūqz immolasset helchana dedit fenēne r filijs et filiab⁹ ei⁹ ptes. anne aūt dedit partē vnā tristis. Quidā putāt ꝑ dictū esse de vestib⁹ nouis qs distribuebat vxorib⁹ et liberis in die festo. Sed magis putandū est esse dictū de ptib⁹ sacrificior. q cōtigebāt offerētes. qs tanqz sanctas leuite ceteris distribuebāt. Hebre⁹ sermo magis videt sonare. dedit anne missionē vnā duplicē. qi vnaz partē equipollentē duab⁹. Porro anna tristis erat. p sterilitate. et nō sumebat cibum. Et egressa est ad fores tabernaculi vt oraret hely sedente ante postes. vt querētes ꝓfectuz paratū eū inuenirent. et flens anna votum vouit dño. Dñe exercituz. si dederis mihi sexum virilē. dabo eum tibi nazareū omnibus diebus vite sue. Et attendens hely motum labiorum. vocemqz non audiens estimās temulentā ait. Digere paulisper vinū quo mades. Que ñdit. Nequaqz dñe. Sz mulier infelix ego sum vsqz adhuc. Ora pro ancilla tua. Intelligens aūt eam hely sterilē ait. Det tibi de⁹ israel petitionē tuā. Hebre⁹ tñ habz dabit. Vñ mulier ex promissione sacerdotali secura abijt. vultusqz illi⁹ non sunt amplius in diuersa mutati. i. anim⁹ ei⁹ nō ē deinceps distractus in varietates dubitationis.

De ortu samuelis. Cap. tertiū.

Et factum est ut pareret filium. et vocauit nomen eius samuel. id ē postulatō di qa dō postulatum susceperat. nec ascendit mulier in sylo cum viro suo. donec ablactaret filium. et eum ablactatum duxit in sylo cum vitulis tribus. et modijs farine tribus. hebreus

tamen habet.et in modio farine.et cum amphora vini que est mensura trium modiorum Nec attulit similam.et vinum ad libandum tantū.cum in libaminib⁹ vitulorum pauciora sufficerent.presertim cū non nisi vnū vitulū obtulisset.sed intelligendum est q̄ residuum dedit domui sacerdotum. Porro miruꝫ videtur esse puerum bimū.quasi nouiter ablactatum adductū esse ad ministrandum in tabernaculo. Propterea quidam dicunt tres esse ablactationes. Prima est a lacte mamille que fit tertio anno. secunda a lacte infantie que fit septimo.tertia a lacte puericie que fit duodecimo.et sic amouetur puer a nutrice.a pedagogo.a tutore. Dicunt ergo quidam eum adductū post secundā ablactationem ad imbuendū litteris. Vnde in sequentibus legitur.q̄ p̄ singulos annos mittebat ei mater tunicā paruam. Alij dicunt q̄ post tertiam ablactationē quasi iam idoneum ad ministrandū. Vnde statim sequitur. Puer autem erat minister in conspectu dñi. Cumq̄ obtulisset puerum bely. ait anna. Viuit anima tua dñe. ego sum mulier infelix pro qua orasti.et ecce filius quem dedit mihi dominus. Genus erat iurisiurandi per confirmationē.quasi diceret.per animā tuaꝫ dñe. Quidam tamen quandoq̄ per execrationem dici putant.vt ibi. Viuit anima tua rex si noui eum.q̄ diceret.destruet me vita tua rex.si noui eum.et orauit anna dominū et dixit. Exultauit cor meum.et cetera. Canticum tamen est proprie non oratio.et continet tria Primū canticū.primū est gratiarū actio.pro beneficijs sibi prestitis.secundū est inuectio in superbos occasione fenēne.vt ibi. Nolite multiplicare loq̄.tertio prophetat de regno christi.vt ibi. Dñs iudicabit fines terre. Quod autem legitur in cantico donec sterilis peperit plurimos.et que multos habebat filios infirmata est.hebreus habet pro plurimos septē.et pro infirmata est.secta est.et tradit q̄ singulis annis filijs nascentib⁹.singuli fenē ne filij morierētur.et q̄nq̄ filijs anne duos filios samuelis cōnumerat vt sint septē. Reuisit helchana in domū suā.et samuel ministrabat ante bely.et dicit eū ioseph⁹ anno duodecimo pleno prophetasse.

De filijs hely. Capitulum quartū

Porro filij heli nequissimi.

Pscientes dñm. partē sacerdotales de sacrificijs anteq̄ adolerēt. adhuc tollebant ab offerentib⁹ crudā. vt lauttul sibi prepararent eā. et mittebat puer sacerdotis fuscinulā in ollā. et quicq̄d leuabat fuscinula erat sacerdotis. quod non erat pontificis sed rapina. Samuel aūt ministrabat accinctus ephod lineo. nō sacerdotali. sed prophetico. et tunicā paruaꝫ afferebat ei mater singulis annis. et visitauit dñs annā. et babuit tres filios et duas filias. Hely aūt erat senex valde. et audiuit peccata filiorū qui dormiebant cū mulierib⁹ excubantibus ad ostium tabernaculi. et eas que venerāt ad purificā dū polluebant. Quidā tñ volunt q̄ non admiscebantur mulieribus. sed corrupti pecunia dabant mulierib⁹ licentiaꝫ cōmiscendi viris suis infra dies purificationuꝫ. vnde et pater dixit eis. Transgredi facitis populum domini et tepide arguebat eos. venit autem vir dei ad bely. et ait ad eum. Loquens locutus sum. vt dom⁹ patris tui ministraret mihi in sempiternū. Absit hoc a me. sed honorantes me glorificabo. et contemnentes abijcia tes me glorificabo. et contemnentes abijciā auferam sacerdotiū de domo tua. pro quo debebatur ei arm⁹ dexter. et videbis emulū tuū in templo. Quod factū est in dieb⁹ salomonis cuꝫ sadoch qui fuit de eleazar factus est sacerdos. electo abiathar. qui fuit de ythamar. Quidā tamen autumant trāslatuꝫ esse sacerdotiū ad samuelē. qui non fuit aaronita. Sed nec legitur samuelē fuisse sacerdotem nec aaronitas amotos a sacerdotio. plaꝫ ca tempora machabeoꝝ. Quod aūt addidit vir dei. magna pars domus tue morietur. forte impletuꝫ est in proximo quando occubuerunt filij eius in bello. vel quando saul sacerdotes nobe interfecit. et in signum futurę veritatis predixit ei vna die filios eius morituros. Porro in diebus illis erat sermo domini pretiosus. id est. rarus.

¶ Q3 tertio dominꝰ vocauit samuelem. Capitulū.V.

ET factum est una die bely iacebat in lecto suo.7 oculi eius caligauerāt.nec poterat videre lucernā dei anteq3 extingueretur. Qđ mirū videtur. ¶ Non est enī aliquis adeo cecutiens.q̄n clariꝰ videat lucernā ardentem q3 extinctā.p̄sertim cum cecutientes oculi clariꝰ videant ad lucernā q3 ad diem. Quidam sic distinguunt. ¶ Nec poterat videre lucernā dei antequā extingueret.id ē.mo2eret Samuel aūt do2miebat.et superabūdat āt. Huic sensui videt ꝓsētire hebreꝰ.q̄ distinguit ibi.nec poterat videre.7 sbūgit.lucerna dñi nōdū extīguebat.7 sic ꝓgrue seq̄t.samuel āt do2miebat in templo dñi.id est.in thalamo iuxta tabernaculū.vbi solus cuz bely sacerdote do2miebat. Unde cum vocasset eū dominus.cucurrit ad beli dicens. Vocasti me Falsum dixit sed nō est mentitus.et ait bely Non vocaui te. Reuertere7 do2mi.et factū est secundo similiter. ¶ Nondū enī samuel sciebat dñm.id est.nondū habebat cōsuetudinem audiendi dñm. Cunq3 vocasset eū dñs tertio.uterū abijt ad beli. Intellexitq3 bely ꝙ vocasset eum dñs.et ait. Si deinceps vocauerit te dices . Loquere dñe quia audit seruus tuus. Cunq3 vocasset eū dñs do2mientem.ait. Loquere dñe.et indicauit ei eandez cōminationē in domū bely quam ꝓpus fecerat ꝓ virum dei. ¶ Non tamen putandū est irritam factā esse ꝓmissionē quā fecerat dominꝰ aaron de sacerdotio sempiterno. ¶ Do2 missionibus enī huiusmodi semp addenda est conditio quandoq3 posita. Si custodierint filij tui testamentū meū.2c. Videtur iosephus velle dñm ideo tertio vocasse samuelem.vt ꝓfiguraret tres ipiꝰ dignitates futuras. ¶ Fuit enī ꝓphēta quod ab hac vocatione dicit eū habuisse.fuit quoq3 iudex.obtulit etiaz quasi sacerdos.eo ꝙ paruulꝰ esset icaboth nepos beli.¶ Sane adiurauit beli samuelē.vt indicaret ei vniuersū sermonē dñi et indicauit ei omia.Et ait bely.Dominus est.quod bonū est in oculis suis faciat. Creuit aūt samuel.et cognouit vniuersus israel ꝙ fidelis ꝓphēta samuel esset dño.7 cōsoluit eū omis populꝰ iuxta verbū dñi. ¶ Do2 cepe2rat enī dñs vt abijcerent diuinos7 ariolos7 huiusmodi.et scisciterent a fratrib9 suis verbum domini.

¶ De morte hely et filioz eius.et captione arche. Cap.VI.

ET factum est conuenerūt philistijm in pugnam in affech.qui dicit̄ locꝰ israbel.pertinens ad israbel.quā vocat iosephꝰ ciuitatez amphicolbentis. ¶ Israbel quoq3 egressus est in ꝓcliū iuxta lapidē adiutorij qđ ꝑ plem psim dictū est.id est.p anticipationē.postea patebit.et victꝰ est israbel.7 ceciderunt de eo quasi quattuoz milia viroz̄.et dixerūt seniores. Afferamꝰ de silo archam dñi sedentis sup cherubin. Quod ideo dictū est sicut et in psalmo. Qui sedes super cherubin.quia gloria dñi ibi quandoq3 apparebat. Et tulerunt archam et tuerunt cū ea duo filij bely. nam et phinees iam fungebatur officio patris sui.et acceperant mandatuz ab bely.ne forte redirent ad eū sine archa.et timuerunt philistijm.7 acriꝰ pugnauerūt. Fugitq3 israbel.et cesa sunt ex eo.xxx.milia peditum.et archa dñi capta est.et duo filij bely mortui sūt Cucurrit aūt puer beniamita ex acie.et indicauit in silo quod factū fuerat. ¶ Bely autem sedebat cōtra viā.que ducebat ad castra.spectans.id est.auscultans. Jam enī cecus erat vt tradūt hebrei.id est.nō cecutiens.Qui audita strage populi et morte filioruz quieuit. Cum aūt audisset archā captā cecidit retroz sum.et fractis ceruicibus expirauit. ¶ Nurus aūt eius vxoz phinees pregnās erat.et ꝑ dolore incuruauit se et peperit filū.vij.mēsiuz. vt dicit iosephꝰ.et vocauit eū icaboth.id est. inglorij dicens.Translata est gloria dñi de israbel. ¶ Do2ro bely iudicauit israbel.xl.annis.Cui cōcordatio iosephꝰ.lxx.vero.et paralipomenon dicūt.viginti. ¶ Potest dici ꝙ post sampsonez.xx.anni fluxerūt sine iudice.q̄ aggregati sūt annis quibꝰ iudicauit beli. Qui dā tñ dicūt.xx.ānos quibꝰ iudicauit samuel

aggregandos annis beli magistri sui. Sed veri⁹ anni samuelis cū annis saulis ascribū tur. Vane potuit fieri vt beli fact⁹ iudex trāstulerit sacerdotiū de domo eleazar. Eleazar quidē successit phinees. Cui successit abiezer cui successit buzi. cui successit ozi. ⁊ translatū est sacerdotium

Incidentia.

In dieb⁹ hely fuit tertius rex latinoꝝ siluius posthumus filius enee et lauinie. a quo deinceps latini reges siluij denominati sūt. Huic ascanius heredē reliq̄t. adhuc paruulo filio suo iulio. a quo iulioꝝ familia. et originē traxit ⁊ nomē. Hectoris filij iliuz receperūt. expulsis posteris nestoris.

De remissione arche.

Capitulum. VII.

Tulerūt aūt philistei archam dñi in azotū et statuerūt eam iuxta dagon. q. trophеū et surgentes diluculo inuenerūt dagon prostratū in terra ante archam. et quasi adorātem. vt dicit ioseph⁹. et restituerunt eū in locum suū. Rursus mane sequēte inuenerūt eum prostratū. caput vero et man⁹ ei⁹ abscise a trunco iacebant sup limen. Ob hoc nullus ingrediens templuz in azoto calcat sup limen vsq3 in hodiernū diem. et aggrauata est manus dñi sup azotos. et percussit eos in secretiori parte natiū. et cōputrescebant prominentes extales eoꝝ. Quod ioseph⁹ dicit factum ex crudeli passione dissenterie. ita vt putrefacta egererēt intestina. et mures ebullientes de agris. corrodebant extales eoꝝz. et satrapis vocatis dixerunt ad eos. Quid faciem⁹ de archa. Qui dixerunt. Circūducatur. Quocūqz aūt circūducebat percutiebat oēs in posteriorib⁹. et fecerūt sibi sedes pelliceas. et cōuenientes p̄ncipes q̄nqz vrbium. tractabant quid facturi essent. et erant q̄ dicerent causam passionū factam per archaz. alij per casum. alij per corruptionem aeris ⁊ fructuū terre. Dixerūt aūt sacerdotes et diuini. Cur aggrauatis corr vestruz sicut pharao et egiptus. Remittite archam sed nō vacuam. Reponite in capsella iuxta archā q̄nqz anos aureos. et q̄nqz mures aureos pro numero ciuitatū. que pcusse sunt. Ioseph⁹ tamen dicit. v. simulachra hominū aurea. et ponetis archam sup plaustrū nouū. et coniungetis duas vaccas fetas. quib⁹ nō est impositū iugum. et vitulos earum reclusetis domi. et si recto itinere ascendant contra bethsames. ipa fecit nobis hoc malū. alioquin casu factū est. Ibant aūt vacce mugientes in directum. nec declinantes ad dextraz nec ad sinistram per viā que ducit bethsames. et hi est vna sacerdotaliū ciuitatū in tribu benamin. Est altera bethsames in tribu neptali. Porro bethsamite metebant triticū. et videntes plaustrū in agruz iosue bethsamite. et stetit ibi. Et posuerūt archam sup lapidē grandē quē putant hebrei fuisse aram edificataz ab abraham. et capsellaz que erat iuxta eam. et ceciderūt leuite ligna plaustri ⁊ vaccas posuerūt sup ea i holocaustū dño. Viri aūt bethsamite obtulerunt holocausta et victimas in die illa. Asserūt quidaz q̄nqz tantū esse ciuitates philistiim. et ideo q̄nqz tantuz misisse anos aureos. et q̄nqz mures. Sed in sequētibus legit liceleg fuisse ciuitas philistinoꝝ Vnde melius videtur quod dicit ysidorus q̄nqz fuisse tantū metropoles et queqz obtulit anum aureū et murem. alie soluz mures obtulerūt vsq3 ad abel magnū. sup quē posuerūt archaz dñi. Et videt hec ītā sonare q⁹ abel sit nomen lapidis sup quez posita fuit archa. Alij asserūt ciuitatē q̄ tūc bethsames dicebatur. q̄ postea dicta est abel. qđ interp̄tat luct⁹. ppter luctū bethsamitaruz q̄ secutus est. Et additū est magnū ad differentiaz alterius abel q̄ in sequentib⁹ abela dr. vbi sapiens mulier exclamauit ad ioab. Qui interrogat interrogēt in abela. et tūc legit sup quē posuerūt archam. ad ē. iuxta quē et percussi sūt de bethsamitis. lxx. viri ⁊ l. milia plebis eo q̄ vidissent archaz nudā. Creduī aūt illi. lxx. deposuisse archam cū nō essent sacerdotes. Vi querit cur ergo mortui nō sunt philistei quotquot

Quādo volebat eaz ioab capere vt sit sēs? Noli eaz destruere. qz oēs i ea capiūt cōsiliū faciendoꝝ.

viderūt archā. potest dici q nō peccauerunt
videdo qb⁹ nō erat phibitū videre. Timētes
āt bethsamite miserūt ad viros cariathiarī
vt reducerēt ad se ar/
chā. Qui reduxerūt
eā et tulerūt eā in do
mū aminadab viri
iusti in gabaa ⁊ elea/
zarū filiū ei⁹ sacerdo
tē instituerūt ī custo
diaz archē. et fuit ibi
ex. ānis vsqz ad octa
uū annū regni saulis
q ipe tulit eā ī castra
Abanserat aūt apd
philisteos. vij. mensi
bus. ⁊ tūc quieuit isrl'
post dñm sedata ira dñi sup eos.

De cariathiarī trās
tulit eā samuel ī mas
pbat. post ipe ⁊ saul ī
galgala. post saul in
nobe. ⁊ de nobe ī ga/
baa. post dauid ī do/
mū obeth. p⁹ ī syon.
post salomon ī tem/
plū. Has oēs trāsla
tiones diligēs lector
aduertere poterit in
hoc libro.

¶ Q̄ orante samuele vicit israel philistijm. Cap. VIII.

Quod attendens
q samuel ⁊ vidēs eoz fiduciā ī dño
aut. Ascēdam⁹ ī maspbat. vt orem
p vobis. Cūqz ascēdisset ī maspbat. effūdēs
quā si ydolatra bibebat. labia ei⁹ adberebāt
sibi inseparabiliter. forte ī signū federis sicut
fecerat iosue. ⁊ iudicauit eos ibi samuel. i. docuit
eos iudicia dei. Quidā tñ asserūt samuelem
quoddā ydolū redegisse ī puluerē. et mixtuz
dedisse populo ad bibendū. et ī barbis eorū
iudicasse reos ydolatrie a nō reis. sic quon
dā fecit moyses. Et audierūt philistijm con/
gregatū israhel esse inermem in maspbat. et
armati ascēderūt aduersus eos. ⁊ timēs isrl'
dixit ad samuelē. Clama p nobis ad dñm. et
obtulit samuel lactantē agnū i bolocaustuz
Et dū clamaret samuel ad dñm initū ē plū
et intonuit dñs fragore magno sup philiste
os ⁊ mota ē terra. et ploca pādebat byatus
et philistei in fugā versi cesi sūt a filijs israel
q percusserunt eos vsqz ad terminos terre sue
Tulitqz samuel lapidē. et posuit eū ī termis.
⁊ vocauit nomen loci illius lapis adiutorij
Nec ad posuerūt vltra philistijm. vt ītrarent
terminos israel. dū viueret samuel. Iudica/
bat itaqz samuel plūm ī bethel et galgal. et
maspbat circuiēs p singl'os ānos ⁊ reuerte/
bat ī ramatha. ⁊ edificauit ibi altare. sz et ibi
iudicabat isrl'. Tres ille ciuitates famose erāt
bethel. ppē somniū iacob ⁊ galgal ppē circū/
cisionē sedaz. ⁊ maspbat. ppē freqntiā iosue.
et ascēdebat ad eas samuel vicissim in trib⁹
solennitatib⁹ ebdomadarijs. ⁊ iudicauit ibi
plm. Alijs dieb⁹ ascēdebat ad eū plus ī ra
matha ad iudicandū

¶ Q̄ israhel petijt regē Cap. IX.

Quum aūt senuisset
c samuel. posuit filios suos ioel ⁊ abi
am. alterū ī bethel. alterū ī bersabee
vt ibi sedētes iudicarēt plm. Qui declinae/
rūt post auariciā ⁊ puerterūt iudiciū. Q̄ nō
serēs plus dixit ad samuelē. Ecce nobis regē
vt iudicet nos sicut cetere gētes habent. Q̄ nō
grauiter tulit samuel. ppē insitā sibi iustieiā
⁊ circa odiū regis. Cūqz p̄suluisset dñm ait ei
dñs. Audi vocē plī. nec te tantū abiecerunt
sz me. ne regnē sup eos. Verūtamen predic
eis ius regis super eos. Et ait samuel ad po
pulū. Hoc erit ius regis. Filios vrōs. faciet
sibi suos. eqtes ⁊ pcursores. agricolas
et fabros armoz. filias vrās faciet vnguēta/
rias. ⁊ coquestrias. ⁊ panificas. Seruos ve
stros ⁊ ancillas ⁊ iumēta ponet in ope suo.
optimaqz vrā dabit suis suis ⁊ vos eritis ei
serui. ⁊ ait plus. Nō audiem⁹ te. sz erit rex no/
bis. et pugnabit ante nos. et ait samuel. Ite
ad ppria. opportune vos euocabo. cū cogno
uero a dño q̄ datur⁹ sit vobis regē.

¶ De vnctione saulis et electione. Capitulū. X.

Erat uir de ben/
e iamin nōie cis ō stirpe iemini. cui⁹
erat filius saul. Nō erat vir melior il
lo ī isrl'. Cūqz perissent asine cis. dixit ad filiū
Tolle vnuz de pueris. et quere asinas. Cūqz
trāsissent p mōtē effraym. ⁊ terrā salym. et
terrā beniamin ⁊ nō inuenissēt. venerūt ī terrā
suph. q̄ fuit proauus samuelis. et ait saul ad
puerū. Reuertamur ne pater me⁹ sōllicit⁹
sit p nobis. Cui puer. Est vir dei ī ciuitate

hac.q̃ absq; ambiguitate loq̃t. Eam⁹ ad eũ. si forte ĩdicet nobis de via nostra.et ait saul. Quid ferem⁹ ad eũ? Panis defecit in sacculis nr̃is ⁊ sportulã nõ habem⁹.i.argentũ ĩ sportula. Errabat.vt ait Ioseph⁹.putãs ppheta⁊ acceptur⁊ munera.cũ nec saul legit obtulisse nec ille accepisse. Cui puer. Habeo in manu mea q̃rtã partẽ sicli argẽti.⁊ ascẽderunt ĩ ramatha.i.q̃ erat vir dei.et dixerũt puellis egredientib⁹ ad aquã. Nũq̃d ẽ videtes. Que respõderũt. Est hodie sacrificatur⁹ ĩ excelso. Cũq; ambularent.

in vbis medio appa ruit eis samuel.cui p die dixerat dom⁹. Cras hac hora mittã ad te virũ de beniamin.quẽ inunges sup plm meũ. Sacrificiũ dr̃ prandiũ q̃d parauerat samuel illis.

Cũq; samuel aspexisset saul dixit ei dñs. Ecce vir quẽ dixerã tibi.⁊ ait ad saul. Ego sum videtes.ascẽde vt comedas mecu⁊. cras dimittã te.⁊ q̃ sũt ĩ corde tuo indicabo tibi.et de asinis nõ sis sollicit⁹.q⁊ inuẽte sũt. Poterat videri saul habuisse sollicitu dinẽ in corde p asinab⁹.nisi hoc determinasset ppheta Vñ aiũt hebrei saulẽ vidisse p somniũ se collocatũ ĩ vertice palme.q̃d ẽ signũ regnaturi ⁊ ide sollicit⁹ erat.et ob hoc dixit ei samuel.Cuius erũt optima queq; ĩ israel. Nonne tibi. ascẽderũt ĩ excelsũ.aũ tẽplũ.ei licebat sacrificare ĩ excelso.Cũq; recũberẽt ĩ triclinio dedit ei samuel locũ i capite.xxx.viror⁊ q̃ fuerãt iuitati. Et posuit ante eũ armũ q̃ parti erat galẽ.quẽ de industria suauerat ei Cũq; mane surrexisset ⁊ egredi si essent ciuitatẽ.dixit samuel. Antecedat nos puer .et tu subsiste. vt idicẽ tibi vbũ dñi. Tulit ãt samuel lẽticulã o'ei q̃d ẽ vas fictile.q̃d⁊ anguluz bñs fora mẽ i latere.⁊ effudit sup caput ei⁹ ⁊ osculat⁹ ẽ eũ et ait. Unxit te in pncipẽ de⁹ sup hereditatẽ suã.et hoc tibi signũ. Cũ recesseris a me inuenies duos viros iuxta sepulchrũ rachel.q̃ dicẽt tibi.q̃ inuẽte sũt asine. Cũq; veneris ad querc̃ thabor.Et ibi thabor nomẽ hois.non mõtis. Inuenient te tres viri.vn⁹ portãs tres hedos.ali⁹ tres tortas panis.⁊ ali⁹ lagenaz vini.et accipies de manu eor⁊ duos panes. Post hoc venies ad locũ q̃ dr̃ statio philist⁊ nor⁊.eo q̃ q̃ndã ibi philistei castra metati sũt ⁊ habebis obuiũ cuneũ pphar⁊ descẽdentiũ de colle dñi.psallentiũ ĩstrumẽtis ⁊ pphetabũt tantũ. Et insiliet in te spũs dñi.⁊ pphetabis cũ eis. Et nota q⁹ samuel pmo istituit cõuentus religiosor⁊ iugiter psallẽtiuz dño.⁊ dicebat cõuẽt⁹ eor⁊ cune⁹.q̃ coune⁹. Et dicebãt pphetare.i.iugit deuz laudare. Et forte aliq q̃nq; pphetabant ex eis. Et addidit samuel Cũ videris hoc sig̃.scias q⁹ dñs tecũ ẽ.⁊ descendes añ me ĩ galgala.q⁊ ibi q̃ueniem⁹ cũ op⁹ fuerit. Ego quippe descendã ad te vt offeras oblationẽ.vij.dieb⁹ In pfectõe ei sacerdotis et regis tot dieb⁹ fiebat oblatio ĩm q̃dam Et addidit. Expecta hic donec veniã ad te.et ostendã tibi q̃ facias. Tñ q̃dã.vij.dies referũt ad expectatõez vt sit sens⁹. Septẽ dieb⁹ expectabis donec veniam.q̃d postea explicabit. Cũq; venissz saul ad cuneũ pphetarũ pphetauit cũ eis saul. Aiunt hebrei euz pphetasse de gog ⁊ magog.⁊ dr̃ pmijs iusto⁊ ⁊ pessimis malor⁊. Et ammirãtes q̃ nouerãt euz dixerũt. Nũq̃d ẽ saul inter pphetas.et eis patrib⁹.q.d.cũ nõ sit de genere pphetar⁊. Alia hr̃ habz. Et q̃s pater ei⁹.sub eodẽ sensu. Vel utq̃s pater eor⁊. Quasi dicãt. Vol⁹ de hoc pater pphetar⁊.⁊ spũs vbi vult spirat.nõ tantũ in filios pphetarũ. Exide versũ ei puerbiũ. Num et saul inter pphas. Nõ forte de solo saule dicebat.vel de q̃cũq; repẽte sublimato Et itrauit ad ner patruũ suũ. Qui cũ quesisset ab eo de vbis samuelis. De vbo regni tacuit.cetera idicauit. Vocauit aũt samuel populũ ĩ maspha.et ait ad illos. State coram dño.et faciem⁹ sortes p tribꝰ⁊ familias ⁊ capita.⁊ inuenit sors tribũ beniamin.⁊ descendit vsq; ad saul filiũ cis. Et credit samuel ⁊ perasse sortes iuxta cor⁊ suũ. Scies ãt saul q⁹ quereret.latuit.q̃i nolẽs suscipe pncipatum Quẽ inuẽtũ statuert in medio populi.⁊ sur⁊ ut alior⁊ vniuersis ab humero ⁊ sursũ. Et ait samuel. Ecce quẽ elegit dñs.nõ ẽ ei similis ĩ oĩ populo. Et exclamauit oĩs pplus. Viuat

rex. Et scripsit samuel legē regni. et legit vni uerso audiente pl̄o ⁊ rege. Et reposuit libel lū in tabernaculo. qđ erat adhuc ī maspbat cū altari. ⁊ redierūt ad ppa. et saul abijt ī do mū suā in gabaa. Quidā vo despexerūt eu⁊ et saul dissimulabat.

De naas et secūda vnctōe saulis Capitulū. XI.

Factum est āt qua/ si post mensem naas āmonites ob sedit iabes galaath. Cūq; petissent ab eo obsessi fed⁹ ait. In hac feriā vobiscū fed⁹ vt eruā oīb⁹ vobis oculos dextros. Eis enī qs bello capiebat dextros oculos eruebat. vt sinistros scutis celātes ad bellū fozent in/ utiles. Et respōderūt ei. Concede nobis. vij. dies et mittem⁹ in oēs termios isrl̄. et si non fuerit nobis defenso⁹ egrediemur ad te. Ue nerūt āt nūcij in gabaa saulis. Et cū nūciass sent hec. fleuit pl̄us ⁊ ipe saul veniebat de agro sequēs boues. Et pmisit tabitis se tertia die venturū eis in auxiliū. Et iussit aliqs eoz p ducatu itineris sustinere. ⁊ diuinit⁹ inspira/ tus ꝓcidit vtrūq; boue ī frusta. et cōmina/ tus ē in oēs termios isrl̄ dicēs. Qui nō exie rit post saulē ⁊ samuelē. sic fiet bobus eius. ⁊ egressi sūt oēs qi vir vn⁹ tricenta milia viro rū. et ꝓstituit saul populū in tres ptes. et in/ gressus est castra ī vigilia matutina. et pcus/ sit amon plaga grandi. Et ait pl̄us ad saul. Quis ē q dixit. Non regnabit saul sup nos. Date nobis vt interficiat. Et ait saul. Non interficiet quispiā hodie. q⁹ fecit dñs salutez in israel. Et ait samuel. Eam⁹ ī galgala ⁊ in/ nouem⁹ ibi regnū. et innouerūt saul ī regem secūdo in galgala. Et ait samuel ad populū Ecce rex gradit ante vos. Uos abiecistis et dñm. et ꝑ vobis signū. q⁹ dedit dñs vobis re gem in ira. Ecce messis triticea ē hodie. Ju/ uocabo dñm. et dabit tonitrua ⁊ choruscā/ tiones. grandines et pluuias. et sic factum ē statim ꝓtra naturā terre illi⁹. Et populus ti mēs ait. Ora pfuis tuis. Addidim⁹ enī pec catis nris malū vt peterem⁹ nobis regē. Et ait samuel. Nolite timere. peccastis. nolite deinceps rece/ dere a dño. et viuetis. Alioqn pibitis vos et rex vester. Fili⁹ vni⁹ anni erat saul cū regna re cepisset. ī. humilis tāq; paruul⁹. Duobus āt annis regnauit sup isrl̄. ī. iuste rexit pl̄m. In reliqs annis regni q̄i tyrann⁹ fuit. ⁊ non rex. Quidā ꝑ legūt de hysboseth filio ei⁹. di/ cētes eū anniculū ee in ꝓncipio regni pater/ ni. et de eode dictū est q⁹ duob⁹ annis regna uit in israbel. q⁹ aūt duob⁹ annis regnauerit hysboseth. certū ē. q⁹ āt ānicul⁹ esset cū regna re cepisset pater ei⁹ stare nō potest. Saul ei circiter. xx. annos regnauit. hysboseth vo re/ gnans post patrē. iam quadragenari⁹ erat. Qđ tñ ipi determiare conātur. dicētes saul cepisse regnare p⁹ bely. ⁊ ponūt ī regno sau/ lis annos samuelis. Hebre⁹ sic habet.

Q⁹ samuel predixit sauli de trans/ latione regni Cap. XII.

Filius unus anni/ erat saul cū esset in regno. ⁊ duob⁹ annis regnauit. Elegit sibi tria mi lia in israel. ī. cum regīsset p annu⁹ ⁊ p⁹ duos annos q̄si post tres annos elegit sibi. ꝛc. Et erant duo milia cum saul in machmas et in bethel. mille āt cū ionatha in gabaa bē iamin. que fuit vrbs pbinees filij eleazari

Duplex pt ee intelle ctus h⁹ capl̄i. vel vt saul sit nomiatiui ca sus. vl̄ q⁹ sit datiui

Et pcussit ionathas stationē philistinoz. q̄ erat in gabaa. ī. locū munitū. in q̄ posuerūt philistei custodes tāq; dominātes in israel et tūc rexit se isrl̄ aduersus philistijm. Quo audito philistei ꝓgregati sūt ad pugnandū ꝓtra israel. xxx. milia curruū. et. vj. milia equi tū. et vulg⁹ innumerabile. Et ascēdens saul in galgala. ꝓuocauit populū et samuelē ad cō sulendū dñm. Et cū expectaret samuelē. vij. dieb⁹ iuxta ꝓdictū. dilapsus ē ab eo popul⁹ et timentes absconderī se in spelūcis et ī abdi/ tis et in antris. hebrei q̄s transierī iordanem Quidā erant in israel sic a ꝓpriato voca/ bulo dicti. Qui p timore credūt descendisse in castra philistijm ad obsequendū eis. Cū/ q; vidisset saul moram sibi dānosam. vij. die obtulit holocaustū et pacifica. Cūq; cōples/ set. ecce samuel veniebat ⁊ arguens saulē ait

Quid feciſti. Reſpondit ſaul. Populꝰ ſubterfugiebat. et tu nō veneras iuxta placitos dieſ. timui ne hoſtes aſcēderent ad nos priꝰ q̄z placarē faciē dñi. et neceſſitate cōpulſꝰ obtuli dño. Videtur ſaul peccaſſe. q̄ ſine ſamuele obtulit holocauſtū dño ad ꝓſulendū. vñ quidaz vt ſupra dixim⁹ dicūt. vij. dies quos dixit ſamuel nō eē expectatōnis ſed oblationū in ꝓſecratōne regis. et dicūt nūq̄z ſine eo eē offerendū ad ꝓſulendū dñm. Verūtamē vt oblationes. vij. dieruz fierent ꝑ ſacerdote legitur. ꝓ rege vero nō memini me legiſſe. Ad ꝟ valde mirandū eſt. cum iam bis iunctus eēt ſaul in regem. q̄ in neutra illarū fuit oblatio talis ꝓ rege. Et ideo dici poteſt ſamuelē ſic mandaſſe. vt cū vellet ſaul immolare ad ꝓſulendū dñm citaret ipm. vt oſtenderet ei q̄ facturꝰ eſſet. et poſt citatōem ſi moraz faceret. expectaret eū. vij. dieb⁹. Saul vō diem citatōis annumerauit in his ſeptē. et non expectauit eū niſi ſex dieb⁹. Et addidit ſamuel Nequaq̄z regnū tuū vltra ꝓſurget. ſed q̄ fecit ſibi dñs vir iuxta cor ſuū. vt regat ꝑ plm eꝰ. Abiit ſamuel in gabaa beniamin. et egreſſus eſt ſaul cū populo obuiaz philiſteis. nec erant cū eo niſi ſexcēti viri. et ionathas filius eiꝰ. Ferro faber ferrariꝰ non erat in iſrahel Cauerant enī philiſtei ne facerent hebrei gladiū aut lanceā. Et deſcendebat iſrael ad philiſtijm. vt exacuerent acies oīm ferramentorū vſq̄z ad ſtimulū corrigendū. i. ad emēdandū et exacuendū. Vel ita. Ad ſtimuluz qui eſt ad corrigendū. ſubaudi boues. Cūq̄z veniſſet dies prelij nō eſt inuentus enſis vel lācea in manu totiꝰ populi. excepto enſe ſaul et ionathe. Et fecit ſaul archam domini afferri in caſtra. et achias filius achitob fratris icaboth portabat ephod.

De clade philiſtijm et fauo quem comedit ionathas. Caplm. XIII.

Factum eſt autem ut quadam die exiret ionathas cū armigero ſuo. vt exploraret ſtatōez philiſtinoꝝ prē ſuo ignoraēte. et trāſire voluit ionatbas ad philiſteos ꝑ vallē preruptaz ſcopulis hinc et inde eminētib⁹ ī modū dentiū. Et ait ionathas ad puerū. Cū apparuerim⁹ eis. ſi dixerint manete donec veniamus ad vos. ſtem⁹. q̄ ſi dixerint. aſcēdite ad nos. aſcēdam⁹. q̄ tradidit eos dñs in manꝰ noſtras Hoc erit nobis ſignū. Cūq̄z dixiſſent philiſtei. aſcendite ad nos. aſcēdit ionathas. reptans manib⁹ et pedib⁹ et armiger eiꝰ poſt eum. Et exterruit eos dñs ante ionathan. et ꝑcuſſit ionathas cū puero ex eis. xx. viros in media parte iugeri. Et ꝓturbata ſūt caſtra et diffugiebāt mutuo ſe impetentes. et indicauerunt ſpeculatores fugā hoſtiū ſauli. Cunq̄z quereret. qs ex nobis abiit. repertū eſt abeſſe ionathan et armigerum eiꝰ. Et ait ad achiam Applica. idē. ꝑpara archam dñi ad cōſulendū dñm. Cunq̄z tumultꝰ crebreſceret in caſtris. ait ad ſacerdotē. Contrahe manū tuaz Et exclamans ſaul cuz populo cepit ꝑſequi fugientes. Sed et hebrei q̄ tranſierant ad caſtra philiſtijm. reuerſi ſunt vt eēnt cū iſrahel omēſq̄z q̄ ſe priꝰ abſcōderant redierunt in prelīū. et iam erāt cum ſaul q̄ decem milia. Videnſq̄z ſaul morā damnoſā ſi comederet adiurauit populuz dicēs. Maledictus vir. id eſt. dignꝰ erit morte. q̄ comederit panem vſq̄z ad veſperā. donec vlciſcar de inimicis meis. Cūq̄z tranſiret populꝰ ꝑ ſaltum. apparuit mel fluens. et nullus guſtauit ex eo. Jonathas vō q̄ nō audierat maledictū patris tinxit virgam in fauo. Et cum guſtaſſet illuminati ſūt oculi eiꝰ. i. facies exhilarata ē reſipuit viribꝰ. Dicit q̄ tanta copia mellis ē ibi in cauis arboꝝ et cauernis petrarū. et abūdantis terre. q̄ plures reperiant fauū decidentes ſup terrā. Dicit ioſephꝰ inueniſſe ionathan apud cubilia in quercu q̄ erat in ſorte effraim. Cūq̄z indicaſſet ei quidā maledictuz patris. edere ceſſauit. nō approbās maledictum patris. Nam ſumente populo cibū. maior plaga fuiſſet ī hoſtib⁹. In veſpa vō populꝰ feſſus nimis et ꝑ fame morā nō ſuſtinēs. percuſſa mactauit in terra. et comedit cum ſanguine. Hoc ē quocūq̄z modo occidit et comedit anteq̄z ſanguis bene diluereť. non dū purgatis carnib⁹ veſcens. non ſm morē patrium. guttura cultro laniauit. et eliquauit ſangui

nem. Dicũt q̃dam q̃ de preda hostiũ nemi ni licebat edere. donec immolasset victimã dño. aliter edẽs. q. cũ sanguine edebat. Et ait saul ꝓpło. Peccastis. Voluite ad me saxum grande. & precepit vt oẽs sup illũ saxum et coram ipo ꝑm morem patriũ pecudes laniarent. ne forte quis aliter faceret occulte. Tunc primum edificauit saul altare dño. Unde patet. q̃ nõ sup recens altare saul iam bis obtulerat in galgala. Putant tñ q̃dam eũ quotiẽscũq; obtulerit nouũ altare ꝑstruxisse. Hoc vero dictũ ꝑmũ. q̃ nũc plene iuxta dei placitũ obtulit. Cunq; nocte irruere vellet sup hostes. ait sacerdos. Consulam9 dñm. Sed consulenti non respõdit dñs in die illa. hoc est nec nocte nec die sequenti. Et ait saul. Tacitur nitas hec est latentis causa peccati. Per viuentem dñm etiaꝫ si ꝓ ionathan factum est. absq; retractatione morieꝫ. Et statuit populum in parte vna. et se & ionathan in parte altera. et cecidit sors sup ionathan. Et ait saul Quid fecisti. Cui ionathas. Nil mihi cõsci us sum nisi q̃ beri nesciens maledictuꝫ mel comedi. Et ait saul. Moriens ionatha. q̃a nisi hoc fecero hec faciat mihi de9. et hec addat. Et ait popul9. Ergo ne ionathas morietur qui fecit salutẽ in israhel. Uiuit dñs. id est. ꝓ viuentẽ dñm. vel sicut de9 est viues et non dij gentium. si ceciderit capillus d̃ capite e9 in terram. aposyopesis est. vel legit̃ si ꝓ non. et eripuerunt ionathan a manibus patris. et redierunt ad propria. Saul vero ꝑfirmatus in regno. quocũq; se verterat superabat hostes israhel. et percussit amalech Perolempsis est. Uel forte pr9 percussit q̃s deleret ex toto ex mandato dñi. Fuerunt autem filij saulis ionathas & iesui et melchisua Quartus tacetur bysboseth tanq̃s puer. et nondũ militans. vel tanq̃s inept9 Filie vero ei9 merob & michol. et vxor ei9 achinoe. & ꝑnceps militie abner fili9 ner patruelis e9. Mã cys et ner frẽs fuerũt. et filij abiel. Legitur tñ in paralipomenon. q̃ ner fuit pater cys. qd̃ ꝓ etate dictum est. et quia nutriuit eum

Uus erat. q̃ in prelio nõ edebãt. donec sacrificiũ vespertinũ fieret ꝓ eis. Alioq̃n edebãt cum sanguine quem fuderãt in bello.

Q9 saul vicit amalech Capitulum. XIIII.

Hunc ait samuel ad saul hec dicit dñs. Demolire amalech et vniuersa e9. q̃ restitit israheli cũ ascẽderet de egipto. Jumẽta q̃dẽ voluit dñs interfici. vt nec in aliq̃ memoria amalech supesset. Sunt q̃ dicant illos maleficos fuisse. et in pecudes se vertendi habuisse periciã. et ideo ne sub forma pecudũ euaderẽt. etiã pecudes perijsse. Et recẽsuit saul cc. peditũ. & decẽ milia virorꝫ iuda. Et nota q̃ fere vbiq; dicũt viri iuda tanq̃s potiores ceteris. Unde alibi. Catul9 leonis iuda. Cũ q; inuaderet saul amalech dixit cyneo. Recede ab amalech. ne inuoluaꝫ te cum eo. q̃a tu fecisti misericordiaꝫ cũ israhel. Jetro enim qui et raguel & cis dict9 est. Bonum cõsiliuꝫ dedit moysi. cuius domus habitabat i amalech. preter filios obal. et egressi sunt cinei. et deinceps habitauerunt in israhel. Ex his ortus est rechab vt in paralipomenõ legitur. Hi fũt cinei q̃ venerũt de calore domus patris rechab. Tunc percussit saul amalech ĩ ore gladij. id est. in vastatione. quasi deuoratione. Uel est locutio. id ẽ. in gladio. et pepercit saul a gag regi amalech. & optimis armatorꝫ. et ait dom9 ad samuelẽ. Penitet me q̃ fecerim saul regem. et orauit samuel pro eo dominum tota nocte. Cunq; accepisset q̃ saul erexerat sibi fornicem triumphalem in carmelo iuxta superbiam gentium que faciebant sibi arcũ de mirtis et palmis et oliuis in signũ victorie descendit ad eũ in galgala. et occurrit ei saul. Cũq; culpasset eũ q̃ quippiã reseruasseꝫ de amalech. in excusatõeꝫ sui dicebat. ꝓpter reseruasse optima ad offerendũ dño in gratiarũ actionẽ. Cui samuel. Melior est obedientia q̃ꝫ victime. Super bonos delectat̃ de9. & nõ sup sacrificia. ꝑsertim si obtulerit q̃ decreuerat de9 perire. & ait saul. Peccaui. Sed hac vice porta peccatuꝫ meũ. id ẽ. ora et satisfac ꝓ me & dimitte mihi

Cui samuel. Proiecit te dñs ne sis rex super israhel. Cūqz vellz abire samuel apprehendit eū saul p sūmitatē pallij ei⁹. q̄ scissa ē. et ait samuel. Hic scidit dñs regnū a te hodie. id est. a tua posteritate. Cūqz simul adorassent dominū pcepit samuel adduci ad se regē agag et oblat⁹ ē ei piguis et tremēs. Et dixit samuel ad agag. Hiccine separat amara mors. q. d. Dirū ē q̄ sic te cōcutit mors. et separauit animū tuū a te. Quidā dicūt duas dictōes separauit. et supplēt aduersū te. vel ꝑm aliam lrām. et dixit agag. Sic me separat amara mors. q. d. Mors q̄ separauerat a me meos a maxime separat me ab hoib⁹. z concidit eū samuel i frusta. z abiit in ramatha. Saul vo ascēdit i domū suā in gabaa. et non vidit samuel vltra saulē in habitu. s. regio. nam in pphetico postea vidit.

De vnctōe dauid in domo patris Capitulum. XV.

Samuel autez luge bat saul. et ait dñs. Usqzquo luges saul. cū ego piecerim eū. Imple cornu oleo. et vade ad domū ysai. vt inungas regē vnū de filijs e⁹. et q̄ times saul fer vitulū q̄ ad īmolandū. Cūqz venisset in bethl. ē dixerūt seniores ad eū. Pacific⁹ ne ē ingress⁹ tu⁹. Timebant enī ne ꝑpter aliquā correctōnem misisset eū rex. vel q offensus forte regi fugisset. et nō auderet eū recipere. Qui cum dixisset se venisse ad īmolandū. sanctificauit ysai et filios e⁹. z statuit eos cora altari. z videns heliab pmogenitū procerū et optimū estimauit regem futuruz. et ait dñs ad eum. Ego nō corporis pulchritudinē apicem facio regalem. sed animi vtutem. In eundem modū probauit dñs alios. Statuerat enīz ysai. vij. filios cora samuele. vij. pprios. et nathan adoptatū filium. samaa filij sui. et ait samuel ad eū. Nunquid completi sunt filij. Qui respondit. Adhuc reliquus est paruulus et pascit oues. et iubente samuele adductus est dauid rufus. id est. rubicūd⁹ et pulcher. et inunct⁹ est in medio fratrū. et direct⁹ est spūs dñi in dauid a die illa et deiceps. Et recessit spūs dñi a saul. z exagitabat eū spūs neqz missus a dño. Dicit ioseph⁹ dauid tūc accepisse spūm pphetici. sicut z ille qdē prophetare cepit scō sup se spū veniēte. Sed qa dictū ē spūm recessisse a saul. et directū in dauid. videt q̄ de eodē spū dicat. i. de grā spūs. q̄ hucusqz saul victor hostiū extiterat. Tunc dixerūt ad saul pui ei⁹. Spūs malus exagitat te. adhibe tibi saltem peritū in cythara. et leuius feres. Tradūt phisici. q armonia leuī reddat letiorē. z tristē tristiorē. Tradunt mathematici q̄ multi demones armoniā ferre nō possunt. et qñqz nulli. et indicatū est regi q̄ dauid eēt sciens psallere. et vir bellicosus. Cunqz missiz rex ad ysai p filio e⁹. tulit ysai asinum plenum panib⁹. et vinū et hedum. z misit ea regi p manum dauid. Dicitur aūt asinus plen⁹. i. sufficienter onerat⁹. vel forte sicut ex bone et birco fiunt vtres. ita ab asino fiebant sacci ad aliq̄ ferenda. Igit cum spūs arriperet saul. dauid psallebat in cythara. et leui⁹ era⁊ ei. et qñqz recedebat ab eo spūs. Cūqz aliquādiu cessisset spūs a saul. remittebat⁊ dauid ad prēm.

De morte golie. Capitulū. XVI.

Factum est aūt ut congregarent philistijm aduersus israhel in pliuz. Porro saul et israhel castrametati sunt in valle terebinti. subq̄ abscōdit iacob ydola. et egressus est vir spurius ō castris philistinorum goliath gethēus. de semine giganteo. altitudinis sex cubitorum et palmo. Iste spuri⁹ dictus est. quia de ignobili patre. id est. gentili et nobili matre. id est. iudea. natus erat. Spurius et bystre. id est. iudea. natus erat. Spurius et bystrida dicitur ignobilis ex patre. sicut māzer et noth⁹ ex matre. hic exprobrabat israel. q̄ serui eēnt philistinorum. et proponebat eis monarchiam. ita vt quoz vinceretur arbitrio serui essent aliorum. Hebrei autem stupebant. et metuebant eum nimis. Sic dicebat goliath quadraginta dieb⁹. Erant aūt tres maiores fratres dauid in exercitu. et misit eis ysai per manum dauid ephi polēte. et. x. panes. z tribuno sub quo militabāt decē formellas casei. i. decē caseos paruos. z recētes

hebreoꝝ hz.x.lectiones casei. ℞ ē.x.genera et diuersitates casei.et ꝑcepit ei.vt secum afferret pignora fratrū.i.libellos repudij. Hos erat eūtibꝫ ad bellum.vt libellos repudij darent vxoribꝫ.vt si caperēt nec redirēt vsqz ad tres annos.liceret vxoribꝫ nubere cui vellēt. Cūqz dauid veniſſz ad locū certamīs.egrediebāt enī singulis diebꝫ aliqui preliantes.ecce alcēdebat goliath exprobrās vt heri z nudius tertiꝫ.et fugierūt israhelite a facie eiꝫ.z āmirans dauid audiuit a pluribꝫ viris. Qui ꝑcuſſerit iſtū.ditabat eū rex.et dabit ei filiam suā. Cūqz audiret eū eliab frater eiꝫ talia ſcitantē.increpabat eū timēs ne pugnaret z occūberet.et respōdit dauid. Quid feci. Nūqd nō verbū ē. Subaudi dignū increpatione. q.d. Cur ꝑ solo verbo increpas me. Vel ita. Verbū tantū ē z nō res.i.nō aīo pugnandi ℞dico.ſed vt rem sciā. Nūciata sūt aūt vba dauid ad saul.z ait ad regē. Ego seruus tuꝰ pugnabo aduersus philisteū. Cunqz phibere eū saul.qz puer esset addidit. Ego seruus tuꝰ interfeci leonē et vrſū cū iuaſiſſent gregē Erit igit ℞ incircūciſꝰ q̄ſi vnꝰ ex eis dño me liberāte. Tūc iduit eū saul armis suis.et deposuit ea dauid.qz nō habebat armoꝝ consuetudinē.et tulit in manu baculuꝫ pastoralem.et elegit de torrēte.v.lapides limpidiſſimos.i.planos et volubiles.et misit eos ī peram pastoralē.i.vas q̄ lac mulgebat vel ferebat panē et funda hz manu tulit.et ꝓcesſit aduersus philisteū. Qui cōtēpſit dauid et ait. Nūqd ego canis sum.qz tu venis ad me cū baculo. Cui rñdit dauid. Tu venis ad me cū armis.ego aūt venio ad te in nomīe dñi. vt sciat hodie vniuersa ecclesia hec.qz nō in gladio saluat dñs. Cūqz iecisset lapidez funda. ꝓcuſſit eū in fronte. Sed ō qz z tertio lapide ꝓcuſſit eū in eodē loco.et tertio ictu deiecit eū.et currens eduxit gladiū illiꝰ. Et precidit caput eiꝰ. Hic fabulantur quidā iudei.q; ferrum galee et lorice obsequiū ꝑstitit domino dans locū lapidi.vt intraret ad hominez occidendū.et ob hoc deinceps circūcisio facta est cuz cultello ferreo.que prius fiebat petrino. Fugierunt itaqz philisthei.et israhel persecutus est eos vsqz ad portas accaron. Tulit autē dauid caput et gladiū.et posuit ī tabernaculo suo lōgo tempe.post tulit illa in hierusalē. Hebreus nō habet suo. Ob hoc creditur q̄ in tropheuz posuit ea in tabernaculo dñi. Unde postea abimelech accepit gladium. Cunqz rediſſet dauid a prelio.aut saul ad abner.de qua stirpe est hic adoleſcens. Forsan volens scire.cui datuꝰ esset filiam. Nec recognouit eum saul.quia aliquādiu absens fuerat et alteratus per exagitatōnem mali spiritus factus erat labilis memorie. Et respondit abner. Uiuit anima tua rex si noui eū.i.ꝑ vitam tuā nō noui eum.vel ꝑ execrationem Hebrei enīz sepe nominant mala a ꝓrarijs eoꝝ.vt ibi. ℞ñdic dño et morere. Cūqz que ſisset saul a dauid q̄s esset ait. Filiuꝰ ſum serui tui ysai. Et tūc anima ionathe cōglutinata est anime dauid.et inierūt fedus.et dedit ionathas dauid vestimēta sua vsqz ad arcum et gladiū et baltheū.

Quāuis antea sepe presens fuisset regi. cum cythara leniret eum tñ nō cognouit eum modo.

Q, saūl persecutꝰ est dauid

Capitulum.XVII.

Factum est cum re
ferirent triumphantes de prelio.et dauid disponeret ferre caput golie in hierusalem.nam vt ait iosephus hoc secum habebat.sed basta iam dicauerat dō. Egrediebantur mulieres ex vniuersis vrbibus et cuz instrumentis ꝑcinebāt mulieres Saul ꝑcuſſit mille.z respōdebāt ꝓgies.z dauid.x.milia. Iudiēs saul causaz victorie potius attribui dauid q̄z sibi.dolens ītra se ait Quid ei superest.nisi solū regnum. Et timuit ne a domo sua trañsferret regnuz.et inuidebat dauid.nec iam rectis oculis respiciebat eum. Post dies paucos inuasit spūs malꝰ saul.et quasi ꝓphetabat.et missa lācea qua z tenebat dauid psallentem putauit confige re parieti. Dauid autem declinauit ab eo secundo. Primo enī recesserat bello imminēte.et postea statuit eum saul cyliarchū.z ait Filiā meā merob dabo tibi.tātūmodo esto

vir fortis.⁊ pliare bella dñi. Tractabat enim apud se. Nō sit manꝰ mea in eū. sz manꝰ philistinorū. Cū āt debuit merob dari dauid. data ē adueli molathyte. dilexit āt dauid michol ⁊ placuit saul. et ait ad eū. In duabꝰ rebꝰ generis bodie. qō ē in duabꝰ filiabꝰ meis Nam alterā habuisti sōplā. alterā habebis vxorē. vel ita. p duabꝰ rebꝰ. qz strauisti gigātē et dabis. C. prepucia. hoc ei significauit ei saul pfuos suos. nō bz rex necesse habere sponsalia. i. munera l' donatōez ppē nuptias nisi tantuz centuz ppucia philistinorū Et abijt dauid cū viris ąz tribunꝰ erat in acharon. et pcussit de philistijm ducētos viros. ⁊ afferens ppucia eoz annumerauit ea regi. Josephꝰ tñ dicit. abscidēs sexcēta capita veit ad regē. ⁊ nuptias exigebat. et dedit ei saul filiā suā lz inuitꝰ. Cūqz videret eū apō dñm ⁊ boies approbari timuit. et tractabat de morte eꝰ. nec iā metum celare valens. dixit ionathe ⁊ suis suis vt occiderēt dauid. Qō indicauit ionathas dauid dicēs. Abscōdere vsqz mane. cras loquar pī pte. In crastinū locutꝰ ē ionathas ad pēz. Cur peccas in sanguine innocio. q̄ fecit salutē in isrl'. ⁊ opa eꝰ tibi valde sūt necessaria et cꝰ morte filia tua vidua vexabit'. ⁊ placatꝰ saul iurauit. Viuit dñs. qz nō occidet. et introduxit ionathas dauid ad regē et steterit coram eo sicut prius.

Hieronimꝰ dicit duas res fuisse. c. prepucia q̄ pus deberat regi p merob. ⁊ cc. que ppucia philistinorū pus dedit p michol.

Quid ē ergo qō supra legit non vidit samuel saul vsqz in diez mortis sue nisi qz nō vidit eū in regio habitu.

C Qz michol deposuit dauid per fenestram Capitulū. XVIII.

RVrsū unito certamine pcussit dauid philisteos plaga magꝝ ⁊ inuidit saul. et iteruz demon eragitabat eū. ⁊ dauid psallentē voluit sicut pꝰ pforare. ⁊ fugit dauid i domū suā. Misit āt saul satellites nocte circa domū vt mane egredientē occiderēt. Qō cū psensisset michol. deposuit eū pfenestram ⁊ aufugit. Michol āt strauit lectulū suū q̄ egrotātis in q̄ posuit statuā. ⁊ pellē caprarū ad caput eiꝰ. similitudinem capilloz exprimēs. et sagis suppositis ecur capre spirans. exprimēs anbelantē. Cūqz saul depbendisset se esse illusum. dixit ad michol. Cur dimisisti inimicū meū. Que rñdit. Timui. dixit enī mihi. Dimitte me. alioqn interficiā te. Dauid āt fugiēs venit ad samuelem in ramatha. et indicauit ei omia q̄ fecerat ei rex. et abierunt ambo in baioth q̄ est collis in ramatha. vbi erat cuneus pphetarū. Quod cū accepisset saul misit lictores in nabaioth. vt raperēt dauid. Qui cū vidissent pphetas. et samuel stantez super eos. factꝰ ē in illis spūs dñi ⁊ pphetabāt. Mittitqz saul scdos et tertios nūcios. q̄ ⁊ ipi prophetauerūt. et iratꝰ saul abijt post eos. ⁊ añq̄z venirēt in nabaioth ingrediēs pphetabat et q̄ amēs factꝰ ē. ⁊ exutꝰ veste regia. tota die ⁊ nocte canebat cū ceteris. dauid et samuele clā videntibꝰ. Fugit āt dauid inde et venit ad ionatbā ⁊ cōquerebatur ei. Cui ionathas. Nō morieris. Nihil grāde vl' parvū faciet pat meꝰ qō nō indicet mihi. Cui dauid. Scit pat tuꝰ q̄ diligis me. ⁊ dicet Ne sciat Jonathas. viuit aīa tua. qz vno tātus vt ita dicā gradu ego et mors diuidimur. Gradū vnū dicit parietē domꝰ sue. q̄ iterpositō cuaserat manꝰ apparitoꝝ. Hebreꝰ babz. vno tātū passu. ⁊ ē sensꝰ Minimū iteruallū fuit inter me ⁊ mortez. Fac ergo obsecro qō dicā. Cras erūt kalēde. ⁊ ego abscōdar i agro vsqz ad vesperā tertie diei. Si requisierit me rex. qr psedere psueuerā iuxta eū ad vescendū. dices ei. Rogauit me dauid vt iret in bethleē. qz victime solēnes sūt ibi oibꝰ ⁊ tribubus eꝰ. Forte erat neomenia solēnis aliq̄ per triduuz. q̄ si dixerit tibi rex. bñ. pax erit seruo tuo. Sin āt fuerit iratꝰ cōpleta ē in me malicia eius. et ait ionathas. Egrediamur in agrū. Cūqz egressi esset. iurauit ei ionathas. q̄ q̄ Hebrei tradunt dauid ñ comedisse. nec apte legitur. Bq̄ comederit.

se et semē suū. Addidit etiā ionathas deiera re.i.plurimū iurare. Qđ aūt interpositū est et requisiuit dñs de manu inimicoꝝ dauid. hoc de suo addidit scptor in spū. et addidit ionathas. In die qua operari licet.i.pridie kalendarū vt q̄dam volūt.sed melius est vt de sequēti die intelligāt.egredieris et sedebis latens iuxta lapidē ezel.et veniēs ad te post solēnitates iaciā tres sagittas iuxta eum q̄si exercens me ad signū. Si dixero puero q̄ tollet eas ecce sagitte intra te sūt.pax tibi ē.veni ad me. Quod si dixero.sagitte vltra te sūt vade.dñs sit inter me et te vsq; in sempiternū. Pdoro prima die solennitatis apparuit locꝰ dauid vacuꝰ. et siluit saul estimās dauid nondū purificatū. Altera die requisitū a rege.excusauit eum ionathas.et iratꝰ saul dixit ad eū. Fili mulieris virū vltro rapiētis.scio q̄ in confusionē tuā diligis filiū ysai.nō stabilieris eo viuēte tu neq; regnū tuū. Adduc eū ad me. q̄a filius morti⁹ē.et ait ionathas. Quare morietur. et arripuit saul lanceā. vt percuteret eū.et decluauit ionathas ab eo p̄tristatꝰ.nec comedit panē die illa.et egressꝰ in agrū fecit scōm q̄ dixerat dauid. Et cū dixisset puero vltra te sūt sagitte.remisit puerū i ciuitatē cū arcu et sagittis. Et surgēs dauid de latibulo.adorauit tertio deū.s.vt' ipm ionathan. Et fleuerūt valde.et ait ionathas. Quecūq; iurauimꝰ ambo ego et tu in sempiternū inter nos et semē nostrū vade in pace.

De fuga dauid in nobe
Capitulum.XIX.

Et fugit dauid in nobe.ad abimelech sacerdotē frēz achie. Qui cū miraret̄ q̄ q̄si solus venisset̄ gener regis ait ad eū dauid. Secretꝰ p̄mo regis vrgebat me. et dixi pueros i illū et illū locū. et ō p̄uate veni et cū paucis.l'fere cū nullis. Nūc si q̄d habes ad manū.saltē.v panes da mihi. Forte ex numero panū. nu⁹ mer⁹ intelligit̄ socioꝝ.nec ē mētit⁹ dauid. Nō enī animo fallēdi ꝑ dixit. Et rñdit sacerdos. Non habeo panes laycos ad manū.sz tātū panē sanctū.panes.s.ppositiōis. Si mundi sūt pueri.et maxīe a mulieribꝰ māducēt.q.d. Necessitas nō bz legez. Si tū imūdi sūt pro coitu.nec cī necessitate dabo eis. Et ait dauid ad euz. Cōtinuimꝰ nos ab heri et nudiustertius.et fuerūt vasa pueroꝝ sancta.i.corpora in q̄bꝰ p̄tinēt aīe vel ipi pueri. Pdoro et via hec polluta ē.sz ipa sanctificabit̄ hodie.i vasis.q.d. Forte in via hac aliq̄d imūdicie contraxim⁹.sz mūdicia corporū sufficit ad eam mundandā.hebre⁹ bz. Sūt vasa pueroꝝ sancta.et dicūt de vasis ad edendū.q.d. In vasis mūdis licet tibi ponere panes mūdos. Sequitur. Pdoro via hec laica ē.i. iterrogatio tua laicalis ē.q.d. Cur queris de mundicia cū etiā si mūdi essent vesci nō deberēt. Sz et ipa sanctificabitur hodie in vasis.i.i conscientijs nostris. Cum⁹ ei q̄ necessitas que nō habet legē excusat nos et q̄i sanctificat.et dedit eis panes ppositiōis.q̄ sublati fuerāt vt ponerēt̄ calidi. Ex ꝑ ppenditur. q̄ sabbatū erat. Cūq; quesisset ab eo dauid si haberet arma.dedit ei gladiū golie. ioseph⁹ dicit lanceā q̄ erat inuoluta pallio in tabernaculo Erat ei tūc ibi archa cū aliq̄ suo tabernaculo. Et p̄sideranit hec omia doech ydume⁹ potētissim⁹ pastoꝝ saulis.qui erat ad orandū obligatus voto.

Iterū dicūt ipm fuisse achiam filiuz achitob. filij finees filij eleazari

De fuga dauid ad achis.
Capitulum.XX.

Fugit aūt dauid in die illa ad achis regem geth. Et indicauerūt serui sui regi.q̄ q̄i rex erat in israel q̄ latebat apud euz.et de vicino hostē reciperet.si saluū eū seruaret. et timuit dauid.p̄sertī q̄ miserat saul ad achis vt redderet ei seruū suū fugitiuū. Cūq; traheretur ad regē simulauit furorē.et ip̄ingebat i ostia porte.quasi p clausam portā ingredi volēs. et que furiosi faciūt agebat.vt fidē regi vere passionis ostenderet.et ait rex. Nō ingredietur hic arrepticius domū meam.et dimisit eum

ꝛ abijt inde dauid.et latuit in spelunca odol la.non tamē statim.sed prius venit ad naas regem amonitarū. vt dicit hieronimꝰ in sequentibꝰ in quadā glosa. Et cōuenit ibi ad dauid omīs cognatio eius. Sed et alij quibus aut odiū aut timor saulis erat. vel qui ere premebantur alieno. cōuenerunt ad eū. et fuerūt cum eo quasi quadringenti armati. Et profectus est dauid cū eis in maspbat. que est moab. Est enī altera in iuda. ꝛ depositum apud regem moab patrē ꝛ matrem suā et manserūt apud eū q̄diu dauid fuit ī presidio. id ē. in expeditiōe. in qua sibi querebat munitiones ad manendū.

¶ De morte abimeleh et sacerdotū.

Capitulū. XXI

ET monente gad e propheta. vt inde recederet. et iret in terraꝫ iuda. profectus in terrā iuda venit in saltum areth. Et audiuit saul q̄ apparuisset dauid. et cū esset saul in nemore. quod est in rama. tenens hastā. aut ad seruos suos. Nunq̄d dabit vos omnes filij iemini filius ysai. Non est ex vobis qui doleat vicem meā. et ait doech ydumeus. vidi euꝫ in nobe apud abimelech filiū achitob. q̄ cōsuluit pro eo dominū. et dedit ei cibaria. ꝛ gladiū golie. et iratus rex cōuocauit abimelech. et omēs sacerdotes qui erant in nobe. et ait ad eum. Cur cōiurasti aduersū me cū filio ysai. Dedisti enī ei panes et gladium. Qui respondit. Absit hoc a me. Non fuit rex huiusmodi ī vniuersa domo patris mei Nesciui q̄ a te fugisset. et ait rex emissarijs. Irruite in sacerdotes. Qui noluerunt manus extēdere in christos domini. ꝛ ait rex ad doech. Irrue in eos. et trucidauit in illa die lxxv. viros vestitos epbod lineo. Forte tūc erant induti. vt per habitū religionis mouerent animū regis. Aiunt hebrei nō omnes fuisse sacerdotes. nec indui epbod. sed omēs dignos esse. Percussit quoq; saul nobe vi culum sacerdotū. et mulieres. et viros. et iumenta. scdm q̄ deus beli sacerdoti prophetauerat. prolem eius radicitus euellendam Solus abiathar sacerdos filius abimelech euasit. et fugit ad dauid. ferens epbod secuꝫ quod fecit moyses. et nunciauit ei interitus patris et suorum. Et ait dauid. Ego sum reus omniū animarū patris tui. Mane mecum. Qui quesierit animā tuam. queret et meam. Et nunciatum est dauid. q̄ philistei oppugnarent ceila. et diriperent areas. id est annonam de areis. vel q̄ vastarent segetes. Consuluit igitur dominū. Vadam ꝛ percutiam philisteos. Et ait dominꝰ. Vade ꝛ percuties eos. et saluabis ceila. Cunq; timerent viri eius ire cum eo. rursus consuluit dominū. ꝛ accepit responsum ab eo quod ꝛ prius et abijt dauid. et percussit philisteos plaga magna. et intrauit ceila. Quod cum audisset saul ait. Conclusus est dauid in vrbe. Et congregabat exercitum. vt obsideret dauid et viros eius. Quod cū audisset dauid. consuluit dominuꝫ per abiathar. Descendet huc saul. et tradent me viri ceile in manus eius. Et ait dominꝰ. Descendet. et tradent te. Qui diceret. Hec est voluntas regis et illoꝝ. que deū latere nō poterat. Et egressus est dauid et viri eius cum eo. q. sexcenti. et vagabātur incerti. Quod cum accepisset saul dissimulauit exire. Transiuit autem dauid in montem solitudinis ziph. et abijt ionathas ad eū in locum silue. qui vocabatur naua. et confortauit manus eius in deo et ait. Tu regnabis in israbel. et ego ero tibi secundꝰ. Sed et pater meꝰ scit hoc. Et inuouauerūt iusiurā dum federis inter se coram dño. id est. coram gad propheta. et abiathar.

¶ De zipheis et q̄ dauid latuit in spelunca. Cap. XXII.

ASCENDERUNT aūt zipbei ad saul in gabaa dicētes. dauid latet apud nos in colle achille Veni et tradem⁹ eū in manꝰ tuas. et benedixit eis saul et ait. Considerate curiosius vbi sit pes eiꝰ. et renunciate mihi et sequar vos. Dauid aūt et viri eius erant in deserto maon. Cunq; egressus esset saul ad querendum eū. ascendit dauid ad petrā locū. s. munitissimū. vt dicit hieronimꝰ. vbi q̄ sibi erāt onerum reposuit. ꝛ persabat dauid in deserto maon

in monte opaco. Porro viri saul in modum coronę cingebant montē. Cumq; desperaret dauid se posse euadere. venit nūcius ad saul Redi festinus quia irruerunt philistei super terrā. Et desijt saul persequi dauid. pergens in occursū philistinorū. Ob hoc vocauerunt locū illū petram diuidentes. eo q; ibi separatus esset saul a dauid. Ascendit ergo dauid inde et habitauit in locis tutissimis en gaddi hoc est oppidum in quo erat vinea balsami. Assumens aūt saul tria milia electorum insequebatur dauid. etiā super abruptissimas petras quę solis ibicibus sūt pervie. Et intrauit saul spelunca. vt purgaret ventrem. Porro dauid et viri eius in interiori parte spelūce latebāt. Et dixerūt viri dauid. Tradidit eū dñs in manus tuas. Et p̄cepit dauid ora. & clamidis saul silenter. Et rediens ad viros percussit cor suū. metonomice id est. pectus suū in quo ptinet cor. vel momordit eū cōscientia sua de eo qđ fecerat. Cumq; murmurarent socij eius aduersus eū timens ne irruerēt in saul ait. Viuit dñs. q; nisi dominus percusserit eū aut in obitu aut in plio. aposiopesis est. q. d. de cetero nō parcam ei. Propicius mihi sit dñs. id est. hanc misericordiam faciat mecū. vt nō mittā manū meā in xp̄m dñi. Et confregit viros suos his sermonibus Porro saul egressus ibat cepto itinere. Et egressus dauid post eū clamauit. Dñe mi rex Cumq; respexisset saul. adorauit dauid in terra et ait. Quare audis dñe mi rex verba hominū loquentiū aduersū me mala dicentiū. dauid querit malū aduersū te. Cognosce oram clamidis tue in manu mea. quā cum preciderē pepercit tibi oculus meus. Quē persequeris. Canes mortuū et pulicem viuū. His auditis fleuit saul et ait. Justior es me. reddat tibi dñs. Scio q; regnaturus sis. Jura mihi in dño ne deleas semē meū post me. Et iurauit dauid sauli. Abijt ergo saul in domū suā. dauid autem ascendit ad tutiora loca in angustias masphā.

De morte samuelis et nabalis. Capitulū. XXIII.

Ad tempore mortuus est samuel et fleuit eū vniuersus israhel. singuli tanq; proprium filiū lugentes et sepelierūt eū in ramatha. Certū est itaq; q; ab hoc loco vsq; ad finē secundi libri nō scripsit samuel. Cur ergo noīe eius pretitulantur hi duo libri. Quia reliqua scripsit vnus prophetarū ō discipulis eius cui⁹ opi⁹ ascribit magistro. Quidā tn dicunt nathan scripsisse sequentia. quidā dauid. Dauid aūt descendit in desertū pharā. Pharan oppidū est in arabia. Erat aūt vir in ciuitate aman in solitudine maon. et possessio eius erat in carmelo. Ualde est in sorte iude. Alter carmelus est. in confinio palestine et phenicis. vbi helias occidit prophetas baal. et hic erat ō genere caleph. In paralipomenon sic legit. Caleph genuit hor. hā. alij hūr archan. hor. hā genuit iezem. hic est vt iudei putant nabal. Cum ergo audisset dauid q; ascēdissz nabal ad tondendos greges misit ad eū. x. iuuenes vt mitteret ei aliquā bñdictōnem i die bona Exultabāt enī et epulabant iudei in tonsiōe ouiū. ob memoriā patrū suorū q; fuerant pastores ouiū. Et ait nabal nūcijs dauid. Nō mittam. Quis est filius ysai. Hodie increuerūt serui fugitiui. Nescio eos. Cumq; audisset dauid q; imperauerat ei nabal. accinctus est gladio cū quadringētis viris et ait. Hec faciat dñs inimicis meis. et hec addat si relinquero de oīb⁹ q; ad eū ptinēt. vsq; ad mingentē ad parietē. id est. saltem canem vl infirmū. Porro abigail vxor nabal formosa et prudens hec ignorabat. Et indicauit ei custos ouiū quanta pfidia tulisset ei dauid in deserto. Festinauit igit abigail et tulit i occursū dauid panes et vinū et arietes coctos sata polente. et ligaturas vuepasse. et massas caricarū. et adorans dauid ait. In me sit domine mi hec iniqtas. i. donа mihi banc iniquitatē viri. Vel ita. Si putas esse iniquitatem. nisi deleas eū q; iurasti. mihi imputet. Porro fecit vir mes sim nomē suum. Nabal ei stult⁹ interpretatur. Constituit te dñs ducem supi israhel. nō debes fundere sanguinem innoxiū. Nihil enī tibi nocuit. sed sua tibi non

vedit.z erit aīa tua custodita q̄i in fasciculo viuentiū. Hebre⁹ hz in vinculo vite. q̄d idez est.id est.in collegio sanctoz. Alia īrā habet in fasciculo vitium .q.d. Sic custodiet dñs animā tuaz ad multiplicandū.sicut fasciculus vitiū custodit in aqua ad transplātādū Et respondit dauid. Bñdict⁹ dñs q̄ misit te hodie in occursū meū. Vade in pace. Audiui vocē tuā.iniuriā.i.remittendo.et bonoraui faciē tuā.xenia de manu tua recipiendo. Cū ergo indicasset abigail oīa hec viro suo emortuū est coz ei⁹ p timore.timuit ei ne forte dauid nollet deiserare.et mortu⁹ ē post decem dies. Quo audito dauid ait. Bñdict⁹ de⁹ q̄ custodiuit man⁹ meas a sanguine.et reddidit malicīā nabal in caput ei⁹ Et vocauit abigail.et duxit eam in vxorem. Accepit quoqz dauid tertiam vxorem achinoem de iesrahel.

De fuga dauid ad achis Capitulum.XXIIII.

Terū nūciauerūt ziphei ad saul. Ecce absc̄dit⁹ ē dauid ī colle achille. Et abijt saul p⁹ eū cū trib⁹ milib⁹ electoz. Et descēdit dauid nocte ad castra saulis.ducēs secū abysai filium saruie sororis sue. Hui⁹ fuerūt tres filie ioab et abisai et asahel nepotes dauid. Cūqz clam intrassent tentoriū regis cūctis dormientib⁹ dixit abisai. Perfodiā saul lancea in terra. Et p̄hibuit dauid dicēs. Quis extendet manū suā in xp̄m dñi.z erit innocēs. Hz tolle hastaz q̄ est ad caput ei⁹ fixa in terra et vas aque.et eam⁹. Et egressi sunt nullo eui gilante.q; sopor dñi irruerat sup eos. Cūqz transissent torrentē.et stetissent ī vertice mōtis.vnde possent audiri .exclamauit dauid ad abner et ad omēm populuz. Filij mortis vos estis.q; nō custodistis dñm vestrū christū dñi. Ingressus est quispiam.vt interficeret regē. Videte vbi hasta regis sit.z cipbus aque. Et agnoscens saul negligentiā suoz.z beneficiū dauid exclamauit. Num vox tua est hec fili mi dauid. Qui respondit. Cur persequit dñs seruū suū. Quid feci. Si dñs incitat te aduersū me.odoret̄ sacrificiū.i. placari eū oportet sacrificio.z prece.vt ostēdat nobis sup ℔ q̄d velit. Vel ita. Tuipse occidas me.et erit quasi sacrificiū deo in odorez suauitatis. Quidā ita legūt. Odoretur sacrificium si dñs incitat te aduersū me.i.sacrificantes probem⁹ iudicio dei si dñs ℔ facit. Si āt filij hominū incitant te.maledicti sūt qui cogunt me transire ad ydolatras.ne fuiaz deo israhel. Et ait saul ad dauid. Peccaui. Reuertere fili mi. Non vltra male faciam tibi Et respondit dauid. Judicet dñs inter nos. Ecce basta regis.veniat qui tollat eam. Cui saul. Benedict⁹ tu fili mi. Equidem facies.et potens poteris.et saul reuersus ē ī locū suū. Et dixit dauid in corde suo. Aliqñ incidam in vna die in man⁹ saul.melius est vt saluer inter philisteos. Abijt ergo dauid et sexcenti viri cum eo ad achis filiū maoth regez geth. Iste fuit fili⁹ supradicti achis cuius mater dicebat maoth. Et erant cum dauid due eius vxores achinoe et abigail. Et dixit dauid ad achis. Nolo onerosus ē̄ regi.det mihi rex locū in q̄ habitem. Et dedit ei achis syceleg.q̄ exinde facta ē regū iuda. Et habitauit dauid in ea.mēsib⁹.et.xx. diebus.et agebat dauid p̄das de viciis philistinoz circūstantiū q̄ nō erāt sub potestate achis. Virū et mulierē nō adducebat captiuū.ne forte loquerent aduersus eū. Cumqz quereret achis q̄s pcussisset aiebat se depopulatos esse habitantes ad austrū iude.z in campestribus.

De suscitatione samuelis Capitulū.XXV.

Factum est eo tempore congregati sūt philistei et venerūt ad preliū contra israhel Et ait achis ad dauid. Nouit quod egredieris in castra.tu.z viri tui Ego custodē te pono capitis mei p cūctis. Congregauit etiā saul vniuersū israhel.et venit in gelboe. Samuel āt mortu⁹ erat. Hoc ideo repetitur hic vt angustia saulis ostendatur.in q̄ plurimū essz ei necessarius samuel. Vel vt ostendatur samuel recenter mortu⁹ q̄ in proximo erat suscitand⁹. Tradūt ei nemine posse suscitari arte phitonica nisi rece-

ter mortuum.et adhuc integris vitalib⁹. Ti
muit ita q3 saul.7 ꝓsuluit dñm. Qui non re/
spondit ei.neq3 p somnia.neq3 p prophetas
id est.p discipulos samuelis.neq3 p sacerdo
tes. Hebre⁹ habet.neq3 p doctrinam ephod
sc3 in quo erat doctrina 7 veritas. Et ait saul
seruis suis. Querite mihi mulierē habentē
phitonē. Ipe enī occiderat magos 7 ariolos
et phitonicos. Unam tradidit hieronimus
reseruatā.q2 mater erat abner.q̄ latens habi
tabat in endor.q̄ ciuitas est.iuxta fontem en
dor. Phitonem quidā tradūt esse artem su
scitandi mortuos quā phitius adinuenit.q.
d. Querite mihi mulierem peritam artis il/
lius. Quod congruit hebreo in q̄ legit muli
erem baladoph. Balad enī interp̄tat domi/
na.oph est nomen artis illi⁹. Mutauit ita/
q3 saul habitū suū et venit ad mulierem no
cte cū duob⁹ viris.et ait. Suscita mihi quez
dixero tibi. Que respondit. Nosti quāta fe/
cerit saul magis. Quare ergo insidiaris aie
mee. Quidā tradūt saulez ob hoc eos deleuis
se.q2 preconabantur dauid futurū regem.
Jurauit autē ei saul.q ppter hanc rem nihil
mali pateretur.et dixit vt suscitaret samuelē
Videns aūt mulier virū sanctuz.cōturbata
est et ait. Quare imposuisti mihi. Tu enī es
saul. Hoc ei ei samuel indicauerat vt ait io/
sephus. Quidā fabulātur mortuū magice
suscitatū a pedib⁹ primo moueri et surgere.ni
si q̄n scisscitante rege suscitatur.tunc enī a ca
pite surgit. Alij dicūt ppbetam nō posse su/
scitari.nisi rege scisscitante. Tūc indicauit ei
saul se saulem esse et ait. Noli timere. Quid
vidisti. Que respondit. Virū senem et glori
osum et amictū pallio sacerdotali. Et intelli
gens saul q samuel esset adorauit eum.7 ait
anima samuelis vt dicit iosephus. Quare
inq̄etasti me. Cui saul. Coartor inimis. Phi
listei pugnant aduersū me et dñs nō respon
dit mihi. Obsecro dic mihi q̄d faciā. Qui re
spondit.q̄d interrogas me.cū dñs recesserit
a te. Faciet tibi dñs sicut locut⁹ est. Tollet re/
gnū de manu tua.7 dabit illud dauid. Cras
aūt tu 7 filij tui mecum eritis.id ē.i numero
mortuoz.sicut ego sū vel in inferno. De hac
suscitatōne dr a quibusdā.q spūs malignus
apparuit in specie samuelis l' fantastice ima/
go eius ibi apparuit.q̄ dicta est samuel. Tra
dunt quidā.q deo permittente anima ipsi⁹
tantum consimili corpore induta apparuit
ibi. Alij vero q corpus tantū suscitatum est
cum spū vivifico anima in loco suo manen
te et quiescente. Hoc audiens saul prostra/
tus est in terrā pre timore.nec comederat pa
nē in die illa.et coegit eum mulier et fili eius
vt comederet. Cunq3 comedisset rediit ad ca
stra p noctem. Voluit enī sciri.q cōsuluisset
phitonissam

Q3 dauid vicit amalech
Capl'm. XXVI.

Congregati sūt er/
go philistei ī affect.et israhel castra
metatus est sup fontem qui erat in
iesrahel. Satrape vero philistinoz videtes
dauid et suos esse cum achis.dixerunt. Re/
uertantur hebrei isti in locū suū.ne forte cū
ceperim⁹ preliari fiant nobis aduersarij.et ī
capitib⁹ nostris mereantur sibi reddi grām
dñi sui. Tunc ait achis ad dauid inuitus et
dolens. Bonus es in conspectu meo.sed sa/
trapis non places. Surgite de nocte.7 abi
te diluculo. Abiit ergo dauid cum suis in sy
celeg die tertia. Amalecbite vero interiz im
petum fecerunt in syceleg. Et succenderunt
eam.et captiuas duxerant mulieres et pa/
uulos et vniuersam predā. Plāxit ergo da
uid et popul⁹ q̄ erat cum eo.donec deficerēt
in eis lacrime.et volebant eum sui lapidare
Confortat⁹ aūt dauid in dño.consuluit do
minū p abiathar dicens. Persequar latrū
culos hos et comprehendā. Qui respondit.
Persequere.et cōprehendes et reduces pre
dam. Abiit ergo dauid et sexcenti cum eo.et
venerunt ad torrentem bethor.alias besor.7
ibi ducenti lassi substiterunt ad sarcinas
ex mandato dauid. Cunq3 alij transissent in
uenerūt puerū egiptiū fame deficientē.quē
reliquerat dñs suus vir amalechita.cū egro
tare eum vidisset. Et dederūt ei cibū.7 reuer
sus est spūs ei⁹. Et ait ad eum dauid. Jdotes
me ducere ad cuneum istum. Qui ait. Si iu
raueris mihi q non occidas me nec tradas

me in manꝰ dñi mei. ducaꝫ. Et iurauit ei da/
uid. et eo ducente iuuenerũt hostes epulan/
tes. et q̃i diem festũ celebrantes. Et percussit
eos dauid a vespe vsqꝫ ad vesperaꝫ alterius
diei. et soli quadringenti adolescentes euase
rũt in camelis. Eruit ergo dauid oĩa q̃ tule/
rant amalecbite ab hoie vsqꝫ ad pecꝰ. Dicit
q̃ in hac victoria p̃buerunt illi auxiliũ nouẽ
principes militũ de manasse. q̃ confugerant
ad eũ dũ rediret in syceleg. Ipse enim ꝫ vene
rant ad eũ tantũ de iuda et beniamin. Por/
ro cũ redissent ad ducentos viros q̃ lassi sub
stiterant. salutauit eos dauid pacifice. Et in
dignati sũt quidã q̃ cũ eo ierãt dicẽtes. Suf
ficiat cuiqꝫ vxor sua et filij. de preda nihil da/
bimꝰ eis. Et ait dauid. Nõ audiet vos quis/
q̃ frẽs mei in ꝑmone ℟. Equa pars erit descẽ
dentis ad ꝑlũ. et manẽtis ad sarcinas. Hie
ronimꝰ ait. Non ait q̃ lassi manserũt. q̃a las/
sis nil debet dari de prede p̃cio. Et factuꝫ est
℟ ex die illo et deinceps q̃si lex in israbel vsqꝫ
ad diẽ hanc. Venit ergo dauid in syceleg. et
misit dona de preda senioribꝰ iuda proximis
suis et reliq̃s cum quibus cõmoratꝰ fuerat
ipse et viriꝰ. ¶

De morte saul et filiorꝫ eius. Capitulũ. XXVII.

Porro philistei pu
gnabant aduersꝰ israbel. Saul aũt
sciens ꝫ prudens festinabat ad mor
tem. et viriliter dimicabat. Soli quippe ma/
gnanimes rerũ terribiliũ sunt ꝓtemptores.
Hec magnanimitas maxime ꝓuenit regibꝰ
q̃s pro cumulo ꝓncipatꝰ nõ solũ malos nõ
licet esse circa subditos. sed nec mediocriter
bonos esse. Fugierũt aũt filij israel a facie phi
listinorꝫ ꝫ ceciderũt in mõte gelboe. et pcussi
sunt tres filij saul. ionatbas. aminadab. mel
chisue. Hysboseth aũt domi erat. Cũqꝫ gra
uiter vulneratus esset saul. dixit ad armige/
rũ suũ. Percute me gladio tuo ne forte incir
cũcisi isti illudãt mihi viuẽti. ꝫ pꝰ interficiãt
me. Et noluit armiger. Et arripuit saul sup gla
diũ suũ. Adeo enĩ defecerat. q̃ nõ poterat se
trãsuerberare. Quẽ videns armiger suus ir/
ruit ipe sup gladiũ suũ. Hic fuit Doech ydu/
meus. vt autumant hebrei. qui timuit esse
supstes sauli ꝓpt̃ dauid. et mortui sũt omẽs
domestici saul q̃ erãt cuꝫ eo. Videntes aũt filij
israbel q̃ trans vallẽ iordanis erãt. fragem
suoꝝ. egressi de ciuitatibꝰ suis fugierũt. Alte
ra die venientes philistei vt spoliarẽt interfe/
ctos. expoliauerũt saul armis suis ꝫ filios su
os. ꝫ ꝑcisa capita eoꝝ cũ armis miserũt in trã
suã ꝑ circuitũ. vt annũciaret ℟ in tẽplo ydo
lorꝫ ꝫ ipls. Et posuerũt arma eiꝰ in tẽplo asta
roth. caput vo in tẽplo dagon. vt in paralipo
menon legit. Corpꝰ vo eiꝰ ꝫ filiorꝫ suspẽderũt
in muro bethsan. q̃ in oculis israt. Est ei ciuitas
philistijm in terminis israt. Viri aũt de iabes ga
laad q̃s liberauerat saul ab amonitis abu/
lauerũt tota nocte. ꝫ tulerũt cadauera de muro
bethsan. ꝫ cõbusserũt ea igni. ꝫ sepelierũt ossa
in nemore iabes. Et plãxerũt eũ ieiunãtes. vij
dieb. Nota q̃ in paralipomenõ legit. Mor
tuoꝰ ẽ saul. ꝓpt̃ iniq̃tates suas. et addit. q̃si in
cumulũ pcti. ꝫ insup ꝙsuluit phitonissã. ꝓpt̃
q̃d interfecit euꝫ dñs. Hui pcti magnitudinẽ
mlti nõ attẽdũt. Et reg̃uit saul viuẽte samue
le. xviij. ãnis. ꝫ eo mortuo duob. ãnis. Hos
ãnos sacra tñ scꝑtura ñ ãnotauit. Samue
le ꝓpe icipiũt tpa noiatorꝫ ꝓpt̃ haꝫ. sicut a sau
le tempa regũ israbel.

Incidentia.

In diebꝰ istis apud latinos q̃rtꝰ reg̃uit
filiuꝰ eneas. filius postumi. Alia tñ historia
q̃rtũ poũt siluiũ latinũ vterinũ frẽꝫ postumi
ꝫ q̃ntũ siluiũ eneã. Dis tpibꝰ homerũ fuisse
q̃dã dicũt. de q̃ magna dissonãtia ẽ apud ve
teres. Crates poũt eũ ante descensũ i pelopo
nensiũ vrbẽ eraclidarũ. Cristodenes centesi
mo anno a captiuitate troie. Aristarchus ce
philochorꝰ tpe migratõis yonice. Apollo
dorꝰ atbenien sis. cc. xl. anno euersionis ylij.
Alij modico tpe añq̃ olympiades iciperẽt.

Sequuntur tituli capitulorꝫ in hi storiam Regum secundi.

De planctu dauid
super saul et ionatban capl̃m. j.
De ꝑma vnctõne dauid in regem. capitulum. ij.

Regum secūdi

De regno bysboseth cap.iij
De filijs dauid. ca.iiij.
De interfectōne abner. ca.v.
De morte bysboseth ⁊ scōa vnctōe dauid super omnē israbel. ca.vj.
Q⁹ dauid expugnauit hierusalē ⁊ muniuit capitulum.vij.
Q⁹ dauid vicit philisteos ca.viij
De reductione arche in hierlm. ca.ix
De victorijs dauid et officialibus eius. capitulum.x.
De miphiboseth et q̄ amon deboneſtauit nūcios dauid. ca.xj.
De morte vrie et penitēta dauid. ca.xij.
De thamar quā amō oppreſſit. ca.xiij.
De morte amō et fuga abſalon et reditu ad dauid. ca.xiiij.
Quō abſalon pſecut⁹ ē dauid. ca.xv
De conſilio chuſi et morte achitophel . capitulum.xvj.
De morte abſalon. cap.xvij
De reditu dauid ī hierusalē ca.xviij
De morte amaſe ⁊ ſiba ca.xix
De ſeptē viris ſuſpēſis in vltionē gabaonitarum. cap.xx.
De q̄ttuor prelijs dauid cap.xxj
Katbalogus fortiū dauid. ca.xxij
De numero populi et altari erecto a dauid capitulum.xxiij.

De planctu dauid ſuper ſaul et ionathan. Capīm.i. ſecūdi regum.

Actū eſt poſt mortē ſaulis adoleſcēs fugiens de prelio veīt ad dauid in ſyceleg et adorauit. Cumq; indicaſſet ei pl̄um victū ⁊ ſaul cum filijs ſuis mortuū ait dauid. Vñ ſcis q̄ mortu⁹ ē ſaul. et ionathas fili⁹ ei⁹. Qui rñdit. Vidi ſaul incūbentē ſup baſtā ſuam.et boſtes appropiabant ei. Cūq; queſiſſz quiſnam eſſem.⁊ dixiſſez amalecbites ſū ait. Interfice me.qa proſelitus es.ne occū dant me incircūciſi. Et occidi eū.q; viuere ñ poterat.et tuli dyadema q̄ erat.i.q̄ eē ſolebat in capite ei⁹.et armillā de brachio eius. et attuli ad te dñm meū. Aiūt hebrei būc fuiſſe filiū doech ydumei.cui pater ſu⁹ pus q̄z irrueret ſup gladiū ſuū tradidit inſignia regis q̄ cuſtodiebat vt ferens ea ad dauid.redderet eū ſibi placabilez. Nec obuiat q̄ pater ydume⁹ ⁊ fili⁹ amalecbites dr. cū amalecbite ſint idumei. Amalech ei fuit fili⁹ eliphaz filij eſau et edom. Dauid ergo ⁊ oēs q̄ cuz eo erant ſciderūt veſtimēta ſua.plāgentes ⁊ ieiunantes vſq; ad veſperā ſm legē. Et ait dauid ad nūciū. Quare nō timuiſti mittē manū tuā in x̄pm dñi. Os tuū locutū ē ꝓtra te. Et iubēte dauid vn⁹ de pueris e⁹ occidit eū Et p̄cepit dauid.vt p̄ces docerēt filios ſuos carmē arcuū.vbi alij hñt.docerēt filios ſuos arcū.i.artē ſagittādi.eo q̄ audierit pl̄m a ſagittarijs interfectū.ſicut ſcptū ē i libro iuſtorū. Hic liber nō habet ſicut nec plurimi q̄z fit mētio in veteri teſtamento. q̄s cōbuſtos credim⁹ a babilonijs. Fuerūt q̄ dicerēt hunc librū dici librū iuſtoz.eo q̄ de iuſtis agit.id ē de ſamuele ⁊ dauid. Alij dicūt penthateucū librū iuſtoz.vbi conici p̄t artē ſagittandi vtilē eſſe.q; dicit iacob ſe tuliſſe a gruz de manu amorrei in gladio et arcu. Quidam legunt iuſtoz neutraliter.⁊ dicūt librū iuſtoz.quia agit de bis q̄ iuſta ſūt q̄ libru iudicioz.vt ſit ſenſus. Hic p̄cepit dauid artē illā ꝓuandam ſicut ꝓuat q̄ ſcptū eſt i libro iuſtoz. Tūc plāxit dauid carmē lugubre ſup ſaul ⁊ ionathā et credit metrice cōpoſitū fuiſſe. Et ē ꝓtinentia b⁹ carminis tripertita. Primo agit de loco vbi facta ē ſtrages.et impcat ei. Secūdo cōmendat ſaul ⁊ ionathan. Tertio ſpecialit cōmendat ionathan oſtendēs q̄ntuz dilexerit eū. Nec obeſt ſi aliquando pluraliter.aliq̄n ſingulariter de eodē monte loquit. Eſt enim vnus mons plures colles habēs. Vbi legit. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniāt ſup vos. Quidā dicūt ſupte.ſic legētes ir̄ā. Montes gelboe.ſubaudi.ve vobis. poſtea inferūt.nec ros nec pluuia veniāt ſupte.mōtes bi vt dicūt ꝓus vberrimi fuerāt.⁊ imprecat eis ñ ariditatē.ſz ſterilitatem.q.aridi cēnt

Proſelitus quidem veniebat ō gētilitate ad iudaiſmū.

Unde subdit. Aeqz sint sup vos agri primitiarū .i. fructuū optimoꝝ sicut ꝓ. Alij dicūt ꝓpbetiā eē q impleta ē i dieb⁹ helie. qñ ū pluit sup terrā ānis trib⁹ ⁊ mēsib⁹. vj. Alij dicūt i cacumīe mōtis. nec cañ nec ꝓ pluisse. sed p maledictōez ꝓfirmatū. Dlāxitqz dauid saulē eo q viliter interfect⁹ essz. lz vnct⁹ essz oleo. Et subdit causā necis b⁹a sanḡne interfectorū ⁊ adipe fortiuz .i. pro sanguine sacerdotuz qs occidit in nobe. Hebre⁹ tñ inchoat versū ita. A sanḡne interfectoꝝ. ab adipe fortium. Sagitte ionathe. ꝛc.

De prima vnctōe dauid in regē. Capitulū. II.

POst hec ex respon so dñi ascēdit dauid i ebron. ⁊ habitauit ibi cū duab⁹ vxoribus suis in domo sua. viriqz ei⁹ māserūt i opidis ebron Et vnxerūt eū viri iuda in regē sup tribū iuda. Hic inchoat ārta etas nō ꝓinutio regni iudeoꝝ. vt q̄dā volūt. q⁹ tūc inchoasset a saule. sz ꝓ innouatōe ꝓmissionis q patrib⁹ olim data erat de regno christiano. qđ ꝑfiguratū ēt in dauid iurāte dño dauid vitatē de fructu vētris e⁹ sessuro sup sedē suā. Nūciatūqz est dauid q̄ iabite sepelissent saul. ⁊ nūciauit eis dicēs. Benedicti vos a dño q̄ fecistis misericordiaz hāc cū dño vō. retribuet vobis dñs. Sed ⁊ ego retribuā. Nectimeatis q̄i nō habentes regē. q⁹ vnxit me dom⁹ iuda regē sibi.

De regno hysboseth. Ca. III.

ABner autem ꝓn ceps exercit⁹ saul tulit hysboseth. ⁊ circūduxit eum p castra. i. vbicūqz dispersus erat exercit⁹. ⁊ creauit eū regē sup reliquas trib⁹ Vel p castra itelligе manaim locū munitissimū. vbi iunxit eū in regē. Erat āt hysboseth tūc. xl. ānoꝝ. ⁊ duob⁹ annis regnauit sup israḗl. Dauid vō. vij. ānis. ⁊. vj. mēsib⁹ regnauit i ebron sup domū iuda. Eo tpe ortū ē intestinū bellū inē hebreos. Porro egress⁹ ē abner ⁊ pueri e⁹ de castris i gabaon. Ioab āt ⁊ pueri dauid occurrerūt eis ad piscinaz gabaon. et ꝓcessit inē eos q. xij. tātū ex vtraqz parte pugnarēt i medio exercituū ⁊ apprehēso vnusq̄sqz capite cōparis sui ꝺfixit gladiū i latꝰ ꝓtrarij ⁊ ceciderūt simul. Ob ꝺ dict⁹ ē locus ille ager robustoꝝ. Ioseph⁹ tñ videt velle. q⁹ pueri dauid supstites occiderit comares suos. Ortū ē aūt bellū inē reliqs et fugit abner cū suis. Erāt āt ibi cuz ioab duo frēs ei⁹. q̄ḡ asahel velocissim⁹ q̄si vn⁹ de capreis psequebat abner cum suis instātissime. Cui abner. Nolu me sequi ne cōpellar ꝓfodere te et nō potero leuare faciē meaz ad ioab. Ille vō noluit declinare. ⁊ pcussit eū abner in inguine auersa basta. i. cū ligno posteriori. nō cuz mucrone baste vel versa ad eum basta. Persequētib⁹ āt ioab et abisai fugientē abner sol occubuit. et venerūt ad collē aquedu ctus. In c⁹ sūmitate ꝓgregati sūt ad abner filij beniamin in cuneū vnū. ⁊ ait abner ad ioab. Nūq̄d vis deseuire vsqz ad deletiōez fratrū tuoꝝ. An ignoras q̄ nō gratis mouī iugulo q̄. puocat hostem. Cessauit ergo ioab ⁊ cōis exercit⁹ pseq̄ eos. Porro abner cuz suis nocte illa trānsiēs iordanē venit ad hysboseth i manaim. Ioab vō ⁊ viri ei⁹ tulerūt asahel ⁊ sepelierūt eū i sepulchro ꝓris sui i bethleem. et redierūt ad dauid in ebron.

De filijs dauid. Cap. IIII.

FActa est ergo lon ga ꝓcertatio inē hos reges. ⁊ dauid crescente alter decrescebat. Natiqz sūt filij dauid in ebron ꝓmogenit⁹ amon de achinoem. Secūs celiab. vel celaph de abigail. Tertiꝰ absalon de vxore gentili. i. ē. maacha. s. filia ptholomei regis iessur. Quart⁹ adonias filiꝰ agith. Quint⁹ saphacias filiꝰ abigail. Sext⁹ ietrā. quem ioseph⁹ vocat nathan de egla vxore sua quā hebrei aiūt fuisse michol. q̄ sola dicitur vxor ei⁹. q̄i adolescētia sua ꝓmā sortē nō vidēt tut⁹ ē vxorē. Nō non videt posse stare. cū ista ḡntib⁹ legat michol i bierim sublānasse dauid. ⁊ dr q̄ ñ ē nat⁹ ei filiꝰ nō dauid vsqz in diē mortis sue. q⁹ in ipo partu occubuit. Sz potuit fieri vt vicina partui ō bierim discēderet i ebrō. vt ibi pareret tāqz i ꝓmitiuo loco regni.

ꝺ nō vidēt vel

De interfectōe abner. Cap. V.

Ad tempore factū est q̄ abner ītraret ad cōcubinam saulis respā pulcrā nimis. Ob q̄ obiurgat⁹ ē aduersus eū bysboseth p oppro/ brio dom⁹ sue. timēs ne forte cōcubina ysur paret sibi regnū. Et irat⁹ abner ait ad eum. Nūq̄d canis caput ego sū hodie aduersus iudā ppt̄e. q. d. ppt̄e iudas q̄ me q̄i caput canis mortui. Vel ita. ppter te fact⁹ sū caput canū. i. princeps irrationabiliter latrātium ꝓ xp̄m dñi. Et misit abner ad dauid nūcios di cētes. Cui⁹ ē tra. q. d. Nōne tra ē ī manū mea. Fac mecū amicicias. ⁊ reducā ad te vniuer sū isrl. Qui ait. Optime. Faciā tecū amicici/ as. sz nō videbis me añq̄z reduxeris michol q̄z ⁊ ad bysboseth mādauit dauid. vt remit teret ei vxorē suā michol. Tulerūt ergo eā a viro suo faltiel. q̄ se/ quebat eā plorās vs/ q̄z baurim. Nō eniz cognouerat eā eo q̄ illa diligēs dauid sp tristis erat. Et locu/ tus ē abner ad seniores isrl. ⁊ maxime ad beniamin. vt transi/ ret ad dauid quē ele/ gerat dñs. Et ascēdit abner in ebron ad dauid. et suscept⁹ ē ab eo magnifice. et ait. Surgā vt ꝓgregē ad te oēz isrl. Cūq̄z abiisset ī pace. ecce ioab ⁊ pueri da uid redierī cesis latronib⁹ cuz prede magna nimis. et dictū ē ioab de aduētu abner. ⁊ de pace cū rege. Qui cū tēptasset mutare animū regis dicēs. Jurauit abner vt deciperet te. Et cū nō acquieuisset rex misit nūcios p⁹ abner q̄ rege reuocāte eū. ⁊ reduxit eū. ⁊ occurrēs redeūti seorsū adduxit eū q̄si secret⁹ locutu/ rus. ⁊ pcussit eū ī inguine ⁊ mortu⁹ ē q̄si ī vl/ tionē frīs sui. Sz veri⁹ ē. q. timebat ne fieret fedus a rege. Qđ cū audisset dauid ait. Mūdus sū ego ⁊ regnū meuz a sanḡne abner. et veniat sup caput ioab. Nō deficiat đ domo ioab semine fluēs. ⁊ leprosꝰ ⁊ tenēs fusū. id ē. effeminat⁹. et cadēs gladio. et indigēs pane.

Jste pbalti doct⁹ erat ī lege. ⁊ iō nolebat al/ teri⁹ vxorē violare. et ppter q̄ nomini fixo additū ē el. qđ est no/ men dei. q. p timore ⁊ reuerētia dei ⁊ legis abstinuit. q̄ dicūt he/ brei.

Sedm q̄ vo videt ei impcari semis fluxū et leprā et euratōem ⁊ stragez ī bello. ⁊ mēdici tatē. Quidā legūt p vno leprosus et tenens fusū. i. breue ventilabrū ad depellendas mu scas. qđ fit de foliis palmaꝝ. ⁊ inuoluit inter digitos instar fusi. Scidit ergo dauid vesti mēta sua ⁊ fleuit sup abner. ⁊ oīs ꝑplus qui erat cū eo. ⁊ indixit omib⁹ ieiunīū vsqz ad ve sperā. et ait. Nescitis q̄ō ꝓceps maximus hodie cecidit in isrl. Ego āt cuz dedicat⁹ rex. q. d. cū sim nouus rex. maxīe īdigebā auxilio isti⁹. ⁊ horro filij sarue mihi duri sūt.

De morte hisboseth et secunda vnctione dauid super oēz israhel. Capitulum. VI.

Cūq̄z audisset his/ boseth de morte abner dissolute st man⁹ ei⁹ ⁊ oīs isrl pturbatus est. Duo āt viri ꝓncipes latronū erāt cū hysbo seth baana et rechab ō filijs beniamin. Qui irati recesserāt ab hysboseth. et venerant ad miphiboseth filiū ionathe. vt facerēt eū regē Qui noluit imo prodidit eoꝝ ꝓsiliū Quidā vo tradūt q̄ hysboseth offens⁹ erat eis. eo q̄ dicebāt ei miphiboseth debere regē eē. cū fili us esset primogeniti saulis. Erat iste miphi boseth claud⁹ vtroq̄z pede. Quinquēnis eī erat q̄n nūciatuz ē ei de morte saulis et iona the. et tollente eū nutrice vt fugeret cecidit ⁊ ꝓfract⁹ ē. Horro baana ⁊ rechab ingressi sūt domū hysboseth ferētes spicas tritici. q̄si pri mitias regi. Hostiaria āt dom⁹ obdormie rat. Et inuenientes hisboseth dormientē ī me ridie. interfecerūt eū. et attulerūt caput eius ad dauid in ebron dicētes. Ecce caput viri q̄ querebat aiaz tuam. existimātes se munera accepturos a dauid. Et ait dauid ad eos. Jn terfecistis virū innoxiū. sanguinē dñi vestri fudistis. ⁊ iō auferā vos de terra. Et precisis manib⁹ ⁊ pedib⁹ eoꝝ suspēderūt eos sup pi/ scinā. vel spinā in ebron. caput vo hysboseth sepelierūt ī sepulcro abner. et venerūt senio res de israel ad dauid. et pcussit cū eis fed⁹. ⁊ vnxerūt eū in regez sup oēz isrl. Primo igit unct⁹ ē ei signū regni. scdo in regē sup iudā tertio in regem sup isrl. Filius. xxx. ānoꝝ erat

dauid cū regnare cepisset. Cupabūdat filiꝰ ydeomate hebreo. ⁊ xl. ānis regnauit i ebrō. vij. ānis. ⁊ vj. mensib⁹ supiudā. subaudi specialiter. Naz si statim post hysboseth regnauit in israel. nō nisi duob⁹ ānis regūt i iuda Hz autē hebrei eū regnasse in ebron aliqbus annis adhuc saule viuēte. qz dom⁹ iuda iaz affectabat eū in regē. ⁊ ipse mittebat eis munera tanqz suis. In bieruſalez āt regnauit. xxx. tribus ānis supoēz plm. Si querat quare a sūma regni subtrahant. vj. menses. Aut hebreꝰ dauid egrotasse. vj. mēsib⁹. ⁊ nil dignū rege egisse. Vel qz absalon psecutus ē eū. vj. mensib⁹. et tunc q̄i nō regnauit dauid.

Q⁊ dauid expugnauit hieruſalez et muniuit. Capitulū. VII

POstea collecto exercitu ascendit in bierlm vt ejiceret iebuseū Qui posuerūt cecos ⁊ claudos supra murū in derisionē dauid dicētes Non ingredieris huc. nisi abstuleris cecos et claudos. q. d. Adeo ē vbs fortis. q fortiuz auxlio nō indigem⁹ Alij dicūt eos posuisse imagines sup murū. q̄s dixerūt cecos ⁊ claudos. i. nil a gentes. q. d. etiā nobis nil a gētib⁹ intrare nō poteris. Vel seipos dixerunt cecos ⁊ claudos. qz debiles eos et similes bis reputabat dauid. Incepit i prouerbio dictū est. Cec⁹ ⁊ claud⁹ nō intrabit i tēplū dei. Primo simpliciter in lege phibitū erat cecos et claudos intrare tēplū ad offerendū. postea versū ē i puerbiū. Forte cū iamtoꝛes arcerēt imundos. dicebāt enigmatice. Cec⁹ et claud⁹ nō intrabūt. ponētes cecitatem et claudicationē p qualibet imundicia. Porro inferiorē ciuitatē obtinuit dauid trādēte eam sibi ornan iebuseo. Cū q̄z arcez syon obtinere nō posset. ppposuit in p̄mū p̄cipatū militie. illi q̄ p̄mū peteret iebuseū. et tangeret domatū fistulas. i. tectoꝛ cānales. per q̄s defluūt stillicidia Alij dicūt fistulas cuniculos subterraneos. p q̄s erat ascens⁹ vsq ad tecta. Multis itaq festinātib⁹. ioab p̄uenit vniuersos. ⁊ clamauit ad regē. exigens militie p̄cipatū. ⁊ obtinuit dauid arcē expulsis iebuseis p̄ter ornan. ⁊ edificauit p circuituz ei⁹ incipiens intrinsec⁹ a mello. et ptem illaz ciuitatis vocauit ciuitatē dauid. Reliquaz vrbis partē extruxit ioab. Mello aūt erat p̄cipuū et q̄ quedā profunda voꝛago vallis. Porro ipa ciuitas dauid postea vocata est mello. Et edificauit in ea dauid domū byrā rege tyri ferēte sibi auxiliuz mittēdo ei ligna cedrina et artifices. Porro dauid accepit alias vxoꝛes. et nati sūt ei filij in bieruſalem xj. inter q̄s enumeratur nathan. ali⁹ scz a nathan ppbeta quem sibi dauid adoptauerat post mortē patris. Et nota qz bieruſalē vsqz ad melchisedech dicebat iebus. a q̄ dicta est salem. Postea a dauid dicta ē iebusalē. Hz postea mutata. b. in. r. dixit bieruſalez. q. munitā salem. Vero enī hebraice munitio est. Tradit ioseph⁹ q̄ p banc lrē mutationē abbomezo factam quidā putant. postea dicta est a salomone bierosolimia. ⁊ tandē p syncopā bierosolima.

Q⁊ dauid vicit philisteos. Capitulū. VIII.

AUdientes autem philistei dauid regnare sup israel ascenderūt vniuersi vt quererent dauid. ⁊ castrametati sūt in valle raphaim. nō procul a bierlm. Et egress⁹ ē ad eos dauid ex respōso dñi. ⁊ pcussit eos i ore gladij et diuisit eos hac et illac i fugā. Ob hꝰ vocat⁹ est loc⁹ ille baalpharasim. i. viroꝝ diuisio. Vel qz ibi fugiētes reliquerant ydola q̄ tulit dauid secū ⁊ p̄flauit. Et addiderūt adhuc philistijm. vt ascēderēt i valle raphaim. ⁊ posuerunt ydola sua sub arboꝛib⁹ piroꝝ. ⁊ aūt dñs ad dauid. Non ibis obuiā eis. sz gira p̄ tergū et venies ex aduerso piroꝝ. Hebreꝰ habz flentiū. i. ydoloꝝ q̄ digna sūt fletu. ⁊ cultoꝛes suos ad fletū eternū trahūt Cū q̄z angel⁹ dñi incedēs sup cacumina piroꝝ sonitū faceret irruit super eos dauid et percussit eos vsqz gazer.

De reductōe arche in hieruſalē. Capitulum. IX.

PRoro fecit dauid p tabernaculū iuxta domū suam ad

reponendā archā.ꝛ posuit in eo q̄sdaꝫ de veteriꝫ coꝛtinis. Tabulas vero colūnas ꝛ bases poꝛes reꝑuauit. Et descēdit dauid cū .xxx. milibꝫ viroꝝ.et posuerī archā sup plaustrū nouū et tulerāt eā de domo aminadab.que erat in gabaa.i.ī colle iuxta cariatbiarī. Nec ē gabaa nomē vrbis vel loci.sz fm interpta tōez suā collē sonat. Duo āt filij aminadab minabāt plaustrū.aioth p̄cedebat.ꝛ oza seq̄ baī.dauid āt ꝛ oīs isrl̄ psallebāt coꝛaz archa musicis instrumētis. Cū āt venissēt ad areā nachoꝛ calcitrauerūt boues ꝛ inclinata ē archa.et extēdit oza manū et tenuit eā.et aruit dextera ei⁹ in q̄ archā ferre debuit.sicut pateꝛ ei⁹ iusserat.et expirauit.ꝛ vocatū ē nomē loci oze p̄cussio. Dicit ioseph⁹ eū p̄cussū.q; tetigit archā.cū sacerdos nō esset. Alij dicunt q; posuerat archā sup plaustrū cū humeris poꝛtare debuisset. Hebrei tradūt.q; ea nocte dormierat cum vxoꝛe sua. Timuit itaq; dauid diuertere archaz ad se.ꝛ posuit eā in suburbio ī domū obetb leuite filij edom getbei et erat ibi trib⁹ mensib⁹.et bñdixit dominus domui obetb. Quo audito abijt dauid vt adduceret archam in ciuitatez dauid cū gaudio. Dauid āt accinct⁹ epbod lineo. psallebat coꝛaz archa in oꝛganis armigatis.i.ad armū ligatis. Vel fm quosdā gen⁹ ē oꝛgani quod fit ī aqua.et vidit eū psallentē michol p fenestrā et despexit eū in coꝛde suo. Cūq; posuissent archā in loco suo.obtulit dauid holocausta et pacifica.et bñdixit pplo ꝛ partit⁹ ē p singula capita colliridā panis vnā.ꝛ assaturā bubale carnis et similam frixā oleo. Cūq; rediret dauid in domū suā subsannauit euz michol dicēs. Quā glorioſus fuit hodie rex isrl̄ nudat⁹ q̄si vn⁹ ō scurris. Et rñdit dauid. Ante dñm. q̄ potiꝰ elegit me q̄z patrē tuū. Quāobrē michol non est nat⁹ filiꝰ vsq; in diē mortis sue. Qđ inclusiue legēdū ē.i. donec ī partu occubuit. Vel exclusiue.i. nūq;.qđ videt velle ioseph⁹.q̄ dicit eā de dauid minime filios peꝛ creasse.sed de viro cui dederat eam pater suus sublatam a dauid quinq; filios habuisse qui intelligendi sunt adoptiui. Mortua ei merob soꝛoꝛe sua.quinq; filios eius adoptauit michol.

De victoꝛib⁹ dauid et officialib⁹ eius. Capitulum.X.

Factū est aūt cum sederet rex in domo sua habens requiē ab hostibus suis dixit ad nathan. Vides q; ego habitem in domo cedꝛina .et archa dei posita sit in medio pellium. Faciam ei domum.et ait nathan .Fac quia dominus tecum est nescies quid diceret. id est.a spiritusancto non loquebatur hoc. Eadem nocte factus est verbum domini ad nathan.Vade ꝛc seꝛuo meo dauid. Non edificabit mihi domuz.quia sanguinarius est.sed filius eius succedens ei in regno .faciet domum nomini meo. et stabiliam thꝛonuz eius vsq; in sempiternum.et ego eꝛo ei in patrem.et ipe erit mihi in filiū. Ex hac promissione conicitur.q; saluus sit salomō. His auditis gauisus ē dauid de successione regni.ꝛ exin de p̄cipue gratias egit deo.addēs Ista eniz est lex adam domine de⁹.id est.lex boīs vt sit sollicit⁹ de successione filioꝝ.vel vt grās agat deo de beneficijs. Factū ē aūt post hec pcussit dauid philisteos.ꝛ abstulit frenū.i. p̄tātez tributi quā habebant in isrl̄ de manu eoꝝ.et pcussit moab.et mensus est dauid eos funiculo.id est.cui voluit dedit ei ꝑditatē coequās eos terre.i. valde būilianſ.ꝛ mensus ē duos funiculos vnū ad occidendū.ꝛ vnū ad viuificā dū.i. ad arbitrū suū q̄s voluit occidit.quos voluit reseruauit.ꝛ fact⁹ est ei moab tributarius. Et percussit adadezer regem soba cui

Nota q; est dictum ad dauid p nathan. cum completi fuerint dies tui ꝛ dormieris cum patrib⁹ tuis suscitabo semē tuum post te.et cetera. quod de salomōe dici non potest. qui viuēte patre regnauit. Qđ adhuc expectāt iudei implendum.

Dicunt hebrei q; pꝛores ei⁹ ꝛ cōcubine et nurus peperer̄ masculos et iumēta duplices fetus.

cū ferrēt pl̄idiū syri et damasc⁹ pcussit ex eis xxx.milia.⁊ ponēs in syria pl̄idiū.fecit eā tributariā.Audiēs autez chou.alias chori rex emath pcussū adadezer hostē suum misit ad dauid ioram filiuz suū cū muneribus⁊ grāy actōe.q̄ hostez suū pcusserat. Cūqz rediret a syria dauid occurrert ei ydumei ī valle salinay.⁊ pcussit ex eis.xij.milia. Hieronim⁹ corrigit.xviij.milia.⁊ in iebelē pcussit ad.xxiij.milia.⁊ ponēs ī ea pl̄idiū fecit eā tributariā.Tūc impletū ē qđ dictum ē rebecce. Maior seruiet minori. Et retulit ī hierusalē aurū⁊ argentū multū nimis.qđ sanctificauit dño in fabricā future dom⁹ Es q̄z chorintheum sanctificauit.de q̄ fecit salomō mare eneum colūnas⁊ altare Dorro ioab erat super exercitum. Josaphat erat acōmentarijs.id est.scriptor gestoy. Scribebāt enī singuli reges cronica gestoy Sadoch⁊ abiathar erant sacerdotes. saraias vero scriba.id est.cācellarij⁹. Bananias autē erat super chereti et pheleti.q̄ erāt custodes capitis dauid. Filij āt dauid sacerdotes erāt.i. digniores p ceteris post regez. Hic dr̄ietro sac̄dos fuisse madian.

Idumei ab edom q̄ ab esau descenderūt q̄ fuit por natu q̄z iacob q̄ de rebecca fuerant.

Aiunt hebrei q̄ yro/res iacob⁊ pcubine⁊ nurus pepererunt masculos.et iumēta duplices fetus.

In chorītho fuit q̄dā tēplū edificatum ydoloy argēto et ere et auro.q̄ combusto metalla fluxerī et cōmixta sūt⁊ q̄ maiorps erea erat. generali noīe vocata ē talis cōmixo es chorīteū.

In paralipomenon legit̄ q̄ ea die p̄stituit dauid frēs asaph cātores.⁊ ip̄m p̄cētorez⁊ q̄ cātabāt psalmos ex diuersis psalmis cōpactos.

Acōmentarijs vicē regis agebat.c⁹ iudicio leges scribebāt.

Hi dicūt fuisse duo viri fortissimi.alij dicūt q̄ fuerī due familie.

Hi dicūt fuisse.lxx.iudices locoy vt moises elegit.lxx.ñ celethi so nat extermiatores pheleti āmirabiles.

De miphiboseth et q̄ amō dehonestauit nūcios dauid Cap.XI

Et recordatus est dauid federis qđ fecerat cū ionathan.⁊ ait. Nūq̄d supest aliquis dr̄ domo saul cū q̄ faciaz misericordiam p ionatha. Cūqz accepisset supesse miphiboseth filium ionathe debilē pedib⁹ vocauit eū⁊ restituit ei oēz possessionē saul aui sui.⁊ p̄stituit eū cōmensalē suū.tanqz vnū de filijs suis Dorroiba puer saulis.cui erant.xv.filij et.xx.fui.ex mandato dauid excolebat terrā et referebat fruct⁹ ad miphiboseth ī hierlim. Erat aūt miphiboseth filius micha. Factuz ē igit̄ vt moreretur naas rex amonitay.et regnaret peo filius ei⁹ amon. Misitqz nūcios dauid vt cōsolarent eū de morte p̄ris.monens vt amicicie quas cū p̄rē ei⁹ habuerat p̄manerēt. Cūeni dauid fugisset ad achis sub simulatione furoris.a patre isti⁹ benigne collect⁹ fuerat. Principes aūt amon exacuerūt reges suuz dicentes. Nescis q̄ misit dauid vt videret gressum et exitum tuū vt pcutiat te et terrazz tuā. Tulit itaqz amon seruos dauid.⁊ rasit dimidiā partem barbe eoy.⁊ p̄cidit vestes eoy vsqz ad nates Videntes aūt amonite q̄ irritassent dauid cōduxerūt sibi milites ōsyria roob et sobal.et a rege maacha.et a rege ystob. Misitqz dauid ioab⁊ oēz exercitum aduersus eos. Stabāt aūt amonite ante ingressum ciuitatis.et syroz exercitus erat in campo. Joab quoqz diuisit exercituz.et prez tradens abysai fratri suo.partē sibi retinuit et irruit in syros.fugauitqz eos in ore gladij Quod vidētes amonite⁊ ip̄i terga verterūt abysai receperūt se in vrbem. Joab vo rediit in hierusalē cū triumpho. Videtes igit̄ syri quo corruissent coram israel.collegerunt ite rum exercitum amplioz. Dauid qz p̄gens omnē israhel.et transiēs ioz danē direxit acie aduersus syros.⁊ pcussit ex eis curr⁹⁹⁹

De morte vrie et penitētia dauid
Capitulū. XII

Factū est anno uer/
tente vno tpe cū solēt reges ad bella
pcedere. misit dauid ioab ⁊ vniuer
sū israel. ⁊ vastauerūt filios amon. ⁊ obsede/
rūt rabath. Dauid āt remānsit in bierusalez
Accidit vt surgeret dauid de stratu suo p⁹
meridiē. et deābularet in solario. Viditqz ex
aduerso bethsabee vxorē vrie filiaz belie filij
achitofel lauantez se aqua frigida. Cui⁹ spe/
cie inspirat⁹ ad se vocatā cognouit statimqz
sanctificata ē ab immūdicia sua. i. post coi/
tū lauit se. vel ꝓcepit. ⁊ cessauit menstru⁹ san
guis quē natura dz reꝑuare post ꝓceptuz in
alimoniā fetus. Quidā tradūt eā tunc men
struatā esse ⁊ ad tactū regis cessasse mēstruū
Dicit epiphani⁹ q cū vocasset dauid bethsa
bee. cognouit ꝑ natban in spū. et festinauit
ad dauid vt prohiberet a ñq̄z veniret mulier
et impediuit eū belial. Nam in via hominē
occisū nudū vidit iacentē ⁊ moram fecit ibi.
Eadē nocte rex impleuit peccatū. et luxit na
tban. Cūqz accepisset eā dauid ꝓcepisse. reuo
cauit vriā armigerū ioab. fm iosephū ab ex
peditōe. vt ingrederet ad vxorē suā ⁊ partus
ei ascribeꝛetur. Quesiuitqz dauid ab vria de
statu belli monēs vt intraret ad vxorē ⁊ pau
lulū recrearet se. Nō acquieuit vrias ⁊ dor/
miuit cū seruis regis. Quāobrē vocauit eū
dauid iterū. ⁊ statuit eū secū i mensa. inuitans
eū ad pocula vsqz ad ebrietatē. Ꝛz nec sic cō
citatus est vir desiderio vxoris. ⁊ ait. Arcba
dñi et israel habitāt i papilionib⁹. ⁊ dñs me/
us ioab manet sup faciē terre ⁊ ego ingredi/
ar in domū meā. Per salutē tuā rex non fa/
ciā rem hanc. Cert⁹ ergo dauid q nō intra/
ret. scripsit ad ioab. q̄si deliquisset in eū vrias.
vt poneret ipm in ea parte belli in q̄ pcussus
interiret. Cunqz tulisset vrias epl'am mortis
sue fm mādatū regis interiit. Dxoꝛo bethsa
bee accepta morte viri sui plāxit eū. Transa/
ctoqz luctu vocauit eaz dauid. ⁊ facta est ei
vxor. ⁊ peperit ei filiū. Tūc misit dñs natbā
ad dauid. Qui ꝓposuit ei paradigma de di
uite habēte oues plurimas. qui rapuit pau
peri vicino ouiculā vnā quā habebat. vt ex
ea ꝓpararet cibos hospiti q̄ supuenerat. ⁊ in
dignat⁹ est rex ī hoīez illū ⁊ dixit. Viuit dñs
q̄niā fili⁹ mortis ē q̄ ꝑ fecit. Quē reddet in q̄/
druplū. Et rñdit natban. Tu es vir ille. Ux/
orē vrie accepisti tibi. ⁊ vt occultares adulte/
riū interfecisti eū gladio filioz amō. Quam
obrē ꝑ dicit dñs. Nō recedet gladi⁹ ꝺ domo
tua vsqz in sempiternū. Ecce suscitabo super
te malū de domo tua. Hoc vlti mū factū est
qñ psecut⁹ ē eū absalon. ꝓmū ꝺo ī diuisione
regni post salomonē. Et ait dauid ad natbā
Peccaui dño. et descendens de throno cō/
sistorij sedit in terra. ⁊ tāq̄z vir deicola coraz
omnib⁹ ꝓfiteri peccatū suū non erubuit. Et
ait natban ad eū. Trāstulit dñs pcm tuum
nō morieris nec regnū amittes. Verūtamē
fili⁹ q̄ nat⁹ ē tibi morietur. q̄niā blasphemare
fecisti ūmicos nomē dñi. Dixerit ei idolatre
vel dicere potuerit. Nō ē iust⁹ ꝺs isral'. q̄ saul
amouit de regno ⁊ substituit dauid. cuz da/
uid grāui⁹ q̄z saul peccauerit. Percussit āt
dñs paruulū vsqz ad desperatōnem vite. et
depcat⁹ ē dauid dñm ꝑ paruulo. et ieuna/
uit ⁊ iacuit sup terrā. ⁊ nolut ꝓsolari. Occi/
dit aūt die. vij. vt moreret infans. Et videns
dauid seruos multitates itellexit q̄ mortuus
esset. Quo accepto. lota facie et mutata ve/
ste intrauit domū et adorauit. ⁊ exhilaratus
comedit. et āmirati sūt fui q̄ ꝓtra cōsuetudi
nē egisset. et ait ad eos. Cū adhuc viueret pu
er fleui et adorauī dñm vt viueret. eo mor/
tuo quare flerē. Nūq̄d potero reuocare eū.
Ego vadā ad eū. ille vero non reuertetur ad
me. Vocauit autem a gebat dauid vt consola
retur bersabee. quia diligebat eam. et procedē
te tempore genuit ex ea filium. quem voca/
uit salomonem. commisitqz eum in manu
natban. qui vocauit eum ydidā. id ē. amabi
lem domino. Igitur pugnabat ioab cōtra
rabath et expugnauit eam. Misitqz ad da/
uid dicens. Veni et cape ciuitatē. ne nomīt
meo ascribat victoria. Et cōgregauit dauid
omēm populū. ⁊ profect⁹ cepit vrbē et vasta
uit eaz. ⁊ tulit dyadema de capite melchon.
q̄d sonat rex eoz. ⁊ erat ydolū amonitarū. et
erāt ī diademate gēme ꝑciose. ⁊ auri talentū

Quod cōflauit dauid.et formauit ex eo ſibi
dyadema.in medio gemmarū ſtatuens ſar/
donicē incōparabilē. Porro reliquas ciui/
tates amonitarū vaſtauit.z multos de pl̄o
ſerrauit vebiculis ferratis. et plures diuiſit
cultris.z traduxit in typo laterū.

De thamar quā amon oppreſſit.
Capl̄m.XIII.

Et factū eſt p̄ hec
ſuſcitauit dñs maluz in domo da/
uid in hūc modū. Amon p̄moge/
nit⁹ ei⁹ diligebat thamar.ſororez abſalon.ex
vtroq; parēte.ita vt deperiret in ea z egrota
ret. Huic erat cognat⁹ z familiaris ionadab
fili⁹ ſemmaa fris dauid p̄udēs valde.quez
ioſeph⁹ ionathan vocat. Hūc q̄dā arbitran
tur fuiſſe nathan. ſz abſit vt p̄pha flagicioſū
dederit p̄ſiliū. Dicit ad amon. Quare ſic
attenuaris macie filj regis. q̄ſi di. qui debes
ſuccedere regi in regnū. Et rñdit amon. Di
ligo thamar ſupra modum. Qui rñdit. Si/
mula languorē. Cunq; venerit pater tu⁹ ad
te viſitandū dic ei. Veniat oro thamar ſoror
mea.et faciat mihi pulmentuz vt comedam
ſuauꝰ de manu ei⁹. Cūq; veniſſet thamar
miſſa a rege.corrit in oculis ei⁹ ſorbiciūculas
Vel p̄m ioſephū colliridas frixas. Et eijecit
ſe amon vniuerſos. Cūq; tuliſſet thamar ci/
bos ad eū i p̄claui appropīnquauit eaz z ait. Cuba
mecū ſoror mea. Que rñdit. Noli frater op/
primere me.z facere
oppꝛobriū generi tuo in iſrl. ſed loquere ad regē z nō negabit me tibi. Hoc atebat vt ſub

Cōclaue vr camera p quā non poteſt ve
niri niſi paliā.

terfugeret manꝰ ei⁹. Non ei vas erat p̄m le/
gē. vt q̄s duceret ſororē ex parte. Tñ q̄daz de
terminat p̄ dictū eē ſi fuerit ambo eiuſdē po
puli. Nec ā fuerat de matre gētili. id eſt. ma
acha.quaz dauid ceperat in p̄lio.z ceſarie et
vnguib⁹ p̄ciſis duxerat eā p̄m legē in vxorez
z ita tradit illos potuiſſe fieri p̄iuges. noluit
ā acquieſcere amon.z oppreſſit eā.et ſtati ex/
oſam habuit eā magis q̄z añ dilexerat.z eije
cit eā a ſe rogantē vt apud ſe maneret.z eſſet
ei vxor. Cūq; eijeciſſent eā pueri amon aſper
ſit cinerē capiti ſuo z rupit tunicā talarem q̄
vtebant filie regis v̄gines.quā ioſepbuſ vo
cat colobiū manicatū Et impoſitis manib⁹
ſup caput ingreſſa ē ad abſalon frēz ſuū eiu/
lans. Cui frater ait. Tace ſoror.frater enī no
ſter ē.z manſit in domo abſalon lōgo tpe ſu
ſtinens viduitatem.

De morte amon et fuga abſalō et
reditu ad dauid Capitulū.XIIII.

Factuz eſt aūt poſt
bienniuz vt aſcenderet abſalon ad
tondēdas oues.z ait ad regez. Ve/
niat oro rex cū ſuis ſuis ad conuiuiū puer
ſui. Cūq; abnuiſſet rex.ne grauaret eū.ait ab
ſalon. Veniat ſaltē obſecro amon frat̄ me⁹.
et filij regis cū eo. Et ait ierūt cū abſalon. Cū
qz recūberent pueri abſalon ex p̄cepto ei⁹ in
terfecerūt amon temulentū. Et aſcendentes
filij regis mulas ſuas fugierī. et pueri fama
ad dauid dicens. Percuſſit abſalon oēs fili
os regis.z ſcidit rex veſtimenta ſua z cecidit
ſup terrā. Jonadab ā quē veritas nō latebat
ait ad regē. ne timeat dñs me⁹ quoniā amō
ſolus mortu⁹ eſt. quez oderat abſalon a die
qua oppreſſit ſororē ſuā. Et ecce apparuerī fi/
lij regis et fleuerīt cū rege plāctu magno ni
mis. Porro abſalon fugiens abiit ad ptho
lomei auū ſuū regē yeſſur.z fuit cū eo tribus
annis. Rex ā p̄ſolat⁹ ſup amon interitu.ceſ
ſauit velle p̄ſequi abſalon. q̄ ſciebat eū eſſe fla
gicioſū z dignū morte. Q̄ intelligēs ioab q̄
diligebat abſalon miſit ad regē mulierez ſa/
pientē d tecua q̄ putabat fuiſſe pauia amoſ
p̄pha.et poſuit ioab v̄ba ſua in ore ei⁹. Cun/
qz ingreſſa fuiſſet mulier ad regez. adorauit
dicens. Serua me rex. q. Mortu⁹ ē vir meus
et erant mihi duo filij .z interfecit alter alter
in agro.z p̄ſurgit vniuerſa cognatio aduer
ſus occiſorē. queren/
tes animā illius pro anima occiſi .et que/
runt extinguere ſcin tillam meam ſuper

Aiūt hebrei ſic rem
geſtā fuiſſe. quā vnde
mulier in parabolā

terrā. Hec mulier poſuit ſe in p̄ſona dauid
z filios ſuos i p̄ſona amō z abſalon z cogna
tionē ſuā in p̄ſona alioꝝ filioꝝ dauid. et ait

dauid ad eā. Uade in pace. ego videbo p te. Quod cū nō sufficeret mulieri ait ad regez In me sit dñe hec iniq̄tas ⁊ in domū patris mei. rex autē sit innocens. q. d. Si putas iniquū parcere occisori. mihi imputetur ⁊ do mui mee. Cū q̄z iterasset rex pmissionem nec sufficeret mulieri. instanti⁹ rogabat regem. Qui ait Uiuit dñs. q̄ non cadet de capillis filij tui sup terrā. tūc exponēs ei mulier simi litudinē ait. Reducat ergo dñs me⁹ abiectū suū. Non enī vult animā perire de⁹. ⁊ omēs dilabimur tā q̄z aque q̄ nō reuertentur. q. d. Mortuū filiū nō potes reuocare ad vitam Melius est vt reuoces viuentē. q̄z alterum vindicando vtrūq̄z perdas. Et ait rex. Nū quid man⁹ ioab tecū est in istis. Que rñdit. Ipe imposuit verba hec in ore meo vt verte rem similitudinē sermonis hui⁹. ⁊ ait rex ad ioab. Reuoca puerū absalon. Cū q̄z reduxis set absalon in bierusalē ait rex. Non videat faciē meā donec vocē eum. ne eo viso reuiui scat in me dolor filij. et mānsit absalon in bie rusalē duob⁹ annis. et faciē regis non vidit. Porro absalon erat decorus nimis. cuius cesaries ꝑm iosephū tanta erat. vt vix nouez dieb⁹ tonderi potuisset. Quam semel in an no tonsam ponderabat. cc. siclis. Forte hui⁹ pōderis erat tonsura eius. Uel ꝑ ꝓcio eme bant eam mulieres. vt subornarēt crines su os. Natiq̄z sunt absalon filij tres et filia vna noie thamar. misitq̄z sepi⁹ ad ioab vt interce deret pro eo ad regē. Qui noluit venire ad eum. Misitq̄z absalon seruos suos vt incē derent segetes agri ioab. Quo facto ioab ve nit ad eū dicēs. Quid fecerī fui tui. Qui rñ dit. Aliter habere te nō poterā. Obsecro in tra ad regē. vt videā faciē ei⁹. Alioq̄n interfi ciet me. Et ingresso ioab ad regē vocatus ē absalon. et osculat⁹ est rex eum.

Quō absalon persecut⁹ est dauid.

Capitulū. XV

Hunc cepit absalō aspirare ad regnū. naz caleph ante eū gent⁹ vel iners erat vt mortuus Fecitq̄z sibi currus et equites. l. q̄ ꝓcederent eū et mane ꝓsurgens stabat in porta ⁊ blan diebatur ascendentib⁹ ad regis iudiciuz vi cens. Bona sūt q̄ dicis. sed non est qui te au diat cōstitut⁹ a rege. Quis ꝓstituet me regē vt iuste iudicez. Et inclinauit ad se corda vi rorū. Post q̄tuor vo annos reuersiōis ait ad regē. Bum erā in exilio vou. si reduxerit me dñs in bierusalē sacrificabo dño i ebron Uadam ergo et reddā vota mea. Et ait rex. Uade in pace. Alia lrā habet post. xl. annos xl. enī anni fluxerūt ex quo occisi sūt sacerdo tes nobe qui ponunt bic. vt monstret diui nā vltionē suscitari super dauid. eo q̄ abime lech sacerdotē fefellit. Abiit ergo absalon in ebron. vocens ꝓsilio achitofel gilonite qui fu erat consiliar⁹ dauid. et egressi sunt multi ō bierusalem rem ignorātes. Cunq̄z imolasset hostias facta est cōiuratio valida. et augeba tur popul⁹ cū absalon. Qō cū accepisset da uid ait seruis suis. Egrediamur cito. ne for te veniens absalon occupet nos. ⁊ pcutiat ci uitatez. Et egressus est dauid rex ⁊ vniuersa domus ei⁹ nudis pedib⁹. dimisīs decē cō cubinas ad custodiendū domū. ⁊ pcedebāt regē ceretbi et phileti. dc. viri pugnatores q̄ secuti fuerant eū de geth. Isti credūt bñficia pstitisse dauid qñ latuit in geth. ⁊ in retribu tionē dederat eis locū in bierusalē. Josephꝰ dicit illos sexcentos egressos cū eo. q̄ quon dam astiterant ei in saulis psecutōe. Potu it autem fieri. vt hi et illi essent cum eo. Et ait rex ad ethei gethеum filiū achis. qui primus erat inter sexcentos. Reduc frēs tuos in bie rusalē. et habita cū rege absalon. heri veniſti et hodie cōpelleris exire. Qui rñdit. Uiuit dñs. nec in morte nec in vita derelinquaz te. Et transgressi sunt vniuersi flentes cuz rege torrentem cedron. et leuite arbam portantes depositerunt eam donec transiret populus et ascendit abiathar ad consulendum dñm Qui nō respodit ei. Et ideo ait dauid ad sa doch. Reuertere in ciuitatem cū archa. ego abscondar in deserto. Achimaas filius tu us et ionathan filius abiathar sint vobiscū per quos veniet ad me sermo a vobis. Et re dierunt cum archa. Cunq̄z ascēdisset dauid cliuum oliuarum. occurrit ei chusi arachi tes cōsiliarius eius. et ait dauid. Reuertere

et esto cū absalon.et dissipabis ꝓsiliū achito
fel.et qđ audieris in domo regis indicabis
sacerdotib⁹.q̄ dirigent ad me filios suos Et
venit chusi ad absalon ī hierusalē. Cūq3 pau
lulū ꝓcessisset dauid apparuit ei siba cū duo
bus asinis.ferens panē7 uuā passam.7 mal
las caricarū vel palatarū.i.ficuū q̄ inē tabu
las quas palas dicim⁹ presse ꝓpinguī. Et
ait siba ad regē.Asinos duxi.vt in eis sedeāt
domestici regis.et tuli cibaria vt alant in de
serto. Et ait rex.vbi est miphiboseth. Qui re
spondit. Remānsit in hierusalē dicēs. Hodie
restituet mihi dñs ptionē patris mei. Et ait
rex sibe. Tua sint oīa q̄ fuerāt miphiboseth.
Venit ergo dauid vsq3 ad baurim.et egres
sus vir de cognatōe saul noīe semei.pficiēs
lapides7 lutū.maledicebat regi dicēs. Egre
dere vir sanguinū. Ecce premunt te mala q̄
fecisti in domū saul. Quē cū percutere abi
say vellet.prohibuit eū dauid dicēs. Filius
uteri mei querit animā meā.q̄nto magis fi
lius gemini. Dimisit eum dñs.vt maledicat
mihi. Respiciat dñs hāc afflictiōez meā. Fa
bulant̄ hebrei hūc semei fuisse nabath prēm
ieroboam.et nomē aui ei⁹ gemini.et descen
dit dauid vsq3 iordanē.

De cōsilio chusi et morte achito phel. Capitulū.XVI.

Factum est autem
q̄ chusi veniēs ad absalon adora
ret dicēs. Salue rex. Ad quez ab
salon. Quare non iuisti cū amico tuo. Qui
respōdit. Illi⁹ ero quē elegit dñs 7 oīs israel.
Cui seruiā. Nōne filio regis. Sicut prī tuo
sic parebo tibi. Tunc ingressus est absalon
coram omnib⁹ ad cōcubinas patris sui ꝺ con
silio achitophel.vt sic intelligeret oīs israhel
q̄ ex animo psequeret prēz et roborarent̄ cū
eo. Post hec dixit achitophel. Eligaz mihi
xij.milia virorz.7 psequar hac nocte dauid.
et pcutiam eū.q2 fessus est.et redibunt ad te
vniuersi quasi vnus homo. Et ait absalon.
Vocemus chusi.et consulamus eum .et ait
chusi. Nō est bonū ꝓsilium achitophel hac
vice. Nosti patrem tuum et viros ei⁹ esse for
tissimos. Si modo percusserit aliquos de
tuis.quicunqz audierit dicet. Facta est pla
ga in populo q̄ sequebatur absalon.et time
bunt esse tecum. Sed hoc est ꝓsilium bonū.
Congregetur ad te omnis israhel . et irrua
mus super eum. Et vbicunqz fuerit operie
mur eum. Et placuit omnib⁹ cōsilium chu
si. Et dixit chusi sacerdotibus vt nunciarent
dauid ne maneret ī deserto nocte illa.sz trās
iret iordanem. Et abijt ancilla ad filios sacer
dotum qui latebant iuxta fontem rogel .fe
rens pannum.q.ad abluendū. et indicauit
eis verbum chusi. Vidit autem eos quidaz
puer filij⁹ ancille vt dicitur et indicauit absa
lon. Ioseph⁹ aūt dicit quosdaz equites vi
disse eos et nūciasse absaloni. Qui missi p⁹
eos vt comprehenderētur. At illi ingressi in
baurim domū mulieris rogabant vt celaret
eos. Que dimisit eos in puteū.et expādit pe
lamen super os putei.q.siccans tipsanas.id
est.ordeum ad tipsanaz et sic res latuit. Cum
qz reuersi fuissent qui missi fuerant.illi ascen
dentes de puteo.nunciauerunt dauid que
tradita eis fuerāt . Et transiuit dauid iorda
nē cum suis p⁹ q̄z diluceſceret 7 venit ī ma
turū ad dauid.7 timens incidere in manus
eius.descendit in domū suā in sylo 7 laqueo
se suspendit.

De morte absalon Cap.XVII.

Absalon autez col
legit exercitus et transiuit iordanē
et statuit amasiam super exercitū
pro ioab. Hic erat filius abigail.filie naas.id
est.ysai sororis dauid. quam ioseph⁹ abi
geam vocat.et erat consobrinus ioab. Por
ro viri trans iordanem.et maxime berzellai
galaadites obtulerūt dauid cibaria multa
nimis.et stratoria.et tapetia . et vasa ficti[lia.]
Porro dauid diuisit populum qui cum eo
erat in tres partes.vnam dedit ioab.sc̄am
abisay.tertiam ethay getheo.qui putaſ fuis
se filius achis amici dauid. Cunqz vellz egre
di rex cum eis ad pugnā.dixerunt. Nō ibis
te solum querunt.alios non curant. Cunqz
egrederentur cunei ad pugnā circiter septez
milia.stabat dauid iuxta portam et dicebat.

seruate mihi puerū absalon. Et factū ē pli
um in die illa i ira salt̄ effraim. z fugit exer
citus absalon cesis ex eo. xx. milib⁹. et plures
interfecerūt bestie salt⁹ q̄z gladi⁹. Fugiensq̄z
absalon sup mulū veit ad quercū cōdensaz.
z intercepto capite ei⁹ ramis mul⁹ ptransijt
eo suspēso. Qđ cū quispiā nūciasset ioab ait
ad eū. Quare nō ꝓfodisti eū. Qui respōdit
Nō mitterē manū meā in filū regis. ꝓptim
cū audierim eū dicentē. Seruate mihi puerū
absalon. Infixitq̄z ioab tres sagittas in cor
de absalon. Quē adhuc palpitantē interfece
rūt armigeri ioab. et piecerūt eū in foueam
grādē. z cōportauerūt sup eū aceruū lapidū.
vt duplici morte periret. tanq̄z facinorosus.
Israel āt fugit in tabernacula sua. Porro
absalon adhuc viuēs erexerat sibi titulum
in valle regia. q̄ duob⁹ stadijs distat a bieru
salē. in monimentū noīs sui. et erat nomē ty
tuli. man⁹ absalon. Hūc titulū q̄daz putant
fuisse arcū triumphalē. in q̄ sculpta erat. ma
nus absalon. Sed ioseph⁹ dicit statuaz fuis
se marmoreā. Tunc ait achimaas ad ioab.
Curra z annūciabo regi. Quī ñdit. Nolo
te hodie nūciare. Filij⁹ enī regis mortu⁹ est.
Et ait ioab ad chusi. Curre nūcia q̄z achimaas
post eū p viā cōpendij trāsiuit eum. Dauid
āt sedebat inē duas portas. speculator vero
in fastigio porte exclamauit. Video bomiem
currentē solū. Et ait rex. Si sol⁹ ē bonus est
nūcij⁹. Et iterū ait speculator. Apparet mihi
bō alter currens sol⁹. Dixitq̄z rex. Et iste bo
nus est nūcij⁹. Et veniens achimaas adora
uit dicēs. Bñdict⁹ deus q̄ pclusit bomies le
uantes se ꝓra regē. Et ait rex. Est ne pax pu
ero absalon. At ille noluit indicare. Chusi
vō supueniens indicauit. Et ꝓtristatus rex
ascendit cenaculū porte flens opto capite. z
clamās. Fili mi absalon. Quis mihi tribuat
vt ego moriar p te. absalon fili mi. fili mi ab
salon. Qđ audiēs pplus timuit ingredi ciu
tatē. et ingress⁹ ioab ad regē dixit. Cōfudisti
hodie vult⁹ eoz q̄ saluā fecerūt aiaz tuā. Di
ligis odiētes te. et odio habes diligentes te.
Procede z alloquere ſuos tuos. alioquin
nec vn⁹ remanebit tecū hac nocte. z erit hoc
malū tibi super omnia que vnq̄z passus es.

Sedit ergo rex in porta. Iota facie. et veit ad
eum omnis multitudo et benigne locutus
est eis.

De reditu dauid in hierusalem
Capitulum. XVIII.

Porro qui secuti fu
erant absalon mutuo se hortabant.
vt reuocarēt regem. memorātes be
neficia eius in israbel. Dauid āt misit ad sa
doch et abiathar. vt loquerent ad viros iu
da. Hec dicit rex. Os meū et caro mea vos.
Quare nouissimi reducitis regē. q. d. Vide
te ne tardiores ceteris sitis. et p eos dez iura
uit amasę. q̄ principē militie eū vellet ꝓstitue
re p ioab. Et miserunt viri iuda ad regez vt
rediret. Et venit rex vsq̄z ad iordanem. et ve
nit omnis iuda in occursum eius in galga
la. Semei quoq̄z de baurim descendit cum
eis habens secum contribules et mille viros
de beniamin. Siba quoq̄z et filij eius et ser
ui trans iordanem venerunt ad eū. vt trans
ducerēt domū eius. Istis ītm ioseph̄um fece
runt pontem iordanis vt facilius rex transi
ret cum exercitu. Cunq̄z transisset rex. adora
uit semei dicens. Ne memineris domine in
iurią serui tui. Scio enī peccatū meū. z ecce
hodie veni in occursum tuum ꝓm⁹ de om
ni domo ioseph. non q̄ esset de tribu ioseph.
sed quia habitabat in sorte effraym. Cun
q̄z diceret abisay semei occidendus dixit da
uid. An ignoras me hodie factum regem su
per israbel. Ergo ne hodie interficietur vir
in israbel. quasi diceret. Illos occidam qui
me hodie fecerunt regem super se. Timebat
quoq̄z si interficeretur semei. q̄ reliqui qui
similiter regem offenderant nollent eius sibi
facere regem. et ait ad semei. Non morieris
Miphyboseth quoq̄z venit in occursu re
gis illotis pedib⁹ et intonsa barba. Nam et
vestes non lauerat a die qua egressus fue
rat rex. Hebreus habz infectis pedibus. tra
dens q̄ sibi fecerat pedes ligneos. Et ait rex
ad eum. Cur non venisti mecuz. Qui respō
dit. Seruus meus contempsit me. nolens
mihi sternere asinum vt irem cum rege. in
sup et accusauit me. tu autez q̄ iustus es fac

quod tibi videt. Et ait rex. Fixum ē qđ locutus fuz. Tu et syba diuidite possessiões. q.d. Vtriqz vestrū dederā. sz qz vterqz totū habere nō potest. inter vos diuidat. Dicit q̄ dauid immemor iuramenti cum ionatha iniuste iudicauit. et ideo roboam z ieroboam diuiserūt eius regnū. Mortuo ei salomone roboā filius ei⁹ z ieroboā armiger ipi⁹ diuiserūt regnū qđ habuerat dauid. Berzellai qz q̄ prebuerat alimēta regi descenderat cū eo Et ait rex ad eum. Veni mecū in bierusalez et honorabo te. Qui respondit. Octogenarius sum hodie. nō indigeo hac vicissitudine Chamaa. alias chanaan filius me⁹ vadat tecum. fac ei qđ tibi videtur. Et ait rex Veniat et faciam ei qđ tibi placuerit. Et rediit berzellai in locū suū. Tunc cōcurrerūt ad regem oēs viri israhel. z indignātes dixerūt. Quare te furati sūt fratres nrī viri iuda. et traduxerūt te sine nob. Et respondit iudas. Quia propior ē mihi rex. Et ait israhel. Decē partibus ego maior sum. ideo magis ad me ptinet dauid qz ad te. p̄sertim cū primogenit⁹ sim. Cūqz respondissent duri⁹ viri iuda. syba filius bochri. filius gemini cecinit bucina z ait. Non est nobis pars i filio ysai. Reuertere in tabernacula tua israel Et recedentes a dauid secuti sunt sibam Viri autem iuda reduxerunt regem suū in bierusalem

Nota qđdaz hic qđ vix alibi inuenies q̄ noīe israhel. xj. tantū trib⁹ designant. Cuz enī. xij. fuissent. de. xij. patrib⁹. de tribu iuda rex fuit dauid. qđ indigne ferentes. xj. venerūt ad tribū dauid dicentes.

De morte amase et syba. Capitulum. XIX.

Rex autem decem cōcubinas ad quas ingressus fuerat absalon recluſit in custodia viduitatis. nec est ingressus ad eas. Et ait rex. amase q̄ erat p̄ceps militie. Cōgrega mihi viros iuda in tertiū diez. Abiit ergo amasa et morat⁹ est extra placituz. Et ait rex ad abisay. non ad ioab quē iam amouerat a p̄ncipatu. Tamen ioseph⁹ dicit eū dixisse ad ioab Tolle seruos dñi tui. z p̄sequere sybam ne effugiat vos. et egressi sūt cū eo oēs robusti de bierusalem. et occurrit ei amasa residens iuxta lapidem grandē q̄ est in gabaon Indutus ioab vestitu⁹ erat tunica stricta. ioseph⁹ tñ dicit lorica. et accinctus erat gladio fabrefacto. q̄ leui motu egredi poterat. et arte q̄dam cto. simulans q̄si cecidisset gladi⁹ et recepisset eū dextra manu tenuit mētū amase. q̄ osculās eum. et sinistra pcussit eum in latere. z effudit eius intestina. Ioab aūt z abisay p̄secuti sūt sybam. z subsistebant venientes ad mortuū in via. Vir āt quidā amouit eū in agrum et operuit eū. ne subsisterēt transeūtes. clamās q̄ iuste occisus esset. q̄ in dolo moraz faceret redire ad regem. Joab vo cum exercitu obsedit sybam in abela. et moliebatur destruere muros vrbis et exclamauit ad eum mulier sapiens de ciuitate. Sermo dicebatur i veteri prouerbio. Qui interrogāt interrogent in abela. q.d. hec est vrbs cōsilij ab antiquo. Quare queris euertere matrē ciuitatū isr̄l. Quare p̄cipitas hereditatem dñi. Hebre⁹ nō habet prouerbio. et ē sens⁹ p̄m eum. Sermo dicebat in veteri. i. quondā in lege dictum ē. vt israhel p̄us offerat pacē hostib⁹ q̄z aggrediatur eos. Quare ergo p̄cipitas hereditatem dñi. i. cur non seruas legez in israhelitis que seruata est in alienigenis? Postea legit hebre⁹ q̄ interpositū est ad p̄mendationez vrbis p̄m p̄orem expositōem. Et respōdit ioab ad eam. Non quero euertere vrbē sed syba filiū bochri. q̄ leuauit manū suā p̄tra dauid Et locuta est mulier ciuib⁹ sapienter. q̄ abscisum caput sybe p̄iecerūt ad ioab. Tūc reuersus est exercit⁹ in bierusalē ad regē. et restituit rex ioab sup exercituz. et alios militares in officijs suis sicut supra. hoc addito. q̄ adduram statuit supra tributa colligenda. z q̄ byram fact⁹ ē sacerdos dauid ppa⁹.

De septem viris suspensis in vltione gabaonitarū Cap. XX.

Facta est quoq3 fames in dieb⁹ dauid trib⁹ annis iugiter. et consuluit dauid dñm. Qui

respōdit ꝑ fieri ppter saul.z domū e⁹.q̄ occidens gabaonitas quasi p zelo filioz isrl bel irritū fecerat iuramentū iosue z seniorū. Et ait dauid ad gabaonitas. Quid faciam vobis.vt bñdicatis hereditati dñi. Qui dixerūt. Virū q̄ attriuit nos delere debemus. vt ne vn⁹ quidē residu⁹ sit de stirpe e⁹. Sed q̄ dauid ꝑ facere nō poterat ppter iuramētum quod iurauerat ionathe temperauerūt petitiones dicentes. Dentur nobis septem viri de filijs ei⁹.vt crucifigam⁹ eos domino Peper citq̄ rex miphiboseth b filio ionathe. et tradidit eis duos filios saul.q̄s peperit ei respha. Isti adhuc pueri cū hoc occiderūt sacerdotes nobe.et postea gabaonitas. Hedit eis etiam q̄nq̄ filios michol adoptiuos q̄s genuerat merob adriaeli. Gabaonite vo crucifixerunt eos in dieb⁹ messis p̄me.i. inicio mētē messiōe ordei. Induēs āt respha ciliciū substrauit sibi supra petrā cubās iuxta eos die ac nocte.vt amoueret ab eis aues z bestias ab initio messis.donec stillaret aqua sup eos.i.vsq̄ circiter kalendas septēbris. Tūc ceptī iuxta naturam terre p̄mū post messem pluuia descēdit. Hanc respham quidaz nō bene putant fuisse orphan nurum noemi. Audiens aūt dauid q̄ fecerat respha depositū eos de patibulis.et tollēs ossa saul et ionathan ꝺ iabis galaad.et ossa eoz q̄ affixi fuerant sepeliuit eos in sepulcro cis p̄s eorū. Quo facto reddidit de⁹ vbertatē terre.

De quattuor prelijs dauid. Capitulum.XXI.

Factum est autem iterū prelīū philistinoz aduers⁹ isrl et pugnabat dauid cuz suis aduersus eos. Cūq̄z fere dauid defecisset pugnando.cuz iesbidenob q̄ fuit de genere arapha. nisus est pcutere dauid.et interposuit se abisay.et interfecit philisteū. Hūc tradunt hebrei fuisse de genere giganteo.arapha vero dicūt fuisse orphan nuruz noemi.q̄ peperit viro gelbeo q̄ttuor gigantes.q̄ hic memorātur iesbidenob.sephi goliam.et quartuz bachentē senos digitos in manibus z pedibus Hūc iurauerūt viri dauid dicētes. Jam nō egredieris nobiscū i p̄lium.ne extinguas lucernā in isrl. Occasiōe hui⁹ vltimi prelij epilogat hystoria hic tria superiora prelia dauid nominata.non tñ eo ordine quo gesta sunt. Quoz p̄mū fuit in gob.vbi est que et iaser dr.in qua pcussit sobochai sephi de genere gigantū. Aliud quoq̄z prelīū simiīt fuit in gob.in quo ꝑm iosephū apparuit vir fortis ephron cognat⁹ dauid.q̄ suis in fugā versis solus plurimos hostiū pemit.z alios in fugam cōuertit. Liber vero regū in hoc loco ponit prelium dauid cōtra goliam in hunc modū. In quo pcussit a deo datus.fili⁹ salt⁹. polimitari⁹.bethlebemites goliath gethei. His quattuor nomibus exprimitur dauid et dicitur a deo datus.q̄z ad liberationē isrl datus est a deo in regez. Filius salt⁹.quia de pascuis et saltu assumpt⁹ est. Polimitari⁹. q̄z de genere beseleel polimitarij fuit mater eius. Vel q̄z multis modis ampliauit cultū dñi. Bethlebemites dict⁹ est a patria. Demorat quoq̄z et aliud prelīū in quo ionathas fili⁹ semmaa fratris dauid pcussit virū habentē senos digitos in manib⁹ z pedibus Expeditus itaq̄z dauid a prelijs.locutus est dño verba carminis hui⁹.in die qua liberauit eum dñs de manu omniū inimicoz suorum. Et de manu saul et ait. Dominus petra mea.ꝛc. In psalmis ꝑm translationez nostram ita legitur. Diligam te dñe fortitudo mea.dñs firmamentum.et refugium.ꝛc. Cuius titulum sumpsit esdras ex verbis supra positis i die qua liberauit eum dñs.ꝛc. Josephus ꝑ dicit q̄ cum dauid pace altissima frueretur.cantica et hymnos composuit.alios trimetros. alios q̄nq̄metros.diuersa faciens organa. in quib⁹ leuite per sabbata z alias solennitates hymnos dicerent. Et ponit iosephus differentiā inter psalteriū et nablum. Et ē psalterium canora cythara,x.cordis coaptata.que cuz plectro pcutit. Nablum vero,xij. sonos habens digitis tangitur. Post carmen supradictum addidit dauid loquens de se tanq̄z de alio. Hec sunt verba nouissima q̄ dixit dauid filius isay. Dixit vir cui constitutum est.id est.promissio facta de christo ꝺ iacob Hebreus habet ita. Dixit vir leuatus super

christū dei iacob. id est. christ⁹ sup alios exaltatus et vnct⁹ a deo. Propter hec ꝟba q̄dā dicūt p̄dictum psalmū nouissime scr̄tum a dauid Ex tuti⁹ est vt dicam⁹ nouissima verba dauid q̄ sequunt. Spūs dñi locut⁹ est p me. ꝛc. Et est forte psalm⁹ nouissime scr̄tus nec alijs. c. l. annumerat⁹.

Cathalogus fortium dauid. Capitulum. XXII.

PRo circa regem erāt omēs fortissimi. quor̄ insignior̄es fuerūt. xxxvj. Insignior tamē cet eris erat dauid. sedens in kathedra sapientissimus. et ita erant. xxxvij. annumerato dauid. Deinde post dauid de illis. vj. q̄ erāt supra. xxx. tres erant fortissimi. alij tres non adeo fortes. sed tamē fortiores reliquis. xxx. vt. q. dicere possim⁹. xxx. erant fortes. tres vero fortiores eis. tres vero reliqui fortissimi. Et sm hanc exp̄sitōem catbalogus. xxxvj. fortium incipit ibi. Princeps inter tres ipe est. q. tenerrim⁹ ligni vermicul⁹ q̄ octīgentos ītērfecit impetu vno. Josephus dicit nōgentos. paralipomenon. ccc. Iste nō nomiatur hic ab hi⁹storia. paralipomenō vocat eum iesboam ioseph⁹ eusebiū Nō legitur vbi ꝟfactum fuerit nisi quātum hic cōmemorat⁹. Post hunc erat eleazar filius patrui dauid. q̄ pcussit philisteos. donec deficeret manus ei⁹. et obrigescer cū gladio. Post hunc erat semmaa ararites. quem ioseph⁹ semeiam vocat. Qui cum fugisset populus solus stetit in agro lentis et pcussit philisteos et fecit salutē in israbel. His trib⁹ ioseph⁹ attribuit delatōem aque de cisterna bethlem. Historia vō regum refert illud ad tres sequentes. quos fortiores dixim⁹. quorum p̄mus erat abisay frater ioab. Ipe est q̄ leuauit bastam suā ꝓtra. ccc. quos interfecit optimus quidē. sed vsq; ad tres p̄mos non peruenit. Post hunc erat bananias. qui pcussit duos leones moab. id est. p̄ncipes quos paralipomenon dicit arietes. Ipe q; interfecit virū egiptiū. id est. imitatorē egiptij blasphemantem dñm quem interfecit moyses. Hunc dicunt hebrei fuisse semei quem post interfecit sub salomone. Alium quoq; virū egiptiū interfecit dignū spectaculo. altitudinis q̄nq; cubitor̄. habentē in manu bastā ad quem venit bananias in virga ⁊ extorsit bastā de manu ei⁹. et occidit eum basta sua. Hieronim⁹ tamen dicit hoc quod diximus de alio egiptio de semei qui habuit bastam in manu. id est. legem dei. quam si meditatus fuisset permanendo in hierusalem non periret. Idem occidit leonem in hūc modū Tempore niuis lapsus est leo in cisternam qui nullū videns egressum. ociciū ei cisterne nec nue damnatū erat. rugiebat. Quē audiens bananias dū iter ageret descēdit ad eū in baculo manibusq; eum p̄strauit. Tertiū de fortiorib⁹ nec liber regum nec ioseph⁹ ponit hic. Sed recurrendū est ad sabochai de quo in proximo dictum est. Isti tres opus fecerunt magnificū quod sequit. Philistei quondā posuerūt castra in valle raphaym vsq; ad ciuitatē bethleē. ⁊ erat penuria aque ī hierlim. Dauid aūt ascenderat in arcē ad p̄sulendū dñm. ⁊ cōmendabat coram astantibus aquas de bethleē. et precipue eas que erat in puteo iuxta portam. Tunc isti tres p̄ medium hostium iter facientes venerūt ad bethleē et haurientes aquā. denuo ad regē peruenerūt. Quā rex noluit bibere dicens Nūquid sanguines istor̄ et animarum periculū bibam. Et effudit eam tanq; libamen dño. de salute viror̄ grās agens. Ab hac enumeratōne fortiū hebre⁹ dissentit. numerās tantū. xxxvj.

Notā q̄ Ꝟbz lrā q̄ ī libro regū difficilis ē. dauid sedēs in kathedra sapiētissimus p̄nceps int̄ tres ipse ē q̄si tenerrim⁹ ligni vermicul⁹ q̄ octīgentos interfecit impetu vno. Ꝟ vno mō sic distinguit. vt sapientissim⁹ sit finis versus. ⁊ p̄nceps sit initium sequentis.

Sup locum istū dicit hieronim⁹ in paralipomenō. Notādum q̄ vinū q̄ deo offerebatur aqua mixtum erat.

fortes.et ī trib⁹ ꝑmis q̄s fortissimos dixim⁹ numerat ip̄m dauid sic. Dauid sedens i ka thedra sapientissim⁹. ꝓnceps inter tres. ipse est.q.tenerrim⁹ ligni vermiculus.ꝛ cetera q̄ nō mutant Et dicit multos eū occidisse im; petu vno. q; ꝑ pctō quod impetuose fecit ī bethsabee multi occisi sūt. Comparatur āt da; uid vermiculo ligni.q̄ teredo vl terebella dr q̄ mollis durū lignū pforat.dū tangitur nil molli⁹ illo.q̄n tangit nil duri⁹. Sic ꝛ dauid in pressuris et domi et circa subiectos man suetior erat ceteris.in throno et ꝓtra hostes null⁹ eo acutior. Et cōmendatur ꝑ dauid in trib⁹.in sapientia.humilitate.ꝛ fortitudine. Dorro reliq̄.xxx.q̄s fortes diximus postea enumerātur.inter quos nō enumerat ioab vel q; ꝓnceps est alior.vel q; indign⁹ ꝑpter mortē abneret amase.

De numero populi et altari erecto a dauid. Capitulū.XXIIII

Factum est autem post famē ꝑpus immissam a domi; no addidit furor dñi irasci ī israel. Furorē dñi videtur q̄si exponere paralipo; menon dicens. Consurrexit satban aduers⁹ israhel.et incitauit dauid.vt numeraret po; pulū. Et ait rex ad io ab Perambula om nes trib⁹ israel.ꝛ nu mera populum.vt sciam numerū eius Intelligens autem ioab q̄ de elatione ꝑ diceret.ait. Adauge at de⁹ ad populum tuum.sed q̄d sibi vult dñs rex in hac re.q̄si diceret.vide ne offē das dñm. Cūq; nol let rex mutare ꝓpo situm. Egressus est io ab et ꝓnceps militū et numerauerūt po pulum.et redierūt p⁹ nouem menses et vi ginti dies in hierusa lem cum descptione redacta in scptis.ꝛ in uenta sūt de israbel octingenta milia viror fortiū.et de iuda.l.milia pugnatorū. Benia mite dicūtur non fuisse numerati adhuc.q̄a pauci erant. In paralipomenon longe plu ra leguntur.scz mille milia et centū.et credit ioab subticuisse regi partes populi. Peccauit aūt dauid in duob⁹. q̄ superbe numera uit.et q; quisq; numeratorum non reddidit pe cuniā dño q̄ttuor scz siclos argenti sicut scri ptum est in lege moy si. Quod attendens dauid.ait ad domi nū. Obsecro domie transfer iniquitatem serui tui.q̄a peccaui nimis. Biluculo mi sit ad eū dñs gad ꝓ pheta.tres supplicij ꝓditiones portantem. Qui ait. Aut septem annis veniet tibi fames in regno tuo.aut tri bus mensib⁹ fugies aduersarios tuos. aut tribus diebus erit pestilentia in populo tuo. Et ait dauid. Coarctor nimis.q.d. Si famē eligo.pauperū erit supplicū.non diuitum. Si victoriam hostiū supplicū erit exercitus et nō meū.q̄ circumuallabor fortissimis. Eligam ergo cōmunē plagā regi et plebi. Melius est enī vt incidā in man⁹ dñi misericor dis q̄ in manus hois. Misit ergo dñs pestilentiā in israbel de mane vsq; ad tempus ꝓstitutum.id est.vsq; ad horam prādij secū dū iosephū.vel vsq; ad horā sacrificij vespertini ꝑm alios. et mortui sūt de ꝓplo extra hierusalem septuaginta milia virorū. In paralipomenon legitur fere trecēta milia. Et ait hebrei ibi positū numerū plebis. hic aūt numerū nobiliū. Dorro cū extendisset angel⁹ percussor manū suā ad hieru salez. vt disperderet eam.et staret iuxta areā areuma iebusei.q̄ et ornan dr.vidit eum stantē dauid gladio euaginato et clamauit. Ego sū q̄ peccaui.isti qui oues sūt q̄d fecerūt. Vertatur obsecro manus tua ꝓtra me et contra domū patris mei. Et miser⁹ dñs ait ad angelū. Suf;

In exodo ei scptuz ē. Quando tuleris sū mam filiorū israbel iuxta numerum da bunt singuli p̄cium ꝑ animab⁹ suis dño ꝛ non erit plaga ī eis.

ficit.contine manū tuā. In illa die dixit gad ad dauid. Constitue altare dño ī area areumā iebusei. ⁊ ascendens dauid dixit ad areuma. Vende mihi aream tuā vt edificem ibi altare dño. ⁊ cesset interfectio. Qui respōdit Accipiat eam dñs meus gratis. Habeat q̄z boues in holocaustū. et plaustra. et iuga boum in vsum lignoꝝ Et ait rex. Nequaq̄z. sed emam p̄cio. et offerā dño holocausta gratuita. Emit ergo dauid aream sexcentis siclis auri. vt in paralipomenon legitur. et boues argēti siclis q̄nquaginta. et edificauit ibi altare dño et obtulit holocausta et pacifica. et propiciat⁹ est dñs terre. Hic est mōs moria vt aiunt hebrei. in q̄ abrahām voluit offerre filiū. et obtulit arietē p̄ eo. Ea tempestate tabernaculū ⁊ altare q̄ fecerat moises erāt in excelso gabaon. licet archa esset in hierusalem. Cū q̄z ppheta esset gad templū ibi futurū decreuit dauid. vt ille locus vocaretur area populi.

Sequuntur tituli capitulorum in hystoriam regum tertij.

De vnctōe salomonis in regē. ca.j.
De secūda vnctione salomonis. cap.ij.
De morte dauid. cap.iij.
De morte adonie. et ioab ⁊ semei. ca.iiij
De somnio salomonis ca.v
De iudicio meretricum. ca.vj
De p̄fectis salomonis et inuentione exorcismoꝝ. cap.vij.
De operarijs templi. ca.viij.
De edificatione templi. cap.ix.
De ornatu inferioris dom⁹. cap.x.
De duobus cherubin ca.xj
De porticu. cap.xij.
De cubiculis et cenaculis ebdomadariorū Capitulum.xiij.
De atrio sacerdotum cap.xiiij.
De atrio mundoꝝ. cap.xv.
De atrio mulierū. ca.xvj.
De atrio immūdoꝝ ca.xvij
De altari et mari eneo ca.xviij
De luteribus. cap.xix
De vasis altaris. ca.xx
De dedicatōne templi. ca.xxj.
De domo saltus. cap.xxij.
De basilica et domo regia. cap.xxiij.
De oppidis datis hyram. ca.xxiiij.
De operibus salomonis ca.xxv
De regina saba. cap.xxvj.
De aduersarijs salomonis et morte eius. Capitulum.xxvij.
De roboā et diuisione regni. cap.xxviij
De ieroboā ⁊ abdo ⁊ vitulis. ca.xxix.
De morte ieroboam. cap.xxx.
De abia. ca.xxxj
De aza et regibus israbel nadab et baasa ⁊ bela. ca.xxxij.
De zamri et amri ca.xxxiij
De achab et iezabel et helia. ca.xxxiiij
De sacerdotibus quos interfecit helias Capitulum.xxxv.
De fuga helie ⁊ vocatione helisei. ca.xxxvj
De p̄ma obsidione samarie ca.xxxvij
De victoria achab. ca.xxxviij.
De vinea naboth. ca.xxxix.
De iosaphat. cap.xl.

Tertij regū. de vnctione salomonis in regem. Capitulū. I.

Incipit secū/ dus hebreos malachym. quod sonat regum. q̄ licet in p̄cedenti ope actus sit de duob⁹ regib⁹ hebreorum. nō simul regnantib⁹. tamen q̄ in isto opere agitur de regib⁹. q̄ simul regnauerunt in iuda ⁊ israbel merito regū dicitur. Et rex dauid senuerat. Cū q̄z operiret vestib⁹ nō calefiebat. et inuenerūt ei abysag sunamitē puellam pulchram nimis. q̄ dormiebat cū rege. et calefaciebat eū et ministrabat ei. Rex vo nō cognouit eam. Adonias aūt quart⁹ filius dauid cū esset p̄mogenit⁹ inter supstites filios regis. fiduciā habuit regnandi. et fecit sibi currus et equites. nec corripuit eū pater suus. et sermo ei⁹ erat cū ioab ⁊ abiathar sacerdote. Sadoch vo ministeriales regis et robur exercitus nō erant cū eo. Preparauit aūt adonias solēne cōuiuiū ī horto regali iuxta fōtē

rogel.et vocauit filios regis et seruos.robu
stos aũt et sibi non fauentes et salomonem
nõ vocauit. Natban aũt monuit bethsabee
vt intraret ad regẽ.et posuit verba sua i ore
ei⁹. Que ingressa ad regẽ ait. Dñe mi tu iu
rasti ancille tue. Salomon filius tu⁹ regna
bit p⁹ me.⁊ ecce nũc adonias regnat te igno
rante. Cũ q3 alijs vocatis ad cõuiuiũ filium
meũ nõ vocauerit scio q cũ dormieris cum
patrib⁹ tuis.ego et filius me⁹ erim⁹ peccato
res.id est.iudicabimur morte digni.ego vt
adultera.ille vt adultere fili⁹. Adhuc ea lo⁊
quente intrauit natban ⁊ ait. Dñe mi rex di
xisti tu. Adonias regnet post me.et nõ indi
casti mihi seruo tuo. Et ait rex ad bethsabee
Viuit dñs q eruit animã meã ab omni an⁊
gustia.q3 sicut iuraui tibi sic faciã hodie. Et
dixit ad sadoch et natban et bananiaz. Tol⁊
lite vobiscum seruos dñi vestri.⁊ imponite
salomonẽ filiũ meũ sup mulã meã.⁊ vngãt
eũ in regẽ sadoch et natban ad fontẽ geon ⁊
canẽtes ponite eũ sup soliũ meũ. Et respon
dit banantas.amen. Cũpsit aũt sadoch cor
nu olei de tabernaculo et inunxit eũ.⁊ cecine
rũt bucina.et dixit oĩs ꝑplus. Viuat rex salo
mon.et insonuit terra a clamore eor̃.et sedẽ
te salomone sup thronũ.adorauit dauid in
lectulo suo deũ q dederat ei sedentẽ in solio
in oculis suis. Porro adonias et iuitati ab
eo cũ estimarẽt tumultũ ortũ in ciuitate. cu⁊
currit ad eos ionathas filius abiathar indi
cans eis q facta fuerant.⁊ abijt vnusquisq3
in domũ suã. Adonias aũt timẽs salomonez
abijt in tabernaculũ.et tenuit cornu altaris
thimiamatis.dicens se nõ egressurum.nisi
rex iuraret ei de vita ꝓseruanda.et iurauit ei
salomon dicens. Vade in domũ tuã.

De secũda vnctõne salomonis. Capitulum. II.

Vlens aũt dauid
ostendere ꝑplo se filiũ regem fecisse.
congregauit in israhel principes vni⁊
uersos.sacerdotes ⁊ leuitas.et inuncto itez
salomone.⁊ cõfirmato ab omnib⁹ regno sa
lomonis.coram omnib⁹ ꝑcepit salomoni d le
gum custodia.⁊ iusticia.⁊ pietate. Et ꝑcepit
vt edificaret templũ dño dicẽs.scio iam prepa
rasse et auri decẽ milia talenta.argẽti vo cen
tum milia.ferri vo ⁊ eris supra numerũ.la⁊
pidũ q3 ⁊ lignor̃ maximã copiam. Leuitas
q3 diuisit in tres ordines.in aaronitas.moy
seitas et leuitas. Aaronitas q3 diuisit p ge⁊
nerationes et inuenit de eleazar.xvj.⁊ d ytha
mar.viij. Et elegit ex vnaquaq3 illarũ vnuz
pontificẽ.ꝑcipiens vt singuli ministrarẽt a
sabbato in sabbatum.sadoch tñ ⁊ abiathar
ꝑsentibus vniuersis. Et proiecerunt sortẽ cor̃
rege de ebdomadib⁹ ordinandis. De leuitis
vo instituit curatores fabrice templi .xxiij.
alij bñt.xxiij.milia. Iudi⁊ ces aũt ꝑplĩ ⁊ scribas
sex.iantores aũt do mus dei.vij.alij bñt
iiij.milia.et totidẽ q hymnos dicerẽt. Post
hec diuisit exercitũ in cohortes.xij. Habebat
aũt cohors.xxiiij.milia.quaz ꝑcepit salomo⁊
nẽ obseruare p trecentos dies. Aloysei as
vo aliquãtum honorauit. Fecit enim eos cu⁊
stodes thesaror̃ dei.⁊ valor̃ q reges deo di
care ꝓtingeret.⁊ collecte ecclie omnẽ disposi⁊
tionez suã indicauit.deposcens filios suos.
vt non grauiter ferrẽt minimũ .i. salomonẽ
inter eos sublimatũ.q2 deus sic mãdauerat
sicut⁊ ipe dauid minimus inter fratres iun
ctus fuerat. Descriptionẽ vo omnẽ ⁊ consti
tutionẽ edificij tẽpli omnibus suadentibus
salomoni tradidit. Ex ⁊ tũ oblatõnis ꝑmu⁊
tias faciẽs tria milia talentorũ auri obtulit
ad aditum et currum dei faciendũ.in quo ⁊
cherubin esset.sub q
cõstituerũt arcbam Currum dicit cybu⁊
Principes vo et sa⁊ reũ.id est.cooptorũ
cerdotes ⁊ leuite ⁊ se Ciboreũ.iij.colũnis
niores ꝑplĩ obtulerĩ erectuz.sub q arcba
auri talenta.quinq3 ⁊ cherubin essent. vt
milia.et stateres de⁊ fit in multis locis su
cem milia.argẽti ve⁊ pra corpa sanctor̃.
ro decẽ milia.et lapi
des ꝑciosos plures quor̃ custodiaz habuit
pronepos moysi iabes vel iabius vt dicunt
alij.

De morte dauid Capitulũ. III.

Appropinquauerũt aũt dies dauid vt moreretur. & iterauit salomoni mãdata de cultu dei & lege seruãda. et pietate et iusticia circa suos. memorans pmissionẽ dei sibi factã de semine suo iugiter regnaturo si custodierint filij testamentũ eius. et testimonia q̃ docuerat eos. Cria vero supaddidit de ioab. et filijs berzellai. et de semei dicẽs. Nosti q̃ ioab fecerit pinuidiã duobus ꝓncipib⁹ abner et amase. quoꝝ sanguinez effudit belli in pace. id est. sanguinez q̃ nõ debet fũdi nisi in bello. fudit tpe pacis. et eoꝝ cuz quib⁹ habebat pacem. et posuit cruorẽ plij in baltheo suo. et in calciamẽto suo. i. cruor nõ est respersus super arma ipi⁹. qz cũ eis non dimicauit. sz supuestes ei⁹. qñ pacifice eis loquebat. Et ẽ sensus Non vi. sz dolo occidit eos. Vel aliter. Viri bellatores insignia operũ suoꝝ in armis suis describebãt ad ostentationẽ gle. Sed cuz ioab hec tãq̃z facinora ostẽtare publice non auderet. saltẽ in baltheo & in calciamento descripsit. Et addidit dauid. Facies ei iuxta sapientiã tuã. ne descẽdat pacifice ad inferos. Sz et filijs berzellai reddes grãz et erũt commẽsales tui. Semei q̃z iemineum q̃ maledixit mihi nõ patieris esse innoxiũ. Et mortuus est dauid. et sepult⁹ ẽ in ciuitate dauid cũ regnasset. xl. ãnis. Circa tumulũ ei⁹ fecit salomõ. viij. loculos thesauroꝝ. quoꝝ vnum post mille trecẽtos ãnos aperuit byrcanus pontifex. & aliũ herodes sicut infra dicẽ⁹ Alij vo nõdũ manifestati sũt mechanice artis modo recõditi.

Quedaz scripture videnꝫ dicere q̃ ñ manifestabunt vsq3 ad tpa antichristi.

Incidentia.

In dieb⁹ dauid kartago ꝓdita ẽ vt q̃daz volũt a calcedone tyrio. Vel vt alij dicunt a filia ei⁹ didone. Quint⁹ latinoꝝ rex siluius latinus. Prophetauerunt autem sub eo nathan. gad et asaph.

De morte adonie & ioab et semei. Capitulum. liii.

Cõsit aũt salomon sup thronuz dauid pris sui. & pcedente tempe adonias supplicauit bethsabee vt impetraret a rege sibi dari abisag sunamitẽ in vxorẽ. Que cũ ingressa esset ad regẽ. posit⁹ est ei thron⁹ ad dextraz regis. et ait. Paruulã petitiõem depco a te. ne cõfundas faciẽ meã. Petur abisag sunamitis adonie fratri tuo vxor. Et indignat⁹ rex ait. Quare postulas ꝑ a me mater. Postula ei et regnũ. Ipe enĩ frater me⁹ est maior me. et habz secũ potẽtes abiathar et ioab. & abisag est q̃ regina & potẽs. Cõtra animã suã locutus ẽ adonias et ĩ oprobriuz patris. Viuit dñs. qz hodie occidet adonias. Et interfecit eũ p manuz bananie filiũ ioiade. Abiathar q̃z sacerdoti dixit rex. Vade in agrũ tuũ nec ampli⁹ ad faciẽ meã ingrediaris. vir mortis es. sz ꝑ te liberat. qz sepe cũ patre meo laborasti. et portasti archã coraz eo. Abiecto igitur abiathar trãslatũ est sacerdotiũ ad sadoch. & de domo ithamar ad domũ eleazari. sicut samuel ꝓdixerat bely. Fuerũt aũt post finees filij eleazari ꝓuati sacerdotio. v. Joseph qui genuit ioathan. q̃ marcoth. q̃ asophi. q̃ achitob. Achitob aũt genuit sadoch. Idcirco ioab fugit in tabernaculũ dñi. & apprehẽdit cornu altaris. Et misit rex bananiaz vt adduceret eũ. Et ait ioab. Nõ egrediar. sz moriar ibi. Nõ cũ renũciasset bananias regi. dixit ei rex. Fac ei sicut locut⁹ ẽ. Et interfecit eũ bananias ad cornu altaris. & sepult⁹ ẽ in domo sua ĩ deserto. Et ꝓstituit rex bananiã ꝑ eo super exercitũ. Vocauit q̃z rex semei & ait. Habita ĩ hierlm. & nõ egredieris inde. Quacũq3 die trãsieris torrentẽ cedron. scito te interficiendũ. Qui rñdit. Bon⁹ ẽ sermo regis. sic faciã. Et habitauit ĩ hierlm trib⁹ ãnis. Factũ ẽ aũt post ꝯ vt fugerẽt serui semei ad achis regez geth. & descẽdit semei in geth. et reduxit eos. Nõ cũ nũciatũ esset salomoni dixit ad eum. Cur spreuisti iusiurãdũ regis & mãdatũ ei⁹ trãsgressus es. Reddet dñs malicia quã fecisti patri meo ĩ caput tuũ. & iterfecit eum rex ꝑ manũ bananie. & ꝓfirmatũ ẽ regnũ in manu salomonis.

De somnio salomonis. Capitulum.V.

Porro salomō duxit in vxorem filiam pharaonis regis egipti.& qua vt aiunt hebrei genuit filiū quasi ptra naturā.cum ipe adhuc ageret vndecimū annū.et induxit eam in ciuitatē dauid. Nondū enī sibi fecerat domū dominō.et domū sibi.et ambire hierusalē muro triplici. Vt in pmo ambitu esset tempuz et mansiones ebdomadariorz.domus qz regia cum mansionibꝫ domesticorz. In secundo habitarent potētes viri z pphete. Unde infra legit de pphetissa q habitaret in scdo. In tertio opifices. Post hꝫ ascendit salomō in gabaon vt immolaret ibi in excelso. Et cum dicatur gabaon.nō est ppriū nomē loci.sz appellatiuū.z interptat collis excelsus. Josephus enī dicit eū ascendisse in ebron.et obtulit mille hostias in holocaustum sup altare qđ fecerat moyses.et apparuit ei dñs p somnīū in nocte dicēs. Postula qđ vis.vt dem tibi. Qui respondit. Dñe deꝰ ego sum puer paruulꝰ.et ignorans ingressuz z exitū meū. Da ergo cor docile seruo tuo.vt possim iudicare pplm tuū.et discernere inter bonum z malū. Et placuit ꝑmo corā dño.et ait ad eū. Quia non postulasti iuxta verbū hominū dies multos.et diuitias et animā inimicorz tuorz.feci tibi ꝑm sermones tuos.z dedi tibi cor sapiens.in tantuz.vt nullꝰ ante te similis tui fuerit. Sed z hec que nō postulasti dedi tibi.si tñ ambulaueris in vijs meis sicut pater tuꝰ. Et euigilans salomon intellexit quod esset somniuz.i.reuelatio facta p somnium. Et reuersus ī hierlm corā archa dñi grās agens obtulit holocausta z pacifica.

De iudicio meretricum. Capitulū.VI.

Tunc due mulieres meretrices venerūt ad regē. quarū vna ait. Ego z mulier hec sole habitabamꝰ in domo vna. Cūq peperissem tertia die.post peperit z hec. Mortuꝰ ē ēt filius eiꝰ. Quez noctis silentio posuit in sinu meo. et filiū meū viuentez collocauit in sinu suo. Mane facto diligentiꝰ intuens .deprehēdi illū nō esse meū q̄ mortuꝰ fuerat. Ñndit altera. Nō est ita.sed filiꝰ tuꝰ mortuꝰ est.meꝰ aūt viuit. Cunqz mens omniū in huius rei discrimīe hesitaret.rex soluit causā inopinate. Et allato gladio vt ait iosephus. precepit vtrūqz infantē diuidi.vt vtraqz medietatez viui et mortui acciperet. Qđ audiēs mater viuentis cōmota sunt viscera eiꝰ super filio suo et ait. Obsecro dñe date illi infantem viuum.sufficiet mihi si videaz eū viuere. Altera dicebat. Nequaq̄z sed diuidat. Et cognoscēs rex vocē vtriusqz ꝺ vo cordis fōte prolatam ait. Date huic infantē viuū. Hec ē mat eius. Et attendens omnis israhel diuinam sapientiam in rege esse.timuerunt eū.et admirati sunt assessores eiꝰ qui priꝰ sententiaz quasi ab adolescente prolatam deridebant. Porro bananias erat sup exercitū. sadoch autem sacerdos.azarias filius nathan super custodes regis.zabuꝺ filiꝰ nathan sacerdos regis.id est.cancellariꝰ.z byshuar ꝓpositꝰ domus.i.procurator.et aduram sup tributa.

De prefectis salomonis et inuentione exorcismorz. Cap.VII.

Habebat autem salomon.xij.prefectos sup omnē isrl̄ per singulos menses singuli prebebant necessaria regi z domui eius. quorum vnꝰ reliquis presidebat.scilicet achimaas. habens besamath filiaz salomonis in vxorem.licet z vnꝰ de reliquis aliam haberet filiam salomonis. Erat autē cibus salomonis per dies singulos.xxx.chori similē.et septuaginta chori farine.decem boues pingues.et xx.boues pascuales.et.c.arietes .excepta venatione ceruorz.et caprarum.bubalorum.z auium altilium. Sed et pisces quotidie ab alienigenis portabantur. Et erat sūma pax in terra.et habebat salomon equorū currilium.xl.milia.et.xij.milia equitum.quorū mensas regi in hierusalem obsequebatur.reliqui vo per vicos regios dispersi manebāt

Prefect⁹ vo ille q̄ mīstrabat expēsas mēsē.equis ordeū ⁊ paleā mīstrabat.deuehens oīa ad locū vbi rex morabat Et p̄cellebat rex sapiētia oēs orientales.et egiptios et hebreos etiaz q̄ttuor filios moal nominatissimos. emā et etban.calcal et dorca. Et scpsit libruz de canticis ⁊ modulatiōib⁹.in numero versuū.v.miliū. Parabolaz q̄z scpsit tria milia Et disputauit de natura arboz ⁊ herbaruz. a cedro vsq3 ad ysopum. De natura q̄z omniū animantiuz philosophabat⁹ est p vnū q̄q̄z genus parabolā dicēs. Excogitauit etiā aduratōnes quib⁹ egritudies solēt mitigari. Alias q̄z quib⁹ demones eijcerent̄. ⁊ alias quib⁹ obstricti nō redirēt. Excogitauit etiā caracteres q̄ inscribebant̄ gemmis. q̄ posite in narib⁹ arrepticij cū radice salomoni mōstrata statī eū a demōib⁹ liberabat. Hec sciētia plurimū valuit in gente hebreoz. ⁊ maxime necessaria erat. Ante aduentuz ei christi sepi⁹ hoīes a demonib⁹ verabāt̄. q̄ hoīes vivos ad infernū q̄nq3 detrudebāt. Josephus q̄z testat̄ se vidisse quēdā eleazarū exorcistaz corā vespasiano ⁊ filijs e⁹ ⁊ turānis.in hunc modū p̄dictū curantē veratos a demonib⁹ et vt probaret eis demonē egressuz p nares cum spū anhelantis vas aque ponebat ī medio et imperabat demoni egresso vt illud euerteret ī argumentū sue egressiōis et ita fiebat.

Josephus nec gēmaz nec herbā nominat. Sed fuit gēma cristallina.et int̄ anulū et gemmā ponebat̄ radix cuiusdā herbe. q̄ a quibusdā portagon dr.ab alijs fal terre vel fal terna.ab alijs sartacenica.et circa incastraturam in argēto pculpta erāt.vij. nomina dei p̄cipua p q̄ legit̄ creasse celū ⁊ traz. sicut in libro imaginū habet̄.⁊ alia tria noīa sculpta erant in lapide ab alijs diuersa. Si modū curādi scire deliberas lege librū ymaginū et ibi oīa inuenies

De operarijs tēpli. Cap. VIII.

Misit aūt salomon ad byram regem tyri dicēs. Volo edificare templū dño sicut locutus est patri meo. Precipe ergo seruis tuis vt p̄cidant mihi cedros de libano. ⁊ mercedem eoz dabo tibi quā petieris. ⁊ rescpsit ei byram dicens. Serui mei deponent ligna de libano vsq3 ad mare. et deferent ea in ratibus vsq3 ad locū quem signaueris mihi. et tu de portu tolles ea prebebisq3 necessaria ī cibos domui mee. Itaq3 byram dabat salomoni ligna cedrina et abiegna.quib⁹ habūdant sydonij. Salomon aūt suppletbat ipiam eoz in cibis. prebens byram singulis annis choros tritici.xx.milia.et totidē orbes et totidez batos olei.eandēq3 vini mensuraz Porro salomon elegit operarios de israel proselitos. De israhelitis enī nemines seruire fecit. Et erat indictio.xxx.milium virorum. Vel id est sūma eoruz quib⁹ hec indicebant̄. Vel forte indictio est determinata hominū collectio.sicut chorus et legio. Et mittebat eos ī libanū cum seruis byram.decem milia per singulos menses vicissim.vt duob⁹ mēsib⁹ reuertentes ad propria requiescerent.vt q̄rto mense priores ad laborem denuo remearent.⁊ preerat aduram huic indictioni Sta tuit autem salomon. lxxx.milia latomoz.id est.lapidiscesorum in monte quibus prefecit de israhelitis.tria milia.et.ccc.q̄ precipiebant operarijs. Porro latomi in lapicidina lapides grādes ⁊ p̄cios os.i.marmoreos scopulabāt ⁊ q̄drabāt q̄ adeo grādes fuerāt i fundamento vt dicit Ioseph⁹ q̄ multi ex eis habebant in longitudine cubitos viginti.in latitudine decem.in altitudine.v. Quadratos quidem lapides dolauerūt cemētarij salomonis ⁊ cemētarij byrā. Dolatos vo p̄parauerūt biblij politēes ⁊ sculptentes non soluz lapides sed et ligna. Est ā biblos ciuitas phenicis.de qua ezechiel. Senes biblij et prudentes eius. Et sic omnia extra vrbem dedolata et perfecta sunt. q̄ malleus et securis et omne ferramentū nō sunt audita in domo dñi cū edificaretur. Fuerūt

Latomi siūt p̄pe q̄ in lapidicina eruderāt lapides ⁊ sara. Cemētarij qui dolant ⁊ cōponunt. Biblij vo q̄ sculpūt ymagines.

aūt equoꝝ q̄ onera portabāt septem milia. Fabulant iudei aderuderādos lapides celeri⁹ habuisse salomonē sanguinez vermiculi q̄ tamir dr. q̄ aspersa marmora facile secabant. quez inuenit ꝑ modo. Erat salomonis struthio hñs pullū et inclusus est pull⁹ ſ̄ vase vitreo. Quē cū videret struthio. ſz habere nequiret. de deserto tulit vermiculū. cui⁹ sanguīe liniuit vitrū et fractū ē. Videns aūt salomon cacumē mōtis moria vbi edificauit templū angustū deiecit illud. et in areaz spacijs ampliorib⁹ diffudit.

In paralipomenon legit fuisse pselitos lxx. milia q̄ humeris onera portabāt. z tacet de equis. in regum legit de equis z tacetur de viris.

De edificatione templi. Capitulum. IX.

Factū est aūt post quadringentos z octoginta ānos egressionis israhel de egipto. anno quarto regni salomonis. mense scdo. q̄ zyus apud hebreos dr. apud nos maius. cepit salomon edificare domū dño de cādido marmore qd̄ parū dr. Josephꝰ tñ dicit ānō qui⁹ gētesimo scdo egressionis de egipto. describēs et ānos etatū pcedentiū. dicēs ab abraham fluxisse annos mille. xx. ſ̄ diluuio mille q̄dringētos. ſ̄ ab abraz tria milia. c. z duos. Habebat aūt dom⁹ i longitudine cubitos. lx in latitudine vo. xx. Pars quidē anterior q̄ sancta dr. et erat ab oriente. xl. cubitoruz erat in longitudine. Reliqua pars ad occidētez viginti cubitorū erat. et dicebatur sctā sctōꝝ Porro in altitudie. xxx. cubitos habebat vsqz ad pmū tabulatū supquod secunda māsio erigebatur. xxx. cubitis vsqz ad secundū tabulatū. Tertia vo mansio erat. lx. cubitoꝝ vsqz ad tertiū tabulatū. q̄d erat tectū dom⁹. Et sic tota tēpli altitudo in. c. xx. cubitos ascēdebat. Josephꝰ tñ mentionē non facit nisi d̄ duab⁹ mansionib⁹. vnicuiqz ascribens cubitos. lx. sed duas inferiores sub vna comprehendit. Et erat porticꝰ ante faciē tēpli habēs longitudinē iuxta tēpli mensurā. lx. cubitoꝝ et latitudinē. x. cubitoꝝ. surgēs i altū vt dicit iosephꝰ vsqz ad celsitudinē templi. et fecit in tēplo feneſtras obliquas. i. exteriꝰ angustas et interiꝰ obliquando diffusas. Has excogitauit salomon. Trabes aūt posuit in domo ptransuersum p tria loca in sūmitatib⁹ triū mansionū adeo longas. vt forinsecꝰ capita earuz prominerent ex vtraqz parte. Et edificauit sup capita forinsecus prominētia tria tabulata ad deambulandū circa templum que in euangelio pinnacula templi dicūtur que quomodo facta esset in vtroqz latere satis elucet. Quomodo autē fuerit in fronte orientali et occidentali nō memini me legisse. nec super hoc me somniare aut libet aut licet. sed q̄ ibi fuerant creditur. quod videtur velle iosephus dum ait de euersione templi Latitudo vero tabulatoꝝ differens erat Tabulatum enim quod erat subter. quīqz cubitos habebat latitudinis. et medium sex cubitos. et tertium septem. Quod ad hrām quidam tradunt factum. vt in superioribus tabulatis manentes non impedirentur ad aspiciendum inferius per obstaculum inferiorum. Hebreus tamen dicit tria tabulata parem habuisse latitudinem. vt si a summo vsqz ad imum plumbata cementarij dimitteretur. eoruz perpenderetur equalitas. Verumtamen inferius tabulatum. quinqz cubitorum erat in latitudine. medium vero. vi quia murus superior artior factus. quasi p cubitum retractus erat. Vltimum vero tabulatum septem cubitos habebat pro retractione muri superius similiter factum. Fuerunt qui dicerent. inferius tabulatum septē fuisse cubitorum et medium sex. vt ascendendo artaretur tabulata sicut z murus. Et corriguntur hrām pro subter ponendo super. Vel etiam legunt subter dicentes. tabulatuz q̄d subter erat non loco sed numero. Sicut enī altum dicitur et profundū et supremū. sic et subter dicitur loco quod infra positum est. subter vero numero ad quod ascenditur numerādo. Hec aūt tabulata sic erant cōiūcta muro. vt ei nō hererent. id ē. muro infixa nō essent. Trabes tamē de muris prominebāt. Porro in extremitatib⁹ cuiusqz tabulati vt

deambulãtes ab iniuria lapsus defenderẽt. edificauit luriculas tanq̃z appodiatões. que in regũ latera vocant. in paralipomenon cãcelli. de quoꝝ altitudine nescim⁹. nisi de sup/mo q̃d habuit in altitudĩe q̃nq̃z cubitos.

De ornatu inferioris domus. Capitulum. X.

Porro murus inferioris mansionis intrinsec⁹ vndiq̃z opert⁹ erat tabulis cedrinis. trabibus vo solarij affixa erãt laquearia cedrina Pauimentũ vo domus tectũ erat tabulis abiegnis. tabulata vo laterum z laquearia trabiũ z pauimenta tabulis aureis operiebant cum clauis aureis. q̃ꝝ singulis erat. l. sicloꝝ. nihilq̃z erat in illa inferioꝝ parte tẽpli q̃d auro nõ tegeret. ita vt vult⁹ ingredientiuz faceret auri lumine resplẽdere. Porro in iũctura tabulaꝝ fecit anaglipha. i. celaturas l' tornaturas in iũcturis fabrefactis ne locus iũcture deprehendi posset. In medio vo tabule erant imagines prominẽtes cherubin et palme. Hec quidẽ in tabulis cedrinis celata erãt. sz auro tecta vel in ipis tabulis aureis. Oraculũ aũt q̃d ꝺr sancta sctoꝝ habebat. xx. cubitos lõgitudinis et. xx. latitudĩs. z. xxx. in altitudine. In frõtẽ habeb et. xx. cubitos altitudinis. q̃d intelligendũ ẽ de parte interposito inter sãcta z oraculũ. Sicut ei in tabernaculo colũne interposite fuerũt quib⁹ appendebat velũ. sic interpos⁹ est in tẽplo paries cedrin⁹. nõ ascẽdẽs in altũ nisi p xx. cubitos. x. cubitos q̃ superant vsq̃z ad laquearia intactos relinquẽs. vt fumus aromatũ ascẽdẽs de altari p aperturã supioꝝ libere intraret in oraculũ. Erat ãt tot⁹ paries tectus auro. babẽs anaglipha. cherubin et palmas ad modũ parietũ. Huic parieti appensũ erat velũ de q̃ttuoꝝ colorib⁹ cui intexta erant cherubin tante tenuitatis. vt parietis nõ phiberẽt aspectũ. Q̃d totũ parietẽ operiens forte vsq̃z ad laquearia ascẽdebat. q̃d legit in euangelio scissũ fuisse a sũmo vsq̃z deorsum. De interioꝝ scemate superioꝝ mansionũ nõ legi nisi q⁹ ꝺ̃s summaret edificiuz posit⁹ est lapis i angulo superioꝝ. non sine grandi omniũ ammiratõe. Cũ ei edificãtes et in fundamẽto z in muro eũ locare interẽtur nõ est inuent⁹ loc⁹ ei⁹. donec in angulo superioꝝ et postrem⁹ omniũ conuenientissime posit⁹ est ꝺm q⁹ ꝺixerat dauid. Lapidẽ quez reprobauerũt. e. b. f. zc. In sũmitate vo muri p girũ affixa erant aurea verna ad boũs magnitudinẽ. ppter aues abigendas vt de lõge aspicientib⁹ q̃si silua aurea videret. Per girũ vero muri erat labiũ exteri⁹. a q̃ depẽdebãt grandes vue auree cũ pampinis aureis. adeo fabrefactis vt sursuz aspicientibus quasi ad ĩstar auium moueri sepe viderentur. Porro iuxta terram. ostiuz lateris medij in pariete erat domus dextre. id ẽ. meridiane. et per cocleã testudinis ascendebant in mediuz cenaculum. et a medio in tertiuz hoc est per ascensuz tortuosum. qui vulgo vitis dicitur. qui factus est ad similitudinez coclee testudinis. Josephus tamẽ describit ascensum factuz per medium muri absconditum. facilem et securum. in parte muri exteriꝝ fenestratũ sufficieter. Ostioluz vo ascẽsus dicit fuisse iuxta terrã i angul' añrioꝝ vtriusq̃z muri. Fecãt itroitu tẽpli postes ꝺ lignis oliuaꝝ q̃drãgulos. z duo ostia ꝺ lignis abiegnis altrinsec⁹. z vtrũq̃z ostiũ duplex erat. z se inuicez tenens

Pampin⁹ est folliculus sub q̃ fructus venis a frigore vel ardore defenditur atq̃z adueꝛsus oẽz iniuziam munitur. ideoq̃z alicubi intercisus ẽ. vt et solez ad maturitatem fruct⁹ admittat. et vmbraz faciat. Et dictus est pampin⁹ eo q⁹ de palmite pendeat. Est autez feminini generis et dicitur hec pampina. z facit genitiuum plurales harum pampinarũ

Sensus est in pariete meridiano qui dicitur dextrum latus ad differentiã aquilonaris lateris. q̃ erat sinistrum. erat ostium p quod ascẽdurus erat ad cenaculum

aperiebaꝫ. Et sculpsit in eis cherubin et palmas et celaturas valde eminẽtes. et operuit omĩa lamĩs aureis ope quadro ad regl̃az Fores iste tante venustatis erant. q etiã dauid ppbetans de templi destructõe. eas nominatim expressit dicẽs. Exciderũt ianuas eꝰ in idipm. Et vt ioseph⁹ ait. Non erat in eis lignũ maius palmo. Quod forte notaꝫ in regum cum dr ope quadro ad regl̃am. Et erat altitudo eaꝝ. xxx. cubitoꝝ fm altitudinẽ inferioris cenaculi. Sed q dicit ioseph⁹ altitudinẽ earũ. xx. cubitoꝝ. videtur falsum esse q tanta erat latitudo templi. ergo ab oriente non erat murus. Sed in regum est determinatio vbi dr. Ostium duplex erat et se inuicem tenens aperiebaꝫ. Erat quippe latitudo muri. x. cubitoꝝ altrinsecus. et apertura in qua erant fores similiter. x. et ita in muro orientali altrinsecus supererant quinq cubiti. In apertura vero erant quattuor fores. due extrinsecus. et due intrinsecus. quarũ vnaqueq habebat latitudinẽ q̃nq cubitoꝝ. Et erãt sic artificiose composite vt claudẽ q̃ continuũ parietẽ facerent intus ⁊ extra Aperte sibi in medio spissitudinis muri obuiabant. et totam eius latitudinẽ tegebant. Et sic artificiose sibi adherebant. vt quando claudebaꝫ exteriores. claudebaꝫ et simul interiores. Nullus enim in templo nocte remanebat qui claudere et eas interius. Cunq aperiebantur exteriores. aperiebaꝫ etiam simul interiores. propterea dictũ est. Ostiũ duplex erat et se inuicez tenens aperiebatur Porro in pariete oraculi fecit duo ostiola de lignis oliuarũ. et postes angulorũ q̃nq vt in quinto angulo medio cardines affixi starent circa quos

ostiola mouebãtur. et erant in ostiolis anaglipha cherubin et palme. Quidam tamen dicũt postes angulorum quinq subaudi cubitorum erant. In oraculo aũt erat archa et propiciatoriũ et cherubin que fecerat moyses in deserto.

Nota duplicem esse opinionem de ostijs illis. Dicunt enĩ quidam in vtraq parte introitus. qui erat decem cubitorũ. ostium vnũ fuisse. quoꝝ vtrunq habebat sibi coniunctũ ostiuz. vt videm⁹ i fenestris quibusdam. et tam ipsum q̃ annexum sibi erat quinq cubitoꝝ. et ita ex vtraq parte erant quasi value. quarum vtraq decem cubitos habebat. vt eis apertis altrinsecus cooperirent latitudinem. vel potius spissitudinem muri. Et quasi continuus paries muri apparebat. Quando vero claudebantur. replicabantur illa duo altrinsecus annexa. Alia opinio est vt altrinsecus in angulis ipsius muri fuerint duo ostia. ita q quilibet quattuor angulorum suum haberet ostium vnũ quodq lꝫ cubitũ. et dum claudebãtur duo exteriora. arte quadã claudebant interiora. Utriq istoꝝ potest aplicari littera. Planius tamen sequenti.

De duobus cherubin. Capitulum. XI.

Fecit aũt salomon duos cherubin de lignis oliuarũ decem cubitorum altitudinis. stantes super pauimentũ in lateribus arche. et habentes pedes obliquatos. quasi ad deambulandum eleuatos opertos auro purissimo. habentes alas aureas. singulas quiq cubitorũ. quarũ due extendebantur sup archam. et obuiam sibi venientes iungebãtur super eam. tegentes sanctuariũ infra se positũ. Alas aũt duas extendebãt altrinsec⁹ ad parietes. ita vt ala vni⁹ tangeret parietem ⁊ ala alteri⁹ parietẽ alterũ. Porro extra parietẽ i sctã posuit mensã ad aquilonẽ. ⁊ cãdelabrũ ad austrũ. Inter q̃ mediũ erat altare aureum quod fecerat moyses in deserto. Sed preter illud candelabrũ posuit alia candelabra aurea eiusdẽ scematis. sed maioris quãtitatis. v. hic. et. v. inde. Similiter cum mensa quam fecerat moyses. posuit alias decez mensas eiusdem scematis. sed maioris q̃ntitatis. q̃nq hinc et q̃nq inde. Inter hec autem posuit altare thimiamatis. et vestiuit illud cedro. quod etiã dicitur altare oraculi. id est. coram oraculo. Per hoc intelligitur fuisse aliud altare q̃ quod edificauit moyses Illud enĩ erat de lignis setbim circũtectum

ex omni parte auro. Illud aũt vestitum erat cedro. Proinde intelligiũ hoc altare fuisse ō lapidib⁹ quos ferrum nō tetigit. et erat opertum per circuitum tabulis cedrinis. Sed et ille operte erant ex omni parte laminis aureis. cui⁹ quantitatẽ non memini me legisse. Illō vero modicū altare quod fecit moyses in deserto forte repositū erat in sancta sctō⁹ non ad vsus quotidianos thimiamatis. sed ad aliquos vsus singulares. quando semel in anno ingrediebat sacerdos cu⁹ sanguine. Hoc aũt inde potest perpendi. q⁹ dicit apostolus. in sancta sanctorum fuisse aureum thuribulum. et hic erat ornatus templi i interioribus.

De porticu. Capitulũ. XII.

IN facie uero templi erat porticus. q̃ in euangelio dicitur vestibulũ templi. habẽs colũnas ereas in longitudine sui dispositas. in medio quarũ erãt due mirabiliores ceteris posite ante fores templi. habẽtes in medio sui spaciũ decem cubitor̃. ꝑm latitudinẽ porte templi. Quarum talis erat compositio. Stulus vel stipes colũne. xviij. habebat cubitos altitudinis. nõ plane sed vallicula tus. habens in circuitu cannales cauationes. quattuor digitorum et erat fusilis. et linea duodecim cubitorum ambiebat illũ. Si quis vellet rotũ dita tem tangere. Vel forte in medio columne. linea fusili opere circũducta erat. Epistilium vero columne sup quod locandus erat capitellum. lati⁹ erat stipite et rotundũ opere reticulato celatum. Capitellum aũt superpositum epistilio fusile erat. et q̃nq; cubitorum altitudinis et in suprema parte erat liliatũ. Latera vero ipius ex omni parte in modus retis et catenarũ erant cõtexta adeo artificiose vt rethia et catene magis viderent apposita q̃s insculpta. vel quia solida nõ erant perforata vndiq; fusa sunt. vt cõneriones retis formã exꝑmerent. Septena versuũ retiacula erant in capitello vno. i. septẽ ordines. habentes eandẽ celaturã. totũ circuitũ capitelli ꝑ giros occupantes. vel ab inferiori parte capitelli vsq; ad supremã erant ut septẽ ordines dispositi ascendendo. Sup capitellus vero erat q̃ funicul⁹ sup quem positus erat retiaculũ tegens eius sũmitatẽ. et descẽdens aliquantulũ circa latera capitelli i circuitu. In cui⁹ extremitate dependebant in duob⁹ ordinib⁹. cc. malogranata. In epistilio quoq; columne sup quod sedebat capitellus dependebant malogranata. Legitur enim q̃ capitella erant sup summitatẽ malogranator̃. Eiusdem cõpositionis erat columna altera. De compositione vero basium nõ legi. Due columne ꝑpꝛijs nominib⁹ vocabantur. Tum propter sui magnificentiam. tum propter futurorum multam prefigurationem. Dextera dicebatur. Jachim. id est. firmitas. Josephus vocat eam thalamũ iachim. Sinistra dicta est booz vel boz. quod sonat robur vel in robore. De reliquis columnis vestibuli et modicis agit historia dicens. Capitella aũt que erant sup capita columnarus. quasi opere lilij fabricata erant in porticu q̃r tuor cubitor̃. et rursus alia capitella in summitate columnarũ desup iuxta mensuram columne cõtra retiacula. Porro de compositione colũnarũ tacet. Capitella vero earũ minora dicit vno cubito ꝓ oribus capitellis. De scemate eor̃ tantũ dicit q̃ erant liliata. et habebant retiacula superposita. Quod aũt sequit malorũ granatorũ. cc. ordines erãt in circuitu capitelli secundi. ambiguũ est vtrũ hoc dictũ sit de capitellis minorib⁹. an recapitulando dictũ sit de capitellis priorib⁹. Has colũnas fudit byras tyri⁹ plenus sapientia ad faciendus omne opus exere. filius mulieris vidue de tribu neptalim patre vo tyrio. Sed et omnia vtensilia templi erea et quicq̃d in eo de ere factũ est. fudit byram in campestri regione iordanis in terra argilosa. et inter socbot et sarchan. Nec te moueat q̃ aliquãdo de ere. aliq̃n de auricalco dicũ facta. quia idem est. cui⁹ splendor et pulchritudo similis erat auro. vt dicit iosephus. In ꝟ vestibulũ ascendebat ab atrio sacerdotũ. xij. gradib⁹ ꝑm iosephũ. Quidã tñ dicũt. viij. ꝑm

visionē ezechielis.dicūt enī in multis cōcor dare cōpositionē templi materialis cū com positione templi spūalis qō vidit ezechiel.

De cubiculis et cenaculis ebdo madariorū. Capitulum.XIII.

Edificauit autem salomon ī circuitu templi post ve stibulū.xxx.paruulas domꝰ q̄ sui copulatōne totū templi spaciū intrinsecus ambiebant. Harū singule habebant quiq; cubitos latitudinis.et tantū dē longitudinis et.xv.an altitudine. Ingressus q; earū ita fecit ad muicē.vt ex alia īgrederet ad aliā aliquo spacio inē posito. Et supra eas edificate erāt alie equales eis et mensuris et numero.ita vt latera templi tria p circuitū tegerent̄ do muculis vsq; ad p̄mū tabulatū exterꝰ. Re liqua vō pars templi superior circūedifica ta nō erat.sed libere videri poterat. Nō fuerūt he domūcule pastoforia vl̄ exedre vt quidā putant. de qb⁹ postea dicemus sz fuerūt cubilia z ce nacula ebdomada riorū z gazophilacia vasorū z vestiū tēpli

Si enī exterior longi tudo tēpli fuit tan tū.xl.cubitorū et lati tudo.xxx.tūc ambitꝰ triū murorū habuit tantum.c.xl.cubitos ad quez ambienduz sufficerent domūcu le.xxviij.qa q̄nquies xxviij.faciūt.c.xl. Cre dendū est aūt q̄ p̄dicta q̄ntitas templi fuit ī ter muros intrinsecꝰ.et murꝰ habuit.x.cubi tos latitudinis. Ergo longitudo exterior fu it.lxx.cubitorū.hinc et inde.latitudo occiden talis.xl.q̄ faciūt.c.lxxx. Ad quos implendos necessarie essent.xxxvj. domuncule si conti nue essent.

De atrio sacerdotum. Capitulū.XIIII.

Edificauit atriū interius trib⁹ ordinib⁹ lapidū polit torū z vno ordine lignorū cedri. Quor roplura fuerūt atria circa templū vt in psal mo legit. Qui statis ī do.d.i.a.d.d.n. De ite rioꝝ tantū atrio mentio fit in regū.de eodez et de sc̄da tractat ioseph⁹. Sz p ter hec duo etiā fuerūt alia duo. Igit atriū interius erat platea grandis ex omni parte circa templuz diffusa.p quadrū q̄ prō foribꝰ templi ad orī entē plurimū extēdebat.qribi erat altare ere um.et luteres.et ibi mīstrabāt leuite z sacer dotes corā dño. Circa vtrūq; vō latꝰ templi nō adeo diffusa erat. Ab occidēte vō stricti or.cuiꝰ pauimentū vario marmore stratuz erat.et diuersis imaginib⁹ venustatuz. Hoc atriū cingebat murꝰ breuis in altitudine tā tū trium cubitorū.et erat vnꝰ cubitꝰ lapidum vniꝰ coloris.secūdꝰ lapidū alteriꝰ coloris.et tertiꝰ tertij coloris. Intus aūt erat vestitꝰ ce dro.et positꝰ erat murꝰ p girū in extremitate hui⁹ atrij.vt ceteros a ministris ab ingressu atrij prohiberet. Ad hūc se apodiabāt psal lentes.et conuersi ad populū sup hūc inclina ti loquebant. In eodē muro stabant colūne equis interuallis dispositē. populum extra stantē ad legem sanctimonie p̄monētes alie lrīs hebreis.alie grecis.alie latinis.et ne ī lo cū sanctū transirēt prohibētes. Hic ambitꝰ muri proprio noīe vocabat̄ gion. latine vō cancellꝰ. Vnū solū habebat introitū ab ori ente p̄ta portā templi.habens aperturam xxv.cubitorū sine foribꝰ.vsq; ad hunc introi tū ascendebant viri et mulieres deferentes oblationes suas ad ministros sibi occurren tes. Nec licebat eis nisi in quibusdā casibus vlteriꝰ transire.z ascē debāt ad ipm p.xuij. gradꝰ. Hoc atriū di cebatur atriuz interi us vel atriū sacerdo tū.quod etiā illi qui erant aaronite.sz propter maculā aliquam offerre nō poterant.nō intrabāt.licz de par tibꝰ sacrificiorū alerentur.

Forte qñ fiebat iudi ciū zelotypie. vel qñ nazareꝰ adimplebat tempus voti.

De atrio mūdorū Cap.XV.

Post illud atriū et p infra ipm in declui latere montis positū erat secundū atriū.qō dice bat̄ sanctū.qō ioseph⁹ vocat aulam vel basi licā grandē. Erat aūt diffusū p circuituz cir ca atriū interius.longe tū maius eo.z pauimētatū vario marmore. Erat q; circūsept ū

muro in altitudine.xxv.cubitoꝝ interiꝰ.exterius vo altitudinis.xl.cubitoꝝ.ꝑm decliuitatem collis. Et licet sic altus esset.nō ascendebat tñ vsqꝫ ad fabricā templi.nec ipius aspectum ꝓhibebat. Erat aūt murus iste ad occidentē simplex ⁊ nullā habens portam. In vtroqꝫ vero latere et in fronte orientali habebat porticus circūiacentes instar claustri monachoꝝ.in quibꝰ erant colūne singuloꝝ lapidū diuersi coloris cuꝫ basibꝰ argenteis. Camere vo porticuum ⁊ laquearia cedrina erāt. Latitudo vo porticꝰ.xxx.cubitoꝝ. In latere meridiano erāt.iiij.porte duplices valuas habentes.q̄ laminis aureis ⁊ argenteis miro ope decorate erāt. Eiusdem numeri ⁊ eiusdē scematis erāt porte in latere septētrionali. In his sedebant ianitores vt arcerent immundos ab introitu bꝰ atrij. Porro in orientali fronte erat porta q̄ speciosa dicebaꝫ.habens valuas ǝ ere chorintheo factas. In angulis bꝰ frontis erāt due porte modice.per quas ascendebāt mulieres ad offerendum. Vel forte ministri descendebant in occursū earū.ibi ad suscipiendas earuꝫ oblationes. Per has portas quas dixim⁹ ascendebant vndequaqꝫ viri mūdi in atriū secūdū.vt orarent sub diuo tpe serenitatis.sub porticibus tpe tempestatis. In platea bꝰ atrij orientalis vendebaꝫ animalia ⁊ volucres ad offerendū.et mense numularioꝝ stabāt ibi.q̄s euertit dñs. In porticibꝰ āt circa portas stabāt gazophilatia diuersi generis ad recipiēdas oblatōnes ingredientiū. In porticibꝰ latex erāt pastoforia.i.loca sepata ad comedēdū. in quibꝰ sacrificantes de ptibꝰ sacrificioꝝ q̄ eos ꝓtingebāt vescebāt coꝝ dño. Quidam tñ volūt q̄ibi tantū a foris venientes a finibus israhel comedebant.et ob ħ dici pastoforia. In eisdē porticibꝰ erāt kathedre ⁊ sinedre et exedre.i.tria genera sediliū.vt ait isidorus. In cathedris sedebant doctores in gimnasio. In sinedris sedebāt auditores in cōsistorio. Et dicebaꝫ sinedre.q.ꝓsessus. In exedris āt sedebāt assessores cū iudice q̄n secretius aliq̄d tractabāt.q.in locutorio. Et dicebaꝫ exedre.q.assessus.licet exedra sepiꝰ ponatur ꝓ thalamo. Hoc atriū secundus sepe in euangelio ǝ templū.vbi ǝ.q̄ oues et animalia vendebaꝫ in tēplo.⁊ q̄ibꝰ docebat in templo.et q̄ filij israel orabant in tēplo.ꝛc.in hūc modum.

¶ De atrio mulierum. Capitulum.XVI.

Porro sub hoc atrio erat atriū tertiū similiter in decliui latere montis positū.cuius descopositionis cū secūdo et si non tante venustatis.nec tam ꝑciosi ornatus. In ħ orabāt mulieres mundę tantum.

¶ De atrio immundoꝝ Capitulum.XVII.

Extra illud atriuꝫ erat et quartū.in quo orabant viri imūdi et mulieres.et gentiles.cuius murus exterior in radice collis positus erat et ascendebāt.cccc.cubitis vsqꝫ ad verticem tantuꝫ collis.in quo situm erat templum.et ita muri atrioꝝ in nullo prohibebāt aspectum templi.nec eoruꝫ qui ministrabant in atrio interiori.

¶ De altari et mari eneo. Capitulum.XVIII.

Porro in atrio interiori erat altare creū.factū ex lapidibꝰ impolitis circūtectū ex oī parte.lōge maioris q̄ntitatis q̄z illud portatile qđ factū fuit in deserto.xx.cubitoꝝ lōgitudinis et totidē altitudinis.et erat sub eo fouea grandis.in quaꝫ ꝑ foramē in medio altaris positū cineres defluebāt.et sanguis q̄ ad cuspidinez altaris fundebaꝫ influebat in eam. Quandoq̄z vo mūdabaꝫ fouea ꝑ fenestraz q̄ erat ad orientē. Altare vo qđ fecerat moyses ꝓpter reuerentiaz sui in aliqua ꝑte atrij reseruatū ē. Qđ quidā trauū tibi ꝑmansisse vsqꝫ ad euersionē tēpli factā ꝑ romanos. Imo etiā postea cū gentiles habitauerūt in hierlm fecerūt ex eo bozologiū sibi. De loco vo hꝰ altaris.et qūo imolātes ad latus eius imolarent coꝝ dño supra satis dictum est.

¶ Porro in eodem atrio posuit salomon

mare eneū fusile.quod nos lauatoriū dicere possum⁹.vt in eo sacerdotes mīstraturi ablu erent pedes et man⁹.Quod iosephus vocat cantarū ingentez in scemate emisperij fa ctū.cui⁹ latitudo.x. cubitoruz erat p diametruz a labio vsqz ad labiuz. Altitudo vo erat q̄nqz cubitorū a labio sez vsqz ad fundū.spissitudo vero erat.iij.digitoz. In superiori parte adeo latū erat.q̄ resticula.xxx. cubitoz cingebat illud p circuitum sed paulatim in descensu angustat⁹ fiebat.adeo vt circa fundū resticula.x.cubitorū ambieret illō. Supremū ei⁹ labiū repansum erat ad modū lilij. In later⁹ aūt eius extrinsecus duo ordines erant sculptarū bystoriatarū.id est bystorias aliquas habentiū. Capiebat autē duo milia batos.id est.tria milia metretas. Batus enī capit metretā et dimidiū. Et est batus mensura triū modioz eiusdem capacitatis cui⁹ et ephi. Sed et batus est mensura liquidoz.ephi vero aridoruz. Deinde basis sup quam stabat habebat.xij. boues eneos ⁊ fusiles.e quib⁹ tres respiciebāt ad aquilonē.tres ad occidentem.tres ad meridiem tres ad orientem.quoruz anteriora tantum prominebant sub mari.posteriora vo intus latitabant.

De luteribus. Capitulū.XIX.

Fecit quoqz salomon decem luteres eneos ⁊ fusiles altitudinis.iiij.cubitorū. Erat autem in summitate luteris os recuruatū interius.et adeo angustū.vt vni⁹ cubiti esset ei⁹ latitudo. Fundus vo eiusdez erat latitudinis cubiti ⁊ dimidij. iuxta quantitatē basis supza quam sedebant. Quadraginta batos capiebat luter vnus. In eis abluebāt intestina et pedes olocaustoruz et erant omnes eiusdē facture sicut ⁊ bases quibus insidebant.

Jdē.linea diametraliter a labio ad oppositū labiuz protēsa.x. cubitos habebat.

Cubit⁹ tripliciter dr. Vel ipa flexura brachij.vl' mēsura ab inde vsqz ad extremitatem digitorum. Vel ab vna manu vsqz ad aliaz expansis manibus. Dictus est aūt cubitus quia cibos sumendo in ipso cubamus.

Erat aūt basis in inferiori parte in lōgitudine ⁊ latitudine habens.iiij.cubitos per quadrum.in altitudine vo triū cubitoz. Et ascendendo paulatim angustata vsqz ad cubitū et dimidiū iuxta q̄ntitatez fundi ipi⁹ luteris. Eratqz cōposita ex.iiij.tabulis quib⁹ quita erat superposita quadrata.et ex omni parte aliquantulū excedens summitates aliaruz. habens in medio sui eminentē cōcauitatem rotundā.in qua sedebat luter. Jpm op⁹ basis interrasile erat.et in iūcturis tabularum p quattuor angulos erant sculpture eminentes ad modū colūnarū.quas quidā dicunt vocari media intercolumnia quadrata.tñ quidā legunt ibi media intercolumna quadrata.vocantes columnā mediaz tabulam inter quattuor tabulas superpositā. Latera vo basis a media parte supza insculptas habebant coronulas et plectas.et in medio earum leones et boues et cherubin.et super colla leonū et boum et subter erant lora ex ere pendentia quibus ligati videbant. In summitate vero quattuor colūnarū angulariū erant bumeri expansi in similitudine manus būane et pedis aquilini.sup quos tabula ferens luterem ita erat coaptata.vt naturaliter inserta videretur. Et habebant ille columne prozprias celaturas.homines.arbores.et aues. Deinde altera media pars basis q̄ erat circa terrā.habebat per girū rotas eminentes cubiti et dimidij.et que in rota fieri solent axes et radios cantos et modiolos.omia fusilia. Et circa eas posite erāt varie celature. Et ꝯ omia adeo fabricata erāt.vt nō celata sed q̄si apposita per circuitū viderentur.et basis q̄si rotis circūstātib⁹ vehi videbat. Una erat fusura et mensura ⁊ sculptura.x.basiū ⁊ luterū. De sculptura tñ luterū nihil meminī me legisse. Doz q̄nqz in atrio templi steterūt ad

Coronula p̄t vocari q̄ fit de aliq̄ solido vt de auro.

Plecta vo corona facta ō iūcis floribus vel arboribus. vt fit de lauro ⁊ mirto.

dexterã et q̃nq3 ad sinistra3 ad hunc vsum. Hathinnei p̃us lauabãt membra hostiarũ in piscina p̃batica.⁊ lota tradebãt sacerdotibus.q̃ ne q̃d interim eis sordis adhesisset.luterib⁹ ea immergebãt.vt resincerata supponerẽt altari. Decem lauatoria hec i hũc modũ posita erant.vt ingredientib⁹ atriũ sacerdotale.p̃mo occurrebat ad meridiem mare eneũ.ad abluendas man⁹.postea p̃gredientibus occurrebãt decem luteres ad intinguẽda mẽbra hostiarũ.rursũq3 p̃gredientibus occurrebat altare eneũ.similiter ad meridiẽ positisq3 hostijs sup altare redibãt sacẽdotes offerẽtes ad mare eneũ.⁊ abluebãt ibi pedes et man⁹.vt sic loti p̃sumarẽt sacrificia.id est. intrarẽt tẽplũ cu3 p̃unis et thimiamate ad adolendũ illud super altare in odorem domino.

De vasis altaris. Capitulum.XX.

Vtensilia uero altaris enei fecit byra3 ex ere lebetes ad suscipiẽdos cineres ⁊ p̃unas altaris.ollas q̃3 ⁊ caldaria ad coquẽdas carnes ⁊ hamulas.i.fuscinulas ad extrahẽdas carnes vel disponendas.et arpagiones.i.furcas ad cõponẽdũ ignẽ ⁊ mẽbra hostiarũ desup disponẽda.⁊ scutras vasa scz equalis amplitudinis in ore et fũdo ad calefaciẽdũ. Iosephus addit et trullas.forte ad congregãdos cineres vel eruendos.vel ad vtendũ pauimẽtuz Dorso vtensilia templi aurea erãt vel argẽtea. Vtensilia vo candelabroz aurea erãt. ꝺ quib⁹ in exodo legit. Numerũ vo vtensiliuz q̃ fecit salomon tpe pcedẽte poit iosep⁹.mẽsas scz sup quas tacebãt fiale ⁊ patere.⁊ mortariola.⁊ patene ad offerẽdaz similã.⁊ crateres in quib⁹ simila cũ oleo miscebãt.et assarones in quib⁹ libamina mensurabãt. Thuribula q̃3 cũ quib⁹ ferebat thimiama.et alia thuribula in q̃b⁹ ferebat ignis a maiori altari ad min⁹. Hec oĩa obtulit salomon aurea ⁊ alia similiter argẽtea.scz in duplũ. Quoz numerũ p̃m iosephũ ponere timui.ne incredibile videretur.p̃sertim cum vicium scriptoruz circa numeros plurimũ inueniat.

De dedicatione templi. Capitulum.XXI.

Anno igitur quarto regni salomonis scdo mẽse fũdata est dom⁹ dñi.⁊ in anno.xj.mense ebul.octobri.p̃sumata ẽ in oi ope suo.et in vniuersis vtensilib⁹ q̃ im̃inẽti erant necessaria. Post dedicatõem eni plura fuerũt fabricata et supaddita. Et edificauit eã septez annis.et.vij.mensib⁹. Et cõuocauit salomõ in anno.xj.maiores natu israhel.et p̃cipes tribuũ et duces familiarũ ad dedicatõem templi.et ad offerendã archam in illud. Et q̃uenerũt omẽs mense.vij.id ẽ.vij.lunatõne q̃ intrauerat octobrem. Et erat dies solẽnis decim⁹ scz dies q̃ fiebat expiatio. Potest tñ dici templũ i septembri dedicatũ.q.tot⁹ fere solennis ẽ rege accelerante.et post dedicatonẽ fecisse aliqua vtensilia.q̃ deerant mense octauo.⁊ sic vtrũq3 verũ ẽ.q. mense octauo pfecta ẽ dom⁹ in omni ope ⁊ vtensilib⁹.et tñ mense.vij.dedicata ẽ. Ettulerũt sacerdotes ⁊ leuite de ciuitate dauid archam dñi.⁊ oĩa vasa ei⁹.et vox iubilantiũ vt ait iosep⁹ alõge remotis audiebatur. Rex vo ⁊ vniuersa multitudo gradiebant.alias gratulabãtur ante archaz.et imolabant hostias ablq; estimatione et numero.et aromatũ fum⁹ a longe positis sentiebat. Et intulerũt sacerdotes archam dñi in locũ suũ et in oraculũ subter alas cherubin.quib⁹ q̃i q̃daz ciburneo tegebatur. Capita quidez vectiuz sup humeros portantiũ a populo retro posito videbãtur donec archa reposita retracti sũt a vilib⁹ hominũ in sempiternũ. Archa vo tecta erat ne videret. In archa ãt nihil aliud erat nisi due tabule testamẽti lapidee. Cupplendũ ẽ aũt et vna aurea plena mãna.⁊ vga aaro. Hec exissent sacerdotes ꝺ oraculo.⁊ dicerẽt. Confitemini dño quoniã bon⁹.q̃niã in seculũ misericordia ei⁹.nebula i pleuit domũ dñi nõ metuẽda.scz tẽpata ⁊ fulgẽs.et obũbrauit Qñ dauid introduxit archã.cãtauerit aliuz psalmũ. Cõfitemini dño et inuocate nomen eius.

facies sacerdotū.ita vt se inuicez videre non possent nec ministrare. Et ait salomon. Dixit dñs vt habitaret in nebula. Nusqz legit dñs ꝫ dixisse. Sed qz in monte syna apparuit in nebula.et p̄cessit israbel in nube. et ante moysen positū in cauerna petre trāsiuit ī nebula.ideo salomon posuit dictū p ope. Et ē sensus. Dixit dñs.i.opere mōstrauit. Sciat oēs quedā opinio fantastica.dñm loqui caliter descendisse in tēplū.quā amouit salomon dicens. Nouum dñe qfabricasti tibi domū perpetuā celū et terrā simul et mare. Et flexo vtroqz genu in terrā cozā omī eccia vtrāqz manū leuauit ad dñm supplicans p peccatis.vel grās agens de pmissione dñi impleta.q̄ pmiserat dauid domū sibi edificandā p manū filij ei⁹. Orauit q̄z vt quicūqz iuxta deus vel gentilis ascenderet ad banc domū supplicans p peccatis vel clamans ad dñm p aliqua tribulatōne.exaudiret a dño in bis q̄ iuste postularet. Et surgens ab oꝛōe stans benedixit vniuersо pl̄o.et dedicatū ē tēpluz cū vtensilib⁹ suis die illa. Et deinceps in eadē die quartū fiebat festū scz festū dedicatōnis. In eadem enī die erant tria alia festa.festū scz ppiatōnis afflictionis ꝫ expiatōis. Nec te moueat q̄ dixim⁹ eum flexisse genua sup terrā.cū in paralipomenon dicatur.q̄ fecerit salomon basim eneam.iiij.cubitis altā quā posuit in medio basilice.et stans sup eā benedixit populo. Potuit enī vtrūqz fecisse Vel si pro eodem accipit. intelligendū ē eum flexisse genua sup terraz.id est.sup locum in q̄ stabat. Et immolauit salomō hostias pacificas.xxij.milia boum.et ouium.c.xx.milia. Et q̄ altare eneū ad suscipiēda holocausta et adipes pacificoꝝ

Legitur in paralipomenō ignis de celo descēdisse.ꝫ deuoꝛasse oblata.

minꝰ erat.sanctificauit rex mediū atrij interioris, vt sup illud cremarent̄ q̄ sup altare cremari non poterant. Fecit ergo salomon festiuitatez dedicationis et omis israel cū eo.xiij.dieb⁹. Q̄ sic intelligendū est. Quinqz dieb⁹ cōtinuis celebrata est dedicatio. In.vj. vero die q̄ fuit decimasexta mensis occurrit scenophegia q̄ interposita est.vij.diebus. Qua terminata iteruz celebrata est dedicatio p duos dies q̄ intermissi fuerāt.et in die octauo.i. post duos septenarios dimisit rex populuz. Vel dedicatio cōtinuis.vij.dieb⁹ facta ē.ꝫ post.xvij die inchoata est scenophegia. ꝫ terminata ī vicesima tertia.et ī octaua scenophegie post collectā dimisit populū. Et apparuit dñs secundo salomoni p somniuz dicens. Exaudiui oratione tuā.sanctificaui domum banc. ꝫ erūt oculi mei cūctis dieb⁹ sup eam et sup te et sup populū israel.si custodieritis mandata q̄ ꝓposui vobis. Alioquin auferā vos de terra quā dedi vobis.ꝫ templū hoc pjciaz a ꝓspectu meo.et erūt erum ne vestre fabule narrantium.

De domo saltus. Capitulum.XXII.

Factū est aūt post fabricam templi cepit salomon cōstruere edificiū domoꝝ regaliū qō xiij.annis vix impleuit Non enim circa eas adeo feruens erat studium populi sicut circa templū.sed nec ad eas opulentia fuerat ei preparata a patre. Fecit aūt tres domos.domū sibi.et domū vxori sue filie pharaonis.ꝫ domū saltus. De domo regis hoc solū dicitur in regum Domū suā edificauit salomō xiij.annis.et ad pfectum vsqz pduxit.et paulo post.porticū etiaz solij in qua tribunal fecit. Et vocauit porticū ipam domuz in qua erat solū et tribunal . Solū aūt ē reg̃.tribunal iudicis. Et erat in eadem domuncula in qua sedebatur ad iudicandum.i.in qua cum assessoꝛib⁹ tractabatur de sententia De hui⁹ dom⁹ cōpositione tacet liber regum.forte q̄a eadem erat.q̄ et in domo salt⁹.quā plenius describit. De domo regine dicitur in reguz q̄ eam tali ope fecit.quali et domum regiaz Doꝛro domus saltus duplex erat.et ex duplici materia. Pars inferioꝛ erat lapidea.et dicebatur nethota.i.pigmentaria.in q̄ reponebātur aromata et pigmenta ad vsus templi et dom⁹ regie vt ex beneficio terre et muri diu vigerent q̄si recentia. Superioꝛ pars dom⁹ lignea erat de lignis libani facta.vñ ꝫ

dicta ē dom⁹ salt⁹. vl' dom⁹ libani. vel dom⁹ salt⁹ libani. Quidā tñ putant eā ob ℞ sic vocatā. q2 circū quaq3 cōsita erat ex arboꝛib⁹ z viridarijs mire recreatōnis iuxta densitatē salt⁹ libani. In ea reponebant arma. vt bñficio ligni rubiginē nō sentirēt. nec solū arma ad pugnandū. sz et ad decoꝛē et ad ostentationē regij fastus. Fecit eī rex salomon. cc. scuta aurea. et dc. sicli erant in vnoquoq3 scuto In paralipomenon addit de totidem lāceis aureis. Fecit q3 ducentas peltas aureas. q2 quedaz rotūde erant. alie instar semicicli facte. His vtebant custodes regis ante ostiuz dom⁹ excubātes. Etiaz qñ rex egrediebatur p̄cedebant eū equitantes et ferētes hmōi arma. iuuenes flaui. et vsq3 in equoꝛ sessionez diffundentes cesariem. comis suis adijcientes auri tinctura. vt eoꝛuz capita sole pcussa radiarent. Hos sequebat rex vect⁹ in curru. et ad locū quendā solit⁹ erat exire. q ab hierosolimis abest duob⁹ funiculis. z dicebat oꝛtus eden. i. deliciarū. Superior pars illa superioꝛ q̄ dicebat dom⁹ salt⁹. habebat longitudinē. c. cubitoꝛū. et in latitudine. l. et in altitudine. xxx. cui⁹ camera tota vestiebat tabulis cedrinis. Sustentabat vō trib⁹ oꝛdinib⁹ colūnaruz. Unusquisq3 oꝛdo habebat columnas. xv. eregione se respicientes. et pari mō a se distantes. et ita inter muros et tres oꝛdines colūnarum erant. iiij. deambulatoria. Superioꝛ forib⁹ ātem dom⁹ fecit porticū colūnaruz. l. cubitoꝛū lōgitudinis. et. xxx. latitudinis. De cōpositione inferioris p̄tis dom⁹ lapidee tacet liber regū. forte q2 eius dē cōpositōis erat cui⁹ z superioꝛ.

De basilica et domo regia. Capitulum. XXIII.

Eregione stabat dom⁹ regia grandi interiacēte viridario eius dē lōgitudinis latitudinis et altitudinis. et similiter intercolumnata. Verūtamen simplex erat z vnius māsionis murus cui⁹ altitudo quattuoꝛ habebat distinctiones. quarū tres diuersis variabant coloꝛib⁹. quarta vō superioꝛ celaturis erat oꝛnata. Erant ibi arboꝛes sculpte diuersi generis. ramis. foliis. et pomis obumbrate. ita vt ꝓpter miraculū subtilitatis agitari quodāmodo putarentur. In medio totius amplitudinis erat domuncula. habens latitudinē. xxx. cubitoꝛ. et in ea erat solium paliis. xx. cubitoꝛ. et in ea erat solium paliscedonis extensū. in quo rex sedēs iudicia ꝓferebat. In posterioꝛi fronte domus. laquearia et parietes vestiti erant auro. vbi fecit rex thronū de eboꝛe grandē. et vestiuit eū auro. cui⁹ ascensus facilis erat p̄ sex gradus. et de marmoꝛe porphirio fact⁹. xii. leunculi stabant sup sex gradus hinc et inde. Recubitio throni posterioꝛ rotūda erat. sedēs suspensa per vitulum respicientē. et due manus hinc et inde tenebant eum. et duo leones stabant iuxta manus singulas. Non fuit tale opus in vniuersis regnis. Fecit et circa domuz reliqua habitacula et sedilia. Ubi post causas explicatas residebant. Strata oia ex marmoꝛe et tabul' cedrinis. Fecit quoq3 domū regine et tabul' cedrinis. Fecit quoq3 domū regine in latere descendentē. marmoꝛe cedꝛo auro et argento opulentissime decoꝛatam. Sed et vtensilia vtriusq3 domus p̄clara. Necnō et vasa quecunq3 sunt epulis oportuna omnia ex auro fecit. Perfecit itaq3 salomon. xx. annis templum. et domos regias. cum omni supellectili sua. hiram rege tyri prebente sibi auxiliū in lignis et auro.

De opidis datis hyram. Capitulū. XXIIII.

Dunc dedit salomon hyram. xx. opida in terra galilee. i. sorte neptalim maritima. Quę non placuerūt regi tyrio licet a tyro nonnullis essent posite. et appellauit eā terraz cabul. q̄ lingua phenicuz sonat displicere. z tūc p̄ mū terra illa vocata est galilea gentiū. non q̄ ibi gētes habitarēt. sz q2 sub ditione regis gētilis erat. Refert iosep⁹ menandruz phenicē historiographū scp̄sisse q̄ salomō et hyram mutuo sibi scp̄serunt enigmata et figuras. q̄ qui nō solueret certaz daret alteri pensionē. Cunq3 artaretur hyram in solutōe cōsulebat tyriū iuuenē abdemonis filiū q̄ omia de facili explicabat.

De operibus salomonis
Capitulum.XXV.

Pro conuertit p animū salomon ad muros ciuitatis cōstruendos q̄s muro robore ampliauit. Alias q̄z regias q̄ ad ierosolimā ducerent nigro lapide strauit. In pluribus vero locis ruinas ciuitatū reparauit. Sed et nouas ciuitates p̄ oportunitate locorū fundauit. quasdā p̄tra byemis intemperiē quasdā aduersus cauma estiuum. quasdaz p̄tra veris et autūni mutabilitatē. In terminis vero terre edificauit vrbes tabernaculorū. imo vltra fines terre p̄missionis perplurimas vrbes occupauerat. socero suo pharaone rege egipti ei p̄bente auxiliū. Qui vt ait ioseph⁹ vltim⁹ regum egipti dict⁹ ē pharao. q̄ interp̄tatur regnans. Qui cū admiraretur opa salomonis. precipue cōmendabat domū salt⁹ z sacrificia et frequentiā leuitarū circa ea. Porro de filijs israel nullū fecit salomon seruū. sed erāt viri bellatores et ministri ei⁹. ex quib⁹ erāt supomia opera salomonis p̄positi. cccc. l. Chananeos aūt de monte libani vsq̄z ad ciuitatē amachi fecit sibi⁹ tributarios. Classē q̄z feē rex salomō in insula quadā egiptiaca rubri maris q̄ dr asyongaber. et nauigabāt cū seruis salomonis viri nautici de tyro. que tūc insula erat et deferebāt de ophir aurū multū. et circumferebant salomoni aurū. cccc. z. xx. talentū. et argentū. et dentes elephantoz. et simias et pauos. et gēmas z ligna thina multa nimis. q̄ erāt similia lignis sethim. z odorifera. ꝺ q̄b⁹ fecit rex salomon fulcra z sedilia domus dñi z dom⁹ regie. z cytharas z liras cātoribus. nā cynara z nabla ex electro p̄stituit. Quasi nulli⁹ p̄cij erat argētū in diebus ei⁹. nam z sedilia p foribus domoz plurima in ierusalē argētea erant. Ex z ligna cedrina. q̄si sicomoz ligna abūdabant in ea.

De regina saba. Ca. XXVI.

Rhozū incredibilē opinionē regina saba excitata. venit temptare eū in enigmatib⁹. Et ingressa est hierusalē cū comitatu multo z diuitijs inestimabilib⁹. Est āt saba q̄q̄z a omē regionis. ſz ℞ est ciuitas regalis ethiopie. Huius noīs significatōes apud hebreos distinguūt p apices lrāz sin z samech. Herodot⁹ dicit. p⁹ mineū q̄ menphym ꝓdidit. fuisse reges egipti dictos pharaones. quod sonat regnantes. Quib⁹ successit nichaula regina egipti et ethiopie. quā putat ioseph⁹ venisse ad salomonē. Que ingressa ad eum locuta ē vniuersa q̄ habebat in corde suo. Nec fuit sermo q̄ regē lateret. ſz docuit eā in oib⁹ bis q̄ ꝓposuerat. Et admirās nō habebat vltra spūm. dicēs famā regis minorē ee veritate. Verū tamē tria p̄ ceteris admirabatur. domū saltus. et supra templi fabricā. ordinē quoq̄z z frequentiā ministrantiū in templo. Tertiuz vero ordinem et distinctionē seruientiuz regi in mensa. Nam z pincerne simili cultu et distincto ab alijs ornabant. similiter z panū latores et dapiferi. vt in tanta multitudine ministroz null⁹ dubitaret q̄s cui⁹ rei ministerio fungeret. Dedit āt regina regi munera. c. xx. talenta auri. et gēmas p̄ciosas z aromata. quanta et qualia non fuerant visa in hierusalē. Dicit etiā ioseph⁹ eam dedisse regi radicē balsami. vñ ppagate sunt in engaddi vinee balsamite. Cui etiam salomon multa redona

Quā postea cleopatra abstulit pessima regina egipti.

uit nihilq̄z fuit q̄ postulanti non preberet. Que regina gratis suscepīes ad ꝓpa remeauit. Tradūt quidā eam rescp̄sisse salomoni q̄ p̄sentialiter ei dicere timuit. se vidisse scilz quoddā lignū in domo saltus in quo suspēdendus erat quidā p̄ cui⁹ morte regnum iudeorū periret. et certis indicijs illud regi īdicauit. Quod timens salomon in pfundissimis terre visceri⁹ occultauit illud. Porro cui⁹ virtute aqua mota sanauit egrotos. q̄ tñ in libris suis negāt se habere hebrei. Sed quōcirca tpa christi in probatica piscina supernatauerit incertuz est. et creditur fuisse ℞ lignum crucis dominice.

De aduersarijs salomonis & morte eius. Cap. XXVII.

PRocedente uero tpe amauit rex salomon mulieres alienigenas plegez. & posuit macula in gla sua. & scisma in genere suo. Fuerūtq; ei uxores regine. dc. septingēte. Josephꝰ tñ dicit. lxx. & pcubine. ccc. q̄ auerterunt cor ei⁹ cū iam senex esset. & secutę sūt deos alienos ne delicias suas pturbaret. Et edificauit in excelsis circa hierusalē tria fana idolorū. unū astarthe dee sidonioꝝ q̄ iuno dr. Secūm chamos idolo moabitarū. Tertium moloch idolo amonitarū. cuiꝰ fanuz statuit in mōte oliueti e regione templi. qđ plurimū deo displicuit. Uñ et postea dictꝰ ē locꝰ ille locꝰ offensiōis. Uenit ergo ad eū pphęta missꝰ a đo natban vel alius dicēs. Hec dicit dñs. Quia scidisti pactū meū scundā regnū tuū. et dabo illō seruo tuo. nō tñ totū sz tribū unā. pter tribū iuda dabo filio tuo. Propter dauid puū meū pter quē etiā nō faciaz hec in diebus tuis. Porro cū uixisset salomō in sūma pace. circa finem uite suscitauit ei dñs aduersariū adad ydumeū de semīe regio. q̄ in tēpestate illa qñ deseuit ioab idumeos puer fugit in egiptū. cui postea rex egipti dedit uxorē sororē uxoris sue. q̄ peperit ei filiū ienebath. Cūq; audisset adad dauid et ioab mortuos eē. & salomonē ifamatū. vl' ifatuatū. egressus de egipto infestabat isrl'. Suscitauitq; ei dñs alium aduersariū zaron pncipē latronū in damasco. Jeroboā q̄z filiꝰ nabath effrateꝰ de sareda puēs salomoni. leuauit p regē manuz suā ḃmō. Salomō edificauit mello muros a radice uoraginis extollēs. ut coeq̄ret eos ciuitati dauid. uidēsq; salomō ieroboā bone indolis & industriū. statuit ei pfectū opis. & deinde pstituit eū sup uectigalia uniuerse domus ioseph. Quadaz die dū egrederet ieroboā de hierlm. inuenit eū in uia achias pphą silonites opertꝰ pallio nouo. qđ scidit in. xij. ptes. & ait ad ieroboā. Tolle tibi. x. scissuras. Hec ei dicit dñs. Dabo tibi. x. tribꝰ. & eris rex sup isrl'. filio aūt salomōis dabo unā. ut remaneat lucerna dauid coram me in hierlm. quā elegi ut essz nomē meū ibi. Quo audito ieroboā intumescēs sua debat pl'o ut recederet a salomone. Quāobrē salomō uoluit eū interficere Tūc ieroboā fugit in egiptū ad susac regē egipti usqz ad mortez salomōis. Reliq̄ uo uborū salomonis et oīa q̄ fecit. scpta sunt in libro uerboꝝ. uel in libro dierum salomonis.

Nota q̄ de pluribus libris mētio fit in sacra scptura q̄ nō supsūt. sicut liber bellorū dñi. de q̄ i numeri. similiter forte liber uborū de q̄ b & septuagit nō supest. Quidā tñ uolūt signi paralipomenō q̄ dr reliquias duoꝝ. q̄z qđminus i ueteris testamēti libris dictū est ibi supletur.

Hūc libru q̄daz estimāt eē paralipomenō. sed q̄ nec ī eo scpta sūt reliqua opa salomonis ueri⁹ putandū ē hūc librū n̄ supesse. Dormiuitq; salomō cū pribꝰ suis & sepultꝰ ē i ciuitate dauid cum regnasset in hierlm sup omnem isrl'. xl. annis. Queriť āt q̄ ratione dicatur salomon senex fuisse cū modicū ultra. l. ānos uixisse legat. Roboam ei mortuo pē. xl. & unꝰ āni erat. quē salomon cū. xj. ānoꝝ esse genuisse phibet. Solent ergo sup hūc locū dicit iosephꝰ ita. Porro tuus ē salomō valde lōgeuꝰ. q̄ regnauit annis lxxx. Uixit aūt. xciij. annis. sed diuina scptura eos tantū annos expmit. quibꝰ regnauit anteq̄z puaricaretur.

Incidentia.

In diebꝰ salomonis fuit rex sextꝰ latinoꝝ siluius alba siluij enee filiꝰ.

De roboam et diuisione regni. Capitulū. XXVIII.

POst mortem salomonis successit ei roboā. et erat mater eiꝰ naama amanites. Porro ieroboā audita morte salomonis reuersus ē de egipto. & uenit in sichem ad roboā cū omni multitudine israel q̄ uocauerat eū. Cūq; uellēt roboā pstituere regē dixerūt ad eum. Imminue paululū de graui iugo qđ imposuit nobis pater tuꝰ. & seruiemꝰ tibi. Hec est intelligendū de iugo tributi. sz uectigaliū in expēsas qbꝰ pserat achimaas sub salomone.

Qui rñdit. Ite et redite ad me in diē tertiuz
Interim ꝓsuluit senes saboch scz ⁊ bananiā
et ioiadā. et reliq̄s ꝓncipes salomonis Qui
dixerunt. Si hodie audieris eos. leniter eis
loquēs seruiēt tibi in eternū. Post hec cōsu
luit adolescētes ñ etate tātū sz moꝛib⁹. Qui
dixerūt. Imperiose loquere ppl̄o ⁊ cōminan
do. et timētes seruiēt tibi. Et redeūte ppl̄o in
tertiū diē dixit ad eos. Brigit⁹ me⁹ minimus
grossioꝛ ē humero ꝓris mei. Pater meus ce
cidit vos flagellis. ego cedā vos scoꝛpiōib⁹
q.d. ego sū potētioꝛ patre. et maioꝛa faciā su
per vos. Est aūt scoꝛpio rubus aculeat⁹ vel
flagellū v̄garū nodosū. vel scutica habens ī
sūmitate glandes plūbeas. ⁊ indignat⁹ ppl̄s
ait. Que nobis pars in dauid. vel q̄ hereditas
in filio ysai. q.d. Queq3 trib⁹ portionē suam
hereditariā habet a dño. q̄ necessitas ē vt ex
vna eligat q̄ regat alias. Queq3 trib⁹ regat
hereditatē suā. Et recesserūt. x. tribus ab eo.
Ipe v̄o misit post eos aduraz. q̄ erat sup tri
buta. et lapidauerūt eū. Tunc timens robo
am fugit in hierusalē. Decem v̄o trib⁹ cōsti
tuerūt ieroboā regem sup se. iudas v̄o et bē
iamin secute sunt roboam. ⁊ fuerunt cum
eis leuite ꝓpter templū quod erat in hierl̄m
et tūc separata est monarchia regni hebꝛeoꝝ
rū in duo regna. nec amplī⁹ ad vnitatem re
diit. Et dictū ē regnū. x. tribuū regnū israbel
ꝓ multitudine sui. nomen iacob ꝓris sui sibi
reseruans. Dictū ē ⁊ effraym. q̄a ieroboam
q̄ de effraim ꝓm⁹ eis imperauit. q̄ tūc ꝓmū
impleta esset benedictio sup effraym. Alter
v̄o regnū dictū est regnū iuda ob dignitatē
trib⁹ regie. De vtroq3 regno ꝓsequit byisto
ria q̄modo interscalari. Et inciſiue. nūc de
B loquitur. nūc de illo. Q̄ diligēs lectoꝛ de
facili deꝛprehendet.

De ieroboā et abdo et vitulis.

Capitulū. XXIX.

Ꝓro roboā col/
legit exercitū. c. lxxx. milia electoꝝ.
vt pugnarēt ꝓtra israbel. Et misit
ad eū dñs semeiam ꝓpham dicentē. Hec di
cit dñs. Non pugnabitis ꝓtra frēs vestros
a me enī factum est verbum hoc. Quod de
scisma te regno ꝝ intelligendū ē. Et quieuerī
a ꝑlio. Ieroboam aūt dixit in coꝛde suo. Si
ascenderit ppl̄us iste in hierl̄m. ter in āno cō
uertetur coꝛ ei⁹ ad dñm suū roboā. ⁊ interfi/
cient me. Tūc excogitato ꝓsilio fecit. ij. vitu/
los aureos. q̄s ioseph⁹ vitulas vocat. ⁊ con
stituit vtriq3 fanū. alterū in dan. et alterū in
bethel. et dixit ad populū. Ecce dij tui israel.
q̄ eduxerūt te de terra egipti. q.d. Omnis lo/
cus habet deū. non habetis necesse vt ascen/
datis ad hostū ciuitatē. vt ibi queratis deū.
Feci vobis vitulos equiuocos deo. vt ī eis
adoꝛetis dñm. ⁊ ꝓstituam ex vobis sacerdo/
tes ⁊ ministros. ne filijs leui egeatis. Cunq3
ī mineret scenopbegia. ꝓstituit eis diē solēnē
in mēse octauo. q̄nta decima die mēsis. Foꝛ
te transtulit festū de mense septimo in octa/
uum. vel lunatio septembꝛis descenderat in
octobꝛē. Tūc ascēdit cū ppl̄o in bethel ad diē
festū. Dñs aūt misit ppham ō iuda ī bethel
qui in paralipomenon nominat abdo. hic
a quibusdaz creditur fuisse gad. qui rege stā
te super altare ad immolandū exclamauit.
Altare altare. hec dicit dominus. Nascetur
filius domui dauid. nomine iosias. q̄ com/
buret super te ossa sacerdotum tuoꝝ eruta
de tumulis suis. Et ait ad populum. Dabo
vobis signum q̄ locutus sit in me domin⁹.
Ecce altare scindetur et effundetur oblatio
que est in eo. Tunc rex extendit manum su/
am precipiens eaz apꝛehendi. et statim aru
it manus eius cum brachio. Altare quoq3
scissum est. et effusa sunt omnia que erāt in
eo. Et timens rex ait ad prophetam. Oꝛa p
me vt restituatur manus mea mihi. Quo
oꝛante reuersa est manus regis ad eū. Tun
q3 dixisset ei rex. Veni vt prandeas mecum
et dabo tibi munera. Respondit. Non pos/
sum. Sic enim precepit mihi domin⁹. Nō
comedes panez neq3 bibes aquam. neq3 re/
uerteris per viaz qua incedis. Egressus ita
q3 de bethel. reuertebatur in hierusalem peꝛ
aliam viā. Erat aūt in bethel prophetа qui
dam senex et iacens in lecto. Cui cū indicas/
sent filij ei⁹ q̄ viderant et audierant dixit eis
Sternite mihi asinum. Et ascendens abijt
post viruz dei. et ait ad eum. Redi mecū vt

comedas. Qui rñdit. Nõ possũ. qz phibuit me dñs. Ait ille. Prophetа sũ sicut z tu. et dixit mihi dñs. Reduc eũ tecuz vt comedat. et ita seduxit eũ z reduxit. Cũqz sederẽt ad mẽsam factꝰ ẽ sermo dñi ad pphaz q̃ reduxerat eũ. z ait in spũ. Quia nõ custodisti mãdatũ dñi. nõ inferet cadauer tuũ in sepulchrũ patrũ tuoz. Et nota. q̃ p̃ mustũ iuste locutus ẽ spũsanctꝰ. vt ex eodẽ oze pphetа penã acciperet. vnde et culpã acceperat. Cũqz rediret vir dei post prandiũ. occidit eũ leo in via. asinus ãt stabat iuxta illũ. z leo custodiebat cadauer nec asinuz tangẽs nec illud. Qõ cum accepisset senex ille pphã retulit cadauer eꝰ. et posuit illud in sepulcro suo dicẽs filijs suis. Cũ mortuus fuero ponite ossa mea iuxta ossa eiꝰ. vt parcatur ossibꝰ meis p eo. qñ fiet vbũ dñi de crematõne ossiũ sup altare. Jeroboam ãt non est reuersus a via sua pessima. Nam senex ille pphã pstuabat ei nõ fuisse verũ prophetã quẽ dñs occiderat. z dexterã ipꝰ p̃ labore sacrificãdi obstupuisse. et cũ requieuisset ad naturã pp̃riaz remeasse. Altare vero propter onus impositoꝝ ruptuz fuisse aiebat.

De morte ieroboã. Cap. XXX.

IN dieb⁹ illis egrotauit abia filiꝰ ieroboã. z ait rex vxori sue. Cõmutabis tũ ne cognoscaris vxor mea. z vade i silo ad achiã pphetã q̃ mihi quondam locutꝰ ẽ d̃ regno. ipe indicabit tibi q̃d euẽturuz sit puero huic. Et ascẽdit mulier ad achiaz q̃ videre ñ poterat p̃ senectute. sed p̃ instructꝰ a dño ait. Ingredere vxor ieroboã. quare te aliam simulas. Vade et dic ieroboã. Hec dicit dñs. Exaltaui te de medio pli. tu aũt precisti me post tergũ tuũ fecisti tibi deos alienos z pflatiles. et ego p̃ cutiã de ieroboã mingentẽ ad parietẽ z clausuz. z. incarceratũ et nouissimũ in israhel. ad ẽ delebo de domo eiꝰ etiã vilissima q̃ p̃ sui vilitate negligẽda putãt. et dabo cadauera eoruz cambꝰ z feris. Tu ãt reuertere. z ĩ ĩtroitu tuo moriet puer q̃ solus d̃ domo ieroboam inferet in sepulcro. Et rediit mulier in thersa et mortuꝰ ẽ puer. z sepelierũt eũ. Reliqua vero ieroboam scpta sũt in libro vboz dierum regũ israbel. Et mortuꝰ ẽ ieroboã cũ regnasset. xx. et duobꝰ annis. Pro quo roboaz regnauit in iuda q̃ p̃tinebat tribũ iuda z beniamin. xl. et vnꝰ anni erat cũ regnare cepisset. z. xvi. annis regnauit in hierusalez. Fecit iudas populꝰ ille peccauit coram dño. z fecẽ sibi aras statuas z lucos sup excelsa montiũ. Sz effeminati fuerũt in ẽra iuda. i. cultores cibeles cuiusdã natura vt actu. sicut legit̃ de ieroboã tis. Offensus q̃z dñs suscitauit p̃tra iudã Sisac regẽ egipti. anno. v. regni roboam Qui ingressus hierusalem. pactis p̃cedentibꝰ cũ ei resistere nõ posset federa nõ seruauit. Fecit enĩ pactũ cũ eo de quorũdã muroz destructõne q̃ trãsgressus ẽ. Diripuit thesauros domꝰ dñi et domus regie. scuta q̃z aurea diripuit. q̃ fecit rex salomon p̃ quibꝰ fecit roboaz rex scuta erea. Habuit ãt roboam vxores. xviij. cõcubinas vero. xx. et nati sũt ei filij. xxviij. filie vo. xl. Reliqua roboam scpta sũt in libro verboz dieruz regum iuda. Opera eꝰ p̃ma z nouissima scpsit semeias pphetа. z mortuꝰ ẽ roboam. et sepultus in ciuitate dauid. et regnauit p̃ eo filius eiꝰ abia.

Sisac hierosolimam ascendit. Fugiunt hebrei. lij. anno sue regni. Abia auem nõ volasse sup bierlim. z fere desperasse iudeos.

Incidentia.

In dieb⁹ roboã latinoz septimꝰ rex fuit silui⁹ achias siue silui⁹ egipti⁹. Refert erodotus sisac regẽ egipti multas gentes sibi subiugasse. et quasdã sine prelio cepisse. In subiugationẽ quarũ in statuis earũ q̃ trium pphanti preferebant genitalia mulierũ insculpsit significans eas euiratas esse. Refert q̃z ethiopes et phenices ab egiptijs didicisse circũcisionem.

De abia. Capitulū.XXXI.

Igitur in octauo decimo āno regni ieroboā regnauit abia sup iudam. Trib⁹ annis regnauit in hierusalē nomen matris ei⁹ maacha filia tamar filie absalon. Et ambulauit in omnib⁹ peccatis patris sui. Et factum est prelium inter ieroboam et abiaz in loco qui vocatur mons amorreoꝝ. et habuit abias contra spem victoriā inestimabilē. Et mortuus est abia. et sepelierunt eū in ciuitate dauid. et regnauit asa filius ei⁹ p eo. In anno xx. ieroboā regnauit asa sup iudā. z. xl. z vno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris ei⁹. i. aue maacha. Et nota q roboam z ieroboam dicūt cōregnasse. xvij. ānis. et postea abia cōregnauit ieroboā tribus annis. et sic impleti sūt. xx. anni regni ieroboā. Nō ergo in. xx. āno ieroboā cepit regnare asa. vt dictū est. sed potius in. xx. pmo. qđ p sinodoche dictū est. Dicitur ei abia regnasse tribus annis eo q regnauit duob⁹ annis. et ī parte quadā tertij. et in reliqua parte eiusdē tertij anni cepit regnare filius ei⁹ asa. id est. in vicesimo anno regni ieroboam. Huiusmodi cōtrarietates sepe occurrent in sequentib⁹. q̄z queda determinant p sinodochen. Vel qa equaliter cōregnauerunt q̄q filij cum patrib⁹ vt post dicem⁹. Que vo determinari nō possūt. vicio scriptoꝝ ascribuntur.

De asa et regib⁹ isrl. nadab et baasa et hela. Ca. XXXII.

Igitur asa fecit rectum coram dño sicut dauid pater eius. et abstulit effeminatos de terra. et sordes idoloꝝ. et maachā matrē suaz amouit ne esset princeps in sacris priapi. z subuertit specū eius. et simulacrum turpe combussit in torrente cedron. excelsa tamen non abstulit. Porro nadab filius ieroboaz regnauit sup israel. anno secūdo asa regis iuda. Hic paret q ieroboam in principio xx. secūdi anni regni sui mortuus est. Hic annus fuit secund⁹ regni asa. et regnauit super israbel duob⁹ annis. id est. vno anno et aliqua parte alterius anni. Nam pars anni vocatur annus p sinodochen. sicut dicitur in euangelio christ⁹ predicasse tribus annis et dimidio. vbi pars dimidij anni vocatur dimidius annus. Sepe etiam fit econtra. vt tota summa temporis nomīe partis sue vocet̄ p sinodochen. vt ibi Noe cū. d. esset annoꝝ genuit sem. cū tamen esset noe. d. et duoꝝ annoꝝ. Hec duplex sinodoche plurimū occurrit in sequentib⁹. Sed hec dicta sufficiant. Nadab vo ambulauit ī vijs patris sui qb⁹ peccare fecit israel. Qui cum obsideret iebethon vrbem philistinoꝝ insidiatus ei baasa interfecit eū. et regnauit pro eo anno. iij. asa regis iuda. et pcussit omnē domū ieroboam iuxta verbum achie silonitis. et regnauit in thersa. xxiiij. annis. nō tñ cōpletis. Et erat bellum inter asa et baasa cunctis diebꝫ eoꝝ. Porro asa. x. anno regni sui percussit zaraz regez ethiopie plaga grāvi. qui irruerat in terrā iuda. Et redeūti asa a victoria occurrit azarias pphēta dicēs victoriam sibi a deo p̄cessam. q̄ legitima eius seruabat. Tunc scripsit asa in omnē prouinciam vt omēs legitima diligenter seruarēt.

Baasa vo rex israel peccauit coram dño. ambulans in vijs ieroboam z vltra. z venit ad eū sicu pphēta filius anani dicēs. Hec dicit dñs. Exaltauite de puluere. tuaūt ambulasti ī vijs ieroboam. z in multis peccare fecisti populū meū. et ideo demetam posteriora tua z faciā domū tuā sicut domū ieroboā. Porro bis tñ nō quieuit baasa. z ascēdit in iudaz. z edificauit rama. xl. stadijs a ierlm. Cūq; asa rex iuda videret se artatū. tollēs auz z argētū ō domo dñi z de domo regia misit illō p suos suos ad benadab regē syrie ī damasco.

Nota q iste baasa ñ fuit de genere ieroboā. q̄ī regib⁹ israel nō semp successit filius patri. z raro.

Regnuz vero iuda nunq̄z excessit genus suū quia semp filius successit patri.

dicens. Fedus fuit inter patrē meū et patrez tuū. et inter me et te. Peto vt irritū facias fedus quod habes cuz baasa. vt recedat a me. Et acquiescens benadab misit exercituz in ciuitates israhel. Quod audiens baasa intermisit edificare rama et reuersus est in tersa. Rex aūt asa misit in omnē iudā dicēs. Nemo sit excusat9. Et tulerunt lapides et ligna de rama. et munuit de eisdez rex asa gabaa et maspha. Et venit ad eū hieu propheta. vt ut quidā volunt anani pater hieu. arguens eum q relicto dño spem posuerat in regem syrie. et misit eū rex in neruū propter quod i tempore senectutis sue doluit pedes. Et mortuus est et sepult9 in ciuitate dauid. Et regnauit iosaphat filius eius pro eo. Sub asa fuit octauus rex latinoz silut9 capis. Verumtamen eo adhuc viuente. descendit sm q̄sdam hieu propheta ad baasa regem israhel arguendum. et occidit eum baasa. Mortu9 ē ergo baasa. et sepult9 in tersa. Occisus est aūt vt dicit iosepb9 a creone cōmilitone suo. Et regnauit pro eo in tersa filius e9 bela āno. xxvj asa regis iuda. Et regnauit sup israhel duobus annis. id est. āno et parte anni. Qui cū recūberet in domo arsa prefecti sui. percussit eū temulentū zamri seruus suus dux medie partis equitū. Percussit q̄z oēz domū baasa iuxta verbū hieu pphete.

De zamri et amri. Ca. XXXIII

Anno uicesimo et vij. asa regis iuda regnauit zamri in tbersa. vij. dieb9. Porro exercitus israhel obsidebat iebethō. Qui cum audisset zamri occidisse regem cōstituit sibi regem amri qui erat pnceps militie in castris anno. xxvij. asa. Ascendit ergo amri et omis israhel cūeo. et obsidebat tbersa. Timens āt zamri fugit in domū regiam. et succendit se cum ea. Tunc diuisus est populus israhel. Media pars sequebat thebni. et media pars amri. Et durauit hec contentio trib9 annis. et plus. tamen amri. q. iam regnabat. et pualuit amri et interfectus est thebni. anno. xxxj. asa regis iuda. et regnauit amri sup israhel plene. z. xij. annis regnauit. Apma electōne sua in tbersa regnauit. vij. annis. et emit a somer duob9 talentis argenti montis partez in quo erat ciuitas mareon. et reparauit eā et imposuit ei nomen samareon. q. a somer et mareon que grece dicitur samaria. z in ea posuit sedem regni que pus fuerat in tersa.

Et fecit amri malum coram dño. sup omnes qui fuerunt ante eum. et mortu9 est et sepult9 in samaria

Samaria est nomē ciuitatis et regionis vt hic apparet.

Et regnauit achab filius ei9 pro eo. āno. xxxviij. asa regis iuda. Hic forte patet vnū scrz ptoruz. Regnauit enī amri pater achab. xij. annis. vt dictū est. z cepit regnare anno. xxxj regni asa. qui regnauit. xl. et vno anno. et ita asa mortuus est adhuc amri viuente. Ueruū est aūt qđ dicit iosephus. q iam regnante iosaphat filio asa cepit regnare achab. Tamē determinationē que hic fieri solet in fine regum ponem9.

De achab et iezabel et helia.

Capitulū. XXXIIII.

Et regnauit achab super israhel. xx. et duob9 annis. Tamen iosephus dicit. xx. annis. z duobus mensib9. Nec sufficit achab vt ambularet in vijs ieroboam. sed introduxit idola gentium in israhel. et duxit vxorē iezabel filiam methabal regis sidoniorz. et edificauit i samaria fanū et altare baal. et adorauit eum. In diebus ei9 reedificauit abiel de bethel iericho. Cunqz poneret fundamēta eius. mortuus est abiram filius eius primogenitus. Cunqz portas muniret. mortuus est segub nouissimus filius eius iuxta imprecationem iosue. Et misit dñs heliam tesbitem de habitatoribus galaad ad achab. Qui ait ad regē Uiuit dñs de9 israhel in cui9 cōspectu sto. si erit annis bis ros et pluuia. nisi iuxta oris mei verba. Apeliopelis est. Uel ponitur si pro non. Et querebat achab animam helie. Qui fugit ex pcepto dñi. et latuit in torrēte carith. q̄ est ptra iordanē. Corui aūt deferebant ei panē et carnes mane et vespe. z bibebat de torrente. Post dies āt aliq̄t siccat9 ē

torrens. Non ei pluerat sup terrā. Et ait dominꝰ ad heliam. Vade in sarepta sydonioꝝ pcepi ei ibi mulieri vidue vt pascat te. ꝛ erat sarepta vrbs modica inter thyrū ꝛ sidonem Sed et silua iuxta vrbem sarepta dicebatur Cūq; venisset helias ad portā ciuitatis. apparuit ei mulier vidua colligens ligna. Cumq; quesisset ab ea poculū aque. addidit etiā vt afferret ei buccellam panis. Que respondit se nō habere nisi pugillū farine in ydria ꝛ paululū olei quo cōspergeret eam. et panez ex ea factū comederet cum filio suo. sed post deficiente cibo tabescerent. Ad quaz helias ait. Noli timere fac mihi pmū subcinericeū panem. tibi et filio tuo facies postea. Hec ei dicit dns. ydria farine nō deficiet. nec lechytꝰ olei minuetur. donec pluat sup terrā. Factuq; est post hec mortuus est filiꝰ mulieris. Que dixit ad heliam Cur ingressus es ad me vir dei vt rememorarer iniquitates mee. i. magis apparerēt ex contrario equitatis tue. et ideo interficeret filius meꝰ. Et posuit helias puerū sup lectū suū in cenaculo superiori. et expandit se sup eum tribꝰ vicibꝰ. et clamauit ad dominū. et dixit puer. Quem recipiens mulier ait. Nunc cognoui quoniaz vir dei es tu. Huc puerum tradunt hebrei fuisse ionam prophetam.

De sacerdotibus quos interfecit helias Capitulū. XXXV.

Post tertiū annum paritatis et famis. dixit dns ad heliam. Vade ostende te achab vt dē pluuiā sup terrā. Erat aūt fames vehemēs in samaria. cuiꝰ etiaz meminit menander in gestis sydoniorū. Et habebat achab pcuratorem domꝰ sue abdiam. q̄ cum interficeret iezabel. ppbetas dni. abscōdit. c. ppbetas in duabus spelūcis q̄nqua genos et pauit eos pane et aqua. ppter quod postea spū ppbetie donatꝰ est. Ad quem dixit achab. Discēdamus ad cōuallē. et queramꝰ pabula eqs et mulis. et diuiserūt sibi regiones. Occurrit aūt helias abdie in via dicens. Vade dic domino tuo. Adest helias. Et ille. Quid peccaui. Quando nūciabo achab. adest helias spūs dñi asportabit te in locū quē ignoro. et nō inueniens te achab interficiet me Seruꝰ aūt tuus timet dñm ab infantia sua. Et ait helias. Viuit dns. q; hodie apparebo achab Et vocatꝰ achab pabdiam occurrit helie et ait. Tu ne es ille q̄ cōturbas israbel. Qui rñdit. Non ego turbaui. sed tu et domꝰ patris tui. q̄ relinquētes dñm secuti estis baal. Verūtamen cōgrega ad me omnē israbel ī mōtem carmeli. et ppbetas baal. cccc. q̄nq̄gīta. et ppbetas lucoꝝ. cccc. q̄ comedūt de mēsa iezabel. Et congregati sunt populꝰ ꝛ ppbete in monte carmeli. Et ait helias ad populuz. vsq;quo claudicatis in duas partes. Si dominꝰ patrū vestroꝝ deꝰ est. sequimini illum si aūt baal sequimini eū. Non respōdēte autem populo. intulit helias. Ego sum hic solus ppbeta dñi. et ppbete baal multi. Dent nobis duo boues. illi eligant bouem vnum cuiꝰ frusta ponent sup ligna. ignē nō supposito. et ego faciam similiter de altero boue. Ipi inuocabūt deos suos. et ego deū meuz. et q̄ exaudierit dando ignē de sublimi. ipe sit deus. Et placuit pl̄o ppositio helie. Cūq; sacerdotes baal fecissent qđ dixerat. inuocabāt baal a mane vsq; ad meridiē. et trāsiliebant altare quod fecerant. et incidebant se iuxta ritum suū lanceolis. ita vt sanguine pfunderent. Demones enim plurimū delectātur oblatōne sanguinis humani. ꝛ illudebat eis helias dicēs. Exaltate clamorē. forte deus vester dormit. aut cum aliquo alio loquit. aut in diuersorio est. Et dixit helias ad populū. Accedite. Et psente populo curauit altare dñi qđ destructum fuerat. i. destruxit altare eoꝝ ꝛ mūdauit locū. vt ibi faceret altare nouū coram dño. Et tulit. xij. lapides iuxta numerum tribuū israbel. et edificauit ex eis altare in noīe dñi israbel. Et fecit aqueductū in circuitu altaris p duo loca. Et ligna suppositi ꝛ membra bouis. pcepitq; afferri aquā forte ō mari

Amare demones sanguinē humanū dicit ysidoꝝ. lviij. ca. ideo quotiens nigromācia fit. cruor aque miscet. vt colore sāgnis facilꝰ puocet.

vicino.et effudit sup holocaustū et ligna. Et facta ē terna effusio aque vsq3 ad impletōez aqueduct9.ne forte putaret arte magica de viscerib9 terre suscitasse ignez. Et clamauit helias ad dñm in aurib9 plī. Dñe deus patrū nostrōz exaudi me hodie.vt discat plūs iste q2 tu es dñs de9. Et descendens ignis de sublimi vorauit holocaustuz 2 ligna et lapides.puluerem et aquā q erat in aqueductu lambens.et adorauit popul9 2 ait. Dñs ipe est de9 Et mandāte helia apprehenderūt omnes pphetas baal.2 duxerūt ad torrētē cysō. et interfecit eos ibi helias. Et ait ad achab. Ascende et comede ante descensum pluuie. Et comedēte achab.helias ascēdit verticem carmeli.2 pron9 in terrā capite inclinato inē genua orabat.et ait ad puerū suū. Vide cōtra mare.si ascēdat nubes. Erat enī aer serenissim9. Et ait puer. Non ē quicq3. Et misit eū septies. Septima āt vice ascēdebat nubecula de mari.excrescens vsq3 ad bois q̄ntitatem. Et ait helias ad achab. Descende cito ī iezrabel ne te occupet pluuia Et ecce cōtenebrati sūt celi.2 nubes et vent9.et pluuia fctā est grandis. Festinauit āt achab in iezrabel. et facta ē manus dñi sup heliam.2 currebat ante achab donec intraret vrbē. Cūq3 accepisset iezabel q̄ fecerat helias pphetis suis.īdignata misit nūcios ad heliam dicēs. Hec faciant mihi dij 2 hec addāt. nisi cras hac hora posuero aiam tuā sicut tu posuisti aiam vni9 ex illis

Sicut in salutatōnibus verbum pptermiū affectū nō ponitur vt q̄ vix intelligatur ita in hmōi locutionib9 demonstratiuū pronomen ponitur.vt quicūq3 etiā malū sibi accidere precetur.nisi hoc fiat.

De fuga helie et vocatōne helisei Capitulum.XXXVI.

Et timens helias fugit in bersabee.2 dimisit ibi puerū suū ionam vt tradūt.2 sol9 intrauit in desertū viā vni9 diei. Et sedens subter vnā iuniperū.orauit vt morere ī ibi.dicēs se nō esse meliorez.i.digniorē vita patrib9 vt illis perditis ipe viuere exoptaret.et piscicēs se obdormiuit. Tunc angel9 dñi tetigit eum dicens. Surge comede. Et ecce ad caput e9 erat subcinerici9 panis et vas aque et comedit et bibit.et rursuz obdormiuit. Et suscitauit eum angel9 scdo dicens. Surge comede. grandis enim tibi restat via. Joseph9 tñ dicit angelum nō excitasse eum.sed aliquem. Et comedit helias et ambulauit in fortitudine cibi illi9.xl.die9 2 xl.noctib9 vsq3 ad montē dei oreb.in q̄ apparuit dñs moysi in rubo. Et mansit ibi helias in spelūca. Et ait dom9 ad eū. Quid hic agis helia. Qui respondit. zelat9 sum aduersus israel pro te. Nam altaria tua destruxerūt.pphetas tuos occiderūt.et relictus sum ego solus et querūt aiam meā.et aufugi. Et ait dñs ad eum. Egredere.et transibit dñs coram te. Tria tamen prius visibiliter transierūt.in quib9 nō trāsiuit dñs. Primo ergo transiuit ventus fortis. conterens petras.sed nō in vento dominus Secūdo transiuit cōmotio terre.sed non in ea dñs. Tertio transijt ignis.sed nō in igne dominus. Quarto transijt sibilus aure tenuis.et cum eo dom9. Et operuit helyas vultū suū pallio.et stetit in ostio spelūce. Et dom9 transiēs dixit ad eum. Quid hic agis helia. Et respondit ei sicut et supra. Et dixit dom9 ad eum. Reuertere p desertū et vade in damascū.et in vltionem mei inunges azabel regem sup siriam.et hieu filiuz nansi regem super israbel.heliseū aūt filiū saphat de abela inunges pphetam pro te.et isti trescinterficient ydolatras de israel.alios azabel alios hieu.alios heliseus.et relinquā mihi in israel.vij.milia viroz quoz genua non sunt curuata baal.nec osculati sunt manus eius Et nota q̄ helias non aliter vnxit azabel.nisi q̄ p̄dixit p heliseum eum regem futurum.

Hieu vo necipse nec heliseus inunxerūt.iz vnus pphetarū missus ab heliseo. heliseum vero non vnxit. nisi q̄ pallium suuz posuit sup eum Nō enī in lege vngebāt.

Quo gruit oraculo Nato enī heliseo in galgalis.imago vni tulis aureis mugit. Quo audito in hierusalem ait sacerdol Prophet9 nat9 ē in

nisi rex et sacerdos. Profect⁹ ergo belyas inuenit.xij. viros arantes in.xij.iugis boum .quoꝝ vn⁹ erat belisē.et posuit belyas palliū suū sup eū.ꝛ ptinuo ppbetauit belisēus.vt ait ioseph⁹. Et curens p⁹ belyā ait Osculer oro te patrē meū ꝛ matrē meā et sequar te. Et reuersus mactauit par boum.et coxit illud in lignis aratri.et dedit escas ptri bulib⁹.et surgens secutus est beliam ꝛ ministrabat ei.

israbel.qui sculptilia eoꝝ destruet etiaꝫ fusilia.

¶ De prima obsidione samarie.

Capitulum .XXXVII.

Pro benadab rex sirie obsidebat samariaꝫ.bñs secū.xxxij.reges.et misit ad achab in samariā dicēs. Si vis vt recedā a te.cras hac ea dē hora mittā seruos meos. et omne qđ placuerit eis tollent de domo tua.et đ domibus seruoꝝ tuoꝝ.etiaꝫ vxores et liberos. Et iniit achab pfiliū cū seniorib⁹. Qui dixerūt. Non acquiescas illi. Et rñdit achab nūcijs benadab. Dicite dño meo. Omia q̄ iussisti in nūcio facere possum.hanc aūt rem facere nō possum.s.de vxorib⁹ ꝛ liberis Et indignatus benadab remisit ad eū dicens. Hec faciant mihi dij.et hec addāt.si suffecerit pulueris samarie pugillis omis pplo meo Samaria habebat inteꝝ terrā pene muris equalē.et est sensus. Tanta mecū ē multitudo .vt si singuli lapidē vnū vl stipitē vel cespitem cōportauerint tantuꝫ extruent aggerem q̄ equabit muris samarie ꝛ terre intus posite.et ita ex equo pugnabūt vobiscuꝫ. Et respondit rex israbel. Dicite ei. Non gloret accinct⁹ eque vt discict⁹. Et ē sensus. Adhuc es accinct⁹ armis.et res est in pendulo. Noli ergo gloriari q̄si taꝫ victor sis et discinctus armis depositis.q.d.nō potest gloriari sic pliator sicut victor.vel sm aliā lrām. Nō gloriet eque accinct⁹ atqꝫ discinct⁹.q.d. Ante victoriā non pt gloriari accinct⁹ multitudine. nec discinct⁹.i.est carens multitudine.quia sepe pauci vincūt multos. Porro benadab cū regib⁹ suis bibebat i vmbraculis.ꝛ ait seruis suis. Circūdate ciuitatē. Cūqꝫ expugnarent eam timuit achab nimis. Et ecce vnus ppbeta pfortauit eū micheas.vt quidaꝫ trad̄ūt.et ait. Hec dicit dñs. Ego tradā oēm hāc multitudinē in manu tua hodie.vt scias q̄a ego sum dñs. Et ait achab. Per quez. Qui rñdit. Per puerissequos pncipum puinciarū. Et ait achab. Quis erit dux eoꝝ. Qui respondit. Tu. Et inuenit achab filios pncipū .cc.et.xxxij.et egressus est cuꝫ eis. Cūqꝫ nūciatū esset benadab q egressi essent de samaria. misit in occursum eoꝝ viros dicēs. Siue ad pacē siue ad prelū venerint.apprehēdite eos viuos. Filij vō pncipū pcusserunt eos.vnusquisqꝫ virū q̄ ptra se veniebat.Et fugit exercitus sirioꝝ.et egressus israbel pcussit equos et currus et siriam plaga magna. Tūc accessit ppbeta ad achab dicens. Confortauit te dñs.vide qđ facies ei. Sequenti āno ascendet rex sirie cōtra te.q.d. Necesse ē tibi vt habeas dñm ppicū. Tunc dixerūt serui benadab ad eū. Dij montiū sūt dij eoꝝ.et pugnauimus cū eis in mōtib⁹.ꝛ ideo vicerūt nos Pugnem⁹ ergo in cāpestrib⁹ vbi dij eoruꝫ nihil possunt.ꝛ obtinebim⁹ eos. Tu autē fac verbū ℞. Amoue ab exercitu reges.q̄ inertes sunt.ꝛ pone pncipes pro eis. et instaura numerū pugnatoꝝ qs ante habuisti.

¶ De victoria achab.

Capitulū .XXXVIII.

Igitur post annuꝫ venit benadab cū exercitu in affec. q̄ est in campestribus. Porro filij israbel castrametati sunt cōtra eos.q̄si duo parui greges caprarū Siri aūt repleuerant terrā.et dixit vnus vir dei ad achab. Quia dixerunt siri de⁹ montiū dñs est et nō valliū Tradā eos in manu tua. Et direxerūt acies ex aduerso.vij.dieb⁹.ꝛ Septima aūt die percussi sūt de siris centū milia peditū.ꝛ reliqui fugerūt in affec. et cecidit murus sup eos q̄ remanserant. Benadab aūt fugiens in ciuitatē latuit in cubiculo.qđ erat intra cubiculū. Serui autem ei⁹ timentes ne supueniret achab et nemini parceret.ꝛ sciētes reges israbel clementes.accinxerūt lūbos suos saccis.

et ponentes funiculos in capitib⁹ venerunt in occursū achab dicētes. Seruus tu⁹ benadab dicit Viuat oro te aīa mea. q.d. Quācū qz multā imposueris. suscipiā eā p anima mea. Qui rñdit. Si adhuc viuit frater me⁹ est. i. faciā cum eo fedus. Qui rapiētes vbū ex ore ei⁹. q. pro omine festinātes adduxerūt benadab ad eū. Et leuauit eū achab secum i curru suo. et dixit ad eū benadab. Ciuitates quas tulit pater me⁹ a patre tuo. reddā tibi. Fac tibi plateas in damasco. i. forū reruz venaliū. sicut fecit pater me⁹ in samaria. Cūqz federati essent redierūt ad ppria. Tūc micheas dixit ad socium suū in spū. Percute me. At ille noluit. Cui ait. Quia nō audisti vocez dñi. cum recedes a me percutiet te leo. Qđ factū est. Inuenien sqz alterū virum dixit ad eū. Percute me ī capite. Qui vulnerauit eū Tunc pphēta mutato vultu aspersione pulueris et sanguinis clamauit ad regem i via Cū essem⁹ in plio adduxit vir vn⁹ captiuum suū ad me dicēs. Custodi istū. q si lapsus fuerit. erit aīa tua p aīa ei⁹. i. eris seruus mihi p eo. aut talentū argenti mihi appendes. Cum aūt verterē me huc atqz illuc. subito non cōparuit. Et ait rex. Judiciū tuū ē qđ ipe decreuisti. alterutrū necesse est facies ei. Tūc lota facie agnitus est pphēta a rege et ait. Hec dicit dñs. Quia dimisisti virū blasphemū dignū morte. erit aīa tua pro aīa ei⁹. i. ipe te interficiet. Et irat⁹ rex pphēte iussit eū clausuz custodiri. z venit in samariā.

De vinea naboth. Capitulum. XXXIX.

Pro naboth iez rabelites habebat vineaz iuxta palaciū regis. Et dixit ad eum rex. Da mihi vineā tuā. vt faciā in ea ortum oleruz. daboqz tibi p ea vineā meliorē vel precium Qui respondit. Propicius sit mihi dñs. ne dem hereditatē patrū meoz tibi. q.d. Non possū. Hereditas relicta ē mihi a patribus. vt relinquā eā posteris. Et ptristat⁹ rex proiecit se in lectū. et nolebat comedere. z pforta uit eū iezabel dicens. Equo animo esto. ego dabo tibi vineā naboth. Et scripsit secreto literas ex noīe achab. et anulo ei⁹ signatas. et ad iudices iezrabel misit. vt cōuentū facerēt et ieiunarent. tanqz dei iudiciū facturi. z sūi mitterent testes aduersū naboth q̄ dicerent. Benedixit naboth deū et regem. i. maledixit. sm hebreū ydeoma et iudicātes reum maiestatis lapidarent. Et factū est ita. z lapidat⁹ est naboth extra ciuitatez iezrabel. Cuz ergo accepisset achab de morte naboth. descendebat in vineā vt possideret eaz. Et occurrit ei helias thesbites dicens. Hec dicit dominus Occidisti. insup et possedisti. Hebre⁹ habet. Occidisti z post hec hereditabis. In loco ꝫ in q̄ linxerūt canes sanguinē naboth. lābent ğz sanguinē tuū. i. in eadem regione. Nō enī intelligēdū ē in eodē loco singulariter. Qui rñdit. Num inueniſti me inimicū tibi. id est quare inimicaris mihi. Et ait helias. Eo q venundat⁹ sis diabolo. vt faceres malum coram dño. Propterea demetet dñs posteritatem tuā. et dabit domū tuaz sicut domū ieroboā z baasa. Sed et de iezabel dicit dominus Canes comedent iezabel in agro iezrabel. Achab ergo timēs valde scidit vestem suaz et operuit se cilicio. et dormiuit i sacco. z ambulauit demisso capite. Et ait dñs ad helyā. Quia humiliat⁹ est achab coram me. non inducam malum ꝫ in diebus ei⁹. sed in diebus filij sui. Forte dimissum est ei peccatū ppter pressentē iusticiā. Transierūt igit tres anni sine bello inter siriam et israhel. ppter fedus qđ interat Interim aūt iosaphat rex iuda accepit vxorē filio suo ioram athaliam filiam achab et iezabel. et p affinitatem confederati sūt rex iuda et rex israhel. Tūc descendit iosaphat ad regem israhel videndū. et eo pīte dixit achab seruis suis. Nostra est ramoth q̄ est in galaad. cur negligim⁹ eam tollere de manu regis syrie. Et ait ad iosaphat. Veni mecuz ad pliandū in ramoth galaad. Qui respondit. Sicut ego ita et tu. populus meus pplus tuus. Sed queram⁹ hodie ob secro sermonē dñi. et asciti sūt baal pphē ter. cccc. Quib⁹ rex ait. Ibo in ramoth galaad ad pugnandū an quiescā. Qui dixerunt. Ascende et dñs dabit eā in manu regis. Et ait iosaphat. Num est hic pphēta dominus

Cui achab. Remãsit vñ⁹ michees filius bu/
emla. ſz odi eũ. qz nõ ppbetat mihi bonum.
Dutabat reliqs occisos a iezabel. Tũc petẽ
te iosaphat vocat⁹ ẽ micheas. z hortabat eũ
nunci⁹. vt bona regi diceret. ſicut z alij. Qui
rñdit. Viuit dñs. qz qcũqz dixerit mihi dñs
B loquar. Sedecias in pseudo pphetis erat se
decias ferẽs cornua ferrea. z dicẽs ad achab
Hec dicit dñs. His ventilabis syriaz. donec
deleas eam. i. B signũ do tibi. qz ventilabis si
riã. Tũc quesiuit achab a micheа idipm qđ
quesierat ab alijs. Qui rñdit. Ascende. z tra
det eos dñs in manu regis. nõ mi dixit quos
vel cui⁹ regis. Cui achab. Adiuro te vt nõ lo
quaris nisi qđ verũ ẽ in noie dñi. Tũc ait mi
chees. Vidi israel dispersũ qi oues sine pasto
re. et ait mihi dñs. Non habent isti dominũ
reuertant. Et intelligẽs achab q pdicerz ei se
morituꝝ. dixit ad iosaphat. Vides qa non
pphetat mihi bonũ. Tunc addidit micheas
Vidi dñm sedentẽ. et angelos assistentes ei
bonos a dextris. malos a sinistris. z ait. Quis
decipiet achab vt ascẽdat et cadat i ramoth
galaad. Hoc ei exigebant merita e⁹. Et dixit
vn⁹ a sinistris. Ego ero spũs mendax in ore
pphetarũ ei⁹. Cui dñs. Decipies z pualebis
Tũc sedecias percussit micheã in maxillaz et
ait. Vide ne dimisit spũs dñi. z locut⁹ est tibi.
Cui micheas. Videbis qñ absconderis in
cubiculo. tanqz depbensus in mendacio Et
vidit sedecias regẽ belitantẽ. z pforauit eũ
dicẽs secreto. Hic si esset pphẽa aruspicz man⁹
mea. sicut man⁹ ieroboã. Sed et locut⁹ ẽ cõ
tra beliam q pdixit te morituꝝ vbi mortuꝰ
ẽ nabotb Tũc rex pcepit incarcerari micheã
vsqz ad reditũ suũ.

De Iosaphat. Ca. XL.

Hscenderunt igitur a cũ exercitu duo reges i ramoth ga/
laad. et iosaphat erat in stola regali. Cui achab deferens erat in habitu militari. vel ne cognosceret a syris. Rex enĩ syrie pce/
perat pncipib⁹ belli. vt reliqs nõ curãtes
solu⁹ achab sanguinẽ quererẽt. Et pterea i
petu facto pugnabãt cõtra iosaphat. Qui cũ ex
clamasset cõuocãs seruos. intellexerunt syri
nõ esse achab. et cessauerũt ab eo. Un⁹ aũt di
rigẽs sagittã i incertũ percussit achab iter pul
monẽ et stomachũ. et fluebat sanguis in cy/
nũ. i. in interiora currus. z pcones reuoca
tus ẽ exercitu a bello Mortuꝰ est aũt achab
et delatꝰ ẽ in samariaz. et sepultꝰ ibi iuxta do/
mũ eburneã quã edificauerat. Et dum laua
rent mulierculę currũ z habenas in piscina
samarie. linxerũt canes sanguinẽ e⁹. iuxta ver
bũ helie. z reguit ochozias filiꝰ e⁹ p eo. Mo/
rto iosaphat redeũti occurrit hieu filiꝰ anani
arguẽs eũ q ipio pbuisset auxiliũ Iosaphat
vo regnauit in hierlm. Triginta qnqz ano/
rũ erat cũ regnare cepisset. et xxv. ãnis regna
uit. Cepit ãt regnare anno. iiij. achab regis
israel. Sed z Horatur questio de collatiõe. qs
oẽs post libꝝ regũ seperatim discutiemus
Et ambulauit iosaphat in viis asa pris sui.
Anno siquidẽ tertio regni sui pcepit pncipi/
bus et sacerdotib⁹ regni sui. vt pagrantes p
singulas ciuitates docerẽt pplm legẽ moysi.
Precio amonite. moabite. et arabes. irruerũt
in iudã circa engaddi. Et oratẽ iosaphat in
templo vt legit in paralipomenõ pforauit
eũ iaziel filiꝰ zacharie ppha dicẽs. Iuda et
hierusalem nolite ti/
mere. cras egredie/
mini z dñs erit vobi
scũ. Et egressus pcus
sit hostes et fugauit.
Cunqz diriperet israel
castra hostiũ tribus
diebus. dixit locum
illũ cõuallẽ bñdictõ
nis. z habuit decepsi
cor rectũ cũ dño Ex
et reliquias effemina/
tor abstulit de terra
verũtamẽ excelsa nõ
abstulit. z adhuc ser
uiebat edõ regi iuda in tributo. Fecit qz io
saphat classes in ophir pter aurũ q pfracte
sũt i asiongaber. Hãc pfractiõem pdixerat ei
eliezer ppha filiꝰ dodan futuraz. qz iosa/
phat fecerat fedus cum ochozia. Et mortuꝰ est io/
saphat. et sepultꝰ in ciuitate dauid. et regna/
uit pro eo ioram filiꝰ eius.

Nota qiudea qñqz
dr tota terra iudeor
vt ibi. ignoti iudea
dei. z notꝰ i iudea dꝰ
Quãdoqz iudea dr
tantũ tribus iude et
beniamin. ſm quod
dr q roboam regna/
uit sup iudã. ieroboa
am sup israel. Quãdo
qz sola trib⁹ iude iu/
dea dr. vt ibi. Judea
et hierusalẽ nolite ti.

Incidentia.

Subiosaphat nonus latinor rex fuit filius carpent⁹ decimus silui⁹ tyberi⁹. a quo fluuius dict⁹ ē tyberis. q̄ pus albula diceba tur. vndecim⁹ siluius a grippa

Sequuntur tituli capitulor in historiam Regum quarti.

De ochozia rege israbel cap.j.
De raptu helie. ca.ij.
De sale helisei. ca.iij.
De tribus reg bus qui obsederunt regem moab. ca.iiij.
De superabundantia olei. cap.v.
De suscitatione filij sunamitis. ca.vj.
De coloquintidis et superabundantia panum. ca.vij
De naaman. ca.viij
De securi et acrisia sirior. ca.ix
De secūda obsidione samarie. cap.x.
De fame septē annor et pegrinatiōe mulieris sunamitis. cap.xj.
De morte benadab. ca.xij
De ioram rege iuda. ca.xiij.
De hieu rege israbel. ca.xiiij.
De.lxx.filijs achab. z eor morte z de morte hieu. ca.xv.
De athalia et ioas. ca.xvj.
De gazophilatio. ca.xvij.
De obitu helisei. ca.xviij.
De amasia et ioas rege israbel. ca.xix.
De ieroboam rege israbel. et amos prophe ta. cap.xx.
De ozia. cap.xxj.
De zacharia et sellum et manaben. ca.xxij
De initio captiuitatis decem tribuum. Capitulum.xxiij.
De ionatban. ca.xxiiij.
De achaz. ca.xxv
De captiuitate decem tribuum. ca.xxvj.
De ezechia. ca.xxvij
De signis trium annorum que predixit ysaias. ca.xxviij.
De fuga sennacherib. ca.xxix
De regressu solis. cap.xxx.
De morte ezechie ca.xxxj
De manasse et obitu ysaie. ca.xxxij
De morte manasse. ca.xxxiij.
De amon et iosia. cap.xxxiiij.
De hieremia. ca.xxxv.
De inuentione deutronomij. cap.xxxvj.
De morte iosie. ca.xxxvij
De ioachim vel ioachas ca.xxxviij
De nabuchodonosor et morte ioachim. Capitulum.xxxix. cap.xl.
De sedechia. ca.xlj.
De laguncula testea. Capitulum.xlij.
De prima obsidione hierusalem. Capitulum.xliij.
De secunda obsidione hierusalem. Capitulum.xliiij.
De fuga sedechie capta vrbe ca.xliiij
De incendio templi et vrbis et godolia. Capitulum.xlv.
De morte sedechie. ca.xlvj.
Sedatio contrarietatum. ca.xlvij

De ochozia rege israbel. Capitulū primū historie regum quarti.

Oro ochozias filius achab regnare cepit in samaria anno.xvij.iosaphat et duob⁹ ānis regnauit. et ambulauit in vijs patris et matris sue. et prevaricatus est moab in israbel. id est recessit a tributo eius. Cecidit q̄z ochozias p cancellum cenaculi et egrotauit. et misit nuncios q̄ consulerent beelzebub deum accaron. de infirmitate sua. Josephus dicit misit ad deū z accaron muscam. z misit dom⁹ belyam ī occursum nunciorum Beelzebub de⁹ accaron d̄z musca. Qui ait eis. Nunq̄d non est de⁹ in israbel vt eatis ad deum accaron Quāobrem nō consurget ochozias. sed morie. Cunq̄z rediissent nuncij ad regē z dixerunt se rediisse p hmōi prohibitōne que siuit ab eis de habitu viri q̄ apparuerat eis. Qui dixerunt ei. Vir pilosus est. et zona pellicea accinct⁹. Qui ait. Helias est. et misit rex q̄n quagenariū cū suis q̄nquaginta armatis

vt vocarent helyam.vel inuitū traherēt. Et ait q̄nquagenarius helie sedēti in vertice mōtis Homo dei rex p̄cepit vt descendas. Qui respondit. Si homo dei sum descēdat ignis de celo.et deuoret te et tuos.et sic factus est. Misit q̄z rex aliū q̄nquagenariū cū suis.q̄ similia locut⁹ est.et similia passus. Destinauit q̄z tertiū q̄nquagenariuz.q̄ credit fuisse abdias.q̄ curuans genua cora helia ait. Obsecro vt miserearis aie mee et seruoz meoz tuoz. Et ait angel⁹ ad helyam. Descende cum eo ne timeas. Qui descendit ad regem et ait. Quia misisti ad beelzebub quasi non esset deus in israhel.morieris. Et mortu⁹ē ochozias.et regnauit ioram frater eius p̄o eo.anno secundo ioram filij iosaphat.et tūc equiuoci fuerunt rex iuda et rex israel ⁊ affines.

De raptu helie. Capitulum.II.

Factū est cū leuare vellet dñs heliā p turbinē in celum venerūt helias et heliseus in galgala. Et ait helias ad heliseū. Mane hic.quia me dñs in bethel. Qui rndit. Viuit dñs.et viuit aia tua.q̄ nō derelinquaz te. Sciebat ei in spū eum tollendū eē. Et occurrerūt eis filij ppharū q̄ erāt in bethel.et dixerūt ad heliseū secreto. Nosti q̄ hodie tollet dñs tuus a te. Qui rndit. Noui. Tilete. Et ait helyas. Mane hic. Qui noluit. Cunqz venisset i iericho idipm dixerūt heliseo filij ppbetaruz qui erant ibi qō et p̄dicti. Et voluit helias vt maneret ibi.sed noluit. Cūqz venirēt ad iordanez ambo.et.l. de filijs ppharū a longe specularent.inuoluit helias pallū suū et percussit aquas que diuise sunt.⁊ transierūt p siccū. Cunqz transissent.dixit helias ad eum. Postula quod vis.et faciā tibi anteq̄z tollar a te. Qui respondit. Obsecro vt fiat spūs tuus duplex in me. Qui respondit. Rem difficilē postulas.tamen si videris me quando tollar a te.erit.alioquin nō erit. Spiritum duplicez habuit helias.id est.ad duo.ad prophetiam et ad miracula. Et ad eadem duo fuit spūs in heliseo.et ita non petijt discipulus esse suo magistruz. Quidam tamē distinguūt ita.fiat spūs tuus duplex in me.i. duplicetur i me. Qō ita impletū fuisse traditur. Nam heliseus viuens suscitauit mortuū.sed et mortuus suscitauit mortuū.quod non helyas. Cunqz pergerent.ecce currus igneus ⁊ equi ignei diuiserūt vtrūqz.et ascendit helyas.et ferebatur per turbinem in celum. Legitur q̄ sabacha pater helie nondum nati.vidit i somnis viros candidatos se salutātes. Qō cum nunciasset in hierusalem.responsum ē ei. Quer hic iudicabit israel in gladioz igne. Heliseus autē videbat et clamabat. Pater mi pater mi.currus israhel et auriga eius.id est.sustentatoz populi et rectoz.et deiecit ei helias pallium suū. Tunc ille scidit vestimēta sua.vel pre doloze.vel abiciens vestē suā. vt deinceps vteretur veste helie. Et rediēs ad iordanem percussit aquas pallio helie ⁊ non sunt diuise.et ait. Vbi est deus helie etiaz nunc. Percussitqz iterū et diuise sunt.⁊ trāsijt. Quod videntes filij ppbetarū dixerunt. Requieuit spūs helie super heliseum. Et occurrentes adoraauerunt eum.et eo licet renitente miserūt.l.viros ad querendum heliā. si forte proiecisset eum dñs in aliquo montiū vel vallium. Cūqz quesissent p tres dies.eo nō inuento redierūt.

De sale heliseī. Capitulū.III.

Tunc dixerūt viri t iericho ad heliseum. Terra hopti/ma est.sed aqua fontis pessima terram facit sterilem. Qui assumens vas nouum terreuz misit in illud sal.et egressus ad fontem misit sal in illum. Et cum oraasset ait. Hec dicit dominus. Sanaui aquas has.⁊ non erit in eis moz vltra.neqz sterilitas. Forte morbosa erat bibentibus cum sterilitate. Et sanate sunt aque vsqz ad diem hanc Cūqz ascenderet in bethel.illudebant ei.xlij pueri dicentes. Ascende calue. Et maledixit eis in nomine dñi.id est.per nomen domini vel inuocato nomine domini. Egressiqz sūt duo vsi de saltu.et deuoraauerunt eos. Cunqz transisset per montez carmeli.rediit in samariā et habitabat in ea.

De trib⁹ regib⁹ qui obsederūt regē moab. Capitulum.IIII.

PPorro ioraz filius pacbab regnauit in samaria āno.xvij.iosaphat.et.xij.annis regnauit.tu litqz idola gētiū.q̄ pater suus introduxerat. verūtamen a cultu vitulox ieroboaz non recessit. Quē cū redargueret michaeas.occisus est ab eo p̄cipicio.vt dicit epiphani⁹ ep̄us salamie cypri. Et sepult⁹ est in moraschi sol⁹ iuxta sepulturā sen achim. Mort⁹ fuit post michaeas similiter moraschites sext⁹.xij.pp̄az Porro rex moab soluebat regi isr̄l' tributū agnos.c.milia.et tondez arietes cū vellerib⁹ suis.sed mortuo achab recessit a tributo. Quā obrē ioram rex isr̄l'ascendit cōtra eū in prelīū et babuit secū iosaphat regē iuda.sz z iosaphat duxit secū regē edom. Cūqz iuissēt p̄ desertū idumee.vij.dieb⁹ nō erat eis aqua Et ait iosaphat. Est ne h̄ ppha dñi. Et rn̄dit quidā. Est h̄ helise⁹.q̄ fundebat aquā super man⁹ helie. Et steterūt tres reges añ heliseū. Qui dixit ad regē isr̄l'. Quid mihi et tibi est. id est.tu cū sis idolatra.q̄re venis ad pp̄has dñi. Uerūtamē ppter iosaphat respiciāte.z ait. Adducite mihi psaltem.id est. psallentez Cunqz caneret psaltes.per armoniaz excitatus ē spūs ei⁹.et fact⁹ est spūs dñi sup eum.z ait. Facite in alueo torrentis hui⁹ exsiccato fossas et foueas.vt abundantiā supuenientis aque retinere possint. Habit enī dñs vobis aquam sine vento.et pluuiā in abundantia. Insup tradet dñs moab i man⁹ vrās.vbes electas p̄cutietis.ligna fructifera succidetis fontes obturabitis.agros egregios operietis lapidib⁹. Factū est mane i hora sacrificij. irrucrūt aque p alueū torrentis. Pluerat ei vehementer trib⁹ dieb⁹ vt ait iosep h⁹ in supmis partibus idumee. Porro moabite stabant in terminis terre sue.vt prohiberēt hostes ab ingressu. Qui cum mane vidissent ex aduerso aquas turbidas torrentis sole re percussas.suspicati sunt infectas sanguine. z dixerunt. Surgamus ad predam mutuo cesi sunt hostes. Et dum irruerent precipites percussit eos israbel.et fugerunt et depopulatus est israbel moab. et fecit illa quattuor que predixerat heliseus. Et circumdederunt ciuitatem vbi erat sedes regni.que a fundamentis ex magna parte percussa est. Et desperans rex moab.tulit secum septingentos electos.vt irrumperet per partem exercitus vbi erat rex edom et aufugeret. Sz hostes repulerunt eum in vrbem.et necessitate compulsus.filium qui regnaturus erat pro eo.coram hostibus supra murum obtulit holocaustum.vt deus eum liberaret. Reges autem videntes hoc factum necessitatis ex humana compassione recesserunt ab eo.Et rediit iosaphat in hierusalem. et occurrens ei hieu prophet a.filius anani. culpabat eum q̄ homini idolatre solacia prebuisset.

De superabundantia olei. Capitulum.V.

FFactum est aūt q̄ quedam mulier de vxoribus prophetarum vxor scilicz abdie adhe liseum clamabat dicens. Uir meus mortuus est.z oppressus erat ere alieno propter almoniam prophetarum. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiendū sibi. Et respondit heliseus. Quid habes in domo tua. Et illa. Non habeo nisi parum olei quo vngar. Qui ait. Pete mutuo vasa vacua non pauca.et clauso ostio cum filijs tuis mitte inde in omnia vasa. Cumqz infunderet mulier.crescebat oleum.z impletis vasis stetit.id est.crescere cessauit. Quod cum accepisset heliseus.ait ad eam. Uade vende et redde creditori. Tu autem et filij tui vivite de reliquo.

De suscitatōe filij sunamitis. Capitulū.VI.

FFactuz est ut transiret heliseus per sunam ciuitatem.z erat ibi mulier magna non tam corpore q̄z sapientia.que intelligens virum dei esse tenuit eum vt comederet panē. Cunqz frequenter diuerteret ad eā heliseus

suasit mulier viro suo.vt faceret ei cenaculū paruū.et poneret in eo lectulū et mensā ⁊ sellam et candelabrū. Et rediēs beliseꝰ requieuit ibi.et ait ad giezi. Voca sunamitē banc ⁊ loquere ad eā. Quid vis vt faciat dñs meus tibi. Loquer̄ p te regi vel ꝓncipi militie Que rñdit. In medio populi mei habito.q̄si diceret. Vallata sum ꝓpinquis.et nullꝰ inquietat me. Cūq; quereret beliseꝰ quid vellz dixit giezi ad eū. Filiū nō habet.et vir eiꝰ senex est Tunc ait beliseus ad eam.in tempore isto ⁊ in hac eadem hora si vita comes fuerit.babebis in vtero filiū. Hebreꝰ sic habet. In tpe isto.cuz tps vite subaudi adhuc erit tibi.babebis.ꝛc. Que respondit. Noli vir dei mētiri ancille tue. Concepit tñ mulier.et peperit iuxta verbū beliseī. Cūq; creuisset puer.egressus est ad pr̄em ad messores et egrotauit. Cunq; clamasset bis caput meū doleo.remisit eum pater ad matrem suā.et mortuus ē. Et collocauit eum mater super lectum viri dei.et clausit ostiū.et vocans virū suum ait Curram ad virum dei et reuertar. Qui respondit. Hodie nō sunt kalende nec sabbatum.cur ibis. Istis enī diebus ꝓphete et doctores solebant frequentari.et audiri. Et tollens mulier vnū de pueris secū.sedens in asino venit ad virum dei in montem carmeli. Qui cum vidisset eam ait ad giezi. Ecce sunamitis illa. Occurre et dic ei. Recte ne agitur circa te et virū tuū et filium. Que rñdit. Recte. Et nota q̄ semp beliseus hospitā suā vocabat sunamitē Non enī tantam habuit familiaritatem cū ea.vt ꝓprium nomen eiꝰ sciret.et ꝓiecit se mulier et apprehendit pedes beliseī. Et ait beliseꝰ giezi volēti eā amouere. Dimitte illā. Anīa enī eiꝰ in amaritudine ē.et dñs celauit a me. Et ait mulier. Nunq̄d petiui filiū a te.q.d. Videbi nō petēti dedisti filiū in perniciē meā. Nūq̄d non dixi tibi.ne illudas me. Illusionē vocat dari filiū a dño. et tam cito auferri. Et ait ille ad giezi. Tolle baculū meū et vade et ne facias morā vl̄ aliquem salutando vel respondendo salutāti. et pones baculum meū sup faciez pueri. Cūq; abiisset.ait mulier ad beliseū. Viuit dñs. non dimittā te. Et secutꝰ est eam. Et reuersꝰ est giezi in occursū eiꝰ dicēs Non surrexit puer. Et ingressus beliseus incubuit sup puerū et contrahens se coaptauit mēbra sua membris eius. Et cum oraſſet calefacta est caro pueri. et oscitauit puer.et aperuit oculos. Quem cum reddidisset matri viuentem.reuersus est in galgala. Hunc locum sepe frequentabat beliseus.tum p̄o religione loci. tum quia ibi natus est.et in ortu eiꝰ tale ibi contigit ꝓdigium. vt imago vna ex vitulis aureis mugiret acute. Quo audito in hierusalem sacerdos diuino nutu ait. Ꝓ̄o pbeta natus est in israhel qui sculptilia eoꝝ destruet et fusilia.

De coloquintidis et superabūdātia panum. Capitulū. VII.

Porro fames erat in terra.⁊ filij ꝓphetarū q̄uenerāt ad beliseū. Qui dixit vni ꝑ pueris Coque pulmentuz filijs ꝓphetarum. Qui egressus vt colligeret herbas agrestes.inuenit q̄si vitem silueſtrē ⁊ collegit ex ea coloquintidas.nesciens q̄d esset.⁊ ꝓcidit in ollam pulmenti. Hec sunt agrestes cucurbite amarissime.minores his q̄ in ortis nascūt. Vel vt q̄dā dicūt.herba ē q̄ vitis se diffundēs i sepibus. fructu modico purpureo et rotundo cū maturus ē. Cūq; gustassent recūbētes ꝑ coctionē hac clamauerūt. Mors in olla vir dei.id est.amaritudo q̄ in morte.vel mortifera. Et allatā farinā misit in ollā.⁊ dulcorata ē esca. Vir aūt quidam detulit viro dei panes primitiarū.et.xx. panes ordeaceos.⁊ frumentū nouū in pera.id est.grana confricata. Non est intelligendū de panibus ꝓmutiarū que offerebantur in pentecoste neq; de polenta q̄ offert in pasca.sz q; fames erat i terra.festinanter de tritico adhuc recente fecerat iste panes.quos fecit beliseus apponi populo. Quidā dicūt.c.viris q; minister dixit. quātū est ℔ vt apponā.c.viris. Sed intelligendū vt apponā etiā.c.viris nedū ꝓphō. Vel forte duos tantū panes primitiarū apposuit.c.viris dicens. Hec dicit dominꝰ. Comedent et supererit. Et factuz est ita miraculose iuxta verbum domini.

De naaman. Cap. VIII.

Naaman aūt prin/
ceps erat militie regis sirie. vir diues
et assiduus sed leprosus. Et latrun/
culi de syria captiuā duxerant puellā de isrl'.
que erat in obsequio uxoris naaman. Que
ait ad dñam suaz. Utinā fuisset dñs meus ad
ppbetam samarie q̄ curaret eum. Tulit na/
aman argentū et aurū multū. et .x. mutato/
ria vestiū. i. decem paria. vel nouas vestes q̄
sic vocant p mutatione vestium veterū. Tu
litqz secū lr̄as regis sirie ad regē isrl'. in q̄b ver/
ba. Scito q̄ miserim ad te naaman vt cures
eū a lepra. Ex audiens rex israel blasphemi/
am. scidit vestimenta sua et ait. Nūq̄d ego
de⁹ sum vt curem hominē leprosum. Occa/
siones querit aduersum me. Et misit ad eū
heliseus dicens. Cur scidisti vestimenta tua
Veniat ad me. et sciat' ppbetā esse in israbel
Stetit itaqz naaman z equitat⁹ eius ad bo
stiū heliset. Qui misit ad eum dicens. Laua
re septies in iordane et mundaberis. Cunqz
abiret naaman indignās q̄ nō tetigisset euz
inuocans nomē dñi. dixerūt ei serui sui. Si
rem grandem dixisset tibi ppbeta facere de/
bueras. quanto magis q̄d modicū ē. Descē
dit ergo et lauit se in iordane septies. et mun
datus est. Et rediēs stetit corā heliseo et ait.
Scio q̄ nō sit deus alī⁹ in vniuersa terra. ni/
si in israbel. Et obtulit ei benedictōez. Cunqz
renuenti vim faceret. ait heliseꝰ. Viuit dñs.
q̄ non accipiā. Et ait naaman. Obsecro vt
tollam onus duoꝝ burdonuz de terra hac.
Est ā burdo ex equo et asina. Scōm quos
dam tulit terrā. vt sterneret eam in templis
idoloꝝ. vt stans sup eam adorāret deū terre
israbel. ne offenderet dñm suuz si pariter nō
adorāret. Sed verius videtur q̄ fecerit alta
re dño ex ea ad īmolandum. Unde z subdit
Non faciet seruus tuus vltra holocaustum ac
victimaz diis alienis nisi dño. Unū ē quod
mutare nō possū. cū innititur rex sup manū
meā. et adorat in templo rēmon oportet me
simul adorare. Ora dñm vt nō imputet mi
hi hoc. Et abiit naaman electo terre tpe. id ē.
cum elegisset terrā ad portandū. Hebre⁹ sic
habet. Abiit ab eo aliquā to terre spacio. Ea
dem ambiguitas in genesi legit̄. Eratqz ver
nū temp⁹. Et ingrediebat effrata. Hebreus
habet. Adhuc spaciū ire erat. z ingrediebat
effrata. Et sic latin⁹ interpres posuit electuz
temp⁹ vel vernū p spacio Cucurrit aūt giezi
post naaman vt aliq̄d acciperet ab eo et ait.
Dñs meus misit me ad te dicēs. Uenerunt
ad me duo adolescentes ex filijs pphārū. da
eis talentū argenti et vestes duplices. Ait ille
dedit ei duo talēta et vestes. et tradidit ei pu
eros q̄ deferrent ea. et abscōdit ea in domo.
Cunqz vespere staret corā heliseo ait. Unde
venis giezi. Qui rñdit. Non iuit seruus tu/
us quoquā. At ille. Nonne cor meū tecum
erat. cū reuersus fuerat hō in occursum tuū
Accepisti argentū vt emas possessiones. Iz
lepra naaman adherebit tibi et semini tuo i
sempiternum. Et egressus est ab eo lepros⁹.
Non legitur ad literam giezi filium habuis
se leprosum. nec posterum. Certum est autē
de giezitis q̄ lepra simonie resperli sunt.

De securi et acrisia siroꝝ. Capitulum. IX.

Factū est aūt cum
esset heliseus cum filijs ppbetaruz
incidentib⁹ ligna ad iordanem ce/
cidit ferrū securis vni⁹ in aquā. Cūqz ciulas
ret ille. misit heliseꝰ lignū in aquā vbi ceciderat ferrū. z natauit ferrū z tulit illud. Dorro
rex sirie pugnabat cōtra israbel. z sepe pone
bat huos suos in insidijs. q̄s cauebat rex isrl'
heliseo sibi manifestāte abscōdita siroꝝ. Et cō
turbat⁹ rex sirie ait huis suis. Quis vestruz
pditor ē mei apud regē israel. Et ait vn⁹ He
qua q̄z. Iz heliseꝰ indicat regi isrl' quecūqz lo/
queris in cōclaui. Qui ait. Mittā et capiaz
eum. Cūqz accepisset eū ee in dothaim. misit
illuc robur exercit⁹. Qui venientes illuc in
nocte circūdederūt ciuitatē. Mane puer he
liseī vidit exercitū. territusqz clamauit. Heu
dñe q̄d faciem⁹ Qui rñdit. Noli timere. plu
res sunt nobiscū. Et orante heliseo aperuit
dñs oculos pueri. z vidit montem plenum
curribus igneis. id est. agminib⁹ angelorū.

Cūqz intrarēt hostes ad eū. orante heliseo p cussit eos dñs cecitate. nō oi quidē. sz acrisia ne eū agnoscerent. Et dixit ad eos heliseus Non est hec via. nec est ista ciuitas. i. non est hic māsio heliseī.

Acrisia est amentia visus. s. qñ querim⁹ qđ in manu tenem⁹.

Sequimini me et ostendā vobis virū quez queritis. et duxit eos in samariā. Et orante heliseo aperuit dñs oculos eoz. z viderūt se esse in medio samarie. z hostes circūstantes Et dixit rex israbel ad heliseum. Percutiaz eos pater mi. Qui rñdit. Nequaq̄z. dñs enī adduxit eos. sed p̄be eis hospitalitatē affluē ter. Quo facto redierunt siri ad propria. nec vltra in diebus heliseī venerunt latrones si rie in israbel.

¶ De secunda obsidione samarie Capitulum. X.

Factum est p⁹ hec benadab rex obsidebat samariaz. et facta est fames in samaria. ita vt venderet caput asini. lxxx. argenteis numis matis. et quarta pars cabi stercoris colum barū. v. argenteis. Hac vt ait ioseph⁹ cōdie bant cibos pro sale. Tradūt quidā nomine stercoris dici vesiculā columbe. in qua repe riebant grana deforis allata. Cūqz trāsiret rex israbel p murū. et cōsideraret custodias muri. clamauit mulier ad eū. Salua me do mine rex. Qui suspicat⁹ q̄ quereret aliquid ab eo. cōmotus respōdit. Non saluat te dñs Unde te saluare possū. De area an de tor cular. Que rñdit. Nequaq̄z dñe. sed ego et mulier ista cōdixeram⁹ de filijs nostris co medendis. et comedim⁹ filiū meū. becautez abscondit filiū suū. Et p̄tristat⁹ est rex vehe menter. et scidit vestimenta sua. z apparuit ci liciū q̄ vestit⁹ erat ad carnē Et ait. Quid am plius mali possumus expectare a domino. Hec faciat mihi deus. et hec addat. si steterit caput heliseī sup ipm hodie. Hoc enī malu imputabat heliseo. q̄ cōciues nō liberabat cum posset. Cūqz misisset spiculatorez. peni tentia duct⁹ sequebatur eū vt p̄hiberet. He liseus aūt sedebat in domo sua z senes cum eo. quos ioseph⁹ discipulos ei⁹ dicit. Et ait heliseus. Nescitis q̄z filius homicide. qui. s. occi dit naboth misit vt p̄scidatur caput meuz Prohibete intrare nuncium donec veniat rex. qui p̄hibebit ei quod iusserat. Cunqz superueniisset rex. aut heliseus. Cras hac ho ra erit in porta samarie modius simile. p sta tere vno. et duo modij ordei similiter. Et irri sit eum vnus eoz super quoz manus rex incumbebat dicēs hoc esse impossibile. Cui heliseus. Videbis et non comedes. Porro quattuor leprosi erant ad introitū portę fa me deficientes. Qui vespere venerūt ad ca stra sirie z neminē ibi repererūt. Terruerat ei dñs siros. et sonit⁹ exercit⁹ magni mittēs sup eos. fugerūtqz aīas suas tantuz saluare cupientes. et intrātes leprosi comederūt. et tollētes de preda iuxta coz suū nūciauerunt portarijs vbis siros abisse. Suspicatus au tē rex israel siros simulasse fugaz z latere. misit duos ī equis q̄ explorarēt oia vsqz ad iorda nē. Qui cū reuersi nunciassent siros fugisse. egress⁹ plus diripuit castra. z vēdebat simi la et ordeū iuxta verbū heliseī. Dux āt q̄ irri serat eū a rege p̄stitut⁹ ad portaz oppressus ē a turba. z mortu⁹ est.

¶ De fame septē ānoz et peregrina tione mulieris sunamitis. Ca. XI

Post hec aūt heliseus locutus est ad mulierem. cuius filium suscitauerat. Vade cum do mo tua peregrinari vbicūqz poteris. Vocabit enī dñs famem sup terrā. vij. annis. id est anglim p̄positū fami. q. d. fames veniet. vt est locutio. De hac fame ambiguū est vtrū p̄cesserit p̄dictā obsidionē vel secuta sit. Igit mulier intrauit terrā philistijm. z tribules occupauerūt bona ei⁹. Que finita fame. re gressa est. z intrauit vt interpellaret regem p domo sua et agris. Et tunc rex loquebatur cum giezi. querens ab eo magnalia heliseī. Qui vidēs mulierē ait. Hic ē mulier. z hic ē filius ei⁹ quem suscitauit heliseus. Que cuz narrasset regi seriem facti. restituit ei rex quecunqz amiserat a die qua reliquerat ter ram.

De morte benadab
Capitulum.XII.

PRo benadab rex sirie audiens q̄ deꝰ amouerat eum ab obsidione et non homo. contristatꝰ egrotabat. Heliseus aūt veiebat damascū. et misit rex in occursum eiꝰ azabel cum muneribꝰ. vt cōsuleret eum de infirmitate sua. Cui querenti respondit heliseꝰ. Vade et sanaberis. Nec dixit sanabitur. q̄ mortuus est rex. Sz vt diceret ei sanaberis. postea traxit azabel ī partē dicēs. Ostēdit mihi dominus q̄ moriet. et tu eris rex sirie. Cūcimpletum est quod dixerat dñs helie. Aliter eī nō nunxit helias azabel. nisi q̄ p heliseum p̄dixit eum futurū regem. Et fleuit heliseus videns in spū mala que facturꝰ erat azabel filijs israel. que etiā indicauit illi. Et reuersus azabel ad regem dixit. sanaberis. Altera die tulit stragulum. et infudit aquā. ⁊ expandit sup faciem eiꝰ. Stragulū ꝓprie est stratorū quod lecto vel sedili supsternitur. Et dicitur q̄ azabel pannū pfusum aqua imposuit super eū ad refrigerandū. Hebreus habet. Expandit sup faciem suā stragulū. vt non azabel sed ipse benadab hoc fecisse intelligatur. et tūc mortuꝰ est rex ⁊ regnauit azabel pro eo Quidā tn̄ hoc exponūt de obsequio mortui dicentes q̄ azabel mortuū lauit aqua. et expandit stragulū sup faciē mortui. Josephꝰ plane dicit q̄ azabel altera die infuso laqueo strangulauit illū. Ad hunc sensum quidaz p̄dictam lrām referūt dicentes. q̄ azabel vestem madefactam posuit sup faciem eius. simulās refrigeratiōez. Sz statim effudit aquā sup os eiꝰ donec suffocaret eū.

De iozam rege iuda. Ca.XIII.

PRo anno quīto ioram filij achab regis israbel in q̄ cōregnauerat ei iosaphat rex iuda regnauit ioram filius iosaphat in hierusalē viij. annis. Qui ad consiliū vxoris fecit malum cora dño secutꝰ deos alienos. Tamen dñs nō disperdidit iudam ꝓpter dauid serui suū. Tunc recessit edom ne esset sub iuda Nam et regez suū tributariū occiderūt ydumei. nouuz creantes q̄ nō teneretur tributa reddere. Cūqz iozaz sex fratres suos occidisset. cōpelleretqz ierosolimitas etiā ydolatre. tulit ad eum helias quidā ꝓpheta epīam correctoriā cū cōminatione pene. Impleta est autē cōminatio in hunc modū. Arabes irruentes in iudā vastauerūt pulcriam et domos regias. et vxorem regis abduxerūt. filiosqz occiderūt p̄ter ochoziam. et ipse tandem cronicā incidit egritudinē. interna corruptione viscera effundens. vt quotidie q̄si pendentem videret et mortuus est. ⁊ sepulꝰ est in ciuitate dauid. Non tamen vt ait iosephus in sepulcro patrū suoz. sed ꝓuatuz tumulum sine regalibꝰ exequijs tradiderūt ei. Et regnauit ochozias. vel azarias filius eiꝰ pro eo. Hunc regem et reliquos vsqz ad ozi am ptermittit matthe. Regnauit aūt ānorum xij. ioram filij achab. Viginti duoz annoruz erat ochozias cuz regnare cepisset. et vno anno regnauit in hierusalem. et ambulauit in vijs achab aui sui. Abijtqz cum ioram filio achab auunculo suo. ad ꝓliandū cōtra azabel regem sirie in ramoth galaad. ⁊ vulneratus est ioram. et relicto exercitu in obsidione sub hieu ꝓncipe descēdit in iezrahel vt curaretur. et descendit cum eo azarias.

De hieu rege israhel.
Capitulū.XIIII.

HEliseus aūt misit vnū de filijs ꝓphetarū cū lēticula oleiad exercitū in ramoth galaad. vt ibi hieu euocatū in partē vngeret in regē sup israhel. Qui cum inuenisset hieu sedētes cum ꝓncipibus ait. Verbum mihi ad te est o ꝓnceps. et ait hieu. Ad quem. Qui rñdit. Ad te o ꝓnceps. Forte non cognoscēs hieu. hoc quasi p̄sagiuz in mente sua posuerat. ipm esse hieu. q̄ ꝑmus respondisset. Cūqz introduxisset eum in cubiculum. fudit oleuz sup caput eius et ait. Hec dicit dñs. Vnxi te i regem sup israhel. et pcuties omnez domum achab in vltione sanguinis seruoz meoruz de manu iezabel. Quo facto citissime aufugit ꝓpheta. Cunqz regressus esset hieu ad

seruos dñi sui dixerũt. Quid venit insanus iste ad te. Quasi insanos enĩ reputabãt filios ppheyz. vel qz fugerat citissime q̃i insanus Et ait hieu. Recte iudicastis. Nam vba vesana locutus est dicens. Hec dicit dñs. Unxite in regẽ sup israhel. Festinauerũt itaqz tollere vestes suas et substernere ei i similitudinem tribunalis. et canẽtes tuba dixerũt. Regnabit hieu. Cõiurauit ergo hieu ꝓtra ioram et ait. Nullus nũciet hoc in iezrahel. sed omẽs ascendam⁹ simul Cũqz ascenderent. speculator in iezrahel ait. Video globũ venientem Et suspicatus ioram vel captã esse vbẽ. vel pacem factã. misit nũcium in occursum eoz Qui ait. Hec dicit rex. Pacata sũt omia Et ait hieu. Quid tibi et paci. q̃si. d. Quid ad te. Sequere me. Uel forte huic hieu q̃ ipi regi respondit. q. d. Quid queris de pace. q̃ terrã et pacem turbas. Et adhesit nuncius ei. Dixit et ioram secũdum nũcium. q̃ similiter non ẽ reuersus ad eũ. Et ascendens ioram rex israhel. et rex iuda cum eo. egressi sunt in occursũ hieu vsqz in agrum naboth iezrahelite Et ait ioram Est ne pax hieu. Qui respõdit Que pax. q̃diu huc vigent fornicatões matris tue. q. d. Que pax poterit esse inter nos. cum iugiter offendam⁹ deũ p ydolatriã matris tue. Et fugiẽs ioram. ait ad nepotem suum. Insidie sũt hic ochozia. Tunc percussit hieu ioram inter scapulas. et egressa est sagitta p cor eius. et corruit mortuus. Et ait hieu ad ducem tertie ptis militum. Proijce eum in agrum naboth. Memento quomã ego et tu sequebamur achab patrem hui⁹. qñ cõminatus est ei dñs p belyam. q redderet ei in agro naboth p sãguine naboth et pro sanguine filioz ei⁹. Tamẽ supra de filijs naboth nulla facta est mentio sed qõ ibi tacitũ ẽ. hic suppletur. Forte canes linxerunt sanguinẽ ioram iuxta verbũ helie Linxerũt enĩ sanguinẽ achab cum linxerunt sanguinẽ filij ei⁹. Ochoziam vo fugientez insecut⁹ est hieu. et vulnerauit eũ in ascensu gaber. Qui vulnerat⁹ fugit in magedo. et mortuus est ibi. et tulerũt eum in hierusalez. et sepultus est in ciuitate dauid. Post hec intrauit hieu in iezrahel. Porro iezabel erat ĩ arce turris et depinxit oculos suos stibio. et ornauit caput suum vt pulchrior venientib⁹ appareret. et p fenestram ait ad hieu. Nũquid pax esse potest zamri. q̃ interfecit dñm suum q. d. Tu occidisti dñm tuũ sicut zamri. et eadem pena puniendus es. Tunc dixit hieu duobus eunuchis. q̃ circũstabant eam. Proicipitate eam. et ꝓcipitauerunt eam de turre et conculcauerũt eam vngule equoz. Cũqz hieu sederet ad mensam. ait seruis suis. Ite et sepelite maledictam illam. quia filia regis est. Cunqz venissent ad eam. non inuenerũt nisi caluariam. ad est supremã cellulam cerebri. et pedes et summitates manuum. Quo audito ait hieu. Sermo dñi est quẽ locutus est p helyam

De. lxx. filijs achab et eoꝝ morte et de morte hieu. Ca. XV.

Quant aũt achab de. lxx. filij in samaria. Et scripsit hieu ad nutricios eoz. et ad optimates ciuitatis dicens. Eligite quẽ vultis de filijs achab. et constituite regem sup vos. et pugnate pro domo dñi vestri. Qui pterriti rescripserũt ei. Serui tui sumus. fac quod tibi placet Et scripsit eis secundo. Si mei estis. tollite capita filioz dñi vestri. et venite ad me cras in iezrahel. et sic factum est. Et attulerũt capita in cophinis ad hieu. Qui mandauit ne introducerent ad eum. sed iuxta introitũ porte ponerent ad duos aceruos vsqz mane. Cumqz mane intueretur capita. dixit hieu ad populum. Justi estis. q. d. Comparatione istorum q̃. lxx. occiderũt iusti estis. qui nõ nisi ioram et iezabel mecũ occidistis. Uel potius samaritas q̃ eos occiderant cõmendauit. q. diceret. Juste fecistis implendo verbum domini. qõ videtur velle ihrã sequens. Addidit enim. Si ego interfeci dominũ meũ. q̃s percussit eum et istos. Dominus fecit qõ locutus est in manu helie. Tũc percussit hieu omnes reliqs de domo achab in iezrahel. et optimates ei⁹ et notos et sacerdotes. et ibat in samariam. In via vero obuiauit. xl. duob⁹ fribus ochozie regis iuda. q̃ descendebant ad salutandos ioram et ochoziaz nescientes q occisi essent. et occidit eos hieu. Tunc egress⁹ est in

occursum hieu ionadab filij rechab.et benedixit ei pro ultione dñi quam fecerat. Quez impositum curru suo duxit hieu in samariam.et percussit oēs q̄ reliqui fuerant de achab vsq; ad vnū. Congregauit ergo hieu ꝓplum samarie.et ait in dolo. Ampliare volo cultū baal.vocate oēs pphas eius et sacerdotes. Quicūq; defuerit non viuet. Sacrificiū enī grande est mihi baal.et venerūt omēs serui baal.nec vn⁹ defuit.et repleta est dom⁹ baal Et ait hieu his q̄ erant sup vestes. Date vestes omnib⁹ seruis baal. Et dederunt. Cūq; p̄scrutatus esset hieu diligenter.ne q̄s deesset vel alius interesset.dixit militib⁹ suis. Ingredimini et percutite eos.null⁹ euadat. Et percusserūt eos.statuamq; baal cōminuerūt.et destruxerunt templū ei⁹.et fecerūt p̄o eo latrinas.id est.subterraneos cuniculos ad mundandas vias vbis. Et deleuit hieu baal de israbel. Verūtamen a vijs ieroboam nō recessit.et ait ei dñs. Quia fecisti que in cordе meo erant contra domū achab.filij tui vsq; ad quartam generatōem sedebunt sup thronum israbel. Et mortu⁹ est hieu et sepultus in samaria cum regnasset viginti octo ānis et regnauit p̄o eo filius ei⁹ ioaz vel ioabaz vel ioachaz.

De athalia et ioas. Capitulum.XVI.

Porro athalia ui/dens filiū suū mortuū et volēs regnare.interfecit omne semē regiū in hierusalem Erat aūt iosaba sorор ochozie ex patre.et vxor ioiade summi sacerdotis. q̄ furata est ioas filiū ochozie lactentem ne interficeretur.et abscondit eū septem annis i domo dñi.id est.in domū culis ebdomadarioꝝ. Anno aūt septimo ioiada collegit centuriones et p̄ncipes leuitarum et milites.et ostendit eis secreto filium regis.et cōiurauerūt omnes p puero p̄tra athaliam.et q̄ puerum in sabbato p̄stituerūt regē. Et fecerunt in hunc modum. Viginti quattuor erāt summi sacerdotes.quoꝝ vn⁹ in ebdomada vicissue habebat secū in ministeriū. xxiiij. minores sacerdotes.et totidē cantores.et totidē ianitores. Huiusmodi vō sabbati p̄tifex q̄ ministrauerat.cuius turma sua egrediebat ad p̄pria.pontifex vō q̄ ministratur⁹ erat ingrediebatur cū turma sua. Tunc aūt ioiada p̄ampliando exercitu retinuit egressuros.et recepit ingressuros.faciens ex eis duas turmas Adiunxit q̄; tertiā turmā de centurionibus et leuitis quos cōuocauerat.et intrans domū saltus et domū armoꝝ quam quōdā fecerat dauid.dedit singulis arma et p̄cepit egressuris.vt circūstarent regem in atrio interiori et custodirent. Ingressuris vō dixit. vt ascenderent ad domū regiā ne fui regine egredientes ex ea vnctionē regis impedirēt Sed hanc turmam diuisit in tres partes.p̄cipiens . vt vna obseruaret excubias regis. id est.porticus domus regie. Alia pars obseruaret portam seyr.p quam ascendebatur de ciuitate in domum regiam. Tertia pars obseruaret domū messa.que vr porta scutarioꝝ.i.custodū regis.p quaz de domo regia ascendebatur in templū. Tertiam vō partē quam collegerat de centurionib⁹ et leuitis posuit ad custodiam atrioꝝ templi ex omi parte. Tunc ipe cum reliquis sacerdotibus et leuitis et senioribus p̄oduxit filiū regis.et vnxit eum in regez.et imposuit sup eum diadema.et testimoniū.i.legē dei dedit ei tenendam in manibus.vt cum ipo habitu regni disciplina legis dei seruanda cōmitteretur Athalia vero accurrens.scidit vestimenta sua clamās. Coniuratio ꝓuratio. Et eduxerunt eam centuriones extra septa templi p portam equoꝝ.et interfecta est ibi. Eduxerunt q; regem p portam scutarioꝝ in palacium.et sedit super thronū regiū. Et letatus est populus terre. q̄ abstulerat dñs ol̄ p̄o bruz.ne regnaret mulier super eos.et destruxerūt templum baal.aras q; et imagines q̄s fecerat ioiam et athalia. Mathan q̄; sacerdotem baal occiderunt coraz altari. Septez annoꝝ erat ioas cum regnare cepisset.anno septimo hieu regis israbel.et quadraginta annis regnauit in hierusalem.et fecit rectus coram domino cunctis diebus ioiade sacerdotis.

De gazophilatio. Ca.XVII.

Erāt aūt ī domo dñi ruine.nō solū p̄o vetustate et negligentia.sed etiaz quas fecerat athalia.et de sanctificatis parauerat domū baal. Precepit itaqz ioas sacerdotib⁹.vt instaurarent sartatecta domus recipiētes oblationes p̄tereuntiū.et q̄ offerebant̄ p̄o pretio aīe.i.q̄ dabant ituri ad p̄eliū numerati. Oblatio enī p̄o delicto et p̄o peccato sacerdotū erat.q̄ cum suscepissent sacerdotes vsqz ad.xxviij.annū regis ioas.non tñ instauraverūt sartatecta templi. Et irat⁹ rex p̄obuit sacerdotes vltra accipere pecuniā. Iosephus tñ dicit q̄ p omnē regionez sumerēt sacerdotes p̄o capite dimidiū sicli. Quod videns ioiada populo nō placere cessauit.z ob hoc nō fuerūt instaurate ruine. Tunc ioiada fecit gazophilatiū munitū aperto desuper foramine.et posuit illud ad dexteram ingredientiū domū non longe ab altari. Cūqz ap̄pareret plurima pecunia in gazophilatio scriba regis et pontifex effundebant eam.et dabant bis q̄ p̄erant cementarijs dom⁹ dñi. Et non fiebat cuz eis ratio.sed in fide tractabant. Nec fiebat ex pecunia illa vas aliquod in domo dñi nisi de eo qđ erat residuū sartatectis.vt legitur in paralipomenon. Et mortuus est ioiada sacerdos q̄ solus legit̄ post moysen.c.xxx.annis vixisse.et sepult⁹ ē in ciuitate dauid.eo q̄ generi dauid reparauit ip̄erū. Eo mortuo ioas a legittimis dei declinauit.cui⁹ exemplo etiā optimates viciati sūt. Quē cū argueret zacharias filius ioiade. fecit eū lapidibus sub templuz et altare. Ex tūc vt dicit epiphanius nō accepit plus in tēplo respōsū manifeste sic p̄uf.nec ex dabir nec ex ephod. Rex aut̄ nō mlto post penas exsoluit. Iezabel enim rex syrie cū expugnasset geth.ascēdit ī hierusalez. Ioas vo misit ei thesauros domus dñi et dom⁹ regie nō de absconditis tumuloz.et recessit ab eo. Cūqz increpuisset ioas languorē pessimum eo q̄ diuinos honores sibi volebat impendi.vt dicūt hebrei.duo serui eius p̄cusserūt eum et mortu⁹ est.et sepult⁹ in ciuitate dauid.non tñ in monumentis regalibus.et regnauit p̄o eo filius eius amasias.

Incidentia

Sub ioas duodecimus rex latinoz silui us aremulus.q̄ p̄sidium albanoz inter mōtes vbi nunc roma est posuit. Huius filius fuit iulius proauus iulij proculi.q̄ cum romulo romam cōmigrans fundauit iuliam gentem.

De obitu helizei. Capitulū.XVIII.

Anno uicesimo tertio ioas regis iude regnauit ioachaz filius hieu sup israbel.xvij.annis.et ambulauit in vijs ieroboā. Et iratus dominus p̄tra israbel dedit eos in manus hazabel et in manus benadab filij eius.et nō sūt derelicti ioachaz de populo.nisi.l.equites.z decē currus.et decē milia peditū. Et clamauit ioachaz ad dñm.et misertus dñs dedit ei pacē in diebus ei⁹. Et mortuus est et sepultus in samaria. Et regnauit ioas filius ei⁹ p̄o eo. anno tricesimoseptimo.ioas regis iuda.et xvj.annis regnauit sup israbel Et ambulauit in vijs ieroboā nō tñ a deo quantuz patres ei⁹. Helizeus aūt egrotabat.et descendit ad eum ioas rex israbel.et flens dicebat. Pater mi curr⁹ israbel et auriga eius. Et ait helizeus. Affer arcum et sagittas.et pone manuz tuam super

Ex tūc eque vocabātur eo dez noīe rex iuda et rex israbel.

arcum. Quo facto. superposuit helisē manus suas maiō regis et ait. Aperi fenestrā orientalem. et iace sagittā. et iecit. Et ait helyseus. Sagitta dñi est ꝓ syriā. ꝛ percuties ptez syrie q̄ est in affec donec cōsumas eā. et sublato arcu cū sagittis dixit heliseus ad regem Percute terrā iaculo. Cūq; percussisset eam tribus vicibꝰ ꝛ stetisset. iratus vir dei ait Si percussisses vsq; septies. totiēs percussisses syriā nūc aūt tribꝰ vicibus percuties eaz. Et mortuus est heliseus et sepelierūt eū iuxta abdiaz. Porro latrunculi moabite venerant i terrā eo anno. Quidā aūt sepeliētes homineꝫ viderūt latrūculos. et timentes piecerūt cadauer in sepulcro helisei. Quod cum tetigisset ossa helisei. reuixit homo. Josephꝰ tñ dicit latrones piecisse in helisei sepulcrū mortuum quē ipi videbant interfecisse. Mortuꝰ ē aūt azabel rex syrie. et regnauit pro eo filius eius benadab. Cum quo dimicauit ioas rex israhel tribus congressionibus. et vicit eum et tulit de manu eius ciuitates quas tulerat azabel de israhel iuxta verbū helisei.

De amasia et ioas rege israhel. Capitulum. XIX.

Anno secūdo ioas regis israhel. regnauit amasias filius ioas in hierusalē. Viginti ꝛ q̄nq; annoꝝ erat cū regnare cepisset. et. xxix. annis regnauit. Nomen matris eiꝰ ioiada de hierusalem. Et fecit rectū coꝝ dño. iuxta ea que fecit ioas pater eiꝰ. nisi tantū ꝟ q̄ excelsa nō abstulit. subaudiendū est vterq; eoꝝ. Nec enī ioas excelsa abstulit sicut videt̄ lr̄ā sonare. Et interfecit seruos. q̄ interfecerant patrem suū. nō tñ filios eoꝝ ꝓpter legē moysi q̄ dicit. Non morientur patres ꝓ filijs neq; filij ꝓ patribus Collegit aūt exercitū vt amalechitas et ydumeos expugnaret. et cōduxit a rege israhel centuz milia armatoꝝ centuz argenti talentis. Et cū

Qz bō nescit q̄ntitatē peccati alicuiꝰ. ideo q̄ntū ad examē būanū sufficit. vt quis ꝓ suo moriatur delicto ꝑm iusticiā dei forte nec etiam mos filij quandoq; ꝓ delicto patris.

esset in procinctu suasit ei ꝓpheta vt dimitteret israhelitas. q; ydola ferebant et deꝰ daret ei victoriā. Et acquieuit. licet grauiter ferret. eo q̄ israhelitis merces p̄buerat. Et percussit edom in valle salinarum decem milia ꝛ apprehendit petram nobilē arabie ciuitatē Et vocauit eam iezechel. quod sonat auxilium dei. Josephus tñ dicit viuos quos ceperat eum adduxisse ad excelsam petrā arabie et illos ex ea p̄cipitauit. Idip̄m quoq; dicit paralipomenon. nam fere in omnibus consonāt iosephꝰ ꝛ paralipomenon. Tamē deos quos tulerat de amalech postea adorauit. q; audiuit eos dantes responsa. ꝛ perisse amalech. q̄a negligentes fuerant in cultu eoꝝ. Pro quo tali pena pcussus est. Elatus eni in superbiam scp̄sit ad ioas regem israhel. Veni mihi sic̄ patres tui seruierunt dauid et salomoni. alioq̄n veni et videam⁹ nos. q̄si diceret. pugnem⁹ Et rescripsit ei ioas in enigmate. Carduus libani misit ad cedrum dicens. Da filiam tuā filio meo in vxorem. Et indignantes bestie saltus cōculcauerūt carduum. Eleuat te cor tuum p victoria. Curuum. prouocas malū vt cadas tu ꝛ iudas tecum. Et ñ acquiescente amasia. congressi sunt iuxta bethsames. et fugit iudas coram israhel et ligatus est amasias. et cōminabaī ei morte rex israhel. nisi redderet ei hierim. Quatem rex israhel. nisi redderet ei hierim. Quatradita interrupit ioas murū hierusalem a porta effraym que dr porta vallis. vsq; ad portā anguli. quadringentis cubitis. Et tulit auruz et argentū et vasa que inuenta sūt in domo dñi. et in thesauris regis et obsides et rediit in samariā. Et facta est ꝓra amasiā ꝓuratio i rlim. Et ille fugit i lachis. ꝛ miserūt iḃ eū i lachis. et iterfecerī eū ibi. et retuleri illū in hierusalē et sepultꝰ est i ciuitate dauid Tulitq; vniuersus populꝰ filium eiꝰ oziam vel azariā ante annos natū. xvj. et ꝓstituerī eum regem.

Incidentia.

Sub amasia tertiusdecimus rex latinorum fuit siluius auentinus ꝛ in eo monte q̄ nūc pars vrbis est. mortuus et sepultus est num loco vocabulum dedit

De ieroboã rege ísrahel et amos ꝓpheta. Capitulum.XX.

Ꝺro moꝛtuus eſt p ioas rex ísrabel et ſepult⁹ ī ſamaria et regnauit ieroboam filius e⁹ pro eo anno.xv.amaſie regis iuda. Et regnauit ísrabel.xl.et vno anno.7 ambulauit in vijſ ie roboam filij nabath q̄ peccare fecit ísrabel. Ipſe reſtituit terminos ísrabel ab introitu ematb que eſt antiochia vſq3 ad mare ſoli tudinis quod eſt mare moꝛtuū .iuxta ꝟbuz dñi quod locutus eſt per ſeruū ſuū ionā ꝓ pbetam.q̄ erat de getb que eſt in opbecb vel opbir.ad differentiaz getb que eſt in paleſti na.et eſt nomen regionis. Quare non eſt le gendū opbel. Opbel eī eſt nomen turris ne bulole.que non longe erat a templo. Banc vaſtationē ſirie p ieroboam factam nō legi mus in iona.ſed ꝓpter cōminationem euer ſionis quam p̄dicauit et ſcp̄ſit dicit ioſeph⁹ eum p̄dixiſſe q̄ poſt bꝛeuiſſimū tempus aſie perderent p̄ncipatum. Quod quidez per ie roboam incboatum eſt.ſed poſtea cōſūma tum eſt quando monarcbia aſſiꝛioꝝ trāſla ta eſt ad medos. Hac felicitate ieroboaz ela tus fecit malum coꝛaz dño. Et miſſ⁹ ē amos tbecuites ꝓpbeta de paſtoꝛib⁹ .vbi paſcebat gregem in ſamaria.vt p̄diceret euerſionem domus ieroboam.et calamitatez populi di cens. Hec dicit dñs. Conſurgam ſuper do mū3 ieroboam in gladio. Et rurſum. Uenit finis ſup ꝓplum meū ísrabel. Quod cum ſi gnificaſſet amaſias ſacerdos betbel ieroboa am regi ísrabel.ex mandato regis ꝓbibuit amos ne vltra ꝓpbetaret in regno.x.tribuū. Cum aūt amos nollet ceſſare dicens ſe non eſſe ꝓpbetā ſed paſtoꝛē miſſū a dño.frequen ter aſſlixit eum amaſias plagis. Tandem fi li⁹ ſuus oziasfrequent eū increpans vectez ꝑtpa trāſfixit.et ſemiuiuus relat⁹ in terram ſuā ibi moꝛtu⁹ eſt et ſepult⁹. Et moꝛtu⁹ ē ie roboaz et regnauit ꝓ eo filius eius zacha rias.

De ozia. Capitulum.XXI.

Anno uicesimo ſe ptimo.ieroboam regis ísrabel reḡuit oziasin bieruſalem duobus 7 q̄nquaginta ānis. Hieronimus tñ ſuꝑpoſee dicit euz cepiſſe re gnare anno.xij.ieroboā. Et fecit qđ placituz erat coꝛam dño.verūtamen excelſa non ab ſtulit. Qui cum boſtes debellaſſet.7 amoni tas feciſſet tributarios ſibi.reedificauit mu ros in bieruſalez.quos deſtruxerat ioas rex ísrabel.eratq3 p̄cipue terre cultoꝛ.et curā ba bebat circa plantationes.et ſemina fructuū diuerſoꝝ. Cunq3 ditatus eſſet in ſubſtantia moꝛtali.cōtra deum īmoꝛtalem agere niſus eſt. Nam in feſtiuitate ꝓpiciationis indut⁹ ſtola pontificali intrauit in templū.vt incen ſum poneret pontifici azaria cuz.lxxx.ſacer dotibus eum ꝓbibente Et factus eſt terre motus.et claritas ſolis valde effulſit.et inci dit in faciem regis.et ꝓcuſſus eſt lepꝛa in fa cie. Ante ciuitatem vero ſciſſa eſt media ps montis ad occidentez.et devoluta eſt ita vt et vias clauderet et regios oꝛtos oꝑꝛemeret Et babitauit ſeoꝛſum ꝟbem.ꝑuata degens vita. Joatban vero filius eius gubernabat palacium.et iudicabat ꝓplum terre. Et moꝛ tuus eſt oziasset ſepultus in ciuitate dauid Joſephus tñ dicit eum de regib⁹ ſoluz babe re ſepulcrū in oꝛtis. Et regnauit p eo filius eius ioatban. Sub ozia rege iuda.et ſub ie roboam rege ísrabel cepit ꝓpbetare yſaias. de quo plenius poſtea dicetur.et ozee de tri bu yſacbar oꝛ⁹ ī betbemoth. Sed bic vt ait bieronimus p̄nuncians dedit ſignum. Ue niet dñs i terra ſicut quercus que eſt in ſylo ⁊c.quod nō legitur in ſcriptura eius ſm edi tionem noſtram. Forte quod bieronim⁹ di xit ſignum . boc epipbani⁹ dixit prodigium dicens de ozee. Et dedit prodigium dicens. Uenit in terra dñs.ſi cut querc⁹ que ē i ſylo. cum ex ſemetip̄a in duodecim fuerit partita et facte fuerunt ex ea totidem querc⁹. Ꝓ pbetauit aut ē contra decem trib⁹.pauca de duabus loquens. Et p̄nūciauit biſtoriali ter iudeos in vltimo tempoꝛe ad xp̄m redi turos. Tertium quoq3 diez dñice reſurrecti onis p̄dixit. Dic in terra ſua ſepultus .pla cida quiete doꝛmiuit. Sub eisdem q̄z ꝓpbe tauit iobel de tribu ruben natus in agro be

thozon.q̃ descripsit terrã duarũ tribuũ.eru
ca.bruco.locusta et rubigine vastãdã. Hoc
dixit quoq; effusionẽ sancti spũs futurã sup
seruos dei et ancillas.quod factũ ẽ in die pẽ
tecostes. Hic in bethozon in pace mortuus
est et sepult⁹. Sub eisdem regib⁹ ppbetauit
abdias vt quidam tradunt.sed sm hebreos
uerius est.q̃ante eos ppbetauerit.nam mor
tuus est ante helyseum. Relicta enĩ vxor eĩ⁹
p cõsilium helysei liberata est a creditoribus
oleo supabundante. Fuit autem de ĩra sichẽ
de agro bethamar. Quinquagenarius enĩz
ille fuit cui pepercit helyas.qui relicto obse
quio regis.helie discipulus fact⁹ est. Cuius
sepulcrum vsq; hodie cũ mausoleo helysei ĩ
iohannis baptiste in sebaste veneratõni ba
betur. Sub ieroboam rege israbel prophe
tauit ionas filius vidue sareptane.q̃ post re
ditũ a niniue tempore famis assumpta ma
tre gentiũ incola factus est. Naz et erubesce
bat esse in terra sua dicens. Sic auferet op
probriũ meũ.eo q̃ pphetans cõtra niniuen
mendax repertus sum. Qui transacta fame
rediit in terrã iuda.et defuncta est mater ei⁹
ĩ sepeliuit eam iuxta balanum delboze. Hic
pdixit signum euersionis hierusalem.q̃ cuz
viderent lapidem lu
ctuose clamantẽ pro
pe sit finis.et cum vi
derint in hierusalem
gentes vniuersas.tunc tota illa ciuitas irre
cuperabiliter euerteretur. Mortuus est et
sepultus in spelunca vni⁹ iudicis israbel.cu⁹
ius sepulcrum monstrat in vna vbiũ geth
in viculo quodã iuxta sephoz. Sub ozia re
ge iuda terminata est monarchia assiriozũ.
Nam sardanapallus vltim⁹ monarch⁹ vi
ctus ab arbace medo.semetipm cremauit
ĩ tunc arbaces monarchiã ad medos trans
tulit.spe nondum re. Hei fecit darius occiso
balthasar. Fuerũt tñ reges assirij.si nõ mo
narchi tñ potẽtes vsq; ad subuersionẽ ninu
ue quã ppbetauit naum.

¶ Incidentia.

Eo tempe latinoz quartusdecimus rex
siluius proca post quem.xv.rex latinozũ sil
vius amulius

¶ De zacharia sellum et manaben

Capitulum.XXII.

Anno.xxx.octauo
ozie regis iude regnauit zacharias
filius ieroboam sup israbel sex mẽ
sibus. Qui fecit malum coraz dño sicut pa
tres eius.ĩ pcussit eum pala sellum filius ia
bes.et regnauit pro eo. Et translatũ ẽ regnũ
israbel de domo hieu in generatiõe quarta
iuxta verbũ dñi.et regnauit sellum vno mẽ
se in samaria. Nam manaben filius gadi
ó thersa pcussit eum in samaria.et regnauit
pro eo. Qui percussit thersam et terminos
eius.eo q̃ conclues sui noluerant aperire ei
Anno.xxxix.ozie regis iuda regnauit mana
ben sup israbel.x.annis.et ambulauit i vijs
ieroboam. In diebus eius ascendit phul rex
assiriozum in thersam.et dedit ei manaben mil
le talenta argenti.vt recederet a beo.et etiam
esset ei in auxilium. Sumpsit aũt manaben
.l.siclos argenti a potentatibus et diuitibus
terre per singlos. Inter hec munera tradũt
hebrei manaben misisse vitulos aureos.qui
erant in dan et bethel sed non veros. Sacer
dotes enim dolo sustulerunt aureos vitu
los et absconderunt eos.et fecerũt ereos de
auratos similes illis quos misit manaben
regi assiriozum. Qua fraude postea pcepta re
ges assiriozum plurimũ exarserunt contra isra
hel. Et mortuus est manaben.et regnauit
pro eo filius eius phaceia anno.l.ozie regis iu
de et duobus annis regnauit in isrl'. Nam
phacee filius romelie cliarchus ei⁹ interfe
cit eum in samaria in cõuiuio cum quinqua
ginta viris.et regnauit pro eo anno.l.secun
do ozie regis iude.et regnauit vinginti ãnis
in israbel.

¶ De initio captiuitatis.x.tribuũ.

Capitulum.XXIII.

In diebus phacee
regis teglathphalasar.rex assur ascẽ
dit in israel.
Etẽ ambiguum an
iste fuerit phul l'ali⁹
Et vastauit oẽz regi
De hac captiuitate
dictũ ẽ. Primo tẽpe
alleuiata ẽ terra

onẽ trans iordanem. ⁊ captiuas duxit duas tribus et dimidiã. vastansq; galileã ⁊ tribu zabulon ⁊ neptalim multos trãstulit secum in assirios q̃ possent dimidie tribui cõparari Añ sepe legit. q tres trib⁹ israbel captiuaue rit. ⁊ ꝟ fuit initiũ captiuitatis. x. tribuũ Dor o ozee fili⁹ bee interfecit pbacee regez israbel. et regnauit pro eo.

De ioathan. Cap. XXIIII.

Anno secũdo phacee regis isrl' regnauit ioathan filio ozie in hierlm. xxv. annoz erat cũ regnare cepisset. et. xvj. annis regnauit Nomẽ matris ei⁹ ieruſa filia sadoch. Et fecit bonuz coꝛã dño. verũ tamẽ excelsa nõ abstulit. Ipe edificauit portaz dom⁹ dñi sublimissimam. quã quidã putant turrim gregis. Hec est q̃ in actib⁹ apl'oꝛ speciosa dr. ab hebreis vocat porta ioathan. Hec sola remãsit i euersione facta ꝑ caldeos. Hic deuicit amonitas. ⁊ imposuit eis annuũ tributũ. talenta argenti. c. et tritici. x. milia chꝛoꝛos. et totidez ordei. In diebus b⁹ rasin rex sirie. et pbacee rex israbel ceperũt infestare regnũ iuda. Sub ionathã exoꝛsus est ꝓphetare naum de helcesi de tribu symeon. cõtra niniuen ꝓdicẽs. Hec dicit dñs ad niniuen Exterminabo te ⁊ nequaq̃ pgredientes de te imperabũt mũdo. Hieronim⁹ dicit sup naum. herodotũ dixisse. Suez sam niniuen a rege medoꝝ tempe iosie. De euersione q̃z finali niniue ꝓdixit naum q̃ facta est in hunc modũ. Palus q̃ circũ dabat eam supinun dauit eam. facto pariter terremotu et igne dr sublimi emisso. De qua iundatõne videt in libro suo scripsisse ibi. Inundans nõ faciet innocẽtẽ dñs i tẽpestate ⁊ turbine vie ei⁹ Tñ ꝑm aliã lrãz legit ibi. Mũdãs nõ faciet innocẽtem.

Tñ liburz suuz scꝑsit p⁹ captiuitatez. x. tribuũ sub ezechia. duz vastaret ẽra iuda ab assirijs. i q̃ plen⁹ proꝓbetauit de destructõe assirioꝝ in ꝓsolatõez gẽtis sue. Qui tãdẽ mortu⁹ ei ẽra sua i pace ⁊ sepult⁹ Sub ioathan vidit ysaias dñm sedẽtez. ⁊ seraphin mũ dauit labia ei⁹ Sub eodẽ exoꝛsus ẽ ꝓphetare secũd⁹ micheas. Et mortu⁹ ẽ ioathan rex iuda. ⁊ sepult⁹ ẽ in ciuitate dauid. ⁊ regnauit ꝓ eo filius ei⁹ achaz.

Añ dr. vidi dñm sedẽtẽ sup solũ excelsũ

Incidentia.

Sub ioathan olimpias prima constituta est ab elensibus. Remus et romulus generantur ex marte et ylia.

De achaz. Cap. XXV.

Anno decimoseptimo pbacee regis israbel. regnauit achaz in hieruſalem. Viginti annoꝝ erat cum regnare cepisset. et. xvj. annis regnauit. et ambulauit in via regum israel. Quin et vnũ de filijs suis ꝓsecrauit ydolo traiciẽs eum ignem topbet. in valle beennon iuxta achel demach. Fuit aũt quidam fil⁹ ennon cuius vallis illa erat.

et ideo dicta ẽ beennon. id est. filij ennõ. Tunc ascendit rasin rex sirie ⁊ pbacee rex israel in hierlm. ⁊ obsederũt eã ꝓmo vt ait iosephus Et ꝓgress⁹ cũ eis achaz victus⁹ est et occisus ẽ filius ei⁹ zacharias. et multa milia cũ eo. ⁊ captus ẽ ꝓnceps militie eius dictã alias dibban. Cũq; rediret victor rex israel i samariã cũ magna multitudie captiuoꝝ occurrit ei q̃dã ꝓphetaodida l' obedo. dicẽs eos ñ vicisse viribus ꝓprijs. sz ꝓpter ira dei ꝓ achaz. arguẽs eos q ꝓtribules suos ꝓberẽt captiuos. qs nisi remitterẽt parat⁹ esset eis repẽtin⁹ inter. Tũc ad cõsiliũ barachie q̃ magn⁹ erat i israel. rex israel exhibuit captiuis magnaz hospitalitatem. et liberos remisit ad ꝓpria. Porro secundo obsederũt hierlm rex sirie et rex israel. Cunq; timeret achaz nimis. cõfortauit eũ ysaias dicens. Ne timeas ab his duab⁹ caudis titionũ fumigãtium. Sed non credidit ei achaz

Topbet dr a topbus q̃ est lapis spongiosus. p q̃⁹ ꝓcauitates ignis egrediebatur. p quem traijciebant paruulos suos quos mũdabant. sicut nos ꝑ aquam baptismi. q̃ ignis fuit in valle filij ennon qui etiaz dicitur gebẽna a ge q̃ ẽ terra et ennon.

nec voluit querere signū a dño.et misit nuncios ad regē assirioꝝ teglathphalasar dicēs Seruus tuꝰ sū ego.ascēde et saluū me fac de manu regis sirie et regis israel. Et ītrauit rex assirioꝝ siriā et vastauit eā.et nō rediit rasin in damascū. Rex ār assirioꝝ cepit damascū et ītерfecit rasin.et damascenos trāstulit ī cirenen q̄ est versus ethiopiā Est eī alia cirene in affrica. Et occurrit ei achaz rex iuda cum muneribꝰ in damascū. Cūq; vidisset altare damasci misit ad uriam sacerdotē in hierlim exemplar eiꝰ.vt extrueret ei consimile. Quo facto cū rediisſz achaz altare eneū transtulit a facie templi ad aquilonez.et sup altare nouū obtulit holocausta et pacifica. De altari vo eneo vt tradunt quidā fecit illud bozologiū famosū ō q̄ postea diceť. Et p̄cepit sacerdotibꝰ vt deinceps sup altare nouū offerrēt Et deposuit achaz luteres et mare eneuz super pauimentuz.vt eis nullꝰ vtereť. Clusac q̄z sabbati et ingressū regis reclusit ī tēplū dñi.vt cuz templo ea ppbanaret.vt sic placeret regi assirioꝝ Est aūt musac gazophilatiū regū.sic corbonā sacerdotū. Ingressū q̄z regis q̄daz dicūt locuz ī quo rex adorabat.vel portaz p quā ascendebat ad adorandū.q̄ omia obturauit achaz.sicut et clauserat templum ne intrarent sacerdotes. Sub eo vidit ysaias onus babilonis.alia.x. vidit sub ezechia.z mortuꝰ ē achaz z sepultꝰ in ciuitate dauid.et regnauit filius eiꝰ p eo ezechias.

Inuenit etiā dici mu sacullud in q̄ repone bāt sacrificia solēniū dierū.vt sabbati Corbonan vbi votiua reponebāt. Gazophilatiū vo ī q̄ sacrificia alioꝝ dierū.et sic potest notare dupliciter boꝝ triū acceptionē

Incidentia

Sub achaz roma p̄dita ē ī mōte palatino xj.kalendas maij.a gemellis remo z romulo Anno ab vrbe cōdita.iij.remus occisus est rastro pastorali. A fabio duce romuli cōsularibꝰ ludis sabine vgines z mulieres rapte sūt.et pulcerrima vginū thalomoni sorte data est duci romuli. Unde q̄ bene cesserat et locꝰ nuptiarū exinde dictꝰ est thalamꝰ.

De captiuitate decem tribuum. Capitulū. XXVI.

Anno.xij.achaz regis iuda regnauit ozee sup israel ix.annis. Fecitq; malū coraz dño.sz nō sicut p̄dēs eiꝰ. Tradit ei dedisse licentiam israelitis.vt ascenderēt in hierlim ter ī āno. Contra būc ascendit salmanasar rex assiriorū.et factꝰ est ei ozee tributariꝰ. Cūq; deprehendisſz rex assirioꝝ q̄ ozee rebellare niteret p̄ susac regē egipti cui muuera miserat obsidit eū.et vinctū misit in carcerē niniue.et obsedit samariā tribꝰ annis.et cepit eam anno nono ozee.et sexto ezechie.et trāstulit israel in assirios sz septē tribꝰ q̄ remanserāt.et posuit eos iuxta fluuiū gozan vltra mōtes medoꝝ et persarū. In p̄ma captiuitate triuz tribuū credit captiuatꝰ fuisse thobiasꝫ.z mansit in niniue. Vel forte cū rege ozee ductꝰ est in niniue.cꝰ historia p̄sūmata est sub manasse filio ezechie. Sed nos tractabimꝰ eā pꝰ finē libri regū. Adorro rex assirioꝝ de diuersis regionibꝰ adduxit colonos in samariā paucos p̄mo.sed postea assaradocb populauit terrā et habitauerūt in vrbibꝰ eiꝰ. Cūq; essent de q̄nq; lōginquis regionibus q̄nq; ydola portauerūt in samariā.queq; regio suū. Et oēs p̄us vocati sunt cutheia q̄ busdā portionibꝰ inter eos qui venerant de regione persida.que dicta est chuta a quodaz flumine. Greci vo dixerūt eos samaritas.q̄z ī euāgelio samaritani dicūť. Hebrei vocauerūt eos iacobitas.qz supplātauerāt israheli tas a finibꝰ suis Qui cū venissēt ī terrā israel immisit dñs ī eos leones.z interficiebāt eos z nūciatū ē regi assirioꝝ q̄ pirēt coloni eiꝰ.q̄z ignorabāt legitia dei israť.z misit eis vnū ō sacerdotibꝰ israť.z legē moisi iscpiā lris antiq̄oribꝰ Et habitabat sacēdos i bethel.z susceperūt circūcisionē z legitia dei israel.nihilominus tñ deos suos ī excelsis colebāt. Añ q̄nq; hebre

os dicũt sibi propinquos.cũ bñ erat hebreis
Cũ vo male.dicebãt nihil sibi esse cũ israbel.
Migrauerũt ãt decẽ trib9 de iuda post an
nos nongẽtos.et.xlvij.ab exitu de egipto . a
diuisione vo regni fluxerãt anni.cc.xl.7 men
ses septẽ.et dies septẽ p̃m ioseph̃.Multi ãt
ex israelitis ꝓfugerũt in regnũ iuda.7 mlti
abscõderũt se i abditis.7 latuerũ i gẽtib9 circũ
stãtib9 Qui post regressũ regis assiriorũ re
dierũt ad ꝑpria.et habitauerũt cũ samaritis

De ezechia. Capitulũ .XXVII.

Anno tertio osee re
gis israbel regnauit ezechias i hie
rusalem . Viginti q̃nq3 annorum
erat cũ regnare cepisset.et.xxix.ãnis regnauit
Nomen matris ei9 abisa de bierusalez . filia
zacharie postumi zacharie lapidati. Qui cõ
uocatis sacerdotib9 7 leuitis aperuit tẽpluz
primo anno et primo mense regni sui.et ua
sa dei reparauit.et restituit sacrificia itermis
sa. Ipe de ꝓsilio sacerdotũ fecit phase secũdo
mense nõ in tpe suo.q3 nõ potuit popul9 pri
mo mense ꝓuenire in bierusalẽ.nec sacerdo
tes purificati erant.cũ tanta multitudo fuit.
q̃ multi impurificati comederũt pasca.et tã
ta copia victimarũ.q3 in multis leuite supple
uerũt officiũ sacerdotũ.Et post pasca solen
nizauerunt alijs septẽ diebꝰ. Dic dissipauit
excelsa.7 ꝓtriuit statuas.et lucos succidit.et
ꝓfregit serpentẽ eneũ quem fecit moises. cui
vsq3 ad illud tempꝰ filij israbel adolebant in
censũ.et puluerẽ ei9 sparsit in torrentẽ cedrõ
et vocauit nomẽ ei9 noestã . qđ interptat os
eoz.q.d. Dicebatur deꝰ sed nõ erat. Cepsit
q3 filijs israbel vt redirẽt ad cultũ dei. quoz
quidã nũcios ei9 neglexerũt.quidã quosdã
interfecerũt. Ãn etiã postea vt ꝓdictuz ẽ me
ruerũt captiuari. Recessit q3 a rege assirioz
ne ꝑuiret ei. Ipse percussit philisteos vsq3 ad
gazam.7 omẽs terminos eoz a turre custo
dum.vsq3 ad ciuitatẽ munitã.i.ꝑsidia et ci
uitates. Anno.xvij.regni ezechie ascẽdit sen
nacherib rex assiriorũ i terrã iuda.7 cepit ciui
tates eoz.7 misit ad eũ ezechias in lachis di
cẽs. Recede a me.7 qđ ꝓposueris mihi feraz.
Et dixit ei rex assiriorũ.ccc.talẽta argẽti.7.xxx
auri.et iurauit q̃ nõ noceret ei. Cũq3 nõ inue
nisset ezechias hãc sũmã in thesauris dom9
dñi 7 suis.recepit laminas auri q̃s ipse affi
xerat in ualuis tẽpli. Cũq3 misisset3 regi assirio
rũ ꝓdictã pecuniã irritum fecit sennacherib
iusiurandũ.et misit ad obsidendũ bierusalẽ
thartam et rapsacẽ.et castrametati sũt iuxta
aqueductum piscine superioris.que ẽ i via
agri fullonis.et abstulerũt ciuib9 aquã exte
rioris piscine. Cunq3 vocassent regẽ ad col
loquiũ noluit exire.sed misit ad eos beliachĩ
pontificẽ 7 sobnam scribam.et ioachim acõ
mentarijs . et loquebaꝫ ad eos rapsaces he
braice. Erat enĩ samarites vt quidã volunt.
Fuerũt q̃ dicerent eum filiũ ysaie q̃ trãsierat
ad assirios.7 susceperat ritũ gentiũ.et factus
erat ciliarchus et ait. Hec dixit rex magnus
assiriorꝫ ad te. O ezechia in q̃ ꝓfidis.vt aude
as rebellare. Si cõfidis in rege egiptio inni
teris baculo harũdineo. Si spem ponis in
deo tuo.nũquid dij gentiũ et deus israbel li
berauerũt eos de manu mea. Si spem poĩs
in populo tuo.dabo tibi duo milia equorũ.
nec poteris apud te inuenire ascensores. Et
rogabant nũcij rapsacem vt loqueretur eis
siriace et nõ iudaice.audiente populo q̃ erat
sup murũ. Tũc exclamauit rapsaces etiam
ad ꝑplum. Hec dicit rex magnꝰ assiriorꝫ.faci
te mecũ quod vobis vtile est.ne comedatis
stercora vestra et bibatis vrinã vrãz. Egredi
mini ad me 7 vtimini bonis vestris.donec
veniã ad vos.et transferam vos in terraz q̃
est similis vestre. Cũq3 retulissent nuncij cõ
minatões istas ad ezechiã.scidit rex vestimẽ
ta sua et opertus est sacco.et ingressus ẽ do
mũ dñi.et misit predictos nuncios et senes
de sacerdotibus opertos saccis ad ysaiam di
centes. Hec dicit ezechias. Dies hec dies tri
bulationis nostre est.et increpatõis diuine
Ora pro reliquijs israbel.si forte deus audi
at blasphemiã rapsacis et vindicet. Et rñdit
ysaias. Hec dicit dñs ezechie. Noli timere.
Ecce ego mittã regi assiriorũ spũm 7 audiet
nunciũ et reuertetur in terrã suam .7 deij
ciam eũ gladio in terra sua.et recessit rapsa
ces a bierusalem et inuenit regem assiriorũ
expugnantem lobnam . Transiuit autem

rex ad pugnandū egiptū vt trūphās rediret ad euertendā hierusalē. Cūqz obsedisset pelusiū. audiuit tharacbā regē ethiopie cū mlto exercitu venire in auxiliū egiptioz. et ptur bat⁹ rex dixit tharacbaz esse sacerdotē vulcani. et ideo nō dimicaret cū eo. z rediit i iudeā et obsedit hierusalē. Herodot⁹ tñ aliā causaz tradit redit⁹ sui. Quante nāqz rege egiptioz ad deū. multitudo soricū in vna nocte comedit corias arcuū i castris ei⁹. et facti sūt assiryj inermes. et dicit rapsacē cū exercitu remāsisse circa hierlm. et sennacherib rediisse ad eum de egipto. Verūtamen ante reditū sennacherib de egipto in iudeā hec facta sunt q̄ sequuntur.

¶ De signis triū ānoz que predixit ysaias. Capitulū. XXVIII

Cum egrederetur sennacherib iudeā vt trāsiret in egiptuz misit ezechie lrās terribiles et cōminatōis plenas dicēs. q̄ de⁹ israel nō posset eū liberare de manu sua. Tūc ascēdit ezechias i domū dñi. et expādēs lrās coraz dño orauit dicēs. Dñe de⁹ israhel audi verba sennacherib. quib⁹ exprobrauit te nobis. saluanos obsecro de manu ipi⁹. Tūc misit isaias ad ezechiam. significans ei verba hec dñi ad sennacherib in hunc modū. Spernet te sennacherib virgo filia syon. mouebit caput p⁹ tergū tuū cū fugeris exprobrasti. scō israel viri b⁹ tuis ascripsisti q̄ vastasti iudeaz. Ex dieb⁹ antiquis ego plasmaui illud et nūc adduxi. i. ego q̄ ab eterno disposueram q̄ sic flagellarē peccātes. nūc impleui. ego auctor fui tu minister. Ponā itaqz circulū i narib⁹ tuis sicut fit bubalo. et chamū in labijs tuis sicut fit equo. et reducā te in terrā tuā. Tūc addidit ysaias verba sua ad ezechiam dicēs Tibi aūt ezechia hoc erit signum liberatōis tue. Tertio anno recedet a te sennacherib ñ reditur⁹. Ego aūt p̄dico tibi q̄d facies Ba no. et q̄d sedo. vt cū videris impleta. scias verū esse q̄d p̄dixi de tertio. Comede Bāno q̄d repereris. vel p̄m ysaiam q̄ sponte nascūtur vel p̄m. lxx. q̄ pus seueras. Imminēte messione irruerant assiryj. et vastauerāt segetes. vineas et oliueta. sz quedā inter vngulas eqū calcantiū euaserūt. Unde dicunt. lxx. Comede que pus seueras. etiā de conculcatis quedam sponte germinauerūt. De quibus dicit ysaias. Comede que sponte nascūtur. Et iaz cum prescissent aduentum sennacherib congregauerant sibi vndecūqz victualia. et reposuerant in hierusalem. de quibus dicit liber regum. Comede quod repereris. Porro secundo anno comede que sponte nascūtur. vel p̄m ysaiam pomis vescere q̄d idem ē Secūdo enī anno dū moraret sennacherib in egipto. q̄ defuerant eis p̄dicta victualia. multiplicauit eis dñs abundanter q̄ sponte gignit humus. Porro in tertio anno fugato hoste securi seminate metite et comedite Et tūc de hierusalē egredient reliquie. et q̄d saluatū est de monte syon. et q̄d reliquuz est de domo iuda. mittet radicē deorsum z facit et fructū sursū. Per simile arboris loquitur que quanto profundi⁹ figit radicē tanto copiosius et altius facit fructuz. Et est sensus. Multitudo populi que fugit de iudea ante faciē hostiū. et recepit se in hierlm vt saluaret. fugato hoste redibit in terrā suā. et popu labit eam. Hoc audito ezechias gauisus ē. z de p̄silio ysaie et sapientuz obturauit capita fontiū extra vrbem. et exitus aquarū i iudea ne redeūtes assiryj inuenirent aquarū abūdantiā. Tūc obturauit ezechias superiorez fontē aquarū gyon. et auertit eas subter ad occidentē vrbis dauid vt influerēt piscinaz inferiorē. Fecit etiā ante fontē siloe q̄ stagnū in q̄ colligerent aque. et reseruarent ciuibus in vsum obsidionis. Et p̄m epiphaniū ad p̄ces ysaie copiosius solito egresse sūt aque d̄ fonte syloe. Hoc aūt stagnū vocatur in euangelio natatoria syloe.

¶ De fuga sennacherib. Ca. XXIX

Factum est autem post annum rediit sennacherib ab egipto. et cum iudeā vastasset tādē obsedit hierusalē. Sed in eadem nocte angelus dñi p̄cussit in castris assiryoz. c. lxxxv. milia. Et timens sennacherib fugit cū. p. viris. vt aiūt hebrei. z rediit i niniuen. Cūqz adora

ret in tẽplo nesrach deũ suũ. adramelech ⁊ sa/
rasar filij ei⁹ pcusserũt eũ in gladio. ⁊ fugerũt
in ararath ptẽ armenie campestrẽ ⁊ yberẽ ad
radicẽ mõtis thauri. p quẽ fluit araxes. ⁊ re/
gnauit filj⁹ ei⁹ p eo assaradõ. Indignati erãt
maiores filij in prẽm. q filiũ minorẽ natu p/
fecerat eis in regẽ. eo q magis diligeret mrẽ
illi⁹ q̃z ipor. In h̃ãt ostensus ẽ sennacherib
nequior ꝑ ꝓ q parri/
cidio filioꝝ ẽ reserua
tus. Porro hierosо
limite videntes stra/
gẽ hostiũ. egressi sũt
et spoliauerũt castra.
Spolia vo mortuo
rũ tollẽtes excusserũt
ex eis puluerem tan
tum. nam ignis diuin⁹ latenter eoꝝ cadaue
ra incinerauerat.

Iiũt hebrei caput ⁊
barbaz rasa ab ange
lo in ignominiã et im
pletũ illud ysaie. In
die illo reddet noua
cula ꝓducta in rege as
syrioꝝ caput ⁊ barbã

De regressu solis. ca.xxx.

Ezechias aũt post
e inopinabilẽ et incredibilẽ trium/
phũ. lzam iosephũ cũ ꝓpl̃o hostias
deo imolasset. nõ tñ digne grãs egit. Nam ⁊
dño elat⁹ ẽ. ⁊ cãticũ nõ cãtauit. sicut in hmõi fa
cere ꝓsueuerãt prẽs. ⁊ ꝓptea egrotauit vsqz
ad mortẽ. et venit ad eũ ysaias ⁊ ait. Hec dicit
dñs. Dispone domui tue. q⁹ morieris tu et
nõ viues. Cõtristat⁹ ezechias eo q filiuz nõ
haberet. nõ q domũ relinqueret desolatã sz
ne forte frustraret in eo pmissio fctã dõ ꝺ xpo
cõuersus ad parietẽ fleuit amare. forte vt se
creti⁹ oraret. et ne astãtes lacrimas ei⁹ vide
rẽt. vel forte ad parietez porticꝰ tẽpli erat iu/
xta quã cubabat. et q⁹ in porticũ ascẽdere nõ
poterat ad orandũ. saltẽ ad faciem e⁹ orauit
dicens. Obsecro dñe memẽto qõo ambula/
uerim cor̃ te in veritate. q. d. et si nũc pecca
ui parce. ne pereant apud te que feci cor̃am
te. Porro antequaz egrederetur ysaias me
diã partẽ atrij dixit ad eum dñs. Redi. ⁊ dic
ezechie. Hec dicit dñs de⁹ dauid pris tui. Au/
diui oraz̃ tuã. et vidi lacrimã tuã. Ecce sana
ui te. die. iij. ascendes in templũ. Dieb⁹ tuis
addã. xv. ãnos. de manu regis assirioꝝ. cui⁹ re
gnũ times liberabo te ⁊ vbẽ bãc. ꝓpter te et
ꝓpter dauid seruũ meũ. Hic apparet. q⁹ ma/
nasses nondũ nat⁹ erat. q̃ post mortẽ patris
cũ regnare cepisset. xij. annoꝝ erat. Et ait eze/
chias. Quod erit signũ. q dñs sanabit me. Cui
ysaias. Vis vt ascẽdat vmbra. x. lineis in ho/
rologio. an vt reuertat̃ totidẽ gradib⁹. Erat
ei hora diei. x. ⁊ vmbra gnomonis descende/
bat p. x. lineas. Dedit ergo regi optionem si
gni. vtz vellet q sol staret p spaciuz. x. horarũ
im obilis vel rediret ad orientẽ. ⁊ iterũ ichoa/
ret diẽ. Quodlibet aũt istoꝝ fieret. adderẽt
xij. horas diei. x. hore. Huic sensui ꝓsonat he/
breus dicens. Vis vt stet vmbra. x. lineis. an
vt reuertat̃. In ysaia q̃z de reditu solis ad or/
tũ tantũ agit̃. et nõ de ascẽsu vmbre. Verũtñ
sup libũ regũ sic expoit̃. Vis vt ascẽdat vm/
bra. x. lineis ꝓcedẽte sole sup terrã p horizonales
plagas versus orientẽ. sicut quotidie p no/
ctẽ sub terra ꝓcedere solet. ⁊ sic cõpletis. x. ho
ris statim redeat ad locuz vbi nũc ẽ. ⁊ pficiet
diẽ istũ. Et elegit rex vt rediret sol ad orientez.
Si ei staret. alicui cause naturali possz ascri
bi. vel forte q⁹ iam alio tpe factũ fuerat sicut
sub iosue. signum in/
auditũ elegit. Et sta
tim sol stans in orĩ/
te reuers⁹ est iteruz p
x. lineas. p quas iam
descenderat. Tunc fe/
cit ysaias afferri mas
saz ficuũ. et cataplas
mauerũt sup vuln⁹
ei⁹. Hebre⁹ magis p
prie dicit sup vlcus
eius. Quidaz suspi/
cãt fuisse apostema.
cui⁹ sanies in cutis
superficiem ꝓuocatur
sectionib⁹ ficis contu
sis. Porro aquila sy
machus et theodo/
ciõ regiũ morbũ fu/
isse dicũt. cui q̃z dul
cia l' sũpta vl' apposi
ta ꝓria putãt. Et ita
dei potẽtia mõstrata
est cum pres noxias sanitas restituta ẽ. Et

In sacra pagina vs⁹
bz vt pgress⁹ ab occi/
dẽte ad orientẽ dicat̃
ascensus. pgressus in
contrariũ descensus
Iscẽsus aũt iste solis
dupliciter pt intelligi.
Vel q gradatim ⁊ so
lito motu a pũcto de
cime linee. in quo iaz
erat ad orientẽ reuer
teret̃. ⁊ a pũcto vnde
post ortum ꝓcesserat
in momento rediret
ad pũctũ decime bo
re in q̃ nũc fuit. Vel
q̃ in momento ad pri
mũ pũctũ orientis re/
diret. inde gradatim
ad pũctũ decime bo
re reuerteretur.

cōualuit ezechias .z tertia die ascendens in templū ait. Ego dixi dñe.i.dū egrotarem penes me cogitaui.i dimidio dierū meorū vadam ad portas inferi.i.nondū suscepta sobole quaz expectabā descendā ad inferos.z dū ꝑ cogitarē.quesiui a te orando residuū ānorum meoz.vt ꝑus velles me patrem fieri q̄z aia mea ꝓuari. Huic cantico ezechie premittūt.lxx.titulū talem. Oratio ezechie regis iude.ſz meliꝰ ēi ysaia. Scꝑtura ezechie regis iude. Nam in ꝑ cantico narrauit tantū q̄d cogitauerat vel orauerat dū egrotasset.et non orauit in eo.nisi duobus verbulis tantuz.vt ibi. Domine respondē ꝓ me.et in fine. domine saluū me fac.

De morte ezechie. Ca.XXXI

In illo tempore misit merodach filius baladaz rex babilonis lrās et munera ad ezechiam.petens vt socius eius esset et amicꝰ. Nam eo tempore rex medoz et rex babilonioz recesserāt a monarchia assirioz sub assarodach.ne essent sub eo. Precipua tamen causa legationis huiꝰ creditꝰ ꝑ fuisse. Chaldei vigebant in astronomia. nec poterant inuenire ꝑm artem suā.quare dies fere in duplum protensa fuerat.et tandē audierant hoc ꝓ rege ierosolimoz factū esse. et miserūt ad eū vt scisciterent rei veritatem. Preterea chaldei adorabant solem.et miserūt regi munera.vt honorarēt dominē quez honorauerat deꝰ eoz. Et letatꝰ est ezechias i aduentu eoz.et iterū elatꝰ est in animo suo. nec fuit in domo sua.nec in omni potestate sua.qđ non ostenderet eis. Etiam domum aromatū. quam q̄dam tradūt fuisse cellam aromatū in templo dñi in quā inducere gentiles nefas erat. Scōm epiphaniū vo domꝰ erat longissima.quaz fecit salomon iuxta descꝑtionem patris sui contra orientem syon. et fecit occulti aditus compositionē longe a ciuitate.q̄ deprehendi ab vniuerso populo nequiuerat.plurib⁹ q̄z sacerdotibus ignota erat.illicq̄z rex posuit aurū et aromata q̄ aduecta erant de ethiopia. In ea post sepulcra regum erāt sepulcra pontificū et postremo sepulcra ppharū. Hoc secretū dauid et salomonis ezechias gētibꝰ denudauit.z ossa paterna cōtaminauit ex pñtia ppharoz. Et ab ipo die sterilis factꝰ est ꝑ oro cuz abissent legati.venit ysaias ad regem et ait. Quid dixerūt viri isti.et vnde venerūt ad te. Qui cū indicasset ei q̄d quesierant.dixit ysaias. Hec dicit dñs. Ecce dies veniēt.et auferent in babilonē omia q̄ in domo tua sūt.et q̄ absconderant patres tui. Sed et de filijs tuis erūt eunuchi in palacio regis babilonis. Hoc ipletum esse fabulant hebrei in daniele et sociis eiꝰ.q̄ cum ioachim filio iosie capti sunt. Sed verius creditur eos eunuchos fuisse nō corpore sed mente. Et rñdit ezechias. Bonꝰ est sermo dñi. Sit pax et veritas in diebꝰ meis. et dormiuit ezechias cum patribꝰ suis.et celebrauit exequias eiꝰ vniuersus iuda.z sepelierunt eum sup sepulcra filioz dauid.i.eminentiꝰ sepulcrū ceteris fecerūt et cantica pietatis qua colui deū. Ipe enī sic cōmendatur i libro regū. Non fuit similis ei neqz ante eū neqz post eum de cūctis regibꝰ iuda. in hoc excipitur dauid.q̄ nondū erat sub eo regnū iuda. Si querit de iosia.dicimꝰ q̄ iosias melioz fuit eo.sed iste ꝓponit ei in ꝑ q̄ magnificatus est ꝑclaris belloꝝ titulis. et q̄ tria inaudita fecit dominus ꝓ eo. regressum solis.additionem annoꝝ. stragem hostium per angelum.

Incidentia

In diebꝰ ezechie syracusa et catbina in sicilia condite sunt. Romulus milites ex ꝑlio sumpsit.q̄si ex mille vnū. Cures q̄ sub statio rege sabinoz romulo faucbant quirites appellauit.c.elegit senes.quos appellauit pres. Romulus apud paludem capree nusq̄z cōparuit.et suadente lucio quirini nomine cōfecratꝰ est.post romulū senes ꝑdicti singuli p quinos dies rem publicā rexerūt p annuz fere et dimidiū. Quod regnū appellatum ē inter tempꝰ Tunc secūdus a romulo regnauit numa pompilius qui predictos senes senatores appellauit. Hic ꝑmus cōgiariuz militibus dedit.i.imperialem largitionē in sui promotione. Januariuz et februariuz anno addidit. fundamenta capitolij iecit. sibilla erictea claruit.

De manasse et morte isaie.
Capitulum. XXXII

Post ezechiam re
pegnauit manasses filius ei⁹ p eo. xij
annoꝝ erat cū regnare cepisset. et
lv. annis regnauit in hierm. et fecit malū coram
dño. Edificauit enī excelsa que dissipauerāt
patres ei⁹. et erexit aras baal et lucos et extruxit
altaria militie celi in duob⁹ atrijs templi. et po
suit idolū luci in templo dñi. et traduxit quē
dam filiū suum per ignē thophet. ariolos. au
gures. phitones et aruspices multiplicauit
et errare fecit iudā in vijs gentiū. Cūqz argu
erent eū pphete missi a dño. nemini eoꝝ pa
cebat. sed plateas hierusalē pphetaꝝ sangui
ne purpurauit. Insup alioꝝ sanguinē innoꝫ
xiū fudit multū nimis. donec impleret hierm
vsqz ad os. Isaiam qz auū maternū p̄m he
breos vel affinem suū etectū extra hierusalez
circa piscinā siloe serra lignea p mediū seca
ri fecit. Qui dū in principio sectois angustia
retur. petijt sibi dari aquā vt biberet. et cum
nollent ei dare. dñs de sublimi misit aquaz i
os suū et expirauit. nec tñ carnifices destite
rūt a sectione. Et ob hanc aque missionē cō
firmatū est nomen siloe. quod interpretatur
missus. nec sepelierūt eū in sepulcro pphetaꝝ
rum. sed sub quercu rogel. iuxta transitum
aquarū. quē fecerat ezechias i memoriā mi
raculi qō fecerat dñs in aquis illis ad p̄ces
ysaie. Tradit enī epiphan⁹ q̄ duz sennache
rib rediret ab egipto p̄misit exercitū ad obsi
dendā hierusalē. q̄ castrametatus ē circa pi
scinā siloe vt aquis eius vterent. Eratqz pi
scina quasi cōmunis. nam et ciues ad eā de
scendere poterant et hostes. Quans aūt ysai
as obtinuit a dño. vt cum egrediebāt ciues
erant ibi aque sicut p̄us. cuz vero accedebāt
hostes siccabant aque prorsus. ita vt miraē
tur assirij vnde essent aque in vrbe. Porro i
tugem memoriā h⁹ facti. Adhuc aque siloe
nō iugiter. sed incertis horis ebulliūt. Cūqz
in ppria psona accessisset sennacherib. facta
est strages suprādicta in exercitu ipi⁹. In tā
tei memoriā popul⁹ gloriose pphetam se
peliuit in loco p̄dicto. vt etiam oratōib⁹ ei⁹
post mortem indesinenter hui⁹ aque benefi
cio potirent. Aliqui libri habent in hoc lo
co orationē manasse que ponitur i fine secū
di paralipomenon. ideo nō habet necesse h̄
poni. cū etiā plura exemplaria eam i h̄ loco
nō contineant.

De morte manasse.
Capitulum. XXXIII.

Imisit ergo do
minus aduersus manassen regez
babilonioꝝ q̄ depopulat⁹ est iudā
et manassen dolo captū traxit in babilonē. et
plurib⁹ afflixit tormentis. Et intelligēs ma
nasses hanc esse manū dñi. egit penitentiaz.
et intente orauit ad dñm. et miser⁹ dom⁹
reduxit eū in regnū suū. Qui cū venissz hie
rosolimā deleuit ydola. lucos et aras q̄ fece
rat. ita vt in memoriā p̄oꝝ nil superesset. Et
restituit cultū dñi sicut p̄⁹. et populū idipm
docuit. et sic a pōi p̄uersatione mutatus est
vt nō sine grandi āmiratione vitam ageret
beatam. Muros quoqz ciuitatis et turres
et antemuralia multa munitione firmauit.
Et mortu⁹ est manasses et sepult⁹ in orto do
mus sue. in orto azā. et regnauit amon filius
eius p̄o eo.

Incidentia

In dieb⁹ manasse sibilla erophila claruit
in samo vnde et samia dicta ē. Partheni ta
rentū cōdiderūt. Glarcus de choo insula p̄
mus ferri glutinū intra se excogitauit. Ter
tius romanoꝝ rex tulli⁹ hostilius. Hic p̄m⁹
regū romanoꝝ purpura et fascibus vsus ē.
Qui post longā pacem bella reparauit. Al
banos. vegetes. fidenates vicit. adiecto mō
te celio ampliauit vrbē. Tandez cum domo
sua fulmine conflagratur.

De amon et iosia.
Capitulum. XXXIIII.

Porro. xxij. ānoꝝ
perat amon cum regnare cepisset. et
duob⁹ tantū annis regnauit i hie
rusalē. Tñ. lxx. dicūt. xij. Qui fecit malū coram
dño sicut pater su⁹ in iuuētute sua fecerat. et
tetendērāt ei insidias serui sui. et interfecerūt

eū in domo sua. ¶ Populꝰ ātꝫ percussit eos q̄ interfecerāt regē ⁊ sepelierūt eū cū prē suo ⁊ statuerūt sibi regē iosiā filiū eiꝰ pro eo. Octo ānoꝝ erat iosias cū regē cepisset ⁊ xxxj. ānos regnauit in hierusalē. et ābulauit p oēs vias dauid pris sui non declinauit ad dexterā neq; ad sinistras Qui in ārto regni sui ānoꝝ erat octauꝰ. xij. ānis vt dicit iosephꝰ pietatē ⁊ iustitiā mirabilē in se iam demonstrabat.

Nam p̄lium iam renocabat ab ydolatria. Et opera prauа velut senioꝝ emendabat. ¶ Decimo anno regni sui octauo. omēs ciuitates et puīciam a cultu idoloꝝ purgauit. vt nulluꝫ vestigiū idolatrie superesset Scrutabat̄ etiaꝫ domos ne q̄d latenter remaneret suspectū. ⁊ in vna quaq; causa iustitiaꝫ coluit tāq; aīe sue medicinā. ¶ Misitq; in totā puinciā vt deferrent ad reparatōes tēpli munera. p sua uolūtate vnusq̄sq;. et ꝓposuit huic operi helchiā sacerdotē magnū. et amasiā q̄ erat supra ciuitatē. ⁊ sapbā scribā. ⁊ facta est reparatio tēpli fideliter et indilate.

¶ De hieremia. Cap. XXXV.

Hieronimꝰ in paralipomenon dicit archā eductaꝫ de tēplo in diebꝰ achaz ꝓ ydolis positis ī eo. et fuit ī domo sellū patrui hieremie p̄ſ anane el viri olde q̄ habitabat ī scōa muri mansione vsq; ad iosiam. Scrutabāt̄ etiaꝫ domos ne q̄d latenter remaneret suspectū. ⁊ in vna quaq; causa iustitiaꝫ coluit tāq; aīe sue medicinā. ¶ Misitq; in totā puinciā vt deferrent ad reparatōes tēpli munera. p sua uolūtate vnusq̄sq;. et ꝓposuit huic operi helchiā sacerdotē magnū. et amasiā q̄ erat supra ciuitatē. ⁊ sapbā scribā. ⁊ facta est reparatio tēpli fideliter et indilate.

¶ De hieremia. Cap. XXXV.

Anno. xiij. regni iosie exorsus est ꝓphetare hieremias filiꝰ helchie de sacerdotib⁹ anathot. in terra beniamin tercio ab vrbe miliario. ⁊ ꝓphetauit vsq; ad euersionē vrbis. xl. annis ⁊ vno ānoꝝ. ꝓter illud tempꝰ q̄ ī egipto ꝓphetauit ī tbānis. Et cum puer esset dixit ei dñs. ¶ Prophetā in gētib⁹ dedi te. Qui cū dixisset. ¶ A. a. a. dñe deꝰ nescio loq̄ q; puer ego sū. misit dñs manū suā et tetigit os eius ⁊ ait. Ecce dedi vba mea ī ore tuo. Extūc ꝛc eēt a dolescēs cepit ꝓphetare ⁊ ꝓdicare. mane ꝓsurgens et frequēs stās ī porta domꝰ dñi. ⁊ ī atrijs templi. et ostēdit ei dñs sig̃ euersiōis irīm quaꝫ ꝓdicabat. ¶ Primo signo signauit ei auctorē illiꝰ euersionis deū. Qñdit enī ei q̄ furē vigilātē cū vga. vt dānificaret dormiētes. Sic ei dñs tā vigilabat ad ꝓcutiendū ꝓpm suum. Scdo vo signo oñdit ei dñs q̄ mistro ad ꝟ vteret. p olla succensa a facie aquilōis. et ait. Ab aquilone pandet oē malū sup oēs habitatores hꝰ terre. i. a caldeis q̄ iuxta situꝫ irīm ad aquilone venerūt. Has duas visiōes vidit sub iosia. De tertia incertū ē. Verisꝰ tñ putat q̄ sub alijs regib⁹ vidit eam sicut ceteraque sequūt. In tertia eī visione oñdit ei dñs causam euersiōis. Nec fuit ꝟ visio imaginaria sz corporalis. ¶ Precepit ei dñs vt tolleret lūbare suū. et absc̄deret illud sup eufraten Et post multos dies ex mandato dñi reuertēs inuenit illud putrefactū et nulli vsui aptū et ait ei dñs. Sicut adheret lūbare ad lūbos viri. sic agglutinaui mihi domū israel. et domum iuda. sed q̄ recesserūt a me fornicādo post deos alienos. q̄ putrefient. trās eufraten captiuati. Reliqua hieremie locis suis tractabim⁹.

¶ De inuentione deutronomij. Capitulum. XXXVI

Puro decīo octauo anno regni iosie precepit iosias belchie vt resiuū pecunie q̄ oblata fuerat ad tēpli reparatōes cōflaret et fierent inde vasa ad ministeriū dñi. Cūq; belchias oīa diligenter scrutaret inuenit librū moysi ī templo. Forte aperuit arcā. et inuenit deutronomiū. quē moyses reponi fecerat ī ea ⁊ misit eū regi p manū sapbā. Qui cū legisset coram rege scidit rex vestimenta sua. ⁊ audiuit eni maledictiōes scptas in transgressores legis. et crebras cōminatōes dei. Qꝫ si sequerentur idola eijceret eos de terra quaꝫ dederat eis. sicut eiecerat amoꝝ eos a facie eorū. Et mirabat̄ q; adhuc eēnt ī terra. et verebatur imminere captiuitatem. Tūc ꝓcepit belchie. et viris prudentib⁹. vt ꝓsulerent dominū sup se ⁊ sup ꝓpm suū. Qui descenderi ad oldā ꝓphetissam vxorē sellū q̄ habitabat in hierusalē in scōa. i. scdo ābitu muri quē secerat ezechias. de q̄ dixit sophonias. ⁊ vlulatus a scōa pte. s. q̄a ps scdo muro circūdata ꝑus capta est. Forte nō inuenerūt hieremiā. Vel potꝰ nulli⁹ adhuc momenti erat. Et re

ſpondit olda. Hec.d.d. Ecce adducã mala q̃ ſcripta ſũt in libro legis ſup locũ hũc & habita tores ei⁹. q̃ irritauerũt me in cũctis opibus manuũ ſuarũ. Succendet indignatio mea et nõ extinguet. Regi aũt q̃ miſit vos dicetis Hec.d.d. Pro eo q̃ audiſti vba volumis et pterritũ eſt cor tuũ et humiliat⁹ es. different hec mala. nec fient in dieb⁹ tuis. et colligaz te ad patres tuos in pace. Quod nõ eſt intelligendũ de pace ipi⁹ regis. ipe enĩ occiſus ẽ a pharaone. ſed de pace populi. i. puſq̃z ſiret populo q̃ cõminat⁹ fuerat. His auditis mittens rex in omẽz puinciã congregauit omnẽ pplum in irlm. et ſtans ſup gradus legit cunctis audientib⁹ oia vba libri et pcuſſit fedus coram dño. et cõpulit omẽs ſacramenta preſtare. vt leges moſaycas pomia cuſtodirent. Et deleuit aruſpices et maleficos oẽs. et oia veſtigia idolatrie redegit i pulue rem. Etiã veſtigia quedã ſerpẽtis enei quez cõminuerat ſiue ptriuerat ezechias. Ob hꝛ i prologo ſophonie legitur. Joſias cõtriuiſſe eũ. et ptaminauit excelſa. et vallem topbet. & ignẽ molocb. Forte oſſa mortuoꝝ vbiq̃z ſparſit. vel quelibz alia immũda. vt potiꝰ abominabilis q̃z venerabilis loc⁹ appareret. Equoſ q̃z ſolis & currus q̃s depinxerant reges iude in introitu templi iuxta exedram nathanmelech eunuchi penit⁹ deſtruxit. Fecerãt ibi iudei ydolũ ſolis quaſi puerũ imberbẽ. q̃ nullum patitur ſeniũ. ſz quotidie renouat. Fecerant et ei equos et currũ. putantes q̃ in hũc modũ heliã tranſtuliſſet. Et aſcendens rex in bethel ſup altare q̃d fecerat ieroboã cõbuſſit oſſa ſacerdotũ. et falſoꝝ pphetarũ eruta de ſepulcris excelſoꝝ iuxta verbũ abdon pphete cui⁹ tutulum cũ legiſſet in ſepulcro. precepit ne mouerentur oſſa ei⁹. nec etiã illi⁹ cuz quo ſepult⁹ erat. Idipm fecit in excelſis ſamarie, et in vbib⁹ manaſſe et effraym. & ſimeon. vſq̃z in neptalim. oſſa de tumulis excelſorum eruta ſup altaria cõburens. et tã oſſa q̃z altaria in puluerem redigens. Hoc pdictũ erat de ioſia ante annos. ccc. lxj. & reuerſus in hieruſalem fecit phaſe. vocans ad illud etiã filios iſrael. q̃ captiuitatẽ aſſiriorꝝ aliq̃ modo effugerant. vt etiã de captiuitate aliq̃ caſu redierant. Et traditur de eis habuiſſe ad. xj. milia natiuitatis. Nõ eſt factũ phaſe tale a diebus iudicũ. In paralipomenõ legit⁹ a dieb⁹ ſamuelis. qõ poſſet dici vicio ſcriptoꝝ factũ. & ſcriptuz eſſe ſamuelis p ſalomonis. niſi idipm in ioſepho legeretur. Poteſt ergo intelligi q̃ ſamuel fecerit phaſe. et ſi in hiſtoria non legatur. Qõ aũt iudices fecerint phaſe. certum ẽ quoniã moyſes et ioſue iudices fuerunt. & factũ ẽ ꝑ phaſe in irlm. xviij. anno regni ioſie.

De morte ioſie Ca. XXXVII.

IN dieb⁹ ei⁹ aſcendit pharao nechao rex egipti cõtra regẽ aſſiriorꝝ. Audierant ei eũ iam debilitatũ. q̃ medio babilonij a monarchia ei⁹ receſſerant. et eſtimabat q̃ de facili poſſet obtinere ſiriã. Primo aggreſſus erat regez ademon. q̃ regnabat tũc in carchamis. Deſcendit ergo ioſias in occurſũ ei⁹. prohibẽs ne tranſitum faceret p iudeam. & miſit pharao ad ioſiam dicens. Quid mihi et tibi rex iuda. Non aduerſũ te venio. ad euphraten ꝓpero. Mittit me deus ad medos. ſine me. ne de⁹ q̃ mecũ eſt interficiat te. Et ñ acquieuit ioſias. ſz cũ rege ademon cõponebat acies. vt dimicarent aduerſus pharaonẽ. Et forte dũ tranſiſſet a curru in currũ q̃ ſequebatur eũ more regio occiſus ẽ a ſagittarijs in campo magedõ. & plãxit eũ incõſolabiliter ademon rex cũ exercitu ſuo. Unde & illud dictũ eſt. Erit planct⁹ ſicut planct⁹ ademon. Traditur aũt q̃ iuxta arboꝛẽ & fontẽ occiſus fuerit. q̃ ſtatim aruerũt. & relat⁹ eſt in hieruſalẽ. & ſepult⁹ eſt in mauſoleo patrũ ſuoꝝ. Et plãxit eũ vniuerſus iuda i hieruſalẽ. & maxime hieremias. q̃ ſup exequias ei⁹ ſcripſit trenos lamentabiles. Quo ſedet ſola ciuitas. ꝛc. quibus vtebant cantores et cantatrices ſup exequias ioſie. Et longis temp⁹ in iudea ſup ioſiã eos replicabant. Quib⁹ poſtea ſup addidit idẽ hieremias alias lamentatiões ſup excidio ciuitatis.

Incidentia.

In dieb⁹ ioſie quarti⁹ romanoꝝ rex anc⁹ marci⁹ numa nepos ex filia. aduc etinũ mõtẽ

et ianiculuz vbi addidit. Supra mare.xvj. ab vrbe miliario ciuitatē hostiaz condidit. Oraculo dodoneo pmū grecia vsa ē. Quī tus romanoz rex tarquini⁹ prisc⁹. q̄ circū rome edificauit muros et cloacas. z capito liū extruxit. ludos romanos instituit. Arion a delphino in theatrū deportat⁹ est.

De ioachim vel ioachas.
Capitulum.XXXVIII.

Reliquit aūt iosias tres filios beliachim q̄ z iechonias pmogenitū.xxv.ānoz. mediū autez ioachas q̄ et sellū dictus est.xxiij.annoz. et tertiū mathaniā circiter octo annos. Tulit ergo ꝓlus terre mediū filiū ioachas. et cōstituit eū regem ꝑ patre suo. q̄ tribus mensib⁹ tantum regnauit in bierusalem. Nam vt dicit paralipomenō venies pharao nechao rex egipti in bierusalē amouit eū. et imposuit mulctā terre.c. talenta argenti. z vnū auri. et ꝓstituit regē ꝑ eo fratrē ei⁹ pmogenitum beliachim sibi tributariū. Et mutato nomīe vocauit eū ioachim. vt mutatio noīs essz signū subiectōnis et duxit secū ioachaz in dolo. sub specie bonozandi eū in egipto. Nam cū venisset in reblata vinxit eū. et ligatuz misit eū in carcere in egipto. Porro ioachim xxv. annoz erat cuz regnare cepisset. et xj. annis regnauit in bierusalē. et fecit malū coraz dño. iuxta oīa que fecerant pres ei⁹. Cunqz argueret eū vrias ppheta. ꝓminat⁹ est ei valde. et fugit vrias in egiptuz. Et misit post euz ioachim. et reduxit euz. et morte turpissima interfecit eum. Anno quarto regni ioachim cepit regnare in babilone nabuchodonosoz q̄ victo rege egipti. tulit omīa q̄ eius fuerant a riuo egipti vsqz ad flumen eufraten. et trāsiens eufraten omnē siriā vsqz ad pelusium cepit ꝑter iudeā. Porro anno q̄rto ioachiz locutus est bieremias ad omnē ꝓlum iuda et ad ciues bierusalē dicēs. In tertiodecimo anno iosie locutus sū vobis verba dñi. z hodie est.xxiij.annus. et nō audistis me. Propterea hec dicit dñs. Adducā seruū meū nabuchodonosoz sup terrā hāc. et sup oēs nationes q̄ in circuitu ei⁹ sūt. et seruiēt regi babilonis.lxx.annis. Cūqz impleti fuerint āni.lxx visitabo sup regē babilonis. z sup terrā caldeoz iniquitatē eoz. z ponā illā in solitudines sempiternas. Et mirabant q̄ tam audacter loqueretur. Nam z in pncipio regni ioachim. cum staret in atrijs templi et dixisset. Hec dicit dñs. Dabo domū hanc sicut silo. et vrbem hanc dabo in maledictōem. apprehenderūt eum sacerdotes et pphe et omis populus dicentes. Morte moriat. Et ascenderūt de domo regis pncipes iuda. et sedert in porta domus dñi. et accusabant bieremiam sacerdotes et pphete. Qui rndit. Misit me dñs vt pphetarē aduersus locum istuz. Ecce in manibus vestris sum. facite quod rectū est in oculis vestris. Et liberauerūt eū pncipes a manibus populi. et marie aichā filius saphā dicens. q̄ micheas in diebus ezechie similia pdicasset. et multi pphete in diebus regū. nec aliq̄d a regibus perpessi sunt sed honorati. Clauserūt tñ pncipes bieremiam ne publice pdicaret. Dixitq; tunc dñs ad bieremiaz. Tolle volumen et scribes oia verba q̄ locutus sum tibi aduersus iudaz et alias gentes. a diebus iosie vsqz ad diē hāc. Et cōuocauit bieremias baruch filiuz nerie et scripsit baruch ex ore bieremie oēs sermōes dñi. et dixit ad eū bieremias. Clausus sū nec valeo ingredi domū dñi. Ingredere ergo tu et lege q̄ scripsisti in die ieiunij audiente populo et vniuersis q̄ venirūt de ciuitatibus suis. Et fecit baruch sicut pceperat ei bieremias. lepe legens in domo dñi. Factū est aūt anno q̄nto ioachim. i mēse.ix. pdicauerūt ieiuniuz omni populo in bierusalē. et vniuersis q̄ fluxerant de iuda. Et legit baruch sermones bieremie in introitu porte noue domus dñi. Quod cū audisset filius gamarie micheas descendit ad pncipes et seniores dom⁹ regis q̄ sedebant in gazophilacio scribe. Qui cū nūciasset eis q̄ audierat aduocauerūt ad se baruch. Qui cū legisset oīa vba coraz eis obstupuerūt et dixerunt ei. Absc̄onde te tu et bieremias. z nemo sciat vbi sitis Et ingressi sūt ad regē q̄ sedebat i domo hiemali. mense nono. z posita erat arula coā eo plena prunis. Cunqz legisset iudi filius natbanie tres pa

gellas.vel.iiij.scidit rex volumē scapello scri-
be et piecit in ignē donec ꝓsumeret. Quibus
dam tñ ꝓtradicentib⁹ ꝑcepit rex seruis suis.
vt cōprehenderēt baruch et bieremiā. Dñs
aūt abscondit eos.et dixit iterū dñs ad biere
miā. Scribe rursū in volumine oēs ꝑmōes
qs cōbussit ioachim.et supadde es plures. et
pcipue ea q̄ dicit dñs ꝓra ioachim. Nō erit
ex eo q̄ sedeat sup solū dauid.et cadauer ei⁹
pijciet ad estum p diez.et ad gelu p noctem.
Non planget eū ve frater.ve sozor.i.nō plā-
gent eū frater et sozor.dicētes ve.nō cōcrepa
būt ei ve dñe.et ve inclite. Sepultura asini
sepelietur.putrefact⁹ q̄ piectus extra portas
bierusalem.

De nabuchodonosoz et morte io
achim Capitulum.XXXIX.

Factum est autem
in anno.viij.ioachim ipe ē quart⁹
ann⁹ nabuchodonosoz.ascēdit na
buchodonosoz in iudeā.et depopulabat eā
Rechabite aūt q̄ habitabāt i tabernaculis se-
ozsum ab omnib⁹ timētes ascēderūt in irl'm
vt saluarēt animas suas. Et dixit dñs ad biere
miā. Vade et introduces oēs rechabitas in
vnā exedrā thesauroz iuxta domū dñi. Et i
troduxit eos in gazophilatiū filioz ennon.
et posuit coraz eis cipbos.et calices plenos
vini dicens. Bibite vinū. Qui respōderūt.
Non bibem⁹ q̄ ionadab fili⁹ rechab pater
noster ꝑcepit nobis dicēs. Nō bibetis vinū
vos et vxores vestre et filij vr̄i vsq3 in sempi-
ternū.domū nō edificabitis.semētē nō sere
tis.vineas nō plātabitis.in tabernaculis ba
bitabitis cūctis diebus.vt viuatis multis die
bus sup terrā in q̄ peregrinamini. Tunc ait
dñs ad bieremiā. Dic habitatoribus bieruſa
lem. Hec dicit dñs. Nunq̄d nō accipietis di
scipliną vt obediatis mihi sicut rechabite pa
tri suo. Propterea inducā sup vos mala q̄
locut⁹ sum.de stirpe vo rechab nō deficiet vir
stās i ꝓspectu meo. Odoro cū ascēdisset na
buchodonosoz in irl'm.cepit ioachim et liga
uit eū.et trahebat secū in babilonē.et nobiles
cū eo. In itinere vo iposuit ei nabuchodo-
nosoz tributū et remisit eū i irl'm.sed obsides
traxit secum pueros de semine regio. danielē
q̄z et tres pueros.et seruiuit ei ioachim trib⁹
annis. Sz cū audisset q̄ rex egipti iterum pu
gnare vellet cōnabuchodonosoz.negauit ei
tributū q̄d ꝓmiserat. Et ascendens rex babi
lonis i bierusalē sub iure federis intrauit eā
Sed cū intrasset fidē nō seruauit.sz iuuenes
fortissimos quosq3 occidit vna cum rege io
achim quē.et aūt muros i circuitu pijci iussit
Et q̄ nō fuauerunt ei fidē hostes.nō forte li
ber regū vocat eos latrūculos dicēs. Et im
misit dñs in ioachim latrūculos caldeoz et
sirie.et moab.et amon.vt disperderēt eum iu
xta verbū dñi. Nam stigmata sūt inuenta i
corpe occisi cōlegē.i.nomē ydoli q̄d colebat
codonazer. Et cōstituit nabuchodonosoz fi
liū ei⁹ regē ioachim equiuocū sez pri. dictus
iechoniā. Octo et.x.annoz erat ioachim cum
regnare cepisset.et trib⁹ tantū mensib⁹ regna
uit.et decē dieb⁹. Nā cū recessisset nabucho
donosoz timuit. ne ioachim memoz necis
paterne adbereret egiptijs.et pugret aduer
sus eū.et idō rediit et obsedit irl'm. Sz ad vo
cē bieremie.egressus ē ioachim ad eū cū ma
tre.et oī domo sua.et ꝓcipib⁹ e⁹. Et suscepit
eos rex babilonis.anno octauo regni sui.et
tulit vniuersa vasa aurea de domo domini.
et thesauros dom⁹ regie.et transtulit i babi
lonē cū rege et matre e⁹.de domo regia circi
ter duo milia. De ꝓcipib⁹ et viris robustis
septem milia.artifices et inclusores mille.in
sūma q̄i decē milia.inter qs erat mardocheus
et ezechiel adhuc iuuenis de genere sacerdo
tū. Videt tñ ioseph⁹ velle q̄ iaz duos libros
scripserat de futuro vbis excidio qs reliqt in
iudea Isti q̄ sponte se tradiderūt ppte dicti
sunt transmigratio iude. Alij vo q̄ postea p
violētiaz tracti sūt ppte dicūt captiuitas iu
de. Ab hac trāsmigratiōe iude.s.ab.viij.āno
regni nabuchodonosoz q̄dā incboāt nume
rare.lxx.ānos captiuitatis.

De Sedechia. Ca.XL.

Et constituit nabu
chodonosoz regem in bierusalē pa
truū ioachim mathaniā vt seruiret
ei sub tributo.interposita religiōe iurisiurādi

et mutato noīe vocauit eū sedechiā. Trieesimū primū etatis annū agebat sedechias cū regnare cepisset.et.xj.annis regnuit in hrlm.et fecit malū coꝝ dño sicut ioachim frater eiꝰ Erat enī supbus cogitans vt adhereret regi egiptioꝝ et nō seruaret iusiurandū regi babilonis. Decipiebát aūt eū pseudo pphete. dicētes in primo babilonios vincendos ab egiptijs. Cūq; diceret ei hieremias. vt spem poneret in dño.et nō in noīe.dixit ad eū dñs Descende in domū figuli.et ibi audies vba mea. Et descendit. Et ipe figulꝰ faciebat opꝰ suprotā.ꝛ dissipatū ē vas i manibꝰ eiꝰ.ꝛ reuersus fecit de eodē luto alterū vas sicut placuit in oculis eiꝰ. Et dixit dñs ad hieremiam. Hic domui iuda.hec dicit dñs. Nūq̄d sicut facit figulus.potero facere vobis.vt destruam.ꝛ disperdā vos.ꝛ penitētes edificē ꝛ plantem. Factū est autē in anno quarto regni sedechie miserunt ad eū nūcios rex edom.rex moab.rex tiri.rex amon.rex sidonis.petētes vt pariter federati vnanimiter tributa negarent regi babilonis. Et dixit dñs ad ieremiā Fac tibi catbenas ligneas.i.retortas.vj.ꝛ pones vnā in collo tuo.et alias q̄nq; dabis in manus nūcioꝝ q̄nq; regū coꝝ sedechia dicens. Hec dicit dñs.v.regibus.et regi iuda. Ego feci terrā.ꝛ dedi eam ei q̄ placuit ī oculis meis.et nūc dedi oēs terras istas in manu nabuchodonosoꝝ serui mei. Gens autē et regnū q̄ non seruierit ei.in gladio fame et peste visitabo sup eos. Nolite audire verba pphetarū dicentium vobis. Non seruietis regi babilonis.ne pereatis cum eis. Et cum complesset hieremias mandatū dñi coram sedechia . ananias pphēta de gabaon tulit catbenam de collo hieremie.et confregit eā dicens. Hec dicit dñs. Sic p̄fringā iugū regis babilonis de collo istarū gentiū post.ij. annos dierū.et referri faciaꝝ oīa vasa dñi.et reducam omnē transmigrationē iude ad locum istū. Et ait hieremias. Amen.fic faciat dñs.q.d. Idipsum vellem ego.si fieri posset. Verūtamen audi anania. Non misit te dominus.et fecisti p̄fidere pplum istū in mēdacio. Propterea hoc anno morieris post.ij. menses dierū. Et mortuꝰ est ananias ī āno illo mense.vij.nam hoc p̄dixerat hieremias in mense q̄nto. Territus autē sedechias ad mortē ananie misit nūcios in babilonē cū tributo. Et misit hieremias epistolaꝝ in manibus nūcioꝝ secreto ad omnē trāsmigrationez iude dicens. Hec dicit dñs. Edificate domos et plātate ortos.ducite et tradite nuptui.et querite pacem ciuitatis.ad quā trāsmigrare vos feci.et orate p ea deū.q; in pace illius erit pax vestra. Non vos seducant pphete q̄ in medio vestri sūt.q̄ p̄mittūt vos in breui redituros.q; cum ceperint impleri in babilone.lxx.anni.reducā vos ad locū vestrum Hec aūt dicit dñs ad achab filium colie et ad sedechiam filiuz maasie.q̄ pphetant vobis mendaciū. Tradam eos in manus regis babilonis.et p̄cutiet eos in oculis vris. assumetur ex eis maledictio dicentiū. Ponat te dñs sicut sedechiaz.et sicut achab.qs fixit rex babilonis in igne.p eo q̄ fecerī stulticiam in israel.et mechati sūt in vxores amicoꝝ suoꝝ.et locuti sūt verbū in noīe meo.qđ non mandaui eis. Hos duos tradūt hebrei fuisse illos duos senes quos postea dijudicauit daniel. Nec obest q̄ dr rex babilōis fr/ rixisse.cum daniel dicat eos lapidatos. Cōuictos enī tradiderūt regi ad penā.q̄ nomine ignis significata est. Cūq; redijssent nūcij ō babilone.attulerunt lrās ex parte pseudo pphetarū ad sacerdotes in hierusalē in hꝫ vba Posuit vos dñs in domo sua sup omnem virum arreptici.et pphetantez.vt mittatis eum in neruū et in carcerē.et nūc q̄re non increpatis hieremiam q̄ dixit vobis. Edificate domos q; nō habitabitis. Et legit sophonias epistolam coram sedechia in auribꝰ hieremie. Et ait hieremias. Hec dicit dñs. Sup eos qs trāsmigrare feci.visitabo vbū bonum vt reducā eos.sup vos aūt q̄ nō estis egressi cum eis imittā gladiū et famē et pestē.et ponam vos q̄si ficus malas q̄ comedi nō possūt Postea dixit enī dñs mihi signū.et ecce duo calathi pleni ficis positi sūt ante tēplū. Et dixit dñs ad me. Quid tu vides hieremia. Et dixi. Ficus bonas.bonas valde.et ficꝰ malas.malas valde. Et ait dñs. Sicut ficus bee bone. sic cognoscam transmigratiōem quā emisi

de loco isto. ⁊ reducã eos ī trã bãc. Et sic̃ fic⁹ pessime. sic dabo sedechiã ⁊ reliq̃s q̃ remãse/ rũt in hac vrbe in vexationẽ et opprobriũ om nib⁹ regnis terre.

De lagũcula testea Ca. XLI.

ET dixit iterũ do/ min⁹ ad ieremiaz. vade ⁊ accipe la/ gũculã figuli testeã ⁊ duces tecũ de seniorib⁹ sacerdotũ. ⁊ de seniorib⁹ ppli ad val/ lẽ filioz ennon q̃ ẽ iuxta itroitũ porte fictilis ⁊ proferes lagũculã ī oculis eoz ⁊ dices. Hec d.d. Sic̃ ↄterã locũ istũ ⁊ ciuitatẽ hãc. nec vo cabit̃ loc⁹ iste ãpli⁹ topbet ⁊ vall' filioz ennõ. sz vallis occisiõis. Implebo ei eũ cadaueribꝰ eoꝝ q̃ ñ sit ali⁹ loc⁹ ad sepeliẽdũ. Et venit iere/ mias de topbet. ⁊ stetit in atrio dom⁹ dñi. et dixit ad oẽz ppl'm. Hec. d.d. Ecce inducã sup hãc ciuitatẽ vniuersa mala q̃ locut⁹ sum ad uers⁹ eã. Et idigẽt⁹ fassur sacerdos pcussit ie/ remiã. ⁊ misit eũ ī neruũ ī porta beniamī su periorī i domo dñi. Cũq3 illuxisset ī crastinũ eduxit fassur ieremiã ꝺ neruo. Et dixit ad eũ ieremias. Nõ fassur vocauit dñs nomẽ tuũ sz pauorẽ vndiq3. Interptat eī fassur l'fasco/ ris nigredo. q.d. Nõ habebis oris nigredi nẽ. i. ptãtẽ impandi iniq̃. sz pauẽs vndiq3 ca/ ptiu⁹ duceris in babilonẽ. Et orauit ieremi as ad dñm. Dñe de⁹ exercituum q̃ vides re nes et coz. Videam vltionez ex eis. tibi enim re uelaui causam meam.

De prima obsidione irl'm. Capitulum. XLII.

PRo ī anno quī/ to sedechie. ipe ẽ ān⁹. v. trãsmigrati onis ioachī exoz⁹ ẽ ezechiel ppha/ ī babilõe ad captiuos. postq̃ accepãt epl'az hieremie. ⁊ prophetiaz c⁹ sic̃ ⁊ daniel' postea pseq̃mur p⁹ exciduũ vrbis. ⁊ obitũ hieremie. Porro ī pncipio ãni noni sedechie nabuc. obsedit ierosolimaz q̃ negauerat ei sedechi as tributũ. Et misit sedechias ad hieremiaz fassur ⁊ sophoniã sacerdotes dicẽs. Interro ga p nob̃ dñm. si forte faciat nobiscũ mirã/ Et rñdit ieremias. Hec. d.d. Dabo sedechiã regẽ iuda ⁊ ꝓuos e⁹. ⁊ ppl'm ei⁹ ī manu nabu chodonosoz regis babilõis. ⁊ pcutiet eos in ore gladij. ⁊ ñ flectet̃ nec pcet. neq3 miserebit̃. Et libere ãbulabat ieremias ī medio ppli ea dẽ clamãs. Porro rex egipti egress⁹ ẽ ꝺ egi pto cũ exercitu. q̃ solutur⁹ obsidionẽ irl'm. ⁊ recessit rex babilonis a hierusalem in occur sum eius. et fugauit eum in ore gladij. et de siria coegit exire. Cunq3 discessisz nabucho donosoz a irl'm illuserit falsi ppẞe ieremie. et decipiebãt sedechiã dicẽtes. Nõ reuertẽt̃ ba bilonij. sz redibit trãsmigratio nrã ad nos cũ oĩb⁹ valis dñi. Ieremias ãt ꝓria bis et vera ppbetabat dicẽs. Tradet̃ sedechias ī manu regis babilonis. ⁊ loq̃tur os e⁹ cũ ore ipi⁹. et oculi e⁹ oculos e⁹ videbũt. ⁊ i babilonez du cet sedechiã Impii vo dicebãt ieremiã a mẽ te excessisse. Porro ieremias strauit asinuz vt egrederet̃ ad anatoth vicũ suũ. q̃. xx. stadi is distat a irl'm. Cũq3 pueniss3 ad portã ben iamin. custos porte ierias apprebẽdit eu3 di cẽs. Ad chaldeos pfugis. Et adduxit eũ ad pncipes. Qui cesũ miserũt ī carcerẽ. q̃ erat in domo ionathe scribe. Et sedit ibi ieremias dieb⁹ multis. ⁊ venit ad eũ ananeel fili⁹ sellũ patrui sui ad vestibulũ carceris et ait. Eme agrũ meũ q̃ ẽ ī anathot. tibi ei cõpetit hereditas tãq3 ppinquior. Et itellexit ieremias q̃ verbũ dñi eẽt. ⁊ emit agrũ a ꝓpẽdẽs. vij. state res. ⁊ decẽ argẽteos. ⁊ adbibuit testes et scripsit librũ possessionis signatũ. ⁊ stipulatões et rata. ⁊ signa forinsec⁹. et reseptuz libꝝ fecit apertũ. ⁊ in oculis ananeel ⁊ testiuz dedit libros baruch dicẽs. Sume librũ emptionis hũc signatũ. ⁊ librũ hũc q̃ apert⁹ ẽ. ⁊ pone eos ī vase ficili. vt pmanere possint ī dieb⁹ multis. Hec ei dicit dñs. Adhuc possidebũtur ⁊ agri ⁊ vinee ī trã ista. de q̃ vos dicitis. quia deserta erit. Ecce ego congregabo eos de v/ niuersis terris ad quas eieci eos ad locum istũ. ⁊ habitabũt confidenter ⁊ feriã cũ eis pa ctũ sempiternũ.

De secũda obsidione irl'm. Capitulũ. XLIII.

PRo anno nono p sedechie. x. mẽse. x. die mẽsis. luna. xx scda. rediit nabusardã princeps exer/

cit⁹ babilō is. ⁊ pncipes nabuchodonosor cū eo. et circūdederūt irl'm. et extruxerūt ī circuitu ei⁹ munitōes. ⁊ clausa ē ciuitas. xviij. mensibus. Perterrit⁹ itaq; sedechias tulit ieremiam de carcere. ⁊ interrogauit eū in domo sua secreto dicēs. Putasne est ꝑmo a dño. qz redierūt chaldei. Qui rñdit. In manū regis babilonis traderis. Sz obsecro dñe mi rex. ne remittas me ī carcerē ionathe ne moriar ibi Et ꝓcepit rex vt traderet ī vestibulū carceris et vt daret ei torta panis q̄die excepto pulmēto. donec ꝓsumerētur oēs panes ō ciuitate. Et clamabat ieremias ī vestibulo carceris. Qui remāserit ī ciuitate fame aut gladio pibūt. q̄ ꝓfugerint ad hostes q̄dāmodo morte declinabūt. Et ꝓuenerūt pncipes et seniores ciuitatis ad regē dicētes. Rogamus te vt moriat hō iste. de idustria eni dissoluit manꝰ viroz bellantiū. Plane mētit cū dic. Sedechias vict⁹ ducet ī babilonē. Ezechiel ei in babilone ppbetauit dicēs. Sedechias ñ videbit babilonē. Et dixit rex ad eos. Ecce ipe in manib⁹ vr̄is ē. Nec ei fas ē regē vobis q̄q̄z negare. Tulerūt ergo ieremiā ⁊ deposuerūt eū cū funib⁹ in lacū belchie in q̄ nō erat aqua. sz lutū vt morte ꝑpa suffocat⁹ periret. ⁊ erat ppha ī luto vsq; ad guttur. q̄ō erat ei amari⁹ oi morte. Tūc abdemelech ethiops vir eunuch⁹ de domo regis secreto dixit ad regē. Peccare te fecerūt viri isti grauit. Qui rñdit. Tolle tecū. xxx. viros. ⁊ leua ppham de lacu anteq̄z moriat. Qui assūptis viris tulit pānos veteres de domo regis q̄ cōputruerāt. et submisit eos ī lacuz p funiculos et dixit ad ieremiā. Pone pannos veteres sub cubitu manuū tuaz ⁊ super funes. Quo facto eduxerūt eū de lacu. Et vocauit eū rex secreto ad ostiū tertiū q̄ erat ī domo dñi. ⁊ ait. Interrogo te. ne absc̄odas a me aliq̄d. Qui rñdit. Si ꝓsiliū dedero tibi nō me audies. si āt nūciauero tibi interficies me. Et iurauit ei rex dicēs. Viuit dñs ñ occidā te. nec tradā te in manꝰ viroz q̄ querūt aiaz tuā. Et ait ieremias. Si exieris ad pncipes babilonis salvus eris tu ⁊ domꝰ tua. ⁊ ciuitas hec nō succēdet. Si nō exieris ciuitas succēdet. ⁊ tu cum domo tua nō effugies manꝰ eoz. Et ait rex. Facerē q̄d dicis. sz timeo ꝓtribules q̄ transierūt ad chaldeos. ne forte accusent me. et tradar in manꝰ eoz ⁊ illudāt mihi. Et ait ieremias. Nō traderis. Tūc rex inq̄t. Nullꝰ sciat vba hec. Si q̄sierūt a te q̄d locut⁹ ē tibi rex dices. Prostraui me coraz rege ne reduceret me in carcerē.

De fuga sedechie capta vbe. Capitulum. XLIIII.

Pro defecerunt victualia in ciuitate. adeo vt mulieres comederent paruulos suos ad mensurā palmi.

Sic legit in trenis ieremie. Capta ē autē ciuitas. xi. āno regni sedechie. q̄rto mense. ix. die mensis. ꝑm iosephū. et librū regum ꝑm hieron. vero. v. die aperta ē ciuitas circa mediā noctē. ⁊ sederūt pncipes babilonij in porta media. Fugit āt sedechias cū omī domo sua nocte. et pncipes amici ei⁹ cū eo. p viam orti regis. Et ingressi sūt ad viam deserti Qō cū nūciatū esset a quibusdaz transfugis pncipib⁹ babilonis. psecuti sūt eū diluculo et cōprehenderūt eū in cāpo solitudinis iericho tine. Plures āt pncipū dispersi sūt. ⁊ recesserūt ab eo. Ipm vo cū reliq̄s vinctū traxerūt ad regē babilonis in reblata. Qui locutus est cū eo iudiciū dicēs eū ingratuz fuisse pcepti ab eo imperij. et extra munificū hostiliter egisse. et deieraſſe in deum. Et addidit. Magnus deꝰ babēs tuā nequiciā odio te tradidit mihi. Et occidit filios ei⁹ coraꝫ eo. et sarā am summū sacerdotē. c⁹ filiū iosedech reseruauit. Occiditq; eunuchū q̄ erat sup viros bellatores. ⁊ sopbar pncipē exercit⁹ q̄ probabat tirones. et. v. viros de his q̄ steterāt coraꝫ rege. ⁊ tres de ianitoris tēpli. ⁊. vi. viros populi batos de vulgo. vel. lxx. ꝑm ieremiā. Oculos vo sedechie effodit et catbenis vinxit euz. vt adduceret ī babilonē. ⁊ cum eo iosedech. Et redierunt q̄ duxerūt eos in reblata ad exercitum hierusalem.

¶ De incendio templi et vrbis ⁊ godolia. Capitulū. XLV.

IGitur in .xj. anno sedechie mense q̄nto .x. die mensis. ipe ē ann⁹ .xix. nabuch. regis babilonis. nabuzardā incendit domū dñi et domū regis. et oēs domos hierusalē. et totum murū hierusalē p circuitū destruxit. et tulit oīa uasa dom⁹ dñi. et colūnas duas. et mare eneū. Et ligauit ꝓl'm vt adduceret eum i babilonē. Et ista ꝑpe dicunt captiuitas iude Et tulit ieremiaz de vestibulo carceris. de q̄ mandatū acceperat nabuzardā in būc modū. Tolle illū et pone sup eū oculos tuos. et vt voluerit facias ei. Tūc ꝑfecit terre godoliam filiū aichā. vt ꝑesset pauperibus qui relicti erant. et agricolis et vinitorib⁹ vt reddere nt singulis annis vectigalia regi babilōis Cedit aūt nabuzardā in roma. et trabebāt ante eū captiuati. Et tollens de medio eorū ieremiā dixit ad eum. Veni mecū in babilonem et honorabo te. Quod si displicet tibi reside. Omnis terra in ꝓspectu tuo est. habita apud godoliā. et quocūq; volueris vade Et tradidit et nabuzardan cibaria. ⁊ munuscula et dimisit eum. Similiter et rechabitas liberos abire dimisit. Cedit itaq; ieremias et baruch notari⁹ eius in medio populi qui relictus fuerat Nabuzardā vo abijt in babilonē trabēs secū captiuitatē Hic fuit exit⁹ regni hebreoz. Et regnatū est ꝑm ioseph būi eo annis q̄ngentis. et .xuij. et mensib⁹ sex. et diebus decē. Scōm libū vo regū nō plene q̄ngentis. et fuerūt in eo reges a dauid viginti et vnus. Ab edificatōe vo tēpli. fluxerāt ānicccc. et .lxx. et menses .vj. ⁊ dies .x. Ab egressu aūt ꝓli ab egipto anni mille. et .lx. duo. ⁊ mēses .vj. et dies .x. Fuerunt aūt in templo p successionē .xv. sūmi sacerdotes. a ꝑmo sadoch quem instituit salomon vsq; ad patrem iosedech quem interfecit rex babilonis

¶ De morte sedechie Capitulum. XLVI.

POro nabuchodonosoz cū intrasset babilonē cum triumpho. victimas solennes īmolauit dijs suis. ⁊ solēnizauit cum omi ꝓlo decem diebus. Cūq; recūberent exhilarati. ꝑcepit rex vt adduceretur sedechias in medīū. et aliqui de cantoribus templi cū eo q̄ ꝓstarent coram cōuiuantibus in musicis instrumētis. ⁊ canerēt hymnos de canticis syon. Bibebāt aūt cōuiue in vasis dom⁹ dñi. quoz quedaz nabu. ꝓsecrauit ydolis. quedaz vo sibi reseruauit. Cūq; darent psallentib⁹ potum. clanculo ꝑcepit rex vt zedechie daret potus laxatiuus Et coram omnib⁹ ignominiose laxatus ē. et irrisum reduxerunt in carcerē. Qui nimio afflictus dolore post paucos dies mortuus est. Et audiēs nabuchodonosoz causā mortis e⁹ extrahēs eū ō carcere cū honore regio sepeliuit.

¶ Incidentia.

¶ In diebus sedechie factū est exterminiuz regni iudeoruz. et exordiū babuit q̄nta etas. cui⁹ anno scdo facta est solis defectio. quaz Thales milesius ꝑdixerat. In dieb⁹ captiuitatis romanoz sexti⁹ rex seruius nobilis captiue fili⁹. tres montes vrbi addidit. quirinalē viminalem. equilinuz. Fossas circa muros duxit. census romanoz ciuiū ꝑm⁹ instituit. Tandem occisus est a tarquinio superbo. prisci tarquinij filio. Eo tempe apud grecos vij. sapientes sunt appellati. In ꝟ loco dignū duximus interponere contrarietates ō collatione annoz regum iuda. et regum israel. et determinationes earū que nobis occurrerunt. vt tandem earū historiā expeditius prosequamur.

¶ Sedatio cōtrarietatū. Cap. XLVII.

INlibro regum emergunt contrarietates. de collatione annoz regum iuda et regum israbel. que q̄ñq; determinari possunt. Ubi vero nō inuenitur determinatio. vicio scriptoz credim⁹ hoc accidisse. q̄ in ꝓprijs nominibus ⁊ numeris sepe fallunt. Roboam et ieroboam ꝑmi ꝓregnauerūt annis .x. et .vj. alter in iudea. alter in israel Post roboam cepit regnare abia filius eius

in hierusalē. Jn.xviij.āno ieroboā.q.xx.duo/
bus ānis regnauit in isrl. cōregnauit abia ie
roboā trib⁹ ānis.qō simo⁹ochice dictū est. Jn
ē duob⁹ ānis.z aliq̄ pte anni eiusdez ce/
pit regnare asa filius abia.et xl.et vno anno re
gnauit in irl'm. Anno scdo asa regnauit in isrl'
nadab filius ieroboā duob⁹ ānis.i.vno anno
et aliq̄ pte āni scdi q̄ adhuc erat tertius asa. et
occidit eū baasa. Et cepit regnare in isrl' pro
eo āno certio asa. et regnauit.xxiij.annis nō im
plenis. qz tūc regnasset vsq3 ad. xxvij. annuz
asa. Jz nō regnauit nisi vsq3 ad vicesimū sextuz.
Bela itaq3 filius baasa cepit regre in isrl' āno
xxvj. asa. z duob⁹ ānis regnauit. i. vno āno. z ali
qua pte scdi anni. q̄ erat. xxvij. asa. et in Jb eodē
āno zamri interfecit bela. et regnauit pro eo
septē diebus. Quo mortuo diuisus ē ppl⁹
Pars quedā sequebat tebni. altera seq̄bat
amri et pualuit amri et regnauit. xij. annis i
isrl'. Hic notandū ē q̄ ptentio de regno inter
amri et tebni durauit p tres ānos z vltra qz
statum dicit scptura. q̄ amri cepit regre. xxxj.
āno regni asa. Si enī mortuo zamri statim
cepisset regnare amri cū electus fuit. ergo re
gre cepisset. xxvij. āno vel octauo regni asa. Ve
runtamē postea dicit scptura. eū cepisse reg
re in Jb āno sue electōnis. cū dicit filiuz eius
achab cepisse regnare. xxxviij. āno regni asa.
Si ei. xij. ānis regnauit amri. z inchoauit re
gnare. xxxj. asa. et asa nō nisi. xl. z vno āno re
gnauit. palā ē q̄ amri supuixit asa p vnū an
nū. Quo ergo achab succedēs patri incho
auit regnare. xxxviij. anno regni asa. Quod
sic solui potest. Quādo scptura dicit amri
cepisse regnare. xxxj. āno asa. intelligenduz ē.
qz tūc sol⁹ z sup totū isrl' mortuo tebni cepit
regnare. Quādo aūt dicit regnasse eū. xxij.
al's. xij. annis. a. xxvij. anno asa numerat. q̄n
isrl' eū elegit in regez. Nō tps extēdit vsq3 ad
xxxviij. ānum regni asa q̄n achab regnare ce
pit. Huic sentētie sequens scptura pſonat. q̄
narrat iosaphat filiū asa regnare cepisse q̄r/
to anno regni achab. q̄ fuit vltim⁹ asa. q̄dra
gesim⁹. s. p̄mus. Porro iosaphat regnauit
in irl'm. xxv. ānis. cui⁹ āno. xvij. ochozias fili⁹
achab cepit regnare in israel. z duob⁹ annis
regnauit. Huic qz filiū nō habuit frater ei⁹
iozam successit in regnū. et cepit regnare io/
ram in israbel. anno scdo iozā filij iosaphat.
Sed queri ē si in āno. xvij. iosaphat q̄. xxv. an
nis regnauit. ochozias cepit regnare. z duo/
bus tantuz annis regnauit. quo iozā frater
ei⁹ anno scdo iozā filij iosaphat. z nō potius
xviij. vel. xix. āno iosaphat regre cepit. Pre/
terea in sequentib⁹ statum subiūgit scptura.
qō. xviij. vel. xix. anno iosaphat iozam filius
achab regnauerit. Hec cōtrarietas sic solui
potest. Duo anni quib⁹ regnare dr ochozi
as illi sunt quib⁹ solus et incolumis anteq̄s
p cancellos domus sue corruisset regnauit.
Reliqui vero octo vel nouem anni quibus
eo languēte frater ei⁹ iozam administrauit
nem regni agebat. nō sibi sed fratri deputā
Unde in. xviij. anno regni iosaphat regnas
se scribitur iozam. qz tunc regni administratō
nem pro fratre qui languebat suscepit. Scri
ptura vero que dicit q̄ iozam filius achab an
no scdo iozam filij iosaphat regnauerit. tem
pus quo solus defuncto iam fratre regna
re cepit attendit. Ex diuersoz sane scriptis
pphetarū collect⁹ est tractatus libri regum.
Unde est q̄ alius aliud. et ali⁹ aliud. sm rati
onū diuersitatē initiū inchoationis regni
regum tam iuda q̄z israbel assignauit. Jozā
aūt filius achab. xxij. annis sup israbel regna
uit. Illa ergo scptura q̄ postea dicit q̄ anno
q̄nto iozā filij achab regis israbel regnauit
iozam filius iosaphat regis iuda. temp⁹ atten
dit q̄n pro fratre adhuc viuente regnuz ad
ministrare cepit. Porro iozam filius iosa
phat. xxv. duoz annoz erat cū regnare cepis
set. et. viij. ānis regnauit in hierusalē. Anno
xij. iozā filij achab regnauit ochozias filius io
ram regis iuda. Viginti duoz annoz erat
cū regnare cepisset. et vno anno regnauit in
hierusalē Quidā mēdosi codices hūt iozā fi
liū iosaphat. xx. duoz annoz esse tantū cum
regnare cepisset. qd stare nō potest. Si ei. xx
duoz annoz erat tātū cū regnare cepisset. et
viij. ānis tantū regnauit. ergo tricenari⁹ erat
cū mortu⁹ ē. Jz filius ei⁹ et succedēs iā. xxij. āno
ruz erat. ergo q̄n eum genuit iozā. viij. anno
rum erat. quod ē impossibile. Tamē hebrei

trad̃ūt ioz̃ filiū ioſaphat.xx.ānis regnaſſe. et.xl.duob⁹ vixiſſe.qđ videt ꝓſonare illi lr̃ē q̃ dicit eū.xx.duoꝝ ānoꝝ eſſe cū regr̃e cepiſſet. Sed tñ dicūt ſolos.vij.ānos qb⁹ innocen̄ vixit anteq̃z ſuos frēs occidiſſet cōputatos illi i regnū a ſcꝑtura. Mortuo ochozia mater ei⁹ athalia.vj.annis regnauit i bieruſalē Eiſdem ſex ānis cōregnauit ei bieu.q̃.xxvij annis regnauit in iſrael. Anno.vij.bieu cepit regnare in iſr̃l'm ioas.et.xl.ānis regnauit Regnauerunt ergo pariter ioas in iuda.et bieu in iſrael.xx.duob⁹ annis. Quib⁹ finitis mortu⁹ ē bieu ⁊ ſucceſſit ei in regnū ioachas filiꝰ ei⁹.incboans regnare āno.xxiij.ioas regis iuda.⁊.xvij.ānis regnauit in iſrael. Sed queri⁊ ſi āno.xxij.ioas ioachas cepit regnare,et annis.xvij.regnauit.cuz ioas.xl.tantuz annis regnauerit.palā eſt.q̃ vſq̃z ad̃ triceſimūnonū.vel poti⁹ quadrageſimū annū ei⁹ regnauerit ioachas. Quō ergo ſtatim in ſequenti dicit ſcꝑtura.q̃ ioas filius ioachas. anno.xxxvij.ioas regis iuda regnare cepit. Forte triennio viuente pr̃ē ſimul cū patre regnauit. Forte ſcꝑtoꝝ negligentia.q̃ in numeris ſepe errat.hanc difficultatē peperit. Anno ſcd̃o ioas regis iſrael regnauit amaſias in iſrael.xxix.annis. Annus ſcd̃us ioas quo amaſias regnare cepit numerat̃.exquo ſol⁹ defuncto patre regnauit. Vixit aūt amaſias rex iuda poſtquā mortu⁹ eſt ioas rex iſrael.xxv.ānis. Et ꝑ oritur queſtio. Fuꝑa dict̃ū eſt.q̃ amaſias anno ſcd̃o ioas regis iſrael.regnare incboans.xxix.annis regnauerit. Joas autem xvj.annis regnauit Quindecim itaq̃z annis fuit r̃eḡuerit. Mortuo itaq̃z ioas ſoli q̃ttuoꝝdecim anni ſupfuerūt amaſie.vel ad pl⁹ q̃ndecim Forte errauit ſcꝑtoꝝ ponēs.xxv.ꝑ q̃ttuordecim.vel forte amaſias viuēs deſijt regnare.⁊ decē vel.xj.annis vixit diuti⁹ q̃z reḡuit. Porro anno.xv.amaſie.regnauit in iſr̃l' ieroboā.xl.et vno anno. Simul itaq̃z regnauerūt amaſias ī iuda.ieroboā ī iſr̃l'.ad plus xv.ānis. Quid ē igitur qđ ſequens ſcꝑta dic̃

Hoc addit̃ ido q̃ dict̃ū eſt in ſolutione. q̃ ioas tribus ānis patri cōregnauit in iſrabel.

Quia.xxvij.anno ieroboā regnauit ozias filius amaſie in bier̃l'm. Forte.xv.annis iuda ſine rege fuit.q̃ vt dixim⁹ amaſias viuēs regnū dimiſit.et ozias adhuc [illegible]ul⁹ regnare nō poterat. Mortuo [illegible]tre.cū.xvj.cēt annoꝝ.⁊ ieroboā in iſr[illegible]ceſimūſeptimū annum regni ſui incboan[illegible] regnare cepit in bieruſalē.et q̃nquaginta duob⁹ ānis regnauit. Porro anno.xxxviij.ozie regis iude.reḡ uit zacharias filius ieroboam in iſrabel ſex menſib⁹. Et hic oritur queſtio. Supra dictum eſt q̃ anno viceſimoſeptimo ieroboā regnauit in iſrabel.q̃ cum quadraginta ⁊ vno anno regnauit.ozias regnare cepit.et.lij.annis regnauit. Quatuordecim itaq̃z ānis pariter regnauerunt ozias et ieroboā.cui ieroboam poſt quadraginta ⁊ vnū annū defuncto.ſi ſtatim zacharias filius ei⁹ in regnum ſucceſſit.nō in.xxxviij.ſed in decimo q̃nto anno regni ozie regnare cepit. Aut igit̃ regnū iſrabel.xxij.annis ſine rege fuit. vel potius per iſtos viginti tres annos zacharias filiꝰ ieroboam regnauit.qui tamen illi quia peſſime vixit.in regnum non ſunt computati. Soli autez ſex menſes quos correctꝰ vixit in triceſimo octauo anno ozie illi ſunt computati. In.xxx.autem.ix.anno ozie ſellum occiſo.zacharias regnauit in iſrabel vno menſe. Eodem anno manaben occidit ſellum.et regnauit in iſrabel decem annis. Anno q̃n quageſimo ozie pbaceia filius manaben regnauit in iſrabel duobus annis. Anno.lij. ozie pbacee filius romelie pbaceiam interfecit.et regnauit in iſrabel viginti annis. Anno ſecundo pbacee regnauit ioatha in bieruſalē.et ſedecim ibi annis regnauit. Quindecim ergo anno annis ad minus ſimul regnauerunt ioathan in iuda.et pbacee in iſr̃l' Et annꝰ q̃ fuit vltⁱ⁹ ioathan.fuit pbacee.xvij ⁊ ita pbacee reḡuit p⁹ ioathā trib⁹ ānis.ī q̃b⁹ ꝓreḡuit ei achaz filiꝰ ioathā. Qđ ergo legit̃ q̃ ozee interfecit pbacee et reḡuit p eo viceſimo āno ioathan filij ozie.ex illo tpe regū ioathā ſcꝑtura numerat.q̃ patri leproſo ꝓregnauit Ubi aūt legit̃ q̃ anno ſcd̃o pbacee regnauit ⁊ q̃ ſedecim annis regnauerit. Ab illo tempore numerat.q̃ ſol⁹ mortuo pr̃ē regnauit,

Porro duodecimo anno achaz.ozee regnauit decē ānis in isrl. Hi ergo phacee z achaz trib⁹ tantū ānis cōregnauerūt vt dictuz est. tūc quarto āno achaz occisus ē phacee. Et si ozee occisoz e⁹ nō regnauit p eo vsqz ad duodecimū annū achaz.tūc regnū isrl fuit octo annis sine rege. Itaqz p̄dicte ꝓtrarietates et alie si q̄s p̄termisim⁹.determinari possūt. vl p sinodoctben .vel qz q̄dā cuz patrib⁹ regnauerūt anteq̄z soli regnarēt. Vel qz reḡ qñqz sine rege fuerūt.

Sequuntur tituli capitulozum in historiam Thobie.

De thobia. cap.j.
De morte godolie. ca.ij.
De descensu reliquiarū iude in egiptum et obitu hieremie. cap.iij.
De captiuitate reliquiarū iude. ca.iiij

Incipit historia Thobie.

Istoria tho

bie exordiū habuit in captiuitate decez tribuum. quam fecit salmanasar. Quo vo tempe terminū habuerit nō satis elucet. Videtur enī p̄m lrām historie thobias vixisse post excidiū hierusalē. et incendiū tēpli. Ait ei in cātico suo. Hierusalē ciuitas dei castigauit te dñs.benedic deū in scla scloz.vt reedificet tabernaculū suum in te.et reuocet ad te oēs captiuos. In dieb⁹ āt mortis sue cum prediceret filijs de reditu captiuoz aut. Terra deserta replebit.z domus dei q̄ i ea incēsa ē iterū reedificabit. Hi vero attēdam⁹ terminū vite thobie filij thobie.fuit ei termin⁹ histoie q̄ fuit ei terminus vite non inueniem⁹ historiā descendisse ad plus.vltra tpa ioſie. Ponam⁹ ei filiū cū patre captiuatū.sexto anno ezechie z anniculū esse.xcix.annis tantuz vixit circa .xx. annum ioſie mortuus ē. Hanc historiam trāstulit hieronim⁹ de sermone chaldeoz in latinum ad petitōem chromacij z heliodori epoꝝ Hāc historiā iudei int apocrifa ponūt. Hieronim⁹ tñ in prologo suo dicit int agiographa. Nō si esset tñ eēt i tertio ordine canonis veteris testamēti.sed q̄ nullo ordine est dicem⁹.q̄a hieronim⁹ diffusi⁹ accepit agiographa.vt i cluderet etiā apocrifa.z q̄ vicina ē ligua chaldeoꝝ hebraico sermoni.vtriusqz lingue peritū loquacē habens hieronimus q̄c quid ille hebreis verbis expressit .latino sermone exposuit sub breui.et quasi vni⁹ diei labore.

Recole supra in pncipio ioſue dictuz q̄ apocrifū dr. vel cui⁹ auctoz incert⁹. vel c⁹ materia incerta. Hec materia āt b⁹ patet z ꝓstat. Agiographuz sacra scptura interptat.z sic quelibet scriptura sacra pōt dici

De Thobia Cap.I.

Poro thobias ex

p tribu neptalim fuit. Cūq̄z ceteri ad vitulos aureos q̄s fecerat ieroboā irent.ipe ascendebat in hierusalē vt adoraret deū israhel.p̄mitua et decimas fideliter offerebat.ita vt in tertio anno proselitis et aduenis omnē ministraret decimationez.et in omnib⁹ legē dei puer obseruabat. Fact⁹ aūt vir accepit sibi vxorem annam de tribu sua. et suscepit ex ea filium. quez nomine suo vocauit thobiam. Captus quidē cū vxore et filio habitauit in ninive.z custodiuit aīaz suā ne cōtaminaret in cibis gentiliū.sed et cōtribules suos non custodientes se grauiter arguebat. Et dedit illi dñs grām in oculis salmanasar. Qui dedit ei potestatem quocunq̄z vellet ire ad captiuos. z circa eos facere quecūq̄z voluisset. Cūq̄z ambularet pregionem cū cōcaptiuis.monita dans salutis.deuenit in rages ciuitatez medoz.inuenitq̄z in ea quendā ꝓtribulem suū gabelū egentez.et reliq̄t ei sub cirographo decē talenta argenti.q̄ habebat ex bis in quib⁹ a rege fuerat honorat⁹. Mortuo āt salmanasar.cū filij⁹ eius sennacherib filios israel haberet exosos.thobias cōsolabatur eos.et egenis ministrabat Cūq̄z reuers⁹ esset sennacherib a iudea.multitudine exercit⁹ nocte ab angelo pcussa.fugiens manū dñi irat⁹ multos hebreoz fecit occidi.quorum corpora thobias sepeliebat.

Qđ cū nūciatū esset regi.tulit oēz substātiā ei⁹.z eū iussit occidi.Thobias vō fugiēs cuz vxore z filio latuit.qz multi diligebant eum. Post.xlv.dies cū esset occisus rex a filijs su; is.rediit thobias in domū suā.z restituta sī ei ablata:Vxoriō quodā die festo cū para; tū esset prandiū apud thobiā.dixit filio suo. Vade et adduc aliqs de tribu nostra timē; tes deū.vt comedāt nobiscū. Qui reuersus nūciauit vnū de hebreis iugulatū iacere in platea.z exiliens thobias ieiun⁹ tulit occul; te corp⁹ in domū suā. Et comedit panem in luctu z tremore.et cū sol occubuisset sepeliuit illud.z arguebāt eū primi sui dicētes. Hui⁹ rei causa interfici iussus es.z iterum sepelis mortuos. Ex thobias magis timēs deū qz regē.sepulture occisoz sollicit⁹ instabat. Cō tigit aūt vt quadā die fatigatus a sepultura domū rediens iactaret se iuxta parietem et obdormiuit.et ex nido birūdinū calida ster; coza sup oculos ei⁹ incidezent.z fact⁹ est cec⁹ Hoc aūt permisit de⁹ fieri ad ei⁹ pbationez. et ad exemplū pacientie imposterū. Nam z in omnib⁹ benedixit deū sicut beat⁹ iob.z p; ximos suos insultantes ei increpabat dicēs. Nolite ita loqui.filij enī sanctoz sum⁹.z vi; tam illā expectam⁹ quā de⁹ datur⁹ est fideli bus suis. Anna vxor eius ibat ad textrinum opus quotidie.z de labore manuū suarum qđ cōsequi poterat deferebat. Factū est aūt vt hedū accipiens detulisset domi.cui⁹ bala tum vir audiens ait. Videte ne furtiu⁹ sit. Ad hec irata vxor respondit. Manifeste va na facta est spes tua.et elemosine tue pierūt. Et ingemuit thobias cū lacrimis dicēs. Et nūc dñe scđm volūtatez tuā fac mecū.et pci; pe in pace recipi spūm meū Expedit ei mihi mori magis qz viuere. Eadem die contigit vt sara filia raguel.in ciuitate medoz̄ audi ret improperiū ab vna ancillarū suaz̄ quaz increpabat dicente sibi. Interfectrix virorum tuoz̄ nunqđ occidere me vis.sicut occidisti septē viros. Fuerat ei tradita.vij.viris.et de monū noie asmodeus occidebat eos mox vt ingressi sūt ad eā. Ascendit ergo sara i su periꝰ cubiculū dom⁹ sue.z trib⁹ dieb⁹ et no; ctib⁹ nō manducās nec bibēs.i oōe psistēs

aiebat. Deprecor dñe de⁹ patrum nostroz̄.vt de vinculo improperij huius absoluas me. aut certe de super terram eripias me. In illo tempore exaudite sunt preces amboz̄um in conspectu domini.et missus est angelus ra; phael.vt curaret eos. Igitur cū thobias pu; taret se exauditū.vt moreretur dicebat ad fi lium suū. Audi fili mi verba mea.et ea qua; si fundamenta in corde tuo constitue. Cum moriar sepelies me.et honoraz̄ babebis ma; tris tue dum vixerit. Honoratam circa me se pelies eam. semp in mente habeto dñm fili mi.et serua mandata eius. De substātia tua fac elemosinas.qz elemosina ab omī pecca; to liberat.et magnam prestat fiducīā coraz deo omnibus facientibus eam Attende fili mi ab omni fornicatōne z a superbia.z qua sumpsit initiū omīs perditio. Consiliuz a sa; piēte perquire.a peccatorib⁹ declina. Ope; rces mercennarij non maneat apud te. Noli timere fili mi qz pauperē vitā gerim⁹ sz mul; ta bona habebim⁹ si timuerim⁹ deū. Preterea scito qz dedi gabelo decē talenta argenti in rages.cui⁹ cirographū penes me habeo Perquire ergo tibi fidelez virum qui tecuz eat salua mercede sua.vt restituat gabelo ci rographuz suū.et ipe restituet tibi depositū. Tunc egressus thobias.inuenit iuuenē suc cinctum.et quasi ad iter paratū.ignorans q angelus dei esset. Cunqz accepisset ab eo q omēz medoz̄ regionē nouisset.et rages ciui tatē.et gabelū habitantē in ea.introduxit eū ad patrem suū.et salutauit eum iuuenis di cens. Gaudiuz sit tibi semp. Qui respondit. Quale gaudiū erit mihi.q lumen celi nō vi deo. Cui iuuenis. Forti animo esto i primo est vt a deo cureris. Et ait thobias. Poteris producere filiū meū ad gabelū. Qui respōdit Ego ducā eū z reducā ad te. Cūqz quereret thobias ab eo tribū ei⁹.et domuz et nomen. Respondit. Ex filijs israel ego sum.azarias ananie magni fili⁹.quod totū sm interpta; tionem nominū verū erat. Erat enim de an gelis videntibus deum.et erat azarias.id ē. adiutor.et fili⁹ ananie.id est.glorie dei. Tūc paratis omnibus que erant opus in via. ambulauerūt ambo simul.et canis secutus

est eos. Mater aũt flebat dicẽs ad virũ. Baculũ senectutis nostre tulisti. nũq̃z essz pecunia illa. p̃q̃ misisti eũ. sufficiebat nobis paupertas nr̃a vt diuitias cõputarem⁹. q̃z videbam⁹ filiũ nostrũ. Et ait tbobias. Noli flere fili⁹ noster reuertet ad nos salu⁹. Credo enĩ q̃ angel⁹ dei bon⁹ comitet eum. Porro illi duo p̃ma mansione mansert circa fluuiũ tigrim. Et exiuit tbobias vt lauaret pedes suos. z pisces ĩmanis egrediebaꝫ vt deuoraret eũ. Et timens tbobias clamauit dicẽs. Bñe inuadit me. Et ait angel⁹. Apprehende brancĩa ei⁹. et trabe eũ ad te. et extraxit eũ in sicco et palpitabat ante pedes ei⁹. Sup hũc locũ dicit beda. q̃ dñs xp̃us in cruce leuaret pedes suos q̃ ambulabãt sup terrã. aduenit diabolus querens si q̃d peccati inueniret in eo. vñ Pater transfer calicẽ hũc a me. Tunc dixit angel⁹ ad tbobiam. Exentera piscem hunc et cor ei⁹ z fel. et iecur repone tibi. Valent enĩ ad medicamẽta. Tũc tbobias partez piscis assauit. et comederũt. partez vo salsam secũ tulit. Cũq̃z simul pgerẽt ait tbobias. Azaria frater. q̃d remediũ habent q̃ de pisce seruari dixisti. Qui respõdit. Particula cordis sup prunas posita. fumo suo extricat omẽ gen⁹ demonuz a viro vel muliere. Nec sup hꝫ mirari debem⁹. cuz fum⁹ cuiusdã arboris aduste eandẽ vim habere pbibeatur. Cũq̃z quesisset tbobias. vbi manerent nocte illa. Rñdit angel⁹. Est hic raguel ppinqu⁹ tuus. habens filiam vnicam que debetur tibi cũ omni substantia ei⁹. Et ait tbobias. Audio q̃a tradita est viris. vij. et occisi sunt a demone Et respondit angel⁹. Noli timere. sup petulantes et deũ nõ timentes potestatez demoniũ habet. Tu aũt cum acceperis eam trib⁹ dieb⁹ continebis ab ea. et de nocte vacabitis ambo orationibus. Prima nocte incenso iecore piscis. precib⁹ vestris fugabitur dñmonium. Secunda nocte in copulatione sanctorum patriarcharũ admitteris. id est. orabitis deum vt in participium sanctitatis et pudicicie patriarcharuz admittat vos. Tertia nocte benedictionẽ cõsequeris. vt filij p creentur ex vobis sani et incolumes. Hanc benedictionẽ prestabat vel sacerdos vel aliquis maior inter eos vicẽ sacerdotis gerẽs. Quarta nocte accipies eam cuz timore dei. amore filioꝝ magis q̃z libidine duct⁹. vt ĩ semine abrahe benedictoez ĩ filijs cõsequaris Tandẽ ingressi sunt ad raguelẽ. Cunq̃z diceret raguel vxori sue. q̃z similumũ esse iuuenẽ hunc tbobie cõsobrino suo. dixit ad eũ angelus. Hic est fili⁹ illius. Et letat⁹ est raguel. et instauravit cõuiuiũ. Tunc ait tbobias. Nõ manducabo neq̃z bibã. nisi pri⁹ petitionem meã confirmes. z pmittas mihi dare saram filiã tuã. Quo audito expauit raguel. et besitanti de respõso. dixit ei angel⁹. Noli timere dare eam tibi ꝓiugem. Huic enĩ debetur. et ppterea ali⁹ non potuit habere eam. Tũc ait raguel. Scio quoniaz a deo venisti. et q̃ exaudiuit dñs pces z lacrimas meas. vt conũgeretur hec filia mea cognationi sue fm legem moysi. Et apprehẽdens pater dexterã filie. tradidit eam dextere tbobie dicẽs. Deus patrũ nostroꝝ sit vobiscum. et ꝓũgat vos et impleat bñdictionẽ suã ĩ vobis Et fecerũt ꝓceptionem cõiugij. et comederũt benedicẽtes deum. Post cenã vero introduxerũt iuuenem in cubiculum virginis. et ptulit tbobias de cassilide de suo partem iecoris. z posuit super prunas. Tunc raphael apprehendit demonium. et religauit illud in deserto superiorꝝ egipti. Tunc tbobias ait ad virginem. Sara deprecemuz deũ hodie et cras z secundo. id est. tertio die cras. His enĩz tribus noctib⁹ iungimur deo. quarta nocte in nostro erim⁹ coniugio. filij enim sanctoꝝ sumus. non possumus ita coniungi sicut et gentes. que ignorant deum Et orauerunt ambo dicentes simul. Miserere nobis dñe deus patruz nostroꝝ miserere nobis. et ꝓsenescam⁹ ambo pariter sani. Porro circa pullos cantum fecit raguel parari sepulcrũ. vt sepeliret eum priusq̃z illuceseret. z misit vnã de ancillis ad videndum si iam obisset. Que reuersa nunciauit eos incolumes esse. z secũ pariter dormientes. Et laudauerũt omẽs deũ. et repleuerũt serui foueã quã fecerãt. p̃usq̃z luceret. et parauerũ solẽne conuiuiũ oib⁹ vicinis z amicis suis. Et adiuzauit raguel tbobiam vt duas ebdomadas maneret apud eum. z

dedit ei media partē omniū q̄ possidebat faciens scripturaz. vt reliqua ps q̄ superat post obitū suū deueniret ad thobiaz. Tūc ait thobias ad angelū quē boiem estimabat. Azaria frater tu nosti q̄z grauis sit mora nrā parentib⁹ meis. obsecro vt eas ad gabelū. z redes ei cirographū suuz. et recipies ab eo pecuniā. et monebis eum venire ad nuptias. Tūc assumens raphael quattuor de seruis raguelis. et duos camelos venit ad gabelū. et recepta pecunia duxit eū secū ad nuptias. Et ingressus gabel⁹ inuenit eos discūbentes et bñdixit eis. Cūq3 oēs dixissent amen. cum timore dñi nuptiarum cōuiuiū exercebant. Porro cū thobias moraā faceret in nuptijs sollicit⁹ erat p eo pater ei⁹. q ad diē determinatā nō redierat. Pater vo lacrimis irremediabilib⁹ flebat dicēs. Heu me fili mi. vt q̄d tenuisti⁹ pegrinari. lumen oculoz nostroz et baculū senectutis nostre. Vir aūt ei⁹ psolabatur eam. Porro raguel dicebat ad generū suū. Mane hic. et ego mittā nuncū sanitatis tue ad prēm tuū. Cūq3 ille non acquiesceret. tradidit ei saram et dimidiū substantie sue. in pueris. in puellis. in pecudibus. in camelis. in vaccis. in pecunia multa. Parēres vo monuerūt filiā suā bonorare socruz suā. diligere maritū. regere familiam. gubernare domū. seipam irreprehensibilez exhibere. Cūq3 reuerterētur venerunt ad carrā q̄ est in medio itinere. Et ait angel⁹ ad thobiam. Precedam⁹ nos duo. et sequent nos lento gradu vxor tua et familia cū animalibus. et tolle tecū de felle piscis. et linies ex eo oculos patris tui. et recipiet visū. Porro āna sedebat secus viā quotidie in supcilio mōtis. vñ respicere poterat de lōginquo. Et cognoscēs a longe filiū suū venientē. cucurrit ad virum suū dicens. Ecce fili⁹ tu⁹ venit. Canis q̄z qui simul fuerat in via pcucurrit. et q̄si nuncius blandimento caude gaudebat. Tūc exurgēs cecus data manu puero. pcessit obuiā filio suo. et osculantes filiū p gaudio fleuerunt. Cūq3 adorassent deū psederūt. Tunc thobias ō felle piscis liniuit oculos patris. z sustinuit q̄si p dimidiaz horā. et cepit egredi albugo de oculis ei⁹. q̄si membrana oui. Quod ap-

prehendēs thobias traxit ab oculis ei⁹. Statimq3 visū recepit. et glorificabāt omēs deū. Et ait thobias. Bñdico te de⁹ israel. quoniā castigasti me et sanasti me. et ecce video thobiā filiū meū. Ingressa est et post septez dies sara vxor ei⁹ cum omni substantia sua z pecunia quā receperat a gabelo. et aduenerunt pximi tribules et vicini ad thobiā. et pgratulabātur ei p septem dies epulantes cum gaudio. Cūq3 narrasset thobias patri suo p ordinez bona que fecerat ei angel⁹ in via. tulerūt angelum in partē rogantes vt dignaretur dimidiā partez omniū que attulerāt acceptaz habere. Tūc dixit eis ā gel⁹ occulte. Bñdicite deū celi. et coram omnib⁹ confitemini ei. q̄a fecit vobiscū misericordiam suam. Etenim sacramentū regis abscondere bonum est. opera aūt dei reuelare et confiteri honorificum ē. Non abscondam a vobis sermonē occultuz. Bona est oratio cum ieunio et elemosina. Cū orabas et derelinquebas prandiū. et abscondebas mortuos p diem. et nocte sepeliebas. ego obtuli orationē tuā dño. Et q̄a acceptus eras ei. necesse erat vt tēptatio probaret te. et misit me dom⁹ vt curarem te. et saram vxorem filij tui a demonio liberarem. Ego enī sum raphael angel⁹ vn⁹ ex septez. id est. ex uniuersis qui astamus ante dominum. Qui cum audissent. trementes cecidērunt in facies suas. Et ait angel⁹ Pax vobis. Nolite timere. Cum essem vobiscuz videbar ex necessitate vobiscum manducare z bibere. sed ego cibo inuisibili et potu vtor. q̄ ab hominibus videri non potest. Tempus est vt reuertar ad eū q̄ misit me. Et ꝑ dicens ab aspectu eoz ablat⁹ est. Tūc pstrati p tres horas in facies suas. bñdixerūt deū. et exurgentes narrauerūt omia mirabilia ei⁹. Apparuitq3 thobias semetipsum benedixit dominuz et dixit. Magnus es domine in eternum. quoniā flagellas et saluas. deducis ad inferos z reducis. Non est qui effugiat manū tuam. Et hortat⁹ est in hoc cantico hierusalem. z captiuū populū dei. vt exemplo sui conuerterentur ad dominū. z facerent iustitiam coram eo. et crederent q̄ cū eis faceret misericordiaz. Et pp̄hauit de hierusalem dicēs.

Omnes fines terre adorabũt te. Nationes ex longinquo ad te venient.et munera deferentes adorabũt dñm in te. Quod mistice de tpe gratie dictũ esse ex his que sequũt apparet. Porte hierusalẽ ex saphiro ⁊ smaragdo edificabũtur.et p vicos eis alleluia cãtabitur. Erat aũt thobias.lvj.annor qñ lumẽ amisit. Sexagenarius vero illud recepit. et postea vixit ãnis.lij.⁊ vidit filios nepotũ suorũ et cõpleuit annos.c.et.xij. Glosa tñ de misterio videt velle.eũ postq illuminatus est xl.duobus annis supuixisse. Referens quasi mistice.xl.ad labores abstinentie.duos vero ad dilectiõem dei et primi. Cũq videret obitũ sibi imminere.vocauit filiũ suũ ad se ⁊ septem filios ei9. dixitq eis. Prope erit interitus in niniue Video q iniquitas eius finem dabit ei. Non enĩ excidet verbum dei.⁊ fratres nostri qui dispersi sunt a terra israel reuertentur ad eã.et replebitur.et dom9 dei que ĩ ea incensa est rurs reedificabit. Hoc tñ magis videtur ppbetali certitudine p verba pteriti temp9 pdixisse.q̃z rem gestaz narrasse. Adhuc enĩ stabat hierusalem et templuz in ea. Cunq monuisset eos de dilectiõe dei et timore et elemosinis faciendis.et vt ipi eadem mandarent filijs suis.addidit. Vos ãt nolite manere hic.sed quacũ q die sepelieritis matrẽ vestraz circa me in vno sepulcro, ex eo dirigite gressus vestros vt eatis hinc. Et mortuus est thobias et postmodũ vxore9. Et abscessit thobias ex niniue cum vxore sua.et filijs et nepotib9.et reuersus est ad soceros suos. Et inuenit eos in bona senectute et curã eor gessit.et clausit oculos eorum raguelis scz et anne. Et notandus q in sacra scriptura q̃nq dicunt anne. Mater samuelis.vxor thobie.vxor raguelis.mater btẽ marie virginis.⁊ anna prophetissa. Mortuus est et thobias minor cõpletis annis .xcix. et sepelierũt eum omis cognatio eius.⁊ omis generatio ei9. In sancta enĩ conuersatione permansit.ita vt accept9 esset tam deo q̃z hominibus. Nunc ad historiã captiuitatis hierusalem reuertemur.et post historiã vdith et hester locis suis explicabim9.

De morte godolie. Cap. II.

Factum est autem cum pfecisset rex babilonis godoliam reliquijs terre venerũt ad eũ omes q̃ euaserant manus hostiũ.et inimicas gentes latuerant.vel quibuscunq tribulis saluauerãt animas suas. Adulti q̃z de decem tribub9 quibus grauis erat cobitatio samaritanor. Fuerunt etiã inter eos quidã de pncipib9 terre.iobanna fili9 careę, sareias,et iecbonias. Et dixit godolias ad eos. Nolite timere habitare in terra et seruire regi babilonis,et bene erit vobis. Ego habito in maspbat.vt respondeaz pcepto chaldeor qui mittentur ad nos,vt in nullo vos grauemini. Cũq hoc iuramento firmasset dimisit eos ad prouicie loca que q̃sq sibi delegisset. Porro de genere regio erat quidaz ismabel vir malignus. Qui dum obsideret hierusalem,ad regem euasit amonitaruz,et ibi morabatur. Et ait iobanna fili9 carees godoliaz secreto.scito quia ismabel insidiat anime tue.inuidens tibi dominũ terre. Vel rex amonitarũ mittet eum pcuttere animã tuã.vt occupet terram desolatã. Ego ergo et pcutiam ismabel nullo sciente.ne interficiat te.et dissipentur et pereant reliquie iuda. Et ait godolias, Non facies verbũ hoc.vt occidas virũ innocentez. Non enĩ verisimile est vt in tali desolatione hmõi malicia exercerz

¶ Et factuz est in mense septimo eius dezanni venit ismabel ⁊ decẽ viri cum eo ad godoliã in maspbat.et splendide suscepit eos. Cũq post prandiũ versus esset godolias in lopore et conuiue,pcussit eos ismabel.⁊ egressus p noctẽ.iudeos q̃ erãt in ciuitate et q̃sdã milites q̃ erãt a babilonijs derelicti trucidauit et piecit cadauera eor in lacum quem fecit rex asa.ppter baasa regẽ israel. Altera vo die cum muneribus venientes de prouicia lxxx.viri ad godoliam.et egressus ẽ ismabel in occursum eor dicens. Intrate ad godoliam. Quibus ingressis.occidit eos ismabel preter decẽ q̃ dixerunt ei.parce nobis.quia thesauros habem9 in agro frumenti.vini et ordei.olei et mellis,et dabimus eos tibi.et

receſſerunt ab eo. Tūc iſmabel duxit captiuas reliquias populi qui erat in maſpbat. filias q3 regis q̄s cōmēdauerat nabuzardā gedolie. Quod cū audiſſet iobanna filius care. aſſumptis viris inſecut⁹ eſt iſmabel. ⁊ inuenit eū ad aquas q̄ ſunt in gabaon. et fugit iſmabel a facie e⁹ cū octo viris et reduxit iobanna captiuos et predam quaz duxerat iſmabel.

De deſcenſu reliquiarum iude in egiptum et obitu hieremie.

Capitulū .III.

ET cōuenerūt omnes reliquie iuda ad ieremiā a paruo vſq3 ad magnū. Diſponebāt eī fugere in egiptuz. timentes ne occiderentur a chaldeis p̄ morte godolie. Et dixerūt ad pphetā. Oza p̄ nobis deum. vt indicet nobis verbū q̄ faciem⁹. et q̄cq̄d dixerit nobis per os tuū faciem⁹. Poſt dies ſeptē factū ē verbū dñi ad hieremiā. et cōuocans vniuerſuz populū aut. Hec dicit dñs. Si manſeritis in terra hac. plantabo vos ⁊ nō euellā. Jam eī placat⁹ ſū ſup malū q̄d feci vobis. Nolite timere a facie regis babilonis. q2 ego vobiſcū ſum. Sin aūt deſcenderitis in egiptū. vt ibi habitetis. gladi⁹ nabuchodonoſoz quez formidatis ibi cōprehēdet vos. et peribitis gladio fame et peſte. Et nō audierūt ieremiam ſed dixerūt mentiris. Non miſit te dñs. ſed baruch incitat te aduerſum nos . vt tradat nos in man⁹ chaldeoz. Et deſcenderūt omnes cū mulieribꝫ ⁊ paruulis ⁊ omni ſubſtātia ſua in egiptū. et duxerunt ſecū ieremiā et baruch. et deſolata eſt terra . et ſabbatizauit multis annis ſicut p̄dixerat ieremias. Non eni trāſtulit in eā rex babilonis colonos. ſicut fecerat rex aſſiriorū in terram iſrael. et habitauerunt reliquie iuda in egipto in magdalo et in taphnis ⁊ i memphis et in terra phatures ⁊ ē nomen regis. a q̄ illa pars egipti ſic denominata ē. Et fact⁹ ē ſermo dñi ad hieremiā i taphnis dicēs Sume lapides grādes ⁊ abſconde eos i cripta q̄ ē ſub muro latericeo in porta dom⁹ pharaonis. et dices ad iudeos. Hec dicit dñs. Ecce ego aſſumā ſeruū meū nabuchodonoſoz. et ponaz thronū ei⁹ ſup lapides iſtos. et p̄cutiet terraz egipti et peribitis vos cū egiptijs. Pdoro mulieres hebreoꝝ ſacrificabāt dijs alienis et regine celi lune ſcz vel iunoni vel berecincie offerebāt placentas et libamina. Cūq3 argueret eas ieremias dixerūt. Nunq̄d ſine viris nr̄is hec fecim⁹. Cūq3 ad viros duri⁹ loqueret dixerūt. Quando fecim⁹ hec in vrbib⁹ iuda. ſaturati ſum⁹ panib⁹. et bene erat nobis Exq̄ ät ceſſauim⁹. indigem⁹ omibus. ⁊ gladio ⁊ fame p̄ſumpti ſum⁹. Et rñdit ieremias Hec dicit dñs. Ego iurauī in noīe meo magno. q2 omnes viri iuda q̄ ſūt in terra egipti gladio et fame peribūt. donec penit⁹ conſumant. Et inſurrexit ꝑplus aduerſ⁹ hieremiā et lapidauerūt euz lapidib⁹ q̄s abſcōderat ſub muro latericeo. Egiptij vo bonozauerūt pphetā. ſepelientes eū iuxta tumulū reguz. memores bñficioꝝ q̄ p̄ſtiterat egipto. Oratione ei ſua fugauerat aſpides et beſtias aq̄z quas greci cocodrillos vocant. quib⁹ p̄rius egiptus infeſtabat. Tradūt ei quidaz q̄ adhuc de puluere eius dē loci aſpiduz p̄cuſſura ſanat. et fugant cocodrilli. De eodez ait epiphani⁹. Judiuim⁹ a viris senioꝝ b⁹. q̄ ex ſenioꝝ antigoni et ptolomei ſtirpe deſcenderant. q̄ alexander macedo veniens ad ſepulcrū pphete. ⁊ cognoſcens loci miſteriū. tranſtulit ip̄m in alexandriā et ſepeliuit glorioſe et extunc a terra illa p̄hibiti ſūt cocodrilli et aſpides penit⁹. Nam et idē alexander p̄us itroduxerat illuc ſerpentes q̄ſdā. q̄ vice marſoꝝ aſpides fugabāt. ſz nō poterant eas penitus extirpare. quos q2 ab argis peloponij aduexerat. argones noīauit. Dic ē ieremias q̄ regib⁹ egipti ſignū dedit. q̄ eoꝝ idola euerti oporteaz. cū vgo pareret. Jūd ⁊ ſacerdotes

Triplicit deſtructa ē ⁊ trib⁹ vicib⁹ hieruſalez. p̄mo p̄ tranſmigrationē ioachī ⁊ eorū q̄ ſecū trāſmigrauerāt. Scdo p̄ captiuitatē ſedechie ⁊ templi deſtructionem. Tertio p̄ deſolatōez

eoꝝ in secreto tẽpli loco imaginẽ vgis ⁊ pueri statuẽtes adorabãt. Cum vo ptolomeus rex interrogaret eos qua hec facerent ratione dixerũt paterne traditõnis esse misterũ. qõ a sancto ppheta accepant maiores. et credebãt in reb⁹ ita fore venturũ. Hic ẽ ieremias q̃ templũ euertendũ pnoscẽs. arcã testamẽti cũ bis q̃ in ea erant tulit. ⁊ pcib⁹ suis eã absorberi fecit in petra. petraꝝ vero digito designans. nomen dei tetragramaton impsit. Et factũ ẽ sigillũ in similitudinẽ sculpture q̃ ferro cauat. et ipm dñi nomen nubis operimento ita celatũ est. vt ex tũc nec locuꝝ quis recognoscere queat. nec ipm nomen legere. vsqꝝ in hunc diem et vsqꝝ in finẽ. Et pristine figure instar illic sepe nubes vt ignis fit nocturno tpe. eo q̃ gloria dei ab ei⁹ lege nõ desinat. Est aũt petra illa in heremi terra inẽ duos montes. in quib⁹ iacent moyses ⁊ aaron Dixitqꝝ ieremias psentib⁹. Dñs ex syon recessit ad celos. inde rursus in virtute venturus. et erit signũ psentie ei⁹. q̃ vniuerse gentes adorauerint lignũ. Dixitqꝝ q̃ hãc archã nemo pter aaron producere poterit. et tabulas q̃ in ea sũt null⁹ aperiet sacerdotũ. null⁹ qꝝ ppbetaruꝝ. nisi elect⁹ dei moyses. ⁊ ipma resurrectõne in futuro q̃ mortui resurgẽt. pma resurget hec archa. et exibit de petra. et ponet in mõte syon. et oẽs sancti congregabũt ad eã. regressum dñi sustinentes. et aduersarium qui eos quesitur⁹ est interimere fugientes

De captiuitate reliquiarũ Jude. Capitulum. IIII.

Factum est p⁹ mor te bieremie anno. v. euersionis ierusalẽ. ipe ẽ vicesimus sterti⁹ regni nabuchodonosor. descẽdit nabuchodonosor in siriã inferiorẽ et obtinuit eã. Adoabitas q̃ ⁊ eramonitas subiugauit sibi. Et tandẽ intrauit in egiptũ. eãq̃ subuertit. et regez qui tũc erat in ea occidit. aliꝝq̃ in ea ꝓtuẽs. denuo iudeos captiuos duxit in babilonem. Et ab hac vltima captiuitate reliquiarũ iude. quidam numerant. lxx. annos vsqꝝ ad secundũ annũ darij filij ubaspis. Hanc etiaꝝ captiuitatem reliquiarũ pdixerat ezechiel in chaldea. de quo modo prosequentes aliquis ordinemur

Sequitur historia ezechielis

Historia de ezechiele ppheta. ca.i.
De eleuatõne et visione ezechielis cap.ii.
De cõmemoratõne hierusalem. cap.iii
De ꝓfanatione hierusalem. cap.iiii
De resurrectione mortuoꝝ. ca.v.
Qꝝ facta est manus dñi sup ezechielem. Capitulum. vi.

Historia de ezechiele prophete Capitulum. I.

Ezechiel ppheta e terra cysare fuit fili⁹ buzi. de genere sacerdotũ. Hic in babilonem ductus est cũ ioachim et matre ei⁹. cuꝝ daniele et tribus pueris. Hic habitabat iuxta fluuium chobar. Factũ est aũt in. xxx. anno nõ solum etatis ipi⁹. sed a. xviij. anno iosie q̃ in uentus est deutronomi⁹ in templo. in q̃nto anno transmigratõnis. in quarto mense. in q̃nta die mẽsis. exorsus est ppbetare ezechiel ad concaptiuos. ꝓpter causas bmõi. legerant in epistola ieremie per. lxx. annos duraturã captiuitatẽ. et flebant p exilij ploganõne. Preterea murmurabãt aduersus dominũ. q̃ fraudulenter eos eiecisset. Dixerat ei pos ieremie remanẽtes in bierusalẽ perituros. eis vo q̃ se traderent seruo suo nabuchodonosor bona pollicebat. Hũc autez in ꝓtrarium res relapsa erat. Florebant ei qui remanserant. et ipi iugo seruitutis ꝑmebãt Erant q̃ inter eos q̃ dicerent. q̃ dñ seruierãt militie celi. omnib⁹ bonis habũdabant. ex q̃ vo cessauerant. perierant gladio fame et peste. Ad hec ppbetabat ezechiel euersionẽ vrbis. et templi incendiũ imminere. et eos qui remanserant in vrbe fame perituros. ⁊ extra vrbem gladio. Eos aũt q̃ viui traberentur. grauẽ passuros seruitutez. ꝓpos aũt in pace et q̃ libera seruitute mansuros. Ut aũt auctoritatẽ ꝓberet et de⁹. postendit ei quasdaꝝ visiones. similitudinẽ scz boꝝ. leonis. ⁊ vituli. et aquile. nõ solũ ad ꝓfigurandũ euãgelis

stas.sz vt ostenderet deū isrl' dñm esse totius creature.p hec dignitra omnē itelligēs creaturā. Hō ei pest ceteris animātib⁹.aquila rex est auiū.leo ferarū.bos iumentoꝝ. Sub animalib⁹ vo vidit rotam in medio rote.vt ostenderet circūuolutōem oim elemētoꝝ in dñi esse ptāte.et sup hec vidit firmamētum coloris saphirini.et sup firmamētū erat silitudo throni.z sup thronū similitudo q̄si aspectus hois. Et ait dñs ad eu. Fili hois mitto te ad filios isrl'.qz dom⁹ exasperās ē.si forte audiant z quiescant.et sciāt qz pphā fuerit ī medio eoꝝ. Et ecce man⁹ missa ad eū in qua erat liber scpt⁹ intus et foris.z scpta erant in eo lamentatōes.et carmen et ve. Et ait dñs. Comede volumen istud.qz dedi vba mea ī ore tuo. Et iuit pphā ad trāsmigratōz iuxta fluuiū chobar.ad aceruū nouarū frugum. et sedens in medio eoꝝ.posuit coram eis latere.et descpsit in eo ciuitatē irl'm.et obsidionē aduers⁹ eā.et munitiones et aggerē z castra et arietes ī giro.et anteposuit sartaginē ferreā oculis suis ne videret eos.et ait. Sic obfirmauit dñs faciē suā ad irl'm ne videat eam.et obsidebit eā. Signū ē domui israel. Et qz in irl'm erāt multi de decē tribub⁹ qui ad eos ꝓfugerant.etiā de eis locut⁹ ē dñs ad eū. Fili hois.sume tibi frumētū et ordeū.z fabam.et lentē.z miliū.z viciā.et facies tibi panē de eis subcinericeū.in pondere.xx.stateꝝ. et operies illū in oculis eoꝝ ad coquendum stercore būano. Cūqz hec abhorreret pphā cōcessit ei fimū boum p stercore būano. Et dices ad eos. Sic comedēt filii isrl' panē suū pollutū inē gētes ad q̄s eijciaz eos. Dixitqz iterū dñs ad eū. Sume tibi gladiū radentez pilos.i.nouaculā.et duces illū p caput tuū z barbā.et tertiā ptē piloꝝ cōbures igni in medio eoꝝ.et tertiā ptē ꝓcides gladio in circuitu.et tertiā ptem disperges in ventū. Hec ei dicit dñs ad irl'm. Tertia ps tui fame morietꝰ z peste ī medio tui.et tertia ps tui gladio cadet ī circuitu tuo.tertiā vo ptē in omnē vētū dispergam.

De eleuatiōe et visiōe ezechielis. Capitulū .II.

Factū est autem in anno sexto.in sexto mēse.in quinta die mēsis.leuauit spūs pphaz iter celū et terrā.z adduxit eum irl'm ī visiōe dei Et vidit ab aquilone ī introitu porte ydoluz baal.z ingressus vidit vniuersa idola dom⁹ isrl' depicta in circuitu p totū.et lxx. viri de senioꝝb⁹ stabāt.et iechonias sacerdos cū eis. et vnusquisqz habebat thuribulū ī manu sua et vapor nebule de thure ꝓsurgebat. Et ingressus postiū porte ad aquilonem.vidit mulieres plangentes thamur mortuū .i.adonidē et laudantes rediuiuū.z vidit inē vestibulū et altare.xxv.viros hñtes dorsa ad templuz. et adorantes ad ortū solis. Et dixit dom⁹ ad eum. Vidisti fili hois q̄ faciūt. Num q̄d leue est hꝫ. Ecce facia eis in furore.nec parcet eis oculus me⁹ Et ecce sex viri veniebant habentes vasa interitus in manib⁹ suis.z erat vir ī medio eorū vestit⁹ lineis.et atramētariū scptoris ad renes ei⁹ Et dixit dñs ad eū. Transi per medią ciuitatē.et signa thau sup frontes viroꝝ gementiū et dolentiū de abominationibus quas isti faciūt. Et dixit dñs ad viros. Transite p ciuitatē sequentes eū.et percutite omēz sup quē nō videritis thau. Nemini parcet oculus vester.et a sanctuario meo incipite Cūqz ptransirēt.clamauit pphā. Heu.heu. heu.dñe de⁹.ergo ne disperdes oēs reliquias isrl'. Et dixit dñs ad eū.q̄ indut⁹ erat lineis Imple manū tuā prunis.et effundes super ciuitatē.et hꝫ faciens cōbussit eā. Spūs aūt dñi leuauit ezechielē.z reduxit eū ī chaldeaz. Et locut⁹ est ad transmigratiōem quecūqz ostenderat ei dñs.

De cōmemoratōe hierusalem. Capitulum .III.

Post hec ezechiel p in ꝓspectu eoꝝ p diez cepit trāsportare vasa dom⁹ sue.q̄si trāsmigrās

ad aliū locū. Uespere āt pfodit parietē. z per ruinā parietis asportauerī eū ibūeris serui ei⁹. velata facie nibil videntē. Et dixerūt ad eū dom⁹ isrl'. Quid tu facis. Qui rñdit. Hu per regē q ē isrl'm onus istud est. Parietez pfodient vt educāt eū. i caligine noctis egre dieī. capieī i sagena.

adducet i babilonez et eā non videbit ibi qz morieī. Postea locut⁹ ē ad domum isrl'm enigmate dicēs

Quia sic piscis p sagenam. sic sedechias fuit capt⁹ i cāpo solitudis iericbontine.

Hec.d.d. Aquila grādis magnaz alaz. longo mēbroz ductu. plena plumis z varietate Bē nabucho. venit ad libanū. i. ad templum et tulit medullā cedri. i. vasa dñi. et sūmitatez frondiū trāsportauit. i. ioachim. et tulit de semine terre. i. matbaniā. et posuit illud in tra et creuit in vineā i. fecit eū regē. et accepit ab eo iusiurandū. Et facta ē aquila altera grandis. i. pharao. et ecce vinea ista extēdit palmites suos ad illā. vt irrigaret eā. Nūqd pspe rabit q fecit bec. Et q dissoluit pactū. nunqd effugiet. Uiuo ego dicit dñs in medio babilonis morieī. Et factū ē verbū dñi ad ezechielem in āno nono. in mēse. x. decima die mēsis dicēs. Fili hois scribe tibi nomē diei hui⁹ in q pfirmat⁹ est rex babilonis aduersū isrl'm hodie. Ecce ego tollā hodie a te desiderabile oculoz tuoz. et ingemisces tacēs. nō ploratus nō plangēs. luctū mortui faciēs non velabis ora amictu. nec cibos lugentiuz comedes. sz calciamēta erūt i pedib⁹ tuis tāqz ad eundū. Et mortua ē uxor sua vespere et non planxit. sz erat q̄si itur⁹. z dixerūt ad eū. quid ptenderet B. Qui rñdit. Hec dicit dñs. Ecce ego polluam sanctuariū meuz desiderabile oculoz vroz. et p nimia anxietate ñ plāgetis. qz q̄sqz de nece sua sollicit⁹ erit. Postea i cōsolatōem gētis sue pdixit ppba calamitatez circūstantiū nationuz. q vel inuerāt bostes ptra isrl'm. vel insultauerāt captiuis. i. filiozū amon. z moab. z edom. philistijm turi z sidonis egipti et ethiopie.

De consolatione hierusalem. Capitulum. IIII.

Et factuz est in. xij. ano transmigratōis. xj. mēse. v. die mēsis veīt ad ezechielē q̄dā q fugerat de isrl'm dicēs. Uastata ē ciuitas. In pcedenti tñ vespera. ezechiel pdixerat de nūcio veturo. Et audiēs ois trāsmigratio excidiū vbis z incendiū tēpli. leuauerī vocē suam z dixerī. Periit spes nrā. abscisi sum⁹ ñ resurgem⁹. Et exclamauit ezechiel Hec.d.d. Cum sanctificat⁹ fuero i vob. tollā vos d gētibus. et adducā vos in terrā vrām. et effundā sup vos aquā mundā. z mūdabimī ab omibus inquinamentis vestris.

De resurrectione mortuorum. Capitulum. V.

Et facta est super e propbetā man⁹ dñi. et eduxit eū i spū in campuz q plen⁹ erat ossibus siccis vehemenţer. Et ait ad euz. Fili hois. putas ne viuēt ossa ista. z dixit. Domine tu scis Et dixit Dic ad ea. Ossa aride da hec dicit dñs. Ecce dabo sup vos neruos. et succrescere faciā carnes. et superextendaz vobis cutē. dabo vobis spūm et viuetis. Et adduc eo loquente. fact⁹ ē son⁹ et cōmotio. z accesserī ossa ad ossa. vnūqdqz ad iunctura suā. z ecce sup ea nerui z carnes. et cutis. sz spūm ñ babebant Et dixit dñs ad ppbam. Clama ad spūm z dices. Hec.di.d. A q̄ttuor ventis veni spūs. et insuffla super interfectos istos et reuiuiscant. Et sic factū ē. et viuentes steterī sup pedes suos. exercit⁹ grādis nimis valde. Et dixit dñs. Ossa bec vniuersa dom⁹ isrl'ē. Et ecce ipsi dicunt. Aruerunt ossa nra. et periit spes nra. abscisi sumus. Propterea vaticinare. et dices ad eos. Hec.di.d. Ecce ego aperiam sepulcra vestra. et educam vos de sepulcris vestris. populus meus. et inducam vos in terrā isrl'. Et scietis quia ego dñs. cum aperuero sepulcra vestra. et eduxero vos de sepulcris vestris populus meus. Et dabo spūm meum in vobis. et viuetis. et requiescere vos faciam super humum vestram. et scietis quia ego dñs locutus sum et faciam. ait dñs. Et factus est sermo dñi ad me dicens. Tu autem fili hominis sume tibi lignum unum. et scribe super illud. Lignum Iuda et filiorum israel socior eius. et sume lignum alterum. Lignum Ioseph

effraim ⁊ socios ei⁹. ⁊ iunxit ea. ⁊ tenuit ea i vna manū simul. et dixerunt ei. Quid tibi vis in bis. Qui rñdit. Hec dicit dñs Ecce ego congregabo regnū iuda. ⁊ regnū effraim. et faciā eos in gētē vnā. et regnū vnū. et seruus meus dauid princeps erit eor i perpetuū. Et locut⁹ est dñs ad ezechielē. Fili hominis vaticinare aduers⁹ gog. ⁊ trā magog dicēs. Hec. d. d. Ecce ego sup te gog princeps mosoch ⁊ tubal. seducā te. ascēdere te faciā ō laterib⁹ aquilonis. et adducā te sup montes isrl'. ⁊ cades ibi tu ⁊ oia agmina tua. et dicaz volucrib⁹ celi et bestiis terre. Properate et currite vndiqz ad victimā quā immolo vobis sup mōtes isrl'. vt comedatis carnes fortiuz. et sanguinē pncipū trē bibatis. Et ossib⁹ coroſis dabo sepulcrū noiatū. et mittā ignē in terrā magog. et in bis q̄ habitāt in insulis cōfidenter. Hoc fabulāt hebrei futuruz post regnū mille annorū et q̄ tāt⁹ erit exercit⁹ gog. et hebrei p septē ānos vsū lignor baball nō de siluis. sz de armis. ⁊ colligentur ossa septē ānis. et sepelient in valle q̄ ob hoc dicet polianḋrum. q̄i multor virorū sepultura. Apolis q̄ō ē multū et andros q̄ō est vir. vel a polis q̄ō ē pluralitas et andros q̄ō ē vir. inde polianḋrum q̄i virorū multorū sepultura.

Non q̄ sit fabula de gog et magog. imo historia. sed q̄ sic ab hebreis appellat.

¶ Q̄ facta est man⁹ domini super ezechielem. Ca. VI.

IN uicesimoquinto āno trāsmigratōis. ipe ē annus xxxiij. regni nabuchodonosor. pmo mēse. decima die mēsis. xiiij. āno post q̄z percussa ē ciuitas i bac ipa die facta ē man⁹ dñi sup ezechielē. Et adduxit eū i spū i terrā isrl'. sup montē excelsū. ⁊ ondit ei desceptōz ciuitatis ⁊ tēpli sup quā ad trāz nri siluerūt auctores. Porro ezechiel i caldea inē cōcaptiuos iudicauit trāsgressores legis. et pcipue q̄sdā de tribu dan et gad. q̄ in dñm cōmutterēt impia. legis plequendo custodes. Et fecit vt dicit epiphani⁹ p̄ eos pdigiuz magnuz. q̄ filij eor ⁊ vniuersa pecora a serpētib⁹ perierunt et p̄dixit q̄ trib⁹ ille nō reuerterēt ad ppa. sz i medie regionibus remanerēt. ppter q̄ō exacerbati in eū distraxerūt eū equis p crepidines saxor. et excerebrauerūt eū. et sepelierūt euz in agro maulim. in sepulcro sem et arfaxat. in spelūca duplici. In cui⁹ similitudinez abrahā i hebron sepulcrū faze cōposuit. Duplexāt ōr eo q̄ camerata sit. ⁊ auersa a superficie terre. sūmitas ei⁹ a parte vna. verū ex pte alia i petra suspensa sit sup terraz. Iste pp Baalpeō dedit signū in fluuio chobar. vt q̄n deficeret sustinerēt desolatōnez ire sue tūc sperarent regressū ad urbē q̄n inūdaret. Ad cuiusq̄z q̄uenerat plurima multitudo cōcaptiuorū ad fluuiū chobar. et caldei rebellionez veriti irruerūt sup eos. Ipse vo p̄ceps⁹ suis stans aquas fluminis sup aquas ābulans cū oi multitudīe. ad alterā ripā secepit. ⁊ q̄t quot hostiū psū pserant eos sequi. submersi sūt et porōez subito largā piscū copiā pro pstitit ad vescendum. Hepe q̄z multis deficiē tib⁹ vitam restituit.

Ide daniele. cap. j.
Visio pma. ca. ij.
Visio scda. ca. iij.
Visio tertia. ca. iiij.
Caldeog⁹ regū babilonis. ca. v.
Visio quarta ca. vj.
Visio q̄nta dañ. c. vij
Visio sexta. ca. viij.
Visio septia. ca. ix.
Visio octaua ca. x.
Visio nona ca. xj.
Visio decia. ca. xij.

¶ Incipit historia daniel'. Ca. I.

PRophetauit etiā i caldea daniel. q̄ sm ioseph⁹ et epiphaniū ō semie regio iude fuit. sm. lxx vo de tribu leui q̄ in titulo fabule belis ita ponunt.

Homo q̄dā erat sacerdos noīe daniel. filius abdo cōiuua regis babilonis natus

Ceptum de bele hebrei fabulam dicunt nō q̄n de vitate con-

fuit in betheroth superiore. Et fuit adeo castus. q a tribulib⁹ suis spado putaretur. Librū ei⁹ trāstulit hieronim⁹ ad petitionem paule ⁊ eustochij cū magna difficultate. Script⁹ enī erat hebraicis lr̄is. sed chaldaico sermone. nec legebat ab eccl̄ia p̄m. lxx. quia multum a veritate discordabat eorum editio. sed p̄m theodotionē q apud hebreos nec susanne hz historiā nec hymnū trium puerorum. nec belis draconis: qz fabulā. de quo alti⁹ ordiemur. Ꝫ p̄mittentes. q alij p̄phetarū longe ante captiuitatez duarū tribuū de ea p̄phetarūt. vt ysaias et ozee. Alij ea imminēte. et dum fieret. vt ieremias et ezechiel. Alij infra eam. vt daniel et abacuc. Alij post eam. vt aggeus ⁊ zacharias. ¶ Factū est aūt cū nabuchodonosor duxisset in babilonē nobiliores pueros iudeorū. et q̄sdam de semine regio. pulciores iter eos et doctiores q̄ stare possent i palacio regis. vt aut ioseph⁹. castrauit qō etiaz alijs gētib⁹ quas vastauerat fecisse dinoscit. Et tradidit eos p̄posito eunuchorū. et fecit eos eruditi puncialib⁹ lr̄is pariter et chaldeis. Est autez chaldea lingua eadē q̄ ⁊ ira p̄pinqua hebree. et iussit eis ministrari cibos de mēsa sua. Fuerūt autē inter eos q̄ttuor optimi de filijs iuda. daniel. ananial. misabel. ⁊ azarias et mutauit eis rex noīa. et dicti sūt baltbasar sydrach. misac. et abdenago. Baltbasar aūt erat nomen regij generis. qō imposuit daniel. vt dicit epiphan⁹. eo q̄ iam cogitaret de et⁹ adoptōne. Istis q̄ttuor p̄posit⁹ eunuchorū specialem posuit p̄curatorē malazar. Hi p̄posuerūt nō p̄taminari cibis gentiliū. Ꝫ cum cogeret eos malazar edere de cibis regis. ne viderent corpa ⁊ rege ceteris exiliores. dixerūt ad eū. Tempta nos obsecro diebus decē. et da nobis legumina et aquā. ⁊ post Ꝫ p̄templare vultus nr̄os et reliquoz q̄ vescunt cibo regio. et sicut videris sic facias nobiscū. Igitur malazar tollebat cibaria ⁊ vinū eorū. et dabat eis legumina. Propter hoc ait

Sicut videm⁹ galli: cū scr̄ptū latinis lr̄is. nec tū oī cognoscēti lr̄as hoc patz.

eoz erant limpide. non bebetes p̄pter multitudinē ciboz. nec confuse p̄ varietate. et coz: pora eoz laborib⁹ aptiora. et subito facti sūt eruditi. qz dedit eis dñs scientiā ⁊ disciplinā et p̄cipue danieli intelligentiā visionū ⁊ somniorum. Et exactis trib⁹ annis statuti sūt in p̄spectu nabuchodonosor. et ō omnibus q̄ sciscitat⁹ est rex ab eis. inuenit in eis decuplum sup cūctos ariolos et magos q̄ erāt in regno e⁹. Et fuit daniel in honore ī chaldea etiaz vsq; ad darium ⁊ cyrum. Hic terminat p̄ma danielis p̄copa. Sequūtur aūt. ix. vel x. q̄ visiōes danielis dicūt. eo q̄ ī eis vl' ip̄e aliq̄d viderit. vl' visū ab alio explanauerit.

Nota q̄ multitudo ciboz hebetat. varietas p̄fūdit ingeniū.

Qui regnabant super medos et persas q̄ ⁊ delecert regnum babilonis.

Prima distinctio q̄ nō ō visio. Quero. cur p. x. distinctiones diuisit. nō dico libros.

Prima visio danielis. Capitulum. II.

Pro in āno secūdo regni sui vidit nabuchodonosor somniū et p̄territ⁹ est sp̄us eius. et effugit ab eo somniū. Nec est intelligēdum secundus ann⁹ regni ab origine. sed a p̄sumatione. Consummatū aūt ei⁹ regnum. postq̄z subiugatis sibi nationib⁹. reliquias israele duxit ab egipto. Cōuocauit ergo rex coniectores chaldeoz. et dixit ad eos. Vidi somniuz. sed ignoro quid viderim. Qui respondērūt syriace. Dicat rex somnium seruis suis. et interp̄tationē ei⁹ indicabimus. Et ait rex. Nisi somnium et ei⁹ coniecturam indicaueritis mihi. peribitis et domus vestre publicabūt. Et dixerūt. Non est homo super terram. q̄ sermonem tuū possit implere. excepti⁹ dis quoz cōuersatio non est cum hominibus. Tunc p̄cepit rex in ira magna. vt interficerē

Chaldaice vsq; ad vsionē quā vidit in sis sub baltbasar.

tur omēs sapientes babilonis. et querebat daniel et socij ei⁹ vt perirent. Qō cuz accepis set daniel. ingressus rogauit regem vt daret ei temp⁹ ad solutionē p vnam noctem tātū. vt dicit iosephus. Et ingressus daniel ad domū cum socijs suis orauit deū. et p visionez noctis reuelatum est ei misterū. et bñdicēs deū ingressus est ad regem. Et ait ad eū rex. Poteris ne mihi somniuz indicare et interpretationem ei⁹. Qui respondit. Non potest hoc homo. sed est de⁹ in celo reuelās misteria. q̄ indicauit tibi q̄ ventura sunt in nouissimis temporib⁹. Visiones capitis tui. id ē. cordis tui hec sunt. In corde ei est sapientia ꝑm euangeliū. nō in capite ꝑm philosophuz Tu cogitabas in stratu tuo quis post te mū di teneret ꝓncipatum. et ostendit tibi de⁹ regnaturos. Videbas corā te statuā grandē z terribilem. cui⁹ caput et collum erat ex auro pect⁹ et brachia de argento. venter z femora ex ere. tibee aūt ferree. pedum quedam pars ferrea. quedam ficilis. Et abscisus est lapis de monte sine manib⁹. et percussit statuam in pedib⁹ et ꝓtriuit eam. et redacta est i fauillaz que rapitur vento. et non est inuent⁹ locus eius. Lapis aūt fact⁹ est mons magn⁹ et impleuit vniuersam terrā. Hunc audi rex iterpretationem ei⁹. Tu es caput aureū cum bis qui succedent tibi. Et post hoc consurget regnum aliud minus te. qō intelligendū est ō regno medoꝝ et persarum. tanq̄z p duo brachia. per que delectum est regnū babilonis. Et regnum tertium aliud eneuz. qō imperabit vniuerse terre. quod intelligendum est ō regno grecoꝝ. quod vocali⁹. i. nominatius fuit ceteris. vel ppter eloquentiā grecorum. vel ppter famā alexandri. Et quartū regnuz erit quasi ferreū. qz sicut ferrū domat omia metalla. sic illud ꝓteret omia hec. quod intelligendū est de imperio romanoꝝ. Porro qz vidisti partem pedum testeam. partē ferream. sicut ferrum non potest misceri teste. sic erunt in eo ciuiles discordie. z pars solidabitur. pars altera ꝓtereť. Tūc suscitabit deus regnū celi. qō cōminuet vniuersa regna hec et stabit in eternū. Super hoc dicit iosep⁹. Significauit et daniel regi de lapide. quod mihi non placuit indicare. Hoc autem referunt hebrei ad regnum suū quod expectant Tunc rex cecidit in faciem suaz et adorauit danielem dicens. Vere deus vester. de⁹ deorum est. Et dedit danieli ꝓncipatum super omnes prouincias babilonis. et super cunctos sapientes. Obtinuit autem daniel a rege. vt tres socij eius pncipatum haberent super prouincias. ipse vero preesset in babilone et staret in foribus regis.

Secunda visio danielis. Capitulum. III.

Sequitur secunda visio danielis. q̄ ob hoc tantum visio dicitur. q vidit ī ea rex in forma ce quartum simlem filio dei. Porro nabuchodonosor fecit statuam auream. altitudine cubitoꝝ. lx. latitudine. vj. z statuit eam in campo duram. fluminis scz cuiusdam. iuxta quē gigantes edificauerunt turrim. Septuaginta dicūt in campo peribolon. quod interpretatur conclusum. Nam erecta statua. circūsepiuit rex campum. et cōuocauit rex omnes ꝓncipes regionum ad dedicationem statue. et preco clamabat valenter. In hora qua audieritis sonitum musicoꝝ adorate statuam. Qui nō adorauerit eadez hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Et adorauerunt omnes ꝑter socios danielis. Et accusati sunt ad regē. et subuersa ē fornax septuplū. z missi sūt vincti cū vestib⁹ in mediuz fornacis. viros autē illos q̄ miserant eos iterfecit flāma ignis. Que sequunť vsq̄z tūc obstupuit rex. dicē Inde est q cum fiūt ordines ante oōem eccl'ē q̄ dr. Deus q̄ tribus pueris. ꝛc. nō dr flectam⁹ genua.

Ea scz q̄ sequūť cāticuz. et q̄dam alia. di sperse q̄dez. qz trāslatio theodotionis que vbiq̄z legebat ea ꝓtinebat. ideo timuit iero. ea ñ apponere. tñ iugulabat ea p veru

se iero. nō legisse in hebreo. sed qz ī toto orbe dispsa erāt. veru ātepositio ea sbiecit. ne apō ipitos prem voluminis videreť detrūcasse.

Pdoro fornax succensa erat malleolis.i. sarmentis ⁊ pice.⁊ stuppa.et napta.qđ ꝑm salustiũ historiographũ q̃dam genꝰ fomitis est apud persas.ꝑm alios ãt ossa sũt oliuarum arefacta cũ amurca.

ꝑm plinũ i ĩra babilonis fluit ad modũ bituminis. Et erupit flãma.et incẽdit q̃s reperit iuxta fornacẽ ꝺ chaldeis.et effusa est sup fornacẽ cubitis.xlix.qđ geometrica regula cõpbensũ est. Angelꝰ ãt descẽdit cum eis in fornacẽ.et excussit flãmã.et induxit q̃si vẽtũ roris flantẽ.i.refrigerantẽ eos. Tunc ananias orauit dicens.

Ossa oliuaꝝ fructus earũ arũdi.⁊ amurca intincti fece olei.

Justꝰ es dñe.peccatorũ ꝯ legem tuã.et tradidisti nos in manꝰ hostiũ. Sed in aĩa ꝑtrita et spũ humilitatis suscipiamur a te.et sicut in olocaustũ pinguiũ.sic fiat sacrificiũ nostrũ hodie ĩ ꝓspectu tuo.vt placeat tibi. Tũc illi tres q̃i vno ore bñdicebant deũ dicentes. Bñdictꝰ es dñe deꝰ patrũ nrõꝝ.ẽ.⁊ laudabant omnẽ creaturã ad bñdicendũ deũ.procedẽtes a supioribꝰ ad inferiores. Ex ꝟ autẽ qđ ꝑdictũ ẽ.in aĩa ꝑtrita.et spũ hũilitatis.et qđ in cãticis legit. Bñdicite spũs ⁊ aĩe iustoꝝ dño.errauerũt q̃dam dicẽtes.esse in hoĩe ꝑter spũm sanctũ duo distincta.id ẽ.spũm ⁊ aĩam. Hucusq̃ in hebreo ñ habet. Tunc obstupuit rex.⁊ surgẽs propere ait. Nõne tres tãtos misimꝰ in ignẽ. Et ecce video ꝑros quatuor ãbulantes ĩ medio ignis et species quarti similis ẽ filio dei. Qđ de angelo intelligi potest. Tũc vocauit eos rex.⁊ egressi sũt. Et mirabãt oẽs q̃ capillꝰ eoꝝ non esset adustꝰ. nec etiã saraballa immutata. Et ait rex. Non est deꝰ aliꝰ q̃ ita possit saluare.et posuit edictũ.vt q̃ blasphemiã loqueret in deũ eoꝝ periret.⁊ domꝰ eiꝰ vastaretur.et restituit eis principatum prouinciarum.

Philosophi ĩ ꝟ errabant q̃ spũm dicebãt esse q̃dã q̃ mediãte viuificat anima corpi. Theologi aũt dicũt. duas esse vires aĩe. superiorẽ quã rationabilitatẽ. inferiorẽ quã sensualitatẽ dicũt.et sic forte in sententia nõ differt philosophi et theologi.

¶ Tertia visio danielꝭ. Cap. IIII.

Sequitur tertia visio danielis.quaꝫ nõ scripsit daniel.sꝫ est epla regis.quã scripsit vniuerso regno suo postq̃ de bestia restitutꝰ ẽ in hominẽ ⁊ in regnũ. In qua ꝓdicauit mirabilia q̃ fecerat apud eũ deꝰ excelsꝰ. Forma ãt epłe hec est quã ĩterseruit daniel operi suo. Ego nabuchodonosoꝝ florens et elatꝰ in superbiã. somniũ vidi qđ ꝑterruit me.⁊ ꝓuocatis cunctis sapiẽtibꝰ babilonis.solutionẽ eiꝰ nõ indicauerũt mihi donec ingressꝰ ẽ collega daniel cui nomen baltbasar.q̃ hꝫ spũm deorũ sanctoꝝ.⁊ dixi ei Videbã sup stratuꝫ meũ.et ecce arboꝝ in medio tre.cꝰ ꝑceritas vsq; ad celũ.et aspectꝰ eiꝰ vsq; ad termios terre.⁊ esca vniuersoꝝ in ea.sub ea habitabãt animalia et bestie.⁊ ramis eiꝰ volucres.⁊ ex ea vescebãt oĩs caro.⁊ ecce vigil et sanctus de celo descendit et ait. Succidite arborẽ et ramos.⁊ fructꝰ eius.et fugiant ex ea bestie et volucres. Verũtamẽ germen

Ipe eĩ rex fecerat eũ sibi secundũ ⁊ quasi collegam suũ.

Vigiles solemus appellare castroꝝ custodes vigilãtes de nocte. quibꝰ similis erat ille.

eiꝰ in terra finite.et cũ feris ps eius in herbis terre. Coꝝ eiꝰ ab humano cõmutet.⁊ coꝝ ferebetur ei.et septẽ tpa cõmutent sup eam. In sententia vigilũ decretũ est.et petitio sanctorũ est.donec cognoscant viuẽtes quoniam dñatur excelsus in regno hominũ.⁊ cui voluerit dabit illud. Tunc daniel tacit⁹ cogitabat quasi hora vna ꝑturbatꝰ qꝫ mala posẽ debantur regi.⁊ ait. Tu es rex arboꝝ illa qui inualuisti.⁊ potestas tua in terminis terre. et audisti puigilẽ sententiaꝫ altissimi sup te. Ab hominibꝰ ejcient te.et cum feris erit habitatio tua. Fenuꝫ vt bos comedes. vij. tẽpora.id est.anni mutabunt sup te.donec sciaꝫ

q̄ dñetur excelsus sup regnū hoīm ⁊ relīque tur tibi germen radicis.q⁹ regnū tuum resti tuet tibi. Quāobrem audi ꝯsiliū meū. Pec cata tua elemosinis redime.fortsitā ignoscet tibi de⁹. Factū ē aūt post ānū deambulabat rex in aula.et loquebat in spū elatōis dicēs. Nōne hec ē babilon quā edificaui ī robore regni.et in gloria decoris mei. Adhuc erat sermo in ore ei⁹.et vox de celo ruit. Tibi dici tur nabuchodonosor.Regnū trāsibit a te.⁊ cū feris habitabis septē tp̄ib⁹.donec sciaſ q̄ dñet excelsus in regno hoīm. Eadez hora ex hoīb⁹ abiect⁹ est.et fenū vt bos comedit.do/ nec capilli ei⁹ canescentes in similitudinem aquilarū crescerēt.et vngues ei⁹ q̄si vngues auiū. Igit̄ post dies diffinitos a dño.ego na buchodonosor leuaui oculos ad celū.et sen sus me⁹ reddit⁹ est mihi.et bñdixi altissimo cui potestas sempiterna.et non est q̄ dicat ei quare sic fecisti. Et requisierunt me optima tes mei.et in regno meo restitut⁹ sum et ma gnificentia amplior reddita est mihi. Ex bis aparet.et epipbani⁹ attestat̄.q⁹ nō corporis mutatōem.sed mentis alienatōem pass⁹ est. et ablat⁹ est vsus lingue ad loquendū.⁊ ber ba data est nature cibus hūane. Et videbat̄ et q̄bos essz in anterioꝛib⁹ et in posterioꝛib⁹ leo ꝑm misteriū tirannoꝝ.q̄ in p̄ma etate po luptatib⁹ dediti et ceruicosi.iugo belial sub dunt̄.in fine vo interficiūt diripiūt ⁊ concul cant. Adulti q̄z egrediebant̄ et videbāt euz. solus daniel non egrediebat̄.q⁹ toto tpe alie natōis ei⁹ oꝛationi p̄ eo vacabat et ad precef ei⁹ anni.vij.q̄s totidē dixit tpa in.vij.menses versi sunt. In quib⁹.xl.dieb⁹ insaniā patieba tur.et p̄ alios.xl.reuersus ad coꝛ boīs flebat et supplicabat deo.adeo q⁹ ex nimijs fletibus vt caro oculi ei⁹ facti erāt.et iterū p̄ alios.xl. dies vertebat in insaniaz.donec septē mēses cōplerēt. Post q̄s reuocat⁹ est.nō tā regna uit.sed statuti sūt p̄ eo septez iudices.et vsqz ad finē.vij.annoꝝ penitentiā egit.panem et carnes nō comedens.et vinū nō bibens. Le guminibus vtebatur et herbis ꝑm consiliū danielis. Et cum iterum regnasset.voluit da nielem facere coheredem filioꝝ suoꝝ. Et ait daniel. Absit a me.vt patrum relinquēs he/ reditatem in circum cisoꝝ donis inbe ream. Hic dicit ioſe/ ph⁹ q⁹ libꝛos hebrai cos ipe in grecuz trā stulit eloquiū Et hic mutat daniel oꝛdiez hiſtorie. Nos autez oꝛdinē p̄sequamur.

Et si daniel oꝛdinem hiſtorie hic mutauit ⁊ ñ.tñ vtēs recto oꝛ/ dine enumerat reges babilonis. vt ostenꝛ/ dat sub q̄ viderit.iiij. visionem scz sub bal thasar.v.a nabucho.

Cathalogus regum babilonis Capitulū.V.

Et mortuus est na/ buchodonosoꝛ magnus. et regnauit fili⁹ eius nabucho.p̄ eo.q̄ de ma/ nubijs hostiū templū belis magnifice deco rauit.ciuitatem reparās.ita vt nequaq̄z ob sidētes valerent fluuiū auertere.⁊ paternis regalib⁹ maioꝛa supaddidit.⁊ ī dieb⁹.xv.cō/ sumauit.iuxta q̄ lapides posuit grandes in star mōtis.et superplātauit arboꝛes.⁊ oꝛtuz q̄ suspēsilis dicebat̄.eo q⁹ vxoꝛ ei⁹ q̄ ī finibus medie nutrita fuerat.regionē suā alonge vi dere dēsideraret. Hui⁹ meminit megastenes in libꝛo iudicioꝝ.⁊ asserit eum fortitudine et actuū magnitudīe berculē trāscēdisse. Hz ⁊ diocles ī libꝛo coloniozum dicit.q⁹ iste nabu chodonosoꝛ obsedit tyrū trib⁹ ānis.et decez mensib⁹ Eo mortuo regnauit p̄o eo amili/ natapagus. Hic est euilmoradach.q̄.xxx vij.anno trāsmigra tionis.mēse.xij.xxvij die mensis.subleua/ uit caput ioachim regis iuda de carcere. et posuit thronum eius super thronum reguz qui erant cum eo in babilone.⁊ comedebat coraz rege cūctis diebus vite sue.et banc fecit cum eo misc̄iam.quia pater eius non ser/ uauerat ei fidem. Tradunt tamen quidam q⁹ euilmoradach frater minoris nabucho/ donosoꝝ.in diebus electionis paterne. mul/ ta egit impie in terra.et patre restituto accu satus apud eum missus est in carcerem.ubi ioachim erat vsqz ad mortem fratris sui.

Tyr⁹ insula tūc tpis fuit.⁊ volebat eā ꝛti/ nuare terre.sz postea alexander hoc consū mauit.

Cũ q3 regnare cepisset. eleuauit ioachim quẽ sociũ habuerat ĩ carcere. timẽsq3 ne resurgeret pater su⁹. q̃ de bestia redierat in boiez. cõsuluit ioachi. Ad c⁹ cõsiliũ cadauer p̃is sui effossũ diuisit ĩ. ccc. ptes. et dedit eas trecẽtis vulturib⁹. Et ait ad eũ ioachi. Nõ resurget pat̃ tu⁹. nisi redeãt vultures in vnũ. Hic habuit tres filios egessariũ q̃ et regulas dict⁹ ẽ. et laboſardochũ. et nabar q̃ balthasar cognominatus est. ad quem post regna fratruz regnum deuolutũ est.

Quarta visio danielis. Cap. VI

Sequitur quarta visio danielis. nõ ꝑm ordinez libri e⁹. sz ꝑm historiã. ĩ q̃ vidit ꝑm imagines q̃ttuor bestiarũ q̃ttuor reg̃ q̃ vidit nabucho. ĩ statua quadriformi. sz additũ est de anticristo et die iudicij. Anno ꝓmo balthasar vidit daniel somniũ. c⁹ sũmã scribẽs ait. Videbã. et ecce q̃ttuor vẽti pugnabant ĩ medio maris. Hi sunt angelice ptãtes q̃ laborant ꝓ regnis mũdi quib⁹ ꝑsunt. et quattuor bestie ascẽdebãt de mari. ꝑma q̃i leena. et habebat alas aquile. Et auulse sũt ale e⁹. et sublata ẽ de terra. et sup pedes q̃si hõ stetit. et cor e⁹ datũ ẽ ei. Hoc ẽ regnũ assiriorz qđ comparat̃ leene ꝓp̃ violentiã et libidinis ꝑpetiã quz leena sẽp in coitũ gestit. Alas aquile habuit ꝓpter longeuitatẽ. Nã in scda etate inchoans sub saruch ꝓcoauo abrahe. et descendit vsq3 in q̃ntam sub balthasar. Quo aũt tale auulse sũt et stetit vt hõ. et cor ei datum ẽ. ad delectõem nabucho. respicit et restitutionez. Secũda bestia similis vrso ĩ pte. et tres ordines dentium erãt ĩ ore e⁹. et dentib⁹ ei⁹ ꝑncipes tres. et dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Hẽ regnũ ꝑsaruz. qđ cõparat̃ vrso ꝓp̃ pacietiã laboris. et victꝰ parcitatem Haz ꝓpulmẽto sale vtebãt̃ et cardamomo. sz similis fuit vrso ĩ pte nõ ex toto. quia ꝑplum dei nihil crudeliter egit. vnde in zacharia dicunt̃ equi albi. Tres ordines dentiũ habuit. id est. tria regna in ꝑncipio sui. medorũ persarũ. et chaldeorz. Vbi quattuor colorum equos legit̃ vidisse albos nigros rufos. varios. vel tres ꝑncipes habuit sup. c. xx. satrapas. Quo dicebant ei. comede carnes plurimas. hoc refert ad assuerũ. cui dixit aman vt occideret iudeos. Tertia bestia quasi pardus. et habebat alas auis. et quattuor capita erant in ea. et potestas data est ei. Hoc est regnuz grecorum. quod cõparatur pardo qui salturuit in mortez. ꝓpter impetum alexandri. Et varij colores. diuersa sub eo regna significant. Alas habuit. quia nihil velocius victoria alexandri. Quattuor capita e⁹ q̃ttuor sũt alexandri successores. Nec hãc potestatẽ habuit a se alexander. sz fuit virga furoris dñi in filios pestilentes. Alexander inuidẽs alicui post se bonorẽ quẽ habuerat ꝓ̃ge re. xij. q̃ sibi succederent ꝓstituit. quoruz q̃ttuor tantuz regnauerunt. Quarta bestia terribilis et fortis. dentes ferreos habẽs. comedens et reliq̃ pedibus ꝓculcans. hoc est regnuz romanorum. qđ nulli bestie cõparauit daniel. vt q̃c quid ferocius in bestijs cogitam⁹. intelligamus in romanis. Hebre⁹ tñ dicit simile fuisse apro. ꝑm illud psalmiste Vastauit eã aper de silua et singularis ferus depastus ẽ eam Hoc regnum cetera conculcauit. Qđ sequitur. et habebat cornua decez. respicit ad finẽ mundi. quia tunc regnũ romanũ diuidetur in decem regna. quod significatũ ẽ ꝑ decem soles in vaticinio sibille. et ecce cornu aliud paruũ ortum est de medio eoꝝ. Hic est antichrist⁹ de tribu dan ignobilis. in obscuro loco babilonie nascitur⁹. Ex seminib⁹ quidez parẽtũ ꝓcipiet̃. sz post ꝓceptũ spũs malign⁹ descẽdet in vterũ matris. cui⁹ virtute deiceps puer alet̃ nascet̃ adolescet. Vnde filij⁹ ꝑditionis dr. Et tria de cornib⁹ ꝑmis auulsa sunt a facie eius. i. tres reges de decem ꝑus interficiet. regez scz affrice egipti et ethiopie. Tũc alij septem victorz colla submittent. Et ecce quasi oculi hominis erant in co. id est. alta et mirabilis scientia. quia magice miracula faciet. et inuenietꝫ thesauros absconditos. Et erit et os loquens ingentia. quia deũ se dicet et circumcidet se. dicet se messiam esse. cõfluent ad eum iudei. reedificabit templum. et

solū suū ponet in eo. Quertet ad se homines terrore. muneribꝰ. miraculis. beliā ⁊ enochī terficiet. Aspiciebaz bec. i. ptātem bꝰ. donec throni positi sunt. de qbꝰ in euāgelio. Sedebitis sup throꝛnos. et antiquus dierū sedit. i. deꝰ eternus iudex. q̄ apud iohannē solus in throno sedet. Vestimentū eꝰ q̄ nix candidū et capilli eiꝰ q̄ lana mūda gloriā maiestatis eiꝰ significāt. Throꝛnꝰ eiꝰ flamme ignis. rote eiꝰ ignis accensus. Hoc est qꝫ alibi ꝺr in ps Ignis ante ipm precedet. Fluuiꝰ igneꝰ et rapidus egrediebatur a facie eius. qꝫ celeritatem iudicij notat. quā dicit aplus in momēto. in ictu oculi futurā. Milia miliū mīstrabant ei. ⁊ decies centena milia assistebant ei. inculcatio est. Nam decies. c. milia. idē ē qꝫ milia miliū. hoc ad exercitꝰ angelorū referē. Judiciū sedit. et libri aperti sunt. i. iudicibus sedentibꝰ. Scientie singulorꝝ patebunt. Et vidi q̄ interfecta essz bestia quarta. aliarumqz ablata esset potestas. qz tūc cessabit oīs platio. cum tradet xp̄s regnū deo patri. Et ecce cum nubibꝰ celi q̄si filiꝰ hoīs veniebat. quia xp̄s baiulis nubibus descendet in aera. ꝓm illud. Ita veniet quēadmodū vidistis eum euntē in celum. et vsqz ad antiquū dierꝝ pueritatē. qz xp̄us pomia equalis est patri. ⁊ dedit ei ptātem. et bonorē. et regnū sempiternum Cūqz vidisset bec daniel. accessit ad vnūm ꝺ assistentibꝰ. ⁊ querebat veritatē. Qui exposuit ei singula. bec addens de anticristo. Sāctos altissimi conteret. et tradent in manū eiꝰ vsqz ad tempꝰ et tempa ⁊ dimidiū temporis idē. vsqz ad annū ⁊ duos annos ⁊ dimidiuz anni. Hebreꝰ enī noīe temporis significat ānū et p numerū pluralem duos annos. Hebreus enī habet dualē numerū sicut et grecus. Breue erit tps ꝑ. qz nisi abbreuiati essent illi. nō salua fieret oīs caro.

Visio quinta danielis. Capitulū. VII.

Sequitur quīta visio danielis. hebraice scꝛpta in eo. pcedētes ꝯo chaldaice. Anno tertio balthasar. ego daniel eram in elam regione in susis q̄ ē metropolis elamitarū. q̄ i iudub vocat ecbbatanis. In qua vt iosephus dicit fecit daniel mausoleū regū. Et vidi in visiōe me esse sup portā vlai. Et ē vlai nomē porte. vel lacus ante portā. Et ecce aries vnus stabat ante paludem habens cornua excelsa. et vnū excelsiꝰ altero atqz succrescēs. Hic ē cyrus potentioꝛ dario. et ventilabat cornibus ꝓra occidentē aquilonē ⁊ meridiē. ⁊ omnes bestie nō poterāt resistere ei. Hoc ad ipm regnū refert. nō ad psonā. et ecce hircꝰ veniebat ab occidēte. et nō tāgebat terrā. Hic ē alexāder q̄ volās. pinnis queqz gradiens vt hircus. vel ab hircis oculoꝝ q̄s diuersi coloris habuit. Et veīt ad arietem quē viderā. ⁊ efferatꝰ est in eū. ⁊ percussit arietē ⁊ cōminuit duo cornua eiꝰ. qz darium arsami filium percussit. ⁊ medos ⁊ persas sibi subiecit. ⁊ orta sūt ei q̄tuoꝛ cornua. i. q̄ttuoꝛ successoꝛes. de quibus suo loco dicemꝰ. De vno ex eis egressum est cornu modicū. ⁊ factū ē grande. Hic ē antiochus epiphanes. descendēs a seleuco. Quidum esset obses rome. euasit in regnū ⁊ magnificatꝰ est ꝓ meridiē. i. ꝓ egiptios. ⁊ ꝓ orientē. i. eos q̄ in plide res nouas moliebant. et ꝓ fortitudinem celi. i. filios israel. Et deiecit de stellis. et conculcauit eas ⁊ vsqz ad ꝓncipez fortitudinis. i. deū magnificatꝰ est. et ab eo tulit iuge sacrificiū. et deiecit locū sanctificatōnis eiꝰ. qz in templo statuā iouis posuit. Et audiui vnū de sanctis loquentē ad alterū ⁊ dicentē. Usqzquo iuge sacrificiū ⁊ sanctuariū et fortitudo cōculcabit. Qui rñdit. Usqz ad vesperā et mane. dies mille. ccc. ⁊ mundabit sanctuariū. qz a ꝓmo igressu antiochi i irlm vsqz ad mundatōem templi factam a iuda machabeo. per successiōes diei et noctis fluxerunt sex anni. menses tres. et dies viginti. Cumqz quereret daniel intelligentiam somnij. gabriel venit ad eum. et indicauit ei. Et ꝓbauit modi visione sanctoꝝ vt ait iosephꝰ deprehenditur erroꝛ epicureoꝝ qui būc mūdum sine rectoꝛe. et sine dei prouidētia casu ferri confirmant. quia si mundꝰ sine presule esset. olim deperisset. sic̄ nauis desolata rectore. nec ꝑm ppbetias oīa pueniret.

Visio sexta. Ca. VIII.

Sequitur sexta uisio danielis. que quarta est in daniele. sed hiero. sextam eam vocat in prologo abacuc. et hec caldaice scpta ē. Factū est vt cirus et darius obsiderēt balthasar in babilone. Balthasar vo fec grā de cōuiuiū optimatib⁹ suis mille. et fecit vt afferrent vasa q̄ asportauerat nabuchodonosor auus suus de templo dñi. z bibebant in eis rex et optimates et vxores z cōcubine ei⁹. z laudabant deos suos. Cōm iosephū solēnitas erat in babilone instituta ob tuitionē vrbis. Fabulant hebrei. q balthasar intellexerat. lxx. ānos captiuitatis. qs pdixerat bieremias fluxisse. et tm hebrei nō erant liberati a turi dictōne sua. Unō exultabat et dijs suis gratias agebat. Sane illa annorū septuagena nō dū fluxerat. sz septia decas iam decurrebat. In eadē hora apparuit ⁊ manus scribens in pariete.

Uel tōo. q⁹ putabat hostes recessisse. cuz illi ad diuidendū fluuiū abissent. vt iuxta ciuitatē vadabilez facerent. Uel q⁹ fderati ei darius et cirus illis fecit cōuiuiuz. sz illi inter epulas occiderūt eum.

Cūq⁹ rex vidisset et manū et scpturā. icertuz est vtrum astantes vidissent manū. scpturā quidem viderūt. Postq̄z man⁹ euanuit. cōturbat⁹ est rex. et genua ei⁹ ad se inuicez collidebant. et exclamauit fortiter. vt introducerent magos chaldeoz. Et ait ad eos. Qui legerit scpturā hanc ⁊ interpratōem eius dixerit purpura vestiet. torquē aureū habebit ī collo. et tertius erit in regno meo. i. vn⁹ erit trium pncipum q̄ presūt satrapis. Illi aūt non potuerūt scpturā legere. Et ingressa est regina. nō vxor sm porphiriū. sed auia sm iosephū. Uel mater sm origenē. Et ait ad regem. Est vir in regno tuo. q̄ spūm deoz habet. quem pater tuus. i. auus pncipem magoz constituit. Hic vocet. et omia dicet tibi. Cunq⁹ intrasset daniel promisit ei rex munera que et supra. Qui respondit. Munera tua sint tibi vel altari da. Scripturā aūt legam tibi rex ⁊ exponam. Nosti q⁹ deus excelsus dederat regnum patri tuo et nō cognouit. pptera fenuz vt bos comedit. donec cognosceret. Tu q̄z cum scires hec omia. aduersus deum celi eleuat⁹ es et vasa eius pphanasti. tradēs ea manib⁹ immūdis. et bibens in eis deos laudasti qui nec viuūt. nec sentiunt. Deum vero qui flatum tuū in manu sua habet nō glorificasti. propterea ista coram te exarata sunt. Mane. techel. phares. quod sonat numer⁹. appensio. diuisio. Et est sensus. Numerauit deus regnum tuū. id est. compleuit illud. ⁊ est dictum p similē pecunie. que numerata tollitur et absconditur. Appensus es in statera. et inuent⁹ es minus habens. id est. iusto dei iudicio min⁹ vires q̄z putabas. Diuisū est regnum tuū. et datum est medis et persis. vel fractū est regnū tuuz. Nam phares fragmētum significat. Et tradidit rex munera danieli que promiserat. Eadem nocte capta est babilon. Nā cirus diuiserat eufraten longe a ciuitate pplures riuos vt alueū qui influebat in ciuitatem. vadabilem faceret. et p ipm ingressi sunt hostes in ciuitatem sub muro. ⁊ interfectus est balthasar. et successit ei darius in regnum. annos natus. lxx. duos. vbi alij libri habent. lxij. alij. xlij. Nam cyrus et tanq̄z matori honorem in omnib⁹ deferebat. Qđ aūt eadem nocte visionis capta sit ciuitas. apparet in ysaia. q̄ loquens ad balthasar ait. Pone mensam et contemplare in specula comedentes et bibentes. surgite pncipes. arripite clipeos. ¶ Quidaz tradūt. q⁹ mater balthasar pro qua fact⁹ ē ort⁹ suspēsibilis. filia fuit darij. et q⁹ balthasar filiū nō habebat. dari⁹ festinabat occupare regnū.

¶ Uisio septima Cap. IX.

Sequitur septima uisio danielis. Porro darius sumēs danielem duxit eū secū in mediam Et fecerat eū vnū de trib⁹ satrapis qui pessāt c. et. xx. sed in daniele spūs dei amplior erat. Et cogitabat rex pstituere eum sup omē regnū. Unde pncipes iuidebāt ei. ⁊ querebāt

occasionem accusandi eum ex latere regis. id est. pro eo q erat ex latere regis. Fabulantur hebrei q querebat occasionē ipmone. tactu. nutu. vel internūcio ad reginaz. vel ad aliquā cōcubinarū regis. nullāqz causaz reperire potuerunt. eo q fidelis esset. et super thesauros erat. vt dicit iosephꝰ. qz ad ōo iustꝰ erat. vt munera oblata respueret. Et dixerūt pncipes. Nō inuenimꝰ occasionē aduersꝰ eū. nisi in lege dei sui. et surripuerunt regi dicentes. Consiliū inierūt cūcti pncipes regni tui. et satrape et iudices. q q cūqz petierit aliqd a quocūqz deo vel hoīe. vsqz ad dies. xxx nisi a te rex mittat in lacū leonū. Nūc ita qz firma sententiā. et scribe decretū. et acquiescat rex. Ingressus autē daniel domuz suā. et fenestris apertis in cenaculo suo ptra ierlm trib⁹ tpib⁹ in die flectens genua orabat Trib⁹ horis orabāt iudei in die. scz hora tertia sexta et nona. sicut legit de apl'o. q tribus vicib⁹ orabat in die. et de petro z iohanne. q ascendebāt ad horā oratōis nonam. In tertia orabant q tūc eis dat⁹ est decalogꝰ in synagoga. In ea dē orat eccīa. qz tunc ē dat⁹ spūssanctꝰ sup apl'os. In sexta orabant. qz tunc erectus est serpēs eneꝰ in deserto. In ea dē orat eccīa quia tunc ē chrīstus suspensus in ligno. In nona orabant. quia tunc dedit petra aquaz in cades. In eadem orat ecclesia. quia tunc de chrīsto lanceato exiuit sanguis z aqua. Cūqz inuenissent viri illi danielem orantez. accusauerūt eū ad regē de transgressione decreti. Et cōtristatꝰ rex posuit coz vt liberaret eū. laborans vsqz ad occasum solis. Quod intelligentes viri dixerūt. Scito q lex buiꝰ regni est. vt decretū regis nō liceat īmutari. Tūc miserūt danielem in lacū leonū. z obsignauit rex anulo suo et anulis optimatum lapidem q pianuis positꝰ erat. Et incenatꝰ rex totā noctem duxit insomnem. et diluculo rediit rex ad lacū. et flens exclamauit. Daniel serue dei. valuit ne deus tuꝰ liberare te a leonib⁹. Qui rñdit. Deus meus misit mihi angelū suū et cōclusit ora leonū. qz nō est inuenta in me iniquitas. Forte q z vidit āgelus vocatur hec picopa. i. visio. Et eductꝰ est daniel de lacu leonū. in nullo lesus. Et dixerūt q accusabant eū. nō dei puidentia ꝫ factuz sed q saturati erant leones. Tunc rex iussit leonib⁹ multas carnes apponi. et sic satiatis accusatores danielis misit in lacū cuz vxoribus et filijs. et nō pcnerūt vsqz ad pauimētum donec arriperent eos leones. et oīa ossa eoz cōminuerūt. Tūc scripsit darius vniuerso regno suo dicens. Timeant omēs deum danielis. ipe est enī deꝰ viuens et eternus in secula. et egrotauit daniel p dies plurimos. Cūqz surrexisset. faciebat opera regis. forte mausoleū in ecbbatanis. qđ hactenꝰ manet vt dicit iosephꝰ ita mirabile. vt ea die q ꝓspicitur. putet esse ꝓstructū. Ibi sepultū medorum reges. z perlarum pariter et partborū et cui cura illi⁹ committitur. sacerdos ē medorum.

Visio octaua. Capitulū. X.

Sequitur octaua visio danielis. In anno primo darij filij assueri. q et astrages dictus est. qui subiugauit sibi regnum chaldeoruz. ego daniel intellexi in libris bieremie. vt cōplerentur. id est. ad cōpletionez ꝓpōiqua rent desolationis ierlm āni. lxx. et orauī dñm in ieiunijs. et sacco et cinere dicens. Iustꝰ es dñe. peccauimꝰ iniquitatem fecimꝰ. z addu xisti eam sup nos. auertatur obsecro ira tua a ciuitate tua hierusalem et monte scto tuo Ostende faciem tuam sup sanctuariū tuuz quod desertum est. Exaudi dñe. placare domine. attende et fac ne moreris. Adhuc me loquente. ecce vir gabriel tetigit me in tēpore sacrificij vespertini. et ait. Ab exordio precum tuarum. egressa est liberationis sentētia a deo. Ego aūt veni vt indicarem tibi eō. z etiam quedam alia. qz vir desideriozz es tu Tu ergo animaduerte visionē. z sermonem intellige. Tūc aperuit ei liberationē spūalez futuram p xp̄m. Forsan imminētem p qua orabat differt. qz post dicet de ea exauditum ibi. noli metuere. Addidit etiā de destructōne romanos. septuaginta ebdomades abbreuiate sunt sup populuz tuū. et sup vrbez tuam sanctam. vt cōsūmetur p̄uaricatio. et finem accipiat peccatum. et deleatur iniqui

tas.et adducatur iusticia sempiterna.et impleatur visio et ppbetie et vngatur sanctus sanctoꝝ. Scito ergo et animaduerte.ab exitu sermonis vt iteruꝝ edificetur hierusalem. vsqꝫ ad xp̄um ducē ebdomades.vij.et ebdomades.lxij.erūt. His vbis xp̄i incarnatōem designat angel⁹ q̄ legē ⁊ ppbetias impleuit. peccata tulit.et iusticiā adduxit.et vnctus ē oleo leticie p̄ ꝓsortib⁹ suis. Et ppositi ebdomadas nō dieruꝝ sed annoꝝ.vt septem anni sint ebdomada vna. Abbreuiatas vero dic̄. vt intelligam⁹ annos lunares.q̄ breuiores sunt solarib⁹.xj.diebus. Septuaginta ergo ebdomades ānoꝝ solariū.faciūt ānos.cccc. lxx.q̄nqꝫ.lunariū vo ānoꝝ faciūt ānos.cccc. xc. Est ergo sensus.q ab exitu sermonis vt reedificet irlm.vsqꝫ ad ducē xp̄m fluxerūt anni lunares.cccc.xc. Cepit ergo beda numerare a.xx.anno regni artarxersis.in q̄ neemias pincerna et⁹ impetrauit ab eo.vt restituerēt muri hierusalem.et restituit eos in mlta angustia. Ab illa inquā licentia a rege accepta vsqꝫ ad xp̄i passionez fluxerūt anni lunares cccc.xc.et banc summaꝫ annoꝝ cōputat fm annos regum q̄ descenderunt vsqꝫ ad.xviij. annū imperij tyberij cesaris. Et statim modicum interseruit daniel de reedificatōne facta per neemiā dicens. Et rursus edificabit platea et muri in angustia temporꝝ.propter timorē. Be.lxx.vero ebdomadib⁹ annorū.separauit daniel vltimam dicēs. Cōfirmabit aūt pactū multis ebdomada vna. Qō intelligendū est de trib⁹ annis ⁊ dimidio.quibus p̄dicauit xp̄s et qō patrib⁹ promiserat ꝓfirmauit. Nam iam tres anni et dimidi⁹ hui⁹ ebdomadis nouissime p̄terierant.q̄n baptisatus est dñs.et in dimidio eiusdem ebdomadis residuo circa finem deficiet hostia et sacrificiū.id est.veniente veritate cessabūt vmbre.et in templo erit abominatio desolationis.id est.abhominanda ⁊ desolanda erunt sacrificia.post mortem xp̄i et vsqꝫ ad finem mūdi durabit hec desolatio. Supra vo i lrā posuit daniel temp⁹ mortis xp̄i.dicēs.⁊ post ebdomadas.lxx.duas.subaudi.et.vij.⁊ nouissimā.quā in duas ptes diuisim⁹. occidetur chr̄ist⁹.et nō erit ei⁹ ꝑplus.q̄ euz negatur⁹ est

Dixerūt enī.non habem⁹ regem.nisi cesarē. Et alibi. Hunc nescimus vnde sit. Quod vero sequitur. Et ciuitatē et sanctuariū dissipabit populus ad.lxx.ebdomades non ptinet. Sed pro pbetato tpe aduentus xp̄i et mortis.ppbetauit q̄d venturum erat populo.qui noluit eum recipere dicēs. Et dissipabit ciuitatem et sanctuariū ꝑplus scz romanus cum duce suo venturo.⁊ finis ei⁹ erit vastitas.et post finem belli statuta a deo in eternū desolatio. Et nota q ex duob⁹ que hic leguntur.scz vngetur sanctus sanctoꝝ. et deficiet hostia.sumitur illud q̄ solet dici iudeis. Cuz venerit sanctus sanctoꝝ cessabit vnctio vestra. Affricanus huic enumerationi bede consonat in ꝓncipio.sed i fine differt. Non enī extendit.lxx.ebdomades.nisi vsqꝫ ad.xx.annum tyberij.in quo baptisatus est chr̄istus. Tertullian⁹ vo incboat numerare ebdomadas illas a ꝓmo anno darij in quo egressus est sermo a dño ad danielem p angelū.vt iterū reedificarent muri irlm. Et extēdit eas vsqꝫ ad captiuitatē factam p romanos. Et tunc ptinet ad.lxx.ebdomades.quod dictus est.q ciuitatem et sanctuariū dissipabit populus cū duce venturo. Hebrei sic exponūt lxx.ebdomades abbreuiate sunt sup ꝑplm tuū.q.d. O daniel scito ab hac die qua nūc tibi loquor. Erat aūt annus ꝓm⁹ darij qui occidit balthasar.et regnum chaldeoꝝ i persas medosqꝫ trāstulit.vsqꝫ ad septuagesimū annū ebdomadarū.id est.vsqꝫ ad ānos.cccc xc. Hec populo tuo p̄ptes accidēt. Dumuz ꝓpiciabit tibi de⁹ sicut precaris et delebitur peccatū.et finē accipiet p̄uaricatio. Miceni vrbe et templo destructis.in luctu est ꝑplus. sz i breui restaurabit.et nō solū in bis.lxx.ebdomadib⁹ hec fient.sed nascetur xp̄us iusticia sempiterna.et signabit visio et ppbetes.

vt ppha nō inueniat in isrl. et vngat sanctus
sanctor. de q̄ dr in ps. Propterea vnxit te ds
deus tu⁹ oleo leticie p̄ consortib⁹ tuis. qui dic.
Sancti estote. qm̄ ā et ego sanct⁹ suz. Scito
ergo quoniā ab hac die q̄ nūc tibi loquor. et
dei sermonē p̄mitto. q̄ reuertat̄ ꝓplus. z iter'm
instaurēt. Usq; ad xp̄m et desolatōem tēpli
ebdomades numerent̄. lxij. et alie vij. in q̄b⁹
iuxta ordines suū due res fient. de q̄b⁹ ante
dixi. q̄ reuertat̄ ꝓplus z reedificet̄ platea a ne
emia et esdra. In fine ergo ebdomadarū cō
plebit̄ dei sentētia i angustia tempor q̄n rur
sus destruet̄ templū z capiet̄ ciuitas. Nam
post. lx. duas ebdomadas occidet̄ xp̄s. et nō
erit ei⁹ ꝓplus q̄ negatur⁹ est eū. siue vt quidā
hebrei dicūt. nō erit
ei⁹ imperiū q̄n puta
bat se recepturuz. Et
quid dico de xp̄o oc
cidendo et negaturo
ꝓplo penul⁹ deserendo cū et ciuitatē et sāctua
riū dissipatur⁹ sit ꝓplus roman⁹ cū duce ven
turo. i. vespasiano. Quo mortuo transactis
septē ebdomadib⁹. i. ānis. xl. ix. beli⁹ adrian⁹
a quo postea de ruinis hierusalē vrbs belia
dicta est. rebellantes iudeos rufo magistro
exercit⁹ pugnante supauit. z tunc defecit bo
stia et sacrificiū. et vsq; ad p̄fūmatōem mun
di p̄tinuabitur desolatio. Nō vos moueat
inquiunt hebrei. si ꝓus numerent̄. vij. ebdo
mades. et postea. lxij. et rursus in duas ptes
diuidat̄ vna. Est enim hoc ideoma hebrei ser
monis. et antique latinitatis. vt ante nume
rum minorē supputent. post maiorē. vbi grā
Nos iuxta pprietatē lingue nostre dicimus
vixit abraham. c. lxxv. annis. illi ecōtrario. vi
xit abrahā q̄nq;. lxx. c. annis. Nō igit̄ vt legit̄
ita adimpletur. sz vt totū pariter supputatur
ita finē accepit. Nec ignorandū q̄sdaz illoz
dixisse. q̄ vna ebdomada. de q̄ dr. cōfirmabit
pactuz multis ebdomada vna diuidat̄ in ve
spasianū et adrianū. vt iuxta historiam iose
phi. vespasian⁹ et titus trib⁹ annis. z. vj. men
sibus pacē cū iudeis fecerunt. tres āt anni z
sex menses sub adriano cōputentur. q̄n hie
rusalem omnino subuersa est. et iudei cater
uatim cesi. ita vt iudee q̄z finib⁹ ꝓpellerētur.
Hic aiunt hebrei nō magno ope curātes a
ꝓmo anno darij regis persarū. vsq; ad extre
mā euersionez hierusalem. que sub adriano
accidit computari olimpiades. clxxiij. hoc ē
annos. ccccc. xcvj. qui faciunt ebdomadas
hebraicas. xcix. et ānos tres. quādo corbas
dux hebreor ē oppressus. et hierusalem vsq;
ad solū diruta est

Uisio nona Capitulum. XI.

Sequitur nona vi
sio danielis quā cū sequēti quidā
dicunt esse vnā. Sed hieronimus
ꝑm hebraicā veritatē tradit esse duas. z vtra
q; scꝑta ē in daniele hebraice. Prorro vtrāq;
vidit daniel. vnam quidem vidit. sed alterā
audiuit anno tertio regni cyri regis persaꝝ
et in eadem die eiusdem anni in būc modum
Primo anno darij. daniel intelligens immi
nere. lxx. annū captiuitatis liberande. orauit
dñm vt darius z cyrus liberarēt populū suū.
Et data est sententia a deo de licentia redeū
di danda. z hanc egressam a dño supra nūci
auit danieli gabriel. Et ex tūc darius dispone
bat de libertate et licentia danda hebreis. sed
ꝓuent⁹ morte nō impleuit. Cyrus aūt ꝓmo
anno regni sui dedit eis eandem libertatem
quā habebant indigene et licētiā redeundi.
Ipi vo q; fere omēs nati erāt in chaldea. Et
possessiones ibi habebāt. eligebant remane
re in terra natiuitatis sue. Pauci vo q̄ ascen
dere disponebant in iudeā. pigri erant z mo
rosi etiā vsq; ad tertiū annū cyri. Qō autem
dens daniel vehementius affligebatur dolo
re q̄z ꝓus. et orabat dñm. vt q̄ ꝓa⁹ dederat re
gib⁹ animuz liberandi. daret et ꝓplo animuz
redeundi. Factuz est ergo tertio anno regni
cyri ꝓmo mense. ꝓma die mensis. lugebat da
niel triū ebdomadarū diebus. panez deside
rabilem nō comedit. carnes et vinū non gu
stauit. nec vsus est vnguento ꝓ balneis mo
re persarum. Die aūt. xxiij. dum esset iuxta
fluuiū qui est tigris vidit. Et ecce vir vestit⁹
lineis. accinct⁹ zona aurea. cui⁹ facies q̄si ful
gur. oculi vt lampades. thorax corpis quasi
crisolit⁹. que deorsum erant brachia scilicet
femora tibie et pedes quasi es candens. z ser

mo eiꝰ quasi vox multitudinis loquentis. Porro viri qui erant cū eo territ fugerunt et solus vidit visionem ⁊ corruit in faciē suā sed vir ille accessit.et erigens eum et ꝓfortās ait. Noli metuere daniel.quia ex die primo mensis.quo posuisti cor tuum .vt te affligeres corā deo.exaudita sūt verba tua.et egressa est sentētia a deo de reditu populi.et eadē die volui ad te venire vt nunciarez tibi.ſz ꝑn ceps regni persarum restitit mihi.xx.diebus et vno. Cunqz tunc egrederer apparuit prin ceps grecorū.veniens vt aduersaretur prin cipi persarum et mihi.et aliquantulā feci mo ram. Sed nunc venio vt certificem te de re ditu populi.et in his nemo est mihi adiutor nisi michael ꝑnceps vester. Hos duos ꝑn cipes grecoꝝ ⁊ persarum dicit hieronimus eē angelos malos.q̄ appositi sunt regnis ill' ad exercitiuz. Laborabat itaqz angelus per sarum ne hebrei liberarētur a dominio per sarum.tum quia delectabatur afflictionib⁹ eoꝝ.tum vt perse duri⁹ affligentes eos gra uius peccarent. Laborabat etiam angelus grecoꝝ.vt perse et captiuitas hebreoꝝ cū eis transirent in dominiū grecoꝝ. Gregori⁹ āt vult eos fuisse angelos bonos.q̄ satagebāt ne tam cito liberarent iudei . vt si q̄d adhuc erat purgandū in eis purgaret.et decoque rentur vsqz ad vnguem. Preterea addidit vir ille. Nunc reuertar vt prelier aduersꝰ ꝑn cipem persarū.verūtamen ꝑus annúciabo tibi qđ expressum est in scꝑtura veritatis.de quibus daz alijs quoꝝ geris sollicitudinem. Porro a ꝑmo āno darij orabat daniel pro eo vt staret et roborareť regnū eiꝰ. et sollici tus erat de successorib⁹ regni persarū.volēs eos scire. De quoꝝ manifestatiōe sequitur decima visio.in qua ꝑmum inducitur dani el loquens sic.

Visio decima. Capitulū. XII.

Ego autem a ꝑmo anno darij medi stabam in ꝑspectu dei.vt ꝑfortaretur et roborareť ipe darius. Et statim fit metaplasm⁹ q̄ frequēs est in propbetis. Et introducitur vir ille pre dictus loquens ad danielem sic. Et nunc ve ritatem annūciabo tibi . qz ecce adhuc post darū et cyruz qui nunc sunt tres reges sta bunt in perside.cambises.f.ereneides mag⁹ darius filius itaspis.et quartus scilz xerses filius darij sup omnes erit.et ꝓcitabit omēs aduersus regnū grecie. De isto legit.qz succi cendit athenas.et bellum nauale egit apud salaminam.qñ sophocles et euripides clari habebant.et phemistodes in persaz fugiens hausto sanguine tauri periit. Tūc vir qui lo quebatur danieli ptermisit omēs reges vi que ad alexandrū magnum et ait. Surget re qz ad alexandrū magnum et ait. Surget re ro rex fortis.et faciet quod placuerit ei.⁊ cū steterit conteretur regnū eiꝰ.et dividetur in quattuoꝝ ventos celi. In egipto enī que est ad meridiem.ꝑmus regnauit ptholomeus lagi filius . In macedonia philippus qui et arideus frater alexandri que est ad occiden tez sirie et babilonie et superioꝝ locis que sunt ad orientem ꝑfuit.seleucus nichanoꝝ perauit Asie et ponto.et ceteris in eadē pla ga prouincijs. Antigonus vero ad septētri onem. Et hoc ſm orbis totius plagas dicꝰ Qui aūt in iudea est ad aquilonē siriaz.ad meridiem egiptū habet. De regno egipti ⁊ siric tantū prosequitur daniel.qz sub his af fluctus est populꝰ dei vicissim. Porro post alexandrū regnauit in egipto ptholomeus lagi filius.a q̄ sequentes reges egipti ptho lomei dicti sūt. Primꝰ ptholomeū philadelphꝰ post ptholo.euergetes.pⁱ ptho.philopater. post ptholo.epiphanes. In siria post alex andrū regnauit seleucꝰ.post antiochꝰ soter. a quo successores antiochi dicti sūt.post an tiochum theos.post antbi.gallaricus.post anti.magnus.post.anti.epiphanes. De his prosequitur vir loquens ad danielem.inci piens a rege egipti sic. Et confortabit rex au stri. Hic est ptholomeus lagi filius a do sor tis.vt pirrū regem epiroraz expulsum resti tueret in regnum.et deuicto demetrio filio antigoni.seleuco regni sui partē quaz anti gonus abstulerat restituit.cyprū.phenices. et regiones multas.et insulas sibi subiuga uit. Cui successit ptho.philadelphꝰ. q̄ ꝑmꝰ ab ethiopia adduxit.cccc.elephantes.turres ligneas eis supponens.in quibꝰ posuit ar

matos ad dimicandū. sub quo .lxx. iterptes claruerūt. Hic pugnauit cōtra antiochum theos regez syrie. sed postea federati sūt. Nā antiochꝰ duxit vxorē beronicem. filiam ptholadelphi. repudiata pri vxore laodice. que cum rediſſet in gratiā viri occidit veneno virum et filiū quem ſuſceperat de beronice gallericū vero filium ſuū fecit regem ſyrie Euergetes vero qui ſucceſſit philadelpho in vltionem beronice ſororis vaſtauit ſyriā Sed audito q̄ pncipes egipti conſpiraue rant aduerſus eum. rediit in egiptū. trahēs ſecum de ſiria predam multam nimis. et ſimulacrorum duo milia. dc. talenta. Porro gallericus duos filios reliquit ſeleucū z antiochum magnū. ſed antiochus occiſo fratre ſuo regnauit. z congreſſus cum rege egipti philopatore victus eſt per deſertum fugiēs et pene captꝰ. Philopator vero ſucceſſit i egipto epiphanes cum eſſz quattuor annorum. z cepit antiochus magnꝰ infeſtare eū Sed pncipes egipti dimicabāt pro puero. Sub epiphane onias ſacerdos aſſumptis plurimis iudeorū fugit in egiptum. et acceptā a rege regionez que eliopoleos vocabat et in ea extruxit templum ſimile templo iudeorz. aſſerens ſe implere vaticiniū iſaie ſcribentis. Erit altare domini in egipto. et titulus eius in terminis eius. Hoc templū permanſit annis .cc.l.

vſqz ad veſpaſianuz qui ciuitatem ipam que dicebatur onie. et templum fundit⁹ euertit. Porro antiochus magnus reliquit duos filios ſeleucum. et antiochuz epiphanem. ſed epiphanes per fraudem electo fratre vel occiſo regnauit in ſiria. Hucuſqz de ordine hiſtorie inter porphirium z nrōs nulla eſt contentio. que ſequunt expoit porphirius de antiocho tantum. Expoſuit enī danielem vt infamaret eum. Nos autem mixtim expoſuimus de antiocho et antichriſto. quedā tñ ſpecialiter de antiocho. et quedam de antichriſto. vt illud de antiocho. z comedentes panē cum eo. et cetera. vſqz illuc.

Tria in ſcripturis inuenis templa domini conſtructa a ſalomone ab onia. a iheſu ſacerdote.

et venient ſup eum trieres et romani. Antiochus enim epiphanes dedit ſororem ſuaz vxorem epiphanio regi egipti in dotiz. qui ſuſcepit ex ea duos filios. Tunc antiochus ingreſſus eſt egiptum tanq̄z viſurus ſororem et nepotes. ſed inter epulas fecit occidi virum ſororis. et voluit obtinere egiptum. ſed egiptij viriliter reſiſtentes deiecerūt eū. Poſt bienniū reuerſus obſedit alexandriā et ecce legati romanorz miſſi ſunt ad egiptios liberandos quibus federati erant. Cūq̄z applicuiſſent. egreſſus eſt eis obuiam antiochus. et dum ſtarent in litore dixit ei marcꝰ publius lenas. Senatus populuſq̄z romanus precipiunt tibi recedere ab amicis ſuis Cunq̄z ille peteret inducias reſpōdēdi. marcus circa illum fecit circulū in ſabulo cū virga. z ait. Senatus populuſq̄z romanꝰ preciput tibi ne egrediaris de hoc circulo. donec reſpondeas. Ad quem antiochus Si ſic viſum eſt ſenatui et populo romano recedendum eſt. et receſſit ab egipto. ſimiliter z quod ſequitur. de antiocho tantum intelligendū eſt. et erit in concupiſcentiis feminarū. Nā antichriſtus caſtus erit ob ſimulatōnem religionis. Quod vero ſequitur. Deum moazim in loco ſuo venerabitur vtriq̄z cōgruit. Moazim enim preſidium ſonat. et antiochus in hieruſalem pſidium poſuit. et idolum iouis. antichriſtus vero diabolū deuz et preſidem ſuum venerabitur. Porro antichriſto tantū congruit id quod ſequit. et figet tabernaculum ſuū apberno inē maria. Apberno interptatur ſolium ſuū. et ē ſenſꝰ. figet tabernaculum ſolij ſui in hieruſalem. que ſita eſt inter mare mortuū et cyrrenum et ſup montem inclitum et ſanctū. ad ē. montem oliueti. z ponet tabernaculum ſuū. z veniet vſqz ad ſummitatē eiꝰ. id eſt ad locū vnde dñs aſcendit. et nemo auxiliabitur ei. qa audietur vox in aere dicens. Mouere et ſtatim fulminabitur. Poſtea pſequitur viſio de antichriſti tempore. et conuerſione iudeorū. et reſurrectōe mortuorz dicens. Et veniet tempꝰ quale nō fuit ex quo gentes ceperūt eſſe. Et ſtabit michael pro filijs populi tui. z ſaluabit ex eis oīs qui ſcriptꝰ erit in libro dei

Et multitudo omniū qui dormiūt in pulue re terre euigilabunt.alij in vitam eternā.alij in oppobriū vt videant ſemp. Non quidez bonos.quia tolletur impius ne videat gl'az dei.ſed vt videant oppobrium ſuuz ſemper. Tu autem daniel ſigna libri.id eſt ſcribe miſteria.ſed non expone. Pertranſibunt plurimi.et multiplex erit ſcientia.q.d. Reliquę poſteris matriam exercitij. Et deſiderabat daniel ſcire quanto tempore duraret pſecutio antichriſti.Et vidit p̄ncipem perſarum ſtantem in ripa fluminis.et principem grecorum ſtantem in altera.z virum indutum lineis ſtantem in medio ſup aquas.et dixit ad eum.Uſqzquo finis horuz mirabilium. Et eleuans ille vtranqz manuz iurauit p viuentem in eternum.quia in tempus et tempora et dimidium temporis . Et ait daniel. Domine mi quid erit poſt hec.Et reſpōdēs ille iterauit idem temp⁹.ſed per alia v̄ba dicens.Cum ablatum fuerit iuge ſacrificium. et poſita fuerit abominatio in deſolatōem. hoc eſt cum ablato cultu dei z deſolato. antichriſtus abominabiliter exhibebit ſe adorā dum.et erūt dies mille ducenti.xc.id eſt.tres anni et ſemis. Poſtea intulit quid erit poſt hec. Reſpondet dicens.Beatus q̄ expectat et peruenit ad dies mille.ccc.xxxv. Si dieb⁹ mille.cc.xc.addantur dies.xlv.fient dies mille.ccc.xxxv. Ita poſt mortem antichriſti dabūtur lapſis.xlv.dies ad penitentiam.Et ē ſenſus.Beat⁹ erit q̄ poſt dies pſecutionis pueniet ad dies ſupadditos penitentie. Tu aūt daniel interim vades ad p̄finitū temp⁹ vite tue z requieſces.et in fine dierū ſtabis i ſorte tua.i.reſurges in ordine tuo.

De ſuſanna. cap̄.xiij.
De ydolo belis z dracone. cap.xiij
De abacuc. cap̄.xv
De cyro. cap.xvj.
De licentia redeundi data iudeis. ca.xvij.
De anno ſeptuageſimo. cap̄.xviij.
De reedificatōne templi. ca.xix.
De cambiſe. ca.xx.

De ſuſanna. Capitulū. XIII.

Equitur hiſto/

ria ſuſanne.quam hebre⁹ non habet in libro danielis. Et vocat eam fabulam. non q̄ inficietur rem geſtam.ſed q̄ in ea falſum legit de ſacerdotibus lapidatis.quos hieremias aduſtos teſtatur. Et q̄ nos fabulamur eaz ſcr̄ptam a daniele.cum a quodam greco ſcripta fuerit.quod p̄batur ex eo q̄ quedaz alluſio verboz facta ſit ibi nominib⁹ arboz vide licet.apotoy.cymi.cyſe.apotoy. p̄ni paſe. Tales enī alluſiones verboz et arboz noīa non inueniuntur in hebreo. In tranſlatōne quidem noſtra vna ex eis alluſiōibus qualiſcū qz legitur.vt cum dixiſſet ſacerdos ſub cyno.reſpondit daniel verbum.quaſi alludens nomini.ſcindet te medium. Expreſſius fieret ſi diceret ita.ſub ilice.z adderetur.ilico angelus dñi ſcindet te. Eadez alluſio poteſt fieri verbi ad nomen temporis.vt ſi diceret. factū eſt hoc feria ſcḋa.et reſponderet.feriat te de⁹. Hanc eandem hiſtoriaz vocat origines fabulam.in decimo ſtromatum.id eſt.inſtructionum.forte ſecundā editōem quā ſub obelo z aſteriſco compoſuit ſtromata vocauit.quia per eam plenius nos inſtruxit. Apparet aūt hoc factuz eē adhuc receti captiuitate.qa daniel adhuc iuuenis erat. Porro ſuſanna yoachim pulcra erat nimis.et exarſerunt in eā duo ſeniores iudices illi⁹ anni.de quib⁹ dicit dominꝰ. Iniquitas egreſſa eſt in babilone a ſenioribus iudicibus.Traduntbebrei q̄ mulieres in hoc decipiebant.q̄ dicebant ſe eſſe de ſtirpe dauid .et x̄pm de ſemine ſuo naſcturū. Hij ſtatuerūt in cōmune temp⁹

Quid ſit obelus et aſteriſc⁹. require ſupra ca.in geneſi de diuerſis trāſlationib⁹ Cū ei q̄ttuor eſſent trāſlatiōes.lxx.aquile theodotiōis.ſimachi.origenes tranſlationes illas corrigēs iiij.colūnas fecit in p̄ma poſuit trāſlatōz lxx.in ſcḋa aquile.in tertia theo.in q̄rta ſimachi.z q̄uenientiā trium notauit.aſteriſco.diſcordātis a tribus tranſlationib⁹ notauit obelo.

quo susannam possent inuenire solam. & la
tuerunt post meridiem in pomerio belebie
Et ingressa est susanna volens lauari. id est.
vngi pro consuetudine terre. & misit puellas
ad afferendū oleum et smigmata. Est autez
proprie smigma ordeum cū palea vnde facī
unt mulieres decoctionē forte ad nitorez fa
ciei. Tunc currentes senes ad eam dixerunt
Cōmiscere nobiscum. alioqn feremus ptra
te testimonium adulterij. Et elegit susan;
na incidere in manus eoz. potius q̄z pecca
re in deum. Et exclamauit. Et accurrētes fa
muli. erubuerunt cum audissent senes loq.
Altera die statuta est susanna in medio po
puli. et ponentes senes manus suas sup ca;
put eius contestati sunt se vidisse iuuenem.
et ipam pariter cōmiscerī. & cōdemnauerūt
eam ad mortem. Et clamauit susanna voce
magna ad deū. Domine tu scis q̄ innocēs
morior. Cunq3 traberetur suscitauit ds spi
ritum pueri cui nomen daniel. Non ē cre;
dendum his qui dicunt danielem mortuuz
fuisse. et suscitatum tunc. et deinceps fuisse
prophetam. sed tunc manifestauit dominꝰ
spūm sanctum fuisse in eo. qui prius quasi
latens quiescebat. Et ait daniel ad populuz
Reuertimini ad iudicium. q̄ falsum locuti
sunt aduersus eam Cunq3 reuertissent sepa
rauit daniel senes ab inuicem. et aduocans
vnuz dixit. Sub qua arbore vidisti eos col;
loquentes. qui ait. Sub cyno. quam latini
dicunt ilicem. vel lentiscuz. et aduocatꝰ alter
dixit sub prino. Et acclamauit populus in
eos propter dissonantiam. et interfecerī eos
id est. regi tradiderunt interficiendos. Et fa
ctus est daniel magnꝰ in populo a die illa &
deinceps. Et rex astrages apposit⁹ est ad pa
tres suos. et suscepit cyrus regnū eius. id est
regnum persarum.

Forte hic determina
tur tempus quo li;
berata est susanna.
quando scz cyrus fa
ctus est rex persarū.
et darius rex medo;
rum. Vel potius de
terminat tēpꝰ sequē
tis historie q̄ ꝟ incho
at. Et adhuc stabat
regnū babilonis. et
erat in babilone rex
de q̄ statim sequitur
Erat aūt daniel con
uiua regis. et hono;
ratus sup omēs amicos eiꝰ. cuius nomē q̄
tacet historia potest intelligi fuisse pater bal
thasar. vel ipse balthasar sub quo factuz est
a daniele quod legit̄ in fabula belis & draco
nis. quā fabulam appellat hebreꝰ. eo q̄ falsū
legitur in eo. et impossibile de translatōe ab;
acuc. Et refert hieronimus. q̄ cum dixissz ei
hebreus talem traslationem corporalē nus;
q̄z factam esse. respondit quidam sciolus q̄
erat cum eis. ezechielem translatum de chal
dea in iudeā. Et irrisit eum hebreus dicens.
In litera expressum est q̄ ezechiel translatꝰ
est in spiritu. Unde apostolus vester caute
locutus est dicens. siue in corpore. siue extra
corpus nescio. deus scit. Et addidit hebreꝰ.
nil in hac fabula propheticum narrari. sed
opus tantum ex industria factum.

De ydolo belis et draconе.
Capitulum. XIIII.

Erat autem in ba;
bilone idolum nomine bel. et ipen
debant̄ ei diebꝰ singulis de simila.
xij. artabee. & oues. xl. & vini amphore sex Est
āt artabee apd chaldeos ead̄ mēsura. quez
ephi apud hebreos. mēsura. s. triū modiorū.
Et rex babilonis adorabat illud p singulos
dies. & dicebat danieli. Quare non adoras
bel. Qui rñdit. Non colo facturā sz creato;
rē omniū deū viuentē. Et ait rex. Nonne vi
dētibi bel deꝰ viuens. qui tāta quotidie co;
medit et bibit. Qui rñdit. Intus luteus est.
et foris eneus. et nunquā comedit. Et voca;
uit rex sacerdotes et ait. Nisi dixeritis mihi
quis comedit impēsas has moriemini. Si
aūt ostenderitis mihi q̄ bel comedat boc
daniel morieī. Erant aūt sacerdotes. lx. excep
tis vxoribus & paruulis. Et venit rex cum
daniele in templum. Et dixerūt sacerdotes.

Nos egrediemur foras.et tu rex pone vinū et escas et claude ostium.ꝛ signa anulo tuo et nisi inueneris mane omnia comesta a bel moriamur. Et posuit rex cibos ante bel. Et daniel cribrauit cinerem p totū pauimentū coram rege.et clausū est ostiū.et signatū anulo regis. Sacerdotes aūt ingressi sūt illa nocte iuxta consuetudinē suā cū vxoribꝰ ꝛ liberis.et consumpserūt omnia. Fecerant autez sibi cuniculos sub terra.et absconditū introitum sub mensa. Per cuniculo venit rex ad templū et daniel cum eo.et inuenerūt signa salua. Cunqz aperuissent ostiū intuitꝰ rex mensam vacuam exclamauit. Magnus est bel. et tenuit daniel regem ne ingrederet.et ait. Animaduerte vestigia pedum super pauimentū. Et iratꝰ rex apprehendit sacerdotes. et ostenderūt ei ostiola.per que ingrediebātur et egrediebantur. Et occidit eos rex.ꝛ dedit bel in manū danielis. Qui subuertit eū et templū. Erat aūt in eodez loco draco magnus latens in fouea.et adorabant eū babilonij. Sacerdotes eiꝰ habebant ydraulia.i. vasa facta de corijs vitulorū.et percutiebāt ea virgis coraulinis.vt facerent sonitū terribilem.quasi tonitruū.ad quē excitatꝰ draco quandoqz emittebat fumū.qñqz ignem. quandoqz visibiliter apparebat. Et dixit rex danieli. Non potes dicere.quia iste non sit deꝰ viuens. Et ait daniel. Da mihi potestatem.et interficiam eū absqz ferro et fuste. Et dedit ei. Tulit ergo daniel picem et adipem et pilos.ꝛ coxit pariter.fecitqz massas.et dedit in os draconis.et suffocatꝰ crepuit. Et indignati babilonij dixerūt. Judeus factꝰ est rex. Et dixerūt adregem. Trade nob̄ danielem.alioqn interficiemꝰ te et domuz tuam.et compulsꝰ tradidit eis. Qui miserūt eū in lacū leonū.et erat ibi septem diebꝰ. In lacu erant leones septē et dabāt eis quotidie duo corpora damnatoꝝ.et due oues.et tūc non sūt data eis.vt devorarent danielem. Erat aūt abacuc ppheta in iudea.qui fezebat pulmentū messorib̄ Et ait angelus ad eū. Fer prandium in babilonem danieli.qui est in lacu leonū. Quid respondit. Babilonem non vidi.et lacū nescio Et tulit eū angelꝰ capillo capitis sui.et posuit eū super lacū.et clamauit abacuc. Daniel serue dei.tolle prandiū qđ misit tibi deꝰ. Et gratias agens daniel comedit. Porro āgelus restituit abacuc in loco suo. Venit ergo rex die septimo vt lugeret danielem.ꝛ videns eum sedentem in medio leonū exclamauit. Magnꝰ es dñe deꝰ danielis.et extraxit eum de lacu leonū. Porro illos q̄ petitionis eius causa fuerant intromisit.ꝛ deuorati sunt in momento coram eo.

De abacuc. Capitulum. XV.

Porro abacuc fuit de tribu simeon. Hic p̄uidit captiuitatem hierusalem futurā.ꝛ aduenientib̄ caldeis fugit in sostratenā ꝛ erat incola in terra israel. Descendentib̄ perorelij quijs iude in egiptū quasi peregrinabat in terra sua.ꝛ scripsit Et in principio opis causatur aduersus deū.cur impius vastasset populū dei.ꝛ sanctuariuz eiꝰ cum ipse clamaret et non exaudiretur Sed in consolatiōem aperuit ei dñs calamitatem circumstantium nationū futuras p nabuchodonosoz longe maiores.ꝛ tandē ipm nabuchodo. periturum. et ita a murmure conuersus est ad preces. Et ostendit illi dominus aduentum chaldei dicens. Si moraz fecerit.expecta eum.qa veniens veniet.ꝛ nō tardabit. Et imprecatus ē abacuc nabuchodonosoz inter plurima dicens. Ve qui potum dat amico suo mittens fel.et inebriat eum.vt aspiciat nuditatem eius.quod fecit nabuchodonosoz sedecbie. Ultimo scripsit canticum. Domine audiui.ꝛc. Dicebum ferret pulmentum messorib̄.dixit domesticis suis. Ibo ad terram longinquā.cito rediba.

Ac si dicerent. Hereticus vel publicanꝰ factꝰ est.

Jo est duarū tribuū Jam enim captiuate erāt.x. tribus et colonī in earuz terras adducti.inter quos latuit abacuc quousqz recessissent chaldei. postea rediit in terrā iude. et discedentibus alijs in propria terra quasi peregrinus remansit.

Si tardauero per dies ferte cibum messoribus. Et cum fuissent in babilone subito supuenit messoribus. Intellexit autē q celeriter esset populus a babilonia reuersus. Unde patet longe post liberatā susannā. hoc eē factum. Signum aūt redit⁹ dedit his qui i iudea erant. q̄ uisuri essent lumen in ruinis tēpli. ultimāq; templi desolationem predixit. q̄ gens occidentalis hanc esset actura. Tūc inquit velamen sancti sanctoꝝ scindetur. et duarum columnarū epistilia auferentur. et quo sint null⁹ agnoscet. Ipa vero in heremo adducentur. et eos in ultimo qui persecutionem sustinent a serpente illuminabit dominus sicut a p̄ncipio. Et mortu⁹ est abacuc et sepult⁹ in agro proprio solus. Porro de daniele quantum supuixerit post reditum populi in iudeam nescim⁹. Defunct⁹ aūt et sepultus est in spelunca regali solus cum gla.

Hic est daniel q̄ dedit signa in montib⁹ super babiloniā dicēs. Quando pars mōtiuꝝ aborea fumigabit veiet finis babilonie. quādo vo velut ignis ardebit. finis erit vniuerse ēre. qñ ad partē notbi aque decurrerint. reuertetur ip̄ius ad trā suā. Q; si fluxerint sanguine erūt homicidia bellal in vniuersa terra.

Hec vba sūpta sunt de libro epiphanij epi capa cui in spū reuelata sūt q̄dā secreta ppbetarū. Pluri ma enī ppbete absc̄ōdūtur. vt a q̄dam dr Secretum meū mibi. et liber ille epipbanij secretū ppbetarū dicitur.

De ciro Capitulum. XVI

Post mortem darij medi cyr⁹ monarchiam tenuit orientis. cui⁹ sedem posuit ap̄ persas. licet regnum medoꝝ maius esset z bonorabilius. eo q̄ perse eum sublimauerāt in regem. Iste fuit nepos darij ex sorore. nepos vero astiagis ex filia. Porro astiages vnicā habuit filiā. et vidit somniū. q̄ de genitalib⁹ filie oriebatur vitis. que totaꝝ occupabat asiam. et accepit a coniectorib⁹ se habituruꝝ nepotem ex filia. q̄ dñs esset asie et ip̄um deiceret a regno. Quod timens dedit filiam suaꝝ vxorem militi plebeio. ne filius ex ea nasceretur nobilis et potens. Preterea filiaꝝ pregnantem ascuit. et natum ex ea filium. cuidam participi archanorum tradidit occidēdum. Qui credens regnum transiturū ad filiam suam. filium eius veritus est occidere. et vni de pastoribus regis tradidit paruulum exponendum in nemore. Qui cum exposuisset eum. et id indicasset vxori. que i diebus illis pepererat. supplicauit ei mulier vt paruulum deferret et alendum. et p̄prium filium p̄o eo exponeret. Cumq; rediisset pastor ad puerum. inuenit canem prebentez ei ubera. et a feris et auibus defendentem. Cūq; tulisset eum ad vxorem alluit et tanq̄ diu note. vocauitq; puerum spartacuꝝ. id est. catulum. Spartos ei persice canē sonat. Qui cum essꝫ grandiusculus a pueris ludentib⁹ factus est rex eorum. et contumaces z inobedientes sibi grauiter affligebat. Quod grauiter ferentes patres eoꝝ. verbum detulerē ad regem de filio pastoris. Quem cū aduocasset rex. et argueret eum q̄ pueros plagasset. ille intrepidus se vt regem fecisse respondit. Et ammiratus rex et quedam signa generis sui in eo esse deprehendens. ascito pastore secretius veritatem rei agnouit. Uerū tamen timor eius de nepote mitigatus est. estimans q̄ verbuꝝ coniectorū de regno impletum esset in regno puerorum. et eidē cui prius cōmiserat occidendum. cōmisit alendum. non indicans tamen esse nisi pastoris filium. Filium quidem illius secretarij sui clanculo dedit patri ad comedendum. quia non obedierat ori eius. et post idip̄m indicauit ei. Factum est autem. vt astiages traderet exercitum illi secretario ad bostes expugnandos. ip̄e vero resedit in media. Porro ille non immemor maleficij regis. persuasit exercitui. vt spartacum regem perfidis sibi eligerent. et cognominauit eum cyrū. quod interpretatur beres. q. d. Licet reluctet astiages. bic est beres. Quo facto timens astiages. darium consobrinum adoptauit sibi in filium. et collecto exercitu congressus est aduersus cyrum. et fugerunt perse. Uxores autem eorum z matres egresse ad eos. z de

tectis posteriorib⁹ suis aiebāt. Vultis ne introire in veteros matrū ⁊ renasci. Hoc pudore excusati perse acriter redierūt i hostes ⁊ victus ē astiages. Cirus aūt magis exhibuit se illi nepotē. q̄z victorē. Nam regnū yrcanorū ꝓcessit ei. Dario vō tanq̄z fratri mris sue tradidit regnum medoy. tñ sub certa spe reuertendi ad ipm.

De licentia redeundi data iudeis Capitulū. XVII.

Itaq̄z cū uniuersū regnū deuolutū esset ad eū. in b⁹ regni anno p̄mo suscitauit dñs spūm ei⁹. vt impleret verbū ieremie. Et dedit libertatē oīb⁹ iudeis q̄ erāt i vniuerso regno suo et licentiā redeūdi in iudeā. ⁊ edificandi domū dñi. Excitat⁹ āt fuit ex vbis ysaie. q̄ ante cc. et. x. annos scripserat de ipo. dñm dicentez. Christo meo ciro cui⁹ apprehendi dexteram subiiciā gentes et regna. ipe reedificabit domū meā in bierusalē. Ut ergo bāc munificā scripturā impleret. ⁊ scripturā libertatis ⁊ licentie traduxit i vniuersū regnū suū dicēs. Omnia regna terre dedit mihi dñs deus celi. credo būc esse quem gens israel adorat. In hac epistola horat⁹ est etiā iudeos. vt ascenderent in iudeā. et q̄ nollent ascendere iuuarēt ascēdentes in pecunia vestib⁹ ⁊ iumentis. Plurimi claríssimi iudeoy habitabant i babilonia id est in terra babilonis euersa. Babilon enī ꝓpe nomē est ciuitatis. babilonia vō nomē regionis. licet vnū p altero sepe legat. Inter eos zacharias nat⁹ in chaldea iam ꝓphetabat. Hic būdixit salatiel in filio vocās eū zorobabel. qđ interpr̄at magister babilonis. q̄i diceret. hic erit magister captiuitatis babilonice. Ad hui⁹ ꝓphete exhortatōem p̄mi surrexerūt viri iuda. vt ascenderent in bierusalē. postea vero viri beniamin et leuite. Propterea vt dicit ioseph⁹. a tuda cognoiati sūt iudei. Hui⁹ enī nomis plures fuerūt cause. Sup turrim babel legitur. q̄a dedan q̄ cognominat⁹ est iudas. dicti sunt iudei. Ilubi q̄a iuda filio iacob. Ilubi q̄a iuda machabeo. Porro ascensuri in bierusalem vel i iudeam alios hortabātur. sed paucos inuenerunt qui assentirent eis. et ꝓpterea tam in exhortatione q̄z in apparatu tres annos cōpleuerunt. Igitur in tertio anno cyri egressi sūt sub zorobabel duce. et iesu magno sacerdote adhortantib⁹ eos zacharia prophetā. et aggeo iuuene sed nondū ꝓphēta. Erant autez circiter. l. milia. Fuerunt enim de iudeis quadraginta duo milia. et. cccc. et. lx. Reliq̄ vero erant serui et ancille ⁊ homines generis promiscui. Et remisit cum eis cyrus partem vasorum domini quinq̄z milia. et quadraginta inter q̄ posuit ioseph⁹ refrigeratoria quorum vsum non legi. Ascenderunt etiaz quidam cum eis. dicentes se esse de genere sacerdotum. propter emolimentum. Cunq̄z quererent scripturam genealogie sue et non inuenirent. recepti sunt in israhel. sed electi a sacerdotio reuersi sunt in bierusalem ⁊ in ciuitates iude.

De anno. lxx. Cap. XVIII.

Hic est aūt annus septuagesimus relaxande captiuitatis quā predixit hieremias. Hāc et hieronim⁹ p̄mum annum dicit cir fuisse septimū septime decadis. Itaq̄z tertius ānus cyri fuit septuagesimus. cui consonat ioseph⁹ dicens. Primo anno imperij cyri septuagesim⁹ cōcurrebat. id est. ūminebat. Hec eodē legitur in paralipomenon. Hi q̄s eusebius gladiū. duct⁹ in babilonē seruiuit regi et filijs ei⁹. donec imperaret rex persarum. ⁊ cōpleretur sermo hieremie. et celebraret ira sabbata sua. vsq̄z dum cōplerent desolatōis septuaginta anni. De eodem memmit daniel. anno p̄mo darij intellexit numeruz annorum vt cōplerentur desolationis bierusalez lxx. āni. Idipm plane p̄dixerat ieremias in epla quā direxit ad trāsmigratōez. Cū cepe rit inq̄t ipleri. lxx. anni. visitabo ⁊ reducā vos ad locū istū. Ilubi tñ videt velle ieremias. q̄ ante euersionē babilōis cōplen esset. vbi ait. Seruiet omēs gētes iste regi babilonis. lxx āmis. Cū q̄z cōpleti fuerint anni. lxx. visitabo sup regē babilonis. et sup gentem istam inquitatem eoy dicit dominꝰ. et ponam terrā in solitudines sempiternas. Ex hac autem

auctoritate fabulant iudei vt supra diximꝰ. exultasse balthasar. & cōuiuiū fecisse. Hic ātloquit ieremias de. lxx. annis nō captiuitatis sed iniquitatis nabuchodonosor ex quo cepit opprimere finitimas natōes. Huic opinioni attestat affricanꝰ agens de neemia. et vicesimo anno regis artarxersis dicens. Eo tpe regni persarū. c.xv. anni fuerunt euoluti captiuitatis ātirlm. c.lxxx. q̄nq;. Eusebiꝰ tñ in libro cronicorū videtur obloq̄ dictis scōm annū darij filij itaspis dicens fuisse. lxx. scōm auctoritatē zacharie. q̄ scdo anno darij scribens audiuit virum stantē inter mirteta dicentē. Dñe exercituū vsq;quo nō miserebe/ris irlm et vrbium iuda quibꝰ iratꝰ es. Iste iam septuagesimꝰ est annus. et post pauca. Cum ieiunaretis p̄ bos. lxx. annos. nūquid ieiunium ieiunastis mihi. Huic q; consonat clemens in pmo stromate dicens. & p̄ seuerauit captiuitas annis. lxx. vsq; ad secundum annū darij filij itaspis. Videturq; eusebiꝰ distinguere inter septuaginta ānos captiuitatis. et. lxx. ānos desolatōis tēpli dicēs. Scōm nōnullos vsq; ad annū. xx. cyri. colligitur omne tempꝰ captiuitatis anni. lxx. a tertio āno ioachim filij iosie. Porro p̄m alios ab anno tredecimo iosie vsq; ad pmū annum ciri colliguntur anni captiuitatis. lxx. desolationis vero templi sub dario rege complentur anni. lxx. Horuz opinioni consonat glosa biero. sup ezechielem. vbi agitur de dormitione sup latus dextrum dicens. q̄ pmo anno cyri fluxerant anni desolationis templi. xxx. Porro prior opinio de anno. lxx. magis certa est. et plurium auctoritatibꝰ sancta. Sola zacharie auctoritas nos mouet. Iste iam septuagesimꝰ est annus. quod forte determinari potest. vt iam accipiat de p̄terito. q. d. lxx. annus iste notus. s. et famosꝰ iam diu est. Forte dictꝰ est in zacharia. lxx. annus non captiuitatis. sed ante etatis. q̄ p̄m hebreos inchoauit anno. xxx. ante cyri monarchiam.

Quotus post cyrū fuerit darius require ita. quot etiam annis cirus. quot cambises. quot ereneidesregnauit notare poteris.

De reedificatione templi. Capitulum. XIX.

Porro in anno re/ p̄gressionis in iudeam. ꝯgregatus ē populꝰ. quasi vir vnus in irlm. Et edificantes altare. collocauerūt illud sup bases suas. et obtulerūt sup illud holocausta dño mane et vespe. fecerūtq; solennitatez tabernaculoz. Unde vō habuerūt ignē nescimus. nisi forte ex calculis veteris altaris excusserint illū. Anno ātscdo. mēse scdo iecerī fundamēta tēpli. Qđ audiētes samarite. venerūt ad eos et dixerūt. Edificemꝰ vobiscuz. q̄ ita vt vos querimꝰ deū vestrū. Et respondērūt duces isrl. Cōmune ē nobis et vobis adorare dñm. sz nō ei domū edificare. Hoc ei tantū nobis rex cyrꝰ p̄cepit. Cūq; aparuissent fūdamēta sup terrā. eleuauit pōpulus vocē in iubilatōem. Porro q̄dā seniores q̄ viderāt templū p̄us eiulabāt voce magna. nec poterat q̄s cognoscere clamorē letantiū & plāctū eiulantū. Porro samarite indigī impediebāt manꝰ eoz. Cūq; p̄ se ipedire nō possent dederūt munera p̄cipibꝰ regis persarū. q̄ erāt positi sup terrā. Qui pecunijs corrupti vendiderūt eis vt impedirēt negligentiā edificationis. cyro tñ ignorante. Et adeo impedierunt eos q̄ in. xxx. annis quibꝰ cirꝰ regnauit nō erexerūt muros templi. nisi vsq; ad apodiationez. Porro cyrus cum p̄cussisset cresum iuxta fluuiū alim. gentem lidorum bellicosissimaz astute redegit in concordiā. Tradidit ei eis solennitates et ludos. p̄cipiens eis vt lusibus cōmessationibus et amplexibus vacarent. q̄si beniuolentiam in eos ostendens. Et in būc

Quia cū p̄ceptū fuisset eis a cyro. vt curam ac diligētiaz edificationi templi ip̄ē/derēt a samaritis corrupti. negligētes erāt in edificatione templi.

Qui fuit magister in alexandria. & post eū origenes. et fecit ille clemens stromata. i. instructiones quasdam.

modū eos euirauit.et quos bello ñ poterat p libidinē expugnauit. Postea vo trāsgressus araxem a regina massagetarū thamari victus et occisus est. Que caput ei⁹ pcisum in vtrem plenuz sanguine humano pijcies insultando dixit. Satia te sanguine quem sitisti.

Incidentia

In diebus cyri septimus rex romanorū tarquinius superb⁹.qui causa tarquinij iunioris filij sui qui lucretiam corruperat.a regno expulsus est. Hic genera tormentorum excogitauit.vincula thaureas.fustes. latumias.carceres.compedes.cathenas.exilia. metalla.

De cambise. Capitulum.XX.

Mortuo ciro post annos.xxx.sui regni.successit ei filius ei⁹ cambises.qui apud esdraz artarxerses vel assuerus dicitur. In historia vero iudith ppter maliciaz suā vocatur nabuchodonosor. Tūc principes terre q̄ ipe diebant hebreos sez reuertebleem.quem ioseph⁹ dicit sepulturē omniū accidentiuz. Et alij q̄ iudicabant syriam z phenicem z omēs regiones vltra eufratē sepserunt cambise regi.q̄ iudei reedificabant hierusalez. vrbem pessimā.et semp regib⁹ persarum rebellem.et templum ad similitudinez castri.que ob rebellionē ēdem destructa fuerat.quib⁹ reedificatis statim negarent regi tributa et annonas.nec etiam pateret regi transitus in syriam. Hec aūt dicebant se cōmemorare ei. q̄nō immemores erant salis.i.ois cōdimenti qđ i palacio ei⁹ comederāt.q̄ ppt bñficia eis collata psulētes vt iter diceret hebreis reedificatōem. Quib⁹ acquiescens cambises.potenter interdixit eam p epistolas. Tūc intermissum est opus dei in hierusalē vsqz ad secūdū annū darij. Porro sub cambise factū est quod in historia iudith legitur.

Cambises adhuc viuente patre.xij. ānis tenuit regnū assiriorum nini.vñ eo mortuo monarchiam septem ānis renuit

Sequuntur tituli capitulorū i historiam Judith.

De Judith. cap.j.
De duobus magis et dario filio taspis. Capitulum.ij.
De consūmatione templi et zacharia et ageo. cap.iij.
De exerse. ca.iiij.
De artarxerse et esdra. cap.v
De neemia. cap.vj.
De reedificatione hierusalem. cap.vij.
De inuentione ignis. cap.viij.
De obseruatione tabernacloz. capi.ix.
De dedicatione muri et obitu neemie. Capitulum.x.

Incipit historia Judith. Capitulum primum.

Hanc historiā transtulit hiero.ad petitionem paule et eustochium de chaldeo in latinuz. Hic liber apud hebreos iter hystorias computatur z iter agiographa quod dicit hiero. in prologo q sic incboat. Viginti z duas lras. Ergo in prologo sup iudith alicubi legit iter apocrifa.vicii est scriptoris.quod in tpo tutulo de prebendi potest.quē sinodus nicena i numero sanctarū scripturarū recepit. Transtulit aūt eum ppter varias et corruptas editōes magis sensum ex sensu.q̄z verbum ex verbo sequens. Mortuo itaq̄z ciro quidā arfaxat medus in ecbbatanis surrexit. et reparauit eam.z muniuit eam inexpugnabiliter.quadam partes medie sibi ꝓcilians.vt tandēto ti medie imperaret. Nabuchodonosor vero rex assiriorū qui regnabat in ninive.anno.xij regni sui obtinuit arfaxat in campo rogau. qui est inter eufratē et tigrim. Hic est cambises cui adhuc pater viuens ninuen et regnum assiriorū concessit.z nabuchodonosor cognominauit. Hic mortuo patre duodecimum illius regni annum agebat. Nam in regno monarchie nō nisi octo annis regnauit. Qui postq̄z factus est monarchus.exaltatū est cor ei⁹. Et misit ad oēs q̄ habitabāt

in cilicia ⁊ damasco. et libano. et carmelo galilea. et samaria. et vsq; in ierl'm. exigens ab eis tributa longe grauiora q̃s p̃ces sui Qui omẽs vno animo contradixerunt. Tunc irat⁹ rex iura uit p thronũ suum q̃ defenderet se de omnibus. Igitur anno .xuj. regni sui p̃cepit holofferni p̃cipi militie. vt egrederet ad regiões illas. et nulli hominũ vel munitionum parceret oculus eius. Qui egressus est cum exercitu. et peruerũt faciem terre sicut locuste. Qui cum vastasset cilicias. et mesopotamiam. et madianitas. miserunt ad eum p̃cipes p̃uinciarũ dicentes. Desinat indignatio tua circa nos. Veni nobis pacific⁹ ⁊ vtere seruitio nr̃o sicut placuerit tibi. Et descẽdit de montib⁹ cum virtute magna. et obtinuit omẽs ciuitates. et destruxit eas. et oẽs deos terre exterminauit. Hic ei p̃ceperat nabuchodonosor. vt ipe solus de⁹ diceretur ab bis nationib⁹ que potuissent holofernis potentia subiugari. Et audientes filij israel timuerunt valde. ne similia faceret in ierl'm. et in sanctuario dei. et miserũt in terminos terre p quos poterat iter esse in bierusalem. et munierũt angusta viarum. et bumiliauerunt se coram dño ad exbortationem heliachim sacerdotis filij iesu. filij iosedech. vltfore alteri⁹. quem ipse iesus circũmittebat ad exbortationẽ filiorum israel in montib⁹. Et operuerunt sacerdotes altare dñi cilicio. et ipi in cinere et cilicio offerebant olocausta. et clamabant ad dñm. Nunciatũ q̃s est holoferni q̃ filij israel parassent se ad resistẽdum et montũ itinera cõclusissent. et vocauit duces amon et moab dicens. Quis est ip̃lus iste. qui montana obsidet. aut que est virt⁹ eor. Tunc achior dux filior amon rñdit. replicans ei qũo p̃mo venissz ip̃lus iste de caldea p mesopotamiã in terrã chanaan. Cunq; descendissent in egiptũ. reduxerat eos ds eor in terrã p̃missã. Qui cũ placat⁹ erat eis nemo poterat eis resistere. cũ vo irritabant

Hã superior eo nullus fuit. voluit enĩ solus adorari p̃o deo Nec cũ egrotarz volebat in lectica ỏferri nisi a cerui cibus regum. quasi omẽs superaret.

Tetranomi⁹ erat cãbises. artarxerses. aliquer⁹. nabucho.

eũ flagellabat eos. q̃ de⁹ eor erat obiẽs iniquitatez. Aup aũt reduxerat eos in ierl'm de seruitute nabuchodonosor. cui tradiderat eos ppter peccata sua. et nũc obtinẽt mõtana hec Et addidit achior. Perscrutare si deus eor offensus ẽ eis. et poteris eos expugnare. alioq̃n non p̃ualebis eis. Et irat⁹ holofernes dixit. Vt ostendã tibi q̃ nõ est de⁹ nisi nabucho. ex barbora ip̃ius illor sociaberis. vt cũ illis pariter pereas. Tũc p̃cepit holofernes seruis suis. vt ducerent eũ in betuliam anteq̃z castrametatus fuerat. Cũq; traberẽt eũ. fundibularij egressi sunt aduersus eos. Et timentes ligauerũt achior ad arborẽ. et recesserũt. Fundibularij vo soluentes eũ. statuerũt eũ in medio senior et populi. Diserant quidem de bierusalẽ in betbuliã duos sacerdotes. ⁊ p̃n cipem oziam de tribu symeon. Cũq; exposuisset eis achior quare trãsmissus essz ab holoferne ad eos. recepit eũ ozias in domũ suã Factũ est aũt vt holofernes inueniret ductũ aquarũ. q̃ influebat ciuitatez p auiculas. q̃ ebibebant aquã de alueo. et p latentes rimulas aqueduct⁹ interrupto aqueductu abstulit eis aq̃s. Erant aũt nõ longe a muris fonticuli. q̃ bus ciues furtim vte bant ad refocillandũ pot⁹ q̃z ad bibendũz. Et dixerũt amonite ad holofernem. Si vis eos obtinere sine bello et sanguĩe. appone fõtib⁹ custodes. Et appositi. et defecit aqua de cisternis post .xx. dies. Et clamauit popul⁹ ad eos q̃ venerant de bierusalẽ. Judicet dom⁹ inter nos et vos. Melius erat nobis seruire holoferni q̃z siti perire. Et dixerũt sacerdotes. Sustineamus adhuc p q̃nq; dies. si forte faciet de⁹ nobiscũ misericordiam. Erat aũt in ciuitate iudith vidua trib⁹ annis mulier pulcra nimis. sed casta. de tribu ruben. q̃ accitos sacerdotes reprehẽdit. eo q̃ temptassẽt dñm. ⁊ terminũ dierũ imposuissent misericor-

Mirũ videbatur q̃ auicule i arido loco rostro terre infixo bibere videbãt. et inde percepit holofernes aquã subesse.

eius. Et ait ad eos. Opus dei factura sū. qđ nō indicabo vobis. State hac nocte ad portas ciuitatis et ozias vobiscū. vt egrediar p manū vrām. Cūq3 illi abissent. orauit ad dominū dicens. Dñe de⁹ p̄tis mei symeon. qui dedisti illi gladiū in alienigenas. dirige manū ancille tue. Nec cōmendauit factū symeonis quod detestat⁹ est iacob. sed vltionem factam a dño p manū impij. Cunq3 oraſſet lauit se et vnxit mirto optimo et induit se vestibus iocū ditatis sue. et vocauit abram suā id ē. ancillam. Vel ppriū nomen est ancille. Et imposuit lapule ei⁹ ascopam vini. et vasolei et polentam et lapates. i. cibū olerib⁹ cōfectum. et panes et caseū q̄ puecta est. Et admirati sunt sacerdotes pulchritudinem ei⁹. et orauerūt p ea. Cunq3 descenderet montē tenuerūt eam exploratores. et duxerūt eam ad tabernaculū bolofernis. qui statī captus est in oculis suis. Videbat aūt bolofernes i canopeo purpura et auro et gēmis cōtexto. hoc est sericū reticulum muscay. dictum sic a canopo opido egipti in quo inuentum est. Alij dicunt conopeum. quoniā instar coni a lato ascendit in acutum. Et dixerūt assirij. Quis p̄temnet populū hebreoz q̄ tam pulcras mulieres habet. vt p̄o his merito pugnem⁹ p̄tra eos. Cunq3 adoraſſet iudith dixit ad eaz bolofernes. Cur placuit tibi vt ad nos venires. Que rñdit. Certū est q̄ in perditionē ibit p̄lius noster. grauiter enī offendit deū suū. Vasa enī dñi impendit p victu alib⁹ alienigenis. Insup ordinant vt bibant sanguinē pecoz suoz. quē lex dei omnino p bibet gustari. Nam et fame et siti iam intermortuos cōputantur. Et misit me dñs hec ipa annunciare tibi. q̄ dicet mihi qñ reddet eis peccatū suū. et tunc veniens introducaz te vsq3 in hierusalē. et habebis omnez p̄lium sic oues q̄b⁹ nō ē pastor. Et ait bolofernes. Si fecerit mihi hec ds tuus erit et ds me⁹. id est. in numero deoz meoz habebo euz. et tu magna eris in domo nabuchodonosoz. Et fēc eam introduci vbi erant positi thesauri ei⁹. Cūq3 disponeret qđ daret ei ō conuiuio suo ait iudith. Ex his que mecū detuli mā ducabo. ne veniat sup me ira dei. Cui bolofernes

Cum defuerint ista q̄d faciem⁹ tibi. Quere spondit. Viuet anima tua quoniā nō expēdet omia hec ancilla tua. donec faciat de us i manū mea hec q̄ cogitaui. Petijtq3 sibi dari copiam egrediendi foras nocte ad adorādum deū suū. Et ita p triduū noctib⁹ exibat et baptisabat se in aquis. et orabat deuz israhel. Quarto die fecit bolofernes cenaz seruis suis. et dixit ad vagao eunuchum. Persuade hebree illi vt sponte p̄sentiat mihi. Fedū est enim apud assirios vt mulier illudēs viro immunis trāseat ab eo Et ait ad eaz vagao. Non vereatur bona intrare ad dñm meū. Que respōdit. Quicquid illi placuerit. hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite mee. Et cum ornaſſet se. stetit ante faciem bolofernis. Qui iocundus factus est. bibitq3 vinum quantū numq3 biberat i vita sua Et cū sero essz festinauerūt famuli ad hospicia sua. et erat iudith sola i cubiculo. Porro bolofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Dixitq3 iudith puelle sue vt staret foras ad ostium et obseruaret. et orauit cum lacrimis dicens. Confirma me dñe deus israhel et respice in hac hora ad opera manuū mearū. Et soluit pugionem de columna que erat ad caput lecti. et percutiens bis ceruicem abscidit caput eius. et tradidit illud abre sue. et tollens conopeum egressa est. Cunq3 venisset ad portam ciuitatis clamauit. Aperite. quia nobiscuz est deus qui fecit virtutem in israhel. Et occurrerunt et omnes a minimo vsq3 ad maximum cū luminaribus. et proferens caput bolofernis et conopeum ait. Confitemini dño qui dedit nobis victoriā in manu mea. et reduxit me immaculatam. Et vocatus est achior. et vi

Simile verbum habes in luca. ca. xj. vbi legitur. Pharisei⁹ quidaz inuitaſſe dominū ad prandium Pharisei⁹ autē cepit inter se reputans dicere. quare non baptizatus esset añ prādium

Cultellum magnus quo ibat accinctus sed intrans lecticaz appenderat ad colūnam.

so capite bolofernis ꝑ pauore cecidit ī terrā
sed resumpto spū adorauit iudith. Que di/
xit ad ipm. Suspendite hoc caput sup mu/
ros.et diluculo facite impetū in hostes. qui
turbati pro nece dñi sui pertent in fugam.
Tunc achior circūcidit carnem ꝑpucij sui.
et apposit⁹ est ad populū israel. Dimisitq3 ozi
as nūcios p ciuitates iude. vt egrederētur
post eos. Porro egressi sunt hebrei mane. z
dixerūt assirij. Egressi sunt mures de cauer/
nis suis. Cunq3 intrasset vagao vt excitaret
bolofernem. vidit cadauer sine capite. Et in
gressus tabernaculū iudith nō inuenit eaz.
Et exclamauit ad ipm. Una mulier hebrea
fecit confusionem in domo nabuchodono/
sor. Ecce caput bolofernis non est cū eo. Et
turbati sunt valde fuge p̄sidiū querentes.
Et insecuti sunt eos filij israel. et p̄cusserunt
eos vsq3 ad extremitates finium suoz. Per
dies aūt triginta vix collecta sunt spolia assi
riorū et vniuersa que peculiaria bolofernis
erant dederūt iudith. Joachim aūt summ⁹
pontifex venit de hierusalem cuz vniuersis
p̄sbiteris ad videndum eam. et benedixerē
ei. Tunc cantauit iudith canticū dño dicēs
Incipite dño in tympanis. ꝛc. Sup hoc can/
ticum inuenies. quod dicit biero. super psal
mum. Domine deus noster. Quia cū in he
breo legitur nomen dñi geminatum sic hic.
Adonay dñe deus. Primū est tetragrāma
ton. secūm vero no
men dñi commune.
In fine cantici ppbe
tauit d̄ die iudicij di/
cēs. Dñs omps i die
iudicij visitabit suos
et vindicabit impios
vt pereant in sempi/
ternis. Post hec ascē/
dit iudith in hieruſa
lem cum populo. et
obtulerunt dño vota et repromissiones su/
as. Porro iudith vniuersa vasa bellicosa
bolofernis et conopeum obtulit in anathe
ma obliuionis. et solēnizauit omis popul⁹.
Et diem hanc in numero sanctoz dieruz re
ceperunt vocantes cambisem secundum na/

Tetragrāmaton. id
est. qttuor lrārū. Jo.
the. vau. het. Quz bis
literis non repsentāt
elementa illa. que de
bis debent repsenta
ri sicut nos per. t. qñ
qz repzesentamus so
num.

buchodonosor. Et rediit iudith filia merari
rubenite in betbuliam. Ex matre fuit de tri/
bu simeon. z fuit in viduitate omnib⁹ dieb⁹
vite sue. Et completis. c. v. annis mortua est
et sepulta cum viro suo manasse. et dimisit
abram suam liberam. et planxit eam omnis
popul⁹ septem diebus. Porro cambises in
gressus est egiptum et vastauit eam. z abbo
minatus religionem eius et cerimonias. tē
pla deposuit. et edificauit babilonem in egi
pto. Cūq3 reuerteret ab egipto egrotabat. z
ferebatur ceruicib⁹ regum. Et mortuus est
in damasco.

De duob⁹ magis et dario filio itaspis. Capitulum. II.

Post cambisez un⁹
de septem magis qui iudicabāt re/
gnum persarum erineides nomīe
obtinuit regnum persarum. ducens pātbei
filiam cambise in vxorem. simulans se non
velle sibi regnare. sed conseruare regnū mer
gi fratri cambise. quia puer erat. Hunc ta/
men mergum cambises puus occiderat in
penetralibus templi. solo isto erineide con/
scio hui⁹ sacrilegij et parricidij. Cūq3 post
septē menses regni sui moreretur erineides
substituit sibi fratrem iuuenem elegātez for
ma et viribus dicens. hunc eē mergum cyri
filium. et cambise fratrem. Hec aūt occulta/
tio regum de facili fieri potuit in persida. qa
ad regem nullus fere intrabat p̄ter dome/
sticos eius. Unus aūt de septem magis ce/
pit illum habere suspectum. suspicans nō eē
mergū. Hic mag⁹ inter concubinas regis fi
liam habebat. qui secretius loquens cuz ea
monuit eam. vt de nocte attentius palparz
caput regis. et deprehenderet virum auricīas
haberet. Hunc enī fratrem erineidis quon
dam sibi offensum cambises mutilauerat
auribus. Cunq3 puella deprehendisset euz
aures nō habere indicauit hoc patri. Qui
cum reliquis magis hoc indicasset coniura
uerunt in eum. et occiderunt eū. z nō regna
uerūt nisi pannū isti duo fratres. Porro se
ptem magi cum tractarent inter se. qs eoruz
duceret filiā regis z regnaret p eo. cōplacuit

eis vt tali vaticinio vn⁹ ex eis eligeret. Bilu culo venirent sup equos soli in atrio pala; cij ante fores templi.et cui⁹ equ⁹ prior binni tum daret.sm oraculū deoꝝ rex cōstitueret. Erat vn⁹ eoꝝ darius fili⁹ ystaspis.q̄ secretius loquens cū custode equoꝝ suoꝝ mandauit ei.vt in loco ad quem in crastino cōuenire debebāt.equo suo ō nocte supponeret equā Quo facto cuz in crastino septem magi ad eundem locum deuenissent.statim ad eque memoraz equus darij binnitū dedit.ꝛ sine cunctatione in regez sublimat⁹ est.et regna uit anno.xxxix.regni persarum. Huic fami; liaris erat zorobabel. Cum enim interdixisset cambises reedificationē templi.ascendit ad eum zorobabel.et p hui⁹ darij interuentum temptauit animū regis mutare sed non po tuit.et tūc psuasit dario secreti⁹. vt voueret votum deo israbel.quod si eum regem face; ret.restauraret ei⁹ templum et vniuersa va; sa dñi.q̄ adhuc erant penes regem persaruz remitteret in hierusalē.

De cōsummatōe templi et zacha ria et aggeo. Capitulum.III.

QVm audisset ita; q̄z zorobabel hunc regnare fiducia liter aggressus est reedificare tem; plum aggeo et zacharia exhortantibus po; pulum. Qui p̄dicabant deuz eis offensum. eo q̄ habitarent in domib⁹ laqueatis.et do; mus dñi esset desolata. Hoc aūt signum ire dei esse dicebant.q̄ seminabant multū et in; ferebant parum. Principes vō regis persa rum qui erant trans flumen.interdicebant reedificationē. Cūq̄z respondissent seniores iuda.q̄ deus suus hoc eis p̄ceperat. cui ne; phas est cōtradicere.placuit vtrisq̄z. vt res ad darium referret. Et ascendit zorobabel cum nunciis p̄ncipū ad regem.et honorat⁹ est ab eo supra q̄z speraret. Nam in cubi; culo regis dormiebat cū aliis duobus cubi cularijs. Porro darius rex cenam exhibuit satrapis persarū et p̄fectis indie ꝛ ethiopie. et magistratib⁹.c.xxvij.prouinciarū. Eadez nocte expergefact⁹ noctem ducebat insom; nem.et proposuit quest̄onem trib⁹ custodi bus corporis sui.quod de tribus fortius vi deretur.rege scz vino ꝛ muliere.p̄mittens ei munera et honorem qui sapienti⁹ respondere ret. In crastinū coram satrapis et magistra tibus accesserūt illi tres. Et ait p̄mus.regez esse fortiorem cunctis Cum eni homo possit ceteris animantib⁹ rex p̄eest homini.et ad nutum ei⁹ omnia fiunt. Secund⁹ aūt̄ pre; tulit vini fortitudinē.q̄z cum homo non pre sit ceteris nisi animi fortitudie.vinū superat ipam animi fortitudinē. Zorobabel vō mu lierem fortiorem vtroq̄z asseruit. Nam et re gibus et eis qui vites plantant mulieres et vitam conferunt et alimoniam.et ad robur vsq̄z p̄ducunt.et p̄ro mulierib⁹ boies anias ponere non timent. Retulit q̄z se vidisse cō cubinam cuiusdaz regis.alapas regi impo; nentem.cūq̄z illa risisset regem arridentez.et ea molesta regem molestatū. Sup hec om nia vero veritatez dixit esse fortiorē q̄ immu tabilis est et sempiterna. Veritas ei dei om nia creauerat.et ad ei⁹ prouidentiā oibus re gebatur et nil ei resistere poterat. Cunqz om nes iudicassent fortiorez omnib⁹ esse veritā tem.dixit rex ad zorobabel. vt peteret quod vellet. Et postulauit zorobabel fieri ī plī reedificatōem.et vasa domini remitti in bierusalem. Et gauisus est rex. Nam idipm meminit se vouisse Et scp̄sit p̄ncipibus suis p epistolam trans flumen.vt nullatenus im pedirent iudeos.sed de sumptibus regis iu uarent eos dantes eis p singulos dies bo; stias.similam.vinū et sal.vt offerant ea deo celi.et orent p̄ro vita regis et filioꝝ ei⁹. Et ad didit Qui hanc mutauerit iussionē tollatur lignū de domo eius.et configatur in eo.do mus aūt ei⁹ publicet̄. Ego darius statui dece tum.quod studiose impleri volo. Remisit quoq̄z darius vasa dñi p manū zorobabel. Qui rediens fa ciens p caldeā cōtri; bulib⁹ suis regis mā data patefecit.ꝛ ascē derūt cum eo multi hierosolimam.

De eodē etiaz hiero. i q̄dam epla dic. Qz cū maximū ꝛ pulcer rimū ꝑgregassz exer; citū.vna vice ascēdit cuz paucis in tumu; lum. vt oēs cōspice; ret.et cepit flere. Et

cum quereret cur fleret. cū potis esz illi gaudendū sup tāto exercitu rñdit. Ideo fleo. qa null⁹ istoz durabit viuens post. c. annos. sz erunt omēs pulvis et cinis. ¶ Igitur anno secūdo darij mense. viij. instabant operi z cō pleuerunt illud anno. vij. darij. qui erat. xlvj regni persarum. p̄m qđ dictum est in euāgelio. xl. et. vj. annis edificatum est templū hoc id est. a p̄ma licentia quā dedit cyrus redeūdi et reedificandi templum. vsqz ad. vij. annū darij. quo consūmatum est. tot anni fluxerunt. Et mortuus est agge⁹ et sepultus iuxta sacerdotum monumenta. Conuenerūt aūt filij israel ad dedicatōnem templi z dedicauerunt illud mense. xij. qui apud latinos marcius dr. xxiij. die mensis. Et hec est secunda templi dedicatio vernalis. Et celebrauerunt filij israel pbase p̄m legem domini. De arcba vero qūo vel qñ receperunt eā incertum est. Sed si verum est qđ epipbanius dicit. eam vsqz ad iudicij diem non esse egressuram de latibulo petre. certuz est. q̄ bei instar prioris edificauerunt alterā. Mā inter manubias. quas tulerunt romani de iudea. Leguntur translata arcba dñi candelabrum et mensa. Et mortu⁹ est zacharias in senectute bona. et sepultus iuxta aggeum. Mortuo dario cum discessisz ab eo egiptus mortu⁹ est.

Hoc dixerunt iudei qñ dñs dixit. Soluite templū hūc. z intez excitabo illud

Tres leguntur tēpli dedicatōnes. vna facta a salomone post confirmationē tēpli ab eo facti. Et hec est facta in septembri. sicut habes in libro regum anno. xj. regni salomonis. Secunda legitur hic facta ī vere sub dario zorobabel auctore. De tertia legitur. q̄ facta fuerit p iudā machabeum. q̄ deuicto antiocho epipbane dedicauit templum adeo immundatum et desolatum. ab eo vt etiam frutices in eo pullulasse dicantur. Et dicitur fuisse enceniatū. xx. die decembris. Hec dedicatio stetit in posterum de qua dr in euāgelio. Facta sunt enceniа in bierosolimis et biems erat.

¶ Incidentia.

¶ Rome post exactos reges. p̄mum consules a bruto esse ceperunt. et vix vsqz ad q̄ntū decimū lapidem roma tenebat imperiū Inde tribuni plebis z dictatores. z rursū consules rēpublicaz rexerunt. vsqz ad iulium cesarē. Pitagoras mortu⁹ est rome. qđ plus a patribus facta seditione discessit.

Miliaria termis lapidū distiguūt. et nō plus tūc ptendebat romanū imperium q̄z. xv. miliaria.

¶ De xerse. Capitulū. IIII.

POst darū xerses filius eius successit ei in regnū. qui paterne volūtatis bonorando deū beres apparuit. Eo tempe p̄ceps fuit sacerdotū eliachim siue ioachim filius ihesu. et erat in iudea cura rerum gerendarū penes sacerdotes. que p̄us sub regibus et iudicib⁹ fuerat. Recepit aūt xerses egiptuz que a patre discesserat et greciaz vastauit. De cuius fortitudine multa refert grecoz bistoria. Sub hoc dicit ioseph⁹ esdram venisse in iudeam. sed sub artarxerse ipe dicit seip̄m venisse. Post xersem regnit artbabanus mensib⁹ septem.

Non determinatur hic quāto tpe regnauerit xerses.

¶ Incidentia

¶ Eo tempore nat⁹ est socrates. Lapis babens formam caprinam in egeum mare de celo cecidit.

¶ De artarxerse et et esdra. Capitulum. V.

POst hec artarxerses. q̄ et longimanus dictus est regnum persarū obtinuit. Eo tempe esdras aaronita legem succensam a caldeis repararuit. Nouos quoqz apices literarum excogitauit q̄ faciliores ad scribendū fierēt. et ad pronunciandū. et ppterea velox scriba dict⁹ est. Nec est mirandū. si p̄ ipm̄ sanctū libros reparauit. cum plures in diebus nostris psalterū z librū ymnoz z plures libros hmōi deletos scirēt reparare. Addidit etiaz

q̄dam de suo sicut titulos psalmoꝝ.ꝛ plura q̄ legunt̄ in pentateuco. Sicqꝫ verisimile est q̄dam q̄ supflua intellexit ip̄m subtraxisse. Traduꝫ etiā q̄dꝫ modum scribendi a dextra in sinistrā eū iudeis tradidisse. cū pr̄o ad modū arantiū scriptitarent. Under scꝑtura exaratio solet dici. Scribebāt autez a sinistro cornu in dextrū.ꝛ a dextro redeūdo scribebant in sinistrū. Forte pullū modum scribendi prefiguravit spūssanctus idip̄m quod modo significat in missa p translatōem libri de dextra in sinistram. Porro esdras inuenit gratiaꝫ in oculis artarxersis et petijt ab eo licentiam ascēdendi in hierusalem.

Quidam tradunt esdrā fuisse iosedech pr̄ez iesu vl̄ malachiam.

Hic sig̃ficat.q̄ fides vnius dei q̄ pus fuit in iudeis p dextram nūc quiescit ī gēt̄ib⁹ p sinistraꝫ. In fine reuertet̄ ad illos. Propter ℟ sciendū ē.q̄ si vnū tantū luminare sicī missa.ppue semper dꝫ esse in sinistra ad significandum q̄ lumē fidei mō tantū quiescit in gentib⁹.

vt in lege quam reparauerat pp̄lum suū eruditet. ℟edit ergo et rex licentiā redeundi. et tradidit ei epl̄am ad p̄ncipes suos trās flumen.et ad custodes arcbe publice.vt traderent esdre absqꝫ mora quecūqꝫ peteret ab eis vsqꝫ ad argenti talenta centū . et ad frumēti choros.c.et ad batos olei.c.sal vō sī mēsura Ministros vō templi.sacerdotes.leuitas.cātores.ianitores.ꝛ natinneos.ab oī vectigali tributo et annonis absoluit. ℟edit q̄ esdre p̄tātem amouēdi ꝛ p̄stituēdi iudices ꝛ p̄sides trans flumen.p̄m sapientiā suā.et puniendi p̄tumaces.siue ī morte.siue ī exiliū.siue in cōdemnatōem substātie.vel certe in carcerem. Hāc epl̄am esdras legit iudeis in babilonia p̄stitutis. Exemplū vō ei⁹ misit ad filios isrl̄ q̄ erāt vltra mōtes caspios.ꝛ venerūt de eis ad esdrā sacerdotes ꝛ leuite.de nathineis.cc.xx. Et fuerī cū eo mille.ꝛ.dcc. Et egressi sūt anno.vij.regis artarxersis ō babiloia. p̄mo die p̄mi mēsis.et cōuenerūt ad fluuiū q̄ decurrit ad aua. Josephus dicit iuxta eu fratē. Et potest eē aua fluui⁹ decurrens in eufratem.vel eufratis riuul⁹. Et manserūt ibi trib⁹ dieb⁹.ꝛ p̄dicauit eis esdras ieiunū. vt affligerent se cor̄ dño.et peterēt ab eo viā rectā et securā. Erubuit ei esdras petere a rege ducatū in via dicēs. Manꝰ dei nri ē sup oēs q̄ querūt eū. Et seperauit esdras de sacerdotib⁹.xij.quib⁹ cōmisit vasa dñi.ꝛ munera q̄ mittebat rex in irlm ꝛ p̄ncipes ei⁹ et popul⁹. Et venerūt in irlm mense q̄nto.et sūt luerūt trib⁹ dieb⁹. Quarta die obtulerūt in domū dñi q̄ secū tulerūt offerētes holocausta in gratiarū actionē. Dederūtqꝫ epl̄am regis ducib⁹ trans flumen.q̄ honorauerūt populū dei et domū dei. Tūc accesserūt ad esdram p̄ncipes isrl̄ dicētes. Non est seperatus popul⁹ israel a populo terrarū. Tulerūt enī de filiabus suis sibi et filijs suis vxores. Manus q̄ sacerdotū et p̄ncipū et sacri seruor in hac inuenit transgressione. Tunc scidit esdras vestimenta sua . et flens et orans iacuit in terra vsqꝫ ad sacrificiū vespertinus Tunc accesserūt ad eum p̄ncipes dicentes. Surge tuum est discernere quid agamus. Manus nostra erit tecū. Tunc adiurauit esdras sacerdotes.p̄ncipes.et leuitas.vt ejicerent vniuersas vxores alienigenas.ꝛ eos q̄ de eis nati erant. Et missa est vox ad omēs filios transmigratōis.et cōuenerūt in hierusalem in tertiū diem.mense nono .q̄ decembris apud latinos dꝫ.xx.die mensis . Et sūt gens esdras criminabat illos.q̄ ꝓtra legē dei semen sanctū cōmiscuerant femini mercatrici.et opus esse vt abiicerent vxores.Et respondit multitudo. Populꝰ multꝰ ē.et tempus pluuie.et nō sustinemus stare foras.et opus hoc nō est diei vnī⁹ vel duoꝝ. Eligent p̄ncipes ꝛ transi p vniuersū israel.ꝛ apud q̄scūqꝫ inueneris mulieres alienigenas.ejice eas incūctāter. Et inuēte sūt in irlm p̄mo apud filios iesu filij iosedech et frēs ei⁹.ꝛ sta tim electe sūt. Hec ei credendū ē iesū magnū sacerdotē babuisse alienigenā. Et q̄ visus ē zacharias sordibus vestib⁹ indutus. ad filios ei⁹ referendū est. Vel qꝛ cū pontifex esset populū nō arguebat. Idipm fecerūt p vniuersum isrl̄.et offerebat vnusquisqꝫ apud

quem inuenta erat hec transgressio arietem pro declinatione peccati.

De neemia. Capitulum. VI.

Et factum est in an/ no vicesimo regis artarxersis Erat pincerna regis neemias de filijs ca/ ptiuitatis. Qui dum esset in susis castro au diuit peregrinos hebraice loquentes. z acce dens sciscita⁹ est ab eis de statu iudee z hie rusalem. et accepit ab eis vrbem esse sine mu ris. et habitare in ea populū dei in afflictōe. Nam p dies sustinebant hostium impet⁹. et noctibus intrabant latrunculi. et plateas implebant cadaueribus occisorū. Et fleuit neemias et cibum desiderabilem nō gusta/ uit. nocte et die clamans ad dñm. Cūq; sta ret in mensa et leuaret vinum regi. apparuit quasi languidus ante eum. Et ait rex. Qua re tristis es. quod ve malum latet in corde tuo. Et respondit tremens. Quia ciuitas se/ pulcri patrum meor deserta est. Si bonuz tibi videtur. mitte me et reedificabo eam. Et ait regina que sedebat iuxta regem. Quan/ do reuerteris. Et constituit ei tempus reuer tendi. Nec fuit hec regina hester vt quidam tradiderunt. Nec in dieb⁹ esdre hystoria illa occurrit. Non enim esdras in volumine suo siluisset. Et dedit rex neemie epl'am ad pnci/ pes trans flumen. In qua mandauerat de bonore exhibēdo neemie tāq; duci. z legato misso a latere ei⁹. et de ipendijs vbi reedifi cande. Et misit cum eo pncipes militum. et equites. et transitum faciens faciens p babi loniam. multos de filijs captiuitatis secum reduxit et venit in irlim. xxv. āno regis artar/ xersis p̄m iosephū. Porro in hierusalē sum/ mus erat sacerdos beliasaphat fili⁹ beliachiz Et siluit neemias trib⁹ diebus. et nocte con surgens cum paucis circuibat ruinas mu/ ror. considerans qua liter reedificari pos/ sent. Quarto die lo/ cut⁹ est neemias ad multitudinē. Veni te reedificemus mu ros hierusalem z nō

Ab hac reedificatōe intelligenda est com putatio annor. que innuitur in ppheria danielis supra. viij. vi sione. Scito ergo et

simus vltra ī oppro/ animaduerte. brium gentib⁹. Mo/ nus enī dei nobiscum est. et verba regis que locut⁹ est mihi.

De reedificatione hierusalem. Capitulū. VII.

Et surrexerunt sa/ cerdotes et edificauerunt portam gregis. Alia translatio habet edi/ ficauerunt portaz et probaticā piscinā. Hec est porta iuxta templū p quam inducebant greges ad offerēdū. Hec alibi turris gregis dr. Fuit aūt altera turris gregis in via bethle em. vbi iacob pauit pecora sua z pastores vi gilantes sup gregem suū viderūt multitudi nez militie celestis. Secūdo. filij asanaa edi/ ficauerūt portam piscium. et statuerūt val/ uas ei⁹ z seras et vectes. Hec respicit ioppen et diapolim. per quam inferebatur copia pi scium. Hec p̄m iosephū postea dicta ē porta dauid. Tertio edificauerūt portam veterem pigmentarij et aurifices. Vestigia enī istius erant a diebus iebuseorum et melchisedech. Quarto portam vallis. que scz in vallez du/ cebat iosaphat. edificauerūt filij zanoe. Qui to edificauit portā sterquilinij. michees p̄n ceps vici bethacarem. Per hanc portaz sor des ciuitatis efflucbant inundantibus flu/ uijs in torrentem cedron. Sexto edificauit portam fontis p̄nceps pagi maspha. et mu/ ros piscine syloe. Muros aūt inter portas edificauit popul⁹ p vicos et ciuitates vnus/ quisq; p̄m possibilitatē suā. Nec te moueat si alia noīa portarum inuenias. que forte in interiori muro facte sunt. cum alique de p̄/ dictis alia postea sortite sint vocabula. Nam porta negociatorr forte porta est gregis. in q̄ negociatores ergasteria sua posuerāt ob tē/ pli vicinitatē. Porta iudiciaria potuit esse porta vet⁹. q̄ in frōte ciuitatis por eminebat Porta vero aquarū potuit esse porta fōtis Porta vero equorr non fuit porta ciuitatis sed statuta erat ante atria tēpli. vsq; ad quā ascendere in equis licitū erat. Porro neemi as cum seruis suis instabat operi nec som/ no ac cibo suauiter vtebatur. sed sub necessi/

tate. Et cōsummatū est opus p ānos duos et quattuor menses. licet in multa angustia et plurimis impedimētis. Primo enī finitime natiōes in manu forti aggrediebātur eos. Neemias vero mediā ptem pl̄i armatam statuit extra ciuitatem vt sustinerēt impetus aggredientiū. Altera vero media ps edificabat. vna manu ponentes lapidem. altera gladium tenentes. Porro secundū interuenit impedimentū. Fames enī orta ē in terra. et obligauit se popl̄s debito sub vsuris. sed et agros et vineas et oliueta vēdere compulsi sunt. tandem etiam filios et filias venundare in seruos et ancillas. Et conuocata multitudine compulit neemias diuites et magistratus remittere vsuras. z restituere vineas. et seruos. et agros. q̄s emerāt. et excutiens sinuz suum dixit. Sic excutiat deus omnē virum. qui nō compleuerit verbum hoc. Et dixit vniuersa multitudo amē Ipe quoqz annonas q̄ regi debebantur cōdonauit. Qui cum dux missus esset a rege tñ ānonas q̄ ducib⁹ debebāt nō comedit. a p̄ma die qua egressus est a rege. vsqz duz redijt ad eum. Preterea tertiuz habuit impedimentum q̄ p̄ncipes trans flumen q̄ inuidebant ei coruperunt munerib⁹ q̄sdam senioz q̄ erant in hierusalē. vt eum mortis traderent. Quod cum nequirent. variis eū terrebant rumorib⁹. vt sic ab opere cessarēt dicentes. Multi cōiurauerūt aduersuz te. vade et abscondere ab eis. Rursumqz aiebāt. Delatum est ad regem q̄ velis rebellare. et facere te regez in iudea. Noli exasperare dominū tuum. Cumqz multa fingerent in hūc modū non p̄ualuerūt. q̄z manus dñi erat cum eo.

De inuentione ignis. Capitulū. VIII.

Postquā aūt edificat⁹ē mur⁹. q̄z rari erāt habitātes in urb̄m. p̄cepit neemias vt claderent porte ante solis occasum. nec aperirent ante calorē solis. Cūqz īmineret mēsis septimus q̄ fere tot⁹ apud eos solēnis est. conuenerūt in urb̄m q̄si vir vn⁹. Et accepit neemias q̄ nō habebāt ignē de sublimi. traditūqz est ei a senioz⁹ q̄ ieremias in dieb⁹ captiuitatis abscōderat stipites altaris et p̄unas inferioz⁹ terre in valle iosaphat. Cumqz venissent ad locū. eruderauerūt puteū. et inuenerunt stipites et p̄unas et aquā crassam. z tollentes ea sup̄ struem lignoz. et hostias q̄ erant sup̄ altare p̄iecerunt. et erupit ignis. Et appellauit neemias hūc diē nephar q̄si interp̄tat purificatio. Alij dicūt nephi. Et orabant sacerdotes. ionatha inchoante. et ceteris respondentib⁹ Neemias q̄z specialem edidit orationē.

Nota q̄z B q̄si B dicimus magis factum ē sub neemia. scilicet orabant sacerdotes ionatha inchoāte. Ec

R. ecclesia in quadaz ep̄la in q̄dam die festiuitatis macabeoz intitulās epistolā. lectō libri macabeoz. q̄ fuerūt longe post neemiā. et ita videt q̄ B q̄si p̄trariuz esse ecclesie. Soluet ergo sic. q̄z cū secund⁹ liber macabeoz de q̄ sumit illa ep̄la. nō sit historie p̄secutio. sed tantū ep̄la quedaz missa a iuda et senioz⁹ ad alios iudeos dispsos tantū a iuda illis dispersis. z B factū notificatur. et festiuitas nouiter instituta celebrāda mandat. nō p̄ncipaliter narrat.

De obseruatione tabernaculoz. Capitulum. IX.

Pro p̄ma die scē nouebegiaz dixerūt esdre vt afferret librū legis. et legeret coram pl̄o. Stetitqz esdras sup̄ gradū ligneū quē fecerat ad loquendū iuxta portā aquaz. i. portā atrij. secus quā erāt luteres. et legit de mane vsqz ad mediū diē. Leuite q̄o duodecim silentiuz faciebant in pl̄o. Flebat aūt oīs pl̄us. z dixit ad eos esdras. Nolite p̄tristari. q̄z sc̄us dies dñi est. z ite comedite pinguia. z bibite mulsum. et date partes eis q̄ nō p̄parauerūt sibi. Cūqz rediissent in diē secundū. inuenerūt in lege p̄ceptū eē a dño. vt habitent filij israbel in tabernaculis mēse septima in die solenni. Et mandante esdra egressi sūt. et tulerūt frōdes oliue et ligni pulcerrimi mirti z palmarū. et fecerūt sibi tabernacula in atrijs et do

matib⁹ suis.et in atrijs dom⁹ dñi q̄ nō fece-
rant a dieb⁹ iosue filij nun. Et obseruatū est
deinceps in israel vsq3 in hodiernum diem.
Die vero octaua.fecerunt collectam iuxta
ritum.statuentes vt quisq3 daret tertiā ptez
sicli pannū ad oleū et panes ppositōnis ad
ligna,et sacrificia sempiterna.in dieb⁹ festis
et p peccato. Die vo vicesimatertia.q̄ audi-
erant in lege.amonites7 moabites nō intra-
bunt ecclesiam dei.separauerunt ab ecclesia
alienigenas.et in mundatōem suā statuerī
in craſtinū generale ieiunium.vt affligerent
aīas suas boīes et iumenta vsq3 ad pueros
septennes,et q̄uenerūt octies ad audiendaz
legem.quater in die et quater in nocte. Actō
ne terminata pſternebatur popul⁹ ad oran-
dum.et fiebant preces sup eum et tandez be
nedictio sacerdotalis. Ex his vt dicit beda.
ecclesia traxit exemplum. Nam et supra gra
dus legitur.et leuite proclamatōes faciunt
in populo.et octies cōuenitur ad ecclesiam
et si non penitus eo modo q̄ illi. Semel enī
in nocte surgimus ad nocturnos.ꝑm illud
Media nocte surgebam ad confitendū tibi
7c. In die vo septies psallim⁹.ꝑm illud.septi-
es in die laudem dixi tibi. Singulis aūt bo-
ris legitur lectio.quaz capitulare dicimus.
postq3 prosternitur ad preces in diebus pro
festis.et subditur oratio pro benedictione.

De edificatione muri 7 obitu nee-
mie. Capitulum.X.

Pro neemias sui-
dens vrbem fere vacuaz factam ha
bitantib⁹.rogauit optimates vt ha
bitarent in hierusalem.7 benedixit eis.qui se
sponte obtulerunt. Reliqua vo multitudo
misit sortem et decimū caput fecit habitare
in hierusalem. Post aliq̄d temp⁹ congregati
sunt in hierusalē ad dedicatiōez muri.7 ascē
derūt sacerdotes et leuite et cantores cū mu
sicis instrumentis et psallentes incedebāt p
murū. Esdras vero precedebat.neemias et
optimates cum eo sup alteram partē muri
incedebant psallentes. Reliqua vero multi
tudo sequebat eos sup terram.et ducebant
choros. His expletis rediit neemias ad regē
in persidē anno secundo et.xxx.regni sui. Et
mortuus est esdras in senectute veneranda
et cum multa liberalitate sepult⁹ i hierusalē
Hūc quidā hebreoz autumant fuisse mala
chiam Sed malachias post regressuz capti
uitatis nat⁹ est in iudea in sophis. Quez qa
vite optime fuit.et aspectu decor⁹ populus
appellauit malachi.id est.angelū. Tradunt
etiam q̄ q̄ prophetice dicebat eadē die ange
lus dei apparens iterabat. Et mortu⁹ ē dum
adhuc iuuenis esset.et sepultus in agro suo.
Porro circa finē dierū suoz rediit neemias
in hierusalē ex beneplacito regis.et intellexit
mala que fiebant in ea. Sacerdotes nanq3
in diebus vicis sue.non habitabant in gazo
philacijs circa templum.sed in domib⁹ pro
prijs cum omni domo sua.et custodiaz va-
soz dñi posuerant in domibus sequestratis
a templo. Et edificauit de proprio gazophi-
lacia in quibus excubabant sacerdotes.7 re
ponebantur vasa. Preterea inuenit ꝑplūm
calcantes torcularia in sabbato.et inferētes
in hierusalem vinum et vuas ficus 7 omne
onus. Gentes quoq3 inferebant pisces 7 ve
nalia . et vendebant in sabbatis filijs iuda.
Et obiurgauit optimates dicens. Cur pro
phanatis diem sabbati et inducitis iram dī
sup israel.et sup ciuitatem banc. Et adiura-
uit eos de custodia sabbati.et precepit clau-
di portas in sabbato.ne intrarēt negociato-
res.et mansērūt extra hierusalē semel 7 bis.
Et cōtestatus est eos neemias.q̄ si deiceps
venirent manū mitteret in eos.et recesserūt
Et fecit neemias in hierusalem bibliotecā
congregans libros de regibus 7 libros pro-
pherarum.et dauid.et epīas regum.7 dō-
narijs.et pro his omnib⁹ que fecerat.orauit
neemias ad deū dicens. Memento mei dē
meus in bonuz. Hucusq3 sumpta est series
histoue ab annalibus hebreorum preter be
ster. Que vero post hoc apud iudeos gesta
sunt.de scriptis iosephi et affricani exhiben
tur.et de libro machabeorum.quem quidā
ab hebreis scriptum autumant. quidam a
grecis. Et mortu⁹ est neemias vir benign⁹
et sepultus iuxta murum quē edificauerat.

Post artarxersem regnuit xerses duob⁹ mẽsib⁹. post quẽ sogodian⁹ mensib⁹. vij. Post quẽ regnauit darius cognomento notbus sub q̃ egipt⁹ recessit a persis.

Incidentia

Ea etate solis defectio facta est. et ignis d ethna erupit. plato natus est. ypocrates medicus claruit. dionisius in sicilia tirannidez exercuit. Post dariuz regnauit artarxerses. qui cognominatus est mennon. darij et parasitidis filius. Hic ab hebreis dicitur assuerus. Sub hoc historia hester conscpta est.

Sequuntur tituli capitulorz ī historiam hester.

De hester. cap̃.j.
De ocho. cap̃.ij.
De dario filio arsami. cap̃.iij
De alexandro. cap̃.iiij.
De reclusione decem tribuũ et morte alexãdri. cap̃.v.
De ptbolomeo sother. cap̃.vj.
De ptbolomeo philadelpho. cap̃.vij.
De euergete. cap̃.viij.
De philapatore. cap̃.ix
De seleuco. cap̃.x
De antiocho epipbane. cap̃.xj

Incipit historia libri hester.

Capitulum primum.

IEsuz hester transtulit bieronimus ad petitionem paule z eustochij de hebreo in latinuz. et quia ī greco corrupt⁹ erat per varias editiones. reuelauit eum d archiuis hebreorz. et diligenter transtulit d verbo ad verbum. Regnauit assuerus ab india usq; ad ethiopiam super. c. xxvij. prouincias. et erat in susis ciuitate solium regni eius. Tertio igitur anno imperij sui fecit grande conuiuium cunctis ꝓncipibus suis. et inclitis prouinciaruz coram se. c. et. lxx. diebus in domo illa mirabili. de qua legitur in historia alexandri. cuius columne erant argentee. tectum instar firmamenti concameratum babens gemmas diuersi colorꝭ. in figuram siderum et signorz dispositas. Post hos dies conuiuij inuitauit omnez populum q̃ erat in susis. et discubuerunt extra domũ septem diebus in vestibulo orti deliciarum. In orto erat vinea babens vites argenteas. z palmites aureos et botros ex varietate gemmarz distinctos. Super conuiuãtes extensa erãt tentoria. que a pendebant̃ columnis argenteis et marmoreis. eburneis circulis. in extremis bissinis atq; purpureis. Lectuli q̃z aurei et argentei dispositi erant super pauimentum. smaragdino z pario stratum lapide. Bibebant aũt omnes in aureis poculis vinum ꝓcipuuz et abundans. nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. licet id moris esset apud persas. Vasti quoq; regina fecit conuiuium feminarum in palacio regis. Die autem septimo cum rex incaluisset mero. ꝓcepit septez eunuchis vt introduceret reginam in decore suo. vt ostenderet omib⁹ pulchritudinem illi⁹. Que ad imperium regis venire cõtempsit. Et iratus rex questus est a septem sapientib⁹ qui videbant faciẽ eius cui sententie vasti subiaceret. Et respondit manucbã. Non lesit te solum vasti. sz et omnes viros regni tui. Naz eius exemplo mulieres paruipendent imperia virorum. Egrediatur autez edictum a facie tua. vt vltra vasti non ingrediatur ad regem. sed altera melior regnet pro ea. Et exijt edictum in omẽs prouincias per epistolam regis. Et dixerũt pueri regis ad eum. Querantur regi puelle virgines speciose. et tradantur aggeo eunucbo ad custodiam. et accipiant mundum muliebrem. id est. vestes. et cultus. et ornatꝰ. Unde et ministros talium mundiburdos vocamus. et quecunq; oculis regis placuerit regnet pro vasti. Placuit sermo regi. et iussit boc fieri. Erat tunc in susis iudeus vocabulo mardocheus. de tribu gemini. qui descenderat de trãsmigratione iechonie. Hic erat nutricius filie fratris eius. que et hester vocabatur. quam ozbatam vtroq; parente mardocheus adoptauerat in filiam. Hec inter ceteras tradita ẽ eunucho. nec indicauit populum suum. Sic enim

mandauerat ei mardocheus.et inuenit grāz in oculis eunuchi.z accelerauit ei cultū mulieb̄rē.et dedit ei septez puellas.vt eā ornarēt et excolerēt. Porro v̄gines p sex menses vngebant oleo mirtino.et aliis sex quibusdam pigmētis et aromatib⁹ vtebant.vt post annū ingrederent ad regē.et que vespere intrabat egrediebat mane.nec poterat redire nisi rex ex nomine iussisset eam venire. Mardocheus aūt versabatur in vestibulo domus regie curam agens salutis filie. Tandem instabat dies quo hester filia abiel intrare debebat ad regez.nec quesiuit ab aggeo cultū mulieb̄rem.sed posuit in voluntate eius qui tenebatur puellis dare quecunqz petissent. Et intrauit ad regē anno septimo regni ip̄i⁹ mense.x.q̄ hebraice dr tebet.latine ianuarius.et inuenit gratiam apud regem. et fecit eā regnare p̄o vasti. Et celebrauit nuptias per mensem.et mandauit per eos qui aggari dicuntur.id est.cursores requiez ī vniuerso regno per tempus nuptiarum. Mardocheus autem qui frequentius morabatur in babilonia.vnde et adducta fuerat hester. transtulit se in susis. Eo tempore irati sūt regi duo eunuchi ianitores.et machinabātur vt occiderent regem. Quod nō latuit mardocheum.et indicauit hester.et illa ex nomine mardochei detulit ad regem. Quesitumqz est et inuentum.et appensi sunt in patibulo. Et traditum est coram rege in annalibus. in quibus reges accidentia temporis sui redigebant. Post hec assuer⁹ exaltauit aman amalechitē qui erat de stirpe agag.quez samuel trucidauit.et adorabant eum serui regis.p̄eter mardocheum.qui propter patrias leges coram eo genu non flectebat. Q̄ attendens aman indignatus est.et accipiēs eum hebr̄eum esse aut. Perse liberi flectunt genua.hic aūt seruus dedignatur. Et dispo suit perdere iudeos qui erant in regno assueri.veteri motus odio. quia iudei deleuerāt amalechitas. Duodecimo itaqz āno regni assueri.mense p̄mo missa ē sors in vrnam q̄ hebraice dr phur coram aman quo die z quo mense gens iudeoz deberet interfici.z exiuit mensis.xij. Tūc ait aman ad regē. Interest regi seruare pacē. Nouerca aūt pacis ē dissimilitudo. Est ei gens ī regno tuo dissimilis ceteris.nouis vtens legib⁹.insup z regis scita contemnēs. Expedit tibi vt nō insolescat. Decerne ergo vt pereat. Et ne dispendiū sentias in tributis.decē milia talentoz.a pp̄ēdā archarijs gaze tue. Tulitqz rex anulū q̄ vtebat.et dedit illum aman dicēs. Argentū tuū tibi sit.et de p̄plo age qđ tibi placet. Tūc scripsit aman ex noīe regis lr̄as anulo regis dessignatas in omnes p̄ouincias.vt occiderētur iudei a paruulo vsqz ad senem . et bona eorum diriperentur.xiij.die mensis.xij. Statimqz in susis pependit edictum. Quod cuz legissent iudei fleuerunt. Sed et mardocheus indutus est sacco.et aspersus cinere magna voce eiulabat p̄o foris⁹ palacij. Nō enī fas erat indutos sacco intrare palaciū. Qđ cum accepisset hester.consternata est.et misit ei vestem qua indutus intraret ad eam. quam accipere noluit.sed significauit ei per eunuchum causam fletus z exemplar edicti quod pendebat in susis misit ei.monens eā. vt intraret ad regem.et supplicaret ei p̄o populo suo. Que respondit. Jam.xxx.diebus non sum vocata ad regem.et decretum est. vt qui non vocatus accesserit moriatur. nisi forte rex auream virgam ad eam extenderit Rursumqz mardocheus ad eā. Quid scis vtrum idcirco ad regnum veneris.vt in tali tempore parareris. Si nunc silueris.p aliū liberabit dñs populum suum.z tu et dom⁹ patris tui peribitis. Tunc mandauit hester mardocheo.vt omnes iudei qui erant in susis per triduum ieiunarent z orarent p̄o ea sed et ip̄a ieiunauit. Die aūt tertia induta regalib⁹.stetit in atrio dom⁹ contra basilicā regis cum duabus puellis.quarum vna incūbentē sustinebat.altera sequens longitudinem vestis summis digitis deportabat, At rex sedebat supra solium contra ostium dom⁹. Qui cū respexisset eā torvo vultu collapsa est. Cūqz vidisset hester lapsam.placuit ei.et extendit cōtra eam aureā virgā. Que p̄surgens et accedēs.osculata est summitatē virge.et ait rex. Quid vis hester. Quicqđ petieris dabo tibi. Que rñdit. Obsecro vt

venias ad me hodie.et aman tecū ad cōuiui
um.Et surgens venit ad eā. Et fouens eam
gremio,ꝑsolabat dicens.Noli timere,p sub
ditis lex data est.tu vo mihi ꝓregnas.Vene
rūtq3 ambo ad cōuiuiū regine.Cūq3 rex bi/
bisset abūdanter ait. Pete quod vis hester.
etiam petrabis.Que rñdit.Obsecro vt veni/
at cras rex et aman ad cōuiuiū.et indicabo
eis cor meū.Egressus est itaq3 aman letus.
Cūq3 vidisset mardocheū non assurrexisse si
bi indignat⁹ est.et cōuocans vxorem et ami
cos.exposuit eis omnē gl'am suā.addens q
eū solum cum rege hester vocauit ad conui
uiū.Verū tamen se nihil habere reputabat.
dum viueret mardoche⁹. Et dixerūt ei. Iu/
be parari trabem.l.cubitorū.et suggere regi.
vt ꝑpendatur mardoche⁹ in ea.vt sic eas le/
tus cum rege ad cōuiuium.Et iussit parari
crucem. Noctem illā rex duxit insomnem.
et iussit sibi legi annales.Et ventū ē ad locu3
vbi scptum erat q mardoche⁹ nunciauerat
ei facin⁹ eunuchor.Et ait rex. Quid bono/
ris ꝓsecut⁹ ē mardoche⁹ pro hac fide.Et dixe
rūt ei. Nihil.Et quesiuit rex qs esset in atrio
Et dixerūt pueri aman. Ipe ei intrauerat.vt
suggereret regi ō morte mardochei. Cunq3
vocat⁹ intrasset aman.dixit rex ad eū.Quid
debet fieri viro quē rex vult honorare.Qui
cogitans p se dictū esse rñdit. Debz i dui sto
la regia et coronari diademate.et sedere sup
equum regis.et ꝑmus de ꝑncipibus teneat
equū.et p ciuitatez incedens clamet.Sic ho
norabitur quē rex voluerit honorare.Dixit
q3 ei rex. Festina et fac vt locutus es mardo/
cheo.Caue ne quicq3 ex his que locutus es
ptermittas.Et fecit aman mardocheo vt lo
cutus fuerat. Qui pr⁹ renitebat putās sibi
illudi ab aman.sed cognita veritate cōsensit
Et rediit mardoche⁹ ad fores palacij.Aman
vero festinabat in domū lugēs et operto ca
pite.Et dixerūt ei amici ei⁹. Si de semine iu
deor est mardoche⁹ ante quē cadere cepisti
non poteris ei resistere sed cades.Et ecce nū
cij regis compellebant eum intrare.et intra/
uit cum rege ad cōuiuium.Et ait rex. Pete
qō vis hester.Que rñdit.Bona mihi aniaz
meā et populum meū ne pereamus.Utinā
in seruos venūdaremur et gemens tacerez.
Et ait rex. Quis est qui hec audeat facer.
Que respondit.Hostis noster est iste amā.
Quod ille audiens obstupuit.Rex autem
iratus surrexit et intrauit in ortuz.aman vo
supplicabat regine pro anima sua.Cunq3 re
uersus essz rex.reperit aman corruisse super
lectulum in quo iacebat hester.et ait. Etiaz
reginam vult oꝑmere me ꝑsente. Et dixit
arbona eunuchus.En lignū quod parauer/
rat mardocheo stat in domo aman. Et ait
rex.Ꝑpendite illū in eo. Et suspēsus ē amā
in patibulo.et dedit rex hester domū aman
Et ingressus est mardocheus ad regē. Con
fessa est enī hester.q patruus eius essz. Et de
dit rex anulum mardocheo quem aman re
cipi iusserat. Hester autem constituit mar/
docheū super domū suam.Que iterū flens
procidit ad pedes eius.supplicās,vt veteres
literas quas scripserat aman cōtra iudeos
nouis epistolis irritaret. Et acquieuit rex.
Et scpsit mardocheus literas anulo regis
sigillatas ad principes prouinciarum,ne oc/
ciderentur iudei.imo illos qui parati erant
ad occasionez iudeorum interficerent iudei.
et manus ꝑncipum esset cum eis Et factum
est nomen iudeor celebre.ita vt plures ō gē/
tibus religioni eor iungerentur. Et recorda
tus est mardocheus somnij quod viderat.
et interpretatōem eius intellexit.et hoc erat
somniū. Ꝑparuerunt ei voces et tonitrua
et terremotus super terram Et ecce duo dra
cones parati contra se in prelium.ad quorū
clamorem nationes excitate sunt vt pugna/
rent contra regem iustorum.et fuit dies illa
tenebrarum et discriminis. Et conturbata
gens iustor clamauit ad dominum.et ecce
fons paruus creuit in flumen maximū ꝛor/
ta est lux magna.et humiles exaltati sunt et
deuorauerunt inclitos Vocro in secūda
epistola quam scpsit pro iudeis excusauit se
rex in hunc modum. Ne putetis si diuersa iu
bemus ex animi leuitate venire.sed p necessi
tate tempor ferre sententiā vt reipublice po
scit vtilitas. Multi sublimati a regibus,hor/
nore collato abusi sūt i superbiā,ꝛ in ipos qui
dederūt moliūtur insidias. Aman ꝛ animo

et genere macedo.ꝛ ex obliquo cõmaculãs genus persarũ adeo intumuit.vt regno nos ꝓuare niteret et spũ. Nam mardocheũ cui⁹ fide viuimus et ꝓsortem regni hester cũ omni gente sua nouis machinationib⁹ expetijt ad mortem cogitans.vt illis interfectis.nostre insidiaretur solitudini.et regnum persarum transferret in macedones. Nos vo nutu dei viuentis cui⁹ beneficio patribus nostris regnũ traditus est et vsq; hodie custoditum iudeos absoluimus.et hostes eorũ interfici iubemus. Igitur.xiij.die mensis.xij percusserunt iudei hostes suos plaga magna per prouincias vsq; ad.lxxv.milia. Quarta decima vero die celebrauerũt cõuiuia cum gaudio.particulas sibi inuicem mittentes. In susis vero interfecerunt .d. viros. Et in xiiij.die obtinuit hestera rege.vt adhuc occiderentur in susis hostes iudeoꝝ.et suspensi sunt decem filij aman.et de alijs circiũ. ccc. perierũt. Et ideo iudei q̃ habitabãt in susis duobus diebꝰ occisioni vacantes.xv.die cõuiuia celebrauerũt. Et ꝓpterea mãdauit hester et mardocheus hos duos dies in numero solennitatum recipi.et dies pburĩ .id est.sortium obseruari a iudeis.vt memoriã facti nulla deleret obliuio. Hos tũ dies vocat ioseph⁹ cõuersatores .eo q̃ iudei de merore in gaudiuꝫ conuersi fuerant . Scripsit etiam mardoche⁹ ad iudam summuꝫ sacerdotẽ in bierusalez. qui patri suo beliapbat succesierat.vt dies isti solennes haberentur in iudea in sempiternũ.

Incidentia.

In dieb⁹ assueri athenienses.xxiiij.literis vti ceperunt.cũ antea.xvj.tantũ vterentur. Senones galli duce brenno romã inuaserunt et excepto capitolio incensam vastauerunt vj.mensib⁹ tribuni militares ꝓ cõsulibus esse ceperunt. Obijt anaxagoras physicus.ꝛ eraclit⁹ tenebrosus et democrit⁹.ꝛ socrates in carcere venenuꝫ bibit.diogenes.ꝛ ysocrates claruerũt. Aristoteles audiuit platonẽ xviij.annũ agens.

De ocho. Capitulũ .II.

Post assuerũ regna

uit artarxerses.qui ochus dictus ẽ. Hic misit vagosum ꝓfectũ vniuersis regionibus trans flumen eufratem. Erat aũt in bierusalem summus sacerdos iohannes.qui iude patri suo successerat. Erat autem frater iohannis iesus.qui ad pontificatuꝫ aspirabat et propterea vagosi familiaritatem sibi comparauit. Qua confidentia iesus altercatus in templo aduersus iohannem.adeo incitauit fratreꝫ vt eum interficeret. Unde vagosus indignatus ascendit in bierusalez. Cũq; prohiberent eũ ab ingressu templi. Respondit. Mundioꝛ ego sum cadauere quo templum prophanastis. Et ingressus in tẽpluꝫ spoliauit illud. Et imposuit iterũ ministris templi tributa et annonas anni.vij. a q̃bus p interuentũ esdre absoluti fuerant. Postro artarxerses scꝫ ochus.egiptuꝫ ad suũ reuocauit imperiũ.nectanabo rege in ethiopiã pulso . in quo egiptioꝛ regnum destructus est. Idem ochus apodasmo iudeoꝝ capta in hircaniam accolas translatos iuxta mare caspium collocauit.

Incidentia

Eo tempoꝛe romani gallos superauerũt. Demostenes et ysocrates claruerũt. Obijt plato.post quem pseusippus tenuit achademiam.

De dario filio arsami Capitulum .III.

Post ochuꝫ regnauit filius eius arsamus Et mortuo iohanne in bierusalẽ successit ei filius eius iadus in sacerdotiũ. Post arsamũ regnauit filius ei⁹ dari⁹. Hic ꝓfecit regionibus trans flumẽ saraballã. de genere cuthoꝝ.ex quib⁹ samarite descẽderũt. Erat aũt iado frat manasses ad pontificatũ anhelans ppter quod ysachãr filiã saraballe duxit vxorem. Cũq; ministraret i sacerdotio indignatus sũt hierosolimite.ꝛ iubebãt eum recedere ab vxore.aut nõ introire sanctuariũ. Itaq; manasses cũ vxore trãstulit se ad socerũ suum. Qui pollicit⁹ est vt edificaret ei templuꝫ in star hierosolimoꝝ sup montem gartzim.sz hoc cũ sententia regis darij faciendum erat

Interim ãt ꝓdidit ei abisam vel abiglam q̃ ẽ mediterraneꝰ vicus tyriorꝝ ⁊ insignis. Et trã sierũt ad manassen plures de bierosolimitis quibꝰ saraballa pecunias ministrabat. ẽt ꝝ colendã deputabat ⁊ habitatiõem.

Incidentia.

Eo tpe manliꝰ torquatꝰ cõsul romanorꝝ. filiũ suũ virgis cesum securi pcussit. q̃ ꝓ imperũ consulũ cũ hostibꝰ pugnauerat. et tñ expugnauerat.

De alexandro. Capitulũ. IIII.

PEr idem tempus pbilippus rex macedonuꝝ. pisidias pemptꝰ ẽ a pausania. trahẽte genus ab boreste. Cui successit alexander filius eiꝰ adoptiuus. q̃ legitur notanabi filius vicesimũ agens annũ. Qui volens obtinere siriã transijt bellespontũ. Et ꝓgregati sunt aduersus euꝝ duces darij q̃ erant trans flumen. et sup granicum fluuiũ expugnauit eos. Cum q̃ pcurrisset lidiam ⁊ yconiam. puenit ad loca pampbilie. Tunc dariꝰ filiꝰ arsami electũ collegit exercitũ et transiuit eufratẽ et montez cilicie taurum sperans in cilicia macedones expugnare. Tunc gaulsus est saraballa putans q̃ post victoriã occurreret dario. et edificationẽ templi ab eo impetraret. quod pollicitꝰ erat genero suo. ipse quidem longeuus a prelijs vacabat. sed aliter q̃ speraret euenit. Nam victus est darius a macedonibus et capta matre eiꝰ vxore ⁊ filijs. ad psas fugiens remeauit cum paucis. Tũc alexander cepit aspirare ad monarchiam orientis. ⁊ intrans syriam cepit damascũ. ⁊ subiugata sidone tirum obsidebat. Tunc sarabalaeligens de suis. viij. milia in alexandriam puectus est in auxiliũ. dicens se libentiꝰ obsequi ei q̃ dario. et q̃ loca constituta sub potestate sua ei contraderet. et grate susceptꝰ est ab alexandro. Preterea dixit ei se habere generũ manassen frẽm ꝓncipis sacerdotum gentis iudee. multosq̃ alios cuꝝ eo pentes ex ea gente q̃s velle aiebat sub eo templũ cõstitutis locis edificare. q̃ ꝓfuturũ alexandro testabatur. q̃ potentia iudeorũ in duo diuisa non rebellaret Concedente vo alexandro omni studio edificauit saraballa tẽplum et altare q̃ ꝓmãsit vsq̃ ad destructionem factam per romanos. et in eo manassen ꝓstituit pontificem. Interea dũ alexander erat in obsidione tyri. scripsit ep̃la ad ꝓncipem sacerdotum in hierusalem. inuitans eũ vt sibi pberet auxiliũ. et exercitui venalia prepararet. et redderet sibi tributa q̃ prius dario cõferebat. Et rñdit iadus se dario sacramentum dedisse. nec eo viuente posse trãsgredere ꝓstituta. Tunc cõminatꝰ est alexander genti iudeorꝝ. q̃ p eum discerent. quibꝰ debebant ꝓstituta seruare Tũc iniectis aggeribꝰ tyrũ fecit ꝓtinentẽ. i. cum prius esset insula. fecit eam ꝓterminiã terre. qua vastata gazã obsedit. Et mortuꝰ est saraballa ⁊ alexander aũt capta gaza in bierosolimam festinabat Et timentes iudei clamauerunt ad dñm et immolabant hostias. ⁊ iadus orabat p gente. Qui cũ post sacrificiũ obdormisset. precepit ei deꝰ vt confideret. sericisq̃. id est. coronis ciuitatem ornaret. et ipe pontificalibꝰ indutus. et reliqui sacerdotes cũ eo leuitis stolis induti obuiã exirẽt alexandro. Et surgens a sopore. oraculũ omibꝰ indicauit. Et dieisq̃ nõ longe esse a ciuitate alexandrum processit cũ sacerdotibꝰ ⁊ ciuiũ multitudine sacra. ad locũ qui saphim appellat. quod latine translatum scopulum sonat. vnde ierosolima ⁊ templũ dñi videri potuissent. Et factum est contra spem omniũ qui sequebantur regem. Nam alexander intuens antistitem pontificali stola insignem. et sup cydarim laminam auream in qua scriptum erat nomen dei descendit de equo. et adijt euꝝ solus. et nomen dei adorauit. et pontificem veneratus est. Et obstupuerũt ꝓncipes exercitus ⁊ ludificatã regis mentẽ putauerũt. Solus pathemiꝰ quesiuit ab eo. cur sacerdotes gentis iudee adorasset. Et rñdit. Nõ huc adoraui q̃s deũ. cui ꝓncipatum sacerdotij gerit. Nam per somniuꝝ in tali habitu deum ꝓspexi. adhuc in licea ciuitate macedonie cõstitutꝰ. Dum q̃ mecũ cogitarem. vtrũ alia

Ecce tertio legit templum edificatuꝝ a salomone in hierusalẽ in egipto. ⁊ hic a saraballa.

possem obtinere.iussit me confidere. Nam ipe exercitum meum perduceret et persarum mihi traderet principatum. Nunc autē primo vidi in hoc sacerdote ipsius effigiem. et quemibi promisit prouētura confido. et propterea deum adorauī.et hominē veneratus sum. Et ingressus est vrbem alexander.et in templo sacrificauit deo sm sacerdotis ostensionem. Et attulerunt ei danielē.in quo scriptum erat.quendam grecorum perditurū persarum potentiam .et arbitrans de se sc̄ptus esse gaudisus est. Et in crastinū conuocās populum.iussit petere que vellent. Et ipsis petentibus concessit iudeos vbiqz prijs vti legibus.et septimum annum sine tributis eē. ppter sabbatum terre.quia septimo āno nō colebatur terra. Et exinde ad alias ciuitates prouectus est. Tunc samarite videntes eius munificentiam circa iudeos . cognatos se dixerunt esse iudeorum originez suam ab effraim et manasse recensentes. Et postulauerūt vt templum eorum in garizim honorare. quod in reditu se facturum promisit. Cūqz peterent ab eo relaxationem.vij.anni .quesiuit qui essent. Et dixerunt se hebreos Cunqz adderet vtrum essent iudei.negauerūt se iudeos esse. Et respondit. Judeis tantum hec concessi. Porro nos sub silentio pertransimus.qualiter alexander darium vicit et porum . et quomodo consuluit arbores solis et lune.et cetera admiratiōe digna.que preceptori suo aristoteli per epistolam indicauit.ad ea q̄ circa populum dei gesta sunt festinantes.

Arbores solis et lune. Cunqz sol orieba tur.et splendor sūmitatem arborum tangebat vsqz ad radices concutiebantur.et tunc respōdebatur interrogantibus.vbi alexander de oriente et suis recepit et de morte sua si babilonem intraret. et ita factum est a sorore. Sacerdotes vero qui erant vtentes pomis arborum solis et lune quadrngentos annos viuebant.

De reclusione decem tribuum et morte alexandri. Capitulum.V.

Itaqz cuz uenisset alexander ad montes caspios.miserunt ad eū filij captiuitatis decem tribuū. Ex edicto ei tenebāt egredi nō licere postulantes ab eo egrediēdi licentiaz. Cūqz quesisset causam captiuitatis .accepit eos recessisse aperte a deo israhel.vitulis aureis immolādo et per prophetas dei predictū eē eos a captiuitate nō redituros. Tunc respōdit q̄ artius eos includeret. Cūqz angusta viarū obstrueret molib⁹ bitumiatis. videns laborē humanū nō sufficere.orauit deū isrl. vt op⁹ illud cōpleret. Et accesserunt ad seu uicē p̄rupta montiū.et fact⁹ est locus immeabilis. Ex quo liquido apparet nō esse dei voluntatē vt exeant. Egredient tamen circa finem mūdi.magnā hoim stragē facturi. Et vt ait Josephus. Deus q̄d fact⁹ est p fidelibus suis si tantū fecit p infideli. Cūqz rediss set alexander in babilonē sūpto veneno vsū lingue amisit. et extremā voluntatē suā scripto expressit Et noluit monarchiā suā in alium transferre.ne aliqs par ei in potentia apud posteros legeret.et.xij.q̄s ab adolescētia sua socios habuerat.regni successores instituit. Hec aūt institutio nō stetit. Nā.iij. ex his tantū alijs abiectis regnauerūt.sicut i hystoria danielis est cōprehēsum. Portu⁹ est autē cū esset annor.xxx.duor.et.xij.annis regnauit. Et dicit a q̄busdā q̄.xij.alexandrias edificauit. p nūero annor q̄b⁹ regnauerat. Ipse iamone p̄dixit paratboniū .i.victuriā sue indiciū scz arcū triumphalē.

De ptholomeo sother. Capitulum .VI.

Et regnauit p⁹ eius in egipto ptholome⁹.q̄ cognomiatus est sother. Qui cum regno suo adiecisset siriā.apposuit vt adijceret et iudeā Et ascendēs in hierusalez die sabbati. sciens ea die iudeos arma nō moturos. sub simulatione sacrificādi deo nullo p̄tradicente intrauit. Unde sm iosephū vt ait ouidi⁹.sabatarchides iudeos ridiculos appellauit.q̄ p superflua superstitiōe gue dominiū sustinuerūt

Ptholomeꝰ nāqꝫ multos de iudea et garizim captiuos trahens ad egiptuꝫ rediit. Et venditioni exponens eos a negociatoribus nationū distracti sunt et dispersi. Et per hāc captiuitatem licet nō fuerit generalis, diffusius dispersi sunt in nationes. Unde in actibus apostolorū legitur. conueniſſe in hierusalem iudeos ex omni natione que sub celo est. Iado pontifici successit filiꝰ eiꝰ onias. cui successit filius eius simon iustus. cui successit frater suus eleazarus pro onia filio simonis adhuc puero

Incidentia.

Eo tempore apius claudius cecꝰ rome claruit. qui aquas claudias, alias calidas iduxit. et viam apiam strauit. Theophratus phūs claruit. qui a diuinitate loquendi vt ait cicero nomen accepit. censu rome agitato inuenta sunt ciuiū. cc. lxx. milia. condite sunt a romanis arminū et beneuentū.

Quia per ℞ numerum ciuium deꝑhēdunt.

De ptholomeo philadelpho.

Capitulum. VII.

Post ptholomeuꝫ sother regnauit in egipto philadelphus. Hic studiosus et librorum cupidus. Demetrium bibliothece sue prefecit. Cunqꝫ quesisset ab eo de numero librorum xx. milia adesse respondit. sed paulo post tpe vsqꝫ ad. l. milia posse peuenire dixit. Et nūciatum sibi dixit apud iudeos esse legē ore ipiꝰ di editā. et digito ipius scptaꝫ. pro qua sum mope laborandū esse dicebat. vt in grecū cōuersa eloquium in archiuis regalibꝰ haberetur. Hec enī erat lex dei quem philosophi zenona dicūt. id est. viuentem. zeni enī viuere vel vitam sonat. quem vulgus appellat iouem. Et ad ostendendā legis eius sanctitatez. addidit. q̄ non nisi a dei viuentis cultoribꝰ trās ferri potuisset. Nam et theopompꝰ cum historijs quas scribebat eam voluisset interserere. versus est in amentiam p dies. xxx. Theotecus q̄ꝫ p causa eadem factꝰ est cecꝰ. et penitentes sanati sunt. Et suggesſit regi. vt scriberet pōtifici iudeoꝝ. vt iudeos hebree ⁊ grece lingue peritos ad ipm dirigeret cum lege dei. qui ad eam transferendā sufficerēt. Qō vt impetraret munera cum epistolis mittēda censuit. Aderat ibi aristeus. qui longo tempore iudeoꝝ calamitati cōpatiens oportunitate liberandi eos inuenta ait. Quo qō postulas obtinebis. tot iudeis in regno tuo seruientibꝰ. Solue itaqꝫ eos et nichil gratiꝰ erit pontifici iudeoꝝ. Nec ob hoc quod dico me iudeoꝝ affinem estimes. sed q̄ scio tua interesse. si factorem omniū deū honoraueris. Et liberauit rex de iudeis. c. xx. milia. dās dominis eoꝝ pro capite. c. xx. drag mas argenti. Cunqꝫ dixisset rex hoc magnū esse. dixerunt. Magnū quidem est sed non regi munifico Tunc scpsit rex eleazaro in hunc modū. Gē tem tuaꝫ que secus nos erat libertate donaui arbitrans hoc deo esse iocundū. quoꝝ quosdā militie assignaui. alios quoꝝ fidem approbauerā constitui in palacio. Leges vestras ⁊ nostra bibliotheca reponere decreui. Bene ergo facies mittendo nobis viros seniores. qui valeant interp̄tatiōem eaꝝ caute nobis relinquere. Trāsmisi modo argenti. c. talenta. pro immolatōibus faciēdis et separaui. l. talenta auri ad crateras ⁊ libatoria facienda. et gemmas sine numero ad artificum optionē. Tu manda nobil. que ex bis volueris fieri. quod gratiꝰ amplectemur Tunc mittens ad eum eleazarus. quod postulabat rescpsit ita. Ad interpretandā legeꝫ quam postulas misi viros seniores de vna quaqꝫ tribu. vj. legem ferentes. Tue autez pietatis erit vt iusticie. ad nos eaꝫ caute remittere. Hi sūt. lxx interp̄tes. qui ꝫ. lxxij fuerit more sacre scripture. lxx. dicuntur q̄ modicū numeruꝫ si sup aliquā summaꝫ superexcrescit sepe sub ticet. Qui cum venis sent ad regem benigne ab eo collecti sūt. nō tñ ad regem intromissi vsqꝫ in diem q̄ntuꝫ.

Quia et si decem tribus capte fuerūt mlti tñ latuerāt q̄ fugerant in irtm. quidaꝫ etiā ad samaritanos ꝑpter quā cōmixtio nez samaritani dixerūt se esse hebreos. vt supra capit. iiij. ꝑ idē tempus

Imminebat enim ea die solēnitas triūphalis pro triūpho scilz quodā. quē maiores sui eadem die habuerant. Ea igit die suscepit eos qs cora vniuersitate pncipū decreuerat honorare. Post susceptōem vo duodecim diebus fuerūt cū rege. et scisscitat⁹ est ab eis que in corde suo disposuerat. et pcipue ō duob⁹ de cognitōe dei. et gubernatiōe regni. Cūqz instruxissent eum de regni amministratiōe. pleni⁹ disputauerūt de vno deo colendo. et q nulla creatura de⁹ essz. Indeest q vbicūqz occurrit eis de trinitate. vel sub silentio trāsierūt. vel in enigmate transtulerūt ne tres deos colendos tradidisse viderent. Similiter z de incarnatione verbi. faciētes. vt in ysaia. Qui cuz dixisset puerū nobis nascturū. et addidisset. vj. ei⁹ noīa quorū vnū est de⁹. pro illis sex noīb⁹ trāstulerūt magni psilij angel⁹. ne viderent tradidisse hoīem deificatum Tūc ostendert regi rotulum quem attulerant. Nec sufficiebat admirari rex cartarū tenuitatem z cōpaginationē. q oculis deprehendi non posset. qz qz lrē auree in candore cartarū a deo legibiles apparerēt. Introducti at sūt in domū regis sec⁹ mare secretā q erat ad negocioz deliberatōnem. Et date sūt eis celle singule. et quicqd visum est eis opportunū et cōmodū ad interptandum. Deluculo egrediebāt ad optandū regi bona et policronitudines. Tunc lauabāt se ad mare pm purificatōnē iudeoz. postea interptabant vsqz ad horam nonaz. Inde transibant ad cibuz

Vñ in ysaia. et vocabit noīe⁹ ei⁹ admirabilis psiliari⁹. deus fortis pater futuri scli. princeps pacis. Prohis omīb⁹ trāstulerūt magni consilij angel⁹. q translatōne vsus est gregor⁹. q ecclīastici officiū ordinauit. qz translatōe vtitur vbicūqz vel posteri vel alteri⁹ auctoritatē inducit. cū tñ ecclesia trāslatōne hiero. vel vulgari vtatur in his omnibus.

z requiē et psumma uerūt opus. lxx. duobus dieb⁹. Vñ quibusdā visuz est q nō trāstulerūt tunc nisi pentbateucuz. Posthea vero vel postqz redirent. vel post alii qui ex eis ad regem redeūtes transtulerūt psalmos et ppbetas. Verūtamen si miraculose factū est vt dicit augustin⁹. q vna et eadem sine dissonantia inuēta sit editio vniuscuiusqz eoz minus miraculose fieri potuit. vt in tot diebus interptati sint legē psalmos et ppbetas. Iero. tñ videt velle. q interptationes. vj. dierū in sabbato pferebāt ex oībus conflantes vnā. Nec mirandū esse ꝑ asserit. cū eisdras legez quā pspūm reparauerat. postea cū veteri scptura q apud samaritanos erat correxit. Opere cōpleto conuocauit demetrius q sup libros magister erat omēs iudeos q erant in alexandria. et de puincia peritiores. Et lecta est cora omnib⁹ translatio eoz et approbata. Postea delata est ad regē et cora eo replicata. Cūqz peterent interptes a rege dari auctoritatē vt immobilis pseueraret. hec se facturū laudauit. si demū ita caute corrigerent eam. vt qō semel iudicatuz foret. ñ cogerent irritare. Et remisit eos muneribus honoratos. Eleazaro qz sūmo sacerdoti transmisit munera. In templū vo misit pter vasa mensam aureaz. gēmis impciabilibus insignitam. c⁹ crassitudo cū essz dimidij cubiti. tñ materiā supabat opus

Incidentia

Eo tempore sostrat⁹ farum i alexandria construxit. aratus claruit. argenteus num⁹ pmus in vrbe figurat Romanos carthaginenses nauali prelio vicerunt. metello cōsule fugato.

Hoc fuit vnū de mirabilib⁹ mūdi. vt dicit plini⁹. Pharus enim erat turris altissima in litore maris sita. ñ in terra fundata. sz sup cancros. iij. vitreos posita z tante magnitudinis. q ignis i summo posit⁹ in nocte totuz fere lu⁹ irradiabat.

Sepulchrum arati admiratione in cilicia est dignū. nam in id sxa iactata resiliunt.

De euergete. Capitulū. VIII

POst philadelphū p regnauit frater ei⁹ ptholome⁹ euergetes. qui ab egiptijs euergetes dictus ē. qđ refectionē sonat. qz post vastatas syrias et cilicias et ptes asie inter innumera spolia q̄ cepit. et deos eorū qs cābises ī psas trāsuexerat reuexit

Judeorū pontifex onias simonis iusti filius. cui successit simon filius eius. sub quo iesus filius sirach libz sapientie q̄ eccle siastic⁹ dr cōposuit. quem greci panarethon vocant. Et pre dicti simonis in eo facit mentōnē. Idcirco onias cum tributa negasset euergeti. zelo legis vel potius ex auaricia. vt dicit iosephus qui eū in bonorum fuisse te statur. compulit regem in iram. Et missus est legatus a iudeis etiā inuito onia ad regem. Josephus vir nobilis thobie filius et sororis onie. Hic habuit filium hircanum. cui⁹ dū puer esset probauit pater prudentiam. tradens ei. ccc. iuga boū sine iugis. Qui non solum pacē reformauit. sed remissus est a rege dux iudee. et finitimarum regionum.

Apan qđ est totū et areibon qđ ē vt⁹. q̄si totus vtuos⁹.

Tres libros salomō fec̄. Ecclesiasten qui sic incipit. Vanitas vanitatū. parabolas siue puerbia que hebraice maslot dicūt. Cātica cāticoꝝ. Est q̄rt⁹ cui⁹ dubitat auctor q̄ ppe dr liber sapiētie. et incipit. Diligite iusticiā. Est q̄ntus q̄ eccleſiastic⁹ dr quē cōposuit iesus filius sirach. Quilibz istoꝝ dr liber sapiētie qđ i eplis notari pōt ab his libris sūptis. Ideo ātbāc appellationē sortiti sūt. qz in q̄libz istoꝝ sapientia introducit loquēs. vel qz mores iformāt. vl qz ō salute salomōis ppt ydolatriaz dubitat.

Interfec̄ boues et comedit carnes. et ō corijs fecit lora. et seminauit terrā.

Eo tpe ennius tarentin⁹ a catbone questore romam trāslatus est. parco sumptu contentus. Et vnius ancille misterio. Quadraginta ferme milia gallorū a romanis cesa sunt. Apud rhodus colossus magn⁹ terremotu corruit.

Ymago maria erat mire magnitudinis vt sagitta ad summū dirigi non valeret. et caput eius tante magnitudinis. q̄ capere poterat. xxx. chorosi grani. et in inferiori parte in pedib⁹ aptura erat vnde poterat homo intrare et ascendere in caput.

De philopatre. Capitulū. IX.

POst euergetem regnauit filius ei⁹ ptholomeus philopater. Post quem ptholome⁹ epibanes. Post quem ptholome⁹ philometor. quem vicit rex syrie antiochus magnus et iudeam sibi subiugauit. Pontifex iudeorum fuit onias magnus simonis fili⁹. Adquem ad reparandū fedus quod legitur fuisse inter abrahā et maiores suos. lacedemoniorum rex arius legatos misit. Porro antiochus rex tributa. vij. anni et mistrorum templi que philadelphus relaxauerat a iudeis reuocauit. Qui dum finitimas regiones supra modum infestaret. delata ē res ad romanos. Et missi sunt ad eū scipio nasica et scipio affricanus. et ab infestatōne sub religione iurisiurandi amouerunt eū. Insuper tulerunt ab eo obsidem filiū eius seleucum pmogenitum. quem volens recipere abeis tradidit pro eo filium minorem natu antiochum epipbanem. ita q̄ esset obses ppetu⁹. id est. non rediturus. ppter eius desertionem antiochi seuiciam. Descendit onias in egiptum ad ptholomeū epipbanem sicut supra dictum est. et occisus est in perside antioch⁹ in fano nanee. et membratim electi⁹ a sacerdotibus. Qui in dolo pmiserant ei thesauros. et cuz paucis induxerūt eū in aditū

De seleuco. Capitulum. X

POst antiochū magnū regnauit in syria fili⁹ ei⁹ maior

seleucus pessimꝰ sed iners. Pontifex iudeorū fuit onias. Nam onia transeunte in egiptum. filiꝰ eiꝰ simon sedit pro eo. Cui successit filius eiꝰ onias. Sub ꝟ misit seleucꝰ nūciū beliodorū in irlm ad spoliandū cōmune erarium templi. Quo ingresso in templū surrexerī duo iuuenes de latibulis et occiderūt eum. Videt tñ ioseph̄ pelle angelos fuisse in similitudinē hominū. In scdo macabeoꝝ libro legit. qz apparuit terribilis sessor equi et conculcabat eū et ꝓfractus est. et mutus factus sed nō mortuꝰ. et duo iuuenes deorī flagellabāt eū. Timēsqz onias indignationē seleuci. orabat ad dñm pro defūcto et resurrexit. Qui rediens ad regē ait. Si habuerit dñs meꝰ aliqs qz sitiat sanguine. mittat eos in irlm vt spolient templū.

¶ Nō vasa ꝛ donaria in vsus templi

¶ Incidentia

¶ Eo tempore aristobolꝰ natiōe iudeꝰ peripateticus pbūs scripsit cōmētarios explanationū i moysē ptolomeo philometori.

¶ De antiocho epiphane

¶ Capitulū. XI.

HAbiens ãt antiochus epiphanes q̄ rome obses erat pro patre prēm mortuū. sciensqz frīs inertiã. de regno sirie habendo psumēs. clazomam egressus est. Licet quidā tradāt eum sub cōiuentia senatorī rediisse. Reuersusqz in siriã benignū se omnibꝰ ꝛ munificū exposuit. Strenuus erat in agendis. et acer i bellis. Unde et a plō cognoiat̄ ē epiphanes qđ sonat illustris. Et mortuo fratre regnauit p eo. Tunc iniquitatē sibi insitã aperuit. quã p regno obtinendo palliauerat. Tunc surrexerūt in irlm filij belial. introducentes ritū gentū. et petierūt ab antiocho vt faceret in bierusalem epbebiam. i. lupanar epbeborī. et q̄ bierosolimite scriberēt antiochenī. et gimnasia. in quibꝰ dogmatizabant de ritu gentilitatis. Et fecerūt sibi ꝓpucia. i. non circūcidebāt paruulos suos. vel qz ritu ꝓpuciatorī viuebāt. Quidā tñ volūt. q̄ quedam velamina fecerūt circūcisioni sue. vt i denudatione grecis apparerēt dissimiles. Causa vo bꝰ flagicij hec fuit. Onias sine liberis duos habuit fratres. iesum vel oniam ꝛ iohannē. q̄ ꝓtendebāt de pontificatu. et vt placerēt antiocho. declinauerūt ad ritꝰ gentū. adeo vt etiam noīa gentū sibi imponerēt. Et iesꝰ dict̄ est iason. vel onias. iohannes vo menelaus. Cūqz plures essent cū iasone. supplicauit antiocho de faciendo gimnasio in irlm. Et audierūt eū viri pessimi culpabiles in cibo et violatione sabbati et hmōi. Ꝑ Bicit aug⁹. q̄ ignis sacrificij q̄ p. lxx. ānos babilonice captiuitatis sub aquis vixerat extinctꝰ ē. antiocho vendente sacerdotium iasoni.

Postea antiochꝰ amouit iasonem. et eleuauit menelaū. Qui secutus est oniam in antiochiam. Hic enim cum vidisset facinus fratruz. descenderat ad regez. si possz mutare animum regis. Quod cuz nequiret sedebat ī antiochia in asilo. Et veniens post eum menelaus suasit andronico. vt occideret oniã. Qui euocans eum ꝺ asilo occidit eum. Et iratꝰ rex p morte iusti. andronicū exuit purpura. et flagellatū p ciuitatē in eodē loco fecit interfici. vbi ille occiderat oniam. Ꝑ Dorro antiochus cū pcussisset egiptū in dolo ascendit in bierusalē. et p diuisione. i. dissensione ciuiuz ad libitū fecit in ea. ꝛ pcussit multos in irlm. et lugebat oīs terra. Cūqz rediisz in egiptuz. et esset repulsus per nuncios romanorū post biennium rediit ī bierusalē in furore. Et aperuerūt ei portas fauentes sibi. Et

In scdo tñ macbaboꝝ libro ꝺ solus iason fuisse frater onie. et menelaꝰ frater cuiusdā simonis q̄ iuuidens onie pluasit seleuco de cōmuni erario spoliādo de quo supra dictū est.

Infra ꝟ biennū visus est in irlm ī aere conflictꝰ equitū quadraginta diebꝰ.

interemit ꝓtraria sentiētes. ꝛ expoliauit templū menelao ductore. tollēs vasa ꝛ lucernas mensã ꝛ sacrariū. ꝛ vinã aureã. A velis q̄z ñ abstinuit. Et posuit in templo ydoluz iouis olimpici vel bospitalis vel pegrini. Oblatō

nes mosaicas fieri ꝓhibuit.altare ereū amouens.et carnem suillam edere.et ydolo immolare coegit iudeos.arcemqꝫ muniuit in ciuitate dauid.in qua posuit ꝑsidium macedonū.q̄ iudeis erant in omnib⁹ inhumani. Nam q̄scunqꝫ circūcidisse filios suos reperissent.suspēdebāt.ꝫ paruulos ad colla eoꝝ. Videntes āt samaritę iudeos hec pati ꝓ cōsuetudine nature sue.se nō esse cognatos iudeoꝝ fatebant.ꝫ qō bacten⁹ ꝑdicauerāt templū sup garizim dei esse maximi negauerūt. scribentes antiocho in būc modū. Deo epiphani.relatio a sichimitis sydonioꝝ ꝙ patres nrī ꝓpter pestes q̄ndam supstitionem sabbatoꝝ secuti sūt.edificantes in garizim tēplū sine numie.venūtqꝫ iudices vrī ad nos et similia iudeis nobis inferūt.duꝫ ab initio sydones cē noscamur. Cohibe iudices tuos ab aflictōe nrā.ꝫ tēplū sup garizim in noīe greci iouis vel anxuris .i. bospitalis petim⁹ dedicari. Et adiudicauit antioch⁹ facere petitionē eoꝝ.

Sequūtur tituli capituloꝝ in historiam Machabeoꝝ Libri primi.

De machabeis cap.j.
De prelijs iude machabei. ca.ij.
De purificatione templi. ca.iij
De prelijs iude. cāp.iiij.
De morte antiochi eupatoris in iudea. Capitulum.v.
De demetrio et nicanore. ca.vj.
De federe iudeoꝝ cū romanis ca.vij.
De morte iude. cap.viij.
De ionatha. ca.ix.
De alexandro. ca.x.
De demetrio cretensi. ca.xj.
De antiocho adolescente. cāp.xij.
De simone. cap.xiij.
De antiocho demetrij filio. ca.xiij.
De morte simonis cāp.xv

Incipit historia libri machabeoꝝ. Capitulū. I.

Hinc multi iudeorū sponte quidē timore regis iussa secuti sūt.ꝑbati vo patrijs legibus adheserūt. Erat āt vir ō modin mosdico iudee vico sacerdos noīe matbatbias. filius iobannis filij simonis filij asamonei.ō vice ioachim .i. vni⁹ illoꝝ.xxiuj.q̄s dauid elegit.et in eūdem modū dict⁹ est zacharias de vice abia. Erantqꝫ ei filij q̄nqꝫ. Jobānes Simon. Judas .Eleazar⁹. Jonatbas.et quisqꝫ suo cognoīe censebatur. Sed sufficit ō iudadicere.q̄ dicebat machabe⁹. Hi vidētes mala.induti cilicijs planxerūt. Et venerūt emissarij directi a rege in modin.statuentes ydola in loco quib⁹ cogerent iudeos immolare. Et dixerūt matbatbie. Princeps es in ciuitate bac.et prior iussa regis imple. Qui claruit. Et si oēs obediāt regi.ego ꝫ filij meifrēs mei obediem⁹ legi dei celi. Nō sacrificabim⁹. Tunc quidaꝫ ex iudeis immolauit in medio. Et surgens matbatbias cū suis trucidauit euꝫ suparam.et nūcios regis interemit.aram q̄ deponēs clamauit. Quicūq; est zelator legis et tudinē.oīa relinquens. Multiqꝫ cū filijs et uxorib⁹ ad solitudines confugerūt. malētes berbis vti q̄ inq̄nari. Quos iudices regis prius verbis flectere conabant.vt eligerent que prosunt.ne eis tanq̄ hostib⁹ pterentur. Qui noluerūt eos audire. Tūc emissarij regis aggressi sūt eos in dieb⁹ sabbatoꝝ.quib⁹ nephas erat eis arma mouere.ꝫ pcusserunt quosdā. Alios in spelūcis globis fumiferis suffocantes. Et perierūt ex eis tria milia.alij babent solū mille. Plures aūt liberati adiū cti sūt matbatbie.et eū iudice sibi statuerunt. Qui docuit eos pugnare in sabbatis dicēs. Si sup ℞ legē seruabitis.eritis hostes legis dantes causam vt pereat populus dei.et lex cū populo peribit. Et exinde dicit iosep⁹. pmanet nobis ꝙ sue tudo pugnandi.etiam si tali die bella ꝙ surgūt. Colligensqꝫ matbatbi as armatos.aras depositi ydoloꝝ.et immolantes q̄s potuit interemit.pueros nō circūcisos iussit circūcidi. Et anno vno būc gessit magistratū. Cūqꝫ grauiter egrotaret.cōuocans filios ait. Ego decretam ꝑficiscor viam. cōmendo vobis patrias leges vt peis gratia mente moriamini. Nam corpa mortalia sūt.sanctioꝝ vero monimenta imortalitatis

ordinē ꝓsequūt. Cōcordiā habete et simonē
fratrē sapientiā in ꝓsilijs habete prēm. Judā
vo ꝑpter fortitudinē ducē in armis. Et mor
tuus est matbatbias ⁊ sepult⁹ in modin. Et
planxit eū israel planctu magno. Et surrexit
ꝑeo iudas machabe⁹ filius ei⁹. et fact⁹ est qꝫ
leo defendēs isrl clipeo suo.

De prelijs iude machabei.
Capitulum.II.

Tunc appolloni⁹
dux samarie. in virtute magꝫ egres
sus est contra iudam. Judas autē
occurrit ei. et ꝑcussit eum. multosqꝫ cum eo.
et reliqui fugerunt. Tulitqꝫ spolia multa. et
gladium appolonij. et pugnans in eo omni
bus diebus vite sue. Seron aūt dux inferio
ris syrie. audiens iudam roborātū tulit sub
se constitutos. et iudeos transgressores ⁊ ca
stra metatus est in bethsura. Et occurrit ei
iudas. et videns suos ꝑpter paucitatez et ie
iunium desides hortabatur eos non in mul
titudine sed in pietate confidere. Et confli
gens cum syris duce eoꝝ interfecto. ꝑsequē
batur fugientes in descensu montis bethorō
vsqꝫ in campuꝫ. Et ceciderunt ex eis. dccc. vi
ri. Josephus dicit. viij. milia. Reliqui fugerī
ad maritima loca philistijm. et cecidit timor
iude super gentes. Audiens hoc antiochus
congregauit omnē ꝓpriam virtutez ⁊ mer
tos ab insulis mercede conduxit. Cunqꝫ mi
litibus stipendia distribueret. vidit thesau
ros deficere. Non enī ei omnia tributa red
debantur ꝑpter seditiones gentium. et deli
berauit ire in persidem ⁊ accipere tributa re
gionū. Et reliquit lisiam de genere regali su
per negocia regni. ab eufrate vsqꝫ ad fines
egipti inferioris. et vt nutriret antiochum filiū
eius donec rediret. Et tradidit ei medietatē
exercitus ⁊ elephantes. ꝓcipiens vt vastaret
iudeam et euerteret bierusalem. et genus iu
deoꝝ extirparet. Ipe vero abijt in persidem
egressus ab emath. quaꝫ reparans antiochi
am nominauit. et perambulauit superiores
regiones. Lisias vero elegit ptholomeuꝫ mi
canorem. et gorgiam. viros potentes ex ami
cis regis. Et misit cū eis. xl. milia peditum. ⁊
septem milia equitum. vt venirent in terraꝫ
iuda. et applicuerunt in emaus. in loco cam
pestri. Et supuenerūt syri eis ad auxilium. ⁊
multi transfuge iudeoꝝ. et negociatores qui
dam sperantes se iudeoꝝ emere captiuos.
Judas vero cum exercitu venit in maspbat
et hortabatur suos spem ponere in deum di
mittens ꝓm legem nouiter ꝓratos. et qui
possessiones paulo ante acquisierant. Et as
sumpsit gorgias qnqꝫ milia virorum. ⁊ tria
milia equites electos. vbi alij habent vnum
mille equitum. ⁊ egressi sunt circa solis occa
sum. vt per noctem irruerent super iudam.
Quod ꝓsentiens iudas. statuit et ipse ca
stra hostium latēter inuadere. et focos plu
rimos in castris derelinquens. peruenit ad
campestria emaus. Gorgias vero neminez
in castris iudeoꝝ inueniens. arbitrans eos
fugisse in montes. querebat eos in montib⁹
Siluculo apparuit hostib⁹ in castris iudas
cum tribus milibus plus vel minus vtcun
qꝫ ꝓpter paucitatem. Cunqꝫ inopinatos
hostes inuaderet. multos occidit. reliquos
persecutus est vsqꝫ ad gesseron. et campos
ydumee ⁊ azoti. Et ceciderunt ex eis tria mi
lia. Judas vero dicebat suis predam contē
nere. dum adhuc pugna contra gorgiā sup
esset. Videntes autem qui cum gorgia erāt
castra suoꝝ incensa. nam fumus a lōge boc
eis indicabat. scientesqꝫ suos in fugaz ꝓsos.
et ipsi terga dederunt. Judas vero post ple
nitudinem victorie tulit spolia multa hosti
um. ad ꝓpria remeans et laudans deum.
Et adhesserunt iude plures. et fuerunt cū eo
circiter decem milia virorꝝ. Sequenti vo an
no congregauit lisias exercitū. xl. milia viro
rum. et. v. milia equituꝫ. et venerunt in iude
am. Et occurrit illis iudas in bethoroth cuꝫ
decem milibus. et statim ꝑcussores ꝓsterr
nens. congressus est cum eis. Et ceciderunt
de exercitu lisie qnqꝫ milia virorum. Et attē
dens lisias iudeoꝝ audaciā. et timens eorū
desperationē. misi eis viuere cum libertate li
cuisset. rediit antiochiam. presidia ꝓgregās
pegrinoꝝ. vt cum maiori apparatu rediret ī
iudeam.

De purificatione templi. Capitulum.III.

Quotiens igitur uictis antiochi ducib⁹ persuasit iudas populo. vt ascenderent hierosolimam templūq; mundarent. Et inuenientes templū desertum. et in eo frutices pullulasse. planxerūt planctu magno. Et elegit iudas milites qui expugnarent eos. qui arcez presidij custodiebāt. dum ipe templū a fedritate purgaret. Quod diligenter emundāsset introduxit vasa noua candelabrum et mensam. aram q̄z ex auro factam. Et posuit vela in ingressu. et ianuas restaurauit. et deponens altare quod statuerat antiochus ō lapidib⁹ nouis aliō edificauit. et encenia tū est templum. xxv. die decembris. Que dedicatio stetit i posterum aliis duab⁹ babitis i dissuetudinez

Et eadez die qua destructū fuit templuz eadem die reuolutis tribus annis reedificatum est.

Una salomoni i edificatōne templi. secūda neemie in reedificatione.

De hac dictum est i euangelio. Facta sūt encenia i hierosolimis. et hyems erat. Et obtulerūt holocaustū in nouo altari. et adoleuerunt incensū de veteris altaris calculis igne concepto. Et accenderūt luminaria multa. et dixerūt festum luminū. vel ꝓpter multitudinem luminariū. vl quia tunc illuminauerat eos deus sedentes in tenebris. Et statuerunt iudam summū sacerdotem. Facta sūt āt ꝫ post tres annos quib⁹ templum manserat ꝓphanatum ꝑm danielis ꝓphetionem. quam ante. cccc. annos et octo predixerat. Et solennizauerunt. viij. diebus sub vmbraculis ꝑm ritū scenophegie. memores q̄ pauło ante in speluncis habitauerant. statuentes vt posteri per viij. dies banc renouatōem templi celebrarēt. Vñ ioseph⁹ ait. Ab illo tpe z hactenꝰ il-

Nota q ꝫ babes festum iudeoz per ogdoadem. quod non obest. quia non fuit festum ex lege.

lam festiuitatē celebrā⁹ vocātes eā lumia. eo q ꝓpter spem lumen nobis religionis apparuit. Tūc ꝓstruxit iudas murū i circuitu ciuitatis. et edificauit turres. custodes i eis deputans. Ez et bethsurā munuit. vt ea pro castello aduersus hostes vteret. arcē tū presidij nondū obtinuit.

De prelijs iude. Capitulū.IIII.

Pro gentes finitime reparatōem hierusalem et rotebur iudeoz egre ferebant. z ꝑsequebāt eos. Quos iudas viriliter debellabat. et ꝑcussit ydumeos plaga magna. Et pugnauit ꝓtra thimotheū ducē filioz amon. z fugauit eū et vastauit iazer. et rediit in iudeaz. Et ꝓgregate sunt gentes que erāt in galaad aduersus iudeos. q̄ erant in finib⁹ eoz. Qui fugientes in themam. miserūt ad iudam vt fugeret eis auxiliū nūciantes q festinaret. thimotheus capere locū in quem ꝓfugerant. Cumq; adbuc legerent epl̄e supuenerūt nunciꝰ a galilea. indicantes cōgregari eos q̄ erant in ptholomaide et tyro et sydone aduersus ipsos. Ergo vtrobiq; hostib⁹ nūciatis. misit iudas simonem frēm suū cū tribus milibus electoz in solatium galileoz. Ipe vo cum iohanatha fratre suo z. viij. milibus exijt in galaaditidem. relinquens in iudea ioseph̄ et azariam duces. vt seruarēt iudeā. sz cū nullo hostium interim bellū cōmitterent. Et vadit simon in galileam. et ꝓtrite sunt gētes a eo. et ꝑsecutus est eos vsq; ptholomaidem. z tulit spolia eoz. et iudeos q̄s trabebant captiuos. et rediit in iudeam. Judas vo et iohanathas transeuntes iordanē. ambulauerūt vna tribū dierū p desertū. Et occurrerūt eis nabuthei z susceperūt eos pacifice. et narrauerunt eis q̄ acciderāt fratrib⁹ eoz in galaaditide. z quō in munitōe tenerent cōpbensi. Judas vo ꝑpus incēdit bosoz z spoliauit. Et surgens nocte cū diluculo venit z ad obsidionē. vidit portātes scalas z machinas vt cōꝑbenderēt munitōez. Et veit post eos tribꝰ ordinib⁹. et insonuit tuba. et castra thimothei cognouerūt. q̄ macbabeꝰ esset. z fugerunt ab

eo.et ceciderunt ex eis fere.viii.milia.z vastauit iudas ciuitates gentium in galaaditide. Post hoc congregauit thimothe⁹ exercitū alium et sedit secus torrentem . iudas vero abijt obuiam illis. Et ait thimothe⁹ ꝓncipibus suis. Si transierit iudas ad nos. potēs poterit aduersū nos. Si vero timuerit transire.et castra posuerit extra flumen. transeamus ad eū.et poterim⁹ aduersus eū. Et trānsiuit iudas torrentem relinquēs post se qui clamarent neminem remanere. Et contriti gentes fugerūt ad phanū qō erat ī carnaim Judas vero succendit phanū cuz omnib⁹ q̄ erant in eo. Tu'c cōgregauit iudas vniuersos israelitas q̄ erant in galaaditide.z vxores et paruulos vt venirent in terram iude. Cunqz venissent in effron.petierūt a ciuib⁹ transitum et noluerūt eis aperire. Et eradicauit iudas effron.et ꝑ eam transiuit sup interfectos.et erat iudas ꝓgregans extremos ꝑ totā viam et exhortans. Et transmisso ioradane ascenderunt in montem syon et obtulerunt holocausta q̄ nemo ex eis ceciderit. Et redierunt in eadem die iudas de galaaditide.et simon de galilea. Interim vero duz abierant iosephus et azarias volentes sibi facere nomen.congressi sunt cum gorgia.z fugerunt.z ceciderūt de populo duo milia.z magnificatus est iudas in israhel.qui quasi ꝓpheta habebatur.et pōterat iosepho et azarie ne egrederentur. Et vastauit iudas ydumeos et philistijm. Et ptransiens samariaz declinauit in azotuz.et combussit aras et deos eorum.et cum spolijs rediit in iudeam.

De morte antiochi eupatoris in iudea. Capitulū.V.

Qm hec fierent iudea.perambulabat antioch⁹ superiores regiones.et audiuit esse ciuitatem elimaidem in perside opulentam.z templum in ea locupletē quo erant velamina aurea et lorice et scuta q̄ reliquerat alexander.et querebat prędari eam sed nō potuit. nam elimaite fugauerunt euz ignominiose. et nunciatuz est in via ei.quo fracti erant ꝓncipes ei⁹ in iudea. Et versus in furorez iussit agitari currū suū sine intermissiōe. superbe intonans venturū se hierosolimaz.et facere eā poliandrū iudeoz. Et statim apprehendit eū amar⁹ dolor viscerū et ꝓtigit eū ī impetu euntē de curru cadere.et collisus est. Et manifestauit de⁹ in eo virtutē suā.vt q̄ sibi videbatur etiam fluctib⁹ maris imperare. et montiū altitudines in statera appendere ī gestatorio portare tur Et ebullierūt vermes de carnib⁹ eius et viuētes effluebāt et fetore illius grauabatur exercitus. Cunqz nec ipse fetorez sum ferre potuisset ductus est ad agnitōez sui venire.et ait. Justum est mortalem subditum esse deo.et vouebat se liberaturuz iudeos.et pares athenien sibus factu rum. Pollicebatur quoqz se futurū iudeū. et in omni loco predicaturum dei potestatē et desperans scripsit omnia hec ad iudeos. orans vt fideliter adhererent antiocho filio eius. Cunqz profiteretur se pati hoc propter templi violationez.miratus est ioseph⁹ polibium virum bonum dixisse.ideo perijsse antiochum.quia voluit templum diane ī persidē deuastare . Nam qui nullatenus egit peccatum sed tantum cogitauit.nullo reatu tenetur. Hic patz ꝑm opinionem iosephi.q̄ lex cohibebat manum.et non animū. Tunc vocauit antiochus philippum collactaneuz suum.z constituit eū tutorem regni.dans ei diadema et stolam z anulum.vt ferret ea ad antiochum filiū suum.et poneret euz super solio regni. Et mortu⁹ ē antiochus peregrin mōtib⁹ et miserabiliter. Quod cū accepisset lisias constituit antiochum quem nutriebat regem.et vocauit eum eupatorem. Tūc cogitauit iudas vt obsideret eos qui erant

Quīqz de causis punit deus homies. vl' ad correptionem. vt mariam sororē moysi. Ad maius meritū vt iob. Ad conseruationem virtutum. vt paulum per angelū satbane. Ad manifestationem glorie diuine. vt de ceco nato legitur. neqz hic.n.p.e.et cetera. Vel ob ostensionem inchoationis pene alicuius hic z pmansure in futuro. vt ī antiocho.

in arce ꝑsidij.et fecit balistas ⁊ machinas et ꝓfortauit aggerē Tūc egressi sūt qdā ɔ obsessis.⁊ aduūxerūt se illis aliq̄ ex impijs israbel. et venerūt ad regē et dixerūt. Quousqz non vindicas nos.q̄ decreuim⁹ seruire ꝑri tuo ⁊ tibi. Ascēde et libera obsessos tuos.et redde nobis hereditates nr̄as. Et irat⁹ rex vehemēter collegit exercitū. Qz ⁊ de regnis alijs venerūt ad eū ꝓducticij.et erāt.c.milia peditū. et.xx.milia equitū.et elephantes.xxxij. Et applicuit ad bethsurā.vt expugnaret eā.⁊ recessit iudas ab arce et admouit castra ꝓ̄ra castra regis. Et ordinauit rex diluculo exercitū.et ostenderūt elephantis sanguinem vue et mori.ad acuendū eos in ꝓlīū.et astiterūt singulis elephantib⁹ ad custodiā mille pedites loricati.et equites.d.et turres lignee erāt sup singulos.et in turre.xxxij.viri pugnātes desup.et intus magister bestie. Et distenta ē pars exercitu⁹ regis sup montes.alij per loca ibant humilia. Et resplenduit sol in clipeos aureos.et resplenduerūt montes ex eis.⁊ apparuit iudas in ꝑlio cū suis.⁊ ceciderūt ɔ exercitu regis.dc.viri. Et vidit eleazar⁹ frat iude vnā de bestijs ceteris eminentiorē.⁊ arbitrās regē esse in ea.cucurrit ꝑ hostes.⁊ subijt elephantē et effodit eū in vmbilico.et cadēs elephas oꝑpressit eū. Tunc diuerterūt iudei a ꝓlio.et ascēdit rex post eos.⁊ capta bethsura.posituſqz in ea custodib⁹ obsedit hierusalem.et statuit illic balistas ⁊ machinas et ignis iacula et scorpios ad mittendas sagittas et fundibula. Esce aūt nō erāt in vrbe.eo q̄ septimus annus esset et egressi sūt plures. Tūc audiuit lisias q̄ philip⁹ redierat a persidе.et querebat suscipere regni negocia . et suggessit regi dicēs. Deficim⁹ quotidie.esca nobis modica est.⁊ munit⁹ est loc⁹ quē obsidemus.et incūbit nobis ordinare de regno. Demus ergo dextras hominib⁹ istis.statuentes vt ābulēt in legib⁹ suis.et seruiant nobis. Et facta pace iurauit rex.⁊ ꝓncipes ei⁹. et intrauit montē syon.et vidēs munitionez loci rupit iusiurandum . et destruxit murum in giro. Et reuersus antiochiam.inuenit philippum dominantem in ea . et ꝑ occupauit ciuitatem

De demetrio et nicanore. Capitulū. VI.

In tempore exijt demetrius seleuci filius ab vrbe roma.et ascendit in ciuitates maritimas et regnauit ibi. Hūc dum adhuc puer esset patru⁹ e⁹ antioch⁹ epiphanes ꝓuauerat regno.et ascēdit romā in accusationē patrui. Audiens vero patruum defunctū rediit.et plures receperūt eū. Sed exercitus ligauit antiochum et lisiam vt traheret eos ad eum Quod cum accepisset ait. Nolite mihi ostendere faciem eoz. Et occidit eos exercit⁹. et sedit demetri⁹ sup soliū patris sui. Tūc venerūt ad regez impij ex israbel. ⁊ alcbimus aaronita dux eorū.qui volebat fieri sacerdos. Et accusauerūt iudā dicentes. Perdidit iudas omnes amicos suos.et nos dispersit de terra nostra. Mitte ergo virum cui credis.qui videat exterminium ⁊ vindictam credis.qui videat exterminium ⁊ vindictam quam fecit in nos. Et constituit rex alcbimum ꝓncipem sacerdotum.⁊ misit cū exercitu bachidem in iudeam. Qui misit nūcios ad iudam ⁊ fr̄es eius in dolo loquentes de pace. Et nō attendit iudas sermonib⁹ eoz. Quia vidit q̄ ꝑ fidem locuti sunt. Tamen vō de ipsis credidерūt eis dicentes. Homo sacerdos de semine aaron venit.nō decipiet nos. Et egressi sunt ad bachidem.et occidit ex eis sexaginta viros vna die.Im illud. Sanguinez sanctorum tuorū effuderunt in circuitu hierusalē. et non erat qui sepeliret. Alij fugerunt ab eo dicentes. Non est ei veritas et iudiciū. Tūc recessit bachides a hierusalez . et applicuit in bezecha.et multos ex eis qui a se refugerant occidit.et proiecit in puteū. Et cōmisit regnum alcbimo relinquens ei adiutores.⁊ ipse reuersus est in antiochiā ad regē. Tūc alcbimus seducebat omēs verbis. et ad libitum cuiqz loquens subito manu valida transfugarū circūsept⁹ est.et fecit mala in irā plus q̄z oēs gentes. Qđ attendēs iudas.cessauit exire in regionē.⁊ fecit vindictā in viros desertores. Videns aūt alcbimus q̄ non posset

iudam sustinere.rediit ad regem.accusãs iudam in multis. Et misit rex nicanorem q̃ cũ eo fuerat rome in iudeam.mandãs ei euertere ip̃lm. Et venit nicanor in ir̃m cũ exercitu.et locut⁹ est ad iudã in dolo verbis pacificis et salutauerũt se inuicẽ. Sed cũ iudas intellexisset insidias.exiluit.et refugit ad suos. Postea congressi sunt iuxta vicum capharsalama.et victus iudas fugit in ciuitatẽ dauid. Et egressi sunt sacerdotes ad nicanorem.supplicantes et ostendentes olocausta q̃ offerebant pro rege.et irridens spreuit eos.et adponens manũ capiti iurauit. Nisi tradit⁹ fuerit mihi iudas.cũ rediero succendaz locum istum. Et recessit nicanor a bierusalem.et venit in bethoron.et suscepit exercitũ syrie sibi destinatum. Et exiuit iudas cum tribus milibus post eum . et cõmiserunt prelium tertia die mensis adar.et cõtrita sunt castra nicanoris.et cecidit ipe primus.et fugit exercit⁹ eius armis proiectis. Et egressi sũt de castellis iudee in circuitu . et percusserunt eos vsq; ad vnum. Et caput nicanoris amputantes. et dexteram quã superbe extenderat suspenderunt ea contra bierusalem.et lĩguam eius minutatim incisam dederunt auib⁹ ad comedendum. Et statuerũt diẽ illã solennem omnib⁹ annis. Et siluit terra iuda a plĩs diebus paucos.

De federe iudeorum cũ romanis. Capitulum.VII.

Audiuit iudas nomen romanorum et virtutes eorum quas fecerant in orbe.et quos volebant vel priuabant regno vel exaltabãt et q̃ cum amicis optime conseruabãt amicitias . et in omnib⁹ istis nemo postulabat sibi diadema. Et fecerant sibi curiaz.et.ccc xx.consiliũ agentes. Et misit romam eupolemum filium iohannis.et iasonem. filium eleazari. Qui intrantes curiã dixerunt. Judas machabeus et frẽs ei⁹.et populus iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem. et vt auferatis ab eis iugum grecorum. Placuitq; sermo romanis.et scripserunt federis formam.et rescriptum in tabulis eneis miserunt in bierusalem.vt esset ibi memoriale in hunc modum. Bene sit romanis et genti iudeorum in mari et in terra. Et pax in eternum. Quod si insteterit bellum romanis.auxilium feret gens iudeorum non accipiẽs stipendia a romanis. Idipsum facient romani iudeis. Tunc scripserunt romani ad demetrium. Quare grauasti iugum tuum super amicos nostros et socios iudeos. Si ergo iterum adierint nos aduersum te.faciemus illis iudicium.et pugnabimus tecum terra mariq;

De morte iude. Capitulũ.VIII.

Interea cũ audisset demetrius.quia cecidit nicanor cũ suis.misit rursum in iudeam bachidem et alchimum.et dextrum cornu cũ illis et applicuerunt exercitum ad bierusalez. Et surgentes abierunt in berea.et iudas posuit castra in laisa.cum tribus milibus electorũ Qui videntes multitudinem hostiũ timuerunt valde.et subtraxerunt se de castris.nec remanserunt cum iuda.nisi.dccc. viri. Sed et iudas corde dissolutus est nam bellũ perurgebat eũ.nec habebat temp⁹ congregãdi. Et locuti sũt ad eũ.q̃ residui erant. Non poterim⁹ ptra eos.sz liberem⁹ aĩas nras mõ & reuertamur ad fratres nostros.et tunc pugnabimus aduersus eos.Qui ñdit. Absit istam rem facere vt fugiamus ab eis.et si inducamus opprobriuz glorie nostre.sz moriamur in virtute propter fratres nros. Et congressi sunt cum hostibus et expugnabãt cornu dextrum. Qui autez in sinistro cornu erant.venerũt eis a tergo.& ingrauatum est prelium.et cecidit iudas.et ceteri fugerũt. Symon aũt et ionathas fratres eius redimentes corp⁹ ei⁹ ab hostib⁹.tulerũt illud i modm Et sepelierũt in sepulcro patrũ suorum. Et plãxit eum populus terre planctu magno.et ceperunt iniqui in israel.et facta est fames

Respublica romanorum primus regibus tractabat q̃ primus romulus.secundus remus.postea per consules.tertio per imperatores.quorum primus fuit iulius cesar.

magna.et tradidit se bachidi omis regio. Et elegit bachides impios viros.ꝛ ꝓstituit eos dnos regionis. Qui ꝑsequebant amicos iude.et cogregati sūt amici iude.eligētes ionathan in ducē sibi.

De ionatha. Capitulum.IX.

ET surrexit ionathas loco iude frīs sui.ꝛ querebat bachides eū occidere. Tunc ionathas cū suis fugit in desertū thecue.ꝛ misit frēm suū iobannem ad nabutheos amicos suos.vt cōmodarēt ei apparatū suū.q̄ erat pciosꝰ Et exeūtes filij zamri.pcusserūt iohannē.ꝛ tulerūt oīa q̄ habebat. Post Bnūciatū est ionathe et simoni fratri eiꝰ. q̄ filij zamri facerent nuptias.et ducerent sponsaꝫ ex maDaba.et surrexerūt ad eos de insidijs et pcusserūt multos in vindictā sanguinis frīs sui. et redierūt ad ripaꝫ iordanis. Et audiuit bachides.ꝛ venit die sabbatoꝝ in vtute magna Et dixit ionathas ad suos. Ecce belluꝫ exaduerso.aqua vero iordanis binc et inde.ꝛ paludes et saltus.et non est locus diuertendi. Clamate ergo in celum.et pugnemꝰ.et commissum est bellū. Et ceciderunt ex pte bachidis mille viri.et versus ē bachides in fugam et reuersus ē ī irl'm.et edificauit ī iudea ciuitates munitas.ꝛ posuit custodiaꝫ in eis. Et accepit filios pncipū regionis obsides.ꝛ posuit eos in arce in irl'm in custodia. Tūc precepit alcbimus destrui muros domꝰ sancte interiores.et destrui opera ppbetarū. Cūq̄ cepisset destruere.pcussus est paralisi.ꝛ mortuus est cum tormento magno. Tūc rediit bachides ad regem.et siluit terra iuda duobus annis. Post quos viri iniqui in israel reduxerunt bachidem in iudeā. Qui voluit cōprehendere ionathan occulte sed non potuit.nam innotuit consilium eius ionathe. Qui comprehendēs.l.viros de bis qui insidiabant ei occidit eos. Et secessit ionathas cū suis in bethesi.q̄ est in deserto.ꝛ cōfirmauit eam. Et ascēdit bachides ī vtute magna et obsedit bethesen. Et egressus ionathas reliq̄t simonē in ciuitate.et fecit sibi ionathas numerū.et pcutiebat per noctes multos bostium in tabernaculis eoꝝ. Simon vo egressus de ciuitate succēdit machinas.et pugnauerūt contra bachidem.et contritus est ab eis. Et iratus est bachides contra viros qui reduxerant eum in iudeaꝫ. Et multos ex eis occidit. Quod audiens ionathas.misit ad eum legatos pacē componere cum eo. qui libenter accepit.et iurauit se nibil mali facturum ionathe omnibꝰ diebus vite sue.et reddidit ei captiuitatem quam prius erat patus in terra iuda.et rediit in terram suaꝫ Et cessauit gladiꝰ ex israbel.ꝛ sedit ionathas in machinis iudicans ibi populum.et exterminans impios ex israbel.

De alexandro. Cap.X.

IN tempore ascendit alexander filiꝰ antiochi epipbanes.et occupauit ptholomayda. et regnauit in ea. Qđ audiens demetrius congregauit exercitum.et misit ad ionathan.vt secum faceret pacem. Et nō cū alexandro. Insuper dedit ei potestatem congregandi exercitum.et obsides qui erant in arce tulsit eis reddi. Et venit ionathan in irl'm.et cepit ī nouare ciuitatē.munire mōtē syon in circuitu.et fugerunt custodes quos posuerat bachides in iudea. Tū in bethsura aliqui remanserūt.q̄ erat eis adrefugiū. Et audiuit alexander pmissa quefecerat demetrius ionathe.et prelia et virtutes quas ipe fecerat et frēs eius.et sepsit adionathan dicēs. Audiuimꝰ de te q̄ vir potens es ꝛ aptus vt sis amicꝰ noster.ꝛ nūc ꝓstituimꝰ ꝛ te bodie summū sacerdotem gentis tue.ꝛ vt amicus regis voceris. Et misit ei purpuraꝫ et coronam auream. et induit se ionathas stola sancta in die solenni scenopbegie.ꝛ cōgregauit exercitum. et fecit arma copiosa. Quod audiens rex demetriꝰ ꝓtristatus est.

ab eo tpe ex quo audiens demetrius ochus epipbanes q̄ obses erat rome pꝰ mortez patris.fratre suo spreto demetrio eius filio in regnum succesit. contento erat de regno intercessores fratrum illorum.

et remisit ad ionathan in hec verba. Usque
te in amicicia nrā. et nūc absoluo oēs iude-
os a tributis. et ptātez arcis q̄ est in ir'lm do
summo sacerdoti. et omnē animā iudeoruz
q̄ est in regno meo captiua relinquo liberaz
gratis. et q̄ oēs dies solēnes sint dies immu
nitatis et remissionis. et dies decreti circa il
los. i. d est. tres ante solennitatē. et tres post.
Ptholomaidem z duas ciuitates cōfines
eius do summo sacerdoti ad necessarios sū
ptus sanctoruū. et singulis annis. xv. milia si-
clos argenti ad instauranda opa sanctoruū.
et ad innouandos muros in hierusalē. et in
iudea sumptus dabunt de rationib9 regis.
Jonathas aūt et pplus non crediderunt ei.
Et complacuit eis in alexandro. et ferebant
ei auxilium omnib9 diebus. Tunc congre-
gauit rex alexander exercitum et mouit ca-
stra contra demetriū et fugit exercit9 deme-
trij. et cecidit demetri9 in illa die. Tunc misit
alexander ad ptholomeū regē egipti dicēs.
Da mihi filiā tuā uxorē. Et acquiemit ptho
lomeus. significans vt occurreret ei ptholo
maide. Et exiuit ptholome9 de egipto et fi-
lia ei9 cleopatra. et occurrenti sibi alexādro
in ptholomaide dedit ei uxorez. Tūc alexan
der vocauit ad se ionathan. et veniēs iona-
thas ptholomaidē inuenit grām in conspe-
ctu duoz regū. Et venerūt quidam pestilen
tes ex israel post eū. et accusabant. Sed non
attēdit ad eos rex. sz magnificabat ionathā.
et induit eū purpura z scpsit eū inter pmos
amicos. Sunt āt quattuor insignia regalia
purpura fibula aurea. diadema z sceptrum
et reuersus est ionathas in hierusalem cuz
gloria.

De demetrio cretensi. Capitulum. XI.

Post tres ānos sue-
pnit demetrius fili9 demetrij a creta
Hic occiso prēi plio. fugit ad cretē-
ses parētes maternos. Et resūptis viribus
rediit ī maritimaz philisteoz z ī siriā cheles
Et pstituit apollonū ducē exercit9. q̄ puo-
cauit ionathan in prelium. Qui assumptis
decē milibus egressus est de iherusalem. z ve
niens ioppen. expulit inde appolloniū. z ob-
tinuit eam. Et ibat apollonius in azotuz et
insecut9 ē eum ionathas. z cōmiserunt prelī
um in campo. Et fugerunt equites apollo-
nij in azotum. z intrauerūt fanuz dagon. vt
se tuerentur: Et succēdit ionathas ciuitatez
z fanum. z eos qui erāt in eo. z fuerunt de oc
cisis in campo z succēsis in fano fere. viij mi
lia. Et transiuit ionathas in ascalonē. z rece-
perūt euz ascalonite in gloria. Et rediit iona
thas in iherusalem. Et audiuit alexāder rex
virtutez eius. z addidit adhuc glorificare io
nathan. z misit ei fibulam auream. que solet
dari ognatis regum. z dedit ei achārō z om-
nes fines eius. Et cuz uteretur ionathas du-
obus insignib9 regijs forte signum erat ōre
nouatione regni iudeoz. Et ascendit alexan
der in superiores partes cilicie. Et egress9 est
rex egipti socer eius in virtute magna z q̄re
bat obtinere regnū alexandri in dolo. Et api
ebant eī ciuitates et occurrebāt ei. sic enī mā
dauit alexander. Et transiens in singulis ci-
uitatibus relinq̄bat custodias. Et vt appro
pinquabat azoto. ostenderunt ei templū da
gon succensum. et cetera demolita. z eoruū tu
mulos qui occisi fuerant. Et dicebāt. Sic fe
cit ionathas vt inuidiam facerent ei. Et tacu
it rex. Et occurrit ionathas ptholomeo ī iop
pen et salutauerūt se. Et abiit ionathas cum
rege vsq3 ad fluuium eleutherum. z rediit in
hierusalem. Cunq3 ptholomeus obtinuiss3
ciuitates vsq3 ad seleuciam maritimam. mi
sit ad demetrium dicens. Veni compona-
mus pactum. et dabo tibi filiam meaz. Pe
nitet enim me q̄ dederim illam alexandro.
Et tollens filiam suam dedit eam demetrio.
et recessit ab alexandro manifeste. Et intra
uit ptholomeus antiochiam. et imposuit
sibi duo diademata egipti et asie. Tunc a-
lexander venit contra eum in prelium. et
victus est a ptholomeo. et fugit in arabiam
ad parentes maternos cum antiocho filio
suo. Rex autem arabum timens virtutem
ptholomei occidit alexandruz. et reseruauit
filium et misit caput alexandri ptholomeo.
qui gauisus est. Sed factum est. vt tertia
die moreretur. et regnauit demetri9 in solio

patrū suoꝝ. ¶ In dieb⁹ illis expugnauit io/
natbas arcem que erat in hierusalē.et nūci/
auerūt hoc demetrio quidā iniqui ex israel.
Qui iratus venit ptholomaidē.et scripsit io/
natbe ne obsideret arcez.sed occurreret ei fe
stinato.Et elegit ionatbas de seniorib⁹ isra/
bel.et dedit se periculo. Et accepit pecuniaz
multam et vestes.et abijt ad regem.et dans
ei munera inuenit grām in conspectu eius.
Et licz multi accusarent eum.magnificauit
eum rex in conspectu omnū.et statuit ei pn
cipatum sacerdotij.et quecūqz habuerat p⁹
Et vidit demetri⁹ qa siluit terra in cōspectu
eius.et dimisit exercitum in loca sua.et reti/
nuit secum exercitū pegrinū.z inimici erant
et omīs exercitus patris ei⁹.Trifon aūt erat
quidam partium alexandri pri⁹.q̄ videꝫ qp
omīs exercitus murmurabat contra deme/
trium.iuit in arabiam vt reduceret inde an/
tiochum filū alexandri in terram patris sui
¶ Eo tempe dum demetri⁹ erat offens⁹ suis.
misit ad eum ionatbas vt eijceret eos q̄ erāt
in arce in hierusalem.et q̄ in presidijs erant
quia impugnabant israel. Et rescpsit deme/
trius dicens. Hec et maiora faciam tibi cuz
fuerit opportunū. Nunc autē recte feceris.si
miseris mihi viros in auxiliuz qz discesserit ex/
ercitus me⁹ a me.Et misit ei ionatbas.iij.mi
lia electoꝝ in antiochiā.et delectatus est rex
in aduentu eoꝝ.Et surrexerūt antiochenі.
c.xx.milia.et volebant interficere regem. Et
fugit rex in aulam.Et misit iudeos pciuita/
tem.et occiderunt centū milia hominum.et
liberauerūt regem.Residui vero ciuium de
derūt dexteras regi et fecerūt pacem.z glori
ficati sunt iudei.et redierunt in hierusalem.
Et siluit terra in conspectu demetrij.et men
titus ē oīa q̄ dixerat ionatbe.et recessit ab eo
et vexabat eum valde.

¶ De antiocho adolescente. Capitulū.XII.

Eo tempore reuer/
sus est trifon de arabia reducēs an
tiochum adolescentē.et imposuit ei
diadema.Et congregati sunt ad eum exerci
tus quos dispserat demetrius.z pugnaue
runt ꝓtra demetrū z fugit.Et obtinuerunt
antiochus et trifon antiochiam. Et scripsit
antiochus adolescens ionatbe dicens. Con
stituo tibi sacerdotium.et ꝓstituo te sup q̄t
tuoꝝ ciuitates vt sis de amicis regis. Et mi
sit illi vasa aurea.dans ei potestatem bibēdi
in auro.et eē in purpura.et habere fibulā au
ream.Et simonē fratrem ei⁹ ꝓstituit ducem
a terminis tiri vsqz ad fines egipti. Et exijt
ionatbas.et pambulabat ciuitates.et venit
ascalonez.et occurrerunt ei honorifice. Azo
tenses vero ꝓpus resistentes ei.postea vedert
ei dexteras.Et accepit obsides ex eis. Et mi
sit eos in hierusalē.et pambulabat regiones
vsqz in damascum.agens regni negocia.Et
audiuit ionatbas q̄a ꝓncipes demetrij qui
erant in cades galilee cum exercitu magno
volebant euz remouere a negocio regni. Et
occurrens illis.relinquens frēm suuz symo
nem intra prouinciā.congressus est cuz eis.
et fugerūt omēs qui erant cū ionatba preter
duos. Et scidit ionatbas vestimenta sua et
orauit. Et aggressus hostes conuertit eos i
fugam.Et redierūt ad eum q̄ recesserant ab
eo.et insecut⁹ est hostes vsqz ad castra eoruz
que erant in cades.z ceciderūt ex eis tria mi
lia.Et redijt ionatbas in hierusalez.et misit
romā renouare cum eis amiciciā.Sparcia
tis q̄z scripsit quos supra lacedemonios dix
mus dicens. Judas sacerdos iudeoruz
vester.sub onia summo sacerdote iudeoruz
qz de genere abrabe estis.et frēs nostri.et fe
cim⁹ vobiscū fraternitatez.Extūc memores
sumus vestri in sacrificijs et obseruatioīb⁹
nostris.sicut decet nos meminisse fratruz.et
nūc misim⁹ ad vos vt inouē⁹ fraternitatē. Et
rescripserūt sparciate.pecora mā z possessio nā
strā sunt.et mā nostra.z innouata ē fraterni
tas.Et audiuit ionatbas.q̄ iterū egressi sūt
ꝓncipes demetrij cum exercitu multo.supra
q̄z ꝓpus.z egressus est aduersus eos.Qui cū
audissent aduentū ionatbe.nocte fugerunt
relinquentes focos in castris. Et mane inse
cutus est eos ionatbas.z non comprehendit
Transierant enī flumen eleuterū.et diuertit
ionatbas ad arabes q̄ dicunt zabadei.z per
cussit eos.Simon aūt in ioppen declinauit.

Audierat eī q̄ vellent p̄sidiū tradere ptibus demetrij.et posuit ibi custodes.ꝛ redijt ionathas in ir̄m ꝛ innouauit muros ī ea.ꝛ munuit eā valde int̄ arcem et ciuitatē.vt eēt ciuitas singularis ī terra.ꝛ nec emāt nec vendāt.i.nō indigentes bonis alioꝝ. Eo tpe cogitauit trifon occidere antiochum adolescentē.ꝛ imponere sibi diadema.ꝛ timuit ionathā strenuum defensorē antiochi. Et elegit vt eū p̄ius occideret.scp̄sitq; ionathe vt occurreret ei ī bethsan. Et venit ad eū ionathas cū.c.xl.milib⁹ viroꝝ. Vidēsq; trifon q̄ nō posset extendere man⁹ in eū.honorauit eū dās ei munera.et p̄cipiēs exercitib⁹ suis.vt obedirēt ei sicut sibi. Et ait ionathe. Ut q̄d vexasti populum Elige tibi paucos ꝛ veni mecū ptholomaidē.et tradā eam tibi.et reliqua p̄sidia.et exercitū.ꝛ vniuersos misteriales regni.ꝛ redibo Et credidit ei ionathas.et remisit in iudeaz exercitū.ꝛ retinuit tantum tria milia. ex quibus dimisit in galileam duo milia. Et erant mille cū eo. Cūq; intrasset ptholomaidem lugauerūt eū ciues.et oēs q̄ erant cuz eo interfecerūt. Et planxit oīs terra iuda ionathan. estimās occisū esse. Et dixerūt gentes q̄ erāt in circuitu iudee. Nō habēt p̄ncipē.tollam⁹ de hoīb⁹ memoriā eoꝝ. Et p̄gregauit trifon exercitū.vt veniret in terraz iuda.ꝛ attereret eā. Timēsq; ip̄sus ascēdit in ir̄m.ꝛ ait simoni. Tu es dux noster loco iude ꝛ ionathe fratris tui.

In libro machabeorū ita. Et p̄uocatis senioribus p̄pl̄i.cogitauit innouare muros et exaltare altitudinē magnā int̄ ciuitatez et arcē.vt separet eaz a ciuitate.et esset singulariter.

De simone. Capitulū.XIII.

Et accelerauit simō e p̄sūmare muros ir̄m.ꝛ misit exercitū in ioppen. Cognoscēs āt trifon. q̄ surrexit simon loco ionathe.misit ad eum legatos dicēs. Pro argento q̄ debebat ionathas frater tu⁹.in ratiōe regis detinuim⁹ eū. Et nūc mitte argēti talēta.c.et duos filios ei⁹ obsides.et remittem⁹ eū. Cūq; cognosceret simon dolū ei⁹.misit tñ argentum et pueros.ne murmuraret p̄pl̄us dicens.non rede mit frēm volens regnare. Et mentit⁹ est trifon et intrauit regionē.vt p̄tereret eā. Et cuz appropinquasset baschama.vidēs q̄ nō p̄ficeret.ionathan ibi occidit et filios ei⁹.et rediit in terrā suam. Et misit simon et accepit ossa ionathe.et sepeliuit eū in modin. Et statuit.vij.piramides patri et matri.ꝛ quattuor fratribus et sibi.et circū posuit colūnas magnas.et sculpsit in eis arma et naues ad memoriā eternā. Trifon aūt cū iter faceret cuz antiochō adolescente.dolo occidit eū.et regnauit p̄ eo in asia. Tūc edificauit simon p̄elia in iudea et misit ad demetriuz.vt faceret pacem cū eo.et mittens munera rogauit vt faceret remissionē regioni. Et scp̄sit demetrius dicens. Munera suscepim⁹.et pacem facimus vobiscū magnā remittentes ignoratias et peccata vsq; in hodiernū diē.et nunc absoluimus vos ab omni tributo. Et ablatum est iugū gentiū ab israel. Et extūc cepit scribere populus israbel in tabulis et gestis publicis annotationes tp̄is in būc modū. Anno p̄mo sub simone summo sacerdote. magno duce et p̄ncipe iudeoꝝ. Tunc descendit simon in gazam.et obsedit eam .et eiecit ydolatras et ydola de ciuitate.et mundauit edes.et collocauit in ea viros q̄ legē facerent et muniuit eā.et fecit sibi habitationē.ꝛ obsedit eos q̄ erant in arce hierusalē. Et clamauerunt ad simonez.vt acciperent dextras.et dedit illis.et eiecit eos inde.et mundauit arcem a p̄taminationib⁹.et intrauit eam cum musicis instrumentis. hymnis et ramis palmarū.stauēs vt omnib⁹ annis ageret hec dies cum letitia. Et vidit simō iohannem filiū suuz q̄ vir esset p̄elij. Et posuit eum sub se ducē et dedit ei gazam ad habitandū. Tūc congregauit rex ōmetrius exercitum et ītrauit mediā ad contra Et sic tria festa legi⁹ in libro machabeoꝝ Primū festū mūdationis templi de quo supra capitulo. Tertiens igit victus. Secundū fuit occiso nicanore. de q̄ supra. c. Eo tpe. Tertiū babel hic.nullū tñ horuz legale fuit.

benda sibi auxilia vt expugnaret trifonem. Sed arsaces rex persidis z medie misit vnū de pncipib⁹ suis.q̄ pcussit castra demetrij.et cōprehendit eū viuū.et posuit eū arsaces in custodiā. Et siluit ira iuda in dieb⁹ simonis q̄ fecit sibi ioppen in portū.et introitū in insulas maris. Et dilatauit fines gentis sue.z abstulit immūdiciā.et sedit vnusquisq; sub vite sua et sub ficu sua nec erat q̄ eos terreret. Et misit simon ad sparciatas ad innouandam fraternitatē. Romanis q̄; misit clipeū aureū mnaruz mille.z statuerī ei romani libertatē.z scpserī i tabulis ereis fedus.q̄ posite sūt i titulis in mōte syon.

De antiocho demetrij filio. Capitulū.XIIII.

Eo tempore exiuit antioch⁹ filiꝰ demetrij i terrā patrū suoz.z q̄uenerūt ad eū oīs exercit⁹ ita vt pauci essent cū trifone. Et scpsit antiochus simoni et genti iudeoz dicēs. Statuo vobis oīa quecūq; remiserūt vob reges añ me.z pmitto vobis facere pcussurā proprij numismatis in regione vestra. Cumq; obtinuero regnū magnificabo gentē vāz et tēplū in gl'a magna. Porro trifon fugiēs antiochū p maritima.recepit se in dorā. Et insecut⁹ ē eū ātioch⁹.et obsedit ciuitatē ira z mari. Eo tpe luci⁹ cōsul romanoz scpsit regib⁹ et regiōib⁹ in oriēte.ne inferrēt mala iudeis amicis suis.nec opē ferrēt inferentib⁹.sz si q̄ pestilētes ex iudeis pfugerent ad eos tradere rēt eos simoni pncipi sacerdotū.vt vīdicarz in eos p̄m legē suā. Antioch⁹ aūt rex obsedit dorā scō.et cōclusit trifonē ne pceederet. Et misit ei simon duo milia viroz in auxilium et argentū et aurū et vasa copiosa. Qui noluit ea accipere.sz fregit pactū qđ fecerat cuz eo.et misit ad eum athenobiū.mandās ei vt redderet ei arcē q̄ est in ir'm.et ioppen et gazam.et tributa locoz quib⁹ dñatus fuerat. alioquin veniret et expugnaret eū. Et vidit athenobi⁹ in ir'm gl'am simonis.et apparatū copiosū.et affluentiā in auro z argēto.et obstupuit. Et trūdit simon. Terrā alienā nō sumpsim⁹.sz hereditatē patrū nroz.q̄ iniuste ab inimicis nrīs aliq̄ tpe possessa ē. Et rediit athenobi⁹ ad regez.et renūciauit ei vba simōis et gl'az ei⁹. Et iratus ē rex ira magna Porro trifon fugit nauigio in ortbosia da. Rex āt pseq̄ēs trifonē. pstituit cendebeuz ducē maritimū.et reliq̄t ei exercitū vt expugnaret iudā. Et edificauit cendebe⁹ cedronē.collocās in ea milites.vt vastarent fines iudee. Qđ cū accepisset simon vocauit duos filios suos senioresiudā et iohannem. Et ait illis Ego et frēs mei expugnauim⁹ hostes israel ab adolescētia vsq; in hūc diē. Nūc āt senui sz estote loco mei.et pugnate p gēte vrā. Auxiliū vō de celo vobiscuz sit. Et dedit illis.xxxiii milia pugnatoz et equites. Et profecti sunt aduersus cendebeū. Et erat fluui⁹ torrēs inter eos z timuit pplus trāsire.et trāsiuit iobā nes pmus et secuti sūt eū oēs. Et insonuerī sacris tubis.z q̄uersus ē in fugā cendebeus et castra ei⁹ et ceciderūt ex eis multi vulnerati. Vulnerat⁹ ē z iudas frater iohannis.zun secut⁹ ē iobānes fugiētes vsq; cedronē.et ceciderūt ex eis duo milia viroz redierūtq; filij simonis in pace.

De morte simonis. Capitulum.XV.

Porro ptholome⁹ filiꝰ abobi pstitut⁹ erat dux in campo iericho. Erat ei gener sūmi sacerdotis.et habebat argentū et aurū multum. Et eleuatū ē cor ei⁹.z volebat obtinere regionē.et cogitabat dolū aduersus simonem et filios ei⁹.vt tolleret eos. Simō āt pambulabat ciuitates regionis.gerēs sollicitudinem earū. Et descēdit in iericho cū iuda z mathathia filijs e⁹. Et suscepit eos ptholomeus in munitiunculā quā edificauerat i dolo.et fecit eis cōuiuiū magnū et abscōdit ibi viros.et intrauit cōuiuiū cū armatis.z occidit simonē et duos filios ei⁹.et reddidit mala pro bonis. Nam et vxorez simonis cū duob⁹ filijs ei⁹ minoribus iugulauit.alias vinculauit. Et scpsit antiocho regi vt mitteret ei exercitū auxiliū.z traderz ei regionē z ciuitates z tributa. Vīdit q̄; nūcios ad tribunos.vt venirēt ad se.z daret eis argentū et aurū et dona.

alios q3 misit occupare hierusalē ⁊ montē tē pli. Porro alios misit in gazam.vt interfice rēt iobannē.sz p̄currēs q̄dam in gazam.nun ciauit iobanni q̄ facta fuerāt. Et ip̄e festina uit occupare urbem.et occidit eos q̄ venerant eū p̄dere. Et fact9 ē p̄nceps sacerdotum post patrem suū.

Sequuntur tituli capitulor in hi storiā machabeor Libri secundi.

Recapitulatio. cap̄.j.
De cōmendatōe iobānis bircani. cap̄.ij
De institutione xenodochior̄ et de morte iobannis. ca.iij.
De restitutione regni iudeor̄um per aristo bolum. cap̄.iiij.
De nece antigoni. ca.v.
De tyrannide regis alexandri. cap̄.vj.
De regno alexandri et ō filijs eius bircano et aristobolo. cap̄.vij.
De multiplici discordia fratrū. cap̄.viij
Q3 pompeius hierusalez sibi tradita tēpluz expugnauit. cap̄.ix
De diuisiōe iudee ī pētarchias. cap̄.x.
De fuga aristoboli ⁊ iterata ei9 captiuitate. Capitulum.xj.
De reditu aristoboli in syriam et ei9 morte. Capitulum.xij.
Q3 antipater trāsiuit ī grāz cesaris ca.xiij
Q3 antipater procurator iudee creatus est. Capitulum.xiiij.
Q3 herodes factus est p̄ses galilee.⁊ p̄nceps militie regis syrie. cap̄.xv
De morte iulij cesaris ⁊ signis. cap̄.xvj.
Q3 herodes adbesit cassio ca.xvij
De nece antipatri vindicata per herodem. Capitulum.xviij.
De vxorib9 herodis ⁊ liberis ei9 cap̄.xix
Q3 herodes ⁊ pbaselus tetrarche iudee facti sunt ab antonio. cap̄.xx
Q3 herodes rex iudee creatus est rome Capitulum.xxj.
Q3 herodes pulso antigono posit9 ē in thro no regni in hierusalē. ca.xxij
De morte mariannes dolo salome ca.xxiij
Q3 augustus addidit regno herodis traco nitidem et iturean. ca.xxiiij.
De herodianis. cap̄.xxv.
De offensa herodis in filios. cap̄.xxvj

Prefatio in historiā secūdi libri machabeor.

Ecūdus liber machabeor nō est historie s̄ plecutio.sz plecute recapi tulatio Est ei epla quā scri psit iudas machabe9 et se/ natus iudeor hierosolimi te dispersioni iudeor q̄ exulabat in diuersis regionib9 orientis.et maxime in egipto.ī qua insinuauerunt eis duas a se solēnitates no/ uiter institutas.hortantes vt eas susciperēt et solennizarent quot annis. Vnam de puri ficatōe tēpli quā fecerant vicesima q̄nta die mensis casleu.post tres annos pollutōis fa cte ab antiocho. Alterā quā instituerat.xiij. die mensis adar.qō est marcij.q̄ dicebat vo/ ce syriaca p̄die mardochei.die scz quaz insti tuerāt p incredibili victoria.quaz habuerūt interfecto nicanore.

cuius caput ⁊ manū contra templum su/ spensa p̄dixim9. Ni hilominus hortātes vt solennez agerent die scenopbegie.⁊ di em ignis q̄ dat9 ē de crassa aqua qñ nee/ mias obtulit sacrifi/ cia. In hoc aūt loco b9 ep̄le legit hieremi as abscōdisse archā et altare incensi ī spe lūcaz mōtis ī q̄ moy ses ascēdit.⁊ vidit di

Judei duce mardo/ cheo solennitatē.xiij. die eiusdē mensis in stituerunt in memo/ riā ei9.qa victoriam de inimicis eoruz ba buerī.xiij.die eiusdez mensis qñ hos occi/ derūt p̄ fugā vsqz ad.lxxv.milia. licētia eis data a bassuero. sicut habes supra in libro hester circa fi/ nem eiusdem.

hereditatē. Et accesserūt quidā q̄ sequebant hieremiā.vt notarēt sibi locuz.et nō potuerī inuenire. Quos culpans hieremias dixit. Ignotus erit loc9.donec p̄greget deus cō/ gregatōem p̄pli.et p̄pic9 fiat.⁊ tūc ostendet dñs hec.et apparebit maiestas dñi et nubes sicut in dieb9 moysi.et sicut cū salomon fecit vt loc9 sanctificarē magno ōo. Quod ergo

supra dixim⁹ epiphaniū dixisse hieremiā aliter de manifestatōne arche. fortasse misticū fuit. Ne āt hierosolimite viderent sine causa bas instituisse solennitates, recapitulauerūt in epla bella q̄ fecerant ꝓtra hostes, q̄ frequenter ebullierāt de persida. Et quō liberati erāt a deo in manu fortī, et signis et prodigijs innumerabilib⁹. In hac āt recapitulatōne apposita sūt quedaz, q̄ in pdicta nō legūt hystoria. q̄z quedā iam supra posuim⁹. suppressa vō ibi nūc supplebim⁹. Forma vō epl̄e ℔ ē. Populus q̄ est hierosolimis et in iudea. senatusq; et iudas. aristobolo magistro ptholomei regis q̄ est de genere cristoꝝ sacerdotū ⁊ bis q̄ in egipto sūt iudeis salutē ⁊ sanitatē. Benefaciat vobis de⁹. et det vobis coꝝ omnib⁹. vt colatis eū. et faciatis ei⁹ voluntatē. Aperiat coꝝ vestrū in lege sua. ⁊ in pceptis suis. et faciat pacē. Exaudiat oꝝones vras et reconcilietꝫ vob. nec vos deserat in tpe malo. Et nūc hec sum⁹ oꝝantes ꝓ vobis. De magnis āt periculis a deo liberati magnifice gras agam⁹ ipi et cetera q̄ sequūt. Pericula vō sua et liberationes a deo factas enumerare ceperunt. a morte antiochi magni et a filio eius seleuco. Qui cū pus templū honorare ⁊ de redditibus suis pstaret supt⁹ ad misterū sacrificiorū. ad suggestionez simonis de tribu beniamin. q̄ erat ꝓpositus templi. ⁊ inuidebat onie. misit eliodoꝝ ad spoliandū cōmune erariū. q̄d dixit nō pinere ad rationē sacrificioruz. Erant equidē hec ꝓgregata ad victualia viduarū ⁊ pupilloꝝ. et pleraq; erant depositata diuitū. Terminauerūt aūt psecutōez b⁹ epl̄e in morte nicanoris. in hunc modū. Jam bis erga nicanorē gestis. ex illis tpib⁹ ab hebreis ciuitate ppessa vel possessa. Ego q̄z in bis finē faciā sermonis. Et si quidez bene et vt bistorie cōpetit. ℔ et ipe velim. Si āt minus digne. ꝓcedendū ē mibi. Sicut ei vinū semper bibere aut semp aquā. ꝓtrariuz ē. alternis āt vti delectabile. ita legentib⁹ si semp exact⁹ sit sermo non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

¶ Recapitulatio. Capitulū. I.

Oro quedam superaddita in hac epistolari recapitulatione summatim tangere curabimus. Sane in pphanatōne antiochi cū cogerent iudeos a patrijs legibus recedere. due mulieres delate sūt natos suos circūcidisse. q̄s infantib⁹ ad vbera suspensis cū publice p ciuitatez circūduxissent carnifices p muros ꝓcipitauerūt. Eleazarus vnus de ꝓmoris⁹ scribarū. ⁊ vir etate pueet⁹. aperto oze bians cōpellebatur suillas carnes sacrificij manducare. Quidā vō veteres amici e⁹ carnes licitas secreto afferentes. rogabāt vt simularet se ad imperium regis manducare. quod renuēs aiebat. Adolescentib⁹ exemplū forte malū derelinq; et plagis pempt⁹ memoriā mortis sue et exemplū virtutis reliqt. Cōtigit āt et. vij. fratres vna cū matre cōprehensos cōpelli a rege ad esum porcine carnis. quib⁹ renuentibus iussit rex coriaz eis sartaginez et ollas eneas succēdi. et ꝓmogenito linguaz amputari. cū cute capitis abstracta. ⁊ summitate manuū et pedū pcisa. coram matre et fratrib⁹ missus in sartaginez torrebat. In eundō modō. singuli fratrū ꝑm ordinez geniture torquebātur. ꝓmissa tñ vnicuiq; exhortatōe vt regi obediret et virtuose. Supra modū āt mater mirabilis ⁊ bonoꝝ memoria digna. singulos hortabat patria voce. et feminee cogitatōis masculinū animuz infer̄s. dixit ad eos. Nescio qualiter i vtero meo apparuistis. nec ei ego spūm et aiam donaui vobis nec vitā. et singloꝝ mēbra nō ego ipa cōpegi. sz q̄ formauit vos spiritū vobitezū cum misericordia reddet et Nomē martiris adq̄tuoꝝ extendit. Martir q̄ pseruacit martir q̄ ꝓ seruatione legis di morit. vt machabei. Dicit etiā martir q̄ ꝓ veritate ꝓdicatōis mouit vt ieremias. ⁊ alii ꝓphete. Dicit de martir q̄ loco ipi⁹ xp̄i moritur q̄ loco ipi⁹ xp̄i morit. vt infātes. Dicit martir q̄ ꝓ ꝓfessione fidei et palliōis cruciatus mortuz. vt petrus et paul⁹. Et isti ꝓpe dicūt martires. idest testes passionis xp̄i. Quoꝝ festū facit ecclesia. cuz nullo⁹ pteritis testamenti martiris festum agat. nisi vij. machabeoꝝ. Duoꝝ q̄z festū agit ecclesia. licz ad inferos descēderit. Unde in

vitam.sicut nūc pos/
meripos despicitis.
ppter legē eiꝰ. Cūqz
adhuc adolescentior
supesset suadebat rex
matri.vt adolescenti
fieret in salutē. Cūqz
ptmisisset se suasuraz
filio.inclinata ad illū
patria voce dixit Fili
miserere mei. dignꝰ
fratribꝰ tuis effectus
suscipe mortē.vt in il
la miseratione cum
fratribus tuis te reci
piā. Tūc rex indigne
ferens se derisum.in
hunc crudeliꝰ super
oēs desevit. Nouissime āt et post filios maī
defūcta ē. Ideo hac tāti progatiua martirij
asserūt plurimi de his.vij.fratribꝰ ecclesiā so
lennizare. Addit qz in eadē epla. q cū iudas
aduersus thimotheū dimicaret.apparuerūt
aduersarijs de celo viri.v.in equis ducatuz
iudeis pstantes.e quibꝰ duo machabeū me
diū habentes.armis circūseptū pseruabant
in aduersarios aūt tela et fulmina iacebant
Nec multo post tpe.cum egrederet iudas a
hierosolimis.vt dimicaret aduersus lisiam.
apparuit pcedens eos eques in veste cādida
armis aureis hastam vibrans. Addit qz q
ioppite rogauerūt iudeos secū habitātes asce
dere scapbas qs pauerāt in die festo ad col
ludēdū Cūqz in altū pcessissent.submersērūt
ex eis nō minus ducētos. Quāobrē iudas
in nocte supueniēs portū succēdit.et scafas
exussit.refugos ab igne gladio pemit. Jam/
nitis qz nocte supuenit.et portū cū nauibus
succendit.ita vt lumen ignis apparceret iero
solimis stadijs.cc.xl. Addit qz q prelio com/
misso apud iamniā plures pstrati sūt de iu/
deis. Et venit iudas cuz suis vt corpa pstra/
torꝰ tolleret.et in sepulchris poneret paternis
Inuenerūt āt sub tunicis interfectoꝝ de do/
narijs ydoloꝝ.q apud iamniā fuerūt. Om/
nibus ergo manifestū factū ē.ob hāc causaz
eos corruisse. Et bñdixerūt iustū dī iudicū.
eoꝝ festo canticū lec
cie subticet. Si obij/
ciat de iobāne bapti
sta dicim9.qz passio/
nis eiꝰ festū ñ agimꝰ
sz natiuitatis que fu
it figura natiuitatis
xpi. Festū ego decol/
lationis eiꝰ nō ē festū
passionis. preterum
cū ipe circa pasca de
collatꝰ fuerit.sed tpe
tali caput eiꝰ inuētū
fuerat. Alij tradunt
duas esse dictiones
eo q tali tēpe collata
sint ossa eiꝰ.

q occulta fecerat manifesta.et in pces cōuer
si rogauerūt deū.vt delictū eoꝝ obliteraret.
Autem vir fortissimꝰ iudas collatiōe facta
a suis.xij.milia dragmas argenti misit iero/
solimā offerre ea ibi p peccatis mortuorum
vel delicto illoꝝ in sacrificiū. Addit qz q cuz
sceleratissimus nicanor plequeret iudā post
fedus cū eo initum.et postea fractū.compe
rit iudā esse in locis samarie.et disposuit bel
lum cōmittere cū eo in die sabbati. Judei ve
ro q sequebant nicanorē p necessitatē dixerī
et.vt bonorē daret diei sanctificatōis z deo
q vniuersa pspicit. At ille quelnit ab eis. Si
potēs est in celo.q imperauit agi diez sabba
toꝝ. Et dixerūt. Est dōs vnꝰ in celo potens.q
iussit agi diē.vij. At ille ait. Et ego potens sū
sup terrā.q impero sumi arma et negocia re
gis implere. Machabeꝰ āt cum pauci essent
cū eo.formidantes impetū nicanoris z mul
titudinē singulos illoꝝ iudeoꝝ armauit nō
clipei et haste munitione.sz sermonibꝰ opti
mis et exhortationibus.pertim expositio eis
somnio qđ in eadē nocte viderat i hūc mo/
dū. Viderat oniā summū sacerdotē.q a pu/
ero in virtutibꝰ exercitatꝰ fuerat manꝰ pten
dentē.et orantē p ppło iudeoꝝ. Post Hapa
ruisse z aliū virū etate
et gloria mirabili cir
ca illū.et onie dixisse
Hic est amator ppli
israhel.hic ē q multū
orat p ppło.et ciuita/
te sancta.ieremias p
pheta dei Extendisse
āt hieremiā dextraz
et dedisse iude gla/
um aureū.et dicētez.
Hinc habes auctori
tatem q aias sancto
rum esflagitare de be
mus.q p nobis orēt
et intercedant. p qđ
confutantur iudei q
negant alicuius san
ctorum auxilium de/
poscendum.

Accipe sāctū gladiū munꝰ missū a deo quo
deijcies aduersarios ppli mei israel. Cuz vi
sione hortari q erāt cū iuda impetū fecerant
in hostes.et pstrauerūt ex eis non minus qz
xxx.milia.nicanore cū eis interfecto.et redie/
rūt hierosolimā hñdicentes deū.et caput ni
canoris et manū cū humero abscisam. ptra
templū suspenderūt. Itaqz oēs cōmuni cō/
silio decreuerūt nullo modo diez istū absqz
celebritate pretermire. Hic terminat epla iude

ad dispersionē iudeoꝝ. Terminata igit epi/stolari recapitulatōne. ad psecutionē histo/rie reuertamur de iohanne filio simonis p/sequentes.

De cōmendatōe iohānis hircani Capitulum .II.

Mortuo simone q̄ vltim⁹ q̄nq; filiorum mathathie asamonei dux et sacerdos fuerat in iudea. successit ei fili⁹ ei⁹ iohannes. cogno mine hircan⁹ a deuictis hircanis. quez iose/phus in trib⁹ cōmendat. in religiōe sacerdo tij. in strenuitate ducat⁹. et q̄ vir pp̄a erat. Qui insecut⁹ est ptholomeū. q̄ prēz ei⁹ dolo interfecerat. matrēq; ei⁹ cū duob⁹ paruulis tenebat in vinculis. et pfugerat ad opidū vl/tra bierichonta. qđ agon vocabat. Obsesso quidez opido. cū iohannes acri⁹ insistebat. ptholome⁹ matrem iohannis et frēs super muros vsq; ad sanguinis effusionē cedebat fractusq; pietate iohannes ab impugnatio ne se temperabat. Mater tñ clamāte ne pro se sineret scelus ptholomei inultū. Mortez enī suā sic iudicaret imortalitate meliorem. Ob ꝑ diuti⁹ tracta obsidione septim⁹ adue/nit ān⁹ feriat⁹ a iudeis. Recessitq; ab obsidi one iohānes. ptholome⁹ vo matre ipius et frib⁹ occisis pfugit ad zenonez pbiladelphie tyrannū. q̄ cotila cognoiabat.

De institutōe xenodochioꝝ. et de morte iohānis. Cap. III.

Post hoc ātioch⁹ p pontic⁹ rex syrie. obsedit irl̄m. Quā obrē aperuit hircan⁹ duos. de. viij. loculis ex cū stātib⁹ sepulchrū dauid. et sustu lit ex eis plus q̄z tria milia talentoꝝ. deditq; trecēta talenta antiocho. vt ab obsidione re/cederet. et vt placaret murmur pl̄i de aper/tione sepulcri. de reliqua pecunia pm⁹ insti tuit xenodochia pauperū i irl̄m. Samariā captā solo equauit. quā post herodes istau rās sebastem dixit. Mortu⁹ ē at iohes. xxx. trib⁹ annis reb⁹ optime amministratis reli ctis q̄nq; filijs. Aristobolo pmogenito et an tigono cū tribus minoꝝb⁹. Cūq; null⁹ eoꝝ ad regendū pl̄m sufficeret. proē suā diligen/tiā iudee pfecit et filijs.

De restitutione regni iudeoꝝ per aristobolum. Cap. IIII.

Aristobol⁹ uero i/ patiens dominij materni. matrem cū tribus fratrib⁹ minoꝝb⁹ vincu/lauit in carcerē. et antigonū quez diligebat secundū a se pstituit. Imposuitq; sibi diade ma. et restitutū ē regnū iudee. Fluxerāt aut ē a sedechia. sub q̄ regnū fuerat interruptū. an ni quadringenti. septuaginta q̄nq;. et mēses tres. vel a reditu de captiuitate babilonis, Unde sepe legit intermissū fuisse regnuz. vs/q; ad bircanū et aristobulz intransitiue. id est. vsq; ad aristobolū bircani. Nec tamen regnauit aristobol⁹ nisi p annū. eo q̄ matrē fame peremerat in vinculis. Cunqz egrota ret aristobulus in turre. que post ab herode dicta est antonia. redibat antigonus de ga/lilea. in qua multa p̄clare fecerat. indut⁹ no uis armis et decentib⁹. Cūq; ingrederetur hierusalē in diebus scenopbegiarum ob bo norē fratris. et vt ostentaret decorē armoꝝ pl̄o. armatus intrauit. Quod videtes emu li ipi⁹. et maxime vxor fratris. q̄ oculos i cū iecerat. sed ipe ei assensum non p̄bebat. ac cusabant eum dicentes aristobolo. Frater tuus audiens te egrotantē. in manu forti et armata intrauit vt te perimat et regnet. Q̄ ita pbare potes. Jube eum venire ad te. si ve/nerit armat⁹. sup bis que dicim⁹ certꝰ esto. Ꝑposuit ergo ad suggestionem vxoris Ari stobulus armatos in subterraneo q̄ pergus stratoris dicebat. p quē antigon⁹ trānsitum factur⁹ erat. q̄ si veniret armatus euz interfi cerēt. Et aduocans fratrem aristobol⁹ p̄ce pit nūcio vt diceret ei ne veniret armat⁹. Ips regina coxerit nūciū muneribꝰ. vt diceret ei q̄ cū armis descenderet. Affectaret enī eū rex videre in armoꝝ decore.

De nece antigoni. Capitulum .V.

Erat aūt eo tem/ pore in hierusalem genitaliaꝰ qui

dam iudas noīe. De bereſi eſſeoꝝ q̄ p̄ ſtella
tionez iudicauit de natiuitate pueroꝝ. q̄ ſco
laſticis ſuis arte ſua p̄dixerat de morte anti
goni et diez et locū. Is cū vidiſſet antigonuz
in armis gloriantē. exclamauit. Pape Nūc
mihi pulchrū ē mori. qñ ante me veritas in
terijt. mearū qz p̄dictionū aliq̄d mendaciuz
deprehenſū eſt Viuit antigonꝰ iſte. q̄ bodie
moritur. erat in pirgo ſtratonis. Locus aūt
ille ab hinc ſexcētis ſtadijs diſtat. horez vero
diei ſūt q̄tuor. Cū qz ſic eiularet ſenex. paulo
poſt occiſus ē antigonꝰ. cuz armatꝰ deſcēde
ret p̄ pirgū ſtratonis ſeq̄z locoꝝ equitu vocati
one ſenex agnouit fuiſſe deceptū. Audiens
ātē rex mortē fratris indoluit. adeoq̄z morbꝰ
inualuit. vt ſanguinē laceratis viſceribꝰ euo
meret. Quez vnꝰ de ſeruulis huic officio de
ſtinatus foras efferens vbi antigonus occi
ſus fuerat. caſu effudit ſup̄ adhuc extantes
cruoris maculas. Quod videſ p̄ſus excla
mauit. aſſerens nutu dei in occiſi vltionem.
ſanguinē libatū occiſoris. Cū q̄z cauſam cla
moris rex ſciſcitaret. nulluſq̄z ei auderet pro
dere. tandē mināti p̄ tacturnitate ſuppliciū
verū q̄d erat ei indicauerūt. Et ingemiſcens
ait. Fas nō erat vt dei lumen ſcelera mea la
terent. qua ten⁹ o corꝰ improbuz matri fra
triq̄z aiam damnatā detinebis. Vtinā non
paulatim eis ſanguinem meum libem. ſed
totum ſimul accipiant. Et his dictis expi
rauit.

De tirannide regis alexandri. Capitulum.VI.

Quo mortuo uxor
ei⁹. qz prolem ex ea non ſuſceperat.
frēs viri ſoluit a vinculis maiorem
natu alexandrū regem p̄ſtituēs. q̄ cognomi
natus eſt iamne⁹. q̄ etiam modeſtia p̄ſtare
videbatur. Qui fratrem ſecundū interfecit.
qz ad regnū aſpirare videbaī. tertiū ſecuz vi
uere coegit p̄uatim. duxitq̄z vxorez nomine
alexandrā. que et ſaloma dicta eſt. Hic adō
nequiſſimus fuit. q̄ in. vij. annis circitez quī
q̄gita q̄nq̄z milia ſenioꝝ interfecit. qz facino
ra eius deteſtabant. Cū q̄z offenſus eſſet po
pulo muniuit ſibi palaciū i turri. q̄ baris di
cebatur. ſup̄ quā poſtea ammiratꝰ eſt titus.
qđ eam iudei deſeruerant. cū defendi poſſet
a duobus ab omni viuente. Adeo aūt offen
ſus erat iudeis. vt ſemel pcūctanti ei. q̄ nam
pacto eos ſedare poſſet. reſpōderunt ſi mo
reref. Ob ß in plateis hieruſalem ſuſpendit
octingentos viros vxoratos. vxoreſq̄z eoꝝ
et liberos necauit. Cū q̄z quieuiſſet a prelijs.
et quartanis fatigareī. morbū ex ocio natū
putans intempeſtiuis laborib⁹ militie ſe red
didit. et. xxxvij. regni ſui anno mortuus eſt.
duos relinquens filios. Hircanum z ariſto
bolū. Scienſq̄z filios p̄o patre iudeis odio
ſos. regnuz reliquit vxori. Que ſibi ſub viro
benuolentiā p̄pli ſepe cōparauerat tyranni
dī impi⁹ ſepi⁹ reſiſtens. etiā ſimulatā religionē
in habitu p̄referebat.

De regno alexandri et de filijs eꝰ hircano et ariſtobolo. Ca.VII.

Quo vuz regnaret
hircanū p̄mogenitum pontificem
declarauit. eum futurum regez in
dicans. quia modeſtus erat. minorem vero
ariſtobolum eo q̄ feruentis animi videreī.
p̄uatim viuere coegit. Eo tempore orta eſt i
iudea bereſis phariſeoꝝ. de quibus poſt cū
ſectis alijs explicabitur. quoꝝ cōſilio vtebaī
in omnibus alexan
dra. ita vt eoꝝ cōſilio optimates quoſq̄z iudeoꝝ. aut exilio dā naret aut interficerz Beniq̄z diogenez q̄ alexandro amiciſſi mus fuerat occidit. Alienigenaruz quidem duos ſibi cōflauerat exercitus. vt in iudeos tutius deba ccharet. Proīde mul ti ad ariſtobolum cō fugerant. vt eius patrocinio tuerentur. His tēpib⁹ iugurta p̄tra romanos dimicans. a mario et ſilla captꝰ eſt. Rome ars retborica cepit haberi docta a plotio gallo. Lucretiꝰ poculo amatorio i furorē verſus p̄ interualla i ſanie aliq̄s libros cō ſcripſit. tandem iterfecit ſe.

No no autez regni ſui anno egrotauit alexādra. et ariſtobolus collecta plurimoꝝ manu pꝰ matrē ſe regnaturū declarauit. Ob ß miſerata querelas hircani mater cōiugē ariſtoboli

cum filijs in custodia recludens. obsides accepit. ne regnum sibi aristobolus vsurparet

De multiplici discordia fratrū. Capitulū. VIII.

Mortua aristobolus collecto exercitu ptra fratrē mouit arma. Cunqz egressi essent fratres in campis hierichontinis. victꝰ hyrcanus fugit in hierusalem. Tandem ea lege in concordiā redierunt. vt aristobolꝰ regnaret. Hircanꝰ vo sub eo quibuslibz fungeretur honorib⁹. Homos etiaz pmutauerūt. Erat aūt cum hircano antipater ydumeus. cuiꝰ prudentiā ⁊ strenuitatē timens aristobolus calumnias ei pretendebat. Hic psuasit hyrcano. vt se dolo circūuentū quereret. ⁊ vt ad aretbā regem arabū cōfugeret. cuiꝰ auxilio rediret in regnū. Noctu igitur egressi venerunt ad regem arabū. in opidū qđ petra dr. vbi regni sedes erat. Itaqz collecto exercitu aretha venit in iudeam. et obsedit hierusalē. quam et recepisset. nisi hyrcano romanorū scaurus soluisz obsidium. Jam enī siria desierat habere regē. facta romanis tributaria. Dissuasqz erat pompeiꝰ a romanis ptra tigranē regem armenie. et is scaurum miserat presidem syrie. Qui cum audisset dissensionē fratrum in iudea. ratus tempꝰ esse quo de facili iudeam poneret sub tributo. in manu valida fines intrauit iudee. Ad quem legati a fratribꝰ vtrimqz venerunt. auxiliuz eis binc et inde postulantes. Corruptꝰ aūt scaurus ccc. talentis missis ab aristobolo qđ ppriuz esse romanorū iosepbus testatur ad arabes legatos mittit romanoz ⁊ pompeij nomen eis intentans nisi ab obsidione recederent. Recedens ergo aretba. hircanuz et antipatrum pbiladelpbie collocauit. Qui frustrati spe arabū in aduersarios spem contulerē. Cum enī pompeius damascum venisset. cū multis munerib⁹ venerunt ad eum. orantes vt violentiam aristoboli dignam odio iudicaret. et hircanū regno restitueret. Sed nec aristobolus sibi defuit. corruptione scauri fretus. Cum aūt pompeius honorē regium ei nō exbibuisset indignans insalutato pompeio recessit. et recepit se in alexandriū pper inexpugnabilem opidi munitionē. Quem collecto romanoz tyrorūqz exercitu insecutus est magnus. iussitqz vt ō opido ad se descenderet. Is vo qa pio imperio vocabatur decreuerat potiꝰ periclitari qz parere. Consilio tñ suoz descendens ab opido. relictis ibi custodibus precepit. vt nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent. abijtqz tempestiuo. Quem statim insecutꝰ est magnus alacer factus circa hierichonta mortemetridatis sibi nūciata. vbi pinguissima ydumee regio et palmarū plurīū et balsamū nutrit. Cuius inciso lapidibus acutis robore. stillantem lacrimā ex vulneribus colligūt.

Q⁹ pompeius hierusalez sibi tradita templū expugnauit. Cap. IX.

Cunqz hierosolimam properaret. territus aristobulus occurrit ei. pecuniam pollicēs. que erat in alexandrio. seqz de cetero iperio romano pariturum. sed nibil borum effectus est. Missum enī gabiniū ad recipiendā pecuniam custodes nec in opidum receperūt. His commotus pompeius aristobuluz in custodiam collocauit. Cum autem obsedisset hierusalem orta est dissensio in vrbe. Nā fautores aristoboli vrbez tueri. fautores hircani eam tradere romanis contendebāt. sed victa pars aristoboli in templum cessit. Receptusqz in vrbem pompeius templum expugnauit. Cunqz septentrionalem vallē aggeribus impleret. labor esset imperfectꝰ. nisi obseruatis septimis diebus quibus operari iudeis fas non est aggerem fieri pcepisset. Abense tamen tertio fanum irruptum est. Faustus autem cornelius sille filius primus ingredi ausus est. et irruentes romani profanauerunt templum. et vt alibi legitur. equos in porticibꝰ stabulauerunt. Ob quā rez traditur nunqz de cetero pugnasse pompeium. quin vinceretur. qui hactenus fortunatissimus fuerat. Postero autem die ingressus templum pompeius ammiratus

situm et ornatum z religionem templi.nihil inde tulit.precipiens edituis .vt a sordibus templum mundarent . Cunqz imposuisset hierosolimis tributum . bircano pontifice declarato.aristobolum captiuum duxit.duosqz filios eius alexandrum et antigonum cum totidem filiabus.romamqz perciciliã properabat syrie et iudee amministratione scauro commissa relictis secum duabus cohortibus.

¶ De diuisione iudee in pentarchias. Capitulum.X.

Alexander uero filius aristoboli ex itinere fugit. Qui magna manu collecta iudeam populabatur.et bircano imminebat. Obtinebat autem munitissima loca . alexandrium. bircanium.et macherunta. Missus est aũt in siriam gabinius.vt scauro succederet sub quo marcus anthonius militabat. Qui cũ in alexandrio obsedisset alexandrum . consilio matris alexander se tradidit ei et castra. Que gabinius consilio eiusdem mulieris funditus euertit.ne alterius belli fierẽt receptaculum. Palpabat enim mulier gabinium obsequijs . viro suo et ceteris captiuis metuens qui romã fuerant abducti. Post hoc gabinius cura templi mandata byrcano.gentem iudeorum in quinqz conuẽtus diuisit.quasi per pentarchias iudee frãgẽs superbiam. Eo tempore factus est antipater amicissimus gabinio et marco antonio maxime.adeoqz claruit . q data est ei prior neptis regis arabum cipris nomine . Qui suscepit ex ea quattuor filios et filiam. Primogenitus fuit phaselus.secũdus herodes qui post dictus est ascalonita.tertius iosippus.quartus feroras.filia dicta est saloma.

¶ De fuga aristoboli et eius iterata captiuitate. Capitulum.XI.

Post hec casu elapsus est a roma aristobolus. qui magna iudeorũ manu conflata. alexandrium muro recingebat.ad quem debellandum missus est a gabinio antonius. Captusqz iterum aristobolus cum filijs romam perductus est. Illum quidez in custodia senatus coercuit.filios autem in iudeaz remisit.quia gabinius id se scripserat spopõdisse prior aristoboli pro castellorũ traditione. Post hoc cuz gabinius detineret apud egiptuz.alexander aristoboli filius iudeos iterũ ad dissensionez reduxit. Sed rediẽs gabinius pacem fecit.et bircano pontificium confirmauit. Quo mortuo missus est pses syrie crassus vt etiã partbos qui iam romanis imminebant reprimeret. Insumpt9 vo partbice militie omne fere aurũ de templo sustulit.et ea quibus pompei9 abstinuerat duo milia talentorz.

Ob hoc auro in os infuso interijt . Cui successit prefes syrie cassius . qui in omnibus consilio antipatri vtebatur. Cui dictuz est auruz iusti aurũ bibe.

¶ De reditu aristoboli in siriã et ei9 nece. Capitulum.XII.

Eo tempore factũ est discidiũ inter romanos pro pompeio et iulio cesare. Cesar aũt post senatus et pompei fugã trans mare iontuz rebus omnib9 romaqz potitus.solutum aristobolũ cum duab9 cohortibus in siriaz misit.facile p hunc sibi posse iudeam subici ratus. Verum spes cesaris frustrata ẽ. Nam a studiosis pompeij veneno periit aristobolus. Seruabaturqz corpus eius melle conditum.prohibita sepultura.donec iussu antonij in monumentis regalibus sepult9 est. Occiditur quoqz filius ei9 alexander antiochia a scipione securi percuss9. scõm pompeij irãs accusatione pro tribunali pus habita. sup his que in romanos admiserat. Solus aũt supstes antigonus cũ duabus sororib9 suis ad quendã ptholomeũ mannei filium qui sub libano morabatur pfugit. Accepitqz ptholome9 minorẽ sororẽ alexandrã prorem.ex qua vt quidã tradunt suscepit lisaniam abiline postea tetrarcham.

¶ Q̃ antipater transiuit in gratiaz cesaris. Cap. XIII.

POst hoc factū est p prelium in ematbia. cui interfuit antipater et iudei sub pompeio. Qui cū rediſſet in iudeā. timens cesaris impetū. liberos suos ad arabas cognatos eorū transmisit. Mortuo aūt pompeio antipater in clientelam cesaris se cōtulit. Vidit āt cesar metridatem pgameuz ad expugnādū pelusiū. mittēs cū eo incolā libani piboloneū et antipatrū cū tribꝰ milibꝰ iudeorū Vbi virtꝰ antipatri plurimū enituit. Nam et murū p̄mus transcēdit. et memphitas ad obsequendū cesari prudētia sua inclinauit. et merito prelio cū ceteris egiptijs pluribꝰ occisis totꝰ pfossus corpe preter spem seruatꝰ est ex prelio. habitaqz victoria. factoꝝ suoruz apud cesarem metridatem testem habuit. Marco etiam antonio in pluribꝰ euz commendante factꝰ est amicꝰ cesaris. Quem cesar romana ciuilitate donauit simulz imunitate. et eius gratia pontificatum cōfirmauit bircano.

¶ Q̃ antipater pcurator iudee creatus est. Cap. XIIII.

EO tempore antipatrū et bircanū criminabat antigonꝰ apud cesarem. dicēs. eoꝝ cōsilio patrem suum et fratrem interiſſe. Ad hoc antipater veste proiecta. multitudinem vulnerū demonstrans. verbis nō opus esse dixit. cum cicatrices se tacente clamarēt ipm fuiſſe fidelem romanoꝝ. cum antigonus filiꝰ fuiſſet fugitiuoꝝ. nulluſqz ipm a pōpeio quoad vixit potuit auellere. nec modo a cesare quiſqz eū essz auulsurus. Tunc cesar cuiuslibet dignitatis sub pontifice in iudea dedit antipatro optōnem. Qui remiſſa dignitatis mensura in cesarem. procuratoꝝ iudee declaratꝰ est. impetransz quoqz vt euersa patrie menia renouare sibi liceret. Regnuz q̄z est concessum bircano. ita tamen. ne rex vocaret. Fextum etiam cognatuz suum cesar ſirie prefecit.

¶ Q̃ herodes factꝰ est p̄ses galilee et p̄nceps militie regis ſirie. Capitulum. XV.

POst hec antipater filiū suū maiorē faselū hierosolimis sub se pcuratorē statuit. z herodem galilee p̄fecit. q̄ cū natura strenuꝰ essz. ezechiam quendā p̄ncipē latronū iterfecit cū suis sequacibꝰ. adeoqz terraz quietaz reddidit. vt publice herodes pater galilee cātaret. Faselꝰ q̄z indolē frīs bona emulatiōe supare. certabat. Ob ꝟ etiā pater eoꝝ obsequijs regalibus a gente colebat. nec ꝓpter ꝟ tm minus fidelis bic fuerat bircano. Verū fieri nō pōt. vt liuorē in bene gestis quiſqz effugiat. Erāt ergo q̄ dicerēt bircano. q̄ antipatro et filijs eꝰ reb⁹ traditis. ipe vacuo regis noie sederet His accensus paulatim bircanus. causam dicturū herodem iubet accersiri. Qui munita prius galilea ad regem p̄perabat. ferēs secum sexti epistolam p̄cipientis bircano. vt herodem ab omni crimine et pena liberaret. Nec multo post factus est herodes p̄nceps militie sexti. et tunc iniuriam p̄dicte vocationis herodes vindicasset in bircanum. nisi pater eius et frater impetum eius fregissent.

¶ De morte iulij cesaris et signis Capitulum. XVI.

EO tempore dolo bruti et cassij occisus est cesar. cuz ꝓ triennū et menses septez tenuisset p̄ncipatū. Fuerat quidē rome impatū. a romulo sub regibus. vij. annis. cc. quadraginta. post sub p̄sulibꝰ res acta ē annis quadringentis quadragīta quattuor. Obijt āt cesar anno etatis sue q̄nquagesimo sexto. corpuſq̄z eiꝰ p̄ro rostris combustū est. Statuit āt ꝑlus in foro solidam columnā lapidis numidici viginti prope pedum. supꝑ quam tumulatꝰ est. q̄ iulia dicta est. Centesimo aūt die ante mortē eiꝰ cecidit fulmen supꝑ statuā eius in foro. et de nomine eius superscripto c. literam capitalem abrupit. Nocte p̄cedente diem obitus eius. fenestre thalami eius

tanto cū strepitu aperte sūt. vt exliēs a stra-
tis ruiturā domū estimaret. Eadē die cum
iret in capitoliū. date sunt ei lrē. indices mo-
tus iminētis. Qui dū referret occisꝰ in manu
eꝰ nondū solute inuente sūt. Die sequēti ap-
paruerunt tres soles ī oriēte. q̄ paulatim in
vnū corpꝰ solare redacti sunt. significātes q̄
dominū lucij antonij ⁊ marci antonij. et au
gusti ī monarchiā rediret. Vel potiꝰ. q̄a no
ticia trini ⁊ vniꝰ. toti orbi futura immine
bat. Bos q̄z aranti locutꝰ ē dicens. In breui
magis desituros boies q̄z frumēta.

¶ Q⁹ herodes adhesit cassio.
Capitulum. XVII.

Post hec cassius ue
nit in siriaz cꝰ p̄dez p̄ses fuerat. col
ligensq3 exercitū ꝓ augustū adole-
scentē et marcū antoniū septingēta talenta
a iudeis exigebat. Primꝰ ãt herodes de ga
lilea centū ferens talenta. fauorem cassij me
ruit. moram alioꝝ indigne ferentis. Profe-
ctus est etiam herodes cum cassio ad p̄eliū
qui ei adepta victoria regnum iudee polli-
cebatur.

¶ De nece antipatri vindicata per
herodem. Cap. XVIII.

Erat eo tempore
cum hircano quidaz de amicis su
is noīe malicus. aspirans ad sacer
dotium. Cūq3 decreuisset hircanuz veneno
appetere. statuit p̄us appetere antipatrū. im-
memoz bñficioꝝ ipiꝰ. Suscepto itaq3 vene-
no p̄ ministrū mortuꝰ est antipater. Mali-
cus vo cum de morte eiꝰ suspectus haberet
coram herode in multis se excusabat. Con-
questus aũt herodes p̄ epistolam de patris
morte apud cassium. rescriptuz ipiꝰ accepit
vt dolū dolo vindicaret. Scriptit etiam cas
sius ciliarchis. vt in ista causa herodi opem
ferrent. Vocauit itaq3 herodes hircanum ⁊
malicum ad cenam. qui dum irent. circum-
septum malicum ciliarche interfecerī. Hyr-
canus autem stupoze dissolutus concidit.
vixq3 recepta anima. herodem p̄cunctabaꝫ.
quis malicum occidisset. Cūq3 vnus respō-
disset cassij p̄ceptum. ait. Herode et patriam
cassius seruauit incolumem. amboꝝ insidi-
atoze perempto. Non multo post cuz egro-
taret herodes damasci. phenix malici frater
in vltionem fratris mouit arma cōtra pha-
selum fultus hircani auxilio. Cunq3 contra
luisset herodes. hircanum aggredi attempta
bat sed p̄opter affinitatem redierūt in con-
cordiam.

¶ De vxoribꝰ herodis et liberis eiꝰ.
Capitulū. XIX.

Habebat quidem
herodes vxoꝝ noīe dosidem sz
ignobilez. de qua ⁊ antipatrū suscepit. supduxitq3 mariannem neptem hircani
cuius etiam amoze circumcidit se. et factus
et p̄selitus. Habuit siquidez herodes vxo-
res nouem. ex quarum. vij. numerosam su-
scepit sobolem. sed de his paucos numeraze
sufficiet. Primogenitus eius antipater ex
dosida. alexander et aristobolus ex marian-
ne. archelaus ex matbaca samaritide. hero-
des antipas qui post tetrarcha fuit. et phi-
lippus ex cleopatra hierosolimitide. Hero-
dem tamen hunc quidam marianne filiuz
putant.

¶ Q⁹ herodes et phaselꝰ tetrarche
iudee facti sunt ab anthonio.
Capitulū. XX.

Eo ubi cassio in
philippis interfecto cesar in italiaz
anthoniꝰ siriā discesserūt. iudeoꝝ
optimates phaselū et herodē apd̄ anthoniū
accusabāt. q̄ rerū summā vi possiderent. no
men tantū supesset hircano. Herodes autez
muneribꝰ placauit antoniū. ī memoriaz re-
uocās ei patris sui antiquā cū eo familiari-
tatē. Cū ãt denuo antiochie a. c. viris iudeis
accusaret astāte etiā hircano pcūctabaꝫ hir
canū antoniꝰ. q̄ nam rebꝰ gerēdis esset aptis
simi. Cunq3 herodem et fratres eiꝰ alijs p̄e
tulisset. bilaratus antoniꝰ eos de procurato
ribus tetrarchas iudee declarauit. Abeūte
aũt antonio romam pacboꝝus rex parthoꝝ
rum in manu valida eufratē trāsgressus est

Ad quem descendens lysanias antigoni nepos.filiꝰ ptholomei ex alexandra vt ꝓdictum est.pollicitꝰ est talenta mille et vginea q̄ngẽta.vt antigonū in regnū īduceret. Acceptis itaq; a pachoro multis milibꝰ parthorū.antigonꝰ hierusalē expugnabat.ꝑ phaselꝰ quidem muros.herodes domū regiam custodiebat. Sed cū intrasset vrbem antigonꝰ in diebus pentecostes.etiā in foro dimicatū ē. Cūm aūt de pace tractaret̄.antigonꝰ pachorum regem parthorū pacis arbitrū in dolo deposcebat. Egressi sūt ergo hircanꝰ cū phaselo et antigonꝰ ad parthoꝝ regem ꝓperantes.herodes noluit cū eis descēdere.suadẽte mariāne.vt nūq̄ fidei parthoꝝ fidē adhiberet. Hircanꝰ vo et phaselꝰ itinere a parthis cōprehēsi sūt. Quo accepto herodes noctu ad idumeos ꝓtribules suos cōfugit. Ꝑmisit quidē vxores et filios ꝑ vniuersaꝫ suppellectilē.ꝑ ipe subsequēs impetꝰ subsequentiū sustinebat. Grauiores aūt parthis iudeos in fuga expertꝰ ē.cū q̄bꝰ sexagesimo a ciuitate stadio dimicauit.ibiq; ob incredibilem victoriā castrū munitissimuꝫ postea firmauit.q̄d et herodion dixit. Dimissis āt vxoribus et liberis in oppido massada.sub custodia fris sui ioseph.i petrā ciuitatē arabuꝫ perrexit. Parthi vo nō solū antigonū restituerūt in regnū.verū etiā hircanū et phaselum vinctos eis tradiderūt verberādos. At ille auriculas hircani dentibꝰ trūcauit.ne q̄n mutatis rebus solutꝰ.pōtificatuꝫ reciperet. Ab integris ei celebrari sacra oportet. Phaseli vo vtute ꝓuentꝰ est. Qui cū necferri copiaꝫ nec manꝰ liberas haberet ad saxū fracto capite mortuꝰ ē. Cognito quidē q herodes eua serat.ait se equanimiter velle mori.q; vltorē viuū relinqueret. De hircano sunt q̄ dicant. q medicꝰ ab antigono sibi missꝰ in auriculas eiꝰ venenū ꝑ medicamēto infudit.ꝑ mortuꝰ est. Josephꝰ vo refert eū ad parthos missū.ꝑ diu habitū ludibrio.

Q; herodes rex iudee rome creatus est. Capitulum.XXI.

Herodes accepta ob morte fratris romam ꝓperauit. nec hyemis asperitate retētus est. Circa pāphiliā fracta naui et in rhodo reparata.ad romam profectꝰ est. ꝓmoq; causam vie exposuit antonio. Qui miratus eius casum ꝑ misertꝰ.senatui psuasit.vt herodē regem iudee declararent. Coronatꝰ ergo herodes.augusto et antonio hinc ꝑ inde astantibꝰ in capitoliū ductꝰ est.vbi ꝑ decretuꝫ senat⁹ sup ꝫ facto repositū est. Remissus ē itaq; in iudeā herodes.duosq; ꝓncipes cū eo ventidius ꝑ sylo q eū in regno collocarent. Cuꝫ ergo venissent in galileā.sylonez antigonꝰ mercede corrupit.ꝑ ꝓpterea ꝓgredi aduersus antigonū simulatis occasionibꝰ differrebat. Cūq; tandē obsedissent irl'm romani.tū p hyemis asperitate.tum ꝓ inopia victꝰ.ab obsidione descēdentes.in idumea et galilea byemabāt Nec tūc tamē herodes occisus erat.ſz latronū multitudinē psequens.etiaꝫ in cauernis eos igne suffocabat. Inter q̄s erat senior.vii filioꝝ pater.q̄s ipe occidit in hunc modum. Stans in ore spelunce singulos nomiatim euocabat.ꝑ pdeūtē quēq; filioꝝ trucidabat. nouissime ꝑ vxorē.tandē se ꝓfossū vulnere super mortuos misit.

Q; herodes pulso antigono positus est in throno regni in irl'm. Capitulum.XXII.

Eo tempore circa athenas morabatuꝫ antonⁱ⁹ ꝑ iam amore cleopatre tenebatur. Ad quē ꝓperabat herodes.super dolo silonis querelam facturus. Interim autem et iosippus vt aliquid preclare faceret.contempto herodis imperio contra antigonum dimicauit et victus decapitatus est a papio ꝓncipe militie antigoni. Cuius truncum antigonus calcaribus verberare inhumanitus aggressus est. Cum aūt accepsset antonius dolum sylonis misit solium cuꝫ herodei manu valida. Qui veniēs in iudeā.occurrentem sibi papium vicit.caputq; eius feroze fratri suo in solaciū occisi fratris transmisit. Tandem q̄nq; mensibus obsessa irl'm .cuꝫ in sexto romani irruerēt in eaꝫ.nemini parcebāt etatⁱ. licꝫ herodes rogaret vt parcerēt. Antigonꝰ

quoqz descendēs ad pedes sosij pstratus est quē nō miserat⁹ sosius ꝛz irridēs.antigonaz appellauit et in vincula cōiecit. Cū āt omis militū multitudo ad visenda sancta.ꝛ fanū spoliandū incitaret.refrenabat eos herodes acerbiozē sibi qz si vict⁹ fuisꝛ foze dicens victoziā.si qō fieri nefas esset . culpa sua visuz fuisset. Imuebabaꝛqz in sosiū.si vacue fctā victis ꝛ opib⁹ ciuitate solitudini se regēreliqueret. De suis āt facultatib⁹ mercedē singulis se daturū pfirmauit. Cūqz pmissa cōplesset. sosius aurea coz̄ona deo dicata sublata . victū antigonū deducens ad antoniū remeabat.quē antoni⁹ securi pcussit. Cōfirmatusqz est herodes in regno iudee q̄rto anno ex quo rome diadema susceperat. Inde est q q̄ plures q̄qz pauciozes anni regni herodis legunt. Trāslatū est itaqz regnū diuida ad alienigenā.imminēte xp̄i aduētu Iudiens bircan⁹ herodē regnātē redijt in iudeaz ꝛ in pristinum statuz restitut⁹ est. excepto q nō ministrabat.

¶ De morte mariānes dolo salome

Capitulū.XXIII.

Acta est autez diꝛsensio inter mariannē ꝛ salomā soꝛē herodis.hec illi meretricū.illa buic ignobilitatē obijciebat. Cōsilio vo soꝛoris herodes bircanum occidit dolo.eo q regnū sibi deberi bircan⁹ diceret. In solaciuz āt mariannes.ionathā frēm ei⁹ cū esset.xvij. annoz̄ in pontificē ordinauit.ꝛ dosidem cū filio antipatro ad petitōez mariānes a ieruſalē expulit.solis trib⁹ solennitatib⁹ ad oran dū ascēdere eis bierosolimā pmittēs. Econtra saloma suggerēte occis⁹ē ꝛ ionathas.eo q ad regnū videret aspirare. Cūqz accusaret saloma mariannē de adulterio addidit q ex pesse imaginē suam miserat antonio.vt ad amoꝛē suū euz incitaret. Q⁹ vt cognosceret herodes pperauit ad antoniū.mariannem sub custodia viri salome collocans.certa ei tradēs itersignia.sub q̄b⁹ si nūciatū ipi foret mariannē occideret.dūqz moraz faceret herodes ipe.et audiret ab antonio imaginem illā missā a mariāne.qz antoni⁹ adeo diligebat herodē.q nihil eū celaret.vir salome que sibi fuerāt impata mariannē reuelauit. Reuerso āt herode vxoꝛ cū in sinu ei⁹ dormiret cū lacrimis q̄ de morte ei⁹ impauerat īdicauit. Exiliēsqz a stratis herodes scisitabat a soꝛoze.dormiuit ne vir tu⁹ cū mariāne. Que ait dormiuit. Statimqz occidi mariannē fecit et virū soꝛoris Verū ō morte vxoris quā supza modū diligebat adeo indoluit.vt tanqz lunatic⁹ crebro in amentiā verteret. Cuz āt qualuisꝛ,antipatrū cū matre reuocauit. Filios āt qs de mariāne susceperat.alexandrū et aristobolū romā misit liberalib⁹ artibus erudiendos.

¶ Q⁹ august⁹ addidit regno herodis traconitidē et iturēā. ¶ Ca.XXIIII.

Post hec cōmissuz est prelū apud actium.inter augustū et antboniū.cui nō interfuit herodes.missus ab antonio cōtra regē arabū ad petitionē cleopatre vt quolibꝫ eoꝝ victo ipa regnū illi⁹ obtineret. ¶ Morte enī regiz orientaliū tam tūc moliebaꝛ vt p eis ipsa regnaret. Cunqz herodem offensum antonio reddere moliret.nec efficere valeret . tamen hiericbontinā terraz palmarū et balsami racem in sui dominiū iam transtulerat. Victo ergo antonio cū august⁹ rhodū venisꝛ. nec antoniū victū reputaret cū supesꝛ herodes.periculis occurrens herodes. depositobabitu regio. in cultu priuato stetit ante cesarem ꝛ ait. Fateoꝛ me vtilem fuisse antonio et fidelem quod expertus fuisses sub actio si affuisseꝛ. Verum nec omnino defui. auxilia et frumenta mittens ei.nec modo deesse. si mihi acquiescens cleopatram odij vestri fomitem occidisset ¶ Una ergo cum victo victus sum coꝛonamqz cum foꝛtuna deposui.ad te autem veni,spem salutis de virtute presumens. Ad hec cesar. Imo saluus esto. et nunc regnato certius . meritus es vt plurimos regas.cū amiciciam tanta fide tuearis. Recte fecit antboni⁹.qui magis cleopatre paruit q̄z tibi. Te enim lucrati sumus p eum propter eius amentiam. Experiar quo qz tibi bene facere.vt non queras antoniū.

Cum aūt pperaret augustꝰ in egiptū nō solū in prelijs virtꝰ herodis emtuit. verū etiaz in deserto eūtī et redeunti exercitui ita paraūit necessaria. vt nec aquaruz deesset copia. nec quicqz vtensiliuz. ita vt miraretur cesar. Exortus vō cleopatra et antonio. modicū esse regnum herodis romani cōclamabant Ob q augustꝰ cū restituissz partē regni quā cleopatra abstulerat. cōtradidit ei traconitidem zturream. totāqz maritimā vsqz ad pzgum stratonis. quā post in honorē augusti cesareā appellauit. Edificauit aūt in ascalone domū regiā. et deinceps agnoiatꝰ est ascalonita. Natōne enim idumeus fuit ex patre. arabs vero ex matre.

Deditqz ei cesar q; dringētos galatbas satellites stipatores cleopatre immanes et sanguinis humani auidos. Uel ppie dictus est ascalonita. Iuus eiꝰ q et herodes ascalonita fuit natione z. edituus templi apollinis. cuiꝰ filiū antipatrum puerulū rapuere latrones ydumei. et cum eis tantuz fuit. q etiam postactꝰ est pnceps eoz. vñ et ydumeus dictꝰ est.

De herodianis. Capitulū. XXV

Qui cū pzius eleutheri dicerent a flumine eleutbero supioris galilee. sup qō oriundi fuerant. de cetero herodiani dicti sūt. Cum aūt feciſſet pus in irlm turrim quaz vocauit antoniā. q nūc turris dauid dr. fecit z nūc aliaz. quā vocauit agrippinam. Ā cesare enī amabatur post agrippam. z ab agrippa post cesarem. Posuit et aquilam auream super speciosam portam templi immensi pōderis in honorem romanorū iudeis id egre ferentibus. Fecit qz herodion. in quo et sepultus ē. Fecit et pbaseluz in memoriā fratris. Reparauit samariā quā et sebasten dixit. vbi et tēplum maximū cesari dedicauit. Aliud etiaz templū circa iordanis fontem candido ō marmore cesari dedicauit. prorsus non erat ydoneus regni locus quem vacuuz bonore cesaris relinqueret. Anno qz. xv. regni sui templū domini magnifice ōcorauit. nec solum in regno suo. verum etiā in adiacentibꝰ ciuitatibꝰ memorialia sue libertatis qsi industrie opera reliquit.

De offensa herodis in filios. Capitulum. XXVI.

Post hec redierunt pa studio filij eius. et erat alexander acerrimus pzator. Quoz vnꝰ arstobolus filiā salome amite sue duxit i vxorem. Alter filiā regis capadocie. Jamqz licētius cum patre de successione regni diſceptabant. Ob hoc pater offensus antipatrum illis preponere satagebat. In testamento qz iam aperte declaratꝰ fuerat successor. Proinde predicti fratres de morte patris occulte tractabant. Quod presentiens pater a se eos reiecit. Hi vero romam nauigauerunt. vt patris iniuriam deferrent ad cesarem.

Sequũtur tituli capitulorꝝ in hiſtoriã euangelicam.

De conceptiõe pre
De curſoris. capꝫ.j.
De ꝓceptõne ſaluatoris. ca.ij.
De ortu precurſoris. ca.iij
De deſcriptione orbis. ca.iiij.
De natiuitate ſaluatoris. capꝫ.v
De cantico angelorꝝ ⁊ circumciſione dñi.
Capitulum.vj.
De ſtella et magis. ca.vij.
De oblatõe ⁊ noib⁹ magorꝝ ca.viij
De ipopanti dñi. capꝫ.ix.
De fuga dñi in egiptum. capꝫ.x.
De nece pueroꝝ. ⁊ q̃re dilata p annũ. ca.xj.
Q⁊ cõminatio ieremie etiam ꝑphetia fuit.
Capitulum.xij.
De nece duoꝝ filiorꝝ herodis. capꝫ.xiij.
De priori teſtamento herodis ⁊ odio ipius et antipatri. capꝫ.xiiij
Q⁊ herodes incarcerauit antipatrũ inſidiã tem vite eius. ca.xv.
De magnitudine morbi herodis ca.xvj.
De nobilib⁹ iudeis occidẽdis i morte herodis. et de morte antipatri. capꝫ.xvij.
De morte herodis et ſubſtitutõe archelai.
Capitulum.xviij.
De lite fratrum ꝓ regno coram auguſto.
Capitulum.xix.
De quattuor regib⁹ in iudea. capꝫ.xx.
De ſimulato alexandro. ca.xxj
De diuiſione regni. ca.xxij.
De reditu ieſu ab egipto ⁊ de morte glaſire.
Capitulum.xiij.
De exilio archelai. capꝫ.xxiiij.
De ꝓmo ꝓcuratore iudee. capꝫ.xxv
De morte auguſti. ca.xxvj.
De tiberio imperatore ⁊ valerio ꝓcuratore iudee. ca.xxvij.
De odio iudeorꝝ i pontiũ pilatũ. ca.xxviij.
Teſtimoniũ ioſephi de chriſto. capꝫ.xxix.
De baptiſmo ioh̃is et ꝑncipio ſexte etatis.
Capitulum.xxx.
De trib⁹ ſectis iudeorꝝ ca.xxxj.
Q⁊ iohannes ꝓfeſſus eſt ſe non eſſe chriſtũ.
Capitulum.xxxij.
De ieſu baptizato capꝫ.xxxiij.
De ſpũ ſancto ⁊ voce patris. ca.xxxiiij.
De ieiunio ieſu ⁊ tẽptatõne capꝫ.xxxv.
De ꝑma vocatõne diſcipulorꝝ. ca.xxxvj.
De varijs opinionib⁹ hiſtorie. ca.xxxvij.
De mutatione aque in vinũ ca.xxxviij.
De inſtructõne nicodemi. ca.xxxix
De ꝑma eiectione vendentium et ementiũ de templo ca.xl.
De ſcõa vocatõe diſcipulorꝝ capꝫ.xlj.
De eo q̃ dñs legit in nazareth. ca.xlij
Q⁊ diſcipuli baptizabãt et ioh̃es. ca.xliij.
Cur iohannes incarcerat⁹ eſt. ca.xliiij.
De tertia vocatõe diſcipulorꝝ capꝫ.xlv.
De aperta p̃dicatione ⁊ miraculis domini
Capitulum.xlvj.
De electõe duodecim apl̃orꝝ ca.xlvij
De ſermone dñi in monte ca.xlviij
De oratione dñica. ca.xlix
Q⁊ apoſtoli miſſi ſut cũ poteſtate curandi.
Capitulum.l.
De curatione leproſi. capꝫ.lj.
De ſeruo centurionis. ca.lij.
De ſocru petri. ca.liij.
De filio vidue. ca.liiij.
Q⁊ excitat⁹ ꝑ uauit vẽtis ⁊ mari. ca.lv.
De duob⁹ obſeſſis a legione. ca.lvj.
De paralitico dimiſſo p tectũ. ca.lvij.
De puteo ſamaritane. ca.lviij.
De filio reguli. ca.lix.
De conuiuio leui. ca.lx
De filia archiſinagogi. et emorroiſſa.
Capitulum.lxj.
De duobus cecis et de ſurdo et muto.
Capitulum.lxij. ca.lxiij.
De beelzebub. ca.lxiiij
De maria magdalena ca.lxv.
De miniſterio martbe. capꝫ.lxvj
De queſtione iohannis. ca.lxvij.
De ſeptuaginta duob⁹ diſcipl̃is.
De ſolutõe ſabbati et ꝓfricatõne granorꝝ.
Capitulum.lxviij. capꝫ.lxix.
De manco.
De quattuor parabolis ad turbas in naui
Capitulum.lxx.
De trib⁹ parabolis in domo ad diſcipl̃os.
Capitulum.lxxj.

Euangelica.

De saltu domini. ca.lxxiij.
De decollatione iohannis ca.lxxiiij
De quinq; panibus et duobus piscibus.
Capitulum.lxxiiij.
Q; dñs ambulauit supra mare ca.lxxv.
De vbis dñi p quib⁹ quidam abierūt retro
Capitulum.lxxvj.
De traditionib⁹ pharisęor; etiā ꝓtra māda
ta domini. ca.lxxvij
Q; cibus non transit in virtutem nature
Capitulum.lxxviij.
De muliere chananea ca.lxxix.
De surdo et muto ca.lxxx.
De ꝓbatica piscina ca.lxxxj.
De zelo iudeor; et q; xp̄us filium dei se fecit
Capitulum.lxxxij.
De refectione q̄ttuor miliū de septē paib⁹.
Capitulum.lxxxiij.
De quodam ceco ca.lxxxiiij
De ꝓfessione fidei quam fecit petr⁹ p̄ oib⁹.
Capitulum.lxxxv
De transfiguratione dñi ca.lxxxvj.
De lunatico ca.lxxxvij.
De verbis dñi quib⁹ innuit triduū mortis
sue. ca.lxxxviij.
De tributo inuēto i ore piscis ca.lxxxix.
Q; apostoli quesierūt quis eor; essz maior.
Capitulum.xc.
De parabola ouis z dragme et filij ꝓdigi.
Capitulum.xcj.
De dimittendo fratri septuagies septies
Capitulum.xcij.
Q; ob solā fornicatōnez vxor; p̄ōt dimitti.
Capitulum.xciij.
De galileis q̄s occidit pilat⁹ cap̄.xciiij.
De muliere incuruata cap̄.xcv.
De scenopbegia ca.xcvj.
Q; missi vt tenerent iesum ammirabātur
verba eius ca.xcvij.
De adultera ca.xcviij.
De parabola diuitis volentis ap̄liare bor;
rea sua z de quibusdā vbis dñi ca.xcix.
De ceco nato ca.c.
De signis pfectōis z de ip̄ossibilitate intran
di diuitē i regnū celor; cap̄.cj.
Q; relinquētes omia ꝓx p̄o iudicabunt.
Capitulum.cij.
De diuite z lazaro ca.ciij
De villico iniquitatis ca.ciiij
De denario diurno ca.cv.
De ydropico et exhortatione ad būlitatez
et miscōiam cap̄.cvj.
Q; in encenijs voluerī iudei lapidare iesuz.
Capitulum.cvij.
De resuscitatione lazari ca.cviij
Q; pontifices et iudei ꝓspirauerūt in ip̄m.
Capitulum.cix.
De vltimo aduētu dñi in irlm ca.cx.
De decem leprosis ca.cxj
De samaritanis ca.cxij.
De petitōne filior; zebedei ca.cxiij
De zacheo et ceco p̄ illuminato ca.cxiiij
De duob⁹ cecis iericho ntinis ca.cxv
De alabastro vngenti ca.cxvj.
De maledictione fic⁹ z sessione sup̄ asellu.
Capitulum.cxvij.
Q; gl'ose susceptꝰ dñs fleuit super ciuitatez.
Capitulum.cxviij.
De secūda eiectione vendentiū z ementiuz
in templo ca.cxix
De excitatōe templi in triduo ca.cxx
De duob⁹ minutis vidue ca.cxxj.
De phariseo et publicano. ca.cxxij.
Q; dñs p̄noctauit in bethania ca.cxxiij
De voce patris ad iesum quā quidā putaꝛ
uerūt tonitruum ca.cxxiiij
De filio q̄ negauit se iturū in vineam z iuit.
Capitulum.cxxv.
De cultor; ib⁹ vinee sanguinarijs ca.cxxvj
De lapide angulari ca.cxxvij
De inuitatis ad nuptias et nō habēte vestē
nuptialem. ca.cxxviij.
De Herodianis z ō tributo reddēdo ca.cxxix
De septem uira muliere ca.cxxx.
De mandato p̄mo z scdo in lege z sanctato
a latronibus ca.cxxxj.
De ꝓfutatōe phariseor; p auctoritatē dauid
Capitulum.cxxxij.
De doctor; ibus phariseis audiendis non
imitandis. ca.cxxxiij
Quib⁹ debetur ve eternū ca.cxxxiiij
De zacharia filio barachie ca.cxxxv.
De comminatione euersionis hierusalem.
Capitulum.cxxxvj.

De signis euersiõis ꝛ aduẽt9 sui ca.cxxxvij.
Propriũ signũ euersionis. ca.cxxxviij.
De impedimẽto fuge ca.cxxxix
Propria signa aduẽt9 iudicis cap̃.cxl.
De signis ãndecim dierũ ante iudicium.
Capitulum.cxlj.
Q9 pater nouit diem iudicij et de vno assũ
pto et altero relicto cap̃.cxlij.
De vigilia ianitoris et decem virginibus.
Capitulum.cxliij.
De cõmendatione talentoꝝ ꝛ decẽ mnis.
Capitulum.cxliiij.
De ventilatione aree. cap̃.cxlv
Opiniones de igne eterno cap̃.cxlvj
De pascha et diuersis acceptõib9 bui9 nois
Capitulum.cxlvij.
Qua die ꝛ quomodo iudas vẽdidit dñm.
Capitulum.cxlviij.
De cena dñi. ca.cxlix
Q9 surgens a cena lauit pedes discipuloꝝ.
Capitulum.cl.
De notatõe pditoris ꝛ egressu ei9 ca.cli.
De eukaristia data discipulis et non iude.
Capitulum.clij.
De pdictõne negatõis petri ca.cliij
De ꝑmone dñi post cenam ca.cliiij.
De trina oratõne dñi in villa gethsemani.
Capitulum.clv.
De ligatõne dñi et sanatõne auricule serui.
Capitulum.clvj.
De fuga adolescentis. cap̃.clvij.
De ꝑma negatõe petri. cap̃.clviij.
De secunda et tertia. cap̃.clix
De sentẽtia mortis lata in ihm. cap̃.clx.
Prima illusio. cap̃.clxj.
De suspendio iude. ca.clxij.
De vbis pilati ad ihm et iudeos ca.clxiij
Q9 herodes illusit dño ca.clxiiij
De scda illusione. ca.clxv.
Q9 pilat9 hora q̃si sexta sedit pro tribunali.
Capitulum.clxvj.
Q9 pilat9 q̃si nolens tradidit ihm vt crucifi
geretur. ca.clxvij.
De illusione militum ca.clxviij
Tertia illusio ca.clxix.
De simone cireneo. cap̃.clxx.
De diuisiõe vestiũ et tũica sortita cap̃.clxxi
De titulo triumphali cap̃.clxxii
De diuersis meritis latronũ cap̃.clxxiij.
Q9 vgo vgini cõmissa est. ca.clxxiiij.
De tenebris factis a sexta vsq3 ad horaz no
nam. cap̃.clxxv.
De clamore dñi ad pr̃em. cap̃.clxxvj
De morte dñi p9 gustatũ aceti cap̃.clxxvij
De signis in morte dñi. ca.clxxviij.
Q9 fractis cruribꝰ latronũ xp̃us lãceat9 est
Capitulum.clxxix.
De sepultura dñi ca.clxxx.
De sepulcro dñi. cap̃.clxxxj.
De custodib9 sepulcri. ca.clxxxij
De aduentu mulierum ad sepulchrum
Capitulum.clxxxiij.
De alio ordine dieꝝ ca.clxxxiij
Opiniones de hora resurrectõis ca.clxxxv
Q9 ãgeli locuti sũt mulierib9. ca.clxxxvj.
De cursu iohãnis et petri ca.clxxxvij
Q9 dñs apparuit magdalene ca.clxxxviij.
De mendacio custodũ. ca.clxxxix.
Q9 dominus apparuit mulieribus in via.
Capitulum.cxc.
De duob9 euntib9 in emaus ca.cxcj.
Q9 dominus apparuit illis absente thoma.
Capitulum.cxcij.
Q9 postq̃z comedit cum eis insufflans dei
dit eis spũm sapientie. ca.cxciij.
Q9 apparuit thome. ca.cxciiij.
De apparitõe ad mare tiberiadis ca.cxcv.
Opiniones de morte iohannis ca.cxcvj.
De apparitione dñi in galilea ca.cxcvij.
De ascensione dñi. cap̃.cxcviij.

Hystorie euangelice. De cōceptione precursoris domini.
Capitulum primū.

FIt aūt in diebus herodis regis iudee effluxis ānis regni ei⁹ vnde triginta sacerdos noīe zacharias ō vice abia. z vxor eius aaronita noīe elizabeth. Erant enī ambos sacerdotes. quoz vn⁹ tantū maior qui dicebat̄ princeps sacerdotū. Statuit aūt. xxj. viros de eleazar. et. viij. de ythamar. et p̄m sortes dedit vnicuiqz ebdomadam vicis sue. Habuit aūt abias octauā ebdomadā de ei⁹ genere zacharias cū in die p̄ficiatōis incensuz poneret p̄dixit sibi angel⁹ nasciturum sibi filium de vxore. Qui videlicet sterilitatem vxoris et vtriusqz senectutem non credidit. et ob ꝑ obmutuit vsqz ad diē part⁹. Nomē qz pueri et magnificentiaz cū abstinentia ei indicauit. Cōcepit aūt elizabeth. z occultabat se mensib⁹ ānqz.

De conceptione saluatoris.
Capitulum. II.

MEnse autem sexto missus ē gabriel in nazareth ad mariā virginē desponsatā ioseph. Cūqz ea salutata. dixisset eā pariturā iesū filiuz altissimi. quesisset qz quō ꝑ fieret cū se nō cognituzā virū in animo vouisset. nisi aliter deus disponeret. Angel⁹ addidit. nō de viro sz ope spūssancti concepturā. et etiā concepisse cognatā suam elizabeth sibi indicauit. Per mixte ei erāt sacerdotalis trib⁹ z regia. Hāz aaz ō vxorē habuit ō iuda elizabeth sororē naason. et ioiada pontifex iochabeth filiā regis ioz̄. Et ait maria. Fiat mihi ꝑm verbū tuuz Et statim ꝛcept⁹ est xp̄s ō vgine plenus bō in anima et carne. ita tñ q̄ lineamēta corpis et mēbroz. visib⁹ discerni nō possent. Credit aūt ꝛceptus octauo kal'. aprilis. z revolutis xxxiij. annis eadē die mortu⁹ est.

De ortu precursoris. Cap. III.

EXurgens aūt maria abijt in ciuitatez iuda. Juda nomen est regni nō trib⁹ Hierusalē ei in tribu beniamin erat. p quā forte transiuit ad opidū. in q̄ dicūt tunc zachariā habitasse quarto miliario a hierusalē. et ibi natū iohānem. Et legit̄ in libro iustoz. q̄ btā vgo p̄mo eū leuauit a terra. et cuz salutasset elizabeth. exultauit infans in vtero ei⁹. et cū matrē domini sui. et beatam eam ꝓphetaret elizabeth edidit maria canticū dño dicēs. Magnificat aia mea dñm. ꝛc. Mansit aūt maria ibi mensibus trib⁹ mistrans cognate donec pareret. et tūc rediit in domū suā. Octauo aūt die cū circūcideret puer z vocarēt eum noīe patris sui zachariā. ait mater. Johannes est nomē ei⁹. Idip̄m scripsit et pater. sumpto pugillari. Est autē pugillaris tabula q̄ pugno potest includi. vt calam⁹ scp̄toris. et apertuz est os zacharie. et ꝓphetans canticum fecit domino. Bñdictus dominus deus israhel Hec duo cātica nō cantant̄ i eccl̄ia eo ordine q̄ sūt edita. Prius enīz cantat̄ qō scdo est editū. Quia enī in cantico zacharie legit̄ Et erexit cornu salutis. qō est factū in resurrectione. ideo canit̄ in laudib⁹ z loquitur ad puerū q̄ fuit aurora solis. Et qz legit̄ in cantico vginis. Respexit humilitatē ancille sue. ecclesie scz et ip̄i⁹ marie. qō quidē factum est in. vj. etate. Et agit de incarnatione. ubi. Suscepit israhel puerū suū. ideo canitur ad vesperas. vj. scz officio diurno. Tertiū canticuz simeonis quod sequit̄ cantat̄ in. vij. officio. i. in completorio. qz orat se dimitti in pace. qō fit in. vij. quiescentium. Et qz hec duo cātica euangelica sunt. ideo stantes ea cantam⁹.

Puer ei crescebat et cōfortabatur spiritu. et erat in desertis locis vsqz in diem ostensionis sue ad israhel. Reuertens aūt maria nazareth. inuenta ē a sponso in vtero habēs de spū sancto. Qui nolens eam traducere in cōiugez occulte voluit eam dimittere. In somnis aūt ammonit⁹ est ab angelo vt acciperet eam in coniugez. et ne suspicaret̄ adulterium. cōceptū puerū de spū sancto ꝛdicauit.

et vt iesum vocaret ꝓcepit.qz saluum faceret ꝑ̃m a peccatis eoꝝ. Ex ꝟ cognouit ioseph deū nasciturū.q̃ solus peccata dimittit et accipiens sponsā in vxorē.cū ṽgine ṽgo ꝓmansit. Habuit aūt ṽgo virū ne grauida infamaretur.et vt viri solatio et mīsterio frueret.et vt dyabolo occultaretur dei partꝰ.

De descriptōe orbis. Ca.IIII.

IN diebꝰ illis exijt edictum a cesare augusto vt describeret vniuersus orbis. Volens cesar scire numerū regionum in orbe q̃ romane suberant ditioni.numerū etiā ciuitatū in q̃libꝫ regione.numerū q̃z capitum in q̃libet ciuitate.ꝓceperat vt de suburbanis oppidis vicis et pagis ad suam ꝓuerent boies ciuitatē.et maxime vbicunq̃z habitarēt ad ciuitatē cōuenirēt vnde traherēt originē.et quisq̃z denariū argenteuz p̃cij.x.numorū vsualium vnde denarius dicebat ꝑsidi puincie tradēs se subditū romano imperio ꝓfiteret. Hā et numꝰ ymaginē ꝓferebat cesaris.et supscriptiōez noīs. Et qz numerꝰ eoꝝ q̃ censi capite ferebāt. l'vt alij legūt q̃ censū capitis ferebāt.certo numero determinabat et redigebat in scriptis. ideo ꝓfessio hmōi descriptio vocabat. Hec descriptio ꝓmafactā ē a ꝑside syrie cyrino. Prima ꝺ quātū ad cyrinū syrie ꝑsidē.qz eni iudea i vmbilico zone habitabilis eē ꝺr. puisū ē vt i ea icboaret et deinde p circūstātes regiones alij presides ꝓsequerēt Vel forte ꝓma vniuersalis.qz alie ꝓcesserāt particulares. Vel forte prima capitū i ciuitate fiebat a ꝑside.secda ciuitatū i regione a legato cesaris.tertia regionū in vbe coꝝā cesare. Hic ꝓmū iudea facta ē stipendiaria romanis. Hec descriptio singul'annis fieri videt.qđ i euāgelio legit. Magister vester ñ soluit tributū ꝟ āno. Ascēdit āt ioseph a nazaret bī bethleē.eo q̃ eēt ꝺ domo dauid vt ꝓfiteret cū maria vxore sua p̃gnante. Si mulieres ꝓfitebāt.iungendū ē sic vt ꝓfiteret cū maria. Si soli viri sic est ordo. Ascendit ioseph cū maria.

De natiuitate saluatoris Ca.V.

FActū est aūt cum essent ibi.peperit virgo filiū suū ꝓmogenitū non postq̃ aliꝰ.sed ante quem nullꝰ.et pānis inuolutū reclinauit eum in ꝓsepio.quia nō erat ibi eis locꝰ i diuersorio. Dicit q̃ fenus in q̃ iacuit iesus delatū est romā ab helena.et est in ecclesia sancte marie maioris. Infra basilicā nō longe a ꝓsepio quiescit hieronimꝰ Paula q̃z et eustochiū in bethleē quiescūt. Difficile fuerat pauperibꝰ ꝓsequētia mꝰ toꝝ q̃ obtinꝰ ꝓuenerant vacuas inuenire domos.et in cōmuni trāsitu q̃ erat inter duas domos operimentū habens qđ diuersorium ꝺr se receperūt.sub quo ciues ad colloquendū vel ad cōsulendū in diebus ocij.vel ꝓ aeris intemperie diuertebant. Forte ibi ioseph ꝑsepiū fecerat boui et asino qs secuz adduxerat.in q̃ repositꝰ est iesus. Ad quod quidā referūt illud ysaie. Cognouit bos possessorem suū.et asinus ꝑsepe dñi sui. Et illud abacuc. In medio duū animaliū cognosceris. Etiā in picturis ecclesiarū.q̃ fiūt q̃si liburis. Etiā in picturis ecclesiarū.q̃ fiūt q̃si libris laicoꝝ ꝟ representat nobis. Natꝰ est autem saluatoꝝ anno regni augusti cesaris.xlij. Innos ei duodecim quia morte iulij fluxerāt vsq̃z ad actium bellū. regno augusti connumeramꝰ. Anno vero regni herodis.xxx.mo uerso orbe pacato olimpiadis centesime nonagesimetertie ānno.iij. Anno ab vrbe condita. dcc.lij. natꝰ est dñs. Natus ē autem nocte dominice

Rome templum pacis corruit.fons oleum erupit.cesar precepit.ne quis eum diuinum vocaret.

diei.qz si tabulam computi retro percurras inuenies huiꝰ anni concurrentē q̃nū regularem ianuarij tertiū. Quibus iunctis.sublatis.vij.remanet vnū. Itaq̃z kal'.ianuarij i dñica inuenies q̃ occurrūt. Nam ea die qua dixit fiat lux.et facta est lux.visitauit nos oriens ex alto Inchoata est vero ꝑfm quosdam vj.etas.a natiuitate.xp̃i ꝑfm aplum qui ait. Cum venerit plenitudo temporis.ꝛc. Secundum alios a die qua baptizatus est.propter primam regenerationem datam a quis. Secundum alios a passione.quia tūc aperta est porta et ichoata ē q̃dammō.vij.quiescētiū. Fluxerāt q̃dez ab adā ānj q̃nq̃z milleni cētū nonagīta

ser.als nonagīta nouē ab abrabā duo milia xij.ſm.lxx.ſm hebreos vo lōge pauciores

De cantico angelor et circūciſione domini. Capitulum.VI.

Et pastores erant secundo miliario a bethleem i regione eadem custodientes vigilias noctis sup gregem suū. Hos fuit antiq orīb9 i vtroq3 solsticio vigilias noctis custodire ob solis veneratōem.q forte mos etiaz apud iudeos ex vsu cohabitantiū ioleuerat Et ecce ā gel9 dñi stetit iuxta illos annūciās eis natū saluatorem in bethleem.et in signū positum puerū in pſepio nūciauit. Et facta est cuz angelo multitudo angelor dicentiū Gloria in excelsis deo.et in terra pax hoib9 bone voluntatis.q3 prīm glorificat9 est pater.et pax facta est inter deū et hoīem.int̄ angelum et hoīem.inter iudeū et gentilem.

Pro hac multitudie angelor vel pro grege pastor volūt quidam illū locum pro pbetice dictum turrim gregis.ibi.et tu turris gregis nebulosa.cū tū iaz ñ prmo contraxerat ꝫ nomē locus idez.q3 iacob gregez ibi pauit cum rachel parturiret. Et transeūtes pastores vsq3 bethleem inuenerūt vbuz qđ factum erat ad eos.et qui audiebāt mirabant sup his que dicebāt a pastorib9 ad eos Maria aūt q3 pſeruabat omia verba hec cōferens in corde suo.de qua natus est ihesus vt putabat filius ioseph.xpi ens generatio sic erat. Prima quidem hoīs conditio ō terra secūda de latere viri.tertia ex viro ⁊ femina. quarta sic erat vt nasceretur sine viro homo de femina. Vnde et a pprīata circūlocutione pro noie xps.filius hoīs dictus ē. Prima et secunda generatio ruerunt.in tertia ō ruina generamur.in quarta de ruina suscitamur. Octauo die circūcidērūt puerū et declarauerūt nomē eiꝰ ee ihesum. quod i positū erat ei ab āgelo karolo magno in templo dñi.⁊ trāslatū ab eo aquisgrani. et post a karolo caluo positum in ecclesia saluatoris apud carosium.

In gestis pōtificū legit. q ea q̄ sequūtur euāgelica vba thelesphorus edidit.

De stella et magis. Capitulū.VII.

Tertia decima ue/ro die.ecce magi venerūt ab oriente hierosolimā dicentes. Vbi est q̄ natus est rex iudeor. Vidim9 eni stellā eius in oriente.et venim9 adorare eum. Successores fuerunt isti doctrine balaam.q stellā noverūt ei9 vaticinio.et a magnitudine scīētie magi nūcupati sunt. Quos enī greci philosophos.perse magos appellant. Venerūt ei de finib9 persarū et chaldeorū vbi fluui9 est saba.a quo et saba regio dr. Quidā tñ non eos pmo dictos magos putant. sed post q3 dolū herodis fefellerūt paliā mā reuertētes Crisostomus dicit stellā multo ante tempore q3 xps nasceretur apparuisse eis.et ita mlto tpe de longinquo venerūt. Potuit tñ fieri.vt in tredecim dieb9 sup dromedarios sedentes longa terrarū spacia transmearent. Audiens magos herodes rex turbatus est ⁊ omis hierosolima cum illo. Timuit rex ne quis de semine hircani vel aristoboli natus esset regnaturus.se tanquā alienigena destituto. Turbat aūt ciuitas nouitate miraculi pcussa. Cūq3 diligēter didicisset rex ortuz stellę a magis vt peū natalē pueri cognosceret. etiaz a sacerdotibus ⁊ scribis scisciabat. vbi xps nasceretur. Qui iuxta micheā in bethleem effrata nasciturū dixerūt. Bethleē prius dicta ē effrata ab vxore caleph. q ibi sepultra est.quā quidā suspicant filiā fuisse vr.et marie sororis moysi. Postea vo post famosaz sterilitatē.p q̄ elimelech cuz domo sua adijt moabitas.cuz reddita fuisset ei incredibilis vbertas. dicta est bethleem q̄ sonat domus panis Dixit aūt rex magis.vt inuentuz puerū sibi indicarent.vt veniēs adorare eū. Jā enī animum direxerat ad pdendū puerum. Quos egredientes de hierusalez stella antecedebat.vsq3 dum veniens staret supra domū vbi erat puer. Dicit fulgentiꝰ. stellā tūc

creatã notabilẽ ꝛ discretã a ceteris. Et i splẽdore q̃ eã lux diurna nõ ipediuit. Et in loco q̃ neq̃ in firmamẽto cuꝫ stellis minoribus erat. neq̃ in ethere cũ planetis. sed in aere vicinas terris tenebat vias. Et in motu. quia ꝑ̃us ĩmobilis sup iudeã. magis dedit signuꝫ veniẽdi in iudeã. q̃ ex deliberatiõe sua hierusalẽ tanq̃ caput iudee adierũt. Quib⁹ egressis. tũc ꝑmo motu notabili ꝑcessit eos stella q̃ peracto officio moxe esse desijt. reuertẽs in ꝓpriacentẽ materiã vnde sumpta fuerat. Tamen quidã tradũt bedã voluisse q̃ in puteũ bethleemitanũ ceciderit. ꝛ post in dieb⁹ pauc ꝛ eustochij quasdã ỹgines deo dicatas eã miraculose vidisse. Qõ q̃ fabulosum existimauerũt fratres cũ quib⁹ monasticam ducebat vitam eum a cõmunione sua q̃q̃ separauerunt.

De oblatione et noĩb⁹ magoꝝ. Capitulum. VIII.

Ingressi uero magi domũ quã diuersoriũ lucas nominat. obtulerũt puero singuli aurũ thus ꝛ mirraꝫ ꝑm sabeis cõsuetã oblationeꝫ. Inde significantes eũ regem deũ. sed mortalez. Nomina trium magoꝝ hec sũt hebraice. Appelli⁹. amer⁹. damasi⁹. grece. galgalath. magalath. sarachim Latine. balthazar. caspioꝝ. melchioꝝ. Qui cũ deliberarent de reditu. responsũ ẽ eis in somnis. ne redirent ad herodẽ. Et venientes tharsum cilicie ꝓducto nauigio redierũt i regionem suam.

De ypopanti domini. Capitulum. IX.

Et postquã impleti sunt dies purgatõnis marie tulerũt puerũ in hierusalẽ vt sisterent eũ dño. i. offerendo ꝓsentarent. Et dederunt hostias ꝑ eo par turturũ et duos pullos columbarũ. Insup redemerũt eũ. v. siclis argenteis. Et erat in hierusalem symeon senex. qui acceperat a spũsancto nõ visurũ se mortem nisi ꝑ̃us videret xp̃m dñi. Et tunc eodẽ spũ venit in templuꝫ. et accipiens puerũ i vlnas suas sciens cũ xp̃m ait. Nũc dimittis dñe. ꝛc Et ꝓphetãs de passiõe xp̃i ait ad mariam. et tuã. ꝑ⁹ aiam ptransibit gladi⁹. i. passio ip̃i⁹ Non enĩ sine materno dolore potuit videre crucifigi filiũ. et si resurrecturũ sperare. Ut ita. Animã ip̃i⁹ q̃ et tua est. quam. s. q̃ tuam diligis ptransibit gladius. Eadem hora supuenit anna ꝓphetissa. et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem israbel.

De fuga domini in egiptum. Capitulum. X.

Tunc herodes uidit q̃ illusus esset a magis. Videns enĩ herodes magos nihil sibi renũciasse. putauit eos visione stelle deceptos. et erubuisse redire ad eũ. et ideo ab inquisitiõe pueri cessauit. Hꝫ cũ audisset q̃ dicta fuerãt a pastoribꝫ. ꝛ maxime ꝓphetias symeonis ꝛ anne. sensit se illusum. ꝛ de morte puerorum bethlebemitarũ tractabat. vt ille quez signorabat cũ eis occideret. Propterea ꝑ admonitionẽ angeli fugit in egiptũ ioseph cũ puero et matre ei⁹. vsq̃ ad obitũ herodis. Cuiꝫ ingrederet dñs in egiptũ. corruerũt ydola egipti ꝑm ysaiam q̃ ait. Ascendet dñs nubem leuem et ingrediet egiptũ. et mouebuntur simulacra egipti. Tradũt q̃ꝫ q⁹ sicut i exitu filioꝝ israel de egipto nõ fuit dom⁹ egipti in q̃ deo ꝓcurante nõ iaceret mortuũ primogenitus. ita nec mõ fuit in egipto tẽpluꝫ in q̃ nõ corruisset ydolũ.

De nece puerorũ et quare delata per annũ. Capitulum. XI.

Herodes aũt cum de nece puerorũ disponeret. cuatus est pcipiam ab augusto cesare. vtro mã iret accusatõi filioꝝ responsur⁹. Tũ iosephus dicit. q⁹ alexandrũ filiũ suũ secũ romãnis ꝓbus dicit. q⁹ alexandrũ filiũ suũ secũ romã traxerit. ꝛ veneni sibi parati reum apud cesarẽ postulauerit. Qui cũ iter faceret ꝓficiscẽs. audiẽs naues thar. sensũ magos trãsduxisse ĩ spũ vehemẽti cõbussit naues tharsis. ꝑm quod dauid ꝓphetauerat in. xlvii. psalmo. Ingo coram cesare disceptaꝫ pater cũ filijs. hac

lege facta ē recōciliatio. vt adolescētes patri in omnib⁹ obedirēt. ipe āt regnū dimitteret cui vellet. Nondū tñ herodes a suspicionibus liberat⁹ ē. Venienq3 hierosolimā ꝓpe cōuocato tribuq3 filijs astātib⁹. ꝛ ꝓcordiaꝫ fratrū a cesare factā exposuit. ꝛ se successorē iudicem ꝓstitutum. ne iudei regnū ad suos rediturū estimarent. Tunc ꝓfirmatus in regno herodes certi⁹ q3 ꝑus mittens occidit omēs pueros qui erant in bethleem ꝛ in omnibus finibus ei⁹. a bimatu et infra. ꝑm tempus qō exquisierat a magis. Quoꝝ maxima pars. iij. miliario a bethleem vsq3 ad austrū sepulta est. Pluriū sententia et vsitatior ħ est. Ortam didicerat herodes stellam eadē die qua natus erat dñs. et ꝑm ortum stelle dñm anniculū esse sciebat et aliq̄t insup dierum. Ideoq3 ipe supra etatē ei⁹ vsq3 ad bimos et infra vsq3 ad vni⁹ noctis infantē deseuit in pueros. timēsq3 pueri morphoseon. id est cōmutationem. ne sc3 puer cui sydera famulabantur supra etatem suam vl̄ infra faciem suā transformaret. Crisostomus autem dicit stellam apparuisse per annuꝫ ante dñi natiuitatem. Credebatq3 herodes tunc etiam dñm fuisse natum. ꝛ sic putabat dñm bimū fuisse. cum adiectione paucoꝝ dieruꝫ. et ideo occidit pueros bimos ꝛ deinceps vsq3 ad q̄nq3 annos sed nō minores bimis. et exponit bimatum et infra ꝑm rationem numeri. Sicut enim ratione temporis minores bimis inferiores sunt eis quia post nati sunt. ita ratione numeri maiores bimis inferiores sunt eis. q2 post eos numerantur. Cui assertioni videtur fidem facere q̄ q̄dam ossa innocentum habent adeo grandia quē bimoꝝ esse nō possent. Pōt tñ dici ad ħ q̄ longe maiores tunc erāt homines q̄ntitatis q3 modo.

¶ Q3 cōminatio hieremie etiā prophetia fuit Capitulum. XII.

Tunc impletuꝫ est illud hieremie. Vox in rama audita est. ꝛc. Rama locus ē iuxta gabaa xij. miliario distans a bethleem. vbi fere dele ta tribu beniamin ꝓpter vxorem leuite. pauci superstites planxerit mortuos suos. Hoc autem videtur hieremias induxisse ponus cōminando q3 ꝓphetando. Nō inabatur ei imineretantam ruinam duabus tribubus quanta facta fuerat in filijs rachel. cum plāgentium vox audita est in rama. Tamē etiā ꝓphetauit de nece paruuloꝝ. vt matheus ait. ꝛ tunc rama non est nomen loci. Sed q2 rama excelsū sonat. idē est ac si dixisset. vox in excelso audita est. Videtur q3 debuisse dici lya plorans filios suos. cum bethlehemite ō tribu iuda fuerint. Sed quia tribus beniamin conterminata est iude. insinuauit euāgelista multos de beniamin fuisse occisos p vicinia ad exaggerandū scelus herodis. Vl̄ quia rachel iuxta bethlehem sepulta est. ꝓphetico locutionis mō dr ea egisse que in loco eodem gerebantur. Et noluit consolari. quia non sūt. i. inconsolabiliter dolebat. ō eo q̄ non sunt. id est. de eo q̄ mortui esse deliberant. Innocentes quidem martires dicunt̄ laxato vocabulo. nō q2 testes xp̄i. sed quia p xp̄o occisi sunt. quem si non loquendo. moriendo tñ ꝓfessi sunt. Pro quo etiā ecclesia pro eis solēnizat. quāuis ad inferos descenderint. Unde et in eoruꝫ solennitate cantica leticie subticentur. s. te deum laudam⁹. ꝛ gloria in excelsis deo. et pro alleluia quidam dicunt. laus tibi christe. alij. cantemus eya.

¶ De nece duoꝝ filioꝝ herodis Capitulum. XIII.

Factum est aūt ut quoniam herodes multos orbauerat filijs. ipse suis miserabilius orbaretur. Nam p astutiam antipatri iterū facti sunt suspecti. alexander et aristobolus patri. Ob hoc scripsit herodes augusto. in multis accusans filios. Misit autem augustus saturnium et peanum legatos cum rescripto. vt cora bis duobus coacto consilio procerum filios iudicaret. et de eis si cōuincere eos posset faceret quod vellet. Auditis autez hinc et inde partibus. legati illos dānandos pronunciauerunt. non tamen morte. Tūc apud sebasten pater coniecit eos in

vincula. Cōplices vo eoꝝ apposuit torquere pater. vt ꝓfessione eoꝝ certioraret. si in aiam suā aliqd machinarent filij. Confessus ē aūt quidā multa sibi ab alexandro ꝓmissa si patri venenū ꝓpinaret. Confessus est etiā tonsor de promissis sibi muneribꝰ. si dū pararet patri barbam eū iugularet. Addiditqꝫ dixisse alexandrū. nō esse spem ponendā in sene. qui canos tingebat vt videret adolescens. His motus herodes. missis speculatoribus iussit filios occidi. et asportari in alexandriam. ibiqꝫ sepeliri cū alexandro auo suo materno.

De priori testamento herodis et odio ipsius et antipatre.

Capitulum. XIIII.

Qvnc inscripsit testamentū herodes. et antipatrem futurū regē instituit. et herodē qui cognoiabat antipas substituit antipatri. Antipater vo intolerabile odiū ꝓpli excepit. cunctis scientibꝰ. q fratribꝰ suis ꝓseruisset calūnias. Ob hoc etiā ꝑ pater iā eū nō recto oculo aspiciebat. Ad hec etiā antipater molestus erat patri. q frēm sibi substituerat. eo q ad filios ipius antipatris regnū transire noluisset. Alia quoqꝫ maior causa inuidie orta est ei in patrem. Nam pupillos filioꝝ quos occiderat paterna dilectōe fouebat. alijs nepotibus suis eos copulans in matrimonio. Erant autē ex iosephum paruuli relicti de aristobolo. herodes agrippa. q iacobum occidit gladio. et herodias quaꝫ post herodes antipas astitulit philippo fratri suo. Timuit ergo antipater ne ad pupillos fratrū suoꝝ qñqꝫ regnū reuocaret herodes. qꝫ eos exptē matris ꝓpingebat. Cōmouit etiā feroram in odium herodis. adeo vt feroras secederet a fratre et habitaret in terra que cōcessa ei fuerat trans iordanem. Ipe vo etiā patre volēte quibusdam excogitatis occasionibus romam properauit. efficacissimū venenum a quadam venefica arabica comparans. et apud vrozem feroze reponēs. qō interim dū ipe abesset ꝑ ministrū quē cōduxerat patri ꝓpinaretur.

Q; herodes incarcerauit antipatrem insidiantem vite eius.

Capitulum. XV.

Cvm aūt antipater rome esset. mortuꝰ ē feroras. accepitqꝫ herodes de veneno reposito apō vrozē feroze. p ancillaꝫ iracūdē a dña sua recedentē. Itaqꝫ euocataꝫ vrozē fratris relictā. afferre venenū eā iubet. Illa vo q allatura egressa de tecto se dedit ꝓcipitē. iꝫ lemuuia ad regē allata ait. Cū morere frat tuꝰ vir meꝰ ait mihi. Affer huc mulier venenuꝫ qō reliqt nobis antipater. meqꝫ vidente in igne cōsume. ne ad inferos ꝓscientiā fratricidij vltricē feram. Ego vo magnā eiꝰ partem in igne cōsumēs. modicū mihi ꝓpter dubios casus et qꝫ te metuebā reseruaui. Cunqꝫ piridem cū veneno ptulisset. expirauit. Acceptis qꝫ alijs pluribꝰ argumētis. qꝫ antipater in morē ꝓis grassaret. herodes euꝫ mature reuocauit. matremqꝫ illiꝰ repudiauit. Cunqꝫ filiū de parricidio publice accusasset ꝑsente varo syrie ꝓside qui illis diebꝰ hierosolimā venerat. posuit eū i custodiaꝫ apō iericho nta.

De magnitudine morbi herodis

Capitulum. XVI.

Qvnqꝫ complices filij quereret pater. vt eos cū filio exquisitus primerꝫ supplicijs. gūiosi morbo ipeditꝰ ē. Accedebat q senectꝰ cū ānos iā lxx. natꝰ erat. animūqꝫ eꝰ filioꝝ clades grauiter affligebāt. Erāt āt in urbē duo sophiste. qs nō pauci adolescentiū sectabant cū legeꝫ exponerent. bis opportunū visū est rege rabescente vt aquilā aureā deiscerent. quam rex sup maximā portā templi ꝓra patria legeꝫ posuerat. Qua deiecta rex cōmotus animi magnitudine morbum superauit. et in conciones ꝓcedens. in oēs hierosolimitas iuriā bāc refūdere nitebaꝫ. Qꝫ adꝑces ꝓpli in solos auctores vltus ē. Illos ergo q in furibus dimissi aquilā conciderant. viuos incendi: cum duobꝰ sophistis. De hinc varijs affligebatur languoribꝰ. Nam febris non

mediocris erat.prurigo intolerabilis ī omī
corporis superficie.assiduis vexabaī coli tor
mentis.pedes intercutaneo vicio tumuerāt
putredo testiculorūz vermes generabat.cre
ber anhelitus ⁊ interrupta suspiria.q̄ ad vin
dictā dei ab omīb⁹ referebant. Ipe vo iorda
nē transiens apud callionez calidis aq̄s vte
baī. Cū q̄z corp⁹ ei⁹ oleo calidioꝝ foueri me
dicis placuissz. in archam plenā demersum
ita dissolutū est.vt etiā lumina q̄ mortu⁹ re
soluta torqueret.tñ ad clamorem astantiuz
respicere visus est.

¶ De nobilibus iudeis occidendis in morte herodis et de morte anti patri. Capitulum.XVII.

Cūq̄z rediisset ie
ricbo.audiēs iudeos mortē suā ex
pectantes cū gaudio.ex omī iudea
nobiliores collectos.iuuenes ꝓcludi p̄cepit
in ypodromio.i.in carcere circi.p̄cipiēs salo
me sorori sue.vt cū aiaz suā efflaret statim il
los occideret.vt ita oīs iudea in morte ipsi⁹
etiā inuita plāgeret. Nūcij vo q̄s romā mi
serat redeūtes .epistolā tulerīa cesare vt an
tipatrē in exiliū daret.vel si mallet morte dā
naret. Quo nūcio paululū recreat⁹.cuz po
mū q̄ libenī vescebaī petisset.cultellū q̄z ad
incidēdū poposcit.statimq̄z cū tussi violēta
distenderet.circūspiciens ne q̄s arbiter īpe
diret.se p̄cussur⁹ dexterā sustulit. Quz acciab⁹
ꝓbrun⁹ e⁹ dexterā cōtinuit.statimq̄z vlula
tus q̄ rex essz mortu⁹ in regia domo excita
tus ē. Quo audito antipater exultās multa
custodib⁹ ꝓmittebat vt eū soluerēt. Quod
cū accepisset herodes.grauī⁹ tulit exultatoꝝ
filij q̄z mortē.et ꝓtinuo missis satellitib⁹ occi
dit eū.sepeliriq̄z p̄cepit in hircanio. Statim
q̄z mutans testamentū.archelauz regni scri
psit successorē.ita tñ q̄ ab augusto susciperet
diadema.

¶ De morte herodis et substitutōe archelai. Capitulum.XVIII.

Post mortez autez
p filij q̄nq̄z dieb⁹ exactis mortuus est
herodes.xxxvij.anno.postq̄z a ro
manis rex declaratus erat. In alijs fortuna
tissimus in rebus domesticis infelicissimus
fuit. Salome vero quos occidi mandaue
rat absoluit. Et sepeliuit eum archelaus in
herodio iuxta mandatum ipius.nihil regij
ornatus in funeris pompa pretermittens.
Septem autem diebus in lugendo patrem
consumptis. epulisq̄z feralibus prolixe po
pulo exhibitis . qui mos iudeorum ob ex
pensas funerum multos depauperauit. cā
dida veste indutus ascendit in templum.va
riisq̄z fauorib⁹ a plebe susceptus est. Sedēs
q̄z pro tribunali dixit.se etiā a regis nomine
velle temperare. donec a cesare confirmata
foret successio.promittens q̄ patre melioꝝ oī
bus q̄pareret. Quocirca alij tributa leuari
alij vectigalia tolli.quidam solui custodias
acclamabant. Postulatus autem archela
us annuens.celebratis bostijs erat cuz ami
cis in epulis.

¶ De lite fratrum pro regno coram augusto. Capitulum.XIX.

Orta est ātē seditio
o que in nouis rebus accidere solet.
plurimi enī sophistas pro defensio
ne legis occisos lugebant.omnes fere ponti
ficem quē herodes precio creauerat amouē
dum proclamabant. Instante aūt azimorū
die.cū turba ab īmolatōe phiberet pōtifices
archelaus misso ciliarcho.verbis eos prius
sedare attemptauit. Cum aūt vulneratū re
misissent ciliarchū missa grandi manu satel
litum.archelaus circiter.ix.milia occidit.⁊ p
vocem preconis omēs ad propria redire cō
monens.neglecta festiuitate omēs abierūt.
Ipe vero cuz nicolao ⁊ ptholomeo secreta
rijs patris sui romaz pfect⁹ ē.salomāq̄z ⁊ fili
os ei⁹ secum duxit.vt cum testamento extre
mā voluntatem prīs sui testarent.philippo
fratre regni procuratore relicto. Profectus
est etiam romā herodes antipas.vt ō regno
habendo disceptaret cum fratre.oratore hyr
reneo propter acrimoniā dicendi plurimū
confisus. Cesar quoq̄z accitis optimatibus
romanorum.partibus prosequendi copiaz
dedit.ibiq̄z tūc ꝑmum gaium ex agrippa et

filia sua natum filiū adoptiuuz sedere iussit. Archelaꝰ sibi regnuz deberi asserebat. et etatis merito et secūm testamēti voluntate. Antipas vō pmū testamētū debere suari aiebat. qō pat̄ qñ cōpos mētis essz inscīpserat. Cōm vō nullū fore. q ipum pater mētis ipos fecerat. Nam z tūc ppa manu se apprehenderat. Addebat q̄z q archelaꝰ vmbraz regni detulisset ad cesarē. cū ipe corpꝰ rerū gerendaz sibi rapuissz. postermo q initia ptātis sue nouem miliū occisoz sanḡne maculasset. Cesar vō responsū differēs. secū ō cognitis deliberabat an aliquē regni successorē ꝓstitui oporteret an toti familie distribui pncipatū. pfertiz cū lras varias ō syria accepisset. iudeos defecisse nūciantes. Interim quoq; mater archelai mortua nūciat.

De quattuoz regibus in iudea. Capitulum. XX.

Eodem sane tempore q̄ttuoz reges surrexerūt in iudea. Nam i idumea duo milia veteranoz q̄ sub herode militauerant regē creauerāt. Sephoꝛi vō galilee iudas filiꝰ ezechie latronū pncipis ab herode olim capti diadema sibi imposuit. Trans flumē q̄z symon q̄dam ex seruis regalibꝰ vastitate corpis freti a latronibꝰ rex creatꝰ ē. Pastores q̄z quēdā proceri corpis. cū pastor essz i finibꝰ iesrabel. regē sibi statuerāt. Ob hec insinuāda cesari missus ē romā a varo pbilippus. duabꝰ tm̄ incideēter de causis vt z archelao subueniret. z si regnū herodis nepotibꝰ distribui placuisset. partē aliquā mereret. Fuerūt etiā cuz eo q̄nq; gīta de iudeis honorati. q octo milia iudeoꝛ rome tūc degentiū secuz traxerūt ad cesarē. Ante ei captiuitatē finalē. iudei p captiuitates particulares vbiq; dispersi et venūdati fuerāt. Quos vt audiret cesar. in palaciū apollinis tēpli sedit cū amicis. Illi vō tyrannidē herodis et filioꝛ ei in iudeos explicātes supplicabant romanis. vt iudee reliquias misericordia dignas iudicarent. z autius antiquū regni sibi restitui. aut syrie contungi finibꝰ. aut pmanos iudices iudeaz amministrari.

De simulato alexandro. Capitulū. XXI.

Eodem tempore quidā natione iudeus. in sydonio rū oppido educatꝰ. q̄z similimꝰ alexandro herodis filio. quē z pater interemerat venit in iudeā instinctu cuiusdā liberti herodis. q omēs actus regios optime sciebat. asserens sibi regnū deberi. tum q; maioꝛ filiꝰ herodis. tum q; ex pte matris sue mariānes eū ꝓtingebat. Cū q̄z plures iudeoꝛ sequaces haberet. romā q̄z profectus est. Igitur iudei rome tunc degentes. vsendi ei studio circūfluebant. Scisciatus q̄z qualiter vtueret. aiebat. lictoꝛes mseratos fratruz. alios similes eis morti subiecisse. Aristobolū q̄z fratrē adhuc viuentē in cypro vel creta latere. Hz cesar optime vultū alexandri sciēs. quē dū romē studeret puer amasiuz habuerat. cuz prē q̄z post disceptantē pleniꝰ notauerat. fallaciam similitudinis aīaduertit. misitq; ladunz q̄. et alexandrū bene cognosceret. vt ad se vitē adduceret. vitā sibi polliceēs. sit tāte fraudis poridisz auctorē. Cū q̄z ille ꝓfessus essz se talia simulasse ad questū. risit cesar. suaſoē q̄z eius iussit interfici. falsū q̄z alexandrū propter habitudinē corporis numero remigū inseruit. Hūc alexandrū poeta vocauit formosū alexim. i. delicias dūi.

De diuisione regni. Capitulum. XXII.

Tandem de cōsilio senatus cesar monarchiā herodis distribuit. mediā partē. s. iudeam et ydumeaz tradens archelao sub noīe tetrarchie. pollicitꝰ se facturū eū regem si se dignū pbuisset. Mediā vō ptem in duas secuit tetrarchias. cessitq; in partem herodis tetrarche regio trans flumen et galilea. Iturea vero et trachonitis. et auranitis philippo destinata est. Factus est igitur archelaus quasi diarchus. monarchus vero nūq; fuit. Cū ergo eum legeris monarchum fuisse nouez annis post patrem. intelliges secundum opinionem vulgi dictum. z pm̄ sui in tetrarchiam.

qua se futurū regē p̄m p̄missū cesaris iactabat. Et sic remissi sunt in iudeaz tres fratres cū sedissent rome. iuj. mensib⁹ euentū rei exp̄pectantes.

¶ De reditu iesu ab egipto⁹ de morte glasire. Capitulū. XXIII.

Archela⁹ uero nō solū in accusatores suos. verū etiaz in sibi subditos crudeli⁹ p̄ desenit Cuius regni anno p̄mo. angel⁹ dixit ioseph vt rediret cū matre et puero in terrā israbel. Qui rediens ab egipto post annos septem cū audiret q̄ archela⁹ p̄ patre regnaret in iudea. voluit illo ire. Et ammonit⁹ ab angelo iuit in galileā. et mansit in nazareth. In hoc loco inueniesuper Matheuz et Archelaum toti⁹ regni monarchum post p̄ez. et herodē regnantez in galilea. Porro ō infantia saluatoris et operibus eius vsqz ad baptismū nō legitur in euangelio. nisi q̄ lucas dicit duodennem remansisse in ierm. et post triduū inuentum a parentib⁹ in medio doctoz audientē et interrogantē eos. Sane archela⁹ in p̄tumeliam generis sui repudiauit mariannē fratris sui filiā quā ei pat̄ deberat vxorē. duxitqz glaphiram filiā regis capadocū frīs sui alexandri quondā vxorē. et mortuo alexandro iubere gi libie nuptā mortuoqz iuba apud patrez modo in viduitate degentē. Que cū in iudeam rediisset. nupta archelao. videre visa est astantez sibi alexandrū et dicere. Satis tibi fuerat libicum matrimoniuz. sed rursus reuersa ad penates meos fratri meo impudēter cōiuncta es. Te ergo licet inuitā recupabo. Que expōsito hoc somnio vix biduum superuixit.

Dicitur ibi fons esse paruus de q̄ puer ie sus hauriebat. et ministrabat matri duz subditus erat ei.

¶ De exilio archelai. Capitulum. XXIIII.

Tandem crebro ac cusat⁹ archelaus. a cesare aduocatur. Quinto quidem die priusqz vocaretur nouem aristas plenas et maximas a bobus comedi somniarat. dū qz accitos magos cōsuleret. symon esseus genere aristas annos et boues rerum mutationes interpretatus est. eo q̄ agros arando verterent et mutarēt. Ideoqz nouem annis eum dixit regnaturū varias aūt expertū rerum mutationes moriturum. Bono aūt p̄cipatus sui anno romam veniens a cesare damnatus in exiliuz pellitur apud viennam ciuitatem gallie.

¶ De primo procuratore iudee. Capitulum. XXV.

Finibus aūt archelai in prouinciaz redactis. procurator illuc missus est a cesare cōponi⁹ us. qui et quondam cyrini collega fuerat Cum missus est cōponius in iudeam. cēsor patrimoniorū multi sane iudeoruz et maxime quidā galileus symon populum increpabant. q̄ post deum domīos ferrent mortales tributarij romanoz. Componio ergo procurāte iudeam. die azimorū cum mos esset media nocte templi portas aperiri. samarite q̄dam occulte venientes hierosolimā p̄ cūctas portic⁹ et p̄ totū fanū ossa iecerūt mortuoz et extunc maior tēpli custodia exerceri cepit. et ante diē porte nō aperiri.

Prouincia dicitur terre p̄pe q̄ icolit ab his qui nati et nutriti ibi sūt. Colonia que ab extraneis incolit terra. vt in samaria actum est.

¶ De morte augusti Ca. XXVI.

Ad tempore phi/ lippus sepphorū reparās iuliaz nominauit in bonorē iulie vxoris cesaris. paneas q̄z cesareaz philippi dixit. Componio vo romā reuerso. successit marcus ei sub quo saloma sororherodis defuncta est. Sed et huic succes sit annius rufus. sub quo mortuus est augustus cum regnasset q̄n quaginta septem annos. et menses sex. et diebus decez. ex quibus quattuordecim vel duodecim ānis antoni⁹ cū eo rexit. Cum enī xlij.

anno regni eius natus esset dñs. qui. xv. tiberij anno tricenarius fuit. patet cesarē mortuū dño quantum decimū annū agente. Quidam tñ. lvj. tantuz annos regni eius ponūt. Alij lviij. dimidiū annum et dies qui secuti sunt pro anno ponentes. Mortuus est autem anno vite sue. lxxvij. apud aptellam ciuitatem campanie. gloriat se vbē marmoreaz reliquere. quā latericiā inuenerat. et sepultus ē in marcio campo.

De tiberio imperatore et valerio procuratore iudee. Cap. XXVII

Successit ei tertius imperator tiberius nero. vxoris eius iulie filius. qui valeriū graceū procuratorem misit in iudeam. qui questuz putans pietatē. palam vendebat sacerdotij principatū. Qui amouens annā ysmabelē pontificē designauit. Sed et hūc nō multo post abijciens eleazarum anne filiū subrogauit. Post annū et hunc arcens symonem instituit. Sed et post annū ioſiphū. qui et caypbas appellatus est. Tamen post annos. xj. relinquens iudeam romā reuersus est. Cuius successor missus est a tiberio pontius pilatus. sub quo herodes in honorem tyberij tyberiadez edificauit.

De odio iudeoz in pontiū pilatū Capitulum. XXVIII.

His temporibus tiberius multos reges ad se vocatos non remisit. Inter quos etiā archelaū capadocem retinens. regnū eius in prouinciam vertit. z mazacham caput regni cesaream nominauit. Hanc pilatus hierusalē veniens. et statuas cesaris que et signis militaribus inerant secum deferens. ignorantibus iudeis eas in ciuitate cōstituit. cesareāqz rexit. Cuz ātplurimi de hierosolimitis ad eū descendissent supplicantes de signis amouēdis. nam ob legem iudeoz qui pcesserāt iudee pcuratores. sine signis vbez ingredi cōsueuerant. sedit pro tribunali pilatus militesqz armatos circū ponens. mortem eis minabatur si nō quieuissent. At illi mortem potius eligebant. qz leges patrias prophanarēt. Ammirans ergo pilatus pstantiam iudeorum in legalibus institutis. auferri precepit ymagines. Iterū pilatus hierosolimā veniens. videnſqz vbem aque penuria laborare aperuit gazophilatia templi. et ex opibus templo dicatis aqueductum cepit edificare. suscipiens initiū torrentis qui stadioz duum miliū interuallo distabat. Iudei vero acclamabant. vt ab illo ope cessaret. Ob hoc pylatus multos iudeoz occidit. pleroſqz fauciauit. Intermissum est aūt opus quia iudei legationem accusationis in pylatum ad tyberiū direxerūt.

Testimoniū iosephi de christo. Capitulum. XXIX

In hoc loco posit iosephus cōmendatiōem dñi iesu in hunc modū. Fuit vero bisdez temporibus iesus sapiens vir. si tñ virū eū nominare fas ē. Erat enim rabiliū effector operuz. et doctor eoz qui libenter q vētura sūt audiunt. et multos quidem iudeoz. multos etiam ex gentibus sibi adiūxit. xps hic erat. Hunc accusatione pmoz nostre gentis cuz pylatus in crucē agendū esse decreuisset. nō deseruerūt eum hi q ab initio dilexerāt eū. Apparuit enim bis iterū viuus. sm qd diuinitus inspirati prophete vel hec vel alia de eo futura prodixerāt. Sed et in hodiernum diem christianoz qui ab ipso dicti sunt. et nomen perseuerat genus.

De baptismo iohannis et principio sexte etatis. Capitulum. XXX.

Anno quintodecimo imperij tyberij cesaris. sub valeriano et asiatico consulibus. pcurāte pontio pylato iudeā. tetrarcha galilee herode philippo frē eius tetrarcha ituree z traconitidis regionis. et lysania abilene tetrarcha sub principibus sacerdotū ānā z caypha. factū ē vbū dñi sup iohannē zacharie filiū in deserto. vt baptizans et prodicās solacium redemptionis annūciaret. Et venit in omnē regionem iordanis baptizās baptismo penitentie. qa ad

penitentiã baptizandos monebat. et nõ nisi qs penitentes videbat baptizabat. p̃dicans futurũ baptismũ in remissionẽ peccatorũ. p cui⁹ assuefactõne etiaz baptizabat. Dicebat eñ. agite penitentiam. appropiquabit enĩ regnũ celoz. Usqz ad hũc annũ tyberij. xv. cõputant ab adam anni q̃nqz milia. cc. xxv. ſm lxx. ſm hebraicã veritatem q̃ttuor milia. In no vero tyberij. xvj. fuit annus iubile⁹. lxxxj. Eodem anno dicũt quidã sextã cyliadẽ incepisse. Quoz ratio hec est. quia sicut in ℣ anno terminata est circũcisio. et inchoauit baptismus. ita sexta etas incepit et q̃nta terminata est. Quidam ab incarnatõne domini initium eius ponũt hac ratione. qz sicut sub quinta etate generalis fiebat computatio anno a prima olimpiade. tali vel tali. ita sub sexta dicit anno ab incarnatõe dñi tali vel tali. Alij a passione dñi eam inchoasse testant dicentes sextam et septimam quiescentium simul incepisse. In cronica vero ab imperio tyberij inchoata legitur. Utebatur autez iohannes cilicio de pilis camelorum et zona pellicea. quodam locustarum genere esibili vescebatur. et melle siluestri. Tũc exibat ad eum omnis iudea. et baptizabantur in iordane. Videns autez multos phariseorum et saduceorum venientes ad baptismum dixit eis. Progenies viperarum. quis vobis demõstrabit fugere a ventura ira. Facite dignos fructus penitentie. et ne dicatis patrem habemus abrahã. quia potest dominus de lapidibus istis. id est. de gentib⁹ significatis his lapidibus suscitare filios abrahe. Digito autem ostendebat eis iohannes. xij. lapides quos tulerunt. xij. duces tribuum israel de medio iordanis in aridam. et totidem de arida in iordanem. quorum acervus esset in testimonium. quia sicco pede iordanem trãsierunt.

De tribus sectis iudeorum.

Capitulum. XXXI.

Quant aũt tunc in iudea tres secte iudeorum a cõmuni reliquorum vita q̃ opinione distãtes phariseī. saducei. essei. Phariseī cultu austero et victu perparco vtebant. traditiones suas statuentes. quib⁹ traditõnes moysi determinabant. pitacia cartarũ in fronte gerebant. et in sinistro brachio circũligata. q̃bus decalogus inscriptus erat. qz dixerat dñs. ℣ habebis quasi q̃d appensum ante oculos tuos et in manu tua et bec dicebãt phylacteria a phylaxe quod est seruare. et thorath quod legez sonat. Isti etiã maiores fimbrias aliis ferentes spinas eis alligabant. quib⁹ puncti in deambulando memores mandatorũ dei fierent. Hi vniuersa deo deputabãt. et marmenen. id est. fato. Agere quidẽ que iusta sũt vel negligere in arbitrio hominũ plurimum esse dicebãt. tamẽ in singulis adiuuare marmenem. quam etiam ex motibus superiorũ fieri putabant. Proprositis suis q̃ maiorib⁹ natu nunq̃z contrarũ respondebant. iudicium dei esse futurũ dicentes. omnem animã incorruptam esse. solas bonorum animas in alia transire corpora vsq̃z ad resurrectionem et iudicium. Malorum autẽ eternis retrudi carceribus. Et quia a cõmuni hominũ habitu diuisi. ideo phariseī dicebant. Saducei marmenem negant. deũ inspectorem omniũ esse dicentes in arbitrio hominũ situ esse vt bonũ malũ ve gerãt. Animarum generaliter vel supplicia negabant vel bonores. Nam q̃ resurrectionem mortuorum futuram negabant. animas mori cum corporibus putantes. nec angelos esse dicebãt. Solos q̃nq̃z libros moysi recipiebant. et his contenti erant. Hi seueri nimis erant. nec etiam inter se sociales. Ob quã seueritatẽ saduceos. id ẽ iustos se noiabant. Essei fere in oib⁹ monasticã agebant vitã. nuptias fastidientes. nõ quia coniugia et hominum successionem perimendam censerent. sed cauendam intemperantiam feminarũ. nullam earum fidem viro seruare putantes. Habebant omia cõmunia. probro oleum ducentes. squalorẽ decus putabãt. dũmodo in veste candida semper essent. Nulla ei certa ciuitas. sed i singulis domicilia habebant. ante solis ortum nihil profanum loquentes. solem vt oriat orãtes. post vsq̃z ad q̃ntam horam operantes. loti corpore aquis. simul et cũ silentio edebãt.

Juramētū habebant pro piurio. Secte sue neminē adhibentes nisi sub anni probatiōe Receptū aūt secum post annū. duob⁹ alijs annis mores eius probabant. deprehensuz in peccatis a se pellebant. vt herbas more pecoꝝ decerpens vsqz ad obitū periteret. Cū enī. x. simul sederūt nullus nouem inutile locutus est. spuere in mediū. vel in dexterā partem sui vitantes. Adeo sabbatum obseruabant. q nec ea die aluum purgabant. Solabrum ferebant ligneuz quo in loco secretissimo fodiebant terraz ad aluū purgandaz. dimissa veste se diligenter pregentes. ne splendori diurno alias diuino facerent iniuriaz. ob id etiā statim foueam reimplentes. viuebant q̄z longissime ob victus simplicitatem Mortez pro iusticia immortalitate iudicabant meliorem. Animas vero omēs a pncipio creatas pro temporib⁹ incorporari. Bonas exutas corporib⁹ vltra oceanuz degere vbi sit reposita eis pfruitio ad orientē. Malis procellosa et hyberna loca delegantes. Erant in eis qui futura predicerent. Quidā coniugib⁹. sed moderate vtebantur. Nam si homines abstinendū arbitrarent. vel artarentur a coniugio. humanū gen⁹ deficeret.

¶ Q̄ iohannes confessus est se nō esse christū. Capitulum. XXXII.

Cum ergo baptizaret iohannes. miserūt a hierosolimis ad eū sacerdotes et leuitas. vt interrogarent eum. Tu quis es. Et cōfessus est se neq̄z christū esse. qđ opinio publica habebat. nec helyam. nec ppbetam. Et dixerunt. Quid ergo baptizas. Quesierāt de helya et sub noīe ppbete de helyseo. quia in his duob⁹ pcesserat figura baptismi. et ōbaptismo christi legerant in ppbetia ezechielis Effundam sup vos aquam mundā. et ideo putabant ad aliū nō ptinere baptismū. et respondit. Ego quidē baptizo in aqua. medi⁹ aūt vestrū stat quē vos nescitis. Ipe baptizabit vos in spū sancto. et igne. In spiritu in baptismo. in igne in penitentia. Hec in bethania facta sunt trans iordanē. vbi erat iohannes baptizans. Post figurari baptism⁹ ioīs in capitulo xio añ baptismū.

In sabbato ante ramos palmarū puerorū capita inungebant oleo. et abluebant. vt nulla macula ibi remaneret. ita in baptismo omnia peccata delentur. et hoc in signum faciebant.

¶ De iesu baptizato. Ca. XXXIII

Tunc venit iesus a galilea in iordanē ad iohannē vt baptizaret ab eo. Tres fuerūt cause p̄cipue cur baptizatus est iesus a iohāne. Ut baptismū iohannis approbaret. Ut omnez humilitatē impleret. et implendam doceret. Ut tactu sui corporis vim regenerationi cōferret aquis. et si forte nō statim. De vi enī z institutione baptismi triplex est opinio in sententijs habet. Et ip̄e iesus erat incipiēs quasi annoꝝ. xxx. ad ē. tricesimū annū incepe rat. xiij. tantuz diebus eius dē anni peractis. Et p̄m hoc vixit iesus tantū. xxx. duobus annis et dimidio. quia eadem die reuoluto anno conuertit aquā in vinū. et in sequenti pascha. id est. in pascha tricesimi p̄mi anni incarceratus est iohannes. et in pascha sequēti. id est. tricesimi secundi anni decollat⁹ est. et in tertio pascbate. id est. tricesimitertij ānni passus est dñs. et ita vixit dñs. xxx. duob⁹ annis integris. et de. xxxiij. quantuz fluxit tempore a natali vsqz ad pascha. quod pro dimidio anno cōputatur. Crisostom⁹ tamen dicit eū iam compleuisse tricesimū annū. in omelia decima in matheū sic dicens. Post triginta annos venit iesus ad baptisma. legē veterē solutur⁹. Propterea vsqz ad hāc etatem q̄ oia solet capere peccata in legis obseruatione pmansit. ne quis diceret. ideo illuz soluisse legem. q̄ eam nō potuisset adimplere. et infra. Per. xxx. annos iusticiā legis adimpleuerat. et tunc venit ad baptisma. euangeliū docturus. quasi cumulū cūctis obseruationibus legis imponens. Hoc aūt dixit Crisostomus occasione illius verbi qđ dixit dñs. Sic decet nos implere omnem iusticiam. Et p̄m hanc opinionē vixit. xxx. trib⁹ annis integris. et tātū de. iiij. quantū ē a natali

vsq3 ad pasca. Johannes aũt pbibebat ihm dicens. Ego a te debeo baptizari. et tu venis ad me. Cur dixit se baptizandũ iohannes. si i vtero sanctificat9 et mundat9 erat ab origia li. vel saltẽ in circũcisione. Sed p se gen9 humanũ intellexit. q. d. homo p te debet mũdari. Vel quanũ ad plenitudinẽ mũdationis se adhuc mũdandũ dixit. q3 si iam mũdat9 p sanguinez xpi plen9 erat mũdand9. sicut q3 accepta efficaci medicina p cam curat9. 3 pfect9 plenitudinẽ curand9. Cui iesus. Hi ne modo. Sic enim decet nos implere omnẽ iustitiã. i. supabundantẽ bũilitatez. Est ei debita humilitas subdere se maiori propter deũ. abundans subdere se pari. supabũdãs subdere se minori. Quasi diceret. Iõ modo subdo me tibi minori. ne dedignẽ i maiorez a minorib9 baptizari 3 regi

Quod intelligẽs iohannes consensit.

Baptizat9 ẽ ihs tercio lapide a iericho.

De spũsancto et voce patris. Capitulum. XXXIIII.

Factũ est aũt cũ baptizaret fere omis populus terre illius. et iesu baptizato 3 orante pro baptizandis. vt acciperent spũm sanctũ. cõfestim ascendit iesus de aqua. Et ecce aperti sunt celi. id est. inestimabilis splẽdor fact9 est circa eũ. ac si celo aereo et syderio reseratis. splendor celi empirrei terris infunderet. Et spũs sanctus in corporali specie colũbe venit. et sedit sup caput ei9. q pacto officio suo. in placentẽ materiã rediit vnde sũpta fuerat. Et tũc cognouit baptista quod dixit se ante nescisse. q. d. xps sol9 baptizaret. i. ptãtem baptismi retineret sibi. sed potestatez baptizãdi alijs daret. Qui eni miserat eum añ baptizare cuz solita; riam duceret vitam etiam dixerat ei. q3 multos baptizabis. sed inter illos super quem videris spũm descendentẽ et manentem hic solus est q baptizat in spũ sancto. Et ecce vox patris audita est de sublimi. Tu es fili9 meus dilect9 in te cõplacuit mihi. Vsq3 post vocẽ hanc credit duravisse splendorez et columbã sedisse sup caput ei9. qõ ali9 euangelista dicit. Hic est fili9 meus dilectus in q mihi coplacui. idẽ est sensus. i. in te et p te placitum meũ gerere pstitui.

Obs ihs fuerũt bereti; ci q dicerent solo die epiphanie debere baptizari. nec dari spiritũ sanctũ si quis alio die baptizaretur. Ob quã hs im viuacius extirpandã decreuerũt patres ea die nemine baptizari. nisi sub necessitate. Vbi nos dicimus. vis baptizari. quidaz dicũt q̃d petis. et rũdetur fidez peto. vel baptismũ peto. Alij vtrũq3. Et quid petis. et vis baptizari.

De iesu ieunio et temptatõne Capitulũ. XXXV.

Tunc iesus ductus est a spũ sancto q euz designauerat in desertũ. et cũ ieunasset. xl. diebus et. xl. noctib9 postea esurijt. Mouebat dyabolus. xl. dierũ ieunio. Sciebat tot diebus aquas diluuij effusas. exploratam terraz p; missionis. p moysen legẽ a deo datam. filios israhel in deserto tot annis pane angelorũz vixisse. Cum vo sensit dñm esurire. qõ nõ legitur de moyse vel helya. accessit vt temptaret. si posset eũ deijcere in peccatũ. 3 vt exploraret an esset dei filius. q3 audierat vocẽ hanc hic est filius meus dilect9. quẽ sciebat q̃q3 venturũ 3 se p eum potestatem amissurum sed vsq3 ad iudiciũ futuruz non expectabat. Temptauit aũt eum in eisdem trib9 quibus ada3 deiecerat. sed nõ ordine eodẽ. Primo in gula. vt esuriens panez videns imoderato cibi appetitu accenderet. Secõ de auaricia. vbi sup montẽ ostendit ei omnia regna mũdi. i. exposuit ei gloriam mũdi. Tertio 3 supbia. vt iactanter se ostenderet filium dei. Tunc abiecit eum dñs. et psummata omni temptatione ad quã venerat. recessit a dño lucifer ad temp9. Tempore passionis rediit. timore mortis putans eũ deijcere. Tũc aũt oĩno deuict9 religat9 est ĩ inferno. i. dieb9 antichristi soluend9. fm apocalipsim iohãnis. Credendus est aũt dyabol9 hois assũpsisse formaz. in qua dñm circũducere et colloqui posset ei. Vtrum aũt extremo die ieunij solo

omẽs facte fuerint temptatões. an paliqt dies sequẽtes seperatim. nihil interest nostra scire. Jeiunauit aũt dñs in deserto. qõ ẽ iter hierusalẽ et iericho.

Exemplo sane ipius hic numer⁹ dierũ in eccia penitentialis ẽ vsde et post epipbaniam nõ statim ieiunat eccl'ia. sz circit p⁹ xl. dies. qi ipo tẽpe ieiunii suũ ꝓsecutiuũ ieunij dñici significans. Ob ꝟ qz vt per penitentiã ostendamur ascendere ad requiẽ. sicut quadragenarius ascendit ad quinquagenariũ. Est enim numerus supabundans. Et ꝓgregatis omnib⁹ suis paribus cõparib⁹ ascendit ad qnquaginta.

Secũdo lapide a iericho q̃ quarentana dr. sub q̃rentena fluxit riuulus fõtis quẽ sanauit helise⁹. Tercũdo miliario a quarentana ꝓtra galileã dr mons esse sup quẽ statuit dyabolus iesum.

De prima vocatione discipulorũ Capitulum. XXXVI.

Quadã die stabat iohannes et ex discipulis eius duo. qrũ vn⁹ erat andreas. z vidẽs iesum ambulantez dixit. Ecce agn⁹ dei ecce q̃ tollit peccata mũdi. Ob ꝟ illi duo discipuli ei⁹ secuti sunt iesum. vt viderent vbi maneret. et mansert apud eũ die illa. Inueniẽs ãt andreas symonez frẽm suũ dixit ei. Inuenim⁹ messiam qõ est interptatũ xp̃us. Xp̃s grece latine vnctus. Et duxit eum ad iesum. Intuitus eum iesus dixit. Tu es symon bariona. tu vocaberis cephas. qõ interptatur petrus. Bariona bebreum est. et sonat filius iohanna cõpositum ex

Quare agnum vocauit. determiat subdens. q̃ tollit. i. venit vt tollat pctã mundi qa p pctis tollendis pascha nostrũ ymolat⁹ ẽ xp̃s. Vel quia agn⁹ grece dr ab agnon qõ ẽ piũ. vel latine ab agnoscendo quia i magno grege solo balatu agnoscit matrẽ. Jõ ꝑpe p passione agn⁹ dr. qa ibi pus donas nob pacem agnouit patrem obedientia z matrem cura. Et bec est ꝓna cã cur in ymolatõe integro et corrupto. altaris dr ter. agn⁹ dei qi agne q̃ agnouisti ꝓmẽz miserere nobis. agne qui agnouisti matrẽ miserere nob agne q̃ obtulisti te p nob. dona nob pacẽ

Cephas hebreum ẽ et syrũ. Petr⁹ grecũ et latinum. Petrus ãt ꝟ nomen tũc ei ipo fuerit an promiserit imponendũ dubiuz est. Tu⁹ tñ dici pot q tunc ei impositum ꝟ nomen oĩno cum dixit. Tu es petr⁹. Vel in electõne duodecim. vbi dr. et imposuit symoni nomen petr⁹. Si vo modo imposuit in sequentib⁹ confirmauit. In crastino volens iesus redire in galileã. inuenit philippũ z dixit ei. Sequere me. Hic erat de bethsaida cõciuis andree et petri. Hic inueniens nathanaelez frẽm suũ dixit ei. Quẽ scripsit moyses in lege et ꝓphete inuenimus iesum filiũ ioseph a nazareth. et ait nathanael A nazareth potest eẽ aliqd boni. despectiue q̃ non. vel remissiue legitur. Iste enim legis peritus legerat in prophetia. nazareus vocabit. et signa aduentus dñi forte notauerat. et ait A nazareth potest aliqd boni eẽ.

Et egredietur virga de radice yesse z nazareus vocabit. id ẽ floriduz quod alia editio dicit flos de radice eius ascendet.

quasi dicerz. Huc tandẽ a nazareth ꝑ aliqd esse boni. Et adduxit eũ philippus ad iesum Quo veniente ad se ait iesus. Ecce vere israhelita in quo dolus non est. Et dixit nathanael. Unde me nosti. Respondit iesus. Priusq̃z te philip⁹ vocaret. cũ esses sub ficu vidi te. Respondit nathanael. Rabbi tu es filius dei. tu es rex israel. Quia agnouit iste dominũ absentẽ vidisse q̃ solus gesserat et qñ et vbi a philippo vocat⁹ sit. xp̃m et deum fatetur. Hñ quidã de p̃destinatiõe exponũt hoc ita. Cum eras in lumbis ade latẽtis sub ficu pus et iam p̃destinauite. Et regressus est iesus in galileam.

De variis opinionib⁹ hiſtorie Capitulum. XXXVII.

Hucusq̃z idem est ordo historie euangelice apd omẽs Deinceps varie ordinant vsq̃z ad

incarceratōem iohannis. Quidam dicunt. q circa primū pascha post baptismū cōuertit dñs aquam in vinū. ideo. qz iohānes cōsequenter post hoc miraculū narrat eū ascēdisse in hierusalem. et eiecisse ementes z vendentes de templo. quod nūqz ab eo factum dicūt. nisi in pascha. Sed eis obuiat ecclie cōsuetudo. que in epiphania factuz eē tenet ānnis solennizando memorat. Fuerūt etiaz qui dicerent. q eadem die qua baptizat⁹ est fecerit hoc miraculum. Sed matthеus ait. Tunc iesus duct⁹ est in desertū. et marc⁹. statim expulit iesum spūs in desertum. Habet enī ecclesia q eadem die. sed reuolutis annis hec tria facta sunt. Aduent⁹ magoz. tredecima die pmi anni. Baptismus eadez die tricesimi anni. vel tricesimi primi anni. Reuolutio aque eadem die reuoluto anno. Ūñ maximus episcop⁹ in sermone q sic incipit. Cū plura nobis fratres. ꝛc. sic ait. Sicut postea ritati sue fidelis mā dauit antiquitas. bodie saluator a cha deis adorat⁹ est. bodie fluenta iordanis benedictione ppria baptismatis cōsecrauit. bodie inuitatus ad nuptias aquas vertit ī vinuz. Unde z in anquiorib⁹ libris dies illa pluraliter dr dies epiphanioz. id est. pluriū illustrationum christi. Epiphania enim illustrationem sonat. Has tres tñ manifestatōnes propriis quidam nominib⁹ distinguūt Epiphaniam vocantes eam illustratōnem que facta est per stellam q̄ desursum factaz. Theophaniam. eam que in baptismo quasi a deo. id est a patre factam. Bethphaniam. eam que in nuptijs quasi in domo factam. Beth enim dom⁹ sonat. Uerūtamē adhuc restat inter summos et catholicos doctores de ordine histoie duplex opinio. Quidam enī scribentes vnum ex quattuoz. imitantes amonium. alexandrinum. eusebium. cesariensem. theophiluz qui septim⁹ a petro sedit antiochie. qui dicunt dñm post ieiunium aperte predicasse. discipulos congregasse. et sermonem in monte factum ante vini miraculum. quia legunt dominuz et discipulos ei⁹ inuitatos ad nuptias. Cōmunioz autez et veracioz opinio est dominum post illud miraculum discipulos vocasse occulte. z occulte predicasse vsqz ad iohannis incarcerationem. sed post publice. Et hunc ordinem prosequemur sine alterius ordinis preiudicio.

Beda dicit. qa post reuoluto anno eodē die fecit miraculum de q̄nqz panibus et duobus piscib⁹

De mutatione aque in vinum. Capitulum. XXXVIII.

Et facte sūt nuptie ī chana galilee. id est. in vico galilee sic dicto. Et erat mater iesu ibi. z vocatus est iesus ad nuptias et discipuli eius quidam. s. futuri discipuli. quia ad verbum iohannis iam plures audiebant eum occulte qui post omnino secuti sunt eum. Non ē vocatus ioseph. sed maria. Unde quidaz dicunt ioseph fuisse mortuum. et virginem transisse in custodiam filij. quia nec etiaz de inceps legitur de eo in euangelio. Q; si nondum mortu⁹. tamen certum est q in passione domini mortu⁹ erat. quia vxor ei⁹ alij cōmendata est. Quidam autumant has nuptias fuisse iohannis euangeliste. et ideo vocata est maria. quia matertera ei⁹. et dominus quia consobrin⁹ eius. z dicunt q dominus eum volentē nubere. ex his nuptijs vocauerit. quod certum non est. Et deficiente vino. dixit mater iesu ad eum. Uinum non habent. q. d. da eis vinum. Respondit iesus. Quid mihi et tibi est mulier. Nondum venit hora mea. Licz mulier sit quasi adiectiuū nomen fractionis. quasi molliter tamen quā doqz nomen sexus est. maxime quando virgo viripotēs est. Et est sensus. Uis fieri miraculum. sed ad hoc agendum quid habeo tecum cōmune. quasi diceret Ex natura tibi cōmuni non ago hoc. sed in hora passionis que nondum venit. ex cōmuni natura mihi et tibi patiar. Nec est credendum sm geneaticos. hoc dixisse dominum. qui putāt vnū quēqz horam suaz mortis habere ineuitabilem. sm horam constellationis in qua nat⁹ est. sed vocauit horam suam. id est a se dispositam. Uoluntate ei mortuus est nō necessi

tate. Erāt āt ibi sex lapidee hydrie.id ē.vasa aquatica posite ꝑm purificatōnem iudeoꝝ. Crebro iudei baptizabāt vasa epulatoria. et si casu aliqd tāgerēt īmundū nisi loti non comederēt. Erāt ergo posite.vt si forte ꝓtigisset aliquē de cōuiuis oportere lauari aquā haberēt paratā. Impleueri āt eas mīstri aqua ad ꝓceptū dñi.ꝛ tulerūt aquaꝝ vinū factā architriclino.i.ꝓmatti int̄ cōuiuātes ī triclinio. Triclinū qdā dicūt fuisse domū tricameratā.vel tres habentē testudines sub qb⁹ discūbebāt. Vel forte tres erāt ibi mensarū ordines.vt ī refectoriis fieri solet. Et cōmēdauit architriclin⁹ vini bonitatē. Post in cōi cōmendauerūt oēs miraculi nouitatē. Hoc ei initio signoꝝ maifestauit ihs glāz suā. Nec dꝛ ꝟ eē initiū.qn et ꝓus sig̃ fecisset.nascēdo de ꝟgine.magos stellā ꝓuia ducēdo.xl.diebus et noctib⁹ ieiunādo.ꝛ hmōi. Sꝛ ꝟ fuit ꝓmū publice ꝛ ad publicandū factū. Vel ꝓmū factū ī cbana galilee.

¶ De instructione nicodemi. Capitulum.XXXIX.

Erat autez homo ex pharisēis nicodem⁹ noīe.ꝛ ō ꝓncipib⁹ iudeoꝝ. Hic veīt ad ihm nocte.qꝛ timuit ꝓm offendere cū esset de ꝓncipib⁹ Vel qꝛ magister erat ī isrl'.palaz discere erubuit.et ait ad ihm. Rabbi scim⁹ qꝛ a deo veni sti magister. Nemo ei pōt ꝟ signa facere q̄ tu facis nisi fuerit de⁹ cū ec q̄si d. Doce me de regno dei. Respōdit ihs. Amē amen dico tibi.nisi qs renat⁹ fuerit denuo.non poterit videre regnū dei. In veteri testamento q̄i iuramētū erat.viuit dñs. In nouo. Amē dico. Et cū in alijs simplicit dicat.ī solo iohāne gemīat.ꝑm illud. Tit ꝑmo vester.est est. Quasi diceret.verū dico corde ꝛ ore. Cunqz miraret nicodem⁹ qūo posset hō scdo nasci cū nō nisi carnalē natiuitatē sciret.edoctus ē a dño de spūali.q̄ fit ex aqua ꝛ spū quaꝝ neutra iterari pōt. Tñ qꝛ adhuc inflat⁹ erat magistrali scientia.nō poterat itelligere .iō meruit audire. Tu es magister in isrl'.et ꝟ ignoras.vt sic inuitaret eū ad humilitatē. Instruxit etiā eum de humana ꝛ diuina sui natiuitate de passione et ascensione.et de pluribus alijs. Q, autem dixit. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ descēdit de celo.sensus ē. Nemo ꝛ ascendit.nisi xꝑs cū corpe suo. Vel ꝑm tropū quo dicim⁹ dominū facere que per eum facim⁹. et est sensus.nemo ascēdit.nisi quē de⁹ ascendere facit.

¶ De prima eiectōe ementiū et vendentiū ī tēplo Capitulum.XL.

In proximo pascha ascendit ihs hierosolimā et eiecit vendentes et ementes de templo.Bentz bis fecisse credit. Et p⁹ illō pascha īcarceratꝰ ē iohes. Ait ei iohes euangelista. Quia cum post hoc pascha rediisset ihesus in iudeā. adhuc erat iohannes baptizans in ennon. Interim aūt pulsaꝝ ascenderet in pascha quosdaz vocauit discipulos et docuit et miracula fecit.sed non adeo publice. Sane ibat ihs iuxta mare galilee. Lacus est q̄ fit ioꝛdane influente.ꝛ dꝛ mare cum sit aqua dulcis ydeomate hebreo.qꝛ omnē aquarū collectionez vocat hebreus tharsis.id est.mare. Et dꝛ galilee.q̄ pterfluit galileam. Q̄nqz mare tyberiadis dꝛ q̄a famosa est ciuitas hec q̄ ei iminet. Q, āt dꝛ stagnum genezareth.ex accidenti ē. Quā doqz enī crispantib⁹ vndis generat ex se aquaram. Extenditur autē.c.xl.stadijs in longitudinem.et.xl.in latitudinem Dicit tñ iosephꝰ eum sic dictum a modica regione genezara. quam ꝑterfluit.quam etiam dicit ammirabilem. Nam tota diuersissimi generis arbustis consita.nulli eoꝝ vbertatem suaz negat et temperiem. Sunt ibi nuces que maxime frigoribus gaudent.sunt et palme quas nutrit calor estiuus.sunt ficus et olee quib⁹ aura mollior destinata est.vt quasi repugnantia bona contentione studio terre foueant. Hanc dicit irrigari fonte qui cadit ī capharnaum.quem quidam esse venam nili opinātur.quia coꝛastinum piscem generat.q̄ non alibi nisi in nilo flumine reperitur.

¶ De secunda vocatiōe discipuloꝝ. Capitulū.XLI.

QVm aũt turbe irruerẽt in eũ. vidit duas naues stãtes secus stagnũ. ⁊ ascendẽs ī vnã q̃ erat simonis. pusillũ reduct⁹ a terra docebat de nauicula turbas. Ut aũt cessauit loq̃ dixit ad simonẽ. Duc in altũ ⁊ laxate retia in capturã. Quo facto ꝯcluserũt multitudinẽ pisciũ tantã. q̃ fere rumpebatur retbe. et innuerũt symon et andreas filijs zebedei. qui erant in alia naui. vt venirẽt et iuuarẽt eos. et impleuerũt ambas naues. ita vt fere mergerẽt. Qñ vidẽs symon petr⁹ pcidit ad genua ihesu et ait. Exi a me dñe q̃ peccator sum. Cui dñs. Noli timere. q̃ ex hac heris boies capiens. et subductis ad terraz nauib⁹. i. locatis aĩo redeuntibus ad eas. secuti sũt eũ aliquã tulum. et iterũ redierũt ad sua.

¶ De eo qđ dominꝰ legit ī nazareth.
Capitulum. XLII.

IEsus aũt uenit in nazareth. ⁊ die sabbati qñ plures conuenirẽt ītrauit in synagogã. vt plures doceret. Et cũ legisset in ysaia. Spũs dñi sup me. ⁊c. dixit. q̃ hodie cõpleta ẽ scptura hec ī auribꝰ vris. q. d. Ego sũ ille q̃ scptuz ẽ hac. ⁊ oẽs intendebãt in eũ.

¶ Q̃ discipuli baptizabãt ⁊ iohãnes
Capitulum. XLIII.

POst hec uenit ihesꝰ et discipuli eiꝰ in iudeã. terrã que. s. specialiter a sorte iude. vel a regno duarũ tribuuz specificato vocabulo iudea dicebat. Et morabat ibi cũ discipulis. et baptizabat. licet nõ ipe. sz discipuli eiꝰ baptizarẽt. Sz vtrũ baptismo iohãnis vel xpi incertũ ẽ. Erat ãt iohes baptizãs in ennon iuxta salim. q̃ aque multe erãt ibi. Nondũ enim missus fuerat in carcerẽ iohes. Salim vo ẽ oppidũ vltra iordanẽ situz. vbi olim melchisedech regnauit. Ibattebat etiã iohes multos venientes ad se ad ibm. Inde turbati discipuli iohãnis dixerũt. Rabbi q̃ erat tecum trans iordanẽ cui testimoniũ phibuisti. ecce hic baptizat. et oẽs veniunt ad eũ. Quoz retũdens inuidiã iohannes ait. Dixi vobis q̃ nõ sũ ego xp̃s. sz q̃ missus sum añ illũ. qui ꝺ surstũ venit sup oẽs ẽ. De ergo oportet minui. illũ aũt crescere. Ut aũt cognouit ihesus inuidiã illoz ascẽdit ad diẽ festũ pasche. de q̃ supra dictũ ẽ. Sz ⁊ ibidẽ q̃ pñsit ortã in se pharisẽoz inuidiã maxie cũ audisset iohãnez traditũ in carcerẽ. reliq̃t iudeã. et iteruz abijt in galileam.

¶ Cur iohannes incarceratus est
Capitulum. XLIIII.

HErodem iohes ꝓpter herodiadez. qa ꝑm legẽ quã receperat. nõ licz frẽm habere vxorẽ fratris eo viuente. Sup matheũ legit. q̃ herodias filia erat regis aretbe quã auferẽs philippo ortis inter eos quibusdã simultatib⁹. ī odiũ philippi dederat fri herodi. q̃ et fratres inuicẽ erant inimici. Iosephus tradit herodiadẽ fuisse filiã aristoboli quẽ occiderat cũ fratre eiꝰ alexandro patre eorũ herodes. et ita sororẽ erat herodis agrippe quã auus suꝰ herodes dederat herodi filio suo vxorẽ. Dicit enĩ aliũ fuisse herodẽ. preter tetrarchã quẽ pater susceperat de filia simonis sacerdotis. philippũ vo iam mortuũ cuz gaius regnare cepisset. Forte et hic herodes noiabat philippꝰ q̃ binomiꝰ. et ita virũ eius quẽ ioseph⁹ vocat herodẽ. euangeliũ vocat philippũ. Vel forte ꝑius nupta herodi. pꝰ nupta philippo. Herodes vo tetrarcha vxorez habebat filiã aretbe regis damascenorum. Qui romã iter faciens transiens per frẽm suũ. secreto pepigit cũ vxore fratris. q̃ ī reditu suo repudiata vxore sua duceret eã ī vxorem. Qñ tñ non latuit vxorẽ ipi⁹ herodis. q̃ nõ expectãs reditũ viri sui festinauit ad prẽz Herodes ãt redies abstulit herodiadez fratri suo. ⁊ factꝰ ẽ inimicꝰ aretbe ⁊ philippi. Super q̃ cũ argueret eũ iohes. suggestione herodiadis misit eũ in carcerẽ. Quod cũ audisset ihs veit ⁊ habitauit ī capharnaũ in finibus zabulon et neptalim.

¶ De tertia vocatione discipulorz
Capitulum. XLV.

AMbulans aũt ite/ ruz iẽs iuxta mare galilee.vidit duos frẽs symonẽ z andreã frẽm eius mittentes retbia i mare.et ait illis. Veite p me faciam vos fieri piscatores boim. At illi ptinuo relictis retib9 et naui secuti sunt eũ oino. Et pcedẽs inde vidit duos alios frẽs. Jacobũ z iobem reficientes retbia sua cum zebedeo pr̃e eoz.et vocauit eos. Illi autez relictis retib9 et patre secuti sũt eũ oino. Et cũ transisset inde iẽus vidit matbeũ q̃ et leui dict9 ẽ filiũ alpbei.sedentẽ ad tbeloneũ.z ait illi Sequere me. Qui relictis oib9 secut9 ẽ eu. Tbelos grece.latine vectigal. Iste ergo erat publican9.i.publica negocia ãministrans q̃ sine pct̃o aut vix aut nũq̃ ãministrantur. Et nota a quib9 et qualib9 orta est ecclia. nesi a sublimib9 orta esset.virt9 fidei scientie eorũ z potentie ascriberet. De vocatione reliq̃rũ determinatũ nõ babem9.

De aperta predicatõe et miracul' domini. Capitulum.XLVI.

ET aperte exinde pdicabat dicẽs. Ppniam agite.appropinquabit enim regnũ celoz.vñ et post dixerit sacerdotes ad pylatũ. Cõmouit vniuersã iudeaz incipiẽs a galilea vsqz buc. et sic ipletũ ẽ illõ ysaie. Primo tpe alleuiata est terra zabulon z tra neptalim. Vñ z pmi tiuit cõuersi a dño q̃ fuerũt de finib9 ill'.dicti sũt pncipes zabulõ z pncipes neptalim. Vsaias siquidẽ ppbetauit de captiuitate decem tribuũ.q̃ in tribub9 illis inchoata ẽ. Nibilominꝰ tñ et de alleuiatõe ab onere pcti futura in ptib9 illis ad pdicatõem xpi pdixit. Et circuibat iẽs totã galileã.docẽs in synagogis eoz.et sanãs omnẽ languorẽ in pplo.et abijt opinio ei9 in totã syriam. Est aũt syria omis regio ab eufrate vsqz ad mare magnuz a cappadocia vsqz in egiptũ. ptinẽs inter alias puincias palestinã in q̃ iudea habitabãt. Vñ et sũp psalmos.tbabor et bermõ dicũt montes syrie. Qñq̃z vo sic legit syria.q̃ nullã includit partẽ iudee. Et secuti sunt eum turbe multe diuersarũ regionũ. Quas cũ vidisset iesus ascendit in montem.

De electione duodecim apl'oz Capitulum.XLVII.

ET cũ sedisset vocauit ad se quos voluit ipe. et fecit vt essent cum illo,xij. q̃s et apostolos. id est.missos nominauit. Simonem quem agnominauerat petrũ.et andream fratrem eius.iacobum zebedei z iobannem fratrem eius. Et imposuit bis duob9 nomia boanerges.id est.filios tonitrui.q̃z vn9 eoz intonuit dicens. In pncipio erat verbũ. Et ambo sepe terrificam vocem patris audire meruerũt

Pbilippum et bartbolomeũ.tbomam et matbeum publicanum.iacobum alpbei.et tbadeum fratrem eius. qui et iudas cognominatus est.quez lucas iudaz iacobi vocat.qui tertio noie dict9 ẽ lebeꝰ Simonẽ cbananeũ z iudam scariotbem In ẽ catbalogo nomina apostolorum combinata quasi parium ponuntur nõ satis nota cã. Quare vero iacobus alpbei posterior nũcupet iacobo zebedei z minor dicatur et ille maior.cum progatiua sanctitatis sue factus sit ab aplis postea archiepus bierosolimoruz. et senior illo fuerit.merito queritur. Ad q̃ melius videndũ dicim9.q̃ anna mortuo ioacbim.de q̃ susceperat mariaz vgine data ẽ in vxorẽ ioseph genero suo cleopbe fris ipius9 ioseph.ꝺ q̃ post susceptã filiã vo

Ante electionẽ apostoloꝝ quidã ponunt de sanatiõe demoniaci i synagoga apud marcum.et de socru petri.z de sanatione multoꝝ in vespera. et describa qui accessit in via.et de dormitiõe cbristi in naui.et de demoniacis gerazenis.et de paralitico dimisso per tectuz.et de vocatõne matbei.z de conuiuio leui.z de filia iairi.et emoroissa.et duobus cecis.z demoniaco muto.ꝺ quibus solus matbeus.

Non fuit anna nazarea.sed de sepboꝝ.citer duo miliaria a nazareth.

catāqz mariā dedit in vxorē alpheo.ꝺ q̄ nati sūt alpheo.iiij.cōsobrini dñi.iacobus simon et iudas apli.z ioseph q̄ z barsabas.q̄ p iuda post cuz matbia electꝰ fuit. Et bi q̄ttuor p̄ ceteris ꝓsanguineis dicti sūt frēs dñi.qz ñ solū cognati.ſz et agnati eiꝰ putabantur tanqz ex duobꝰ fratribꝰ ioseph et cleopba descēdētes Inter q̄s tñ q̄ antonomatice iacobꝰ dictus est frater dñi.qz q̄z similimus fuit ei in facie. Item mortuo cleopba anna nupsit viro tertio.ſ.salome.suscepta q̄z ex eo filiā sicut et alias p̄us vocauit mariaz. Et banc duxit zebedeus. Habuitq z ex ea filios iacobum maiorem.et iobannem.q̄ licet posterior natu maior tñ dictus est.qz p̄us vocatus est a dominо.et p̄us adbesit ei. Quod romana seruat ecclia .vt singuli in ordinibꝰ suis p̄ores . sint p̄us ordinati. Ita dicit bieronimꝰ. Alij vo videntes mulieres agnominari solere a nominibus virorū.vt marcia catbonis. dixerē prioribus viris mortuis bas duas marias nupsisse cleopbe et salome. vel p̄ores viros fuisse binomios. et dictum zebedeum cleopbam.alpheum salomam.

De sermone domini in monte
Capitulum.XLVIII.

Et eleuatis oculis e in discipulos.docebat eos dicens. Beati pauperes spū.quoniā ipoz est regnum celoz.ꝛc. Hunc sermonē matbeus et lucas varie narrant. Ob ꝫ quidaz tradūt dñm p̄us eum fecisse discipulis in supercilio montis sedendo.post in latere montis cōiter discipulis z turbis stādo. Alij vero tradunt.nō nisi vnū sermonē factū cōiter discipulis et turbis. Verū aūt boz verū sit.nō multuz ītereſt nos scire.sic nec scire interest.an mons in quo bec facta sunt fuerit tbabor.an alius mons in galilea. Sermonem quidez a domino ad discipulos factum legimus in matbeo luca et iobanne tantum.

Sed ꝺz q̄ scḋo miliario a capbarnaū est descensus mōtis vbi factus est sermo domini et leprosus mūdatus.

De oratione dominica.
Capitulum.XLIX.

Hic sermoni intez b seruit dñs oratōnem dñicam. que octo partes babet. Prima ē captatio benuolentie.quā sequūt septē petitiones et dirigūt ad deuz patrem.a quo petimꝰ nobis dare panem nostrū supsubstantialē.id ē. filium. Nam et xp̄s docuit nos ad petendū a patre in nomīe suo. Tres p̄me petitiones spectant ad vitam futurā. Sicut sanctificetur.i.firmetur in nobis nomen tuuz. In bac vita quasi īmobile est nomen patris ī filios. quia et iudas quandoq̄z fuit dei filiꝰ. quandoq̄z nō.pro qua etiam possibilitate mouēda dixit apostolꝰ Timeo ne z ego ipse reprobus inueniar. In patria enīz apparebūt filij. et īmutabiliter erit deꝰ pater eoz. Adueniat id ē.ad te videndū veniat regnū tuū.vt sit regnū in regno. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra.quasi sic celestis ecclesia nibil pōt velle nisi quod scit te velle . ita et illa que adbuc militat in terra addicatur volūtati tue. Quattuor que sequūtur ad militiaz buius vite spectant.ſ.panem nostrum supsubstantialem da nobis bodie.id est.cbristum qui ē supersubstantialis.id est.super omnes substantias.et est panis noster ī altari. Vel sūt due dictiones.super substantialem. Et ē sensus.id est.da nobis bodie.id est . in p̄senti tē pore panem nostrum.i.cbristum.q̄ propriꝰ est fideliū.et ꝫ sup panem . i.preter panē substantialem.i.necessariū ad sustentationem. quasi da nobis vtrūq̄z panem anime et corporis. Lucas posuit quotidianuz.qō de viatico tantum exponitur. Grecus babet epiusion. Hebreus vero sogolla.i.precipuuz vel egregium vel peculiarem. Ob boc forte lucas videns matbeum dixisse sogolla . quod sonat peculiarem.dixit quotidianum. Grecus vero interpres matbei . quia vidit eum dixisse sogolla . quod sonat egregium . dixit epiusion. Tres que sequuntur patent amen Hebreus in fine ponit vnum ex bis tribus amen.sela.salez.que sonant vere semper pacem.

¶ Qz discipuli missi sunt cum potestate curandi. Cap. L.

CUm cõsummasset ihs vba hec vocatis discipulis suis dedit eis ptatem eijciendi spūs immundos. et curādi omnē infirmitatē. et misit eos pdicare regnū dei. et ait. Nihil tuleritis in via. neminē salutaueritis. s. sic alij. q nō ex studio optādi salutez pfueuerūt tantum salutare. In viā gentiū ne abieritis. nec ciuitates samaritanoz ītraueritis. gratis accepistis gratis date. Nō portabitis pecuniaz nō panez. nō duas tunicas. i. superfluas. non calciamenta. nō virgā. Scōm marcum vo soleis vel sādaliis vti iussit sūt. i. ponib⁹ et vgam ferre. q pro potestate accipiēdi necessaria ponitur. Ecce mitto vos sic oues in medio luporū. q vos recipit me recipit.

Inde est q diaconus sumpto codice de altari sub silentio transit inclinans donec ī ambone salutat populum quasi intrās domū. cui offert pacem. Nec portat pluinar. i. solatia vite. sed alius fert ei. Nec obest q pluinar si gnificat onus euangelij leue. Forte inde est q diacon⁹ non dicit dominꝰ vobiscuz nisi cū legit euāgeliū nisi raro. Raro dz ppt diaconos cardinales. vl' bñdictiōem cerei.

¶ De curatione leprosi. Capitulum. LI.

CUm āt descendisset ihs d mōte. tetigit leprosū. q̄si iaz soluēs figuras. et sanauit eū dicēs. Volo. mūdare. Et addidit. Vide nemi dixeris. q. d. Vide q̄z maifeste z plene mūdat⁹ es. Nemini dixeris. i. nemini necesse habes dicere. ado res euidēs ē. sz ostēde te sacerdoti. ad cui⁹ arbitriū reuocand⁹ es. Ecce alios nondū docet soluere legem. Sanat⁹ tamen vbiqz predicauit.

¶ De seruo cēturionis Cap. LII.

CUm aūt intrasset capharnaū rogauit eū centurio pinteruētū senioz iudeoz. vt sanaret puerū e⁹ paliticū Et ait ihs. Veniā z curabo eū Veit āt potētia sanādi ñ corpe Et ait centurio Nō sū dign⁹ vt itres sub tectū meū. sz tantuz dic vbo. z sanabit puer me⁹. qz z ego solo verbo p mistros meos opor. Forte vbola habebat ī domo z imūda iudeis. Et sequētib⁹ se ihs dixit. Nō inueni tantā fidē ī isrl'. subaudi. b⁹ tpis. Nec cludūt i noie isrl' seqntes eum qz ad eos loquebat. quantā i hgētili. Et sanat⁹ est puer ī illa hora. Et ingressus synagogaz sabbato docebat eos. et ibi eiecit ab hoie spūm imundū clamātē. Quid nobis et tibi iesu nazarene. Venisti pdere nos. scio q̄ sis sanctus dei.

¶ De socru petri. Capitulū. LIII

ET cum uenisset ihs in domū petri. quaz forte habebat in capharnaū p vroē. ipe enim erat de bethsaida. ad petrōnem discipl'oz sanauit socrū petri febricitantē.

¶ De filio vidue. Cap. LIIII.

CUm āt iret ī ciuitatē naim q̄ē ī galilea. suscitauit añ portā filiū vidue. tāgēdo feretrū et dicēdo. Tibi dico surge. Uelspe facto obtulerūt ei energuminos z male habētes. et sanauit oēs. z voluit ire trās fretū. z dixit ei vnus scriba. Rabbi sequar te q̄cunqz ieris. Volebat seq dñm. vt disceret lig facere ad lucrum et iō nō audit a dño. Dixit āt dñs alteri. Sequere me. Qui rndit. Dñe pmitte me pmū sepelire pr̄em meū. Cui ihs. Dimitte mortuos in peccatis. s. sepelire mortuos suos. Tu vade annūcia regnū dei. Nō pbibuitsz dñs ihs bunc a sepultura. si non essent alij qui sepelirent. Et ait alter. Sequar te domine. sed primum permitte me renunciare bis q̄ domi sunt. Cui iesus. Nemo mittens manum ad aratrum et respiciens retro aptus est regno dei.

Qz excitatus imperauit vētis et mari.

Capitulum.LV.

Qvnc ascendit ies⁹ in nauiculā cū discipulis suis.z dor miuit in puppi sup ceruical. Et orta tēpestate excitat⁹ a discipulis impauit ventor mari dicēs.tace z obmutesce. Et cessauit tēpestas. Non p errorē hereticor īpauit eis tāqz aiantib⁹.q occasiōe bmōi vborū.q oia legī obedire deo.dogmatizauer oia aiata eē. Sz dicunt ei obedire inaiata.qz solo vbo facit de bis q vult. Scdm quē loquendi modū solet dici.materia lāguoris obediens vel inobediens medicine.

Be duobus obsessis a legione.

Capitulum.LVI.

Qvm aūt uenisset trās fretū in regionē gerasenorz qē ptra galileaz.occurrer ei duo arrepticij seui nimis.qz vn⁹ adorauit z dixit Quid nob z tibi ies fili dī. Venisti añ tēp⁹ torquere nos. Nesciebāt demones eū dei filiū.sz suspicabant p miraculis z testimonio pris. Torqueri āt se dicebāt.qz cogebāt exire z cessare a lesiōe. Dicebat ei illi iBs. Exi spūs imunde. Sciebāt āt ī iudicio se torquēdos in abissū. Cūqz dño querēti nomē suū. dixisset se vocari legionē.nō q sic vocarer.sz.q.d. Frustra queris nomē.qz plures sum⁹.rogabāt eū.vt mitterz eos ī gregē porcor.q iuxta pascebāt. Et intrātes porcos pcipitauerunt eos ī mare. Indigene āt rogauer eū.vt transiret a finib⁹ eor. Cunqz ascēderet nauim.sanatū sz rogaret noluit secū ducere. Et rediit capbarnaū.quā matbe⁹ vocat ciuitatez suā nō origine.sz gēte.qz quelibet ciuitas galilee potest dici ciuitas galileor.

Be paralitico dimisso per tectū.

Capitulum.LVII.

Et sanauit paralitcū ante se dimissū p tegulas.primo remittēs pcta ei⁹.q fuerant cā morbi.qz qd ob cām fit cessante cā cessare dz effect⁹. Et pter scribas z pbarisēos q putabant eū blasphemasse.dixit paralitico vt surgeret z tolleret lectū suū.z surrexit et tulit.et abijt. Quia ergo pstat q p pctis qñqz egrotat bō.medic⁹ visitās egrū primo dz eū monere ad pniaz z pfessionē.ne pctō manēte tāqz ferro in vulnere frustra sit malagma apponere.

Be puteo samaritane.

Capitulum.LVIII.

Qvm aūt ascendisset in iudeā z iterū rediret ī galileaz oportebat eū trāsire p samariā.id ē p regionez c⁹ caput fuerat samaria. Ciuitas ergo nomen antiquū amiserat.et dicebāt sebaste.sed regio nomē illud retinuerat. Veniēs āt iuxta sichem q corrupte sichar dicebāt.et erat puteus in predio qd emit iacob a rege emor. qd et dedit filio suo ioseph. Et fatigatus ex itinere sedit sup puteū iacob.q bacten⁹ sic vocat⁹ fuerat. Ex euentu q seqtur.post agnoīat⁹ ē pute⁹ samaritane. Sunt qui dicāt locū illū eē vmbilicuz terre nrē habitabilis.qz singulis ānis quadā die estatis meridiana hora sol descēdit in aquā putei.nullqz facies vmbrā.quod philosophi apud sienē fieri tradiderūt Jō ei dictū putant in deuteronomio. Constituit eum super excelsam terram. Juerūt autem discipuli in vrbem.vt cibos emerent. venitqz mulier haurire aquaz. Que dño petenti potū.qi notās eum.dixit iudeos non coūt samaritanis.cognoscens ex fimbrijs palli dominum iudeū esse. Translatis decem tribubus.rex assirior rum misit persas et assirios ad incolendam sibi terram. Qui ob metum feraruz librom moysi receperāt z legitima terre.nec tamen cessabant ab ydolatria. Qui primo cutbei vocati sūt a fluuio persarū.tunc aūt samaritani dicebant.quasi medij inter iudeos et gentes. Qñqz tamen iudei vocauerunt eos iacobitas.i.supplantatores.qz terram fratrum

Sichem mō dr neapolis.iij.miliario a sebaste distās. In ea iuxta fontē fecit iero boam vitulos quos posuit in bethel et in dan.qd ē vno miliario a sichem.

suoꝝ q̄ eos ꝓtingebat eis suꝑplātauerāt. Horū cibis et vasculis nō vtebant iudei. Cūq; colloquēdo cum iesu. accepisset ab eo. q. v. viros habuerat. et sexti erat concubina ait. Video q; ꝓpha es tu. et statim quesiuit de īmutatione questionis. q̄ inter ipos et iudeos versabat. Dicebāt ei iudei. ꝓpriū locū adorādi eē hierusalē et tēplū. Samaritani vo mōtez gazarim. in q̄ antiq̄ pres adorauerūt. Jesus aūt dixit temp⁹ venisse. in q̄ nec in hierusalē nec in monte illo adorarēt hoies. q. d. Non prefero locū loco in adorādo. Ubiq; enī adoret de⁹. tantū in spū et veritate. i. ex dilectōe q̄ est a spū. et p his q̄ vere sūt. i. p eternis. Cui mulier. Scio q; messias venit. i. in primo est vt veniat. Forte et samaritani signa aduēt⁹ dñi notauerāt. Messias hebraice. christus grece. vnct⁹ latine. Punice q̄z messe. dicitur vnge. Lingua ei punica et sira affines sūt hebree. Dicit ei iesus. Ego sum q̄ loquor tecū. Reliq̄t mulier ydriam. et abiit in ciuitatem monēs ciues egredi ad videndū hominem q̄ dixerat ei quecūq; fecerat. et dicebat. Nūquid hic ē xp̄s. Timuit asserere qđ audierat et credebat. ne viri indignarēt a muliere doceri. Ciuib⁹ vo egredientibus. vocauit discipulos iesus. et ait. Segetes paratas ad messē id est. paratos ad credendū. cum tñ adhuc supessent. iij. menses ad messem. Unde perpendit hiemis tempore hoc factum. Jesus aūt ad petitōem eoꝝ intrauit vbem. et mānsit ibi aliquot dies. et multi crediderunt in eum.

De filio reguli. Cap. LIX.

Venit aūt iterum in chana galilee a iudea in quā ascenderat. Et erat ibi quidā regulus. id est. de potentioꝝb⁹ terre sub rege. cui⁹ filius infirmabat nō in chana sed in capharnauz. Et rogabat dñm. vt descenderet et curaret filium suū. Qui redargutus est a dño. quia non credebat eū posse sanare. nisi corporali presentia et tactu. Et ideo dum instaret ille. ait ei. Vade fili⁹ tuus viuit. et sic absens verbo sanauit eum. Descendensq; pater cū cognouisset filū sanatū in hora vbi dīxit. credidit ipe et dom⁹ ei⁹ tota. Credit iste fuisse iudeus. q; dixit ei dñs. nisi signa et ꝓdigia videritis nō creditis. Judei ei signa querūt.

De conuiuio leui. Cap. LX.

Et fecit ei leui conuiuiū in domo sua. Et discūbebāt cū eo publicani q̄ fuerant socij leui. quē cū arguerēt pharisei q; cū talib⁹ ederet ait. Nō veni vocare iustos. sz pctōres ad penitentiā. Excusauitq; discipulos de eo q; nō ieiunabāt. Tum q; rudes erāt. nec difficilia sustinerēt. Tum q; corporaliter cū eis erat. q; cū auferet ab eis plurimū ieiunarēt. Et ꝫ quidā dicūt. q; ablato xp̄o in ascēsione. ieiunauerūt discipuli vsq; ad missionez spūssci. Et ob ꝫ ieiunant ab ascensione vsq; in pentecosten. Nec etiā tūc celebrāt nuptias q̄si iam inchoantes tres ebdomadas añ festus sancti iobānis. Sed nō est autenticū. nec in actibus ap̄lor legit tunc de ieunio eoꝝ. sed de oratiōe tantū. Querentib⁹ aūt pharisei signū ē celo. negauit eis tāq; īdignis. qā deteriores erāt niniuitis et regine austri q̄ nec legē di nec ꝓphetas habuerāt. Et nota q; in antiquioꝝb⁹ codicib⁹ inuenitur legit.

De filia archisynagogi et emorroissa. Capitulum. LXI.

Ecce princeps synagoge iairus adorauit eū dicens. Filia mea mō defuncta est. i. morti prima vt marcus et lucas dicunt. Veni pone manū sup eā et viuet. Et dū iret. mulier emorroissa abannis. xij. retro veniens tetigit fimbriā vestimenti ei⁹. et sanata ē. Ambrosius in ſmone de saluatore dicit hanc fuisse martirā. Enumerans enī beneficia christi circa genus humanum. In ecclesiastica hystoria legit. q; quidaz fecit statuā ereā i honore saluatoris. et ꝓ statuā marmore vbi sanata ē. et q̄daz herba nascebat ibi. q̄ q̄nq; crescebat ita q; tangebat fimbriā vestimenti. et erat tante fortitudinis q; q̄cūq; sumeret ex ea ab oi lāguore sanabat.

genus humanum. post aliq̄ ꝑmissa subdit.

Dum languidū languinis fluxum siccat in martha.dū demones expellit de maria.Dū corpus redituui spūs calore ꝓstringit ī lazaro. Veniens aūt in domū iairi.induxit tantū secū petrū iacobū et iobannē fratrem ei⁹ qui quasi secretarij ei⁹ erant.et prēm et mrēz puelle. Et eiectis irridentib⁹ euz.qa dicebat puella dormit.tenens manuz puelle ait.Tabita cumi.qō sonat puella tibi dico surge.Tamen tibi dico nō est de interptatione, et iussit illi dari manducare. Hoc eī ē verū experimentū vere resurrectionis. Magi enī mortuos suscitant quibus sdam caracteribus alligatis sub vtraqz ascella.et loq eos et icedere faciūt.sed comedere nequaquā possunt.

Quidā dicūt hoc factuz eē ī medio bieru salem sub regia salomonis.

De duob⁹ cecis et de surdo et muto. Capitulū.LXII.

Et transeunte inde ihesu.secuti sunt euz duo ceci clamātes. Fili dauid miserere nostri.Cunqz venisset domū.i.ad domū suam nazareth tetigit oculos eoz et aperti sunt.Cūqz dixisset eis. Videte ne quis sciat.tñ diffamauerunt eum in tota terra illa. Egressis illis.obtulerē ei mutū demoniū habentē.et electo demōe locut⁹ est mut⁹. In greco tñ meli⁹ sonat surdum qz mutum.

De beelzebub. Ca.LXIII.

Cunqz laudaret eum turba.pharisei dicebant. In beelzebub principe demoniorū eicit demones. Abelo pmo noie ydoli.varie gentes pm ydeomata lingue sue cognomiabāt ydola sua. Babiloni⁹ dixit bel. Moabita beel. Palestini baal. Ammonitaruz debant.vt beelfegor.i.deus tentiginis.qui ē priapus. Ammz baalim.q est de⁹ sidoniorū. et sonat vir me⁹.i.robur meū et caput. Beelzebub tñ nulliuſ ydoli nomen erat.sed iudei irrisorie vicinū sibi ydolum acbaronitaruz sic vocabant. Et sonat vir muscaruz.ob sordes īmolaticij sanguinis quem sequuntur muscę. Nec ēfinalis hrā.d.vt.l.l'.v.sed.b. Quibus ait ihesus. Filij aūt vestri in quo eiciunt. q.d. Si in filijs vris bāc expulsionē do datis. cur nō ī me idē facitis. Erāt eī de iudeis exorciste.q ꝓ exorcismos salomonis demones eiciebant.marie si radix cuiusdā herbe ponerētur in naribus obsessi. Fuit eī ioseph⁹ se vidisse quendā exorcistā captū et adductuz ad vespasianū dum obsideret irlm. Qui anuluz sub cuius gēma radix erat posuit in naribus cuiusdā obsessi.z adiurauit demonē.z egressus est demon. Vt aūt ꝓbaret eiectū demonem.posuit peluim aqua plenā in medio.et adiurauit demonē vt subuerteret peluim.et subuertit eam. Quz aūt in anulis quidam includunt spūm īmundū.p quē imperāt alijs demonib⁹ nō credit eē salomonis inuentuz. De cipriano magno martire dic augustin⁹ q ī pixide qdā eburnea dū adbuc mag⁹ essz tres babebat demōes inclusos.p qs qd volebat opabat.emittēdo illos ad qd volebat. z postea redibāt. Sed puellā c⁹ amore tenebat nunqz potuit adducere.q illis sp signaculū crucis opposuit. Quo ꝓcepto cipianus ad fidē ꝓuersus est.et postea martir factus cū iustina virgine.

De maria magdalena. Capitulum.LXIIII.

Hic quidaz dicūt dñm vocatū īnazareth a qdaz pharisco in domū suā.z ibi magdalene dimissa pctā.q z secuta ē eū.plures dicunt in bethania factū.sz neqz locus.nec tempus q factū est ex euāgelio certificari potest. Magdalū oppiduz ē.ij.miliario a tiberiade.q prius cbenneret dicta est.

De ministerio marthe Capitulum.LXV.

Factum est aūt dū ascēderet ī iudeā ies⁹.ī qdā castellū intrauit.z martha excepit illū ī domū suā z mistrabat ei. Hesio āt sororis illi⁹ audiētis dñm plata ē a dño misterio marthe nō q maioris meriti.sz q nō auferet ab ea.

De questione iohannis. Capitulum. LXVI.

IOhannes aũt cũ audisset in vinculis opa xpi. misit ad eũ duos ỗ discipulis suis dicẽs Tu es q̃ venturꝰ es an alium expectamus. Non dubitabat iohannes qui dixerat. ecce agnus dei. ecce q̃ tollit peccata mũdi. Sz cũ adhuc discipuli eiꝰ dubitarẽt. misit eos ad iesum. q. d. Ite ad eum et ab ipo querite. vtruz ipe sit xpus. an adhuc venturus sit. Cñ gregoriꝰ sup ezechielem videt velle. q iohannes nesciebat. vtrũ p se vel per alũ spoliaret infernum. q. d. Prope est vt descendã ad plum meũ. Quia ergo te nũciaui supis. vis vt inferis te nũciem. Iesus aũt amouit dubitationẽ eoz. ostendendo certa signa sui aduẽtꝰ. Illis aũt abeuntibus cõmendauit iohannẽ turbis dicens. Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne baptista. et ẽ Bmulier. nõ solum sexus nomen. sed et nomen fracture. Utrum aũt sanctior eo post aliq̃s fuerit. vel futurus sit. indiscussũ est. Nec ob hãc laudẽ credendũ est bereticis q̃ dixerũt iohãnem esse angelũ humanatũ. qz etiam dominus ꝓdixerat ỗ eo fuisse dictũ. Ecce ego mitto angelũ meũ. ꝛc. Addidit qz dñs. q omnis lex et ppbete vsq3 ad iohannẽ ppbetauerũt. Ubi intelligendũ est ex maxima parte. quia post ppbetauit agabꝰ. et q̃ttuor filie philippi Cũ exprobrauit ciuitatibꝰ galilee. in quibꝰ plurimas fecerat vtutes. z ꝓposuit illis tyrũ z sidonẽ. Redeũtes aũt quidam apostoloz ad eum. nunciabant ei que docuerant et fecerant. Et duxit eos in desertum locuz. vt requiescerent pusillum. nec eni edendi spaciũ habebant p turbis.

De. lxxij. discipulis. Capitulum. LXVII.

POst hec designauit dñs et alios. lxxij. discipulos. et mittebat eos binos ante faciẽ suaz. Reuersi sunt aũt z hi cum gaudio dicentes Dñe etiaz demonia subijciunt nobis. Exultauit ergo iesus et dixit. Confiteoz tibi dñe pater celi et terre. qz abscondisti hec a sapientibus et prudentibꝰ z reuelasti ea paruulis. et nemo nouit pẽm nisi filiꝰ. neqz filium nisi pater Erubescat eunomius dicens se plenam habere noticiã de pẽ et filio. nec excludit vtriusqz cõnexio. Ob Bei arriꝰ spũm creaturam eẽ putauit. et nõ equalem illis. qz non sciebat q̃quid illi.

In coronis eccliarũ sunt. xij. maiores turres. q̃i. xij. apostoli. et duodecim minores. quasi. xij. propbete. z lxij. candelabra p bis discipulis designandis. z angeli quasi custodes ecclie intelliguntur.

De solutõe sabbati et cõfricatõne granoz. Capitulum. LXVIII.

FActũ est in sabbato scõdo. ꝓmo cũ iesus z discipuli eius transirent p sata. grana confricata manibus edebant discipuli. Hoc exponitur sic In sabbato scõdo ꝓmo aduerbialiter cũ iesus intraret per sata. ꝛc. Uel in sabbato scõdo a ꝓmo. de q̃ ꝓcessit sermo. Uel ẽ ỹna dictio quaz dixit lucas deuteron ꝓteron. nos scõdo ꝓmũ. Hoc aũt sabbatũ qõ discipuli ñ obseruabãt iõ sic vocauit. vt significaret spirituale sabbatũ iam inchoari. z legalia cessatura. Est ei sabbatũ spũale scõdo ꝓmũ. id est. superius inferioze scz legali. q̃i factũ de scõdo ꝓmũ. Qõ ei ꝓus fuerat tpe. factuz ẽ scõdo munere gratie. q̃i caput versũ ẽ in caudã Unde et si q̃s xp̃m velit appellare adam scõdo ꝓmuz non errabit. Uel sunt due dictiones. et dicit secundũ et ꝓmũ tempore. quia et ante leges sancti patres sabbatizauerũt. z post legali sabbato medio interposito. Cum aũt pharisei dicerent. q̃d facitis q̃ non licet sabbatis. excusabat eos dñs multis modis. Tum q̃a necessitas excusabat eos. sicut excusauit dauid et pueros eiꝰ q̃ñ comedit panes sacerdotales. Nec peccant sacerdotes circũcidentes z sacrificantes in sabbato. Tum q̃a ꝑsente auctore dño sabbati faciebant hoc. qz etiam nõ peccauit iosue dum circũiuit iericho septem diebus. Nec etiã bodie eger si soluit ieiunũ reus est. Dixerũt autez pharisei. Bnõ licere

sabbatis.qz alia die licebat ꝑm legē edere grā
na segetis ꝓpiꝫ.sz nō metere falce. ¶Nota
ꝑmos apl̄os soluisse sabbatū.q̄s tñ recipiūt
hebionite.cū repudient paulū q̄ legis trās
gressorem.

¶De manco. Capitulū.LXIX.

FActum est autem
in alio sabbato intrauit ibūs sina
gogā.et erat ibi hō manū aridam
habens.z obseruabāt eū pharisei si sabbato
curaret.cūqz quesissz ab eis.si lz sabbato cu
rare.nec rñpissent.curauit languidū ꝓfutās
supsticiosos.q̄ sabbatis pecꝰ lapsuz a fouea
extraberēt. Ipi āt colloquebāt.q̄d nam face
rēt ihesu. Ihesus āt sciēs secessit inde.et secuti
sūt eū multi.et curauit eos.

¶De quattuor paraboł ad turbas
in naui. Capitulum.LXX.

FActū est in diebus
illis exist ibs in montē orare.z erat
pnoctans ibi in oratōne. Et cuz di
es factus esset vocauit discipulos suos forte
adhuc dormientes.et sedebat secꝰ mare. Cū
qz ꝯgregarent turbe.ascendens nauiculam
docebat de ea turbas stantes in litore.i pa
rabolis loquēs eis. Dixitqz eis para
bolā seminantis in terrā tripliciter malam
nec ferentē fructū.et in vnā bonam facientē
fructum cētuplicem.

Secūdo proposuit
parabolā seminātis
bonū semen.cui inimicꝰ homo supsemi
nauit zizaniā.in qua illud q̄dō. Sinite
vtraqz crescere vsqz
ad messez videt pau
lo ꝓtrarū.q̄ ait. Au
ferte malū de medio
vestri. Sz inter triti
cū anteqz veniat ad
spicā et lolū.grādis
est similitudo.et vix
distingui possunt.
Hocigit dictum est

Et nota q̄ sup hūc
locū habet̄ antiqua
glosa. Nō ē credēdū
valentiniano hetico
q̄ ex hoc loco trabēs fo
mentū erroris. dicit
terras eē in homie.z
sm eas esse tres crea
tores. Animā cꝰ deꝰ
creatorē. Corpꝰ.cuius
creatorē diabolꝰ. Ani
malitatez siue spūm
quendā vitalez com
munē nobis cū bru
tis.cuiꝰ creatorē sa
gelū. Sz hoc nō tantuz
de ambiguis. illud
pauli de manifestis.
Tertiaz ꝓposuit pa
rabolam de grano si
napis. Quartā ꝓpo
suit de fermento. q̄d
mulier abscondit in
farine satis tribus.
Factum est genꝰ mē
sure in palestina mo
diū et dimidium ca
piens. Deorsum aūt
discipulis dissereba
omia. Tunc dimissis
tres.sz et q̄rtaz addi
dit. Nec de his terris
intelligit. Nec facit
vir catholicꝰ nisi du
as in hoie aiam scz
et carnē. Vitalitatem
āt vel spūm vitalem
vel sensualitatē quic
q̄d ill̄ sit cōmune cuz
brutis nob aialibus
sub carne cōpbēdit.
z sic tenet vir catho
licus.

turbis venit in domū.et dixerūt ei discipu
li. Edissere nobis parabolam zizaniorū. Pri
mā ei eis exposuerat in naui.

¶De tribus parabolis in domo ad
discipulos. Capitulum.LXXI.

QVnqz exposuissz
q̄ q̄stionē quesierant in parabolis.etiam
locutꝰ est eis. Et ꝓposuit parabolā
de thesauro abscondito in agro.pro q̄ emē
do vendidit inuentor omia q̄ habuit. Aliaz
q̄z ꝓposuit de inuenta et empta bona mar
garita. Tertiā q̄z de sagena missa in mare.in
q̄ dr.q in gebenna erit fletꝰ z stridor dentiū.
in q̄ innuit resurrectio corporū futura. Hoc
aūt nomen gebenna.euangelicū est tantuz.
et creditur a dño inuentū.ob ignez inextin
guibilem.q̄ erat sacratꝰ ydolis in valle iuxta
hierusalez q̄ dicebāt topbet. Vel et gebennō
q̄ ira filiorū ennō.i.homis sic vocati.p quez
ydolatre traijciebāt paruulos suos.licē nos
traijcimꝰ eos p aquā baptismi. Ignis q̄z di
cebāt topbet.non satis nota cā. Vel forte q
quodā artificio de viscerib terre p lapides
spongiosos q̄s topbos dicimus iugiter erū
pebat.

¶De saltu domini. Ca.LXXII.

ATtuenens in pa
triā suā docebat in synagoga eorū
ita vt mirarēt et dicerēt. Vñ huic
sapia hec. Nōne hic est filiꝰ fabri. Nōne ma
ria mater eiꝰ.z frēs z sorores eiꝰ sūt apd nos

Qđ nō est intelligendū ſm eluidiū q̄ ỹginē peperisse dño frēs de ioſeph dogmatizabat vt ioſeph de alia vxore liberos ſuſcepiſſe. Ꝛz ꝓlobrini eius frēs ſui dicti ſūt. ſicut abrahā dixit ad lotū fratres ſuos. Marcus ait. dñm dictū ab eis fabrū. Credebant enī fabrū. q̄ ioſeph fabri filiū dicebāt. Et paucos ibi curauit. ꝓpter incredulitatē eoꝝ dicens. Nemo ꝓpheta accept⁹ est in patria ſua. Ꝛ repleti ſūt oēs ira. Et eiicientes eū extra ciuitatē. duxerūt eum vſq̄ ad ſupciliū mōtis vt p̄cipitarēt eum. Ille āt tranſiēs p medium illoꝝ ibat. Ad huc oñdit ibi loc⁹ q̄ ōr ſalt⁹ dñi. p quez dñs deſcendēs impſſit ſe rupi. et cedēs ei rupes fecit ei locū q̄ſi tabulū. in q̄ adhuc veſtigia rugarū veſtimētoꝝ ei⁹ ipreſſa olim notant.

De decollatione iohannis. Capitulum. LXXIII.

In illo tempoze hero / des tetrarcha die natalis ſui celebrauit coꝝ ꝓncipib⁹ ſuis Ꝛ ꝓmis galilee. Ubi puelle ſaltanti datū est ꝓ munere caput iohānis baptiſte in diſco. Est āt diſc⁹ vas rotundū. deſup valde extentū. vñ et dapifer diſcofer⁹ ōr. Q̄nq̄z menſa ſuꝑior diſc⁹ ōr. Aliq̄n mappa q̄ menſale ōr diſc⁹ appellat. vñ et alia dicūt apparuiſſe petro i diſco. quē alibi liber actuum apl̄oꝝ linteū vocat. Credibile ē q̄ hero des cū vxore de nece iohannis ſub tali occaſione faciēda ꝓus ſecreto tractauerit. Diſcipuli vo iohannis tulerūt coꝛp⁹ ei⁹ de carcere et ſepelierunt illud. Cronica et. rj. liber hiſtorie eccleſiaſtice tradūt iohannē in caſtello arabie trans iordanez dicto macheronta vinctū et truncatū. Coꝛp⁹ vo in ſebaſte vrbe paleſtine inter belyzeū et abdiam ſepultum. Caput aūt hieruſalē bumatū est iuxta herodis habitaculū. Oſſa ei⁹ tēpoze iuliani apoſtate gentiles ſparſerūt. inuidentes miraculis q̄ fiebant ad ei⁹ monumentū. Que rurſ⁹ collecta ab eiſdem cremata ſūt. Ꝛ puluis ventilat⁹. qđ q̄ ſm martirū in iaz mortuo quibdam repreſentant neſcientes. dum in natiuitate eo⁹ oſſa collecta vndecūq̄z cremant. Dū aūt colligerent oſſa. q̄dam monachi a hieroſolimis mixti latenter colligentib⁹. magnaz eoꝝ ptem tulerūt. Inter que etiā digit⁹ quo dñm monſtrauit fuiſſe phibet. quē poſt beata tecla inter alpes attulit. et ōr ee in eccleſia maurianenſi. Tulerūtq̄z oſſa ad pbl̄m hieroſolimitanū ep̄m nonuz. q̄ multis ꝓuilianū diaconū athanaſio alexandrie epiſcopo. Que poſt theophil⁹ eiuſdem vrbis ep̄s repoſuit in templo ſerapis a ſordib⁹ purgato. baſilica mqz in honore iohannis cōſecrauit. qñ. ſ. theodoſio iubente fana gentiuz deſtructa ſūt. Tempe vero marciani ꝓncipis duob⁹ monachis orientalib⁹ q̄ ob oratiōem venerant hieroſolimaz. iohannes reuelauit caput ſuū. Sed nō multū poſt in curia ꝓtum. platū est ab alijs in ediſſam. aliaz emiſſam vrbem ꝓbentie. et in quodā ſpecu in vna ſub terra non paruo tēpe ignobiliter recondit⁹. donec den uo idem iohānes caput ſuū oſtendit marcello religioſo abbati et ꝓſbitero dum in eodem ſpecu habitaret. Cū cum ille iuliano vbi alij bñt iuliozamo etiā dem vbi ſēpo indicaſſet. eleuatum est. Ex q̄ tempe cepit in eadem vrbe decollatio iohannis celebrari. ipa die vt arbitramur q̄ caput inuentū est ſiue reuelatū. Quod poſt cōſtantinopolim tranſlatuz est. et inde ad gallias. Alij tradunt non ee feſtum decollatōis. ſed de collatione oſſium eius ꝓus facta et cōbuſta. Ioſeph⁹ aliaz tradit cām neccis baptiſte. dicens eum predicaſſe hominib⁹ iuſticiam. et obtentu baptiſmi multos congregaſſe in vnum. Timenſq̄z herodes diſpendiū popli ſui ſequentis iohannē. occidit eum. Et refert ioſeph⁹ iudeos tradidiſſe. herodem ob hoc miſerabiliter in primo victum abeſſe citu a rege regis.

De quinq̄z panib⁹ et duob⁹ piſcib⁹. Capitulum. LXXIIII.

Audiuit aūt hero/ des famam ieſu Ꝛ ait. Iohannē ego decollaui. Quis aūt iſte est. de quo audio talia. Et querebat eum videre. Quod cū audiſſet ihs. aſcendēs in nauiculā. ſeceſſit in locū deſertum ſeoꝛſum. Ꝛ ſecute ſunt eum turbe pedeſtres de ciuitatib⁹. Ꝛ curauit eos. Erat aūt prim⁹ dies feſtus q̄ dicitur paſca.

Uespere aũt facto.xij.discipuli dixerũt ei. Dimitte turbas.vt eũtes inueniãt sibi escas Et ait iesus. Date illis mãducare.et facite eos discũbere sup viride fenũ p cõtubernia.idẽ. p diuersas societates hoim.q̃ de viculis venerant. Et acceptis q̃nq; panib⁹ ordeaceis⁊ duobus piscib⁹ a puero quodã q̃ vn⁹ de discipulis fuisse creditur.p aplos dedit eos tpo q̃ q̃nq; milib⁹ viroꝝ.exceptis mulieribus ⁊ paruulis.et de fragmentis ipleti sũt copbini.xij. Et statim coegit discipulos ascẽdere i nauiculã.et pcedere eũ trans fretũ.fm marcũ ad bethsaidam donec dimitteret turbas Q; ergo lucas dicit ℞ factũ in locis bethsaide.intelligendus ẽ.nõ q̃ esset in finib⁹ ei⁹.sed iuxta tiberiadẽ vt dicit iohannes.et q̃ ad eã ptinebant. Q; aũt iohannes dicit eos transfretasse ad capharnaũ.intelligendus est per bethsaidã transisse capharnaũ. Jesus ãt cuz cognouisset.q̃ boies illi volebant eũ rapere et facere regẽ.qr sub tali rege videbãt eis nõ posse egere.fugit et ascendit in montẽ solus orare. Hic ẽ mons.in q̃ sermonẽ fecit.a quo p miliare distat loc⁹ refectionis b⁹.q̃ bodie ỏr mensa.infra quem est loc⁹ ille in q̃ post resurrectionẽ comedit partẽ piscis assi. supra vo est pars illa maris supra quã dñs ambulauit.quã alia vice excitat⁹ sedauit.

Q; dom⁹ ãbulauit supra mare.
Capitulũ. LXXV.

Nauicula uero in q̃ erant discipuli iactabãt fluctibus. Videns aũt eos iesus laborantes. quarta vigilia noctis venit ad eos ãbulans supra mare. Quattuor vigilias noctis faciunt excubãtes in castris. Prima ỏr pticiniũ in qua oẽs simul vigilant. Secũda intẽpestũ.in q̃ adolescentes. Tertia gallicinũ.in q̃ viri. Quarta antelucanum.in q̃ senes. Has dñs alijs noib⁹ vocauit sero.an media nocte.an gallicantu.an mane. Cũq; putarẽt discipuli eũ eẽ fantasma et clamarent ait. Ego sum.nolite timere. Non dixit q̃s esset.quia ex nota voce poterant eũ agnoscere. Vel vt intelligerent ipm eẽ eũ q̃ moysi dixerat qui est misit me ad vos. Post petr⁹ uit ad eum sup aquas.quẽ dum mergeret erexit dominus Qui cum ascendisset nauiculã.cessauit ventus.et statim fuit ducta nauis ad terraz ad quam ibant.

De verbis domini pro quib⁹ quidã abierũt retro. Capi.LXXVI.

Altera die turbe quas pauerat ibs ĩtrauerũt naues supuenientes a tiberiade.et venerũt capharnaũ.et inuenientes iesum mirabãtur qũo illuc veniisset.cũ solam vidissent nauiculã quã nõ intrauerat. Cũq; cõmẽdaret cibũ quẽ eis fecerat.tñ pferebãt ei manna dicentes. Patres nostri manducauerũt i deserto mãna.panem de celo dedit eis dom⁹ Tũc dixit eis iesus. Ego sum panis vite q̃ ỏ celo descendi. Murmurabant aũt iudei dicentes. Nõne ℞ est fil⁹ ioseph.cui⁹ nouim⁹ patrem et matrẽ. Et ait iesus. Panis quez ego dabo.caro mea est p mũdi vita. Litigabant ergo iudei ad inuicem dicentes. Quo põt hic nobis carnẽ suã dare ad manducandũ. Tũc addidit dñs. Nisi manducaueritis carnẽ meã.⁊ biberitis sanguinẽ meũ.nõ habebitis vitã in vobis. Hoc ãt multi ex discipulis audiẽtes dixerũt. Dur⁹ est ℞mo.q̃s põt eũ audire. Et abierũt retro.et iam cum illo nõ ambulabant.

De traditionibus phariseorum contra mandata domini.
Capitulum. LXXVII.

Rogauit ãt quidã pharise⁹ iesum.vt prandere apud eũ. Cũq; vidisset eũ non baptizatis manib⁹ prandere.murmurabat itra se. Cui dñs ait. Vos pharisei q̃ de foris ẽ calicis ⁊ catini mũdatis.et non q̃ intus.q.d. Corpa mundatis et nõ aias. Stulti.nõne de⁹ vtrũq; fecit. Hoc ꝓtra manicheos q̃ aias tantuz a deo creatas dicũt.carnẽ vo a dyabolo. Et addidit. Date elemosinaz.et ecce oia mũda sũt vobis. Quidã q̃z scribe et pharisei venientes a hierosolimis.vidẽtes discipulos ei⁹ cõmunibus manib⁹ manducare dicebant. Quare discipuli tui trãsgrediũt traditõnes

ſenioꝝ. Et rñdit ihs. Quare vos tranſgredi mini mandata dñi ꝓpter traditiõem veſtraꝝ Nam deꝰ dixit. honora ꝓrem tuũ ⁊ matrem tuã. Qñ nõ tantũ ꝓ reuerentia dictũ ẽ. verũ etiam ꝓ neceſſarijs obſequijs exhibẽdis. Hi phariſei impietatez ſub noĩe pietatis docebant. dicentes filios meliꝰ facere. ſi deo vo patri vouerent. q̃ parentibꝰ offerenda erant inſtruentes eos qñ parentibꝰ egenis reſponderent. Qñ pater. corban qđ ẽ ex me. tibi ꝓderit. Corban eſt munꝰ votiuũ. q. d. Qñ voui deo. vis tibi ꝓdeſſe. abſit. Et cõuocatis ad ſe turbis ait illis. Non qđ itrat in os coinquinat hoĩem. intelligite apud deũ. ſed qđ ꝓcedit ex ore. Dicimuz intelligite de ore carnis. ſcõm de ore cordis. Nam et vomitꝰ inquinat hominẽ. Añ ⁊ quidaz libri habent. ſz qđ ꝓcedit ex corde. Quare ergo ydolaticis et his q̃ furtiua ſũt et rapta nõ veſcimur. ꝓ ſcandalo vitando Cibꝰ enĩ in ſe mundꝰ eſt. Et dixerũt ei diſcipuli. Scis q̃a phariſei audito ꝟbo ſcandalizant. ſcalon vel ſcandalon offẽdiculũ pedis. vel ipaz ruinã dicimꝰ. Et rñdit. Sinite illos ceci ſũt et duces cecoꝝ. Nõ ei a veritate ꝓ ſcãdalo recedendum eſt.

Qꝝ cibus nõ tranſit in virtutem nature. Capitulũ. LXXVIII.

Vnqz intraſſz ieſus domuz ait petrꝰ. Ediſſere nob parabolã iſtã. Et rñdit. Nõ intelligitis. q̃ oẽ qđ in os itrat. vadit i ventrẽ. et in ſeceſſum emittit. Nihil ei de cibis trãſit i virtutez nature q̃ reſurget. ſed cibis adiuta in ſe tantuz creſcit et manet. Et ſubiunxit De corde aũt exeũt furta. ⁊c. Plato ꝓncipaleaie putauit eſſe in cerebro. i. rationez iram i felle. deſideria in iecore. ſz iuxta xp̃z ꝓncipale aie ẽ in corde. Marcꝰ ꝓcoĩquinat. poſit cõmunicat iuxta hebreũ ideoma. q̃ cõmune ĩmundum dicũt heretici. dñm ideotaz fuiſſe. ⁊ phiſicam ignoraſſe. quia plures cibi partus ⁊ venas ⁊ medullas ⁊ neruos fũdunt. qđ ꝓbat ꝓ eos q̃ ugẽ vomitũ bñt ſũpto cibo ⁊ tñ corpulenti ſũt. ſz quelibz humoꝝ purgatio. ſeceſſio dici poteſt. dicebãt. qz cibos cõmunes vocabant phibitos in lege. qs ĩmundos iudicabant. q̃a alie gentes cõmuniter illis veſcebantur.

De muliere chananea. Capitulum. LXXIX.

Surgens inde ieſꝰ abiit in fines tyri ⁊ ſidonis. Et rogabat eum mulier gentilis chananea ſirophenitiſſa genere ꝓ filia ſua q̃ male a demonio vexabatur.

chananei quondaz iudeaz incoluerãt. ſz poſt diſperſi ſunt. Ex hac diſperſione erat mulier iſta. ex ſiris ⁊ phenicibꝰ orta. Quidam tñ dicunt tiroꝝ phenitiſſa. qz ſic phenitiſſa erat qđ tiria ſic ⁊ dido fuit. boc noĩe indicantes regionez mulieris et patriã. Jeſus ãt nõ rñdit ei ꝟbũ. ne ſibi ꝓtrariꝰ videreĩ q̃ dixerat. In viam gẽtiũ ne abieritis. ꝓ qua cũ intercederent diſcipuli. reſpondit. Non ſum miſſus niſi ad oues q̃ perierũt domꝰ iſrael. Ꝟt illa venit et adoꝝauit. et ait. Dñe adiuua me. Cui dominus. Non eſt bonũ ſumere panẽ filioꝝ. ⁊ dare canibꝰ ad manducandũ. Hebreoꝝ more gentiles canes dixit. qz edebant ſanguinem vt canes. et eſt ſenſus. Veni curare iſrahel ꝓ mogenitũ. et nonduz gentes. cui illa. Etiam dñe. Nam et catelli edũt de micis q̃ cadunt de menſa dñoꝝ ſuoꝝ. q. d. verum ẽ qđ dicis. Fac ergo mihi qđ ſit canibꝰ. i. modicũ panis tui impartire mihi. Et ieſus cõmẽdãs fidez mulieris. ait. Fiat tibi ſicut vis. et ſtatim ſanata eſt filia eiꝰ.

De ſurdo et muto. Capitulũ. LXXX.

Iteruz exijt de finibꝰ tyri et venit ad mare galilee inter medios fines decapoleos. i. peruenit ad illũ locũ maris. cui eregione cõtra poſita erat decapolis. i. regio decez ꝟbium

circa pellā et gadarā cōtra galileā. Et adduc
cūt ei surdū et mutū. Et posuit digitos ī au
riculam eiꝰ ⁊ sputo tetigit linguā eius. et ait.
Effeta quod est adaperire. Et ad eius impe
rium adaperte sunt aures eius et soluta est
lingua illius.

¶ De probatica piscina.
Capitulū. LXXXI.

POst hoc erat festꝰ
dies iudeoꝝ. Non determinat qs
sed potest intelligi festum nouoꝝ
ib ē. pentecostes. qꝛ pdictū est iam ō pasca
quo decollatus est iohannes. Sequitur vo
de scenopegia. post de encenijs. Ascendit
aūt iesus ad diem festū. Erat autē hierosolȳ
mis probatica piscina. cognoīata hebraice
bethsaida. ānqꝫ portic⁹ habens. in quib⁹ ia
cebat multitudo languentū expectantium
aque motū. Angelꝰ enī descendebat in eam
qñqꝫ. et mouebat aqua. et q̄ primus pꝰ aque
motū descendebat in eam. sanꝰ fiebat a qua
cūqꝫ detineret infirmitate. Probaton gre
ce. latine ouis. Sic ergo dicta erat. qꝛ ī ea na
tbīnei hostias laua
bant. Solet āt colle
cta aqua pisces non
habens piscina dici.
q̄ pꝛtariū. De bac
motione incertū est
qñ ceperit. Qꝛ āt in
certum esset qñ moueri debebat inde ppen
dit. q̄ languidi semp erant ibi. q̄ ad certā ho
ram ꝓuenirent tantū si sciret. Tradit a q̄bus
dam q̄ regina saba vidit in spū in domo sal
tus q̄ netbota dicebat. lignū dñice crucis. et
nūciauit salomoni cū iam recessisset ab eo. q̄
in eo moreret q̄dam. pro q̄ occiso perirēt iu
dei et pderent locū et gentē. Qō timēs salo
mon defodit illud in terra. vbi post facta est
piscina. Appropinquāte āt tēpe passiōis xp̄i
supenatauit. q̄si pnūcians xp̄m. et exinde ce
pit motio pdicta. Sed hꝫ nō est autenticum
Cū āt sanassꝫ ibi hꝫ boiem babentē. xxxviij.
ānos in infirmitate sua. pcepit ei vt tolleret
grabatū suū. et ibat ferēs illud. Grabatū est
lectꝰ pauperꝝ. vbi tantū capiti aliq̄d substra
tum est. dictū a graba greco. quod est caput
Erat āt sabbatū. Dicebāt ergo iudei. Non
licet tibi tollere grabatū tuū. Qui respōdit.
Qui me sanauit dixit vt irem. ⁊ tollerē illud
Cūqꝫ quesissent q̄s ē ille. nō dit. Nescio. Postꝰ
inuenit eū ihs in templo et dixit ei. Ecce sa
nus es iam noli peccare. ne deteriꝰ tibi ꝓtin
gat. Tunc bō nūciauit iudeis. q̄ ihs eum sa
nauerat.

¶ De zelo iudeoꝝ q̄ christus filium
dei se fecit. Capitulū. LXXXII.

EVm ergo argue
rent eū. q̄ in sabbato opabat. ait illꝭ.
Pater meꝰ vsqꝫ modo opat. ⁊ ego
operoꝝ. q. d. Non sex diebꝰ tantū operatꝰ est
pater vt putatis. sed semp opat deꝰ gubernā
do. renouando. vt pmaneāt ꝓdita. cū q̄ ego
operoꝝ. ergo bonū est qō ago. Constat ergo
esse sacramentū. qō ō requie sabbati legitur
Propterea ergo magis querebāt interfice
re illū. qꝛ pr̄ēm suū dicebat deū. Dixit iterꝫ ihs.
Pater diligit filiū. filiꝰ quos vult viuificat.
Nec pater iudicat quēq̄ꝫ. sꝫ omē iudiciū de
dit filio. qꝛ et solus filiꝰ venit in carnē. vt iudi
caret mundū. i. argueret. et post in iudicio
sola filij pson a apparebit iudicans. ⁊ si q̄ pro
ferēt a iudice snīa proferet eam. Predixitq̄ꝫ
eis. q̄ aliꝰ. i. antichristus veniret nō in nomi
ne patris. sed suo. et eum reciperent.

¶ De refectione quattuoꝝ miliū de
septē panibꝰ Capitulū. LXXXIII.

ETrelictis illis ite
rum abijt secus mare galilee in de
sertū. Cūqꝫ turba multa ibi esset. ait
discipulis. Misereoꝝ sup turbā. qꝛ iam tri
duo sustinent me. nec habēt qō manducent
Cūqꝫ accepisset a discipulis septē panes. ⁊ pi
scic'los paucos. pcepit vt discūberēt sup ter
Forte in alia refectōe circa pasca adhuc erat
herba sup terrā. nūc aūt pferuoꝛe terre illꝰ
iam nō erat ibi herba. qꝛ post pentec. erat. vt
pdixim⁹ Saturatis āt. iij. milib⁹ viroꝝ absqꝫ
mulierib⁹ ⁊ puulis. de fragmentis impleue
rūt septē sportas. Est āt sporta pas de iūcis
et folijs palmaꝝ ptextum.

¶ De quodã ceco Ca. LXXXIIII.

ET stati ascendens eis nauim cũ discipulis.veit i partẽ magedõ. Cũdẽ locũ vocat marcus dalmanutha.q; binomi⁹ erat.et oblui sũt discipli tollere panes.et docebat eos. Cauete a fermẽto phariseoꝝ et saduceoꝝ et herodis. Cũq; putarẽt se tacite notatos de panũ oblitione.arguit eos de modicitate fidei.q; eo pẽsente timebãt posse egere. Scõm marcum illũ iauit hic cecũ. Ex õ silib⁹ sufficit nob aliqua ponere. Alia transim⁹.q; concanonica sunt illis.

¶ De cõfessiõe fidei quã fecit petrus ꝓ omnib⁹ Capitulum. LXXXV.

VEnit aũt hiesus in partes cesarie philippi. Philip⁹ interminoiu dee septẽtrionali constituit sibi ciuitatẽ quã vocauit cesareã philippi in memoriaz tiberij.et sui nois.et est in regione phenicis.vbi ad radicẽ libani oriunt duo fontes.ior.et dan. q; riuuli sociati sub mõtib⁹ gelboe sub vrbe cedar fec⁹ medicabilia balnea iordanẽ facũt. Sed et nomen ei⁹ ex suis noib⁹ q̃i cõponũt. Ñ hieronim⁹ dic Quia ciuitas illa olim dicta ẽ dan.vbi vitulũ aureũ posuit ieroboã.a qua riuus preterfluens dict⁹ ẽ iordanis.q̃i ex noie fontis & ciuitatis cognoiat⁹. Ciuitas eadẽ nũc paneas ꝺr. Joseph⁹ dicit vltra ceseream.c.xx.stadijs modicũ lacũ ee.qui a rorũ ditate phiola ꝺr. semp plenus et nũq; exuberãs. Ibi oriť iordanis.et paulo post terrã ingredit.et ad radicẽ libani ebullit.qõ ꝑm⁹ philip⁹ tetrarcha deprehẽdit. Ñã missis in phiolã paleis.eas apud paneas redditas iuenit. Sic ioseph⁹ vocat fontẽ sub libano. Dicit et sup seleuciã ex quodã lacu nasciriuũ.quẽ vocat minorẽ iordanẽ & ex duob⁹ riuis ad locũ q̃ ꝺr aureũ tẽplum iouis ꝓfluentib⁹.iordanis cõficitur Et interrogabat iesus discipulos suos dicens. Quẽ dicũt homines eẽ filiũ hois. Esse filium hois soli xp̃o conuenit. Quã ei fili⁹ ire.alij filij hoim.solus xp̃s fili⁹ hois vni⁹. At illi dixerũt Alij iohem baptistã.alij heliã.alij hieremiã aut vnũ ex ꝓphetis.i.heliseũ. Quia christus baptizabat.putabãt suscitatũ baptistã vl ꝑ phetã aliquez duoꝝ.q̃ transcũtes iordanem baptismũ p̃figurabãt.i.helie & helizei. Hieremiã vo ideo.q; sanctificat⁹ ab vtero legitur Augustin⁹. Poteſt mouere.q; lucas dicit dñm interrogasse discipulos cuz esset solus orans. Marcus vo dicit in via.sz eũ mouet q; nunquã orauit in via. Forte his quiuit. Cũq; quesisset ab illis.suã vel ipoꝝ sentẽtiã dixit petrus pro omnib⁹. Tu es xp̃s fili⁹ dei viui.i.tu es hõ sm qõ vnct⁹ es p̃ participib⁹ tuis.et es dei⁹ fili⁹ dei viui. Hebrei ei consueuerũt deũ vocare viuũ.in suggillationẽ idoloꝝ.q; nõ viuũt. Et ait illis. Vtũs es simon bariona.i.bar iohanna.i.fili⁹ iohannis. Bicunt ei quidã vicio scẽtoꝝ corrupte positus iona pro iohanna. Et addidit. Tu es petr⁹. q̃d latini et greci dicũt petrã.hebrei et siri cephan. Idẽ ergo ẽ.tu es cephas. Et sup hãc petrã a qua diceris petr⁹ edificabo ecclĩam meã. Vel sup hanc petraz quã cõfessus es.q; sola fundamentũ est. Et ꝑmisit se ei daturũ claues regni celoꝝ. Forte tũc ei soli dedit.vel post resurrectionẽ cũ alijs. Tũc cepit iesus discipulis suis.ne cui dicerẽt q̃ ipe esset xp̃s. Vbi intelligendũ est tũc.donec eo suscitato q̃d audierant i aure p̃dicarẽt sup tecta. Tũc cepit eis ostendere.q; oportebat eũ ire hierosolimã et multa pati.et occidi et tertia die resurgere. Quo seorsũ assumpto.dixit ei petr⁹ Absit a te dñe nõ erit tibi ℔. Grecus habet ꝓpicius sis tibi dñe Cui dñs. Vade post me satbana.nõ sapis ea q̃ dei sũt.i.sequere sentẽtiã meã nec aduersaris mihi. Satbanas enim aduersariũ sonat. Fuerũt q̃ dicerẽt petrũ nõ esse correptũ.sed satbanã ℔ ei suggerentem. Ob ei⁹ hũc errorẽ.s.q; credidit satbane.etiaz dicũt q̃ dictum ei est beat⁹ es. promissiones futurũ tantũ esse.i.beat⁹ eris. Tunc cõuocata turba cuz discipulis ait. Si quis vult venire post me abneget semetip̃m.& tollat crucem suã.et sequat̃ me. Crux vo tripliciter tollit.p martiriũ.p mortificatiõem carnis.p ꝓximi cõpassionẽ.

¶ De trãsfiguratõne domini. Capitulum. LXXXVI.

Et p⁹ dies septem assumpsit petrū iacobū ⁊ iohannē frēm ei⁹.et duxit illos in montē thabor excelsū vt oraret Lucas dicit diē. viij. eū diez in q̄ p̄dixerat quosdaz de eis visuros anteq̄z morerēt gloriam regni.⁊ illū in q̄ viderūt connumerans. Matthe⁹ et marc⁹.vj.medios tantū ponentes. Et notandū.q⁹ matthe⁹ dicit.iacobū frēm iohannis. Augustinus sup epl'am ad galathas scribit.iacobu epm inter fuisse transfiguratōi.cui etiā videt ambrosius sentire. Et factū est dū oraret.transfigurat⁹ est ante eos. et facies ei⁹ resplēdu it sicut sol.et vestimēta ei⁹ facta sunt alba sicut nix.q̄lia fullo ñ pōt facere sup terrā. Et apparuerunt illis moyses et belyas loquētes cū eo de excessu quez cōpleturus erat in irl'm.i.de morte eius.et ait petrus Dñe bonū est nos hic esse.si vis faciamus hic tria tabernacula tibi vnū.moysi vnū et belye vnū. Et fctā est vox ō nube dicēs Hic est filius me⁹ dilectus.ipsum audite. Cūq3 timore corruissent discipuli. tetigit eos ihesus et ait. Surgite nolite timere Et descendēs p̄cepit eis ne cui dicerēt donec resurgeret. Quidaz dicunt hanc xp̄i gl'az

Quarto miliario a nazareth ē mōs thabor.in descensu cui⁹ melchisedech obuiauit abrahe. Secūdo miliario a thabor est mons bermon.

Videt p̄trarietas eē in verbis expositoz augustini et ambrosij et matthei.cū matthe⁹ dicat iacobuz zebedei frēm iohannis q̄ maior dict⁹ est cuz esset minor natu iter fuisse transfiguratōi Augustin⁹ videt cōtradicere.iacobū episcopū interfuisse. Legit autez q⁹ iacob⁹ alphei.minor scz qui ⁊ frater dñi dictus est. epūs hierosolimitanus fuerit. Qđ sic solui pōt.q⁹oēs epi fuerūt.⁊ sic nō ē p̄trariū p̄cipue cū non dicat hierosolimitan⁹ epūs sed simpliciter epūs. Magis mouet qđ dicit ambro.q̄ p̄mus sacerdotale solium ascēdit. qđ nequaq̄z de iacobo maiore p̄t itelligi.ideo dicendū q⁹ pōt itelligi ō mistico in aere circūfuso fuisse.nō in corpe. quod tunc habebat mortale. Alij ad tempus ō posuisse mortalitatē Alij ipum semp habuisse tale corp⁹ p̄ naturā.sed vt videt ⁊ patet fecerat illud mortale ad temp⁹.et ibi q̄lis erat p̄ naturā.talē se ostendit.⁊ talē vt aiunt se dedit discipulis in cena.q⁹ talis ī modico pōt eē loco. Manū est aūt in hmōi laborare ⁊ seq̄ naturā i miraculis. Ita ei in carne mortali ostendit glorā imortalitatis.sic̄ post resurrectōnem in carne imortali cicatrices.et palpandū se p̄buit.⁊ comedit. Et sic varie sē tiūt auctores de moyse et belya. Et sup lucā inuenies glosā q̄ dicit eos ibi fuisse. Hoc potuit esse de belya qui adhuc viuit. Alia q̄ dicit angelos eoruz corpa assūpsisse solio sacerdotali.q̄a p̄m⁹ martiriū subijt. vnō ō. Occidit iacobum fratrem iohannis gladio.

Quattuoz habebūt corpora post resurrectionē.imortalitatez ipassibilitatē.glorificatōem.agilitatē.et sic ante passionez i corpe mortali dñs quedā sig̃ imortalitatis oñdit. vt quando discipulis corpus suum dedit. ita et post resurrectōz quedā sig̃ corpis mortal'oñdit.vt q̄ñ thome cicatrices ostendit

De lunatico Cap. LXXXVII.

In sequenti die ad p̄ces p̄is sanauit filiū lūaticū. quē oblatū sibi discipuli sanare nō poterāt. Nō ex vicio lune patiūt lunatici.sed demones eos vexāt bis tpib⁹.vt p̄ lunam infament lune creatorē. Erubescat iulian⁹.q̄ dic nullū peccatū eē i puero. Legit ei de isto. q⁹a a puericia lunatic⁹ fuerat.i q̄ si nihil haberet suū demon.nō illū possideret. Cūq3 q̄sissent discipuli. q̄re ipi nō eiecerint.ait.ppter incredulitatē vr̄ām. Quia si habueritis fidem sic granū sinapis dicetis monti huic trāsi hinc et transibit. Qđ translatiue de diabolo plenti quē eiecerat pōt itelligi.q⁹ a nullo ad lr̄az legit factū.nisi q⁹ ad p̄ces gregorij neocesariensis legit quidam mons retract⁹ et dedisse locū basilice fabricande. Et ad p̄ces cuiusdā patris lapis translat⁹ de orto. Vel grā exem

pli ꝑ quolibet impossibili dictū est. Unde in luca aliud est exemplum. Dicetis huic arbori moro. trāsplantare in mare. et obediet vobis.

¶ De verbis dñi quib⁹ innuit triduū mortis sue. Ca. LXXXVIII.

Et accesserunt quidaꝫ pharisęoꝝ ad iesum dicentes. Uade hinc. i. de galilea. qꝛ herodes querit te interficere. ꝛ ait illis. Ite dicite vulpi illi qꝛ ecce demoꝝ eicio. ꝛ sanitates ꝓficio hodie et cras. ꝛ tertia die ꝓficior. qđ ē. Ipe nō occidet me. sꝫ ego ponā aiaꝫ meā. ita ꝙ ꝑma die mortis intrans infernū. tollā demoni tirannidē suā. In crastino educā captiuitatez quā sanitati restituā. dū portā padisi aptaz ei ostendā. vel ponā eā i paradiso. q̄ ē extremis maris ad orientē. q̄ restituēs hoiem sanitati quā poderat. Tertia die resurgā ꝓficiar⁹. Dōtū Referri ad tres ānos opationis miracloꝝ xpi. in quoꝝ tertio ꝓficiar⁹ ē. Et q̄ ostendēs illis ꝙ nō morerer i dñio herodis. addidit. quia nō capit scꝑtura supple aliq̄ me ꝑphetā perire extra ier̄m.

¶ De tributo inuento in ore piscis. Capitulum. LXXXIX.

Et cum uenisset capharnaū. accesserūt questoꝛes cēsus capitis. ꝛ missꝰ a dño petr⁹ ad mare tulit piscē. i. cui oꝛe inuenit staterē. i. duo didragmata. ꝛ soluit ꝓ se ꝛ ꝓ dño. Etsi enī dñs loculos haberet. tñ ea q̄ data erāt ei i vsus pauperū. i vsū ꝑpriū noluit expēdere.

¶ Qꝫ apli quesierūt quis eoꝝ esset maioꝛ. Capitulum. XC.

Cum aūt discipuli quesissent i via. q̄s eoꝝ maioꝛ esset. accesserūt ad illm ꝛ dixerūt. Quis putas maioꝛ est in regno celoꝝ. quasi dicerent. Dic quis maioꝛ est inter nos mō. qꝛ ille idem maioꝛ erit in celo. in quo errabant. In futuro enī omis prelatio cessabit angelorū et hominū. vt aplus tradit. Et amplexās ills paruulū. docuit similes paruulo. id est. humiles in via exaltari in patria. et q̄ vellz ꝓmus eoꝝ esse. fieret omniū minister. Hinc ē q̄ ꝓmus omniū in ecclesia seruū seruoꝝ dei se fatet. Paruul⁹ iste vt q̄dam tradunt fuit marcialis aplus lemonitarum.

¶ De parabola ouis et dragme ꝛ filij prodigi. Capitulū. XCI.

Unq̄ scandalizatoꝛes pusilloꝝ dixisset ꝑmetaꝓhoꝝ membroꝝ eruendos ꝛ proicien̄dos. nec ꝓtemnendū vnū de pusillis. ad ostendendū q̄nti sint pusilli apud ꝓfz. dixit eis parabolā ouis centesime repoꝛtare relicte nonagintanouē. Licet ei pastoꝛ plus diligat centū oues q̄z vnā. tñ magis sollicitus est de perdita q̄z de manentib⁹. Ꝓpoꝛ eodez addidit parabolā de decima dragma inuēta. Et est dragma numus certe quantitatis habēs imaginē regis

Dragma vero dragmatis quarta pars stateris ē. Tertiā q̄z de eodem subdit parabolā de filio prodigo. in q̄ nō solū gaudiū suū de pusillis redeūtib⁹ ostendit. sed etiam inuidentium murmur arguit. in q̄ siliquas porcoꝝ cibū dixit. Et est ꝑm quosdaꝫ fructus arboris. sonū faciens cū comedit. Est aūt genus leguminis sonoꝛis frondib⁹ ꝛ vacuis. qđ magis onerat q̄z reficiat. Et nota qꝛ qđ alicui⁹ dr̄ale tile. in aialib⁹ dr̄ solaginatū.

Drama dramatis genus carminis. de quo dr̄. Dulcia canta dramatis. dramatica dramatis sine. g. canticum plonaꝝ q̄ scꝑtum est canticū amoꝛis. ꝛ declinat a quibusdam dramis a q̄busdam dramatis.

¶ De dimittendo frī septuagies septies. Capitulum. XCII.

Unq̄ addidisset dñs de coꝛripiendo fratre qui in te solo peccauit. i. te solo sciente. ꝓ secreto. post coꝛaꝫ testib⁹. post coram ecclesia. et addidisset. q̄cūq̄z ligaueritis sup terrā. ꝛc quesiuit petr⁹. an dimittendus sit fratri peccanti vsq̄z septies. resꝑdit ills. Imo vsq̄z septuagies septies. i. cccc. nonagintavicibus. et

etiã septuagies septies.i.omnẽ iniuriam. vt bis legat̃ septuagies septies.ita scz vt prima expositio referat̃ ad tẽp⁹.q.d. Imo semp dimittes. Scda ad omnẽ iniuriã.qz septuagi: ta septem ex numero vniuersitatis.et nũero trãsgressiõis.i. ex vij.et.xj.ẽ cõpositũ. Septenarius ẽ numer⁹ vniuersitatis. qz vniuersitas dierũ currit p septem dies ebdomade. Undenari⁹ numer⁹ ẽ transgressionis.qz vnitate trãsgredit̃ decẽ.et nõ pueñ ad.xij.q̃ iterũ bon⁹ numer⁹ est q̃ntũ ad signi ficata. Et nota.q̃ quilibz teneñ rancorẽ animi p̃o iniuria dimittere.etiã si nõ petat ve: niã q̃ lesit. Qñ si petierit.teneor ei dicere aue subuenire sibi si ĩdiguerit.qñ nõ teneor nisi petat.nisi sim pfect⁹. Qñ aũt dimittendũ sit petẽti.dñs p̃ serui parabolã subostẽdit.cui⁹ debitũ reuocauit dñs su⁹.qz noluit miserei conserui sui.

¶ Qz ob solã fornicationẽ vxor põt dimitti. Capitulum. XCIII.

Factũ est post sez mones istos migrauit ihus a galilea.et venit in iudeã trans iordanẽ. et secuti sunt eum galilei.et curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisei temptantes et dixerũt. Si licet homini dimittẽ vxorem quacũq3 ex causa. Quib⁹ ait dñs. Qz deus instituit coniugiũ.et ideo nõ licebit homini separe illud.qz etiã sic voluit dñs virũ adherere vxori.q̃ ppter eam relinqueret patrem z matrẽ.i.affectũ suũ magis dirigeret homo ad pcreationẽ liberoz̃ q̃z ad curã parentum Sicut enĩ humor de radicib⁹ ascendit ad arborẽ.et transmittit̃ ad semen.et ad radices ñ redit.ita affect⁹ a parentib⁹ ad filios trãsmittit̃.nec puertit̃.i. maior ẽ affect⁹ z promior parentũ ad filios q̃z filioz̃ ad parẽtes. Cũq3 ob iecissent de libello repudij ꝓcesso a moyse et dixisset.ob duriciã cordis eoz̃ ꝑmissum id ẽ nulla lege punitũ. Nõ ei ordini dei moses superordinaret addidit.q̃ excepta cã fornicatõis nõ liceat homini dimittere vxorem. Qñ audiẽtes discipuli dixerũt.q̃a nõ expedit nubere. Ne ãt omnẽ ꝓmentiam meritoriã putarent.distinxit dñs eunuchos.qz q̃dam sic nascunt̃'. qui proprie dicũt̃ castrati. id est.caste nati. Alij facti sunt ab hominib⁹.q̃ proprie dicũtur spadones a spata. Alij se castrant propter regnum dei.qui proprie dicũtur eunuchi.id est.bene vincentes. ab eu qñ est bonum.et nuche quod est victoria. Et ꝑ vltima meritoria est. Cunqz pueris oblatis imposuisset manus et benedixisset eis.abijt inde.

¶ De galileis quos occidit pilatus Capitulũ. XCIIII.

Post hec ambula / bat ihesus in galileã.qz in iudea querebant eum interficere. Aderant eo tempe quidaz nũciantes ei de galileis.q̃z sãguinẽ pilat⁹ miscuerat cũ sacrificijs eorum. Quidã ei dicẽs se dei filiũ. m̃tos seduxerat de galileis.q̃s dũ duxisset ĩ garizim.vbi dixerat se alcẽsurũ celũ coram eis dũ sacrificarẽt ei supueniẽs pilat⁹.ipm cũ oĩb⁹ occidit.timuit eĩ ne z iudeos seduceret. Cũq3 putarẽt eos periisse iõq̃ nequiores essẽt ceteris galileis ait dñs. Non min⁹ iudeos bis sceleratos et similiter nisi piterent pituros. etiaz hierosolimitas nisi piterẽt pituros.sic pierãt in siloe.xviij.viri.oppressi a turre quam edificabant.sup quo dixit eis similitudinẽ ficulnee non facientis fructuz.p̃o qua cultor vinee vix impetrauit ãnũ ne cõbureret donec p̃o baret eam.

¶ De muliere incuruata. Capitulum. XCV.

Cunqz doceret sab batis in sinagoga. erat ibi mulier hñs spũm infirmitatis.quam inclinauerat spũs infirmitatis.alias satbane.xviij.annis.et imposuit ei man⁹ z erecta est.

¶ De scenophegia Cap. XCVI.

Erat aũt in proxi mo scenopbegia.qñ sonat vmbra cl'oz fictionẽ. et dixerũ fratres ei⁹ ad eum. Transi in iudeam.vt discipuli tui vident opera tua que facis.qui vñ decũq3 illuc

conuenient. Si ꝟ facis manifestas te mundo. q. d. Si ex te facis. et nō ex beelzebub. vel si pro quia. Si erant ꝓsanguinei iesu. q̄ eus glāz querebant. vt inde ptícipes fierēt. Quibus ipe ait. Vos ascēdite ad diē festū istum id ē. ad pmū. ¶ Nediāte ei die festo ascendit. sz q̄si occulto. Judei āt querebāt illū dicētes Ubi ē ille. Et murmur erat de illo. qr q̄dam dicebāt bonꝰ ē. alij q seductor erat. cūqz ascēdisset docebat in tēplo. ⁊ murmurabant dicentes. Nūo lrās scit iste. cum non didicerit Cūqz quidā dicerēt. nōne ꝟ ē xps. Alij dicebant. Nūc scimꝰ vnde sit. Chriſtꝰ āt cum venerit. nemo scit vnde sit. Hoc dicebant. quia ysaias dixerat. Generatōnem eiꝰ q̄s enarrabit. ¶ Multi āt de turba crediderunt in eū dicentes. Chriſtꝰ cū venerit nūq̄d plura signa faciet q̄z ꝟ facit. Et ait illi quidam de turba. Magiſter. dic fratri meo vt diuidat mecū hereditatē. Qui rñdit. Homo. q̄s me cōstituit iudicē sup vos.

¶ Q̄z missi vt tenerēt iesū āmirabātur verba eiꝰ Capitulū. XCVII.

Misit ergo pn/cipes et pharisei ministros. vt comprehenderent eum. et ait ihs. Queritis me. et non inuenietis. et vbi ego sū. vos non potestis venire. quasi dicat. Tales non accedens ad me. sed post resurrectiōez multi volent inuenire me si fieri posset corporaliter. et nō inuenient. fide tñ inuenient. Et dicebant quidam. Hic est vere ꝓphēta. Alij. hic est chriſtus. Cūqz rediissent ministri ad pontifices et pharisēos. et dixissent mīstris. cur non adduxistis eum. respondērūt. Nūq̄z sic loctuꝰ est homo vt iste loquit̄. Et increpabant eos pharisei dicentes. Nūq̄d ⁊ vos seducti estis. Quis ꝑncipum ⁊ pharisēorum credit in eū. Et ait nichodemus. Lex nostra non iudicat quēq̄z. nisi prius audierit ab ipso. Credebat q̄ si patienter illum audirent sicut ipse fecerat. similes ministris fierent. Et dixerunt ei. Nunquid et tu galileus es. id est. a galileo seductꝰ. Scrutare scripturas Ā galilea non surgit ꝓphēta.

¶ De adultera Capitulū. XCVIII.

Iesus autem iterū/ diluculo venit in templū. et sedens docebat ꝓplum. Et adduxerūt ei scribe ⁊ pharisei mulierem deꝓhensam in adulterio. et querebant quid iudicaret de ea faciendum Putabant enī q̄ dñs in iudicando fieret immisericors vel iniustꝰ. vt immisericordem arriderent. et contra moysen agentē damnarent. Jesus aūt inclinans se deorsuscribebat digito in terra. Cūqz instarent eri/gens se dixit. Qui sine peccato est vestrum. ꝓmus in eā lapidem mittat. Et iterū se inclinans scribebat. Quid scribebat. Quidaz dicunt id quod eis respondit. Hieronimus i quadam epla ad studiosum videt euz velle scripsisse. Terra terra scribe hos viros abdicatos. Vel terra terram accusat. in epistola ad byreneum. Audientes aūt exibāt vnꝰ pꝰ aliū. ⁊ remansit iesus solus ab illis. ⁊ mulier stans in medio dicipulorꝫ. ⁊ dimisit eam incondemnatam dicens. Vade ⁊ ampliꝰ noli peccare. Et nota. erectus dedit sententiā iusticie. Item erectus sententiam misericordie quia eque vtrunqz ꝓpaum est deo miserere et punire. quia omnis xpi actio xpiana est lectio.

¶ De parabola diuitis volētis āplia/re horrea sua. et de quibusdā verbis domini. Capitulū. XCIX.

Dixit autem ad illos. Cauete ab omni auaricia. cuz sit breuis homis vita. Super quo ꝓposuit eis similitudinem de diuite. q̄ ꝓ fructuum vbertate deliberabat horrea sua ampliare. Cui deꝰ ait. Stulte hac nocte animam tuā repetent a te. que autem parasti. cuius erunt. Iterū locutꝰ est iesus illis multa. Ego sum lux mūdi. Ego testimoniū perhibeo de me. ꝛc. Inter hec dixit plane se deifilium. et eos i peccato suo morituros. et scituros quis esset. cum exaltarent eum a terra et ipos nec filios dei eē. nec abrahe. et q̄ abrahā videt diē suuz. et tulit añqz abrahaz fieret. ego sum. Ille solus vere est qui ante cēqz

aliq̃d fieret vere potuit dicere.ego sum. Tu-
lerũt ergo lapides iudei.vt iacerẽt ī eũ. Ihs
aũt abscõdit se ⁊ exiuit de tẽplo. Et nota q̃ iu-
dei dixerũt.q̃nquaginta annos nondũ ha-
bes. Quidã opinati sũt ab incarnatiõe dñi
vsq; ad passionẽ plures annos fluxisse.q̃; ex
historijs colligam⁹.

De ceco nato Capitulum.C.

ET pr̃eteriens ihesus
vidit hoĩem cecũ a natiuitate et lu-
to facto de saliua.cũ linuisset oculos
ei⁹ misit eũ ad natatoriã siloe.et lauit ⁊ vidit
Siloa fons ẽ ad radi-
cẽ montis syon. qui
nõ iugib⁹ aquis.sed
icertis horis ebullit
cui⁹ aque vt excipe-
rent.q̃ stagnũ nõ longe a fonte erat cõstru-
ctũ.quã collectõem mõ piscinã .mõ natato
riã vocat scẽptura. Erat aũt sabbatũ. Unde
et pharisei cũ accepissent ab illuminato.q̃ ie
sus eũ illuminauerat,dixerũt ei. Da gloriaz
deo. Nõ est hic homo a deo q̃ sabbatum nõ
custodit. Cũq; ille cõmendaret ihesũ.et adde
ret. Nũquid et vos discipuli ei⁹ vultis fieri
maledixerũt ei.et dixerũt. Tu discipul⁹ illius
sis.nos aũt moysi discipuli sum⁹. hũc vnde
sit nescim⁹.i.non approbam⁹. Supra enim
dixerũt se eũ scire. Putabant aũt ihesum ma
ledictũ.et oẽs credentes in euz maledictos.
Et cũ eũ eiecissent foras inuenit eũ ihesus. Cũ
q; dixisset ei se eẽ filiũ dei.ille adorauit eũ. Et
ait illi ihs. In iudiciũ ego veni in mundum
vt q̃ nõ vidẽt videãt.⁊ q̃ vidẽt ceci fiãt.q.d.
In ꝟ q̃ te mendicũ illũ aui.itellige.q̃ ego ve
ni separe paupes spũ a superbis.q̃ sciolos
ac tãr.vt illi illuminẽt.isti.i.scioli cecitatem
mentis incurrãt.

De signis perfectionis et de iposs
sibilitate itrãdi diuitẽ i regnũ celoz
Capitulum.CI.

ET cũ egressus essz
ihs in via .adolescẽs genuflexo ro-
gabat eũ dicens. Quid faciã vt ba
beã vitã eternã. Cũq; iniunxisset ei de custo
dia mandatoz.et audisset eũ seruasse ea.do
cuit eũ de pfectõe.⁊ vnũ signũ pfectionis p
posuit dicẽs. Vade et vende oia q̃ habes.et
veni sequere me. Est enĩ pfectio platoz.cui⁹
signũ ẽ relinquere oia et ponere aiam p oui
bus. Est etiã ꝓtemplatiuoz.cui⁹ signum est
habere mortẽ in desiderio.et vitã i patiẽtia.
Est et clericoz.cui⁹ signũ est ꝓnẽtia. Hoc
audiens adolescẽs.abiit tristis.erat ei pecu
niosus valde et locuples. Tũc ait ihs ad di-
scipl'os. Facili⁹ ẽ camelũ p foramẽ acus trãsi
re q̃z diuitẽ itrare in regnũ celoz. Facilius si-
gnificat hic min⁹ positiuo sui ꝓtrarij.i.min⁹
est difficile.q; min⁹ est impossibile. Potest
enĩ de⁹ facere.vt camel⁹ transeat p foramen
acus nullo obstante. Quaruz vo q̃ hic noie
diuitis intelligit. ponere in gloria.si potest ō
potentia.de iusticia nõ põt. Gradus vo cõ
paratõis inter impossibilia ne mireris. Im
possibil⁹ enĩ est equũ ꝓuerti in lapidẽ.q̃z in
asinũ.cui est accõmodatio: naturaliter q̃z la
pidi. Fuerũt q̃ dicerent.in irlm paruã fuisse
portã.q̃ acus dicebatur.ad quã cũ venirẽt
cameli p cõpendio vie cũ oneribus suis nõ
poterant transire vel subire eam. Exonerati
ergo transibãt.et iterũ receptis onerib⁹ mi-
nabant. Secõm ꝟ ergo similitudo notatur
hic.nõ impossibilitas. Oportet enĩ auarum
amorem opum dimittere si vult ingredi ad
vitã. Q; aũt noie diuitis auarũ significasz.
hinc patet.q̃ discipuli subdiderũt. Quis enĩ
poterit saluus fieri. Plures enim sunt pau-
peres diuitibus.et ita plures possunt salua-
ri.si de possessorib⁹ opum dixisset. Quib⁹ ait
ihesus. Apud hoĩes ꝟ est impossibile.apõ de-
um aũt oia possibilia sunt. Non q̃ tales de⁹
possit saluare.sed q; potest eos iustificare.⁊
tunc saluare.

Q; relinquẽtes p christo omnia
iudicabunt. Capitulũ.CII.

DIxit petr⁹ ait.Ec-
ce nos reliquim⁹ oia.et secuti sum⁹
te. Quid ergo erit nobis. supple re-
linquendum. Illa enim omia reliquerat pe-
trus.de quibus dictum est.⁊ omia vanitas

Illa aūt oīa sibi retinuerat. De qb⁹ dictū est Deus ē oīa in omnib⁹. Et rñdit ihūs. Cum sederit filius hois in sede maiestatis sue in regeneratōe sedebitis et vos sup sedes. xij. iudicantes. xij. trib⁹ israel. Fit in baptismo pma regeneratio in aīa. fiet in iudicio scīa i corpe Ibi ptemptores mūdi cum dño iudicabūt. non solū coopatione sed etiam auctoritate. Duodenari⁹ aūt ponit̄ pplenitudie ptātis et. xij. trib⁹ israel p omnib⁹ iudicandis. Duodenari⁹ enīz ex septenario q̄ est numer⁹ vniuersitatis surgit. i. ex partib⁹ septenarij in se ductis. Quidam tñ hoc solus discipul⁹ dictū dicunt. et impletū iam eē in subiectiōe mūdi q̄ quasi potestatem habentes sup omnem ecclesiam sedent. Post ad oēs generaliter sermo direct⁹ ē. Omīs q̄ reliq̄rit domū aut parentes. ꝛc. centuplū accipiet nūc in ꝑ tpe et in futuro vitam eternaz. Quia ꝓter spūalia q̄ q̄ centuplū sūt compata carnalib⁹. sancti viri alios sanctos plus etiaz ꝓpinquis suis diligunt.

De diuite et lazaro Cap. CIII.

Pharisei uero audi entes eū disputantē de ptēptu mūdi deridebant eū. q̄ lex observatoribus suis bona terre ꝓmittebat. Ipe autez ptra eoz auariciaz exemplū eis ꝓposuit de diuite purpurato et epulone. qui in inferno cruciabaī. q̄ recepat in vita sua bona. i. sola illa q̄ putauerat bona. Nec fuit ꝑ parabola sed in re ipa. qđ ꝓpenditur. q̄ nomen mendici ibi ponitur lazarus scilz q̄ positus est in sinu abrahe. Erat enīz in superiori margine inferni locus aliquātā habens lucē. sine omni pena materiali. in quo erant anime prędestinatorū vsqz ad christi descensum ad inferos. qui locus ꝓpter sui tranquillitatem sinus abrahe dictus est. vt sinuz matris dicimus. Et dicebaī abrahe. q̄ fuit ꝓma credendi via. Ipe ei ꝓmus publice predicauit vnū tantū deum esse. Hunc locum vocauit iob tenebras ꝓ tedio expectandi dicens. Et in tenebris strauī lectulū meū. Nota q̄ dives dixit se cruciari in lingua. i. ꝓ pctō lingue q̄ epulones loquaces esse solēt. Nec miruz si anima translatiue dicaī mēbra habere. cū diuinitas eodem tropo ꝓ membra dis̄nguatur. Fuerūt tñ q̄ dicerent et angelos et animas corpora habere aerea. Alioq̄n animę ignem penitentie nō sentirēt. qđ sup genesim inuenies. Alij dicunt. q̄ ad sentiendam vsti onē ignis nō est necesse habere corpa. Est enī quedam species ignis. cui si imponas manū ardorez senties sine aliqua lesione man⁹. Qđ autez abrahaī chaos inter eos firmatū dixit. vel chaus. vt veteres codices habent. forte in rerita erat. Vel ꝓpetuā bonoz et maloz distinctionē post hanc vitā notat. Cūq̄z dives rogaret dimittēdo lazaro ad frēs suos. audiuit habent moysen et ꝓphas. Añ et conijciē q̄ iudeus fuerit. p q̄ ei forte abrahā vocauit eum filiū. et ille ipm prēm.

De villico iniquitatis. Capitulum. CIIII.

Ad discipulos aūt ꝓposuit ihs parabolaz de villico iniquitatis. Et est villic⁹ ꝓpe ville custos. sed hic accipiē ꝓ yconomo. Hic nimens amoueri et egere. clanculo fecit miserico diā cum debitoribus dñi sui vt cū ejiceretur. memores beneficioz reciperent eū in domos suas. Et laudauit dñs villicum iniquitatis. non quia inique. sed q̄ prudenter egisset. Est enī prudentia. quedam sibi in posterum prouidentia. et ex ꝑ quasi a minori intulit dñs dicens. Si sibi in futurum prouidens etiam cum dolo laudatur. ergo facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis. vt cum defeceritis. recipiant vos in eterna tabernacula. q. d. Quanto laudāb di magis eritis. si prouideritis vobis sine dolo. Māmona lingua syra diuitie. et māmon sathanas. qui opibus seducit. Que dicunt iniquitatis quia de iniquitate colligi solent. Unde vulgata sentētia dicitur. Omnis dives aut iniqu⁹ aut heres iniqui. Hoc quidam male intelligentes rapiūt vt bene dispensent. Sed q̄ offert sacrificiū de substātia pauperis. idem facit. ac si victimet filiū in ꝓspectu pris. Vel potest sic exponi. q̄ dns in ꝑ verbo. et ꝑ provident nobis et in futuro. q. d. Vobis refuate

de reb⁹ pestris ad solaciū vite. de supfluo facite vobis amicos. Nō enī vltra necessaria vite retinet. nec primi necessitatib⁹ erogatur pecunia est iniqtatis. i. ꝓtra equitatē. In ea ei nō seruam⁹ equitatē. quā primo debem⁹ quē scz sicut nos diligere tenemur. Et nota q nō omēs paupes possunt nos recipere in eterna tabernacla. sz qz largimur bis. recipiemur ab angelis. bonū est tñ eligere bonos paupes cū possum⁹. Et adiecit dñs. Seru⁹ sciens volūtatē dñi sui et nō faciens eaz plagis vapulabit multis. q ūt nō cognouit vapulabit paucis. Nolu ppter Nauertūt aurē ne audiāt verbū dei. sz bi nō nescientes sz ꝓtemptozes iudicant.

De denario diurno. Capitulum. CV.

Tunc dominus ꝓpposuit eis similitudinē de patrefamilias. q ꝓduxit opariōs in vineaz suā ex denario diurno. Cūqz non nisi ānqz hoze diei ibi numerent. tñ oēs subintelligūtur sex etates. tam tēpis qz boīs. In vndecima enī ānta et sexta etas vel ciliās intelligit. In eadē qz senect⁹ et decrepita. Identitas siquidē denarij eandē ppetuitatē notat. Nullius enī vita ibi breuioz aut longioz erit alia sed idem de⁹ oīa in omnib⁹ notat in ea. De murmure vo recipientiū dici potest. qa ibi nō erit murmur inuidentiū. sed āmirantiū de magnitudine premij. Solet ei murmur qñqz accipi p ꝓfusione vocū. Vel pōt trahi murmur ad statū pentez. Interrogatio vo cur pares fecisset in gla ad futurū. Causam ei dilationis xpi a gla p qua potuerūt murmurare antiqui tunc demū scient. quaz nūqz sciuerūt. scz ne sine nobis glozificarentur. Immurationē aūt eoz de causa cognita expressit dñs subiter rogatione. An nō lz mihi facere qd volo. Post ꝓcludēs parabolā ait Sic erūt nouissimi primi. et primi nouissimi. i. iudei et gentes equabūt in ingressu regni celoz. qz null⁹ intrauit vsqz in septimam etatē quiescentium. q incepit plene in ascensione. In resurrectione qz corpoz electi cuiuscūqz etatis vel tēpis vel boīs equabunt. nisi forte pauci ante resurrexerint quasi pauilegiati. Quidam tñ. qz i hac parabola legit. An oculus tuus nequa est. et in fine. Multi sūt vocati pauci vo electi. dicūt laborantes in vinea omnes fideles cuiuscunqz tempis vel etatis. q quidam boni. alij vo mali. et vocant accipientes cum murmure malos. putātes se plo accepturos. et quia priores fuerunt in eccīa vel tempore vel dignitate etiam plus alijs accepturos. De quibus propbeta dicit. Tadent a latere tuo mille et decem milia adextris tuis. Et dñs in euangelio dicit se dicturum talibus. Nescio vos. Quāuis etiaz de eisdem videatur sermo fieri. scz de accipientibus denariū. tñ sm regulaz ticonij de diuersis ibi agitur. scz de accipientib⁹ et nō accipientibus. sed putantibus se accepturos. sed tunc nec putabunt. nec accipiēt. Vel potest esse synerelis. quia si vellent pmi murmurare posset rationabiliter murmur eoꝝ compmi.

De ydropico et exhortatione ad humilitatem et misericordiam. Capitulum. CVI.

Et factū est cū sabbato manducaret panez in domo cuiusdam principis pbariseoꝝ erat ante eum ydropicus. Est autem ydrops ylis aquosus humoz subcutaneus de vicio vesice natus cum inflatione et fetido anbelitu. Obseruabant autē pbarisei iesum. si sabbato curaret. Cunqz quesisset ab eis. si licet sabbato curare. et tacuissent. apprehensum languidum sanauit. Post probauit licere curare. quia pecus lapsum in puteum die sabbati extrabitur. Verum autē erat. q de curationibus in sabbato eum arguebant. Habent enim in traditionibus suis determinata operū genera. circiter septuaginta. a qb⁹ vacandum est sabbato. inter que nō est curatio. maxime que fit solo verbo. sicut dñs

ſepe curabat. Dicebat aũt etiã ad inuitatos parabolam. Cum inuitat⁹ fueris ad nuptias.nõ diſcumbas in p̃mo loco. Contra ſuperbiam phariſeoꝝ humilitatem docebat. Et nota q̃ hoc non eſt parabola ſed poti⁹ exemplum vni⁹ opis humiliter faciendi. Quod q̃ ideo ꝓponit̃ vt ad ſimilitudinẽ e⁹ cetera fiãt. parabola vocat̃ quaſi ſimilitudo in exẽplo. Illum aũt qui eum inuitauerat. monebat ad miſcẽdiam dicens. Cum facis prandium noli inuitare cognatos ꝛ diuites.ſz paupes Non dãnat amicoꝝ inuitatiõem.ſz volũtatem luxurioſe viuendi vel edendi.ꝛ ſe inuitcẽ reinuitãdi. Ex eo q̃ dñs ait hic. Retribuet̃ ei tibi in reſurrectõne iuſtoꝝ. Et quidam ꝺ diſcumbẽtib⁹ intulit. Beat⁹ qui manducabit panem in regno dei. Errauit cherintus dicens etiam corꝓoralem ibi futurã refectõez. ſicut homo creat⁹ eſt immortalis.nõ tñ ſine ciboꝝ alimonia.

¶ Qꝛ in encenijs voluerunt iudei lapidare ieſum. Capitulũ. CVII.

Facta ſunt autem encenia in hieroſolimis.et hiems erat. Encenia dicũt̃ q̃ſi encheneа. a neos qꝺ ẽ nouũ.ꝛ ſonat inouatõez.ꝛ ẽ ibi intentiuũ.qꝛ ſubuectõem notat q̃n ſcilz aliq̃ dom⁹ aut vaſ aut veſtis a cõi vſu ad celebrẽ et diuinũ vſum ſubuehit̃.qꝺ latinus dicit dedicatõnem. Tamen hebr⁹ vocat dedicationem inchoationẽ vſus noue rei.vt cũ p̃mo inhabitam⁹ nouam domũ.aut induim⁹ nouam veſtẽ. Hinc aũt encenia vocant̃ feſta dedicatõnis templi qꝺ annuatim fiebat. Hoc aũt feſtũ non ad p̃mam vel ſcẽdam dedicatõnem templi ſpectabat.ſed ad tertiã. Prima enĩ fuit in autumno.qa ſalomon dedicauit templũ decima die ſeptembris.et vſqz ad tẽpli illi⁹ euerſionẽ fiebant quotannis duo feſta eadem die dedicatio ſcz ꝛ expiatio. Cum vꝺ reedificatũ fuit templum a redeuntib⁹ ꝺ babilone dedicatum ẽ in vere.xij.die marcij id ẽ.xij.luna. Cũ aũt antiochꝰ epiphanes polluiſſet templũ ſordib⁹ ydoloꝝ.et ꝓphanaſſz prenſilia ei⁹.iudas machabe⁹ filj⁹ aſamonei de genere ſacerdotali mũdauit templũ.et reſtituit vtenſilia in locis ſuis.et quaſi dedicauit illꝺ.xxv.die decembris. Et hec dedicatio in dieb⁹ ieſu obſeruabat̃ in hyeme. Forte ad hoc hoc eſt feſtũ luminũ apud iudeos.qꝛ ioſephus teſtat̃ etiã ſub machabeis vocatũ hunc diem diem luminũ. Et ambulabat ibs in templo in porticu ſalomonis. Noie templi ſepe vocatur portic⁹ templi.vt hic. In tẽplum enĩ nõ aſcendebant niſi miniſtri tẽpli Porticus autem illa dicebatur templuz ſalomonis.in quo ſolebat ſtare ad orandum. in qua in die dedicationis erexit columnaz eream.ſupra quã orauit flexis genib⁹.cũ tñ iudei ſoleant ſtare cum orant. Et dixerũt iudei Quouſqz animas noſtras tollis.ſi tu es xp̃us dic nobis palam. Ideo querebãt.qa ſi ſe xp̃m diceret.tenerent eũ.tanqz ꝓtra auguſtum ſe erigentem. Ideo xp̃s reſponſuz tẽperauit dicens. loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio.teſtimoniũ perhibent de me. Cunqz dixiſſet.ego et pater vnum ſumus.ſuſtulerũt iudei lapides vt iacerent in eum. Cũ qz dixiſſent ſe velle eum lapidare ꝓ blaſphemia.qꝛ cum eſſet homo deuz ſe faciebat.dixit. Quia ſcẽptura.h oĩes dixit deos.vt ibi. Ego dixi dij eſtis et filij excelſi oẽs. Ergo multoma gis quẽ pater miſerat in mundũz dici poteſt deus.cum tñ dicat̃ hõ de⁹.ꝛ vbũ deus diſſimiliter. Hac ambiguitate nomis iram eoꝝ mitigauit. Querebant ergo eum apprehendere.et exiuit de manibus eoꝝ.et abiit trans iordanem vbi erat iohannes baptizans p̃mum

¶ De reſuſcitatione lazari. Capitulum. CVIII.

Erat aũt quidaz egrotans lazar⁹ a bethania ꝺ caſtello marie ꝛ marthe. Cũ aũt accepiſſz lazarũ infirmari p̃nũciuz ſoroꝝ ait. Infirmitas hec nõ eſt ad mortẽ.ad cũ ſcz detinẽduz in morte.ꝛ manſit in eodẽ loco duob⁹ dieb⁹. q̃ſqz.i.quadriduum impleret. Tũc ait diſcipulis. Eam⁹ in iudeã iteruz. Qui dixerũt. Iudei volebãt te lapidare.ꝛ iterum vadis illuc Jeſus aũt dixit ſe eſſe q̃ dieꝝ.ꝛ ꝓpoſ q̃ſi.xij.horas.et ideo non erat eis timendũ cum eo ire

Et nota.q3 si iudas adhuc erat bon9.tūc bona dici erat.z si iā mal9 p matbia sbstituto et dictū ē. Dicaī z aliter.q.d. Putatis iudeos pseuerare i volūtate me lapidādi. Sic̄ bone mutabiles sūt.sic z affect9 boim. Et ei sepius mutaī i die cor boīs q3 bone. Et q ambulat in die.i.in pace sic̄ z ego z vos nō offendit aliquez.et iō secure am9. Et addidit. Lazarus mortu9 ē.et gaudio pp̄ vos.q3 nō eram ibi q3 duz eis lōge posita indicat roborāī fides eoz. Rediit ergo ihs in bethaniā cū discipulis suis.et martha occurrit ei extra castellū. Et aduocata maria multis ierosolimitis p̄sentib9.q venerāt ad cōsolandas sorores venerunt ad monumentū.et ad vocem

Bethania ei ñ distat a irlm nisi stadijs.xv

ihesu nō solū suscitat9 ē.sz p̄dixit sz ligat9 istitis

Multi ergo de iudeis ad pharisēos abierūt et nūciauerūt q videraī.et celebris erat p̄mo de eo apud iudeos.q Multi ei iam ascēderāt ad diē festū.vt sanctificarēt se. Credit ei ihs

Ecce duplex miraculū.s.q mortu9 resuscitat9 ē.z q ad vocez ihesu libere ābulauit qui solut9

eē factū ea die q legitur i quadragesima. scz sexta feria añ. Isti sūt dies p̄ma scz die mensis p̄mi p̄m legem.

¶ Q3 pontifices et iudei cōspirauerūt in ihesum Capitulum.CIX.

Collegerunt ergo

c pōtifices z pharisei p̄cilium z dicebāt Quid facim9. Si dimittim9 eū sic oēs credēt in eū.et venient romani et tollēt locū nostrū z gētem.qi dicerēt. Venerabilis z sctūs habet loc9 hic gentib9. q3 alexander et pompei9 z alij venerati sūt ipm z reges persarū et egipti. Hic āt hō docet sacra nrā abolenda et vana. Ergo romani sciētes opes tēplū tollēt eas.audiētes ipune tollendas. Tūc caiphas q3 pōtifex erat āni illi9.q̄d faciendū ēsset eis decreuit dicēs. Expedit vob9 vt vn9 moriaī hō.et nō tota gens pereat. Et p̄phetauit vtilē generi huano mortez xp̄i.sz nesciens. Ihs illa ergo die cogitauerī eū iterficere imo p̄duxerī vt inuent9 duceret i hierusalē.

Jesus ergo iam nō palaz ābulabat apd̄ eos.sz abijt iuxta desertū in ciuitatē q dicitur effrem.

Quia ergo iam dēstinatus erat morti.ab ipso sabbato q̄ colligerant p̄celiū. incboamus memoriā dñice passiōis.i hymnis maxime.et subtilem9.gl̄a p̄i.in rūsonijs z in introitu misse.nondū ñ plene.q3 nondū tradit9 erat dñs in man9 laniſtarū.

¶ De vltimo aduentu domini in ierusalem. Capitulum.CX.

Factum est autem

f dū cōpleret dies assūptionis ei9.firmauit faciē suā vt iret i irlm. Assūptionez ihu dixit lucas.nō solū temp9 q̄ assumi debebat de ihs mūdo ad p̄rez.sz ei p̄m p̄cepti de agno paschali. q̄ decima die mēsis primi assumebaī de grege.et seruabaī vsq3 ad q̄rtum decimū diez. In hūc modū ihs decima die.i.in ramis palmaz veit ad locū passiōis et māsit i eo vsq3 dū passus est.

¶ De decē leprosis. Cap.CXI.

Et factū est dū iret

e irlm.trāsibat p mediā galileā z samariā. Et i ingressu cuiusdā castelli occurrerī ei decē viri leprosi dicētes. Ihu p̄ceptor miserere nri. z rñdit. Ite oñdite vos sacerdotib9. z dū irēt mūdati sī. Quoz vn9 vt vidit se mūdatū rediit et adorauit ihsum. magnificās deū. Et ihs erat samaritā9 Qui ñ redierī iudei erāt in q̄ notaī p̄fidia iudeoz

Sola vnitas ecclie cadit i faciē adorās. Inde est q i p̄festis dieb9 pstrati p̄cludim9 boras. si ñ ad trā saltē sup stratoriū Vbi q̄ttuor signāī. Infirmitas corpis.q3 d̄ puluere sūpti. Et infirmitas animi.q3 p nos ñ erigimur. z erubescētia. q̄a ñ audē9 oculos leuare ad celū. Et p̄tudētia.q3 videm9 vbi cadim9. .i. i trenis affligimur. z vidē9 q̄re. In p̄uatis oroib9 q̄ñq3 flexis genib9 vt salomō.sz eleuata facie oram9.q.d.trahe me p9te. Q̄ñq3 stātes.q.d. In domū dñi letātes ibim9. In p̄mo ergo exp̄mim9 p̄ditōem nostrā. In secūdo desiderū. In tertio spem.

De samaritanis negantib⁹ hospi/ ciū domino. Capitulū. CXII.

QVnq3 p2emisisset c nūcios in ciuitatē samaritanoz3 nō sūt recepti hospicio. Samarite enī inuidebāt euntib⁹ in irlm adoz3are. quia ipi dicebāt ī mōte garizim eē oz3andū ppter ppbetas. Et rati iacob⁹ 7 iohannes dixerūt Vis dicim⁹ vt ignis descendat de celo. et cō sumat eos. Et increpauit eos dñs. Huiusmo di vindicta que laudat in helia. in his dānat q3 ille ex caritate. hi ex ira happerebāt.

De petitione filioz3 zebedei. Capitulum. CXIII.

ET assumens iterū e seoz3sum. xij. ait. Ecce ascendim⁹ hie rosolimā 7 psummabunt ppbetie de filio hois. tradetur enī gentib⁹ et illudetur 7 flagellabit. conspuet. crucifiget. 7 tertia die resurget. Quod audientes filij zebedei pu/ tantes iminere regnum iesu in israel. fugesse runt matri sue. vt peteret ab eo munus sine noīe. q̄ concesso subderet. Hic vt hi duo filij mei sedeant. vnus ad dexteraz alius ad sini/ stram in regno tuo. Jesus aūt nō respondit matri. sed petentib⁹ p matrem. Nescitis q̄d petatis. q. d. Prelationem queritis ī celo. que nulla erit ibi. Et male queritis. Regē re enī vultis. qui nō meruistis. Potestis bibere calicez quem ego bibitur⁹ suz. aut baptismo quo ego baptizoz baptizari. Aicūt ei. Possum⁹ Calix passionem. ba ptisma mortē signat et ōz ad simulitudiez lane intincte. Sicut enī lana intingitur 7 accipit alic⁹ colorus dignitatem. sic nos in mortē descendim⁹ coz porales. 7 resurgem⁹ spūales. Calix ad hām Calix ē cipb⁹ q̄ calidā sumim⁹ potionē. id ē potum q̄ calefacit. vt vinū. ceruisea. medo nē. et hmōi. q̄ calefa/ ciūt coz⁹ humanū. Cipbus ōz vas q̄ su/ mim⁹ potū. qui cibo infundit tantum ad mollificandū. sicut ē aqua simpler. q̄ non nutrit. sz soliditatez cibi p membra ōpoz/ tat. Hec est propria differentia inē cipbū et calicem.

cipb⁹ est. quo calidam sumim⁹ potionem. Macrobi⁹ theodosius dicit cipbū eē quez inuenerunt cilices. 7 dixerūt calicem. q̄ nunc mutata hā. j. n. a. ōz calix. Cassiodoz⁹ sup psalmos dicit. Calix ōz passio. q3 cū mēsu ra bibit. Fidelis enī deus q̄ nō sinit nos tēptari supra id q̄ possum⁹. Est ei calix cipbus cū quo men surate distribuit pot⁹ bibentib⁹. Item cilices ppī sūt. q̄z ēra calidissima ē. q̄ inuenerūt quoddaz gen⁹ ptra calorez. qđ grece cilicos ōz. 7 per mutationez. j. n. a. di ctū est calicos.

Et sm hanc distinctionez calicis et baptismi recte subdi dit dñs. calicem q̄dem meū bibetis 7 tacuit de baptismo. Johannes enī nō martiriuz sz passiones multas circa mortem sustinuit. Alij tñ et calicem et baptismū p eodem accī piunt. scz p martirio. Et dicunt iohānē ani mo fuisse martirē. q3 animo nō defuit mar/ tirium. et in feruentis olei dolū missus est. In hunc modū hieronim⁹ dicit ō monachi Monachi debent habere puritatē martirū siquidem et ipi martires sūt. Addiditq3 ihs Sedere aūt ad dexterā vel ad sinistram. nō est meū dare vobis. subaudi. talib⁹ q̄les vos estis. q3 estis ambitiosi. Vel vobis q̄si p vo bis. i. q3 ppinqui mei estis. Non enī psona rum accept⁹ est deus. vt scz psonatū aliquē obseruet sine meritis. ī dando salutē eternā. Et cum indignarent decem de duob⁹ fratri bus. docuit dñs hos 7 illos nō venturos ad regnū nisi p humilitatē. Et dedit sei exēplu3 eis dicens. Filius hois non venit ministrari. sed mīstrare. Quia enī homo cecidit p superbiaz. p aliam viā redire oportet eum in regionez suam. Ad quod significandū dñs papa in pcessionibus redit p aliaz viam ab ea p quā egressus est.

De zacheo et ceco p2i illumiato. Capitulum. CXIIII.

ET anteq̄z ingrede e retur iericho illūiauit cecū vnū. 7 ingref sus pābulabat iericho. Zacheus aūt pn ceps publicanoz3 q3 pusill⁹ erat ascēdit arbo rem sicomoz3. vt videret iesum transeūtem.

Sicomorus ficus fatua dr. in foliis moro similis. in alijs similis ficui. vñ dr qi ficomor sed altitudine prestans. vnde z a latinis celsa nũcupat. Dixit ei ihesus. Zachee descende qa hodie oportet me in domo tua manere. Et descẽdit et excepit illũ gaudens i domuz suã. Tunc zache⁹ dimidiũ bonor suorũ dans pauperib⁹. dimidiũ retinuit vt in de redderet bis quos defraudauerat in qdruplũ. q in dupluz vel quadruplũ restituebant fm legez. sic supra dictum est. Et ait ihesus. Hodie buic domui sal⁹ facta est. eo q ipe zacheus filius sit abrahe factus scz nõ natus. i. ñ fm carnez sed fidem.

Sal⁹ fit zacheo dũ scẽ dẽti. Judei adhuc in sublimi stãtes orant maiores primas cathedras hãt i synagogis eor. Ecclia descẽdit z maiores in choro in pcessionib⁹ posteriores fiũt.

De duob⁹ cecis ierichontinis.
Capitulũ. CXV.

Et egrediente eo iericho. secuta est euz turba multa. Et ecce duo ceci sedebant sec⁹ viã. ex quib⁹ vnus bartime⁹ erat. i. timei fili⁹. Qui cũ clamarent fili dauid miserere nostri. z cũ increparent vt tacerent magis clamabãt. Stetit ihesus. z illis ad se vocatis tetigit oculos eor. et confestim viderunt et secuti sunt eum.

De alabastro vngenti.
Capitulũ. CXVI.

Ihesus ergo ante sex dies pasce venit in bethaniã. sabbato scz ante ramos palmarũ. q dies sexta erat ante pasca. si numerem⁹ ipm z diẽ pasce cũ qttuor interpositis. z erat in domo simonis leprosi. Simon fuerat leprosus z a dño sanat⁹. sed tñ adhuc pstinũ nomen manebat. sic z adhuc dr matthe⁹ publicanus. Multiqz iudeor venerũt illuc q nouerãt ad diẽ festũ. nõ ppter ihesũ tantũ. sz vt lazarũ suscitatũ viderẽt. Cogitauerũt ergo pncipes sacerdotũ. vt lazarũ interficerent. Fecerũt ãt ei cenã. et martha ministrabat. et lazar⁹ vn⁹ erat discũbentiũ. Qui vt ait augustinus de verbis dñi. cõtinuis interrogantib⁹. loca penarũ et sedes inferni diligenti narratõne indicauit. Et ita inferi longis tẽpib⁹ ignorati. tandẽ inuenerũt proditorẽ. Maria ergo babebat alabastrũ vngenti nardi. i. pistidem de alabastro plenã vngento nardi. Sicut ei dicim⁹ cipbũ vini. cipbuz lactis. et hmõi. sic dr hec habens alabastrũ vngenti. Et est genus marmoris candidi et plucidi. varijs coloribus intertincti. qõ incorrupta seruat vngẽta. Nardus aũt est frutex aromatica. crassa radice. sz breui. nigra et fragili. cipressini odoris. folio perparuo. densoqz. cui⁹ cacumina in aristas sespargũt. Pigmentarij spicas z folia nardi celebrãt. vnde ad cõmendatõem vngenti ait marc⁹. spicati pcioſi. Erat enĩ de nardo indica. Alia ei genera nardi vilia sũt Johannes qualitatem expressit dicens. I. brã vngenti nardi pistici. i. fidelis. Pisteno enĩ credo et pistis fides dr. nulla scilz adultrina admixtione corrupta. Quidam tñ pisticũ dictuz a loco putant. Fregit ãt vel aperuit maria alabastrũ et effudit vngentũ sup caput ihu et etiam vnxit pedes ei⁹. et extersit capillis suis. et dom⁹ impleta ẽ ex odore vngenti. Et qr eadẽ die maria fouit pedes dñi vngento In memoriam b⁹ rei eo dẽ sabbato dñs papa dr mltis erogare pauperib⁹. Pi ei pedes dñi sedẽtis in celo adhuc sũt ambulãtes i terra. Cui⁹ largitõis occupatiõe. ea die ñ egredit ad aliquã ecclesiaz. cũ ceteris diebus q dr a gelime stationem faciat ad celebrandã missam. Inde ẽ q in antiqs gradualib⁹ legit in rubrica. Sabbatũ vacat. qr dñs papa elemosinã dat. Et in romano capitu-

Vel pistici. i. mixti. d spicis z foliis pfectũ. qd est preciosi⁹ vt dicit beda sup marcuz. Et forte pixis mixtura sonat. z inde pixidis.

Legit tñ i qbusdã sacramentarijs. statio ad sactũ petrũ. Et pt dici vacas. qa nõ bz ppam antipbonam ad introitũ. sz pdiana repetit.

lari euangelion feria.vj.dat fermentatū cōsi
storio lateranēsi. Nec moueat te.si obaliam
causam inueneris dictas dñicas vacantes.
Indignabat ät iudas scariotbes.qsi deper-
dito vngento.cū posset vendi trecētis dena-
rijs.z dari egenis. Erät ät z alij indigne ferē
tes z dicētes.vt qd pditio ß vngēti facta est.
Isti qdez ppt paupes indignabāt.qb9 forte
vbis iude psuasū erat. Judas vo ppt lucrū
qz fur erat et loculos dñi babēs q mittebāt
portabat.i.nō solū ferebat sz a sportabat. Ha
bebat ei vxorē z filios.sic scptū ē de eo. Fiant
filij ei9 orphani.z vxor ei9 vidua.ꝛc. Vxori er
go z filijs dabat q furabat. Et ait illis iesus.
Quid molesti estis buic mulieri. Bonum
opus opata ē in me.ad sepeliendū me fecit.
q.d. Non ē pditio.sz officiū sepulture. Joha
nes ait. Sine illā.vt i die sepulture mee ser-
uet illud. Marc9 qi exponens ß ait. Qd ba-
buit.i.qd potuit ß fecit. puenit ei vngere cor-
p9 meū in sepultura. subaudi.ponendū.q.d.
Sine vt faciat viuo duz pōt qd volet facere
mortuo.sz nō poterit. Et forte a spūsctō. licz
nesciens.sic poccupauit vnctionē sepulture
mulier. Tūc dixit iesus. Opus ß memoran
dū vbicūqz pdicaret euāgeliuz ß. et bñ dixit
euāgeliū ß. Nondum enī scpta erant euan
gelia.

¶ De maledictōe ficus.z sessione su per asellum. Capitulum.CXVII.

Mane autem facto
n ascēdebat ihs bierosolimā. et disci-
puli ei9 cū eo. Et cū venisset bethfa
ge q erat vicul9 sacerdotum.z ilatere mōtis
oliueti. misit duos de discipulis in castelluz
qđ ē eos erat.i.in vlim. vt adducerēt ei asinā
et pullū ei9. q erät alligati ibiuio. Et si qs cō
tradiceret. dicerēt dñm bis op9 babere. Ysi-
na bec dr fuisse cōmunis paupib9. q ppa iu
mēta nō babebāt. Cuqz qs ī ea opat9 fuerat
pabulū dabat ei z pullo. q pariter ad opera
cōmunia nutriebāt. Nondū ei qsqz ascēde
rat eā. z ob ei9 ita cōmune obsequiū. qđā eā
dictā sbiugalē purāt. qsi oim dñio expositā.
Sz grecuz nomē ē subiugalis. Asina enim
latine grece dicit subiugalis. Et vtrūqz no-
men ob eandē cām institutū ē. Hoc ei iumē-
tū pmū insedit bō. et a sedendo asinū latin9
dixit. et grec9 subiugalē. Hi ät duo missi. fuis
se credūt petr9 et philippus ad significandū.
qz ipi pmū adduxerūt gētes ad iesum. petr9
cornelū et domū ei9

¶ In actib9 apl'oꝝ legit philipp9 diaco-
nus puertisse sama-
riā. petrus cornelius
et domū ei9.

Hi in itinere dū ascende
ret ierim. putamus
eū esurisse z accessel
se ad ficū. et cū nō in
uenisset in ea nisi fo-
lia et nō fructū. ait. Nūqz ampli9 ex te ex eat
fruct9. Et statim aruit. Qđ tantū in signuz
sinagoge maledicte z arefacte puerse scz mē
dacitatis fecit ihs Non ei querebat fructus
ex ea. cū nondū temp9 ficuū erat. Qz sz apd
matthеū legät sequēti die factuz. Marc9 qz
dicat alia die cū exiret a bethania esurijt. pu
tam9 recapitulando dictū eē. Marc9 enim
narrat ß factū eē ante electiōē vendentiuz
de templo. quaz ꝓstat die dñico factaz. Hec
ob aliud tñ hunc ordinem marci sequimur
nisi qz post matthеū scpsit. Sive ät matthe9
scda feria dicat factū recapitulādo. sive mar
cus ante electiōem poccupando. qz de facto
nō est questio. de die arbitrio legentis relin-
quim9. Euntes aūt discipuli. fecerunt sicut
pcepit illis iesus. Et ponētes vestimēta sua
sup pullum. eū desup sedere fecerunt. Mar
cus lucas et iobannes nō dicūt eū sedisse ni
si sup pullū. zacharias qz ppbeta dixit. sedēs
sup pullū asine. Matthe9 dicit eū sedisse su-
per asinā et pullū. Qz sz brevis esset via. fie-
ri tñ potuit. vt primo insedisset pullo. et forte
qz nondū domit9 et lasciuus erat. descendit
et insedit asine. q si sup pullum tantū. Mat
the9 tñ sup vtrūqz posuit. qz vtrūqz fieri po
tuit in misterio. Qz aūt ß ppbetatuz fuerat
p zacbariā de iesu nō cognouerūt discipuli
donec glorificat9 fuit iesus.

¶ Qz gloriose suscept9 domin9 flevit super ciuitatē. Capitulū.CXVIII

Et cum appropin
quasset iesus ad descensū montis
oliueti. multi descendentiū cum eo

substernebāt vestimēta sua in via.alij cede/bant ramos de arboꝛib9 ⁊ sternebant in via. Turba āt multa q̄ ꝓuenerat ad diez festum. et pueri et plebecula hieꝛosolimoꝝ.tollentes ramos oliuarū ꝓcesserūt ei obuiā. Et q̄ ꝓce/debant ⁊ q̄ sequebant clamabant. Osanna filio dauid. Et est osanna verbū hebꝛeū. cō/positū ex coꝛrupto⁊ integro. Osi enī sonat salua vel saluifica. Anna est interiectio obse crantis.sicut pape āmirantis. Que q⁊ in la/tino eloquio nō habet.ꝓ ea posuit hieꝛo/nim9 noster.obsecro. Est ergo osanna.qua si osi anna salua obsecro. Et ē vna dictio vt diximꝰ. Vel duo p elipsim.i.p elisionē. vel p subtractionē vni9 lr̄ē q̄ est.j.ꝓlate. Vel est vna dictio.et ꝓstruit̄ ita.dicētes.filio dauid. osanna.i.salua obsecro. Vel sūt due dictōes et tūc legit̄ ita.dicentes .osanna o fili dauid. Et post ꝓuertendo sermonē inter se dicebāt. Benedict9 q̄ venit rex in noīe dñi. subaudi. sit vel est.et bñdictū qđ venit regnuꝫ patris nostri dauid.q.d. Hic est de q̄ dictum ē. Da bit illi dñs sedē dauid patris e9. Et iteruꝫ cō uertentes verba ad ipm dicebant. Osanna in excelsis.q⁊ licet forte petebāt sublimitateꝫ regni terreni.tñ ppbetice nescientes eū regē celi et angeloꝝ p̄dicabāt. Et quidā pharise/oꝝ de turba dicebāt ei.vt increparet discipu los. Quibus rñdit. Si si tacuerint lapides clamabūt.q⁊ in passione bis tacentib9 pꝛeti/moꝛe petre scisse clamauerūt eū dñm mūdi. Et vt ad ꝓpoꝝ ꝙ quauit hieruſalē fleuit super ciuitatem dicens. Quia si cognouisses et tu subaudi.fleres.q⁊ circūdabūt te inimici tui vallo.et nō relinquēt in te lapidē sup lapidē q.d. Si cognoscereꝫ ruinā tuā futurā.⁊ cau sam e9 q̄ abscondita sunt tibi.in hac die q̄ ad pacem tibi est.fleres. Q⁊ aūt illa hieruſalem ꝓioꝝ fundit9 euersa sit apparet.q⁊ loc9 calua rie que tūc erat extra eam et sepulcrū.modo sūt in ea. Helius enim adꝛianus eam peni/tus euersam reparauit.mutauitq⁊ locum ⁊ nomen.vocans eam heliam. Uerito āt eā pituraꝫ dixit dñs.quia cum miluus et hirū/do cognoscant temp9 suum.ipa non cogno uit tempus visitationis sue. Et cum intrasꝫ vbem.cōmota est vniuersa ciuitas dicens. Quis est hic. Turbe aūt dicebant esse iesuꝫ ꝓphetam a nazareth. Memoriaꝫ hui9 ꝓ/cessionis dominice semel quotannis recolit ecclesia. Egrediunt enī fideles cū ramis qua si obuiam dño extra muros ciuitatis.et va/dunt vsqꝫ ad crucem aliquā.in qua ⁊ ramos quos gestant affigentes deponūt.quasi di/ceret ecclesia. Mihi aūt absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu christi. Ideo autē oran/do eunt vsqꝫ ad crucem.quia sic ostenditur eis non esse sperandū in quantalibet gloꝛia mundi.quia extrema gaudij luct9 occupat. Pꝛo eadeꝫ significatione in illa die gaudio ꝓcessionis subditur euangeliuꝫ dominice passionis. Forte quia et dñs exultationi in/seruit lamentū suum.⁊ nos ꝓcessioni pas sionem.quia passio fuit causa euersionis ꝓo qua fleuit. Ecclesie quideꝫ ille que eadē die dñicalem ꝓcessionem isti p̄mittunt recti9 faciunt . q⁊ non ꝓ ista illa est dimittenda. Similiter ille que pontifici suo extra vbeꝫ posito in predicto loco crucis ei occurrunt et ipo ꝓp̄lum p̄cedente in ciuitateꝫ regrediūt ordinatus faciūt.

De secūda electōne ementium et vendentiū de tēplo Ca.CXIX.

Et intrauit iesus in templuꝫ. Deinde ostendit ruinā vbis ꝓ qua fleuerat maxime ex sacerdotum culpa ꝓcessuram. Sacerdo/tes enim auaricie sue consulentes . in porti/cib9 templi bostias vendebant cuiusq⁊ ge/neris . ne venientes de longinquo nil offer/rent si bostias ꝓesto non inuenirent. Et ne etiam pauperes qui nibil secum attulerant excusatōnem p̄tenderent pecunie non babi te posuerunt ibidem numularios.q̄ mutu/am sub cautione darent pecuniam. Sed q⁊ lex non patiebatur . vt a fratribus suis vsu/ras acciperent . excogitauerunt vt collibi/stas facerent. Collubia enī apud eos dicunt vilia munuscula.vt ciceris et vuepasse ⁊ po moꝛum diuersi generis.quasi quodī numo non licebat in talibus liceret. Quod ꝓbi/buit ezechiel dicens. Usuram et omnē sup/abundantiam non accipietis . Sic ⁊ bodie

quidã sub noĩe caritatis vsuram palliãt. Et facto flagello de funiculis.eiciebat vendentes ⁊ementes cum bostijs suis de templo.⁊ mensas trapesitarũ euertit ⁊ dixit.ne domũ patris sui q̃ erat dom⁹ orationis facerẽt spelunc̃ latronum. Nec sinebat vas aliq̃ nisi deo dicatũ transferri p̃ templũ. Et tradunt quidã q⁹ quidã fulgur radiosus egrediebatur ex oculis ip̃i⁹.q̃ territi sacerdotes ⁊ leuite nõ poterant ei resistere. Scõm hoc recte facit̃ q̃ cereas faculas in ecclesijs vẽdi nõ pmittũt.nisi forte q̃a maxime p̃ misterio fecit ℔ dñs. Et accesserũt ad eum ceci et claudi in templo.et sanauit eos.

De laudib⁹ ⁊ q̃si oratõne exhibita die dominica oẽs euangeliste p̃sentiũt. electionẽ vo eadez die factã matthe⁹ ⁊ lucas tradũt. Marcus vo sequenti die factã tradit. Forte illis duob⁹ dieb⁹ iterato facta ẽ. Similiter forte ecclesie laudes sequenti die iterate q⁹ glosa sup exodũ dicit sequenti die factas. sup illum locũ vbi agit de agno decima die tollendo.et ita inq̃t non est obiectio p̃m bedam de maledictione ficulnee.quã dic̃ marcus factam ante electionẽ vendentiũ.nam⁊ electio scda die facta est.vt bz series marci.et sic inq̃t oĩa plana sunt.

De excitatõe tẽpli in triduo. Capitulum. CXX.

Et dicãmirantes p̃n cipes sacerdotũ et scribe dixerũt ei. Qõ signũ ostendis nobis. q̃a hec facis.q.d. Significas ne aliq̃d ℔ op̃e inusitato. Vel pot⁹. Non credim⁹ tibi hoc licere ergo ostende nobis signũ q̃ credam⁹ tibi ℔ licere. Et rñdit. Soluite templũ ℔.et in trib⁹ dieb⁹ excitabo illud. Illi aũt dixerũt. Quadraginta sex annis edificatum est templũ ℔ et in trib⁹ dieb⁹ excitabis illud. Ille aũt dicebat de templo corpis sui. Salomonicũ templum.vij.annis cõpletũ est. Secundũ aũt templũ sub ciro.xxx.annis edificatũ ẽ.⁊ non sup terrã.nisi quantũ sacerdotes poterãt vsq⁊ ad medietatẽ doꝛsi supinniti. Finitime ei gẽtes edificatõem impediebãt. Post intermissum est opus ad imperiũ cambise.vij.annis.et post vno anno sub duob⁹ magis itez vno anno sub dario filio ydaspis. Secũdo ãt anno regni ei⁹ recepta licẽtia ab eo.in. vj. annis consũmatũ est opus. Q⁊ legit̃ hunc numerũ dierũ formationi dñici corpis congruisse.quantũ ad distinctionẽ membꝛorũ. nõ ad formationẽ dictũ est Ab boꝛa eni conceptõis simul formata fuerũt oĩa membꝛa. nõ p̃ interualla sicut boĩs puri.sed forte etiã si viderent.nõ ita possent distingui vsq⁊ ad tantũ temp⁹. Hoc ãt non dixit ℔us imperando.vel consulendo.vel boꝛtando.sed p̃dicendo.⁊ est. Soluite.i.soluetis. Templũ dñi q̃d mõ ẽ ⁊ bethel dꝛ.q̃s edificauerit nescit. Quidã aũt dicũt edificatuz ab helena p⁹ crucis inuentionẽ. Quidam ab eraclio.cũ de persida triũph̃as crucẽ retulit. Quidã a iustiniano augusto. Quidam a quodam rege egipti noĩe allachibis. id ẽ. summi dei.

De duobus minutis vidue. Capitulum. CXXI.

Et respiciebat di uites q̃ mittebant munera sua in gazophilatiũ. Philaxe grece latine suare dꝛ.gaza lingua p̃sica opes. Erat autez arcba de sup foramen habẽs.posita ad dextram ingredientiũ circa altare.in qua mittebãt pecunia offerentiuz ad sartatecta tẽpli restauranda.et seruabãt. Tamẽ erat ibi quedam specialis arcba.in qua soli sacerdotes mittebãt donaria sua.q̃ vocabat corbanan Et erat ibi tertia.in q̃ rex vel p̃nceps tribuus mittebant.q̃ dicebat musac. Tñ q̃dam aliter distinguũt.qz q̃nq⁊ legit musac sabbati. Et dicũt in illa arcba tantũ reponi oblationes solenniũ dierũ.et qz corban votum sonat.dicũt in corbonan reponi votiua. In gazophilatio alioꝛ dierũ munera et spontanea. Tñ quelibet earum generali noĩe gazophilatiũ dicebat.et etiã loc⁹ in q̃ erant posite. Tñ habetur. Hec locut⁹ est ihs ĩ gazophilatio. In ezechiele q⁊ thalami sacerdotũ dicũt gazophilatia. Vidit autez ⁊ quandam viduam

paupcula.mittentem era minuta duo.qđ est quadrãs.i.duos ereos numulos valẽtes quartã ptem sicli.scz obolos.v.z dixit eã mi/ lisse plus q̃z oẽs.qz totum victũ miserat.alij vo ex supabũdanti sibi.

¶ De phariseo et publicano.
Capitulũ.CXXII.

Dixit aũt ad quos/ dam q̃ in se ꝓfidebant tanq̃z iusti p operib9 suis exterioꝛib9 et aspernã/ bant ceteros parabolaz de phariseo z publicano. Et intulit.qz omis q̃ se exaltat humili/abit̃.et q̃ se hũliat exaltabitur.

¶ Qz dom9 pernoctauit in bethania. Capitulũ.CXXIII.

Et cũ uespera iam/ esset hoꝛa.rediit in bethaniaz.et ibi mansit. Erat enĩ dieb9 docẽs i tẽplo.noctib9 exiẽs mo/rabatur in bethania Et oĩs pluꝰ manicabat.i.mane pꝛoperabat ad eũ in templo audire euz. Et multi sequebant̃ eum z curabat eos. Unde z iohannes ait. Cũ esset bierosolimis in pasca in die festo.multi crediderũt in nomĩe ei9 videntes signa que faciebat Similem curationẽ refert matthe9 cano/ne.c.et marc9 in illi9 cõcanonico.

Quia cum dñs tota die laboꝛasset ꝓdicando eis. nõ inuenit q̃ eum nocte reciperet hospicio.

Jõ tota illa septimana penosa dꝛ.qz ꝓ totam illam laboꝛauit dñs recreando.sicut per primam mundi ebdomadam omia creando.

¶ De voce patris ad iesum. quam quidam putauerunt tonitruum.
Capitulum.CXXIIII.

Venerant aũt qui/ dam gentiles vt adoꝛarẽt i die festo et dixerũt philippo. Bñe volumus videre iesũ. Qui assũpto andrea. dixit ꝟ iesu Et rñdit iꝟs. Venit hoꝛa.vt clarificet filius hois.q.d. Plenitudo gentiũ creditura ẽ.qđ tñ post passionez futurũ insinuauit dicens. Nisi granũ frumenti cadẽs i terrã.moꝛtuuz fuerit.ipm solũ manet. Si autẽ moꝛtuũ fuerit multũ fructũ affert. Et qz grano frumẽti se cõparauit xps mos est ecclie.de ꝟ grano tantũ ꝓficere coꝛp9 iꝟu. Et addidit Qui odit aiam suã.i.vitã in hoc mũdo.in vitã eternã custodit eam.i.viuet eternaliter Si q̃s mihi ministrat me sequat̃.z in eternũ mecum erit Nũc aia mea turbata est.et q̃d dicã. Pater salutifica me ex hac hoꝛa. Pater clarifica filium tuũ. Et venit voꝛ de celo. Et clarificaui z iterũ clarificabo.i.clarũ genui nec desistam. Uel ꝑm boiem clarificaui in baptismo et in transfiguratõne.clarificabo in resurrectõne et ascensione.et iudicio. Et dicebãt quidam tonitruũ factũ. Alij q̃ angel9 locutus est ei. Et ait iꝟus. Propter vos hec voꝛ facta est. Nunc pnceps hui9 mundi eiciet̃ foꝛas.i. pnceps amatoꝛ mũdi ꝑdet ptãtem post se trahendi. Et ego si exaltatus fuero a tra.oĩa trahã ad meipm. id ẽ ex omnib9 ptib9 mundi. Et cũ intellexissent crucifixionez q̃ forte vsualit̃ ab eis dicebatur exaltatõ a terra. q̃si oꝑ posuerũt ei. q̃ si exaltaret̃.non esset xps. Audierant enĩ ex lege.qz christ9 manet in eternum.qđ nõ determinãs.dixit qz modicũ lumẽ in eis erat.

Quia cũ diabolus habuisset manũ trahentẽz i pellẽtẽ.trahẽtẽ amisit. impellentẽ bz. ꝟ significat̃ ꝑ draconẽ.qui cũ alijs tribus diebꝰ in ascẽsione portatur ante processionez.in secundo die sequitur.

¶ De filio qui se negauit iturũ in vineam et iuit. Cap.CXXV.

Et cũ uespera fctã/ esset.rediꝛat in bethaniã.z ꝛevꝛediens diluculo tertij sabbati i templũ.docebat pꝛlum. Et accesserũt ad euz ꝑncipes sacerdotum dicentes. In qua potestate hec facis.q.d. Quid ẽ qđ eicis de templo quos vis.cum sis ostiariꝰ.et doces nobis in consultis. Jesus aũt oppositionem tradidit oppositioni.non solutionẽ. Interrogo z ego vos. Baptismꝰ iohãnis ex deo erat an ex ho

minib⁹.q.d.Quia certū ē q̄ ex deo debetis credere iobānī de ptāte mea.Nō q̄ dixerūt se nescire qđ tñ sciebāt.noluit eis apire de se veritatē.Q̄, ātē aperiēda erat vītas aljs et ñ ipīs.z q̄re iudicauit p parabolā duoꝝ filioꝝ.q̄z vni dixit pater.vade i vineā.z rñdit nolo.tñ post iuit.Dixitq; alij pater.vade i vineaz.q̄ ait.vado.et nō iuit.Et cū quesissz ihs.q̄s eo⁹ fecerit volūtatē p̄is.dixerūt.Nouissim⁹ tergiuersando nolētes dicere veritatez.Ve teres codices bñt.Prim⁹.intelligētes p ipīs dictū.Añ ihs subdit.Publicani z meretrices p̄cedent vos in regno dei.

De cultoribꝰ vinee sanguinarijs. Capitulum.CXXVI.

Iteruz proposuit eis parabolā de p̄familias.q̄ plātauit vineā.et locauit eā agricolis. Qui missos seruos ad recipiendū fructꝰ occiderūt.sicut ysaiā serrauerūt.ezechielez tractū p aspera excerebrauerūt.multos lapidauerūt.Et mittēs pater filiū ait.Forsitan verebūt filiū meum.Dicam⁹ arrio et eunomio

Ecce pater dr ignorare.et quicq̄d p patre respōderit.Intellgāt p filio.q̄ se dicit ignorare consū marōnis dicē.Quē cū vidissēt agricole dixerī.Hic est heres.q; sacerdotes sciuerūt illū venisse.Cui pater dixit.Dabo tibi gentes hereditatē tuā.z apprehensuz filiū eiecerūt extra vineā et occiderūt.Quid ergo illis faciet dñs vinee.Et dixerī p̄m iudicā gbūt.Intelligētes q̄ messiā occiderēt.Mat the⁹ dicit eos dixisse.Malos male perdet.z vineā suā locabit aljs agricolis.Hoc autē nō dixerunt voce.sz in p̄scientia.Q; ātē iudei hoc facturi erant.probauit dñs.q; sic ppbetatū erat ibi.lapidē quem reprobauerūt edificantes.ꝛc.

Videt pat ignorare rei euētū.Forte dr pater ignorare qđ facit nos ignorare.z facere.quod facit nos facere.

De lapide angulari. Capitulum.CXXVII.

HDirām traditur fuisse parat⁹ lapis ad tēpli edificiū.nec tñ cōgrue i eo poni potuit.donec p̄fūmato ope i angulo sursū posit⁹ ē ita p̄grue q̄ mirarent oēs.nec p̄ter significationē factū intelligerēt Hic ē xp̄s q̄ fūdamentū ē.ita q̄ structure sup; pereminet.Qđ cū audissēt sacdotes z phari sei voluerī eū tenere.sz timuerūt turbas.

De inuitatis ad nuptias.et nō habēte vestē nuptialē Ca.CXXVIII

Et dixit eis iterū i parabolis.Simile factū est regnū celoꝝ regi.q̄ fecit nuptias filio suo. Qui cū iterato misisz ad inuitatos vt venirēt.et excusantes se noluissēt venire.misit seruos suos.vt vndecūq; vocarēt cōuiuas.Et iduxerūt bonos z malos.debiles z claudos. Debilitas enī corpis neminez excludit a regno.imo sepe q̄i cōpellit.Et ītrauit rex vt videret discūbētes.Qđ erit cū venerit ad iudiciū.Tota eī trinitas iudicabit.i.reddet p meritis.Et q̄ inuenit ī eccīa sine veste nuptiali. id ē caritate.mittet ī tenebras exteriores.id ē localiter extra ipūm positas.q; habuit in se ipo interiores.Qđ ei dici de tenebris mentis.q̄s quidā bñt iteriores.i.in ecclia.Alij exteriores extra eccliaz scz vt infideles et hetici. Tūc ergo exteri⁹ p̄scient mali ecclīastici.vt habeāt ptē cū infidelib⁹.

De herodianis et tributo reddendo. Capitulum.CXXIX.

Tunc inierūt pharisei p̄silū vt caperent ihm i sermone.et miserūt discipulos suos cum herodianis.Venerat enī herodes tetrarcha ad diem festū et gentiles milites secū adduxerat.Vel de antiq̄s militib⁹ herodis scalonite adhuc superant isti.q̄ venientes ad ihesuz dixerūt.Licet dari censum cesari an nō.Jā enī dubitatio erat inter iudeos de tributo reddendo.Pro quo etiā post romani insurrexerūt in eos.Et ait ihesus.Quid me temptatis ypocrite.Ostendite mihi numisma census.Numisma est inscptio in numo.q̄ etiaz moneta dicitur.p quam numi discernūtur. Hic autem pro ipso numo ponitur.Et est.

Ostendite mihi numum. q̄ p censu capitis dat. Cumq3 quesissz de ymagine c9 esset. et dixissent cesaris tiberij scz. Intulit. Reddite ergo q̄ sūt cesaris cesari tributa scz cōmunia et q̄ sūt dei deo. scz p̄mitias. decimas. et oblationes.

De septemuira muliere. Capitulum. CXXX.

IN illa die accesserunt saducei. q̄ resurrectōnez ñ credētes suggillabāt phariseos. querētes de septēuira muliere c9 esset ī iudicio. Hō vel ipi p̄fixerāt quia erat possibile. vel ī re forte euenerat. Qui cuz eandē questionē ppositissent iesu. respondit In resurrectōe ñ nubēt mulieres. nec nubēt viri ab eis. i. nō ducēt. q2 boies īmortales nō egebūt ppagatōe. et est greco ydeomate dictū nubent. Futurā aūt resurrectōez probauit ex vbis dñi q̄ dixit moisi in rubo. Ego sū de9 abrahā et de9 ysaac z deus iacob. Quia isti ppbetas ñ recipiebāt. eui dētib9 eoz testimonijs nō potuit vti p̄ra eos. Est aūt pbatio talis. Ipi putabāt aīas īterire cū corporib9. Hac āt auctoritate pbat aīas viuere post corpa. Alioq̄n si bō moriēs penitus in nihilū redigit. tūc dixit de9. se deū esse nihili Uanētib9 ergo aīab9 post mortē. colligi p̄t q2 corpa resurgēt. vt cū eis recipiāt aīe qb cū eis meruerūt. Alioq̄n frustra incorpant

De mandato p̄imo et secundo ī lege. et sanciato a latronibus. Capitulum. CXXXI.

PHarisei aūt uidentes. q2 silentiuz imposuissz saduceis uenerūt in vnū. Et accessit vn9 legis doctor tēptās eū z dicens. Magister qb est mandatū magnuz in lege. Et ait illis. Audi isrl. dñs de9 tu9 vn9 ē. Hoc ñ ē de mandato. sz p̄stēdit de q̄ datū ē. qd tale ē. Diliges dominū deū tuū ex toto cordetuo. z ex tota aīa tua. z ex tota mēte tua. Secōm aūt simile est huic. Diliges p̄imū tuū sicteipm. Pbe resimili deo. Ps secundū ē mandatū. Homo enī imago dei ē. Et rñdit scriba. In veritate dixisti. et ps est maiō omib9 holocaustomatibus

Patet inter phariseos et scribas fuisse questionē. Quidā enī opa legis p̄ferebāt dilectioni. Alij ecōtra. eo q̄ ante legem plures placuerūt deo p dilectiōem. sine omī sacrificio. Primū aūt z secundū mandatū 9. q̄ntum ad ea de quib9 mandat. Cui iesus ait. Hoc fac et viues. Ille volens iustificare seipsum ait ad iesum. Et q̄s est me9 p̄imus. Cui ihs ostendit omnē misericordiam facientez. esse p̄ximū et specialiter ipm dei filiū. proponens parabolam sauciati. q̄ incidit in latrones. Hec dicebat hec parabola multū a re facta. quia in illo deserto sepe latrones sanguinem fundebant. Unde z domim quod sanguinem sonat vocabatur. Erat autē omnis populus suspensus et audiens iesum

De confutatione phariseorū per auctoritatem dauid. Ca. CXXXII

COngregatis pharisceis iterrogauit eos ihus. Quid vobis videt de xp̄o. c9 fili9 ē. Dicunt ei. Dauid. Et ait illis. Quō ergo dauid vocat eū dñm suū dicēs. Dixit dñs dño meo. sede a dextris meis. Si dauid vocat euz dñm quō fili9 ei9 ē. q. d. Vos putatis xp̄m futurū purū boiem. ergo q̄ñ erat dauid. nōdū erat xp̄s. Nec ergo erat dñs dauid. Mentit9 est ergo dauid et perperā locut9 ē. Pdon9 ei patres sūt et dicūt dñi filioz. q3 filij parentum. Judei somniant buc psalmū sc̄ptū in p̄sona eliezer. q̄ post cedē q̄nq3 regū ait. Dixit dñs dño meo. sede a dextris meis. sed sequentia psalmi nō cōcurrunt.

De doctorib9 phariſaicis audiendis nō imitādis Cap. CXXXIII.

DIc locut9 est ies9 ad turbas z discipulos. Super cathedraz moisi sederūt scribe et pharisei. Que dicūt facite. q̄ faciūt nolite facere. Non sanctificat loc9 boiem. sz bō locuz. Nō ois sacerdos sanct9. sz ois sanct9 sacerdos. Doctrinā accipiam9. nō mores. Pharib9 herbe necessarie non sunt. sed flores. Et addidit Dilatant phylacteria sua. z magnificāt fimbrias quib9 appēdebāt spinas q̄z p̄ctiōe legis

iugiter recordarent. qđ supra expositū est. et amāt vocari rabbi. Vos aūt nolite vocari rabbi. Unus ē ei magister vester. Et pēm nolite vocare vob̄ sup̄ tra. Unus ē ei pat̄ vester q̄ i celis ē. Hō phibet dñs doctrinā sup̄ cathedrā. nec salutatōes in foro. nec nōia magrōr patris. ꝛ ambitōem et vanā gloriam.

Phylaxe qđ ē fuare. et torac qđ est lex. Rodulū ei habebāt appendentē collo vel brachio. i q̄ scpta erāt decē pcepta legis. Vel phylacteria dicūt. a phylaxe ꝛ terion. qđ ē rotūdū. ꝛ appellāt phylacteria pixides i quibus reponebāt extremitates reliquiarū. vt digiti vel aliud.

Quibus debetur ve eternū. Capitulū. CXXXIIII.

Ad ostendendum āt q̄ i pharisei doceat cauēda subdit. Ue vobis q̄ diligitis pmas cathedras. Ue vobis pharisei ypocrite. q̄ fertis clauē scīe. ꝛ clauditis regnū celoꝝ añ vos. Ue vob̄ q̄ deuoratis domos viduarū. Ue vobis q̄ circuitis mare ꝛ aridam. vt faciatis vnū pselitū. i. aliquē gētilē aduenā trabatis ad iudaismū. ꝛ facitis eū gehēne filiū duplo q̄z vos. q̄a redies ad vomitū peroꝛē q̄z añ. q̄a puaricatoꝛ. Ue vob̄ q̄ dicitis q̄ iurat p tēplū nihil ē. q̄ āt i auro tēpli debz. Qui p altare nihil ē. q̄ i re oblata sup illō. dz. Sacerdotes vt inuitarēt pplm ad imolandū dicebāt. data sibi ꝛ oblata sanctioꝛa eē ipo tēplo ꝛ altari. Dñs dixit ecōtra. q̄ tēplū et altare sāctificabāt i eis oblata. q̄ deo dicata erant. oblata vo neq̄ q̄z sāctificabāt illa. Adhuc mlti eo dē vicio laborāt. q̄ putāt maiꝰ eē iurare p euāgeliū q̄z p deū. Ue vobis q̄ decimatis oē olus. ꝛ relinquitis miscōiaz ꝛ iudiciū. Hoc vbū decimatis dubiū ē. Nā ꝛ q̄ accipit et q̄ dat decimare dr. Pharisei āt ideo olerū decimas dabāt. vt diceret. quo alias ñ dāt q̄ bas dare ñ negligūt. Leuite āt ad̄o exigebāt decimas. q̄ et olerū. Ite ve vob̄ duces ceci q̄ colātes culicē. transglutitis camelum Per similitudinē lactis qđ colat dictū est. Et potest referri ad pdicta sic. Anima sic curicē diligētes inquiritis. vt decias. maioꝛa scz miscōiaz ꝛ iudiciū absconditis. vt qđ glutit abscondit. Vel ad id qđ dictū ē. duces ceci. trahit ita. Minoꝛa pcta subditoꝝ diligēt arguitis. pricitis ḡuioꝛa. et dissimulando trāsitis. Ite Ue vob̄ q̄ similes estis sepulcris dealbatis q̄ plena sūt oi spurcicia. Ite. Ue vob̄ q̄ edificatis sepulcra pphaꝝ. ꝛ dānatis prēs vōs q̄ eos occiderit. Genimina viparū. vos iplete mēsurā patrū vrōꝝ. Uñ dicit ad vos sapientia dei. Mittā ad vos sapiētes ꝛ scribas et ex illis occidetis ꝛ crucifigetis ꝛ flagellabitis i synagogis vrīs. Hic patet hereticū mentiri. q̄ dicit aliū deū eē ppheaꝝ. ꝛ aliuz nouū testamēti. Ut veniat sup̄ vos. i. sup̄ ecclias malignantiū oīs sanguis iust. i. vltio iustoꝝ a sanḡne abel iusti. vsq̄z ad sanguinez zacharie filij barachie. quē occidistis inter templū et altare.

De zacharia filio barachie. Capitulū. CXXXV.

Ian̄ de undecimo ppheaꝝ. vel de pre iohannis dicat q̄ fuerit occisus i tēplo. nō legit. Dōt ergo dici de filio ioiade sacerdotis. quē ioas occidit. vt legit in libro regū. Et forte pat̄ eius cognoiat ē barachias. vel p nois interpretatione positū ē. Barachias ei bñdict dñi interpretat. Et est filij barachie. i. bñdicti dñi. In euāgelio nazareoꝝ legit ioiade. Pastoꝛem aut̄ ouiū et sacerdotē tantū cōmemoꝛauit iesus. vt duo boim genera notaret. subditos et plātos. Alii enī generi pcit pria; ua generatio.

Nazare⁹ sonat scīus vl floꝛēs. l germinās et dicebant nazarei q̄ ex voto obligabant se sanctimonie vsq̄z ad certum tempus. vel iugiter vt samuel. et nouacula non transibat super caput

eoꝝ. Unde xp̃s et apostoli depingunt crimi/ ti. non in re sed in sanctitate. Christꝰ tñ dice/ bat nazareus a nazareth. et nazareꝰ nõ a lo co sed a sanctitate. Primi itaqꝫ discipuli xp̃i nazarei dicebant. q euangeliũ scpserunt. sed ecclesia quattuoꝝ tantũ recepit. Cũqꝫ ita pri mo vocarent nazarei. postea vocati sũt seqn tes xp̃m discipuli. postea instituente petro a christo christiani.

¶ De cõminatõe euersiõis irl'm.

Capitulum. CXXXVI.

Et conuertens ser/ monẽ ad hierusalez ait. Quotiens volui ꝓgregare filios tuos ⁊ nolui sti. i. quotiens filios tuos voluntate mea cõ gregauit te nolente et ingrato feci. Ecce relin quet vobis domꝰ vestra deserta. Dico enim vobis. non videbitis me amodo donec dica tis. Benedictꝰ q̃ venit in noĩe dñi. i. ab ꝟ tpe passionis non videbitis filiũ hominis donec ad iudiciũ. vbi videbitis me venientẽ in glo ria dominantis. et fideles magnificabitis me. Etiam cecitatem eoꝝ vsqꝫ tunc duraturam prędixit.

¶ De signis euersiõis et aduẽtꝰ sui.

Capitulum. CXXXVII.

Hec locutus abiit. et abscondit se ab eis. et multi ex pn cipibꝰ crediderũt in eum. sed ppter pharisęos non ꝓfitebant. Cũqꝫ egrederetur de templo. accesserũt ad eũ discipuli eiꝰ. ostẽ dentes edificatões templi. Audierant ab eo de euersione vbis. volebãt etiã audire de tẽ pli euersione. ꝗa videbãt eis q̃ nec capi nec euerti posset. Et ait illis. Venient dies ĩ qbꝰ ñ relinquet ꝟ lapis sup lapidẽ q̃ nõ destruet. Et cũ sederet in monte olueti ꝓtra templuꝫ. accesserunt discipuli secreto. ⁊ querebant ab eo signa euersio/ nis irl'm. et sigñ sui ad uentꝰ. Et dixit eis q̃ dã ppa aduentꝰ sui. quedaꝫ ppa euersio nis. quedam cõmu/ nia vtriqꝫ. Premu/ niuit autẽ fideles ne seducant. cũ audirẽt multos dicẽtes se eẽ christos. Non enim ventur⁹ est nisi prece dãt signa q̃ prędixit. Premisit ãt cõmu/ nia scz prelia et seditio nes gentis ꝑ gentẽ. regni ꝑ regnũ. pestilenti as. fames. terremotꝰ loca. terroꝝ esqꝫ ꝺ celo psecutões sanctoꝝ. Ante nãqꝫ euersionez iu dee elementa suũ vindicabũt auctoꝝ. Pdo stea posuit ppriũ signũ destructionis.

¶ Proprium signũ euersionis.

Capitulum. CXXXVIII.

Cum videritis ab/ ominationem desolationis que dicta est a daniele. stantez in loco sancto. i. ymaginẽ abominabilẽ. q̃ signũ erit desolationis. positaꝫ in templo. De ymagie tyberij quã pilatꝰ po suit in templo q̃daꝫ hoc exponunt. sz hoc iam factum fuerat. Si dicatur de yma gine gaij de qua pꝰ dicemus. hoc de vi cino futurum erat. infra scz annos .x. et xxxij. ãnis ante euer sionem hierusalem. Non ergo congrue dictum esset p signo eiꝰ. Sed euersa irl'm p titum Adrianus statuã suã posuit vbi ar cba steterat. qꝫ vestigia ciuitatis adhuc que dam manebant. et iudei q̃ latentes vndecũ qꝫ remanserant. qñqꝫ ad locum sanctum re dibant. et iterum multiplicati amouerẽt sta tuam. Qꝺ ꝟ adrianus apposuit manũ extre mam. et funditus euertit vrbem. et edixit. ne q̃s iudeoꝝ remaneret in terra illa. Et de hac vltima euersione videtur subdere Lucas di cens. Et captiui ducent in omẽs gẽtes.

Legitur de pylato q̃ hierusalem veniens statuaꝫ cesaris igno rantibꝰ iudeis in tem plo posuit. Tandeꝫ videns ꝓstantiaꝫ iu deoꝝ cõmuniter ꝺ ꝟ volentiũ. eã amouit. De ea ergo nõ dice ret dñs q̃ essz signuꝫ euersionis cuꝫ iã eue nerat.

In accubitu mõtis olueti est mõs ostẽ/ sionis. dictꝰ sic. qꝫ ibi salomon posuit ydo lum moloch.

De impedimento fuge. Capitulū. CXXXIX.

QVm aūt uideretis e ab exercitu circūdari irlm. tūc q̄ in iudea sūt fugiēt ī montes. Eccliasti ca hist̄oria narrat. Fideles q̄ erāt ī iudea ad/ ueniētib⁹ romanis fugisse ī pellā ciuitatem ammonitōe āgeli. Orate āt ne fiet fuga vr̄ā byeme ℓ sabbato. Hoc ad lr̄az ñ videt dictū de byeme. Terra ei illa accōmodatior videt fugei byeme q̄z in feruore estatis. De sabba to stare p̄t. q̄ p̄m legē vltra mille pass⁹ ñ lice/ bat eis p̄gredi ī sabbato. Sed quia ihūs iā termiauerat obs̄uātiā sabbati. forte vtrū/ q̄z ī misterio dixit. Nili byemē p qualibz ae/ ris asperitate dicam⁹. q̄ byemis nomē aspe ritatem sonat.

De propria signa aduent⁹ iudicis Capitulū. CXL.

QVltimo posuit ies⁹ p sig̃ aduēt⁹ sui dicēs. Erit tūc tribula tio mag̃. q̄lis ñ fuit ab initio mūdi. et tūc erūt sig̃ ī sole ⁊ luna. et stellis. ⁊ ī terris p̄ssura gētiū. p̄ p̄fusiōe sonit⁹ maris ⁊ fluctuū aresc̄ētib⁹ hoib⁹ p̄ timo re. ⁊ nisi breuiati fuis sent. i. p̄sciti a deo bre ues dies illi. nō fieret salua oīs caro. i. rar⁹ aut null⁹ posz sustī nere p̄ssuras. ⁊ p patiētiā saluari. Et nota breuiter dñm quedā sig̃ iudicij tetigisse.

Mare ei ⁊ fluct⁹ ter ribilē sonitū dabunt ita q̄ hoies fugiēt ab aq̄s. ⁊ alē alterū non audiet.

De signis quindecim dierum ante iudicium. Capitulū. C. XLI.

HIeronimus autez b in annalibus hebreorum inuenit signa. xv. dierū ante diē iudicij. sed vtrū cōtinui futuri sint dies illi. an interpola ti. non expressit. Prima die eriget se mare. xl. cubitis sup altitudinē montiū stans in loco suo quasi murus. Secūda tantuz descendet vt vix posset videri. Tertia marine belue ap/ parētes sup mare. dabūt rugitus vsq̄z ad ce/ lum. Quarta ardebit mare et aque. Quinta herbe et arbores dabunt roz̄ sanguineū. Se xta ruent edificia. Septima petre ad inuicē collident. Octaua fiet generalis terremotus Nona equabit terra. Decima exibūt boies d̄ cauernis. et ibūt velut amētes. nec poterūt mutuo loqui. Undecima surgēt ossa mortu orū. et stabūt sup sepulcra. Duodecia cadēt stelle. Tredecia morient viuētes. vt cū mortu is resurgāt. Quarta decia ardebit celū ⁊ tra Quita decia. fiet celū nouū. ⁊ tra nova. et re/ surgēt oēs. Et addidit ihūs. Sic fulgur exit ab oriēte. ⁊ paret vsq̄z ī occidētē. sic erit aduē tus filij hois. subit⁹ sc̄z ⁊ corusc⁹. ⁊ tūc appare bit signū filij hois ī celo. i. ī aere supra locū vñ ascendit. ⁊ añ eū erūt istrumēta mortis sue q̄i vexilla triūphi. crux. claui. lācea. ⁊ ī carne ei⁹ videbūt cicatrices. vt videāt ī quē pupugerūt. ⁊ ī valle ioſaphat iudi/ cabit oīs hō angelis p̄gregātib⁹ eos.

Nota q̄d iudicius futurum ī valle ioſa/ phat. Ex nota q̄tūc ñ erit vallis. q̄a q̄rto decimo die eq̄bit ira sz̄ illū locū erit. Vel forte p̄p̄ iterp̄tatoz hu/ nois ioſaphat. interp̄tat ei iudicius. Vallis ergo ioſaphat būlitatē iudicij sonat.

Q̄z solus pater nouit diē iudicii. et de vno assumpto et altero relicto. Capitulū. CXLII.

QVnc subdidit ies⁹ t generalē āmonitōez. Attēdite ne g̃/ uent corda vr̄ā curis b⁹ scli ne super ueniat ī vos dies illa repētina. sic ī dieb⁹ noe ⁊ lot b repētin⁹ intrat⁹ tulit nescientes. De die āt illa ⁊ hora nemo scit. neq̄z filius. neq̄z āgel⁹ nisi sol⁹ pater. Hic exclamat arrius. Hō sūt equales. q̄ nouit ⁊ q̄ ignorat. Hieronim⁹ re/ spondit in minori breuiario super psalmos. Hūanitas filij dicit se ignorare finē mundi. Ad⁹ gregor⁹ in registro q̄i exponēs ait. Pa uit vnigenit⁹ dei horaz iudicij. sz̄ ñ er natura hūanitatis. Tamen etiā sic exponit. Pō no/ uit. subaudi. nobis. quib⁹ expedit incertos esse. vt sic viuam⁹ quasi in p̄ximo iudican/ di. Vel filius hic d̄ adoptione. Tūc duo erūt in agro. i. p̄elatoz quidā boni quidā mali.

Unꝰ assumet.i.rapiet obuiaz xp̃o in aera.et alter relinquet.i.nō assumet. Due molentes in unū.una assumetur.et altera relinquetur Qō de ꝓiugatis dictū ē.q̃ sūt in rota bꝰ mūdi Duoꝝ lecto.unꝰ assumet.z alter relinquetur qō de ꝓplatiuis siue speculatiuis ītelligit. Et dixerūt ei. Ubi dñe sc̃z assumentur. Et respondit. Ubicū qz fuerit coꝛpꝰ.illuc congregabuntur et aquile.i.ybi erit dñs in coꝛpore congregabūtur aquile.id est.sancti resurgēdo innouati.

De vigilia ianitoꝛis et decem virginibus. Capitulum.CXLIII.

Iterum aūt erit sicut bō q̃ pegre pfectꝰ.relinquit domū suā.z dās cuiqz seruoꝝ suoꝝ opus suū.ianitoꝛi p̄cepit vt vigilet. Uigilare ergo aplis z apostolicis viris icūbit. Uigilare sup se et sup gregē etiā cuiqz fideli p modulo suo. Tūc simile erit regnuz celoꝝ decē ꝩginibꝰ.i.tūc separabūt fatui a prudentibꝰ. Media āt nocte clamoꝛ factꝰ ē.ecce spōsus venit exite obuiā ei. Traditio hebꝛeoꝝ bz xp̃m media nocte venturū ad modū egipti.q̃n pasca celebrātū ē. Quidā etiā sāctoꝝ p̄ tp̃m opinātur.qz sicut nocte natꝰ ē ī mundū.et nocte venit ab inferis.ita et nocte veniet ad iudiciū. Unde quidā dicunt fuisse apostoloꝝ traditionē in vigilia pasce.nō dimitti ꝑlum ab ecclesia ante pꝛofundā noctem. vt q̃ expectent aduentum dñi.et dicunt boraz illam noctis q̃nqz imo sepiꝰ diem dici.p coruscatione venientis.vel tipice.pro manifestatione coꝛdiū. Alij aūt qō dubiū dicit dñs non diffinientes exponūt. Media nocte.id est.nullo sciente.

De cōmendatione talentoꝝ et decem mnis. Capitulū.CXLIIII.

Item addidit parabolā pficiscētis q̃ dedit suis suis talenta.alij q̃nqz.alij duo.alij vnuz Et cōmendatis bis q̃ duplicauerūt talēta.repꝛobato viro pigro q̃ abscōdit suū ait. Omni habēti dabit. Non habenti aūt qō videt habere auferet ab eo.i.habēti eo mō q̃ debet habere.vt sc̃z eo bñ vtatur. De eodē q̃z addidit parabolā de rege.q̃ abiit ī regionē lōginquā accipe sibi regnū z reuerti.z dedit suis suis decē mnas et ait. Negociamini duz venio. Una ꝑm grecos.xl.centum dragmis appendit. In reditu eius accessit ꝓmus et ait Dñe mna tua.x.mnas acquisiuit. Cui dñs Eris potestatē habēs sup x.ciuitates.q.d. Pꝛo paruis meritis recipietis insperata. Uocatio sui ē canonica electō epi. Una datur ei q̃n q̃ ipositus ei manꝰ. dat ei textū euangelij et dicit. Uade p̄dica.et ip̃e cū ꝓmo ingreditur ciuitatē suā.euangeliū pꝛefert in pectoꝛe.q̃ negociatoꝛ mnam suā ostendēs. In quibusdam ecclesijs cum dat ei archiepi scopꝰ virgaz dicit. Uade p̄dica.z ille statim bñdicit ꝑlum.in q̃ signatur q̃ moyses cum ẏga missus est in egiptum.

De ventilatione aere. Capitulum.CXLV.

Qm aūt uenerit filiꝰ boīs in maiestate sua.et omnes angeli cū eo.tunc sepabūt boni a malis.z statuēt boni ad dexterā.i.ponentur ī eternitatē. mali ad sinistrā.i.recipiēt q̃ meruerūt eligendo sinistrā. Et tūc cōmemoꝛabit iudex sex opera misericōdie.q̃ sūt pascere esurientē.potare sitientem.colligere hospitē.vestire nudū.visitare infirmū.ꝓsolari vinculatū Septimū legitur in thobia.sepelire mꝛtuū. Et non aliud erit hec cōmemoꝛatio.nisi quia omēs scient merita sua p quibꝰ saluabuntur aut dānabuntur. Et ibūt hi in suppliciū eternū.illi aūt in vitā eternā.

Opiniones de igne eterno. Capitulum.CXLVI.

De igne eterno dicit augꝰ. Cuiusmodi sit et in qua mūdi parte futurꝰ sit neminez scire arbitroꝛ.nisi preuelatōem.q.d. Unus est gehēne ignis.sz nō uno modo oēs crucians Sic ardoꝛē solis nō oēs equaliter sētiūt.sic cū ille ignis equaliter ardeat.nō eq̃liter sentiet.

Gregorius in iob. Ignis mō gebēne ignis corporeꝰ ē. nec lignis nutrit. nec succēsiōe indiget. ⁊ ē inextinguibilis. a deo creatꝰ ab origine mūdi. Idem. Ultrix flāma vitioꝝ crematōem hz. lumē nō hz. ad ꝓsolatōez ñ lucet vt ei magis torqueat ad aliq̄d lucet. Haz reprobi se visuri sūt in inferno. vt magis doleant. qz ⁊ diues lazaruz vidit. In libro tñ ꝓnosticoꝝ de vbis augustini sic legit. Est vt ait augustinꝰ inferoꝝ substātia incorpalis. Et iō merito querit. vñ sub tris dicāt ee inferi. si corporalia loca non sūt. et vñ dicāt inferi. si sub terris nō sūt. Hz idē doctor dicit. Jō sub terris dicūt inferi. qz ꝓgruenter i spū corporaliū rerū similitudies sic mōstrant. vt qz defunctoꝝ aie corpis amore peccauerūt. ad illas corpaliū rerū similitudines exhibeant. quib⁹ carne mortui solent sub terra condi. Nōnulli ex hac sentēa augustini senserūt. qꝰ vbicūqz peccator fuerit. ibi elementa cruciabūt eū ⁊ in corpe suo. ⁊ ex locis adiacentibus Est ei ꝓbabile. vt aīa q̄ sua spōte sumit a carne fomētū peccādi. nolēs ab ea dē recipiat fomētū cruciatꝰ Qui merito infernalis et sub terra ee dr. qz aie p lapsū terrene voluptatis eū incurrēt. Augꝰ. de ciuitate dī. Cur nō dicamꝰ in corporeos spūs posse pena corpalis ignis affligi. Jdē ignis corpal' demōes cruciabit ⁊ hoiēs. Hiero. i epla ad ephesios. Infernū sub terra ee nemo ambigat.

De pasca et diuersis acceptōibus hui⁹ nois. Capitulū. CXLVII.

Et cū cōsūmassz ie
e sus ꝑmones hos. ait discipul' suis Scitis qz p⁹ biduū pasca fiet. ⁊ filꝰ hoīs tradet vt crucifigat. Hec ei tertia feria dixerat. et i q̄nta feria ad vesparz pasca īminebat. q̄rtadecima luna pꝰ vernale equinoctiū Ambrosiꝰ dicit Ꝑ nomē pasca grecū ee. et sonare passionē. Nomē vo hebreū ꝓbase sonare trāsitū. Augꝰ. vero dicit hebreū ee nō grecū. et sonare trāsitū. oportune tñ cōcurrere i Ꝑ noīe ꝓgruentiā vtriusqz lingue. Qui enim patit. grece pascit dr. vñ pasca passio putat. sz in syra lingua trāsitū sonat. Quare aut trāsitꝰ dicat hora illa. sup exodū ē. Declinat āt pasca pasce vel pascatis. et ē equiuocū ad tria. Vespa eni q̄ īmolabat a gnꝰ dicebat pasca. sicut hic. post biduū pasca fiet. Ei tota dies p̄cedēs hora illā. nec pasca dicebat. nec solennis erat. Dicit ei pasca agnꝰ. vt ibi. Ubi vis paremꝰ tibi comedere pasca. Et apostolus. Chriſtꝰ immolatꝰ ē pasca nostrum. Sequebant septē dies azimoꝝ. q̄z pmꝰ ⁊ vltimꝰ solēnes erant. medij nō adeo. sz bi septē q̄az vocabāt pasca. vt ibi. Nō introierūt ptorium ne ꝓtaminarēt sz comederēt pasca. i. mundi comederēt i pasca. l'azima vocat pasca. qz bis dieb⁹ vsꝰ erat eoꝝ. Nec mirū si dies azimoꝝ dicebāt pasca. cū ⁊ pascha dicat dies azimorū. vt ibi. Festꝰ dies azimoꝝ q̄ dr pascha.

Qua die et qūo iudas vēdidit dominum. Capitulum. CXLVIII.

Et tunc scz quarta
e feria. p̄ncipes sacerdotum videtes iesum abisse. et dixisse. nō videbitis me amodo. congregati sunt cum seniorib⁹ populi in atrium caipbe. et querebant eum vt tenerent et occiderent. non tamen in die festo. ne forte tumultus fieret in populo. Judiens autez eos iudas congregatos abiit. et pepigit cum eis de iesu tradendo. ꝓ. xxx. argenteis. Forte quia cum audierat dominuz tertia die moriturum. et putauit eū in morte detineri. mortem imminentem sibi lucra tiuam fieri voluit. et ex inde q̄rebat opportunitatem tradendi eum sine turbis. Illi triginta denarij valebant trecentos vsuales. et ita volebat iudas recōpensare vni genti perditionem.

Q, autem quarta feria ante passionē vēnit dominus. ostendit ea die ecclesia lectionem ysaie p̄mittens epistole in q̄ legitur. Ecce merces eius cum eo. In memoriam etiam huius venditionis per totum annū in letaniis penitentialibus hec feria secundū locum habz post sextam feriam. proprium euangelium ⁊ propriam epistolam sepe habet. cum iterari debeat dominica per totam ebdomadaz. De missa eni crucis feria sexta inuentum ē. Similiter de missa angeloꝝ feria secūda.

De cena dñi. Capitulū. CXLIX

PRima autem die azimoꝝ.i.ea die ī cui⁹ vespera agn⁹ erat imolandꝰ ꝛ edendꝰ cuꝫ azimis dixerūt discipuli ad ihesū. Ubi vis paremus tibi comedere pascha. Et rñdit. Ite in ciuitatē.et occurret vobis hō ampboꝛā aque portans. Quocūqꝫ introierit.querite a dño domus locū ad ꝓparandū.ꝛ ostendet vobis cenaculū grande.ꝛ ibi parate. In superiori parte domꝰ faciebant palestini cenacula.inferiꝰ aūt cubicula. Nō marcꝰ dicit lagenam Lucas ampboꝛā.vnꝰ expꝛessit genꝰ vasis.alter modū. Ante diē ergo festum pasce vespere facto venit ihs.et discubuit cū.xij.discipulis suis.et ait. Desiderio desideraui ꝑ pasca manducare vobiscū anteqꝫ patiar. Uerba iohannis ministrauerūt grecis fomitem erroꝛis.dicūt enīꝫ in parasceue lunam fuisse quartādecimā.et ita in vespa ipiꝰ fuit pasca. Dñs aūt sciens se passurū ea die.ī vespera antecedēti anticipauit comedere pascha.et qꝛ ea nocte licite potuit comedi fermentatū.de fermētato ꝓficiunt coꝛpus dñi. Nō si verum est.credibile est dñm comedisse agnum.vt p̄ceptum erat in lege.et azima comedisse. Et sic etiam si constet quod dicūt errant ꝓsecrando fermentatū. Nō autez dñs p̄uenit pascha.pbāt ex verbis iohannis q̄ dicit. dñm māducasse ante diem festum pasce.et ī parasceue iudeos non intrasse p̄toꝛiū.ne cōtaminarent sed comederent pascha. Et etiā sacerdotes ꝑ disposuerant.ne occideret eum in die festo.id ē ꝑmo die azimoꝛum. Etiam euangelium

Cū in veritate fuerit q̄ntadecima. Quiqꝫ autez ponit rationes opinionis eoꝝ.

Ab ꝑ loco ponit rationes eoꝝ. Primaꝫ inde sumit qđ ioh̄es dicit. Secdam inde sumunt qđ dicit lucas Tertiā inde sumunt qđ dicūt alij. Quartā inde sumūt. quia euangeliū vocat sabbatū post crucē magnū sabbatū. Quintā inde sumūt.q̄ mulieres in parasceue parauerunt vngenta.

vocat sabbatum post crucem dñi magnum diem sabbati.quod nō solet dici.nisi cum festum sabbato concurrat.et ita in sabbato fuit ꝑma dies azimoꝝ. Dedij enī dies inter ꝑmum et vltimū non erant festiui. Etiaꝫ mulieres in parasceue parauerunt vngenta.qđ non liceret si esset ꝑmus dies azimoꝝ. Ad ꝑ dici potest.quia dies festꝰ pasce .erat quīta decima luna.ꝑm illud. Et in q̄ntadecima solennitatem celebrabitis altissimo dño. Ante hunc diem ergo ꝑm legem dñs fecit pascha. Etiam lucas dicit venisse diem azimoꝝ.in q̄ necesse erat occidi pasca. Necesse aūt erat ex lege luna.xuij.ꝑmi mensis vel secundi. Casū aūt aliquem in quo necesse esset p̄uenire lunam quartādecimā non legimus. Diem vo magnū sabbati vocabāt ī trib⁹ festiuitatib⁹ ebdomadalib⁹ quocūqꝫ die.vij.dierū ꝓtigat Dēs ei.vij.solennes sunt.et si non adeo vt ꝑmus et vltimus. Ad comedendū q̄ꝫ azima. oportebat eos septem diebus mundos esse. Unde q̄libet.vij.die non poterāt intrare p̄toꝛiū. Qꝫ aūt mulieres dicūt parasse vngēta in die festo.dicimꝰ qꝛ non erant dies aliq̄ adeo festiui.vt sabbatum.ꝛ licuit eis parare vel emere sicut et cibos.quod non liceret sabbato. Quid si multo ante parauerant.quia audierant a dño sepe eum in ꝓximo moriturum. Nonne magdalena videtur iam parasse.et per inspirationem spūssancti ꝓcuꝑasse vnctionem. Quidā aūt dicūt.q.xiij.luna quarta scz feria.cenauit dñs cū discipulis et lauit pedes eoꝝ. Quod narrat solus iohānes.ꝛ in quartadecima comedit agnum pascalem.et dedit discipulis coꝛpus suū ꝙ quo alij agunt. Sed vsus ecclesie contrarius est que ante parasceue pedes pauperuꝫ lauat. Etiam si tabulam compoti diligenter retropcurꝛamus.inueniemꝰ lunam vicesimā secūdam.kalēd.apꝛilis. feria sexta.ergo in pꝛecedenti sexta feria fuit luna quintadecima. Et nota q̄ nusq̄ꝫ legit dñm comedisse carnes nisi agni paschalis.

Qꝫ surgēs a cena lauit pedes discipuloꝝ. Capitulum. CL.

SUrgens aūt ihesus

a cena.lauit pedes discipulor. Ex eo autē q dixit.q̄ lotus est scz in baptismo .nō indiget nisi vt pedes lauet.vos aūt mūdi estis scz nō omēs. Perpendit a quibusdā.q̄ apli baptizati erant. Et cū recubuisset.iterū docuit eos Quare ℞ fecerat In exemplū scz mutuo sibi seruiendi.et in tipū mutuo dimittendi iniurias.et mutuo subueniendi peccantib⁹ orādo pro eis. Unde et dñs subdidit. Beati eritis si feceritis ea. Que ō sola ablutione pedū nō dixisset.

Nota q̄ttuor depositiones vestiū xpi. In cena deposuit eas et resumpsit. Ad colūnā nudat⁹ est et reindutus. In illusione militū nudatus et venditus. Nam ab herode non legit nudatus Ad crucem nudat⁹.nec reindut⁹. Prima pertinet ad apl̄os.q̄s in breui resumpsit. Secūda ad illos.q̄ resumpti sunt in die pentecostes z paulatim resumunt. Tertia ad reliquias q̄ resumūt in fine. Quarta ad puersam medietatem nostri tpis.q̄ nūq̄z resumet. Hecūda et quarta repzesentantur in ecclesia. cum altaria mundantur.nam et ramunculis q̄i flagellis tūdunt et aspergunt aqua et vino.

¶ De notatōne proditoris et egressu eius. Capitulum. CLI.

Iesus aūt turbat⁹ spū dixit.Amen dico vobis.quia vn⁹ ex vobis tradet me hac nocte. Turbat⁹ est ihs misericorditer compatiens iude quē notabat. Sic et sancti misericorditer turbāt.cū vzget eos cura zizania a tritico separe ante messem. Mentitur ergo philosoph⁹ q̄ dicit animi pturbatiōem nō cadere in sapientem. Et dicebant sigillatim. Nūq̄d ego sum dñe. Quib⁹ ait. Qui intingit mecū manū in catino.hic me tradet. Duodecim in eodem catino cū dño edebāt.et alij ñ.q.d. Unus de duodecim tradet me. Forte ideo dixit intingit.q̄ succus agrestiū lactucaruz necessari⁹ ad esum agni erat. Catin⁹ in quo liquor ostendit q̄ vas erat fictile . parapsis vas in q̄ cibi parabant.q̄ parua habebat latera. Apls ei est extremitas. Uel vt quidaz dicūt quadzatura laterū notat ℞ nomē paraplis. Et addidit ihs. Ue homini illi p quē filius homis tradet.bonū erat homini illi si natus nō fuisset. Ue in sacra scptura eternā notat damnatōem.et est.peribit eternaliter Et ne minutissimā ei⁹ penam intelligerem⁹ addidit bonū. zc.i.melius esset ei.si non esset nat⁹ de vtero.sed periisset in vtero. Tunc ē pro solo originali peccato damnat⁹ essz Uel vsualiter dictū est.melius esset ei non ee q̄s male ee. Recūbebat aūt discipul⁹ quē diligebat iesus in sinu ei⁹ Et innuit ei petr⁹.vt secreto quereret a dño q̄s traderet eum. Hic nō alit̄ creditur recubuisse supza pect⁹ iesu . nisi quia discūbebat inclinatus ante pectus dñi Huic submissa voce querēti. dñs submissa voce pditorē expressit. cui scz panē intinctū porrigeret. Et bucellam intinctā porrexit iude. Inde est q̄ eukaristia nō datur intincta Et etiā pro hereti tollenda. q̄ dogmatizabat totum xp̄m ee sub vtraq̄z simul . et sub nevtra tantū forma. Et tunc introiuit sathanas in iudā.nō tūc p̄mo . sed vt q̄i pp̄riū posside ret.sicut apostoli spū iam accepto.iterum dicuntur accepisse spū m. Tunc iudas ait. Nūquid ego sum rabbi. Ait illi. Tu dixisti. Nō dum coram exp̄mit eum. Potest eni sic intelligi. Ego non dico.sed tu dicis. Uel de assertione cordis exponi potest.q.d. Hec q̄dos interrogas quasi nescius.sed corde ratū habes te ee proditorem. Et exiuit iudas continuo.erat aūt nox. Tunc ait iesus. Nunc clarificat⁹ est filius hois .i. electo tenebroso recessu. manserūt soli mundi cum suo mundatore Et addidit. Et p̄tinuo clarificauit eum de⁹ id ē.clarificabit. Nō potest intelligi de resurrectione. Uel de iminenti traditōe.p quam xp̄us mortu⁹ apparuit bis q̄ eum in inferno expectabant.

¶ De eukaristia data discipulis et nō iude. Capitulum. CLII.

Cenantib⁹ aūt illis benedixit ihs panem.et fregit et dedit discipulis suis dicens. Accipite et comedite. ℞ est corp⁹ meū. q̄d p vobis tradetur. Similiter et de calice ait. Bibite ex ℞ omēs.hic est sanguis me⁹ noui testamenti.

subaudi confirmatoꝝ.q̄ p vobis et plurimis effundet in remissionē peccatoꝝ. Quid ait. accipite et comedite. forte inculcatio ē. Nō enī intelligendū ē. q̄ sūptuz corp⁹ de manu dñi sibi ministrarēt. sz q̄ consecrauit ipe et ministrauit. Sed ē. ac si diceret. comedite. vtrāq; b⁹ sacramēti comestionē innuēs. Nec ei d calice dixit. accipite. sz ministrās dixit. Bibite. Et nota. q̄ in canone cum pferūt hec verba. Hē corp⁹ meū. hic est sāguis meus. ex vtute boꝝ verboꝝ fit transubstantiatio. Unde credibile est cū dñs eadem verba dixit. mutasse panē et vinū. in carnē et sanguinē. et tūc eandez vim ptulit dñs verbis illis in posterū. Et pterea sic structenda est lra. Hūdixit. subaudi. dicens. hoc ē corp⁹ meū. Et tunc fregit et dedit discipulis suis. et ait. Comedite. Et iterauit. Hē corpus meū. Uel forte tūc bñdixit bñdictōne nobis nō tradita. sed post ad institutoēz apl̄oꝝ vis bñdicendi tradita ē a dño verbis istis. Hest corp⁹ meū. Quid aūt ante traditōem eucharistie dixum⁹ iudā exisse. videmur cōtradicere luce. q̄ post calicē traditoꝝ cōmemorat. sed forte lucas de traditōe recapitulat. hilarius aūt sup matheū pbat iudaz nō interfuisse. Tūc enī bibentes calicē. secū dixit iesus bibituros in regno patris. ad qd iudas indignus erat. Etiam bibentiū nullū excipiens ait. q̄ p vobis effundet. In alijs aūt excepit dicēs p multis. Uidi tñ potest iudā accepisse eucharistiā. et dictū ab hilario facile determinari. Cū ergo dixit iesus. hoc facite in meaz cōmemorationez. instituit Hē sacramentū. et tacite pmissum destituit. Cum ergo dixit se nō bibiturū vinū. donec cū eis biberet nouuz additum. uerbialiter positū ē. i. nouo mō. tanq; nouus sz nō incorporādo mihi vinū vt pus.

De predictōe negatōis petri. Capitulum. CLIII.

Tunc ait illis iesus. Omēs scandalū patiemini in me i nocte illa. Scptum est enī. percutiam pastorē. et dispergent oues gregis. zacharias pphēta ex pson ecclesie orauit dicēs ad patrē. Percute pastorem. et dispergent oues gregis. Euangelista vo videns impletū qd orauerat pphā responsionē prīs annuentis posuit. sz percutiam pastorem. Et cum dixisz petrus. Et si omēs scandalizati fuerint. ego nūq̄z scandalizabor. respondit iesus. Priusq̄z bis gall⁹ vocem dederit. ter me negaturus. Marcus hoc explicuit plenius ceteris. Post pmaz enī negationē petri statim gallus cantauit. sed ante secundū gallicantum. bis iteruz negauit. et ita trina petri negatio. ante pmum gallicantū inchoata est. ante secundū completa. Alij aūt euangeliste dicentes. pusq̄z gall⁹ cantet. ter me negabis. de inceptōne agunt. Et est. Trinam negatōnem inchoabis. Marc⁹ vero de completōne eiusdem scripsit. Et ait petrus. Etiaz si oportuerit me mori tecū. non te negabo. Nō mentitur petrus. qa credit verum ee qd promittit.

Inde est q̄ in hac die omnes horę flebiles sūt. et sola missa solēnis est in concentu et ornatu ministroruz. tanq̄z in die sue institutionis q̄ in suo natali. Eadē quoq; die crisma conficit quo frontes liniunt. quia eadem die postes sanguine agni liniebantur. Quam quia sequebatur esus agni paschalis. differtur linitio baptismalis vsq; in sabbatum. vt continuetur esui agni. Confectio vero crismatis differri non potuit. quia vsq; ad baptismū nō celebratur missa in illis diebꝰ.

De sermone dñi post cenam. Capitulū. CLIIII.

Tunc subdidit iesus psolando longū sermonē quez scripsit iohannes. Non turbetur cor vestruz neq; formidet. In domo patris mei

mansiões multe sunt. si quo minꝰ dixissẽ vobis. Minus ponitur pro non. et est. Si quo minꝰ. i. si in aliquo nõ dixissem vobis nõ. id est. si nõ essent ibi. ego dixissem vobis. id ẽ. nõ celassem vos. imo dixissem vobis q̃ nõ sunt ibi. Sed subaudi. sciatis. q̃ vado vobis parare locũ. Jam parate erant mansiones vt dixerat predestinatione. sed tñ adhuc parande erant apertione et ipõrum meritoria operatione. Hieronimꝰ aũt ꝓtra iouinianũ legit totum sub vna distinctione sic. Si nõ mansiones multe essent apud prẽm dixissem vobis. q̃ vado parare vobis locum. hoc est si non vnusquisq; ꝑpararet sibi mansiones ex ꝓprijs operibꝰ. dixissem vobis. qa vado parare vobis locum. Deũ aũt non est parare sed vestrũ. Et est dictum. sicut illud. sedere a dextris vel a sinistris non est meũ dare vob. Tamen et qõd quisq; sibi parat. etiaꝫ deus ei parat. Parat enĩ mansiones. mansionibus parando mãsores. Cũq; dixisset ei thomas dñe quo vadis. rñdit ei ihesus. Ego sum via veritas et vita. q. d. Qua vis ire. Ego sũ via. id est. me imitare. Quo vis ire. Ego sum veritas. id est. verus et supremus finis. q̃ solus querendus est. Ubi vis pmanere. Ego sum vita. Et nota. q̃ modo arguit eos in hoc sermone quasi nescientes ipsum. modo cõmendat tanq̃ scientes. q̃ fm regulam ticonij de alijs et alijs est intelligendum. Sunt et q̃daꝫ in hoc ꝓmone quibꝰ applaudit sabellius. vt q̃ videt me videt et prẽm. Quedam quibꝰ insultat arrianꝰ. vt. Verba que ego loquor a me ipõ nõ loquor. Et maior me est. et bmõi. Etiã promissionẽ hanc addidit ihs. Qui credit in me. opera que ego facio et ipe faciet. et maiora horũ faciet. Genitiuus est ꝑ ablatiuo more grecorũ. Datus fuit sanari vmbra petri. q̃ fimbria vestis xpi. q. d. Nõ erit maior me q̃ credit in me. sed maiora faciam ꝑ eum. q̃ sine eo. Dicit enĩ augustinꝰ. Non de oĩbus operibus xpi hoc dicitur. Non audeo precipitare sententiã. vt dicã maius eẽ salutem fieri peccatorũ. xpo operãte. q̃ sunt angeli. Intelligat q̃ potest. vtrum maius sit iustos creare. q̃ impios iustificare. cum hoc sit maioris misericordie. illud maioris potentie. De verbis iusticie q̃ tũc fecit est hic ꝓmo. non ꝺ omnibus operibꝰ eius. Qꝛ aũt aut. rogabo prẽm et aliũ paraclitũ dabit vobis. sic ẽ construendũ. dabit vobis paraclitum. q̃ est aliꝰ a nobis. id est. alia ꝑsona a nobis. id est a patre et filio. Pater enĩ et filiꝰ et spũssanctus sunt idem aduocatus vel consolator. Qꝛ dixit paraclitum mitti in nomĩe suo. hoc est ad noticiam eiꝰ et glorificationẽ. Vel q̃ habet idem nomen quod filius. id est. deus. Nec ꝟbum quem vos audistis non est meus ꝟmonem quem vos audistis non est meus obloquitur et qõd dixerat. diligentem se ꝟmones suos ꝟuare. Singulariter enĩ dixit ꝟmonem patris ẽẽ. nec eẽ suum. id est. a se. et dixit eis. Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis. nũquid aliquid defuit vobis. Et illi dixerunt. Nihil. Et dixit eis Qui nũc habet sacculũ tollat similiter et peram. et q̃ non habet gladiũ emat. Instruit eos dñs in discretiõe virtutũ. sunt enĩ quedã sẽptenẽda vt misericordia. humilitas. fides. spes. et caritas. Quasi. d. habebitis ꝑ modicũ tempꝰ persecutionẽ. et ideo precamite vos. et in armis ad defensiones et in sacculis ad necessarioꝝ repositiõnem. Quedam ꝓ tempe et loco mutanda vt sames. sitis. vigilie. orationes. laboꝛ operandi et docendi. Tempe ergo ꝓsecutiõis docet nec essaria tollere. donec tempꝰ euangelizandi rediret sopita persecutione. Cunq; dixissent Dñe ecce duo gladij hic. respondit. Satis est. Unꝰ q̃ amputaret auriculam. in cuius natione virtꝰ dñi monstraret. alter qui non euaginatꝰ ostẽderet apostolos nõ ꝓmissos facere quicq̃d possent in dñi defensiõe. Dixit q̃s eis ihs. Ecce veniet hora et iã venit. vt dispergamini vnusq̃sq; in ꝓpa. et me solũ relinquatis. Postea eleuatis oculis i celum orauit dicens. Pater venit hora. ꝛc. Et orauit primo ꝓ se. post ꝓ discipulis. tertio ꝓ his qui credituri erant per verbum eorum.

De trina oratione dñi i villa gethsemani. Capitulũ. CLV.

Hunc uenit cũ illis

in villã q̃ dr gethsemani q̃ est ad radicẽ mõ
tis oliueti trans torrentẽ cedron. Cedron ge
nitiu⁹ est grecus pluralis. q̃ latine dr cedroꝝ
Et introiuit ihs in ortũ cum discipulis suis
Sciebat aũt et iudas locũ illum. qr ꝓfueue
rat ihs illuc venire cũ discipulis suis. Et cũ
intrassꝫ dixit eis. Sedete hic donec vadã illuc
et orem. z etiaꝫ vos orate ne intretis in tẽpta
tionem. ne scꝫ succũbatis temptationi. Et as
sumpto petro et filijs zebedei cepit cõtrista
ri et ait. Tristis est aĩa mea vsqꝫ ad mortem
Usualiter dictum est. i. multũ tristis est aĩa
mea. vel tristis est vsqꝫ ad timorẽ mortis. z p
timore mortis. Tristabat aũt ꝓ ruina aplõ
rum. Uel potest eẽ vsqꝫ exclusiuũ. Tristaba
tur enĩ. donec se et suos morte sua liberaret.
Uel inclusiuũ scꝫ donec post mortẽ suã redi
rent apostoli ad fidem e⁹. Et progressus ab
eis quantũ iact⁹ est lapidis. procidit in faciẽ
suã et orabat. Abba
pater. si possibile est
trãsfer hũc calicem a
me. Uerũ est abba qõ
pater. Et est abba he
breũ z syrũ. pater gre
cũ et latinũ. In quo innuit
deũ patrez eẽ omniũ gentiũ. Ut ver⁹ homo
horrebat mortem. et vellet non mori. si fieri
posset de iusticia. Habebat enĩ iusticia ꝓis
vt christ⁹ pateretur. et a constitutiõe mundi
hoc sacramentũ ab eo erat põstensum. Hec
voluntas non moriendi. gloriosos martires
fecit. Non enĩ vult sensus carnis. nisi qõ de
lectat. Si aũt delectaret eos mori. non inde
viderentur mereri. sed qr hanc moriendi vo
luntatẽ subijciũt dõ merentur. Unde z xps
subdidit Uerũtñ nõ quod ego volo. scꝫ qõ tu
Quidã tñ adherentes pticule demõstrati
ue scꝫ hunc dicunt orasse misericorditer pro
iudeis. vt si fieri posset. q̃ intrarent gentes si
ne cecitate iudeoꝝ. nõ biberet hunc calicem.
morte scꝫ a iudeis q̃ sibi imminebat. Et cuꝫ ve
nisset ad discipulos. inuenit eos dormientes
Et ait petro. Sic non potuisti. ꝛc. Uel ait pe
tro sic ironice. q. d. Sic erat faciendũ. In cõ
muni aũt dixit illis tribus. Quid dormitis.
Surgite quidez ꝓmpt⁹ est. subaudi. vester.
quasi promptuluꝫ habuistis spũm in ꝓmit
tendo mori etiã ꝓ me. sed nunc patet carnis
infirmitas. Secundo abijt. et orauit eundez
ꝑmonẽ. Et apparuit illi angel⁹ ꝓfortans euꝫ.
Et factus in agonia ꝓlixi⁹ orabat. i. in cer
tamine ꝓpe mortẽ. Jam q̃ vincebat mortez
in animo. dum etiã mori volebat. quaꝫ post
vicit actu ipõ. scꝫ resurgẽdo. Et faci⁹ ẽ sudor
ei⁹ sicut gutte sanguinis decurrentis i terrã
Et rediens ad discipulos. et inuenit eos dor
mientes. Tertio abijt. et orauit eundẽ ꝑmonẽ
Tunc veit ad discipulos. et ait illis. Dormi
te iam et requiescite. Et cum paululum dor
missent. ait. Surgite.

Sufficit. eam⁹ Ecce
ꝓpe est qui me tra
det.

Nota ꝓma effusio
sio sanguinis christi
fuit in circumcisione
Secunda in sudore
Tertia in flagellatõne. Quarta in crucifixio
ne. Quinta in mortui lanceatione. Prima
in exemplũ. vt circũcidam⁹ membra nostra.
Secunda in signũ. qr sanguine suo irrigarꝫ
et fecundaret terram. Tertia et quarta ad re
medium. Quinta ad sacramentũ. Inde ẽ q̃ of
ficium misse in q̃nqꝫ partibꝰ est. Prima ei⁹
pars est vsqꝫ ad ep̃lam. vt ab ea incipiat Se
cunda pars vsqꝫ ad euangelium inclusiue.
Tertia vsqꝫ ad canonẽ. Quarta vsqꝫ ad em
bolismũ. quod interꝓtat superexcrescens. q̃
nouissime supaddit. scilꝫ libera nos. ꝛc. qõ
in quibusdam ecclesijs alta voce dr. Quĩta
pars vsqꝫ ad finem. Sed quia in sola cruce
etiam quinaria fuit effusio sanguinis. ideo
et sol⁹ canon subdiuiditur in quinqꝫ partes
Prima vsqꝫ. qui pridie. Secunda vsqꝫ ad.
memento. Tertia vsqꝫ. preceptis. Quarta z
quinta vsqꝫ ad embolismũ vel ad finẽ.

De ligatõe dñi et sanatõe auricu
le serui. Capitulũ. CLVI.

Adhuc eo loquen
te venit iudas cum cohorte militũ
accepta a ꝓside et turba ministro
rum accepta a ꝓncipib⁹ sacerdotũ z armis.
Et dederat illis signum. quia osculo indica
ret eis ihm. et ipi ducerent eum caute. Pu
tabat enĩ q̃ magicis artib⁹ posset se trãsforma

re et elabi. Et suscepto osculo. vocauit eū ie: sus amicū. vel ironice. vel ꝑm statū ꝓteritū. Et ꝓmo interrogauerat eū. Quem queritis At illi dixerūt. Jesum. Et cū dixisset ihesus querentib⁹ se. ego sum. abierūt retroꝝ ceciderūt. Postea tenuerūt iħm. et ligauerunt eū Simon aūt petr⁹ amputauit auriculā suo cui nomē erat malch⁹. Jesus aūt sanauit eū et ait petro. Omnis q̄ gladiū accipit. gladio peribit. illo. scz qui pertebat ante paradisum vel ꝑ gladio accepto pibit. Nec accipit gladium ꝓ eo qui datur a deo vel a lege vel a iudice.

De fuga adolescentis. Capitulum. CLVII.

Hduxerūt autem iħm ad annā ꝓmuz. non qz collega caipbe sed qz socer ei⁹. Turpe esset si domū anne antepositā ꝓteriissent. Adolescens aūt sequebat eum amict⁹ sindone sup nudo. subaudi corpe. Aliud enī nō habebat indumētuz q̄z sindonē. Jq̄ relicta sindone ausugit abeis. Tradunt quidā hunc fuisse iobannē quē tūc fuisse adolescentē longa ei⁹ vita indiciū est. Hieronim⁹ tñ sup locū illum ꝑs. Vim faciebant q̄ querebant animā meā. ait Judei vim faciebant vel petro cum diceret. tu ex illis es. vel iacobo q̄ cū traberet relicta sindone nudatus ausugit ab eis. Videtur tñ potius opinando q̄z affirmando dixisse.

Jd est. ꝓmo emerāt caypbas et anna sūmū sacerdotiuz a pilato. sed caipbas illo anno habuit. sed q̄a dom⁹ anne erat ītrā situ eoꝝ ꝓreuerētia sacerdotali antequā ad caipbā. illuc eum introduxerunt.

De ꝓma negatione petri. Capitulum. CLVIII.

Sequebatur autez petr⁹ a longe. vt videret finez. Johānes vo not⁹ pōtifici introduxit petrū Quē cū intuita essz ancilla ostiaria dixit Nū q̄d et tu ex discipulis es boīs isti⁹ Dicit ille. Non noui illū neqz scio q̄d dicis. Quibam volentes excusare petrū dicunt. q̄ bene dixit se nō nosse illū. quez nemo ꝓfecte nouit nisi pater. Et cū dixisset. O bomo nō sum. se negauit. z nō xp̄m. Cū qz dixissz bomo nescio q̄d dicis. dixit se nescire falsa eoꝝ ꝓfilia. z doꝝlos. Sed stultū est excusare quē dñs accusauit. Jp̄e etiā se reū lacrimis indicauit. Stabat aūt cū ministris petr⁹ ad ignē. Interrogabat aūt pontifex iesū de doctrina eius. Et cū dixisset ies⁹. Palam mūdo locutus sum interroga eos q̄ audierūt. vn⁹ ministroꝝ dedit alapam iesu. Et ait iħs. Si bene locutus sum q̄d me cedis. Ostendit iħs ꝓcutiēti maxillā. nō actu ipo ꝑbēdā eē alterā. sed animo paratū eē ad patiendū si op⁹ fuerit. Et misit eū annas ligatū ad caypbam

De secda et tertia. Ca. CLIX.

Erat aūt petr⁹ stans in atrioꝝ calefaciēs se. z dicente alia ancilla. Et ꝫ cū iesu erat. dixerunt q̄ astabāt. Vere tu ex illis es. nam z galile⁹ es. z loquela tua. i. ideoma galilee manifestū te facit. Tūc negauit petr⁹ cū iuramēto. Et añ banc negationē exierat. z cātauerat gallus. Et quasi post borā cognat⁹ malchi dicebat eū se vidisse in orto cū iesu. Et tūc petr⁹ cepit anatbematizare et iurare. q̄z nō nouisset bominē. et statim gall⁹ cātauit. Et cōuers⁹ dñs respexit petruz. Et recordat⁹ petr⁹ vbi quod dñs dixerat. egress⁹ foras fleuit amare. fugiens in caueā q̄ mō gallicant⁹ appellat. ī quo loco edificata est ecclesia. Scōm hunc ordinē iobānis. videt petri trina negatio inchoata ī atrio anne. z ꝓsummata in atrio caipbe. Scōm alios q̄ nō faciūt mentionē de anna videt tota facta ī atrio caipbe. Augustinus in libro de ꝓcordia euāgelistoꝝ. asserit totaz factā ī atrio āne. z q̄ dicta sūt inde post missū iħm ad caipbā. recapitulādo dicta. Hiero. ī matthеū. z beda ī lucā videt velle. q̄ petr⁹ in atrio caipbe negauerit

De sniā mortis lata in iesum. Capitulum. CLX.

Mane facto cōuenerūt apud caipbā sacerdotes z senio

res populi.et scribe ꝛ pharisei.et querebant falsū testimoniū ꝓtra iesum. Et dixerūt duo falsi testes. Nos audiuim⁹ eū dicentē. Dos lum destruere templū dei hoc manufactū.ꝛ post triduū nō manufactū reedificare. Cum qz nō respondit iesus.exurgens caiphas dixit ad iesum. Adiuro te ꝑ deū viuū vt dicas nobis.si tu es xp̄s filiꝰ dei benedicti. Et rñdit ihs. Tu dixisti. Si dixero vob̄.non creditis mihi.amodo videbitis filiuz hoīs sedentem a dextris ꝑtutis dei.et venientē in nubibus celi.qđ de secūdo aduētu eiꝰ ꝓgrue intelligi potest.vel de aduentu eiꝰ in orbez ꝑ p̄dicatores. Tūc p̄nceps sacerdotū scidit vestimenta sua dicēs. Blasphemauit. Consuetudīs iudaice erat audita blasphemia in deū.scindere vestimenta sua. Et dixit Quid vobis videtur. Et dixerunt. Reus est mortis.

Hoc in lege ñ habebāt.sz signū doloris debuit esse.

Prima illusio. Ca.CLXI.

Tunc expuerūt in faciem eiꝰ.ꝛ ꝗ etiā ꝑpriū erat iudeorū spuere i faciem eiꝰ quez abiscebant. Et adduxerūt eū vinctū ad pretorium et tradiderūt poncio pilato p̄sidi.et nō introierūt.ne ꝓtaminarentur intrando domū gentilis.

De suspendio iude. Capitulū.CLXII.

Tunc iudas penitentia ductꝰ.retulit.xxx.argenteos dicens p̄ncipibꝰ sacerdotū. Peccaui tradens sanguinē iustū. Et illi dixerunt. Quid ad nos. Tu videris.q.d. Tu vidisti qđ feceris.et sic ē ꝑteritū subiū ctiui. Vel tu videbis cuz senties in pena te peccasse.et sic ē futurū subiū ctiui. Quidā tñ sub vna distinctione legūt. Quid ad nos.tu videris.quid scilz ꝑtinet ad nos. Forte satbanas ꝗ possederat iudā postqz fecit qđ voluit recessit ab eo et iō potuit iudas dolere qđ fecerat.vt ex dolore iterū intraret in euz satbanas.vt faceret eū imisere sibi manū. Dicit biero.sup.cviij. ps.qz magis offendit iudas deuz qñ se suspēdit.qz in ℔ qđ eū ꝑdidit. Et ꝓiectis argenteis in templo abiens laqueo se suspendit. et crepuit medius.effusis viscerib⁹.et in ℔ quodā modo delatū est ori.quo osculatꝰ erat dñm. ne ꝓ spūs effunderet. Rupto enī laqueo putatur post cecidisse et crepuisse. Utrum aūt eadem die se suspēderit.an distulerit.dubium est.sed ꝗ ante resurrectionem dñi.sup psalmū habet. Quidam tñ dixerunt.ꝗ audita resurrectōe quam non sperabat se suspendit.qđ non est autenticū. Dixeruntqz sacerdotes.quia nō licebat eos mittere in carbonan.quia ꝓciuz sanguinis erat. Mittere intellige ꝑ remittere.quia inde tulerant eos. Et emerunt ex eis agrum figuli in sepulturam peregrinoꝝ.cuiusdam sez figuli. Vel est figuli ꝓprium nomen. Et dictus est ager achel demach .i. ager sanguinis Quia fuerunt p̄cū mortis in vsum mortuorum tradiderunt eos. Tūc impletū ē illud bieremie. Acceperunt.xxx. argenteos.sacerdotes vel venditores agri vel iudas.ꝛ dederūt eos in agrum figuli.sez ꝓciuz aꝓpreciati a filijs israhel.i.xp̄i quem aꝓpreciauerūt.id est. ꝓcio emerunt filij israhel.vel alij qui erant a filijs israhel nati. Non legitur in bieremia hoc.sz in zacharia pene idem sensus est sub verbis aliis. Unde quidam codices habent per ꝓphetam sine noīe aliquo. Dicit biero.in maiori breuiario.qz antiqui codices habuerūt in asaph ꝓphetā.sed vicio scriptoꝝ positum ē i ysaia.quia nesciebāt quis fuerit asaph Unde porphirius vocabat matthеū imperitum cum posuisset ysaiā.sed non errauit matheꝰ sed scriptor. Similiter in marco dicit biero. fuisse scriptum hora sexta crucifixum fuisse dominum.sed scriptores imperiti ꝓ epistī ꝗ notat.vj.nec est lrā.sed nota numeri tantum. scripserunt gāmam lrām que significat.vj.et inde forte potest legi glosa que est in marco Hoc ꝓprie marcus.subaudi dixit.sed scriptor corrupit.et vere dixit tertia.quantū ad misterium. Nam et cum Hieronimus ita

dicat errasse scptores in matthco.q̃ scpserũt hieremiã p zacharia. Etiã sup matthcũ dic hebreũ quendã sibi ostendisse librũ ieremie apocrifũ in q̃ hec scpta ad verbũ repererat. Origenes in matthcũ. In secretis hieremie hoc reperitur.sicut apostolus scpturas quorũdã secretor pferat.vt illõ Qõ oculꝰ nõ vidit.nec auris audiuit. In nllo enĩ regulari libro ẞ inuenĩet nisi in secretis isaie Augustinꝰ de pcordia euangelistaꝝ dicit. Apud zachariã eẽ tantũ de.xxx.argenteis. In hieremia vo de emptione agri.licet non buiꝰ agri. Et ita dicit ẞ capitulũ ex duobꝰ cõpactũ. Ultra etiã vt dicit augustinꝰ.quedã ex psona euangeliste.quedã ex psona ppbete accipiẽda sũt.

De verbis pilati ad ieſũ z iudeos. Capitulum.CLXIII.

Cum autem ieſus eſſet in ptorio exijt ad iudeos pilatus.querẽs quã accusatõnem ferrent aduersus hoiem hũc. Et pmus eũ accusauerũt in duobꝰ.q̃a pbibebat tributa dari cesari.et qz dicebat se xpm regem eẽ. Cũqz respondisset.vt acciperent eũ.et sm legem suã iudicarẽt.dixerunt. Nobis nõ licet interficere quẽq̃.subaudi.his diebus. Vel pro potestate translata ad alios hec dixerũt. Intrãs ergo pilatꝰ pretoriũ.pmam accusatõem q̃si nullã reputans.qz forte audierat ihm dixisse reddite q̃ sunt cesaris cesari.de scda dicit ad ieſum. Tu es rex iudeorũ. Qui rñdit. Dicis ẞ a te an alij tibi dixerũt hoc de me. Idest inquit accusauerũt me tibi. Et ait pilatꝰ. Nunquid ego iudeus sum.q.d. Ego non sum iudeus.et ita a me hoc non dico. sed gens tua scilz quã tuam dicis.et de qua natꝰ es.tradiderunt te mihi. Et ait ieſus. Regnum meum non est de hoc mundo. Cui pilatꝰ. Ergo rex es tu. Respondit ieſus. Tu dicis.qz rex sum ego. Ego ad hoc veni in mundũ.vt testimonium perhibeã veritati. Cui pilatus. Quid est veritas. Et iterũ exiens dixit iudeis. Nullam causam inuenio in eo. At illi clamabãt. Cõmouit vniuersum populum.incipiens a galilea vsqz huc. Tu dicis.i. quod queris vere dicere potes.q.d. mutata modum pnunciandi.dic remissiue quod dicis interrogatiue. Dicit magister.quia bene fecisset pilatus si responsionem ieſu super hoc expectasset. In hoc pilatus arguitur q̃ non expectauit.donec veritas a domino describeretur.cum a phariseis non potuerit describi Academici enim dicebant eam esse in puteo sine fundo.et non poterant describere.

Qz herodes illusit domino. Capitulum.CLXIIII.

Cumqz accepisset pilatus q̃ homo galileus esset.q̃a herodes qui preerat regioni illi. hierosolimis erat his diebus.volens deferre ei honorem.misit ei ieſum.vt domin⁹ galilee hominem galileum vel absolueret.vel damnaret. Et ideo reconciliatus est herodes pilato.super nece galileorum quam predixi mus Et gauisus est herodes.quia ex multo tempore cupierat ieſum videre.et signũ ab eo videre. Sacerdotes autez constanter accusabant ieſum coram herode. Qui cum interrogasset ieſum in multis nec recepisset responsum ab eo.sprenit eum.z illusit ei.existimans eum fatuum.vel non sane mentis. Et in signum illusionis induit eum alba veste.

De secunda illusione. Capitulum.CLXV.

Tunc pilatꝰ dixit iudeis.quia nec ipse nec herodes inuenebant in eo causam.z ideo correctum flagellis dimitteret. Turba autẽ vniuersa clamauit. Crucifige eum. Cũqz pilatus renuisset.accusabant eum iudei in tertio.quia filium dei se fecit.

Qz pilatus hora quasi sexta sedit pro tribunali Capitulũ.CLXVI.

Tunc ergo pilatus magis timuit.et ingressus ad iesum ait illi. Unde es tu. Jesus autē non respondit ei verbum. Cui pilatus. Mihi nō loqueris.nescis quia potestatem habeo crucifigere te.et dimittere. Respondit ihs. Nō haberes potestatem in me ullam.nisi datum esset tibi desup.i.a cesare.imo a deo. Et quia quasi timore potestatis superioris angebatur pilatus. dixit eum iesus minus peccare q3 iudeos. Cunq3 pilatus quereret dimittere eum.clamabant iudei. Si hunc dimittis non es amicus cesaris.omnis qui se regem facit contradicit cesari. Audiens hec pilat⁹ eduxit iesum foras.et sedit pro tribunali i loco qui dicitur grece licostratos.hebraice gabatha . quod sonat varietatem pauimenti. Erat autez parasceue hora quasi sexta. Grecis admixti iudei crebro vtebantur grecis vocabulis. Parasceue enim grece.preparatio latine.sic dicebant feriam sextam.quia in ea parabant necessaria sabbato.sicut z in deserto duplo colligebāt manna. Poterat ergo hora sexta esse incepta. Et vsq3 ad eius cōpletionem peracta sunt ea que leguntur vsq3 ad tenebras.et a sexta completa. facte sūt tenebre. Marcus dicit horā tertiā.malens intelligere horam qua līguis crucifixerunt eum iudei. Vel iohannes vocat horā sextaz preparationē dominice mortis. Postq3 ei in nocte iudicauerūt eum reum mortis.fluxerunt vsq3 ad crucifixionē tres hore noctis et tres hore diei. Reor in meditullio horarū dñm crucifixum. Ideo modo banc mōllam horam positam. Nam ecclesia inter tertiā z sextam horam celebrat missaz.et cum mane celebratur.debz ante cantari tertia. Cunq3 accusarent eum in multis.nihil respondit. Per diē aūt festum pascbe.consueuerat preses nouitez introducta ꝓsuetudine dimittere vnum de vinctis quēcunq3 petissent

Q3 i ieiunijs differt missa vsq3 p⁹ sextam.i q̄dragesima vsq3 p⁹ nonā. reor p castrimargia nrā magis factū eē.q3 p misterio.ne audita missa ante sextaz queramus occasionē in memoriam q̄ ea die egressi erant ō seruitute pharaonis. egiptijs etiam compellētibus eos exire. filios occidebant vt christum et duos latrones in memoriaz p̄mogenitorum egipti.si adhuc idem faciant.nescio. Quod quia factum ē luna xv.constat et tūc fuisse eam quintamdecimā. Cunq3 optionem dedisset eligendi ihm innocentem.aut barraban latronem . elegerūt barraban. Scribitur barrabas.et sonat filius magistri.scribitur etiam barabbas et sonat fili⁹ patris.

p̄uenienti horā prā dij. Vel forte q̄a non solum passiōis.sed z mortis z sepulture z ascensionis sacramēta sūt i missa. In memoriā mortis et ascēsionis celebrant post sextam.i memoriā sepulture p⁹ nonā.forte i memoriā resurrectionis celebrat mane.

Q3 pilatus quasi nolens tradidit iesum flagellatum vt crucifigeretur

Capitulum. CLXVII.

Tunc misit ad pilatum vxor sua dicens. Nihil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum p ipsum dormiens ppter eum. Jam dei nutu poterat cognoscere diabol⁹ misteriū crucis.et ideo laborabat ne christus moreretur Forte iam gaudebant sancti in inferno. vnd̄ hoc notauit. Videns autem pilat⁹ q̄a nihil proficeret.sed magis tumultus fieret .lauit manus suas dicens Innocens ego suz a sāguine huius iusti. Et responderūt oēs Sanguis ei⁹ super nos et sup filios nostros.i. vltio sanguinis. Tunc iesum flagellis cesum tradidit eis.vt crucifigeretur. Sanctum erat a romanis vt crucifigēdus prius flagellaretur.vel forte vt iudei satiati flagellis a morte desisterent. Adhuc columna cui alligatus fuit iesus vestigia cruoris ostendit.

Ideo in illis diebus initia z fines horarū obmittimus . quia a nob ablatus est ille qui est alpha et o. et tradit⁹ est impijs

De illusione militum. Capitulū. CLXVIII.

Milites ergo p̄sidis suscipientes ihesum. et exuentes eū circūdederūt ei clamidem coccineam. ad similitudinē purpure qua reges vtebantur. et potuit in clamide illa assutum esse aliquid purpure intus. vt in estiua clamide fieri solet. q̄ et marc⁹ dicit eū indutū purpura. Pro diademate autē plectentes coronam de spinis. imposuerūt capiti eius. Qui attenti⁹ p̄sideraſſe se dicunt spinas illas. asserunt iuncos fuisse marinos. q̄ acies nō minus spina pungit. q̄ dura est ⁊ penetratiua. Unde ⁊ poeta. et acuta cuspide iunci. Credibile est aūt aculeos coronę cruorem de capite extraxisse. Etiā flagellis cruor dorsi extractus est. et sanguine⁹ sudor alias p̄tes corporis tinxit. vt nō tantū man⁹ ⁊ pedes et latus dicamus aspersa sanguine. sed tota veste tincta x̄pum ascendisse

ō bostra. pro sceptro aūt dederūt in manu ei⁹ harundinē. ⁊ illudebant ei tanq̄z volē ti regēre nec valenti.

Tertia illusio. Contra has illusiones q̄ bus ter illus⁹ est p̄mittim⁹ nos ante relatōez crucis tres adoratōes dicentes. Agyos. ⁊c. q̄i ter bonorātes ter illusū ꝓpter nos. et duabus linguis. q̄ tertia adhuc silet Etiā ꝑ tres accusatōes tres dici⁹ excusationes in p̄sona saluatoris. Popule meus. ⁊c. Ubi etiā exprobrat eis x̄p̄s tria beneficia sua liberatiōez de egipto. regimē in deserto. ītroductionē in terram optimā. q. d. x̄pus. Accusas me de negatōne tributi. potius deberes gratias agere. q̄ liberaui te a tributo. Accusas quia dixi me regem. potiꝰ grās age. q̄ regaliter pauī te in deserto. Accusas me quia me dixi filiuz dei. potius ora. vt introducam te in terram meliorem ⁊ optimam.

Tertia illusio Cap. CLXIX.

Et genuflexo dicebant. Aue rex iudeorū. Et licet hoc facerēt gentiles. quia iudeis auctoribus fiebant. ideo in parasceue cum oratur pro perfidis iudeis genua non flectim⁹. Tū forte iudei cum militibus bocagebāt. Et exuentes harundine p̄cutiebant caput eius. et exeuntes eum purpura. reinduerant eum veste sua. ⁊ duxeruut eū vt crucifigeret baiulans sibi crucem.

De simone cireneo. Capitulū. CLXX.

Et exeūtes inuenerunt simonem cireneū p̄ēm alexādri et rufi. et hij duo putantur fuisse discipuli ihesu. et angariauerūt cum tollere crucem post ihesum. i. ad angariā coegerunt eum. que est onus p̄sone et opis. pangaria aūt tantū p̄sone Sequebant aūt illum multi

res plangentes eum Quib⁹ ipe ait. Nolite flere sup me. sz sup vos et sup filios vestros. Quasi diceret Flete pro imminenti excidio gentis vestre Potest esse vna de causis quare in passione christi non solennizamus. q̄ dñs p̄cepit illis vt flerēt. Ducebantur ⁊ duo nequā cum eo. vt interficerentur. et venerunt in locum caluarie quod hebraice dicitur golgatha. Caluaria est p̄pe os capitis humani nudum. Et q̄ ibi decollabantur rei. ⁊ multa ossa capitum ibi aspersa erant. dicebatur locus caluarie vel caluariarum. Ambrosius in epla ad romanos videt velle q̄ ibi sepultus fuerit adā et a capite eius dicta caluariā. et ei dictum ab apostolo. Surge qui dormis. erurge a mortuis. et illuminabit tibi x̄pus. De qua opinione dicit hiero. q̄ fauorabilis est interpretatio. et mulcens aures non tamē vera. Uñ credim⁹ Ba falsarijs positū in ambro. sicut et multa alia. Cum aūt crucifigerent eū dicebat. Pater dimitte illis. q̄a nesciunt q̄d faciunt.

¶ De diuisiõe vestiũ ⁊ tunica sortita
Capitulũ. CLXXI.

Hec fecerunt de
t vestib⁹ ei⁹ excepta tunica q̃ttuor partes. q⁹ q̃ttuor erãt milites qui crucifixerũt eum. Tunica aũt erat inconsutilis reticulato ope facta. ⁊ ideo scindi nõ poterat. de sup ꝓtexta ꝓtotum. habens scz pannum aliquem extransuerso super humeros positum. ad modũ corrigie in pellicijs. ⁊ sortiti sunt de ea cui⁹ esset.

¶ De titulo triumphali.
Capitulũ. CLXXII.

Scripsit aũt pilat⁹
a titulũ cause ei⁹. s. in titulo cãm mortis ei⁹. Jesus nazarenus rex iudeoꝝ. q.d. Ideo crucifixus ẽ qa rex erat iudeoꝝ. Et scꝑsit illuz hebraice grece ⁊ latine. vt diuersaꝝ linguarũ homines q̃ ꝓuenerant ad diẽ festũ illũ legere possent ⁊ intelligẽ. Utrũ aũt ꝓncipium tituli scꝑtuz fuerit tribus linguis incertũ est. sed finis. ß est rex iudeoꝝ. sic est scꝑtus hebraice. malcus iudeoꝝ. grece basileos exomosoleon. latine rex cõfitentiũ. Crux aũt non habebat superlignũ trãsuersuz aliqd. habẽs formaz thau ¶ Uz pilatus suppositi cauillam. et tabulã affixam ei. et in tabula erat titul⁹ sic ¶ Dicunt aũt in cruce dñi fuisse q̃ttuor ligna diuersa. ⁊ forte in totidẽ diuersis generib⁹. Lignũ erectũ. transuersũ. tabula supposita. ⁊ rũcus quidã cui infixa erat crux qui in rupe defossus fuit. Inuenitur enĩ lignuz dominice crucis ⁊ palme et cipressi. Et vt q̃daz

Tres sũt tituli Trũphalis victoꝝ gesta ꝓtinẽs. ¶ Decorialis q̃ in portis ⁊ domib⁹ scribebat. ¶ Memorialis. qui supra sepulcra. i. epitaphium.

Uel etiam trib⁹ linguis significatũ ẽ. q̃ oĩs religio q̃ pliguã hebreã. q⁹ apud eos ꝑpus religio viguit ꝓpter cultuz vni⁹ dei. et omĩs sapiẽtia que ꝑ grecã. ⁊ oĩs fortitudo q̃ ꝑ latinã ꝓ dominio romanoꝝ credere deberẽt illũ deũ et hominẽ.

tradunt oliue et crebri. Dixerunt aũt iu dei pilato. vt mutaret titulum. et noluit. sed confozmauit dicens Quod scripsi scꝑsi. i. immobiliter scripsi.

Nota quosdã velle ĩ dñi cruce fuisse tres tantũ clauos.

Prꝛetereuntes aũt blasphemabãt eũ dicentes. Vach qui destruis templũ dei. ⁊c. Similiter et sacerdotes illudebãt ei dicentes. Alios saluos fecit. seipm nõ potest saluũ facere q.d. Nunc apꝑet q⁹ nõ ex se sed ĩ beelzebub boies sanabat. potius enĩ se sanaret. Demones enĩ sentientes vires suas fractas eẽ. hec agebant vt descenderet de cruce. Tamen in thobia super exenterationem piscis legitur demonem stetisse supbrachium crucis. ⁊ cõsiderasse. an cbristus aliquam maculaz peccati haberet.

¶ De diuersis meritis latronum
Capitulum. CLXXIII.

Etiaz un⁹ de simul
e pendentibus blasphemabat eũ. alter autem increpans blasphemãtem ait. Memento mei dñe dum veneris ĩ regnum tuuz. Et audiuit a dño. Hodie mecum eris in paradiso. Non intellige ó terreno vnde expulsus est adam. neq; de angelico. quia ad illum ante cbristum nemo ascẽdit. sed in requie quod est esse cum iesu. Uel hodie eris mecũ. qõ est esse in paradiso. Forte fuit aĩa hui⁹ cum aĩa cbristi in sinu abrabe. et cũ illa regressa. Et q⁹ nõ tũc penetrauit latro celos. etiam ex alijs multis locis scꝑturarũ errauerũt quidam. putantes esse mlta loca bonoꝝ ꝓter celum. paradisum scz ade. locaq; in aere et terra. vbi beate viuent. nec tamen deũ videbunt. Soli enĩ ꝑfecti cuz angelis fruentur dei visione. Ob hoc etiam dictum putant. multe mansiones in domo patris mei sunt.

¶ Q⁹ virgo virgini cõmissa est.
Capitulum. CLXXIIII.

Stabant aũt iuxta
s crucẽ mater iesu. et maria cleopbe et maria magdalene et iobannes.

Tūc dixit ihs matri de iohanne. Mulier ecce filius tuus. Et iohānī ait. ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eā discipul⁹ in suā. qi suā bñs matrē. vel in suā. qi ptātem. vel ī cōmunione rerū suarū. Tñ nihil credit habuisse pprīū. sz cū essz btā ýgo cū aplis. iste speciale ei⁹ curā habebat.

Quia iohes astitit crucifixioni. ideo de eadez legit passio ſm ipm. licet merito postrem⁹ legaī qz scpsit postrem⁹.

De tenebris factis a sexta vsqz ad horā nonā. Capitulū. CLXXV.

A sexta aūt hora tenebre facte sunt vsqz ad nonaz per vniuersaz terrā. Non fuit eclipsis solis vt quidā mentiti sunt. qa luna e regiōe fere erat ad solem. Eclipsis aūt fieri solet tātum in sinodo solis z lune. Legitur qz tunc atbenis vigebat studiū. et cum inquisissent philosophi causaz tenebrarū nec inuenirēt dixit dionisi⁹ ariopagita. q de⁹ nature patiebatur. Et fecerunt ei aram z supscpsert ignoto deo. de qua legitur in actib⁹ apostoloruz. Tamen origenes videtur velle q tenebre ille tantū fuerunt super vniuersam terraz in deeqa si p vniuersum orbem diffuse fuissent. in aliquibus bistoriis

Quia trib⁹ horis p: tense sunt tenebre. iō z nos celebramus tenebras. etiaz triduane mortis q̄i triduanas facimus exequias. qz nec albi monachi. ix. faciūt lectiones nisi p mortuis. et tūc etiā pmatus tenebrarum insinuatur. que

etbnicoz inueniret scriptum Et sicut tribus diebus sup egiptios fuerunt tenebre. ī terra vero iessen vbi erant filij israbel lux erat. ita modo quasi econtrario sup filios israel erant tenebre aliis nationib⁹ luce fruētib⁹.

in illis diebus ceperunt precedere diem. Extinctio candelarum fugaz signat apostoloz. Vel quia paulatim fit. occisionez prophetarum a prava generatione factam. z tādem mortem intellige

De clamore domini ad patrem. Capitulum. CLXXVI.

Et circa horaz nonam clamauit ihs voce magna dicens. Heli vel heloy lamazabatani vna dictio est heli. z sonat de⁹ me⁹. Hel enim nomen dei est. oy. i. me⁹. Quid āt sonet vox illa xpi euangelista interptat⁹ est. Hinc ptz q psalmus qui eisdem verbis incipit de xpo script⁹ est. non vt quidā putant ex psona dauid. vel hester vel mardochei Et dixerūt quidam. Heliam vocat iste. Hij romani erant. non intelligentes hebreū. Clamabat autem ihesus se derelictū a patre. nō q deitas separata esset ab humanitate. sed q ita traditus erat a patre calamitatib⁹. q videbatur derelictus. Vel se derelictū a patre dicit. qa tunc fere inutilis videbatur passio ei⁹. qz de toto genere hominū nō videbatur quis redimi. nisi latro qui fere solus credebat in eum. Vn dicit in ysaia. Fact⁹ sum sicut qui colligit stipulam in messe. Et in psalmo. Singulariter sum ego donec transeam. excepta btā virgine. quam etiaz tūc credidisse credimus In huiusmodi enim semp ipa excipit.

Verba phorice loq̄tur ysaias. cum forte tempe messis propositum fuit patrifamilias colligere messem. nō inuenit nisi ō spicis stipulam. ita fuit de christo. cum tempe gratie deberet messem suam. i. iudeos colligere. nō inuenit nisi solum latronem fidelem.

De morte dni post gustatū acetū. Capitulū. CLXXVII.

Postea dixit ihesus sitio. Vas autem erat ibi positum aceto plenum. z vnus ex militibus impleuit spōgiam aceto. et eam imposuit harundini superpositam ysopo. et circumligatam. et dabat ei bibere. Fuerunt qui dicerent. crucifixos citius mori. si acetum cum felle biberent. et ideo milites acetum secum tulisse. vt citius possent liberari a custodia. si citius morerentur quos crucifigerent. Potuit esse. q vile vinum secum tulerant ad bibendum. et ex calore quasi acetū

factū ē. Aīa ad notandū ei⁹ acredinē. ali⁹ euā
gelista dic vinū mirratū. ali⁹ cū felle mixtū.
Cū qz libasset ihc acetū. dixit. Consūmatū est.
quicqd scz fieri oportebat anteqz moreretur
Vel viciū būane corruptōis dixit eē pfūma
tū. Jesus āt clamauit voce magā dicēs. Pa
ter in manꝰ tuas cōmendo spūm meū. et in
clinato capite tradidit spūm.

¶ De signis in mortē domini.
Capitulum. CLXXVIII.

Ecce uelum tem
pli qđ erat ante sancta sctōr scissuz
est a sūmo vsqz deorsū. Remigi⁹ di
cit velū qđ dicebaī exteri⁹ scissū est. qđ mysti
ce tantū dictū ē. vel forte etiā velū appensum
ante fores templi. qđ ad tegendas fores ap
positū ē. dicit ioseph⁹ cū interiori velo scissū.
Nam zin euangelio nazareor suplimiare
templi infinite magnitudinis fractū eē legit
audita sqz voces in aere. Trāseam⁹ ex his se
dib⁹. Terra qz mota ē. petre scisse. monumē
ta aperta. Et quidā sancti surrexerūt a mor
tuis. et venerūt in hierusalē z apparuerī mul
tis. Forte hi fuerūt đ quib⁹ sup epīam ad he
breos legit. q multū affectauerūt sepeliri in
terra sancta. vt dño resurgente resurgerent
Utrū aūt aliq eor ita
pmāserint. et cū dño
ascēdente ascēderint
nescim⁹. Or autem
aliqui eor iterz mor
tui sūt. postqz dūm
surrexisse testificati sunt. scimus. quia corpo
ra quorundā adhuc
quiescunt in hierusa
lem. et sanctus scarī
oth vnus eorū fuisse
a quibusdam perhi
betur. His visis cen
turio. et qui cum eo
custodiebant iesum
tumuerūt z dicebant
Vere filius dei erat
iste.

Beda sup matthеum
Isti credēdi sūt cum
ascendēte ascendisse
simul corpe.

De quo magis Je
ronimus dubitat.
Dicit sctūs scarioth
fuisse abbas q mor
tuo qdā monachi in
cōsolabilit dolentes
mortui sūt. et adhuc
cōpaginati vident.

Quia hora. ix. mor
tuo dño centurio. factꝰ ē pco fidei nrē. Et pfi
dis recedentib⁹ licuit ioseph et nichodemo
disponere de funere. et mulierib⁹ accedere. p
pius. Jō hora nona quenim⁹ nō ad missale
officiū. sz qi ad funeris obsequiū.

¶ Q fractis crurib⁹ latronū christ⁹
lāceat⁹ est Capitulum. CLXXIX

Videi autez ne re
manerent pendētes in cruce in ma
gna die sabbati. rogauerūt pilatū
vt frangerent crura eor. et tollerent. ne festū
eor horror diuturni
cruciat⁹ fedaret. Cū
qz milites pmi fregis
sent crura latronū. z
venissent ad ihm. in
ueninētel eū mortuū
os nō cōminuerūt ex eo. Sed vn⁹ militum
lancea lat⁹ ei⁹ dextrū pforauit. z cōtinuo exi
uit sanguis et aqua. et q lanceauit eū. vt tra
dūt quidā. cū fere caligassent oculi ei⁹ z casu
tetigisset oculos san
guine ei⁹ clare vidit.

Opinio ē crucez dñi
xv. pedes habuisse in
altū. z tabulā suppo
sitā. pedē z dimidiū.

Item sup locū vbi xp̄s
crucifix⁹ est. H scptuz
ē grece. otheos .i. hic de⁹. basileos ismon .i. rex
noster. proseonas .i. ante scīa. glāse .i. opat⁹ ē.
sothias .i. salutez. emesotis .i. in medio gis. id
est. terre.

¶ De sepultura domini.
Capitulum. CLXXX.

Cum aūt sero fa
ctū essz. ioseph decurio .i. vn⁹ de or
dine curie ab arimathia q ē rama
tha ciuitas belchane patris samuelis. diues
et iust⁹. de q et qđ putāt pscptū eē psalmus
Btūs vir. qr ñ pfēcit actib⁹ z pfilijs alior. pe
tijt a pilato corp⁹ ihesu. qz ipse discipul⁹ erat
ihesu. sz ī occulto. veīt qz et cū eo nichodemus
ferēs mirre z aloes q̄i libras cētū. Jsta ama
ritudine sua vermes arcēt a corpib⁹ mortu
orum. z acceperūt corp⁹ ihū. z involutū sindo
ne quā emerat ioseph. ligauerī lītheis albis
q̄ credit attulisse nichodem⁹. Erat āt ñ lōge
monumētū nouū ī petra excisū in q̄ posuerī
eum. Et qz ī simplici sindone inuolutum ē corp⁹
ihesu. instituit silvester papa. vt sacrificiū alta
ris in lineo tantū panno celebrēt.

De sepulcro dñi. Ca. CLXXXI

De monumento do

Omini dic beda sup marcū. q dom⁹ fuit rotūda ō subiacēte rupe excisa. tāte altitudinis. vt vix bō manu extēta culmē posset attingē. introitū hūs ab oriēte. cui magn⁹ lapis appositus erat p ostio. In pte eius aquilonari loc⁹ dñici corpis de ea dez petra fact⁹ est. septē pedes hūs longitudīs. tribus palmis alti⁹ cetero pauimēto eminēs. q̄i sarcofag⁹ suppositus pauimēto. Vel i ipō pariete locul⁹ fact⁹ erat. sic fit in muris domoz ad vtēsilia reponēda. Ná z dicit beda. locū illū nō de sup. sz a latere meridiano patulū. vnd corp⁹ inferebatur. qō tñ z por⁹ snīe ꝓgruit. vt esset q̄i sarcofag⁹ inclinat⁹ sup lat⁹. aptura a latere hūs desup. Color vo monumēti et loculi rubicūdo et albo ōr eē pmixt⁹. Et erant maria magdalene z altera maria ꝓsideran tes vbi positū erat corp⁹ ihesu. Et reuertentes parauerūt vngēta. q̄z diu licuit eis operari. Sabbato enī quieuerūt.

De custodibus sepulchri. Capitulū. CLXXXII.

Altera aūt die que

a est p⁹ parasceuen ꝓueneri sacerdotes z pharisei ad pilatū dicētes Hic seductor adhuc viuēs dixit. post tres dies resurgā. Jube ergo custodiri sepulcrū ne discipuli e⁹ furto sublatū surrexisse dicāt. Scdm hāc īrāz ptz. q̄ sabbato ꝫ facta sunt. Tñ remig⁹ expōit ꝫ parasceuen ꝓparatoz dñice passionis. q̄ incepta ē a pma vigilia noctis. vt p dixim⁹. Et legit ita. Altera aūt die q̄ ē p⁹ hanc parasceuen .i. post inceptōem h⁹ ꝓparatōis Hec ē ipa feria sexta. q̄ orta ē post e⁹ inceptiōnē. Vilū est forte remigio. q̄ ea die posuerūt iudei custodes sepulcri. et signauerūt lapidē. qō sabbato nō fecissent. Unde pilatus ait Habetis custodiā. i. do vob licētiā ponēdi custodes Ite custodite. Qō et fecerūt.

Nota cū in passiōibus sctōz z mortib⁹ solēnizet eccia z locū deū. pon⁹ in die mortis saluatoris sui exultare z solēnizare deberet. Būt ergo tres cause q̄ assignāt a scīis patrib⁹. quare nō solennizat z exultare non ꝓsumit. Prima p rubore peccati cōmissi in adam. pro q̄ subiit dñs ea die patibulū crucis. Scda p ꝓcepto. qō dictū ē ꝓphe p moisē. dñs pugnabit p nobis. et vos tacebitis. Tertia p misterio. vt q̄i ꝓ hūs ostendat eccīa sedi scordare ab inimicis emulando.

De aduentu mulierū ad sepulcrū Capitulū. CLXXXIII.

Uespere aūt sabba

ti que lucescit in ꝓma sabbati cum adhuc tenebre essēt. veit maria magdalene et maria iacobi et maria salome ad sepulcrum cum aromatibus q̄ parauerant. Quidam nō nisi duas venisse dicunt. q̄z supra tantū due dicte sunt ꝓsideralle sepulcrū. et reuertentes parasse aromata. Et dicunt. quod addituz est hic. et salome. expositio est alterius marie tacite. Contra q̄s sufficit opponere vsum eccie. que tres repsentat. Enaz lucas dicit ꝑter marias affuisse iohannā. q̄ traditur fuisse vxor cuze ꝑcuratoris herodis. Noie vespis vt dicit augustin⁹ de ꝓcordia euāgelistaz nocte signficat a parte totū. Et est. Uespere sabbati .i. nocte sabbati Sed ne de ipo vespere q̄d ē initiū noctis intelligam⁹. mutauit gen⁹. et ait q̄. referens ad sensū nō ad nomē. q̄ scz nox lucescit in ꝓma sabbati. ꝫ ē cui⁹ finis ē diluculū ꝓme sabbati .i. dñice. q. d. Nocte sabbati venerī. nō tñ q̄libet noctis ꝑte. sz diluculo.

De alio ordie diez. CLXXXIIII.

In hac nocte termina

tus est ordo dieruz naturaliū. q̄ erat vt dies ꝑcederet noctez. Et inceps fit cōmutatio tēporum. Fecit creator. vt nox ꝑcederet diez Et hec nox cōmunis fuit et sabbato et dominice diei. Et ita p sinodochen dicitur ꝑ ter ꝫ fecit q̄ nocte dñice diei surrexerit. cū i geneſi dicruz sit. ꝓmo dixit dō fiat lux et facta ē lux.

dñs fuisse in corde terre trib⁹ dieb⁹ z trib⁹ noctibus.accipiēdo p extremā ptez parasceues totū diē cū nocte sua.et sabbatū totū.z p noctē dñice diei ipam dñicam. Tñ augustin⁹ videt velle hāc mutatōem factā i parasceue vt nox.v.ferie fuerit etiaz parasceues.et orto iam sole.i.cū celuz iam ab orientis partibus albesceret.dicebāt ad inuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumēti.Et respicientes viderūt reuolutū lapidē.et angeluz sedentē sup eū. Jam enī terremotus fact⁹ erat dño resurgēte.et clauso sepulcro egress⁹ erat iesus. Cuidam āt monacho sancti laurentij rome extra muros āno ab incarnatōne dñi .cc.xj.miranti de cingulo suo q̄ cinct⁹ erat insoluto z plecto ante eū.vox in aere facta ē. Sic potuit clauso xp̄us pdire sepulcro. Angel⁹ aūt post tulit lapidē vt egressuz iā factū indicaret. Pre timore aūt e⁹ exterriti sūt custodes vñ iacebāt velut mortui

Nota q̄ d aparitōe angelor videt cōtrarietas inter euangelistas. Matthe⁹ enī dicit.q mulieres iuenerūt vnū sedentem ad ostiū monumenti.sup lapidē reuolutuz. neq cōmemorat plures. Marc⁹ dicit.q inuenerūt in dextris loculi sedentē. Lucas dic̄ q inuenerūt duos stantes. Johannes q̄ tanq̄ vltim⁹ q̄ correctior dicit.q duos inuenerunt sedentes .vnum ad caput et aliū ad pedes. Licet aūt diuersa sūt hec.nō tñ aduersa Credim⁹ tñ q tres aparuerūt angeli.vnus p̄mo sedit sup lapidē.q̄ transtulit se ad dextrā loculi.in q̄ erant alij duo.p̄mo stātes postea sedentes.

¶ Opiniones de hora resurrectōis

Capitulum.CLXXXV.

De hora quidez resurrectionis queri solet.de qua varie loquunt auctores. Jero.in libro scz.xij.questionū.vespe sabbati.ait matthe⁹. Marcus vero.et valde mane vna sabbatorum venūt ad monumentuz orto iam sole. Hui⁹ questionis duplex est solutio. Aut eī non recipim⁹ marcū.omnibus grecie libris pene hoc capitulū in fine nō habentib⁹.aut vterqz verum dixit. Matthe⁹ quando dñs surrexit.id est.vespere sabbati. Marc⁹ quā do vidit eum maria magdalena.id ē. mane Ambro.in fine expositionis luce.non vespere scente die.sed noctis vespere dñs surrexit Beniqz grec⁹ sermo.p̄ro vespe bz sero. Sic ergo dñs nō in vespertino tpe diei sed sero. id ē.profunda nocte surrexit.vñ et ad monumentū mulieres potuerūt accedere custodibus quiescentib⁹. Et p̄ncipes sacerdotuz dixerūt.q̄z discipuli ei⁹ nocte venerūt. Ut aūt scias nocte vl' mane factū.mulierū alie sciūt alie nesciunt. Sciūt q̄ noctib⁹ obseruant.ne sciunt q̄ recesserūt. Una maria magdalena p̄m iohannē nescit.altera maria magdalena p̄m matthеuz scit Nam eadez aū scire z postea nescire non potuit.deniqz alterā esse cognosce. Illa admittitur tenere pedes dñi.hec pbibetur. Illa angelum videre meruit.hec p̄mo cum venit.neminem vidit Illa discipulis dñm resurrexisse nunciauit. hec raptum esse putauit. Illa gaudet. Ꝫ plorat. Illa xp̄o occurrit.hec mortuum querit. Augustin⁹ vt supra dixim⁹. dicit eū diluculo surrexisse.cui cōsentit auctoritas illa.que dicit dñm.xl.horis fuisse mortuū.et totidem diebus post moratū in terra ante ascensiōez quia horis.viij.vespertinis parasceues.z.xxx vj.duarū noctiū.et vni⁹ diei. Ecclesia quoqz assentire videtur .q̄ matutinas laudes p̄ro xp̄i resurrectiōe celebrat. Patro p̄dicta vo sentētia ambrosij facit.q̄ sampson in tipo resurrectionis dñi media nocte surgens.tulit portas gaze. Sic ergo anima xp̄i rediit ab inferis.et reddita est corpori facto impassibili. Utrū autē anima christi tunc facta est impassibilis cum egressa est a corpe. an tunc demū cum reddita est corpori.ne sine corpe glorificaret.nō memini me legisse.

Communis opinio est vnā tantaz fuisse magdalenaz. p̄t tñ determinari .q̄ dicit ambro.alterā.i. eādē alteram.

Fortep p̄ma sniā iero. facit q apli tradidert ea nocte nō dimitti pl'um ab ecclesia vsqz ad profundaz noctem.

¶ De sanctis q̄s eduxit de inferno. si querit vbi fuerint post resurrectiōem. deus nouit. Vel sicut dr de dño fuerūt in extremis ptib⁹ maris. i. sup amplissimos fines orbis. ¶ De diuersitate aduent⁹ mulierū ad monumentū. q̄ videt in euāgelistis eē. Vñ et porphyri⁹ irridet eos. et de apparitionib⁹. et de numero angelor. glosa augustini sup matthеum plene diffinit. Hoc dixisse sufficiat. q̄ decē apparitiones xp̄i post resurrectiōem legūt in euangelijs. Quinq; ipa die resurrectiōis. et q̄nq; postea. In ap'o legit. q̄ visus ē iacobo. et q̄n gentis fratrib⁹ simul. sz nec temp⁹ nec modū determinat. Quidā dicunt. q̄ mortuo dño. iacob⁹ vouit se nō comesturū donec christ⁹ resurgeret. et ideo dicunt. q̄ eadē die resurrectionis apparuit illi. Fuerūt et q̄ dicerent ioseph eadē vespa qua sepeliuit dñm a iudeis incarceratū. et nichodemū latuisse. et demū factū discipulū. et iō ante alios statī apparuit ioseph in carcere ad ꝓsolandum.

¶ Q; angeli locuti sūt mulieribus. Capitulū. CLXXXVI.

Et factū est cū mente ꝓsternate essent mulieres de hoc quod viderant. Ecce duo viri. id ē. angeli in corpor⁹ humanis steterūt secus illas. Cunq; declinarent vultū in terram. dixerūt angeli ad illas. Quid queritis viuētez cum mortuis. id est in sepulcro. qui loc⁹ est mortuor. Non est hic. surrexit. sicut dixit vobis cum esset in galilea. Nota q̄ sancte mulieres non corruerūt. sed inclinauerūt vultū Et ideo mos ecclesiastic⁹ ē. vt exemplo earū et in memoriā dñice resurrectōis. et in spem vite nostre. oīb⁹ dñicis dieb⁹ a pasca vsq; ad pentecosten nō flectim⁹ genua orātes. Et addiderunt. Ite dicite discipulis ei⁹ et petro q; surrexit. et ecce p̄cedet vos i galileā. Et recordate vbor dñi ibant.

¶ De cursu iohannis et petri. Capitulū. CLXXXVII.

Cucurrit aūt maria magdalene et venit ad petrum et iohannez et ait. Tulerunt dñm meū de monumento. et nescio vbi posuerūt eum. Hoc agebat in ea vis amoris. vel consternatio mētis. vt nō inuentū non crederet nisi sublatū. Cucurrerūt ergo illi duo ad monumentū. et ñ inuento corpe. cūq; vidissent sudariū capitis et lintheamina posita seorsum. et crediderunt verum esse quod mulier dixerat. et redierunt ad semetipsos id est. ad hospicia sua.

¶ Q; domin⁹ apparuit magdalene. Capitulū. CLXXXVIII.

Maria aūt magdalene que cuz eis redierat ad monumentū remansit foris plorās. Cunq; introspexisset. vidit p̄fatos angelos sedentes iuxta loculum corpis. vnum ad pedes. et vnū ad caput. Qui dicūt illi. ¶ Mulier quid plorās. Que ait. Quia tulerunt dñm meum. et nescio vbi posuerunt eū. Et ꝓuersa vidit ie sum stantem. et nesciebat q; ihs est. Dicit ei iesus. ¶ Mulier quid plorās. Quem queris. Illa existimans ortulanum ee ait. Dñe si tu sustulisti eum. dicito mihi vbi posuisti eum. et ego eum tollam. Dicit ei iesus. ¶ Maria. Et statim cognouit eum. et ait. Rabboni. quod est idem q̄ rabbi. et prōdens voluit tangere pedes ei⁹. vt ꝓsueverat. Et ait ihs. Noli me tangere. Nondū enī ascendi ad patrē meū. supple in corde tuo. q. d. Quem tantum mortuū queris. viuentem tangere non mereris Quem sz putas cadauer sublatū nō filium equalē patri. sed vade et dic fratribus meis Ascendo ad patrem meū et patrem vestrū. deum meū et deū vestrū. hoc est. in ꝓximo est vt me videant ascendentem.

¶ De mandato custodum. Capitulū. CLXXXIX.

Cum autez hec fierent. custodes redierūt. nūciantes ꝓncipib⁹ sacerdotum que facta fuerant. At illi pecunia copiosa corrupti dixerūt. Nobis dormientib⁹ furati sunt discipuli corpus iesu. Et manslt hoc verbum apud iudeos vsq; in hodiernum diem.

¶ Q, dominus apparuit mulieribus in via Capitulum.CXC.

VENIT autez maria magdalena iam credens.z inuētis aliis que cū illa ꝓus fuerant.ibāt simul ad discipulos.iā certe de resurrectiōe Et ecce occurrit eis iesus dicens.Auete. Ille aūt accesserūt z tenuerūt pedes ei⁹ adorātes Dixit eis iesus. Ite nūciate fratrib⁹ meis.vt eant in galileā.ibi me videbūt. Hāc visionez fuit in galilea ꝑ ceteris dñs memorat.qz in ea credim⁹ omnes discipl'os affuisse.Exprobrā do q̄busdā duriciā cordis eoz.eos plen⁹ dr certificasse.Abierūt aūt mulierel.z nūciaue runt oīa.pj.lugentib⁹.z his q̄ cum eis erant. z visa sunt añ eos sicut deliramentū ẏba hec Petrus aūt surgēs cucurrit ad monumen tū.vt lucas dicit.Et tūc verisimile est.q dñs apparuerit ei in via.z si nō legat in euāgelio. De quo dr apparuit z petro.Quinq̄es ꝑma die resurrectionis apparuit.

¶ De duobus euntibus in emaus. Capitulum.CXCI

EADEZ die uisus est duob⁹ discipulis eūtib⁹ in emaus quoz vn⁹ dicebat cleophas.tacito nomīe alteri⁹. Putat se lucas inuisse more scptoz sacre scripture.Hz ambro. in lucā di cit illum vocatū amon. Post vastationem iudee sub marco aureliano.restaurata est emaus.z dicta ē nicopol'.hec erat a ierusalez in spacio.lx.stadioz.Tradunt greci scptores herculē gigātē vno anhelitu.cxxv. passus cu currisse z stetisse.z a stando spaciū hmōi vo cant stadiū. Cūqz octo stadia faciāt miliare. in sūma.lx.faciūt.vj.milia passuū.z q̄ngētos id ē.vij.miliaria.z q̄tuoz stadia.i.leucas tres et tres ptes quarte. Ibat aūt iesus cū illis.et oculi eoz tenebāt ne eū agnoscerēt. vñ videt aliud ī oculis eoz fuisse.ne eū agnoscerēt. Et alibi legit q apparuit eis in alia effigie.g⁹ ali ud etiaz erat in eo.ne eū agnoscerēt. Potuit etiā ee vt mutatio eiusdē corpis mortalis in imortale nō posset fieri siue q̄dam alteratōe ꝑ qua subito visus nō agnoscerēt.vt si quis quē videret puerū si paulo post occurrentē sibi iuuenē videret.non mox eū cognosceret Et cū ꝓgnouisset eū in fractōne panis.et euanuisset ab eis ea dē hora regressi sunt in ir'lm.et inuenerūt ꝓgregatos.xj.z eos q̄ cum eis erāt dicen tes.quia surrexit do min⁹ vere z apparuit simoni. z illi narrabāt que gesta erāt in via.z qūo ꝓgnouerūt eum in fractione panis. fregit et porrigebat illis. Jō tres fuit ptes hostie.vna q̄si est dñi due porrigūt vna sa cerdoti.altera mīstro vel reseruat infirmo.

¶ Q, dominus apparuit alijs absente thoma Capt'm.CXCII.

QVIDAZ aūt ex eis nō crediderūt ex q̄bus vn⁹ erat tho mas. Quo egresso cū adhuc alij col loquerent de his que audierāt z sero iam eet et fores essent clause ꝑ metū iudeoz. stetit iesus in medio eoz et ait. Pax vob ego sum nolite timere. Ipsi aī ꝓturbati pu tabāt se spūz videre Nōdum enīz crede bant vt tercia die po tuisse veraz carnem resurgere.vel suscita tam clausis ianuis posse intrare. Et ait illis. Videte manus meas z pedes meos.palpate z videte. qz spi ritus carnē z ossa nō hz.sicut me videtis hrē. Ostendit eis cicatrices manuū.pedū.et late ris. Trib⁹ de causis p̄cipue reseruauit dñs ci catrices in corpe licet incorruptibili. Ad cor roborādaz fidē apostoloz.q surrexerat. Et vt semp repñtet patri.quale gen⁹ mortis tu lit ꝑ nobis qd est q̄dam modus inueniendi ꝑ nobis. Et vt in iudicio videāt pfidi. in quē pupugerūt. Et vt ostēdat omni carni signa victorie sue. Verbigrā. Omnes fortit egit.et multis vulneribus pfossus est.Sit illi medi cus. Vis sanari sine omni cicatrice.vel cum cicatricibus sine oī deformitate. Puto q in

signum glorie sue ⁊ p exemplo alios aiandi ad idem reseruaret cicatrices. Et nota q duo mira ꝑm humanā rōnem ⁊ sibi ꝓtraria dñs ostendit eis. Corpus scz incorruptibile ⁊ palpabile. Nam palpari non pōt qō nō corrūpit. ⁊ corrumpi necesse ē qō palpat. Dicit tñ beda q corpus dñi et subtile erat p effectum spūalis potentie. ⁊ palpabile p veritatem nature. i. palpabile ostensum. vt veritatē carnis ꝓbaret. Vel pōt dici corpus dñi vere visibile et palpabile aljs incorruptibilib⁹. ⁊ corruptibilibus vō videri ⁊ palpari nō potest nisi miraculose.

¶ Q⁊ postq̄z comedit cū eis insufflās dedit spiritum sanctū Ca. CXCIII

HDhuc illis nō credentib⁹. ait ihesus. Habetis ꝑ aliq̄d qō manducē. Et obtulerūt ei ptem piscis assi. ⁊ fauū mellis. Et manducās. reliquias dedit illis. Sed sciendū est cibos a domino sumptos post resurrectionē nō solūz sumptos sed etiā absumptos. sicut aq̄ missa in ignem absumit. ⁊ Ante mortē vō sumptos in alimoniā. ⁊ Aliter enī absorbet aquā terra sitiens. aliter radius solis candēs. Et ait illis. Hec sunt vba que locut⁹ sum cū adhuc vobiscuz essem. i. sitis vobis passibilis. Tūc aperuit eis sensum. vt intelligerēt scpturas. et dixit eis. Vos eritis mihi testes hoz in omnes gentes. incipiētes a irlm. Gausi sunt ergo discipuli visu domino. i. agnito. Dixit ergo eis iterz. Pax vobis supplet. l' est Tñ cum vicari⁹ xpi pontifex scz dicit populo. Pax vobis. tantuz subintelligitur. sit. Qui vt ostēdat se christi vicariū. qñq̄z dicit pax vobis. tūc scz cum ꝑmo vertit ad ꝓp̄m in missa. q⁊ ꝑ fuit ꝑma vox christi ad discipulos post resurrectionē. Instar vō aliox sacerdotum dicit postea dñs vobiscum. vt se vnum ex nobis esse ostēdat

Hec cum dixisset insufflauit. et dixit eis. ⁊ Aplī dicunt accepisse spūmsanctum ter. Primo ad grām curationū. Secō ad remittendum peccata. Tercio ad loquēdum varijs linguis.

Accipite spiritū sanctum. quoz remiseritis pcta remittuntur eis. ⁊ quoruz retinueritis retenta erūt

Huic sententie q̄dā adherent dicētes. Neminē posse soluere vel ligare nisi habeat spūmsanctuz quo auctore hoc faciat. Sed attendere debent. q⁊ etiaz aī resurrectionē dedit eis ihesus eandez potestatem sine insufflatione. nec tñ legit ibi dedisse spūmsanctū eis. Que duo prędixit moyses ibi. suxerunt mel de petra. i. potentiaz ligādi ⁊ soluendi. ⁊ miraculoz a christo immuni a peccato q̄zuis mortali. ⁊ postea oleū de saxo durissimo. i. eandē potentiaz cum spūsancto de christo impassibili.

¶ Q⁊ apparuit thome Ca. CXCIIII

QVnq̄z euanuisset ab eis. redijt thomas. Dixeruntq̄z alij ad eum. Vidimus dñm. Qui dixit se nō crediturū. nisi videret ⁊ tāgeret cicatrices pulneruz. Post dies aūt octo cum essent discipuli int⁹. ⁊ thomas cum eis. stetit ihesus in medio ianuis clausis. et ait thome. Infer digitū tuū huc. ⁊ vide manus et latus ⁊ noli esse incredulus sed fidelis. Rñdit thomas. Dñs me⁹ et deus meus. i. tu es. Et ait ihesus. Quia vidisti me thoma credidisti. beati qui nō viderūt ⁊ crediderūt. Tñ q̄dam dicūt thomā tantū vidisse. nec ausum tangere. q⁊ christus tantū dixit. q⁊ vidisti me. Sed q⁊ visus p quolibet sensu poni solet. pōt dici vidisti. i. tetigisti. ꝑsertim q⁊ dñs dixerat. Infer digitum tuū huc et vide. Hec ⁊ alia fecit ihesus ad robur fidei nostre. et multa que nō leguntur in euangelio.

¶ De apparitōne ad mare tyberiadis Capitulum. CXCV

POst hec aūt manifestauit se ihesus ad mare tyberiadis Piscabant aūt discipuli. vij. nocte quadā. vt baberēt cibos. Et cū nihil prendidissent. mane stetit ihesus in litore. Cunq̄z ad ꝓceptum ei⁹ in dextera naui rete misissent

impleuerũ illud.c.liij.magnis piscibus. Et ait iobãnes. Dñs est. Cunc petrus misit se in mare. Alij nauigio venerũt. z inuenerũt pu nas in ardore. z piscem suppositũ. z panez iux/ ta positum. z assantes sic de piscib⁹ qs pren diderant. manducauerũt cũ iesu. scientes q dñs est. Et fuit hec tercia dici manifestatio. sz post quot dies ab octaua die resurrectõis nõ est determinatũ. Cunc dixit iesus petro. Simon iohãnis diligis me plus his. Intro gabat dñs qs sciebat. Sed innuit vt z corde credam⁹. z ore ꝓfiteamur. Et ait petr⁹. Etiã dñe tu scis. q amo te. Nõ est sic distinguẽdũ etiã dñe. vt sz dixissz se diligere pl⁹ alijs. Hoc ei nesciebat. sed abũdat ei ideomate hebreo. Tacẽs g⁹ qs ignorabat rñdit qs sciebat. Ar/ ita. Dñe amo te. z etiaz tu scis q amo te. q.d. Teipsuz testẽ inuoco. q amo te. Dicit ei ies⁹ Pascе agnos meos. q.d. Exhibitio opis. sit pbatio dilectõis. Cũ quesisset idipm secũdo z idem rñdisset petr⁹. Iterũ subdidit. Pascе agnos. m. Post ẽtiã vo rñsionẽ sbdidit. pa scе oues meas. q.d. Pascе docẽdo. pascе ope rando. pascе moriẽdo. Tũc dixit ei iesus. Cũ esses iunior cingebas te. z ãbulabas vbi vo/ lebas. Cũ aũt senueris extendes man⁹ tuas z ali⁹ te cinget. z docet quo tu nõ vis. signifi/ cans. q crucifigeret nolẽs ꝑm sensuz carnis. Et addidit. Sequere me. i. sequeris me in ge nere mortis.

¶ Opiniones de morte iohãnis Capitulum. CXCVI

Nunc cepit iesus abire. z cepit petrus eũ seq. putãs hoc sibi a dño mandatũ. Sequebat etiã eũ iohãnes. Conuersus petr⁹ vidit illũ sequentẽ. z ait ad iesum. Dñe. hic aũt qd sup ple patiet. Postqz ei audierat se crucifigen/ dum. voluit etiã fratris exitũ ꝓgnoscere. Re spondit iesus. Sic eũ volo manere donec ve niã. Putauerũt ergo discipuli iohãnem nõ morituꝝ. donec xps veniret ad iudiciũ. Sz nõ erat magnũ dare dilecto ñ mori. cũ dissol ui z esse cũ xpo meli⁹ sit. Dixit ergo dñs. q in pace senũ finiret. Cũ fuerũt q dicerẽt. sic euz adhuc viuere. q cũ in defossum sibi tumulũ post celebratã missã descendisset. lux magna ꝑ aliquot horas fulsit. z circũstãtes q aderãt ceciderũt. Cunqz post lucẽ surgẽtes accessis/ sent ad tumulũ e⁹. vacuũ inuenerũt. tñ terra leuis scaturiebat in fundo. sic in fontib⁹ solz barena bullire. z adhuc qñqz eadez scaturigo bullire ibi videt. Añ multi putauerũt euz vi uere sub ẽra. z anhelitu eius scaturiginẽ fieri Alij aũt iam translatũ ad celum putãt. De hmõi vo melꝰ est pie dubitare. qz temere di/ finire.

¶ De apparitione domini in galilea vbi mandatuz est discipulis vt doce rẽt gẽtes et baptizarent CXCVII.

Undecim aũt disci puli abierũt in galileã. ad montem vbi ꝓstituerat illis ihesus. Et videntes eũ. adorauerũt. qdaz aũt dubitauerũt. Et exꝓbrauit illis duriciã cordis eoꝝ z ait. Data ẽ mihi oĩs potestas in celo z ĩ terra. i. nũc appa ret oĩpotentia mea. Vel ita. dixeraz vobis. in viaz gentiũ ne abieritis. sz q iudei abiecerũt me. qsi dederũt mihi ptãtem mittendi vbiqz terraꝝ sub celo. Añ igit subdidit. Ite in orbẽ vniuersum. z ꝑdicate euãgeliũ oĩ creature. i. homini ꝑ q facta est oĩs creatura. Vel q bz ꝑticipationẽ cũ oĩ creatura. Añ z hõ microꝯ cosmus. i. minor mũ dus dr. Et addidit. Qui crediderit z baptizatus fuerit. salu⁹ erit. Quasi diceret. qs in aure audistis ꝑdica/ te sup tectũ. Inde est q euangeliũ legit in edito tanqz vbiqz et ab omnib⁹ audiẽdũ z corã oĩb⁹. Primo fit signũ crucis super libũ. q.d. Hoc ẽ liber crucifixi. post ĩ frõte et in pectore quasi in vtroqz supliminari. Docete oẽs gẽtes. i. oĩa genera gentium seruare que dixi vob baptizãtes eos in no mine patris et filij et spũssancti. In inchoatione operꝝ nostroꝝ rum eandem ꝓponi mus formaz vbiqz sed inuocando oran tes. vt ad honorẽ tri/ nitatis fiat opus qd inchoamus. et vt trinitas nobis cooper. In baptismo aũt dr affirmando. et est. Baptizo te ĩ noĩe patris z filij z spũssancti. i. ministerũ baptismi ago. sed auctoritas penes trinitatẽ est. Qui crediderit z baptizatus fuerit. salu⁹

erit.qui nō crediderit ꝓdemnabit. Non ait. nec baptizatus fuerit. Sine baptismo ei salua ꝑt homo cū eum excludit articulus necessitatis.nō ꝓtemptꝰ religionis. Uñ qđ dictum est.nisi quis renatus fuerit ꝛc. sic intelligitur Qui ꝓtemptserit renasci. Ordini verboꝝ dñi adherent heretici huiꝰ tpis dicentes. Non oportere baptizari nisi credentē.ꝛ ideo nō ꝛeciunt baptismū paruuloꝝ. Sed nō intelligunt tpus.quo hoc dictū est. Primo enī qꝛ ꝑdicabat adultis.baptizandi erāt adulti.qꝛ fides exigit in baptismo. Postmodū puuli eoꝝ.ergo p adultos pōt intelligi ꝺ esse dictū. Uel si pro omnibꝰ sic expone. Qui crediderit ꝛ bap.fue.hoc est qui in fide baptizabitur. Optet enī baptizandum.vel p se.vel p alium credere. Signa aūt eos qui crediderint.hec sequentur. In noīe meo demonia eijcient. linguis loquent nouis.serpentes tollent ꝛc.et hoc qꝛ ꝓtpe dictum est. Tūc enī signa fiebant p infidelibꝰ conuertendis. Quia ergo signa non sunt necessaria. nō mō fiunt sicut passim tūc fiebant. Nos enim cum arbusta plantamꝰ tādiu infundimus aquaꝝ. quousqꝫ in terra conualescant.

Generale enim fuit in primitiua ecclesia qꝫ illi qui exibant de fonte stati loquebantur linguis.

De ascensione domini Capitulum.CXCVIII

Dñs aūt ascensionis venit ad eos ī irlm.ꝛ ait. Sedete in ciuitate q̄sqꝫ in uamini virtute ex alto. Cunqꝫ comedisset cum eis vñ intelligit sextaꝝ boꝝ transisse. eduxit eos foraꝝ in montem oliueti vsus bethaniaꝝ. Et eleuatis manibus bñdixit eis. Et videntibꝰ illis eleuatus est in celū.ꝛ nubes lucida baiulabat eū ministerio angeloꝝ. Cūqꝫ iam subtractus esset ab oculis discipuloꝝ.tñ adhuc intuebant in celū. ꝓpterea duo angeli in forma viroꝝ steterunt iuxta illos.ꝛ dixerūt. Viri galilei quid aspicitis in celū.q.d. Recedite nec expectetis iesum.vt modo redeat.tñ in fine temporꝝ sic veniet quēadmoduꝫ vidistis eum euntē in celum baiulis sc̄z nubibus descendet ī aera. Illi autē regressi sunt in irlm. et expectabant ꝓmissum spūmsanctum. Quo accepto tpibus suis ꝑfecti ꝑdicauerūt vbiqꝫ domīo coopante et sermonem cōfirmante sequēntibꝰ signis. Et nota differentiam. Trāslatꝰ enoch est. subuectus est helias ascendit iesus ꝓpria sui virtute.

Hanc vltimaꝝ ꝓcessionem post iesum repsentat ecclia dominicis diebꝰ egrediendo de ecclia ꝛ redeundo ad eam.q̄si de irlm exiens.ꝛ rediens in hierusalem.ꝛ sequendo crucem. vt illi crucifixum. Et licet illi redierint sine iesu.tñ nos redimꝰ cum cruce.qꝛ ipse dixit. vobiscū sum vsqꝫ ad ꝓsummationem secli. Et nota q̄ ꝓmitiua ecclia obseruauit diez dñicam vt et modo et etiaꝝ feriā q̄ntam in memoriam ascensionis.ꝛ tunc q̄nta feria fiebat ꝓcessio. Sed multiplicans solennitatibus sanctoꝝ.sublata est solennitas q̄nte ferie.et ꝓcessio translata est ad dñicam. Unde ꝺr q quinta feria cognata sit dñice

Sequuntur tituli capituloꝝ in historiam Actuum apl̄oꝝ

Quotiēs apparuit dñs discipulis infra quadraginta dies.Ca.j.
Qꝫ apl̄i fuerunt baptizati.c.ij
Quid rñderit dñs indiscrete querētibꝰ.c.iij
De ortu ꝛ ꝓcessu p̄dicationis.c.iiij.
Quid fecerint abeunte dño.c.v.
Quibꝰ ex causis angeli apparuerūt.c.vj.
In quo imitamur apl̄os.c.vij.
Ubi et cū quibus se colligerunt.c.viij.
De sermone petri.c.ix.
De electione matbie.c.x.
De missione spūssancti.c.xj.
De miraculo linguaꝝ.c.xij.
Qꝫ petrus conuicit mentientes auctoritate ꝓphetarum.c.xiij.
De ꝓdigijs in celo sursum impletis.c.xiiij
Exponit vba dauid de christo.c.xv.
De impleta ꝓphetia iobel.c.xvj.
De paralitico curato a petro.c.xvij.
Qꝫ sibi nihil ascribebant sed oia deo.c.xviij.

Actuum apl'oꝝ

De inuidia seduceoꝝ in apl'os.c.xix
Q; cōstanter responderunt ad interrogata in concilio.c.xx.
De mutua charitate inter apl'os.c.xxj.
De morte ananie ⁊ saphire.c.xxij.
De signis que fiebant ab apostolis.c.xxiij.
De incarceratione apl'oꝝ.c.xxiiij.
Qūo p angelū de carcere sunt educti.c.xxv.
Qūo obstupuerūt illis eductis.c.xxvj
De responsione eoꝝ.c.xxvij.
De ꝓsilio gamalielis.c.xxviij.
Aliud exemplū de eodem.c.xxix
De causa murmuris int' christianos.ca.xxx.
De cōmendatione beati stephani.c.xxxj.
De sermone eiusdem.c.xxxij.
Prosecutio narrationis.c.xxxiij
Qūo computent'.cccc.xxx.anni.c.xxxiiij.
Opinio bede de eodem.c.xxxv
Redit stephanus ad ordinē bistorie.c.xl.
Cōmendat tabernaculuz ne videat' damnare locum sanctum.c.xlj
Q; lapidauerūt stephanū.c.xlij.
De ꝑma ꝑsecutione sauli.c.xliij.
De petitione simonis magi.c.xliiij.
De eunucho baptizato a philippo.c.xlv.
De excecatione sauli.c.xlvj
Qūo ananias ex mādato domini visitauit saulum.c.xlvij.
De inuidia iudeoꝝ in paulū.c.xlviij
De curatione enee.c.xlix.
De conuersione cornelij.c.l.
De visione petri.c.lj.
Q; petrus venit ad corneliū vocatus.c.lij.
Q; baptizauit cornelium ⁊ eos qui cum eo erant.c.liij.
Quomodo redargutus est petrus a christianis.c.liiij.
De ꝓtinuatione bistorie.c.lv.
De collecta facta pauperibus.c.lvj
De morte iacobi maioris.c.lvij.
Quis fuerit ꝓcurator substitutus mortuo pilato.c.lviij.
De ꝓpósito herodis agrippe.c.lix
De cā inuidie tyberij ⁊ herodis agrippe.c.lx
In q̄ herodes offendit tyberiū.c.lxj
Quomodo liberatus est herodes in morte tyberij.c.lxij.
Q; gaius mandauit statuam suam erigi in templo.c.lxiij
De morte gaij imperatoris.c.lxiiij.
De eodem.c.lxv
Quomodo occiso iacobo voluit apprehendere petrum.c.lxvj.
Quomodo liberatus est petrus de manu herodis.c.lxvij.
De morte herodis.c.lxviij.
De agrippa.c.lxix.
Reditus bistorie ad ordinē suum.c.lxx.
Q; paulus ⁊ barnabas cōuerterunt sergiū ꝓconsulem.c.lxxj.
De discessu iohānis ab eis.c.lxxij.
De predicatione pauli ⁊ barnabe in sinagoga.ca.lxxiij.
Adhuc de eodem.c.lxxiiij.
Quare transierūt ad gentes.c.lxxv
De recepta p̄dicatione a gentib⁹.c.lxxvj.
De ꝑsecutione quā passi sunt.c.lxxvij.
De q̄stione circūcisionis determinata.c.lxxviij.
De sermone iacobi fratris dñi.c.lxxix.
De ep'a missa ꝓ uersis ex gentib⁹.c.lxxx.
Quomodo cōsolati sunt conuersos ex gentibus.ca.lxxxj.
Determinat quando sederit antiochie quā do rome..c.lxxxij.
De causa dissensionis inter paulum et barnabam.c.lxxxiij.
Q; prohibiti sunt apostoli ne irent quo volebant.c.lxxxiiij.
De visione q̄ apparuit paulo nocte.c.lxxxv
Q; recepti ſt a muliere purpuraria.c.lxxxvj.
De spū pbitonico a puella eiecto.c.lxxxvij
De terre motu vnde aperta sunt ostia carceris. ca.lxxxviij.
Qūo a magistratib⁹ sūt dimissi.c.lxxxix.
Q; inuidia iudeoꝝ iason accusatus est.c.xc.
Quid paulus athenis fecerit.c.xcj.
De ara ignoti dei.c.xcij.
Q; philosophi athenienses dixerunt deum nature pati.c.xciij.
De dionysio ariopagita.c.xciiij.
Q; iudei concitauerunt gallionem in paulum.ca.xcv.
Q; disputabat paul⁹ epheſi cū iudeos.c.xcvj.
Qūo baptizati sunt qui baptisma iohannis

acceperant.c.xcvij
De potestate noīs ieſu.c.xcviij.
De tumultu excitato p demetriū.ca.xcix.
De mortuo reſuſcitato a paulo.ca.c.
De hoc qđ agab⁹ paulo p̄dixit.c.cj.
De eo qđ obtulit de ꝓſilio p̄m legē.c.cij.
Q⁊ ligat⁹ eſt paulus a preſide ad clamorem iudeorum.c.ciij.
De egiptio q̄ ꝓm̄ ſeduxerat.c.ciiij.
Q⁊ cognitus a populo pmiſſus eſt loqui p ſi di.ca.cv
Q⁊ paulus ciuē romanū ſe fecit.c.cvj.
De ſciſmate orto inter iudeos ex induſtria pauli.c.cvij.
Q⁊ dñs ꝓfortauit paulum.c.cviij
Q⁊ iuratū eſt in mortē pauli.c.cix.
Q⁊ ante p̄ſidem cōtra tertullum oratorem contendit.c.cx
Q⁊ felix voluit pecuniam extorquere a paulo.ca.cxj.
De ſeditione inť iudeos ⁊ gentiles.c.cxij.
De appellatione pauli.c.cxiij.
De ß qđ rogabat agrippa feſtū.c.cxiiij.
Quomodo peroravit paulus coram feſto et agrippa.c.cxv
Q⁊ paulus miſſus eſt romā.c.cxvj
Q⁊ incidenter narrat de ſacerdotibus iudeorum.c.cxvij.
De tempeſtate in mari quam predixit paulus.ca.cxviij
Q⁊ ꝓſtitutos ī piculo paul⁹ ꝓfortauit.c.cxix
De ꝓſtantia pauli.c.cxx
Q⁊ paulus credit⁹ eſt eſſe deus.c.cxxj.
De v̄bo pauli ad centurionē.c.cxxij
Q⁊ ſanauit p̄ncipis patrē et aliof.c.cxxiij
Q⁊ recept⁹ eſt a fratrib⁹ xp̄ianis.c.cxxiiij
Quo tpe libere p̄dicauit.c.cxxv
Quo neronis impij āno paſſ⁹ fuerit.c.cxxvj
In quib⁹ locis puniti fuerint petrus ⁊ paulus.c.cxxvij.

Hiſtorie actuum apl'or Ca.I.

Quotiens apparuerit dom⁹ diſcipulis infra.xl.dies

ANno nono de

cimo imperij tiberij ceſaris adhuc pcuratore iudee pila

to.p̄ſide ſirie vitellio.mortu⁹ ē dñs ⁊ reſurrexit. Reſurgēs aī vitatē reſurrectōis multis cō pbauit argumētis.multa ī corpe ꝓpo oñdēs p̄ter naturā corpis imortalis.vt ſic veritatez reſurrectōnis aſtrueret.⁊ ab aplis et eor posteris oēm oīno cauſam heſitatiōis amoueret. Comedit eī et bibit cū eis.cuz corp⁹ ſpīale ciborū alimonia mīme indigeat. In corpe ꝓpio cicatrices oñdit.cum a natura corpis imortalis penitus aliena ſit oīs deformitas cicatricis. Preter hec argumenta lucas ſcribens hiſtoriaz actus apl'or.ponit alia. Fuit enim argumentū vere reſurrectionis q̄ per dies.xl.apparuit eis loquēs đ regno dei. Hō eſt aūt intelligendū. q̄ ſingulor.xl. dierū tpe apparuit aplis.ſed infra numerū tot dierum decies apparuit eis.vt ex euangelica hiſtoria colligit. Ipſa nanqz die reſurrectōis q̄nq; es apparuiſſe legit. Primo marie magdalene. Secūdo mulierib⁹ redeūtibuſ de monumento.q̄ tenuerūt pedes ei⁹ et adorauerūt eum. Tercio petro. licet nō exp̄ſſe habeat de euāgelio. Quarto duob⁹ euntib⁹ in emaus Quinto apparuit.x.apoſtol' abſente thoma. Sexto poſt dies octo apparuit eiſdem p̄ſente thoma. Septimo.vij.diſcipulis apparuit in piſcatōe ad mare tiberiadis. Octauo ī monte thabor q̄ conuenerant in galileā. ⁊ ita ante diem aſcēſionis apparuit octies. Ipſa vero die aſcenſionis bis apparuit. ſemel.xj. aplis comedentibuſ in cenaculo. Hōes q̄dem tam apli q̄z alij diſcipuli nec nō ⁊ mulieres habitabant i illa pte bieruſalē que dicebaī mellos. ſcz in monte ſyon.vbi dauid cōſtruxerat ſibi palatium. ⁊ ibi erat cenaculuz illud grande ſtratū.in quo p̄cepit dñs ſibi parare paſcha. Et in cenaculo illo tūc habitabāt.xj. apli. Ceteri aūt diſcipuli ⁊ mulieres habitabāt circū quaq; p diuerſa boſpicia.

Q⁊ apoſtoli fuerunt baptizati Ca.II

ET dum comede/

rent vndecim ī cenaculo apparuit eis dominus.⁊ exprobrauit incredulitatem eor ⁊ duriciam cordis.⁊ comedit cuz eis. Et conueſcēs p̄cepit eis ab bieruſolimis ne diſcederent. ſed expectarent pmiſſio

nẽ patris.i.ab ipso pmissaz.vel a patre p ipm et pãtris auctoritate cõplendã dicẽs. Johes baptizauit aqua. Vos aũt baptizabimini spũ sancto.nõ post mltos hos dies. Ac si diceret Spũssanct⁹ sup vos descẽdens vos purificabit.ꝛ roborabit. De baptismo aũt apl'oꝝ solet dubitari. Ez sup hũc locũ dicũt Beda ꝛ aug⁹.q fuerint baptizati. Sit enĩ beda Baptizabimini qđ est in spũsancto. nõ ad illud tpus respicit.q apli et ceteri fideles illi⁹ tpis baptizati sunt aqua in remissionẽ peccatoꝝ. grã spũssancti a dño pcepta. sed ad illũ quo dño mittente spũmsanctũ pleni⁹ acceperũt. Deo nõdũ fuerãt baptizati.nõ dico aqua sz spũsancto.qs intelligim⁹ baptizatos baptismo iobãnis. Vel qđ credibili⁹ est baptismo xpi. Conueniens ei erat eos esse baptizatos.q baptizabãt alios. De eodẽ aug⁹. Scptuz est quoniã baptizat⁹ est paulus.q ab anania baptizat⁹ est. Sed scptuz nõ est qñ baptizati fuerint alij apli. Sed debem⁹ intelligere baptizatos esse ppter illaz dñicam sniam. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ꝛ spũsancto.non põt intrare in regnũ dei. Sic apte volũt beda et augustin⁹.q baptizati fuerint baptismo xpi ꝛ de qbusdã satis videt.q baptismo iobãnis fuerint baptizati.vt de andrea philippo et petro.de qbus cõstat q fuerunt eius discipuli. Hoc dicto pcepit eis vt egrederent de ciuitate.ꝛ statim euanuit ab oculis eoꝝ.

¶ Quid respondit dominꝰ indiscrete querentibꝰ Ca.III

Ece nona appari
e tio. Et statim post comestionem.xi apli et alij discipuli ꝛ mulieres de ciuitate vnanimit egressi. iurta pceptum dñi venerũt in mõtẽ oliueti.ꝛ stati dñs apparuit eis. Quo aũt pcepit eis vt egrederent de ciuitate.ꝛ euanuerit ab oculis eoꝝ et quo egressi de ciuitate venerũt in mõtẽ oliueti.ꝛ ibi dñs apparuerit eis.in hystoria subticet.q breuis ẽ Tũc q̃ conuenerant ceperũt eũ interrogare dicẽtes. Dñe si in tpe hoc restitues regnũ israel. tpale quãtũ ad q̃sdam impitos ꝛ carnaliter sapiẽtes.q videntes alienigenã regnare.ꝛ iudeos esse sub pĩ de.q̃rebant de restitutõne regni israel tpalis.putãtes tũc a dño restituendum.sicut ꝛ duo discipuli dicẽtes. Nos sperabam⁹ q ipse eẽt redẽptur⁹ israel. Alij magis instructi sciẽtes illã restitutionẽ nõ nisi finaliter futurã scz circa tpa iudicij.querebãt de restitutõe regni israel spiritaľ.scz de dilatatione ecclie. Ac si diceret. Nunqđ in hoc tpe facies qđ pmisisti ecclie. Dñs aũt nõ certificauit eos sup hoc. Exqđam tñ vbo in rñsione ei⁹ posito.si scioli eẽnt possent itelligere.restitutionẽ illã mltus tpibus differendã. Nõ est inqt vestrũ nosse tpa vel momẽta.que pater posuit i sua pprãte.i.numeꝝ tpm et momẽtorum vsqz ad finẽ seculi.q tantũ patris patent scie. Ac si diceret. Nihil ad vos querere de secretis hmõi.nec ad ea pcipiẽda estis idonei. Ez de his q̃ ad vos spectãt estote sollicuti qz vos reuera accipietis vtutẽ supuenientis spũssanctũ.cui⁹ vtute roborati.eritis mihi testes resurrectõnis mee.pmo in irl'm.secũdo in iudea.postea in samaria.tandẽ vsqz ad vltimũ tre. Ac si tacite diceret. Ñ regni illius restitutionẽ nõ soluz hierusolimã sed et oẽs iudee fines ꝛ samarie mũdi etiã terminos p circũitum fama euãgelii pcurret.

¶ De ortu et pcessu predicatõnis Capitulum.IIII

Primo siquidem
p pdicatũ est euangelũ in irl'm.sed ppter lapidationẽ stephani ꝛ mortẽ iacobi gladio occisi.egressi sunt de irl'm pdicãtes in finib⁹ iudee. Postea trãsierũt ad samaritanos ꝛ inde pcesserũt p vniuersuz orbẽ. Et cũ ꝫ dixisset.scõm aliũ euãgelistã eleuatis mãibus bñdixit eis. Et post bñdictiõez illã videntibus illis eleuat⁹ est. Et nubes suscepit eũ ab oculis eoꝝ.qz q̃si q̃dã in globo batulenubis ascẽdit. Nõ tñ iõ q ad ascẽdendũ egeret ministerio nubũ.sed vt p hoc oñderet qđ oĩs creatura parata est obsequi suo creatori.

¶ Quid fecerint abeunte domino Capitulum.V

De loco ascensionis
d icit sulpicius episcopus bierosolimitanus.q ibi cũ postea edificata

esset ecclia .locus ille in q̃ instituerũt vestigia christi ascendẽtis.nunq̃z potuit sterni pauimento.ĩmo resiliebãt marmora in ora colloc antiũ.calcati etiaz pulueris a dño.hoc dicit esse documentũ.qz vestigia impssa cernunt. z eandẽ adhuc speciez veiut pressis vestigiis terra custodit. Cum iam dñs raptus esset a pspectu eoz.adhuc tñ suspẽsis vultibus stabant aspicientes in celũ.cum potius reuerti in trim debuissent.quia dictũ erat eis.sedete in ciuitate quoadusq3 induamini virtute ex alto. Et ne diuti9 ibi morarent.missi sunt angeli instruentes eos. Uñ sequit. Cũq3 intuerent in celũ euntẽ illuz.i.illo abeunte vt accusatiu9 ponat p ablatiuo absoluto.p quo ponitur genituus in greco. Uel cũ pus intuerent euntẽ illum z adhuc intuerent in celum ecce duo viri.i.duo angeli i forma virili.astiterũt iuxta illos in vestib9 albis q̃ z dixerũt.

Quib9 ex causis angeli apparuerũt. Capitulum. VI

Viri galilei quid statis aspicientes in celũ. q̃si obliti quid facere debeatis. Hic iesus q̃ assumpt9 est a vobis i celũ.i.in eadẽ carnis suba.in q̃ assumpt9 est a vobis in celũ sic veniet quẽadmodũ vidistis eũ euntẽ in celũ.i. sicut baiulis nubib9 vidistis eum ascẽdentẽ in celũ.sic baiulis nubib9 videbitis eũ in aere ad iudicium venientez .Duplici de causa bi duo angeli apparuerunt.scz vt mestos de absentia dñi pfortarent z vt eum vere ascẽdisse in celũ demonstrarẽt.scz in regionẽ angelor Nõ sicut helias q̃ rapt9 in igneo curru ascẽdit vsqz ad sublunarẽ regionẽ. nec eam trãscendit.sed tantũ translat9 est in padisum terrestrem.q̃ adeo eminet vt pingat ad sublunarem regionẽ.nec tñ transcẽdit. Tũc reuersi sunt hierosolimã a mõte qui vocat oliueti ppẽ copiã oliuarũ .sabbati bñs iter.i.itinere sabbati distãs a trim.scz spacio miliarij.qz ñ ãplioꝛi spacio licebat iudeis i sabbato pgredi de ciuitate vl villa in q̃ erãt.sed p mille passus poterãt circa deambulare. Uetus editio hz a monte trũ luminũ. Hic autẽ dictus est mõs oliueti.qz de nocte ex pte occidẽtis illuminabat igne templi.qz erat ignis iugis i altari.mane ex pte orientis pmo excipiebat radios sol anteq3 illustrarent ciuitatẽ. Habebat etiã copiã olei qõ est fomentũ luminis.

In quo imitamur apl̃os Ca. VII

Qunq3 regressi essent i trim omnes vnanimit apostolos vsqz ad eorũ hospicia conduxerũt.deinde ad ppria redierũt. Hãc processionẽ discipulor qui vnanimit ꝺ ciuitate sunt egressi.z post vnanimit regressi.repetitat ecclia singulis dñicis diebꝰ pcessionẽ faciẽs Uñ sicut ille egressi sunt pcedente crucifixo ita z nos de ecclia egredimur crucẽ pferẽdo. Et licet nõ redierit cũ eis crucifix9.nos tñ redeuntes crucẽ reportamus. Quia licet nõ redierit cuz eis pñna corpali.redijt tñ cum eis pñtia spũali.iuxta qõ dixit. Ecce ego vobiscuz sum vsqz ad psummationem seculi. In eo ergo egredimur crucez dñi pferendo.repsentam9 qz illi egressi sunt preeunte crucifixo. In eo q crucem dñi reportamus.cũ non redierit cũ eis pñtia corpali.repsentamus q aũt. Ecce iscum sum vsqz ad cõsummationẽ seculi. In primitiua aũt ecclia hmõi repsentatio fiebat in ecclia q̃nta feria.que tunc tpis eque solennis erat.sicut prima. Quinta p veneratione ascensionis. Prima p reuerẽtia resurrectionis. Uñ i vulgare puerbiũ versuz est.vt dñice dies dicat cognata dies iouis .quia antiquitus fuit eque solennis. Sed qz supuenerunt festa sanctorũ z celebrare tot festa erat quasi onerosuz. vt in die dñica fieret pcessio deinceps est instituta.

Ubi et cum quibus se collegerũt Capitulum. VIII.

Tunc ascenderunt apostoli in cenaculũ vbi manebãt. scz petrus z iacobus.iobãnes et andreas z alij. Et mutat ꝟ series catalogi. Volent ei apl̃i in catalogo i hũc modũ cõbinari. Petr9 et andreas. Jacob9 z iobãnes. Forte z alibi ita ꝓbinant p carnis affinitate. Hic aũt p meritoꝛ paritate.qz intellexit lucas in spũ pares eẽ in merito petrum z iobãnem.qz

forte p̄ ceteris dilexerunt. Unde ⁊ pre alijs simul ad monumentū cucurrerunt. Et erant omnes vnanimiter pseuerantes in oratōne cum mulieribus et maria matre iesu que a mulieribus distinguit. quia nō potest ppria dici mulier quasi mollier. i. molliciem passa. Interdum tamē mulier p sexu non p corruptione ponitur. vt ibi. Quid mihi et tibi est mulier. Et fratrib⁹ eius. quod de illis debet intelligi. de quibus ante passionem dictum est. Neq; enim fratres eius credebant in eū nunc autē credebant. Nota q̄ dictum est. p seuerantes in oratione. et nō est additum de ieiunio. Quidam tamen a festo ascensionis vsq; ad festum pentbecosten ieiunant exemplo apostolorum. quos aiunt in spacio illo ieiunasse. q̄ in euangelio dictū est. Venient dies in quibus auferet sponsus ab eis. ⁊ tūc ieiunabūt. ⁊ potuit ita esse. hic tñ nō habetur

De sermone petri Ca. IX.

In diebus illis id est in illo medio tempis inter ascensionem ⁊ spūssancti missionē exurgens petrus in medio fratrū dixit. Constat enī in spacio illo factā esse mathie electōnem. licet nō sit determinatum qua die. vnō quasi indiffinite dictum est. in diebus illis. Et inō quasi ex forma scripti assumpsit eccle sia formam legendi. Unde q̄ in actibus apostolorum frequenter inuenimus. in diebus illis. ideo cuz legunt in ecclesia particule epistolaruz p̄mittitur In diebus illis. Et quia in euāgelijs sepe legit in illo tpe ideo cum singulis diebus legunt in ecclia pticule euangeliorum. p̄mittitur. in illo tempe. Uiri fratres oportet impleri scripturam quā predixit spiritussanctus p os dauid d̄ iuda qui fuit dux eorum qui comp̄hendērūt iesum. qui duxit cohortem ⁊ regis ministros ad ortuz in quo orabat dominus. Uel q̄ osculo dedit ptitionis indiciū. ⁊ ita prebuit eis ducatū. qui cō numeratus est in nobis. i. sortitus est sortem ministerij huius. scz et apostolatus q̄ quasi sorte vt dominica electione obtinuit apostolatum. Et elegant dictum est cōnumeratus quia numero nō merito inter apostolos cō putatus est. Uel respicit ad hoc qd̄ dixerat. q̄ fuit dux eorum qui comp̄hendērūt iesum ⁊ sortitus est sortem ministerij huius. i. ducatus. i. habuit hunc ducatū. Et hic q̄dem possedit agruz de mercede iniquitatis. Qd̄ quidam mistice exponunt. id est p acceptio p̄cio p̄itionis possedit infernū. qui dicitur terra morientiū. sicut paradisus terra viuentium. Alij dicunt iudā ibi sepultum. ⁊ ita possedisse. sed nō est autenticum. Dictū est ergo possedit. id ē possideri fecit. q̄ de possessione eius ppria emptus est et ab alijs possessus. et suspensus crepuit medius. ⁊ diffusa sunt viscera eius sed non p os eius. vt sic p̄ceretur ori quo saluatorem osculatus fuerat. Nō enīz tam viliter debuit inquinari. quod tam gloriosum. i. os christi contigerat. Signum enī erat. vt viscera que p̄itionem conceperant rupta caderent. guttur quoq; quo vox p̄itionis exierat laqueo artaretur. Sepe enim modum pene exp̄mit modus culpe. Unde abscidit homini caput corpis. quia ipse sibi abscidit caput mentis. id est rationez. sicut et iudas mortuus est in aere tanq̄z aereis potestatibus sociandus. Congruuz enim erat vt separaret ab angelorum ⁊ hominuz regione qui offensus fuerat vtriq;. Et ita modus et locus pene congruit culpe.

De electione Mathie Ca. X.

Et notum factum esto vobis et auribus meis verba hec. Ita est hoc omnib⁹ habitātibus ir'm ita vt appellaret ager ille lingua eorū achel demach. Qz est dictū eorū dicunt q̄ daz hec nō fuisse v̄ba petri cū iude⁹ esset. ⁊ ad iudeos loq̄ret. sz luce q̄ grece scp̄sit. ⁊ hebreo nomē agri exp̄ssit. Alij dicūt q̄ latin⁹ int̄pres addidit. sz melius a petro dictū accipit. ⁊ p̄tinuat ei qd̄ dixerat. Notū factū est oib⁹ habitantibus ir'm ita vt appellaret ager ille achel demach lingua eoz. i. hierosolimitaz. q̄ cū petr⁹ galile⁹ eēt ⁊ ea dē esset lingua galileoz ⁊ hierosolimitaz. tñ diuersa erat lingua. ideo mata Uñ petro dictū ē. vere galile⁹ es. nā et loquela tua manifestum te facit. i. ideoma lingue galileorum. Scriptuz est enim in libro psalmoz. non est dictum in libris. Und̄ insultat

Aug. Hieronimo. libz psalmoꝝ p quin/
qz volumia distinguēti. Tunc eī dici debuit
in quarto libro psalmoꝝ. Fiat habitatio eoꝝ
deserta. ⁊ nō sit qui habitet in ea. De suis scz. ⁊
episcopatuz eius accipiat alter. i. alius. qz de
multis discipulis. id est. lxx. duobus electus
est matbias eiqz substitutus est. Vel ideo di
ctum est. qz matbias fuit lōge alter ab eo. qa
vir sanctus. iudas vero nequā. vel alter duo
rum quoꝝ sortes misse sunt. Oportet ergo
ex bis viris qui nobiscum sunt cōgregati in
omni tempe quo intrauit ⁊ exiuit dominus
iesus. incipiens a baptismate iobannis vsqz
in diem quo assumptus est a nobis. testem
resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex
istis. q. d. Quia mortuus est iudas. ⁊ sic pro
pbetatum est. quia episcopatū eius accipiet
alter. ergo oportet vt aliquez ei substituam⁹
qui testeī nobiscum resurrectōnem eius. qa
dictum est nobis. Eritis mibi testes in bieru
salem resurrectionis mee. ⁊ et in omni iudea
et samaria. ⁊ vsqz ad vltimum terre. Et quia
testis nō nisi de bis que vidit vel audiuit de/
bet testimonium ferre. eligendus est de bis
viris qui a baptismo iobannis postqz cepit
iesus facere et docere vsqz in diem ascensio/
nis nobiscum fuerunt. et domini miracula
viderunt et doctrinam audierunt. Et nota
q dictum est. ex bis viris. non de sexu infirmi
ori ⁊ ad boc minus idoneo. Et statuerunt il/
los duos aliis preferentes ioseph⁹ qui voca/
batur barsabas qui cognominat⁹ est iust⁹.
et matbiam. de cuius laude subticetur. quia
sufficit ei pro laude q in apostolum eligitur
Joseph vero commendat. ne tanqz indign⁹
respui videretur. Et babemus bic plane in
glosa. quia iste ioseph qui vocabatur barsa/
bas fuit barnabas. qui postea cum paulo in
apostolatum electus est. Sed non est buic
opinioni adberendum. quia ex sequentibus
euidens fiet boc non constare. Iste nanqz io
seph fuit frater trium apostolorum filiorum
alpbei. nec fuit apostolus. Et orātes dixerūt
Tu domine qui nosti corda omniuz. osten/
de quem elegeris ex bis duobus accipere lo
cum ministerij buius ⁊ apostolatus. de quo
puaricatus est iudas. vt abiret in locum suū
Et dederūt eis sortes. Et cecidit sors sup ma
tbiam. et annumeratus est cum. xj. Non est
modo vtendum sortibus vt tradit Hieroni
mus pro bac auctoritate. quia pulegia pau
corum nō faciunt legem cōmunez. Nondū
tamen missus est spiritussanctus. nec dum
figure legales penitus cessauerant. Ideo ad
buc posite sunt sortes sicut in veteri testamē
to sepe factum legīt. Nam saul sorte electus
est. ionatbas et armiger eius sortes iecerūt.
Dauid quoqz sortes iecit qndo. xxuij. sum/
mos sacerdotes elegit. Siquis tamen com
pellitur vti sortibus. apostolos imitetur. pre/
missa. scz oratione ad dominum. Facta est er
go electio matbie inter ascensionem et spiri
tussancti missionem. sed qua die incertuz est

De missione spiritussancti
Capitulum. XI.

Et cum cōpleren/
tur dies pentbecostes. erant om/
nes discipuli pariter in eodem lo
co. in quo facta est electio matbie. Sed vide
tur pperaz dictum cuz complerent. cum bec
fuit prima. vij. dierum quibus ptelabatur fe
stum pentecostes. Tria enim erāt festa que
vij. diebus ptelabantur. scilicz pasca. pentbe.
coste. et scenopbegia. Videtur ergo potius
dicendum fuisse cum inciperent dies pentbe
costes. Sed pentbecostes equinocium ēad
quinquagenam. ⁊ ad eam solennitatem. vij
diebus protelatam. Pentbacon enim inter
pretatur quinquaginta. inde pentbecoste. qđ
quinquagenam significat. et est grecum vo
cabulum pentbecoste. sicut parasceue. ⁊ sce/
nopbegia. Sed de boc nomine pascba que/
stio est. Habent enim bebrei multa greca vo/
cabula. quia sepe p multas captiuitates par
ticulares dispersi sunt. ⁊ fuerunt inter grecos a
quib⁹ multa vocabula retinuerūt. Est ergo
sensus. Et cū cōplerent dies pentbecostes. i.
qnquagene. illa ei dies erat qnquagesima a
resurrectiōe. ⁊ cū inchoarent dies pentbeco
stes. i. illi⁹ solennitatis. vij. diebus ptelande
erant omnes discipuli in cenaculo. Et dum
essent pariter in eodez loco fact⁹ est repente

de celo.i.de aere sonus.q2 frago2 q̄dam insonuit in aere tanq̄z aduenientis spūs.i.soni vehementis vel tanq̄z spūs.s.vehementis. vt sit tanq̄z nota similitudinis.ac si diceret. Venit spūssanctus in similitudine venti vehementis vel tanq̄z spūssanctus vehemētis. Et erit tanq̄z expressiuum veritatis.q2 vere spūssanctus dicit̄ vehemens.quasi vebens a mente id est a mentis affectib9 alienans. Vel iuxta q̄d ait ille clareuallensis abbas bernardus. Merito dicit̄ vehemens.quasi ve adimens id est eīnaz dānationē. Pōt ergo et ad sonū z ad spūmsanctum referri q̄d dictuz est.tanq̄z aduenientis spūs.q2 spūs equocum ē ad vtrunqz.sicut ruba in hebreo. pneuma īgreco. Et repleuit sonus ille vel spūssanct9 totā domū vbi erant sedentes.i.viros z mulieres in domo sedentes.implens q̄d dictū erat eis Sedete in ciuitate.q̄adusqz induamini vtute ex alto. Et sparuerūt illis dispute lingue tanq̄z ignis.i.radioli ignei in modū lingua rum insidentes capitib9 singulorū. Ipsa autem spēs creature in qua spūssanctus descendit visibiliter ad quez vsum tūc descēderit in apl'os exp̄ssit species ignis.oñdens spūmsanctum tunc datū eis ad robur.spēs linguarū ad scientiam. Lingua ei sciam explicat.ignis testam roborat. Datus est etiam spūssanct9 apostolis añ passionez. q̄n missi sunt ad p̄dicandū.z dictum est eis. Egros sanate.demones eijcite.mortuos suscitate. Post resurrectionē etiam dat9 est eis ad alium vsum q̄n insufflauit z dixit eis. Accipite spūmsanctuz quoz remiseritis peccata remittunt eis.et q̄rum retinueritis retenta sunt. Vbi forte claues q̄s dederat petro.dedit z aliis. Et repleti sunt oēs spūsancto.z ceperūt loqui varijs linguis.put spūssanctus dabat eloqui illis.q̄ diuidens singulis put vult.vbi vult.q̄n vult quantum vult.quomodo vult.quibus vult spirat. Inde est q apostoli vel vna tantū lingua.s.hebrea loquebāt ita q ab omnibus intelligebant. Vel q̄d verius est linguis omnibus loquebantur.quibus inspiraverat spiritus sanctus omnium linguarum noticiam.iuxta quod in sapientia legit. Spiritus domni repleuit orbem terraruz.z hoc quod cōtinet omnia.id est homo.conuenientiam habens cum omni creatura vel ꝓpter quez facta est omnis creatura. scientiaz habet vocis.id est linguarū.ac si diceret. Spirit9 domini repleuit orbem terrarum.et dedit discipulis scientiam linguaz.

De miraculo linguarum Capitulum.XII

Erant aūt in hierusalem iudei viri religiosi.et in iudea habitātes.et p̄ter illos alij multi supuenientes fere ex omni natiōe que sub celo est. quia multis captiuitatibus dispersi fuerant iudei. p̄cipue sub antiocho epipbāe.que captiuitas fuerat vicinior huic facto.z modo ad diem festum omnes cōueneratt. Audito ergo fragore qui insonuerat in aere cōuenerunt omnes ad discipulos.et mirati sunt quoniam audiebat vnusquisqz lingua sua illos loquentes. Et merito dictū est singulariter.lingua sua. quia nō sciebant solum linguas. sed etiam linguarū ideomata. Alij autem irridebant eos dicentes. Musto pleni sunt.id est vehemēter ebrij.quia vehementior est ebrietas de musto q̄z de vino defecato

Q. petrus conuicit mentientes auctoritate ꝓphetarum Capitulum.XIII

Tunc surrexit petrus cum.xj. ostendens eos non esse ebrios.sz spiritusancto repletos dicens. Non sunt ebrij hi.cū sit hora diei tercia.q.d. Nōdum est tempus comedendi nec solent inebriari ieiuni. Et quia sciebat legem.z scientib9 legem loquebat.oñdit ꝓphetatum esse a iobel spūs.s.aduentū. Et cuz nō inducat ꝓphetiam iobel.nisi vt oñdat ꝓphetatum esse aduentū spūssancti.incidenter annectit de die iudicij. quia p̄dixit iobel iudicij signa quedam iam impleta. quedaz adhuc implēda. Erit in nouissimis diebus dicit dominus effundam de spiritu meo sup omnē carnem.i.sup vtrūqz sexum. nō sup omnem hominem.z ꝓphetabūt filij vestri.vt agab9

et simon niger. z filie vestre. vt filie philippi. et iuuenes vestri visiones videbūt. vt paulus raptus vsq3 ad tercū celū. z senes vestri somnia somniabunt. vt petrus de quo legit. Estimabat aūt se visum videre. bucusq3 de aduētu spiritussancti.

¶ De prodigijs in celo sursum impletis Capitulum. XIIII

ET dabo prodigia in celo sursum. Qđ impletū est cum ad indicium dñice natiuitatis noua stella in aere apparuit. Et secundo in aere in passione. qñ sol obscuratus est. z signa in tra deorsum. Qđ impletū est. cum xp̄o spiritus emittēte terra p3remuit et petre scisse sunt. et monumēta apta sunt. Sanḡnem dñici vulneris vel sudoris. qñ factus est sudor eius sicut gutte sanguinis qđ p̄ter naturam fuit. z ita signū fuit. sic z sanguis de latere dñi mortui pfluens p̄ter naturaz signū fuit. Et ignez spūssancti vehemētis supuenientis. z vapo3 rem fumi. i. feruorē cōpunctōnis. de spūssancti ardore tanq3 fum9 de igne pcedentis sol conuertet in tenebras z luna in sanḡnez. In passione sol in tenebras vsus est. Sz cū tūc pleniluniū esset. vtrum tūc luna in sanḡnem vsa sit. hominib9 innotescere nō potuit. cum esset sub terra. z visib9 humanis obiectu terre subtracta. De altero itaq3 istoz cōstat. qa iam impletum est. Forte adhuc reliquus est implendū Et hec omnia fient anteq3 veniat dies dñi magn9 spacio. qz nox ei nō succedet opere. qz in eo tot9 mūdus examinabit claritate. qz sol fulgebit septēpliciter.

¶ Exponit verba dauid de christo Capitulum. XV

VIri israhelite qui bus specialit locuti sūt pphete audite vba hec. intelligite iam cōpletū esse qđ pphetauit iohel de spūssancti missione. quia missus est spūssanctus ab eo quē vos interemistis. q3 alio consilio patre dispensationis tradit9 est in man9 vestras. quē deus suscitauit solutis doloribus inferni. vel quantū ad ipsum quē dolores penaz inferi nō leserūt. vel quātum ad alios q3 p euz ab inferni doloribus absoluti sē. qđ palā est ex greco. vbi dr. Soluens ipsum dolores mortis. Qz aūt a deo suscitatus sit. pbat p pphetiam dauid. Et ponit plures ysus p̄s. Sed ad hoc pbandum sufficit ille solus. Nō derelinques aiaz meam in inferno. nec dabis sanctū tuum videre corruptionē. Sunt enī verba christi ad patrē. q. d. Nō patieris o pater aiam meam ad inferos descēdentē ibi detineri nec corp9 meum sanctificatū corrumpi vel incinerari. Postea de dauid nō esse hoc intelligendum ostendit. arguens iudeos de dauid pperam interp̄tantes dicēs. Viri fratres liceat audēter dicere vobis de patriarcha dauid. qñiaz defunct9 est et sepult9 est apud nos z corpus eius incineratū. z adhuc cineres eius apud nos sūt. Uñ patet nō de se illud dixisse. Nō dabis sanctum tuū videre corruptiōz. Sed pphetauit de resurrectōe christi. q3 neq3 derelict9 est i inferno. nec caro ei9 vidit corruptōz Quē suscitauit de9. c9 nos testes sum9. q3 ad dexterā patris sedēs. misit ī nos spūm sanctū qui operat in nobis que videtis. Qz aut ē exaltatus sit ad dexteram dei patris itez pbat auctoritate dauid pphete dicētis. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Qđ de dauid vel alio homine non potest intelligi. Certissime ergo scitote hūc iesum ita esse exaltatum et spūm sanctū misisse quē vos crucifixistis.

¶ De impleta pphetia iohel .XVI.

HIs auditis compunct sūt corde. et ita impleta est pphetia iohelis. qz post ignē spūssancti secut9 est vapor cōpunctionis. Et dixerunt ad petrum z ad reliquos ap̄los. Quid faciem9 viri fratres. Ad quos petr9. Penitentiam agite. z baptizet vnusquisq3 vestrū in noīe iesu christi. in remissionē peccatorum. z accipietis donuz spūssancti. vt loquamini variis linguis sicut z nos. Et hoc erat signum familiare in p̄mitiua ecclia. quia fere omnes ascēdentes de lauacro loquebant omnibus linguis. Et nota q3 ait petrus. Baptizet vnusquisq3 vestrum in noīe iesu christi. Formaz namq3 tradita a dño qua exp̄mit trinitas

diu in p̄mitiua eccl'ia subticuerunt apostoli
ptentes hac forma v̄boꝝ.baptizo te in no
mine ihesu christi.vt ita dilatarent nomen x̄pi
Alijs v̄bis pluribus exhortatus est eos pe-
trus.Et q̄ receperunt sermonē eius baptiza
ti sunt. Et appositę sunt numero fidelium in
die illa.s.ipsa die pentecostes aīme circiter
tria milia.Et erant pseuerantes in doctrina
apostoloꝝ.z in cōmunione fractionis panis
et eukaristię.q̄ in p̄mitiua eccl'esia crebro
vnanimit̄ conueniebāt ad p̄cipiendaz eukari-
stiam.vel in cōmunione fractōis panis q̄-
tidiani.q̄ singulis quotidie ab ap'lis frange-
bat.nihil ei habebant ppriū. Sed z p̄dia ven
diderant.et posuerūt p̄cia ante pedes ap'lo-
rum.q̄ singulis dieb⁹ mane ascendebant in
templuz ad orōnem. Sed postea redeuntes
singulis distribuebant panem.prout cuiq;
opus erat.

De paralitico curato a petro
Capitulum.XVII

Cvm aūt quadaz
c die ascenderēt petrus et iobānes in
templū ad horā orationis nonam.
Erat q̄dam claudus a natiuitate qui ī glosa
paraliticus dr.iuxta portam templi que dici
tur speciosa.a speciali q̄dam ornamento qō
appositum ei alexander bircan⁹. Ibidem etiaz
posuit herodes aglam aureaz. et erat porta
atrij viroꝝ mundoꝝ. Iste claudus quotidie
portabat in grabbato suo ad portā illam.vt
peteret elemosinā ab ingredientib⁹ in templū
Et rogabat petrū et iobānem vt elemosinaz
acciperet ab eis.cū ascēdissent in tēplū ad horā
orationis nonā. Fuit ei ꝓsuetudo hebreoꝝz
tribus horis orare. Vñ daniel dato edicto re
gis.qualibet de his trib⁹ horis orabat.ascen
dens fenestraz cubiculi sui.Et hec ꝓsuetudo
ꝓfirmata est ab eccl'ia.que eisdez horis orat.
scz tercia sexta nona.q; dñs hora tcia flagella
tus est.sexta crucem ascendit.nona animaz
posuit. Intuentes petrus z iobānes claudū
dixerūt. Respice in nos. Ac si dicerent. Attē
de paupertatem nostrā.nō habemus qō porri
gamus tibi. At ille intuebat in eos.sperās se
aliquid acceptuz ab eis. Ad quē petr⁹. Ar-
gentum z aurū non est mihi. Nō enim erat
suū qō reseruabat in vsus pauperz qui reliq̄
rant patrimonia sua. proiscientes ad pedes
ap'loz. Qō aūt habeo hoc tibi do. In nomie
ihesu christi nazareni surge z ambula in pace
Et apprehensa manu ei⁹ dextera eleuauit eū
et ptinus ꝓsolidate sunt bases eius z plante
Et stetit z ambulabat et introiuit cuz illis in
templum ambulās z exiliens. Qō additum
est a luca.vt oīderet illud impletū. Saliet si
cut ceruus claudus. Et vidit oīs p̄plus clau
dum ambulantē z laudantē deū. Et implen
sunt stupore z extasi in eo qō ptigerat illi.sci-
entes q̄ a natiuitate claudus fuerat. Et cuz
viderent petrū et iobānem cucurrerunt ad
eos ad porticuz que appellat salomonis.i.in
ea pte in qua stabat salomon duz oraret. Et
videns petrus p̄plm admirantez sup hoc mi
raculo.locutus est ad eos.

Q; sibi nil ascribebāt.sed oīa deo
Capitulum.XVIII.

Viri israhelite q̄d
v admiramini.aut quid intuemini
nos.quasi v̄tute nostra hoc feceri
mus miraculuz.q.d. Nō virtute nostra hoc
fecimus.sed deus abrahām.deus ysaac.de⁹
iacob.deus patrum nostroꝝ glorificauit fi
lium suuz ihesum.quē vos q̄dem tradidistis
et negastis ante faciē pilati iudicante illo di
mitti.z vos potius iudicastis barrabam di
mittendū. Nomen eius.i.nomunis ei⁹ inuo
catio.z fides habita de eo.dedit isti integram
sanitatem in conspectu omniū vestrum. Et
nunc fratres scio.q; p ignorantiaz fecistis si-
cut et p̄ncipes vestri. Sed quia sic p̄dictum
erat ab omnibus ppbetis.oportebat impleri.
Penitemini ergo z ꝓuertimini vt cuz venerit
tpa refrigerij a facie domini.s.rempus incar
nationis.qō reuera fuit temp⁹ refrigerij.vel
discretio vniuersalis iudicij z redemptio iu
storum.deleant̄ peccata vestra. Tunc enim
plene delebunt̄ peccata.cum virtute resurre
ctionis mors destruet̄ nouissima.et cum mi
serit eum qui p̄dicatus est vobis ihesum chri
stum quē oportet celuz suscipe.i. ad dexterā
patris sedere.vsqz in tpus restitutōis oīm

nostrum.que locutus est dñs a seculo p os oim ppbetaꝝ.i. vsqꝫ ad cōmunē oim resurrectionē. Tunc eī reuera oia cōplebunt de xpo a ppbetis pdicta. Et ponit exempla de bis q pdixerunt de christo.ꝫ pmittit moysen.

¶ De inuidia saduceoꝝ in apl̄os Capitulum.XIX

LOquentibus aūt apl̄is ad pl̄m. supuenerunt sacerdotes ꝫ magistratus templi.ꝫ indignati sunt oēs cōmuniter. qa ita magnificabant eum quē ipsi damnauerūt quasi reum Et saducei specialr dolentes.qꝫ pdicabāt resurrectionē.quā ipsi negabāt.ꝫ iniecerūt manus in eos.ꝫ posuerunt in carcere.qꝫiam vespera erat.ꝫ nō poterāt eos iudicare. Multi aūt qui audierant verba eoꝝ crediderūt. Et fuerunt q eadē die ad fidem cōuersi sunt qn qꝫ milia. Et hoc est qđ sepe legit.qꝫ tria milia vna die ad fidez puersi sunt.qđ ipsa die pentecostes factuz ē.alia die quinqꝫ milia.

¶ Qꝫ constanter responderunt ad interrogata in concilio Ca.XX

ALtera die congregati sunt pncipes sacerdotū.i.qui pncipatū habebāt inter.xxiuj.seniores sacerdotes q noiatim exp̄munt. Annas pnceps sacerdotū qui omnib⁹ p̄minebat.et caypbas ꝫ alexander ꝫ iobānes. Hi post annam erant excellentiores.et quotqt erant de genere sacerdotali ꝫ seniores ꝫ pharisei traditionū inuentores.et scribe legis expositores legem.s.alijs exponentes. Hoꝝ distinctionē frequent habem⁹ in euāgelio. Et statuentes eos in medio concilij interrogauerūt eos in qua vtute aut in quo noie feciſtis hoc. Tūc petrus spū sancto plen⁹ respondit.pmo questionem eoꝝ temerariā esse ostendens. Nū quiđ p benefacto iudicamur.i. ad iudicium trahimur ꝫ tanꝫ rei arguimur.q.d. Stulte nos arguitis. Notū sit vobis omnib⁹.quia in noie dñi nostri iesu christi quez vos crucifixistis.iste sanus astat coram vobis.quē deus suscitauit a mortuis. Hic est enim lapis angularis a vobis edificantib⁹ reprobatus id est a vobis crucifixus.q postea suscitatus a patre fact⁹ est in caput anguli.i.fact⁹ est pnceps duoꝝ pl̄oꝝ.qui i ipso tanꝫ in angulari lapide sunt uniti.ꝫ nō est in alio aliquo salus. Nō est enī aliud nomen sub celo datuz hominib⁹ qꝫ nomen christi.in quo oporteat nos saluari. Videntes aūt petri ꝫ iohannis pstantiam attendentes q illi essent ideote et illiterati.ammirabant cognoscentes eos.qꝫ cum iesu viderāt eos.et qꝫ pñs erat cum eis quē sanauerāt.nō poterant pꝫdicere. Nota q aliam hic habem⁹ etimologiā hui⁹ nominis ideota qꝫ ab ysidoro. Nam p̄m ysidorum ideota dꝫ.quasi diuisus ab auribus.vdi enim diuisio.ota auris interp̄tat.vt dicat.ideota quasi diuisus ab intellectu.s.fatu⁹. Sed p̄m etimologiaz que hic ponit.dicit ideota quasi ab ideomate. Dicti sūt ergo ideote.qui pꝫtenti solo ideomate lingue sue hebree.quā satis nouerāt.ꝫ nihil aliud. Jusserūt aūt eos foras extra pcilium secedere.et pferebant ad inuicem dicētes. Quiđ faciemus hominib⁹ istis. Manifestū est miraculuz qđ fecerunt. negare nō possumus.sed ne amplius diuulget.cōminemur eis ne vltra loquant in noie hoc vlli hoim. Et vocantes eos denunciauerunt eis ne oīno loquerent vel docerēt in nomine dñi iesu. Ad quos petrus ꝫ iohannes Vosipsi iudicate.an pul⁹ obediēduz sit deo pcipienti.an vobis pbibentib⁹.q.d. Erratis pbibentes q deus pcepit. nec estis audiendi Vbi enim supior pcipit et inferior pꝫdicat nō est audiēdus inferior. Nō possum⁹ que vidimus et audiuim⁹ nō loqui. At illi cōminantes dimiserunt eos.nō audentes manus in eos injcere ppter pl̄m. Dimissi aūt redierunt ad suos in syon.ꝫ annūciauerūt quāta eis pncepes sacerdotū ꝫ seniores dixissent.et quō eis respondērat. Qui cū audissent.vna animiter leuauerunt vocem dicentes. Dñe q feciſti celum ꝫ terrā mare ꝫ omnia que in eis sunt.qui in spū sancto p os dauid patris nostri pueri tui dixisti. Quare fremuerūt gentes ꝫ pl̄i meditati sunt inania. Astiterunt reges terre ꝫ pncipes cōuenerunt in vnuz.ad uersus dominum ꝫ aduersus christum eius Conuenerunt enim in ciuitate ista aduersus

puerum tuū iesum quē misisti herodes et pilatus cum regib⁹ z pl'o israel facere quecumq; manus tua z consiliū tuū decreuerūt fieri. Nūc domine respice in minas eorum. z da seruis tuis cū omni fiducia loqui verbū tuum. Nota quia de hoc verbo solz frequenter opponi. cōuenerunt herodes et pilatus facere q̄ manus dei z consiliū decreuerūt fieri. sed adhere duobus verbis facere fieri. qz reuera ipsi cōuenerunt ad exercendā prauam actionez deus decreuit fieri illam passionez. qz actio illorum fuit prava. passio bona. Cum autez orassent motus est locus in quo congregati erant. et iterum missus est spūssanctus. et repleti spiritusancto loquebātur verbum dei cum fiducia.

De mutua charitate inter apl'os
Capitulum. XXI

Multitudīs credentium erat cor vnū et aīma vna. Nec quisq̄z eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat. sed erant illis omnia cōmunia. et gratia magna erat in omnibus illis. Neq; enim quisq̄z egens erat inter illos. Quotquot aūt erāt possessores domorum aut agrorum vendebant. z ponebant p̄cia ante pedes apostolorum. Diuidebatur autem singulis put cuiq; opus erat. Tūc iosepb q̄ cognominatus est barnabas ab apostolis. quod interp̄tatur filius consolatiōis leuites. ciprius genere cum haberet agrū vendidit illum. et posuit p̄cium ante pedes apostolorum. Unde cū dixisset. leuites. ne videretur nō habere ppr̄ium. quia leuite nō habebant hereditatem in terra. additum est. ciprius genere. vt ostenderet natus in dispersione et inter gentiles. et iō licebat ei ppr̄ium habere. Sed est adherendū verbo bede sup hunc locum. z tenendū hunc fuisse socium pauli. nō illum qui cū matbia statutus est. q̄n cecidit sors sup matbiam. Et quidā arbitrant vt dicit beda. min⁹ intuentes. quia hic barnabas appellat. i. filius p̄solationis. ille barsabas. i. filius q̄etus interp̄tat. Unde lucas nois interp̄tationem scienter addidit. vt huius ad illum differentiam insinuaret.

De morte ananie et saphire
Capitulum. XXII

Vir aūt quidam nomine ananias cum saphira vxore sua voluit esse in collegio iustorum vt haberet necessaria vite sine labore Et ita lucratiue voluit sibi acquirere p̄bendā et cū vouisset totum p̄cium agri venditi ponere ante pedes apl'orum. nō soluens votum. defraudauit de p̄cio agri conscia vxore sua. medietatem ptem sibi reseruans. reliquā ad pedes apostolorū ponens. Q̄d statim petrus p̄uidens i spiritu ait. Anania cur temptauit satbanas cor tuum mentiri te spūisancto. Cur fraudasti de p̄cio agri. Nō es mentit⁹ hominibus. sed deo qui scrutat corda. et p̄dit omnes qui loquunt mendaciū. Audiens hoc ananias cecidit et expirauit. Ubi notandum qz licet in euangelio dñs dixerit. Qui te pcusserit in maxillam dexterā. prebe ei z aliam. tñ in p̄mitiua eccl'ia q̄nq; exercuit vindictam. Q̄n enim primo p̄mulgant leges. solent ad eas sanciendas graues vindicte exerceri. vt rigorem promulgate legis sanciat seueritas vindicte. Q̄n in initio legis nascentis. p collectionem ligni in sabbato lapidabat homo. In initio sacerdotij duo filij aaron igne consumpti sūt p oblato igne alieno. Sic ananias defraudans de p̄cio agri corruit z expirauit p terrore alijs incutiendo. qz tā velox vindicta magnum timorem alijs incussit. Factus est ei timor magnus in omnes qui audierūt Et est anticipatio. qz solius viri mortem ante vxoris exitum pauci audierunt. Surgentes aūt iuuenes asportauerunt cadauer. z sepelierunt. Et factum est quasi horarum trium spacium et vxor eius nesciens introiuit. Ad quā petrus. Dic mulier si tanti agrum vendidisti. ad quem illa. Etiam tanti. Ad quam petrus. Quid vtiq; conuenit vobis temptare spiritū domini. Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum stant ad ostium z efferēt te. Ac si verbo breui concludens diceret. morieris. Qui enim sepelit mortuum est. et confestim corruit ante pedes eius z expirauit. qa fuit conscia fraudis. Et intrantes iuuenes q

stabant ad ostium.inuenerũt eam mortuaz et asportauerunt z sepelierunt ad virum.id est iuxta virum suũ. Fuit enim hec cõsuetudo hebreorum vxores sepelire iuxta viros suos vt cõiunctionem carnis sequeret cõiunctio pulueris.z qz mulier formata ẽ de costa viri

De signis que fiebant ab aplis. Capitulum. XXIII

PEr manus autem apostolorum fiebant signa z prodigia multa in plebe.z erant omnes vnanimiter in porticu salomonis. Nemo aũt infidelium audebat se ficte ꝓiungere illis.quia territi erant exemplo ananie. Et augebat in dño credentium multitudo.et ponebant in plateis infirmos in lectulis z grabatis.vt veniente petro vmbra illius corpis obumbraret liberarent ab infirmitatib9 suis.Quia petr9 priuilegiatus erat in miraculis.z maiora legitur fecisse q3 christ9.

Scõm quosdaz scribit grabbatũ p duo. b.sicut sabbatũ.z sic dicunt debere pferri media corrupta.alij dicunt grabatuz q3si grauatum.et mutat u.in b.z sic debet produci.qđ est verius.

Et vide qz grabatuz ppue dicitur lectisternium pauperum.in quibus nihil corpori substernit.sed tantũ supponit capiti substramentum.

De incarceratione apostolorum Capitulum. XXIIII

EXurgens aũt princeps sacerdotuz et saducei repleti zelo z iniecerunt man9 in aplos et posuerũt eos in publicã custodiã.i.in carcerem. Nota q cum supradictum sit pluraliter principes sacerdotum.hic dicit singulariter.qz forte vnus eoz mortuus erat.s.annas Vide quoq3 quia saducei dicti sunt.quasi seducei.a sedech qđ interptatur iusticia.vnde melchisedech quasi rex iusticie. Usurpabãt enim sibi nomen iusticie cum essent iniusti. Uel dicti sunt saducei a sadoch sacerdote ad quẽ transtulit salomon sacerdotiuz ab abiathar.qz gloriabatur se esse de genere ei9. Isti consentiebant principibus sacerdotum in pse cutione apostoloz.quia ꝓdicabant resurrectionem quã ipsi negabant.

Qũo per angeluz de carcere sunt educti Ca.XXV

ANgelus aũt domini p noctez apiens ianuas carceris z educens eos dixit. Ite et loqmini in templo plebi omnia vba vite hui9 vite christiane qđ addere nõ fuit necessarium.qz iam famosa erat secta christianorum Nõ est aũt intelligendum angelum apuisse ianuas carceris.sed qđ dictum est. aperiens sic accipiendum est. Ac si diceret.ita eos educens.ac si ianue essent apte. Credendum enim est iuxta qđ tradũt sancti.clausis ianuis eductos esse de carcere.qđ factum est ad deoz ꝓfirmationem.z iudeoz confutationẽ. Nã quõ desitauit thomas xpm in carne z ossib9 clausis ianuis ad discipulos intrasse.cum se ipsum viderat clausis ianuis de carcere eductum esse. Judei quoq3 dicentes corpus xpi furto sublatum de monumento. quo furto dicerent aplos eductos esse de carcere clauso. Juxta ꝑceptuz angeli apli intrauerunt diluculo in templum.z docebant plebem.qz ꝑceperat angelus vt ꝓdicarent in templo.scz in loco celebriori z a sacerdotibus frequentato

Qũo obstupuerũt illis eductis Capitulum. XXVI

ADueniens autem princeps sacerdotũ z qui cũ eo erant ꝓuocauerunt concilium.vt deliberarẽt quid faciendum esset de eis. Ad hoc enim missi fuerant in carcerem.vt ad iudicium traherent Et miserunt ad carcerẽ vt adducerent. Cum qz reuersi essent ministri renũciauerunt eis sicut inuenerant dicentes. Carcerẽ quidem clausum inuenimus cum omni diligentia.z stantes ad ianuã custodes. apientes autem neminem intus inuenim9. Ut autem audierũt hos sermones magistrat9 tẽpli et principes sacerdotũ.i.potẽtiores z sapiẽtiores.ambigebant quomõ hoc factum esset. Et ecce q daz aduenies dixit eis. Uiri qs posuistis in carcere.stant in templo z docent plm.

De responsione eoꝝ Ca. XXVII

Tunc abijt magistratus cuꝫ ministris. i. princeps sacerdotum. Et est magistratus singularis numeri. ꝛ eodem mō in p̄cedenti ꝑm grecum. Et adduxit eos sine vi. nō audēs eis violentiaꝫ facere ꝓpter ꝓp'm qui fauebat eis. Et statuerunt eos in cōcilio. ꝛ ait illis p̄nceps sacerdotū. Præcipiendo p̄cepimus vobis auctoritate. s. pontificali. ne doceretis amplius in nomine isto. s. in nomine iesu. ꝛ ecce replestis ierm doctrina vestra. Nūquid vultis inducere sup nos sanguinē hominis huius. i. sanguinis vindictā. q. d. Numquid arguistis nos quasi reos sanguinis innocētis p̄dicando eum innocentem quē condemnauimus. Et respondērūt vnanimiter oēs apostoli ex feruoꝛe et zelo nō patientes vnum p omnib⁹ loqui. Obedire oportet deo magis q̄ꝫ hominibus. Deus patrum nostroꝝ suscitauit iesum quē vos interemistis suspendentes in ligno. ꝛ exaltauit illum ad dexteraꝫ suam. ꝛ nos testes sumus hoꝝ verboꝝ. et spūssanctus quē dedit non solum nobis sed omnibus obedientib⁹ sibi. in quo ad penitētiam eos p̄uocauit. Ac si dicant. Etiam vobis si velitis obedire. Hec audientes dissecabant coꝛdibus suis.

De consilio gamalielis Ca. XXVIII

Tunc surgens in concilio q̄dam phariseus nomīe gamaliel legis doctoꝛ honoꝛabilis vniuerse plebi. p̄cepit vt ad bꝛeue eos amouerent. Iste gamaliel vt dicit clemens in epistola quadam fuit discipulus apostoloꝝ sicut nicodemus. ꝛ erant de consilio apostolorum inter iudeos vt sepe mitigarent iraꝫ eorum aduersus eos. Locutus est ergo gamaliel in concilio in hunc modum. Viri israelite attendite vobis quid acturi estis sup hominib⁹ istis. q. d. Nō debetis subito iudicare sed expectare. q᷑ si opus eoꝝ est opus tantū hominū. ꝑ se destruet. si autem est opus dei stabit nec poterit destrui. Et hoc ostendit exemplo duoꝝ scz theode ꝛ iude galilei. Theodas magus vt tradit ioseph⁹ dicebat se pꝛophetam. ad cuius psuasionem multi vendentes omnibus suis ꝛ sublatis ex vbe facultatibus ad ripas iordanis venerunt et ꝓmisit se facturum post triduū vt diuideret iordanis et transirent sicco pede sicut transierant filij israel. Et dum expectarent. in triduo illo sup ueniens p̄curatoꝛ p̄sidis sirie cum multitudine equitum. multos ex eis occidit. ꝛ caput ipsius theode bieroſolimaꝫ reportauit.

Aliud exemplum de eodem Capitulum. XXIX

Post hūc extitit iudas galileus in diebus pfessionis. id est descriptōnis generalis ab augusto facte q̄n vnusquisq; soluens censuꝫ capitis sui. pfitebatur se subdituꝫ romano imperio. Iste iudas galile⁹ fuit esse⁹ genere. Et vt tradit ioſephus persuadebat iudeis vt negarent tributa romanis. asserens eos qui decimas ꝛ ꝓmitias deo soluebant. non debere soluere tributa hominib⁹. Et intantuꝫ p̄ualuit hec doctrina eius. vt phariseri et magna ps populi quererent ab ipso domino. an soluendum esset tributum cesari an nō. postea periit ipse ꝛ quotquot ei consenserunt. Consenserunt ergo exhortationi gamalielis. et conuocantes apl'os flagellauerūt eos ꝛ flagellatos dimiserunt. phibentes sub cōminatōne mortis. ne amplius loquerent in nomīe iesu Et ibant apostoli gaudentes a conspectu cōcilij. quoniā digni habiti sunt ꝓ nomine iesu ꝓtumeliam pati. Ecce quantū erat in eis iaꝫ robur fidei. qui nec verbis phiberi poterāt nec flagellis. i. nō destiterūt p̄mo verbis phiberi. modo flagellis cesi.

De cā murmuris inter christianos Capitulum. XXX

In diebus autem illis crescente numeꝛo discipuloꝝ. i. christianoꝝ qui eo tpe dicebāt discipuli. factum est murmur grecoꝝ. i. aduenaꝝ gentiliū in ciuitate ꝙersantiū. Vel iudeoꝝ qui fuerant in dispersione nati ꝛ inter grecos nutriti aduersus hebꝛeos. eo ꝙ despicerētur

vidue eoꝝ in mīsterio quotidiano.qz vidue hebreoꝝ erant magis perite.et ꝺ alijs ꝑfere bant in dispensatione āministrationis quotidiane.Et pōt intelligi causa murmuris dupliciter.Vel qz vidue grecoꝝ ī quotidianuz ministerū nō admittebant.vl' qz in ministerio quotidiano nimis grauabāt.Forte faciebant eas focarias ⁊ hmōi vilia āministrare.Videntes aūt apli eam murmuratiōz ortaz ꝑ āmīstratione viduaꝝ.quas ideo necesse erat āministrare.qa non poterāt ipsi ad hoc sufficere.vt singulis distribuerēt. multitudinem ꝓuocantes dixerūt. Nō est equuz nos derelinquere vbum dei ⁊ ministrare mensis Considerate ergo frēs viros ex vobis boni testimonij septē plenos spū sancto ⁊ sapientia quos ꝓstituam⁹ sup hoc opus vt ipsi ministrent vel ꝑsint ministrantib⁹.nos vo oꝛōni et ꝑdicationi vacabim⁹. Et placuit hmp iste multitudini.⁊ elegerūt septē.s.stephanum et philippū.⁊ pchorum⁊ nicanoꝛē.et timonē.et parmenā.⁊ nicolaum aduenā antiocenuz. Qui solus dict⁹ est aduena qz alien⁹. Vel qz solus erat aduena.vel qz notabilis solus erat futur⁹ ꝺz aduena.q.alienus. Hos statuerūt illi q̄ elegerant ante ꝓspectū apl'oꝝ. Et oꝛātes apli imposuerūt eis man⁹. Hoꝝ vicem hñt in eccl'ia archidiaconi.ppter ea instituti vt portent pondus negotioꝝ.vt ep̄i liberius vacēt doctrine ⁊ oꝛatiōi. Sed ep̄i nostri tpis qz deprehenderūt archidiaconos in hmōi ammīstratione min⁹ circūspectos.puta quadaz cautela dant operaz huic opationi.i.mīstrationi. Et vide q qz apli oꝛātes legunt man⁹ eis imposuisse.cū in ordinationib⁹ fiunt oꝛationes.Hac etiā auctoꝛitate in q̄busdā eccl'ijs man⁹ imponūt diaconib⁹ in ordinatiōe Qui aūt eis man⁹ nō imponūt.secuz habēt auctoꝛitatem bede. Q; aūt dictum est.⁊ oꝛātes imposuerūt eis man⁹.dicit intelligendū esse factū post.qz postea eosdez ordinauerūt ministros ad ministerū sacri altaris.⁊ dñici coꝛpis et sanguinis.⁊ tunc eis man⁹ imposuerunt. Ān ⁊ sacerdotib⁹ cum ordinant man⁹ imponunt. Verbuz dñi crescebat.⁊ multiplicabat numerus discipuloꝝ in ier'lim. Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei

¶ De cōmendatione beati stephani Capitulum .XXXI

Et stephan⁹ plen⁹ gratia ⁊ foꝛtitudīe faciebat ꝓdigia ⁊ signa magna ī pl'o. Surrexerūt autē quidam de sinagoga libertinoꝝ.a regione sic dictoꝝ. Vel libertinoꝝ.i. manumissorum.q̄ cum ꝓs fuissent ꝓi postea fuerant de libertate donati. et sic de seruili cōditione fuerunt q̄ primo restiterūt fidei xp̄i. et cirenēsium a cirene ciuitate.et eoꝝ qui erant a cilicia ⁊ asia minoꝛ que sibi ꝓxie sunt. disputantes cum stephano. ⁊ nō poterant resistere sapientie ⁊ spūi sancto qui loquebat in eo. Tūc introduxerunt duos falsos testes.q̄ testificarent eum dixisse blaspbemiā in deū ⁊ in moysen.⁊ cōmouerunt plebē ⁊ senioꝛes ⁊ scribas ⁊ adduxerūt eum in ꝓciliū ⁊ surrexerūt duo falsi testes.⁊ dixerūt. Hō iste nō cessat loqui aduersus locū sanctū ⁊ moysen.q.d. Detrahit templo ⁊ legi. Audiuim⁹ eum dicentem. q̄niam ihesus nazaren⁹ destruet locū istuz.et mutabit traditōnes q̄s tradidit nobis moyses. Et omnes q̄ intuebant eum sedentes in concilio videbāt faciem ei⁹ tanq̄z faciem angeli. Et dixit ꝓnceps sacerdotū. Nūquid hec ita se habent. Tūc agressus est beatus stephanus facere grandē sermonē. Et qz arguebat de blaspbemia in deū ⁊ in moysen. ideo ꝑmittit in ꝓncipio ꝓmonis cōmendationē dei dicens.deuz q̄ locut⁹ est patrib⁹ et ꝓphetis esse deum maiestatis et glorie. Et statim accedit ad cōmendationē moysi.incboans ab altiori.s.a cōmendatione patrū.a q̄bus descendit moyses. Incboat itaq; ab abraba; q̄modo egressus de chaldea venit in mesopotamiaz et inde in carram.⁊ inde in iudeam.

¶ De sermone eiusdem Capitulum .XXXII

Viri inquit fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abraba; cum esset in mesopotamia priusq; moraret in carram ⁊ dixit ad illum. Exi de terra tua ⁊ de cognatōe tua Terciuz addit in geneli.s.de domo patris tui

Sed a stephano p̃termittit̃ quia scientib⁹ loquebat̃. Ideo hist̃oriã breuit̃ tangit vl̃ trãsit quasi notam. Sed videt̃ obloqui libro geneseos, vbi videt̃ p̃tineri. q̃ post mortem patris. s. thare dictũ fuerit hoc. s. abrahe. de quo p̃stat q̃ mortu⁹ est in carram. vbi & filius ei⁹ cuz eo habitauit. & ita dictũ est in carram. Quid est ergo q̃ hic dicitur p̃iusq̃z moraret in carram. Potuit ei vtrobiq̃z dici. Vel vbi dicit̃ et dixit ad illum. supple postea in carrã. Sed siue in mesopotamia siue in carraz. siue vtrobiq̃z dictum sit ei. qũo ergo dictum est ei. exi de terra tua. quæstio est. Nunquid iam exierat de chaldea. vtiq̃z. Sed adhuc ibi tenebat̃ spe & desiderio redeundi. Preceptum est ergo ei vt exiret mente q̃ iaz exierat corpe. Vel potest dici q̃ mesopotamia & carram in chaldea sunt. Et ita egressus de chaldea. i. de quadam p̃te chaldee venit in mesopotbamiam in aliam p̃tem. s. chaldee. et inde venit in carram que adhuc erat mesopotbamia. Tunc exijt de terra chaldeoꝝ & de mesopotbamia. quãtũ ad hoc quod videt̃ bis dictuz. et venit postea in carram. Et inde sil̃r de carraz post q̃z mortu⁹ est pater eius transtulit eum dominus in terraz istam in qua vos habitatis Vel tunc exijt de terra chaldeoꝝ mente. & inde. i. demum. s. post depositionez illius volũtatis. post mortem patris translat⁹ est in terram istam. Vel si intelligat̃ dictum. venit in carraz plane legit̃ hec litera. Et vide quia in hebreo dicit̃ de bur chaldeoruz. i. de igne chaldeoꝝ. Chaldei enĩ ignez adorabant. & p̃ignez trajciebãt puulos suos. sicut nos trajcim⁹ p̃ aquam baptismi. Et tradũt hebrei q̃ quia thare & filij eius cũ essent in chaldea nolebãt adorare ignez. pjecti sunt a chaldeis in ignẽ. & combust⁹ est aram frater abrahe. Abrahã vo a domino liberatus est. vñ sepe dictuz est ei a domino. Ego sum dñs de⁹ tuus q̃ eduxi te de bur chaldeoꝝ

De p̃secutione narrationis Capitulum. XXXIII

Post quã autem liberatus est cum patre suo thare & nachor fratre & loth nepote. & tota familia. venit in carram. & inde post mortez patris ibi remanẽte fratre eius nachor venit in iudeam. Cũ nõ dedit illi hereditatez dũs in ea. nec passum pedis. i. nec etiã minimam p̃tem. q̃ nihil possedit ibi nisi titulo emptionis. Spelunca enim cum agro nõ hereditate possedit. sed p̃recio emit ab effron filio seor theo. sed repromisit deus dare illam in hereditatem semini eius post ipsum. cum nõ haberet filium dicens. Erit semen tuũ accola. i. pegrinum in terra aliena. quadringentis. et xxx. annis et in parte huius temporis subjcient eos seruituti & male tractabũt eos egipcij quia centum quadraginta q̃tuor annis fuerunt in seruitute pharaonis regis egipti. et gentem cui seruierint ego iudicabo dicit dominus. & post exibunt & mihi deseruiẽt in loco isto. Sic ordinata cõstructione litere nil scrupuli surgit inde. Nos quadringentos triginta annos cõputat rabanus a die qua facta facta est hec p̃missio abrahe vsq̃z ad egressum de egipto. A tempore nãq̃z p̃missionis facte abrahe vsq̃z ad ingressuz iacobi egiptũ fluxerunt ducenti quadraginta anni. & ab ingressu ad egressum totidem. Sic rabanus. Cui consonare videt̃ apostolus dicens. quia post quadringentos & triginta annos facta est lex.

Quo cõputentur. cccc. xxx. anni Capitulum. XXXIIII

Beda et augustin⁹ quia dictũ est. In ysaac vocabit̃ tibi semen. adherentes huic vbo cõputant. cccc. et. xxx. annos a natiuitate ysaac vsq̃z ad mortẽ duoꝝ regũ. s. seon regis amorreorum & og regis basan. Prosequit̃ exinde breuiter stephan⁹ hist̃oriã. Et dedit illi testamentuz circũcisionis. & genuit ysaac. & circũcidit euz octaua die. Et ysaac genuit iacob. & iacob. xij. patriarchas. & patarche emulãtes ioseph vendiderunt eũ in egiptum negociatoribus. qui transtulerũt euz in egiptum q̃ breuiter transit. Et erat deus cũ eo. & eripuit eum ex omnib⁹ tribulationib⁹ eius. & dedit ei sapiam et grãm in cõspectu pharaonis regis egipti. & p̃stituit eum p̃positũ sup egiptũ

et sup oēm domum suā. Postea facta est fames magna in vniersa terra. Et audiēs iacob frumentū esse in egipto pmo misit filios postea ipse cum septuaginta quinq; aiabus descendit in egiptū. Veritas habet pm liby geneseos q; cum.lxx. aiabus intrauit. et si cōputant ipsi iacob z ioseph cū duob⁹ filijs nō sunt ibi nisi.lxx. Lucas addit q̄nq; p anticipationē. cōputans nepotes ioseph. lequēs editionē.lxx. interptum que magis erat autentica. Quā nisi sequeret forte minus crederet et z opus ei⁹ suspectū haberet. Et defunct⁹ est ipse iacob ī egipto. z patres nostri. s. xij. patriarche. z translati sunt in sichem. Hoc de solo ioseph legit. q; filij israel ad ei⁹ petitionē ossa ei⁹ de egipto trāstulerūt. que etiā ppbetasse legunt z sepulta sunt in sichem. Quid est ergo qđ pluraliter dictū est translati sunt in sichē

¶ Opinio bede de eodem
Capitulum. XXXIX

Credendū est ut dicit beda stephano. credendus est hieronimo. q̄ in hystoria paule dicit eas transisse p sichē. et ibi inuenisse sepulcra. xij. patriarchas. Ydumo ergo trāslata in sichez. posita sūt postea in sepulcro qđ emit abrahā pcio argenti a filijs emor filij sichem in spelunca. s. duplici quā emit quadrigētis siclis ab effron filio seor etheo. s. in abrahamio. vbi sepult⁹ est adam cū eua abrahas cū sara. isaac cū rebecca. iacob cū lya. Hz qđ est qđ dictū est in sepulcro qđ emit abrahā a filijs emor filij sichē. cum ostet abrahā emisse sepulcr⁹ ab effron etheo. Iō sic ostruūt q̄das literā. Translata sunt in sichē. sichez dico emptam a filijs emor filij sichez. Sed q̄d est qđ dr emor filius sichē. cum ostet sichē fuisse filium emor. Potuit esse q; fuerint duo sichem quorū alter dr a luca pater emor. alter ī genesi dr filius ei⁹. Vel ita ordina cōstructionem vt iungas pncipiū sermonis z finem ꝫ mō. Z filijs sichē filij emor. Et ita bic loc⁹ pgruit libro geneseos. Ut ergo excludat oīs dubitatio. ita ostruat litera. Translati sūt in sichē sichem dico emptā a iacob scz a filijs sichem filij emor. Ac si diceret. in illam ptem sichem quā emit iacob nō abrahā. z inde postea positi sunt in sepulcro qđ emit abrahas ab effrō etheo. s. in abrahamio.

¶ Redit stephanus ad ordinē hystorie
Capitulum. XL

Postea redit stephanus ad ordinē hystorie. q; q; dammō digressus fuerat. z cōtinuat ei qđ dictum est. Post hec eribūt z deseruient mihi in isto loco. Cum aūt appropinquaret tps repromissionis creuit pplus z multiplicatus est in egipto. quoadusq; surrexit alius rex in egipto ignorās beneficia ioseph. i. immemor beneficiorū ioseph. Hic afflixit patres nostros pcipiens necari puulos nostros. Et eo tpe q̄ dedit edictum occidendi puulos. natus est moyses. z fuit gratus deo. Ecce qūo descendit ad cōmendationē moysi. q; arguebatur blaspbemasse in eū. Qui cū nutritus esset tribus mensib⁹ in domo patris sui. piectus est in flumen. et sustulit eum filia pharaonis q̄ venerat ad flumen vt lauaret. z enutriuit eū sibi in filiū. Et eruditus est moyses omni sapientia egiptioz z erat potens in vbis z operibus suis. i. eloquēs z fortis. Cum aūt esset. xl. annorū visitauit fratres suos filios israel in terra iessen vbi occidit egiptiū rixantē cū hebreo. putās fratres intelligere sicut ipse intelligebat in spū. q; p manū illius dñs filios isrl de manu egiptiorū esset liberatur⁹. At illi nō intellexerūt. Et cū sequēti die vellet recōciliare duos hebreos rixātes. q̄ iniuriā faciebat alteri. repulit eū dicēs. Quis te ostituit pncipem z iudicem sup nos. Numq̄d me vis interficere. sicut heri interfecisti egiptiū. Quo audito timens sibi moyses fugit in terram madian. vbi de sepbora filia sacerdotis madian quā duxit. duos genuit filios. Expletis aūt annis. xl. apparuit illi de⁹ in deserto montis sinay. cū miraret gregē ad interiora deserti in rubo. et facta est vox dñi ad eum dicens Ego sum deus patruz vestroz. z tremefact⁹ est moyses. Dixit ad illi de⁹. Solue calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in q̄ stas terra sancta est. Vidi afflictionem pli mei q̄ est in egipto. z gemitū eorum audiui. z descē

di liberare eos. Et nūc veni. mittam te in egi; ptum. Hunc moysen quē negauerūt dicen; tes. Quis te ꝓstituit ꝓncipē sup nos. misit de⁹ ꝓncipem ⁊ redemptorem eoꝝ de seruitute egipti. cum manu. i. opere vel auxilio angeli qui apparuit ei ī rubo. Hic eduxit eos faciēs signa ⁊ ꝓdigia ī terra egipti. et in mari rubro et in deserto annis. xl. Hē moyses dixit filijs israel. Ꝓpbetam sulcitabit vobis deus de fratribus vestris. ipsum tanq̄ me audietis. Hic est q̄ fuit in ecclesia. i. in ꝯgregatione po puli israel in solitudine sinay cum angelo q̄ loquebatur ei in mōte cum patrib⁹ nostris qui accepit verba vite dare nobis. cui nolue runt obedire patres nostri. sed repulerūt eū ⁊ auersi sūt cordib⁹ suis in egiptū ad aaron dicentes. Fac nobis deos qui p̄cedent nos. Et fecerūt vitulū. ⁊ hostias ei obtulerunt

¶ Cōmendat tabernaculum ne videatur damnare locum sanctum

Capitulum. XLI

Postea quia dicebant eum deprauare locū sanctū subdit de cōmendatione tabernaculi. Qō dictum est tabernaculū testimonij vel q̄ in eo erat arcba testimonij. vel q̄ ante fores tabernaculi cause sub testibus diffinie bant. Tabernaculum inquit testimonij fuit cum patribus nostris in deserto. sicut dispo suit deus loquens ad moysen vt faceret illō ꝑm formā quaꝫ viderat in mōte Hoc babue runt patres nostri vsq̄ in diebus dauid. In diebus aūt salomonis templū tabernaculo successit. Postea incepit eos arguere. postq̄ purgauit se a crimine sibi a falsis testib⁹ ob iecto. Dura inquit ceruice ⁊ incircūcisis cor dibus ⁊ auribus vos semp spiritui sancto re stitistis sicut ⁊ patres vestri. Quem ꝓpheta rum non sunt ꝑsecuti patres vestri. Hoc au dientes dissecabātur cordibus suis ⁊ stride bant dentibus in eum.

¶ Q̄ lapidauerunt stephanum

Capitulum. XLII

Cum autem esset stephanus plenus spiritu sancto intuens in celum vidit gloriam dei. ⁊ iesum in forma humana stantē a dextris virtutis dei Stans apparuit ei crucifixus. ne titubaret la pidandus. Eo enim ipso q̄ stabat se paratum ei subuenire monstrabat. q̄ stare pugnātis est vel adiuuantis. Ecce inquit video celos aptos. ⁊ filiū hoīs stantē a dextris ⁊tutis dei Tūc exclamātes voce mag̃ clauserūt aures suas quasi abborrentes audire blaspbemiā et impetum fecerunt vnanimiter in eum. et eijcientes eum extra ciuitatem lapidabant. in hoc ꝑm legem se agere estimātes. q̄ ꝑm legē blaspbemus educebat extra castra. ⁊ lapida bat cum vniuersus populus. Et testes duo sc̄z falsi q̄ primi ꝑm legem tenebātur lapides ꝑicere. quia in lege dictum est de blaspbemo Postma man⁹ testium lapidabit eū. Et depo; suerunt vestimenta sua ne inq̄narent tactu illius. secus pedes adolescētis qui vocabat saulus postea vocatus est paulus. Cui teste beda in boc de⁹ misericorditer puidit q̄ non est man⁹ eius sang̃ne innocētis polluta. Ex tantūmodo seruauit lapidantium vestimē; ta ⁊ consensit eis vñ tanq̄ dignus morte pe; riret. nisi deus p gratiam ei pri̅am inspiraret Lapidauerunt ergo stephanū leuitam inuo; cantem ⁊ dicentem. Domine iesu accipe spi ritum meū. sicut et xp̄us ad patrē ait. In ma nus tuas cōmendo spūm meū. Positis au tem genibus clamauit voce magna dicens. Domine ne statuas illis boc peccatum. q̄a nesciunt quid faciunt. Multi enī ex eis ipm occidendo estimabant se legē implere. iuxta quod dominus p̄dixerat. Venit bora vt oīs qui interficit vos. arbitret obsequiuz se ꝑsta; re deo. Et cū boc dixisset obdormiuit in dño. Et facta est ꝑsecutio magna in ecclesia que erat bierosolimis. q̄ occiso beato stephano vno de p̄cipibus ecclesie ⁊ quasi p̄micerio vij. diaconorum. ceperūt alios ꝑsequi grauiter. ī tantū q̄ omnes discipuli p̄ter apostolos qui vt pastores gregis ceteris erant ꝓstantiores. dispersi sūt per regiones iudee ⁊ samarie fugientes a facie ꝑsecutorum. iuxta q̄ p̄cesperat dn̄s. Si vos ꝑsecuti fuerūt in vna cīuate fugite in aliam. Curauerunt aūt stephanuz viri timorati. i. iuxta morē terre diligent̄ curā

adhibentes sepulture. ⁊ fecerũt planctuz magnuz sup eũ. Tunc apli puidentes q ad gentes in posteꝝ essent transituri. puidẽtes fidelibus q̃ erant in irlm remãsuri. ordinauerũt iacobũ alphei. episcopũ bieroſolimoꝝ. ⁊ imposuerunt ei manus petrus ⁊ iacobus. et iohannes. Ideo nõ a pauciozibus q̃z trib⁹ episcopis. epus hodie ꝓsecrat.

De prima persecutione sauli Capitulum. XLIII

Saulus uero deuastabat ecclam. discurrẽs p domos trahẽs viros ac mulieres ⁊ detrudens in carcerẽ. Neminem tñ occidebat dominio custodiente man⁹ eius. ne sanguine innocentũ polluereť. Qui aũt dispersi fuerant ptransibant de loco ad locũ euangelizantes v̈bum dei. nihilomin⁹ quia dispersi constantes erãt in p̃dicatione euangelij. Philippus aũt diaconus secũd⁹ a stephano. descendẽs in ciuitatem samarie p̃dicabat ibi christuz Et intendebãt turbe vnanimit bis que a philippo dicebanť. videntes miracula que faciebat. q̃ mltos demoniacos liberabat. mltos paliticos sanabat. et claudos erigebat. Erat aũt ibi simon magus seducens gentẽ. cui auscultabant omnes a mimo vsq̃z ad maximũ q̃ magicis artib⁹ multa faciebat. vñ dicebãt ipm esse virtutẽ dei magnã. estimantes ipm esse ꝓphetam vel angelũ vel dei filium. quia mẽtes eoꝝ dementauerat. i. magicis artibus subuerterat. Cunq̃z crederent philippo euãgelizanti de regno dei in noĩe iesu christi baptizabanť viri ⁊ mulieres. ⁊ simon simulauit se credere ⁊ baptizatus est. Videns ei philippum facere miracula. qualia ⁊ quãta ipse facere nõ poterat. nec ita facile. putauit ex quadam industria fieri. ideo ficte baptizatus est vt familiarius ei adhereret. ⁊ addisceret artem. qua similia potest facere.

De petitione simonis magi Capitulum. XLIIII

Cum autez audissent apli q̃ erant bieroſolimis. q̃ recepisset samaria v̈bum dei. miserunt ad eos petrum ⁊ iohãnem. Qui cũ venissent oraverunt p ipsis vt accipent spũm sanctũ visibiliter q̃ forte nõdum fecerãt. nondũ enĩ in quen q̃z illoꝝ venerat. i. visibiliter descenderat. Cõstat enim q̃ invisibiliter spũm sanctũ acceperant. cuz baptizati essent in noĩe dñi iesu christi. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum. ita q̃ visibili signo ostendebať. cũ linguis omnib⁹ loquerenť. Constat hũc philippũ diaconũ fuisse nõ apl'm. Nõ videť ex glosa sup matheuz. quia manuũ impositiõez reseruauit aplis. quapterea reseruať hodie solis eoꝝ vicarijs. i. episcopis. q̃ manus imponũt ⁊ frontem linũt in ꝓfirmatione. vbi dať spũs sanct⁹ ad robur Si enim philippus iste apl'us esset. statim baptizatis manus imponeret. nec ad hoc alios expectaret. Cuz aũt simon vidisset q̃ per impositionem manus apl'oꝝ daretur spũs sanctus putans ex quadaz industria hoc ab eis fieri ⁊ hanc posse ab eis p̃cio comparí obtulit eis pecuniã dicens. Date mihi hanc potestatez vt cuicunq̃z manus imposuero accipiat spiritum sanctũ. ⁊ sic voluit emere hãc potestatem ad lucrũ. Ad quẽ petrus. Pecunia tua tecum sit in p̃ditionem. Nõ sic potest distingui. ne videať impẽcari pecuĩe Pecunia tua tecum sit. supple ducens te in p̃ditionem. Vt imprecando ait. In p̃ditione pecunia tua tecum sit. i. pecuniam tuã habeas. ⁊ p ea penã eternã luas. Sancti enim cũ snĩam maledictionis p̃ferunt. nõ ex voto vltõnis sed intuitu iusticie in eam prumpunt. Nõ est tibi pos in sermone isto. vt ad manũ tuaꝝ impositionem deť spũs sanctus. Coꝝ enim tuum non est rectũ coram dño. Penitentiaz itaq̃z age p hac nequicia tua. ⁊ roga deum vt si forte remittať tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis ⁊ obligatione iniq̃tatis video te esse. Sciebat eũ petrus in spũ. penitentiam nõ acturũ. sed ad hoc eum exhortari erat ei⁹ officium. Simon aũt sciens se indignum a deo exaudiri. noluit orare. sed ait aplis. Orecamini p me. vt nihil veniat sup me boꝝ que dixistis. Petrus vo ⁊ iohãnes redibant bieroſolimam. ⁊ multis ciuitatib⁹ samaritanoꝝ euãgelizabant.

De eunucho baptizato a philippo.
Capitulum.XLV

Angelus aũt domini locutus est ad philippum dicens Surge ⁊ vade contra meridianum ad viam. que descendit a bierusalem in gazã id est in affricam. q.d. Vade ad viam p quã a bierusalem p gazam descendit in affricam Hec scz gaza destructa est. Vetus enim gaza que olim erat terminus chananeoꝝ iuxta egiptũ ꝺstructa erat ⁊ loco ei⁹ edificata ẽ alia Et surgẽs abiit. Et ecce vir ethiops eunuch⁹ potens in domo candacis regine. qui erat super omnes gazas eius. erat enĩ consuetudo eunuchoꝝ custodire thesauros potentũ venerat adorare in bierusalem. Et vt traditur in alijs hystoꝝijs. per eum miserat multa dona templo in bierusalẽ candacis regina ethiopum. Et vide quia omnes regine ethiopũ dicebant regine candaces. sicut romanum peratores dicebantur cesares. nec habebat regimen regio illa nisi a feminis. Cũq; reuerteretur ethiops ille sedens sup currum. et legens ysaiam ppbetam. dixit spiritus philippo. Accede ⁊ adiunge te currui. Accedẽs autem philippus. audiuit eum legentem ysaiaz et dixit. Putas ne intelligis que legis. Qui ait. Et quomodo possum. si nõ aliquis ostenderit mihi. Et rogauit philippum vt ascenderet currum ⁊ sederet secum. Erat autem hic locus scripture quã legebat. qui domĩo procurante sic legend⁹ occurrerat. Tanq; ouis ad occisionem ductus est. ⁊ sicut agnus coram tondente se sine voce. sic nõ aperuit os suum Respondens autem eunuchus philippo dixit. Obsecro te domine vt dicas de quo ppheta hec dicit. de se an de alio aliquo. Aperiens autem philippus os suum ⁊ incipiens a scriptura hac. de qua scz querebat euangelizauit illi iesum. Et dum irent per viam. peruenerunt ad quandã aquã. Et ait eunuchus Ecce aqua. quis phibet me baptizari. Ad quem philip⁹. Si credis ex toto corde. licet tibi baptizari. Ad quem ille. Credo dei filiũ esse iesum. Et vide. quia cum in spiritu videret philippus eunuchi fidem. voluit tamẽ abeo extorquere confessionem manifestam. nolens eum subito baptizare. Vt daretur exemplum baptizantibus ⁊ baptizandis interrogandi ⁊ confitendi. Unde hodie cuz quadam dilatione ⁊ ptelatione scrutinioꝝ celebratur solenne baptisma in sabbato paschali. qz incipiunt scrutinia in media quadragesima ab ea die qua cantatur. duz sanctificatus fuero. Et iussit stare currũ. ⁊ descenderunt ambo de curru. ⁊ baptizauit philip⁹ eunuchum Et cum ascendisset de aqua. spiritus domini rapuit philippum. ⁊ amplius nõ vidit eum eunuchus. sed ibat per viam suam gaudens. Philippus autem inuentus est in azoto. ⁊ p transiens euangelizabat cũctis ciuitatibus donec veniret cesareã. In qua legitur domũ habuisse. cuius vsq; hodie apparent vestigia nec nõ ⁊ cubiculum quattuoꝝ filiarum eius virginum ppbetissarum. Nunc redit hystoria ad ordinem suum psequens de paulo. et continuatur ei quod supra dictum est. Saulus deuastabat ecclesiam. Qõ enim dictum est de philippo ⁊ de cõuersione eunuchi. quasi incidens fuit.

De excecatione sauli
Capitulum.XLVI

Saul⁹ adhuc spirans minarum et cedis in discipulos domini. id est adhuc comminans eis. ⁊ in eos conspirans ⁊ ad cedem eorum aspirans. accessit ad principem sacerdotum. zelo furoris eum concitante. ⁊ petijt ab eo literas ad sinagogas singulas iudeoꝝ que erant damasci. vt eius auctoritate si qs inueniret damasci hoꝝ vie viros ⁊ mulieres. vinctos pduceret in bierusalem. Et cum iter faceret. cõtigit vt appropinquaret damasco. ⁊ subito circũfulsit eũ lux de celo. ⁊ cadẽs in terram audiuit vocem dicentez sibi. Saule saule quid me psequeris. id ẽ in membris meis. Qui ait. Quis es dñe. Ille deus es vt angel⁹. Ego inq̃t sum iesus quẽ tu psequeris. Durũ est tibi contra stimulũ calcitrare. i. potenciori rebellare. Et tremẽs ac stupẽs dixit. Domine q̃d me vis facere. Ille si diceret. Voluntatez tuã indica mihi. qz pparatus sum tibi obedire.

Ad quem dñs. Surge ⁊ ingredere ciuitatez et dicet tibi quid te oporteat facere. Viri autem qui comitabantur eum stabāt stupefacti. audientes quidē vocem ipsius pauli. nō ei⁹ qui loquebatur cum eo. neminē autez videntes. iuxta qđ ipse paulus infra dicit. Qui mecum erant lumen quidē viderunt. vocez autem eius non audierunt qui loquebatur mecum. Et surrexit de terra. ⁊ apertis oculis nihil videbat. Factus est cecus corpe. qui prius fuerat cecus mente. Ad manus autē illū trahentes. manibus scz suis manus eius tenentes ⁊ quasi cecuz ducentes introduxerūt eum damascum. Et erat ibi tribus diebus nō videns neqz manducās neqz bibens. In quo triduo creditur a spiritusancto didicisse euangelium. Unde gloriatur in epistola ad galatbas se nō babuisse bominez magistrū dicens. Neqz ab homine accepi illud neqz didici. sed p reuelationez iesu christi. Imponebatur eni ei a pseudo. q̄ edoctus esset ab anania non a spiritusancto. vnde vocabant euz apostolum ananie. Nec te moueat. si quando qz legatur conuersio eius facta primo anno dominice passionis. quandoqz secundo. alterum de anno vsuali. alteruz de āno emergenti dicit. Si enim computes primū annuz dominice passionis a kal'ianuarij qui ē annus vsualis. tunc secundo anno conuersus est paulus. Si autez computes ab ipso die passionis vsqz in sequētem diē passionis anno reuoluto qui est ann⁹ emergens in p̄mo anno dñice passionis conuersus est.

¶ Quomodo ex mandato domini ananias visitauit paulum Capitulum. XLVII

Erat autez damascus discipulus quidam. i. christian⁹ nomine ananias. Et dixit dominus ad illum. in visu. i. in visione noctis. Anania. At ille ait. Ecce dñe ego parat⁹ sū tibi obedire. Ad quem dominus. Surge ⁊ vade in vicum qui vocatur rectus. ⁊ quere in domo iude saulum nomine tharsensem. Ecce enī orat. Forsan iudas erat p̄prium nomen hospitis sui. vel forsan erat de tribu iude. vt sit sensus In domo iude. id ē inter iudeos qui ibi erāt de illa tribu. vel in domo iude. id est in vico iudeorum. Vicus aūt dicitur a vicinia ciuitatis. vt dicit Raban⁹. vt proprie dicant vicinioza rura ciuitatis. Hoc tamē ⁊ sepe alibi aliter accipitur. Ne timeret ananias venire ad saulum. quē nouerat acerrimū persecutorem christianorū. addidit dominus. Ecce enim orat. quasi diceret. Non est timendus quia fact⁹ est de saulo paul⁹. ⁊ de lupo agn⁹. Et ego etiam reuelaui ei aduentum tuū. Ja enim vidit in spiritu te introeuntem ad se. et imponentē ei man⁹ vt visum recipiat. Tūc ananias. Domine audiui a multis de viro boc quāta mala fecerit sanctis tuis in hierusalem. ⁊ habet potestatem a principib⁹ sacerdotum alligandi omnes qui inuocant nomen tuum. Ad quē dominus. Vade quoniam vas electionis est mibi iste. id est vas electum. ⁊ in fornace tribulationis p̄batum. vt portet nomen meū coram regibus ⁊ gentibus et filijs israel. Et tu quidem baptizabis eum sed nō docebis euz. ego enim solus docebo eum. ⁊ ostendam ei quāta oporteat euz pati p̄ nomine meo. vt per multas tribulationes probetur vas electuz ⁊ mala que intulit sanctis patiatur cum sanctis. Abijt ananias et veniens ad hospitiū pauli intrauit ad eum ⁊ imponens manum dixit. Saule frater. dominus iesus qui apparuit tibi in via qua veniebas misit me ad te. vt videas interiori ⁊ exteriori oculo. et implearis spiritusancto. id ē spiritum sanctuz plenius accipias postea in baptismo. Et confestim ceciderunt ab oculi eius tanq̄z squame. ⁊ visum recepit. ⁊ surgēs baptizatus est. ⁊ cum accepisset cibum confortatus est. Et fuit cum discipulis qui erāt damasci per dies aliquot. ⁊ cōtinuo ingressus sinagogas predicabat dominū iesuz. quoniam ħ est filius dei. Stupebant autez omnes qui audiebant ⁊ dicebāt. Nonne hic est qui expugnabat in hierusalē eos qui inuocabāt nomen istud. ⁊ ad ħ huc venerat. vt vinctos eos duceret ad principes sacerdotum. Saulus autem magis conualescebat. in christo. ⁊ confundebat iudeos qui erāt damasci. affirmans q̄ hic est christus.

De inuidia iudeorum in paulum Capitulum .XLVIII

Cum autez implerentur dies multi a baptismo pauli. ꝓsilium fecerunt iudei vt eum interficerent. Ex eo quod dictū est cuz implerentur dies mlti .potest videri.hoc nō fuisse factuz in hoc p̄mo aduentu damasci sed in secūdo quia forte transijt in siriam et ciliciam.et ibi p̄dicauit.z multos conuertit. Postea cum iterum venit damascuz.qz magis suscitauerat inuidiam iudeoz.in secūdo aduentu damasci.statuerunt ꝓsilium vt eum occiderēt. sed notificate sunt ei insidie iudeorum.et custodiebāt portas ciuitatis die ac nocte vt eū dolo interficerent.nō iudei sed ciues damasci et p̄positus gentis aretbe regis ad petitionē iudeoz.sicut ipse apostolus in epistola scōa ad Corinth̄.refert dicens. Damasci p̄positus gentis aretbe regis custodiebat ciuitatē damascenoruz.vt me comp̄benderet. Discipuli autē eius nocte dimiserunt eum in sporta p murum. Et vide qꝫ in greco addituz nō est eius.sed dictum est simpliciter discipuli. quia nō habebat paulus discipulos. sed oēs christiani tunc dicebant discipuli. quia non dum inuentū erat hoc nomen christianus. Elapsus paulus a manib9 damascenoz venit in irl'm.z volens se iungere discipulis domini.scz apl'is.sed omnes timebāt eum non credentes qꝫ esset discipulus. Tūc barnabas cipus leuites genere.q̄ vt supra dictum est p̄ ciuz agri venditi posuit ad pedes apostoloz dñi.apprehensum illum duxit ad apostolos narrauitqz quomodo in via vidisset dñm.z quia locutus est ei.z quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine iesu. Quos autem apostoloz̄ inuenerit in irl'm in ep̄la ad galathas ostendit scz petrū et iacobū ep̄um hieroſolimoz.cum quib9 mansit.xv.diebus sicut ipse in epistola ostendit dicēs. Deinde post annos tres.s.a cōuersione mea veni in hierusalem videre petrū.z mansi apud eum xv.dieb9 .alium aūt apl'oz vidi neminē nisi iacobum frēm domini. Et erat cū illis scz petro z iacobo z alijs discipulis q̄ erant in hierusalem.intrans z exiens per.xv.dies. Deinde venit in partes surie z cilicie.z ibi loquebatur gentibus z disputabat cum grecis.id est iudeis inter grecos dispersis. Hec aūt historia p̄ nimia sui breuitate rei veritatem ꝓfundit.quasi totum in hierusalem factuz sit. Ita enim p̄cedit series historie. Et erat cuz eis intrans z exiens in hierusaliē.fiducialiter agēs in nomine domini. Loquebat aūt gentibus et disputabat cum grecis. Illi autē scz iudei conuersantes inter grecos cū quibus disputabat.voluerunt eum occidere. Quod cum cognouissent fratres. deduxerunt eum cesaream.que ciuitas est palestine.z inde dimiserunt eum tharsum que est ciuitas cilicie.vñ ipse oriūdus fuit. Postea redit historia ad petrum.de actibus apl'oruū agens quasi mō interscalari.

De curatione enee Capitulum.XLIX

Factum est autem vt petrus dum p̄dicando discurreret.venit liddā. Inuenit aūt ibi hominem quendā eneam noīe. paraliticuz ab annis.viij.in grabato iacentem. Et ait illi petrus. Enea sanet te dñs meus iesus christus surge z sterne tibi lectum.qui ꝑus nec etiam poterat de lecto surgere. Et ꝑtinuo surrexit. Et viderūt illū omnes q̄ habitabant lidde z sarone.z ꝑuersi sūt ad dñm. Erat aūt in ioppen discipula quedā christiana.que hebraice dr thabita.grece dorcas.latine aūt damula vel caprea. Sup marcum tñ habemus.qz thabita interp̄tatum est puella. Vnde thabita cumi interp̄tatuz est.puella surge.et p̄m hoc sunt diuerse interp̄tationes huius nominis Hec aūt erat plena opibus bonis et elemosinis quas faciebat z p̄cipue in ꝓuendis vestibus pauperū multum laboris impendebat. Factum est aūt in diebus illis in quibus petrus venerat liddaz.vt infirmata moreret Cunqz lauissent corp9 posuerunt in supiori cenaculo. Et cum lidda ppe esset ioppen. discipuli audiētes qz ppe esset petr9 lidde.miserūt ad eū duos viros dicētes. Ne pigriteris venire vsqz ad nos.z ñ apuerūt ei cāz. Exurgēs

aũt petrus venit cum illis. Et cũ advenissent duxerũt eum in cenaculum. vbi iacebat mortua thabita. Et circũsteterũt eum omnes vidue flentes & oñdentes ei vestes quas faciebat illis dorcas. vt opibus misericordie ipsaz operam dedisse ostenderent. & sic petrum ad cõpassionem cõmouerent. Tunc petrus oẽs eiecit non tanq̃z pperam aliquid facturus. qõ vellet alios latere. vt hi qui magicis artibus vel consilio demonũ aliquid machinantur. sed magistrum suũ volens imitari. q̃ filiam archisinagogi suscitatur⁹. omnes de domo eiecit. paucis exceptis. Vel forte q̃ nonnulli erant visione miraculi indigni. eiectis omnibus foris. facta genuflexione oravit. et conuersus ad corpus ait. Thabita surge. Et illa aperuit oculos. & viso petro resedit. & dãs illi manum. erexit eam. & cõuocatis qui exierant. reddidit eis eam viuã. Et notum factũ est miraculum p vniuersam ioppen. & multi crediderũt in deum. Et moratus est petrus in ioppen multis diebus apud simonẽ coriarium vel curiarium. vel a corio. vel curia. q̃ forte curialis erat. ideo dictus curiarius. vel q̃ parabat coria. ideo dictus est coriarius.

¶ De conuersione cornelii Capitulum. L.

VIr aũt q̃daz erat in cesarea noĩe cornelius. centurio cohortis que dicebat̃ ytalica. q̃ missa fuerat a romana ciuitate que est in italia. q̃ romani impatores mittebãt milites suos p ciuitates. ad custodiendas munitiões. Et ĩ erat religiosus et timens deũ. religiosus sup̃ gradum timoris. timens infra gradum religionis. i. pietatis. quia ĩ graduali ascensu donorum spũssancti. g̃ dus pietatis est sup̃ g̃dus timoris. Inq̃ntum ergo religiosus supra gradum timoris. intantũ timens deum infra gradum religionis. vt nomine religionis intelligas spiritum pietatis. Erat inquaz religiosus cum omni familia sua que religiosa erat & timorata faciens elemosinas multas plebi nõ accepto⁹ p̃sonarum. Iste cuz esset quasi hora nona diei vidit in visu manifeste. id ẽ manifesta visione non p somniũ vel in extasi angelum dei introeuntem ad se. & dicentem sibi. Cornelii. Et ille intuens in eum timore correptus dixit. Quis es domine. Ad quẽ angelus. Orationes tue & elemosine tue ascenderunt i memoriam in conspectu dei. Et nũc mitte viros in ioppen & accersi simonẽ quendam qui cognominatur petrus. Hic hospitatur apud simonem quendaz coriarium. cuius domus est iuxta mare tyrrenuz. quia ioppen ciuitas terre p̃missionis erat mari tyrreno proxima et in ipsius orientali litore sita. et ex parte litoris sita erat dom⁹ simonis coriarij hospitis petri. Hic inquit dicet tibi quid te oporteat facere. Ecce cornelio dictuz est ab angelo. Exaudite sunt orationes tue. Unde constat eũ tunc fidez habuisse. quia in hoc p̃sonant sancti. q̃ merito fidei venitur ad opera & non reuersa. Nondum tñ credebat christum incarnatũ. quia de tpe incarnatõnis incertus erat. ignorans an iam incarnatus. an adhuc incarnandus. Non tamẽ suberat falsitas fidei eius. quia cum fidem incarnationis haberet. salua fide poterat esse in ambiguo. an iam venisset. an adhuc in carne venturus esset. Quia nõnullos sanctoz patrum latuit christum natum esse post̃q̃z natus est. vt simeonem vsq̃z ad quadragesimũ natiuitatis eius diem. Nõ tamen putandũ est eos fidem incarnationis nõ habuisse. quia temp⁹ nõ est de articulo fidei. ĩmo cum nondũ esset eis p̃dicatum vel inspiratũ q̃ iam natus esset. salua fide licuit eis esse in ambiguo. an iam natus esset. an adhuc nasciturus. Cum discessisset angel⁹ a cornelio vocauit duos domesticos suos. & militez metuentẽ dominũ. quod de domesticis nõ est dictum. quia constabat familiaz ei⁹ religiosam esse & timoratã. Quibus cũ narrasset singla. misit illos in ioppen

¶ De visione petri Capitulum. LI

POstera autez die iter facientib⁹ illis et a propinquãtibus ciuitati ioppe. vel apparentib⁹

ꝑm alias literam.vt iam possent videri de bo
spicio petri.scz de domo simonis corarij.as
cendit petrus in supius cenaculum bospicij
sui circa horam sextam vt in secreto oraret.z
post orationem comederet.quia temp⁹ erat
comedendi.z ipse patiebat esurie. Et paran
tibus prandium ministris.cum ipse esset in
oratione.cecidit sup eum extasis.quia domi
no operante passus est alienatiõem mentis
ita vt non vteretur sensibus humanis. Et in
hmõi extasi vidit celum apertum.id est aerẽ.
et de aere aperto descendens vas quoddam
velut linteũ magnum de celo submitti in ter
ram quatuor linteis vel litijs vel innijs.q̃
litera verior est. Dicunt autem inutile funicu
li molles quibus circũligantur pueri in cu
nabulis.facti de stuppea materia.vl' de serico
ad opus nobilium. Videbatur ergo ei vas
illud quasi linteum quatuor innijs quatu
or cornibus alligatis.in aere appensum.z ita
demitti in terram.et in eo esse omnia genera
animaliũ.quadrupedia.serpentia terre. Et
cum esuriret.facta est vox ad eũ dicens. Sur
ge petre macta z manduca. Ac si diceretur ei
in spiritu. Transi ad gentes.z occide in eis vi
cia.et sic ecclesie incorpa. Absit inquit domi
ne.q̃ nunq̃ manducaui cõmune.i.immũdum
Et est ideoma hebreorum reputantiũ cibos
immũdos.quibus cõmuniter vtebant gen
tes.vnde vocabant cõmunes quasi immun
dos. Abhorruit ergo petrus quod dictũ est
ei manduca.quia ostensa ei fuerant quadru
pedia.z serpentia ꝑm legem immunda.q̃ gra
ue videbat ei vti cibis in lege phibitis.et ma
xime timebat reprehensionem iudeorum si vte
retur cibis gentiliũ. Et ideo cũ ita cuncta ab
horreret.facta est vox secundo ad eũ dicens.
Quod deus purificauit cõmune ne dixeris.
Hõ constat ei spũ aliter dictum fuisse de gen
tibus.iam in dei pscientia p fidem purificatis
De quarum purificatione instruxerat petrũ
vox prima facta ad eum dicens.occide z mã
duca. Cum autẽ ostensa fuissent ei serpentia
terre.cõstat ea nõ fuisse a deo purificata.nec
alicui siue iudeo siue gentili ad comedendũ
munda. Hoc aũt factum est ei ter.scz vas se
mel iterato z tercio in terra demissum.z vox
ter audita est p cõmendanda veritate visio
nis vel fide trinitatis. Nam vt dicit ambro.
In catbecismo fit trina interrogatio.scz cre
dis in deum.abrenũcias satbane.vis bapti
zari. Similit trina vnctõ.in vertice siue fron
te.in scapulis.in pectore. In baptismo quoq̃
fit trina immersio. Post trinam vasis ostẽ
sionem.receptum est vas in celum. Et dum
intra se cogitaret petrus.quid sibi vellet bec
visio. Ecce tres viri q̃ missi fuerãt a cornelio.
inquirentes domum simonis corarij stete
runt ad ianuã.querentes.si simon qui agno
minatur petr⁹ illic haberet bospicium. Et co
gitante petro de visione.dixit eis spiritus. Ec
ce tres viri querunt te. Causam tamẽ cur eũ
quererẽt ei subticuit.quã ipse postea ab eis
didicit. Quidad conservandã bumilitatem
aliquando ꝑpetie spiritus ex parte animum
tangit.z ex parte nõ tangit. Surge inquit et
descende.z vade cũ eis nibil dubitans.q̃ ego
misi illos. Descendens autem petrus ad eos
dixit. Ecce ego sum quem queritis.que causa
est p qua venistis. Ad quem illi. Cornelius
centurio vir religiosus ac timens deum.z te
stimoniũ habens ab vniuersa gente iudeorum
responsum accepit a spiritusancto vt accersi
ret te in domũ suam z audiret verba a te. Et
introduxit eos in bospitium suum et fuerũt
cum eo nocte illa. Sequenti autẽ die pfect⁹
est cũ illis z quibusdã fratrib⁹ qui eum comi
tati sunt a ioppe vt ei testes essent.

¶ Q̃ petrus venit ad corneliũ vocat⁹

Capitulum.LII

Hactenus autem die
secunda ab egressu d̃ ioppe intro
iuit cesaream. Cornelius vero ex
pectabat illos quocatis cognatis suis z ami
cis necessarijs. Amici necessarij dicũt. qui ñ
deserunt hominẽ in articulo necessitatis. Et
cũ introisset petrus obuius occurrit ei corne
lius.z prostrans ad pedes eius adorauit eum
ipso gestu corpis exprimens deuotionẽ mẽtis
Petrus vo eleuauit eũ dicẽs. Surge quia
ego hõ sum vt tu. Et cũ multi adessent cogna
ti.scz et amici cõuocati.locut⁹ est eis petrus
dicens. Vos scitis q̃ abominabile sit viro

iudeo accedere aut alienigenã. Sed ostendit mihi deus nullum hominez immundũ esse ppter qđ sine dubitatiõe veni accersitus. Interrogo ergo quã ob causam accersistis me Ad quẽ cornelius. Anudi⁹ quarta die orabam hora nona in domo mea. Et ecce vir stetit ante me in veste cãdida. zait. Corneli exaudita est oratio tua. et elemosine tue a deo accepte. mitte in ioppen. z accersi simonem qui cognominat petrus. et statim misi ad te. et tu bene feci sti veniendo. Nunc ergo omnes nos assumus in conspectu tuo pmpti obedire tibi in omnibus quecunqz pcepta sunt tibi a domino. Tunc petrus aperiens os suum dixit. Nunc in veritate comperi quoniã non est personaruz acceptor deus. nec discernit inter iudeos z gentes. sed in omni gente qui timet deum z operat iustitiam acceptus est illi. Vos scitis q iohannes pdicauit iesum a nazareth. scitis etiam q factum est verbum. id est pdicatio euangelij p vniuersam iudeam. incipiẽs a baptismo iohannis quo baptizatus est iesus. postea prosequens quomodo vnxit eum deus spiritu sancto z virtute qui ptransiit benefaciendo z sanando omnes a diabolo oppressos. Et nos testes sumus omniũ que fecit in regione iudeoruz. z q eum suspenderunt in ligno. et tercia die suscitatum a deo. Cuius nos testes sumus qui manducauimus et bibimus cum illo postqz resurrexit a mortuis. quibus precepit pdicare populo z testificari quia ipse ẽ qui constitutus est a deo patre iudex viuoz et mortuorum. quia pater dedit illi omne iudicium. Huic nos solum sed etiam omnes pphete illi testimoniũ perhibent. quia omnes p nomen eius remissionẽ peccatoz accipiũt qui credunt in eum.

¶ Q baptizauit cornelium et eos qui cum eo erant Ca. LIII

ADhuc loquente petro verba hec. cecidit spiritus sanctus. z descendit repente sup omnes q audiebant verbum. Utruz aũt in igneis linguis vel in alia specie visibili descẽderit incertũ est. Et obstupuerunt qui erant cuz petro fideles de circũcisione. quia etiam in nationes. id est in gentiles gratia spũssancti effusa est. Audiebant enĩ eos loquentes linguis z magnificantes deum. Tũc respondit petr⁹. Nũquid aquã quis pbibere potest vt nõ baptizẽtur hi qui spiritum sanctuz acceperunt sicut et nos. qđ maius est qz baptizari. Et iussit eos baptizari in nomine christi. subtiens formã baptismi a domino traditam p dilatatione nominis christi. In q nomine intelligitur ipse qui vnctus est. z pater a quo vnctus. et spũssanctus quo vnctus est. Tunc rogauerũt eum Et mansit rogatus cũ eis aliquot diebus. in quibus pmo creditur vsus fuisse cibis gentilium. Unde postea redargutus est. Dilatatumqz est vbiqz z delatum vsqz ad fratres q erant in iudea. quia gentes recepant vbum dei. Et hic fuit pmus transitus particularis apostoloz ad gentes in quo puersus est cornelius cum familia sua.

¶ Qũo redargut⁹ est petrus a christianis Ca. LIIII

QVm aũt ascendisset petrus hierosolimã. discebãt aduersus eum fideles de circũcisione dicentes. Quare introisti ad viros ppucium habentes. z manducasti cũ illis. quasi diceremt. In duob⁹ contra legẽ fecisti. quia intrasti ad eos. z qz cibis eoz cousus es. Tunc incipiens petr⁹ exposuit eis p ordinẽ oĩa za dõ sibi visionẽ. z qmõ apparuerat angel⁹ cornelio. Et in tota psecutõe ñ addidit nisi vnũ vbũ qđ dictũ est cornelio. Mitte z accersi simonẽ qui ꝓgnominat petrus. vbi addidit. q loquet tibi vba in qbus salu⁹ eris tu z vniuersa dom⁹ tua. Et ex eo qđ statim subdidit. cecidit spũssanct⁹ sup eos sic z sup nos ab initio. Intellexit q sup cornelũ z familiã suã descẽderit spũssanct⁹ in linguis igneis sicut descẽderat sup apl'os die pẽtecostes. Et tũc inqt recordatus sum verbi dñi quod nobis dixit

Iohannes quidē baptizauit aqua. vos aūt baptizabimini spūsancto. Videns hoc impletum in cornelio et in familia sua. Audita petri excusatione multiplici. desteterūt ab increpatione ei⁹. et gratias egerunt saluatori. et ita impleta est ppbetia iob. Ab aquilone veniet aurum. et ad deū formidolosa laudatio. Id est pro congelatione infidelitatis gētiles comparabiles aquiloni qui in tenebris erant. id est. in cecitate animi percipient lucem fidei. pro quarū illuminatōne dirigitur ad deum formidolosa laudatio. quia pro inopinata et repentina gentium conuersione fideles de iudea timentes glorificauerunt deum.

De continuatione historie. Capitulū. LV.

Nunc redit historia ad ordinem suū. Quod enī intersertū est de philipo petro ⁊ iohanne et paulo. postq̄z supra dictum est. igitur q̄ dispersi erant pertransibant euangelizantes verbum dei. quasi incidens fuit. Prosequitur ergo in hunc moduz. Et illi qui dispersi erant a tribulatione que inceperat a morte stephani pambulauerunt vsq; ad phenicez prouinciā sirie occidentalem et ciprum. nemini loquētes verbū nisi solis iudeis. Erāt autez quidā cum eis de cipro ⁊ cyrene. Qui cum introissent antiochiā loquebantur ad grecos. annūciantes dñm iesum. et erat manus dñi cum eis. Et multus numer⁹ credēs cum dicit beda. quia post reuelationem sindonis cepit ecclesia crescere. Vnde conicitur q̄ speciem sindonis vel linbei vidit petr⁹ in visione. cum alibi dicatur vas fuisse. alibi discus. Delatum est aūt ad aures ecclesie que erat hierosolimis de conuersione anthiocenorū. et volentes plene certificari. miserunt barnabā in anthiochiā. Qui cum venisset ⁊ uideret gratiam dñi. gauisus est et exhortatus est omnes. vt in pposito cordis manerēt in dño. qui erat vir bon⁹. plenus spūsancto et fide. Et dicit sup hunc locū rabanus. barnabam ideo multipliciter cōmendatum. ne putet pro indignatōe sua amisisse apostolatum. Et erat raban⁹ in ea opinione sm quā dr. barnabas ille sup quez plecta est sors cū matbia. postea tñ cuz paulo in apostolatuz elect⁹ est. Nos aliā sequimur opinionē. Videns aūt barnabas q̄ nō sufficeret ad erudiendā tantā multitudinē. venit tharsum. vt quereret saulū. et inuentū pduxit antiochiā et pannū quersati sūt tibi. et docuerūt turbā multā. Et tūc pmo sequaces xp̄iane religionis a christo capite denoīati sunt christiani. qui pus dicebant discipuli. et fuit institutio gentiliū satis elegans. Visum est enī incongruū et indecens gentilib⁹ ad fidem conuersis. seq̄ces christiane religionis cōmuni nomine censeri. Sed pon⁹ denominandos eē a noīe magistri. sicut in sectis philosophorū sequaces denoīabantur a nominib⁹ magistroz. vt ab epicuro epicuri. In bis aūt diebus superuenerūt prophete a bierosolimis antiochiā. Et surgens ex eis vn⁹ noīe agab⁹ ppbetauit p spūmsanctū famē futuram in vniuerso orbe terrarū. et maxime i iudea que facta est sub claudio scilicet quarto anno claudij.

De collecta pauperibus facta. Capitulum. LVI.

Hunc proposuerūt discipuli facere collectā. vt daret vnusquisq; p modulo sue facultatis. et mitterēt aliq̄d pauperib⁹ q̄ erant in bierusalez. q̄ venditis omnib⁹ posuerāt p̄cia ad pedes apl̄orū vt pmunirēt eos cōtra famem. Et tunc pmum facta est collecta in vsus pauperum que missa est p barnabam et paulum in bierusalem.

De morte iacobi minoris. Capitulū. LVII.

In tempore misit herodes rex man⁹ vt affligeret q̄sdam de ecclia. Occidit aūt iacobū frēm iohannis gladio. Ut autē intelligat locus iste de q̄ scz herode sit accipienduz. expedit ad tēp⁹ ptermittere bistoriā actuū apl̄orum. et plequi bistoriā romanoz impatorū.

Non est putandū hūc fuisse herodez tetrarchā qui cognoīatus est antipas. sed herodem agrippam. ille enī non fuit rex. sed tetrarcha. ille scz filius magni herodis qui consensit pilato de nece dñi. qui remisit eū ad pilatum indutū veste alba. qui iam deportatus fuerat in exilium viennā. et ibi mortuus est. Pilatus ergo mortuo iam erat. qui vt a pncipio huius historie pretaxatum est. anno. xix. imperij tiberij cesaris erat procurator iudee vitellio presidē sirie. et accusatus est in multis apud tiberiū. Accusatus est a iudeis de violenta innocentum interfectōne. Accusatus est etiam q iudeis reclamantibus ponebat imagines gentilium in templo. Accusatus est etiam quia pecuniam repositam in corbonan redegerat in vsus suos. inde faciens aqueductū in domū suam Et pbis omnibus deportat⁹ est in exilium lugduni vnde oriundus erat. vt ibi in opprobrium generis sui moreretur. Vide quia musac erat arcba in qua reponebantur donaria regū vel pncipum. corbonan in q̄ reponebantur donaria sacerdotum ad reficienda sartatecta templi. Gazophilacium in q̄ reponebantur donaria transeuntiū.

Quis fuerit substitutus procurator mortuo pilato. Capitulū. LVIII

Mortuo pilato substituit vitellius fratrem suū procuratorem iudee. Et volens placere iudeis satisfecit voluntati eoz in quibusdam. scz de amotione caipbe. et promotōe filij anne. quia ad petitionem eoz amouit caipbā a sacerdotio. et substituit filium anne q̄ iam mortuus erat. reddiditq; ei stolam scz illaz solennem z antiquam quam debebat habere sacerdos in potestate sua. vt ea vteretur i festiuis dieb⁹. Pilatus vero transtulerat eam in domū suam. et cum in festiuis dieb⁹ necessaria erat sacerdoti. non poterat eā habere nisi precio precedente. Tempore tiberij mortuus est philippus tetrarcha ituree z tra conitidis regionis. frater herodis tetrarche mortuus est etiam lysanias tetrarcha abilene. Et ita vacabant due tetrarchie. et aspirabat herodes agrippa ad alterā earū.

De proposito herodis agrippe. Capitulum. LIX.

Erat autem herodes agrippa vir magnanim⁹ et beli/cosus sed pauperrimus. nepos herodis tetrarche. et frater vroris eius herodiadis. Fuit enim filius aristoboli filij magni herodis. et ipa filia eius dez. Disposuit ergo venire romam. si forte posset impetrare a tyberio alteram tetrarchiam vacantiū Cumq; venisset romam videns eum tyberius militem strenuissimū retinuit euz secum. fecitq; adherere filio suo druso. cui iam in vita sua contradiderat imperium. Hec est iste drusus ille qui dormit moguntie. Erat autez herodes agrippa vir magne liberalitatis. et vt sibi conciliaret animos romanoz multa expendebat. et multis debitis se obligauerat. et vt tradit iosephus. non fuit homo in quo mutabilitas fortune adeo posset deprehēdi Primo in hoc male ei contigit. quia mortuus est drusus filius tyberij. de cuius morte adeo incōsolabiliter doluit tyberius. vt omnes a presentia sua amoueret qui familiariter adheserant druso. ne reducerent ei ad memoriam mortez eius. Et compulsus est herodes agrippa redire in iudeam. et desperās pre nimia paupertate intrauit turrim vt ibi afficeret se fame. et ita moreretur. Quod significauit vroz sua sorori ei⁹ herodiadi vxori herodis tetrarche. que supplicauit viro suo vt reuocaret eum a turri et daret ei necessaria. Et acquieuit ei et statuit eum in tiberiade. et ibi assignauit ei domū. et dedit ei necessaria vite. Et quadam die cum esset herodes tetrarcha in tiberiade. et epularetur. factus hilarior solito. quia incaluerat mero. cepit improperare herodi agrippe qui epulabat cum eo. beneficia que contulerat ei. scilz q̄ liberauerat eum a peste famis. Et doluit inde agrippa vltra modum. et disposuit iteruz redire ad tyberium. si forte inueniret animus eius immutatum. Et in reditu eius inuenit eum petronius vel tyberius. et honorifice receptus est ab eo. et venit cum eo romam.

Et cum haberet tyberi⁹ duos nepotes alterum de filio deuso. id est. tyberium. et alterū de fratre germanico. scilicet gaium. volebat sibi substituere filiuz filij. quia magis diligebat eum.

¶ De causa inuidie tiberij ⁊ herodis agrippe. Capitulum. LX.

HErodes ãt agrippa magis diligebat gaium. et familiarius adherebat ei. vnde sibi suscitauit indignationem tyberij latentem. quaz nondū ei indicabat. sed latens odiuz i corde reseruabat. Quadam autem die cū sederet agrippa in curzu suo cum gaio leuatis manibus in celum dicebat. Vtinam viderez mortem importuni senis. et te dominum totius orbis. qui idoneus es imperare vniuerso orbi. Hoc audiuit quispiã. scilicet auriga ipi⁹ agrippe. qui post aliquot dies cum damno rerum a grippe au fugiens. captus est et vinculatus. Et dum traberetur ad carcerem petijt duci ad imperatorem dicens. quia in aure loqueretur ei. quod esset ad eius vtilitatē. Et presentat⁹ est imperatori. et dixit ei cōsulto. quia sic optauerat agrippa mortem eius et dominiū gaij. Tiberius autem non multum curabat verba vinculatoz. et detrusus est ille in carcerem. Et cū sepe instaret agrippa vt iudicaretur et occideretur. respondit tyberius. Frater sufficit tibi q⁹ vinculat⁹ est. et ita differebat. Quia vt refert iosephus. in omnibus negocijs suis morosus erat. Unde cum statueret procuratores in prouincijs vix aut nunq̄z mutabat eos. Et cum sepius quesitum esset abeo. quare scilicet non mutaret procuratores. respondit. se in hoc parcere plebecule. Scientes enim procuratores se ad modicum habere procurationē. emungunt vsq̄z ad sanguinem. et tanto dominantur grauius quanto breuius. et qui recentes superueniunt. dissipant quicquid inuenūt. Quod ostendit eis exemplo cuiusdam vulnerati. qui cum iaceret in via. et non amoueret multitudinē muscarum a vulnere. superueniens alter putauit. q⁹ hoc obmitteret ex imbecillitate. et abegit muscas que operuerant vulnus. Ad quez ille. Male feciſti mihi. quia muſce quas amouiſti iã plene erãt sanguine et parcius molestabãt me. que autem recentes superuenient. acrius pungent me. Sic et procuratores vel officiales recenter substituti acrius deseuiunt in subditos.

¶ In quo herodes offendit tiberiū Capitulum. LXI.

CVm quadam die more solito incitaret agrippa tyberium vt traberetur auriga ei⁹ de carcere. respondit tyberius. idipsum ei nō expedire. cū in p̄sentia ip̄i⁹ vellz eum vinculat⁹ accusare. Et cū in nullo sibi consci⁹ esset agrippa. testat⁹ est se velle vt extraberetur et accusaret eum. Educt⁹ ille de carcere. arguit eum de crimine lese maiestatis. q̄a orauerat mortem imperatoris. Tunc ait tyberi⁹ carcerario. Liga bunc. Intellexit carcerari⁹ hoc preceptū esse de eo qui educt⁹ fuerat. et ligatum retrusit in carcerem. Quadam aũt die duz deambularet tyberi⁹ in ipodromio. id est. in circo equorū. ⁊ teneret agrippam per manū vocato carcerario dixit ei. Liga bunc. Et mirat⁹ est ille et vniuersi q⁹ preciperet agrippaz ligari. cum purpurat⁹ incederet. et q⁹ erat ō regio semine. Cum autem duceretur agrippa ad carcerem. patiebatur sitim intolerabilem. quia splēdide comederat. et forte occurrit ei portitor aque. et dedit ei bibere. Et post q̄z refocillatus est promisit ei. q⁹ in proximo remuneraret eum in regno gaij. confidens q⁹ in proximo gaius esset regnaturus. ⁊ positus est in carcerem. Et dum quadam die in carcere manens staret innix⁹ arbori cuius frondib⁹ insidebat bubo. accessit ad euz vn⁹ de concaptiuis. et locut⁹ est ei. Noli inquit estimare q⁹ adulando loquar tibi. cū sis concaptiu⁹ meus. Volo enim indicare tibi. qō indicauerunt mihi dij. Erat autem peritus in augurijs. Cito inquit liberaberis a carcere. et in tantum sublimaberis. vt etiam inuideant tibi omnes amici tui et noti. et in hac prosperitate morieris. relinquens bona tua filijs tuis. Quam cito autem hui⁹ generis

alitem videris amplius super te. scito quia quinta die morieris.

¶ Quo liberatus est herodes in morte tiberij. Capitulū. LXII.

Cum autem esset herodes in carcere. deferebat ei bonorem dns carceris. sciens eū esse virum nobilem et familiarez gaij. et sustinebat tanqz ignorans multas cōmoditates sibi fieri in carcere ab amicis suis. et fuit in carcere per sex menses. Postea cum esset tyberius apud campas cepit infirmari infirmitate qua postea mortuus est. Et si in cronicis alibi legatur mortuus. non est curandū vbi mortuus sit. Videns aūt se morturum. conuocatis nobilibus imperij sui z duobus nepotibus gaio et tyberio. statuit vt in crastino substitueret sibi successorem. Sed prius voluit consulere mentem deoz. et orauit deos suos vt intimarent ei quem nepotū suorum vellent ei substitui in imperio. Et statuit apud se. vt illum qui prius veniret ad euz in crastino constitueret imperatorem. vt ita quasi p sortez eligeret. et tamen significauit tyberio vt prioz veniret. Qui mane noluit venire nisi pransus. Et cum mitteret tyberius nuncios ad nepotes suos. non inuenerūt nisi gaium. Et venit gaius prioz ad tyberiū. Quem videns tyberius fleuit amare. dolens quia alter non venerat quez volebat substituere. quia tenerius eum diligebat. sed dissimulabat. Et locutus est ad eum tyberius. Fili tu succedes mihi in imperio quod potius debebat tyberio. quasi iure hereditario. tanqz filio filij. sed ego video te vtilem imperio. et noui mētes deoz. Caue ergo ne molestes eum. sed semp habeas eum tanqz fratrē. Tu tage vt negocia imperij sapienter disponas et exequias funeris mei imperiali bonore proficias. Et conuocatis nobilibus. denunciauit eum imperatorez. et mortuus est. Et statim aliquantulum insonuit fama in ciuitate romana de morte tyberij. et venit quidam hebreus amicus herodis a grippe ad carcerez. et hebraice dixit ei. Mortuus est leo. Et cepit a grippa mirabiliter gratulari. adeo vt quereret ab eo dominus carceris que esset causa tante exultationis. Et confessus est. quia ille significauerat ei hebraice mortem tiberij. Et statim dominus carceris liberauit eum. z statuit sibi collateralem in mensa. In crastino insonuerunt alij rumores. scz qd tyberius conualuerat. et tertia die romam venturus erat. Tunc arguit eum dominus carceris quia deceperat eum. timens ne in caput eius redundaret qd liberauit eum. et mirabiliter verberauit eum et retrusit eum in carcerem. Postea increpuerunt certi rumores d morte tyberij et substitutōe gaij. Et veīt gaius romā et sepeliuit tyberiuz honorifice. et ipa die voluit liberare agrippaz. sed disuasum est ei. ne videretur facta tyberij subito in irritum vel le reuocare. Postea per aliquot dies liberauit eum et sublimauit eum. et dedit ei duas tetrarchias scilz tetrarchiam philippi. q erat tetrarcha ituree et traconitidis regionis. et tetrarchiam lisanie. qui erat tetrarcha abilene. et imposuit ei diadema. et sublimatuz in regem remisit in iudeā. et inuiderunt ei omnes propinqui eius. etiam sozor eius herodias. que miserata fuit infelici. modo iuidit felici. precipue quia habebat nomen regis. q vir suus erat maior natu filius magni herodis. et nunqz meruit rex appellari. sed tetrarcha. Persuadebat itaqz viro suo de die in diem vt iret romam. et sata garet omnibus modis. vt sibi compararet nomen regis. Ille malebat esse in ocio. quia opulentus erat. vnde sepe vxor exaspata dicebat. Pereāt opes tue. quia magis diligis opes qz honores. Tandez victus instantia vxoris. iuit ad gaium cum magno apparatu. et ipa cum eo. et inuenerunt gaium baias. Herodes aūt agrippa qui presenserat qnō pro bono suo iret. disposuit ire post eos. sed premisit nuncium quendam familiarem suū et amicissimum gaio. per quem direxit epistolam gaio in qua continebatur. quia herodes tetrarcha etiaz viuente tyberio firmauerat amiciciam cuz rege paribozuz. vt esset rebellis romano imperio. et in argumentuz huius rei significauit ei. qz in ciuitatibus suis habebat arma q sufficerēt septuaginta milibus armatoz.

¶ Q̄ gaius mādauit statuam suaz erigi in tēplo. Capitulum. LXIII.

QVnqz uenisset herodes tetrarcha et berodias uxor sua ad gaium et satis honorifice accepisset eos. supuenit nūcius berodis agrippe. et porrexit epl̄am gaio ex parte berodis agrippe. Perlecta epistola. gaiꝰ q̄si aliunde recipiēs cepit inq̄rere de statu Rodis tetrarche. et inter cetera quesiuit ab eo. utrū in ciuitatibꝰ suis tante copia esset armoꝝ. quantā ipe audierat. et non negauit. Et tunc credēs gaius uerum esse quod significauerat ei berodes agrippa. relegauit eum in exiliū. uxor aūt sue quia erat soror berodis agrippe quē maxime diligebat. dedit libertatē redeundi vt haberet terram suā. Ipa aūt comitata est uirum in exiliū dicens. quia non dimitteret eum in aduersis. cui cōmunicauerat in prosperis. z deportati sunt in exiliū lugdunum vbi postea miſabiliter mortui sunt. Et dedit gaius galileam quam habuerat berodes tetrarcha berodi agrippe. et ita habuit tres tetrarchias. Fuit aūt gaius in initio imperij sui per biennium satis mā suetꝰ. postea euanuit coꝝ eiꝰ in elationem. et in tantam prorupit uesaniam. vt ab vniuersis hominibꝰ imperij sui uellet coli tanq̄z deꝰ. et dicebat se fratrem esse iouis. Vnde etiam filiam vnicam quam habuit ponebat inter genua iouis. vt ita quasi cōmunis vtriq̄z videretur. postq̄z egressa fuerat de genibus iouis. Iussit ergo imaginem suā per vniuersum imperiū suū vt omnes adorarent eum. et sic fecerūt omnes exceptis iudeis. Vnde cum in alexandria ciuitate orta esset seditio inter iudeos z gentiles. z uenisset vtraq̄z pars ante gaium vt discuteret controuersia. inter ceteras allegationes quas habuerunt gentiles ꝓtra iudeos. obiecerunt eis. quia deū suum quē cōmuniter omēs gentiles receperant. ipi inhonorabant. quia imaginē gaij nolebāt adorare. Et tunc ꝑmo sciuit gaius. quia iudei non adorabant imaginē suā. Significauit autē petronio p̄sidi sirie. vt statuam suaz poneret in templo in hierusalez vt facilius recipe rent eam in circumstantibus ciuitatibꝰ. Qz si forte iudei reclamarent. collectis romanis legionibus intraret iudeam. et nemini parceret manus eiꝰ. Collecto ergo exercitu ītrauit petronius iudeam. et uenerunt ad eum iudei de hierusalez cum amicis berodis agrippe. qui erant precordiales gaio. z supplicauerunt ei. ne ad hoc eos artaret. quia ꝑ̄ permitterent se occidi. et parabant iugulos. z dicebant. quia nunq̄z amplius colerent terram vt sic inedia affecti morerentur. Et respōdit petroniꝰ. non de consilio suo hoc processisse sed non audebat resistere mandato imperatoris. Videns tñ quia grauem iacturaz incurreret gaius. si amitteret tributa totius iudee. promisit quia opponeret se gaio pro eis et misit epl̄az suam gaio p̄ viros honoratos vt desisteret ab hoc mandato. Qui cum uenissent ad gaium non ausi sunt p̄sentare se conspectui eius. sed accesserunt ad berodez agrippam vt subueniret iudeis. quia vna de tetrarchijs suis scilicet galilea in iudea erat.

¶ De morte gaij imperatoris. Capitulum. LXIIII.

QVnc herodes intuitauit gaium in crastino. vt comederet cum eo. Et cū in crastino essz in conuiuio. ammiratus est delicias conuiuij. Et cepit memorari gaius quanta fuerat passus pro eo berodes. scz vincula tyberij. et alia multa. et p̄cepit ei vt peteret quicq̄d vellet. At ille respondit ei. sufficere sibi grāz suā Et cum ille instaret vt aliquid peteret. petijt ne poneret statuam suaz in templo in irlm. Et iratus est gaius. tñ ꝓsiderauit animo sita tem agrippe. qz noluerat petere opes vel honores acquieuit ei. et scp̄sit petronio in būc modū. Si nondū posita est statua in tēplo. non est necesse vt ponatur. Et sic nō ē posita eius statua in templo. Postea resipiscens gaius. rescp̄sit petronio in būc modū. Quia contempsisti mandatū imperatoris. z potiꝰ dilexisti munera iudeoꝝ. elige tibi genꝰ mortis quod vis. vt discant omnes non eē tutuz obuiare mandato imperatoris. Sed deo

procurante ita factū est vt prius audiret fa/
mā mortis ei⁹.q̄z videret nūcios bui⁹ legati
onis. Cum enīz esset rome.et rediret a ludis
circensib⁹.consilio senatoꝝ interfectus est a
duobus.et orta est in ciuitate dissensio inter
curiam et milites et populuz. Curia dicebāt
senatores et viri consulares.id est.q̄ de gene
re consulū.vel digni vt fierent ꝓsules. Quia
ergo viderant senatores seuiciā impatoris
et incōmoda q̄ inde contigerant reipublice.
voluerunt penit⁹ extirpare imperiū impera
toris ab vrbe.et voluerūt eaz redigere ad an
tiquū statum.in quo erat ante iulū cesarez
vt esset regimen ciuitatis in arbitrio consu/
lum et senatoꝝ. Econtra milites et populus
timentes auaritiā senatorū.et amantes do/
natiua imperatoꝝ.constituerūt impatorez
claudiū aunculū gaij.virum mansuetum
et pium.

¶ De eodē. Capitulū.LXV.

Hunc uenit herodes agrippa ad senatores.ducens
secum de nobiliorib⁹ qui erant in
curia.simulans se fauere parti eoꝝ.cum ha/
beret eos exosos ꝓpter mortem gaij. Consu
luit ergo eis.vt significarent claudio ne mo
ueret scisma in ciuitate.sed desisteret ab hoc
incepto. Et senatores rogauerūt herodem
vt pergeret cum eis ad claudium. Et ꝓfess⁹
est se libenter fungi hac legatione. Et miss⁹
est ad claudium cum aliis.z eis audientib⁹
dixit ei qđ dixerat coram senatoribus. q̄ vel/
let claudi⁹ desistere ab incepto. In aure aūt
dixit claudio vt nō desisteret ab incepto. q̄a
ipse satageret vt maioꝝ pars nobilium faue
ret parti eius. Et renunciauit senatorib⁹ q̄
nollet claudius desistere ab incepto.et cepit
eis ꝓsuadere ne contrarient.q̄a non possent
impedire. Et allexit quosdam et tandez om
nes.et ita sine contradictione factus ē clau/
dius imperator. Et ad persuasionem hero/
dis agrippe omēs occisi sunt qui cōsenserāt
in mortē gaij. Et petijt ab eo herodes agrip
pa vt decretū gaij de statua sua adorāda re/
uocaret in irritum.q̄ impiū erat. Et acquie
uit ei et ꝓcepit ei.vt ꝓpe reuocatōis p singu/
las ciuitates iudee poneret in loco eminēti
vt videret ab omnib⁹.

¶ Quō occiso iacobo voluit appre/ hendere petrū Capitulū.LXVI.

Postea voluit he/
rodes accipere licenciā a claudio
et redire ad ꝓpria.et tunc claudi⁹
dedit ei quartā tetrarchiā. scz iudeam.et ita
sublimatus redijt ad ꝓpria. Et venit primo
in iudeam.et honorifice suscept⁹ est a iudeis
q̄z in multis iuuerat eos. Et cum ꝓpe essent
dies azimoꝝ venit in hierusalem ante diem
festum vt purificaretur.et mund⁹ interesset
diei festo. Et ante dies azimoꝝ occidit iaco/
bum frēm iohannis.postea in dieb⁹ azimo/
rum videns q̄a placeret iudeis. apposuit vt
apprehenderet et petrū. De iacobo aūt refert
clemens alexandrinus.q̄z cum petrus⁹ esset
in carcerem.nocte cōuertit ad fidem custo/
dem suum.et in crastino confessus est se esse
christianū.et cum ambo traherent ad mar/
tirium.dixit iacobo. Pater da mihi remissi
onem. Et ille parum deliberans ait. Pax tu
bi. Et osculat⁹ est eum et simul ambo capite
truncati sunt. Petrū aūt apprehensum mi/
sit herodes in carcerem.q̄z in dieb⁹ azimoꝝ
nō licebat aliquem occidere.et preter custo/
des carceris tradidit eum custodiendū q̄/
tuoꝝ quaternionib⁹ militum.volens post pa
sca producere eū populo.vt ipe popul⁹ occi
deret eum.non ipe herodes vt iacobum.q̄a
magis videbatur eis gloriosum.si ipsi occi
derent eum.quia erat princeps apostoloꝝ.

¶ Quō liberat⁹ est petrus de manu herodis. Capitulum.LXVII.

Cum aūt in crasti/
no producturus⁹ eū esset herodes po
pulo.ipa nocte erat petr⁹ dormiēs
inter duos milites vinctus catenis duab⁹
q̄ adducrome esse dicūt.et custodes iacētes
ante ostiū custodiebāt carcerē. Et ecce ange
lus dñi astitit.et lumen refulsit in habitaclo
carceris.et miraculose factū est.vt sol⁹ petr⁹
videret lumē.percussoq̄z latere petri excitauit

eū dicēs. Surge velociter. Et statim ceciderūt cathene due de manib⁹ eius. q̄ adhuc rome esse phibent. Et dixit angel⁹ ad eū. Precingere ⁊ calcia te caligis tuis. Deposuerat ei cingulū ꝓpter molestiā carceris. vt tunica circa pedes demissa temperet frig⁹ noctis. In q̄ datū ē exēplū sanctis viris. q̄ i q̄ gustus aliq̄d relaxare de rigore ordinis. Legimus ei ap̄los ⁊ ꝓphetas duris cingulis vsos ꝓpt afflictōez carnis. ⁊ petrus ad tēp⁹ deposuisse cingulū p molestia carceris. Et fecit petrus iuxta mandatū angeli. ⁊ addidit angel⁹. Circūda tibi vestimētū tuū ⁊ sequere me. Et exiens sequebat eū. ⁊ nesciebat. q̄ verū ē q̄d fiebat p angelū. i. nō putabat ℔ in rei veritate fieri. sz imaginaria visione ostendi. Vñ seq̄t Existimabat se visum videre. ⁊ ℔ sibi ostēsuz imaginaria visione. Trāseūtes aūt p̄mā custodiā. i. custodes carceris custodie deputatos. ⁊ secūdaz. i. duos quaterniones. Vel p̄mā custodiā. i. p̄mū q̄ternionē cū suis. venerūt ad portā ferreā q̄ ducit ad ciuitatē. q̄ putabat fuisse ī atrio carceris. Carcer ei habebat atriū. ⁊ erat ī exteriori pte ciuitatis. siue extra ciuitatē. ⁊ vltro aperta ē eis. Et exeūtes ꝓcesserūt ī vicū vnū. ⁊ ꝓtinuo discessit angel⁹ ab eo. vt sciret se ī reueritate de carcere eductū q̄ putabat sibi ℔ imaginarie ostensū. Et tūc ad se reuers⁹. i. ad mentē suā. q̄ fuerat ī maximo stupore. dixit. Nūc scio vere q̄ misit dñs angelū suū. ⁊ eripuit me de manu herodis. et de oī expectatōe plebis iudeoꝝ. Et cōsiderans vbi esset venit ad domū marie matris iohānis q̄ cognoiabat marc⁹ nō euāgelista vbi erāt multi ꝯgregati causa orōnis vt orarēt ꝓ petro. Et cū pulsaret petr⁹ ad ianuam egressa ē puella ad videndū noīe rode. Et vt cognouit vocē petri. p̄ gaudio non aperuit ianuā. sz recurrēs nūciauit petrum stare ad ianuā. Et dixerūt illā insanire. sciētes petrū incarceratū esse. Illa āt affirmabat rem se sic habere. Alij āt ex eis dicebant. angel⁹ petri ē Sup quē locū dicit hieronim⁹ tantā dignitatē eē aiaꝝ. vt vnaqueq̄z ab ortu natiuitatis sue habeat angelū sibi ī custodiā deputatuz Petr⁹ āt ꝑseuerant pulsabat. Et cū aperuissent. viderūt eū ⁊ obstupuerūt. Et innuit eis manu vt tacerēt. vt sub silentio miraculū viderēt vel audirēt. Vel forte ideo. ne clamore gaudētiū aduēt⁹ ei⁹ in ciuitate ꝓpalaret. Et narrauit quō eduxit eū dñs de carcere. ⁊ ait Nūciate ℔ iacobo ⁊ fratribus. sc̄z iacobo alphei epō hierosolimoꝝ. q̄ alter iā fuerat decollat⁹ ab herode. Et egress⁹ eadez illa nocte abiit in aliū locū timore herodis ⁊ iudeoꝝ.

De morte herodis Ca. LXVIII.

Quastina aūt die
c
post eductōez petri ꝺ carcere. erat nō parua ꝑturbatio ī ter milites ⁊ custodes. quidnā esset factū de petro. Unde apparet q̄ clausū reliquerat carcerē. alioq̄n nō esset ambiguū eū euasisse. Herodes aūt cū requisisset eū ⁊ non inuenisset. diligenē inquirēs de custodib⁹. vtrū nossent quidnam factū esset de eo. iussit eos adduci ad se. vt vindicaret in eos. nō tñ vindicauit dño ꝓcurāte. vt solutio petri nulli noceret. Imminente ei negocio. herodes discēdit a iudea in cesaream palestine ꝓpinquā tiro ⁊ sidoni. vt noceret tirijs et sidonijs. q̄b⁹ irat⁹ erat. Qđ audiētes tirij ⁊ sidonij. venerūt ad blastū q̄ erat cubicular⁹ herodis et custos thesauroꝝ eius. q̄ erat amicus eoꝝ et patron⁹. ⁊ eo interprete recōciliati sūt herodi. Nō eni poterant sustinere inimicicias regis tam vicini. Sequētī āt die herodes vestit⁹ veste regali. sedebat p tribunali apud eos. et cōcionabat ad eos blandiēs eis. Populus āt acclamabat dei voces ⁊ nō hois. i. exhibebant ei laudes deo debitas ⁊ nō homini. Et dū adulatorijs fauoribus demulceret. ⁊ oblatos sibi diuinos honores nō respueret. respiciēs supra se vidit īmīnētē et insistentē capiti suo ī funiculo angelū. i. bubonē mortis e⁹ prime nūciū. ⁊ tūc vt traditio hebr⁹ inclinauit se ad eos q̄ sibi applaudebāt. ⁊ dixit eis. En ego ꝺs vester morior. Sciebat ei iuxta qđ dixerat ei augur. cū traberet ad carcerē. se infra q̄nq̄z dies p̄ visionē bubonis moriturū. Et ꝓfestim vt habet ī historia ꝑcussit eū āgel⁹ dñi. i. fctā est sup eū vindicta ꝺi. q̄ p q̄nq̄z dies vētris dolore cruciat⁹ ē. Et corrodebāt vermes viscera e⁹. ⁊ ita paulatim ꝓsūpt⁹ a vermib⁹ expirauit.

De agrippa. Capitulū. LXIX.

Reliquit aūt filium q̄ dict⁹ est agrippa non cognoīatus herodes. q̄ adhuc rome erat. nec habuit totū regnū patris sed partem. Habuit aūt terrā duarū tribuū et dimidie vltra iordanē. Unde legit q̄ fideles in iudea īminente euersione irl̄m. ad āmonitōnem angeli se cesserūt in regnum agrippe isti⁹ scz filij herodis agrippe.

Redit⁹ hystorie ad ordinem suū. Capitulū. LXX.

Et nūc redit historia ad ordinem suū. et ꝓsequit qđ supra dictū est. collectā factaz a fidelib⁹ antiochie missam pauperib⁹ in hierusalem p barnabam et saulum. Qđ enī interfertum est de herode. de morte iacobi. de incarceratōne et liberatōne petri. q̄ incidēs fuit. Prosequit ergo ō reditu barnabe et sauli a hierosolimis hystoria ibūc modū. Verbū dñi crescebat et multiplicabat. Barnabas aūt et saulus reuersi sūt ab hierosolimis assumpto secū iohanne q̄ cognoīabatur marcus post expletum ministeriū. Erāt aūt in ecclia que erat antiochie p̄ter eos qui venerant ab hierosolimis ꝓphete et doctores. iter q̄s erat simon q̄ vocabat niger. et lucius cirenēsis. et manaben q̄ erat herodis tetrarche collectane⁹. id est. eodem cū illo lacte nutritus. Et possunt idem accipi ꝓphete et doctores. Vel potest ita distingui. ꝓphete de futuris et doctores de p̄teritis. Et vide q̄ iste simon dictus est ō colore niger si sit latinū vocabulum. vel si est hebreuz. dictus est niger. quasi ascendens de virtute ad virtutē. Niger ē hebreū. et interp̄tatur ascendens. Ministrantibus autē illis dño et ieiunantib⁹. dixit eis spūssanctus. Segregate mihi barnabam et paulū in opus ad qđ assumpsi eos. Qui audito consilio spūssancti. remiserūt saulum et barnabam in irl̄m ad petrū et iacobū et iohānem q̄ erant ibi. Qui gauisi sunt audito mādato dñi. vel spūssancti. et ieiunantes et orātes imposuerunt eis manus in modum ordinandoz. Utrum autem p̄ter impositiōes manuū aliam ordinis solennitatē circa eos celebrauerunt incertum est. Nec de ordinatione apostoloz aliquid legitur. vel q̄ dominus eis imposuerit manus. De petro tamē certum habetur. q̄ antiochie missaz celebrauerit. Sed potuit apostolis ꝓ ordinatiōe sufficere. quod dictum est eis a dño. Hoc facite in meam cōmemoratōem. Et licet non interfuerit barnabas et paulus. tamē quia postea electi sunt ad apostolatum consilio spūssancti. forsan in hoc cum alijs fuerūt priuilegiati. nec alia solennitas ordinationis circa eos celebrata est. Nec ulli in primitiua ecclesia sine hac solennitate ordinatōnis ad sacerdotiuz promoti sunt. et multi laici sine diaconio et precedentibus ordinibus sacerdotes facti sunt. et imponentes eis manus dimiserunt eos. Et ipi quidem missi a spūsancto eodem duce itineris qui separauerat eos a ceteris abierunt seleuciam. et inde nauigauerunt cipzum. Et cum venissent salaminam predicabant verbum dei in synagogis iudeoz. propter reuerentiam siue duriciam eoz. et habebant secū in ministerio predicatōis iohannē q̄ cognomīabatur marcus.

Q; paulus et barnabas conuerterunt sergium proconsulem. Capitulum. LXXI.

Et cū perambulassent vniuersaz insulā cipzū scz vsq; papbū inuenerūt quendā virū magnū pseudoꝓphetā iudeum. cui nomē erat barien q̄ erat cū sergio paulo viro prudente q̄ erat bō magne dignitatis. Erat ei pcōsul. id ē. secūd⁹ a ꝓsule. Hic accersitis barnaba et paulo. desiderabat audire verbū dei. tamen resistebat eis elimas magus. Et vide. q; alterū est interp̄tatio alteri⁹. Elimas enī interp̄tatur magus. et sic nomē cōmune maleficorū appropriatū ē isti. Saul⁹ aūt q̄ et paulus replet⁹ spūsancto intuens eū dixit. O plene omni dolo et oī fallacia. fili diaboli. inimice oīs iusticie. nō desinis subuertere vias dñi rectas. Nota q; dictum est saulus q̄ et pau-

lus. Tradunt enī sancti. q̄ a sergio paulo ad fidē cōuersō. dict⁹ est paul⁹. Unde hic p̄mo fit mentio de nōie paulus. Solus origenes dicit. q̄ semp fuerit binomi⁹ dict⁹. scz saulus et paul⁹. Uel in apostolat⁹ acceptōe p̄mo sortit⁹ ē ꝫ nomen. vt q̄ p̄mo a saule p̄secutore dicebat saul⁹. de supbo fact⁹ humilis. pro saulo dictus est paul⁹. q̄si modicus z humilis. Unde quasi nomen suū interp̄tando. dicit se minimū apostolorū. Uidet aūt. xiij. anno a passione dñi p̄motus ad apostolatum cum barnaba. et sortit⁹ pauli vocabulum. et xiij. profect⁹ est ad magisteriū gentiū. Cui satis ecclesiastica historia p̄corđat. vbi legit p̄ceptum apostolis esse. vt post passionē p xij. annos p̄dicarent in iudea. Tertio autem decimo anno ceperunt paulatim trāsire ad gentes. nondū tamen ex toto. postea omnino exierunt de finib⁹ iudee. et nūc inq̄t. Ecce manus dñi sup te. i. vindicta dei exercebitur in te. Eris enī cecus lumine capitis. sic̄ cecus es lumine mentis. non vidēs ad tempus solem materialē. q̄ nō vides solē iusticie p fidē Et cōfestim cecidit in eū caligo et tenebre. et cecutiens. id est. in modum ceci in circuitu se vertens querebat. qui manum ei daret vt duceret eum. Et statim p̄consul viso miraculo credidit. ammirans super doctrina domini.

¶ De discessu iohannis ab eis. Capitulum. LXXII.

Cum autem a papho navigasset paul⁹ z barnabas cū eo venerunt pergen ciuitatē pāphilie. et tūc iohes discedēs ab eis reuersus est hierosolimā vnde venerat cū eis. Et forte reprehensibilis fuit causa quare discessit ab eis. et hec fuit causa discidij inter paulum et barnabam. de qua habebis inferi⁹. Paul⁹ vero et barnabas venerunt antiochiam p̄sidie. quod additum est ad differentiam alterius antiochie. que dicit antiochia sirie. que olim dicebat reblata. quā nos adhuc vocamus antiochiam. Et ingressi synagogā die sabbati sederūt quasi audituri legem. non p̄dicaturi. Post lectionem autem legis et p̄phetarū. dixerunt ad eos p̄ncipes synagoge. Uiri frēs. si q̄s est in vobis sermo exhortationis dicite.

¶ De predicatiōe pauli et barnabe in synagoga. Capitulū. LXXIII.

Surgens aūt paulus et manu silentium indicens. ait. Uiri israhelite et q̄ timetis deū de gentib⁹ audite. Deus p̄plebis isrl̄ patres nrōs elegit et exaltauit plebē cū essent incole in egipto. seruientes in lutoꝛ latere. de qua eduxit eos ī manu forti. Et. xl. annis sustinuit mores eorū in deserto. postea introducens eos in terrā p̄missā. destruens septem gentes q̄ habitabant in terra. sorte distribuit eis terrā. q̄ post quadringētos quinq̄ginta ānos. Et intelligendū est a natiuitate ysaac vsq̄ ad exitū isrl̄ de egipto fluxerunt anni quadringenti q̄nq̄. Postea cōpletis. xl. annis in deserto vsq̄ in terrā chanaan diuisa est terra. A natiuitate ergo ysaac vsq̄ ad diuisionē terre fluxerūt quadringenti. l. anni. Et post quadringentos. l. ānos dedit dñs iudices populo suo. z extunc fuit populus dei sub iudicibus vsq̄ ad tempus samuelis. et exinde postulauerūt regē. z dedit eis saul. q̄ regnauit sup eos. xl. annis. cōputatis simul annis samuelis. Sic ei habet in cronicis hebreorum. Et eo sublato de medio. suscitauit eis dauid regem. cui testimoniū p̄hibens ait. Inueni virū scōm cor meū. ex cuius semine suscitauit deus iesum saluatorem israhel. cuius aduentus fuit p̄coniobannis.

¶ Adhuc de eodē Capi. LXXIIII

Uiri inquit fratres filij generis abraham. et qui inter vos de gentibus sunt timētes deum. vobis specialiter verbum salutis huius missum est. Qui enim habitant in hierusalem et p̄ncipes eius hunc ignorantes esse iesum. ignorantes etiam voces p̄phetarū que per omne sabbatū legunt. adiudicātes eū morti. eas impleuerūt nescientes. Deus

vero suscitauit cū tertia die a mortuis. et vi-
sus ē p. xl. dies bis q̄ simul ascenderī cū eo ō
galilea in irlm. q̄ vsq; nūc sūt testes eius ad
plebē. Et nos vobis annūciam⁹ eā q̄ ad pa-
tres nr̄os repromissio facta ē. quoniaz banc
de⁹ adimpleuit filijs ei⁹ resuscitās ihesum
Notū igit̄ sit vobis viri frēs. q̄ p hūc vobis
remissio pcō⁹ annūciat̄. ab omnib⁹ scz pec
catis. quib⁹ non potuistis in lege moysi iusti
ficari. Qui credit in hūc iustificat̄. Videte er
go ne sitis ꝓtēptores ne veniat sup vos vin-
dicta dei. que cōminat̄ ꝓtemptorib⁹ in hunc
modū. Videte ꝓtemptores et admiramini.
et disperdimini. i. videntes admirabimini ⁊
disperdimini. q̄ opus operor in dieb⁹ vr̄is.
quod non creditis. i. quia nō creditis operi
q̄ō operabor in diebus vestris. id est. incar-
nationi.

¶ Quare transierūt ad gentes. Capitulum. LXXV.

Exeuntibus autez
e illis rogabant. vt sequenti sabbato
loqueretur adhuc in synagoga. Et
cum egrederent̄ de synagoga. multi iudeoz
et aduenarū. i. gentilium vel iudeoz disper-
sione venientiū secuti sunt paulum ⁊ barna-
bam. Sequenti vero sabbato pene vniuer-
sa ciuitas conuenit vt audiret verbum dei.
Quod videntes iudei. repleti sunt zelo inui-
die. quo cōmoti ceperunt cōtradicere his q̄
dicebant a paulo blasphemantes. Blasphe
mus enī est qui ex inuidia obloquitur veri
tati. Tunc repleti zelo dei paul⁹ ⁊ barnabas
ꝓstanter dixerunt. Vobis oportebat ꝓmuz
loqui verbum dei. iuxta verbū dñi. dicentis
Non sum missus nisi ad oues q̄ perierunt
domus israhel. Sed quia repellitis illud. et
indignos vos facitis. ecce conuertimur ad
gentes. Et nota. cum hoc legatur hic dictuz
a paulo et barnaba in antiochia pisidie que
non in iudea est sed in grecia. in pleriſq; lo-
cis legitur dictum ab apostolis in iudea scz
cū vellent transire ad gentes. postq̄z p. xij. an
nos predicatū est in iudea. Ecce nō moueat
te. q̄ potuit vtrobiq; dici. Hic enī ꝓcepit no
bis de⁹. posui te in lucē gentiū. vt sis eis in
salutem vsq; ad extremū terre. Et sūt in isaia
verba patris ad filiū. Ac si diceret pater filio
Modi si te vt p⁹ tenebras infidelitatis vsq; ad
terminos terre gentibus disseminares lucē
veritatis. Sed cuz specialiter dictum sit chri
sto. non est contrarium q̄ hic legitur dictuz
paulo. quia tanta est vnio capitis ⁊ mem-
brorum. vt quod dictum est capiti. membra
dictum reputent sibi. sicut caput ꝑs ꝓsecuti
onem membrorum reputat inflictam sibi. di
cens. Saule saule quid me ꝓsequeris. i. in mē-
bris meis.

¶ De recepta predicatōe a gentib⁹. Capitulum. LXXVI.

Audientes ãt gen-
tes mentionez de salute sua gauise
sunt. et glorificabant deū. et credide
runt ex eis multi. Iudei tñ zelo et liuore inui-
die succensi concitabãt mulieres religiosas
et ꝓmarios ciuitatis. et excitabãt ꝓsecutōem
in paulū et barnabam. ⁊ eiecerūt eos de fini-
bus suis. At illi excusso puluere pedū. iuxta
quod preceperat dñs in testimoniū illis. ve
nerūt yconiū. Et ingressi ciuitatē locuti sunt
in synagoga. et credidit copiosa multitudo iu
deoz et grecorum. Et demorati sunt ibi mul-
to tempore fiducialiter p̄dicantes. dño p̄bz
catōem eoz miraculis ꝓfirmante. Nōnulli
tñ de iudeis in incredulitate ptinaces susci
tauerī ⁊ adiracundiaz cōcitauerūt animos
gentiū aduersus credentes. Et diuisa ē ciui
tas. quibusdaz fauentib⁹ iudeis. alijs fauen
tibus apostolis. Et cū fact⁹ esset impet⁹ gen
tilium ⁊ iudeoz. cū ꝓncipib⁹ suis vt cōtume
lijs afficerent apostolos et lapidarent. id est
lapidibus fugarent eos. confugerunt ad ci
uitatez licaonie. scilicet listram et derben. Et
cum hic dictum sit venerunt listraz. iuxta cō
sequentiā sermonis in sequenti vbi dicitur.
erat quidam infirmus listris. potius dicen
dum fuit listre. Sed potest nomen ciuitatis
multiplicem habere declinationem. vt dica
tur listra listre. vel listre listrarum. vel listris
indeclinabile. Unde sequitur. Et erat quidā
vir listris. quod greco cōsonat vbi habetur.
paulus et barnabas morabantur in listris.

Erat autem vir iste infirmus pedibus claudus ex vtero matris sue et sedebat. quia nec ambulare nec stare poterat. nec vnq3 ambulauerat. hic audiuit paulū loquentē. Quez intuitus paul9 z videns spūsancto reuelante q2 haberet fidem vt salu9 fieret. scz tātam que ad salutē sufficeret. Uel videns quia se saluādū crederet. dixit magna voce. In nomine dñi nostri ieſu xpi surge et sta super pedes tuos rectus. Et stat tim exiluit et ambulabat. Turbe aūt cū viderēt quod fecerat paulus putabant ipm et socū suū barnabam deos esse. et in forma humana eis apparuisse. et leuauerūt vocē dicentes. Uij similes facti hominib9 descenderūt ad nos. z vocabāt barnabam iouez. quia p2or esse videbatur paulum vero mercuriū. qui semp iuxta eorum opinionem iouē comitabat. q eloquēs et lrātus fuisse tradit. z facundiā hominib9 p2estare putabatur. Unde mercuri9 quasi medi9 currens inter aures et linguas a latinis 02. a grecis vero hermes. id est. interp2es dicitur. Sacerdos quoq3 iouis qui erat in ciuitate voluit sacrificare barnabe et ioui. afferēs tbauros ad immolandū z coronas Uel ad ornandam faciem templi iuxta ritum gentilium. vel vt capitib9 eor impone rent ad ornatum. aut p2o aliqua alia causa vel religione nobis ignota. Ut aūt audierūt paulus et barnabas. q diuinos honores vellent eis exhibere. sciderunt vestimēta sua quod semp faciebant iudei audita blasphemia in deum. et p2ohibuerunt sibi talia exhiberi. dicentes se esse homines mortales. q potius venerant vt eos reuocarent ab ydolatria. et vix sedauerunt turbas ne sibi īmolarent.

De persecutōne quā passi sunt. Capitulū. LXXVII.

Demorantibus aūt autem eis et docentibus in listra supuenerunt ab yconio et antiochia iudei. et concitatis turbis in psecutōnem pauli lapidabant eū. et eiecerūt eum quasi vile cadauer. estimātes eum esse mortuū. De qua lapidatōne ad corinthios loquēs ait. Semel lapidatus sum. Postea discipuli eius circūdederūt illum assistentes ei. et respirauit. et nescientibus iudeis reportauerūt eū in ciuitatem et cōualuit. Et postera die pfectus est cū barnaba i derben. z p̄dicauit ibi sicut fecerat in listra. Postea redierūt p easdem ciuitates per quas illo venerant confirmātes fratres in fide. z pstituentes in magnis ciuitatib9 psbiteros. id est. episcopos. quia eo tē pore eodem noie censebant epi et presbiteri Et p2oinde pstituebant p se episcopos. quia erāt migraturi et incerti vtruz ad eos essent amplius reuersuri. Et cū redeūtes trāsirent listram z yconiū. venerūt ad antiochiā psidie. Et trāseūtes psidiā venerūt i pamphiliā regionē in q̄ ē ciuitas pergen. in qua locuti verbū dei descenderūt in ytaliā ciuitatē. z inde nauigauerūt antiochiam vnde p9us exierant. segregati a spūsancto ad predicatōem euangelij.

De questione circūcisionis determinata. Capitulū. LXXVIII.

Cūq3 uenissent antiochiam et congregassent fideles antiocenos reuelauerūt eis quanta fecerat deus per eos in gentibus. et morati sunt ibi non modico tempore cū discipulis. Et dum ibi moram facerent. descēderunt quidam de iudea christiani. adhuc tamen iudaizantes. et fuerunt de secta phariseor. Facta est ergo non minima seditio inter eos et paulum z barnabā. quia predicabant fidem absq3 legalib9 ad salutem nō sufficere. Et consentiebāt eis multi veteri consuetudine imbuti. Et statuerunt vt p2o hac lite dirimenda ascēderēt in hierusalē ad maiores apostolos. scz ad petrū et iacobuz episcopum hierosolimor. Et ascendit paul9 cū barnaba assumpto et tito. sicut ipse refert in epistola ad galathas. Et qui descenderant de iudea. ascenderūt contra eos quidam scz de hereſi phariseor ad fidem conuersi. Qui cum venissent hierosolimā et essent in presētia apostolor petri et iacobi et seniorum. surrexerūt contra paulum et barnabam dicētes. Oportet circūcidi fideles. et seruare legem

moysi. Et audita vtriusq3 partis sentētia cō/ uenerunt apostoli et seniores vt diiudicarēt super hoc.et post multam disceptationem7 inquisitionem factam inter apostolos et se niores.surgens petrus rationabiliter osten dit non esse imponendum fidelibus iugum legis.quia ipe consilio dei baptizauerat cor nelium.et gentib9 predicauerat verbū euan gelij.et deus predicationem eius confirma uerat.fide mundans corda eor.et antequā baptizarentur visibiliter mittens super eos spūmsanctum.nec indicens eis obseruātiā legalium Quid igit inqt nūc tēptatis impo nere iugum super ceruices discipulorum.qō neq3 nos neq3 patres nostri portare potui mus. Et statim ceperunt paul9 7 barnabas narrare quanta signa et prodigia deus fe/ cerat in gentibus p eos. Et tacebat multitu do audiens eos.

¶ De sermone iacobi fratris dñi. Capitulum.LXXIX.

Et facto silentio lo cutus est iacobus adherens verbo petri. Viri īquit fratres audite me. Simon narrauit quēadmodum de9 pmū visitauit gentes vocans eas ad fidem.7 testi monia pphetarum. Et inductis testimoniis diuersorum prophetarū.auctoritate ponti/ ficali protulit diffinitiuam sententiā dicens Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum sed consulo vt dirigamus ad eos epistolam vt abstineant se ab idolatria et fornicatione et suffocato et sanguine. Idolatria siquidem ex gentibus maxime pullulauerat. fornica/ tio quasi naturale quoddam et nullius rea/ tus reputabatur inter gentes. Ideo speciali ter decreuerunt apostoli prohiberi ista gen/ tibus. Erant etiam proni ad effundendum sanguinem Consueuerunt etiam bibere san guinem immolatū dijs suis. Ideo specialit prohibiti sunt a sanguine effundendo et bi/ bendo. Quare autem ad īrām prohibuerit eis animal suffocatū. non est satis pspicuum Et placuit hoc consilium iacobi apostolis et senioribus. Et cōmuni consensu elegerūt viros.per quos mitterent epl'am cū paulo et barnaba iudam scilz 7 silam.7 pmissa ê sa/ lutatio in hūc modū.

¶ De epl'a missa cōuersis ex gētib9. Capitulum LXXX.

Apostoli et seniores fratres fratrib9 ex gentib9 cōuersis salutem. Fuit aūt post salutationem hic textus epl'e. Auditū est q3 quidam descen dentes a iudea turbauerūt vos euertentes aīas vās.volentes vestris imponere cerui cibus iugū legis. Ideo de cōmuni pfectu dei creuim9 eligere viros 7 mittere ad vos cum carissimis viris nrīs paulo et barnaba. Vi/ sum est ei spiritui sancto et nobis.vltra nihil vobis īponere oneris.q3 vt abstineatis ab immolatis simulacrorum a sanguine et suffo/ cato.et fornicatione.a quib9 abstinentes bñ agetis. Valete.

¶ Qūo consolati sunt conuersos ex gentibus. Capitulū. LXXXI.

Descenderūt igitur paulus et barnabas in antiochiam. et duo alii missi sunt cum eis. Cum q3 descendissent congregata multitudie tra didit eis epistolam. Et audita consolatione de iugo legis nō imponendo sibi.gauisi sūt fratres de gentibus. Judas autem et silas cū essent prophete consolati sunt eos.et multū confortauerunt in fide. Non est autem hoc pretereundum.quia de prefato ascensu suo in hierusalem pro dirimenda lite pretacta scribit apostolus ad galatbas in hunc mo/ dum. Deinde post annos.xuij.a conuersio/ ne mea ascendi hierosolimam.cum barnaba assumpto et tito.et contuli cum eis euange lium quod predico in gentibus. Ex quo an norum numero colligit.q3 eodem anno quo paulus ascendit hierosolimā.scz.xuij.a con/ uersione sua.petr9 ascendit romam.et eodē anno sedit in cathedra episcopali. in q̄ sedit xv.annis. Quattuordecim vero.7.xv.xxix. reddunt. Vicesimo autē quinto anno a pro motione beati petri in sedem romanā.scili/ cet vltimo anno neronis.passi sunt petrus 7

paulus.et sic.xxxix.anno a conuersione pauli. Unde colligitur paulum ad fidem cōuersum eodem anno quo dominus passus est. cum constet petrum et paulum.xxxviij.anno a passione domini.qui fuit vltimus neronis passos esse martirum. Si autez legatur aliquando paulus conuersus ad fidem scdo anno a passione dñi.intelligendum est scdo anno emergente.non tñ eodem vsualiter sicut alibi determinatum est. Quartodecimo ergo anno a passione dñi.scz quarto anno claudij.ascendit petrus romam.et sedit in cathedra episcopali decem annis sub claudio.qui regnauit.xiij.annis.et nero post eū totidem annis.

De determinat quando sedit antiochie et quando rome.

Capitulū.LXXXII.

Quest autez queri quo tempore sederit petr9 i sede antiocbiocena. Constat enī q sedit antiochie.vij.annis in sede episcopali.quod necessario de.vij.illoz et.xiij.oportet intelligi.qui a passione dñi fluxerūt vsqz ad ei9 promotionem in sedem romanam. Post.vij.autez annos quib9 sedit in sede antiocbiocena.consilio dñi de bierusalez ascendit romam.sed in ascensu transijt p antiochiam.vt cōfirmaret subditos suos in fide Et vt habetur in cronicis substituit eu dochiuz in sede antiocbiocena Et in boc transitu per antiochiā redargut9 est a paulo.q2 comedens cum quibusdā fratrib9 de iudea.timens eos molestare. discernebat cibos.et ita cogebat gentes iudaizare Unde paul9 ait. Cuz venisset cepbas antiochiam.in faciē ei restiti.

De causa dissensionis īter paulū et barnabā Capitulū.LXXXIII

Quāt anno quo ascendit petr9 de antiochia romaz paulo z barnaba antiochie remanentibus.erat quidam procurator in iudea qui p violentiam sibi voluit vsurpare potestatem constituendi summū pontificem et mutandi p2o arbitrio suo.et vt posset summū sacerdotem vnuz vel duos constituere eodem anno. Et videntes iudei q non possent ei resistere.petierunt ab eo licentiaz consulendi claudium imperatorem romanoz. vt eius voluntate banc potestatem obtineret.alioquin desisteret et concessit eis. Et cū misissent nuncios romam. erat ibi agrippa filius berodis agrippe.quem pater decedēs in manu claudij dimiserat. Claudius autez differebat eum mittere in iudeam tanqz dominū.tum propter leuiciam iudeoz.tū propter teneritudinē etatis ei9. Iste audiens q causa populi sui ageret.intercessit p2o eis et obtinuit. Et rescpsit claudi9 procuratori.vt ab hmōi exactōne desisteret.et destitit. Et rescripsit iudeis vt super boc grās agerent agrippe ad cui9 intercessionem boc obtinuerant. Et iudei significauerunt ei vt mitteret eis agrippam.et faceret eum tanqz regem et dominū.ipe tamen adbuc distulit. Postea vero quando visum est ei misit eum in iudeaz non tamen reddidit ei totam terram patris qui totum regnum integre obtinuit.sed dedit ei galaditidem regionem scz vltra iozdanem. terram duarum tribuum. et dimidie tribus. et dedit ei potestatem constituendi summū sacerdotem in bierusalē. p arbitrio suo quam negauerat procuratori. Iste fuit agrippa.in cui9 regnū secesserunt fideles de iudea imminente excidio bierusalem.ab angelo premoniti.sicut babes sup matthеum. Sed nūc psequamur de paulo z barnaba qui adbuc demorabant in antiocbia euangelizantes verbū dei.z iudas abierat sila cū eis remanente. Post aliquot dies visuz est eis cōmodū reuerti p ciuitates in quib9 predicauerant verbū dei.z visitare frēs et cōfirmare eos in fide. Barnabas aūt voluit babere in comitatu suo iobannē q cognomiabatur marcus. Paulus aūt noluit dicens. Non assumenduz esse.qa in fronte aciei cōstitutus nimis trepide steterat. z qz timore mortis a pdicatione destiterat.qñ scz a pamphilia descendēs reuersus est in irlim. Ideo qz non erat assumend9 ad pdicationem. ne alios malo exemplo lederet. Et fctā ē dissensio.ita vt discederēt ab inuicem. Et excusant

eos sancti.qz nō discesserūt odio cōmoti.sed a spūsctō ad hoc excitati.vt diuisi plurib9 locis p̄dicarent.et plures lucrifacerēt. Barnabas aūt assumpto marco nauigauit cipruz Ex eo aūt q̄ noluit dimittere eū ppendit fuisse ei9 cognat9. Legūt aūt fuisse consobrini. Paul9 aūt pfect9 est assumpto sila quē dñs ad hoc remanere fecerat vt ei cooparetur.et pambulabat siriam et ciliciā. Postea veīt in derben et listram.vbi erat quidaz christianus nomine thimotheo9.filius mulieris vidue vel iudee.nati de patre gentili.cui perhibebant testimonium religionis omnes fideles qui erant listris. Hunc constituit paulus episcopū eoz̄.sed circūcidit eum ptollendo scandalo iudeoz̄.ne scandalizarent̄ q̄ haberent ep̄um incircūcisum.non q̄ legalia post veritatez euāgelij essent necessaria.paulatim tamen non subito iudeis erant tollenda.et quasi cū honore mater sepelienda fuit Postea eduxit secum paulus timotheum. et transeuntes p ciuitates precipiebat obseruari decreta apostoloz̄ z senioz̄ qui erāt in bieruſalem.et ecclesie confirmabant̄ z multiplicabantur.

Q̄z phibiti sunt aplī ne irēt quo volebant. Capitulū. LXXXIIII.

Transeūtes autez t frigiam et galacie regionem volentes ire in asiaz minorē.probibiti sūt a spūsancto qui sciebat corda hominū .quia tunc non essent credituri. Voluit ergo spūs sanctus sanctū dari canibus.et impios ꝺ cō temptu predicationis grauius dānari. Voluit etiaz has prouincias alijs apostolis reseruari. Philippus nanqz et iohannes predicauerunt in asia minori. Lucas ī bithinia a qua similiter a spū sancto sunt probibiti. z ita due cause reddūtur quare probibiti sūt ab huiusmodi prouincijs. Vel ne sanctum daretur canibus.vel quia destinati erant a spiritusancto alijs apostolis.asia minor iohanni.bithinia luce. Origenes vbi agit de primitijs z de decimis dandis sacerdotib9.reddit tertiā causam. Dicit enī q̄ deus puidēs seruis suis alimoniā corporalem.ab huiusmodi prouincijs discipulos propter famem probibuit.propter illam scz maximaz famē in qua belena sustentauit fratres pauperes qui erant in bieruſalez.que facta est quarto anno claudij. Hec fuit hec belena mater constantini.sed regina abigenoz̄.cuius amore captus est rex abigenoz̄.et eam in vxorez accepit et concepit ex eo. Et cum nocte dormiret cum ea.et posuisset manū suam sup vterum pregnantis.audita est ab eo vox ī hūc modum. Vide ne ledas puerum.quia magnus futurus est in mundo. Et audita voce huiusmodi.stupefact9 dixit hoc vxori sue Postea puerum natū cum summa diligentia nutrierunt.et mortuo patre.puer factus est rex.et cōmendatur iste in multis. Et hec est causa cōmēdationis.quia audiens vnū deum coli a iudeis.coluit eundem.et suscepit circumcisionem et ritus iudeoz̄. Huius mater belena veniens bieruſalez inuenit fratres fideles in bieruſalem in edia laborātes quia erat tempus famis.et emit granuz vndequaqz.quia attulerat argenti copiam ad emendum.et sustentauit fratres qui erāt in bieruſalem. Et cum adbuc esset in iudea.nūciatum est ei q̄ mortuus esset filius eius. et statim rediit z fecit extrabi cadauer de sepulcro.et reportauit in iudeam.z fecit nō longe a bieruſalem extrui duo mausolea.et in altero reposuit corpus filij.et precepit cū mortua esset in altero corpus suum reponi.z sic factum est.et adbuc apparent vestigia mausoleoz̄.et putant multi decepti.esse mausoleum belene matris constantini.

De visione que apparuit paulo nocte. Capitulum LXXXV.

Cunqz pertransissent missiam paulus et socij eius.venerunt troadem.et ostensa est paulo visio per noctem. Apparuit ei vir macedo id est.angelus illius gentis assimilat9 viro macedoni.proprietate lingue vel forma speciali.stans z deprecans eum et dicens. Trāsiens in macedoniā adiuua nos. Ex hoc verbo videt fuisse homo non angelus. Non ei

egẽt angeli auxilio nisi dei. Sed bocait ãgelus assumpta persona macedonũ. Ut autẽ visum vidit. statim quesiuimus proficisci in macedoniaz. certi facti q vocasset nos deus euangelizare eis. Et nota q dictum est quesiuimus. Hic enĩ primo ostendit lucas se comitem fuisse pauli. forte z nunc pmo adbesit ei. vnde nusq3 in precedenti ait venimus. sed vbiq3 venerunt. et similia. Hic autem pmo cõmiscuit se socijs pauli. vide quoq3 qõ vbi dicitur erat uir macedo stans. Sup boc verbo stans glosa babet modica. Angeli semp stare dicuntur. Cui pleriq3 adberentes. i antipbona pascali sedit angelus. emendãt. stetit angel9. sed errant. Intelligendum est semper in boc libro. cum legantur in euangelio angeli sedisse ad monumentũ Nauigantes aũt a troade recto cursu venimus samotraciam. et sequenti die philippis. que est prima ciuitas macedonie. id est. venientibus a mari pma occurrit. et erat colonia. Dicit autez colonia ciuitas illa que defectu indigenarũ nouis cultoribus impletur. vnde et colonia quasi a nouis cultorib9 dicitur. Fuimus eĩ ibi p dies aliquot. et die sabbatoz egressi sumus extra portam iuxta flumen vbi videbatur esse locus cõgruus oration. id est. locutioni vel supplicationi. Orare nãq3 accipit et pro orare et p supplicare.

¶ Oz recepti sunt a muliere purpuraria. Capitulum. LXXXVI.

Et sedentes loquebamur mulieribus que conuenerant. Et mulier queda3 iudda noie. purpuraria ciuitatis tiatirenoz audiebat nos loquentes. Potest autem intelligi purpuraria quasi vtens purpura. quia forsan erat de regio semine. Vel potius purpuraria quia textrix purpure. vel quia vendebat purpuram. Cum aũt baptizata essz z dom9 eius tota. deprecata est nos dicens. Si iudicatis me fidelem. introite in domũ meam z manete mecuz. Et iuraui9 coacti. Adbuc enĩ abborrebant intrare domos gentiliuz p vitãdo scandalo iudeoruz.

¶ De spũ phitonico a puella eiecto Capitulum. LXXXVII.

Factum est autem exeũtib9 nobis ad oraõez. vt obuiaret nobis queda puella bña spũm phitonicũ. Potest aũt intelligi phitonissa. i p spũm phitonicuz operãs arte magica. vel spũ phitonico vexata. Dis eĩ duob9 modis accipit in sacra scptura boc nomen. vel phitonissa dz. q p spũm phitonicũ suscitatiõem mortuoz operat arte magica. vt que ad petitionẽ saulis ab inferis vocauit aiam samuelis. vel potius pro ea spũm immundũ. Dec autem species artis magice ab apolline phitone inuẽta est. et ab eius cognoie cognominata est. Dicitur enĩ phitonissa q a spiritu phitonico possidetur. et ea vti q3 organo suo ad diuinandum. qualiter bic potius videtur accipi. Et erat questuosa dominis suis. quia multum pcipiebant emolimentuz ex diuinatione ipius. Dec subsecuta paulũ z socios eius clamabat dicens. Isti bomies sunt serui dei excelsi. qui annunciant nobis viam salutis. Et sic clamabat multis dieb9. forte per bonũ nature vel potius spũ sancto spũm phitonicum vt per eam verũ loqueretur vrgente. Couersus aũt paulus ipa post eum clamante. dixit spiritui immũdo. Pcipio tibi in noie iesu xpi exi ab ea. Et exiit ab ea q indignũ erat vt verbuz euangelij p eaz spũs mendax annũciaret. Videntes aũt boc dñi eius scientes. q maximuz inde sumerẽt incõmodũ. apprebenderũt silã et paulũ. z duxerunt eos ad forũ ad pncipes. z offerentes eos magistratib9 dixerunt. Isti boies cõturbant ciuitatem nostrã. cũ sint iudei pdicantes nouã quandã religionẽ. quaz nõ licz nobis suscipere cuz sim9 romani. Jam eĩ decretũ erat a romanis. vt null9 deus de nouo coleretur. nisi approbante senatu. Et cucurrit plebs aduersus eos z magistratus. et scissis eoz tunicis iusserũt eos virgis cedi. et flagellatos miserũt in carcerez. pcipiẽtes custodi vt diligẽter custodiret eos. Qui accepto mãdato misit eos in carcerẽ interiorẽ. pedes eorum stringens ligno.

De terremotu vnde aperta ſunt oſtia carceris. Ca. LXXXVIII.

MEdia autez nocte paulus et ſilas decantabant hymnos.et orantes laudabant deū. Et dum media nocte orarent ſubito factus eſt terremot⁹.quo ſcz terremotu omnia fundamenta carceris cōmota ſūt.oſtia apta. vincula omniū qui erāt in carcere rupta.ñ ſolū paulī et ſile ſed et aliox. Expergefact⁹ eſt aūt cuſtos carceris. et videns ianuas carceris apertas.euaginato gladio volebat ſe interficere.autumans oēs incarceratos aufugiſſe. Et cum eſſz paul⁹ in medio carceris tenebroſi.videns hoc in ſpū exclamauit. Nihil tibi facias mali. Vniuerſi enī qs cuſtodiebas hic ſum⁹. Sciebat enī q tūc volebat ſibi manū iniſcere.q putabat oēs incarceratos aufugiſſe.et petito lumine a miniſtris ītrogreſſus eſt cuſtos carceris.et tremefact⁹. tum p bis que facta fuerant in terremotu.tum q intellexerat paul⁹ q ſe vellet interficere. procidit paulo et ſile ad pedes.et educens eos ō carcere ait . Quid me dñi oportet facere vt ſaluus fiam. Ad quē illi. Crede in dominuz ieſum.et ſaluus eris tu et domus tua tota. Et locuti ſunt ei verbū dñi.et omnib⁹ q̄ erāt in domo ei⁹.et tollens eos in illa hora lauit plagas eox.et baptizatus eſt.et ſic lauit et lotus eſt.

Quō a magiſtratib⁹ ſūt dimiſſi. Capitulum. LXXXIX.

QVnq̄z perduxiſſz eos in domū ſuā.appoſuit eis mensam et letat⁹ eſt cū omni domo ſua credens in deū. Et cū dies fact⁹ eſſet miſerūt magiſtratus nuncios ad cuſtodes carceris dicentes. Dimitte homies illos tanq̄z deſpectos. Dimittebant autez illos ne plures crederent.q̄ iam innotuerat eis miraculuz. Et nunciauit cuſtos carceris verba hec paulo. Miſerūt magiſtrat⁹ vt dimittamini. Nūc igitur exeuntes ite in pace. Ad quē paulus. Miſerunt nos in carcerē flagellatos publice.licet indemnatos homines romanos.id eſt. romano imperio ſubiectionē cenſicapite profeſſos.et libertate romana donatos.et nunc occulte nos eijciunt. Non ſic.ſed veniant ipſi et nos eijciāt. Et cū renūciatuz eſſet h magiſtratib⁹.timuerunt audito q̄ romani eſſent. Et venientes eduxerūt eos.et rogabant vt egrederent de vrbe. Et exeūtes trāſierunt p liddam.q viſis fratrib⁹ cōſolati ſunt eos.et inde profecti venerūt theſſalonicam. vbi erat ſinagoga iudeox. Paul⁹ aūt vt cō ſueuerat introiuit ſinagogaz.et p tria ſabbata diſſeruit eis de ſcripturis.p̄dicans xp̄m mortuū et reſurrexiſſe. Et crediderūt aliqui ex eis.et adiuncti ſunt paulo et ſile et multe res non pauce.et de proſelitis q gentib⁹ multitudo magna.zelantes aūt iudei et aſſumētes quoſdam malos de vulgo.cōcitauerunt ciuitatem aduerſus eos. Ut ſicut ī eos publica fuit manuuz iniectio.ita et publica fiat electio.

Q̄z inuidia iudeorū iaſon accuſatus eſt. Capitulum. XC.

ET uenientes ī domū iaſonis apud quē hoſpitati fuerant.querebant eos producere in populū.et ñ inuentis eis putātes eos a iaſone fuiſſe occultatos.traxerūt iaſonē et q̄ſdaz fratres ad p̄ncipes ciuitatis dicētes. Iſti ſūt qui vrbem concitant quos ſuſcepit iaſon.et ipi ſuſcipientes eos faciunt contra decreta celaris.regem alterū dicentes eſſe q̄z celarē. et concitauerunt p̄ncipes aduerſus eos. Et accepta ſatiſfactione a iaſone z ceteris dimiſerunt eos. Forte iaſon et alij fratres negauerunt ſe ſuſcepiſſe eos.et ſi confeſſi ſunt ſatiſfecerunt.et p noctem dimiſerunt paulum et ſilam in beroen. Et introierūt in ſinagogam iudeorum.et predicauerunt ibi . et multi de beroenſibus crediderunt et mulieres honeſte non pauce.

Quid paulus athenis fecerit. Capitulū. XCI.

ET audierūt iudei qui erant theſſalonice.q a paulo

predicaret verbuz dei in beroe.z venerūt illuc cōcitantes multitudinez. Et statī dimiserūt paulū frēs vt iret vsqz ad mare.qz magis p sequebant eū iudei.eo q esset dux verbi. Silas aūt et timotheus remāserūt ibi. Qui aūt deducebāt paulū pduxerūt eū vsqz ad athenas.et videns ciuitatē idolatrie deditā.citō remisit ad timotheū et silam vt venirent ad eum.et venerunt. Et disputabant cū paulo epicurei.q ponebāt felicitatē boīs i sola corporis voluptate.et stoici q in sola animi virtute. Et inter se dissentiētes in impugnatiōe apostoli vnanimiter consentiebāt dicentes Quid vult seminuerbius iste dicere. Vere paul⁹ seminator verboz erat sed messor morum.de huiusmodi messione expectans vberem fructū. Alij aūt dicebant. Nouorū demoniorū videt annūciator esse. Et apprehēsū duxerūt ad ariopagū.i.ad vicū martis.in q scz erat templū martis.qz athenienses singulos vicos denominauerūt a diis quos colebant.vt vicum in q colebat mars.vocabant ariopagū.qz arioth dicit mars. Vicū i quo colebant pan.vocabant panopagus.z ita a singulis diis singulos vicos denominabāt. Erat autem vicus excellentior ariopag⁹.qz ibi erat curia magistratuū.et scole liberaliū artium.

De ara ignoti dei. Capitulū.XCII.

Et cū esset paulus in pſentia philosophorū dicebant. Noua quedā iferis auribus nostris possum⁹ scire que ē ista noua doctrina .q.d. posses rōnem reddere sup his q dicis. Stās ergo paul⁹ in medio ariopagi ait. Viri athenienses p oīa iudico vos supsticiosos. Pertransiens enī vidi simulacra vestra. Inter cetera autem inueni arā.cui⁹ supscriptio erat hec. ignoto deo.vel ignoti dei. Ac si dicat. Hec ara dedicata est ignoto deo. Singulis enī aris supponebat titul⁹.indicans cui essent dedicate. Hūc inquit deū ignotum cui hāc aram cōsecrastis ego annūcio vobis. Hic ē deus q fecit mundū et oīa q in eo sūt.in quo viuim⁹ mouemur et sum⁹. Qūo aūt hec ara illi deo ignoto pſecrata est.historia actuum apl̄oz nō pſequit.ideo nostrū est ista supplere. scz dicere.

Q⁹ philosophi atheniēses dixerūt deū nature pati. Capitulū.XCIII.

De eni dnice passionis philosophi qui athenis erāt videtes tenebras factas sup vniuersam supficiē terre.nō potuerūt causā earuz inuenire in naturalib⁹ causis. Tandez ad ista inducti sūt.vt dicerēt q⁹ de⁹ nature patiebat Et dixerūt athenienses. Cōstituam⁹ arā illi deo.et dedicata ē ara.z suppositus est titulus ignoto deo. Et cū vellēt offerre holocausta et victimas illi deo ignoto.dixerunt philosophi. Bonoz nrōz nō eget.sz facietis genuflexiones ante arā ei⁹.z supplicabitis ei.qz non querit oblatōem pecorū.sz deuotionē aīoz Hūc deū ignotū annūciabat eis paul⁹.asserens eū mortuū fuisse.resurrexisse.et ascēdisse in celū.in fine oz̄ē iudicaturū. Et cū pdicaret resurrectionē mortuoruz.quidā irridebant. Quidam āt nec respuebāt nec recipiebāt dicentes. Audiē⁹te de ista iterū. Et exiuit paul⁹ de medio eoz.z quidam adherētes ei crediderūt. Inter q̄s fuit dionisi⁹ ariopagita.quem postea ordinauit apl̄us episcopuz thorinthioz. Cuius conuersionis modum quia ptermittit historia actuū apostoloruz. nostrū est supplere.

De dionisio ariopagita. Capitulum.XCIIII.

Iste dionisi⁹ magister erat in ariopago.et quāuis ad exhortatōnem pauli de facili crediderit.tñ non nisi post longā disceptatōnem pauli pfessus est se credere. Sed post multā disceptationez.dū adhuc cū paulo disceptaret.forte transiit cecus p viā coram eis. Et statim ait dionisi⁹ paulo. Si dixeris huic ceco in noīe dei tui vide.et viderit.ego statim credam. Sed ne vtaris verbis magicis.q̄a forte nosti verba q̄ habeant hmōi efficaciā.ego pscribam tibi formā verboz.hac inq̄t forma verboz dices ei. In noīe iesu christi nazareni de

virgine crucifixi.mortui.q̄ resurrexit.z ascendit in celū.vide. Et vt oīs tolleret suspicio p̄cepit paul⁹ dionisio.vt ipe eadē verba p̄ferret Et in ea forma verboꝝ dixit dionisi⁹ ceco vt videret.z statim vidit.z dionisi⁹ p̄fessus ē se credere. Et cū p̄dicaret paulus athenis.et multos cōuertisset.venit chorinthū.z ibi inuenit quēdā iudeū noīe aquilā cū vxore ei⁹ priscilla.q̄s sepe cōmemorat ap'lus.vbi salutat amicos suos. Isti nup venerūt de italia iudeis omnib⁹ ex edicto claudij impatoris de regno ei⁹ exire cōpulsis.eo q̄ vxorem eius agrippinam p̄ nimia familiaritate quaz habebat cuz eis adeo traxerant ad ritus suos. vt iā iudaizaret. Et hospitat⁹ est paul⁹ apud aquilam z priscillam.eo q̄ eandē artem exercerent.quaz et ipe cōsueuerat exercere.de p̄prio labore manuū sibi victū acquirēs.scilz artem scenofactoriā. Faciebant enī tentoria siue papiliones q̄ necessaria erant indigenis terre.propter īmoderatū calorē.vel cōmeantibus. Vt dicat⁹ ars scenofactoria.a scenos q̄ interp̄tat vmbra.vel p̄m alios a scenos q̄ interp̄tat funis. Erant enī funicularij Et cum venissent silas z thimotheꝰ de macedonia vbi dimiserat eos.p̄dicabat paul⁹ instāter verbū euāgelij coadiuuantib⁹ illis. Et vilipendentib⁹ iudeis p̄dicationē.iuxta q̄d p̄ceperat dñs excussit puluerē de pedibus in testimoniū dicens illis. Mundus⁹ sum a sanguine vestro.q̄ quātū in me fuit.volui vos reuocare ab impietate vestra. Sed q̄ pertinaces estis trāseo ad gentes. Et migrans inde transijt ad domū cuiusdā gentilis nomine titi.cui⁹ dom⁹ erat cōiūcta synagoge Nec est intelligenduz p̄ de tito.cui ap'lus epistolas scp̄sit q̄ ei⁹ fuit discipul⁹.quē etiā cretensem ep̄m ordinauit. Et cōuersus est crispus archisinagogus cū vniuersa familia sua.ille scz de q̄ ap'lus ait scribēs ad corinthios. Gratias ago deo meo.q̄ neminē ex vobis baptizaui nisi crispū z gaium. Et multi corinthioꝝ audientes cōuersionē ei⁹ crediderunt z baptizati sūt. Et apparuit dñs paulo p̄ visionez dicens. Noli timere sz loquere z ne taceas.q̄a ego tecū sū.et nemo apponet manū vt noceat tibi.et fuit ibi p annū et sex menses.

Q⁹ iudei cōcitauerūt gallionē in paulum. Capitulum XCV.

Insurrexerūt ergo vnanimiter iudei in paulū.z traxerūt eum ad p̄sentiā gallionis q̄ erat procurator achaie regionis.in q̄ erat chorinthus. Et accusauerūt eū q̄ p̄ra legem p̄dicaret.z locut⁹ ē gallio ad eos. Si argueretis hoīem istū de aliquo scelere manifesto.sup eū iudicarē. Sed q̄ disceptatio ē de lege vīa nō curo iudicare. Et videtes gentiles q̄ non faueret procurator partiū iudeoꝝ coā eo ap prehenderūt sostenē p̄cipē synagoge.et percutiebāt eū.et nihil hoꝝ erat cure p̄curatori. Paulus aūt cū adhuc sustinuisset dies multos.et esset in cenchris. qui ē portus corinthi ascensurus nauem vt nauigio veniret in siriam.totondit comam quā nutrierat.q̄ fuerat nazare⁹ ex voto. Nazarei enī ad tempus ex voto comā nutriebant.et cōpleto tpe voti radebant.et in ignem sacrificij ponebant. Quidā codices habent totondērūt. Unde quidā hoc referūt ad aquilā et priscillā. Sz augustin⁹ z hieronimus ad paulum hoc referunt.

Q⁹ paulus disputabat ephesi contra iudeos. Capitulum. XCVI.

Aduenit paulus in ephesiā ducens secū aquilam z p̄scillā Et cuz venisset ephesum.ingressus synagogā disputauit cū iudeis. Et rogāt⁹ illis vt cū eis ampli⁹ remaneret nō cōsensit. Sed valefaciens fratrib⁹ p̄fect⁹ ē ab epheso dimittēs ibi aquilā et priscillā.et ip̄e pambulauit galaciā z frigiā p̄firmando frēs. Et cū essent ephesi aquila et priscilla.venit ephesū quidā iude⁹ noīe apollo alexandrin⁹ genere.vir facundus et peritus in scripturis. Iste baptizat⁹ erat baptismo iohannis.z iam credebat xp̄m ee messiam in lege p̄missū.z recte sentiebat de patre z filio.sed nihil adhuc audierat de sp̄usancto. Et cum viderent eum aquila et priscilla fiducialiter p̄dicantē.assūpserūt eum.et diligentius exposuerūt ei vniuz deū. Utrū autē baptizauerint eū baptismo

christi.nō legit.Cū āt apollo vellet redire corinthū.aquila et prisculla ⁊ ceteri fideles qui erant ephesi.scpserūt fidelib⁹ q̄ erāt corinthi. vt susciperēt eū.nec abhorrerent eū tanq̄z iudeū.Et cū venisset corinthū.multū contulit fratrib⁹ q̄ erant corinthi.Uehementer enī iudeos conuincebat.vnde multum confirmati sunt fratres.

¶ Quō baptizati sūt qui baptisma iohānis acceperāt. Ca.XCVII.

Factū est aūt cum apollo esset corinthi.vt paul⁹ pagratis superiorib⁹ ptibus veniret ephesum.et inueniret quosdā discipulos a iohāne baptizatos.nondū tū confirmatos.qz post baptismū nō acceperant manuū impositōz et interrogauit eos.Accepistis ne spiritum sanctum credentes.i.manuū impositōnem qua dat spūssanct⁹.Ad quem illi. Sed nec de spūsancto mentionez audiuim⁹.Ad q̄s ille.Non sufficit baptism⁹ iohannis.Et statim baptizati sunt in noīe dñi iesu xpi.Et cū imposuisset eis man⁹ post baptismū accepērūt spūmsanctū.et loquebant varijs linguis Et quidā eoz ppbetabāt pdicentes futura. Erant aūt omēs fere.xij.forte.xj.vel.xij.erant ergo apositū fere ad temperamentū.Et pdicauit ibi paul⁹ apostol⁹ cū fiducia per tres menses.disputans et suadens de regno dei. Et q̄ prius probibit⁹ fuerat a spūsancto pdicare in asia minori.nūc eodē spūsancto īspirante pdicabat ephesi.Ex q̄ patet q̄z āmirāranda sūt iudicia dei.Cū aūt pdicaret ephesi quidam obstinati ⁊ incredulitate ptinaces. maledicebāt doctrine ei⁹ coram multitudine. Discedens autē ab eis segregauit secū discipulos.disputans in scola cuiusdā tyranni.i. nobilis.vel forte nomē proprīū est illius a q̄ conduxerat domū.in qua docebat discipulos suos.tanq̄z regens scolas.⁊ hoc fecit per biennū.Et in eodem biennio scpsit ep'las pmaz ad corinthios.Et faciebat de⁹ magnas et multas virtutes p manus ei⁹.ita vt sanarent languidi quib⁹ supponebant semicinctia.Dicunt aūt semicīncta vestes tantuz ab vno latere pēdētes.vl' quedā zone.vl' q̄dā capitis ornamenta.vl' q̄dā gen⁹ sudarij q̄ bibei vtunt.q̄ laborantiū sudor abstergit.

¶ De potestate nominis iesu. Capitulum.XCVIII.

Quidam aūt qui dam exorciste q̄ adinuocatiōez nominis iesu paul⁹ eijceret demones excogitauerūt vti eadem forma verboū ad eiectionē demonis.q̄ licet p exorcismos salomonis demones eijcerēt.nō tū absq̄z labore multo.sed quibusdā herbis et gēmis adhibitis.vt tradit iosep b⁹.Ut ergo facili⁹ eijcerent demones.adiurabāt eos in hūc modum.Adiuro vos per iesum quem paul⁹ predicat.et sic exibāt demones ab obsessis. Erāt aūt septem filij sceue principis sacerdotū. qui pcipue adiurabant demones in hūc modū Et dum quadā die adiurarent demonez vt exiret de corpe obsesso.respondit eis demon Jesum noui et paulū noui.sed vos qui estis Et insiliens in eos.verberauit eos.Et increpuit fama p vniuersam regionē.et incussus est timor omnib⁹ exorcistis et magis.vt nō auderent amplius in hūc modū demones adiurare.Et pgregati sūt omēs magi qui p artem magicam imperabant demonib⁹.et combusserūt libros suos ante pedes pauli. Postea paulus proposuit ire bierosolimā et inde romam.Premisit aūt timotheū ⁊ erastum in macedoniā.ad preparandas collectas quas erat delatur⁹ in bierusalem.ad vsus pauperū q̄ erant in bierusalē.Ipe autē ad temp⁹ remānsit in asia minori.

¶ De tumultu excitato per demetrium. Capitulū.XCIX.

Et facta est in tempore illo turbatio magna in epheso. demetri⁹ enī argentari⁹ q̄ faciebat edes et imagines argenteas diane cōuocauit operis eiusdem opifices.et locut⁹ est eis in hunc modū. Scitis q̄z de buius modi artificio multū nobis lucrū cōparam⁹.Paulus aūt predicat non esse deos manufactos. Si ergo inualuerit eius doctrina nibil amplius lucrabimur.⁊ etiā templū magne dia

ne p̄ nichilo reputabitur. et maiestas ei⁹ destruetur quam veneraī vniuersus orbis. Et statim ira repleti clamauerunt vnanimiter discurrentes p̄ ciuitatem. Magnā diana ephesiorū. Et rapto gaio et aristarcho sociis pauli. ptraxerūt eos in theatrū. spectaculum scz in quo rei puniebanī. Et cum paul⁹ hoc audito vellet venire in theatrū. nō sinebāt se mortui obiscere. Dissuasum est ei a quibusdaz amicis suis ppter conuentū populi. Postq̄z aūt cessauit tumult⁹. vocatis paulus discipulis exhortat⁹ est eos. et valefaciens eis profectus est in macedoniā. z inde athenas Vbi cum fuisset trib⁹ mensibus. posite sūt ei insidie a iudeis in syriam nauigaturo. sciētibus q̄ deferret collectas. Olim cū esset vacuus viator. nō ppositerūt illi insidias. Habuit igitur cōsiliū vt reuerteret in macedoniā. vt ita vitaret insidias. Quidā enim de ciuitate eius profecti sunt recta via. Et p̄cedentes nos dicit lucas sustinuerūt nos troade pcircuitū venientes. Nos vero nauigauimus post dies azimorū philippis. q̄ est prima ciuitas macedonie. et in q̄nq̄z dieb⁹ venim⁹ troadem vbi demorati sumus septem diebus. Una aūt sabbati cū pendinaremus. disputabat paulus cū eis in crastino profectur⁹. et ptraxit sermonē in mediā noctem. z erant lampades copiose in cenaculo vbi cōgregati eramus.

De mortuo resuscitato a paulo.

Capitulum. C.

Et cum sederet quidam adolescens super fenestram z grauaretur somno. cecidit de tertio cenaculo deorsum. et sublat⁹ de terra oblat⁹ est paulo mortuus. et dicebaī eutycus. Ad quē cū descendisset paulus incubuit sup eū. et complexus eum ait. Nolite turbari. Anima enī ipius in eo est adhuc. Hoc autez ait. vt tolleret desperationez ab eis. Simili verbo vsus est dominus dicens. Puella non est mortua. sed dormit. Et suscitatus est adolescens. et gustauit cibuz et confortatus est. Sic inter verba predicatiōis occurrit occasio curationis. vt ostensione miraculi confirmaretur doctrina pauli. z vt artius infigeretur eoz mētib⁹ memoria magistri ab eis discessuri. Nos aūt ascendentes dicit lucas nauigauimus in asson. vt ibi expectaremus paulum. sic enī dispoſuerat ipe p̄ terram iterim iter facturus. Et cum rediisset ad nos. assumpto eo venimus miletum. Proposuerat enim paulus in transitu nauigare ephesum. moram non facturus. Festinauit enim si possibile esset. vt in die pentecostes esset hierosolimis. A mileto tamen non nauigauit. sed misit ephesum. et vocauit maiores ecclesie. Et vocati venerunt miletum. et exhortatus est eos dicens se ascendere hierosolimaz. Ecce inquit alligatus spū. i. spū sancto. ad id me coartante vado in hierusalem. que ventura ibi mihi sunt ignorans. licet spūssanct⁹ mihi p̄ alios protestetur. quia vincula et tribulationes me ibi manent. Alijs enī reuelauerat spūssanctus de ipo quod non ipi. Quz nichil inquit horz vereor. nec facio animam meaz. id est. vitam temporalem preciosiorē q̄z me. id est. q̄z animā meaz. dūmodo cōsummem cursum meū. et ministeriū quod accepi a domino iesu testificari euangelium gratie dei. Et nūc ecce scio q̄ ampli⁹ nō videbitis faciē meā. Et post multaz exhortationem positis genibus vna cum omnibus illis orauit. Et pcumbentes sup collum pauli flentes osculabantur eum. dolentes maxime de eo q̄ dixerat. quoniā faciem ei⁹ non erant amplius visuri. et deduxerūt eum vsq̄z ad nauem. Et abstracti ab eis transeūtes multas vrbes et regiones venim⁹ tirum. vbi mansimus. vij. diebus. inuentis ibi discipulis quibusdaz p̄ spūm ppheticum paulo p̄dicentibus. q̄ illi euentura erant in hierusalem. z dissuadentibus ne ascenderet. Postea profecti sumus deducentib⁹ nos omnib⁹ cum vxoribus et filijs vsq̄z foraś ciuitatem. Et valefacientes eis ascendimus nauem. Illi aūt̄ redierunt in sua. Nos aūt ascendimus ptholomaidē. et salutatis fratrib⁹ mānsim⁹ cū eis vna die.

De hoc q̄d agab⁹ paulo predixit.

Capitulum CI.

Altera autem die

venimus ceſaream. et introiuimus. domuꝫ
philippi diaconi. Huic erāt quatuoꝝ filie vir
gines ꝓphetiſſe predicētes paulo quod erat
ei euenturum in bieruſalem. Et cum moꝛa
remur ibi ꝑ aliquot dies. ſuperuenit ꝓphe
ta de iudea nomine agabus. Qui cuꝫ veniſ
ſet ad nos tulit ꝛonam pauli. ⁊ ligās ſibi ma
nus ⁊ pedes ait. Hec dicit ſpiritusſanct⁹. Ui
rum cuius eſt hec ꝛona ſic alligabunt in bie
ruſalem iudei. ⁊ tradent in manus gentium
Hec audientes rogabamus nos. ⁊ qui erāt
loci illius. vt non aſcenderet in bieruſalez Et
reſpondit. Quid fletis affligentes cor meuꝫ
Ego enī non ſolū alligari ſed etiam mori in
bieruſalem paratus ſum propter nomen
domini ieſu chriſti. Et cum non poſſemuſ ei
diſſuadere quieuimus dicentes. Domini fi
at voluntas. Poſtea preparati aſcendim⁹
bieruſalem. ⁊ nonnulli de diſcipulis qui erāt
in ceſarea nobiſcuꝫ adducentes iaſonez bos
pitem noſtrum. Et cum veniſſemuſ bieruſa
lem libenter exceperunt nos fratreſ. Sequē
ti autem die introiuit paulus nobiſcuꝫ ad ia
cobum qui erat epiſcopus bieroſolimoꝝuꝫ.
de quo dicit beda ſuper hunc locum. q. xxx.
annis rexit eccleſiam bieroſolimitarum. ſcz
vſqꝫ ad. vij. annum neronis. qui ſecundum
ic. epbum excerebratus eſt partica fullonis
Beda dicit q2 precipitatus eſt de tēplo. Ali
bi legitur lapidatus. Et potuit eſſe. q2 poſtq̄ꝫ
precipitauerunt eum. lapidauerunt eū qua
ſi vile cadauer. Sed cuꝫ beda dicat mortuū
iacobum ſeptimo anno neronis. palam eſt
non eſſe antenticum qō legitur ī epiſtola cle
mentis. qui iuxta tenoꝝem illius epiſtole di
cit ſibi eſſe mandatum a petro. cui ſucceſſit ī
apoſtolatuꝫ. vt poſt eⁱ⁹ mortem iacobo epi
ſcopo epiſtolas deſtinaret. vt ab eo inſtrue
retur. Sed cum iacobus epiſcopus moꝛtu
us ſit ſeptimo anno neronis. ⁊ petruſ vixerit
vſqꝫ ad. xiiij. conſtat hoc nihil eſſe.

¶ De hoc qō obtulit de conſilio ſcōm legem Ca. CII

QUm autez intraſ
ſet paulus ad iacobum. collecti ſūt
ſenioꝝes. Quibus ſalutatiſ narrabat per ſin
gula q̄. ⁊ quanta fecerat deus in gentibus ꝑ
eius miniſterium. Qui cum audiſſent mag
nificabant deum. ⁊ dixerūt paulo. Uides fra
ter quot milia ſunt in iudeis qui crediderūt
Omnes tamē adhuc ſunt emulatoꝝes legis
volentes pariter cum fide ſuſcepta obſerua
re legalia. ⁊ audierūt de te q ꝓdices abolitio
nes legis. ⁊ eis odibilis fact⁹ es quaſi deſtru
ctoꝝ legis moyſi. Cōueniet ergo multitudo
audiens te ſupeniſſe. Unde conſulim⁹ tibi
vt ſanctificeſ teꝫ legem. cum. iiij. qui habēt
votuꝫ ſup ſe. vt ſic appareat falſa opinio. que
increpuit de te. Et ſtatuerunt de eiuſ conſen
ſu vt iudeis ad fidem conuerſis non ꝓhibe
beretur obſeruatio legalium. dumtaxat ne
ponerent ſpem in eis. Et diſtingue quattu
oꝝ ſinodos in ꝑmitiua eccl'ia bieroſolimis ce
lebꝛatas. Primam de ſubſtitutōne matbie
loco iude. Secūdam de electione. vij. diaco
noꝝum. Terciam ō legalibus qua ſtatutum
eſt conuerſis ad fidem ex gentibus. non eſſe
imponēdum onus legaliuꝫ. quādo aſcende
runt paulus ⁊ barnabas de antiochia in bie
ruſalem. Quartā de qua hic agitur. qua ſta
tutum eſt non ꝓhiberi iudeos a legalib⁹ ob
ſeruantijs. dummodo non ponerent ſpem
in eis.

¶ Q. ligatus eſt paulus a preſide ad clamoꝝem iudeoꝝum Capitulum. CIII

POſtera die purifi
catus paulus cum quatuoꝝ viris
intrauit templum cuꝫ eis. et obtu
lit oblationem ſuam ſicut alij. Conſumma
tis autem ſeptē diebus. iudei qui venerūt de
aſia ꝑſequentes paulum cum vidiſſent eum
in templo. quia viderant tropbimum epheſi
um deambulantē cum eo ꝑ ciuitatem. puta
uerunt q introduxiſſet eum in templum. bo
minem ſcilicet gentilem. ⁊ concitauerūt om
nem populum contra eum. et iniecerūt ma
nus in eum dicentes. viri iſrabelite adiuua
te. Hic enim eſt homo. qui contra populum
et legem et locum iſtuꝫ predicat vbiqꝫ terra
rum. ⁊ inſup gentiles induxit in templum. ⁊
cōtaminauerunt locum ſanctum. Cōmota

est ergo vniuersa ciuitas & facta est dissensio populi. Et apprehendentes paulū traxerunt extra templū et clauserūt ianuas ne fugeret in templum. & querentib⁹ eum occidere nūciatum est tribuno cohortis scz claudio lisie qui missus fuerat a felice pside. Et cū assumptus militib⁹ et centurionibus occurrisset. videntes euz desierunt pcutere paulum. Et apphendit paulum. & iussit euz ligari catbenis duabus. donec de causa eius cognouisset. Et cū nō posset audire p tumultu. iussit eū duci in castra scz in turrim regiam. Et cū venisset ad gradum. forte ad gradum templi vel ad gradum dom⁹ ppre. portabat paulus a militibus. ppter impetū populi. sequebatur enī omnis populus clamans. Tolle eū. ad mortem scz. Et cum inducerēt paulus in castra. ait tribuno. Licet mibi loqui aliquid ad te. Ad quem tribunus. Nosti grecam linguā Ait. Noui. Locutus es enim tribunus grece. ne iudei intelligerent. Nunquid tu es egiptius ille qui ante bos dies tumultū concitauit. & inde eduxit secum in desertuz quatuor milia virorum siccariorum. Josephus dicit q cum pluribus milibus. & potuit primo venire cū pauciorib⁹ postea babere plura.

De egiptio qui populum seduxerat Capitulum. CIIII

Egiptius iste per artem magicam sibi compauerat nomen ppbete. & congregatis triginta milib⁹ iudeorū eduxit eos per desertū vsqz ad montem oliuet. volēs irruere in bierusalem vt eam caperet. Sed occurrens ei felix preses cum multis milib⁹ armatorum fugauit eū cū paucis. & alios occidit. Respondens paulus tribuno ait. Homo sum iude⁹ nō egiptius. a tharso cilicie nō ignote ciuitatis municeps. Nō est natus tamē in tharso sed in opido galilee nomine giscallo. Quo capto a romanis translatus est tharsum cū parentibus. & ibi educatus. Unde ab educatione se dicit tharsensem. licet in giscallo fuerit natus. sicut cbristus nazareus dicit. licet in betbleem sit natus. Non est educatus in tharso. sed in municipijs adiacentib⁹ ciuitati. vnde nō vocat se ciuem sed municipem a municipio & territorio ciuitatis in quo nutritus est. Dicuntur aūt municipia vicina rura ciuitatis. que munera debita vel tributa soluunt ciuitati.

Q⁹ cognitus a populo permissus est loqui presidi Capitulum. CV

Insequentib⁹ autem magis declarat quare se dixerit paulus ciuem romanuz. et est summa. q⁹ pater suus p obsequiorū diligentiam sibi compauerat gratiam romanoruz & donatus est ab eis romana libertate. vt putaret ciuis romanus ipse & beredes sui. & sic iure bereditario babebat paulus p̄ciuium romane ciuilitatis. Rogo ergo te permitte me loqui ad populuz. Et permissus cepit loqui bebraice. Q⁹ audientes magis prestiterunt ei silentiū. Viri fratres ego sum homo bebreus natus in tharso cilicie. nutritus in bac ciuitate secus pedes gamalielis. & ab eo eruditus. & fui emulator legis sicut et vos. et psecutus sum cbristianos. Cui⁹ rei testis est mibi princeps sacerdotum a quo accepi litteras in damascum. vt si quos ibi inuenirez cbristianos. vinctos p̄ducerem in bierusalē Postea psecutus est quomodo pcussit euz dominus cecitate in via. quomodo conuersus & baptizatus ab anania. quomodo post multum circumitum de damasco rediit in bierusalem. Et duz oraret in templo factus est in extasi. & vidit & audiuit cbristum dicentem sibi. Festina & exi velociter de bierusalez. quia nō recipient testimonium tuuz de me. Ad quem ipse respondit. Domine ipsi sciūt q⁹ psequebar sectatorez tuos xpiani. & intfui lapidationi stephani custodiens vestimenta lapidantium. q.d. Debet eis sufficere boc exemplum conuersationis mee. Et dom⁹ ad eum. Vade quoniaz ad nationes mittaz te longe. quasi diceret. Nec ppi boc credent tibi iudei. iō mittam te ad gentes que tā loco q̄z animo a iudeis sunt longe.

Q⁹ paulus ciuem romanum se fecit Capitulum. CVI

QVnq; usq; ad hoc verbū in silētio audissent eū iudei. audito q̄ destinat⁹ essz gē tibus. vnanimiter vociferati sūt pijcātes ve stimēta sua. z puluerē iactātes i aera p̄ magnitudine tristicie. q̄si furorē exprimētes. dicē tes tribuno. Tolle ď terra hominē huiusmodi. Nō est enī fas eū audire. Et iussit euz tribunus induci in castra in turrim sczillā q̄ dicebat antonia. z agrippina. z cedi flagellis et torqueri vt ita nō occiderēt eū tormētis eius satiati. Et cum astrinxissēt eū lorīs. dixit paul⁹ astāti centurioni. Licet vobis flagellare hominē romanū indēnatum. id ē de nullo reatu ordine iudiciario cōuictū. Quo audito accessit centurio ad tribunū dicēs. Quid actur⁹ es. Hic hō ciuis romanus est. Et accedēs tribun⁹ ad paulū. quesiuit ab eo an romanus esset. Et confessus est. Et ait tribunus. Ego multa sūma pecunie hāc ciuilitatē emi. Ego inquit paul⁹ i ea natus sum. q̄ pater su⁹ vt ptaxatū est anteq̄z gigneret eū. cōparata sibi gracia romanoꝝ. ciuilitate romanoꝝ donat⁹ ē ab eis in se et in heredib⁹ suis. Et statim discesserūt inde qui erāt eū torturi. q̄ timuit tribun⁹ audito q̄ esset ciuis romanus

¶ De scismate orto inter iudeos ex inoustria pauli Ca. CVII

POstea autez die volēs scire diligēti⁹ causaz accusationis pauli soluit eū z iussit cōuenire sacerdotes ad cōsiliū. Et ducēs paulū statuit eū inter eos. z cepit paul⁹ palā loqui cōsilio. Viri fratres inquit ego omni cōscientia bona cōuersat⁹ sum apud deū vsq; in hodiernū diē. Et statim princeps sacerdotuz ananias p̄cepit astāti b⁹. vt p̄cuterēt os ei⁹ q̄si impudētez gloriātis. Ad quē paul⁹. Percutiet te deus paries dealbate. q.d. Vindicabit in te de⁹ ypocrita. quia cū sedeas sup catbedrā moysi. quasi scōm legē videris iudicare. z iudicas cōtra legē. q̄z cū me reputes blasphemū. noume iudicas legis ordine. q̄ precipit blasphemū extra castra educi z eductū ab omni populo lapidari. Uel forte pphetauit paul⁹ de abolitione sacerdotij iudeoꝝ. dicēs. Percutiet te deus. q.d. destruet te deus z sacerdotiū tuum. sacerdotium. s. iudeoꝝ. Tunc qui astabant dixerunt. Sūmū sacerdotem dei maledicis. Tūc paul⁹ ait. Nescieba fratres principem esse sacerdotū. reuera si boc scirē. re⁹ essē Scriptū ē enī. Principez populi tui nō maledicesi. Uel q̄si mistice aut se nescire. i. sacerdotiū iudeoꝝ reprobatū esse. quia licet noueritbūc nō ee vere principē sacerdotū. tñ tempaterñdet. instruens alios vt modestī⁹ se habere rēt erga p̄latos suos. Tūc timēs paul⁹ impetū iudeoꝝ. excogitauit quō moueret scisma inter eos. Et cū p̄sentes essēt pharisei et saducei. coram oib⁹ p̄fessus ē se esse de secta pharisseoꝝ. vt ita cōciliaret sibi aios eoꝝ. z eoꝝ bñficio euaderet man⁹ alioruz. Et cū p̄fess⁹ esset. facta est dissensio magna inter pharisseos et saduceos.

¶ Q̄ dominus confortauit paulum Capitulum. CVIII

EXurgentes q̄/dam pharisseoruz. pugnabant p paulo cōtra saduceos dicentes. Nibil mali inuenim⁹ in homine isto Quid si spūs locut⁹ est ei vel angel⁹. Hoc aūt ꝯ saduceos dicebāt. negātes angelū ee vel spūm vl' aiaz. Et cū facta essz tāta dissensio. timēs tribunus ne discerpet paul⁹ a saduceis scz volē tib⁹ eū rapere. iussit milites descēdere et rapere eū de medio eoꝝ. ac deducere in castra. z sic factū est. Sequēti aūt nocte apparuit dñs paulo dicēs. Cōstās esto. sicut enim testificatus es de me in hierusalez. sic oportet te z rome testificari.

¶ Quō coniuratuz est in mortē pauli. Capitulum. CIX

FActo aūt die colegerunt se q̄dam ex iudeis. z deuouerūt se maledictiōi. si comederēt vel biberēt donec occiderent paulum. p quo in greco habet anatbematizauerūt. Et erant plusq̄z. xl. viri q̄ hāc ꝯiurationē fecerant. z accesserūt ad p̄ncipes sacerdotū z seniores. dicētes. Deuotione deuouim⁹ nos nibil gusta-

turos.donec occidamus paulum. ¶ persuadete ergo tribuno vt adhuc ꝓducat eū in medium ad vos. tanq̄z aliquid certius cogniturī de eo. ¶ Nos vō parati erimus interficere eum. Forte hoc audiens nepos pauli filius sororis eius.intrauit in castra. ⁊ nūciauit hoc paulo. Et aduocans paulus vnū de centurionib⁹ ait. ¶ Adolescentez hūc ꝓduc ad tribunū.habet ei aliquid indicare ei. Et cum venisset adolescens ad tribunū exposuit dolos ⁊ insidias iudeoꝝ ꝓtra paulum. Tunc dimittens adolescentē tribunus.precepit ei ne alicui hoc reuelaret. Et ꝓuocatis duob⁹ centurionib⁹ ait illis. ¶ parate milites ducētos vt eant vsq̄z cesaream pedestres et eq̄tes.lxx sez qui nō eant pedestres.⁊ lancearios ducētos a tercia hora noctis.⁊ parate iumenta.ꝛ. paulo ⁊ comitibus suis.et ꝓducite eū sanuz ⁊ in columem ad felicem p̄sidem.

¶ Q, ante p̄sidē contra tertullū oratorem contendit.

Capitulum.CX

¶ Scripsit quoq̄z tribunus p̄sidi epistolam in hūc modum. Claudius lisias optimo p̄sidi felici salutem. ¶ Nec seruauit qō in epistolis nostris seruamus. ¶ Nō ei excellentiorus p̄sone ꝑmisit nomen.imo nomen suuz q̄ erat inferioꝝ p̄sona p̄side. ¶ Postea exposuit in epistola cām accusationis pauli.⁊ modū ⁊ ordinem actōis. Cunqz venissent cesaream nūcij cū paulo. tradita ep'la p̄sidi statuerūt paulum ante eū.⁊ epistola plecta.cognito q̄ esset de cilicia.ait p̄ses. Audiam te cum accusatores tui venerint.⁊ iussit eum custodiri in ꝓtorio herodis. ¶ Post quinq̄z aūt dies descēdit ꝓnceps sacerdotū ananias cum senioribus ⁊ cum oratore q̄dā tertullio qui esset aduocatus eoꝝ. Et porauit tertullus ante felicez ⁊ in multis accusauit paulum. ¶ Postea annuente p̄side respondit paulus.ostendens q̄ nichil dignum morte cōmiserat.et q̄ p̄sequebātur eum iudei ꝑ veritate.sez q̄ p̄dicabat resurrectionē. Et audito q̄ esset ꝓtroversia de lege eoꝝ.ꝓpendens felix ait. ¶ Audiam vos cum tribunus lisias descenderit. Et iussit paulum esse in libera custodia.vt libere posſz ingredi ⁊ egredi ⁊ deambulare.⁊ nō phiberetur quisq̄z de suis ei ministrare. ¶ Post aliquot vero dies venit felix cum vxore sua drusilla.et vocauit paulū. Ista drusilla iudea erat pulcerrima.quaz olim ꝓcupierat lazar⁹ rex amaslonum. Et cum vellet eam ducere. negauit.circūcisso.quia nullo modo iuberet incircūcisso. ¶ Postea ille circūcidit.se ⁊ duxit eam.

¶ Q, felix voluit pecuniaz extorquere a paulo Ca.CXI

¶ Cum aūt missus esset felix a claudio p̄ses iudee.sollicitabat eaz p iudeos vt nuberet ei. Et tandez inducta est ad hoc exemplo cognate sue beronice. q̄ olim dimisso viro suo. nupserat ditioni.sez agrippe regi filio herodis agrippe.q̄ habebat terram vltra iordanē. Dimisso igit̄ ꝓri viro sez lazito rege amazonuz nupsit drusilla felici. Hec drusilla q̄a iudea erat libenter audiebat paulus de fide que est in iesum christum. Et cum disputaret paul⁹ de iusticia ⁊ castitate ⁊ in iudicio futuro.tremefactus est p̄ses audiens se iudicandū. Et ait paulo. Vade tpe oportuno accersiam te. Hoc aūt dicebat. sperās se aliquid ab eo accepturum. Putabat enim paulum habere pecuniam.vñ frequētius eum accersiens loquebat cum eo. Biennio aūt cōpleto successit festus felici missus a nerone. Si autem intelligat biennio a p̄sidatu felicis non potuit stare cum a longe retro ꝓstitutus esset p̄ses a claudio. Festus aūt missus est a nerone qui successit claudio. Si aūt intelligatur biennio ab accusatōne pauli.nec sic poterit stare. Nō enim adhuc fluxerant duo anni ex q̄ venerat in hierusalem. Intelligendus est ergo biennio ab accusatione felicis.ex quo sez accusatus est a iudeis.

¶ De seditione inter iudeos et gētiles

Capitulum.CXII

¶ Orta est enim dissensio inter iudeos ⁊ gentiles in cesarea de honore ciuilitatis. Judei ei preferebāt se gentilibus.q̄ herodes ascalo

nita q̃ circūcisionem accepit fuerat p̃ditor ciuitatis. ⁊ appellauerat eā cesareā in honorez cesaris. Gentiles se p̃ferebant iudeis dicētes q̃a gēt̄ facta est p̃maria edificatio ciuitatis. q̃ anteq̃z reedificaret ab herode. dicta est pirgo stratonis. Felix aūt p̃mo fouit partez iudeoꝝ. donec exhausit marsupia eoꝝ. Postea fouit partem gentilium. in tantuz q̃ multitudibus gentilium dedit licentiam intrandi domos iudeorū. ⁊ diripiendi bona eoꝝ. Ān accusat⁹ est a iudeis ad neronē. ⁊ biennio ab accusatione amot⁹ est a p̃sidatu ⁊ substitut⁹ est ei festus. Volens aūt in fine p̃sidatus sui placere iudeis. reliq̃t paulum vinctū. Festus aūt cum venisset in puinciā post triduū ascēdit hierosolimā a cesarea. et rogauerunt euz p̃ncipes sacerdotū et p̃mi iudeoꝝ. vt iuberet adduci paulū in ir̄m. parātes ei insidias vt occiderēt euz in via. Fest⁹ aūt rñdit se in cesaream maturi⁹ descensuꝝ. et eoꝝ accusatiōez si piter descenderent ibidē auditurum.

¶ De appellatione pauli Ca. CXIII

Demoratus aūt festus in ir̄m paucis dieb⁹ descēdit cesareā ⁊ sedit p tribunali. ⁊ p̃ductus ē paul⁹ in mediū. ⁊ accusat⁹ est in multis ab his q̃ descenderāt de ir̄m. sed nō poterāt p̃bare q̃ obiciebant ei. paulo i omnib⁹ rōnez reddente. Fest⁹ aūt volens placere iudeis ait paulo. Vis ascēdere in ir̄m. ⁊ ibi de his iudicari apud me. Ad quē paulus. Ad tribunal cesaris sto. vbi oportet me iudicari. Erat aūt sedes in cesarea iuxta quā stabat paul⁹. quā parauerat herodes cesari vt in ea sederet si q̃n veniret in cesareā. vel q̃s mitteret iudices. Et excusabat se paulus dicens. Judeis nō nocui sicut nosti. Si q̃d dignū morte cōmisi. volo mori. Si vō nihil cōmisi. nemo est q̃ audeat me tradere illis. q̃ cesarē appello. Tūc festus cum p̃silio rñdens ait. Ad cesarez appellasti ad cesarem ibis.

¶ De hoc q̃d agrippa rogabat festuz.

Capitulum. CXIIII

Et cū dies aliquot transacti eēnt. descendit agrippa in cesaream cum vxore sua beronice. Joseph⁹ dicit de beronice. Nō est intelligendū. q̃ fuerit vxor eius sed quasi vxor. Erat enim sozor eius. i. cognata p̃m ideoma hebreū. ⁊ tenerrime eaz diligebat. ⁊ imponebat ei q̃ abutebat ea. Descendit aūt rex agrippa in cesareaz. audito q̃ ibi esset fest⁹ vt accusaret iudeos apud eum. Iste nanq̃z agrippa infestus erat iudeis q̃ cum accepisset p̃tātem a romano imperatore p̃stituendi summū sacerdotē in ir̄m cōstituebat eos sacerdotes q̃ non erant aaronite. Fecerat ei in palacio suo fenestram eminentem. vñ poterat videre quecunq̃ fiebant in templo sacrificia. Qđ moleste sustinētes iudei fecerant oppositum muruz fenestre eminentiozem fenestra. Venerat ergo specialiter agrippa. rogatur⁹ festum vt murum illū obruerer. Causam tñ descensus agrippe in cesaream. non habes in hystoria actuum. sed iosephus supplet.

¶ Quomodo perozauit paulus coram festo et agrippa Ca. CXV

Cūnq̃z descendisset agrippa. honorifice recept⁹ est a festo. ⁊ cum p dies pluzes morā fecisset cuz eo. p̃suluit eū quid faceret de paulo. Et exposita ei accusatione iudeoꝝ contra paluz. rñdit agrippa se pelle videre paluz. Altera die venerūt agrippa ⁊ beronice cum multa ambitione. i. cuz multa turba eos ambiente. vel cū multa ambitione. i. cum multiplici apparatu. vel cū multa ambitione. i. cuz multo desiderio ambiendi paulum. Et cum introisset auditoriū cum tribunis ⁊ viris p̃cipalibus ciuitatis. iubente festo adductus est paulus. ⁊ dixit festus. O agrippa rex et vos omnes q̃ adestis simul videre hunc sup quo vniuersa m̃ltitudo iudeoꝝ interpellauit me hierosolimis dicentes eū dignū morte. Ego aūt nihil in eo comperi dignuz morte. Ideo cum appellauerit ad augustū euz romā mittere decreui. Ez irrationabile mihi videtur mittere aliquē vinctum. ⁊ cām eius nō significare. Ideo p̃sulo te sup hoc rex agrippa. q̃ñ habeo quid certū scribaz de eo. Tūc agrippa ad paulum. Permittitur tibi loqui pro te

Tūc paul⁹ extensa manu more cōtionantiū vel ad faciendū silentiuz. cepit de oīb⁹ redde re rōnez. sup quib⁹ accusabaī a iudeis. Beatuz inq̄t me reputo rex agrippa. q̄n audientia tua sum responsurus. cū perit⁹ sis in lege moysi. z noueris ꝓsuetudines iudeoꝝ. Ꝓpter qđ obsecro vt patienī me audias. Et ꝓsecutus est modū ꝓuersionis sue. z sup quo accusarer a iudeis. Et post mlt̄os ꝓmones pauli. rñdit festus mag̃ voce. Insanis paule. multe litere te faciūt insanire. Nō insanio inquit paulus optime feste. sed sobrietatis z veritatis vba loquor. Scit ei rex agrippa in cuius ꝑsentia loquor. Nichil ei horū eum latere arbitror. Nec enī quicq̄z hoc in angulo factū est Credis agrippa ꝓphetis. Scio q̄ credis. Ad quē agrippa. In modico suades me fieri xp̄ianū. Ad quē paulus. Opto apud deum nō tantū te. sed z omnes q̄ audiūt hodie fieri tales qualis ego sum. exceptis vinculis meis. Nolo enī vinculatos esse.

¶ Q⁹ paulus missus est romam Capitulum. CXVI

Tunc surrexit rex et ꝑses z beronice z q̄ assidebāt eis Et cum secessissent loquebant ad inuicē dicentes. Nichil dignū morte aut vinculis fecit homo iste. Et ait agrippa ad festuz Dimitti poterat hō iste. si non appellasset ad cēsarem. Et decreuit agrippa q̄ appellauerat mittendū esse ad cesarē. Et tradit⁹ est paulus iulio centurioni cohortis auguste militum. scz qui missi fuerāt ab augusto. et piter miserunt romaz nūcios iudei ꝓtra agrippam. ad uersus quē multas habebāt querelas. q̄ vt supra ptaxauim⁹. ꝓstituerat bismabelē summū sacerdotē cum nō esset de genere aaron. Et hic ponit ioseph⁹ catalogū sacerdotuz. q̄ fuerant ab institutione sacerdotij vsq̄z ad terminū eiusdē. sub distinctiōe truz temporꝝ Ab aaron vsq̄z ad tp̄us dauid. z fuerunt singuli. xiiij. vnus post aliū in sexcentis. xxij. annis. z succedebant f. lij patrib⁹. ꝑmogenitus filius aaron. s. eleazar successit ei in summuz sacerdotiū filius eleazari successit ei. z ita imposterum. Nā de ithamar nō erant summi sacerdotes sed minores nisi pauci circa tp̄a dauid. Nam in beli sacerdotiū translatū est ad filios ithamar. Abiathar q̄q̄z erat de ithamar quē deposuit salomō. z ei⁹ loco statuit sadoch q̄ erat de eleazar.

¶ Q⁹ incidenter narrat de sacerdotibus iudeorum Ca. CXVII

Quid aūt volens ampliare cultū dei. videns q̄ nō sufficeret vn⁹ summ⁹ sacerdos ad ministrationē. q̄z si infirmaret nō erat interim qui incensum poneret. qđ necesse erat singulis diebus offerri. instituit. xxiiij. summos sacerdotes quoꝝ sedecim erant de genere eleazar. viij. de genere ithamar. Unus tñ illoꝝ ex xxiiij. summus erat q̄ dicebat princeps sacerdotum. Ministrabāt aūt p septimanas q̄ iure hereditario uolute sūt ad posteros eorum. Et vnusquisq̄z xxiiij. summoꝝ sacerdotum cū administrabat secum habebat. xxiiij minores sacerdotes. z totidem leuitas. et totidem ianitores. duplicato numero nathineoꝝ. Fuerūt aūt. x. z. viij. ꝓncipes sacerdotū a tpe dauid vsq̄z ad transmigratōnem babilonis. in quadringentis z sexaginta annis. A transmigratione autē cessauit sacerdotium vsq̄z ad redituz de captiuitate sub zorobabel z iesu magno sacerdote. Et inde vsq̄z ad ipa machabeoꝝ fuit tp̄us sacerdotij. Temp⁹ autem machabeoꝝ nō deputat sacerdotio. q̄ idem erant duces z sacerdotes. z sic vsq̄z ad herodē q̄ fecit occidi quot quot inuenerat de genere sacerdotū. ne iterū ab eos deuolueret regnū. Et vendebat summū sacerdotiū. q̄ñz vni. q̄ñq̄z plurib⁹ simul. Et fuerūt oīno vsq̄z ad euersionez ir̄lm. xxviij. summi sacerdotes A tempe aūt herodis vsq̄z ad euersionez hierusalem nō ponit iosephus summā annoꝝ sed ꝓstat fuisse centum. v. cum herodes ante natiuitatem dñi triginta annis regnauit. et dñs triginta trib⁹ annis vixit z a morte dñi vsq̄z ad euersionē ir̄lm. xl. duo anni fluxerūt Sed de his hactenus.

¶ De tempestate in mari quā ꝓdixerat paulus Ca. CXVIII

Quaditus est paulus iulio cẽturioni vt p̃taxatũ est. Et dedit dominꝰ gratiaꝫ paulo in oculis eius vt humane tractaret euꝫ. nec prohiberet amicos eius in ciuitatibꝰ per quas transibat ei ministrare. Proſequit̃ ergo lucas de pgressu itineris. Ascendentes inquit nauem adrumentinã incepimus nauigare circa asie loca. Quidã syllabicando volunt distinguere adrumetinã. vt dicatur p̃m eos nauis adrumetinã. scꝫ romam tendens. sed melius a nomine ciuitatis dicit̃ adrumentina. Adrumetis enim est ciuitas affrice. Deinde enumerat lucas ciuitates p quas transibant. quas nõ est necesse enumerare. nisi in quibus aliqua gesta sunt nõ p̃retermittẽda. Inter cetera venerunt listrã. vbi habuit paulus plures amicos. qui ministrauerũt ei. Ibi inuenies centurio nauem alexandrinã nauigantem in italiam. transposuit nos in eaꝫ. vt dicit lucas nauigio. scꝫ quam p̃ius ascenderamus nos transtulit in illam. Et cum multis diebus nauigauimꝰ lente. vento scꝫre liberius p̃hibente. tandeꝫ adnauigauimus crete. et inde vix deuenimus in locum. qui dicitur bonus portus. et ibi multo tempore fuimꝰ. nõ ausi ingredi mare. cum nõ esset apta nauigatio. eo q̃ ieiunium p̃terisset. i. fames magna i nauigio adnauigandũ. reddens nautas infirmiores. Vel de ieiunio. vij. mẽsis intelligi potest qõ est inẽ diem ppciationis et scenopbegie. scꝫ inter. x. diem septembris et. xv. et sic probat nõ esse tutam nauigationẽ. quia iaꝫ erat septimus mensis. qui inferiꝰ est byeme p̃m hebreos. qui aprilem p̃imum cõputant. In byeme autem nõ est tutũ nauigare. Vel potest intelligi de ieiunio instituto i memoriaꝫ mortis godolie. qõ fit in fine septembris. Vel de ieiunio decimi mensis. qõ scꝫ fiebat in ianuario. quod cõstituerunt auditis rumoribus de cõstructione templi in babilone. Cui autem molestũ esset centurioni et aliis q̃ nõ possent nauigare. psolabatur eos paulus dicens. Viri video. forte ex signis tempestatis vel in spiritu ppbetico. quia non sine multo damno nõ solum oneris et nauis. sed etiam animaruꝫ vestrarũ potestis nauigare. Centurio autem magis credidit nauclero siue naucularioq̃ paulo. id ẽ domino nauis. Nauclerus enim dicit̃. in cuiꝰ sortem cedit dominium nauis. Cleros enim sors dicit̃. Hoc autem compulit centurionem magis credere nauclero q̃ paulo. quia portus in quo erãt nõ erat ydoneus adhiemandum. et ideo consulebãt omnes inde nauigare. si quo modo possent adalium portum puenire. qui magis esset idoneus adhiemandum. Et contra cõsilium pauli aspirante austro adportum p̃positum anhelantes. intrauerũt mare. Et cũ aliquãtulum pcessissent. insurgens ventus tripbonicus. irruit cõtra nauem qui dicebatur euro aquilo. Dicit̃ autem ventus tripbonicus quasi inflans mare. et faciens intumescere. Tripbos enim interp̃atur inflatio. Et cum arrepta esset nauis. et non posset conari cõtra ventum. cessante remigio ferebamur in incertum decurrentes adinsulam quandã que dicit̃ cauda. et vix potuimꝰ obtinere scapham de naui in mare depositam in adiutorium nauis. qꝫ impetu fluctuũ fere rupta ẽ. Scapha dr leuis nauicula de vna tãtũ arbore cõcauata. Vel dr modica nauis viminea crudo corio tecta cuiusmodi vtũt pirate. Et dr a scapbon qõ interp̃at speculum. qꝫ hmõi nauib⁹ vtunt̃ pirate adspeculandũ et explorandũ. et deferunt̃ hmõi nauicule in nauib⁹. et imminẽte naufragio deponũt̃ in mare adsubueniendũ naui. qꝫ bis nauis accingit̃ et in pcinctu tempestatis armat̃. Cũ at sic tempestate valida iactarent̃. sequẽti die fecerunt iactum. i. electionẽ vtensiliũ de naui.

¶ Q, constitutos in periculo paulus confortauit Ca. CXIX

Et cum neq; sol in die neq; in nocte luna et sidera apparerẽt. ablata erat oĩs spes salutis. Et cũ fecissent diuturnũ ieiuniũ forte voluntariũ p amouẽda tẽpestate. vl̃ necessariũ. qꝫ forte artabãt penuria victualiũ. oĩbꝰ p̃iectis in aquã. stans paulus in medio eorum dixit. Sanum erat consilium acquiescere mihi. et lucrifacere iniuriam hãc et iacturam. Nunc

tamen suadeo vobis bono animo esse. Certi estote quia nemo piclitabit ex vobis. nec pa; temini iacturaz nisi nauis. Astitit enim mi; bi hac nocte angel⁹ dei cui seruio dicēs. Ne timeas paule. cesari oportet te assistere. Et ec ce donauit tibi deus omnes qui nauigāt te cum. id est merito tuo conseruabit. vt nemo ex eis piclitetur. Propter quod inquit bono animo estote. Credo enim deo meo. quia sic erit quēadmodum dictuz est mihi. et in insu lam quādam oportet nos venire. Ideo aūt de hoc p̄dicit eis veritatem. vt videntes hoc impletuz. certius sperent salutem. Sed post q̄z xuij. die nox superuenit circa mediam no ctez suspicabant naute apparere sibi aliquaz regionem. z submittentes pondus plumbi quo maris pfundita sexploratur. inuenerūt passus. xx. Et pusillum inde separati. inuene runt passus. xv. z timentes ne in aspera loca inciderent. de puppi mittentes anchoras. iiij. optabant diem fieri.

De constantia pauli Capitulum. CXX

Et cuz uellent nau te aufugere. demittentes scapbaz in mare. videns hoc paulus in spi ritu. ait centurioni z militibus. Nisi in naui manserint hominesisti. ñ potestis salui fieri Et statim milites abscideruntfunes scapbe et abijt p mare. Cum aūt illucesceret dies ro; gabat paulus omnes vt sumerent cibum. vt fortiores essent ad laborē sustinendū. Quar tadecima inquit dies est hodie. ex quo expe ctauimus serenitatez aeris. z permanetis ie; iuni nihil accipientes. Forte die illa nihil co; mederāt. vel forte dies plures sine cibo trāsi erant. Confortamini inquit z cibum sumite quia nec etiam capillus de capite vestro pe ribit. Et hoc dicto sumebant panem in ꝓspe ctu omniuz cum gratiarūactione iuxta mo rem solitum. z cum fregisset cepit māducare Alij quoq; animequiores facti sumpserūt cibum. z erant anime in naui ducente septu agintasex.

Q; paulus creditus est esse deus Capitulum. CXXI

Hunc confortati cibo. alleniabant nauez iactātes triticum in mare. Cum aūt dies factus esset. nō agnoscebant terram. Sinuz autē quendā considerabant habentez litus. in quem cogitabant si possent ejcere nauez. Et cum anchoras sustulissent cōmittebant se mari sine cōatu remigij. Et leuato artemo ne iuxta q̄ ventus eos ducebat. tendebāt ad litus. Arbemo dicit modicum velum. dire ctioni nauis potius accōmodatum q̄z cele ritati. Et cum incidissent in locū bitbalassuz impegerūt nauem. Bitbalassus ꝓprie līgua terre dicit in mare ꝓtensa. mari binc et inde circūdata. Et dicitur bitbalassum quasi ma re bifidum. terre interiectu diuisum. Et cuz nauis offendisset in bitbalassuz. prora mane bat immobilis. Puppis vero frangebat ma ris impetu supuenientis. Et consulebāt mili tes omnes vinctos occidi. ne forte natando aufugerent.

De verbo pauli ad centurionem Capitulum. CXXII

Centurio uero uo lens seruare paulū ꝓhibuit hoc fi eri. z permisit quotquot et quocū q̄z mō possent euadere. z iuxta qō ꝓdixerat paulus euaserunt omnes. egressi in insula q̄ vocabatur mitilene. Et cuz egressi essent bar bari habitatores insule officia humanitatis diligenter exhibuerūt eis. Accensa enī pyra reficiebant eos. Et duz paulus colligeret sar menta z congereret in pyram. vipa inter sar menta latens adbesit manui eius. Cum aūt viderent barbari vipam in manu ei⁹ pendē tem. adinuicem dicebant. Vtiq; homicida est bō iste. nam cū de naufragio euaserit. vl tio diuina eū ampli⁹ viuere non pmittit. Ex cutiens aūtē paulus vipam in ignem. nibil mali passus ē. At illi expectabant. vt intume sceret manus eius. q̄ tumor solet sequi post venenum. Et cū diu expectassent. z nullaz in manu eius depbenderent lesionez. cōuerten tes faciem suam ad se invicez dicebant. Dō iste deus est.

Q Qui sanauit principis pñz et alios

Capitulum.CXXIII.

Contigit autez pa
c trē publij pncipis insule febrib9 et
dissenteria laborare.i.fluxu vētris
Ad quē cū paul9 introisset.z orāto ipositisz
ei man9.sanauit eū. Quo facto oēs q̄ erāt in
insula infirmi accedebāt ad eū z sanabāt̄ur
Post mēses aūt tres inuenerūt nauē alexā
drinā q̄ in insula mitilene hiemauerat.cui no
men erat castrū insigne.cui scz insule q̄a ad
huc ibi apparebāt quozūdā castrozū vestigia
q̄ antiquit9 ibi fuerāt edificata.vel cui naui
q̄ modū castroz erāt insignia velis intexta.
Alia trāslatio hz cui erat insigne castorū.q̄a
gemini sūt castores scz castor z pollux quos
gentiles pcipue in piculo maris inuocant.
z ideo in litore maris eis templum fecerant.
Hoc aūt ex alia trāslatione euidēti9 ē vbi ha
bet.cui erat insigne filiozum iouis. Fabulantur
ei gētiles castorē z pollucē fuisse filios iouis
Cū āt ascenderēt nauē.multis bonozib9 ho
nozauerūt nos.z posuerūt necessaria in naui.
Et cū venissēt siracusam.māserūt ibi triduo
z inde venerūt regium.z inde post vnū diez
flāte austro venerūt puteolos.p q̄ alij libri ba
bēt puteolosim. Et ē nomē insule.vbi inuene
rūt frēs.et rogati ab eis māserūt ibi septem
dieb9 Cū āt audissent aduētū eozū frēs q̄ erāt
rome occurrerunt eis vsqz ad forū apij.i.ab
pio in litore maris pstitutū.vt de nocte ap
plicātes ibi inuenirēt victualia venalia.vbi
pstituerāt tres tabernas.tres scz domos in
litore.in q̄b9 exponerent̄ cibi venales.

Q Qz recept9 ē a frībus christianis.

Capitulū.CXXIIII.

Et cū uidisset pau
e lus frēs ad se venientes.grās agens
deo accepit fiduciā.minus scz timu
it. Et qz añ aduētū pauli iā rome erāt xp̄iani
patet ex B loco petrū z paulū nō pmo predi
casse romanis. Qz si q̄nq̄z legat̄.ō pstitutōe
vl confirmatōe fidei intelligendū ē.non de pma
ria instructōe. Cū āt venissent romā.nondū
erat nero confirmat9 in regno.nec inualuerat
nequicia ei9. Et audiēs controuersiā eē ō lege
iudeoz z xp̄ianoz vilipēdit. Et pmiss9 ē pau
lus libere ire p ciuitatez.cū vno tantū milite
eū custodiēte. Timuit aūt ne forte iudei qui
psecuti eū erāt in iudea.mississent lr̄as ad iu
deos q̄ erāt rome.vt i dolo eū occiderēt. Jdo
qz post tertiū diē puocauit pmos iudeozuz.
Et cū conuenissent.dicebat eis. Ego frēs ñ veni
gentē meaz accusare.sed coact9 sū appellare
ad cesarē.q̄ iniuste tradit9 sū a iudeis i ma
nus romanozum. Propterea volo vos frēs
scire.q̄ nulla ē causa mortis mee.nisi q̄ pdi
co resurrectōem mortuoz. Et illi dixerūt ad
eū. Neq̄z lr̄as accepim9 a te de iudea.nec ad
uenientes aliq̄s fratrū locut9 ē de te malū. Vo
lum9 āt a te audire q̄ sentis de secta xp̄iano
rū cui adheres.audiuim9 enī q̄ ei vbiq̄z pdra
dicit. Et die assignata venerūt ad eū plures
in hospiciū suū quib9 exponebat legē et ppbe
tas.p̄dicans de iesu a mane vsqz ad vesperā.
Et quidā credebāt his q̄ dicebant̄.alij ñ cre
debāt. Et cū discederēt dissentientes.cepit eos
paul9 arguere in hūc modū. Bene spūs sanct9
de vobis locut9 ē p isaiā dicens. Vade ad po
pulū istū.et dic ad eos. Aure audietis nec in
telligetis.z videntes videbitis.z nō p̄cipietis.
Incrassatū est enī cor pli hui9 et auribus grā
uiter audierūt.et oculos suos compresserūt
ne forte videant oculis et auribus audiant.
et conuertantur et sanem eos. quoniam in
gentibus missum est hoc salutare dei.et ipi
audient.

Q Quo tempore libere predicauit.

Capitulū.CXXV.

Mansit aūt paulus
m toto biennio i hospicio qđ ipe con
duxerat in libera custodia.et susci
piebat oēs q̄ ingrediebant̄ ad eū. p̄dicās ver
bū dei.z docēs de dño iesu xp̄o cū oi fiducia
sine pbibitione. Et vide qz añ aduētuz pauli
romā iā regnauerat nero duob9 ānis. Et ve
niēs romā.p biennū fuit in libera custodia
et postea p decennū.in magis libera.q̄a ne
ro nondū confirmat9 in regno erat.et dedit ei
liberā licentiā deambulandi z circūeundi p
tes occidentis et predicandi.

A 146 7562

¶ Quo neronis imperij anno passꝰ fuerit. Capitulū.CXXVI.

Quarto decimo ue/ro anno imperij neronis.cum iam eius nequicia inualuisset.et iam in iudeos conspirasset. positus est paulus rome in carcerem.vbi multos de familia neronis conuertit.z familiaritatem senece magistri neronis sibi comparauit. Et eodez.xiiij. anno vltimo scilz imperij neronis martirio coronati sunt ipe et petrus. Unde patet eos errare q̄ dicūt non eadem die occisos esse.nisi intelligatur eadem die anno reuoluto.qō stare non potest.cū constet eodez anno scilz xiiij.esse occisos et eadem die.

¶ In quibꝰ locis puniti fuerīt petrꝰ et paulus. Capitulū.CXXVII.

De loco aūt uidē/dum minus sentire quidam.q̄ putāt in eodem loco occisos.q̄a legitur. Glorioſi p̄ncipes terre.qūo in vita sua dilexerūt se.ita et in morte nō sunt separati. Potius tamen vidēt paulꝰ tanq̄z ciuis honorabiliori morte occisus.qz gladiatꝰ.e tun catbacumbis versus occidentem. Petrꝰ vero crucifixus in vaticano in vico scz qui est extra ciuitatē vbi fiebāt bolia.zita paulꝰ honorabiliori morte mortuꝰ est.q̄a gladiatꝰ. Gladio eī pimebant̄ nobiles.et in loco magis honorabili.scz in catbacumbis.

¶ Explicit Scolastica hi/storia magistri Petri comestoris. Impressa Argētine.Anno domini.M.CCC.lxxxv. Finita post festum sancti Bathie apostoli

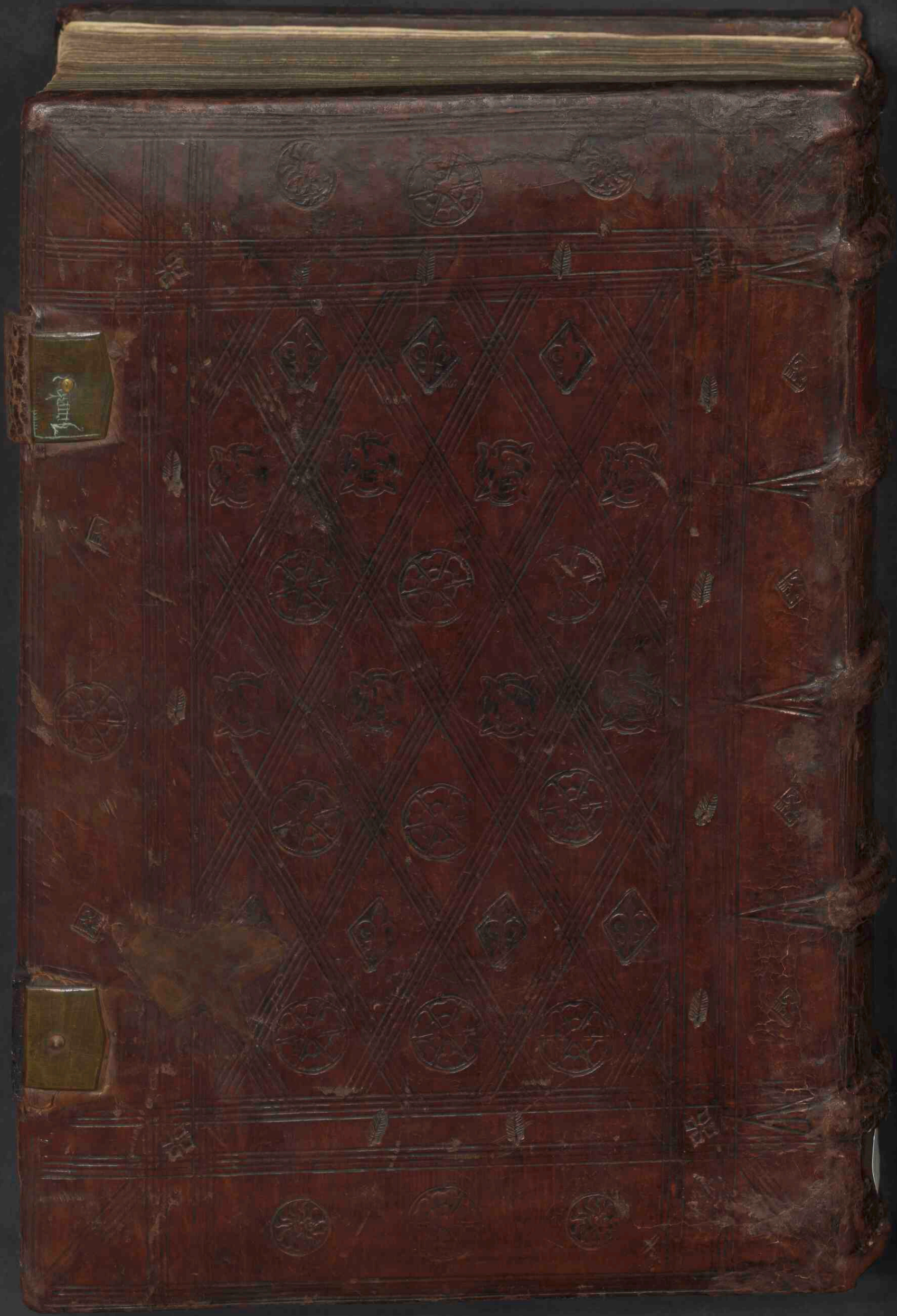

colorchecker DIGITAL SG
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
calibrite
X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181
mm
0
1
2
3
4
5
6